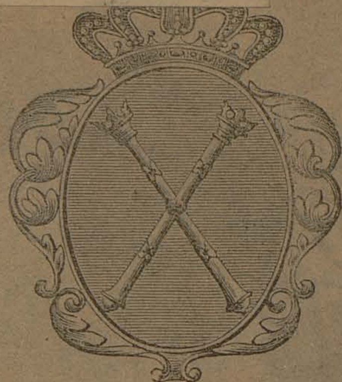



LIBRARIÆ UNIVERS
IAGELL CRACOVI

Compilatio cōmē-
taria magistri Lāberti de Mō-

te domini. artium ⁊ sacrarum sublimitatum interpretis pspi-
cacissimi. in octo libros Arestotelis de physico siue de natu-
rali auditu intitulatos. ex ꝯmuni aceruo pbatissimoꝝ phorū
maxime tū iuxta fidissimā doctrinā sancti ac cherubici docto-
ris Thome Aquinatis transsumpta. Qui cuz aliq̇d scribere
aut primū dictare vellet. ad sincerā accessit orōnez. ⁊ inde sur-
gens mox in promptu habebat q̇d enunciaret ac si in pagina
aliqua itidē lectitasset Jllo inspirāte qui linguas infantiū di-
sertas facit. ⁊ qui immensos brutosq̨z asine rugitus per sensa-
tos humani eloquij distinxit modulos

¶ Anthonin⁹ in cronica parte tercia. titulo. xviij. caplo
decimo de sctō doctore Thoma Aquinate sic ait. Neq̨z
eñ vllus vnq̨z inhesit scripture sancti Thome cui a pue-
ricia sese studiosissimū tradidit. q̇ nō fuerit p eius doctri-
nā sapiētie ⁊ sciē fructib⁹ vberrimis copiosissime satiatus

De laudibus Mõtis gymnici apud Coloniaȝ Agrippinensem in platea quã sedecim domos nũcupãt. felicissimo auspicacissimoqȝ apice eminentis

Si phas. aut nostro foret hec industria plectro
Ut mea gymniacũ celebrarent carmina montem
Quem complexa sinu veneranda Colonia gestat
Et videt assiduo gaudetqȝ virescere cetu
Exordirer opus phebo non vile. sed acri
Verba iuuanda viro. musisqȝ ad vela vocatis
Hic mons felices exaggerat arduus artes
Finitimasqȝ suo gentes ⁊ menia fructu
Imbuit. ⁊ pleno semper ditescit aceruo
Menela tot lepores. nec habẽt tot dyndima dammas
Hyblaqȝ tot flores. tot vix hercinia ceruos
Alta creat. nec tot quercus dodona sacratas
Quot peperere viros hec Montis pulpita doctos
Quot vel palladijs capita erudiere sub alis
Hic tibi quo verum lateat. quo peccet elenchus
Quot sint que rerum species elementa vocantur
Quid calor efficiat. quid terra. quid humidus aer
Quid generent vnde. magni primordia secli
Unde maris fluxus. varijs ve coloribꝫ iris
Aurea quo celeri rapiantur sidera motu
Quid caligantem modo cogat hebescere lunam
Defectusqȝ pati dimisso lumine solem
Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes
Unde vel etherea fulmen iaculetur ab aula
Que secreta faces noctu. que causa cometas
Proferat. ⁊ timidas que ceca potentia terras
Concuciat. que sunt auri que semina ferri
Totaqȝ nature vis ingeniosa latentis
Panditur. hic caste cunctis archana Minerue
Templa patent. penetrale dic niueũqȝ cubile
Huc visurus adij. legit sibi monte sub isto
Quas habitet sedes. totos Ioue nata per annos
Assidet en foribus. peplo vittata decoro
Et cultas adamante manus intrare volenti
Porrigit. atqȝ tuis inclinat colla lacertis
Et dulces adhibet risus. nutuqȝ venusto
Te vocat. ⁊ solam recipi se poscit amicam
Quid fugis o iuuenis. quid fortunata moraris
Gaudia. quid ve stupes. Mons hic discrimine paruo
Scanditur. et largo non est sudore petendus
Est bene certamen. facilis labor. vnde capessas
Semper adorande titulos ⁊ nomina fame

Voniā sicut dī phus. x°. moraliū. felicitas hoīs atq̃ vita beatissima in speculatōe ꝯsistit diuinoꝝ ad istā aūt speculatōez ꝑuenire possumus per manifesta ⁊ naturalia tanq̄ ꝑ effect⁹ in cāꝝ cognitiōez. ꝓpter quod Aresto. in libro metaphysice a substātijs sensibilib⁹ incepit. ⁊ in duodecimo nūeꝝ subaꝝ separataꝝ ꝑ astronomicas ratiōes ꝓbauit. ⁊ ideo qñcūq̃ aliquā sciam addiscimus hoc facimus vt ad cognitōem diuinoꝝ ꝑueniamus. Et vt inq̄t scūs Tho. in ꝑncipio ꝯmēti sup q̄rto libro metheorologoꝝ qui alia intentōe scias acq̄rit ꝑuersus est in intentōe nisi nccītate detineat̃. Sed q̄ ea que ꝯsequūtur aliqđ cōmune ꝑ̄us ⁊ seorsum determinādā sunt. ne oporteat. ea multotiēs ꝑtractando. oēs ꝑtes illius repetere. Ideo in sciā naturali. circa quā ꝑ̄sens versat̃ intentio anteq̄ descēdat̃ ad spēalia opʒ q̄dā cōia oīb⁹ naturalib⁹ considerare. vtputa motū ⁊ ꝯsequētia ad motū in cōi. q̄ phoꝝ princeps Arest. in libro phicoꝝ q̄ etiā dī de physico siue de naturali auditu. q̄ ꝑ modū doctrine ad audiētes tradit⁹ fuit multū exq̄site ꝑtractat. ipa etiā enti mobili in cōi artificiosissime applicat. Et ꝓ lucidiori eiusdē libri explanatōe ꝑmittūtur aliq̄ cōes q̄stiones generaliti hui⁹ scie haud parū corrñdētes ¶ Querit̃ g̃ ꝑmo vtrū scia in intellectu subiecta sit hoī nccāria. Pro declaratōe istius q̄stionis est notādū. q̄ duplex est intellect⁹. scʒ speculatiuus ⁊ practic⁹. ⁊ ſm hoc est duplex scia q̄ est in intellectu vt hic supponit̃ ⁊ alibi ꝓbat̃. videlʒ practica ⁊ speculatiua Tūc dī ad q̄stionē q̄ nccē est hoīem habere sciētiā tā practicā q̄ speculatiuā. Quo ad speculatiuā ꝓbat̃ trib⁹ rōnib⁹ q̄ sit nccāria hoī ⁊ eius intellectui. q̄ꝝ prima stat in hoc. nccē est vnūq̄dq̃ ꝑfectibile ꝑfici a sua ꝓpria ꝑfectōe. sed scia est ꝓpria ꝑfectio intellect⁹. g̃ nccē est si non debeat manere intellectus iꝑfect⁹ q̄ habeat sciam. Dicit em̄ Aresto. tercio de aīa. q̄ itellect⁹ noster in ꝑncipio sui est sicut tabula rasa. ⁊ sic in intellectu nr̄o est naturalis aptitudo ad recipiendū sciam. sʒ naturalis aptitudo non est frustra. g̃ nccē est hoīem habere sciam. Et huic consonat Aresto. ꝑmo metaph. q̄ dī q̄ oēs hoīes natura scire desiderāt. i. ex naturali appetitu intellectus. Et ad h̄ dātur nobis sensus ꝑncipaliores. scʒ visus ⁊ auditus. q̄tenꝰ illis vtamur in acq̄sitōe scie. sicut dī Aresto. ꝑmo meta. q̄ hos sensus magis diligim⁹ q̄ magis deseruiūt ad acq̄rendū sciam. Scđa rō stat in hoc. q̄ nccē est vnāquāq̃ rem habere suā ꝓpriā oꝑatōem. q̄ oꝑatio ꝓpria ē finis rei a quo res nō frustrat̃. sed ꝓpria oꝑatio hoīs est intelligere g̃ nccē est hoīem habere sciam ꝑ quā bñ intelligat. q̄ absq̃ scia res nō bene nec debite intelligit̃. Tercia rō stat in hoc. nccē est humanā aīam ꝯiūgi suo ꝑncipio. q̄ in h̄ ꝑncipaliter ꝑficit̃. sed ꝑ sciam homo cōiūgit̃ suo ꝑncipio. scʒ deo. nō em̄ hō ꝑ̄t localiter ꝯiūgi deo. g̃ opʒ q̄ ꝯiūgat̃ sibi ꝑ cognitōem ⁊ sciam in q̄ aliq̄s dī parificari deo. sicut pʒ ex autoritate Platonis q̄ dī. Hoc phia mihi ꝓmittit q̄ me parē deo reddat. Et Seneca ad Lucillū dī Per intellectū sum⁹ socij deoꝝ. Ista aūt paritas in hoc ꝯsistit q̄ sicut de⁹ hʒ cognitōem de reb⁹ ꝑ suā essentiā. sic etiam hō cognoscit res ꝑ intellectū ⁊ sciam Secūdū pʒ. scʒ q̄ nccē sit hoīem habere sciam practicā. q̄ nccē est hominez ꝯuiuere alijs hoīb⁹. cū sit ꝑs cōitatis. ⁊ sibi soli nō sufficiat. sed ad ꝯuiuedū alijs hoīb⁹ nccē est q̄ instruat̃ in moribus. ne fiat alijs grauis ⁊ intollerabilis. qđ fit ꝑ sciaʒ practicā. g̃ nccē est hoīem habere sciam practicā. Scđo patʒ idē q̄ ꝑ sciam practicā hō naturalr̄ liberat̃ a seruitute alioꝝ. ⁊ fit ꝑnceps in regēdo alios ſm intentōem Aresto. ꝑmo politicoꝝ sic dicētꝭ Rōne ⁊ ingenio vigētes naturalr̄ sunt alioꝝ dñi ⁊ rectores. Et ideo ideote ⁊ ignari sᵗꝭ naturaliter serui alioꝝ. vt hʒ Aresto. ibidē. eo q̄ nō pñt alios dirigere ꝑ sciam ꝯsilia vel aliquā prudentiā. q̄propter assilant̃ bestijs q̄b⁹ vtit̃ hō in suis seruitijs.

Ar. Illud nō est nccāriū hoī sine quo hō ꝑ̄t eē. sed hō ꝑ̄t esse absq̃ scia. vt pʒ de ideotꝭ ⁊ ignaris g̃ nō est nccē hoīem habere sciam Dōm q̄ nccāriū ꝑ̄t capi duplr̄. vno° vt dī nccītatē absolutā. ⁊ sic ꝑncipia hominis sᵗꝭ hoī nccāria. q̄ talia ꝑncipia req̄runt̃ ad eē hoīs absolute Alio° capit̃ nccāriū ꝯditionaliter. ⁊ sic nccē est hominē habere sciam. Non em̄ req̄rit̃ scia ad esse hoīs. cū sit accñs adueniēs hoī post ei⁹ esse ꝯpletū Sed si hō debeat ꝑfectus esse ꝑfectōe accñtali. tūc scia req̄rit̃ ad hoc eē hominis. vt patʒ ex dictis.

Querit̃. Pro ampliori dicendoꝝ notitia. q̄ūo definiat̃ phia. Dōm q̄ sic. Phia ē diuinarū humanarūq̃ rerū cognitio. ſm q̄ ꝑ naturalē rōnem inuestigari pñt. Et ponit̃ cognitio loco generis. et capit̃ ꝓ habitu quo cognoscim⁹. Dicit̃ aūt notāter. cognitio diuinaꝝ. ꝓpter metaphysicā. in qua tradit̃ sapiētia de reb⁹ diuinis. Sed addit̃. humanaruʒ ꝓpter alias scias in q̄b⁹ agit̃ de reb⁹ humanis. i. de his q̄ sunt ꝓportionata intellectui humano. Vel ꝑ̄t aliter exponi ꝓut res diuine dicūtur ille q̄ sunt facte a deo. ⁊ tūc oīa naturalia dicunt̃ res diuine. q̄ sᵗꝭ oꝑa dei. Et ꝑ oppositū dicunt̃ res humane q̄ a nobis fiūt aut facte sunt ꝑ intellectū practicuʒ vel actiuū. vt sunt moralia. aut factiuū vt artificialia. inq̄tū sub artib⁹ mechanicis ꝯtinētur Est tñ ꝯsiderandū q̄ dīnū ca² duplr̄. vno° ꝓ illo qđ ꝯuenit dō. ⁊ sic ētia naf̄lia nō sᵗꝭ res dīne Alio° ꝓ illo qđ factū ē a dō. ⁊ sic dicunt̃ res (diuine

☞ Arguit̃. phia est amatio sapīe. g̃ non erit cognitio. Dōm q̄ phia capit̃ duplr̄. vno° ſm ꝓpriam impōnem noīs. ⁊ sic dī phia a philos grece qđ est amor latine. ⁊ sophos sapīa q̄si amor sapīe. ⁊ sic argumentū ꝓcedit. Alio° capit̃ phia ſm q̄ venit in vsum cōiter loquētiū et sic phia idē est q̄ sophia. i. sapīa cōiter dicta. q̄ identificat̃ cū habitu ad cognitōem ordinato. ⁊ sic phia est cognitio. Et rō isti⁹ vsus est. q̄ qñq̃ phi oēs dicebātur sophi id est sapiētes. sed q̄ videbat̃ aliq̄b⁹ hoc nomē habere aliquā arrogantiā. ideo nolebant vocari sophi. sed phi. vtimur g̃ h̄ noīe sophia ⁊ hoc noīe phia ꝓ eodē Et qñ dī. phia hoc scđo mō est q̄dam habit⁹ cognoscendi. vt pʒ ex iam dictis. g̃ nō erit cognitio. Dōm q̄ cognitio accipit̃ duplr̄. vno° ꝓ actu cognoscēdi. ⁊ sic phia nō est cognitio. nec sic capit̃ in definitōe phie. Alio° capit̃ cognitio ꝓ medio siue ꝑncipio cognoscēdi ꝑ modū habitus. ⁊ h̄ mō capit̃ hic cognitio. Silem definitōem ponit hic Gregorius de pñia cū dī. penitētia est ꝑ̄terita mala deplangere. i. habit⁹ siue ꝟtus q̄ ꝑ̄terita mala deplangūtur

☞ Arguit̃. res diuine cadūt sub theologia. g̃ non sub phia. Dōm q̄ theologia gratie excludit̃ a definitiōe cuʒ

dr̃ ſm q̄ p naturalẽ rõnem inueſtigari pñt. Res eñi diuine accipiũtur duplr̃. vno° ſm q̄ inueſtigant̃ ex lumĩe naturalis rõnis. ⁊ ſic cadũt ſub phĩa ſiue theologia nature. q̄lis eſt metaphy. Alio mõ capiũtur ſm q̄ p reuelatõez a deo cognoſcũtur in lumine fidei. ⁊ ſic res diuine nõ cadũt ſub phĩa hic definita. ſʒ ſub altiori ſcĩa. ſcʒ ſub theolo(gia gratie

☞ Ar̃. Hugo in didaſcalicon ſic definit phĩam. q̄ phĩa eſt diuinaꝝ humanarũq̄ reꝝ cognitio cũ ſtudio bñ viuẽdi. g̊ iſta definitio erit inſufficiẽs. Dr̃m q̄ duplr̃ accipit̃ phĩa. vno° formalr̃ q̄ñtũ ad ſuã eẽntiã abſolutã. ⁊ ſic definitio p̄poſita eſt ſufficiẽs. Alio° capit̃ formalr̃ ⁊ finalr̃ ſil̃. ⁊ ſic dat̃ definitio hugonis. ad h̃ eñi ſcĩa ſpeculatiua perficit intellectum vt ex eo habeat̃ cognitio dei. q̄ eſt nata facere amorẽ dei ex pte obiecti. ex quo ſurgit ſtudium bene viuendi

☞ Querit̃. quõ diuidat̃ iſta phĩa. Dr̃m q̄ diuidit̃ in naturalẽ. rõnalẽ. ⁊ moralẽ Cui⁹ diuiſionis rõ eſt. q̄ phĩa eſt pfectio intellect⁹. ideo ſm diuerſum ordinẽ rerũ queʒ hñt ad rõnẽ ſiue intellectũ ſumũt̃ diuerſe ptes phĩe. Sũt g̊ aliq̄ entia q̄ p̄ueniũt rõnẽ nr̃am. i. q̄ hñt pfectũ eſſe ſi rõ nr̃a nõ eſſet. ſicut ſtʒ metaphiſicalia. mathematicalia. et phyſicalia. ⁊ iſta cadũt ſub ſcĩa naturali. Quedã ſtʒ que hñt eſſe in rõne nr̃a ⁊ de his eſt phĩa rationalis. q̄ paſſiones q̄ in illa ꝯſiderant̃ fiũt p rõnem nr̃ãm. ⁊ ſic ille paſſiones ꝯueniũt reb̄ ſm q̄ ſtʒ in rõne ſm q̄ hmõi. Alia ſunt entia q̄ ꝯſequũtur rõnem noſtrã. ſicut ſtʒ opatões voluntarie ṽtuoſe ⁊ vicioſe. q̄ volũtas ſeq̄tur intellectũ cũ moueat̃ ſub finaliter ab intellectu. vt ptʒ tercio de aĩa. ⁊ de illis eſt ſcĩa moralis Ex quib̄ ſumit̃ faciliter rõ ordinis illarũ ptiũ. q̄ naturalis phĩa eſt de his q̄ p̄ueniũt rõnẽ nr̃am et ſic eſt p̄ma ps phĩe. Rõnalis eſt de his q̄ ſunt in rõne et ſic eſt ſcdã ps. Moralis eſt de his q̄ ꝯſequũtur rõnem et ſic eſt tercia ⁊ vltima.

☞ Ar̃. mechanica eſt vna ps phĩe. ⁊ tñ hic omittit̃. g̊ videt̃ q̄ diuiſio ſit inſufficiens Dr̃m q̄ phĩa capit̃ dupliciter. vno° ſm q̄ ſcat habitũ aĩe pficientẽ aĩam ſm q̄ hmõi. ⁊ ſic mechanica nõ eſt ps phĩe. q̄ nõ eſt ꝓpter aĩe pfectõem ſʒ corpis. Sũt aũt artes mechanice tacte in illis ṽſib̄. Lana nem⁹ miles nauigatio rus medicina. His theatrũ ſocia. ſtʒ hec mechanica dicta Alio° capit̃ phĩa improprie p q̄cũq̄ habitu aĩe diſponente eã vel ad bonũ ꝓpriũ vel ad bonũ corpis. ⁊ ſic mechanica eſt ps phĩe.

¶ Q. r̃. quõ diuidat̃ phĩa naturalĩ. Dr̃m q̄ in metaphyſicã mathematicã ⁊ phyſicã. Et rõ huius diuiſionis ſm doc. ſcm̃ in p̄ncipio ſui ꝯmẽti eſt duplex. p̄ma q̄ oĩs ſcĩa ẽ in intellectu. ⁊ p h̃ aliq̄d fit actu intelligibile q̄ abſtrahit̃ aliq̄liter a materia. ⁊ g̊ ſm q̄ aliq̄ diuerſimode ſe hñt ad materiã ſm hoc ad diuerſas ſcĩas ptinẽt. ſʒ entia naturalia cõiter accepta hñt ſe diuerſimode ad materiã. vt patebit ex imediate dicẽdis. g̊ de eis erũt diuerſe ſcĩe. ſcʒ metaphiſica mathematica ⁊ phyſica Scdã rõ q̄ omis ſcĩa habet̃ p demõſtratõem ⁊ mediũ demõſtratõis eſt definitũ. ideo ncc̃e eſt ſm diuerſum definitõnis modũ ſcĩas diuerſificari. Sed eſt triplex modus definiẽdi res naturales. g̊ erit triplex phĩa ſeu ſcĩa naturalis. Minor ꝓbat̃. q̄ aliq̄ ſtʒ entia naturalia q̄ definiũtur oĩno abſq̄ motu et materia. ⁊ de illis eſt metaphy Alia ſtʒ q̄ definiunt̃ abſq̄ materia ſenſibili. ⁊ tñ cũ materia imaginabili. ⁊ de illis tractat mathematica. ſicut patebit inferi⁹ in ſcdõ huius Alia ſtʒ entia q̄ definiũtur p motũ ⁊ materiã ſenſibilẽ. i. p materiam ſm q̄ hʒ ordinẽ ad q̄litates ſenſibiles. ⁊ de illis (eſt phyſica

☞ Notãdũ. q̄ liber metaphiſice diuidit̃ ſm noſtraʒ trãſlatõem in duodecim libros ptiales. ⁊ oĩa q̄ in ip̃is ꝯſiderant̃ referũtur ad ens inq̄ñtuʒ ens ſicut ad ſubiectuʒ illi⁹ ſcĩe. Sed mathematica diuidit̃. q̄ aliq̄ eſt de q̄ñtitate ꝯtinua. aliq̄ de q̄ñtitate diſcreta Et nõ eſt aliq̄ mathe. de q̄ñtitate in cõi. cui⁹ rõ eſt. q̄ ars eſt circa diffillima. ſed facile eſt cognoſcere ꝓprietates q̄ñtitatis in cõi. Uel aliter p̃t dici ⁊ meli⁹. q̄ ꝓprie q̄ñtitas in cõi nõ habʒ paſſiones. Et ſi tũc dicat̃ de eſſe figurabile. eſſe nũerabile q̄ ſint ꝓprietates q̄ñtitatis in cõi. Dr̃m q̄ eſſe figurabile eſt paſſio q̄ñtitatis ꝯtinue ⁊ nõ in cõi. ⁊ ſilr̃ eſſe nũerabile eſt paſſio q̄ñtitatis diſcrete. De q̄ñtitate g̊ ꝯtinua eſt mathematica duplr̃. ſcʒ ꝯtracte ⁊ incõtracte. incontracte ſicut eſt geometria. q̄ ꝯtinet̃ in libro Euclidis Cõtracte aũt ſunt multe ſcĩe. ſcʒ pſpectiua cõis. ſcĩa de yride. aſtronomia Siliter de q̄ñtitate diſcreta eſt dr̃m. q̄ ſi ꝯſideret̃ incõtracte ſic eſt aritmetica. ⁊ ſi ꝯtracte. ſic eſt muſica Sʒ de diuiſione phĩe patebit infra

☞ Ar̃. metaphi. nõ eſt ſcĩa naturalis. g̊ nõ erit ps phĩe naturalĩ. Añs ꝓbat̃. q̄ metaph. eſt de trãſcẽdẽtib̄ naturã. vt pʒ ex interp̃tatõne nois. Dr̃m q̄ natura capit̃ duplr̃. vno° ꝓut eſt p̄ncipiũ mot⁹ illi⁹ rei in q̄ eſt. ⁊ ſm illã acceptõem phyſicalia dicũtur naturalia Alio° capit̃ natura ꝓut dr̃ p̄ncipiũ opatõis in alio. ⁊ ſic etiã metaphyſicalia dicũtur naturalia. q̄ ſunt p̄ncipia vñ alia mouẽtur. ſic deꝰ ⁊ ſube ſepate ſtʒ cãe a q̄b̄ iſta ĩferiora mouẽtur

☞ Ar̃. metaphy. etiã tractat de his q̄ ſtʒ in materia. g̊ nõ ſolũ e erit de his q̄ abſtrahũtur a materia. Añs ꝓbat̃ q̄ ꝯſiderat ſubam potẽtiã ⁊ actus. ⁊ ip̃m ens q̄ oĩa ſtʒ in materia Dr̃m ſm doc. q̄ iſta non ſtʒ ṽliter in materia et g̊ metaphy. non tractat de illis ſm q̄ ſunt in materia. nec debẽt talia ꝓprie p materiã definiri. cũ definitio debeat ꝯpetere nccãrio omĩ ꝯtento ſub definito.

¶ Q. r̃ vtrũ de reb̄ naturalib̄ ſit ſcĩa Dr̃m q̄ ſic Et rõ eſt. q̄ de illis eſt ſcĩa q̄ hñt ꝓprias paſſiões de ſubiecto p ꝓpria p̄ncipia demõſtrabiles. ſʒ ſic eſt de reb̄ naturalibus. g̊ ⁊c. Maior ꝓbat̃. q̄ eadẽ requirũtur ⁊ ſufficiũt ad demõſtratõem ⁊ ſciam. q̄ demõſtratio generat ſciam. ſʒ ad demõſtratõem requirũtur iſta tria. ſcʒ p̄ncipiũ ſubiectũ ⁊ paſſio. q̄ p p̄ncipia dmõſtrãt̃ ſubiecto ĩeſſe paſſiões. Minor ꝓbat̃. q̄ eſt vna paſſio reꝝ naturaliũ p̄ncipalĩ. ſ. mobilitas ſiue motus cõiter accept⁹. ⁊ etiã alie min⁹ p̄ncipales de quib̄ tractat̃ in tercio ⁊ q̄rto hui⁹. Subiectũ eſt ens mobile ſimplr̃. ſicut infra patebit. Sed p̄ncipia ſtʒ actus ⁊ potẽtia. ſi capiat̃ mobile generaliter. ſi vero capetur ſpẽaliter ⁊ magis ꝓprie tũc ei⁹ p̄ncipia eſſent materia forma ſʒ p̄uatio vl̃ etʒ q̄ttuor cãe licʒ diuerſimode Et ex illis p̄ncipijs pñt fieri dignitates q̄ ſtʒ p̄miſſe in demõſtratione. p iſta g̊ p̄ncipia paſſio demõſtrat̃ ineſſe ſubiecto. ſic ſcʒ. Omẽ qd̃ eſt ꝯpoſituʒ ex materia ⁊ forma eſt mobile. ſed omẽ ens mobile eſt ꝯpoſitũ ex materia ⁊ forma. g̊ oẽ ens mobile eſt mobile.

☞ Ar̃. de corruptibilib̄ nõ eſt ſcĩa. ſʒ res naturales ſaltẽ multe ſtʒ corruptibiles. g̊ de eis nõ eſt ſcĩa Dr̃m q̄ triplr̃ de aliq̄ eſt ſcĩa. vno° ſicut de illo qd̃ ꝓprie ⁊ vere ſcit̃ et ſic ſcit̃ ꝯclõ demõſtrata quã aliq̄ vocãt ſcibile ꝓpinquũ. et ſic eſt verũ q̄ de incorruptibilib̄ ſolũ eſt ſcĩa ſicut loq̄nit̃ Areſto. p̄mo poſterioꝝ. Alio° de aliquo eſt ſcĩa ſicut de ſcibili remoto. q̄ ſcʒ eſt aliq̄d illi⁹ qd̃ vere ſcit̃. Et ſic dupliciter de aliq̄ eſt ſcĩa. vno° ſicut de illo de quo aliq̄d ſcit̃. et ſic de ſubiecto eſt ſcĩa. q̄ de eo ſcit̃ paſſio. Alio° ſicut de illo qd̃ de alio ſcit̃. ⁊ ſic de paſſione eſt ſcĩa. q̄ ſcit̃ de ſubiecto in ꝯclõne demõſtrata. Et loquẽdo de his q̄ ſciũtur duob̄ vltimis modis. ſic de corruptibilib̄ p̃t eſſe ſcĩa. pʒ q̄ corruptibile p̃t eſſẽ paſſio demonſtrata de ſubiecto in

in demōstratōe ꝓpter qd. ꝗ generat sciam. sicut pꝫ in ista demonstratōe. oīe ꝯpositū ex ꝯtrarijs est corruptibile. corpꝰ mixtū est ꝯpositū ex ꝯtrarijs. ergo corpꝰ mixtū est corruptibile. Uel sic. oē qđ hꝫ materiā cui ꝯiūcta est ꝑuatio est corruptibile. sed oē corpus alterabile alteratōe corruptiua hꝫ materiā ꝯiūctā ꝑuatōi. ergo oē corpꝰ tale est corruptibile. Sꝫ qꝛ demōstratio generat sciam. ergo oꝫ neccāriō cōcedere ꝙ scīa ꝗ est de ista ꝯclōne demōstrata sit de re corruptibili. tam sicut de subiecto ꝙ̄ sicut de passione. cū corruptibilitas dicat̄ neccāriō de subiecto

Ar. Res corruptibiles nō hn̄t neccārias passiones sꝫ h̄ reqrit̄ ad subiectū sciē. ergo videt̄ ꝙ subiectuꝫ sciē nō possit eē corruptibile Pro rn̄sione notandū ꝙ corruptibile duplr̄ capit̄. vnoº ꝓprie ſm ꝓpriā ſcatōeꝫ termini. ꝛ tūc ſcat aptitudinē ad actualē corruptōem. Alioº capit̄ improprie ꝛ oīno extra suā ſcatōem. ꝛ sic dicūt aliqͥ ꝙ corruptibile ſcet actualē corruptiōem. Per h̄ dđm ꝙ si corruptibile capiat̄ ꝓprie. tūc aliqđ subiectū corruptibile pt̄ habere neccārias passiones de ipō demrābiles. sicut iā dcm̄ ē de corpe mixto. imo hominē equū asinū ꝛ alias spēs aīalis eē corruptibiles nemo dubitat. cū habeāt itra se ꝯpletū ꝑncipiū corruptibilitatis. scꝫ materiā ꝯiūctā ꝑuatiōi. ꝛ tñ de ipsis ē scīa. Sꝫ si accipiat̄ corruptibile iproprie. put đt actualē corruptōem. ꝛ sic cū corruptio. i. actualiter corrūpi ꝯueniat singularibꝫ de qbꝫ ꝯstat ꝙ nō habeāt neccārias passiōes de ipis demōstrabiles. manifestū est ꝙ sic de corruptibili nō sit scīa. Et iō magna est dr̄ña faciēda inter corruptibilitatē ꝛ corruptōem. corruptibilitas em̄ cū sit naturalis passio illoꝝ corpoꝝ ꝗ hn̄t materiā ꝯiūctā ꝑuatōi ꝑmo ꝯuenit vlibꝫ ſm doctrinā Porphirij in de cōitatibꝫ. Et ergo illi ꝗ dicūt entia naturalia ſm cōes rōnes. i. eēntias eē incorruptibilia. sꝫ ſmꝫ ꝙ ꝑticularia corruptibilia ponūt corruptibile ꝓ actuali corruptōne. alr̄s em̄ talis loquutio nō possꝫ stare cū veritate. Istā aūt differētiā corruptibilitatis ꝛ actualis corruptōis possumꝰ a sili ꝯsiderare in risibilitate ꝛ ridere. oēs em̄ phi ꝯcedūt ꝙ risibile cū sit passio hoīs ꝯueniat hoī ꝑ se in secūdo mō ꝑ se. ꝛ fluit ex ꝑncipijs eiꝰ eēntialibꝫ. ꝛ sic de hoīe inq̄ꝫtuꝫ risibilis est scīa. sꝫ ridere ꝯuenit hoī ꝑ accn̄s. ꝛ pt̄ sibi non adesse. nec vt sic de hoīe ē scīa. cū ridere ei ꝯueniat ſm singularia. Et istā dr̄ñtiā plene ponit Aresto. in scđo de aīa de obiecto visus. cū đt. ꝙ visibile esse ꝑ se ꝯuenit colori. ꝛ tñ nō videt̄ sine lumine. q̄si diceret. passio est ei eēntialis sed actus ꝯuenit ei ꝑ extrinsecū lumē. sic ridere conuenit homini ꝑ extrinsecā ammiratōem ꝙ̄uis risibile sit ei coessentiale. Simile est in ꝓposito de corruptibili. qꝛ esse corruptibile conuenit per se in secūdo vel quarto modo enti naturali habēti materiā ꝯiūctā ꝑuatōi. qꝛ ꝯseq̄tur naturaliter tale ens grā ꝑncipioꝝ essentialiū. qꝛ gratia talis materie que est intrinseca pars rei. Sed corrūpi actualiter ꝯuenit tali enti gratia q̄litatū. quaꝝ ꝓportio ꝑseruat ab actuali corruptiōe et disproportio facit actualē corruptionē. planū aūt est ꝙ qualitates sint extrinsece rebꝫ naturalibꝫ. ꝛ ꝑ ꝯn̄s actualis corruptio cuius ille qualitates sunt principia

Ar. Aresto. đt ꝑmo posterioꝝ. ꝙ definitiones sint incorruptibiles. ꝛ tales definitōes sunt essentie rerū physicaliū. ergo ꝛc. Dđm ꝙ definitio vel essentia rei naturalis que hꝫ materiā ꝯiūctā ꝑuationi capitur duplr̄. vno mō vt hꝫ ordinē ad definitū. ꝛ sic manifestum est ꝙ definitio est incorruptibilis. qꝛ illa habitudo est ꝑpetua. Alio mō accipitur definitio ſm se. ꝛ sic talis definitio cū sit eadem cum definito est corruptibilis. Est tamē verū ꝙ posita mūdi ꝑpetuitate ꝛ generatōe rerū naturaliū spēs essent ꝑ accn̄s ꝑpetue. ꝓpter successionē ꝯtinuam singulariū in quibꝫ spēs ꝯseruarentur. sed tñ per se essent corruptibiles. ꝓpter essentiale ꝑncipium corruptibilitatꝭ eis ꝯiūctum Qđ pꝫ exemplariter. definitio em̄ asini est eē ꝯpositum ex aīa rudibili ꝛ corpore rudibili. nullo autem supposito asini existente quis diceret illam ꝯpōnem eē nisi forsan apud intellectū. sed vt sic nō est essentia rei naturalis. Et ideo đt Aresto. in ꝑdicamētis. ꝙ accn̄tia ꝛ secūde substantie sunt in ꝑmis substātijs. ita ꝙ destructis oībus ꝑmis substātijs impossibile est aliquod alioꝝ remanere. i. accidentiū ꝛ secūdarū substātiarū. secūde ergo substantie que sunt essentie rerū naturaliū sunt veraciter corruptibiles. in his ꝗ hn̄t materiā ꝯiūctā ꝑuationi

Ar. De infinitis nō est sciētia. sed entia naturalia sunt infinita. ergo de eis nō erit scīa. Dđm ꝙ entia naturalia capiūtur duplr̄. vno mō ꝙ̄tum ad indiuidua. id est singulariter. ꝛ sic sunt infinita tam quo ad nos ꝙ̄ quo ad naturā. ꝛ sic de ipsis nō est scientia. presertim ꝓpter tres causas. Prima. qꝛ sic sunt infinita. sed de infinitis nō est scientia. Secūda. qꝛ non habent passiōes demonstrabiles de eis ꝑ ꝑncipia necessaria. Tercia. quia tales res ꝑ se actualiter corrūpuntur. sed de eo qđ actualiter corrumpit̄ nō est scientia Alio mō capiūtur entia naturalia quo ad spēs. i. vliter. ꝛ sic sunt infinita nō quidem quo ad naturā. sed quo ad nos. qꝛ nos nō cognoscimus determinatū numerū spēꝝ rerum naturaliū. ꝛ de tali infinito bene est scientia Et qn̄ đꝛ. si spēs rerū naturalium sunt infinite quo ad nos. ergo nos nō habemus sciētiā de eis Dđm ꝙ spēs reꝝ naturaliū capiūtur duplr̄. vno modo in spēali ꝛ diuisim ſm singulas passiones eis ꝯuenientes et sic in phīa naturali de oībꝫ nō habet̄ scīa. Alio mō capiuntur ſm ꝙ aliqua ꝯmunis passio repit̄ur in oībꝫ. scilꝫ esse mobile. ꝛ ſm ꝙ cōponūtur ex materia ꝛ forma. ꝛ sic de eis est scientia istius libri Et si iterū dicat̄. in libro de aīalibꝫ tractat̄ spēaliter ꝛ particulariter de spēbꝫ aīalium. Dđm ꝙ ibi nō tractat̄ de oībꝫ spēbꝫ omniū aīalium. sꝫ de quibusdā naturis aīalium. ex quibꝫ possumꝰ tñ aliqualiter cognitōem alioꝝ accipere.

Ar. Aresto. đt in prohemio de aīa. ꝙ rō aīalis ſm vnūquodqꝫ aīal sit altera ꝛ altera. ergo de eis nō habet̄ scīa ꝯmunis qualis tradit̄ in libro physicoꝝ. Dicendū ꝙ aīal ꝛ siliter vnūquodqꝫ genus pt̄ capi duplicit̄. vno mō ſm intentōem generis secūdā. aut etiā ſm ꝑmā intentōem. ſm ꝙ ꝑma intentio. ꝛ sic physicus non hꝫ determinare de genere. nec etiā assignare eius passiones. qꝛ tales sunt logicales. Alio mō capitur aīal ſm ꝙ inuenit̄ in spēbꝫ. ꝛ sic de aīali est physica scīa. qꝛ ſmꝫ ꝙ inuenit̄ in speciebꝫ dicūtur de ipso ꝯmunes ꝛ reales passiones. sicut eē sensibile. Et ꝑ hoc đꝛ ad argumentū. ꝙ licet rō aīalis sit altera ꝛ altera in singulis spēbꝫ. pt̄ tñ vna ꝯmunis passio de illo genere dici etiā realis Nec oportꝫ ponere ydeas ad saluandū scientiā de rebꝫ naturalibꝫ. sicut đt Plato qui ꝓpter duplicē rōnem posuit ydeas. Prima ad saluandum generatōem rerū naturaliuꝫ. qꝛ generatio rei sempꝫ fit ex aliquo simili. ergo ſm Platonem necesse est ponere ydeam. que habet similitudinē ad rem genitā. Sed hoc non oporteret qꝛ sufficit similitudinē naturalem esse in particulari agente. sicut sufficit ꝙ pater generās sit similis fi/

lio genito. ⁊ etiam in causis vniuersalibus est similitudo ydealis ad effectus particulares. sed nõ naturalis Nõ tamen tales ydee in vniuersalibꝫ causis ꝑ se subsistũt extra intellectũ. sicut dicit Plato. Secũda causa est ſm Platonem ad saluandũ scientiam de rebꝫ. quia res sunt particulares. de particularibꝫ aũt ſm ꝙ hmõi non est scientia Sed hoc iterũ nõ oportꝫ. qꝛ q̃uis de singularibꝫ inq̃tuꝫ sunt singularia non sit scientia. tamen de ipsis est scientia ſm aliquod ꝯmune repertum in ipsis. Et quãdo q̃ritur. vtrũ sufficiat dicere ꝙ de rebꝫ naturalibꝫ sit scientia ſm ꝙ sunt in suis causis. Dõm ꝙ non ꝓpter triplicem rationem. Prima. res sciunt̃ ſm ꝙ sunt in actu ⁊ non ſm ꝙ sunt in potentia. sunt autẽ res in causis suis solũ in potentia. Prima pars patꝫ. quia res scibilis necessario hꝫ mouere intellectũ. sed qd̃ est ens in potentia non potest mouere intellectũ. ergo ⁊c̃. Secũda rõ. qꝛ tunc solum res scirentur ſm quid. qꝛ scire ſm quid est scire in potẽtia. vt inquit doctor ꝑmo posterioꝝ. sed res habent in suis causis solum esse in potentia. Tercia rõ. qꝛ sciẽtia ꝓprie dicta est per definitõem demõstrantem passionem inesse subiecto sed res ſm ꝙ sunt in suis causis nõ habent definitõem. qꝛ definitio dꝛ essentiã rei actualẽ. g̊ res nõ sꝫ sic scibiles

Ar. Physica ⁊ logica simul determinãt de intẽtionibꝫ ꝑmis. g̊ nõ erunt scie distincte. Tenet ꝯña qꝛ scientie secantur sicut res Dõm ꝙ determinant simul de primis intentionibꝫ. tñ in ordine ad diuersa principia ⁊ diuersas passiones. qꝛ logicus considerat illas in ordine ad passiones intentionales. ⁊ ideo determinat de rebꝫ ꝯceptis vt ꝯcepte sunt. sed physicꝰ in ordine ad passiones reales. ⁊ ex illis passionibꝫ sumit̃ distinctio formalis rõnis ꝯsiderandi inter physicũ ⁊ logicum quo ad nos sed quo ad naturã rei habent ꝑme intentões distinctiõeꝫ ex suis ꝓprijs ꝑncipijs nobis ignotis. Vel potest dici ꝙ nõ omĩs res ꝯcepta est formaliter ꝑma intentio. sed solum ſm ꝙ habet ordinem ad secũdam. ⁊ sic potest negari ꝙ physicus tractet de ꝑmis intentõibꝫ formalr̃. licꝫ ꝯsideret res ꝯpositas

Querit̃. Vtrũ de rebꝫ physicalibꝫ sit vna scientia Dõm ꝙ sic. qꝛ sciẽtia capit vnitatem a subiecto accepto ſm vnã formalẽ rõnem ꝯsiderãdi. sed omẽs res physicales ꝯueniunt in vno subiecto cõi ſm vnã formalẽ rõnem ꝯsiderandi. vt patebit infra. g̊ ⁊c̃ Maior ꝓbat̃ duplr̃. ꝑ° qꝛ ab eodẽ ẽ vnitas rei ⁊ entitas rei. cũ ens ⁊ vnũ ꝯuertant̃. sꝫ a formali rõne cõsiderãdi est entitas ⁊ spẽs scientie. g̊ vnitas. Sicut em̃ in omĩbꝫ rebꝫ spẽs siue vnitas specifica sumit̃ a forma. sic in scientijs species sumit̃ a formali rõne ꝯsiderandi Secũdo ꝓbat̃ ex cõsideratõe sciaꝝ. qꝛ ꝯsiderando scias nos inuenimꝰ ꝙ in vna scientia multa ꝯsiderant̃ materialr̃. sicut pꝫ in physica que ꝯsiderat corpora superiora incorruptibilia. ⁊ inferiora corruptibilia ſm ordinem ad aliquã formalẽ rõneꝫ ꝯsiderãdi que est mobilitas. Et est simile exemplũ extra ꝓpositum de musica. que ꝯsiderat cantũ hominũ auium et instrumentoꝝ musicaliũ ſm rõnem armonie ¶ Et qñ vlterius querit̃. vnde sumat̃ formalis rõ ꝯsiderandi Dõm ꝙ formalis rõ ꝯsiderandi ꝑt ex aliquo sumi dupliciter. vno mõ simplr̃ ⁊ a ꝑori. ⁊ sic sumitur ex ꝑncipijs. qꝛ ꝑncipia ꝯparant̃ ad genus scibile. sicut forma ad materiam ⁊ lumẽ ad colores Alio° sumit̃ quo ad nos. ⁊ sic sumit̃ a passionibꝫ. qꝛ nos cognoscimꝰ ꝙ alia ⁊ alia est formalis rõ ꝯsiderandi in subiecto. ex quo refertur ad aliam ⁊ aliaꝫ passionem. Et rõ istoꝝ est. qꝛ ex ꝑncipijs ⁊ passionibꝫ variatur demonstratio que generat sciam. Exempli gratia homo ſm diuersas passiones ⁊ diuersa ꝑncipia hꝫ aliam formalem rõnem ꝯsiderandi. qꝛ in physica homo refert̃ ad passionẽ que est mobile. In ethica aũt ad passioneꝫ q̃ est felicitabile. In medicina in ordine ad sanabile. et ſm has passiones hꝫ alia ⁊ alia ꝑncipia. qꝛ ꝑncipia eius ſm ꝙ mobilis sunt materia ⁊ forma. ⁊ ſm ꝙ felicitabilis est liberum arbitriũ. ſm ꝙ sanabilis q̃ttuor ꝑme qualitates ad inuicem ꝓportionate

Notandum Qꝫ formalis rõ ꝯsiderandi significat relatiõem ſm dici ipsius subiecti ad ꝑncipia ⁊ passiones. qꝛ formalis rõ ꝯsiderandi ſm illã diuersificat̃. Et hoc pꝫ ex duobꝫ. primo ex ꝯmuni dicto. qꝛ dꝛ ꝯmuniter ꝙ formalis rõ considerandi habeat se ad subiectũ scientie. sicut dr̃ĩa ad genus logicũ. qꝛ sicut ꝑ dr̃ĩam ꝯstituitur spẽs ⁊ ꝯtrahitur genus ad spẽm. ita ꝑ formalem rõnem ꝯsiderandi ꝯstituitur subiectũ scientie. ⁊ cõtrahitur ad aliquã spẽm sciẽtie Et sicut dr̃ĩa nõ distinguitur realiter a genere. ita nec formalis rõ cõsiderandi a subiecto. Secũdo. qꝛ plerũqꝫ idem est nomen passionis ⁊ formalis rõnis ꝯsiderãdi. ergo hoc nomẽ. sicut ꝑt importare passioneꝫ. ita ordinẽ ad ꝑncipia ⁊ passiones. Ex quo pꝫ. ꝙ nõ est ꝯplexio realis si subiectũ ⁊ formalis rõ ꝯsiderandi vniant̃ ad inuicẽ. cuꝫ ꝯplexio realis ⁊ ꝓpria sit illarũ rerũ que habẽt diuersitatẽ realem ad inuicẽ. vt homo ⁊ albꝰ

Ar. Si formalis rõ ꝯsiderandi dicat relatõem rõnis. tũc physica erit scia rõnis. Probat̃ ꝯña. qꝛ spẽs scie sumit̃ a formali rõne. si g̊ dr̃ĩa scientie sit aliq̃d rõnis. g̊ etiã scia erit aliq̃d rõnis. Dõm duplr̃. primo ꝙ formalis rõ ꝯsiderandi dꝛ relatio rõnis. nõ qꝛ est secũda intentio vel aliq̃d factũ ꝑ rõnem. sed qꝛ est relatio ſm dici nõ distincta realiter ꝯtra id qd̃ refertur ꝑ talẽ rõnem et ideo nõ opꝫ sciam dici rõnis. cuius formalis rõ est relatio ſm dici. Scd̃o dõm ꝙ subiectũ ꝑt referri ꝑ relatõeꝫ duplr̃. vno mõ sic ꝙ talis relatio sit passio ipsius subiecti. sic in logica fit relatio ipsius subiecti ad relatiões rationis. quia secũde intentiones que sunt passiones considerate in logica sunt relationes rõnis. ⁊ sic verum est ꝙ quãdo subiectum refertur ad relationes rationis. ꝙ tũc sit scientia rõnis. qꝛ tũc etiã ꝑncipia sunt aliquid ratiõis. Alio modo refertur subiectũ ad relatõnem rõnis sicut ad formalem rõnem considerandi. ⁊ ex hoc non fit scientia rõnis. Cuius rõ est. qꝛ tunc ꝑncipia manent realia. sicut pꝫ in libro physicoꝝ. qui est de ꝑncipijs transmutationis q̃ sunt realia. scꝫ materia forma ⁊ ꝑuatio. Et g̊ vbicũqꝫ est relatio rõnis in ordine ad passionem realeꝫ est scia realis: et vbicũqꝫ est relatio rõnis ad passionẽ ratõnis est scientia rationis

Qr̃. Vtrũ naturalis phĩa sit vna scia. Dõm ꝙ capiendo phĩam naturalẽ ꝓ tota scia physicali. que ꝯtinet octo libros. tũc est vna genere. ⁊ vnitate subordinatõis. vel etiã est vna ꝑ modũ vnitatis potestatiue. sed capiendo eã ꝓ scia libri physicoꝝ tũc est vna spẽ. Primũ pꝫ. qꝛ ꝯueniũt in vno genere qd̃ est ens mobile Scd̃m pꝫ. qꝛ talis est subordinatio sciaꝝ qualis est subordinatio ꝑncipioꝝ. sed ꝑncipia alioꝝ libroꝝ sequentiuꝫ subordinãtur ꝑncipijs sciẽtie physicoꝝ. ergo etiaꝫ sciẽtie erũt subordinate. Exempli gratia. ꝑncipia entis mobilis ad vbi subordinãtur principijs entis mobilis in cõi. cum

oīs scientia de genere subordinet sibi scientiam de specie. Qꝫ aūt sit vna potestatiue pꝫ. qꝛ illa dicunꝫ ꝯuenire potestatiue que vniuntur in vna radice. sicut omnes potentie anime conueniunt potestatiue in anima ipsa. sed omnes libri phisicales conueniunt in vna radice. scꝫ in principiis libri phisicorꝫ. ergo ⁊c. Sed ꝙ non sit vnus habitus in specie patet. quia scientia cuiuslibet libri partialis ē vnus habitus apud intellectū. ⁊ sic est vna spē. vt liber phisicorum. ⁊ sic de aliis ꝓpter vnitatē vnius formalis rōnis

Notandū. Qꝫ octo sunt libri philosophie naturalis ſm ꝙ ens dicitur naturale. eo ꝙ habet in se principiū motus. scꝫ liber phisicoꝝ. Liber de celo ⁊ mundo. De generatione ⁊ corruptione. Metheoro. De mineralib9. De anima. De animalibus vegetabilib9 ⁊ plantis. Et paruoꝝ naturaliū. Qꝫ autē sint tm̄ octo ⁊ non plures patꝫ ꝑ sufficientiā. quia philosophia naturalis est de ente mobili in cōmuni. vel ergo de ente mobili ſm se ⁊ incōtracte. et sic est liber phisicoꝝ. qui determinat de passionib9 entis mobilis ſm ꝙ huiusmōi. Aut est de ente mobili cōtracto. ⁊ hoc dupliciter. quia vł contrahitꝛ ad vbi. vel ad formā. Si primū. sic est liber de celo ⁊ mūdo. in quo determinatꝛ de corporib9 ſm ꝙ mouentur ad loca. Si scdm id est. si est de ente mobili contracto ad formā. hoc est dupliciter. quia vel ad formā simplicis elementi. ⁊ sic est liber de generatōne. in quo determinatꝛ de motib9 ad formā absolute. ⁊ etiā de generatōne elementoꝝ. ⁊ hoc in scdo libro. Aut contrahitꝛ ad formaꝫ mixti. ⁊ hoc est dupliciter. qꝛ vel ad formā mixti impfecti et sic est liber metheoroꝝ. in quo agitur de impssionibus ignitis ⁊ humidis. Impssiones aūt ignite sunt substātialiter ignis. humide sunt substātialiter aqua. sunt tñ mixta impfecta. qꝛ in eis est mixtio qualitatū. q̄uis non substantiaꝝ. sicut in pfectis mixtis. Vel ens mobile cōtrahitur ad formā mixti pfecti. ⁊ hoc iterū est duplr. qꝛ aut talia sunt animata vel inaīata. Si inaīata. sic est liber de minerabilib9. quia mineralia sunt mixta pfecta ex quattuor elemētis. Qui liber q̄uis non sit trāslatus sicut ceteri libri Aresto. tamē aliquid ponitꝛ de eis in fine tercij libri metheoroꝝ. Et quia talis liber nō est trāslatus. ideo q̇dam nō numerāt eum inter libros phie naturalis. nihilomin9 tamē ponūt octo libros. quia distinguūt ab inuicē libruꝫ de aīalibus ⁊ vegetabilib9 et plantis. Sed melius dicitꝛ ꝙ etiam iste liber contineatꝛ inter libros phie naturalis. qꝛ isti libri numerantꝛ ſm essentialem contractionem entis mobilis. cum ergo liber de mineralib9 specialē faciat contractionem in ente mobili. ideo etiā est reliquis cōnumerandus. Etiā trāslatio libri habet se ꝑ accidēs ad libruꝫ si enī nullus istoꝝ libroꝝ esset translatus adhuc maneret essentialis distinctio ipsoꝝ. Si vero sint aīata. hoc est dupliciter. quia vel in tali libro determinatꝛ de principio animatoꝝ quod est anima. ⁊ sic est liber de aīa. Aut de ipsis aīatis. ⁊ hoc est dupliciter. qꝛ vel determinatꝛ de ipis animatis in speciali. ⁊ sic est liber de vegetabilib9 ⁊ plantis. q̄tum ad aīata anima vegetatiua. et liber de animalib9 quantū ad aīata anima sensitiua. Aut in generali. ⁊ sic est liber paruoꝝ naturaliuꝫ. in quo determinatꝛ de anima ſm ꝙ habet ordinē ad corpus Et isti libri sunt in quadrupli ci differentia. qꝛ aut pertinēt ad gradū vegetatiuū. et sꝫ isti libri de morte ⁊ vita. que oīibus viuentib9 cōueniūt ad quē reducitur liber de inspiratione et respiratione que sunt principia vite in quibusdā viuentibus. Et de iuuentute ⁊ senectute que sunt stat9 vite. de longitudine ⁊ breuitate vite. ⁊ de nutrimento ⁊ nutribili. Vel spectant ad gradū sensitiuū. ⁊ hoc dupliciter. quia vel ad sensus exteriores. ⁊ sic est de sensu ⁊ sensato. in quo determinatur de organis ⁊ obiectis sensuum. aut ad sensus interiores. ⁊ sic sunt de memoria ⁊ reminiscētia. de somno ⁊ vigilia. et de diuinatione. Aut pertinēt ad gradū motus ſm locum. et sic est liber de causa motus animalium. ⁊ motu cordis. Vel spectant ad gradum intellectiuū. ⁊ sic est tractatus de intellectu et intelligibili

Ar. Scientia est habitus cōclusionis. sed in libro phisicoꝝ sunt multe cōclusiones. ergo nō erit vna scientia ¶ Dicendū ꝙ quecunqꝫ diuerse conclusiōes non faciunt diuersas scientias. sed diuerse cōclusiones ſm diuersas formales rōnes cōsiderandi accepte faciunt diuersas scientias. Et licet in libro phisicoꝝ sint multe cōclusiones. tamē oīes cōsiderantꝛ sub vna formali ratōne cōsiderandi. Etiam in vnaquaqꝫ sciētia est vna principalis cōclusio ad quā alie reducuntꝛ. Et illa ē in libro phicorū ꝙ omne ens mobile est mobile

Queritur. Vtruꝫ naturalis philosophia sit specialis vel generalis scientia. ¶ Dicendum ꝙ est specialis. Probatur. quia illa est scientia specialis que habet specialia principia. ⁊ proprias passiones. sꝫ sic est de scientia phisicali. ergo ⁊c. Maior ꝓbatur. quia ex specialibus principiis et passionibus propriis surgunt demonstrationes speciales. Minor patet quia aliter definit phisicus q̄ꝫ mathematic9 ⁊ metaphisicus. quia phisicus definit per materiam sensibilem. quod nulli aliorum conuenit. sed talis definitio est principium demonstrationis in phisica vel naturali phia

Ar. Phisica est scientia generalis. ergo. ⁊c. Probatur. quia phisicus determinat de ente mobili. sed omne ens est mobile. igitur ⁊c. Minor patet. quia omne ens est naturale habens in se naturam per quaꝫ est mobile ¶ Dicendū ꝙ tripliciter dicitur aliqua sciētia generalis. vno modo predicatione. sic ꝙ de omnibus aliis scientiis predicetur. ⁊ sic nulla est scientia generalis Alio modo dicitur scientia generalis ex parte modi procedendi. quia tradit cōmunem modū sciendi. et sic logica precipue que traditur in libro posteriorum est generalis. quia docet modum generalem qualiter omnis scientia habetur per viam demonstrationis. Tercio modo dicitꝛ scientia generalis ex parte considerati. quia scilicet considerat generaliter de ente. ⁊ sic metaphisica est generalis. quia ē de ente inquantū ens. Sed scientia phisicalis nullo istorum modoꝝ est generalis. quia licet sit de ente mobili in cōmuni. non tamē oīa entia sunt mobilia nec naturalia ſm ꝙ natura est principium motus

Arguitur. Omne ens habet ordineꝫ ad motum. ergo ⁊c. ¶ Dicendū ꝙ res a materia separate habentes ordinem ad motum capiuntur dupliciter. vno modo ſm naturas talium rerū et sic non considerātur a phisico sed a metaphisico. Alio modo capiuntur ſm ꝙ sunt principia motus. ⁊ sic de eis considerat phisicus. Vel potest dici. posito ꝙ omne ens esset mobile. adhuc ista scientia non esset generalis ꝓpter specialem formalem rationem considerandi. que notatur in hoc ꝙ mobile additur enti et contrahit ens.

Et qñ dr. nõ est aliqua scia spẽalis de ente rõnis in cõi ḡ nec de ente mobili in cõi ¶ Dõm ꝙ nõ ē sil'e. qꝛ ens rõis in cõi nõ hʒ passiones de ipo demonstrabiles ꝑ principia sed ens mobile in cõi hʒ hmõi passiones. ergo. ꝛc.

Ar. Quod sit subiectũ libri phisicoꝝ ¶ Dõm fm doctorẽ sctm̃ ꝙ ens mobile simpl'r. qd̄ ꝓbaꝛ autoritatib' ꝛ rõnib'. Autoritatib' p̃mo Aresto. vi. metaphisice. vbi dt. Phisica theorica q̄dã est. i. scia speculatiua sed theorica ē circa tale ens qd̄ p̃t moueri. i. circa ens mobile. Et. xi. metaphi. dt naturalis speculaꝛ entia nõ inq̄ntũ entia. magis aũt inquantũ motu ꝑticipãt. Et paucis interpositis dt naturalis accñtia ꝛ p̃ncipia speculatur entiũ nõ inq̄ntũ entia Rõnib' sic. p̃ma qꝛ hoc dʒ poni ꝓ subiecto qd̄ ingrediꝛ definitionẽ passionis pricipaliter in scia cõsiderate. sed ens in potẽtia qd̄ est mobile poniꝛ in definitõe motus. q̄ est p̃ncipalis passio ꝯsiderata in scia ista. ḡ. ꝛc. Et ꝙ ens in potẽtia ibi capiaꝛ ꝓ subiecto mot⁹. pʒ ex scd̃a definitõe motus in q̄ explicite poniꝛ qd̄ implicite dr in p̃ma definitõe. s. ꝙ sit entis mobilis. Scd̃a qꝛ illud est subiectũ scie de q̄ passio p̃ncipalis in scia ꝯsiderata verificaꝛ. sʒ capiendo mobile cõiter q̄ mõ etiã de ipo tractaꝛ in phia naturali ꝯuenit enti nõ inq̄ntũ ens. sed enti mobili. ḡ ens mobile est subiectũ. Tercio. qꝛ illud est subiectũ alicui⁹ scie qd̄ p̃° ꝯsideraꝛ in illa scia nõ trãscendẽs methas. ad qd̄ oĩa alia ꝯsiderata hñt ordinẽ ꝛ attributiõeʒ. sʒ sic ē de ente mobili. ḡ ꝛc. Maior pʒ ex rõe subiecti. subiectũ em̃ ē circa qd̄ versaꝛ intẽtio autoris Minor pʒ. qꝛ oĩa tradita in octo libris phisicoꝝ hñt ordinem ad ipm ens mobile. qꝛ vel sunt p̃ncipia entis mobilis. aut sunt passiones entꝭ mobilis. vel ꝑtes. aut stꝭ mouẽtia De p̃ncipijs entis mobilis habeꝛ in primo ꝛ scd̃o. de passiõib' in tercio et q̄rto. ꝛ de ꝑtib' habeꝛ in q̄nto ꝛ sexto. de mouentib' in septimo ꝛ octauo. Sed ꝙ corpus mobile nõ possit eẽ subiectũ libri phisicoꝝ sic oñdit doctor. qꝛ nulla scia ꝓbat suũ subiectũ. sʒ mobile eẽ corp⁹ ꝓbaꝛ in isto libro. igiꝛ Ex illis vlterius sic arguiꝛ. qꝛ subiectũ alicui⁹ scie dʒ eẽ notorie p̃suppositũ in tali scia. sed corpus mobile nõ est hmõi. ḡ Minor ꝓbaꝛ. qꝛ antiq̄ ꝛ p̃cipue Democrit⁹ dicebãt indiuisibilia esse mobilia. sed manifestuʒ est ꝙ indiuisibilia nõ stꝭ corꝑa. ꝛ tñ sunt entia. iõ mobilitas de ente est nota et nõ de corꝑe. Etiã sexto phisicoꝝ ꝓbat Arestꝭ. om̃e corpus esse mobile. ꝛ q̄dammõ demõstraꝛ corpus mobile eẽ Scd̃o pʒ idẽ. qꝛ illd̄ dʒ assig̃ri subiectũ alicui⁹ scie. qd̄ nõ excediꝛ a passione pricipaliter in scia considerata. sed corpus excediꝛ a mobilitate. qꝛ etiã accñtia seꝑata a subiectis stꝭ ꝓprie mobilia. sicut clare patʒ in sacramẽto altaris. vbi q̄ntitas moueꝛ cũ spẽb' sacramentalib'. Tercio materia est ꝑ se mobilis motu generatõis. sed materia non est corpus. ḡ nõ p̃t adeq̄tũ subiectũ cõsideratõis naturalis (q̄ est pricipali⁹ de mobilitate tanq̄ꝫ de passione) eẽ corpus mobile. Et iõ phs statim in p̃ncipio de celo q̄ sequitur ad istũ incipit phus a notificatione corporis

Ar. Ens mobile nõ est subiectũ. ꝓbatur. qꝛ est primo ꝯsideratũ. sed subiectũ dʒ esse vltimo ꝯsideratuʒ cũ habeat rõem termini ¶ Dõm ꝙ subiectũ alicuius scie capiꝛ dupl'r. vno mõ fm se ꝛ absolute. ꝛ fm cõfusam cognitõem. ꝛ sic est primo notũ. et hʒ se sicut p̃ncipiũ cõsideratõis. qꝛ cõfusa cognitio est p̃or in nobis Alio mõ capiꝛ subiectũ fm eius ꝑtes ꝛ fm determinatã cognitione. ꝛ sic est terminus cõsideratõis. qꝛ cognitio subiecti in scia acq̄ritur ex eius partib' principijs et passionibus in scia cõsideratis. Sunt aũt triplices ꝑtes. scʒ subiectiue de quib' predicaꝛ totũ in recto. vt homo est aĩal. Alie sunt ꝑtes potestatiue. de q̄bus etiã p̃dicatur totuʒ in recto. si accipianꝛ concretiue. vt risibile est hõ. Alie sunt integrales de q̄bus totũ ꝓprie nõ p̃dicaꝛ. ꝛ hoc est veruʒ de ꝑtib' integralib' eẽntialib'. sicut stꝭ materia ꝛ forma. siue de ꝑtib' integralib' q̄ꝫtitatiuis. sicut sunt manus caput ꝛ cetere ꝑtes aĩalis. Et oẽs iste ꝑtes inueniunꝛ in ente mobili. q̄re oĩa hic ꝯsiderata hñt ordinẽ ad ens mobile

Ar. Idẽ nõ est subiectũ totius ꝛ ꝑtis. sed ens mobile est subiectũ totius phie natural'. ḡ nõ est subiectũ scie istius libri ¶ Dõm ꝙ idẽ eodẽ mõ acceptũ nõ ē subiectũ toti⁹ ꝛ ꝑtis. sʒ alio ꝛ alio mõ acceptũ. Ens enim mobile accipiꝛ dupl'r. vno° fm se tm̃. ꝛ sic est subiectũ libri phisicoꝝ. qꝛ ibi determiñaꝛ de passiõib' entis mobil' fm ꝙ hmõi. Alio° accipiꝛ ens mobile sil' fm se ꝛ suas ꝑtes. et sic est subiectũ totius phie naturalis. qꝛ de ꝑtib' entis mobilis determinaꝛ in alijs septem libris phisicalibus.

Ar. Videꝛ ꝙ corp⁹ mobile sit hic subiectum. ḡ nõ ens mobile. Añs ꝓbaꝛ. qꝛ ꝓxima determĩatio dʒ addi ꝓximo determĩabili. sʒ mobile est ꝓxima determinatio corꝑis. ḡ dʒ addi corꝑi ꝛ nõ enti ¶ Dõʒ ꝙ duplex est determĩatio. q̄dã est ꝯuertibilis cũ determĩabili. vt risibile respectu hoĩs. ꝛ talis dʒ addi suo ꝓprio ꝛ ꝓximo determĩabili. qꝛ al's nõ esset cõuertibilis. Alia est nõ ꝯuertibilis. vt risibile respectu aĩalis. ꝛ talis determĩatio non sꝑ addiꝛ ꝓximo determinabili. et sic est hic. quia mobile non cõuertiꝛ cum ente. eo ꝙ multa sunt entia immobilia Vel p̃t dici ꝙ mobile capitur dupl'r. vno modo pro formali ratione cõsiderandi. ꝛ sic non est propria determinatio subiecti. sed potius differentia. vel supplens locuʒ differentie. Alio modo accipitur loco passionis. ꝛ sic accipitur dupliciter. vno modo ꝓprie ꝛ limitate. ꝛ sic cõuenit solum habentib' quantitatẽ. sicut sexto hui⁹ dicit Aresto. et sic est propria determinatio corporis Alio mõ capitur cõmuniter fm ꝙ etiã cõuenit alijs reb'. ꝛ sic pluries vtiꝛ Aresto. hoc noĩe mobile. qꝛ dt ꝙ obiecta mouent potentias. ꝛ sic mobile non est ꝓpria determinatio corporis. sed entis. qꝛ entia nõ corpora mouentur. potẽtie em̃ nõ sunt corpora. ꝛ tamen mouentur ab obiectis

Arguitur Contra rationẽ doctoris sancti Arestoteles sexto phisicoꝝ probat mobilitatem inesse subiecto. ergo non probat subiectum esse ¶ Dicendum ꝙ q̄ꝫuis Arestoteles principaliter probet mobilitatem inesse corpori. ex illa tamen probatione etiam consequenter probatur subiectum esse. et hoc ideo. quia formalis ꝛ specifica ratio subiecti sumiꝛ ex formali ratione considerandi. Et simile esset si aliquis ꝓbaret rudibile de asino. ꝛ rudibile poneret ꝓ differentia ipsius asini. ille etiã ꝓbaret asinũ esse. quia esse asini est ex sua differentia. sicut etiã esse cuiuslibet speciei

Arguitur. Hoc est subiectuʒ in aliqua scientia cuius principia in tali scientia inquiruntur. sed principia corporis mobilis inquiruntur in hac scientia. que sunt materia et forma. ¶ Dicendum ꝙ non oportet hoc esse subiectum attributionis alicuius scientie cuius principia in tali sciẽtia inuestiganꝛ. sed bene seq̄tur ꝙ sit p̃ncipaliter cõsideratum ꝛ sub subiecto contentũ. sicut pʒ in libris metaphisice. in q̄bus Aresto. inq̄rit de p̃ncipijs substantie et tñ substãtia

non est subiectū metaphisice. sed ens inquantū ens

Ar. Si ens mobile ponere𝔯 subiectuꝫ. seq̄re𝔯 ꝙ ista scia esſꝫ subalternata metaphisice Seq̄la ꝓba𝔯 qꝛ ꝯ̄hit subiectū metaphisice ¶ Dōm ꝙ ad subalternatione nō sufficit q̄cunqꝫ ꝯtractō. ſꝫ req̄ri𝔯 ꝙ sit ꝯtractio extranea q̄ hic nō hꝫ locū. qꝛ nihil subterfugit rōnem entis Aliud em̄ ē qn̄ q̄litas ꝯ̄hit q̄ꝫtitatē. sicut fit in ꝑspectiua. vbi linea cōtrahi𝔯 ad visuale. ⁊ in musica vbi numer⁹ cōtrahi𝔯 ꝑ sonuꝫ. qꝛ sonus est extrinsecus numero ⁊ visuale extrinsecū linee. Etiā req̄ri𝔯 ꝙ subalternata scia non habeat ꝓpria principia. qđ est simpl'r falsum de phisica

Ar. Natura est pn̄ᵐ motus ⁊ q̇etis. g̊ vide𝔯 ꝙ ens q̇escibile possꝫ poni subiectū isti⁹ scie sicut ens mobile ¶ Dōm ꝙ nō est sil'e. qꝛ q̇escibile nō cognosci𝔯 nisi in ordine ad mobile. cū q̇es sit ꝑuatio mot⁹ et cognosci𝔯 ex motu. ⁊ g̊ natura ē magis pn̄ᵐ mobilitatis q̄ꝫ q̇etis. Sed natura siue ens naturale nō poni𝔯 ꝓ subiecto ꝓpter eq̇uocatōem importatā in illa dcōne naturale

Ar. Si ens mobile eēt subiectū libri phisicoꝝ tunc erit idē subiectū libri de celo ⁊ mūdo ⁊ libri phisicoꝝ. pꝫ qꝛ subiecta illaꝝ sciaꝝ sꝫ eiusdē cōitatis. ¶ Dicendū ꝙ ens mobile ⁊ ens mobile ad vbi ꝯsiderā𝔯 dupl'r vno° q̊ ad supposita. ⁊ sic pt̄ dici ꝙ sꝫ eq̄ cōia. qꝛ tot sꝫ entia ꝓprie mobilia. quot sꝫ entia mobilia ad vbi ⁊ econtra Alio° accipiun𝔯 ꝺm formales rōes ꝯsiderādi. ⁊ tūc subiectū libri phisicoꝝ est cōius. Et sil'e eēt si om̄e corpus essꝫ coloratū. qꝛ tūc scia de corꝑe ⁊ corꝑe colorato eēnt eiusdē cōitatis q̊ ad supposita. tn̄ scia de corꝑe esset cōior quo ad formalē rōeꝫ ꝯsiderādi q̄ꝫ de corꝑe colorata. qꝛ scia de corpore pt̄ tractare de q̇busdā passionibꝯ corꝑis in cōmuni sed sciētia de corꝑe colorato tractaret solum de passionibus corporis ꝺm ꝙ coloratum.

Ar. Nullū subiectū est q̇d ꝯplexū. ſꝫ ens mobile est hmōi. g̊ ⁊c̄. Dōm ꝙ mobile capi𝔯 dupl'r. vno° vt ꝑcat passionē entis mobil'. ⁊ sic facit cū ente realē ꝯplexionē. ⁊ sic nō accipi𝔯 h̄ Alio° capi𝔯 ꝓut dt̄ formalē rōeꝫ cōsiderādi. ⁊ sic nō facit ꝯplexionē realē. qꝛ nō distingui𝔯 ab eo cui addi𝔯. Sꝫ ꝙ nullū subiectū possit esse reale ꝯplexuꝫ sic pꝫ. qꝛ subiectū scie necāriо habebit definitionē per quā demōstra𝔯 sibi passio inee. ſꝫ definitio q̇d rei ē solū incōplexi. qꝛ defi° dt̄ eēntiā rei. ſꝫ pl'es res disticte nō hn̄t vnā eēntiā. Etiā ꝺm Aresto. primo posterioꝝ. sciētia capit vnitatem a subiecto. si ergo subiectū nō eēt vnum incōplexum ergo nec scientia esset vna.

Ar. Scia dꝫ denoīari a subiecto. ſꝫ ista non denoīa𝔯 ab ente mobili. g̊ ens mobile nō est subiectū. Minor pꝫ. qꝛ voca𝔯 de phisico auditu ¶ Dōm ꝙ ꝺm ꝯsuetū moduꝫ denoīandi apud nos denoīamus istam sciam phisicoꝝ a phisis qđ est idē qđ natura. vn̄ dr̄ liber phisicoꝝ. i. entiū naturaliū siue mobiliū qđ idē est. Veꝝ tn̄ ꝙ liber presens a prioribꝯ vocaba𝔯 de phisico siue de naturali auditu. ꝓpter duas causas. prima. qꝛ ista scia est de cōibus principijs q̄ solo auditu ⁊ nō exꝑientia ꝑcipiuntur. Scđa qꝛ ꝺm doctorē sctm̄ iste liber traditus fuit ꝑ modū doctrine ad audiētes. ⁊ sic traditus fuit ab Aresto. vocaliter ⁊ nō in scripto. illa aūt q̄ voce tradun𝔯 audiun𝔯. Et tūc ad argumētū dōm ꝙ denoīatio libri fit a notiori nobis. qꝛ g̊ ille modus tradēdi sciam fuit cōmunior apud antiq̄s. iō pn̄s liber ab eis denoīatur de phisico auditu.

Dr. Utrum idē sit q̄rere de causis libri ⁊ de causis scie libri. ¶ Dōm ꝙ nō. qꝛ diuersoꝝ effectuuꝫ diuerse sunt cause. sed liber est alius effectus q̄ꝫ scientia. ergo habēt alias causas. Sunt g̊ cause libri quattuor scꝫ materialis vt pellis vel papirus. Formalis vt q̄drangulatio vl' alia libri dispō. Efficiēs vt factor libri. Sed finalis est pecunia. vel visus libri. Sed cause scie libri ꝓprie loquendo solū sunt tres scꝫ efficiēs materialis ⁊ finalis. Et ꝓprie nō hꝫ cām formalē. tn̄ qꝛ scia met est forma sed realiter forma nō est ꝑncipiū forme. extēdēdo tn̄ formā ad ꝯditōes forme. sic scia improprie hꝫ cām formalē. De efficiēte pꝫ qꝛ scia hꝫ recte cām efficientē. s. principalē ⁊ instrumentalē principalis est intellect⁹ agēs illius q̄ acq̇rit sciam ꝑ doctrinā vel inuentōem. sed instrumētalis est doctor q̄ alium instruit. De cā materiali distinguendū est ꝺm triplicēꝫ materiā. scꝫ ex q̄. que est ex q̄ cū alio aliq̇d fit. ⁊ talē nō hꝫ scia cū sit q̄litas imaterialis. Alia est in q̄. q̄ est subiectum alicui⁹ forme siue subalis siue accn̄talis. et illā hꝫ etiā scia qꝛ sic aīa est materia scie. Tercia est materia circa quā. et illā iteꝝ hꝫ scia. qꝛ talis materia idētifica𝔯 cū toto. Et ē illa diuisio materie analogi in sua analogata. qꝛ p̄imo dr̄ de materia ex qua. que plus est in potentia in ordine ad formā. q̄ꝫ materia alijs modis accepta. cū sit in potētia simpliciter. scꝫ ad formā substantialē. que dat esse simpliciter Deinde de materia in qua. q̄ q̄nqꝫ soluꝫ est in potētia ad formā accidentalē. ⁊ tercio de materia circa quā non obstante illo ꝙ ip̄a est ꝑfectior alijs duabꝯ cum sit actualior Vn̄ etiā cōcedi pt̄ ꝙ ens in actu simpl'r ⁊ ꝑfectissimū q̄le est deus sit materia circa quā alicuius scie. qꝛ ip̄ius sciētie theologice deus est subiectū. sed deus nullo mō ē materia ex qua aut in qua. cū nō sit pars rei. aut subiectū alicuius accidētis. Et iō ꝺm dignitatē istaꝝ acceptionum materia circa quā est primū menbrū. deinde materia in q̄ et vltimū ex qua. sed qꝛ nomē materie sumi𝔯 ex rōne potentie. ideo simpl'r materia ex qua poni𝔯 primū menbruꝫ inter acceptiones materie. Deinde sciendū ꝙ duplex est finis. scꝫ intrinsecus ⁊ extrinsecus. Intrinsecus est ꝯgnitio subiecti. extrinsecus est duplex. scꝫ proximus ⁊ vltimus. primus est cognitio sciaꝝ supioꝝ in lumine naturali. sed vltimus est cognitio dei. in q̄ ꝯsistit btītudo hoīs.

Arguitur Scientia habet formā tractat⁹ et formā tractandi. ergo habet formā ¶ Dicendū negando cōsequentiā. qꝛ arguitur a dicto ꝺm quid ad dictū simpl'r. quia habere formā tractatus ⁊ tractandi est solum habere ꝯditiones forme. Sūt aūt due cōditiones forme. prima est rem inesse cōstituere secūda est vnaꝫ rem ab alia distinguere. que inueniun𝔯 in sciētia per similitudinē ex quibꝯ. etiam similitudinarie sciētia dici𝔯 habere formā. Est em̄ aliquid in sciētia quod ipsam cōstituit in esse sicut capitula tractatus et ꝑtiales libri. ⁊ ex illis dici𝔯 sciētia habere formā tractatus que in diuisione cōsistit. Alia est cōditio distinguere vnā scientiam ab alia. ⁊ illa fit per formā tractandi siue per modū procedendi per quē vna scientia ab alia distingui𝔯. ⁊ ille modus est duplex. primus est accidentalis. et consistit in exemploꝝ positione. quia exempla non ponun𝔯 ex parte scibilis sed scientis. ⁊ ergo non optet ꝙ sꝑ sint vera: qꝛ exēpla ponimus non vt ita sint sed vt sentiant addiscentes. Alius est essentialis ⁊ triplex. scꝫ definitiuus diuisiuus et demōstratiuus. qui correspondet tribꝯ opationibꝯ intellectus. Et q̄ꝫuis expsse nō ponan𝔯 demōstrationes in libris. tn̄ implicite. quia ponuntur definitiones et passiones subiecti que sunt principia demonstrationis.

¶ Incipit liber primus Aresto. stragerite filij Nichomaci de auditu phisico. in q̄ determiat de p̄ncipijs subiecti qd̄ est ens mobile in cōi.

Voniā quidez

intelligere ꝛ scire ꝯtingit circa oēs sciās. q̄ꝝ st̄ p̄ncipia. cause aut elemēta. ex horꝫ cognitione. Tūc em̄ cognoscere arbitramur vnūquodq꜅. cū causas p̄mas et p̄ncipia p̄ma cognoscimus vsq꜅ ad elemēta.
Manifestū q̄dem q̄t ꝛ q̄ sunt circa p̄ncipia sciē que de natura est p̄us determiāre tentandū.

¶ Iste est liber phicoꝝ Ar̄. q̄ etiaꝫ d̄r de phisico siue de naturali auditu. q̄ p̄ma sui diuisiōe diuidit̄ in ꝓhemiū et tractatū. q̄ incipit ibi. Necesse aūt Qt subdiuidit̄ tractatus in octo libros ꝑtiales. in q̄ꝝ p̄mo determiāt̄ de p̄ncipijs ꝯstitutōis ꝛ trāsmutatōis reꝝ naturaliū. p̄ncipia āt trāsmutatōis st̄ materia forma ꝛ p̄uatio. sed p̄ncipia cōstitutōis st̄ materia ꝛ forma. In scd̄o libro determinat̄ de p̄ncipijs sciē natural̄. s. de q̄ttuor causis. q̄b꜅ effect⁹ naturales ōndunt̄ ip̄is reb꜅ naturalib꜅ ineē. In 3° determinat̄ de passionib꜅ entis mobil̄ intrīsecis. s. motu ꝛ infinito q̄ q̄a ꝯuertunt̄ cū ente mobili fm̄ ꝙ hm̄ōi. iō dicunt̄ intrinsece. In q̄rto de passionib꜅ extrinsecis entis mobil̄. s. de loco vacuo ꝛ tp̄e. In q̄nto de diuisiōe entis mobil̄ in ꝑtes subiectiuas ꝛ de vnitate ꝛ ꝯrietate motuū. In sexto determinat̄ de diuisiōe motus in ꝑtes q̄ntitatiuas In septimo ōndit̄ ꝙ deueniendū est ad vnū p̄mū motorē In octauo ōndit̄ q̄s sit p̄mus mot⁹ ꝛ prim⁹ motor ꝛ de ꝓprietatib꜅ eorundē. Ex q̄ pꝫ ꝙ sp̄ duo libri h̄nt ad inuicē ꝯnexionē. q꜅ duo p̄mi determināt de p̄ncipijs. terci⁹ ꝛ q̄rtus de passionib꜅. q̄ntus ꝛ sext⁹ de diuisiōe mot⁹. septim⁹ ꝛ octauus de motorib꜅ ꝛ mobilib꜅. Sꝫ in ꝓhemio huic libro p̄missō ph̄s ōndit ordinē ꝓcedēdi in sciā naturali. Qt duo facit. q꜅ p̄° ōndit ꝙ opꝫ incip̄e a ꝯsideratōe p̄ncipioꝝ. Secūdo ꝙ inter p̄ncipia opꝫ incip̄e a p̄ncipijs vl̄iorib꜅. ibi. Innata āt. Circa p̄ᵐ intēdit talē ꝯclusionē. In phia naturali ꝓcedendū ē ex p̄ncipijs causis ꝛ elemētis ad principiata cāta ꝛ elemētata. Et ꝓbat eā sic. q꜅ in oī sciā cui⁹ st̄ p̄ncipia aut cāe aut elemēta ꝯtingit scire ꝛ intelligere ex hoꝝ cognitōe. sed in phia naturali sunt p̄ncipia cāe et elemēta. ḡ ꝯtingit scire ꝛ intelligere ex hoꝝ cognitōe. Maiorē ꝓbat ex cōi hoīm opiniōe existimatōe ꝛ fama. q꜅ tūc vnūq̄dq꜅ arbitramur cognoscere cū cognoscimus p̄mas causas ꝛ prima p̄ncipia vsq꜅ ad elementa

Nr̄. Que sit rō ordis isti⁹ libri phicoꝝ ad alios libros subseq̄ntes. in q̄b꜅ agit̄ de sp̄eb꜅ mobiliuꝫ ¶ Dōm ꝙ rō hui⁹ sumit̄ ex ꝓhemio isti⁹ libri in q̄ d̄r ꝙ in phia naturali sit ꝓcedendū a cōiorib꜅ ad min⁹ cōia. sed ens mobile simpl̄r de q̄ tractat̄ in isto li° est cōmunius q̄ꝫ ens mobile sp̄ealit̄ ꝯtractū de q̄ agit̄ in libris seq̄ntib꜅ puta in libro de celo. in q̄ agit̄ de mobili ꝯtracto ad motuꝫ localē q̄ est sp̄ēs mot⁹. Sꝫ in libro de ḡnatōe agit̄ de motu ad formā ꝛ de p̄mis mobilib꜅. s. elemētis q̄ntu ad trāsmutationē eoꝝ in cōi Quātū v̄o ad sp̄eales trāsmutationes in libro metheoroꝝ. de mineralib꜅ vero mixtis inaiātis in li° de mineralib꜅. de aīatis v̄o in li° de aīa et ꝯn̄tib꜅

Ar̄. Prohemiū cōiter solet tria facere. s. (ad ip̄m reddere auditores beniuolos attentos ꝛ dociles. sꝫ h̄ nō fit h̄. Dōm ꝙ q̄uis illa non fiāt h̄ explicite tm̄ implicite. In h̄ em̄ reddūt̄ auditores dociles ꝙ ōndit ordinē ꝓcedēdi in sciā. q̄ em̄ ꝑ ordinē dicūt̄ faciliter addisci p̄nt. Reddūt̄ etiā beniuoli ꝑ h̄ qd̄ d̄r de natura eē determinandū. q꜅ multū vtile ē scire naturas reꝝ ꝛ ꝓprietates earundē. Etiā reddunt̄ attenti ꝑ hoc qd̄ d̄r tentanduꝫ. in q̄ tangitur difficultas istius scientie

Nr̄. Utꝝ ordo termioꝝ p̄me ꝯclusiōis possit saluari absq꜅ vitio nugatōis ¶ Dōm ꝙ sic. q꜅ iste dcōes accipiunt̄ dupl̄r. vno° q̄ntū ad id cui nomē imponit̄. et sic h̄nt se sicut sup̄ius ꝛ inferi⁹. q꜅ p̄nᵐ ē gen⁹ cāe cū sit aliqd̄ p̄ncipiū qd̄ nō est cā. sicut termin⁹ a q̄ in motu. addit em̄ cā sup̄ p̄nᵐ influxū. deīn est aliq̄ cā q̄ nō ē elemētū sicut cā efficiēs. Alio° accipiūt̄ quātū ad id a q̄ nomē imponit̄. ꝛ sic h̄nt diuersitatē adinuicē. q꜅ tūc fm̄ expōem doctoris scti p̄nᵐ ꝑcat cām efficiētē tm̄. sꝫ cā ꝑcat cām finalē ꝛ formalē elemētū āt ꝑcat cām materialē. Rō ē. q꜅ h̄ nomē p̄nᵐ imponit̄ a q̄dā ordie ꝓcedēdi in alteꝝ. tal̄ autē ordo ꝯuenit mag̃ efficiēti. q꜅ efficiēs ē p̄nᵐ vn̄ mot⁹ Cā iponit̄ a cādo. d̄r em̄ cā a q̄ res depēdet. res āt dupl̄r ab aliq̄ depēdet scꝫ in fieri. ꝛ sic depēdet a cā finali. ꝛ in facto eē q̄ mō depēdet a forma. quia nulla res fieret ab efficiente nisi mouere t̄ efficiēs a fine. eē āt rei sumit̄ a forma. Et sic in p̄ᵃ ꝓpōe ꝑ cām intelligūt̄ due cāe. s. final̄ ꝛ formal̄. ꝑ p̄nᵐ intelligit̄ cā efficiēs. ꝑ elemētū āt intelligit̄ cā material̄. Et h̄ vltiᵐ pꝫ ex trib꜅. q꜅ sicut elemētū ē vltiᵐ in resolutōe. ita materia ē vltiᵐ in cognitōe. q꜅ ꝯ ḡscit̄ ꝑ formā. Etiā elemētū ē p̄nᵐ materiale mixtoꝝ. Ter° pꝫ ex noīe. q꜅ elemētū d̄r q̄si ylementū. ꝛ yle ē materia p̄ma. ꝛ sic ꝯueniēter ꝑcat̄ cā material̄ ꝑ elemētū ¶ Sꝫ Cōmētator alit̄ exponit illos t̄minos. q꜅ ꝑ p̄nᵐ intelligit cām efficientē. ꝛ ꝑ h̄ noⁿ cā intelligit finalē tm̄ ꝓpt̄ vnā regulā topicā. q꜅ analogū ꝑ se positū stabit ꝓ ꝑcato famosiori. sꝫ in 2° hui⁹ d̄r ꝙ finis ē cā p̄ncipalior. Per elemētū intelligit cām formalē ꝛ materialē et h̄ sumit̄ ex q̄nto meta. vbi definit̄ elemētū Elemētū ē ex q̄ fit aliq̄d p̄° in exn̄te īdiuisibili sp̄ē in aliā sp̄ēm. q̄ q̄dē definitio fm̄ eū etiā cāe forali ꝯuenit. Sꝫ istd̄ incōueniēter d̄r. q꜅ defi° elemēti nō ꝯuenit forme. q꜅ forma nō ē id ex q̄ fit aliq̄d. cū ex dicat circūstantiā cāe material̄. Et q̄n̄ q̄rit̄. vtꝝ materia p̄ma posset dici elemētū. Dōm ꝙ elemētū capit̄ dupl̄r. p̄mo° ꝓ illo qd̄ ē vltiᵐ in resolutiōe. ꝛ tūc materia p̄ma ē elemētū. q꜅ p̄° hui⁹ d̄r. Si q̄d corrūpit̄ in h̄ abibit vltimū. Alio° capit̄ elemētū ꝓ vltio h̄nte sp̄ēm sicut. v. meta. definit̄. ꝛ sic materia nō est elemētū. q꜅ materia capta fm̄ suā naturā nō hꝫ sp̄ēm. i. ꝯpletū esse specificū. ꝛ iō q̄ttuor simplicia corp̄a dicunt̄ hoc mō elementa.

☞ Notandū ꝙ signanter d̄r in lr̄a. q̄ꝝ sunt p̄ncipia aut cāe aut elemēta. q꜅ aliq̄ est sciā in q̄ nō ꝓcedit̄ ex veris p̄ncipijs sed ex q̄busdaꝫ circūstātijs. sicut pꝫ in rethorica. q̄ ex q̄busdā ꝑsuasionib꜅ ꝓcedit q̄b꜅ vtitur loco p̄ncipioꝝ. Et ponit fm̄ doc. scti m̄ istas ꝑticulas disiunctiue ad denotandū ꝙ q̄dā est sciā q̄ ꝑ vnā cām ꝓcedit. sicut mathematica. Aliq̄ ꝑ tria ḡna cāꝝ. sicut metaphy. Aliq̄ ꝑ q̄ttuor. sicut phica. Quare āt mathema. ꝑ vnā tm̄ ꝓcedit est iō. q꜅ mathēa. abstrahit a materia sensibili et motu. et ḡ abstrahit ab efficiēte. qd̄ est p̄ncipiū motus. ꝛ ꝑ ꝯn̄s a fine ꝓpter quē fit mot⁹. Finis em̄ sp̄ est aliq̄d intentū ab efficiente. vn̄ pꝫ ꝙ mathema. solū cōsiderat formalē causam

Ar. Mathematicꝰ ꝯsiderat formā. ergo finē. cū for/
ma ⁊ finis coincidāt. Dōm ꝙ ꝗuis forma
et finis qñqꝫ materialr̃ coincidūt. tñ in rōne cālitatis ꝑ
dr̄nt. qꝛ cālitas forme accipit̃ in ordine ad materiā quā ac
tuat. sed cālitas finis accipit̃ ꝑ ꝯꝑatōem ad efficiens qđ
mouet. Vñ forma pt̄ capi duplr̃. vnoº vt facit materiaꝫ
esse in actu. ⁊ sic formā ꝯsiderat mathematicꝰ. Alioº ſm
ꝙ est ṗncipiū in intentōe mouētis ⁊ terminꝰ in exequu/
tione opis. ⁊ sic formā ꝯsiderat physicꝰ. ⁊ ideo mathema
ticꝰ ꝯsiderat formā in rōne forme ⁊ nō in rōne finis

Ar. Ois scia ꝯsiderat ṗncipia. ergo ois scia ꝯsiderat
cām efficiētē. ꝓbat̃ ꝯña. qꝛ ṗncipia sūt cause ef
ficientes ꝯclōnis. Dōm ꝙ duplex est cā efficiēs. q̄dā ē
q̄ efficit cognitōeꝫ. ⁊ sic ṗncipia demr̄atōis sūt cause efficiē
tes ꝯclōnis. qꝛ faciūt cognitōeꝫ ꝯclōnis. Alia ē cā efficiēs
q̄ efficit esse naturale rei. ⁊ de tali efficiēte loq̄mur hic. talē
aūt cām efficientē nō ꝯsiderat mathematicus.

☞ Ar. mathematica est certissima scia circa cognitōeꝫ
sui subiecti. qđ est eius finis. ergo in mathe. est cōsidera/
tio finis. Dōm ꝙ duplex est finis. vnꝰ intrinsecꝰ q̇ est
cognitio subiecti scie. ⁊ talis est etiā in mathe. Aliꝰ est fi/
nis extrinsecꝰ ⁊ acq̇situs ꝑ motū. qꝛ ꝓprie de rōne finis ē
mouere agētē ⁊ ꝙ sit tminꝰ actōis agētꝭ. ⁊ istoº mathe. nō
ꝯsiderat finē ex quo abstrahit a motu et agēte siue efficiente

Qr. Quare metaphisicus ꝓcedit per tres cās tm̄.
Dōm ꝙ ideo. qꝛ metaphysicus abstrahit a
materia. ⁊ ergo nō ꝯsiderat cām materialē sed qꝛ subiectuꝫ
metaphi. est ens inq̄ꝫtū ens. ergo illa q̄ ꝯcurrūt ad eē inq̄ꝫtū
hmōi hꝫ metaph. ꝯsiderare Eē āt ē a forma. qꝛ forma ē q̄
dat eē Itē eē ꝓcedit ab efficiēte. qꝛ cā efficiēs facit eē. ⁊ oē
agens agit esse ꝓpter finē. ⁊ ergo metaphi. ꝯsiderās esse ꝯsi/
derat cām formalem efficiētem ⁊ finalem.

Ar. Metaphysicꝰ ꝯsiderat ens inq̄ꝫtū ens. sꝫ ma
teria ē ens. ergo materia ꝯsiderabit̃ ab eo. Dōm
ꝙ materia ꝯsiderat̃ duplr̃. vnoº in rōne materie. ⁊ sic con
ditio eiꝰ est ꝙ sit subiectū trāsmutatōis ⁊ motꝰ. ⁊ sic me/
taphy. nō ꝯsiderat materiā. Alioº inq̄ꝫtū est ꝑs entis. ⁊
sic metaphy. ꝯsiderat materiā. qꝛ tñ materia nō est ꝑs en
tis inq̄ꝫtū hmōi. alr̃s em̄ oīne ens haberet materiā. sꝫ ē ꝑs
entis naturalis. ideo metaphy. solū attributiue determi
nat de materia. qꝛ hꝫ attributōem ad ens inq̄ꝫtū ens.

Ar. Metaphy. ꝯsiderat cām efficiētē. ergo ⁊ mate/
riā. ꝯña ꝓbat̃. qꝛ efficiēs est ṗncipiū motꝰ. sed
motꝰ nō est sine materia. Dōm ꝙ cā efficiēs est duplex.
q̄dā ꝑticularis. sicut ꝑticularia agētia dicunt̃ cause efficiē
tes q̄ scꝫ agūt ad ꝓductōem vniꝰ spēi tm̄. ⁊ sic est verū ꝙ
ꝯsiderās talē cāꝫ efficiētē etiāꝫ ꝯsiderat materiā ⁊ motū.
Alia est cā efficiēs vlīs q̄ sine motu agit. sicut est deus. ⁊
ꝯsiderans talē cām efficientē nō hꝫ ꝯsiderare materiam.

Qr. Quare phs naturalis seu physicꝰ ꝓcedit ꝑ q̄t
tuor cās. Dōm ꝙ ideo. qꝛ ens mobile ē sub
iectū physice scīe. sed mobilitas ē a materia. materia em̄
mouet̃ ad formā naturaliter. talis aūt motus est ab aliquo
efficiente. efficiens aūt agit ꝓpter finē. ergo necessario proce/
dit ꝑ q̄ttuor cās. ⁊ illud magis declarabit̃ in secūdo huiꝰ.
Et nō est aliq̄ scientia tm̄ duas cās considerans. qꝛ si sit
aliq̄ scientia ꝯsiderās materiā ⁊ formā. talis hꝫ ꝯsidera
re oēs cās sicut physica. ⁊ scia ꝯsiderās formā ⁊ fineꝫ hꝫ
ꝯsiderare efficientē. Siliter scientia ꝯsiderans formaꝫ et
efficientem hꝫ etiā ꝯsiderare finem. Et ad innuēdū ꝙ in
phīa naturali effectus scitur ⁊ demonstrat̃ ꝑ q̄ttuor cau
sas. phs vtit̃ ṗncipijs causis ⁊ elemētis in plurali nūero
et ꝯcludit suū ꝓpositū copulatiue ad idē innuēdū. Dicit̃
aūt notanter vsqꝫ ad elementa ſm doctoreꝫ sanctū. qꝛ tūc
quilibet experit̃ se cognoscere aliquid. cū scit esse cās eius
a ṗmis vsqꝫ ad vltimas. Nec oportꝫ ꝙ hic aliter accipia
mus cās ⁊ elementa ⁊ ṗncipia. vt ꝯmentator dicit. sꝫ eo/
dem modo. Dicit aūt vsqꝫ ad elementa. qꝛ id qđ est vl/
timū in cognitōe est materia. qꝛ materia est ꝑ formā. for/
ma aūt est ab agente ꝓpter finē nisi ipsa sit finis

Ar. Scire ⁊ intelligere idē sunt. ergo videt̃ ꝙ in ṗma
ꝓpōne rōnis dicte ꝯmittat̃ nugatio. Dōm
ſm doctorē sctm̄ ꝙ referūtur ad diuersa. qꝛ intelligere re
fertur ad definitōes ⁊ scire ad demōstratōem. Unde du
plex est cognitio. scꝫ definitiua ⁊ demōstratiua. Ad deno
tandū ergo ꝙ vtraqꝫ cognititio ē ex cauſ ⁊ elemētis dr̄ scire ⁊
intelligere. qꝛ tā definitio dat̃ ꝑ ṗncipia loquēdo de defi/
nitōe eēntiali ⁊ intrinseca q̄ꝫ demōstratio. qꝛ idē est q̇d et
ꝓpter q̇d. vt pꝫ secūdo posterioꝝ. Uel aliter dōm. ꝙ in/
telligere refert̃ ad ṗncipia demōstratōnis. qꝛ illa ꝓprie in/
telligūtur ꝑ habitū ṗncipioꝝ q̇ dr̄ intellectꝰ ⁊ scire refert̃
ad ꝯclusionē q̄ ꝓprie scit̃. vt pꝫ ṗmo posterioꝝ

Qr. Utrū in phīa naturali sit ꝓcedenduꝫ a ṗnci/
pijs cauſ ⁊ elemētis ad ṗncipiata cāta ⁊ ele/
mētata. Dōm ꝙ sic. qꝛ in phīa naturali tradit̃ scia de na
turalibꝫ. sꝫ ois scia ꝓcedit ex causis ad cāta. ergo ⁊c. Maior
est Aresto. in scđo huiꝰ. Minor pꝫ ex Aresto. ṗmo poste
rioꝝ. vbi dr̄ ꝙ demōstratio q̄ generat sciam ē ex cauſ ⁊c.

☞ Ar. in naturali phīa sepe ꝓcedit̃ ab effectu ad cām
ergo ⁊c. Dōm ꝙ duplex est ꝓcessus in sciētijs. Unꝰ est q̄
ad nos. qꝛ scꝫ ex notioribꝫ nobis est. ⁊ tali vtimur. qñ in/
tellectꝰ noster incipit aliq̄d cognoscere. qꝛ effectꝰ est nobis
notior. Aliꝰ est sciētificus ⁊ ſm naturā. ⁊ tali vtimur post
q̄ꝫ aliquā sciam a posteriori de scibili adepti sumꝰ. qꝛ post
q̄ꝫ intellectꝰ noster ꝓcessit a cognitōe effectuū ad cogniti
onē cāꝝ q̄ ad nos redit scialiter a cognitiōe ṗncipioꝝ ad
cognitōem effectuū. ⁊ de tali ꝓcessu sciali loq̄tur Aresto.

Et qñ q̄rit̃ vtrū ad cognitōnem effectus sit nccāriuꝫ
cognoscere ṗma ṗncipia. Dōm ꝙ est duplex cognitio. q̄
dā est ꝑfectissima. ⁊ illa fit ꝑ resolutōem ad ṗncipia ṗma
scꝫ ad metaphysicalia ad q̄ oīa alia reducūtur. Alia ē co/
gnitio q̄ est ꝑfecta in genere suo. ⁊ sic nō oꝫ fieri resolutio
nē ad ṗncipia ṗma. sed sufficiūt ꝓxima ṗncipia.

☞ Ar. ipossibile est oēs cās rerū cognoscere. ergo male dr̄
ꝙ ꝓcedēdū sit a causis. Dōm ꝙ dcm̄ phi intelligēdū
est de cauſ ꝑ se. q̄ sunt duplices. scꝫ extra genꝰ ⁊ in genere
Ad cognitōem ergo alicuiꝰ rei sufficit cognitio cāꝝ in ge/
nere ſm actū. ⁊ extra genꝰ virtualr̃ ſm ꝙ includūtur in
ꝓximis causis. Sicut de ṗma cā. q̄ est deꝰ sufficit habere
cognitōem ꝟtualē inq̄ꝫtū eius ꝟtus in scđis cauſ ꝯtinet̃

Et dr̄ notāter ꝑ se. qꝛ nō oportꝫ cognoscere oēs cās ꝑ
accñs. cū ille sint infinite. Et qñ q̄rit̃ vtꝝ illud dictum
phi habeat veritatem de ṗncipijs ⁊ causis ꝯplexis q̄ mō
ṗmisse sunt ṗncipia ꝯclusionū. Dōm ꝙ sic. Sūt aūt ṗ/
misse cause in duplici genere cause. scꝫ materialis ⁊ efficiē
tis. qꝛ in ṗmissis sūt due extremitates ⁊ vnuꝫ mediū. grā
extremitatū ṗmisse sunt cā materialr̃ ꝯclōnis. grā mediꝫ
sunt cā efficiēs ꝯclōnis. ⁊ hoc maxime pꝫ in syllō demon
stratiuo. qꝛ sylls demōstratiuꝰ hꝫ mediū qđ est definitio
sꝫ definitio cōtinet in se ṗncipia subiecti. q̄ sunt cā effecti
ua illius ꝯclōnis. ⁊ illoꝝ q̄ in ꝯclōne ponūtur

Innata aũt est ex notioribꝫ nobis via ⁊ certioribꝫ in certiora nature ⁊ notiora. nõ em̃ eadẽ nobis nota ⁊ simplr̃ Unũ q̃dẽ necc̃e ſm modum hũc ꝓcedere ex ĩcertioribꝫ nature. nobis autem certioribꝫ in certiora nature ⁊ notiora Sũt aũt ꝑmũ nob manifesta ⁊ certa ꝯfusa magis. posterius aũt ex his fiũt nota elemẽta ⁊ ꝑncipia diuidentibꝫ hec. Unde ex vlibꝫ ad singularia optꝫ ꝓcedere Totũ em̃ ſm sensum notius est. vle totũ q̃ddã est. multa em̃ ꝯp̄hendit vt ꝑtes vle.

Sustinẽt aũt idẽ hoc q̃dã mõ ⁊ noĩa ad rõnẽ Totũ em̃ quodã mõ ⁊ indistincte ſcat. vtputa circulus. Definitio aũt ipius diuidit̃ in singularia. Et pueri ꝑmũ appellãt om̃es viros patres. ⁊ matres feminas. posterius aũt determinãt horũ vnũquodqꝫ.

¶ Hic Aresto. secũdo ostẽdit q̃ inter ꝑncipia optet ꝑ determinare de vlioribꝫ ꝑ qd̃ innuit scd̃am ꝯclõnem huius ꝓhemij. et est ista. In ꝑhia naturali ꝓcedenduꝫ est a ꝑncipijs magis vlibꝫ ad minꝰ vlia. Que ꝯclõ sic ꝓbat̃. qꝛ innata est nobis via ꝓcedendi a certioribꝫ ⁊ notioribꝫ nobis ad minꝰ nota nobis ⁊ nota nature. ſꝫ vlia ⁊ ꝯfusa magis nobis st̃ magis certa. g̃ ⁊c̃. Maiorẽ declarat ꝑ vnã ꝓpõnẽ. quã sic ĩducit. qꝛ nõ eadẽ sunt nobis nota ⁊ simplr̃ id ẽ natura. ſꝫ illa q̃ sunt simplr̃ notiora sunt minꝰ vlia. qꝛ magis sunt in actu Minorẽ ꝓbat tribꝫ signis Primũ tãgit̃ ibi. Totũ em̃. ⁊ sumit̃ a toto integrali sensibili. ⁊ est tale. sicut se hꝫ totũ ĩtegrale sensibile ad sensuꝫ. ita totũ vle intelligibile ad intellectũ. ſꝫ totũ integrale sensibile ẽ notius ſm sensum. g̃ totũ vle qd̃ ꝯp̄hẽdit multas ꝑtes erit notiꝰ ſm intellectũ. qꝛ ꝑus cognoscimꝰ totũ sensibile q̃ꝫ eiꝰ ꝑtes. sicut domũ ꝑus cognoscimꝰ q̃ꝫ singulas eiꝰ ꝑtes Scd̃m signũ tãgit̃ ibi. Sustinẽt aũt. ⁊ sumit̃ a toto integrali definibili. ⁊ est illud. sicut se hꝫ totũ definibile ad suas ꝑtes. ita se hꝫ totũ vle ad sua singularia. ſꝫ totũ definibile i. definitũ est ꝑus notũ q̃ꝫ sue ꝑtes definiẽtes. ⁊ h̃ notitia ꝯfusa. qꝛ ꝑus apprehẽdit̃ nomẽ definiti ãteq̃ꝫ distinguãtur definiẽtia. g̃ totũ vle est ꝑus notũ q̃ꝫ sua singularia. Et dꝛ notitia ꝯfusa. qꝛ cognitõe determinata ⁊ ꝑfcã necc̃e est ꝑus cognoscere definitõem q̃ est cã notitie ꝑfecte ipius definiti. Terciũ signũ tãgit̃ ibi. Et pueri. ⁊ est sumptũ ex vliori sensibili. qꝛ sicut se hꝫ cõe sensibile ad sensuꝫ. ita se hꝫ cõe intelligibile ad intellectũ. ſꝫ cõius sensibile est notius ſm sensum. g̃ cõius intelligibile est magis notum ſm intellectũ. ⁊ hoc est vle magis. g̃ ⁊c̃. Minor ꝓbat̃. qꝛ pueri ꝑmo cognoscũt oẽs ꝑticulares viros sub aliq̃ cõi rõne. scꝫ p̃ris. ⁊ oẽs feĩas sub rõne m̃ris. qꝛ sicut aliq̃s ꝑmo a remotis cognoscit aliqd̃ ꝑticulare sub cõi rõne corꝑis. deĩn sub rõne aĩalis. deĩn sub rõne hoĩs. ⁊ tãdẽ sub rõne sortis. sic ſm textũ pueri ꝑo cognoscũt ꝯfuse viros ⁊ feĩas ⁊ postea determinãt. i. determinate cognoscũt vnũqd̃qꝫ

Nr̃. Quare aliq̃ dicũtur notiora ⁊ certiora nature alia ꝟo nobis notiora Dd̃m ſm doctorem sctm̃. q̃ aliq̃ dicũt̃ notiora nature nõ q̃si natura talia cognoscat sed qꝛ ſm naturã eoꝝ sunt talia magis cognoscibilia. Illa em̃ st̃ naturalr̃ plus cognoscibilia q̃ plus sunt in actu. ⁊ illa st̃ minꝰ vlia. g̃ minꝰ vlia sunt nature notiora. Exẽpli grã. aĩal ẽ magis cognoscibile q̃ ad nos q̃ꝫ hõ. qꝛ est magis in potẽtia. ⁊ hõ est aliq̃d magis notũ q̃ ad naturã. qꝛ plus in actu. cũ habeat vnã drñtiã actualẽ in sua definitõe. scꝫ rõnale quã nõ hꝫ aĩal. Et rõ q̃re illa q̃ magis sunt in actu st̃ simplr̃ ⁊ ſm se magis cognoscibilia. sumit̃ ꝑmo ex autoritate Aresto. ix. metaph̃. q̃ dt̃ q̃ vnũqd̃qꝫ est cognoscibile ſm q̃ est in actu. Scd̃o pꝫ. qꝛ oẽ obiectũ potentie passiue hꝫ mouere potentiã passiuã. sed qd̃ est magis in actu plus p̃t mouere. g̃ qd̃ est magis in actu magis est cognoscibile. Et silr̃ est de visibili. qꝛ vnũqd̃qꝫ est ſm se magis visibile ſm q̃ est plus luminosum. ⁊ ideo sol est maxime visibilis ſm se. licꝫ nõ ſm ordinẽ ad visuꝫ nostꝝ. qꝛ visus noster nõ p̃t videre solẽ ⁊ eius radios. sed hoc visibile magis videt̃ a visu nr̃o qd̃ est visui nr̃o magis ꝓportionatũ. ¶ Sed illa dicũtur notiora nobis q̃ st̃ magis intellectui nr̃o ꝓportionata. ⁊ sunt illa q̃ ꝑtim sunt in actu ⁊ ꝑtim in potentia. Ex hoc em̃ q̃ sunt ꝑtim in actu et ꝑtim in potẽtia hñt ꝯueniẽtiã cũ intellectu nostro. q̃ est in actu. qꝛ est forma ⁊ naturalis potẽtia anime q̃ est actꝰ corꝑis. sed est in potentia ex hoc q̃ est creatus in vmbra intelligentie. q̃si hñs defectũ intellectualitatis ꝑ ꝯꝑaciones ad intellectũ subaꝝ separataꝝ. ⁊ ex hoc hꝫ q̃ ꝓcedit de potẽtia ad actũ. ⁊ g̃ illa sunt notiora nr̃o intellectui q̃ ꝑtim sunt in actu ⁊ ꝑtim in potentia. Et illa sunt cõfusa magis. i. magis vlia. sicut est genus respectu speꝝ. qꝛ vbicũqꝫ ꝯtinẽtur multa absq̃ꝫ ordine ibi est ꝯfusio. sed genꝰ in se colligit multa. ⁊ sic ꝯtinet multas spẽs absq̃ꝫ ordine taliũ speꝝ. saltẽ qñ ꝯparant̃ ad genus. g̃ genꝰ debite vocatur ꝯfusum magis Cõmentator aũt aliter exponit et dt̃ ꝯfusa ſcare magis ꝯposita. sed h̃ nõ bene dꝛ. qꝛ tũc ex ista ꝓpõne nõ haberet̃ ordo determiatõis libroꝝ ꝑhie naturalis. Determinat̃ em̃ in libro physicoꝝ de magis ꝯfusis scꝫ vlibꝫ. nõ aũt de magis ꝯpositis. imo vlia de q̃bus determinat̃ in isto libro sunt minus cõposita. sed haberet̃ solũ modꝰ demõstratõis in ꝑhia naturali q̃ est ꝑ effectꝰ et posteriora ſm naturã

Notãdũ Q̃ duplicia sunt intelligibilia s. immaterialia. q̃ sunt sube separate. et materialia. sicut q̃dditas rerũ materialiũ. Cõparãdo g̃ ĩmaterialia intelligibilia ad materialia tũc nulla eadẽ st̃ nobis notiora ⁊ nature. qꝛ ĩmaterialia sunt nature notiora ⁊ nõ nobis. qꝛ sunt magis in actu. sed ꝯparãdo materialia intelligibilia ad inuicẽ. tũc eadẽ sunt nobis ⁊ nature notiora. Primũ ꝓbat̃ sic. qꝛ cũ ex intelligibili ⁊ intellectu fiat vnũ ſm ꝓportõem. sicut dꝛ tercio de aĩa. oportꝫ intellectum esse ꝓportionatũ intelligibili ⁊ ecõtra. ſꝫ sube separate nõ hñt ꝓportõem cũ intellectu nr̃o. g̃ ⁊c̃. Est tñ ꝯsiderandũ q̃ duplr̃ ꝯtingit aliq̃d nõ habere ꝓportiõem ad intellectũ nostrũ. Primo mõ qꝛ excedit ꝓportõeꝫ eius et sic ĩmaterialia nõ ꝓportionantur nr̃o intellectui. qꝛ intellectus noster est ꝟtus inorganica. cõuersa tñ ꝑ statu huiꝰ vite suꝑ corpꝰ ⁊ phantasmata. ⁊ ideo suã cognitõeꝫ accipit ex phãtasmatibꝫ. immaterialia aũt nõ pñt cadere sub phantasmatibꝫ. Alio mõ ꝯtingit aliq̃d deficere a proportõe nr̃i intellectꝰ ꝓpter defectũ eiꝰ quod cognoscit̃. qꝛ est ens in potentia vel imꝑfectũ sic q̃ nõ p̃t mouere intellectũ Secũda pars pꝫ. qꝛ in re materiali ꝯtingit inuenire actualitatẽ ex qua res est notior nature. i. ſm se cognosci-

bilis. ⁊ nihilominus cū illa actualitate habere quādā potentialitatē. ſm quā hʒ ꝓportōem ad intellectū noſtrū. et ſic ſunt q̄dā materialia tā nobis q̄ʒ nature notiora. ſicut colores ſunt nobis ⁊ nature notiores. Sūt etiā q̄dā materialia q̄ tam nature q̄ʒ nob ſtʒ ignota ſicut eſt materia pͥma q̄ ē de ſe ignota. ⁊ etiā nobis. qꝛ deficit ab oī̄ actualitate ſm ſe capta

Ar. Videt̄ ꝙ pͥma ɔcl'o ɔtradicat ſcd̄e ɔcl'oni. Pʒ qꝛ pͥma dt ꝙ ꝓcedendū ſit in phīa naturali ex pͥncipijs. ſed ſcd̄a dt ꝙ ex notioꝛib nobis. i. ex effectib. qꝛ effectus nobis notiores ſunt ⁊ non principia. Dōm ꝙ ſcd̄a ɔcl'o limitat pͥmā. ḡ ponit̄ ſcd̄o ordine. Eſt ḡ ſenſus ɔcl'onis ſcd̄e ꝙ inter pͥncipia de q̄b dt pͥma ɔcl'o ꝓcedendū eſt a notioꝛib nob. qꝛ a cōioꝛib pͥncipijs ad min⁹ cōia. Et hoc fit in phīa naturali. quia in libro phyſicoꝝ q̄ eſt pͥmus ponūtur cōia pͥncipia entis mobilis. ſʒ in libro de celo ⁊ mūdo ponunt̄ pͥncipia entis mobilis ɔtracta ad vbi. ſic ḡ in phīa naturali ꝓceditur a magis ɔmunib ad minus cōmunia.

Ar. Confuſa ſtʒ pͥoꝛa nature. ḡ erūt notioꝛa nature. Añs ꝓbat̄. qꝛ h̄ eſt pͥus naturaliter a q̄ non ɔuertit̄ ɔña ſubſiſtēdi. ſed a ɔfuſo nō ɔuertit̄ ſubſiſtendi ɔña. ḡ ɔfuſa ſunt pͥoꝛa nature Dōm ꝙ duplex eſt ordo nature. vn⁹ eſt generatōis q̄ ſumit̄ a natura. ſm ꝙ natura ſcat materiā. ⁊ iſto mō verū eſt ꝙ cōioꝛa ſtʒ pͥoꝛa ordine nature. qꝛ etiā in generatiōe naturali pͥus generat̄ cōe q̄ʒ ꝓpͥū. pͥus eī̄ generat̄ planta q̄ʒ aīal. vt pʒ in ſcd̄o de aīa. ⁊ iſto mō ꝓcedit noſter intellect⁹ in agnoſcēdo. ſʒ iſto mō nō intelligit̄ hic text⁹. Ali⁹ eſt ordo ꝑfectiōis ſm quē ordinē forma dꝛ natura. ⁊ ſic ꝑfectioꝛa ⁊ magis ī actu ſunt pͥoꝛa ſimpl'r ⁊ ſm naturā. ⁊ illa etiā hic dicūtur notioꝛa nature

Vr. Vtꝝ vl'ia q̄ ad nos ſint ſingularib notioꝛa Pro rñſione notādū. ꝙ vl'e ⁊ ſingulare dupl'r pñt ad inuicē ɔꝑari. vno° in diuerſis generib cognitionū. ſcʒ in genere cognitōis intellectiue ⁊ ſenſitiue. ⁊ tunc ſingulare accipit̄ ꝓ ſingulari ſimpl'r qd̄ cognoſcit̄ ꝑ ſenſuʒ et vl'e accipit̄ ꝓ oī̄ illo qd̄ nō eſt ſingulare ſimpl'r. ⁊ tunc eſt ſenſus q̄ſtionis. vtꝝ vl'ia ſtʒ pͥus nota ſingularib ſimpliciter dictis. Alio mō ɔꝑant̄ in vno genere cognitiōis ſcʒ intellectiue tm̄. ⁊ tūc nō pͭ ſingulare capi ꝓ ſingulari ſimpl'r dicto. qꝛ hoc nō cognoſcit̄ ꝑ intellectuʒ. ſed accipit̄ ꝓ ſingulari in reſpectu ſiue ꝓ illo qd̄ eſt min⁹ vl'e. Per h̄ rñdet̄ ad q̄ſtionē. ꝙ ɔparādo pͥmo° vl'e ad ſingularia tūc ſingulare eſt nob noti⁹. Rō eſt. qꝛ nobis pͥoꝛ eſt cognitio ſenſitiua q̄ʒ intellectiua. eo ꝙ intellectiua cognitio orit̄ ex ſenſitiua. Et ſic loq̄tur Areſto. pͥmo poſterioꝝ. vbi dt ꝙ ſingularia ſunt nob notioꝛa. vl'ia ꝑo nature ſimpl'r Si āt vl'e ɔꝑet̄ ad ſingulare ī eodē genere cognitōis. tūc vl'e capit̄ dupl'r. vno° formal'r ꝓ intētiōe vl'itatꝭ. vel ꝓ pͥncipio illi⁹ intentōis. ⁊ ſic eſt poſteri⁹ notū ſuis ſingularib. cuʒ abſtrahat̄ ab eis. Exēpli grā. iſta intētio gen⁹ poſterioꝛ ē aīali. ⁊ aīal acceptū in ordine ad ſcd̄am intentōem ē poſteri⁹ hoīe ⁊ aſino Et ita loq̄tur Areſto. in pͥmo de aīa. cū dt aīal vl'e nihil eſt aut poſteri⁹ ſuis ſingularib. Alio° accipit̄ vl'e q̄ ad materiale ſiue ꝓ natura ſubſtrata tali pͥncipio. ⁊ ſic eſt iterū diſtinguendū. qꝛ vel accipit̄ vl'e ſm viaʒ ɔpōnis ſm quā ꝓcedit̄ ab imꝑfecto ad ꝑfectū. ⁊ a ɔfuſis ad determinata. ⁊ tūc vl'ia nob ſunt notioꝛa. ⁊ ſic iſte pñs textus intelligit̄. qꝛ tūc vl'e magis ꝓportionat̄ intellectui nr̄o q̄ʒ ſingulare. Alio° accipit̄ vl'e ſm viā reſolutōis ſm quā ꝓceditur a ɔpoſitis ad ſimplicia reſoluēdo ſcʒ res in ſuas cās vl'es. ⁊ ſic vl'ia ſunt maxime difficilia. ⁊ ſic metaphyſic⁹ tractat de vl'ib. Cui⁹ rō eſt. qꝛ intellect⁹ ſic ɔſiderās vl'ia nō ſtat in cōfuſione vl'itatis. ſed oīa inferioꝛa reſoluit in rōnem vl'is ⁊ in principia vel in cās vl'es. Et iſtud eſt qd̄ dici ſolet ꝙ ens pͥmo ⁊ vltimo eſt cognituʒ a nr̄o intellectu. qꝛ ens eſt pͥmo cognituʒ in via ɔpōnis vbi ꝓcedit̄ a ɔfuſis ad ſpecialioꝛa. ⁊ vltimo cognitū ſm viaʒ reſolutōis. qꝛ difficile eſt reſoluere iſta entia ꝑticularia in pͥncipia entis cōis. ſicut pʒ. vij. metaph̄. Ex q̄ pʒ ꝙ metaphiſica non ſolū eſt difficillima. qꝛ ꝟſat̄ circa vl'ia in cāndo ſed etiā hʒ difficultatē ex vl'ib in p̄dicādo. q̄ ſunt trāſcendentia. qꝛ q̄ʒuis illa trāſcēdētia ſm ɔpōnem pͥmo veniūt ad noſtrū intellectū. tñ in via reſolutōnis ſunt vltimo nota ⁊ difficilis cognitōis. ſicut dcm̄ eſt

Ar. Singulare ſimpl'r eſt nobis magis notū. ḡ qd̄ eſt ꝓpinqui⁹ tali erit nob magis notū. ſʒ minus vl'e eſt ꝓpinqui⁹ ſingulari. ḡ ⁊c. Dōm dupl'r. pͥmo diſtinguēdo maioꝛē. qꝛ duplex ē ſingulare. Aliqd̄ eī̄ eſt ſingulare magis cōis ſcʒ hoc ens. hec ſub̄a. Aliud eſt ſingulare minus cōis. vt hic hō. Tūc dōm. ꝙ ſingulare magis cōis eſt nob magis notū q̄ʒ ſingulare min⁹ cōis. ſicut pꝫ in ſigno text⁹ pͥus dicto. Deinde dōm eſt ad minoꝛē. ꝙ q̄ʒuis min⁹ vl'e ſit magis ꝓpinquū ſingulari minus cōis nō tñ eſt ꝓpinquius ſingulari magis cōis. qd̄ pͥus cognoſcit̄ a nobis Arguit igit̄ argumentū magis ꝓpoſitū q̄ʒ oppoſitū. qꝛ ſi ſingulare magis cōis ſit nobis pͥus notum et magis ꝓpinquū cognitōni ſenſitiue. ḡ magis cōe eſt prius nobis notū cognitōe intellectiua

Ar. Omīs potētia pͥus cognoſcit ſuū obiectū. ſed obiectū intellect⁹ eſt q̄dditas rei materialis q̄ eſt aliqd̄ min⁹ vl'e. ḡ intellect⁹ noſter pͥus cognoſcit min⁹ vl'e Dōm ꝙ q̄dditas rei materialis capit̄ dupl'r. vno mō ſm ſpecificā rōnem q̄dditatis. ⁊ ſic nō pͥus cognoſcit̄ ab intellectu nr̄o ꝓpter imꝑfectōem noſtri intellect⁹ q̄ eſt potētialis. ⁊ ſic magis cognoſcit potētialia q̄ ſunt magis vl'ia. Alio mō accipit̄ ſm ꝙ in ip̄a eſſentialiter includunt̄ ſuꝑioꝛa. q̄ ſunt de q̄dditatis rōne. ſicut in hoīe includunt̄ ſub̄a. corp⁹. corp⁹ mixtū ⁊c. Et illo mō pͥmo intelligitur q̄dditas. ſed h̄ hʒ a ſuis ſuꝑioꝛib in ip̄a eſſential'r īcluſis

Ar. Spēs intelligibilis exiſtēs apud intellectū eſt ſil'itudo ⁊ imago q̄dditatis ſiue ſpēi ſpēaliſſime. ḡ nō pͭ repñtare niſi ſpēm ſpēaliſſimā Dōm ꝙ q̄ʒuis ſpēs intelligibilis ſit ſil'itudo ſpēi ſpēaliſſime. tñ ꝑ illā nō repſentat̄ pͥmo ſpēs ſpēaliſſima. ſʒ magis vl'e. qd̄ qꝛ nō eſt alterū a q̄dditate ſed incluſuʒ in ea. ḡ ſimul repſentat̄ ꝑ ſpēm q̄dditatis Et ſi q̄rat̄. q̄re q̄dditas nō pͥmo repſentat̄ ꝑ ſpēm intelligibilē. cū tñ ſpēs ītelligibilis ſit ſil'itudo q̄dditatis. Dōm ꝙ hoc ꝓuenit ex imꝑfectiōe nr̄i intellect⁹. Ex q̄ eī̄ intellect⁹ noſter ex ſe eſt in potētia. ſic intelligit pͥmo in q̄dditate magis potētiale. ⁊ deinde ꝓcedit ad magis actualia. ſcʒ ad min⁹ vl'ia. Sed ecōuerſo eſt de intellectu angelico. ex quo eī̄ ille intellect⁹ eſt ꝑfectus. ergo ꝑ ſpēm intelligibilem cōcreataʒ primo intelligit naturam ſpecificam

Ar. Diffiniētia ſunt vl'ioꝛa diffinito. ⁊ tñ nō ſunt nobis notioꝛa. ḡ ⁊c. Minoꝛ ꝓbat̄. qꝛ diffinitū eſt nobis noti⁹. vt pʒ ex ſcd̄o ſigno ſuꝑi⁹ aſſignato Dicendū ſm doctoꝛē ſctm̄ ꝙ definiētia ſm ſe ſunt nob pͥus nota q̄ʒ definitū. ſed tñ definitū eſt nob pͥus notū q̄ʒ ꝙ ta

ſia ſint eius definientia. Sicut exēpli grā ꝑus ſunt nobis nota aīal ꝛ rōnale ꝗ̄ hō. ſed ꝑus eſt nob notꝰ hō cōfuſe ꝗ̄ ꝙ aīal ꝛ rōnale ſint eius definientia.

Eceſſe aūt eſt vnū eſſe ꝑncipiū aut plura Et ſi vnū aut īmobile. ſicut dicūt Permenides ꝛ Melliſſus. aut mobile. ſicut phyſici. Hi q̄dē aerē dicentes eſſe Alij vero aquā ꝑmū ꝑncipiū. Si autē plura. aut finita aut infinita Et ſi finita. plura aūt vno. aut duo. aut tria aut q̄ttuor. aut ꝭm aliquē aliū numerū Et ſi infinita. aut ſic ſicut dixit Democritus genꝰ vnum figura aūt ꝛ ſpē dr̄ītia. aut etiā ecōtrario Similiter aūt q̄rūt. ꝛ q̄ ſunt. q̄rentes q̄t ſtꝫ. ex q̄b9 em̄ ſunt q̄ ſtꝫ. Querūt ꝑmū hoc vtruꝫ vnū aut plura. Et ſi multa. aut finita aut infinita Quare ꝑncipiū ꝛ elementū q̄rūt vtruꝫ vnū aut multa

¶ Poſtq̄ꝫ phus poſuit ꝓhemiū huiꝰ libri in quo oſtenſum eſt ꝙ ſcia naturalis debet incipe a ꝑncipijs vlibꝰ. hic ꝯn̄ter ꝭm ꝑdictū ordinē incipit ꝓſeq̄ ea q̄ ꝑtinent ad ſciam naturalē. Et primo determinat de ꝑncipijs entis mobilis inq̄ꝫtū hmōi. qᷣ facit in iſto ꝑmo libro. Et diuidit in duas ꝑtes. In ꝑma determinat de principijs ꝭm opinionē alioꝝ. In ſecūda ponit veritatē ꝛ opinionē ꝓpriā ibi. Oēs igit ꝯtraria Prima ps diuidit in duas partes. In ꝑma recitat opinionē antiquoꝝ de ꝑncipijs. Secūdo improbat eas. ibi. Principiū autē. Primo ḡ ponit vnā ſufficiētiā opinionū antiquoꝝ. Et eſt talis. ꝓ hoꝝ opinantiū de ꝑncipijs aliq̄ ponūt vnū ꝑncipium. aliq̄ plura Si ꝑmū vel ponūt hoc vnū mobile vel īmobile. Si ſecūdū. aut ponūt hoc eſſe finitū. ꝛ ſic eſt Permenides. q̄ ꝯſiderabat rōnē entis ꝭm rōnem forme q̄ finit materiā. ꝛ ſic hꝫ rōnem finiti. Uel ponūt hoc vnū īmobile infinituꝫ. et ſic eſt Melliſſus q̄ ꝯſiderabat materiā rerū in q̄ inuenit infinitū. Uel ponunt hoc vnū mobile. hoc eſt q̄druplr̄. q2 aliq̄ ponebāt hoc vnū eſſe aquā ſicut Thales. Aliqui ponebāt hoc vnū eſſe aerē. ſicut Dyogenes. Alij ignē. ſicut Eraclitus. Alij ꝓo poſuerūt mediū. ſcꝫ vaporē. Sꝫ nullus poſuit terrā ꝓpter eius groſſitiē. q2 magis apparet ꝙ terra ſit ꝑncipiatū q̄ꝫ ꝑncipium. Si plura hoc duplr̄. vel ponebāt plura finita vel infinita. Si ꝑmū ſic iterū ſtꝫ diuerſificati. q2 aliq̄ ponebāt duo ꝭm apparētiā. ſcꝫ Permenides qui poſuit terrā ꝛ ignē eſſe ꝑncipiū rerū. ignem in eſtate ꝛ terrā in hyeme. Aliq̄ aūt ponebāt tria. ſicut Areſtoteles ꝛ Plato q̄ poſuit duo ex ꝑte materie. ſcꝫ magnū et paruū. Et vnū ex ꝑte forme ſcꝫ ydeaꝫ. Aliq̄ ponebant q̄ttuor. ſcꝫ Empedocles q̄ dᷣ ꝙ q̄ttuor elemēta ſint ꝑncipia reꝝ naturaliū Et q2 ipe ꝯiūgit q̄ttuor elemētis ꝑncipia formalia. ſcꝫ litē ꝛ amiciciā. q̄re ꝭm ipſum erūt ꝑncipia ꝭm aliquē aliū numerū. Uel ponūtur plura ꝑncipia et infinita. hoc eſt duplr̄. q2 aut illa ꝑncipia ſunt vniꝰ rōnis dr̄ītia figura poſitōne ꝛ ordine. ꝛ ſic eſt opinio Democriti. Uel diuerſaꝝ ſpēꝝ. ꝛ ſic eſt opinio Anaxagore. q2 Democritus poſuit infinita corpora athomalia vniꝰ nature ꝭm ſubſtantiā. ꝛ vt ſaluaret diuerſitatē in rebꝰ dixit talia corpora athomalia differre ad inuicē accidentaliter. Et hoc quo ad tria. ꝑmo quo ad figurā. q2 dixit aliq̄ recta. aliq̄ curua. aliq̄ quadrāgularia. ſic ꝙ ex corporibꝰ athomalibꝰ triangularibꝰ fieret alia ꝯpoſitio q̄ꝫ eſt ex rectis ꝛ curuis. Secūdo dicebat ea differre ordine. q2 dicebat aliq̄ eſſe ꝑora ꝛ aliq̄ poſteriora. Tercio poſitōe. ſ. ꝭm ante ꝛ retro. ſurſum ꝛ deorſum. Sed Anaxagoras poſuit infinitas ꝑtes diuerſaꝝ ſpēꝝ. ſcꝫ ꝑtes oſſiū ꝛ carniū infinitas. de q̄bꝰ manifeſtū eſt ꝙ ille ꝑtes ſunt diuerſarum ſpēꝝ Tūc ibi. Silr̄ aūt Oſtendit Areſto. ꝙ eadem fit opinio antiquoꝝ circa entia ꝛ ꝑncipia. q2 illi q̄ ponebant vnū tm̄ ꝑncipiū ponebāt tm̄ vnū ens eſſe ꝭm ſubam. dicebāt em̄ antiq̄ formas naturales eſſe accn̄tia. ſicut ꝛ artificiales. ſicut ḡ tota ſuba artificialium eſt eoꝝ materia. ita ꝭm antiquos ſeq̄bat ꝙ tota ſuba naturaliū eſſet eorū materia. Et ḡ illi q̄ ponebāt tm̄ vnū ꝑncipiū. puta aerē putabāt ꝙ alia entia eēnt aer ꝭm ſubam. et ſil'e eſt de alijs opinionibꝰ Ex quo pꝫ ꝙ q̄n phyſici querūt de entibꝰ vtꝝ ſint vnū vel plura. eoꝝ inq̄ſitio eſt ex ꝑncipijs materialibus que dicūtur elementa

Dr̄. Quare phi ponētes plura ꝑncipia nō ſunt ſic diuerſificati penes mobile ꝛ īmobile. ſicut ponentes vnū. Dōm ꝭm doctorē ſctm̄. ꝙ ideo. q2 ponentes plura ꝑncipia ponebāt illa eſſe ꝯtraria. ſꝫ ꝯtraria ſtꝫ trāſmutabilia ad inuicē. q2 ꝯtraria expellūt ſe ab eodem ſubiecto ꝛ pn̄t ſucceſſiue eidē ineſſe. ḡ etiā ſunt mobilia. q2 cū pluralitate ꝑncipioꝝ immobilitas ſtare nō poterat. ſicut cū vnitate ꝑncipij.

Ar. Areſto. nō ponit opinionē Anaxagore. ḡ male hic expſſe narrat. Dōm ꝭm doctorē ꝙ q̄ꝫuis nō ponat opinionē anaxagore ſub ꝓpria forma. nec nomē eiꝰ. tn̄ ꝯphēdit eā i textu ꝑ h̄ ꝙ dᷣ. aut etiā ecōtrario q2 opinio eiꝰ eſt oppoſita opinioni Democriti. q2 poſuit illa infinita ꝑncipia nō eē vniꝰ generis ꝭm naturā. ſicut manifeſtum erit inferius.

Id q̄dē igit ſi vnū ſit ꝛ īmobile qᷣ eſt. nō de natura eſt intendere. Sicut em̄ geometrice nō ampliꝰ rō eſt ad deſtruentē ꝑncipia. ſed eſt alterius ſcīe. aut oībꝰ cōis. ſic em̄ alicui de ꝑncipijs Nō em̄ ampliꝰ ꝑncipiū eſt ſi vnū ſolum. ꝛ ſic vnū eſt. ꝑncipiū em̄ aut cuiuſdā aut quorūdā eſt Siliter igit intendere eſt. ſi ſic vnū eſt et ad aliā poſitōem quālibet diſputare. ꝓbi grā dictā vt eraclianam. Aut ſi aliq̄s dicat hoiem eſſe vnū omne quod eſt eſſe

¶ Nic ꝯn̄ter Areſto. poſitis opinionibꝰ antiquoꝝ inq̄rit an iſte opiniones ſint reprobande a pho naturali. Et vult ꝙ reprobatio cuiuſlibꝫ iſtaꝝ opinionū nō ſpectat ad naturalē phm̄. ꝛ ꝑcipue opinio Permenidis ꝛ Melliſſi qᷣ ꝓbat duabꝰ rōnibꝰ. Quaꝝ ꝑma ſtat in hoc. nulla ꝑticularis ſcia hꝫ reprobare opinionē negantē ſua ꝑncipia. ſꝫ opinio Permenidis. ꝛ Melliſſi ſunt hmōi. ḡ ꝛc̄. Maiorē ꝓbat inductiue. q2 ad geometriā nō ſpeectat diſputare ꝯtra negantē ꝑncipia geometrie. ꝛ ſic de alijs. Mi

norẽ ꝓbat. qꝛ ponũt vnũ ens. ſ ponẽtes vnũ ens negãt
oẽ ꝑncipiũ. qꝛ qñ dꝛ ꝑncipiũ. tũc ꝑcaꝛ oꝛdo ad ꝑncipiatũ.
ponẽdo aũt tm̃ vnũ nõ ponit ꝑncipiatũ. ergo nec ꝑncipium.
Sicut in ſili. ſi qs diceret tm̃ pater eſt. ille negat patrẽ eẽ
qꝛ pater nõ eſt pater ꝑter filiũ. Et qñ qrit vtrũ q dꝛ tm̃
vnũ eſſe neget ꝑncipiũ ſcie naturalis. Dñm ꝙ ſic. ⁊ rõ
eſt. qꝛ qcũqꝫ dꝛ tm̃ vnũ eſſe negat motuꝫ. qꝛ qcqd mouet
ab alio mouet. ſed aliqd moueri eſt ꝑncipiũ in phia natu
rali. Scda rõ. in nulla ſcia eſt diſputãdũ ꝯtra opiniones
manifeſte falſas ⁊ improbabiles. ſed iſte ſunt hmõi. ergo ⁊c.
Rõ maioꝛis eſt. qꝛ deſtruũt ſeipas. ſed diſputatio fit ſo-
lum de illo qd apparet dubiũ. Minoꝛ pꝫ. qꝛ manifeſte fal
ſum eſt ꝙ oĩa ſint vnũ ſimplr. etiã qlitercũqꝫ capiat vnũ
ſicut in ſili manifeſte falſa eſt opinio Eracliti. q dixit oĩa
ſemꝑ moueri Silr etiã manifeſte falſum eſt ſi qs dicat ꝙ
totũ ens ſit vnus homo.

Aut ſoluere rõnẽ litigioſam. qd ſane vtreqꝫ
qdẽ hñt rões ⁊ Melliſſi ⁊ Permenidis. etẽm
falſa recipiũt ⁊ nõ ſyllogizãtes ſunt. Magis au
tẽ Melliſſi oneroſa rõ ⁊ nõ hñs defectũ. Sed
vno incõueniẽti dato alia ꝯtingũt. hoc aũt ni-
hil difficile Nobis aũt ſubijciant q ſunt na-
tura aut oĩa. aut qdã moueri. Eſt aũt hoc ma-
nifeſtũ ex inductõe Silr aũt neqꝫ ſoluere oĩa
ꝯuenit. ſed aut qcũqꝫ ex ꝑncipijs aliqs demon
ſtrãs mentit. Quecũqꝫ vero nõ minime. vt te-
tragoniſmũ. hũc qdẽ ꝑ deciſionẽ geometrici eſt
diſſoluere. illud autẽ Antiphontis nõ geome
trici eſt. Sed qm̃ de natura qdẽ nõ natura-
les defect⁹ ꝯtingit dicere ipos foꝛtaſſis bene ſe
hꝫ aliquãtulũ diſputare de ipſis. hꝫ eñ philoſo
phiam hic reſpectus.

¶ Hic ꝯſequenter Areſto. ꝓbat ꝙ rões iſtoꝝ duoꝛũ
phoꝝ nõ ſint ſoluẽde. ⁊ hoc duabꝫ rõnibus. Quaꝝ ꝑma
ſtat in hoc. in nulla ſcia debet ſolui rões manifeſte falſe ⁊
ſophiſtice. ſed rões Permenidis ⁊ Melliſſi ſunt mani-
feſte falſe peccantes in materia ⁊ foꝛma. ergo ⁊c. Maioꝛ pꝫ
ꝑ Areſto. ꝑmo thopicoꝝ. qꝛ qlibet ꝓferente ꝯtraria opi-
nionibꝫ ſolicitũ eẽ ſtultũ eſt. Compat tñ opiniones iſto-
rũ ad inuicẽ. ⁊ dꝛ ꝙ ratio Melliſſi eſt magis oneroſa. i. fa
tua ⁊ vana. ⁊ nõ hñs defectũ. i. apparentiaꝫ. ⁊ ideo ex tali
opinione multa ꝯtingũt incõueniẽtia. Nec hoc eſt diffici
le. qꝛ vno incõueniẽti dato alia ꝯtingũt. Dicit notãter
alia. ⁊ nõ oĩa. qꝛ ex vno incõueniẽti cõtingũt bene plura. ſꝫ
nõ oĩa. vt dicũt moderni ꝯcedendo iſtã. Ad impoſſibile
ſequit qdlibet. Tũc ibi. Nobis aũt. Ponit ſecũdã rõ-
nem ad idẽ. ⁊ eſt. ille rões nõ ſunt ſoluẽde in aliqua ſcia.
que accipiũt in ſe aliqd ꝯtrariũ ꝑncipijs ſcie. ſed iſte rões
accipiũt in ſe aliqd ꝯtrariũ ꝑncipijs illius ſcie. ergo nõ ſunt
hic ſoluende. Maioꝛẽ ꝓbat Areſto. ꝑ ſile. qꝛ in mathe-
matica ſunt due rões de qdratura circuli. quaꝝ vna ſol
uenda eſt ⁊ alia nõ. Briſſo eñ ſic arguebat. vbicunqꝫ eſt
dare maius ⁊ minus ibi eſt dare equale. ſed eſt dare qua
dꝛatũ maius circulo ⁊ minus circulo. ergo eſt dare quadra-
tum eqle. Iſtud argumentũ eſt ſoluendũ in geometria.
qꝛ ꝓcedit ex vno ꝑncipio ꝯmuni geometrie. qd Briſſo
male intelligebat. Sed argumentũ Antiphontis nõ eſt
ſoluendũ. qꝛ accipit aliqd in ſua rõne qd eſt ꝯtra ꝑncipia
geometrie. ſcꝫ ꝙ ꝯtinuũ nõ ſit diuiſibile in infinitũ. Argu
ebat eñ ſic. ꝯtingit lineã rectam diuidi in ꝑtes. ſed in tali
diuiſione nõ eſt ꝓceſſus in infinitũ. ergo tandẽ deueniꝛ in ta
li diuiſione ad figurã rectilineã equaleꝫ toti circulo. Ibi
eñ manifeſtũ eſt ꝙ minoꝛ ꝯtradicat ꝑncipio geometrie.
que ꝑſupponit ꝯtinuũ poſſe diuidi in infinitũ Minoꝛ ꝑn
cipalis rõnis pꝫ. qꝛ in iſto libꝛo ſupponit aliqd moueri qd
ipſi negabant Tũc ibi. Sed qm̃. Areſto. vlterius oſtẽ
dit ꝙ qꝫuis ꝯtra ꝑdictos phos nõ ſit diſputandũ ex ꝑn
cipijs huius ſcie. nec ſic ſunt rões eoꝝ ſoluende. tñ ꝯtra
eos eſt diſputandũ nõ ꝓpter neceſſitatẽ ſcie. ſed ꝓpter bo
nitatẽ doctrine. ne obſcuritas relinquat volentibꝫ ꝓcede
re in ſcia. vel etiã ne eoꝝ erroꝛ credat incoꝛrigibilis. Etiã
iſti loquũtur de rebꝫ naturalibꝫ. qꝫuis innaturaliter. Et
ergo licet nõ ſit ſcie naturalis diſputare ꝯtra hmõi poſitio-
nes. ꝑtinet tñ ad ꝑmã phiam

Ar. Rõ Melliſſi hꝫ maioꝛẽ defectuꝫ. ergo male dꝛ in
textu ꝙ nõ hꝫ defectũ. Dñm ꝙ aliquã rõ-
nẽ nõ habere defectũ intelligit duplr. vno mõ ſm ſe. quia
eſt ex veris et ſm debitã foꝛmã arguẽdi poſita. ⁊ iſto mõ
rõ Melliſſi magnũ hꝫ defectũ. qꝛ peccat in materia ⁊ foꝛ
ma vt infra dicet. Alio mõ rõ nõ hꝫ defectũ effectiue quo ad
reſpondẽtẽ. qꝛ ſcꝫ nõ facit rñdentem deficere. ⁊ ſic rõ ma-
nifeſte falſa nõ dꝛ habere defectũ. qꝛ nullus per eam decipi-
tur. Sicut in ſili dicimus illã rõnem nõ habere defectuꝫ
oĩne lignũ eſt lapis. oĩs homo eſt aſinus. ergo oĩs ho
mo eſt lapis. quia ꝑ eam nullus decipitur

Querit. Utrũ aliq ſcientia habeat diſputare
ꝯtra negantẽ ſua principia Dñm
ꝙ nulla particularis ſcia habet diſputare ꝯtra negantes
ſua ꝑncipia ex ſe ipſa. ſed hoc pt facere ꝑ ſuperioꝛẽ ſcienti
am. aut ꝑ ſcientiã ꝯmunẽ. Rõ ꝑmi eſt duplex. ꝑma eſt. qꝛ
oĩs diſputatio debet eſſe ex notioꝛibꝫ. ſed ꝑncipijs ſcie-
tie nihil eſt notius. quãdo ergo qs negat ꝑncipia ſcientie
tũc nõ pt aliquid notius ſumi in illa ſcia ꝑ qd tale repꝛo-
betur. Ex quo ſequitur ꝙ ꝯtra negantem ꝑncipia nõ eſt
diſputandũ nec oſtenſiue nec ad impoſſibile. qꝛ oſtenſio ẽ
ſemꝑ ex ꝑoꝛibꝫ. ſed ꝑncipijs nihil eſt ꝑus. Nec etiam ad
impoſſibile. qꝛ oppoſitis ꝑncipioꝝ nihil eſt impoſſibilius
ſed demonſtratio ad impoſſibile ꝓcedit ad maius ĩpoſſi
bile qꝫ fuit ꝯceſſum ab aduerſario. Secũda rõ ſtat in hoc
qꝛ opoꝛtꝫ in oĩni motu ꝑncipiũ motus eſſe immobile ſm
ſpẽm illius motus quo mouet. ſed ꝑncipia ſcie ſunt ꝑnci-
pia motus. i. diſcurſus rõnis demõſtrantis. ergo debent
eſſe immobilia ⁊ ꝑſuppoſita in tali ſcia. Maioꝛ pꝫ. qꝛ niſi
ſic idem eſſꝫ in actu ⁊ potentia reſpectu eiuſdẽ. Secũda
ꝑs ſic oſtenditur. qꝛ ſunt tres ſcientie ꝯmunes q pñt diſ-
putare de omnibꝫ indifferenter. ſcꝫ metaphyſica. dyalecti
ca ⁊ ſophiſtica. Et rõ iſtius eſt. qꝛ iſte ſcientie verſant cir-
ca oĩne ens. qd patet inductiue. qꝛ metaphyſice ſubiectũ
eſt ens inqꝫtũ ens. et ſic metaphyſica determinat de om
ni ente. ⁊ dyalectica verſatur circa ens rõnis. qd eſt eque
ꝯmune cum ente reali. cũ oĩne ens reale poſſet per rõneꝫ
accipi. ſed ſophiſtica de quolibet ente querit apparentiaꝫ

et sic p̄t per illas tres ꝓcedere contra negantes p̄ncipia. etiā vlissima ⁊ nō ꝑ alias. Et si arguat̃. nihil est noti⁹ p̄mo p̄ncipio. g̊ nō p̄t fieri disputatio ꝯtra negātes p̄ma p̄ncipia Dōm ꝗuis nihil sit notius p̄ncipijs ꝭm se. tn̄ bene in ordine ad respondentē. qꝛ si rn̄dens aliquid cōcedat. tūc p̄t statim redargui ex sua ꝯcessione. ⁊ sic ad magis incōueniēs ducit̃. Et si tūc vlterius querat̃. vtrū equaliter ꝯueniat istis trib⁹ scientijs disputare cōtra negantes p̄ncipia Dōm ꝙ nō. qꝛ metaphysicus facit h̄ demōstratiue generādo veram sciam ⁊ firmiter stabiliendo p̄ncipia. sed dyalecticus facit hoc ꝓbabiliter. ⁊ sophista apparenter. Et rō istius est. qꝛ metaphysicus cōsiderat ens nature ⁊ ex ei⁹ p̄ncipijs ꝓcedit. talia aūt p̄ncipia sunt intranea ⁊ nec̄caria. cū sint fundata in natura rei Dyalectic⁹ aūt ꝯsiderat ens rōnis qd̄ ꝗuis sit etiā cōe sicut ens nature. tn̄ h̄z se accn̄taliter ⁊ extranee ad ipsam rem. qꝛ accidit rei ꝙ ꝑ rōnem apprehendat̃. Sophista autem q̄rit apparentiā circa vtrūq; Et hoc est qd̄ d̄t Aresto. q̄r to metaphy. ꝙ iste tres scie induūt vnā naturā ꝗtū ad obiectum. sed differūt solū potestate ⁊ ꝓheresi. qꝛ dyalecticus p̄t solum ꝓbare ⁊ nō demonstrare. ⁊ sic differt potestate a metaphysico. sed sophistica eligit apparere ⁊ nō existere. ⁊ sic differt ꝓheresi .i. electōe

Ar. Sola dyalectica h̄z disputare de p̄ncipijs oīm aliaꝝ sciaꝝ. sicut d̄t Petrus hyspanus in p̄ncipio suoꝝ tractatuū. g̊ nō erūt tres scie ꝯmunes Dicēdū ꝙ in illo textu vbi ponit̃ illa ꝓpositio addit̃ ꝓbabiliter et tūc verū est ꝙ sola dyalectica h̄z disputare de p̄ncipijs omniū aliaꝝ sciaꝝ. scz ꝓbabiliter. Sed metaphysic⁹ disputat demonstratiue. sophistica apparenter. Ex isto potest sumi ꝙ extrinsecus terminus oīs scie sunt p̄ncipia metaphysicalia. qꝛ omnis scia resoluit̃ finaliter ⁊ extrinsece ad illa p̄ncipia que nō possunt ꝓbari ꝑ aliqua p̄ora. nec simplr̄. nec quo ad respondentē. Sed ꝑ ipsa ꝓbant̃ alia. sicut in simili. p̄ncipia scie subalternate possunt ꝓbari ꝑ p̄ncipia scie subalternantis. Et rō illius est. qꝛ vnūqd̄q; naturaliter ꝓbatur ꝑ suā cām. sed scia subalternās ponit cām sciētie subalternate ⁊ p̄ncipioꝝ eius. g̊ p̄nt talia p̄ncipia ostendi ⁊ ꝓbari ꝑ p̄ncipia scie subalternantis. Est tn̄ drn̄tia inter scientiam subalternantem ⁊ ꝯmunē. quia scientia subalternans solum probat p̄ncipia scientie subalternate. sed scientia ꝯmunis probat indifferenter omnium scientiarū p̄ncipia.

Ar. Phus hic statim ꝓbat p̄ncipia istius sciētie. g̊ male d̄t ꝙ ꝯtra negātes p̄ncipia nō sit disputādū Dōm ꝙ Aresto. ostendit hic sua p̄ncipia ex p̄ncipijs alicuius scie ꝯmunis. scilꝫ metaphysice. qꝛ ipse in sua ꝓbatione ꝓcedit ex distinctione entis ⁊ vnius. que spectant ad metaphysicam.

Ar. Principiū metaphysicale qd̄ est notissimū ꝓbat̃ ab Aresto. in eadē scia. g̊ in qualibet scientia sic erit Dōm ꝙ p̄ncipiū metaphysicale ꝓbat̃ in libro metaphysice nō ex ꝓprijs p̄ncipijs metaphysicalib⁹. sed ꝓcedit Aresto. sophistice ꝯtra eum qui negat p̄ncipiū p̄mū metaphysicale. Etiā non est simile de alijs scientijs qꝛ alie scie nō sunt cōes sicut metaphysicalis scia

Ar. In qualibet sciētia possunt fieri demonstrationes quia. sed in illis demonstratiōib⁹ ꝓbantur p̄ncipia. g̊ ⁊c. Dōm ꝙ p̄ncipia posse ꝓbari in oīni sciētia potest intelligi dupliciter. vno mō simpliciter ⁊ per aliqua priora ⁊ notiora. ⁊ sic est impossibile. qꝛ in scientijs nihil est notius primis p̄ncipijs. Alio mō a posteriori et quo ad nos. ⁊ sic in q̄libet sciētia possunt ꝓbari principia Et hoc ꝯtingit duplr̄. vno modo variādo genus demonstrationis. alio mō variando genus cause. variando genus demonstrationis proceditur per demonstrationem quia ad p̄ncipia. sed variando genus cause proceditur a causa notiori ad ignotam ⁊c

Rincipiū autem maxime omniū propriū quoniam multipliciter dicitur quod est quomodo ergo dicunt dicentes vnū esse omnia vtrum substantiam. aut quātitatem aut qualitatem. Et iterum vtrum substantiam vnā omnia. vt hominē vnum. aut equū vnū. aut animam vnā. aut qualitatem vnam. aut hoc vt album. aut calidū. aut aliqd̄ alioꝝ taliū. Hec em̄ oīa differūt multū ⁊ sunt impossibilia dicere Si q̄dem erūt. et substantia. ⁊ quale. ⁊ quantum. ⁊ hec siue resoluta ad inuicē siue nō multa sunt que sunt Si vero oīa aut quale aut ꝗtum sunt. siue cum sit substantia. siue cum non sit. incōueniens est. sed oportet incōueniēs dicere impossibile. Nullum autem alioꝝ separabile est extra substantiam. Oīa nāq; de subiecto dicūtur substantia. Mellissus autē qd̄ est infinitum dicit esse. Quantum itaq; aliquid est quod est. infinitū em̄ in ꝗtitate est. Substātiā aūt infinitā. aut qualitatem. aut passionem esse non ꝯtingit nisi ꝭm accidens. si simul et alique ꝗtitates sunt. Infiniti aūt ratio quantitati congruit. sed nō substātie neq; qualitati Si q̄dem igitur substantia est. ⁊ ꝗtum. et duo. ⁊ nō vnū est qd̄ est. si vero substantia solū. nō infinitum est. neq; magnitudinem habebit vllam

¶ Postq̄ Aresto. posuit opiniones phoꝝ de p̄ncipijs hic ꝯn̄ter disputat ꝯtra eos. Et p̄mo ꝯtra illos q̄ nō naturaliter loquuti sunt. scz ꝯtra Permenidē ⁊ Mellissū Et qꝛ opinio illoꝝ fuit ꝙ ens est vnū. ideo p̄mo disputat ꝯtra eos ex ꝑte entis. secūdo ex parte vnius Et dicit ꝙ multū refert in ista ꝓpositione dicere quid significet ens ⁊ quid vnū. an ens ꝭcat substantiā aut ꝗtitatem aut qualitatē. vl' vnā substantiā. vnā ꝗtitatem. aut vnā qualitatem. qꝛ sic oīa essent vna substātia. vna quantitas. vel vna qualitas. que omnia sunt impossibilia. Tunc ibi

Si q̄dem. Formaṫ ratōem ex parte entis contra istas
opiniones. Et stat rō in hoc. si ista opinio phoꝝ esset ve-
ra. scȝ ꝙ ens est vnū. vel accipereṫ ibi ens ꝓ substantia tm̄
vel accn̄te tm̄. vel ꝓ substantia ⁊ accn̄te simul. sed nulluȝ
istoꝝ p̄t dici. ergo ens nō est vnū. Non p̄t dici tercium.
q2 suba ⁊ accn̄s semꝑ sunt plura. siue sint ab inuiceȝ sepa-
rata siue ꝯiūcta q̄tum ad subiectū. g̊ vnū non p̄t dici de
ente sic accepto. Nec p̄t dici scd̄m. scȝ ꝙ ens ſcet accidēs
tm̄. q2 accn̄s separari a subiecto incōueniens est imo im-
possibile. g̊ si dicaṫ ens ſcare accn̄s. tūc opoꝛtȝ ꝙ accidēs
sit cū suba. q2 accn̄s non p̄t subsistere sine substantia. ⁊ sic
erūt plura. Nec p̄t dici p̄mū. q2 Mellissus dixit istud
vnū eē infinitū. ⁊ Permenides finitū. sed substātia absq̄
q̄titate nō est finita neq̄ infinita. g̊ opoꝛtȝ ad minꝰ sub-
stantiā subsistere cū q̄titate. sed illa stȝ multa. Et ꝓ illiꝰ
ꝓbatione poniṫ autoꝛitas in littera. ꝙ infiniti rō q̄titati
ꝯuenit. sic ꝙ nō nude substantie.

Qr̄. Utrū ens sit eq̄uocū. ⁊ vtrū sit eq̄uocū a ca-
su aut a ꝯsilio Pro intellectu istius q̄stionis
sciendū ꝙ tripl'r aliq̄d de alio p̄dicatur. vno mō ſm ean-
dem rōnem simpl'r. ⁊ sic est predicatio vniuoca. Alio mō
ſm rōnes oīno diuersas. ⁊ sic est p̄dicatio eq̄uoca a casu.
Tercio mō ſm rōnes ꝑtim diuersas ⁊ partim easdem.
et sic est p̄dicatio analogica siue eq̄uoca a ꝯsilio. q2 ibi sunt
multa habentia ad se inuicem vel ad alterum aliquā ha-
bitudinē. inq̄tum scȝ referūtur ad vnū non solum genere
aut specie. sed etiam numero. vt pȝ de sanitate que est in
aīali subiectiue. ⁊ illa eadē sanitas in numero fit ꝑ medi-
cinā ⁊ ſcatur ꝑ vrinā Et ex illo pȝ quodāmō maioꝛē esse
vnitatem in analogis q̄ȝ vniuocis. q2 vniuoca vniuoca-
ta nullo mō pn̄t reduci ad aliq̄d vniuocū vniuocās vnū
numero. sed necesse est ꝙ sit vel vnū genere vel specie.
¶ Per hoc g̊ dcd̄m est ꝙ ens est eq̄uocū a ꝯsilio siue ana-
logū. q̄d probaṫ p̄mo autoꝛitatibꝫ. secūdo rōnibꝫ. Auto-
ritatibꝫ. q2 in hoc textu dr̄ ꝙ ens dr̄ multipl'r. Itē quarto
metaphysice in principio dr̄. ꝙ ens hȝ se sicut salubꝛe siue
sanū. sicut g̊ sanū primo dr̄ de sanitate aīalis. ⁊ deinde de
sanitate medicine diete ⁊ vrine. ita ens p̄us dr̄ de substā-
tia q̄ȝ de accn̄te. Tercio pꝫ ꝑ Areste. p̄mo ethicoꝝ. vbi
dr̄ ꝙ nō p̄t esse vna ydea boni ꝓpter multitudinē entis et
boni. Ex quo p̄t sic formari rō. ens nō est vniuocū. ens
nō est simpl'r eq̄uocū. g̊ est analogū. ꝑ locū a sufficienti di-
uisione. Añs ꝓbaṫ pro p̄ma ꝑte. q2 si esset vniuocū vel hō
esset ad deū ⁊ ad creaturā. vel ad subam ⁊ accn̄s. sed nul-
lum istoꝝ est dcd̄m. g̊ ⁊c̄ Nō p̄mū q̄d ꝓbaṫ tribꝫ rōnibus
Quarū p̄ma est. quecūq̄ nō ꝯueniūt in vna ratōne non
pn̄t dici vniuoca. sed deus ⁊ creatura non ꝯueniūt in vna
rōne. i. definitōe. g̊ ⁊c̄. Maioꝛ pȝ ex definitōe vniuocoꝝ
Minoꝛ ꝓbaṫ. q2 definitio siue rō est idē q̄d q̄dditas si-
ue natura. sed impossibile est ꝙ deus ⁊ creatura ꝯueniāt
in vna natura. cuȝ differāt penes finitū ⁊ infinitū. Secun-
da rō stat in hoc. si ens esset vniuocū ad illa tunc nec̄ario
esset genꝰ vel spēs. sed hoc est impossibile. g̊ illud ex quo
seq̄tur. Maioꝛ pȝ. q2 oīe vniuocū ſcat ꝯceptū affirmati-
uū p̄uenientem sua vniuocata ⁊ equaliter participatum
ab eis. sed oīs talis ꝯceptus aut est genericus aut spe-
cificus Minoꝛ est manifesta quo ad hoc ꝙ ens nō est spe-
cies. Sed ꝙ nō sit genus ꝓbaṫ duabꝫ rōnibꝫ. prima est. si
ens sit genus. tunc erit de intellectu suaꝝ differentiaꝝ. q2
ens est de intellectu omniū. sed hoc est impossibile. cum in-
tellectus differentiaꝝ sint simplices. ¶ Secūda rō. quia
tūc deus essȝ in aliquo genere. quia haberet genus supra
se. scȝ ens. sed hoc est impossibile ꝓpter tria Primo. q2 si de-
us esset in genere tūc haberet in se aliq̄d potentiale. puta
ip̄m genus. q̄d semꝑ est aliq̄d potentiale in oꝛdine ad dif-
ferentias. ⁊ hoc repugnat diuine ꝑfectioni. q2 deus est ac-
tus tm̄. Secūdo sequereṫ ꝙ tūc in deo esset aliqua ꝯposi-
tio. q2 in deo differrent essentia ſm quā aliq̄d poniṫ in ge-
nere. ⁊ esse ſm q̄d poniṫ aliq̄d in actuali subsistētia. Ter-
cio sequereṫ ꝙ deus haberet definitiōem. q̄d est impossi-
bile. q2 q̄d hȝ definitiōem est finitum simpliciter. finiṫ eīm
p̄mo genere ⁊ vltima differentia. sed deꝰ nō p̄t dici finitꝰ
cum sit omnipotēs. sed potentia ⁊ essentia adequātur. q̄-
re opoꝛtȝ etiam essentiam esse infinitam ¶ Tercia rō p̄n-
cipalis. si deus ⁊ creatura ꝯuenirent vniuoce in ente. seq̄-
retur ꝙ deus esset creabilis. sed hoc est falsum ⁊ impossi-
bile. Sequela tn̄ pꝫ. quia oīs virtus causalis extendit
se ad oīa illa que ꝯtinenṫ sub vniuoca rōne sui obiecti.
sed manifestū est ꝙ multa entia sunt creabilia. si ergo deꝰ
coincidit cum illis entibꝫ vniuoce. ergo sicut illa sunt crea-
bilia ita ⁊ deus. Et hoc pȝ exemplariter. q2 virtus causa-
tiua hominis p̄t se extendere ad oīa que habēt naturaȝ
humanā. q2 vniuoce ꝯueniūt in rōne humana Similiter
virtus causatiua asini ꝯphendit sub se oīa illa que ꝯti-
nentur sub rōne ⁊ natura vniuoca asini.

Qr̄. An ponentes deū in p̄dicamento sint heretici.
Dcd̄m ꝙ nō. q2 ponētes deū esse in p̄dica-
mento nō ponūt rem ſcatam ꝑ terminū esse in p̄dicamē-
to. sed solum terminū. ⁊ vt sic nō est hereticū. q2 ille termi-
nus deus impositus est sicut alij termini. ⁊ etiam hȝ ꝯdi-
tionem alioꝝ terminoꝝ. Falsum tn̄ est ꝙ termini sint in
p̄dicamento. vt tn̄ moderni dicūt. q2 tūc nō possȝ fieri pre-
dicatio generis de specie in vno predicamento. q2 ista est
falsa. iste terminus homo est iste terminus aīal. sed res si-
gnificata ꝑ subiectū hȝ in se rem significatā ꝑ p̄dicatū. et
ex hoc verificātur ꝓpositiones Etiā quilibet terminus est
in p̄dicamēto qualitatis cū sit vox. ⁊ ergo male dicūt mo-
derni ꝙ ille terminus deus sit in p̄dicamento sube

Notādū Qȝ ens non habet se ad deum ⁊ ad
creaturam pure equiuoce. sed ana-
logice ꝓpter duas rōnes. Prima est. q2 vbi aliquid diciṫ
de pluribꝫ pure eq̄uoce in illis vnū eq̄uocatum nō potest
ꝑ aliud cognosci. sicut aīal latrabile nō cognoscitur per be-
luam marinam. sed deus cognoscitur ex creaturis. g̊ non
p̄t ens pure equiuoce dici de illis Ratō maioꝛis est. quia
oīs cognitio fit ꝑ similitudinem. qn̄ igitur aliqua ꝑ se
inuicē cognoscūtur. necesse est ꝙ in se habeāt similitudinē
sed in habentibꝫ similitudinem est oꝛdo analogie. ⁊ sic illa
ꝯtinētur analogice sub tercio ⁊ nō pure equiuoce. Secū-
da rō est. q2 si ens diceretur pure equiuoce de deo ⁊ crea-
turis. tūc oīa que de deo demonstranṫ ꝑ noīa imposita
creaturis haberent in se formā fallacie equiuocatōnis. q2
illa nomina de deo ⁊ creaturis dicta essent equiuoca
¶ Est tamē vlterius ꝯsiderandum. ꝙ duplex est oꝛdo
analogie. primus est ſm quem aliqua dicūtur analogata.
quia referūtur ad aliquod tercium sicut sanuȝ in vrina. ⁊
in medicina dicūtur analogata. quia referūtur ad aliq̄d
tercium. scȝ ad sanum in animali. Alius est oꝛdo ſm quē
aliqua dicūtur analogata ſm ꝙ referūtur ad inuicem. si-
cut militare dicitur analogum ad ipsum militem ⁊ ad ea
que spectant ad militem. sicut sunt equus arma ⁊ similia
In analogia aūt entis est secūdus modus analogie. q̄a

deus ⁊ creatura. substantia ⁊ accidēs dicūtur analogata non qꝛ referūtur ad aliquod terciū. sed quia habēt ordinē ad se inuicem sicut creatura ad creatorē ⁊ accidens habꝫ ordinem ad substantiā. qꝛ dicitur septimo metaphy. accidens nō est ens. sed entis. Est etiam alia diuisio. qꝛ aliq̄ analogia sumitur ſm genus cause efficientis sicut militare. Alia analogia sumitur ſm genus cause materialis. sicut analogia entis ad substantiā ⁊ accidens. qꝛ accidens habet ordinem ad substantiā ſm genus cause materialis Tercia est analogia ſm genꝰ cause finalis. sicut analogia sani. qꝛ sanitas aīalis est finis aliorū sanoꝝ. scꝫ ipsius sani in vrina ⁊ medicina. Et nō sumit̃ aliqua analogia in genere cause formalis. qꝛ quecūqꝫ ꝯuenūt in aliquo formali sunt vniuoca ⁊ nō equiuoca. cuꝫ ergo analogia spectat ad equiuocatōem. sic nō potest aliqua analogia eē ſm genus cause formalis. Ex quo sequitur correlarie. ꝙ si ens referatur ad deū ⁊ creaturas sic eius analogia est ſm genus cause efficientis ⁊ finalis. qꝛ deus est causa efficiens ⁊ finalis creaturarū. Si vero referatur ad substantiā ⁊ accidens. sic analogia eius sumitur ſm genus cause materialis vel efficientis. Cuius ratio est. qꝛ substantia cōparatur ad accidens in rōne cause materialis. ⁊ etiā quādoqꝫ in rōne cause efficientis. quādo scꝫ accidens fluit ex ṗncipijs substātie sicut ꝓprietates seu accidentia ꝓpria. vt risibile hinnibile. Sed accidentia ꝯmunia. sicut album ⁊ nigrum ⁊ similia nō sequūtur aliqua determinata ṗncipia subiectorū suorum

Ar. Deus est substātia. ergo erit in predicamēto substantie Dicendum ꝙ substantia accipitur tripliciter. vno modo prout dicitur a subsistendo. et sic deus maxime est substantia. quia sic substantia nullaꝫ imperfectionem dicit. Alio modo capitur substantia ꝓut dicitur a substando accidentibus. ⁊ sic deus non potest dici substantia. quia deus non potest suscipere in se accidentia. cum omnia que sunt in deo sint essentialiter eadem cum ipso. sic em̄ substantia importat aliquam perfectionem. quia significat rem habentem possibilitateꝫ ad accidentia. Tercio modo potest dici a substantiando. id est dando esse formale inferioribus. ⁊ sic deus iterum nō est substantia. quia deus non substātiat formaliter sed efficienter. ⁊ sic substantia etiam importat aliquam impfectionem. qꝛ est ꝑs definitōis

Arguitur. Deus est substantia incorporea. ergo est in predicamēto substantie Dicendum ꝙ antecedens est falsum capiendo substantiam prout dicitur substantia a substando. Et si dicatur. deus est incorporeus. ergo est substantia. Probatur consequentia. quia cuicūqꝫ ꝯuenit differentia illi conuenit genus. Dicendum. cuicūqꝫ cōuenit differentia positiua illi cōuenit genus. sed hoc nō oportet de differentia priuatiua siue negatiua. nisi capiatur cū inclusione generis. quia nō omne illud est animatum qđ est insensibile. cū lapis sit insensibilis tn̄ nō est aīatus

Queritur Utrum ens sit vniuocū ad substantiam ⁊ ad accidens Dicēdum ꝙ non. quod probatur duabus rationibus Prima est. qu[illegible] tunc tm̄ vnū esset predicamentum. scilꝫ entis. qꝛ predic[illegible]enta sunt prima genera. sed tm̄ vnū est primum genus. [illegible]ecūda ratio stat in hoc. impossibile est vniuoca contenta sub vniuoco definiri per se inuicem. sicut homo et asinus que sunt vniuocata animalis per se inuicem definiri non possunt nisi forsan in formis de predicamento adaliquid. vbi vna species definitur per aliaꝫ. si ergo esset ens vniuocum ad substantiam ⁊ accidens. tunc substantia ⁊ accidēs essent vniuocata absoluta entis. ⁊ sic nō posset accidens definiri per substantiam. qđ est ꝯtra Arestꝫ. septimo metaphysice

Notandum Qꝫ quatuor sunt analogata entis. primo em̄ ens dicitur de his que habent perfectum esse sicut de substātia. et ergo substantia est primum analogatum entis. Secūdo dicitur de his que habent debile esse. sicut accidentia. Tercio de his que habent esse priuationi admixtum. sicut motus.. Quarto dicitur ens de his que habent esse in ratione. ⁊ illa dicūtur entia rationis. quia de eis intellectus aliquid affirmat vel negat. ⁊ sic dicit Arestoteles quarto metaphysice. ꝙ non ens. id est negatio etiam potest dici ens. quia de non ente dicimus esse. scꝫ compositionis. dicendo non ens est non ens. Et ens primo modo dicitur substantia. Secūdo modo dicitur passio vel proprietas substātie Tercio modo dicitur processus ad substantiam. Quarto modo dicitur negatio substantie Et sic patet ꝙ oīa ista analogata habent ordinem ad vnū quod est substantia. Et ex hoc possunt multe questiones solui. Si em̄ queratur an priuatio sit ens. an materia prima sit ens ens ⁊c̄. Dicitur ꝙ si ens capiatur ſm primam eius significationem. tūc nullum illorum est ens. sed quādo accipitur ens scđm duas vltimas acceptiones. sic ṗuatio est ens

Arguitur. Omnis multitudo reducitur ad vnitatem. sed partes entis faciunt quandam multitudinem. ergo debent reduci ad aliquod vnum. quod est ens. ⁊ sic ens erit vniuocum Dicendum ꝙ ista propositio. omnis multitudo reducitur ad vnitateꝫ. potest dupliciter intelligi. vno modo ꝙ omnia reducantur ad vnitatem quasi fiant hoc vnū ad quod reducūtur. ⁊ sic est falsum. quia creatura nunqꝫ fuit creator. Alio modo intelligitur ꝙ omnis multitudo reducatur ad vnitatem. quia omnia habent ordinem ad vnum. et sic multitudo creaturarum habet ordinem ad vnum scꝫ ad deum. similiter etiam equiuocata entis alia a substantia habent ordinem ad vnū quod est substātia

Arguitur. Illud qđ p̄dicatur vno nomine ⁊ vna ratiōe hoc est vniuocum. sed ens predicatur de substantia ⁊ accidēte vno nomine ⁊ vna ratiōe. ergo vniuoce. Minor probatur. quia habere esse est definitio entis. que predicatur de substantia ⁊ accidente. Dicēdum est dupliciter. primo ꝙ habere esse non potest esse definitio entis secūdum ꝙ dicitur de substātia ⁊ accidēte. quia definitio debet esse essentialis. sed habere esse accidit omni substātie create ⁊ omni enti creato. est em̄ solus deus ens per essentiam. Secūdo dicendum ꝙ habere esse etiā dicitur analogice de substantia et accidente. quia habere esse conuenit proprie. et per se substantie. sed conuenit accidēti per alterum. sicut dicitur septimo metaphysice. Et sic noster intelletus nō potest concipere aliquam naturam equaliter participatā preuenientem substātiam ⁊ accidens. quod tamē requiritur ad vniuocam predicationem

Ar. Ens potest cōcipi absq₃ cōceptione substātie et accidētis. ergo ē vniuocū₃. Añs ꝓbatur. q₂ antiqui cōcipiebant lumen esse. ⁊ tamen nō concipiebāt esse substantiam vel accidens ¶ Dicendū ꝙ ens nō potest distincte concipi nisi concipiatur ꝙ sit substantia vel accidens. ⁊ ideo antiqui cōcipiētes lumen concipiebant vel sub ratione substātie vel sub rōne accidentis. Secūdo dicendū ꝙ duplex est cōceptus. vnus extra genus et informis ⁊ quodāmodo negatiuus. ⁊ talis cōceptus potest esse in ente preueniendo substantiā et accidens. s₃ nō facit vniuocatōem Alius est cōceptus formalis intra genus ⁊ affirmatiuus. ⁊ talis facit vniuocationem. sed non potest talis esse de ente. Tercio dōm. ꝙ nō sufficit ad vniuocationē vnus cōceptus preueniens. sed reqritur cum hoc ꝙ sit equaliter ꝑticipatus ab vniuocatis quod de ente dici nō potest. Et iste tres solutiones habēt se quoda₃ ordine. quia prima dt ꝙ non sit aliquis cōceptus preueniens. Secūda dt ꝙ potest esse aliquis conceptus extra genus ⁊ negatiuus. Tercia admittit ꝙ sit aliqs conceptus affirmatiuus. sed nō equaliter ꝑticipatus

Ar. Quicquid potest vnica distributiōe distribui pro omibus inferioribus hoc est vniuocū. sed sic potest ens distribui pro substantia ⁊ accidēte. ergo erit vniuocū ad illa ¶ Dicendū ꝙ non solū vniuocum distribuitur pro suis inferioribus. sed etiam equiuocum a consilio. vbi tamen posterius analogatum participat realiter de natura ipsius cōmunis analogi. Et sic est de ente quia vltimū analogatum eius. sc₃ accidens est reale ens Sed homo depictus non cadit sub distributione hominis. quia homo pictus non habet verā naturam homis sicut accidens habet veram naturā entis. Et quādo replicat. Accidens non est reale ens ſm veritatem. ꝓbatur. quia Arestoteles cōparat sanitatem ad ens. sed sanitas que est in animali est solu₃ realis ⁊ essentialis sanitas sanitas vero in alijs analogatis non habet essentiam sanitatis. ergo sic erit de ente. Dicendu₃ ꝙ non ē omiquaq₃ similis cōparatio sani ad ens. est em̄ similitudo quātū ad hoc. ꝙ sanitas primo dicit de sanitate animalis. et postea de alijs. sicut ens primo dr̄ de substantia. ⁊ postea de accidente. Sed differentia est in isto. quia vltima analogata sani non habēt essentialiter naturā cōmunis analogi. sicut accidens habet in se essentiam realē entis.

Ar. Antiq negabāt equiuocatōem ⁊ multiplicitatē entis. ergo videtur ꝙ Arestoteles petat principium arguendo cōtra antiquos ex multiplicitate entis. Añcedens ꝓbatur. quia antiqui dixerunt tm̄ vnū ens eē ¶ Dicēdu₃ ꝙ Permenides ⁊ Mellissus negabāt multitudinē rerum. sed nō negabant multitudinē vocum. ⁊ ex illa format suas ꝓbatōes quib₉ ꝓcedit a notiori nō simpliciter. sed quo ad aduersariū. q₂ ſm doctore₃ ille demōstrationes solum sunt ad cōtradicendū in quib₉ assumuntur multa que sunt minus nota q₃ hoc quod est entia esse multa et non vnum tm̄

Queritur Utru₃ impossibile sit accidens esse sine subiecto. ¶ Pro rn̄sione notandū. ꝙ impossibile capitur dupliciter. vno mō ꝓ impossibili simplr̄ dicto. ⁊ sic hoc dicitur impossibile quod ꝑ nullā potentiā fieri potest. sicut est illud quod implicat cōtradictōem. Alio mō dicitur aliquid esse impossibile ſm quid in ordine ad potentiā creatā. q₂ sc₃ per potentiam creatam fieri non potest. Per hoc ergo dōm ꝙ accidēs separari a subiecto ſm potentiā creata₃ est impossibile. sed non est impossibile ſm potentiā creatoris. Cuius rō est. q₂ nō implicat contradictionē. ⁊ sic per diuinā potentia₃ fieri potest. Quod sic pt₃. quia deus omnipotens potest cōseruare aliquā rem absq₃ causa proxima effectiua. ⁊ materiali in qua. cum ergo subiectum sit proxima causa effectiua ⁊ materialis in qua ipsi₉ accidētis pt̄ deus accn̄s absoluere ab illa. ⁊ sic accidēs potest esse sine subiecto. Quia tamen nulla creatura potest mutare ordinem naturale₃ re₄. ideo nō potest fieri naturaliter ⁊ per potentiā creatā ꝙ accidens existat sine subiecto

Ar. Deus non potest sepāre definitionem a definito. sed inesse est de definitione accidentis. qa accidentis esse est inesse ¶ Dicendu₃ ſm vnū modū Thomistarū. ꝙ duplex est inesse. scilicet aptitudinale. ⁊ hoc est de essentia accidentis. ⁊ nunq₃ potest separari a subiecto Aliud est inesse actuale. quod cōuenit sibi per comparationē ad proximu₃ subiectum. Et tale non est de ratione accidentis. sed est conditio quedam accidētalis ipsius accidentis. quando ergo accidens est a subiecto separatu₃ tūc adhuc habet inesse aptitudinale. quod est de ratione sui. Est tamē alius modus dicendi Thomista₄ de quo ad longum habet in libro p̄dicabilium

Ar. Deus non potest supplere causalitatem cause materialis. sed subiectum est causa materialis accidentis. ergo deus non potest accidens separare a subiecto. ¶ Dōm ꝙ dupliciter se habet materia ad aliquā rem. Uno modo intrinsece. quia sc₃ intrinsece constituit rem. sicut materia hominis est de intrinseca ratione hominis. ⁊ talem causa₃ materialem non potest deus supplere. quia tunc esset pars rei. ⁊ fieret ipi aliquid intrinsecū. Alio modo habet se materia ad aliquā rem extrinsece et per additōem. sicut se habet materia in accidentibus. qa est pars extrinseca ipsorum accidentiū. ⁊ talem materia₃ potest deus supplere. vt patet manifeste in sacramento altaris vbi quantitas habet quodāmodo suam indiuiduationem a situ. ⁊ sic potest sustentare accidētia reliqua absq₃ vltimato subiecto.

Ar. Deus non potest de nouo creare accidentia sine subiecto. ergo non potest saluare accidentia sine subiecto. Antecedens probatur. quia creatio est ad esse subsistens. sed accidēs sine subiecto non hab₃ esse subsistens ⁊ perfectum. Sed consequentia tenet a simili. ¶ Dicendum ꝙ non est simile. quia si accidēs crearetur sine subiecto. tunc non haberet aliquam indiuiduatione₃ et per consequens non posset subsistere. sed accidens qd̄ iam fuit in subiecto habet indiuiduationem a subiecto quā habet post separationem a subiecto. ⁊ sic potest conseruari sine subiecto Sicut in simili aīa rationalis recipit indiuiduationem a corpore. ⁊ ideo q₃uis non posset per se creari. tamē postq₃ recepit indiuiduationē a corpe potest illā indiuiduationē retinere post separationem.

Queritur. Utrum substantia in genere substantie manēdo sit diuisibi[lis]

lis vel indiuisibilis. ¶ Dicenduz ꝙ duplex est diuisio. quedam est que est per partes essentiales. scilicet differētias proprias. et talem diuisionem habet substantia etiam in ꝓprio genere absq̧ accidētibus. Alia est diuisio quantitatiua. ⁊ illā nō hȝ actualiter sine q̄ntitate. q̄uis habeat eaȝ originaliter ⁊ effectiue a substātia. s. ex pte materie que est diuisibilitatis origo. ꝑm ꝙ hȝ ꝑuationē sibi annexam.

Ar. Materia seclusa quātitatē nullas hȝ ptes nec quācunq̧ diuersitatē ptiū. g̃ videt̃ ꝙ nō sit origo diuisibilitatis q̄ sp est in ptes. Et ꝯfirmat̃. q2 si suba esset diuisibilis sine quātitate ille ptes in q̄s fieret diuisio nec essent extra se nec intra se. q2 hoc solū hn̄t a quātitate Sil'r nec eēnt in loco nec extra locū ¶ Dōm ꝙ diuisibilitas in ptes integrales q̄titatiuas est ꝓpria passio q̄titatis ⁊ ꝑmo reperit̃ in q̄titate. Sed ꝙ dr̃ originaliter esse a suba gr̃a materie. hoc iō ē. q2 etiā q̄titas ꝯseq̄tur h̄ mō ipam subam. nihilominus tn̄ rō diuisibilitatis primo in quantitate reperit̃. vt ista ꝓbant argumenta

Querit̃. Utrū rō infiniti ꝯueniat soli q̄ntitati ¶ Dōm ꝙ dupl'r aliq̄d dr̃ infinitum. vno modo formaliter siue essentialiter. quod scilȝ habet essentiā nō cōtractā ad aliquā spēm. ⁊ sic deus est infinitus simpl'r. sed sube sepate dicunt̃ infinite ꝑm q̄d. scȝ per cōparatōem ad materialia. q2 nō cōtrahunt̃ ad aliquam materiā. sicut ista inferiora. Alio mō dicitur aliquid infinitū ꝑm ptes quātitatiuas siue quātitatiue. ⁊ sic quātitas extensa sine termīo est infinita. tale aūt infinitū inuenitur in quātitate solum. ⁊ sic loq̄tur hic Aresto. in textu cum dr̃. infiniti rō quantitati cōgruit.

Ar. Secūdo mō nō est aliquid infinitū. Probatur q2 nō est aliqua quātitas extensa sine termino. ¶ Dōm ꝙ dupl'r aliquid dr̃ infinitū. vno mō ꝑm actum quia scȝ habet extensionē actualē sine termino. ⁊ sic veruȝ est ꝙ infinitum non inuenit̃ a parte rei. Alio mō dr̃ aliq̄d infinitum in potentia. ⁊ sic inuenitur infinituȝ a parte rei. sicut patebit in tercio huius.

Qr̃. Utrū accidēs differat a suba. ¶ Dōm ꝙ differre accipit̃ dupl'r. vno mō ꝓprie. ⁊ sic illa dicūtur differre que distinguunt̃ differentijs cōstitutiuis. ⁊ sic substātia ⁊ accidens nō differūt. q2 dr̃ña solū cōuenit spēbus. sed suba est genus generalissimū. qd̄ nō hȝ differentiā cōstitutiuā. Alio mō accipit̃ differre cōiter ꝓut extendit se ad diuersum esse. ⁊ sic substātia ⁊ accidens differūt id est habēt ad inuicē diuersitatē realem. siue realē distinctionē. Sed ꝙ sint diuersa vel realiter distincta patȝ autoritate. rōne. ⁊ signo. Primo autoritate Aresto. in textu qui dr̃. ꝙ si ens ꝑcat substantiā et accidēs. tunc nō potest dici ꝙ ens sit vnū. q2 accidens ⁊ suba sunt multa. Secūdo pȝ idem quarto metaphysice. vbi Arest. diuidit ens in substantiā ⁊ accn̄s tanq̧ realiter distincta. Potest tercio ꝓbari p Aresto. ꝑmo posteriorꝝ. q̄ dr̃ illā ꝓpōem eē immediatā. qua vnū predicamentū negat̃ de alio. sed īmediata ꝓpō fit inter illos terminos. quorꝝ vnꝰ est de essentia alterius. sicut in immediata affirmatiua. vel vbi vnꝰ terminus ꝑcat oīnino diuersum ab alio. sicut in īmediatis negatiuis. Secūdo ptȝ idem rōnibus. Prima est. q̄rum intrinsece cōditiones sunt diuerse illa sunt diuersa. sed intrinsece cōditiones substātie ⁊ accidētis sunt diuerse. g̃ ⁊c. Maior patȝ. q2 intrinsece cōditiones oriuntur ex natura rei. ⁊ indicant ipsam rem. sicut risibile et rudibile indicant ꝙ homo ⁊ asinus sunt diuersa Minor patet. q2 cōditio substantie est p se esse. cōditio aūt accidētis est alteri inesse. que cōditiones vtiq̧ sunt diuerse. q2 habent ad inuicem cōtradictionē. Secunda ratio talis est. illa sunt diuersa que habent diuersas rōnes principiandi. sed substantia et accidens sunt hmōi. ergo sunt diuersa. Maior patet. quia diuersi modi principiandi accipiunt̃ ex diuersis virtutibus. vbi ergo sunt diuerse virtutes ibi ē diuersa natura rei. Minor patet. quia forma substantialis ꝑn̄cipiat intrinsece informando suū proprium subiectuȝ. sed accidentia agunt extrinsece et circa extrinsecam materiā sicut calor ignis calefacit aquā que ē extrinseca igni Tercia ratio. quecunq̧ terminant motus realiter diuersos illa sunt diuersa. sed substantia ⁊ accidens terminant motus realiter diuersos. ergo ⁊c. Maior patȝ. quia motus habent diuersitatem et vnitatem ex terminis. vbicunq̧ igitur sunt motus realiter diuersi. ibi etiam sunt termini realiter diuersi. Minor patet. quia generatio ⁊ alteratio sunt motus diuersi. sed generatio terminatur ad substātiam. ⁊ alteratio ad qualitatem. Signum autem est ad hoc. quia accidens de facto separatur a subiecto. vt patet in sacramento altaris. ergo est res realiter distincta a subiecto qd̄ est suba. Que em̄ sunt idē realiter nō pn̄t a se inuicem separari. sicut patet de definitione ⁊ definito

Ar. In analogis primū analogatorꝝ habet totā naturam cōmunis analogi. sed substantia est primū analogatū erit. ergo habebit totam naturā eius. Et sic accidens erit non ens quod est contra immediate dicta ¶ Dicendū ꝙ duplex est analogia quantū nunc sufficit. aliqua est analogia in qua posterius analogatum retinet naturam cōmunis analogi. licet imꝑfectiori modo sicut patet de analogia entis inter deuȝ ⁊ creaturā. Manifestum est em̄ ꝙ creatura sit ens. licet imperfectuȝ in ordine ad creatorem. ⁊ talis analogia est inter substantiaȝ et accidens. imo Arestoteles quarto metaphisice diuidit ens reale in decem genera. in quo datur intelligi ꝙ etiam accidens est ens reale. Alia est analogia vbi vltimū analogatorum non habet rationē cōmunis analogi. vt quādo diuiditur homo in hominem viuum ⁊ hominem pictum. Manifestum em̄ est ꝙ homo pictus nō participat rationē hominis. ⁊ talis etiam est analogia sani. quia sanum ꝑm suam definitiōnem dicitur solum de sanitate animalis. Per hoc ad argumentū dicendū. ꝙ non oportet in qualibet analogia primū analogatorꝝ habere totam naturam cōmunis analogi.

Arguitur Si accidens esset realiter distinctum a substātia. ergo haberet definitionem in proprio genere. quod est contra Arestotelē septimo metaphysice. vbi dicit ꝙ accidens habeat definiri per substantiam. ¶ Dicenduȝ ꝙ accidentis est duplex definitio. q̄dam est solum intrinsece cōpleta. et talem habet accidens in proprio genere. quia ista est completa cōpletione essentiali. q̄uis non cōpletione subsistētiali. Secunda est definitio accidentis omnino cōpleta. scilicet intrinsece quo ad essentiam. ⁊ extrinsece quo ad subsistentiam. ⁊ talis datur per subiectum. quia non habȝ accidēs subsistentiam nisi in subiecto. Per hoc ergo dicendum ad argumentum. ꝙ sufficit ad realem distinctionem accidentis et substantie. ꝙ accidens habeat essentiam in suo proprio genere completam.

Ar. Quātitas est coeterna materie. ǧ videť ꝙ nō distinguať a materia. sed materia est suba. ǧ et quātitas ¶ Dōm negādo pmā ꝯñam. qꝛ nō optet ꝙ si aliqd sit coeternū alteri. ꝙ nō distinguať ab ipo essentialiť si em̄ mūdus esset deo coeternus adhuc mundus distingueretur a deo. Etiā si hō esset eternus risibile essꝫ coeternum homini. ꝛ tamen adhuc distingueretur ab homine. sic est in proposito

Ar. Hoc quod est principiū indiuiduatōis est substantia. sed quātitas est principiū indiuiduatōnis. ergo quātitas erit substātia. ¶ Dōm ꝙ duo sunt de rōne indiuidui. vnū est esse indiuisum in se. et hoc cōplet essentialiter rōnem indiuidui. ꝛ aduenit indiuiduo ex materia. quare simplr̄ materia est principiū indiuiduatiōis in substantijs materialibꝫ. Aliud est qđ est esse diuisum a quolibet alio eiusdē spēi. ꝛ talis diuisio ē originaliť a materia. sed actualiter ꝛ cōpletiue a quātitate. qꝛ nihil diuiditur nisi quantū. sꝫ talis diuisio nō est essentialiter de rōne indiuidui. qꝛ si solus sortes esset a pte rei. adhuc sortes esset indiuiduū. ꝛ tamē non essꝫ diuisus a qlibet alio eiusdem spēi. cū nō esset alius ab ipo. ¶ Vel dicendū ꝙ quātitas est principiū indiuidui diuisi vel diuisibilis. ꝛ ex hoc nullū sequitur incōueniens. Sicut in simili. albedo est de essentia hominis albi

Amplius qm̄ ꝛ ipm vnuꝫ multipliciter diciť queādmodū ꝛ quid est. intendendū est qūo vnū debet esse om̄e. Dicitur em̄ vnū aut continuuꝫ. aut indiuisibile. aut quoꝝ rō vna ꝛ eadē que aliquid erat esse. queādmodū vappa ꝛ vinū. Siquidē igiť continuū multa sunt qđ est. in infinitum em̄ diuisibile est continuū. Habet aūt dubitatōem de parte ꝛ toto. Fortassis autē nō hāc rōem. sed ad ipam f̄m seipam. Vtrūꝫ aūt plura pars ꝛ totum. ꝛ si vnū. qūo vnū. et si plura qūo plura. ꝛ de partibꝫ ꝛ nō cōtinuis. ꝛ si toti vnum vtrūqꝫ est. sicut indiuisibile. qm̄ et eadeꝫ eisdem erunt Atuero si est indiuisibile nullū erit qntum neqꝫ quale. neqꝫ iam infinitum. qđ est sicut Mellisius dī. neqꝫ finitum sicut Permenides. Terminꝰ em̄ indiuisibilis finitus nō est At uero si rōne vnū sunt que sunt om̄ia. sicut est tunica ꝛ indumentū Eraditi rōem cōtingit dicere. Idem em̄ erit ꝛ bono ꝛ malo. ꝛ nō bono esse et bono. Quare idē erit bonū ꝛ nō bonū. et homo et equus. Et nō de eo qđ vnū sunt que sunt ratio erit. sed de eo quod nihil est. tali igitur esse et tanto idem. Cōturbati sunt aūt posteriores queādmodū ꝛ antiqui. ne forte cōtingat qđ incōueniens reputabant simul idem vnū esse ꝛ multa. Vnde alij qdem est auferebant. queādmodū. Licophron Alij aūt dictionē mutabāt vt qm̄ hō nō albus est. sed albať. neqꝫ ambulās est. sed ambulat. et nō est adijcientes multa faciant esse vnū tanqꝫ singulariter dicto vno aut ente. Sed multa sunt que sunt. aut rōne. vt aliud est albo esse et musico. Sunt idem vtraqꝫ subiecto multa qꝫ vnū. Aut diuisione quemadmodū totū ꝛ ptes. Hi aūt iā deficiebāt ꝛ ꝯfitebanť vnū multa esse. tanqꝫ nō ꝯuenienter idem vnū ꝛ multa esse. nō opposita aūt. Est em̄ vnuꝫ et potētia ꝛ endelechia. i. actu. Hoc igiť mō facientibꝫ impossibile videtur ꝙ sunt vnū esse

¶ Postqꝫ Aresto. disputauit ꝯtra opinionē Mellisi et Permenidis ex pte entis. reprobādo scꝫ istā ꝓpōem ens est vnū. Hic ꝯñter facit hoc idē ex pte vnius. ꝛ intēdit talem rōem. Si ista ꝓpō. ens est vnū essꝫ vera. vel acciperet vnū ꝑ vno cōtinuitate. sicut cōtinuū est vnū. vt lignū est vnū. vel acciperet vnū pro vno indiuisibilitate. sicut dicimus ꝙ punctū est vnū. vel acciperet ꝑ vno rōne. sicut dicimus ꝙ illa sunt vnū q̄ habēt vnā rōem. vt eadē est rō vestis ꝛ indumēti. Sed nullum istoꝝ est dōm. ǧ ens nō est vnū. Maior est manifesta ex ꝑcatione vnius ꝛ sufficienti diuisione. Minorē ꝑbat ꝑ ordinē. ꝛ pmo ꝙ nō pt capi ꝑ vno cōtinuitate. qꝛ in eo qđ est vnū sicut cōtinuū sꝫ multa entia. qꝛ sunt multe ptes cū ꝯtinuū diuisibile sit in infinitū Et circa hoc mouet Aresto. istā dubitatōem. vtꝝ totū sit sue ptes. ꝛ si nō tūc manifestū ē ꝙ vnū ꝯtinuitate nō est pfecte vnū nō solū ꝓpter multitudinē. sed etiā ꝓpter diuersitatē q̄ videť esse inter totuꝫ ꝛ ptes. Et ǧ Ars. ꝑbat ꝙ nō pt dici ꝙ totū sit sue ptes. qꝛ qcunqꝫ sunt eadē vni tercio sunt eadē inter se. si ǧ ptes alicuius ꝯtinui sint simplr̄ eedē in toto. ǧ erūt eedē inter se. qđ est impossibile qꝛ seqreť ꝙ totū eēt idiuisibile sic ꝙ nō haberet diuersitatē ptiū. Opꝫ ǧ dicere ꝙ ptes distinguanť a toto. ꝛ ꝑ ꝯñs inueniť multitudo inter totū ꝛ ptes ¶ Tūc ibi Atuero si est Ōñdit ꝙ ista ꝓpō. ens est vnū nō pt eē vera capiēdo vnuꝫ ꝑ vno indiuisibilitate. ꝛ stat rō in h̄. qꝛ isti antiq̄ ponebāt istud vnū infinitū. sicut Mellisius. vel finituꝫ sicut Perme. sed indiuisibile nō pt esse finitū nec infinituꝫ. qꝛ finitū ꝛ infinitū sunt q̄nta. sꝫ indiuisibile nec est q̄le nec q̄ntū. ǧ nō pt dici ꝙ vnū accipiať ꝑ vno indiuisibilitate

Deinde ibi. Atuero si rōe. Probat ꝙ vnuꝫ nō pt capi ꝑ vno rōe. ꝛ hoc sic. qꝛ si oīa sꝫ vnū rōe seqrenť tria incōueniētia. pmū qꝛ ꝯ̄ria eēnt vnū f̄m rōem. sic scꝫ ꝙ eadem esset rō boni ꝛ mali. sicut Eraclitꝰ ponebat eandē esse rōnē ꝯ̄rioꝝ. vt pꝫ. iiij. metaph. Scōm qꝛ eadē eēt rō boni ꝛ nō boni. qꝛ ad malū seqtur nō bonū. ꝛ sic seqreť ꝙ eadem esset rō entis ꝛ nō entis. ꝛ sic nō solū oīa entia eēnt vnuꝫ ens. sed etiā ens ꝛ nihil eēnt vnū f̄m rationē. Terciū incōueniens. quia tunc diuersa genera vt qualitas ꝛ quātitas essent eadeꝫ f̄m rationem. quia ista om̄ia continētur sub ente que sunt incōuenientia. ǧ illud ex quo sequitur.

Tūnc ibi. Cōturbati sunt aūt. Aresto. reprobat seqn̄tes opiniones illoꝝ antiquoꝝ dicens. ꝙ aliq̄ phi sequētes opiniones illoꝝ phoꝝ. vt nō cogerent̄ ponere idē esse vnū ꝛ multa auferebāt hoc verbū est a ꝓpōne ne cogerentur aliq̄ mō ponere multitudinē entiū. sicut Lycophron Alij aūt phi attendētes ꝙ talis oꝛō esset imꝑfecta qn̄ eēt ablata copula mutabāt copulā in verbū. dicētes ꝙ nō liceret dicere hō est alb⁊. sed hō albatur. Nec liceret dicere hō est ambulās. sed hō ambulat. Deficiebāt ḡ antiq̄ in hoc ꝙ nō sciebāt distinguere inter ens ꝛ vnū. qꝛ credebāt ens ꝛ vnū vniuoce dici. q̄ dicunt̄ multiplr̄. ꝛ ideo illa q̄ sc̄ʒ vnū subiecto sunt multa rōe. sicut albū ꝛ paries. Etiam q̄dam sunt vnum toto ꝛ multa ꝑtib⁊. sicut ꝯtinuū. sed si multa ꝛ vnū referant̄ ad idē. tūc sunt opposita. sicut vnū spē ꝛ diuersa spē. vnū numero ꝛ diuersa numero opponūtur. Vn̄ nō optet auferre hoc verbū est a ꝓpōnib⁊. qꝛ illa inter q̄ ponit̄ hoc verbū est hn̄t aliquā vnitatē cū distinctione. Cū eīm dꝛ. hō est alb⁊. hō ꝛ alb⁊ sunt vnū numero siue subiecto. q̄d notat̄ cū dꝛ. hō ē albus. sʒ sunt multa rōe qꝛ alia ratio hominis ꝛ alia albi. Sic etiam vnū in actu ē multa in potētia. qꝛ vt sic vnū ꝛ multa nō opponunt̄. ꝛ ita silr̄ dōm est de toto ꝛ partibus

Ar. Idem nō pt̄ esse albū ꝛ nigrū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s idē non pt̄ esse vnū ꝛ multa. ꝛ ḡ antiqui bn̄ dixerūt ꝙ idem nō sit vnuʒ ꝛ multa. Aīs ꝓbat̄. q̄a cōtraria nō pn̄t esse in eodē subiecto ¶ Dōm ꝙ nō est sile de albo ꝛ nigro et de vno ꝛ multo. qꝛ albū ꝛ nigrū sunt cōtraria specifica et specialia. ꝛ iō nō possunt ꝭm actū vni inesse. sed vnuʒ ꝛ multa sunt ꝯtraria trāscēdentia ꝛ vlia. ꝛ ḡ possunt respectu diuersoꝝ vni inesse. ꝛ hoc est quod solet dici. ꝙ non est aliqua multitudo sine vnitate propter transcendentiam vnius et multi

Vr. Vtrū totū sit sue ꝑtes. ¶ Pro rn̄sione notandū ꝙ totū accipit̄ triplr̄. vno mō cathegreumatice ꝭm ꝙ idem est q̄d integrū hn̄s omēs suas ꝑtes. ꝛ isto mō verificat̄ ista. totū qd̄ est in mūdo ē in oculo meo Alio mō sincathegreumatice. ꝓut valet tm̄ sicut q̄libet pars. et sic ista ꝓpō verificat̄. totus sortes est minoꝛ sorte. Tercio mō accipit̄ ꝑtim cathegreumatice ꝛ partim sincathegreumatice. ꝛ sic tm̄ valet sicut hoc ꝛ nihil eius q̄n hoc.

Tunc dōm ꝙ accipiēdo totuʒ ꝑmo mō ꝓpō est distinguenda. qꝛ vel p̄dicatum intelligit̄ attribui subiecto coniunctim vel diuisim. cōiunctim sic scʒ ꝙ totum sit sue ꝑtes simul sumpte. diuisim. i. ꝙ totum sit sue ꝑtes diuisim acceptę. Si ḡ ꝑmo mō intelligat̄ ꝓpō est vera de toto integrali ꝛ essentiali. q̄a ibi totū est sue ꝑtes simul sumpte. sed falsa est de toto potestatiuo. quia anima nō est oēs potentie etiā simul sumpte. Si vero intelligat̄ p̄dicatum subiecto diuisim attribui. ꝛ sic vel intelligit̄ de toto potestatiuo. definitiuo. vel integrali. Si de toto potestatiuo. sic est simplr̄ falsum. Sed si intelligat̄ de toto definitiuo. hoc est duplr̄. q̄a vl' totū definitiuū ꝯparat̄ ad suas ꝑtes reales que sunt materia ꝛ forma. ꝛ sic est falsum. quia hō non est aīa nec coꝛpus diuisim sumpta. Aut comparat̄ ad partes rōnis que sunt genus ꝛ dr̄ia. ꝛ tūc est ꝓpō vera. s. ꝙ totū est sue ꝑtes etiam diuisim sumpte. q̄a homo ē animal ꝛ rōnalis. Si aūt de toto integrali. sic iterum est distinguendū. qꝛ est duplex totū integrale. scʒ omogeniuʒ ꝛ etherogeneū Omogeniū est totū habēs partes eiusdem nature ꝛ spēi. sicut aqua est eiusdē nature in toto ꝛ in suis partib⁊. sed totū etherogeneū est diuersaꝝ naturaꝝ. Si ergo intelligat̄ de toto omogeneo. tunc ꝓpō est vera in illo sensu in quo verū esse dꝛ cōuenientiā in natura. nō auteʒ ꝭm ꝙ dꝛ cōuenientiā in q̄busdam accidentib⁊. Exempli gratia. nos dicimus ꝙ tota aqua sit sue ꝑtes etiā diuisim sumpte ꝭm naturā. sed nō ꝭm quantitateʒ que est accn̄s aq̄. Sed si intelligat̄ de toto etherogeneo. sic est simplicit̄ falsa de ꝑtibus diuisim acceptis. Et rō illius diuersitatis est. qꝛ forma totius omogenei respicit totū ꝑ se. ꝛ silr̄ ꝑtes ꝑ se. sed forma totius etherogenei ꝑmo respicit totū directe ꝛ ꝑ se. ꝛ ex ꝯn̄ti ꝑtes. ꝛ ḡ ꝑtes nō recipiūt p̄dicatione totius sicut in toto omogeneo. Alio mō accipit̄ totū sincathegreumatice. ꝛ sic p̄dicatū pt̄ attribui subiecto vel cōiunctim vel diuisim. si attribuat̄ ꝯiunctim subiecto semꝑ ꝓpō est falsa p̄terq̄ in partib⁊ definitiuis rōnis. sicut sunt genus ꝛ dr̄ia. Est eīm sensus ꝙ q̄libet ꝑtes alicuius totius simul sumpte sunt vna ps. et hoc est manifeste falsum in toto integrali ꝛ in toto potestatiuo ꝛ essentiali per cōparationem ad ꝑtes reales. qꝛ coꝛpus nō est aīa et coꝛpus simul sumpta. Silr̄ paries nō est omnes ꝑtes domus simul sumpte. Vel predicatū attribuit̄ subiecto diuisim. ꝛ sic potest ꝓpō esse vera reddēdo singula singulis qꝛ q̄libet ps est q̄libʒ ps diuisim sumpta. reddēdo singula singulis. Tercio mō accipitur totū partim cathegreumatice ꝛ partim sincathegreumatice. ꝛ sic ꝓpō est vera capiendo partes ꝯiunctim in toto integrali ꝛ in toto eēntiali habente partes. quod notāter dꝛ ꝓpter materialia. qꝛ in illis oēs ꝑtes simul sumpte sunt hoc totū. ꝛ nihil eius q̄n hoc. Exēpli grā. domus q̄ est totuʒ integrale est sue partes simul sumpte. ꝛ nihil eius q̄n hoc. Sed est ꝓpositio falsa in toto ꝑtātiuo. silr̄ sicut in alijs acceptōibus

Ar. Nihil est ꝑus seipso. sed ꝑtes sunt ꝑores toto. ḡ partes nō sunt idem cum toto. ¶ Dōm ꝙ partes alicuius totius accipiunt̄ duplr̄. vno mō diuisim. ꝛ sic sunt prioꝛes toto. quia cōstituunt totum ꝭm quandā successiuā collectionem. sicut patet de constructione dom⁹. Alio modo accipiūtur partes alicuius totius ꝯiunctim et sic sunt simul t̄pe cū toto. sed tm̄ ꝑtes sunt naturalit̄ ꝑores toto via generationis. ꝛ econtra. totum est prius ꝑtibus via perfectionis. et sic non est incōueniens idem ꝭm vnum modum esse prius aut posterius seipso ꝭm alium ꝛ alium modum prioꝛitatis

Ar. Quecūq̄ sunt eadem vni tercio singulari sunt eadem inter se. si ergo ꝑtes totius integralis sint simpliciter eedem ipī toto. ergo erūt eedem inter se. ¶ Dicendum ad maioꝛem. ꝙ tripliciter aliqua conueniunt in vno tercio singulari. vno modo ꝭm ꝙ subsistunt in illo tercio singulari. sicut accidentia cōueniunt in subiecto. ꝛ tunc non est necesse ꝙ ea que cōueniunt in vno tercio singulari ꝙ conueniant inter se ꝭm predicationem. in hoc eīm fundatur falsitas istius argumenti. lac est dulce ꝛ lac est album. ergo dulcedo est albedo. Alio modo cōueniunt aliq̄ in vno 3° subsistētialiter. non āt essentialiter et ꝭm predicationem. quia scʒ totum siue tercium de ipsis p̄dicari non potest. et sic conueniunt partes domus in domo ꝛ partes hominis in homīe. quia nō dicimus. paries est domus. fundamentum est domus. nec dicimus. pectus est homo. caput est homo. ꝛ isto modo iterum falsuʒ est aliqua duo inter se conuenire que conueniunt in vno tercio. Tercio modo aliqua conueniunt in tercio eēntialiter et ꝭm predicatōem. sic scilicet ꝙ eēntialiter de illo tercio p̄dicantur. sicut animal ꝛ homo conueniunt in soꝛte.

et sic maior est vera. scꝫ quecunqꝫ sunt eadem vni tercio singulari sunt eadem inter se

Ar. Aliquod est totum cuius partes non sunt. ergo nō esse totū erit idem cum suis partib9. Antecedens patet de tēpore. ¶ Dicendū ꝙ eodem modo quo totuꝫ est oportet semꝑ ꝑtes eius esse. Est eñ aliquod totum simplr̄ ꝑmanens. quod scꝫ nō recipit aliquā mutationem in subsistētia. sicut sunt corpora celestia. et in illis etiam partes non habent successionem. Aliud est totum quod est simpliciter successiuuꝫ. sicut est tempus. et hoc habet partes omnino successiuas. quia tempus dicitur eē eo ꝙ vna ꝑs succedit alteri. Aliud est totum qd̄ se habet medio modo. quod scꝫ manet sm ꝑtes formales. sed nō sm partes materiales. sicut patet in viuentibus phisice siue aīatis. qꝛ in illis ꝑ continuū nutrimentū pereūt partes materiales. et restaurant̄ ꝑ nutritiōem. sed manēt ꝑ eedē ꝑtes formales. vt pꝫ in ꝑmo de generatione.

Querit. Utrum indiuisibile posset esse quale vel quantū ¶ Dicendū ꝙ indiuisibile capitur tripliciter. vno modo pro indiuisibili cōtinuitate et sic indiuisibile dicitur continuū actu non diuisuꝫ. Alio modo accipitur indiuisibile pro indiuisibili ratione. sm ꝙ aliqua forma dicitur indiuisibilis. sicut species specialissima. Tercio modo capitur indiuisibile ꝓ indiuisibili simpliciter. sicut est punctū quod nullo modo ē diuisibile. Et hoc est duplex. quia aliquod est indiuisibile ꝓuatiue et in genere. quia scꝫ est de genere quantitatis. et sic punctum et vnitas dicuntur indiuisibilia. Aliud est indiuisibile negatiue et extra genus. et sic forme immateriales dicuntur indiuisibiles sicut substantie separate. ¶ Istis presuppositis dicendum est ꝙ si indiuisibile accipiatur primo et secūdo modis. tunc indiuisibile est quantū et quale. differēter tamen. quia indiuisibile primo modo est quantū essentialiter. quia est met quantitas. sicut patet de continuo. sed indiuisibile secūdo modo est quantū accidentaliter. quia quantitas est in eo sicut accidens in subiecto. vt patet de homine qui est quantus accidētaliter. Et ista indiuisibilia etiam sunt qualia. sed differēter. q̇a indiuisibile primo modo est quale sicut subiectū quo. quia q̄ntitas est subiectum quo q̄litatis. sed indiuisibile secūdo mō est q̄le sicut subiectuꝫ quod. Sed si accipiat̄ indiuisibile tercio mō. et priuatiue pro indiuisibili in genere quod idem est. sic indiuisibile nec est quale nec quantū. sicut patet de puncto q̇d nō est quantū. q̇a de rōne q̄titatis est habere partē extra partē. vt patet ex definitionib9 q̄ntitatis cōtinue et discrete. sed hoc indiuisibile nō habet partes. ergo non est quātum. Nec q̄le. q̇a qualitas rei materialis p̄supponit quantitatē. sed quia indiuisibile tale non habet quantitatē. ergo nec qualitatē. qꝛ qualitas materialis in quātitate fundatur. et sic loq̇tur Arestoteles in textu de tali indiuisibili cū d̄t. ꝙ nec est quale nec quantū Si aūt accipiat̄ indiuisibile negatiue et extra genus. sic indiuisibile non est quātum. qꝛ non habet materiā q̄ est principiū q̄ntitatis Et tamē hoc indiuisibile est quale. non q̇dem qualitate materiali. sed spūali. quia in substantijs seꝑatis sunt ista accidentia spūalia. intellectus. volūtas. sciētia. et species intelligibiles. et sic de alijs. Qꝫ autem sit necesse ista accidētia esse in eis sic patet. quia ille substātie seꝑate oꝑantur cuꝫ non sint ociose et nihil citra primū operatur ꝑ suam eēntiam. oportet ergo ꝙ oꝑentur ꝑ potentiā aliquā suꝑadditam. et q̇a potentia non procedit ad actū absqꝫ spē obiecti. ergo necesse est in potētijs esse spēm intelligibilē. Ista aūt de deo dicta non addūt aliquā q̄litatem. sed sunt eēntia diuina que est simplicissima

Ar. Substātie spūales dicunt̄ esse magne. sicut patet de deo. ergo videtur ꝙ sint quāte. ¶ Dicēduꝫ ꝙ duplex est quātitas. vna est quātitas molis. i. quātitas dimēsiua. Alia est quātitas perfectionis siue virtutis. forme autem substantiales vt est anima. et etiaꝫ substantie separate sunt quante quātitate ꝑfectionis et virtutis que sumitur sm gradus ꝑfectionis rei sm ꝙ dicit Augustinus in his que non mole magna sunt idem est eē maius quod melius. sed nullo modo sunt quāte quantitate molis qua aliquid est diuisibile. Et quādo dicit̄ quantitas molis est forma. sed omis forma est indiuisibil̄ vt dicit Gilbertus. ergo sm ipsam nō poterit aliquid eē diuisibile. Dicendū ꝙ quātitas molis accipitur duplicit̄ vno modo sm ratōem forme specifice. et sic habet indiuisibilitatem. q̇a sm ꝙ forma est sic habet vnitatem specificam. oportet eñ essentiam forme consistere in indiuisibili. Alio modo accipitur quātitas sm ꝙ compatur ad partes que sunt in ipsa potentialiter. et sic est diuisibilis. et isto modo non cōtinetur sub definitione forme definite. quaꝫ ponit Gilbtus Porritanus.

Ar. Substātie seꝑate sunt indiuisibiles et sunt quales. ergo indiuisibile erit quale. ¶ Dicenduꝫ ꝙ indiuisibilia possunt esse q̄lia qualitate spūali. sed nō corporali. quia substantie separate nō pn̄t esse albe nec nigre et de tali q̄litate loq̇tur Aresto. quia loq̇tur contra antiquos dicentes. sm quantitatē molis esse infinitū in ente et ꝑ cōsequens qualitatē et quātitatem corporalē

Ar. Continuuꝫ sm quālibet partē suam est quale sed punctū est pars continui. ergo erit quale. ¶ Dicendū ꝙ duplices sunt partes in cōtinuo. scilꝫ integrales. et sic est verū ꝙ continuū sit quale sm quālibet ꝑtem eius. quia si paries totus sit albus necesse est quālibet partem parietis esse albam. Alie sunt partes definitiue. et sic punctum dicitur pars linee. q̇a ponitur in ratiōe linee. et sic non est necesse quālibet partem continui esse q̄lem. quia talis pars non habet quantitatem nisi virtualiter et quasi principiatiue quare etiam non erit quale. eo ꝙ qualitas p̄supponit quantitatem.

Queritur Utrum ista propositio sit vera tm̄ vnum est ¶ Dicendū ꝙ in ista questione primo distinguendū est de vno. quia vnum accipitur dupliciter. vno modo transcendenter prout cōuertitur et identificat̄ cum ente. et sic omne ens dicit̄ vnū. Alio modo capitur vnum sm ꝙ est principiū quantitatis discrete. et sic reductiue est in predicamēto quātitatis Et ratio istius diuisionis est. quia vnum consistit in indiuisione. dicitur eñ vnum quasi indiuisum. sm ergo modum diuisionis oportet accipere modum indiuisionis et vnius. quia tot modis dicitur vnum oppositorum quot modis et reliquū. Sed est duplex diuisio. quedam est diuisio formalis que fit ꝑ differētias formalit̄ oppositas. cuius origo est oppositio affirmationis et negationis. et sicut differentie nihil suꝑaddunt rei cuius sunt differentie. ita tale vnū. et talis indiuisio que resultat ex vna differentiaꝝ. Vn̄ patet ordo inter ista tria que sunt ens diuisio et vnū qꝛ ꝑmū cadēs in nr̄m intellectum est ens. et scd̄o cadit in nr̄m intellectuꝫ diuisio. quia nos cognoscimus composi-

ta p simplicia deinde intelligim⁹ vnũ. qđ q̃uis sit prius et simplicius ſm ordinẽ nature. est tñ posteri⁹ quo ad nos. Ex quo patet ꝙ vnũ ꝛ multa se hñt priuatiue. nã vnũ đr indiuisionẽ. multũ aũt đr diuisionẽ. mõ indiuisum opponitur diuiso priuatiue. ergo etiã vnum opponit̃ multo priuatiue.

Et si arguat̃. opposita non pñt se sil' ꝯpati. sed in omni multitudine est vnitas. ergo nõ erit oppositio inter illa. Dicendũ ꝙ vnũ ꝛ multa pñt dupl'r capi. vno mõ ſm relationẽ ad idẽ ſm idẽ. ꝛ sic simpl'r opponũt̃. ꝛ nõ pñt se sil' ꝯpati sic nihil ẽ vnũ gñe ꝛ multa gñe Alio⁰ capiunt̃ ſm ꝙ referũt̃ ad diuersa. ꝛ sic pñt se sil' ꝯpati. q2 vnũ genere est multa spẽ. Est tñ cõsiderandũ ꝙ opposita in transcendentib⁹ pñt se melius ꝯpati q̃3 opposita ſcantia res determĩatas sicut albũ ꝛ nigrũ nõ cõpatiunt̃ se sil' in eodẽ subiecto. sed vnũ ꝛ multa ꝓpter trãscendentiã se sil' cõpatiunt̃ in eodẽ vt etiã supra dcm̃ est. Et si iterũ arguat̃. vnũ oppositorũ nõ cõstituit alterũ. sed vnũ cõstituit multitudinẽ. ergo nõ opponit̃ ei. Dđm ꝙ vnũ accipit̃ dupl'r. vno mõ materialit̃ ſm ꝙ est aliqđ imꝑfectũ reducibile ad ꝑfectõem alterius et sic nõ opponit̃ multitudini. sed est ps eius sicut ergo pars cõstituit totũ. ita ꝛ vnũ cõstituit multa. Alio mõ accipit̃ vnũ formaliter ſm formã indiuisibilitatis. ꝛ sic vnũ opponitur multitudini. ꝛ nõ p̄t secũ stare. q2 indiuisibilitas nõ p̄t stare cũ multitudine. q̃ tñ significat̃ in vnitate Secũdo distinguendũ est de hoc signo tm̃. q2 illud signũ tm̃ p̄t capi dupl'r. vno mõ ꝓut facit ꝓpõem de excluso subiecto. et sic cadit sup̄ subiectũ excludẽdo oĩa alia p̄ter subiectũ. Exẽpli grã qñ đ2 tm̃ sortes currit. si tm̃ faciat ꝓpõem de excluso subiecto. sensus est ꝙ sortes solitarie accept⁹ currit. ꝛ si aliq̃s sil' currat cũ sorte. adhuc ista est vera. tm̃ sortes currit. q2 sibi etiã solitarie cõuenit p̄dicatũ. Alio mõ capit̃ vt facit vnã exclusiuã que excludit om̃ia p̄ter subiectum a cõsortio p̄dicati. sic ꝙ p̄dicatũ h3 solũ cõmunionẽ cũ subiecto. Exẽpli grã. cũ đ2. tm̃ sortes currit. sensus est ꝙ cursus cõuenit tm̃ sorti. ꝛ non alteri. ꝛ iõ si aliq̃s sil' currat cũ sorte. tũc ista est falsa. tm̃ sortes currit Utroq; aũt mõ p̄t adhuc exponi dupl'r. sc3 grã alietatis ꝛ pluralitatis. Gratia alietatis. vt tm̃ sortes currit. i. sortes currit ꝛ nõ alius q̃3 sortes. sed grã pluralitatis sic exponitur. i. sortes currit ꝛ nõ plures q̃3 sortes currũt Per h̄ rñdetur ad quesitũ. ꝙ si tm̃ faciat ꝓpõem de excluso subiecto sp̄ propõ est vera. siue exponat̃ grã alietatis siue pluralitatis. ꝛ siue accipiat̃ vnũ transcẽdenter siue ꝓ pñcipio q̄ntitatis discrete. q2 sensus est ꝙ hoc quod est vnũ ꝛ nõ aliud q̃3 vnũ hoc est. vel hoc qđ est vnũ ꝛ nõ plura q̃3 vnũ hoc est Sed si accipiat̃ tm̃ ꝓut facit vnã exclusiuã. tũc ẽ distinguẽdũ q2 vel exponit̃ tm̃ gratia alietatis. ꝛ sic est vera. capiendo vnũ transcẽdenter. q2 sensus est. ꝙ esse cõuenit vni et non alteri q̃3 vni. ꝛ hoc est verũ. q2 vnũ et ens cõuertunt̃. licet sit falsa ſm ꝙ vnũ est pñm numeri. q2 sic multa sunt preter hoc vnũ. sicut deus ꝛ sube sepate que nõ hñt cõtinuitatem. ꝛ sic nõ sunt vnũ de p̄dicamento q̄ntitatis. Si vero exponat̃ tm̃ grã pluralitatis. sic semꝑ est falsa qualitercũq; accipiat̃ vnũ. q2 sensus est ꝙ esse cõuenit vni ꝛ nõ pluribus q̃3 vni. ꝛ hoc est semꝑ falsum. Et ad illũ intellectũ reprobãtur antiq̃. ꝛ hoc mõ d3 ista ꝓpõ exponi. tm̃ vnũ est. q2 est regula logicorũ. ꝙ qñ signũ exclusiuũ addit̃ termino numerali. tunc debet talis propõ exponi grã pluralitatis. sed in ista propõne tm̃ vnũ est. ponit̃ terminus numeralis ergo debet hoc signũ tm̃ exponi grã pluralitatis.

Ar. Ens ꝛ vnũ cõuertunt̃. sed ista est vera. tm̃ ens est. ergo ista erit vera. tm̃ vnũ est ¶ Dđm ꝙ ſm ꝓprietatem loquutõis aliter iudicandum est de ista. tm̃ ens est. ꝛ aliter de ista. tm̃ vnũ est. quia ista. tm̃ ens est exponit̃ gratia alietatis. ꝛ semꝑ est vera. Sed ista. tm̃ vnũ est ſm proprietatem loquutõis exponit̃ gratia pl'alitatis. ꝛ sic ẽ falsa. Unde patet ꝙ simpl'r loquẽdo debet ista ꝓpõ. tm̃ ens est. dici vera. ꝛ ista semꝑ dici falsa. tm̃ vnũ est Sic etiam soluit̃ hoc argumentũ. vnũ est. ꝛ nihil ab vno est. ergo tm̃ vnũ est. quia ista ꝓpõ est vera exponendo tm̃ gratia alietatis. quo modo nõ debet exponi. sed debet exponi gratia pluralitatis. et sic est falsa

Et ex q̃bus demõstrant soluere nõ difficile est. vtriq; em̃ sophistice syllogizant et Permenides ꝛ Mellissus. Et naq; falsa recipiũt ꝛ nõ syllogizantes sunt. Est autem magis Mellissi onerosa ratio ꝛ non habens defectũ. Sed vno incõuenienti assignato alia cõtingunt. Hoc autem nihil graue est. Quidem igitur Mellissus male paralogizat manifestũ est. Opinatur em̃ accipere. si quod factum est habet principium omne. quoniã ꝛ quod non est factũ non habet principium. Postea ꝛ hoc inconueniens omnis esse principium rei ꝛ non tẽporis et generationis. non simplicis sed alterationis tanq̃ non momentanee facte mutationis. Postea propter quid immobile si est vnum. sicut enim et pars vna. cum sit hec aqua mouetur in ipsa. quare non ꝛ omnis postea propter quid alteratio non erit. Atuero nec specie possibile est vnum esse. sed sicut ex quo. Sic enim et phisicorum quidam vnum dicunt. Illo autem modo non Homo autem ab equo alterũ est specie et cõtraria abinuicem

¶ Postq̃3 Aresto. reprobauit opinionẽ Permenidis et Mellissi ex hoc ꝙ dicebãt illam ꝓpõem (tm̃ vnũ est) esse veram. Hic ꝯñter incipit soluere eorũ ratões. Et primo rõem Mellissi. secũdo Permenidis. ibi. Et ad Permenidẽ. Primo tamẽ ponit facilitatem solutionis. et dicit ꝙ nõ ẽ difficile soluere rões istoru3 phorũ. quia manifeste peccãt in materia cũ ꝓcedãt ex falsis. ꝛ etiã peccãt in forma cũ nõ syllogizent Uerũ est tñ ꝙ rõ Mellissi est magis onerosa. id est vana ꝛ fatua et non habẽs defectum. id est nõ inducens dubitatõem. q2 assumit illud qđ contrariat̃ pñcipijs naturalib⁹ ꝛ manifeste falsu3 ẽ. sc3 ꝙ ens nõ generet̃. ꝛ ergo nõ est difficile si vno incõuenienti dato alia ꝯtingãt

Tũc ibi Quidẽ igit̃. Aris reprobat rõem Mellissi q̄ est tal'. si aliqđ est factũ ipm h3 pñm. ergo qđ nõ ẽ factũ nõ h3 pñcipiũ. sed ens nõ est factũ. ergo nõ h3 pñcipiu3. Sed q̄cq̄d

nõ habet principiũ est infinitũ. qꝛ ex ea pte qua caret pñcipio nõ hȝ finẽ siue terminũ. Et qcq̄d est infinitũ est imobile. qꝛ nõ hȝ aliq̄d extra se a q̄ moueat᷑. vel ad qd̕ moueat᷑. Quicq̄d aũt est infinitũ ꝛ imobile ē tm̄ vnũ. g̊ tm̄ vnũ est. Sed ꝙ ens nõ sit factũ ꝓbat᷑ inferius rõe Anaxagore. quã ponit circa finẽ huius libri pmi Reprobat g̊ istã rõem q̄ntũ ad q̄ttuor illatões q̄ in ipa ponunt᷑. Prima q̄ntũ ad h̄ ꝙ d̕r. si aliq̄d est factũ ipm hȝ pncipiũ. ergo qd̕ nõ est factũ nõ hȝ pncipiũ. ꝛ d̕t ꝙ ibi sit fallacia ꝯñtis qꝛ arguit᷑ a tota ꝯditionali cũ destructõe añtis ad destructionẽ ꝯñtis. q̄ ꝯña nõ valet. sicut in silr̄ non valet. si hõ est aial est. g̊ si hõ nõ est aial nõ est Tũc ibi Postea ꝛ hoc. Phs improbat scd̕am illatõem Mellissi. q̄ fuit ens non hȝ principiũ. g̊ est infinitũ. ꝛ d̕t ꝙ ibi est fallacia equocationis. qꝛ pñm accipit᷑ in ista illatõe aliter q̄ȝ in pma. qꝛ necesse est in pma illatõe pñm capi ꝓ pncipio duratiõis siue effectiuo. sic em̄ valet. si aliq̄d est factũ hȝ pñm effectiuuȝ sed in ista illatõe scd̕a capit᷑ ꝓ pncipio magnitudinis. tũc em̄ solũ valet. ens nõ hȝ pncipiũ magnitudinis. g̊ est infinitum. qꝛ oē finitũ d̕ȝ habere finẽ magnitudinis ꝛ etiã initiũ. Deinde ibi. Postea ꝑter q̄d. Improbat terciã illationẽ q̄ fuit ista. si ens est infinitũ est imobile. qꝛ si aliq̄d est infinitũ nõ seq̄tur ꝙ sit totaliter imobile. q̄ȝuis em̄ infinitũ nõ posset moueri extra locũ ꝫm totũ. qꝛ nõ est assignãdus locus aliq̄s in quẽ moueat᷑. pt tñ intra se localiter moueri. Exẽpli grã. si esset vna aq̄ infinita illa posset adhuc moueri ꝑ ptes suas. ꝛ sic nõ cessabit oĩs motus sicut voluit Mellissus. Scd̕o nihil impedit q̄n totũ infinituȝ posset moueri motu alteratõis. qꝛ totũ infinitũ possȝ alterari. qꝛ in alteratõe nõ optet ponere locum infinitũ ad quẽ moueret᷑. sicut motu locali. in q̊ optet locũ esse eq̄lem mobili. Tunc ibi. Atuero nec spẽ. Reprobat phs q̄rtã illationẽ q̄ fuit ista. si ens ē infinitũ ꝛ imobile. g̊ est tm̄ vnũ. q̄a nõ seq̄tur ꝙ sit vnũ q̄litercũq̄ȝ sicut ipse ponebat absq̄ȝ distinctõe. nã si em̄ ens sit infinitũ nõ est necc̄e vnuȝ esse ꝫm spẽm sed si sit infinituȝ pt forte esse vnũ ꝫm materiã. ꝛ hoc fuit de mente phoꝝ. qui ponebant vnaȝ materiã reꝝ infinitã. s. aerẽ vel aquã. qꝛ manifestuȝ est ꝙ hõ et equus differũt ꝫm spẽm ꝛ sunt cõtraria ꝫm spẽm

Ar. In rõne Mellissi arguit᷑ a conuertibilibꝫ. g̊ est bonũ argumẽtũ. ¶ D̕ĩm ꝙ pncipiuȝ accipit᷑ triplr̄. vno° ꝓ pncipio duratõis. ꝛ sic arguit᷑ ex ꝯuertibilibꝫ. qꝛ si aliq̄d sit factũ ipm hȝ pñm duratõis. ꝛ si non sit factũ nõ hȝ principiũ duratõis. sed sic nõ pt hic capi pnciṗiũ. qꝛ tũc scd̕a illatio nõ seq̄ret᷑ ex pma. vbi d̕r. si aliq̄d nõ hȝ pncipiũ ipm est infinitũ. Alio° accipit᷑ ꝓ pncipio magnitudinis tm̄. ꝛ sic accipit᷑ in scd̕a illatõne in q̄ d̕r. si aliq̄d nõ hȝ pncipiũ ipm est infinitũ. qꝛ hoc d̕r infinitũ qd̕ nõ hȝ principiũ magnitudis. Tercio mõ accipit᷑ principiũ pro pncipio durationis ꝛ magnitudinis sil̕. ꝛ sic necesse est h̄ capi principiũ. ꝛ per ꝯñs nõ arguit᷑ ex cõuertibilibꝫ. qꝛ sic habere principiũ est generalius q̄ȝ esse factum

Ar. Motus localis est pmus mot⁹. g̊ si ens nõ pt moueri motu locali. nec aliq̊ alio motu. ¶ Dicendũ ꝙ lȝ in diuersis motus local̕ sit prim⁹ mot⁹. qꝛ ē cã alioꝝ motuũ. nõ tñ optet ꝙ in eodẽ motus localis precedat oẽs alios. qꝛ in illo q̊d generat᷑ ꝛ moue᷑t localiter generatio pcedit motũ localẽ. non g̊ valet illatio. qꝛ arguit᷑ ab inferiori ad supius negatiue. qꝛ nõ seq̄tur. si nõ possȝ moueri motu locali ꝙ nec alijs motibꝫ mouebit᷑

Et ad Permenidẽ aũt idẽ modus rõnũ est et si aliq̊ alij ꝓprij sũt modi: ꝛ solutio ptim q̄dem qꝛ est falsa. ptim āt. qꝛ nõ ꝯcludit᷑. Falsa q̄dẽ q̊d simplr̄ accipit. qd̕ est dici multiplr̄. Nõ ꝯcludit᷑ aũt qꝛ si sola alba accipiant᷑. significãte vno alba, nihilominꝰ multa alba sũt ꝛ nõ vnũ Nõ em̄ cõtinuatõe erit vnũ albũ neq̄ȝ rõe. Aliud em̄ erit eē albo ꝛ susceptibili. ꝛ nõ erit extra albuȝ nihil diuisũ Nõ ei inq̄ntũ ē, est sepabile Sȝ eē alteꝝ ē albo. ꝛ ei cui inẽ. sȝ h̄ Permenides nedũ vidit

¶ Postq̄ȝ phs iprobauit rõem Mellissi. hic ꝯñter iprobat rõeȝ Permenidis q̄ tal̕ fuit Quicq̄d ē pter ens. ē nõ ens. sȝ qd̕ est nõ ens ē nihil. g̊ q̄cq̄d est pter ens. est nihil. sȝ ens ꝛ vnũ ꝯuertunt᷑. g̊ q̄cq̄d est pter vnuȝ est nihil. ꝛ per ꝯñs tm̄ vnũ est. Et ex h̄ vlteri⁹ ꝯcludebat ꝙ eēt imobile. qꝛ nõ haberet a q̊ moueret᷑ cũ idẽ nõ moueat seipm Dicit g̊ Arꝭ. ꝙ idẽ modus pt eē ad soluendũ rõnem ꝑmenidis sicut fuit ad soluendũ rõem mellissi. qꝛ sicut rõ mellissi peccat in materia ꝛ forma. ita etiã rõ ꝑmenidis Est tñ verũ ꝙ alius ē mod⁹ ꝓprius ad soluẽdũ rõem ꝑmenidis et mellissi. qꝛ ꝑmenides ponebat ꝓpões aliq̄liter ꝓbabiles. qꝛ scȝ in vno sensu sũt vere ꝛ in alio sũt false. ꝛ iõ pt ꝯtra euȝ argui ex ꝓpõnibꝫ ab eo assumptis. Exẽpli grã. q̄n d̕r q̄cq̄d est pter ens ē nõ ens. illa ꝓpõ est v̄a si ens sumatur trãscendẽter q̄ȝuis sic male ꝯcludat᷑. ꝙ ens ē vnũ. sȝ Mellissus ꝓcedebat ex eo qd̕ est falsuȝ ꝛ iprobabile. s. ꝙ ens nõ generat᷑. Proseq̄tur g̊ Arꝭ pmũ modũ soluẽdi. s. ꝙ ratio ꝑmenidis peccat i materia ꝛ forma. peccat em̄ in materia qꝛ falsa recipit. accipit em̄ ens dici simplr̄. i. vno° qd̕ tñ d̕r multiplr̄. Scd̕o peccat in forma. qꝛ in silr̄ forma dat᷑ instãtia. qꝛ si loco entis poneret᷑ albũ tũc nõ valet argumentũ. Quicq̄d ē pter albũ ē nõ albũ. ꝛ nõ albũ ē nihil. g̊ tm̄ vnũ ē. qꝛ posito albo adhuc ponunt᷑ multa. qꝛ albũ ꝯnotat subiectũ cũ q̄litate q̄ sũt multa. q̄ȝuis em̄ albedo ꝛ subiectũ nõ sint sepata loco ꝛ subiecto. sũt tñ sepata rõne Et hoc ꝑmenides nedũ vidit. s. ꝙ illa q̄ sũt vnũ subiecto sint distincta rõe. Et iõ moderni nõdũ cognoscẽtes distinctionẽ p̄dicamentoꝝ adhuc sunt in ignorantia ꝑmenidis

Ecesse igit᷑ accipe nõ solũ vnũ ꝫcare qd̕ ē de q̊ vtiq̄ȝ p̄dicet᷑. sed qd̕ vere est. ꝛ qd̕ vere vnũ ē. accñs vero de subiecto q̄dã d̕r Quare cui accidit qd̕ ē non erit. alteꝝ em̄ ē ab eo qd̕ est. erit itaq̄ȝ aliqd̕ cũ non sit. Non itaq̄ȝ inerit alij ex ñs qd̕ vere ē, Nõ em̄ vtiq̄ȝ inerit ens aliqd̕ ipi eē nisi multa qd̕ est significet sicut ꝙ sit aliquod vnũqd̕q̄ȝ. Sȝ supponit᷑ qd̕ ē ꝫcare vnũ Si igit᷑ qd̕ vere ē nulli accidit. Sȝ illi aliqd̕ magis qd̕ vere est ꝫcat q̄ȝ qd̕ nõ est Si em̄ erit qd̕ vere est idẽ ꝛ albũ, albo aũt eē nõ est qd̕ vere ē. neq̄ȝ em̄ accidere ipi possibile est qd̕ est. Neq̄ȝ em̄ qd̕ est

est qd nō vere est Nō g̃ qd est, est qd albuꝫ est Nō sic aūt sicut cū aliqd nō sit. sed qm̄ non sit Qd vere itaqꝫ est. nō est. verū eñ est dicere qm̄ album est. Hoc āt nō qd est significabit Quare si ⁊ albū sīcat qd vere est. multa g̃ sīcat qd est Neqꝫ igitᷣ magnitudo erit qd est. si q̄dez qd vere est. est qd est. vtriqꝫ eñ alterū est esse ptiū

Quod autē diuiditᷣ qd vere ē. in qd vere ē. aliqd aliud et rōe manifestū ē. vt hō si ē qd vere ē aliqd necc̄e ē ⁊ aīal. qd vere ē aliqd eē ⁊ bipedē. Si eñ nō stꝫ qd vere ē aliq̄d ē. accn̄tia erunt. Aut igitᷣ hōi. aut alij alicui subiecto. sed ipossibile ē. Accidēs eñ dr̄ h̄. aut qd cōtingit eē ⁊ nō eē. aut in cuiꝰ rōe h̄ cui accidit. vt sedere q̄dē sicut separabile In symo āt est rō naris. cui dicimꝰ accidere symū Ampliꝰ āt q̄cūqꝫ in definitiua rōe instꝫ aut ex q̄bꝰ inē rō. stꝫ in rōe aliꝰ horū nō totiꝰ vt in bipede rō hoīs. aut in albo q̄ est rō albi hoīs Si igitᷣ hec hūc hn̄t modū. ⁊ hōi accidit bipes necc̄e est separabile eē ipm. Quare ꝯtigit vtiqꝫ nō bipedē eē hoīez. aut in rōe bipedis inerit hoīs rō. Sꝫ impossibile ē Illd ei in illiꝰ rōe inē. Si aūt alij accidūt bipes ⁊ aīal ⁊ nō ē vtrūqꝫ qd vere est aliq̄d. ⁊ hō vtiqꝫ erit accn̄tiuꝫ alteri. sꝫ qd vere est sit accn̄s nulli. ⁊ de q̄ ambo ⁊ vtrūqꝫ. ⁊ qd est ex his dicatᷣ. Ex indiuisibilibꝰ vtiqꝫ est oīe

¶ Hic ꝯn̄r adaptat silitudinē de albo ad ꝓpositū vt qd dcm̄ est de albo ondat silr̄ se habere circa ens. Et p° ostē dit qm̄ dr̄ in maiore. q̄cq̄d est p̄ter ens ē non ens q̄ ibi ens nō p̄t capi ꝓ suba tm̄. nec ꝓ accn̄te tm̄. nec ꝓ suba ⁊ accidēte silᷣ. Nō p̄t capi ꝓ suba tm̄. q̄ tūc accn̄s eēt nō ens. q̄ est p̄ter subam. ⁊ cū p̄dicatᷣ de suba seq̄tur q̄ nō ens p̄dicaretᷣ de ente. sed h̄ est ipossibile. q̄ ꝯdictoria non pn̄t de se inuicē verificari. Nec p̄t accipi ꝓ accn̄te tm̄. q̄ tunc suba essꝫ non ens. ⁊ sic cū accn̄s p̄dicatᷣ de suba p̄dicabitᷣ ens de nō ente. Nō eñ p̄t dici q̄ suba p̄dicetᷣ de accn̄te ꝑ modū accn̄tis. q̄ qd vere ē nulli accidit. sed suba ē id q̄d vere est. g̃ suba nō p̄t p̄dicari ⁊ se hr̄e ꝑ modū inherentꝫ Nec p̄t capi ens ꝓ suba ⁊ accn̄te silᷣ. q̄ tūc nō bn̄ ꝯcluderetᷣ. q̄ tm̄ vnū est. q̄ suba ⁊ accn̄s stꝫ multa. Tunc ibi Neqꝫ igitᷣ. Arestꝫ. ꝓbat q̄ ens in maiore rōis ꝑmenidis nō p̄t capi ꝓ suba corꝑea. quia tūc male ꝯcluderetᷣ q̄ tm̄ vnū est. ⁊ hoc iō. q̄ suba corꝑea hꝫ multas ꝑtes. sed multitudo ꝑtiū impedit vnitatē simplr̄ dictā. g̃ nō p̄t ꝯcludi q̄ tm̄ vnū est Tūc ibi. Quod āt. Phs ꝓbat q̄ nō p̄t capi ibi ens ꝓ suba definibili. q̄ suba definibilᷣ diuiditᷣ in plura q̄rū vnūqdqꝫ est illd qd vere ē. i. suba. g̃ suba definibilᷣ nō ē aliq̄d vnū. Ans̄ ꝓbatᷣ. q̄ oꝑtet oēm definitōez ꝯstitui ex multis ꝑtibꝰ. ⁊ ꝓpter h̄ definitio eq̄cola nō valet. sicut p̄ꝫ vi. topicorū. cū g̃ definitio habeat multas ꝑtes. vlᷣ g̃ tales ꝑtes sunt sube ⁊ sic habetᷣ ꝓpositū. vel stꝫ accn̄tia. sed h̄ est impossibile. Et ad h̄ ostēdendū phs ponit duas suppōnes Prima est q̄ duplex est accn̄s. s. seꝑabile ⁊ inseꝑabile Accn̄s seꝑabile ē. q̄d ꝯtingit eidē ineē ⁊ nō ineē. accidēs vero inseꝑabile ē in cuiꝰ definitōe ponitᷣ subiectū cui accidit. Scda suppō. si aliq̄d ponatᷣ in definitōe vniꝰ tūc ecōtra illud nō dꝫ poni in definitōe p̄oris Et loq̄tur h̄ Arꝫ. de absolutis q̄ ꝑ se inuicē nō definiuntᷣ. secus est de relatiuis. Istis suppositis sic arguitᷣ. si ꝑtes definitōis stꝫ accn̄tia. vel stꝫ accn̄tia ipi definito. vlᷣ alicui alteri Sꝫ nō pn̄t eē accn̄tia ipi definito. Exēpli grā. aīal et bipes. non pn̄t eē accn̄tia hoīs. q̄ vel eēnt accn̄tia seꝑabilia vel inseꝑabilia. nō seꝑabilia. q̄ tūc hō posset nō eē aīal q̄d est impossibile. Nec inseꝑabilia. q̄ tūc in eius definitōe poneretᷣ hō ꝑ scdam ꝑtē p̄me suppōnis. sed h̄ est impossibile ꝑ scdaꝫ suppōem. q̄ aīal ponitᷣ in definitōe hoīs. Nec pn̄t eē accn̄tia alicui alteri. q̄ si definitio essꝫ accn̄s etiā definitū esset accn̄s. q̄ sunt eiusdē nature. sed hoc est impossibile. quia hic loq̄mur de suba definibili.

Dubitatur. Utrū q̄libet definitio diuidatᷣ in plura. q̄rū vnūqdqꝫ est illud q̄d vere est ¶ Dōm q̄ triplex est definitio. q̄dā est q̄ datᷣ ꝑ additamētū alterius generis. sicut definiuntᷣ accn̄tia ꝑ subam. Alia est definitio q̄ datᷣ ꝑ additamētū eiusdē generis sicut definitᷣ forma ꝑtis ꝑ suā materiā. sicut aīa definitᷣ ꝑ corpꝰ. q̄ tā aīa q̄ꝫ corpus stꝫ de p̄dicamēto sube. Alia ē definitio pure intrīseca que datᷣ ꝑ genus ⁊ drām logice. vel ꝑ materiā ⁊ formā phisice sicut definiuntᷣ spēs rerū naturaliū. Et rō istius diuisionis est. q̄ vnūqdqꝫ sicut hꝫ eē ita dꝫ definiri. sed aliq̄ stꝫ q̄ hn̄t eē naturalitᷣ in alio. g̃ etiā talia hn̄t definiri ꝑ alteruꝫ sicut stꝫ accn̄tia et forme ꝑtis. sed illa q̄ hn̄t eē subsistēs ꝑ se completū definiuntᷣ complete in ꝓprio genere. Istis sic p̄suppositis rn̄dendū est ad q̄situ q̄ in definitiōe q̄ datᷣ ꝑ additamentū tā diuersorū generū q̄ꝫ vniꝰ generis ip̄ cōtinentᷣ plura. q̄ additamētū est alteriꝰ nature q̄ꝫ illd cui additᷣ. Sed in definitōne eēntiali est distinguendū. quia vel intelligitᷣ de definitōe q̄ habꝫ ꝑtes reales phisicales. ⁊ tūc definitū diuiditᷣ in plura. q̄ ꝑtes talis definitōis realiter distinguuntᷣ. sicut p̄ꝫ de materia ⁊ forma q̄rū vtrūqꝫ est suba. Sed loq̄ndo de definitiōe logica q̄ datᷣ ꝑ genus et drām est dōm q̄ ille ꝑtes in eodē solū differūt s̄m rōez sed illa distinctio rōnis in eodē arguit distinctionē realez in diuersis in q̄bus talia seꝑatim reꝑiūtur. Exēpli grā. si animal inueniatᷣ absqꝫ rōnali sicut in asino. tunc inter aīal et rōnale est realis differentia. ⁊ sic quodāmodo talis definitio etiam in plura diuiditur

Arguitur. Definitio nō ꝯponitᷣ ex pluribꝰ. g̃ non diuiditᷣ in plura. Ans̄ ꝓbatᷣ. q̄ ex pluribꝰ nō fit vnū nisi vnū insit alteri. sed sic nō est de gn̄e ⁊ drā saltē in p̄dicamēto sube sistendo ¶ Dōm q̄ genꝰ indistincte ⁊ potētialiter ꝯtinet drās. ⁊ etiā drn̄e sunt aliq̄ mō in genere. licet nō sicut accidēs in subiecto. Uel dōm q̄ ex genere ⁊ differentia non fit vnū quasi vnū insit alteri accidētaliter. sed quia ambo sīcant vnam naturam

Quidā aūt rōnibꝰ vtriusqꝫ acquiescūt Huic

quidã q̃m oĩa vnũ ſunt. ſed qđ eſt vnũ ſ̃cat. q̃m eſt. ⁊ qđ nõ eſt. Alij ãt q̃ p̱ deciſiones indiuiſas faciẽtes magnitudines. Manifeſtũ aũt eſt. ⁊ q̃m nõ veꝝ eſt. qđ ſi vnũ ſ̃cat qđ ẽ ⁊ nõ poſſibile eſt ſil' ꝯtradictionẽ eẽ. nõ erit nihil q̃d non eſt. Nihil eñ ꝓhibet qđ nõ ẽ ñ ſimplr̃ eẽ ſ; nõ ens aliq̃d eẽ qđ nõ ẽ. Dĩne ğ extra ipm qđ ẽ nihil aliq̃d erit aliud. vnũ oĩa eẽ incõueniẽs ẽ. Quis eñ addiſcit ipm qđ ẽ niſi qđ vere ẽ aliq̃d ſit. Si ãt h̃ nihil ꝓhibet. tñ multa q̃ ſt; eẽ ſicut dc̃m ẽ. Qđ ẽ igit̃ ſic vnũ eẽ qđ ẽ. ĩpoſſibile ſit manifeſtũ ẽ

¶ Poſtq̃ phs reprobauit rõem ꝑmenidis. hic iã reprobat eos q̃ cõſentiebãt incõueniẽtijs illatis cõtra ꝑmenidẽ. Phs aũt vſus eſt duabꝫ rõnibꝫ cõtra põnem ꝑmenidis. vna nã nõ ſeq̃tur ꝙ oĩa ſint vnũ ꝓpter diuerſitatẽ accidẽtis ⁊ ſubiecti. q2 ſi ens ſit vnũ. ⁊ ens capiat̃ ꝓ ſub̃a. tũc ſequit̃ ꝙ accidẽs erit nõ ens. q2 q̃cq̃d ẽ ꝑter ens qđ ẽ ſubſtantia eſt nõ ens. Alia vero rõ ꝓcedebat contra ꝑmenidẽ q2 nõ p̃t dici ꝙ oĩa ſint vnũ. q2 magnitudo eſt diuiſibil̃ in multa. vel oꝑteret ponere magnitudines indiuiſibiles nõ hñtes ꝑtes. Platonici aũt cõcedebãt vtrũq; incõueniens. primo ꝙ accidẽs eſſet nõ ens. q2 dicebãt ſophiſticã eſſe circa nõ ens qđ eſt accñs. vt p3. vi. metaphyſice. q2 maxime verſat̃ circa ea q̃ p̱ accñs dicunt̃. q̃uis ğ plato cõceſſit primã ꝓpõem. nõ tñ cõceſſit ſc̃dam. ſ. ꝙ nõ ens eſt nihil et hoc iõ. q2 ipſe credebat accñs eſſe nõ ens. ⁊ tñ nõ dicebat accñs eſſe nihil. ſed aliq̃d. ⁊ ꝓpter hoc ſ̃m ipm nõ ſeq̃bat̃ ꝙ ſit tm̃ vnũ. Tũc ibi. Manifeſtũ aũt eſt. Areſto. improbat opinionẽ platonis. Et p̃mo q̃ ad hoc q2 dixit nõ ens eſſe aliq̃d ⁊ accñs eſſe nõ ens. De alia aũt põne q̃ ponit magnitudines indiuiſibiles Areſto. tractat in tertio celi. Improbat ğ opinionẽ platonis duplr̃. primo q̃ntũ ad hoc ꝙ dixit accñs eſſe nõ ens. dr̃ eñ Areſto. q̃uis accñs ſit nõ ens ſ̃m primã ſ̃cationẽ entis. ſ̃m quã ens capitur ꝓ ſub̃a. eſt tñ accñs ens capiẽdo ens ſ̃m alias eius ſ̃cationes. ⁊ iõ plato nõ accipiebat ſatis cõiter ens. Secundo reprobat eũ q̃ ad hoc ꝙ niſi negaret̃ ſc̃da ꝓpõ ꝑmenidis. ſ. ꝙ nõ ens eſt nihil. tũc oꝑtet cõcedere ꝙ tm̃ vnũ ẽ. hoc eñ eſt falſum. q2 etiã ſi ſub̃a ponat̃ ſolum ens adhuc erũt plura entia. ⁊ nõ vnũ tm̃. q2 ſub̃a diuidit̃ in multa q̃ ſunt de genere ſub̃e ſicut hõ in aĩal ⁊ bipes. Etiã ſ̃m diuerſas drñas generis ſt; multe ſub̃e in actu. Ultimo infert cõcluſionẽ intentã. ⁊ eſt per ſe nota.

Sicut aũt phiſici dicũt. duo modi ſt; hi q̃dẽ vnũ faciẽtes q̃d ẽ corp9. ſubiectũ aut triũ aliqđ. aut aliud qđ ẽ igne q̃dẽ deſius. gereãt ſubtilius. alia autẽ generãt dẽſitate ⁊ raritate multa faciẽtes. Hec ãt ſt; ꝯtraria. vlr̃ ãt excellẽtia ⁊ defectus. ſicut dicit Plato magnũ ⁊ ꝑuũ. niſi qđ hic q̃dẽ h̃ facit materiã. vnũ ãt ſpẽ. Alij ꝟo vnũ quidẽ ſubiectũ materiã. ꝯtraria ãt drãs et ſpẽs. Quidẽ aũt ex vno inherẽtes ꝯtrarietates ſegregãt queadmodũ Anaximãdros dixit. et q̃cũq; aũt vnũ ⁊ multa dicũt eẽ ſicut Empedocles. et Anaxagoras. ex ꝯmixtõne nãq; ſegregant alia. Differũt ãt ab inuicẽ eo ꝙ hic circulatõez facit hoꝝ. hic ãt ſemel. ⁊ hic q̃dẽ drãs ⁊ ĩfinitas ſiles ꝑtes ⁊ ꝯtrarias. ille vero vocata elementa tm̃

¶ Poſtq̃ Areſto. poſuit opiniones phoꝝ nõ naturaliter loquentiũ ⁊ eaſdẽ reprobauit. hic ꝯñter ponit opiniones phoꝝ naturaliter loquentiũ q̃ ſc; nõ negabãt motũ Phoꝝ ğ naturaliter loquentiũ. aliq̃ ponebãt vnũ principiũ tm̃. aliq̃ plura. Qui ponebãt vnũ principiũ tm̃. dicebãt generationẽ ⁊ corruptõem fieri raritate ⁊ dẽſitate ſicut Dyogenes q̃ poſuit aerẽ ꝓ principio dixit generatõnẽ fieri denſitate ⁊ corruptõnem raritate. ⁊ ſic etiã ponebãt illi phi plura p̃ncipia ex ꝑte forme. ſ. raritatẽ ⁊ denſitatẽ. ⁊ in hoc cõcordant cũ alijs phis ponẽtibꝫ plura p̃ncipia. q2 oẽs phi ponebãt quandã cõtrarietatẽ in principijs. ſicut Plato poſuit magnũ ⁊ ꝑuũ q̃ ſt; ꝯ̃ria. Plato tñ differebat ab alijs phis. q2 poſuit cõtrarietatẽ ex ꝑte materie. ſed alij phi ponebãt cõtrarietatẽ ex ꝑte forme. Ponẽtes aũt plura principia ſicut Anaxagoras Anaximãdros ⁊ Empedocles dixerunt generatõem ⁊ corruptionẽ fieri p̱ ſegregationẽ. Exẽpli grã. Democritus q̃ poſuit corꝑa athomalia eſſe p̃ncipia reꝝ dixit ꝙ p̱ talẽ ꝯgregationem corpoꝝ athomaliũ res generentur et per ſegregationẽ corrũpãt̃. Differt tñ Empedocles ab Anaxagora in duobꝫ. primo q2 anaxagoras dixit ſolum mundũ ſemel generari ⁊ corrũpi ab intellectu ſeꝑato. Sed Empedocles dixit mundũ ſepe corrũpi. ⁊ hoc p̱ litẽ. ⁊ ſepe generari per amiciciam. Secũda differentia. quia Anaxagoras poſuit infinitas partes pro principijs. Empedocles autem ſolum poſuit quattuor elementa

Ar. Areſtoteles poſuit plura principia ⁊ tñ nõ dicit generatõem ⁊ corruptionẽ fieri p̱ ſegregationem ⁊ cõgregatõem. ğ cõtra dicta. ¶ Dõm ꝙ phs loq̃tur de illis q̃ ponebãt plura p̃cipia q̃ tria. ⁊ rõ diuerſitatis eſt. q2 Areſto. dr̃ mutationẽ fieri ex hoc ꝙ ſubiectũ q̃nq; ſtat ſub vno principio ⁊ q̃nq; ſub altero ad qđ ſufficiunt tria p̃ncipia. Sed q̃ ponebãt plura habuerũt necc̃ãrio aliud principiũ mutatõis addere. ⁊ ideo dicebãt fieri mutationẽ rerũ cõgregatione ⁊ ſegregatione

Uidet̃ aũt Anaxagoras ſic infinita opinari vt accipiat cõem opinionez phiſicoꝝ eſſe veraz tanq̃ nõ fiat nullũ coꝝ ex eo qđ nõ eſt. ꝓpter h̃ eñ ſicut dicũt. ⁊ erãt ſil' oĩa. ⁊ fieri hmõi ſtatuerũt alteratõem. alij aũt ꝯgregationẽ et ſegregationẽ. Amplius ex eo ꝙ fiũt ex alterutris ꝯtraria. inerant ğ Si eñ omne qđ fit. necc̃e eſt fieri aut ex his q̃ ſunt. aut ex his q̃ nõ ſunt. Hoꝝ aũt aliq̃d nõ qđ eſt ex his q̃ nõ ſt; aliq̃d fieri impoſſi

bile est. In hac em̄ opinione cōueniūt omnes qui de natura sunt Reliquū iā cōtingere ex necessitate putauerūt ex his que sunt ꝛ insunt fieri

¶ Postq̄ phs recitauit diuersas opiniões naturaliter loquentiū in generali. hic pn̄ter descēdit spēaliter ad opinionē anaxagore reprobādo eā. Cui⁹ rō pt eē triplex. Prima q2 opinio sua includit aliq̄liter oēs opiniões naturalit loquētiū. Scd̄a q2 ip̄e videt̄ assignare cām oīm spēꝛuꝫ motus. vt pꝫ pmo de generatōe. Tercia q2 ip̄e videt̄ ponere pncipia oīm reꝝ. q2 posuit q̄ttuoꝛ elemēta p principijs. Primo ḡ opinionē recitat. Scd̄o eā reprobat. Circa pmū duas ponit suppōnes anaxagore ex q̄b9 elicit deductionē eius Prima suppō est cōis omnib9 phis .s. q ex nihilo nihil fit. ꝛ ex ista seq̄tur alia suppō anaxagore. q oīa etiā ꝯria sunt in se inuicem. q2 ꝯria fiūt ex se inuicē. sed ex nihilo nihil fit. ḡ prius inerāt sibiĳnuicē. Et ex h̄ seq̄tur q oīs generatio sit alteratio. q2 res subaliter est anteq̄ fit.

Et ex istis suppōnib9 ponit̄ rō anaxagore. ibi Si enim oīe. ꝛ stat in h̄. Oīe qđ fit. fit ex aliq̄. vel ex nihilo. non pt dici q fiat ex nihilo. q2 ex nihilo nihil fit. ḡ oꝫ dicere q fiat ex aliq̄. ꝛ sic h̄ qđ d2 fieri pexistebat anteq̄ fieret. ꝛ ex ista rōne fuerūt oēs antiqui moti ad dōm q ens non sit factū. q2 ens pexistebat factioni sue. Ex ista rōne cōcludebat Anaxagoras suā pōem que est q quodlibet est in q̄libet. quia quodlibet fit ex quolibet.

Notandū Q2 ista rō Anaxagore sic soluit̄ q2 ista oīo oē qđ fit ex aliq̄ pexistit in eo a q̄ fiebat ē distinguēda. q2 aut intelligit̄ sm̄ actū. sicut anaxagoras voluit. ꝛ tūc est falsa. vel sm̄ potentiā. ꝛ tunc est vera. Exempli grā. ignis fit ex ligno. ꝛ in ligno nō pexistebat ignis sm̄ actum. sed sm̄ naturalē potentiā inq̄ntū scꝫ lignū ꝛ materia ligni naturaliter potuit recipere formā ignis. ꝛ sic nō seq̄tur q q̄dlibet sit in q̄libet nisi sm̄ potentiā. ꝛ ergo anaxagoras in hoc defecit q nō sciuit distinguere inter actum ꝛ potentiā.

Sꝫ ppter puitatē magnitudinū ex insensibilib9 nob sꝫ vn̄ dicūt oīe in oīb9 misceri. ppter id q oē ex oīi videbat̄ fieri Appere aūt dr̄ia ꝛ appellari altera ab inuicē ex magis supabūdanti. ppter multitudinē in mixtura finitoꝝ. Sincere q̄dem totū albū vel nigrū. aut carnem aut os non esse. sed qđ plus vnūquodq̄ habꝫ hoc videt̄ esse sm̄ naturam rei

¶ Hic Arꝭ. ōndit quō anaxagoras rn̄debat ad obiecta cōtra suā pōem. Potuit em̄ pmo sic obĳci. si qđlibet sit actu in q̄libꝫ deberēt illa pcipi sensu tact⁹ sicut si in ligno eēt ignis deberet ignis pcipi in ligno. Rn̄det Anaxa. qđ q̄dlibet est in q̄libet sm̄ insensibiles ptes ppter puitatē taliū ptiū. ꝛ sic nō pn̄t pcipi sensu. q̄uis sint ibi sm̄ actū. Scd̄a obiectio. si aliq̄d sit actu in q̄libet. ḡ res nō debꝫ plus denomīari ab vno q̄ ab alio. Sicut si ignis sit actu in ligno nō d2 lignū magis denoīari lignū q̄ ignis Rn̄det anaxa. q ab illo res denoīat̄ qđ magis abūdat in eo. ꝛ iō non reperit̄ in reb9 aliqđ puꝝ. qđ nō habeat cōmixtionē cum aliq̄ua alia re. Exempli gratia. q̄uis in ligno sit actu aliter ignis sm̄ opinionē anaxagore. tn̄ non vocat̄ ignis sed lignum. q2 sunt in ligno plures partes ligni q̄ ignis

Notandū Q2 ista ppō. q̄dlibet est in q̄libet pt dupl'r capi. vno° sm̄ q q̄dlibꝫ absolute distribuit pro q̄libet ente. ꝛ sic est simpl'r falsa. q2 nō sꝫ materialia in substātĳs sepatis nec econtra. Alio° capit̄ sm̄ q q̄dlibet distribuit p reb9 naturalib9 sm̄ subaꝫ trāsmutabilib9. qđ addit̄ notāter ppter celū qđ nō ē trāsmutabile sm̄ subam. sed solū sm̄ locū. Et sic q̄dlibet esse in q̄libet pt dupl'r intelligi. vno° sm̄ actū. ꝛ sic iteꝝ ppō est falsa. Alio° sm̄ potentiā. ꝛ sic est vera. q2 vnaq̄q3 res trāsmutabilis sm̄ subam hꝫ materiā q̄ est in potentia ad recipiendū q̄ālibet formā rei transmutabilis

Si igit̄ infinitū sm̄ q infinitū ignotū ē. sm̄ multitudinē q̄dē ꝛ magnitudinē infinitū ignotū q̄ztū est q̄ddā. sm̄ spēm āt infinitū ignotū q̄le q̄ddā est. Pncipĳs āt infinitis exn̄tib9 sm̄ multitudinē et sm̄ spēm impossibile est q̄ sꝫ ex his cognoscere Sic em̄ ꝯgnoscere vnūq̄dq3 ꝯpositū arbitramur cū ꝯgnoscim⁹ ex q̄b9 ꝛ q̄ntis sit

Amplius āt si nccē ē cui⁹ ptē ꝯtingit quātācunq3 eē sm̄ magnitudinē ꝛ sm̄ multitudinē et puitatē. ꝛ ipm totū ꝯtingere. Dico aūt taliū aliquā ptiū in q̄ cū insit diuidit̄ totū Si āt impossibile ē aīal aut plantā q̄ntācunq3 eē sm̄ magnitudinē ꝛ puitatē. manifestuꝫ est qm̄ neq3 ptium quālibet erit em̄ totū ptib9 sīle. Caro āt ꝛ os ꝛ hmōi ptes sꝫ aīalis ptes ꝛ fruct⁹ plātaꝝ. Manifestū igit̄ qm̄ impossibile est carnē aut os aut aliq̄d aliud q̄ntūcunq3 eē magnitudine aut in maius aut min⁹ Amplius si oīa insunt q̄deꝫ hmōi inuicē ꝛ nō fiūt. sꝫ segregant̄ cū insint. Dicunt̄ āt a plurimo Fit āt ex q̄libet qđlibet. vt ex carne aq̄ segregat̄. ꝛ caro ex aq̄. oīe āt corpus finitū resecat̄ a corpe finito. manifestuꝫ est q nō cōtingit in vnoq̄q3 vnūq̄dq3 eē Remota em̄ ex aq̄ carne. ꝛ iteꝝ alia facta ex aliq̄ segregatōe. q̄uis sp minoꝛ erit segregata. Sed tn̄ nō excellit magnitudo puitatē Quare si q̄dem stabit segregatio. nō oē oīi inerit. In reliq̄ em̄ aq̄ nō inerit caro. Si vō nō stabit. habebit sp remotionē infinita magnitudine eq̄lia finita inerūt infini-

ta ꝓm multitudinē. Hoc aūt impossibile est.
Adhuc āt. si oē corp⁹ remoto q̄dam minus
nccē est fieri. carnis āt determiata ē quātitas ⁊
magnitudine ⁊ ꝑuitate. Manifestū est ꝙ ex mi
nima carne nullum segregabit̃ corpus. erit em̄
minus mīmo. Amplius āt infinitis corpib⁹
inest vtiq̄ iā caro infinita ⁊ sanguis et cerebrū.
Sepata tn̄ ab inuicē nihil minus entia sᵗ q̄ sᵗ
et infinitū vnūquodq̄. Hoc aūt irrōnabile est.

¶ Postq̄ Aresto. posuit opinionē Anaxa. hic ꝯñter im
pbat eā. ⁊ ṗmo q̄ntū ad ipam opinionē in se. scđo q̄ntū
ad modū pōnis ei⁹. ibi Neq̄q̄ aūt. Quantū ad ṗmū po
nit q̄nq̄ rōnes. ⁊ stat ṗma in h̄. Infinitū ꝓm ꝙ hm̄oi est
nob ignotū. si ḡ ṗncipia reꝝ naturaliū eēnt infinita. sicut
dixit Anaxa. tūc eēnt ignota. sed ignoratis ṗncipijs nccē
est ignorare ṗncipiata. ⁊ sic tolleret̃ oīs scīa de reb⁹ natu
ralib⁹. In maiori đr notāter ꝓm ꝙ hm̄oi. q̄a infinitū ꝓm
multitudinē est ignotū ꝓm multitudinē. sed infinitū ꝓm
magnitudinē est ignotū ꝓm magnitudinē. Et rō illius ex
tra textū est. q̄r q̄cq̄d est notū apud nr̄m intellectū. h̄ ꝯp
hendit̃ a nr̄o intellectu. sed infinitū non p̄t ꝯp̄hendi a nr̄o
intellectu. q̄r tūc esset finitū cū intellect⁹ noster est finit⁹.
igit̃ ⁊c. Tūc ibi Ampli⁹ āt si. Ponit scđaꝫ rōem ⁊ stat
in h̄. si ꝑtes actuales alicui⁹ toti⁹ sint infinite. nccē ē etiā
totū eē infinitū. sed Anaxa. posuit in q̄libet re naturali ac
tuales ꝑtes infinitas. qđ pꝫ. q̄r in infinitū p̄t aliq̄d ex alio
generari. ⁊ q̄cq̄d generat̃ ex alio h̄ sꝑ p̄est in eo ꝓm actum
seq̄tur ḡ ꝙ totū erit infinitū. sed h̄ est īpossibile. q̄r entia
naturalia sᵗ determiata ad maximū ⁊ minimū. sic nō p̄t
ens naturale esse infinitū. Rō maioris est. q̄r totū depē
det ex ꝑtib⁹ actualib⁹. Et q̄ñ đr. in ꝯtinuo sᵗ infinite
ꝑtes ⁊ iō nō est infinitū. ergo maior p̄dicte rōnis est falsa.
Dōm ꝙ sᵗ duplices ꝑtes alicui⁹ toti⁹. q̄dā sᵗ ꝑtes po
tētiales q̄ sumunt̃ ꝓm potentiā diuisionis. et in illis nō oꝫ
ꝙ si ꝑtes sint infinite ꝙ ⁊ totū erit infinitū. Alie sᵗ ꝑtes
actuales. sicut in hoīe caput pect⁹. ⁊ q̄ñ tales ꝑtes sᵗ in
finite opꝫ totū eē infinitū. tales aūt ꝑtes posuit Anaxa.
in q̄libet ente naturali. q̄r dixit q̄dlibet eē in q̄libet ꝓm actū
Tūc ibi Ampli⁹ si. Ponit̃ tercia rō. in q̄ tria supponūt̃
ꝓm intētionē Anaxa. ṗmū est ꝙ oīa sᵗ sil'. i. in se inuicem.
Scđm est ꝙ q̄dlibet fit ex q̄libet. Terciū est. ꝙ oē corpus
finitū ꝑ ablationē finiti ꝯsumit̃. Et tūc sic arguit̃. det̃ aliq̄
aq̄ finita ⁊ segreget̃ caro ex tali aq̄ ꝑ intellectū. ⁊ hoc fiet
multotiēs scꝫ 2° 3° ⁊ q̄rto ⁊ sic de alijs. vel ḡ stabit talis se
gregatio sic ꝙ ampli⁹ nō erit caro in tali aq̄. vł ꝓcedit tal'
segregatio in infinitū. nō p̄t dici p̄m. q̄a tūc q̄dlibet nō eēt
in q̄libet. q̄r nō eēt post segregatōem caro in aq̄ qđ est con
tra opinionē Anaxa. Nec p̄t dici scđm. scꝫ ꝙ talis segre
gatio ꝓcederet in infinitū. q̄r tūc seq̄rent̃ duo incōuenien
tia. Primū ē. ꝙ corp⁹ finitū nō ꝯsumeret̃ ꝑ ablationē fini
ti corpis. q̄r istud corp⁹ scꝫ aq̄ est finitū. ḡ etiā tota aq̄ cō
sumeret̃. ⁊ ꝑ ꝯñs caro in aq̄. Scđo seq̄ret̃. ꝙ infinite ꝑtes
eq̄les eēnt sil' in vno finito. q̄r nūq̄ stabit segrega° Sed ꝙ
iste ꝑtes infinite sint eq̄les pꝫ. q̄a sᵗ mīme. mīmū em̄ sꝑ ē
eq̄le mīmo. Sꝫ istud ē impossibile. q̄r totū depēdet ex ꝑ
tib⁹ actualib⁹. ḡ in toto finito nō sᵗ ꝑtes infinite. Tūc
ibi. Adhuc aūt. Ponit q̄rtā rōem q̄ stat in h̄. oē corp⁹ re
moto aliq̄ fit min⁹. q̄r totū est maius sua ꝑte. si ḡ a mīma
ꝑte aliq̄d posset separi ꝓm segregatōem tūc aliq̄d esset mi
nus mīmo. sed h̄ est impossibile. ḡ nō p̄t fieri q̄dlibet ex
q̄libet ꝑ segregatōem Tūc ibi. Amplius autē. Ponit̃
q̄nta rō q̄ stat in h̄. si q̄dlibet est in q̄libet. sicut dixit ana
xagoras. ḡ in q̄libet re naturali finita eēnt infinita infinici
es. sed h̄ est impossibile. q̄r ꝑtes eēnt maiores toto. Seq̄
la pꝫ. q̄r q̄libet res natural' hꝫ in se infinitas ꝑtes ꝓm opini
onē anaxa. ⁊ res naturales etiā sᵗ infinite ꝓm nūeꝝ ⁊ spē
ciē ꝓm pōem suā. ḡ in vno finito erūt oēs res naturales q̄
sᵗ infinite. ⁊ h̄ infinicies. q̄r ꝓm ꝑtes actuales, infinitas

Neq̄q̄ aūt segregandū eē nesciēter đr. recte
aūt đr. passiones em̄ insepabiles sᵗ si igit̃ mixti
sᵗ colores ⁊ habit⁹ si segregarent̃. erit aliq̄d al
bū ⁊ sanatiuū. nō autē alteꝝ aliqđ cur insit neq̄
in subiecto. q̄re incōueniēs ē impossibile q̄rēs
intellect⁹. si ꝓo velit siq̄dē segregare. Hoc āt fa
cere ē impossibile. ⁊ ꝓm q̄ntitatē ⁊ ꝓm q̄litatem
Scđꝫ q̄ntitatē q̄dē q̄m nō ē mīma magnitudo
ꝓm q̄litatē āt q̄m insepabiles sᵗ passiones Nō
recte āt neq̄ generatiōeꝫ accipit similiū specieꝝ
etem lutū in luta diuidit̃. Est em̄ ⁊ non idē mo
dus est vt lateres ex limo. ⁊ domus ex laterib⁹.
Sic autē aq̄ ⁊ aer ex alterutris et sunt et fiunt
Melius autem est in minora ⁊ finita recipe
re quod vere facit Empedocles

¶ Hic improbat pōem anaxa. q̄ntū ad modū ponēdi. q̄a
anaxa. dixit ꝙ segregatio nūq̄ finiret̃ sic ꝙ corꝑa ab inuicē
q̄nq̄ possent segregari. q̄ ꝓpō p̄t dupl'r intelligi. vno° q̄n
tū ad corꝑa sicut ip̄e voluit. ⁊ sic est falsa. q̄r vtiq̄ corꝑa
p̄ñt ab inuicē separi. q̄r ꝓm veritatē q̄dlibet nō est actual'r
in q̄libet Alio° p̄t intelligi q̄ntū ad accn̄tia. et sic ꝓpō est
vera. q̄r incōueniēs est accn̄tia separi a subiecto. nec h̄ est
solū incōueniēs sꝫ intellcūs h̄ q̄rens q̄rit impossibilia. et
sic Anaxa. nō intellexit ꝓpriā pōem. Scđo reprobat eam
q̄ntū ad motiuū suū. q̄r ip̄e mouebat̃ ad dōm ꝙ q̄dlibꝫ ꝑ
existeret in q̄libet ex h̄ qđ oē sil'e fit ex suo sil'i. Sed dicit
Arestᵗ. ꝙ h̄ motiuū nō est sufficiēs. q̄r nō est veꝝ. q̄r q̄uis
sil'e generat̃ ex sil'i. sicut fluui⁹ ex torrētib⁹. ⁊ torrēs ex gut
tis. nō tn̄ hoc est veꝝ sꝑ. q̄r q̄nq̄ aliq̄ generant̃ ex dissilib⁹
sic lateres ex luto. ⁊ lutū nō est sil'e laterib⁹ seu lapidib⁹. ⁊
dom⁹ ex laterib⁹. ⁊ aer ex aq̄ q̄ sunt ad inuicē dissimilia.
Tūc ibi. Melius aūt. Improbat pōem Anax. ꝑ ꝯꝑa
tionē ad opinionē empe. Et đr ꝙ melius posuit Empe.
q̄ Anaxagoras. quia melius est ponere pauca ṗncipia ⁊
finita q̄ multa et infinita

Notandū. Qꝫ fieri capit̃ dupl'r. vno mō
ꝓut đr naturalē mutationem
Et sic est verū ꝙ ex nihilo nihil fit. sic em̄ loquunt̃ antiq̄
de ista ꝓpōne. Alio° capit̃ fieri generalit̃ ꝓ q̄cunq̄ ꝓduc
tione siue emanatōe ab alio. siue hec fiat ꝑ naturalē actio
nē siue creatōnem. q̄ est actio supnaturalis. ⁊ sic ex nihilo

aliquid fit.qꝛ deus facit ꝑ creatōnem aliq̄d ex nihilo.⁊ qꝛ
talē ꝓductōem nō nouerūt antiq̄.ideo pro vera ꝯcepti/
one habebāt ex nihilo nihil fieri.

Ꝗr̄. Utrū creatio sit īpossibilis **D**ōm ꝙ duplr̄
aliq̄d dr̄ īpossibile.vno° qꝛ ꝑ nullā potētiā fieri
p̄t.⁊ sic creatio nō est impossibilis.qꝛ fides tradit mūdū
esse creatū.sed fidei nō p̄t subesse falsum. **A**lio° aliq̄d dr̄
impossibile ƀm q̄d.qꝛ scꝫ nō p̄t fieri ꝑ potentiā naturalē
et creatā.⁊ sic creatio est impossibilis **P**ro pͥme ꝑtis
declaratōe sciendū ꝙ triplex est mutatio.vna est mutatio
in qua acq̄rit̄ forma accidentalis.sicut est alteratio ꝑ quā
acquiritur qualitas. **A**lia est mutatio ꝑ quā acquirit̄ for
ma subālis sicut est generatio. **T**ercia est mutatio nō tn̄
ꝓhica in qua acq̄rit̄ tota subā.⁊ talis dr̄ creatio q̄ est toti
us entis ꝓductio. **E**t est drn̄tia inter has mutatōes.qꝛ
in pͥma mutatōe p̄supponit̄ tota subā.in secūda p̄suppo/
nit̄ materia.in tercia nihil p̄supponit̄.ꝯstat aūt pͥmas du
as mutatōes esse.⁊ ideo de tercia mutatōe ꝓbabit̄ nunc
ꝙ etiā ncc̄e est ꝯcedere creatōnem in q̄ totū ens ꝓducit̄.
Et hoc ꝓbat̄ tribꝫ rōnibꝫ.pͥma sumit̄ ex ordine agētium
et est talis. **E**ffectꝰ vniuersalissimꝰ debet ꝯpetere ⁊ corre
spōdere vniuersalissime cause.qꝛ cā ⁊ effectꝰ debēt ꝓporti
onari.scd̄o physicoꝝ.sed est aliq̄d agens pͥmū ⁊ vlissimū
ḡ dꝫ sibi corrn̄dere effectꝰ vlissimus.ille aūt est esse.ḡ eē
ꝓducit̄ ꝑ pͥmū agens.sed ꝓducere totū esse est creare.ḡ
deus creat.q̄re creatio erit possibilis **E**t hoc est q̄d dr̄ in
libro de causis.pͥma rerū creataꝝ est esse **S**cd̄a rō sumit̄
ex ordine actionū.qꝛ q̄to aliq̄ actio est pͥor tāto paucioꝛa
p̄supponit.sed actio dei est simplr̄ pͥma.ḡ nihil p̄supponit
sed ꝓducere ex nullo p̄supposito ē creare.ḡ deo cōuenit
creatio. **M**aioꝛ pꝫ.qꝛ ars ⁊ natura sic se habēt ꝙ vnū pre
supponit alterū.⁊ actio nature est pͥoꝛ actōe artis.ideo ac
tio nature paucioꝛa p̄supponit actione artis.qꝛ materiā
tm̄.sed actio artis plura p̄supponit.qꝛ totū ꝯpositū. **T**er
cia rō sumit̄ ex ꝯditōe effectuū sic.q̄cq̄d est in aliq̄ ꝑ parti
cipatōem hoc causat̄ ab eo q̄d est tale ꝑ essentiā.sed oīa
accipiūt esse a pͥmo ꝑ participatōem.ḡ totū q̄d ad esse ꝑ
tinet est ab illo primo.sed materia ⁊ forma spectant ad
esse rei.ḡ ꝓducūtur ab ipo.⁊ nō nisi ꝑ creatōnem.ḡ crea/
tio est possibilis. **S**ecūda ꝑs ꝓbat̄.scꝫ ꝙ nō p̄t ꝯueni/
re creatio creature.qꝛ si ꝯueniret creature hoc essꝫ vel pͥn
cipaliter vel instrumētaliter.sed nullū illoꝝ est dicendū
Nō pͥncipalr̄.q̄d ꝓbat̄ duabꝫ rōnibꝫ.pͥma.qꝛ actio crean
di ꝯuenit vlissimo agēti q̄d agit ī totū ens.sed nulla crea
tura est vlissimū agens.imo solus deus q̄ opat̄ oīa in oībꝫ
ḡ creatio nō p̄t ꝯuenire creature. **S**ecūda rō stat in hoc
creatio est a ꝟtute infinita.sed est īpossibile creaturā ha
bere virtutē infinitā.ergo impossibile est creaturā creare.
Maioꝛ pꝫ.qꝛ sicut ꝓducere ex aliq̄ requirit potentiā fini
tā.ita ꝓducere ex nihilo req̄rit potentiā infinitā.qꝛ q̄to
aliquid ꝓducitur ex magis distanti tāto requirit̄ maioꝛ
potentia. **M**inoꝛ ꝓbatur.qꝛ si creatura haberet potentiā
infinitam haberet etiā essentiā infinitā.⁊ sic nō esset crea
tura. **N**ec instrumentaliter.qꝛ agens instrumentale sem
per ꝑ ꝓpriam formā agit in effectū.sicut securis agit per
acutiē in lignū.⁊ sic aliq̄d p̄supponit.sed creatōi nihil pre
supponit̄.ergo nō p̄t creatura agere ad creatōem etiā in/
strumentaliter **E**x quo pꝫ pͥmo ꝙ in substantijs sepa
ratis nō potuit vna ꝓduci ab alia.qꝛ ille substantie sunt
solum ꝑ creatōem producte.que repugnat creaturis **S**e
cūdo patꝫ.ꝙ q̄uis creatura nō posset ꝯcurrere ad crea/
tionem.tamen bene ad increationē.sicut patꝫ de anima
rōnali.qꝛ natura operatur ad dispōnem corporis.que re
quiritur instrumentaliter ad increatōem aīe rōnalis. **E**t
rō illius est.qꝛ in increatōe aliquid presupponitur in q̄d
potest creatura agere.scꝫ materia aut subiectū.sed crea/
tura potest hanc disponere.

Ar. **C**uicūq̄ p̄t ꝯuenire actio maioꝛ illi etiā p̄t cō
uenire actio minoꝛ.sꝫ creature ꝯuenit trāssub
stantiatio instrumētaliter.⁊ illa ē maioꝛ actio q̄ creatio.
sicut dr̄ sctūs **T**ho.qꝛ multo plura mirabilia sequuntur
talē actōem q̄ creatōem.ḡ etiā poterit creature cōicari
actio creādi **D**ōm ꝙ nō est silē.qꝛ in trāsubstātiatōe p̄/
supponit̄ aliq̄d scilꝫ panis.q̄ est in aliā rē subābilis cui cre
atura p̄t instrumentaliter applicare suā actiōē.sed in cre/
atiōe nihil p̄supponit̄ ḡ nō p̄t applicare ibi suā actiōē.cū
semꝑ in actōe creature aliquid p̄supponat̄

Ar. **P**rima pͥncipia ncc̄ario sunt vera.sed antiq̄ ha
buerūt hoc ꝓ vno pͥncipio ꝙ ex nihilo nihil fie
ret.ḡ est veꝝ **D**ōm ꝙ fieri accipit̄ duplr̄.vno mō spe
cialiter ꝓut ƀcat aliquid procedere de non esse ad esse ꝑ
agens naturale.⁊ sic habebant philosophi pro principio
ꝙ ex nihilo nihil fieret. **A**lio mō accipit̄ generaliter prout
est qualitercūq̄ ꝓcedere de nō esse ad esse.⁊ sic ista ꝓposi
tio nō est pͥncipiū.qꝛ sic est falsa.

Ar. **O**mis mutatio est ex subiecto p̄supposito.sed
creatio est mutatio.ergo erit ex aliquo presup/
posito **D**ōm ꝙ mutatio accipitur duplr̄.vno mō pro
prie.sicut **A**resto.loquitur quinto huius.⁊ sic mutari est
transire de quodam in quoddam.⁊ ideo p̄supponit̄ sub/
iectum aliter se habēs in vtroq̄ termino mutatōis **A**lio
modo accipitur mutatio generaliter ⁊ improprie ƀm ꝙ
ƀcat quācūq̄ acceptionem ipsius esse post non esse.siue fi
at ex subiecto siue ex nihilo.et sic potest creatio dici mu
tatio.et creari mutari.

Queritur **Q**uid significet creatio **D**ic/
cendū ꝙ creatio accipitur duplr̄
vno modo actiue.⁊ sic est ipsa diuina essentia ƀm ꝙ creās
id est accepta cum relatione rationis ad creaturas.quod
notanter dicitur.quia si creatio esset diuina essentia abso
lute.tunc deus semper crearet.quia deus est semper sua
essentia.sed nō habet semper illam relationem ad creatu
ras. **A**lio mō accipit̄ creatio passiue.⁊ sic nō est passio pre/
dicamentalis.qꝛ talis passio causatur ex actione predica/
mentali.sed creatio actiua non est actio predicamentalis
Sed passiua creatio est quedam relatio realis in creatu
ra ƀm quam creatura refertur ad creatorem sub nouita
te essendi.quod ideo dicitur.qꝛ semper creatura hꝫ relati
onem realē ad ad creatorem.qꝛ ab ipso ꝯseruatur.sꝫ non
semꝑ hꝫ relatōem realem cū nouitate essendi.talem autē
relatōem solū hꝫ qn̄ creatur. **U**n̄ pꝫ pͥmo ꝙ deꝰ dr̄ crea/
toꝛ nō ex hoc ꝙ aliqua realis relatio sit in deo.sed ex hoc
ꝙ creatura realiter refertur ad ipsum. **E**t est simile qꝛ co/
lumna qn̄q̄ p̄t dici dextra nō ex dextro quod est in colū/
na.sed ex dextro quod est in animali.quando habet dex/
tram versus columnam.sic dicitur deus creatoꝛ ex rela/
tione creature ad ipsum. **P**atet secundo.ꝙ deus non di/
citur creatoꝛ siue creans ab eterno.quia ista relatio q̄ est
creatio passiua non semper fuit in creatura. **S**imiliter di
citur de domino.quia deus non dicebatur ab eterno do
minus.cum antequam creature essent non fuit seruus.er
go etiam nec dominus.

Notandū q᷒ cum dr̄ creare est aliquid ex nihilo facere. ibi ex nō dr̄ ꝓprie circumstantiā cause. sed potius circūstantiā ordinis Primū pz. q2 si diceret circūstantiā cause. tunc diceret circūstantiam cause materialis. q2 ex notat materiā ꝛ significaret q᷒ ex materia sicut ex nihilo aliquid fieret. quod est falsuꝫ q2 materia est aliquid. Scd̄m patꝫ. q2 ex quādoq3 ꝑcat tm̄ sicut post. ꝛ sic accipitur cū dr̄ ex mane fit meridies. et sic ē verum q᷒ ex nihilo aliquid fit. i. post nihil. Non tamē est ordo accipiendus in ista loquutōne ꝑm tp̄s. sed ꝑm naturam. q2 si mūdus esset ab eterno creatus a deo. tunc non precessisset non esse mūdi eē mūdi in tp̄e. sed tm̄ naturalr̄ quia cōcipiendo essentiam diuinam concipimus absolute nō esse mūdi. ꝛ illa eēntia naturaliter est añ mundū. Uel p̄t dici q᷒ ex dicat circunstantiā cause materialis negate sic q᷒ negatio cadat supra illaꝫ ꝑpositionē ex. vt sit sensus ex nihilo aliquid fit. id est nō ex aliquo fit aliquid

Ar. Om̄e accñs seq̄tur suū subiectū. sed creatio intelligit̄ ꝑcedere creaturā. ḡ nō est accñs eius. ¶ Dōm q᷒ creatio accipit̄ duplr̄. vno mō ex p̄te obiecti siue termini qd̄ est ip̄e deus. ꝛ sic creatio ꝑcedit ip̄am creaturā. sic eñ intelligit̄ creatura ꝓcedere a deo ꝑ creationeꝫ Alio mō accipit̄ creatio ex ea p̄te qua cōiungit̄ creature. et sic creatio seq̄tur creaturā. q2 est accñs ip̄ius creature. et om̄e accñs seq̄tur naturalit̄ suū subiectū Et si dicat̄ si creatio est reale accñs. ḡ optet illā fieri ꝑ aliā creationē et sic ꝓcederet̄ in infinitū. Dōm q᷒ hoc non optet. q2 creatio nō est id qd̄ creat̄. sed quo aliq̄d creatur. illud autē qd̄ creatur ꝓcedit ab alio ꝑ creationē mediam

Ar. Om̄e qd̄ fit potuit fieri. vel possibile fuit fieri anq̄ fieret. sed potētia ꝑcat materiā. ḡ qd̄ fit ꝑ habuit materiā. ꝛ ꝑ ꝯñs nō fit ex nihilo Maior ꝓbat̄. q2 al's non posset fieri ¶ Dōm q᷒ in isto argumēto est fallacia equiuocationis. q2 potētia accipit̄ duplr̄. vno mō pro potētia materie que est ip̄amet materia. Et sic maior est falsa ꝛ minor vera. q2 nō est verū q᷒ omne qd̄ fit possibile fuit fieri ꝑm illā potentiā. Alio mō accipit̄ potentia ꝓ potentia actiua agētis. ꝛ sic maior est vera et minor falsa. q2 hoc qd̄ de nouo fit habuit potentiā ꝓducentem illud qd̄ fit. Etiam si capiat̄ potentia ꝓ potētia logica. tūc nō repugnabat ex p̄te facti q᷒ ip̄m factū fieret. Potētia aūt logica nihil aliud est q̄ non repugnātia terminoꝝ. q2 ergo creatura non habet repugnantiam ad esse. ideo possibile fuit ip̄am esse anteq̄ esset ꝑm talem potentiam

Ar. Si creatio esset possibilis tūc simul essent fieri et factum esse. sed hoc est falsum. q2 ꝑ fieri ꝑcedit factū esse. ḡ ꝛc̄. ¶ Dōm q᷒ duplices sunt mutatiōes scꝫ successiue ꝛ instātanee. Successiue fiunt in tempore. sicut alteratio ꝛ locimutatio. ꝛ in talibus verū est q᷒ fieri ꝑcedit factum esse. qnia in toto tempore talis res fit. et in fine temporis facta est Alie sunt mutationes instantanee que fiunt in instanti sicut generatio ꝛ corruptio. ꝛ in talibus simul est fieri ꝛ factuꝫ esse. quia dum fiunt simul sunt cum instans in quo fiunt sit indiuisibile. ꝛ tale fieri significatur per creationem

Qr. Utrum creationem esse posset cognosci naturali lumine ¶ Dicendū q᷒ lumen naturale capitur dupliciter. vno modo dicit̄ lumen naturale mediuꝫ cognoscendi sumptuꝫ ex principijs scientie naturalis. et sic creationem esse nō potest cognosci siue sciri ex lumine naturali. quia phus naturalis dicit q᷒ ex nihilo nihil fit. ſꝫ omne quod fit fit ex materia. Alio modo capitur lumē naturale pro medio cognoscendi sumpto ex lumine naturalis rōnis. ꝛ sic potest sciri ex lumine naturali q᷒ creatio sit sicut patuit ex rōnibus prius adductis. Et iterū posset sic argui. materia ꝑma ē. vel ergo est ex aliquo ꝓducta vel ex nihilo. nō potest dici q᷒ sit ꝓducta ex aliquo. quia si esſꝫ producta ex aliquo tunc materia haberet materiaꝫ ex qua esset ꝓducta. et iterū illa materia aliā. sic q᷒ fieret ꝓcessus in infinitū. ḡ erit ex nihilo. qd̄ est eam esse creatam

Ar. Per fidem cognoscimus creatiōem esse. ḡ non potest haberi ex lumine naturalis rōnis ¶ Dicendū est dupliciter. primo q᷒ creatio capitur duplr̄. vno modo absolute. ꝛ sic potest cognosci creatōnem esse ex lumine rōis naturalis. Alio modo capitur creatio ꝑm q᷒ ē facta cum certis circūstantijs. scꝫ in ꝑncipio tēporis. et q᷒ om̄ia sunt creata simul ꝛ distincta in septeꝫ dieb9. ꝛ sic de alijs circūstantijs. ꝛ isto modo creatio tenetur ꝛ habetur ꝑ fidem. Uel potest dici q᷒ nō est incōueniens aliquod eē demonstratū apud p̄hm quod est creditū apud laicum Non eñ possunt omes hoies intendere acq̄sitioni scie. et ideo necesse fuit etiā aliqua tradere ꝑ fidem ꝑ deoris que tamē possunt demōstrari apud sapientes. sicut dicit Doctor sanctus in ꝑmo libro cōtra gentiles

Qr. Utrum infinitū sit nobis ignotū ¶ Dicendū q᷒ infinitū capitur dupliciter. vno modo pro infinito formali. ꝛ sic infinitum est nobis simplr̄ ignotuꝫ in lumine naturali. Alio modo accipitur infinitum pro infinito materiali quod est duplex. vnū est infinitū materiale acceptum cathegreumatice. ꝛ hoc iterū a nobis non cognoscitur ꝑm q᷒ est infinitum. Aliud est infinitū captū syncathegreumatice. ꝛ sic p̄t infinitū a nobis cognosci. Et est rō illius diuisionis. quia infinitū dicit̄ penes negatōem finis siue termini. ſꝫ dupliciter aliquid finitur. vno modo per materiā. quia cum om̄is forma naturalis sit cōmunicabilis. oportet q᷒ recipiat incōmunicabilitatem ex materia. ꝛ sic terminat̄ ꝑ materiā ad esse indiuiduale. Alio mō aliquid terminat̄ siue finitur ꝑ formā. sicut cōtingit de rebus habentib9 aliquā sp̄em que terminat̄ ꝑ differentiam specificā. Ergo etiā ꝑ oppositū duplex erit infinitū. s. materiale ꝛ formale. dr̄ aūt infinitū formale ꝑ negatōem cāe materialis. q2 scꝫ nō habꝫ materiā in quā recipit̄. ꝛ sic forma que naturaliter subsistit sine materia vocatur infinita. sicut est forma in substantijs separatis. Et ideo dr̄ autor libri causaꝝ. q᷒ intelligētia est infinita versus inferius Et dicit̄ notanter versus inferius. quia in ordine ad materialia intelligentie sunt infinite. quia non habēt materiā sed tamen in ordine ad superius scꝫ in ordine ad deuꝫ. sic sunt simpliciter finite. ꝛ hoc ideo. quia q̄uis nō habeāt tales intelligentie formā acceptā in materiā. habēt tamen esse receptum in essentiā determinate speciei. ꝛ ideo sunt simplr̄ finite formaliter per differentiā specificā nobis tamen naturaliter ignotā. sunt eñ in aliquo ꝑdicamento. q2 in ꝑdicamento substātie. Sed essentia diuina est simpliciter infinita. tū ꝑmo. q2 nō recipit̄ in materiā. tū secundo. q2 sua essentia nō est alicuius determinate sp̄ei. Ex hoc patet correlarie primo. q᷒ nulla substantia materialis potest dici infinita aliquo istoꝝ modoꝝ. Non eñ p̄t esse infinita materialiter. q2 hꝫ materiā in quā recipit̄. ꝛ sic finitur indiuidualiter. nec est infinita formaliter. q2 hꝫ essen/

tiā determinate spēi. Oīs em̄ creatura est finita formaliter. q2 hȝ essentiā determinate spēi. Quis tn̄ q̄dam creatura scȝ imaterialis possȝ dici infinita materialiter. q2 nō hȝ materiā. Patȝ scd̄o. q solus deus est infinitus formaliter. Sed infinitū materiale d2 p priuationē termini formalis. iō si materia subsisteret absq3 oīni forma ipa dicere̾ infinita materialiter. ⁊ q2 q̄ntitas se tenet ex pte materie. ideo si esset aliq̄ quātitas extensa sine termīo diceretur infinita materialiter. Hoc g̊ infinitū accipi̾ duplici̾ vno mō cathegreumatice. ⁊ tunc infinitū s̾cat quātitatē extēsam sine termīo. ⁊ hoc infinitū reprobat Aresto. tercio huius. Alio mō capi̾ infinitū syncathegreumatice. et tūc valet in ꝯtinuis nō tantū q̄n maius. et in discret̾ nō tot q̄n plura. Istis p̄suppositis rn̄dendū est clarius et magis apte p tres cōclusiones. Prima est. infinitum formale est nobis ignotū in lumine naturali. Dici̾ notāter nobis. q2 hoc infinitū formale est s̾m se maxie cognoscibile cū sit maxie in actu. sed q2 excedit ꝓportiōeȝ nostri intellectus. iō nō est a nobis cognoscibile Dici̾ etiā notanter in lumine naturali. q2 in lumīe glie q̊ intellectus nr̄ eleuatur ad vnionē intelligibilē p lumē glie cū diuina essentia sic deus q̇ est infinitum formale poterit a nobis cognosci nō tn̄ eo mō quo deus cognoscit seipm̄. q2 cognoscit seipsum ꝯp̄hensiue. q2 ꝯp̄hendit seipm̄. sic aūt non p̄t aliqua creatura etiā in gloria existēs cognoscere deū Secunda cōclusio est. infinitū acceptū materialiter ⁊ cathegreumatice est s̾m se nobis ignotū s̾m rōem infiniti. Dicebat̾ notāter nobis. q2 intellectus diuinus posset etiā tale infinitū si esset cognoscere nō eo modo quo intellectus noster cognoscit. scȝ p successionē partiū. sed colligēdo omnia in vno nūc eternitatis. ⁊ sic deus cognoscit oīa que sunt in potentia sua que tn̄ sunt infinita. Noster aūt intellectus nō p̄t cognoscere tale infinitū. cuius rō est. q2 intellectus noster accipit suā cognitionē ex phātasmatib9. ⁊ sic cognoscit vnū post alterū. cū ergo infiniti non sit terminus ⁊ finis nō potest intellectus noster capere tale infinitum. nec potest habere spēm intelligibilē illius infiniti. Tercia cōclusio est. infinitū acceptū materialiter ⁊ syncathegreumatice potest a nobis cognosci. cuius rō est. q̇a q̄libet potentia naturaliter cognoscere potest suū obiectuȝ. sed tale infinitū ꝯtine̾ sub obiecto intellectus qđ est q̇dditas rei materialis. ergo p̄t tale infinitū p intellectū nostrū ꝯgnosci. Minor pȝ. q2 continuū d2 sic infinitū. ⁊ cōtinuū ꝯtinetur sub q̇dditate rei materialis. ē em̄ tale infinitum ꝓportionatū spēi intelligibili. q2 spēs intelligibilis representat vniuersale quod vniuersale s̾m potentiā cōtinet in se infinita singularia. quia nō tot quin plura.

Ar. Deus est infinitus ⁊ est in patria a nobis cognoscibilis. g̊ infinituȝ erit a nobis cognoscibile. scd̄a ps āntis pȝ. q2 in hoc ꝯsistit beatitudo hūana q cognoscat deū. ¶ Dōm q deus in patria est a nob cognoscibilis nō cognitione naturali. sed supnaturali q̄ fit p lumē gloriosum sicut dictum est supra

Ar. Spēs reꝝ sunt infinite. vt d2 in Porphirio. et sunt a nobis cognoscibiles. g̊ infinitū erit a nob cognoscibile ¶ Dōm q sunt duplices spēs reꝝ. q2 q̄dam sunt spēs reꝝ impfectaꝝ. sicut spēs numeroꝝ. et tales st̾ infinite s̾m potentiā. ⁊ ideo s̾m rōem infinitat̾ tales species nō sunt cognoscibiles. Alie sunt spēs reꝝ pfectaꝝ. sicut sunt spēs reꝝ naturaliū. ⁊ tales spēs etiā sunt infinite q̊ ad nos. ⁊ iō nos nō ꝯgnoscim9 nūeꝝ taliū spēꝝ. de ill' tn̄ est scia s̾m q ꝯueniūt in p̄ncipijs cōib9 ⁊ s̾m q hn̄t aliquā cōem passionē. sicut in p̄ncipio huius dictum est.

Ar. Plura corpa pn̄t esse in eodē loco imo infinita g̊ a sili poterint infinite spēs eē apud intellectū. Añs ꝓbatur. q2 ea rōne qua duo corpa pn̄t esse in eodē loco ⁊ infinita ¶ Dōm q plus repugnat infinitas seu indeterminatas spēs intelligibiles eē apud intellectū q̄3 plura corpa ⁊ infinita esse in eodē loco. q2 plura corpa nō veniūt necāario in vnū locū p successionē. sȝ necē ē spēs intelligibiles venire ad intellectū successiue. In illis aūt in q̇b9 est successio vnū natural'r ē p9 alteꝝ qđ repugnat ifinito.

Ar. Intellectus noster est v̾tus inorganica. g̊ est virtus infinita. ¶ Dōm q aliq̄ forma p̄t dici infinita dupl'r. vno° simpl'r. q2 scȝ nō hȝ essentiā cōtractā ad determinatā spēm. ⁊ sic sola eēntia diuina d2 infinita. Alio° d2 aliq̄ forma infinita s̾m q̇d. q2 scȝ nō hȝ materiaȝ in quā recipi̾. ⁊ sic intellectus d2 infinitus. Et qn̄ d2 aīa rōnalis recipi̾ in materiā. g̊ etiam intellectus q̇ est in aīa. Dōm q dupl'r ꝯtingit formā recipi in materiā. vno mō q2 imergi̾ materie sicut in brutis cōtingit. in q̇b9 nō ē forma eleuata sup materiā. Alio° forma est in materia sic tn̄ q sit supra materiā eleuata s̾m esse. sicut pȝ de aīa hūana. ⁊ ideo talis forma est quodāmodo sincathegreumatice infinita. q2 nō potest in tot opari q̄n in plura. Etiaȝ ex hoc q intellectus est virtus inorganica s̾m quid est sincathegreumatice infinitus

Ar Utrū entia naturalia sint ad maximū ⁊ mīmū determīata ¶ Dōm q sic. ⁊ hoc p̄t ꝓbari p̄mo generał'r. scd̄o spēalit̾. General'r q̇ ad maximū ꝓbat̾. q2 in reb9 naturalib9 nō inueni̾ infinituȝ. sicut ꝓbat̾ 3° hui9. g̊ res naturales st̾ determīate ad maxim. cū em̄ res naturales sint finite. g̊ hn̄t terminū q̄titatiuū Quo ad minimū sic pȝ. q2 s̾m Ar̾. in h̾ textu dabilis est mīma caro. q̄ si vlteri9 diuidat̾ resolui̾ in ꝯtinēs. scȝ in aereȝ vel aquā. q̄ cōtinēt talē carnē. Scd̄o p̄t ꝓbari spēalit̾ p ea q̄ inueniun̾ in reb9 naturalib9. In reb9 em̄ naturalib9 tria inueniun̾ s. q̄titas. v̾tus actiua ⁊ passiua. et q̄litatiue dispōnes. sed nullū hoꝝ p̄t eē infinitū. p̄mo em̄ dat̾ maximū et mīmū in q̄titate. Qđ p̄t dupl'r ꝓbari. vno° accipiēdo q̄titatē corpalē absolute. scd̄o° accipiēdo q̄titatē corporeā p ꝯpatōem ad determīatā spēm. Capiēdo absolute q̄titatē corporeā in vniuerso ē dabile maxim corp9 scȝ p̄muȝ celū. ⁊ mīmū qđ vlteri9 diuidi nō p̄t. scȝ mīma caro Etiā cōpando q̄titatē ad determīatā spēm scȝ aīalis est dabil' q̄titas maxia ⁊ mīma etiā intrīsece. Probat̾ q2 q̄libȝ res hn̄s spēm hȝ determīatā naturā illi9 spēi. g̊ etiā hȝ determīata accn̄tia q̄ ꝯsequun̾ spēm. sed q̄titas ē accn̄s cōseques spēm. g̊ etiā habebit determīata accn̄tia ⁊ determinatā q̄titatē. Et h̾ iō est. q2 oȝ accn̄tia cuiuslibet rei ꝓportionari fini ad quē tal' res ordinat̾. sed indetermīata q̄titas nō ꝯueniret opationi aīalis q̄ est finis aīalis. g̊ optet q̄titatē determīatā eē in q̄libet aīali. Scd̄o inueni̾ in reb9 naturalib9 maxim ⁊ mīmū s̾m v̾tutes actīas ⁊ passiuas nō solū extrīsece sȝ etiā intrīsece. Circa qđ sciēdū est q aliq̄ moderni dicūt q in reb9 naturalib9 det̾ maximū et mīmū extrīsece. q2 scȝ illđ maxim penes qđ sumi̾ determinatio nō p̄t attingi a re naturali. nec mīmū p̄t attigi. ita q s̾m eos oīs virtus rei est infra maxim ⁊ sup mīmū. sed antiq̄ dicūt q etiā det̾ maxim ⁊ mīmū intrinsece sic. scȝ q spēs rei natural' et̾ possit attigere h̾ maxim ad qđ detmi

natur talis spēs in maximo. silr dōm est de mīmo Datur igr maximū ꝛ mīmū intrinsece in potētijs actiuis. sicut pt dari maxim pōdus qd sortes pt portare ꝛ nō ampli⁹ ¶ Tercio pz idē in qlitatis dispōnib. qꝛ ē dare maximā raritatē in igne naturalr disposito. silr in aq ꝛ in aere. qꝛ videm⁹ qꝫ si aq multū rarefiat resoluitr in aerē. et si aer multū rarefiat resoluitr in ignē. silr ē dare summā velocitatē in motu diurno. Et cā oim dictoꝝ ē ista. qꝛ nature reꝝ sunt determiate ꝑ3 sua pn͡a. ꝫ ex determiatōe pncipioꝝ sumitr determia⁰ in eē q̄tītatio ad dimēsiōes q̄tītatiās Silr determia⁰ ad posse q̄tū ad q̄litates actiās ꝛ passiuas. ꝛ ad opari q̄tū ad q̄litatiuas dispōes. q̄ stꝫ pncipiū operandi

Ar. Minima caro est aliqd ꝯtinuū. g̊ diuiditr in infinitū ¶ Dōm qꝫ mīma caro pt accipi dupliciṫ ex ꝑte q̄tītatis. vno⁰ capiēdo q̄tītatē carnis mathematice siue logice. i. sine ordine ad corpus phisicū in q̊ est talr q̄tītas. ꝛ sic q̄libet q̄tītas pt diuidi in infinitū. ꝛ sic non datr mīma caro ꝯsiderādo s. in ipa absolutā q̄tītatē. Alio mō capitr q̄tītas phisice. i. ꝑm habitudinē ad aliquā spēm rei naturalis vel ad aliqd corpus phisicū. ꝛ sic loquēdo de q̄tītate carnis ꝑm spēm carnis nō pt q̄tītas carnis diuidi in infinitū. sed est dabilr mīma caro. et h̄ est qd dt Arꝫ. in textu. qꝛ si mīma caro diuideretr nō maneret caro. ꝫ resolueretr in continēs. ita qꝫ caro nō teneret illam naturam phisicam quam prius habuit.

Ar. In spē hūana hoīes stꝫ dr̄ntes in q̄tītate. g̊ ibi nō est determiatio ad maximū ꝛ ad mīmū. Dicendū qꝫ q̄tītas in spē hūana h3 determiationē ad maximū ꝛ ad mīmū q̄uis inter illa q̄dā plus accedāt ad maximū. ꝛ aliq pl⁹ ad mīmū. ꝫ nō pt aliqs hō abūdare in illa quātitate ꝑm quā sumitr maximū in illa spē. nec deficere in illa ꝑm quā sumitur minimū in illa specie. licet ille quātitates sint nobis ignote

Ar. Oportet potentiā actiuā excedere ipm patiēs g̊ opz potentiā portatiuā sortis excedere resistētiā ipius pōderis. qꝛ a ꝓportōe eq̄litatis nō est actio Vlr g̊ excedit in indiuisibili vel in diuisibili. nō pmū. qꝛ in indiuisibili nō pt fieri excessus. g̊ scdm ꝛ ꝑ ꝯn̄s poterit aliqd addi qd est ꝯ dicta ¶ Dōm qꝫ potētia sortis excedit. sed talis excessus est in aliq̊ indiuisibili phisice. ꝛ iō etiam phisice nō pt aliqd addi ad pōdus. q̄lis nō portaret. q̄a si aliqd adderetr tūc nō fuisset determiat⁹ ad pmū pōdus sicut ad maximū qd tn̄ supponitr Et si dicatr. indiuisibile nō facit excessuz. Dōz qꝫ indiuisibile facit excessuz phisice ꝫ nō mathematice. i. ꝑm rē. q̄uis nō ꝑm diuisibilitatē q̄tītatiuā. Et silr pt itelligi de ꝟtutib passiuis. qꝛ virtus passiua ē detmiata ad mīmū a q̊ pt pati. sicut visus nō pt pati a q̊cūqꝫ ꝑuo colore. nec audit⁹ a q̊cūqꝫ paruo

Ar. Dato maximo homine adhuc pt dari sonori maior. g̊ entia naturalia nō erūt determiata ad maximū ꝛ ad mīmū. Ans ꝓbatur. qꝛ dato maxīo homie pt corpus humanū rarefieri. ꝛ sic fieri maius. ¶ Dicendū qꝫ hō vel q̄cunqꝫ res naturalis pt capi duplr. vno⁰ ꝑm qꝫ h3 subam ꝑmanēdi in natura. ꝛ sic nō pt dato maximo hoīe corpus humanū rarefieri. qꝛ non maneret suba nature. ꝫ ꝑ talē innaturalē rarefactōez corrūpetr Alio⁰ accipitr hō vl alia res naturalr ꝑm qꝫ disponitr ad corruptōem et sic dato maxīo in re naturali adhuc res naturalr pt vlterius rarefieri ꝛ disponi ad corruptiōez. ꝛ iō bn̄ dicebatur qꝫ res naturales. i. res ꝑm qꝫ hn̄t aliquā naturā nō pn̄t in infinitū augmētari. qꝛ natura in illis reb corrumperetr.

Ar. Intellectus human⁹ est ens naturale. ꝛ tn̄ nō ē determinat⁹ ad maximū ꝛ minimū Assumptū ꝓ pma ꝑte pz. qꝛ est ens in materia. g̊ naturale ¶ Dōm ad pmā ꝑtē assumpti qꝫ intellect⁹ nō est ens naturale. ꝫ supnaturalē. qꝛ nō depēdet intellectus hūanus ex materia in esse ꝛ ꝯseruari sicut forme naturales. nec etiā acq̄ritr virtute naturali effectiē. sed solū dispositiē. Ad scdam ꝑtē assumpti dōm. qꝫ intellect⁹ etiā q̄dammō est determinatus ad maximū ꝛ ad minimū. qꝛ maximū intelligibile est q̄dditas rei naturalr q̄ est suū obiectuz qd ꝑfectissime cognoscit. ꝛ minimū intelligibile est ipa materia q̄ ꝯgnoscitur semꝑ ꝑ analogiā ad formā

Ar. Motus ꝛ tps stꝫ entia naturalia. ꝛ tn̄ durant in infinitū. Qꝫ āt sint entia naturalia pz. q̄a stꝫ passiones entiū naturaliū ¶ Dōm qꝫ motus ꝛ tps pn̄t duplr capi. vno⁰ q̄tū ad id qd actu inuenitr in ipis. et sic stꝫ finita ꝛ determiata ad maximū. Alio⁰ capiuntr quātū ad id qd potētia ꝛ successione in eis repitr. ꝛ sic stꝫ infinita qꝛ tps pt durare ꝑm successionē in infinitū. silr et motus. vnūqdqꝫ aūt dz denoīari ab illo qd est in actu. vt dꝛ secūdo huius. ꝛ sic simplr dōm est qꝫ sint entia finita

Ar. Aresto. dt in scdo de aīa. qꝫ ignis crescit in infinitū apposito ꝯbustibili. sed ignis est ens naturale. ergo entia naturalia non stꝫ determiata ad maximū ¶ Dōm qꝫ Aresto. loq̄tur ibi cōditionalitr. ꝛ sicut ans illius ꝯditionalis est impossibile sic ꝛ ꝯn̄s. Dicit em̄ sic. qꝫ si igni apponātur infinita cōbustibilia tūc in infinitū augebitr. sed impossibile est apponere infinita cōbustibilia. q̄a si q̄ttuor elemēta ꝛ mixta essent cōuersa in ignē tūc nō eent plura ignibilia. Scdo dōm qꝫ Arestꝫ. in illa autoritate loquitr ꝯpatiue. ꝯꝑando scꝫ ignē ad aīata. qꝛ in aīatis est determiatio ad maximū ꝛ ad mīmū ex ꝑte forme. qꝛ forma in aīatis nō pt informare quācunqꝫ materiam. sed ignis nō ē sic determiatus ex ꝑte forme. qꝛ forma ignis inq̄ntū ignis pt quācūqꝫ materiā infoꝛare siue magnā siue ꝑuā. vt latius dꝛ in scdo de aīa Et qn̄ q̄ritr. vtꝝ dato maxīo igne posset addi stuppa vel lignū. Dōm qꝫ questio ꝑsupponit falsum. qꝛ dato maximo igne nō esset stuppa ignibilis. Vel posset dici qꝫ dato maximo igne si in vna ꝑte adderetr aliqd quocūqꝫ mō. tūc in alia ꝑte fieret condensatio et sic maneret quātitas ignis. que ꝑus fuit

Omnes igitr ꝯtraria pncipia faciūt ꝛ dicētes. qꝫ vnū sit oīe ꝛ vnū imobile. Permenides em̄ calidū ꝛ frigidū pncipia facit Hec āt appellat ignē ꝛ terrā. Et q̄dam rarū ꝛ densum. Et Democritus firmū ꝛ inane. Quoꝝ aliud q̄dem sicut q̄d est. aliud aūt sicut qd nō est esse dꝛ Adhuc positōe ꝛ figura ꝛ ordine. Hec aūt genera cōtrarioꝝ sunt Positione sursum ꝛ deorsum. ante ꝛ retro. Figura angulus. rectū circulatum. Ex q̄dem igitur cōtraria quodammodo omnes faciunt principia manifestum est

¶ Postq̄ Aresto. determinauit de ṗncipiis nature ꝑm opiniones antiq̄ꝝ. hic ꝯñter incipit inq̄rere veritatē. ꝛ primo facit hoc ꝑ modū disputatōis siue disputatiue ex ꝓbabilibꝫ ꝓcedēdo. Scđo facit hoc demōstratiue. ibi (Sic igiṫ nos dicam⁹. Circa ṗᵐ ṗᵒ inq̄rit de cōtrarietate ṗncipioꝝ. scđo de nūero ipoꝝ. ibi Consequēs āt vtiq̄. Circa primū tria facit. ṗmo ꝓponit opiniōes antiq̄ꝝ de contrarietate ṗncipioꝝ. Scđo inducit circa hoc rōeꝫ. ibi Et hoc rōnabiliter. Et tercio ōndit q̄ñ phi ꝯñter se habebāt ponēdo ṗncipia ꝯ̄ria. ibi Vsq̄ q̄dē igiṫ. Dicit ḡ primo ꝙ oēs antiq̄ dicūt ṗncipia eē ꝯ̄ria. ꝛ hoc ꝓbat ꝑ tres opiniones q̄si a sufficiēti diuisione. qꝛ aliq̄ ponebāt vnum principiū innaturaliṫ loquētes. sicut ꝑmenides ꝛ mellissus. ꝛ illi etiā dicebāt ꝯ̄rietatē esse in principio. qꝛ ꝑmenides dixit oīa eē vnū ꝑm rōem. sed plura ꝑm sensuꝫ. ꝛ inq̄ntū sunt plura ponit in eis ꝯ̄ria pricipia. s. calidū ꝛ frigiduꝫ et đt calidū esse ignē. ꝛ frigidū eē terrā nō distinguēs accidēs a subiecto Alii ponebāt vnū ṗnᵐ mobile. ꝛ sīt naturaliter loquuti. ꝛ illi etiā ponebāt cōtrarietatē in illo ṗncipio. q̄đ posuerūt esse mobile. qꝛ dicebāt hoc principium diuersificari ꝑm raꝛ et dēsum. Alii vero ponebāt infinita pricipia. sicut Democritus. ꝛ illi silr ponebāt ꝯ̄rietatē in pricipiis. qꝛ Democritus dixit corꝑa athomalia differre ꝑm plenū ꝛ vacuū. Itē dicebat ea differre ꝑm figurā positionē ꝛ ordinē Figura. qꝛ aliq̄ eēnt corꝑa athomalia recta. aliq̄ circularia. Pōne qꝛ aliq̄ eēnt athomi sursum aliq̄ deorsum. Ordine. qꝛ aliq̄ essent ṗores ꝛ aliq̄ posteriores.

Dr. Quare Arest. nō đt aliq̄d de opiniōe Anaxagore ꝛ Empe ¶ Dōm ꝙ iō. qꝛ pri⁹ dcm̄ est. s. in ṗnᵒ. ꝙ ipi ponūt ꝯ̄rietatē i ṗnᵒ. qꝛ dcm̄ fuit ꝙ ipsi dicebāt generatōem ꝛ corruptionē fieri ꝯgregatōne ꝛ segregatōe. ꝛ illa sīt ꝯ̄ria. nō ḡ fuit nccē repetere illoꝝ opiniōeꝫ

Ar. Prius dcm̄ est ꝙ ꝑmenides posuit tm̄ vnū ṗncipiū. ḡ nūc male đr ꝙ ponat duo principia. s. ignē ꝛ terrā. calidū ꝛ frigidum ¶ Dōm ꝙ ꝑmenides dixit tm̄ vnū eē pricipiū ꝑm rōem ꝛ subam. sed ꝑm apparētiaꝫ sensus eēnt duo pricipia. qꝛ ꝑm sensum apparet ꝙ calor sit principiū reꝝ in estate. qꝛ generat res. ꝛ frigidū in hyeme qꝛ corrūpit res. ꝛ qꝛ ꝑmenides nondū vidit distinctioneꝫ inter accñs ꝛ subam. iō dixit calorē esse ignē. ꝛ frigidū esse terrā. Posuit ḡ ꝑmenides terrā nō solā. qꝛ sicut prius dictū est nullus ꝑ hoꝝ posuit solā terrā pro principio ꝓpter eius grossiciem. sed posuit terram simul cum igne

Et hoc rōnabiliter. optet em̄ principia neq̄ ex alterutris esse. neq̄ ex aliis eē pñt. sed ex his omnia. ꝯtrariis aūt ṗncipiis insunt hec: ꝓpter id ꝙ ṗma q̄dem nō sunt ex aliis. Ob id vero ꝙ sīt cōtraria nō sunt ex alterutris. Sed oportet hoc in rōne ꝯsiderare q̄liter hoc cōtingat. Accipiendū igiṫ est primū ꝙ oīm q̄ sunt nihil neq̄ facere aptū natū est: neq̄ pati cōtingens a ꝯtingenti. Neq̄ fit q̄dlibet ex quolibet. nisi aliq̄s accipiat scđm accidēs. Qualiter em̄ vtiq̄ fieret album ex musico. nisi accidens sit albo vel nigro musico. sed albū fit q̄dem ex nō albo. ꝛ hoc non ex omni. sed nigro aut mediis. Et musicum ex non musico. sed nō ex omī. sed ex inmusico. aut si aliq̄d est mediuꝫ ipsis. Neq̄ igiṫ corrumpiṫ in cōtingens primū. vt albū nō in musicū. nisi forte ꝑm accidens. sed in nō albū ꝛ in nō cōtingēs sed in nigrū aut mediū. Similiter aūt musicuꝫ in non musicū. sed ex hoc nō in contingens. sed in musicū. aut si ipis aliq̄d mediū est. Silr aūt hoc ꝛ in aliis. q̄m aut nō solum simplicia eoꝝ fiunt. sed etiam ꝯposita ꝑm eandē se habet rōnem. Sed ꝓpter hoc ꝙ opposite dispositiones nō denominate sunt. latet hoc ꝯtingēs. Necesse em̄ est omē cōsonans ex incōsonanti fieri. et incōsonās ex ꝯsonāti. ꝛ corrūpi ꝯsonās in incōsonantiā. ꝛ hanc nō in ꝯtingentē. sed in oppositam. Differt āt nihil incōsonantiā dicere. aut ordine. aut cōpositiōe. Manifestū em̄ est ꝙ eadem sit rō. At vero domus ꝛ statua ꝛ quodlibet aliud fit similiter. Domus q̄dem em̄ fit non ex eo ꝙ cōposita sunt. sed ex eo ꝙ distincta diuisa sunt hec. sic ꝛ statua ꝛ figuratoꝝ aliq̄d ex nō figurato. ꝛ vnūquodq̄ hoꝝ. Amplius q̄dem ordo. alius vero cōpositio quidem sunt Si ergo hoc verū est ꝙ omē q̄d fit. fiat ꝛ corrūpaṫ quod corrumpiṫ. aut ex cōtrariis. aut in ꝯtraria. et in hoꝝ media. media aūt ex ꝯtrariis sunt. vt colores mediī ex albo ꝛ nigro. quare omīa erūt que natura fiunt. aut contraria. aut ex contrariis

¶ Hic ꝯñter Arestoteles ꝓbat ratione quod prius ꝓbauit autoritate antiquoꝝ. scꝫ ꝙ principia sint cōtraria. Et potest ratio sic figurari. quibuscunq̄ cōueniunt cōditiones primoꝝ contrarioꝝ. illa sunt prima cōtraria. Sed principiis cōueniunt conditiones primoꝝ contrarioꝝ. ergo principia sunt prima contraria. Maior ꝓbatur. qꝛ conditiones indicant subiectuꝫ. Minor patet. quia tria sunt de rōne primoꝝ ꝯtrarioꝝ. primū ꝙ non sunt ex aliis secundū ꝙ non sunt ex alterutris. id est vnuꝫ ex alio. tercium. ꝙ alia sunt ex ipis. Ista autem tria cōueniunt etiaꝫ primis ṗncipiis. qꝛ prima ṗncipia non habēt aliq̄ priora se. ꝛ sic nō fiūt ex aliis. qꝛ ꝯtra rōem ṗmi est habere aliq̄d prius se. principia etiā nō fiunt ex se inuicē. ꝛ sic non fiunt ex alterutris. ꝛ qꝛ prima sunt sic omnia alia fiunt ex ipsis

Tūc ibi. Sed oportet hoc. Aresto. diligentius inuestigat vltimā cōditionē pmorꝝ cōtrariorꝝ. qꝛ illa est minus manifesta. s. ꝙ oīa fiūt ex ꝯrijs. Et dt ꝙ actio ꝛ passio nō pñt accidere inter cōtingētia. i. inter ea q̄ cōtingūt sil' eē. vel inter cōtingētia. i. inṫ indeterminata nisi forte ꝑ accñs. sed oportet actionē ꝛ passionē fieri inter ꝯria. qđ in textu inductiue ad longū ꝓbaṫ. qꝛ oīa q̄ fiūt vel sunt simplicia vl' cōposita. sed in oībꝫ his aliqđ fit ex ꝯrijs. In simplicibus pꝫ. qꝛ musicū fit ex imusico. albū ex nō albo. Silr ex ꝯpositis cōsonās. i. cōpositū fit ex incōsonāte. i. ex incōposito Et rō istorꝝ est extra textū. qꝛ oē qđ fit nō est anq̄ȝ fit. ħ ergo nō esse qđ p̄cedit fieri ꝯtrariaṫ illi esse qđ postea fit capiēdo cōtrarietatē ꝓut se extēdit ad ꝑuationē oppositā. oportet ḡ omē esse habere ꝑus nō esse qđ est sibi contrariū. Silr qđ corrumpiṫ prius est anteq̄ȝ corrūpaṫ. ꝛ hoc esse cōtrariaṫ nō esse. qđ acq̄ritur ꝑ corruptionē

Usq̄ȝ q̄dē igiṫ ħ fere sequuti sṫ ꝛ aliorꝝ plurimi queādmodū diximꝰ ꝑus Oēs em̄ elementa ꝛ ab ipis vocata ꝑncipia ꝛ ꝗ̄a sine rōne ponētes tñ ꝯtraria dicūt taq̄ȝ ab ipa veritate coacti

¶ Postq̄ȝ Aresto. ꝓbauit ꝙ ꝑncipia sṫ cōtraria. iam ponit phs motiuū antiq̄rꝝ q̄re ponerēt ꝑncipia ꝯria. Scđo ponit ꝯuenientiā ꝛ drām iporꝝ in tali pōne. ibi. Differūt tñ. Quo ad ꝑmū vult ꝙ antiq̄ phi ponebāt ꝑncipia esse cōtraria nō moti aliq̄ rōe sed coacti ipsa veritate. qꝛ in ipsam veritatē intellectus naturaliter inclinatur licet q̄nq̄ȝ rationē veritatis non percipiat

Ar. Coactio fit ꝑ motū violentū. sed intellectꝰ naturaliter inclinaṫ ad veritatē. ḡ nō cogiṫ ad veritatē ¶ Dōm ꝙ intellectꝰ noster accipiṫ duplr. vno° absolute. ꝛ sic nō cogiṫ ꝑ veritatē. qꝛ coactio dt motū violentū. sed intellectꝰ noster inclinaṫ in veritatē sicut in suū finē. sic ḡ res rōe carētes nō dicūṫ cogi q̄n tendūt in suos fines ita nō dr intellectꝰ cogi q̄n tēdit i veritatē. Alio° dr aliq̄d cogi ꝑ accñs. s. ꝑ ꝯꝑatiōem ad rōem q̄ habeṫ cōtra veritatē. ꝛ sic intellectꝰ pt cogi ad dimittendū illā rōem et assentiendū veritati. ꝛ sic cogiṫ ꝑ ꝯꝑatiōem ad rōnem falsam quā ꝑus intellectus accepit ꝛ nō absolute. Vl' dicendū ꝙ coactio q̄nq̄ȝ idē est qđ coagitatio. ꝛ sic aliq̄ coactio pt esse naturalis. Potest etiā aliter dici. ꝙ si coactō dicat necessitatē absq̄ȝ violētia. tūc etiā intellectus pt cogi nō aūt volūtas. qꝛ volūtas hꝫ libertatē. intellectꝰ vero nō. ꝛ sic dici solet ꝙ veritas vincit intellectū. etiā veritas creata. sed nullū bonū creatū pt vincere voluntatē quin voluntas tendere posset in oppositum illius.

Differūt tñ abinuicē. in eo ꝙ alij q̄dem ꝑora alij posteriora accipiūt. Et qꝛ hi q̄dem notiora ꝟm rōem. illi āt ꝟm sensum Hi q̄dē calidū ꝛ frigidū. hi aūt hūidū ꝛ siccū. alij āt nūerꝝ imparez et parē Quidā āt ꝯcordiā ꝛ discordiā causas ponūt generatōis ꝛ corruptōis. Hec aūt ab inuicē differūt ꝟm dictū modū Quare est eadem dicere q̄dam mō ꝛ altera ab inuicē. Altera q̄dez queādmodū videbiṫ pluribꝫ Eadē aūt ꝟm analogiā Accipiūt ei ex eadē coordiatōe. Hec q̄dē em̄ ꝯtinēt. Alia aūt ꝯtinenṫ ꝯtrariorꝝ Sic igiṫ silr dicūt ꝛ aliṫ ꝛ peius ꝛ melius. Et hi q̄dē notiora ꝟm rōem. sicut dcm̄ est ꝑus. illi aūt ꝟm sensū. Uniuersale q̄dē ꝟm rōem notū est. singulare aūt ꝟm sensū. Rō quidē em̄ vl'is est. sensus aūt ꝑticularis. vt magnū ꝛ paruū ꝟm rōnem est rarum aūt et densum ꝟm sensum. Ex quidē igiṫ cōtraria oportet esse principia manifestū est

¶ Postq̄ȝ Aresto. dixit ꝙ ꝑncipia sint cōtraria. hic ꝯñter ponit drñas ꝛ cōueniētias antiq̄rꝝ in tali pōne. Et p° ponit duas drās. q̄rꝝ ꝑma est. qꝛ aliqui ponebāt ꝑncipia eē priora ꝯria. aliq̄ posteriora. Scđa drña. aliq̄ posuerūt ꝑncipia eē notiora ꝟm rōem. sicut illi q̄ ponebāt nūerꝝ parē ꝛ imparē. ꝯcordiā ꝛ discordiā sicut Empe. qꝛ illa sṫ notiora ꝟm intellectū cū sint cōiora. Aliq̄ ponebāt ea eē notiora ꝟm sensum. vt Permenides qui posuit calidum et frigidum Deinde ibi. Quare est eadē Ponit tres conueniētias q̄rꝝ ꝑma est. ꝙ ꝑncipia sunt ad inuicē cōtraria. Scđa est. qꝛ vnū ꝑncipiū est melius ꝛ alterꝝ ꝑ[e]ius. Terciū est ꝙ oīa ꝑncipia sunt notiora. differebāt tñ in hoc sicut dictū est. qꝛ q̄dam ponebāt notiora ꝟm rōem. alij vero ꝟm sensū. notiora ꝟm rōem sicut hi q̄ ponebāt vniuersaliora. q̄m vl'e est ꝟm rōem notiꝰ. sicut singularia ꝟm sensum. Ultimo q̄si epilogādo ꝯcludit qđ intendiṫ. s. ꝙ ꝑncipia sunt contraria.

Queriṫ. Utrꝝ cōditiōes ꝑncipiorꝝ sint rōnabiliter ꝛ bñ posite ¶ Dōm ꝙ sic. ꝛ rō est qꝛ de rōne ꝑncipij est eē primū. In hoc aūt ꝙ ꝑncipiū est primū duo includunṫ in ipo. vnū est negatio ꝑorꝝ. et ex ħ hꝫ ꝑnꝰ ꝙ nō fit ex alio. Aliud est ꝙ hꝫ ordinē ad posteriora. ꝛ ex ħ cōuenit sibi ꝙ alia fiūt ab ipo. Et qꝛ ꝑncipia sṫ ꝯria ꝯuenit eis alia ꝯditio. s. ꝙ nō fiūt ex alterutris. i. ex seinuicē. qꝛ vnū ꝯriorꝝ nō fit formalr ex alio sicut infra (patebit

Ar. Si ꝑncipia eēnt ꝯria vel hoc intelligereṫ de ꝑncipijs extra genus. sed ħ est falsum. qꝛ illud est tm̄ vnū. s. deus. Aut de ꝑncipijs in genere ꝟm rōem. q̄lia sṫ p̄dicamēta. hoc iterꝝ nō pt dici. qꝛ p̄dicamēta nō sṫ cōtraria. Nec pt intelligi de ꝑncipijs in genere ꝟm rē. qꝛ illa sṫ materia ꝛ forma q̄ nō cōtrariant ¶ Dōm ꝙ triplr possumus loq̄ de ꝑncipijs. vno mō de ꝑncipijs effectiuis. ꝛ in illis nō est cōtrarietas. qꝛ primū efficiens ē vnū tm̄. Et iō pitagorici errauerūt ponētes duo effectiua ꝑncipia. quorꝝ vnū eēt ꝑncipiū bonorꝝ. ꝛ aliud malorꝝ. Et hāc opinionē aliq̄ heretici scꝫ manichei seq̄banṫ dicētes esse vnū principiū bonorꝝ. qꝛ spūaliū rerꝝ. ꝛ aliud malorꝝ qꝛ corꝑaliū. Scđo possumus loq̄ de principijs rerū acceptis ꝟm esse logicū. ꝛ sic p̄dicamēta sunt decē rerū prima ꝑncipia. i. ꝑma p̄dicata formalia ꝑ rōem apprehēsa. et ista iterꝝ nō sṫ ꝯria. Nec istis modis loq̄ṫ ħ textꝰ de ꝑncipijs Tercio mō accipiunṫ ꝑncipia ꝓ ꝑncipijs intrinsecis transmutatōis rerꝝ naturaliū. et sic sunt tria pricipia scꝫ materia forma ꝛ ꝑuatio. ꝛ illa sunt ad inuicem contraria. qꝛ priuatio cōtrariaṫ forme accipiendo cōtrarietatem

cõiter. dr notãter intrinsecis ꝓpter cãm efficientẽ ⁊ finalẽ q̄ sunt ṗncipia extrĩseca. Addit̃ reꝝ naturaliũ. ꝓpter ṗncipia reꝝ spũaliũ q̄ ẜm doctorẽ sctm̃ simpl'r nullã h̃nt materiã. Adiungit̃ etiã trãsmutatõis. q꞉ res naturales neccãrio habẽt ista tria ṗncipia ꝓut mobiles sunt ⁊ trãsmutabiles. sufficiũt em̃ duo pricipia ad cõstitutionẽ rei. ꜩ ad mobilitatẽ reqrunt̃ tria. q꞉ motus fit ex priuatione in formã. vel ex forma in priuationẽ. sed materia est subiectum illius trãsmutationis

Ar. Scd̃a ⁊ tercia cõditio repugnãt. ꝓbatur. q꞉ secũda dr̃ ꝙ cõtraria nõ fiũt ex alterutris. sed tercia dr̃ ꝙ om̃ia fiunt ex cõtrarijs ¶ Dõm ꝙ cõtraria accipiunt̃ dupl'r. vno mõ formaliter. ⁊ sic vnũ ꝯtrarioꝝ nõ p̄t fieri ex alio. q꞉ albedo non p̄t fieri ex nigredine. ⁊ sic saluat̃ scd̃a conditio q̄ dr̃ ꝙ cõtraria nõ fiunt ex alterutris. Alio mõ aliq̊d fit ex alio materialiter. et sic est verũ ꝙ cõtraria fiunt ex seinuicem. q꞉ q̊d est prius album hoc ꝑ motũ alterationis amittit albedinẽ ⁊ fit nigruꝫ. ⁊ sic saluat̃ tercia cõditio. ꝙ om̃ia fiant ex contrarijs

Ar. Forma fit ex materia. q꞉ materia p̄est forme. ergo vnũ pricipioꝝ fit ex alio Dõm ꝙ dupliciter aliq̊d fit ex alio. vno mõ substãtialiter. q꞉ substantia vnius mutat̃ in substantiã alterius. ⁊ sic forma non fit ex materia. q꞉ substãtia materie nõ mutat̃ in substantiã forme. Scd̃o mõ aliq̊d fit ex alio subiectiue. q꞉ scꝫ est subiectũ factionis alterius. ⁊ sic forma fit ex materia. q꞉ est subiectũ factionis ip̄ius forme naturalis. Potest etiã r̃ndeꝛi ꝙ qñ forma dr̃ fieri ex materia. ꝙ h̃ intelligat̃ de forma totius q̄ cõstituit̃ ex vnione materie ⁊ forme partis.

Onsequens autem vtiq꞉ erit dicere vtrũ duo aut tria aut plura sint. vnũ q̊dem em̃ impossibile est ẽẽ ṗncipiũ qm̃ nõ vnuꝫ cõtraria

¶ Postq꞉ Aresto. inq̊siuit disputatiue de contrarietate principioꝝ. hic ꝯñter inq̊rit de numero principioꝝ. et circa hoc ṗmo mouet vnã q̊stionẽ istã videlꝫ. vtrũ duo tm̃ aut tria aut plura sint principia reꝝ naturaliũ. Et ṗmo excludit hoc q̊d nõ cadit sub q̊stione. scꝫ an sit vnũ principiũ. q̊a sicut ṗus dictũ est principia sunt cõtraria. ꜩ vnuꝫ et idem non potest esse sibiip̄i cõtrariuꝫ. ergo non potest esse tm̃ vnum principium

Ar. Est tm̃ vnũ principiũ. vt patꝫ ꝑ ph̃m. xij. metaphysice. vbi dr̃. Om̃is pluralitas principiũ mala. g̊ princeps vnus. igit̃ ⁊c̃. ¶ Dõm ꝙ loquẽdo de principio effectiuo sic est tm̃ vnũ ṗncipiũ reꝝ. scꝫ ip̄se deus. sed loquendo de principijs intrinsecis reꝝ naturaliũ non p̄t esse tm̃ vnũ. sed sunt duo loquẽdo de principijs ꝯstitutionis. vel tria loquẽdo de principijs transmutationis.

Infinita aũt nõ. quoniam neq꞉ scibile q̊d est erit. Et vna prima ꝯtrarietas in om̃i genere vno Substãtia aũt vnũ quoddã genus est: Et quod cõtingit ex finitis melius quemadmodũ Empedocles. q꞉ ex infinitis. Om̃ia nãq꞉ assignare opinatur. quẽadmodũ Anaxagoras ex infinitis. Amplius aũt sunt alia alijs priora cõtraria. Et fiũt altera ex alterutris. vt dulce ⁊ amarũ. albũ ⁊ nigrũ. principia aũt semper oportet manere. Ex q̊dem igit̃ neq꞉ vnum neq꞉ infinita sunt manifestum est ex his.

¶ Hic oñdit Aresto. ꝙ principia reꝝ naturaliũ non p̄nt esse infinita. et ad hoc ponit q̊ttuor rõnes. Prima stat in hoc. si principia reꝝ naturaliũ sint infinita. g̊ nõ erit scientia de rebꝫ naturalibꝫ. ꝯña tenet. q꞉ infinitũ est nobis ignotuꝫ. Sed ex principijs sumit̃ cognitio rei. si g̊ principia sint ignota etiã res naturales erũt ignote ¶ Secũda rõ principia sunt prima cõtraria sicut ṗus dictũ est. sed prima cõtraria nõ p̄nt esse infinita. g̊ nõ p̄nt ṗma principia esse infinita. Minor ptꝫ. q꞉ ṗma cõtraria sunt ṗmi generis quod est substãtia. sed in vnoquoq꞉ genere est vna prima cõtrarietas. g̊ ⁊c̃. Tercia rõ ad idẽ stat in hoc. q̊d potest fieri ꝑ finita magis ponendum est q꞉ q̊d potest fieri ꝑ infinita. cuius rõ est. q꞉ frustra fit ꝑ plura q̊d p̄t fieri ꝑ pauciora cũ natura nihil faciat frustra. ꜩ si ponant̃ finita principia sicut posuit Empedocles p̄t dari rõ oĩm q̄ fiũt in rebꝫ naturalibꝫ. g̊ meliꝰ est ponere finita q꞉ infinita ṗncipia Quarta rõ stat in h̃. si infinita sint ṗncipia. tunc om̃ia cõtraria erũt ṗncipia. sed illud est impossibile. g̊ illud ex quo seq̊tur. Maior ꝓbatur. q꞉ infinitũ om̃ia includit. ⁊ extra infinitũ nihil est. si ergo ṗncipia essent infinita tunc om̃ia includerent̃ in ṗncipijs. Minor pꝫ dupl'r. primo q̊a principia sunt ṗma cõtraria. sed nõ om̃ia ꝯtraria sunt prima. q꞉ multa cõtraria fiunt ex prioribꝫ contrarijs sicut albũ ⁊ nigrũ fiunt ex calido ⁊ frigido. Secundo. q̊a principia non debẽt fieri ex alterutris. id est vnũ ex alio. ⁊ hoc ideo est. q꞉ oportet principia semꝑ manere. sed multa cõtraria fiunt ex seinuicẽ. vt dr̃ in p̄cedenti rõne. ergo non sunt om̃ia cõtraria principia

Ar. In substãtia nulla est cõtrarietas. g̊ male dicitur ꝙ in substãtia que est primuꝫ genus sit vna prima ꝯtrarietas. Añs ꝓbatur ex quarta ꝓprietate substantie. vbi dr̃ ꝙ substãtie nihil sit contrariũ. ¶ Dõm ṗmo ꝙ duplex est substãtia. q̊dam est substãtia cõpleta sicut est genus vel spẽs. ⁊ sic nunq꞉ substãtia hꝫ cõtrariuꝫ. Alio mõ accipit̃ substãtia ꝓ substãtia incõpleta. q̄ etiam apud ph̃os vocatur qualitas. sicut est dr̃ña substãtialis. et sic potest esse cõtrarietas in substãtijs. Circa quod tñ cõsiderandũ est ꝙ cõtrarietas accipit̃ dupl'r. vno mõ proprie ẜm ꝙ est repugnantia duaꝝ formaꝝ actiuaꝝ ⁊ passiuaꝝ in seinuicẽ vel causataꝝ ex actiuis ⁊ passiuis. ⁊ sic solum in tercia spẽ q̊litatis inuenitur cõtrarietas. Alio mõ accipitur cõtrarietas cõiter. ꝓut se extendit ad priuatiuã oꝑpõem. vel etiã ꝓ exitu duaꝝ differentiaꝝ ex vna potestate generis. ⁊ vtroq꞉ modo in substantia secũdo modo accepta est contrarietas. quia forma ⁊ priuatio cõtrariãtur. et etiam due differentie eiusdem generis contrariantur. sicut dictum est

Ar. Principia non semꝑ manent. ergo ista ꝓpositio est falsa. q̄ dicit. ꝙ oportet principia semꝑ manere. Añs ꝓbatur quia forma corrumpit̃. etiã priuatio corrumpitur ⁊ quodãmodo materia ¶ Dicendum ꝙ ista ꝓpositio. oportet pricipia semꝑ manere potest intelligi dupliciter. vno mõ ẜm opinionẽ antiquoꝝ. et sic est absolute et simpliciter vera. quia antiqui ponebant vnum ens in

actu. ex quo om̃ia substãtialiter ꝯponerent̃. q2 ꝗ fm eos omniũ rerũ est vna substãtia. sic nõ est ꝓprie corruptio alicuius rei. Exẽpli grã Dyogenes posuit aerẽ ꝓ pn̈cipio et dixit aerem semper manere. q2 qñ hõ corrũperet̃ dixit ꝙ aer acciperet aliã figurã. sed tñ maneret aer fm substan/tiã. ⁊ ad istã intẽtionẽ loquit̃ Aresto. in ista ꝓpõne contra antiquos. Alio mõ pt ꝓpositio intelligi loquẽdo de pn̈ci/pijs fm mentẽ Aresto. ⁊ tũc materia manet eadẽ fm numerũ. q2 est vna materia omniũ generabiliũ ⁊ corruptibiliũ vnitate indifferentie. sed forma ⁊ p̈uatio manent nõ in numero nec in specie. sed in cõi analogia. opꝫ em̃ semꝑ aliquã formã esse in materia. sed nõ opꝫ talẽ vel talẽ for/mã specificã semꝑ esse. Silr̃ dõm est de p̈uatione

Quoniã aũt finita facere duo tm̃. vel facere nõ duo tm̃. habet quãdam rõnem. Deficiet em̃ vtiq3 aliq̃s qualiter densitas raritatẽ facere ali/quid apta nata sit. aut hec densitatem. Similiter aũt ⁊ alia quecũq3 ꝯtrarietas. Non em̃ concordia discordiam cõducit. ⁊ facit aliquid ex ipsa. neq3 discordia ex illa. sed vtraq3 alterũ q̃dem terciũ. Quidam autem ⁊ plura recipiũt. ex q̃bꝫ parant eorum que sunt fm naturam. Adhuc aũt amplius ⁊ de hoc aliq̃s dubitabit. nisi ali/quis supposuerit ꝯtrarijs naturã. Nullius em̃ videmus eorũ que sunt substãtie ꝯtraria. Principium autẽ non de subiecto oportꝫ dici aliquo erit em̃ principium. subiectum em̃ principium et prius videtur esse predicato. Amplius nõ esse dicimus substantiã contrariam substantie. Qualiter igit̃ ex nõ substantijs substãtia vtiq3 erit. aut q̃mo p̈us nõ substãtia substãtia erit.

¶ Hic ꝯñter ostẽdit Aresto. tribꝫ rõnibꝫ ꝙ nõ sunt tm̃ duo pn̈cipia sed tria. Prima rõ. q2 ex pn̈cipijs debet aliq̃d fieri siue generari. sed ex duobꝫ ꝯtrarijs nõ pt aliquid fieri siue generari nisi addat̃ terciuʒ. ergo opꝫ dicere ꝙ sint ad minus tria. scꝫ duo ꝯtraria ⁊ vnũ subiectũ. Minorẽ ꝓbat inductiue. q2 caliditas nõ fit ex frigiditate. sed sub/iectũ habens in se frigiditatem transmutat̃ ad calorẽ. Potest ad idem dari ratio extra textum que stat in hoc. quecũq3 fiũt ab alijs oportꝫ ꝙ illud ex quo talia fiunt habeat aptitudinem ad illud qđ postea fit. sed vna pars ꝯtrarietatis nõ habet aptitudinẽ ad aliam parteʒ. ergo vna non fit ex alia. Tũc ibi. Adhuc aũt. Ponit̃ secũda rõ. ⁊ stat in hoc. si ponantur tm̃ duo pn̈cipia. ⁊ p̈us ꝓbatum est ꝙ sint ꝯtraria. sequitur ꝙ duo ꝯtraria erũt pn̈cipia. sed hoc est incõueniens. q2 tũc sequeretur ꝙ pn̈cipij esset princi/pium. q2 ꝯtraria sunt accidentia. cũ in substantijs non sit ꝯtrarietas. sed accidentia habent principium scꝫ substantiam. ⁊ sic ꝯtrarioꝝ pn̈cipioꝝ. scꝫ accidentiũ erit principium. scꝫ substantia. Relinquitur ergo. ꝙ non possunt sola ꝯtraria esse principia. Tũc ibi. Amplius nõ. Ponit terciã rõnem. que stat in hoc. si duo ꝯtraria essent tm̃ pn̈cipia sequeretur ꝙ ex nõ substantijs fieret substantia. sed hoc est incõueniẽs. q2 ex accidentibꝫ non est nata fieri substantia. cũ nihil fiat ex alio nisi qđ p̄est in eo fm aptitudi/nem. Sequela ꝓbatur. q2 ꝯtraria nõ sunt substantie. cũʒ substantia nõ sit ꝯtraria substantie.

Ar. Prius dictũ est ꝙ p̈ma ꝯtraria sint de p̄dicamento substantie. ꝗ male dr̃ hic in secũda rõ/ne fm doctorẽ sanctũ. ꝙ sola ꝯtraria sint de p̄dicamentis accidentiũ. Dõm ꝙ Aresto. hic procedit disputatiue et ideo ponit ꝓpositiões que sunt fm antiquos famose et quas ipsi ꝯcedũt. sed fm opinionẽ antiquoꝝ qui ponunt pn̈cipiũ vnũ ⁊ illud esse ens in actu. verꝫ est ꝙ quecũq3 stꝫ in illo pn̈cipio sunt veraciter accñtia. sicut sunt rarũ ⁊ den/sum. ⁊ ergo ipsi ponẽtes tm̃ vnũ pn̈cipium materiale po/nebãt ꝯtrarietatem solũ in p̄dicatis accidẽtalibꝫ. Si tñ ista rõ accipiat̃ fm opinionẽ Aresto. ⁊ fm veritatẽ. dõm est ꝙ etiã priuatio ⁊ forma que ꝯtrariant̃ sicut priuatiue oppposita habeãt se quodãmodo sicut accñtia. q2 īsunt materie. ⁊ inesse est ꝯditio accñtis.

Ar. Contraria que sunt pn̈cipia sunt substãtie. q̃a sunt priuatio ⁊ forma. ergo si ponerent̃ tm̃ duo pn̈cipia nõ fieret substantia ex nõ substãtijs. Dõm ꝙ hic Aresto. arguit ꝯtra antiquos. ⁊ ideo supposita opinione antiquoꝝ istud argumentum est optimũ. q2 fm illos ꝯtraria solũ sunt accñtia. Uel si supponat̃ opinio Aresto. tũc est dõm. ꝙ substãtia accipit̃ dupliciter. vno mõ a dando esse. ⁊ sic vtiq3 vnũ ꝯtrarioꝝ est substantia scilꝫ forma. Alio modo accipit̃ substantia prout dr̃ a substando. ⁊ sic principia ꝯtraria de quibꝫ loquit̃ Aresto. nõ sunt substã/tie. q2 priuatio ⁊ forma nõ substant sed insunt. fieret ergo substantia a substando dicta ex non substantia. etiam fm opinionẽ Aresto. Et quãdo dicit̃. ex nõ substantia fit substantia sicut ex non homine fit homo. igit̃ ⁊c̃. Dõm ꝙ nõ substãtia potest capi duplr̃. vno modo negatiue fm ꝙ illud dicitur nõ substantia in quo est absoluta negatio substantie. ⁊ sic ex nõ substantijs non fit naturaliter sub/stantia. sicut ex non homine nõ fit homo. nec ex non equo fit equus. Alio modo nõ substantia capitur priuatiue fm ꝙ aliquid dicit̃ non substãtia quod nõ est substãtia. ⁊ ta/men aptũ natum est esse substantia. ⁊ sic vtiq3 ex nõ sub/stantijs fit substantia. sicut ex nõ homine fit homo. quia ex semine. sed semen humanũ est nõ homo p̈uatiue. Per hoc dicendũ est ad textum ꝙ Aresto. loq̃tur de non sub/stantia negatiue. cum dicit ꝙ ex non substantijs non fit substantia.

Unde si aliquis ⁊ priorem veram putabit eẽ rationem et hanc. necessarium est si debet sal/uare vtrasq3 ipas subesse quoddã terciũ. quemadmodum dicunt vnam quãdaʒ naturam di/centes omne. vt aquam aut igneʒ. aut medium horum. Videtur autem mediuʒ magis. ignis em̃ ⁊ terra ⁊ aer ⁊ aqua cum ꝯtrarietatibꝫ complexa sunt. vnde non irrationabiliter faciũt sub/iectum alterum ab his facientes. alioruʒ autem

quidam aerem Aer em̄ minime habet aliorum differentias sensibiles. consequenter aūt aquā pessime autem ignem.

¶ Hic ꝯñter Aresto. ostendit ꝙ in hac positiōe etiā concordabāt antiq̄ scꝫ. ꝙ ꝑter duo ꝯtraria necesse est ponere terciū subiectū. qꝛ illi q̄ ponebāt aerē ponebāt ꝑter aereꝫ rarū ⁊ densum. sic ponebāt ꝑter ꝯtraria scꝫ rarū ⁊ densū subiectū scꝫ aerē. silr̄ q̄ ponebāt ignē ⁊ aquā. Differebāt tñ isti ph̄i. qꝛ aliqui ponebāt materiaꝫ plus separabilē a ꝯtrarijs. sicut qui ponebāt aerē ⁊ aquā. qꝛ in aere minꝰ inueniūtur q̄litates ꝯtrarie sensibiles Sed aliqui ponebāt ꝑncipiū materiale minus separabile a duobꝰ ꝯtrarijs. sicut illi qui ponebāt ignē. qꝛ ignis nō est separabilis a calore. Unde q̄ꝫtū ad hoc pessime ponebāt illi qui dicebāt ignē esse ꝑncipiū. qꝛ ignis hꝫ q̄litatē ꝯtrariā maxime sensibilē ⁊ magis actiuā. qꝛ in ipso est excellentia calidi Circa qđ ꝯsiderandū est. ꝙ in ꝑncipio sunt duo ꝯsideranda scꝫ subtilitas. ⁊ q̄ꝫtum ad hoc optime dixerūt qui posuerūt ignē esse ꝑncipiū. qꝛ ignis est subtilissimū elementuꝫ sed qđ est subtilius videt̄ esse simplicius ⁊ ꝑus. Alio mō ꝑt capi ꝑncipiū q̄ꝫtū ad hoc qđ est separabile esse a ꝯtrarijs. ⁊ sic pessime dicūt illi qui ponūt ignē esse ꝑncipiū

Sed om̄es vnū hoc contrarijs figurant. vt densitate ⁊ raritate. et eo ꝙ maius erit minus Hec aūt sunt oīa excellentia. videlꝫ ⁊ defectus sicut dictū est prius Et videt̄ antiqua eē opinio ꝙ vnum ⁊ supabūdantia, ⁊ defectus principia rerū sunt. sed nō eodē modo. Sed antiqui si duo quidem facere. vnum aūt pati ex parte passiui. posteriorꝝ aūt quidem ꝯtrariū. vnum quidem facere. duo vero pati magis dicunt. Tria quidem igitur dicere elemēta esse. ⁊ ex his ⁊ ex huiusmodi alijs intendentibꝰ videbitur vtiq̄ habere quādam rōnem. sicut diximus

¶ Hic Aresto. ostendit ꝙ ꝑter vnū principiū materiale antiqui etiā posuerūt duo ꝯtraria. qꝛ aliqui ponūt ī vno materiali ꝑncipio densitatē ⁊ raritatē. aliqui magnum et paruū. sicut Plato. Differūt tñ in hoc ꝙ aliqui ponunt vnū ex parte materie. ⁊ duo ex ꝑte forme. sicut Aresto. et ponētes vnū ꝑncipiū mobile. Alij vero posuerūt vnū ex parte forme. scꝫ ydeam. ⁊ duo ex parte materie. scꝫ magnū ⁊ paruū. sicut Plato. Ex illis ꝯcludit ꝑncipale intentum dicēs. ꝙ ꝑmissa ⁊ silia ꝯsiderantibꝰ ratōnabile videtur ꝙ sint tria nature ꝑncipia. Et hoc đt designās se ex probabilibꝰ processisse

Plura aūt tribus nō amplius ad patiēdum quidē em̄ sufficiens est vnū Si aūt q̄ttuor existētibꝰ due erūt ꝯtrarietates oportebit seorsum vtrisq̄ esse alterā quādā naturā mediā. Si aūt ex inuicē poterit generare ociosa vtiq̄ altera cō trarietatū erit Simul aūt ⁊ impossibile est esse plures ꝯtrarietates ꝑmas. Substātia em̄ vnū qđdā genus est entis. Quare in eo ꝙ ꝑus et posterius sunt differūt ab inuicē ꝑncipia tm̄ sed nō genere Semꝑ em̄ in vno genere ꝯtrarietas ē vna. oēs em̄ ꝯtrarietates reduci vident̄ in vnā. Q̄ q̄dem igit̄ neq̄ vnuꝫ sit elementū neq̄ plura duobꝰ vel tribꝰ manifestū est. Hoꝝ autē vtrū sit verū. quemadmodum diximus. dubitationem habet multam

¶ Hic ꝯñter ostēdit Aresto. ꝙ nō sint plura ꝑncipia tribus. ⁊ hoc ꝓbat duabꝰ rōnibꝰ. quarū ꝑma stat in hoc. qđ ꝑt fieri ꝑ pauciora sⁿꝑflue fit plura. sed in om̄i mutatōne sufficit vnū subiectū ⁊ duo ꝯtraria. qꝛ materiale subiectū sufficit ad patiendū. ⁊ duo ꝯtraria ad agendū. g̊ nō opꝫ ponere plura ꝑncipia q̄ꝫ tria. Scđa rō tangit̄ ibi. Sil̄ aūt. ⁊stat in hoc. si essent plura ꝑncipia q̄ꝫ tria tūc essent plures ꝑme ꝯtrarietates. sed hoc est incōueniens. g̊ illud ex quo sequit̄. Maior pꝫ. qꝛ opꝫ semꝑ principia esse contraria. si g̊ essent plura tribꝰ. erūt ad minus due ꝯtrarietates. Minor pꝫ. qꝛ ꝑma ꝯtrarietas est ꝑmi generis. sꝫ primū genus hꝫ solum vnā ꝯtrarietatē. g̊ nō ꝑnt eē plures ꝑme ꝯtrarietates. Ex oībꝰ dictis infert istā ꝯclōneꝫ. ꝙ nō est tm̄ vnū ꝑncipiū. ⁊ non sunt infinita ꝑncipia. nec sunt tm̄ duo. ⁊ nō plura tribꝰ. g̊ erūt tm̄ tria Añcedēs est per partes probatum

Qr̄. Utrū tm̄ tria sint ꝑncipia naturaliū reruꝫ.

Dđm est ꝙ sic. ⁊ rō est. qꝛ ad motū requirunt̄ tria ꝑncipia. cū in om̄i mutatōe oꝑteat esse duo extrema quoꝝ vnū remouet̄ ab aliquo subiecto ꝑ mutatōnem. et aliud ꝑ mutatōem acq̄ritur. Exempli gratia. quādo aq̄ mutat̄ de frigido in calidū. tūc frigiditas abijcit̄ ⁊ caliditas acquirit̄. sed aqua est subiectū qđ prius stat sub vno termino ⁊ postea sub alio. Sed res naturales habent eē ꝑ motum. ergo necesse est dicere ꝙ tria sint principia rerū naturaliū. scꝫ duo ꝯtraria. quoꝝ vnū abijcitur in motu. et alterum acquirit̄. sed terciū est subiectum. Q̄ aūt subiectū sit diuersum ab vtroq̄ ꝯtrarioꝝ. ideo est. quia qñq̄ stat sub vno ꝯtrario ⁊ quādoq̄ sub alio. Et qꝛ principaliter hic loquitur de transmutatione substantiali. ideo oportꝫ dicere ꝙ vnus terminus sit forma substantialis. ⁊ alius ꝑuatio forme substantialis. subiectū aūt qđ ꝑsupponitur est materia prima que est ens in potentia. nō em̄ ꝑt esse aliquis actus ante actū subalem

Notandū Q̄ ista tria ꝑncipia differūt in rōne ꝑncipiandi. et hoc pꝫ sic. qꝛ aliqua ex eis sunt principia in fieri tm̄. sicut ꝑuatio que solum est ꝑncipiū transmutatōis rei. ⁊ nō constitutiōis. Alia aūt sunt principia in facto esse. sicut materia ⁊ forma Et g̊ đt Aresto. ꝙ priuatio abijcit̄. qꝛ nō manet in re facta. Et iterū đt ꝙ ꝑuatio sit ꝑncipiū ꝑ accñs ꝯstitutiōis sed materia ⁊ forma sunt ꝑncipia ꝑ se. Dicit̄ aūt ꝑuatio principiū. qꝛ est cā sine qua nō fieret mutatio. vt infra di-

tetur Et possunt ista ꝑncipia tripl'r ordinari. vno mō ſm viā ꝑfectōis. ⁊ sic forma ꝑcedit. deinde seq̄tur materia. ⁊ tercio ponit̄ ꝑuatio. q2 forma dat esse. ⁊ sic est ꝑfectior materia q̄ recipit esse. Alio mō pn̄t ordinari ſm viam generatōis. ⁊ sic sunt adhuc dupl'r ordinabilia. vno° ſm ordinē terminoꝝ. ⁊ sic ꝑuatio est termin⁹ a quo in motu et sic est ꝑmū in motu. sed materia est subiectū vel medium. ⁊ forma est terminus ad quē. Alio mō pn̄t ordinari ſm ordinē sustentatiōis. ⁊ sic materia ꝑcedit. q2 materia sustentat ꝑuatōem ⁊ formā. q2 sicut subiectū intelligitur ante ꝯtraria que sunt in ipso. sic etiā opꝫ ꝑintelligere materiā ante duo ꝯtraria. scꝫ ꝑuatōnem ⁊ formam

Ar. Principia debent esse ꝑ se nota. sꝫ ista tria enumerata nō sunt ꝑ se nota. ergo nō erūt ꝑncipia. Minor ꝓbat̄. q2 sunt hic ad longū inuestigata Dōm ꝙ maior est vera loquēdo de ꝑncipijs demōstratōis. sed nō est vera loquēdo de ꝑncipijs ꝯstitutōis. Et qn̄ dr̄ eadem sunt ꝑncipia eēndi siue ꝯstituendi ⁊ cognoscēdi. ḡ Dōm ꝙ differūt ſm rōnem. q2 ꝑncipia cognoscendi capiūtur absolute ⁊ incōplexe. sed ꝑncipia cognoscendi. q̄lia sunt principia demōstratōis accipiūtur sub aliq̄ ꝯplexione ex qua suam habent notioritatem

Ar. Accn̄tia sunt entia naturalia ⁊ tn̄ nō hn̄t in se ista tria ꝑncipia. Probat̄. q2 nō hn̄t materiā. Dōm ꝙ ens naturale debet hic accipi ꝓprijssime pro toto ꝯposito subali. sed accn̄tia sunt entia noturalia id ē trāsmutabilia qualitercūqꝫ. q2 sunt quo aliquid trāsmutatur. sed nō tanq̄ quod.

Vr. Utꝝ supposita rerū naturaliū transmutatōe sit neccariū in ipaꝝ materia ꝑuatōem ponere Dōm ꝙ sic. q2 ꝑuatio est ꝑncipiū transmutatōis siue mobilitatis. ita ꝙ impossibile ē absqꝫ ꝑuatōe fieri trāsmutatōem vel motū. Qd̄ sic ꝓbat̄. q2 in ipa ꝑuatōe duo includūtur. scꝫ negatio forme ⁊ aptitudo ad eandē. sꝫ necc̄e est ex vtraqꝫ ꝑte ꝑuatōem esse in materia si debeat mutari ad aliquā formā nouā Primū pꝫ. q2 nulla materia trāsmutat̄ ad formā quā iā hꝫ. ḡ necc̄e est ꝙ in materia sit negatio illi⁹ forme quā dꝫ recipe. Exēpli grā. materia hois nō p̄t trāsmutari ad formā hois sed p̄t trāsmutari ad formā cadaueris. q2 illā formā nō hꝫ. Secūda ꝑs pꝫ. q2 ⁊ si materia habeat negatōem forme. nūqꝫ tn̄ natural'r trāsmutat̄ ad illā formā. nisi etiā in illa materia ponat̄ aptitudo naturalis ad talē formā. Exēpli grā. q̄uis in materia lapidis sit negatio forme hois. nō tn̄ ex lapide fit naturaliter ⁊ imediate hō. q2 in lapide nō ē aptitudo ꝓxima ad formā humanā. Et ex hoc sumit̄ cā quare celū nō p̄t trāsmutari ad ista inferiora nec ecōtra. q2 in illa materia non est aptitudo ad istas formas. nec in materia istoꝝ inferiorū est aptitudo ad formā celi. loquēdo de quacūqꝫ aptitudine scꝫ ꝓxima vel remota

Ar. Forme istoꝝ inferioꝝ pn̄t recipi in quācunqꝫ materiā. ḡ videt̄ ꝙ forma hois posset recipi in materiā lapidis. Añs ꝓbat̄. q2 materia stans sub vna forma hꝫ ꝑuatōem omniū aliaꝝ. ḡ etiā hꝫ aptitudinē ad illas Dōm ꝙ in ꝑuatōe est aptitudo. sed est duplex aptitudo alicui⁹ ad aliq̄d. Una est ꝓxima que fit ꝑ paucas mutatōes. ⁊ sic nō hꝫ materia istoꝝ inferioꝝ ꝑuatōē ad quācūqꝫ formā. sed solū ad illā formā ad quā ꝓxime est trāsmutabilis. sicut materia hois hꝫ ꝑuatōem forme cadaueris. q2 est ꝓxime ad illā trāsmutabilis. sed materia hois nō hꝫ ꝑuatōem ad formā asini. q2 non est ꝓxime ad illā trāsmutabilis. Alia est aptitudo remota. q̄ fit ꝑ multas medias trāsmutatōes. ⁊ sic quelibet materia istoꝝ inferiorum habet aptitudinē ad quācūqꝫ formā istoꝝ infeferioꝝ. q2 multis alteratōib3 medijs p̄t quecūqꝫ materia istoꝝ inferioꝝ trāsmutari ad quācūqꝫ formā istoꝝ inferiorū. ⁊ sic ex lapide possꝫ fieri hō. sed ꝑ multas trāsmutationes medias. Un̄ pꝫ ꝙ differēter se hn̄t ad suscipiendū formā equi materia celi. materia terre. ⁊ materia seminis equi. q2 materia celi hꝫ negatōem illi⁹ forme sine aptitudine aliq̄. sed materia terre hꝫ aptitudinē remotā ad formā equi. ⁊ semen eq̄ hꝫ aptitudinē ꝓpinquā ad formam eq̄ Et qn̄ dr̄ si ista essent vera tūc sequeret̄ ꝙ celū non essꝫ ens naturale. ꝓbat̄. q2 nō hꝫ in se ꝑncipia rerū naturaliū. cū nō habeat ꝑuatōem. Dōm ꝙ dupl'r dr̄ aliqd̄ ens naturale. vno mō q2 hꝫ in se ꝑncipia ꝯstitutōis rerū naturaliū. ⁊ sic celū est ꝑfectū ens naturale. q2 ꝯstituit̄ ex materia ⁊ forma q̄ sunt ꝑncipia ꝯstitutōis rerū naturalium Alio mō dr̄ aliqd̄ ens naturale. q2 hꝫ in se ꝑncipiū transmutatōis rerū naturaliū. ⁊ sic est distinguēdū de trāsmutatōe. q2 est aliq̄ trāsmutatio ad esse substātiale. ⁊ ꝑncipium illi⁹ trāsmutatōis nō hꝫ celū. q2 si sic tūc celū essꝫ corruptibile. eo ꝙ posset suscipe formā substātialē quā nō hꝫ Alia sunt ꝑncipia trāsmutatōis ad esse accn̄tale. ⁊ talia ꝑncipia trāsmutatōis sunt ī celo. q2 in celo est ꝑuatio sit⁹ quē nō hꝫ. p̄t eīm celū suscipe nouū situm ſm ꝑtes. Sed Aresto. loq̄tur hic de vtraqꝫ trāsmutatōe scꝫ tā subali q̄ʒ accidentali. sicut pꝫ in exemplis textus. vbi exemplificat de immusico ⁊ musico.

Ar. In mutatōib3 accn̄talib3 est ꝓcessus de forma ad formā. ḡ nō erit ꝓcessus de ꝑuatiōe in formā. Exēpli grā. qn̄ calidū trāsmutat̄ in frigidū tūc ibi fit trāsmutatio forme. scꝫ calidi. in formā. scꝫ frigidū. Dicendū ꝙ duplicia sunt ꝑncipia trāsmutatōis. aliq̄ sunt ꝑ se. q̄ scꝫ semꝑ inueniūtur in omi trāsmutatōne. ⁊ sic tria posita sūt ꝑncipia trāsmutatōis. scꝫ ꝑuatio. materia. ⁊ forma. q2 etiā ī trāsmutatōe accn̄tali fit ꝓcessus ex ꝑuatōe forme in formā. q̄uis talis ꝑuatio habeat formā positiuā ꝯiūctā. Exempli grā. qn̄ fit trāsmutatio calidi in frigidū. tūc in frigido est ꝑuatio caloris siue calidi. q̄uis illa ꝑuatio sit sil'r cū frigiditate. Alia sunt ꝑncipia trāsmutatiōis ꝑ accn̄s. scꝫ q̄ nō semꝑ inueniūtur in trāsmutatione. ⁊ sic ens in actu p̄t esse ꝑncipiū trāsmutatōis Et sil'r est in mutatōib3 subalib3. q2 cadauer fit ex hoie ꝑ accn̄s. cū q̄nqꝫ fiat ex alio aiali. scꝫ ex asino. sed cadauer fit ex nō cadauere ꝑ se. q2 oīe qd̄ dꝫ fieri cadauer necesse est ꝑus ꝙ sit non cadauer priuatiue. sed non oportet ꝙ sit prius homo equus vel asinus

Ar. Priuatio ⁊ forma pn̄t simul stare vt pꝫ ex iam dictis. ḡ videt̄ ꝙ nō sint principia distincta. Dōm ꝙ duplex est ꝑuatio. q̄dā est ꝑuatio forme h·oīte. ⁊ illa nō stat simul cū forma. q2 ꝯtrariat̄ sibi. Alia est ꝑuatio forme habēde. ⁊ illa stat simul ī materia -ū forma et est ꝑncipiū trāsmutatōnis illius materie ·d nouā formā. sicut in materia hois est ꝑuatio forme cadaueris. ⁊ illa priuatio est principiū quare materia hominis accipit formam cadaueris

Ar. Principia debent manere in re principiata siue facta. sed ꝑuatio nō manet in re principiata. ḡ nō erit ꝑncipiū Dōm ꝙ duplicia sunt principia rei. q̄dam sunt principia in fieri tm̄. ⁊ talia principia nō manēt in re facta. Alia sunt principia in fieri ⁊ facto esse. ⁊ talia

ꝑncipia opꝫ manere. ꝛ sic materia ꝛ forma sunt ꝑncipia rerũ naturaliũ Et hoc est qḋ Aresto. infra ḋt in textu ꝙ ꝑuatio nõ ẽ materia. qꝛ matia manet ꝛ ꝑuatio nõ manet

Ar. Quod nõ est nõ est ꝑncipiũ. sed materia nõ est. ğ materia nõ erit ꝑncipiũ Ḋm ad minorẽ. ꝙ dupl'r aliqd ḋꝛ eẽ. vno° ẜm actũ. ꝛ sic materia prima ẜm se accepta nõ est. qꝛ eẽ actuale ẽ a forma. Alio° ḋꝛ aliqd eẽ in potẽtia. ꝛ sic materia ꝑma est. Et si tũc replicet. qḋ nõ est in actu nõ est cã vel ꝑncipiũ. sed materia nõ est in actu. ğ materia nõ erit cã. Maior pꝫ. qꝛ causare ꝑsupponit esse Ḋm ꝙ dupl'r aliqd est cã vt nũc sufficit vno° ẜm gen⁹ cause efficiẽtis. ꝛ sic est verũ ꝙ causare presupponit eẽ in actu. Alio° aliqd est cã ẜm gen⁹ cãe materialis. ꝛ qḋ sic est cã est in potẽtia. Et rõ isti⁹ est. qꝛ cã efficiẽs agit effectiue extrinsece. sed nihil p̃t sic agere nisi sit in se ꝑfectũ. sed cã materialis causat receptiue recipiẽdo scꝫ formã. sꝫ qḋ recipit alterũ ħ est in potẽtia ẜm ꝙ hmõi.

Ar. Priuatio est simpl'r nõ ens. qꝛ ẽ negatio. ğ nõ erit ꝑncipiũ Ḋm ꝙ ens accipiť dupl'r. vno° ẜm ꝑmas ei⁹ duas acceptões q̃ sunt subã ꝛ accñs. ꝛ sic est verũ ꝙ ꝑuatio sit nõ ens. qꝛ nõ est suba nec accñs. Alio° accipiť ens ẜm totã latitudinẽ sue ꝑcatõis. ꝛ sic etiã ꝑuatio est ens. qꝛ est ens ẜm terciã acceptõem entis. cum sit ens ꝑuatiuũ Et qñ ḋꝛ. ens ꝑuatiuũ nõ p̃t eẽ ꝑncipiũ alicui⁹ positiui. sed ens naturale est positiuũ. ğ priuatio q̃ est ens priuatiuũ nõ poterit esse ꝑncipiũ entis naturalis. Ḋm ꝙ priuatio est ꝑncipiũ trãsmutatõis sicut dictuꝫ est. ꝛ trãsmutatio ex vna ꝑte est ens priuatiuũ. qꝛ priuat terminũ a q̊. ꝛ ideo optime ḋꝛ ꝙ priuatio sit ꝑncipiũ trãsmutatõis. Ex isto pꝫ ꝙ ꝓprie priuatio non p̃t dici cã rei naturalis. sed bñ ꝑncipiũ. qꝛ cã aliqd influit in effectuꝫ. sꝫ ꝑncipiũ nihil influit. ꝛ sic est de priuatõe vt patuit

Ar. Priuatio repiť in celo ꝛ tñ celũ est intrãsmutabile. vt pꝫ ꝑmo celi. Prima ꝑs ꝓbať. qꝛ in celo est negatio forme subalis. scꝫ forme humane. ꝛ est aptitudo ad formã subalẽ scꝫ celi. ğ ibi est negatio forme subalis et aptitudo ad formã subalẽ. ꝛ ꝑ ꝯñs ꝑuatio forme subalis. Ḋm ꝙ nõ q̃cũqꝫ negatio cũ aptitudine etiaꝫ ad formã subalẽ facit ꝑuatõem. sed negatio alicui⁹ forme cũ aptitudine ad eandẽ. Est ğ in celo negatio alicuius forme subalis. sed nõ est aptitudo in celo ad eãdẽ formaꝫ. qꝛ celũ nõ hꝫ aptitudinẽ ad aliquã formã subalẽ cuius habꝫ negationem.

Ar. Materia ꝛ ꝑuatio sunt vnũ nũero. vt ḋꝛ in littera. ğ nõ erũt ꝑncipia distincta. Ḋm ꝙ q̃uis sunt vnũ subiectiue ꝛ materialiter. dꝛñt tñ rõne et spẽ. ꝛ ideo etiã sunt ꝑncipia diuersa. sicut pꝫ ꝑ Aresto. infra q̃ ponit multas dꝛñtias inter ꝑuatõem ꝛ materiam qꝛ distinguũtur in rõne ꝑncipiãdi Et qñ ḋꝛ. materia et ꝑuatio sunt vnũ nũero. ğ erũt simpl'r vnũ. Tenet ꝯña qꝛ identitas numeralis est maxima. Ḋm ꝙ sunt vnuꝫ nũero accñtali. sed nõ essentiali. Nõ ẽ tñ intelligẽdũ q̃si ꝑuatio sit accñs ꝑdicamẽtale ĩherẽs materie. sꝫ qꝛ denoiat materiã sicut accñs suũ subiectũ

Ar. Quattuor elemẽta sunt ꝑncipia rerũ naturaliũ. ğ erũt plura q̃ꝫ tria Ḋm ꝙ elemẽta sꝫ bene ꝑncipia mixtoꝝ sed nõ sunt ꝑncipia adeq̃ta reꝝ naturaliũ. qꝛ elemẽta sunt res naturales. ꝛ cũ idẽ nõ sit ꝑncipiũ suiꝑsius. ideo opꝫ ꝑter elemẽta poni aliq̃ cõiora ꝑncipia. sicut sunt ista de quibꝫ diximꝰ Et si dicať. etiaꝫ appetit⁹ materie est cã ꝛ principiũ reꝝ naturaliũ. Ḋm ille appetitus ꝯꝑhenditur sub materia. qꝛ appetitus materie ꝛ materia idẽ sunt. cũ nihil aliud sit appetit⁹ materie q̃ꝫ naturalis ordo materie ad formã. vt infra diceť in q̃stione de inchoatõe formarum

Queriť. Utrũ materia ꝑma posset separi ab omni forma ꝛ ꝑ se subsistere Ḋm ꝙ nõ. qꝛ hoc qḋ implicat ꝯtradictõem est simpl'r impossibile ꝛ ꝑ nullã potentiam fieri potest. cũ sit nihil qḋ nõ cadat sub aliqua potẽtia. sed materiam ꝑ se subsistere implicat ꝯtradictõem. ergo ꝑ nullam potẽtiam fieri potest Minor ꝓbatur. qꝛ quicquid subsistit habet esse actuale. si ergo materia ꝑma subsistat. ergo habebit esse actuale. sed omẽ esse actuale est a forma. cum esse sit ꝓpria ꝯditio forme. quare oporꝫ ꝙ materia subsistens habeat formaꝫ et tñ supponiť nõ habere formã q̃ duo expꝛsse implicãt.

Ar. Forma potest subsistere sine materia. ergo ꝛ materia sine forma. Añcedens paꝫ de substãtijs separatis Ḋm ꝙ nõ est simile. qꝛ non dependet forma inq̃ꝫtum forma a materia. sed solũ inq̃ꝫtum forma rei generabilis ꝛ corruptibilis. sed forma rei ingenerabilis ꝛ incorruptibilis nõ dependet a materia. sicut sꝫ forme separate. Sed materia ẜm ꝙ hmõi semꝑ dependet a forma. qꝛ materia ẜm ꝙ hmõi non habet actualitatẽ per quã posset subsistere. sed forma inq̃ꝫtũ hmõi ꝑ se hꝫ actualitatẽ per quam potest subsistere sine materia.

Ar. Materia habet esse sine forma. ergo p̃t subsistere sine forma. Añcedens probatur. qꝛ sicut forma hꝫ esse actuale. ita materia habet esse potentiale Ḋm ꝙ q̃uis materia habeat esse potentiale. tamen ꝑ hoc nõ potest subsistere. imo impossibile est ꝙ ꝑ hoc esse potentiale ipsa materia subsistat in rerum natura. qꝛ subsistentia nõ est sine aliquo actu quem actũ materia nõ habet nisi ꝑ formam. Et ideo ista bene cõceditur ꝙ materia habet ꝑ se eẽ. qꝛ habet ꝑ se esse potentiale. sed nõ ꝯceditur ꝙ materia possit ꝑ se subsistere. qꝛ ħ neccãrio fit ꝑ formam

Ar. Deus potest supplere causalitatem cuiuslibꝫ cause. sed forma est causa. ergo ꝛc. ꝛ ꝑ ꝯsequẽs deus p̃t ꝯseruare materiã sine forma Ḋm est ꝙ de⁹ potest supplere causalitatem cuiuslibꝫ cause extrinsece. scꝫ finalis ꝛ efficientis. sed nõ potest supplere causalitatẽ alicuius cause intrinsece. cuius rõ est. qꝛ tunc fieret pars rei qḋ repugnat diuine eẽntie. ꝛ ideo nõ potest supplere causalitateꝫ cause formalis aut materialis ex qua Et qñ diciť. deus potest accidens conseruare sine subiecto. ergo materiam sine forma. Tenet ꝯñtia a simili. Ḋm ꝙ nõ est simile. qꝛ subiectũ nõ est intrinseca causa siue pars ipsius accidẽtis. ꝛ ideo potest deus ꝯseruare accñs sine subiecto. sed forma est intrinseca pars rei. ğ deus nõ p̃t supplere causalitatẽ cause formalis

Ar. Ex isto sequeretur ꝙ materia esset ita simplex sicut deus. qꝛ ẜm se nõ habet ꝯpositõem Dicendũ ꝙ duplex est simplicitas. quedam est simplicitas ꝑ remotionẽ omĩs perfectionis. qꝛ scꝫ nulla perfectio est in ipso. ꝛ sic materia ꝑma est simplex. qꝛ si ẜm se accipiať nullam habet in se actualem perfectionem. Alio modo aliquid est simplex per remotõem omĩs ꝯpositõis. ꝛ sic deus est simplex. qꝛ q̃uis in deo sint omẽs ꝑfectiões rerum nõ tñ habent in deo compõnem sicut in creaturis. vnde in deo nõ est ꝯpositio materie ꝛ forme. nec esse ꝛ essentie

nec etiã accidentis ⁊ subiecti. q꜡ ibi nulla est ꝯpositio

Jc igitur nos dicamus ꝑmum de omni generatione aggredientes. Est em̃ secundum natura꜡ ꝯmunia prius dicere. ⁊ sic circa vnũquodq꜡ propria speculari. Dicimus em̃ fieri ex alio aliud. ⁊ ex altero alteru꜡. aut simplicia dicentes aut composita. Dico autem sic hoc. est em̃ hoc fieri hominẽ musicu꜡. est autem nõ musicu꜡ aliquid fieri musicũ. aut nõ musicũ hominẽ fieri hominem musicum. Similiter q̃dem igitur dico ꝙ fit hominem ⁊ nõ musicum et ꝙ simpliciter fit musicum. Compositum autem et quod factum est. cum non musicum hominem dicamus fieri aut musicum aut musicũ hominem ¶ Horum autem quidem non solum dicitur hoc aliquid fieri. sed etiam ex hoc. vt ex non musico musicum. hoc autem nõ dicitur in omnibus vt ex homine factus sit musicus. sed homo factus est musicus. Eorum autẽ que fiunt sicut simplicia dicimus fieri aliquid quidem permanens fit. aliud vero non ꝑmanens Homo quidẽ em̃ permanẽs musicus factus est. et homo est. sed non musicum et immusicum. neq꜡ simpliciter neq꜡ compositum permanet.

¶ Postq̃ Aresto. processit ad inuestigandũ numerum principiorum disputatiue. hic incipit determinare veritatem. Et primo facit hoc. Secũdo excludit errores antiquorum. ibi. Q꜡ autem antiqui. Circa primu꜡ primo ostendit ꝙ in quolibet fieri naturali inueniũtur tria. Secũdo ostendit ꝙ illa tria sint principia. ibi. Manifestũ est igitur. Primo ergo ꝓponit quedam preambula que deseruiũt sibi ad suu꜡ ꝓposium. ⁊ dicit ꝙ vult generaliter loqui de omni mutatione. sc꜡ tam de essentiali ſm quam aliud dicitur fieri ex alio q꜡ etiam de mutatione accidentali ſm quam alterũ dicitur fieri ex altero. Et subiungit ꝙ in vtraq꜡ mutatione sc꜡ tam accidentali q꜡ essentiali cõtingit terminos assignari vt simplices. vt homo fit musicus. vel ex immusico fit musicus. Vel compositos dicendo ex homine ĩmusico fit homo musicus. Tunc ibi. Horum autem. Ponit diuersitatem menbrorum diuidentium prioris diuisionis. Et assignat duplicem differentiam. prima stat in hoc quando assignantur termini mutationum vt cõpositi. tunc possumus vti duplici modo loquendi. sc꜡ in nominatiuo ⁊ in ablatiuo. Exẽpli gratia possumꝰ dicere ex homi ne musico fit musicus. vel homo musicus fit musicus. Sed quando termini assignantur vt simplices. tunc vtimur tm̃ vno modo loquẽdi. sc꜡ vel in nominatiuo vel in ablatiuo. et hoc sub tali differentia. quia quando hoc incomplexum in subiecto positum significat subiectum. tunc vtimur modo loquendi in nominatiuo tm̃. quia dicimus ꝙ homo fit musicus. et nõ dicimus ꝙ ex homine fit musicus. sed quando hoc incomplexum significat priuationem. tunc vtimur modo loquẽdi in ablatiuo tm̃. vt non dicimus. non musicus fit musicus. sed dicimus ex non musico fit musicus. similiter dicimus ex immusico fit musicus. ⁊ non immusicus fit musicus Et ratio diuersitatis extra textum est. quia priuatio abijcitur in mutatione. quando ergo priuatio ponitur ꝓ principio. tunc debet loquutio fieri in ablatiuo. sed materia significat principium quod non abijcitur. ⁊ igitur significando materiam vtimur modo loquẽdi in nominatiuo. quia ille est modus significandi nominatiui Tũc ibi. Eorum autem. Ponit secũdam differentiam terminorum mutationis. ⁊ est ista. quando termini mutationum significantur vt compositi. tũc aliquid illius termini permanet in mutatione. sc꜡ subiectum. ⁊ aliquid illius non permanet. sc꜡ priuatio. Sed quando assignantur termini vt simplices tunc absolute significatur aliquid quod permanet. sc꜡ si assignetur subiectum vel aliq̃d q̃d non permanet si assignetur priuatio. Exempli gratia. si dicatur ex homine immusico fit musicꝰ. ibi manet homo mutatione facta. sed non immusicum

Determinatis igitur his ex omnibus quesiuint hoc est accipere si aliquis intẽderit sicut diximus. quoniam oportet semper aliquid subijci quod fit. et hoc in numero est vnu꜡. sed specie non vnum est. Specie autem vnum dico ⁊ ratione idem. non em̃ idẽ est homini ⁊ immusico esse. Et hoc quidem permanet. illud vero non permanet. non oppositum quidẽ permanet. homo em̃ permanet. Musicum autẽ ⁊ imusicum non permanent. neq꜡ ex ambobus cõpositum vt non musicus homo Sed ex alio fieri aliquid. et non hoc fieri aliquid magis quidẽ dicitur in non permanentibꝰ. vt ex non musico musicum fieri. ex homine autem non. Atuero ⁊ in permanentibus aliquãdo similiter dicitur. Ex ere em̃ statuam dicimus fieri. non es statuam hoc autem ex opposito et non permanẽti vtrolibet dicitur ex hoc hoc. ⁊ hoc hoc. Et nanq꜡ ex immusico et musicus Unde ⁊ in composito similiter est. et em̃ ex immusico hoĩe ⁊ immusicus homo dicitur fieri musicus

¶ Postq̄ phus p̄misit q̄dam preambula. hic ꝯsequenter ex ipoꝝ suppōne ostendit ꝓpositū. scʒ ꝙ in omni factione reqruntur tria. Et circa hoc duo facit. p̄mū est ꝙ in om̄i factōe p̄suppōnitnr subiectnm. Scōm est ꝙ hoc subiectū qꝺ p̄supponitur in factione q̄uis sit vnum numero tn̄ nō est vnū specie ꝛ ratione. ꝛ ista duo supposita probat sed ordine retrogrado. qꝛ p̄mo ꝓbat secūdū. ꝛ secūdo primū. Qꝫ aūt subiectū factōis sit duo rōne. ꝓbat duabꝫ rōnibꝫ. que rōnes sumūtur ex p̄ambulis p̄us positis. ꝛ stat p̄ma rō in hoc. illa nō sunt eadem specie quoꝝ vnū ꝑmanet alio non permanente. sed in subiecto factiōis sꝫ duo. quoꝝ vnū permanet post mutationem factam alio nō ꝑmanente. ergo non possunt illa duo esse vnuʒ specie. Sicut exempli gratia quando ex immusico fit homo musicus. tūc nō sunt idem homo ꝛ immusicus. quia mutatōe facta manet homo ꝛ nō immusicum. Tūc ibi. Sed ex alio. Ponit̄ secūda rō. ꝛ stat in hoc. illa non sunt eadē in q̄rū assignatōe vtimur diuersis modis loquēdi. sed in assignatōe materie ꝛ p̄uatōis vtimur diuersis modis loquēdi. g̊ nō sunt eadem. Maior pʒ. qꝛ diuersi modi loquēdi fundātur in diuersis modis ꝯcipiendi ꝛ essendi. Minor ꝓbatur. qꝛ assignando ip̄m subiectū vtimur mō loquendi in noīatiuo. dicimus em̄ homo fit musicus. Sed assignando ipam p̄uationem vtimur mō loquēdi in ablatiuo. qꝛ dicimus ex immusico fit musicus

Multipliciter aūt cū dicatur fieri ꝛ horuʒ q̄dem nō simpliciter fieri. sed hoc aliq̄d fieri. simpliciter aūt fieri substantiarū solum est. ꝑm q̄d alioꝝ. manifestū ꝙ necesse est subijci aliq̄d ei qꝺ fit. Etem̄ q̄ʒtum ꝛ quale ꝛ ad alterū ꝛ quando ꝛ vbi fiunt in subiecto aliquo ꝓpter id ꝙ sola substantia de nullo alio dicitur subiecto. sed om̄ia alia de substantia. Q aūt et subiecto ꝛ quecūqꝫ alia simpliciter entia ex quodā subiecto fiūt cōsideranti vtiqꝫ fiet manifestū. semꝑ em̄ aliq̄d est qꝺ subijcit̄ ex q̊ fit qꝺ fit. vt plante ꝛ aīalia ex semine fiūt Fiūt aūt que fiūt simpl'r. alia q̄dem trāsfiguratōe. vt statua. alia vero appositione vt que augmētant̄. alia vero abstractōe vt ex lapide Mercurius. ꝯpōne aūt. vt domꝰ. alteratione vero. vt q̄ ꝯuertūtur ꝑm naturā. oīa autē q̄ sic fiūt manifestū est qm̄ ex substātijs fiūt

¶ Hic Aresto. ꝓbat aliā suppōnem q̄ fuerat p̄ma in ordine. scʒ ꝙ oportʒ in om̄i factōe esse subiectū. ꝛ hoc ꝑ rōnem ꝓbare ꝑtinet ad metaphy. sed hic ꝓbat tm̄ ꝑ inductionem. ꝛ p̄mo ex ꝑte eoꝝ q̄ fiunt. secūdo ex ꝑte modorū fiendi. Quo ad p̄mū ꝺꝛ sic. om̄ia q̄ fiunt vel fiūt simpliciter. i. subaliter. sicut qn̄ hō asinus ꝛ bos dicūtur fieri aut fiūt accn̄taliter. vt qn̄ fit aliq̄d ꝑm accn̄s. qn̄ scʒ aliq̄d fit albū vel nigrū. sed in om̄ibꝫ istis mutatōibꝫ opꝫtet esse subiectū. g̊ in om̄i mutatōe p̄supponit̄ subiectū. Minor patʒ p̄mo de mutatōe accn̄tali inductiue. qꝛ si debeat fieri q̄ʒtitas q̄litas aut ad aliq̄d. opꝫtʒ semꝑ p̄supponere subiectū. Cuius rō est extra textū. qꝛ eodē mō aliqua fiūt q̊ mō habēt esse. qꝛ fieri est via ad esse. sed accn̄s nō est naturaliter sine subiecto. g̊ etiā naturaliter nō fit sine subiecto. Scꝺo ꝓbat idem de mutatōne subali. ꝛ hoc facit inducendo in aīalibꝫ ꝛ plantis. qꝛ plante ꝛ aīalia fiunt ex semine sicut ex subiecto. ꝛ acquirūtur ꝑ mutatōem subaleʒ ergo in mutatiōe substātiali oportʒ p̄supponere subiectū Tūc ibi. fiūt aūt Probat ꝙ in om̄i mutatōe opꝫtʒ esse subiectū ꝑ modos fiendi. qꝛ eoꝝ que fiūt aliq̄ fiūt trāsfiguratōe. sicut statua. alia appōne. sicut fons ex riuulis. aliqua fiūt abstractōe. sicut q̄ fiunt ꝑ sculpturā. sicut. Mercurius fit ex lapide. alia fiūt ꝯpōne. vt domus. alia alteratione sicut nutritū fit ex nutrimento. sed in oībꝫ istis presupponit̄ subiectū. g̊ in om̄i mutatōe necesse est p̄suppone re subiectū. Minor pꝫʒ. qꝛ qn̄ aliq̄d transfigurat̄ tūc presupponit̄ subiectuʒ qꝺ capit aliam ꝛ figurā. ꝛ sic etiam de alijs est dicendum.

Ar. In secūdo physicoꝝ ꝺꝛ Aresto. ꝙ semen hʒ se efficienter ad rem ꝓductā. g̊ male ꝺꝛ hic ꝙ habeat se material'r Dꝺm ꝙ in semine sunt duo attēdēda. vnū ex quo ꝓducit̄ fetus siue fructus. sicut ingrediēs subam eius. ꝛ illud hʒ se materialiter Aliud qꝺ efficit organisatōem in materia. ꝛ tale hʒ se efficiēter. Exēpli grā in ouo vitellus habet se materialiter ad pullū. qꝛ ex illo fit pullus. sed virtus formatiua q̄ est ministrata ab efficiēte siue ab agente hʒ se efficientet ad ꝓductōem pulli

Quare ostensum ex dictis est. qm̄ qꝺ fit semꝑ ꝯpositū est. et est q̄dē aliq̄d qꝺ fit. est aūt aliq̄d qꝺ hoc fit. ꝛ hoc dupl'r. aut em̄ subiectum aut oppositū. Dico aūt oppositū q̄dē nō musicū. subijci aūt hoiem Et infiguratōem ꝛ inordinatōem ꝛ informatōem oppositū Es autem et lapidem ꝛ aurū subiectum.

¶ Concludit hic p̄ncipale ꝓpositū dicēs. ꝙ illud ex quo aliq̄d fit est semꝑ ꝯpositū. sicut ostensum est. ꝛ cū in qualibet factōe sit id ad qꝺ terminat̄ fieri. ꝛ id cui attribuit̄ fieri. qꝺ est duplex. scʒ subiectū ꝛ oppositū. manifestū est ꝙ in quolibet fieri sunt tria. scʒ subiectū ꝛ terminus factionis. et oppositū eius Sicut cū hō fit musicus. oppositū est nō musicū. sed subiectū est homo ꝛ musicus est terminꝰ factionis Et siliter infiguratio ꝛ informitas ꝛ inordinatio sunt opposita. sed es ꝛ aurum ꝛ lapides sunt subiecta in artificialibus.

Queritur Utrū illud quod generat̄ sit totum ꝯpositum. Dicenduʒ ꝙ sic. ꝛ rō est. qꝛ eodem modo alicui ꝯuenit fieri quo modo sibi ꝯuenit esse. sed totum ꝯpositum habet esse. ergo toti ꝯposito ꝯuenit fieri Maior patʒ. qꝛ fieri est via in esse. g̊ eidem ꝯuenit fieri cui conuenit esse. Minor patʒ. qꝛ partes totius compositi nō habent esse nisi in toto. ꝛ ex hoc etiam sumitur ꝙ accidentia non habent fieri nisi in subiecto. quia sic habent esse.

Et si querat̃. an ne materie ⁊ forme aliquo mõ cõue-
niãt fieri. Dõm ꝙ sic. sed cũ addito ⁊ improꝑe. q̃d pt̃ ꝓ-
bari ex fundamẽto iã dicto. q₂ eodẽ mõ ꝯuenit alicui fie-
ri q̊ mõ ꝯuenit sibi eẽ. sed ꝭm p̱hm scd̃o de aĩa dupl'r ꝯue
nit alicui esse. vno° improꝑe. sicut illi q̊ aliq̃d est. ⁊ h̃ ꝯtin
git dupl'r. vno° sicut subiectuꝫ. alio mõ sicut forma. q₂ d̃t
Arꝫ. ibidẽ ꝙ aliq̃s d̃₂ sanus corꝑe sano vel sanitate. Alio
mõ d̃₂ aliq̃d esse ꝓprie sicut totũ ꝯpositũ cui ꝓprie ꝯuenit
esse. Seq̃tur correlarie ꝙ etiã subiectũ siue materia p̃t di
ci generari. sicut q̊ aliq̃d generat̃ scꝫ subiectiue. ⁊ forma p̃t
dici generari. sicut q̊ aliq̃d generat̃ formalit̃. sed totũ est il
lud q̃d ꝓprie generat̃. Et hoc alij sic ꝓferunt sub his ver-
bis. q₂ materia d̃₂ generari subiectiue. forma ãt d̃₂ gñari
terminatiue. totũ ꝯpositũ d̃₂ gñari cõpletiue. Iste igitur
ꝓpõẽs. materia generat̃. forma generat̃ nõ sꝫ cõcedende
absq₃ additõe. sicut ista cõcedit̃. totũ cõpositũ generatur.

Ar. Cõmentator Auerrois d̃t ꝙ materia sit q̃ in
rei veritate generat̃. g̊ materia d₃ dici genera-
ri ¶ Dõm ꝙ ip̃e manifeste loq̃tur de generatõe q̃ntũ ad
subiectuꝫ. vt sit sensus ꝙ subiectiue generat̃. q₂ ibi ponit
distinctõem inter generatõem simpl'r ⁊ ꝭm q̃d. ⁊ iõ intel-
lectus istius ꝓpõnis est ꝙ materia est q̃ in rei veritate est
subiectũ generationis. Per hoc em̃ distinguit̃ generatio
q̃tum ad subiectũ ab alijs motib₉. q₂ generatio est ex sub
iecto q̃d est materia p̃ma. in alijs aũt mutationib₉ subie
ctum nõ est materia p̃ma. sed totũ cõpositum

Ar. Subiectũ motus d₃ denoĩari a motu. sed ma
teria est subiectũ generatõnis. g̊ materia dicet̃
generari ¶ Dõm ꝙ motus accipit̃ dupl'r. vno° ꝓprie pro
mutatõe successiua. ⁊ sic maior est vera. q₂ in illa subiectuꝫ
motus denoĩat̃ a motu. sicut aq̃ calefacta denoĩat̃ calefie
ri. Alio° accipit̃ mot⁹ generalit̃ ꝓut etiã se extẽdit ad mu
tatõem instãtaneã. cuius subiectũ est materia p̃ma. et sic
ꝓpõ est falsa. q₂ subiectũ talis motus vel mutatõis nõ p̃t
denoĩari a motu. Et rõ diuersitatis est. q̃a motus ꝓprie
dictus est accñs. sicut motus alteratiõis est q̃litas. mot⁹
augmẽtationis est q̃titas. sed accñs ex sua natura h₃ de-
noĩare subiectũ. g̊ talis motus denoĩat ip̃m mobile. q̃d ẽ
subiectũ. sed in instãtanea mutatõe subiectũ nõ est deno-
minabile ꝓprie a motu. q̃a est ens in pura potẽtia q̃d non
suscipit denoĩatõem alicuius forme sicut alia subiecta nisi
ꝭm q̃d. sicut dc̃m est ꝙ materia generetur subiectiue

Ar. Omnis motus recipit suã denoĩationẽ a termi
ne ad quẽ. sed forma est terminus ad quẽ in ge
neratõe. g̊ forma generat̃ ¶ Dõm ꝙ ista ꝓpõ. motus re-
cipit denoĩationẽ a termĩo ad quẽ p̃t dupl'r intelligi. vno°
sic ꝙ motus denoĩat terminũ. ⁊ sic est falsa. q₂ ista est falsa
albedo dealbat̃. calor calefit. ⁊ iõ nõ p̃t dici forma genera
ri. sicut pretendebat argumentũ. Alio mõ p̃t intelligi ꝙ
motus denominat̃ gratia termini. q₂ scꝫ denominat̃ sub-
iectum a termino. ⁊ hoc est verũ in mutationib₉ acciden
talib₉ in q̃bus subiectũ denoĩatur a termino ad quẽ. sicut
aqua d̃₂ calefieri gr̃a caloris qui est terminus ad quem.
Vel dõm ꝙ motus recipit denoĩatõem specificã a termi
no ad quẽ. q₂ a tali termino specificat̃ q̃ magis ꝓprie dicit̃
nominatio q̃₃ denominatio. q₂ noĩatio d̃t essentialẽ predi
cationẽ. sicut denominatio accidentalem

Ar. Hoc generat̃ q̃d ꝑ generatõem acq̃ritur. s₃ for
ma ꝑ generationẽ acq̃rit̃. g̊ forma generat̃. Di-
cendũ ꝙ dupl'r aliq̃d ꝑ generationẽ acq̃rit̃. vno° sicut ter
minus ꝑ quẽ deuenit̃ ad vltimũ terminũ generatiõis. et
sic forma ꝑtis acq̃rit̃ ꝑ generatõem. Alio mõ aliq̃d acq̃ri-
tur ꝑ generatõem sicut terminus q̊ et vltimatus. ⁊ sic to
tum cõpositũ acq̃ritur ꝑ generatõem. In signũ cui⁹ ali-
quid generat̃ vbi nec forma nec materia acq̃runtur ꝑ ge
neratõem. sicut in generatõe hoĩs. oꝑtet g̊ dicere ꝙ totũ
cõpositũ generet̃. al's nõ esset veꝝ dicere ꝙ hõ generetur
Per hoc g̊ d̃₂ ad argumentũ ꝙ hoc generat̃ q̃ð acq̃ritur
ꝑ generatõem. sicut termin⁹ q̊ ⁊ vltimatus. sed hoc ẽ to
tum cõpositũ. ergo totũ cõpositũ d̃₂ vere generari.

Ar. Illud generat̃ in quo est silr̃tudo generãtis ad
genitũ. sed ꝑ formã genitum fit sil'e generãti. g̊
forma generat̃ ¶ Dõm ꝙ forma accipit̃ dupl'r. vno° pro
forma ꝑtis. ⁊ sic nõ est ꝓprie silr̃tudo generãtis ad genitũ
ꝑ formã. q₂ talis forma nõ est vltimat⁹ terminus genera
tionis. Alia est forma toti⁹ q̃ includit tã materiã q̃₃ for
mã ꝑtis. ⁊ ꝑ illã illud q̃ð generat̃ est sil'e generanti. Et ex
isto p̃t sumi q̃d significet generatio. generatio em̃ p̃t tri-
plicit̃ capi. vno modo actiue. et sic ꝭcat actum generãtis
alio mõ passiue. ⁊ sic ꝭcat passionẽ geniti. tercio accipitur
neutraliter ꝓ mutatõe. ⁊ tunc generatio ꝭcat totũ ꝯposi-
tũ ꝭm ꝙ exit de potẽtia ad actũ. Veꝝ est tñ ꝙ aliq̃ dicũt
generatõem captã ꝓ mutatiõe esse formã ꝑtis. q₂ forma
ꝑtis est terminus mutatõis. sed hoc improprie d̃₂. q₂ q̃₃-
uis forma ꝑtis sit terminus q̊ ipius generationis. nõ est
tñ terminus q̊ generat̃ siue terminus vltimatus a quo ꝓ-
prie debet fieri denominatio ipsius mutationis

Ar. Omnis terminus motus d̃₂ acq̃ri ꝑ motuꝫ. sed
forma est terminus generatõis. g̊ debet acqui
ri ꝑ generatõnem. Tunc vltra hoc generat̃ q̃ð est termi-
nus generationis. sed forma est terminus generatõis. g̊
forma acq̃ritur ꝑ generatõem. ¶ Dõm ꝙ forma ꝑtis ac
cipit̃ dupl'r. vno mõ ꝭm se ⁊ absolute. ⁊ sic nõ acq̃rit̃ ꝑ ge-
nerationẽ. Alio mõ accipit̃ ꝭm ꝙ est in materia. ⁊ sic acq̃ri
tur ꝑ generationem. Sed ex hoc ꝙ forma est in materia
fit totũ cõpositũ. ergo totuꝫ compositũ est illud q̃ð proꝑe
generat̃ Et si dicat̃. forma subalis est id quo distingui
tur generatio ab alijs motibus. ergo videtur ꝙ sit termi
nus eius ¶ Dicendũ ꝙ duplex est principiũ distinguens
ex parte forme. vnũ quo fit distinctio. ⁊ sic ꝑ formã partis
est distinctio generatõis ab alijs motib₉. Aliud est distin
guens quod ⁊ perfectum. ⁊ hoc est totum compositum
cui proprie conuenit generatio

Ar. Videt̃ ꝙ totum ꝯpositũ nõ generet̃. Probat̃.
quia hoc totũ nõ generat̃ cuius nulla ꝑs gene
ratur. sed q̃nq₃ nulla ꝑs totius generat̃. sicut patet in ge
neratione hominis. g̊ ⁊c̃. ¶ Dõm ꝙ totũ accipit̃ duplici
ter. vno mõ syncathegreumatice ꝓut tantũ valet sicut q̃
libet pars. ⁊ sic bene seq̃tur. partes non generantur. ergo
totum non generatur. Alio mõ accipit̃ totuꝫ cathegreu-
matice ꝓut valet tantũ sicut integrum ⁊ perfectum. ⁊ sic
non valet argumentuꝫ. quia tunc non arguit̃ ab eodem
ad idem. sed a disparatis. Potest em̃ aliquod totum ge-
nerari. cuius tamen nulla pars generatur. sicut patet de
homine q̃₃uis em̃ non generetur corpus humanum nec
anima rõnalis. tamen vnitum esse corporis ⁊ anime gene
ratur. quia hoc acquiritur per generationem

Manifestum igitur ꝙ siquidem sunt cause
et principia eorũ que natura sunt ex quibus pri

mis sunt ⁊ fiunt non ꝑm accñs. sed vnūquodq; quod dicit̃ ꝑm substantiā. quod fiat ex subiecto et forma Componit̃ em̄ musicus homo ex homine ⁊ musico quodā modo. Resoluens em̄ rationes in rationes eorum Manifestū est igitur ꝙ fiant que fiunt ex his. Est autez subiectum numero quidē vnū. specie vero duo. Homo quidem em̄ ⁊ aurū ⁊ omnis materia numeralis est hoc em̄ aliquid magis ⁊ non ꝑm accidēs ex ipo fit quod fit. Priuatio autē ⁊ cōtrarietas accñs vnū autē est spēs vt ordinatio. aut musica aut aliorum aliquid sic predicantium

¶ Postq̄ Aresto. ostendit ꝙ in q̇libet fieri naturali tria inueniunt̃. hic vlterius ostendit ꝙ illa tria sint pr̄icipia naturalia ⁊ rerū naturaliū. Et primo ostendit ꝙ duo sūt ꝓncipia nature ꝑ se. deinde addit terciuz per accñs. Et stat ratio in hoc. illa sunt ꝓncipia nature ꝑ se ex q̇bus res naturales sunt ⁊ fiunt ꝑ se. ⁊ nō ꝑm accñs. sed ex materia et forma res naturales fiunt. ⁊ sunt ꝑ se ⁊ non ꝑm accñs. ergo materia ⁊ forma sunt ꝓncipia rerū naturaliū. Maior ptz. q2 de rōne ꝓncipij est ꝙ ex ipo constituat̃ ꝓncipiatuz Minorē ꝓbat phūs exēplo ⁊ rōne Exēplo. q2 musicus hō cōponit̃ ex homīe ⁊ musico. sicut ex materia ⁊ forma. Rōne sic. ex illis res componit̃ ꝑ que definit̃. sed res naturales definiunt̃ ꝑ materiā ⁊ formā. ergo fiunt ⁊ cōponunt̃ ex materia ⁊ forma. Maior patet. q2 definitio debet dicere totā essentiā definiti ꝑm oīes ꝑtes. Et dicebat̃ notāter in maiore ꝓncipalis rōnis sunt ⁊ fiunt ad denotandū ꝙ ista sunt ꝓncipia transmutationis ⁊ cōstitutionis sil'. et ideo dr̄ fiunt quantū ad trāsmutatōnem. ⁊ dr̄ sunt quantum ad constitutōem. Tunc ibi. Est aūt subiectū Addit terciū principiū scz priuatōem. que est principiū ꝑ accidens. Et potest sic sumi ratio. ꝓuatio est principiū constitutionis ꝑm quod additur materie. sed materie additur ꝓuatio ꝑm accidens. g̊ ꝓuatio est principiū scz cōstitutionis ꝑm accñs. Et si dicat̃. g̊ erunt tm̄ duo principia. q2 ꝑ accñs est relinquendū ab arte. Dicendū est ꝙ Aresto. expresse loq̇tur hic de principijs cōstitutionis. q2 dr̄ ꝙ ex priuatione fit aliquid ꝑm accidens. ⁊ sic sunt tm̄ duo ꝓncipia. sed loquendo de principijs transmutationis tūc sūt tria etiam per se. Si ergo accipiantur materia ⁊ priuatio ex parte subiecti. ⁊ sic sunt vnū. si aūt ꝑm speciem sic sunt duo. ⁊ hoc est quod dicitur in textu. ꝙ materia est numerabilis. id est includit in se numerum siue pluralitatē ꝑm ꝙ ei priuatio est annexa

Unde est ꝙ sicut duo dicenda sunt esse principia. est autē sicut tria. Et est quidem sicut cōtraria. vt si aliquis dicat musicū ⁊ inmusicū aut calidū ⁊ frigidū. aut cōsonans et inconsonans. est aūt sicut non. Ab alterutris em̄ pati contraria impossibile est. Soluit̃ autez propterea ꝙ aliquid est subiectū. hoc em̄ non est cōtrarium. Quare neq; plura contrariorū sunt principia q̄dam modo. sed duo vt est dicere numero. Neq; iterū penitus duo propter id quod alterum est esse ipsi9 sed tria. Alterū em̄ est esse homini et non musico esse. ⁊ in figurato et eri. Quot quidē igitur principia circa generationē phisicoꝝ. ⁊ q̄uo tot sint dictū est et ostensum est. quoniā aūt opꝫtet subijci aliq̇d cōtrarijs. et cōtraria duo esse. Sed quodā mō alio non ē necessariuz Sufficiens em̄ erit alterū cōtrarioꝝ facere absentia et presentia mutationem

¶ Hic soluit dubitatōem ex veritate ꝓus determinata. q2 dubiū fuit apud antiquos. vtrum essent duo principia vel tria. Dicebāt em̄ aliq̇ antiq̇ ꝙ eēnt tm̄ duo. alij ꝙ eēnt plura. Soluit ergo. q2 loquēdo de ꝓncipijs cōstitutōnis ꝑ se sunt tm̄ duo. ⁊ loquēdo de ꝓncipijs trāsmutationis sunt tria. Iterū aliter duo sūt ꝓncipia distinguendo ꝓncipia ꝑm numerū siue ꝑm subiectū. q2 ꝓuatio ⁊ materia nō distinguunt̃ subiecto. sunt tñ tria distinguendo principia ꝑm rōem ⁊ spēm. q2 priuatio ⁊ materia differūt rōne Tunc ibi. Quot q̇dem igit̃. Soluit aliud dubiū. vtrū scz necesse sit in om̄i mutatione esse duo cōtraria. dicēs ꝙ est q̄nq; necesse in mutatione esse duo cōtraria. ⁊ q̄nq; nō q2 q̄nq; sufficiens est alterū ꝯtrarioꝝ sua p̄sentia ⁊ sua absentia facere mutatōem. Circa quod est sciendū ꝙ contrarietas accipit̃ duplr̄. vno mō ꝓut se extendit ad ꝓuatiuā oppositionē. ⁊ sic in om̄i mutatione necesse est sꝑ esse duo cōtraria. ⁊ ideo in om̄i mutatione saluant̃ tria principia rerū naturaliū. vt supra dictū est. Alio mō accipitur cōtrarietas ꝓut est repugnātia duaꝝ formaꝝ positiuaꝝ et sic dr̄ hic Aresto. ꝙ nō est necesse in om̄i mutatiōe duo esse ꝯtraria. id est duos terminos positiuos. q2 in mutatione substātiali sufficit vnus terminus positiuus. scz forma que sua absentia ⁊ p̄ntia facit mutatōem. q2 ex p̄ntia forme fit generatio. ⁊ ex absentia forme fit corruptio. Sz in motib9 accidentalibus necesse est esse duo cōtraria. capiendo contrarietatē ꝓprie

Dr. Utrū ꝓuatio suꝑaddat aliq̇d materie ¶ Dicendū ꝙ duplr̄ aliq̇d suꝑaddit alteri. vno° ꝑm rē. sicut albū suꝑaddit hōi. ⁊ sic ꝓuatio non suꝑaddit aliq̇d materie. q2 si sic ꝓuatio ꝑcaret formā positiuā qd̄ ē falsum. q2 ꝑcat negatōem cū aptitudine. Alio mō ꝑm rōem et talis additio fit ꝑ ꝓuationē. q2 ꝓuatio suꝑaddit materie negatōem cū relatōe rōnis ad formā. ⁊ iō nō est ꝯpositio ꝓprie realis inter materiā ⁊ ꝓuationē. sed rōnis tm̄.

Ar. Cōpō rōis est logica. si g̊ ꝓuatio ꝯponeret̃ cū materia solū ꝑm rōem seq̇ret̃ ꝙ ꝓuatio nō esset ꝓncipiū rei naturalis ¶ Dōm ꝙ duplex est ꝯpō rōnis. q̄dam est q̄ se tenet ex ꝑte rōnis rōcināntis tm̄. ⁊ illa est solū logica. Alia est ꝯpositio q̄ tenet se etiā ex ꝑte rei rōcinabilis. ⁊ talis cōpositio p̄t etiā dici phisica ⁊ realis. nō ꝙ ꝯponant̃ res reales ad inuicē. sicut ista est realis. homo alb9. sed q2 fundata ē in natura rei. Et silr̄ ē de cecitate in oculo. q2 cecitas in oculo nō addit suꝑ oculū realē formā. suꝑ

addit tñ relatõem ẜm dici ad visum. Sic etiã dõm est de materia ⁊ ꝑuatõe in materia. q꞉ materia ẜcat nudũ subiectũ. sed ꝑuatio addit ordinẽ ad formã quã nõ hꝫ. ⁊ illã relatõem nõ importat materia ex sua significatione

Ar. Ordo ad formaꝫ est de ipa suba materie. ergo nõ aduenit materie ꝑ ꝑuationẽ ¶ Dõm ꝙ duplex ẽ habitudo materie ad formã. vna est ad formã quã hꝫ. ⁊ ordo ad talẽ formã est de suba materie. in signũ cuius in materia (que nõ hꝫ ꝑuationẽ) est etiã aptitudo ad formã quã hꝫ. sicut pꝫ de materia celi. Alia est habitudo materie ad formã quã nõ hꝫ. ⁊ illa aduenit materie ꝑ priuatiõem. Quia tñ ꝑuatio nihil realiter addit sup̃ materiã. sic p̃t dici ꝙ ille ordo sit ex ipa natura materie. quod ẽ verũ ẜm rem. q꞉ priuatio est eadẽ realiter cũ materia nullam rem nouam supaddens. vt dictum est.

Subiecta aũt natura scibilis est ẜm analogiã. Sicut em̃ ad statuã es. aut ad lectulũ lignũ. aut ad alioꝝ aliq̃d habentiũ formã sic in materia et informe se hꝫ priusq̃ȝ accipiat formã. sic ipsa se habet ad substantiã. ⁊ hoc aliquid qđ est Unũ q̇dem igit̃ principiũ est nõ sicut vnum existẽs. neq̃ȝ sic vnũ sicut hoc aliq̃d. vnũ autem ẜm ꝙ rõ. Amplius aũt huic ꝯtrariũ ꝑuatio est Hec aũt q̃uo duo ⁊ q̃uo plura dictũ est Primũ q̇dem dictũ est ꝙ ꝑncipia ꝯtraria sunt Posterius aũt qđ necesse est. ⁊ aliud quoddã subijci. ⁊ esse tria. Ex his aũt nũc manifestuꝫ est que differẽtia cõtrarioꝝ. ⁊ q̃uo se habẽt ad inuicem pricipia. ⁊ quid sit subiectũ. an autem substãtia spẽs aut subiectũ. nondũ manifestum est. Sed ꝙ principia tria. ⁊ quomõ ⁊ quis modus eoruꝫ dictum est. Quot quidem igitur et que sunt ꝑncipia ex his consideretur

¶ Postq̃ȝ phus dixit q̃ ⁊ quot sunt ꝑncipia. hic ꝯñr manifestat ea ⁊ p̃cipue materiã. dicens ꝙ materia est cognoscibilis ẜm analogiã. Qđ sic ꝓbat Aresto. q꞉ sicut materia in artificialibꝫ cognoscit̃ aliq̃d distinctum a formis. eo ꝙ nũc substat vni forme, postea alteri. sic etiã materia naturalis cognoscit̃ eẽ distincta a formis. q꞉ qñq̃ȝ substat vni forme ⁊ qñq̃ȝ alteri. Unde pꝫ ꝙ Aresto. intendit in textu ꝙ materia naturalis cognoscibilis sit ẜm analogiã ad materiã rei artificialis. q̃uis etiam dici posset ꝙ materia sit cognoscibilis ẜm analogiã ad formã rei naturalis

Tunc ibi Unũ q̇deꝫ igit̃. Aresto. cõcludit ꝙ tria sint principia reꝝ naturaliũ. quoꝝ vnuꝫ est ens in potẽtia. qđ nõ est hoc aliq̃d. i. suba cõpleta. Aliud est qđ est rõ. id est forma. Terciũ est qđ est ꝯtrariũ huic forme. scilꝫ priuatio et q̃uo sunt idem ꝑuatio ⁊ materia. ⁊ q̃uo non dictum est

Deinde ibi Primũ q̇dem dictũ est. Recapitulat aliq̃ prius dicta. ⁊ dr̃ ꝙ ꝑus dictũ est. ꝙ ꝑncipia reꝝ sunt contraria. Deinde dictũ est ꝙ necesse est aliq̃d subijci duobꝫ cõtrarijs. ⁊ ex hoc manifesta est dr̃ña cõtrarioꝝ. cũ qñq̃ȝ subiectũ subijciat̃ vni cõtrarioꝝ. ⁊ qñq̃ȝ alteri. Adhuc tñ nõ manifestũ est vtrũ forma sit magis spẽs vel subiectuꝫ id est materia. sed hoc infra dicet̃ in scđo huius. vbi ꝓbabitur ꝙ forma est magis natura q̃ȝ materia. Sed dictũ est ꝙ principia sunt tria ⁊ q̃uo ⁊ quis sit modus ipsorum. Et vltimo cõcludit principale intentũ. scꝫ ꝙ manifestum sit q̊t sint principia ⁊ que sunt.

Queritur. Utrum natura que ꝑmo subijcit̃ mutationi. id est materia prima possit sciri ꝑ seipam. aut sit solũ cognoscibilis ẜm analogiã. ¶ Dicendũ ꝙ solũ cognoscit̃ ẜm analogiã. quod potest dupl'r intelligi. vno modo sic. materia est cognoscibilis per analogiam. id est per ꝓportionẽ materie naturalis ad materiaꝫ artificialẽ. et ista est intentio textus. quia artificialia sunt nobis notiora naturalibus. ideo multũ cõuenienter cognoscitur materia naturalis per analogiã. id est ordinem ad materiã artificialem. Secũdo potest sic intelligi. materia cognoscitur per analogiã. id est ordinem siue habitudinem ad formã rei naturalis. ⁊ hoc ideo est. q꞉ vnũquodq̃ȝ cognoscit̃ ẜm ꝙ est in actu. sed materia est in actu per formaꝫ. ergo etiam debet cognosci ẜm analogiam ad formã. Ex quo patet ꝙ materia rei naturalis cognoscit̃ per formã. ⁊ iterũ forma per materiã sibi proportionataꝫ quia anima cognoscitur per corpus organicuꝫ. vt dr̃ secũdo de aĩa. sed hoc fit diuersimode.

Ar. Unũquodq̃ȝ cognoscitur ẜm ꝙ est in actu. sed materia nõ est in actu. ergo nullo mõ erit cognoscibilis. ¶ Dicendũ ꝙ hoc argumentũ bene probat ꝙ materia ẜm se accepta non sit cognoscibilis. sed ꝙ cognoscitur per formã. Nõ sic intelligendo quasi cognoscatur per speciẽ intelligibilem forme. sed cognoscit̃ per speciem intelligibilẽ totius compositi per quaꝫ cognoscitur formã inesse materie. ⁊ sic etiam materia cognoscitur Et si dicatur vnum relatiuorum cognoscitur per reliquũ. sed forma ⁊ materia habẽt se relatiue. vt patet in secũdo huius. igit̃. Dicendũ ꝙ in relatiuis realibus in quibus additur realis forma de predicamento relatiõis. verum est ꝙ vnum cognoscitur per alterũ. sed materia non dicitur relatiue ad formã ẜm realem relationẽ. sed solum per relationem ẜm dici

Notandũ Qꝫ triplex est via deueniẽdi in cognitionem materie. Prima ẽ via resolutionis ⁊ metaphisicalis. Alia transmutationis et phisicalis. Tercia est predicationis ⁊ logicalis Scđm primã viam sic proceditur. quia accipiendo vnam substãtiam compositam ex materia et forma. vtputa homineꝫ possumus ab illo homine per intellectum resoluere ⁊ deponere omnia accidentia. et tunc in intellectu remanebit compositum ex materia et forma. si tunc intelligatur ab illo homine forma separari a materia. tunc quod remanet est materia prima. et manifestum est ꝙ illa materia sit aliquid. quia in homine est corpus humanũ. Alio modo potest materia cognosci ẜm viam transmutationis. videmus enim ꝙ vna res transmutatur in aliam. ⁊ cognoscimus ꝙ res in quã fit transmutatio augetur per hoc ꝙ alterũ transmutatur in ipsaꝫ. sed ista transmutatio nõ potest esse ꝑ nihil. g̃ erit ꝑ aliquid ⁊ nõ ꝑ accñtia. nec per

formā ſubalē.q2 illa nō manet.g̊ ꝑ materiā. Hoc g̊ qđ manet in trāſmutatōe ſub vtroq3 termino ē materia prima. Tercia eſt via p̄dicatōis.eo ꝙ eſt vltimū in p̄dicādo et ſic qđ de nullo alio p̄dicat̃ h̄ eſt materia. g̊ materia p̄t cognoſci ꝑ viā p̄dicatōis. Et rō iſtiꝰ ē.q2 modi p̄dicādi et ſubijciēdi fūdant̃ in modis eēndi.ſ3 materia ē vltimū in eēndo.g̊ etiā erit vltimū ī p̄dicādo. Sortes eñ q̄uis ſit īdiuiduū.adhuc tñ p̄t p̄dicari de ſua materia q̄ ei in p̄dicatōe ſubijcit̃.dicendo hoc materiatū eſt ſortes.

Q̃. Utrū oīm corporaliū ⁊ incorporaliū.⁊ omniū corꝑaliū inter ſe ſit vna materia ſpē. Dōm ꝙ circa hoc q̄ſitū ſunt due falſe opiniones. p̄ma eſt Auicebrontis.q̄ dicebat in oīb3 creaturis eſſe materiā ⁊ illā eſſe vnā. Qđ ꝓbat duab3 rōnib3. p̄ma eſt. vbicūq3 repiūtur ꝓprietates materie ibi repit̃ materia. q2 ꝓprietas non ſeꝑat̃ a ſubiecto.ſ3 in omib3 creaturis repiunt̃ ꝓprietates materie.q̄ ſt̃ ſubijci ⁊ ſubſtare.g̊ etiā in oīb3 creatis inuenit̃ materia Scđo arguebat. Auicebron ſic. q̄cunq3 ꝯueniūt ad inuicē ⁊ dr̄n̄t ab inuicē illa ꝯueniūt in materia ⁊ dr̄n̄t in forma.ſed ſube ſeꝑate ꝯueniūt cū iſtis inferiorib3 ⁊ dr̄n̄t ab eis.g̊ hn̄t materiā in q̄ ꝯueniūt ⁊ formā in q̄ dr̄n̄t Sed iſta poſitio eſt īpoſſibilis ꝓpter duo. p̄mo q2 ponit materiā in ſubſtātijs ſeꝑatis. ſcđo q2 ponit vnā materiā eſſe in oīb3. Primū ſic p3.q2 opꝫ ſubam ſeparatā eē imaterialē ſimpl'r.cuiꝰ rō eſt. q2 oꝑatio alicuiꝰ rei nō p̄t excedere modū ſube rei.cū effectꝰ nō ſit dignior cā ſua.ſ3 oꝑatio ſube ſeparate ē imaterialis. qđ p3 ex obiecto eiꝰ qđ eſt īmateriale.cū directe intelligant ſe ⁊ alias ſubas ſeparatas.g̊ opꝫ etiā ſubam ſeꝑatā eē īmaterialē Nec ſufficit dicere ꝙ in ſubſtātijs ſeꝑat̃ ſit materia ſpūalis ⁊ nō corꝑalis.q2 ipedimētū cognitōis nō eſt ex corporeita e.cū forma ſeu forma corꝑeitatis ſit forma de ſe cognoſcibilis. Sed īpedimentū cognitōis eſt ex ipa materialitate. Vñ ſequit̃ ꝙ ponendo quācūq3 materiā in ſubſtātijs ſeꝑatis nō eſſent tales forme ꝑ ſe intelligibiles qđ eſt falſum. Scđo iſta poſitio eſt īpoſſibilis. q2 ponit vnā materiā.⁊ h̄ ſic p3.q2 nō p̄t eſſe vna materia ſaltē nūero q̄ habeat in ſe formā ſpūalē ⁊ corporalē.q2 tūc eadē res numero eſſet ſimul ſpūalis ⁊ corꝑalis.cū res habeat numerū ⁊ indiuiduatōem ex materia. Oportꝫ g̊ dicere ꝙ talis materia eſſet alia numero in ſpūalib3 ⁊ corꝑalib3.ſed diuiſio nūeralis fit ex q̄titate.g̊ in materia ſpūaliū eſſet q̄titas.ſed q̄titas non eſt ſine corpore. g̊ illa materia ſpūalis eſſet corꝑea qđ implicat ꝯtradictōem.q2 etiā tales ſube eſſent corpora. ⁊ ſic ſimul eſſent corporee ⁊ incorporee.

Per h̄ g̊ rn̄det̃ ad argumēta.⁊ p̄mo ad p̄mū. ꝙ iſte proprietates ſubijci ⁊ ſubſtare nō ſunt ꝓprietates materie.ſ3 potentie ſiue illiꝰ qđ eſt in potētia Inueniūtur eñ tales ꝓprietates manifeſte in re īmateriali.ſc3 in aīa rōnali. quia aīa rōnalis ſubijcit̃ ſuis potētijs habitib3 ⁊ virtutib3.cū g̊ in omi ſuba creata ſit aliq̄ potentia.cū nō ſit purꝰ actꝰ p̄ter deū glorioſum.ideo nccē eſt dicere ꝙ ſubijci ⁊ ſubſtare inueniātur in oīb3 creaturis etiā abſq3 materia. ſubſtātia eñ ſeparata ſubſtat ſpēb3 intelligibilib3 intellectui et volūtati q̄ ſt̃ in ipa ſicut accn̄tia.⁊ ideo q̄uis dicātur ſimplices ſube.q2 nō eſt in ipis ꝯpoſitio ex materia ⁊ forma.nō tñ ſimpl'r ſimplices.q2 in ipis eſt ꝯpoſitio ſubiecti et accn̄tis. Ad ſcđm argumētū dōm ꝙ nō opꝫ oēm conuenientiā aliquoꝝ fieri in materia.q2 etiā p̄nt ꝯuenire in forma. ¶ Et ſi dicat̃.ꝯueniētia eſſentialis aliquoꝝ eſt in genere.ſed genꝰ ſumit̃ a materia.g̊ oīs ꝯueniētia erit a materia. Dōm ꝙ genus ſumi a materia p̄t dupl'r intelligi. vnoᵒ ꝙ ſit ſenſus ꝙ genꝰ realiter ſumat̃ a materia illiꝰ de q̄ dr̄ genꝰ.⁊ tūc eſt falſa.q2 tūc nō inueniret̃ genꝰ in ſubſtātijs ſeꝑatis in q̄b3 nō eſt materia. Alioᵒ p̄t intelligi ꝙ genꝰ ſumit̃ a materia.i.ab aliq̄ hn̄te ꝯditiōem materie. et ſic eſt vera.q2 ſemꝑ ſumit̃ genꝰ ab aliq̄ ꝯfuſo ⁊ indeterminato.ſed ꝯfuſū ⁊ indeterminatū hn̄t modū materie

¶ Scđa opinio falſa q̄ incidit circa ſcđam ꝑtē q̄ſiti ē iſta. ꝙ omniū corꝑaliū tā ſuꝑioꝝ q̄3 inferioꝝ ſit vna materia Et iſta opinio h3 ortū ex antiq̄s ph̄is ponentib3 celū eſſe igneū.⁊ iō dicūt ꝙ materia eiꝰ ſit eadē cū matia ignis Sꝫ iſtā opinionē reprobat ph̄s p̄ᵒ celi.ſic.ſ.ꝙ oꝫ ponere vnā q̄ntā eētiā diſtinctā ab elemētis. Pōt etiā iſta opinio reꝓbari ex trib3 rōnib3.p̄ma eſt.matia ē ens in potētia ꝑ nī eiꝰ naturā.ſ3 potētia diſtinguit̃ ꝑ actꝰ.vt p3 ſcđo de aīa. Tūc ſic arguit̃.vbicūq3 ſt̃ alij actꝰ ꝑ ſe.i.ad q̄s ſꝑ ordināntur potētie ibi ſt̃ alie potētie.ſ3 materia iſtoꝝ īferioꝝ h3 aliū actū ꝑ ſe q̄3 materia celi.q2 materia iſtoꝝ inferioꝝ h3 ꝓ ſuo actu formā generabilē ⁊ corruptibilē. materia aūt celi formā ingenerabilē ⁊ incorruptibilē.g̊ nccē eſt dicere ꝙ ſit alia materia iſtoꝝ inferioꝝ ⁊ ſuꝑioꝝ. ſecꝰ aūt eſt de materia īferioꝝ q̄ h3 diuerſas ſpecificas formas ꝑ accn̄s ad q̄s determinat̃ ex diſpōne agentis. Nec valet ſi dicat̃ ꝙ materia iſtoꝝ inferioꝝ habeat ordinē ad oēm actū ſed ꝙ īpediat̃ ꝑ agētia extrinſeca.q2 ſi h̄ eſſ3 verū ſeq̄ret̃ ꝙ appetitui materie fieret violētia ab agente. Itē ſecūdo appetitꝰ natural' nūq3 ē fruſtra.q2 ē opꝰ dei. ſi g̊ natural'r materia inferioꝝ haberet ordinē ad formā ſuꝑioꝝ. g̊ etiā q̄n q3 materia inferioꝝ reciꝑet formā ſuꝑioꝝ ⁊ ecōtra.qđ eſt impoſſibile.q2 tūc celū eſſ3 corruptibile. Scđa rō. matia eſt ſubiectū trāſmutatōis.tūc arguit̃ ſic. oē ſubiectū trāſmutatōis ē natural'r trāſmutabile ad oīa illa ad q̄ ſubiectū eſt in potētia.ſi g̊ ſit eadē materia ſuꝑioꝝ ⁊ inferiorū. g̊ materia inferioꝝ trāſmutabilis erit ad formā ſuꝑiorū ⁊ ecōtra.⁊ ſic ſuꝑiora erūt corruptibilia.q2 poſſet amittere formā quā hn̄t.⁊ h̄ ꝯceſſit plato.q2 dixit celū naturaliter eē corruptibile.ponēs iſtā autoritatē in Thimeo loquēs ad corꝑa celeſtia in forma dei. O dij deoꝝ q̄ꝝ opifex ego ſum natura vr̄a diſſolubiles eſtis.mea aūt volūtate facti indiſſolubiles. Aliq̄ tñ ad iſtā rōnem ſic reſpondent. ꝙ q̄uis celū habeat eādē materiā cū iſtis īferiorib3 nō tñ ē trāſmutabile ad formas iſtoꝝ inferioꝝ.q2 forma corꝑis celeſtis ſatiat totū appetitū materie ꝓpter forme ꝑfectōem.⁊ replet totā potētiā materie.ſic ſc3 ꝙ nō manet ordo vlterior illiꝰ materie ad aliā formā.ſed forma iſtorū inferioꝝ nō replet totā potētiam materie.⁊ ideo materia adhuc p̄t caꝑe nouā formā. Sed iſta ſol'o nō valet ꝓpter tria. p̄mo q2 qđ eſt de natura alicuiꝰ nō p̄t ab eo ſeparari.ſi g̊ materia ſit natural'r trāſmutabilis .g̊ nō p̄t ꝑ aduentū cuiuſcūq3 forme impediri talis trāſmutabilitas Scđo q2 forma ꝑfecta nō tollit ordinē materie ad īꝑfectā.al's eñ hō eſſ3 incorruptibilis.q2 h3 ꝑfectiſſimā formā.⁊ ideo nō p̄t dici ꝙ celū ſit īcorruptibile. q2 h3 ꝑfectā formā. Tercio q2 q̄uis celū ꝓpter ꝑfectōnem ſue forme nō poſſet trāſmutari ad formas iſtoꝝ inferioꝝ.tñ materia iſtoꝝ inferioꝝ deberet trāſmutari ad formā ſuꝑioꝝ.q2 nō p̄t dici ꝙ iſte inferiores forme ſint ita ꝑfecte ſicut forme ſuꝑiores. Tercia rō p̄t ſic formari.potētie paſſiue diſtinguūtur ꝑ ꝯꝑatōem ad agēs qđ ducit talē potentiā. ad actū.ſ3 aliud ē agēs qđ materiā iſtoꝝ inferioꝝ ducit ad actū.⁊ materiā celi.g̊ erit alia materia. Maior p3.q2 oꝫ actiua paſſiuis ꝓportionari. Minor ꝓbatur.q2 materia in iſtis inferioribus ducit̃ ad actum ꝑ potentiam na

turalē.sed materia in supiorib⁹ ducit̄ ad actū ꝑ potentiā infinitā. q̄ est potentia dei creatiua. Nec pt dici ꝙ materia supiorꝫ ducat̄ ad actū ꝑ potentiā naturalē. qꝛ celū est pncipiū oīs actōis naturalis. si ergo celū duceret̄ ad actum ꝑ potentiā naturalē. g̊ pduceret seipm. qd est impossibile Istis ergo opinionib⁹ reprobatis dōm est. ꝙ solū materia istorꝫ inferiorꝫ scꝫ q̄ttuor elementorꝫ ꝛ mixtorū est vna. qꝛ in substantijs incorꝑalib⁹ nulla est materia. sed materia istorꝫ inferiorꝫ ꝛ corporū celestium ab inuicem distinguūtur ad modū distinctōnis specifice. Non em̄ pnt ꝓprie specifice distingui. qꝛ spēs sumit̄ a forma. sed materia ſm se accepta nullā habet formā. Et nō solū est h' verum de materia secūdo pma sicut alij dicūt. i. de materia accepta cū dispōnib⁹ accñtalib⁹. q̄ ꝓpter accñtia adiuncta distinguit̄. sed etiā est verū de materia primo pma. qꝛ materia absqꝫ oīn dispōne accepta est alterius nature in inferiorib⁹ ꝛ superiorib⁹ Nec valet qd alij dicūt ꝙ materia accipiat̄ duplr. vno mō ſm potentiā subiectiuā. ꝛ sic oꝫ esse vnā in inferiorib⁹ ꝛ superiorib⁹. Alio mō ſm potētiā formalē formabilē. ꝛ sic est alia. Et hoc ꝓpter tria. primo qꝛ talis potētia formalis formabilis nō est in materia. sicut infra patebit. Secūdo. ꝛ si posset talis potētia poni ſm aliquos in materia inferiorꝫ. nō tñ pt in materia superiorꝫ poni. Tercio. qꝛ nūc ꝓbatū est ꝑ istas rōes. ꝙ potētia subiectiua est alia in istis inferiorib⁹ ꝛ supiorib⁹

Ar. In celo nō ē materia. g̊ in celo nō erit materia ab istis inferiorib⁹ distincta. Añs ꝓbat̄. qꝛ mouens ꝛ motū debēt ꝓportionari. sꝫ in mouente celū nō est aliq̄ materia. g̊ nec in mobili qd est celū. Dōm ꝙ duplex est ꝓportio. quedā est ꝓportio in esse nature. sic ꝙ ad inuicē ꝓportionata hñt identitatē nature. ꝛ talis ꝓportio nō est inter mouēs ꝛ motū vel mobile. qꝛ nō oꝑtꝫ ꝙ mouens sit eiusdē nature cum mobili. Alia est ꝓportio in esse mobilitatis ꝛ consistit in hoc ꝙ mouēs excedat mobile in virtute. ꝛ sic est verū ꝙ oꝑtꝫ mouēs ꝛ mobile ꝓportōnari Et talis est ꝓportio inter aīam nobilem ꝛ ipm celū. quia aīa nobilis suo intellectu practico mouet corpus celeste. et excedit oēm materiā corporalē in virtute. qꝛ materia corꝑalis obedit substātijs spūalib⁹ ad nutū siue ad volūtatē. sicut em̄ sube sepate excedūt corꝑa in nobilitate nature. ita excedūt etiā quo ad operatōnem. ꝛ ideo possunt quācūqꝫ materiā corporalē mouere localiter

Ar. Omis distinctio est ab actu. sed materia nō hꝫ actū. g̊ nō hꝫ distinctōem Minor ꝓbat̄. qꝛ materia est ens in pura potentia. ita ꝙ de se nō hꝫ actum. Dōm ꝙ duplex est distinctio. q̄dā est absoluta q̄ ꝯuenit rei ꝑfecte ꝑ ꝓpriam drñtiā. ꝛ talē distinctōem nō hꝫ materia ſm se capta. qꝛ nō est ens ꝯpletū Alia est distinctio respectiua q̄ sumitur ꝑ ꝯparationem ad alterū. ꝛ sic materia hꝫ distinctōem. scꝫ ꝯꝑatōem ad formā. sicut pus dcm̄ est Et si dicat̄. g̊ materia erit aliqd respectiuū siue de p̄dicamento relatōis. Dōm ꝙ triplex est habitudo vnius ad alterū. q̄dā est habitudo obiectiua. ꝛ sic verū est ꝙ quicq̄d hoc mō depēdet hoc est relatiuū Alia est habitudo siue dependētia subiectiua. scꝫ qñ aliq̄d dependet ad alterꝫ sicut ad suū subiectū. ꝛ sic forma naturalis depēdet a materia. Tercia est qua aliq̄d est dependēs ab aliquo sicut hñs ab eo eē subale. ꝛ sic materia dependet a forma et talis dependētia spectat ad p̄dicamentū sube. Et si dicat̄. materia est simplr de p̄dicamēto relatōis. qꝛ totū eius esse est ad aliud se habere. Dōm ꝙ in materia est duplex esse. aliqd est eē qd materia hꝫ ex sui natura. sicut est esse potentiale. ꝛ tale ꝯuenit materie ſm se absqꝫ ordine ad formā. Aliud est esse actuale. ꝛ hoc hꝫ materia ex forma. vñ pꝫ ꝙ nō totū esse materie est ex forma. sed in relatiuis totū esse relatiuorꝫ est ad aliud se habere.

Ar. Quecūqꝫ ꝯueniūt genere ꝯueniūt materia. cū genus sumat̄ a materia. sed corꝑa celestia ꝛ inferiora ꝯueniūt genere. g̊ ꝯueniūt materia. Minor ꝓbat̄. qꝛ sūt de eodē p̄dicamēto Dōm ꝙ gen⁹ capit̄ tripliciter. vno° ꝓ genere scibili. ꝛ sic subiectū scīe vocat̄ genus. Alio° capit̄ ꝓ genere logico. ꝛ sic gen⁹ p̄dicamētale vocat̄ gen⁹. Tercio mō capit̄ gen⁹ ꝓ genere physico. ꝛ sic materia vel subiectū vocat̄ gen⁹. Per hoc g̊ dōm est ad argumētū. ꝙ q̄ ꝯueniūt in genere physico ꝯueniūt in materia. sed sic nō ꝯueniūt inferiora corpora ꝛ supiora. qꝛ dt Aresto. decimo metaph. loquēs de genere physico ꝙ corruptibile ꝛ incorruptibile plus q̄ꝫ genere drūt Et qñ dr. q̄ ꝯueniūt genere logico etiā ꝯueniūt genere physico. qꝛ gen⁹ logicū sumit̄ a materia. g̊ ꝛc Dōm ꝙ materia capit̄ duplr. vno mō ꝓ materia reali que est altera ꝑs cōpositi. ꝛ sic ista ꝓpō est falsa. genus sumit̄ a materia. qꝛ etiam in immaterialib⁹ est genus ꝛ drñtia. ꝛ tñ manifestū est ꝙ in eis nō sit realis materia. Alio mō accipit̄ materia ꝓ illo qd hꝫ ꝯditōem materie. ꝛ sic verū est ꝙ gen⁹ sumitur a materia. qꝛ genus sumit̄ a toto ꝯposito ſm aliqd indeterminatū. qꝛ ergo materia est de se indeterminata et cōfusa. sic genus dr sumi a materia. Exempli gratia. in substātijs separatis genus sumit̄ ab intellectualitate. q̄ cōis ꝛ cōfusa ē. sed differētia sumitur a determinato gradu intellectualitatis

Ar. Est vnus actus omniū corporalium. ergo erit vna potentia omniū corporaliū. Consequentia tenet. qꝛ potentia distinguitur ꝑ actus. Antecedēs ꝓbat̄. qꝛ forma corporeitatis est actus omniū corporaliū. Dōm ꝙ forma corporeitatis est vna ſm rōnem generis logici in oībus corꝑibus. sed nō est vna forma corporeitatis accipiendo formam corporeitatis physice ſm ꝙ est act⁹ ꝑfectiuus materie. qꝛ forma corporeitatis ingenerabilis respicit materiā supiorꝫ. sicut actus suam ꝓpriam potentiam. sed forma corporeitatis generabilis ꝛ corruptibilis respicit materiā istorꝫ inferiorꝫ

Ar. Augustinus dt ꝙ deus creauit duo. vnū ꝓpe se. scꝫ subas separatas. ꝛ alterū ꝓpe nihil. s. materiā pmā. g̊ erit vna materia superiorꝫ ꝛ inferiorꝫ. Item Auerrois dt ꝙ in fundamento nature nulla est distinctio sed materia est fundamentū nature. g̊ in materia nulla ē distinctio. sed erit vna in oībus. Dōm ꝙ Augustin⁹ loquit̄ ſm opinionē Platonis. cui⁹ fuit imitator. sꝫ Plato dixit ꝙ celū essꝫ eiusdē nature cū elementis. scꝫ igneum hoc aūt reprobat phus pmo celi. Vel pt dici ꝙ est vna materia vnitate generica. sic etiā sube separate nō habēt vnitatē specificā sed genericā. Ad autoritatē Auerrois dōm est ꝙ ipe loquitur expresse de materia rerū generabiliū ꝛ corruptibiliū. qꝛ illa materia est fundamētū nature. i. naturalis mutatōis. ꝛ illa est vna ꝛ indistincta

Ar. Si essꝫ oīm generabiliū ꝛ corruptibilium vna materia. g̊ erit vna aliq̄ vnitate. scꝫ vel numerali vel specifica vel generica. sed nullum istorum videtur esse dicendum Dicendum est ꝙ materia istorum generabilium et corruptibilium est vna vnitate potentiali vnitate negatiua ꝛ indifferentie. Quod sic pꝫ. qꝛ ma-

teria istoꝝ inferioꝝ ſm ſe accepta nō intelligit habere formā ſic nō pt habere vnitatē actualē Sed ꝙ habeat vnitatē potentialē ſic pȝ.qꝛ illa materia eſt in potētia ad oīnes formas rerū generabiliū ⁊ corruptibiliū.q̄re nō pt diſtingui ex vna forma tm̄.ſed ex oib9 ſimul ⁊ ꝑ modū indifferentie.qꝛ indrn̄ter pt ſubeſſe cuilibet forme rei generabilis ⁊ corruptibilis Per hoc g̊ ad argumētū dꝛ ꝙ ille vnitates ſcȝ generica.ſpecifica ⁊ nūeralis reſpiciūt entia in actu.⁊ ideo nō oȝ aliquā illaꝝ vnitatū poni in materia

Ar. Materia iſtoꝝ inferioꝝ diſtinguit ſpē in reb9 hn̄tib9 formas ſpecifice diſtinctas Probat.qꝛ diſtinctio materie eſt a forma. cuȝ aūt forme ſint ſpecifice diſtincte.g̊ ⁊ materie Dōm ꝙ iſta ꝓpō.diſtinctio materie ſumit a forma.pt dupl'r intelligi. vno° loquendo de forma q̄cūq3 ⁊ ſic ē falſa. Alio° loquēdo de forma ad quā ꝑ ſe ordinat talis materia ⁊ nō ꝑ accn̄s. Et dꝛ materia ꝑ ſe habere ordinē ad illā formā quā ſꝑ in ſe hȝ cū ꝑ ſe p̄ſupponat de oī. Tūc dꝛ ꝙ materia iſtoꝝ inferioꝝ ꝑ accn̄s hȝ ordinē ad formā quā nūc hȝ.qꝛ pt illā nō habere.ſȝ hȝ ꝑ ſe ordinē ad formā rei generabilis ⁊ corruptibilis. ⁊ iō ab illa forma ſumit eius diſtinctio. ꝑ accn̄s aūt eſt ſub forma hoīs aut leonis vel lapidis.

Ar. Quecūq3 hn̄t vnitatem ꝓprietatꝫ ſpecifice ſtꝫ vnū ſpē.ſed materia inferioꝝ ⁊ ſupiorum hn̄t vnā ꝓprietatē in ſpē.ſcȝ q̄ȝtitatē.g̊ ſunt vnū in ſpecie. Dōm ꝙ duplices ſtꝫ ꝓprietates ī diuerſis ſpēb9. q̄dā ſtꝫ q̄ fluūt ex ipis ſm rōem generis.⁊ tales pn̄t eē vnū vnitate ſpēi.etiā in diuerſis.ſicut pȝ de ſenſibili in hoīe ⁊ aſino.⁊ de dyaphano aeris ⁊ aque. Alie ſtꝫ ꝓprietates q̄ fluunt ex diuerſis ſpēb9 ſm ꝓprias rōnes ſpecificas. ⁊ tales ꝓprietates in diuerſis ſpēb9 ſtꝫ diuerſaꝝ ſpēꝝ. vt riſibile et rudibile in hoīe ⁊ aſino. Per h̊ g̊ dōm eſt.ꝙ q̄ȝuis ſit vna ꝓprietas q̄ fluit ex materia iſtoꝝ inferioꝝ ⁊ ſuperioꝝ.qꝛ tn̄ fluit ex eis ſm rōnem generis nō pt ex ea argui vnitas materie ſm ſpēm Et ſi dicat.eſt vn9 p̄m9 act9.g̊ erit vna p̄ma potētia. Dōm ꝙ nō eſt ſilē.qꝛ p̄m9 actus nō dependet ab aliq̊.ſȝ oīa depēdēt ab ipſo.ſed p̄ma potētia dependet ab actu.⁊ ideo opoꝛȝ potentias diſtingui ex actib9.⁊ non econtra

Dr. Utrū ſit vna materia oīm corpoꝝ celeſtiuȝ Dōm ꝙ nō.⁊ rō eſt.qꝛ materia ſcat potentiā ex ſui natura. vbicūq3 g̊ eſt vna materia.ibi eſt vna potētia ad formā.ſed in corporib9 celeſtib9 nō eſt vna potētia ad formas oīm corpoꝝ celeſtiū.g̊ ⁊c̄. Minor ꝓbat.qꝛ ſi ſic tūc in materia vni9 corꝑis celeſtꝫ eſſȝ ordo ad formas alioꝝ corpoꝝ celeſtiū.⁊ ꝑ ꝯn̄s materia vni9 corꝑis celeſtꝫ haberet naturalē ordinē ad formā alteri9 q̄re poſſȝ ad illā trāſmutari.⁊ ſic corp9 celeſte poſſȝ recipe nouā formā.et hoc nō eſſȝ abſq3 corruptōe p̄oris forme. ⁊ ſic corꝑa celeſtia eſſent corruptibilia.qđ eſt impoſſibile. Ex quo ſequit.ꝙ qđlibet corp9 celeſte ex ſua materia tota eſt.qꝛ nō eſt aliq̄ materia eiuſdē rōnis extra h̊ corp9. hoc aūt ē impoſſibile dicere de inferiorib9.qꝛ materia iſtoꝝ inferioruȝ vni9 corꝑis eſt eiuſdē rōnis cū materia alteri9 corꝑis .ſicut materia aſini eſt eiuſdem rōnis cū materia hominis ſm naturam materie.

Ar In oīb9 corꝑib9 celeſtib9 eſt vn9 mot9.g̊ erit eadē materia in oīb9.ꝯn̄a tenet.qꝛ mot9 ꝯſeq̄t materiā Dōm ꝙ q̄ȝuis corꝑa celeſtia habeāt vnū motū localē in genere.nō tn̄ hn̄t in ſe illū motū ad quē ſeq̄t vnitas materie.qꝛ vnitas materie ſeq̄t ex motu generatiōis et corruptōis.qꝛ q̄ ex ſe inuicē generātur ⁊ corrūpuntur habent eādē materiā.in illis em̄ materia vni9 fit materia alterius.ſed manifeſtū ē ꝙ in corꝑib9 celeſtib9 nō ē generatio neq3 corruptio.ergo ibi nō eſt vna materia.

Dr. Utrꝝ forma añ ſui generatōem habeat aliqđ eſſe in materia ꝑ inchoatōem. Dōm ꝙ circa iſtā q̄ſtionē añ Areſto.fuerūt due opiniones ꝯrie.vna poſuit latitatōem formaꝝ in materia ſm actū.ſic Anaxa. q̄ dixit qđlibet in q̊libet p̄exiſtere actualiter .ſȝ iſta opinio eſt p̄us reprobata in textu. Alia opinio fuit ꝙ rerū naturaliū forme non haberēt originē ex mrteria.ſic ꝙ aliq̄liter p̄exiſterent in ea.ſed ſimpl'r aduenirēt ab extrinſeco.⁊ iſta opinio fuit Platonis q̄ dixit ꝙ tales forme aduenirēt ab ideis ſeꝑatis.ſilr̄ Auicēne q̄ dixit tales formas aduenire ab intellectu ſeparato.quē ipſe dixit eē datorē formarū. Sȝ iſtud eſt incōueniēs.qꝛ ſi ſic.tūc eodē mō acq̄rerētur forme alie.ſicut aīa rōalis.qꝛ oēs forme naturales ab extrinſeco aduenirēt.ſicut aīa rōnalis. Sed Areſto.tenet mediā viā.⁊ dꝫ ꝙ forme reꝝ naturaliū partim veniūt ab extra ⁊ ꝑtim ab intra.qꝛ ſunt ab intra ſm eē potētiale et ſic remouet opinio Platonis .⁊ ſtꝫ ab extra ſm eē actuale.⁊ ſic remouet opinio Anaxagore. Eſt g̊ intētio Arꝫ. ꝙ forme naturales añ generatōeȝ p̄habeāt eē in materia ſm eē potentiale.qꝛ p̄ſunt in potētia materie. Et de hoc inter poſteriores adhuc eſt ꝯtrouerſia.qꝛ dꝫ ſctūs Tho. ꝙ forme p̄exiſtāt in potētia materie.ſcȝ ſubiectiua q̄ ē ipa materia ſm rē.qꝛ ſcȝ materia hȝ naturalē habitudinē ad formā.⁊ in illa naturali habitudine p̄exiſtit aliq̄d forme ſm quādā analogiā.ſicut infra patebit. Alij aūt exponūt ſic.forme p̄exiſtūt in potētia materie nō ſoluȝ ſubiectiua.ſed etiā formali formabili.q̄ſi in materia añ generatōem p̄exiſtat forma.nō ſm eē ſpecificū ſicut dixit Anaxa ſȝ ſm9 eſſe genericū ⁊ ꝯfuſuȝ qđ eſt eē potētiale.nō ſolū ſe tenēs ex ꝑte materie ſicut dixit p̄ma opinio.ſed etiā ſe tenēs ex ꝑte forme Sed iſta ſcđa expoſitio q̄ eſt Albti magni tanq3 falſa ⁊ improbabilis multipl'r reprobat.p̄mo autoritatib9.ſcđo rōnib9. Ponūtur em̄ q̄ttuoꝛ autoritates in hoc p̄mo libro illi poſitōi ꝯtrarie. Primo dꝫ Areſto.ꝙ p̄uatio nō manet.ſȝ materia manet.ſi aūt p̄uatio ſcaret formā inchoatā.g̊ etiā p̄uatio maneret Scđo dꝫ ꝙ p̄uatio eſt ens ꝑ accn̄s.qđ iterū eſt falſum de forma Tercio dꝫ ꝙ p̄uatio eſt ens ꝑ accn̄s ⁊ machinat in maleficium forme.i. ꝯtrariat forme.g̊ p̄uatio nō ſcat formā inchoatā. Itē q̄rto dꝫ ꝙ materia ſm ſuiipſius rōnem aꝑpetit formā.g̊ nō aꝑpetit eā ſm eſſe formale formabile. ¶ Et ꝓ intellectu iſtaꝝ autoritatū eſt ſciēdū ꝙ oēs ponentes q̄litercūq3 inchoatiōes formarū dicūt formas eē inchoatas in materia ꝑ hoc ꝙ materia hȝ ordinē ad formā.⁊ qꝛ ordo materie ad formā quā nō habet eſt gratia p̄uatōis vt ſupra dictū eſt.ideo dicūt ꝯſequēter ꝙ p̄uatio ſit forma inchoata Qui ergo dicūt ꝙ forma ſit inchoata ſm eē formale formabile dicūt hoc eſſe formale formabile ſcari ꝑ p̄uatōem exempli gratia.p̄uatio eſt negatio forme ī ſubiecto apto nato.⁊ illā aptitudinē dicūt eſſe formā inchoatā.ſed ſanctus Tho.dꝫ illā aptitudinē eſſe potētiā ſubiectiuā materie Scđo reprobat eadē opinio ſcđa rōnib9. ⁊ p̄mo rōnib9 oſtenſiuis.ſcđo ad impoſſibile ducentib9. Rōnes oſtēſiue ſunt tres ſm tria que inueniūtur in naturali mutatione.ſcȝ ſubiectū motus.terminus motus.⁊ ipſe motus ſm ſe. Prima tenet ſe ex ꝑte ſubiecti motus.qꝛ opꝛȝ in omi motu ſeu mutatione ſubiectū motus in termino a

quo intelligere sub ꝑuatōe termini ad quē. q᷑ si termin⁹ a q̄ haberet terminū ad quē tūc nō moueret̄ ad ipm. Et hoc est ꝙ dici solet ꝙ omīs motus est de ꝯtrario in ꝯtrariū. ergo opꝫ subiectū in generatiōe naturali in termīo a q̄ intelligi sub negatōe termini ad quē. scꝫ forme subalis. nō pt g̊ dici ꝙ forma subalis ꝑsit in materia añ generatione Nec valet si dicat̄ ꝙ forma ꝑsit ꝭm genus ꝗ̄uis nō ꝭm spēm. q᷑ sic forma esꝫ pn̄s ꝭm eēntiā genericā Tūc sic arguit̄. qcq̄d addit̄ alicui h̄nti essentiam h̄ est accn̄s. g̊ forma subalis adueniēs ꝑ generatōnem erit accn̄s. Nec etiā ꝑuatio abijceret̄ in aduentu forme. sꝫ mod⁹ ei⁹ ꝑficeret̄ Scd̄a rō sumit̄ ex ꝑte termini ad quē siue forme acq̄site ꝑ motū. ꝛ stat in hoc. Indiuisibile vbicūqꝫ est ibi totū est. ꝛ vbicūqꝫ deest ibi totū deest. Si g̊ forma subalis desit añ generatōnem. cū sit indiuisibilis. g̊ deest tota. ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō erit ibi ꝭm esse genericū. Si adest. g̊ tota adest. et sic erit ibi ꝭm esse specificū. sicut dixit Anaxa. ꝛ nō solum ꝭm eē genericū Et hoc secūdū reprobat dupl̄r. ꝑmo q᷑ forma acq̄rit̄ ꝑ generatōem sicut termin⁹ motus. g̊ nō p̄est. Scd̄o q᷑ oīs mot⁹ fit ꝓpter indigentiā termini. scꝫ forme. g̊ termin⁹ nō habet̄ Nec valet si dicat̄ ꝙ forma subalis adsit ꝭm essentiā. ꝛ desit ꝭm esse. ꝛ hoc ꝓpter tria ꝑmo q᷑ forma subalis est indiuisibilis nō solū ꝭm essentiā sed etiā ꝭm esse. Ille em̄ forme suscipiūt magis ꝛ min⁹ ꝭm esse q̄ pn̄t ꝑfici in subiecto ꝑ agens extrinsecū. sicut sꝫ ꝑcipue q̄litates de tercia spē. sed hoc nō pt dici de formis subalibꝫ. Secūdo q᷑ esse nō est termin⁹ generatōis. sꝫ forma siue essentia. q᷑ hoc est termin⁹ generatōis qd̄ est actus materie. sed esse est actus ꝯpositi ꝛ nō materie. g̊ ꝛc̄. Tercio q᷑ esse nō est directe de genere sub̄e. sed termin⁹ generatōis est directe ꝛ ꝑ se de ꝑdicamento sub̄e. g̊ eē nō erit termin⁹ generatōis. Tercia rō sumit̄ ex ꝑte mot⁹ vel mutatōnis in se q̄ talis est. generatio est mutatio instantanea. sed in mutatōe instātanea subiectū mutatōis stat toto tꝑe sub nō esse termini ad quē. ꝛ in vltimo instāti accipit terminū ad quē. g̊ etiam in toto tꝑe generatōis materia stabit sub nō esse forme. ꝛ in vltimo instāti habebit formā. ꝛ ꝑ ꝯn̄s in generatōe nō ꝓcedit̄ a forma imꝑfecta ad formā ꝑfectā. sicut dicūt alij. Sed rōnes ad impossibile ducētes sꝫ numero q̄nqꝫ. Prima est si forme essent inchoate in materia ꝭm esse formale formabile. tunc in qualibet ꝑte materie esset forma inchoata. q᷑ q̄libet ꝑs materie cuiuslibet rei natural̄r hꝫ aptitudinēꝫ ad qualibet formā. sed aptitudo materie ē forma inchoata. ꝛ sic ī q̄libet ꝑte materie erūt omēs forme inchoate. Vel g̊ ille forme sunt ibi essential̄r inter se distincte. ꝛ sic in vna re eēnt oēs res naturales. q᷑ essentialis distinctio est penes differentiā. cū aūt sint essential̄r distincte. g̊ habebūt suas ꝓprias dr̄ītias Nec valet ꝙ dicātur ibi esse generice. q᷑ genus nō subsistit sine spē. si g̊ ibi ille forme subsistāt generice. g̊ etiam specifice. Si vero ille forme sint indistincte sicut vna forma. tūc seq̄tur ꝙ oīa erūt vnū ꝭm subaꝫ. q᷑ tales forme sꝫ ibi eēntial̄r. ꝛ si eēntial̄r. g̊ specifice. q᷑ eēntia rei sumit̄ a forma specifica. Nec valet si dicat̄ ꝙ h̄ vnū eē sit genericū. q᷑ esse genericū est esse rōnis ꝛ nō rei physice q᷑ genus est eq̄uocū physice. ꝛ nō vnū nisi ꝭm rōnem. Dicit em̄ Aresto. in. vij. huius. ꝙ in genere latent multa Nō pt g̊ aliq̄d dici physice habere esse genericū. q᷑ genus attribuit̄ rebꝫ ꝭm esse qd̄ h̄nt in aīa. ꝛ nō ꝭm esse qd̄ h̄nt ad extra. ꝛ ideo formā ꝑhabere esse genericū ante generatiōnē est formā habere esse logicū in materia. qd̄ est incōueniēns dicere in physica q̄ est scīa naturalis. Nec pt dici ꝙ genus logicū sumat̄ a forma formabili. q᷑ tūc vel aīal nō esset genus ad hoīem. qd̄ est ꝯtra logicos. vel sequeret̄ ꝙ aīa humana haberet inchoatōem in materia qd̄ est incōueniēs. cum nō educat̄ de potentia materie. q᷑ si aīal sit genus hoīs. tūc habebit esse formale formabile in hoīe sicut in alijs rebꝫ. Secūda rō ad impossibile est ista. q᷑ vel illud esse inchoatū qd̄ hꝫ forma in materia esꝫ materie innatū ꝛ ꝯcreatū vel ab extrinseco inductū. scꝫ ab aliq̄ agente. sed nullū istoꝝ est dd̄m. g̊ ꝛc̄. Nō ꝑmū. q᷑ tūc forma esset incorruptibilis sicut materia. q᷑ qcq̄d est ꝑ creatione in materia hoc semꝑ manet in ea. Nec pt dici secūdū. q᷑ sic esꝫ ꝓcessus in infinitū. q᷑ hoc esse inchoatōnis qd̄ educit̄ de materia haberet nouū esse inchoationis. ꝛ h̄ iterū aliud. ꝛ sic in infinitū Tercia rō ad impossibile ē. q᷑ magis ꝓprie aliq̄d fieret in ꝑdicamētis accidētium q̄ꝫ sub̄e. qd̄ sic pꝫ. q᷑ in factōe accn̄tali nō pt aliq̄ mō qd̄ acq̄rit̄ ꝑ motū ꝑexistere. ꝛ h̄ ideo. q᷑ ille mot⁹ est de ꝯtrario in ꝯtrariū. sed nihil ꝑexistit in suo ꝯtrario. Exēpli grā. calefactio fit ex frigido in calidū nō ꝑexistēte calido. sed ꝭm ponētes inchoatōeꝫ formaꝝ in ꝑdicamēto sub̄e ꝑexistūt forme ꝭm esse imꝑfectū. qd̄ nō pt dici in formis ꝯtrarijs

Quarta rō ad impossibile est ista. q᷑ aliq̄d dr̄ ens ab essentia. g̊ si materia habeat in se eēntiā forme añ generatione. seq̄ret̄ ꝙ materia esset ens in actu. ꝛ ꝑ ꝯn̄s non erit ens in potētia. qd̄ est simpl̄r falsum Quinta rō ad impossibile stat in hoc. si forme sint inchoate in potentia materie. vel g̊ forme existentes in diuersis ꝑtibꝫ materie in diuersis rebꝫ sunt numeraliter distincte vel numeraliter vna. Si sint numeraliter distincte. g̊ etiā specifice. q᷑ maior distinctio ꝑsupponit minorē. ꝛ sic distinctio numeralis ꝑsupponit distinctionem specificā. Si vero ille forme sint vna forma in numero. g̊ vnū nūero erit receptū in diuersis nūero. Exēpli grā. si ignis sit inchoatus in materia ligni ꝛ etiā in materia olei. tūc in ligno ꝛ oleo q̄ drn̄t nūero erit aliqd̄ vnū nūero. qd̄ est impossibile Est igit̄ dd̄m ꝯclusiue cū doc. sctō ꝛ veritate ꝙ forma añ generatōnem nō ꝑexistit in materia ꝭm aliq̄d forme. sed ꝑexistit ꝭm esse analogicū siue ordinis ad formā. Habet em̄ materia ꝭm se naturalē ordinē ad formā. in quo ordine dr̄ forma ꝑesse ꝭm esse analogicū ꝛ virtuale. Circa qd̄ sciendū ꝙ dupl̄r aliq̄d ꝑexistit in alio virtual̄r. vno° excellēter. sicut effectus cause efficiētis ꝑexistit in sua cā vl̄i. ꝛ sic forma nō ꝑexistit in materia v̄tualiter Alio mō aliq̄d ꝑexistit in alio v̄tualiter ꝭm defectū. q᷑ scꝫ hoc in q̄ ꝑexistit est indigni⁹ et minus ꝑfectuꝫ. ꝛ sic forma ꝑexistit in materia. q᷑ hꝫ in materia imꝑfectius esse q̄ꝫ in seipā. ꝛ hoc est qd̄ alij dicūt. ꝙ forma ꝑexistat in materia ꝭm occubitū. i. ꝭm defectuꝫ siue imꝑfectōem. Et rō illius dicti est. q᷑ sicut cā efficiēs est dignior suo effectu ꝑfectior et excellentior. ita cā materialis est indignior ꝛ imꝑfectior sua forma. ꝛ ideo sicut aliq̄d ꝑexistit virtual̄r ꝛ excellēter in cā efficiente. ita ꝑexistit aliq̄d virtual̄r defectiue in cā materiali

Ar. Aresto. in ꝑmo hui⁹ dr̄ ꝙ materia appetat formā. g̊ videt̄ ꝙ habeat in se formā imꝑfectā grā cui⁹ appetit ꝑfici Dd̄m ꝙ ꝯn̄a nō valet. imo ex añte seq̄tur oppositū ꝯn̄tis. q᷑ bn̄ seq̄tur. materia appetit formā g̊ nō hꝫ formā. q᷑ appetit⁹ est respectu absentis. Circa qd̄ sciēdū ꝙ appetitus accipit̄ dupl̄r. vno° ꝓ actu appetēdi. ꝛ sic est semꝑ respectu absentis. q᷑ dr̄ appetitus q̄si ad aliud petitus. Alio mō accipit̄ appetitus ꝓ potētia appetendi. ꝛ sic appetitus pt esse tam ꝑn̄tis q̄ꝫ absentis. q᷑ sꝫ

aliq̄ passiones in appetitu q̄ respiciūt pn̄s. sicut delectatio ꝛ tristicia. ꝛ q̄dā que respiciūt absens. sicut desideriū timor ꝛ spes. nō em̄ hꝫ aliq̇s spem de eo qꝺ hꝫ. sed delectatur in ipso qꝺ hꝫ Et si dicaꝛ. appetitus est potētia aīe g̊ nō erit aliq̇d ꝯueniens materie. Dōm ꝙ duplex ē appetit⁹ in genere. scꝫ naturalis ꝛ cognitiu⁹. ꝗuis g̊ appetitus cognitiuus. i. qui seq̄tur cognitōem sit potētia aīe. tn̄ in puris naturalib⁹ est appetitus naturalis. q̄ nihil aliud est q̄ꝫ inclinatio alicuius in pfectōem sibi naturalē. cū g̊ materia inclineꝛ in suā formā sicut in pfectōem naturalem. sic vtiq̄ꝫ materia dꝛ habere appetitū naturalem.

Ar. Si materia appetat formaꝫ vel appetit vnam aut plures. nō vnā. qꝛ hꝫ iclinatōeꝫ ad plures nec pl's. qꝛ appetit⁹ naturalꝭ nō ē frustra. sed materia nō p̄t plures formas recipe. g̊ nō p̄t plures appetere Dicendum ꝙ ꝗuis materia nō posset simul plures formas suscipe. qꝺ accidit sibi ex pte forme quā hꝫ. qꝛ forma substantialis dat esse simpl'r. sed non pn̄t in vna materia esse duo esse simpl'r. p̄t tn̄ successiue suscipere plures formas. Est g̊ dōm ꝙ materia appetit plures formas. sꝫ successiue suscipiendas. ꝛ sic ille appetitus nō est frustra

Ar. Appetitus materie ē intellectualis. g̊ nō poterit esse naturalis Añs pbaꝛ. qꝛ est sibi inditus ab autore nature. q̄ est agens intellectuale. Dicēdum ꝙ appetitus materie p̄t ad duo ꝯpari. vno° ad pn̄cipiū a quo datur talis appetitus. ꝛ sic p̄t dici intellectualis. qꝛ datur a pncipio intellectuali nō errante. scꝫ a deo. Alio mō ꝯparaꝛ appetitus materie ad id in quo est. scilꝫ ad ipsam materiā. ꝛ sic est naturalis. Et qꝛ res nō est ppꝛie denoianda a cā efficiente q̄ est ab extra. sed ab illo qꝺ est intra ipsam. ideo simpl'r dōm est ꝙ talis appetitus naturalis sit. ꝛ nō intellectualis. Et qn̄ dꝛ. appetit⁹ naturalis est ad vnū tm̄. sed appetitus materie ē ad plures formas. g̊ in ea nō erit appetitus naturalis Dōm dupliciter. pmo ꝙ illa autoritas intelligiꝛ de natura q̄ est forma. qꝛ illa est in genere determinata. ꝛ determinatur ad vnū scꝫ ad informatōem materie. sed in specie est determinata ad vnū. qꝛ ad vnā opatōem. sicut forma ignis determinaꝛ ad calefaciendū. Uel p̄t aliter dici ꝙ ꝗuis materia nō determineꝛ ad vnū specifice. tn̄ determinaꝛ ad vnū ꝓm genus. qꝛ determinaꝛ ad formā rei generabilis ꝛ corruptibilis. qꝛ sicut materia in spē determinaꝛ ad formam in spē. sicut materia hoīs ad formā homīs. ita materia in genere determinaꝛ ad formā in genere

Ar. Priuatio est quodāmodo spēs. i. forma. vt dꝛ in secūdo hui⁹. g̊ videꝛ ꝙ puatio sit forma inchoata Dōm ꝙ duplex est puatio. q̄dā est puatio forme accn̄talis. ꝛ talis semp est in subiecto sub opposita forma. ꝛ ideo talis puatio est quodāmodo spēs ꝛ forma. sicut puatio caloris est sub frigiditate. ꝛ de tali puatōe loquiꝛ Aresto. in secūdo huius. Alia est puatio forme subalis. de qua nūc loq̄mur. ꝛ illa nullo mō est spēs. Sed ꝙ in loco pallegato loq̄tur de puatōe forme accn̄talis Ptꝫ ex textu. qꝛ dꝛ. Si aūt est puatio ꝛ ꝯtrariū aliqꝺ circa simplicem generatōem aut nō. posterius ꝯsiderandū est. scꝫ in libro de generatōe ꝛ corruptōe. sed generatio simpl'r ē generatio substātialis.

Ar. Aresto. dꝛ septimo metaphy. ꝙ in quibusdam generabilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹ forma introducēda in materia p̄existat ꝓm ptem. Et hoc pbat de sanitate. qꝛ sanitas p̄requirit partē sanā in materia in qua dꝫ induci sanitas Dōm ꝙ formā p̄existere in materia ꝓm partē p̄t dupl'r intelligi. vno mō formal'r. sic ꝙ forma formabilis p̄existat i materia. sicut alij volunt dicere. ꝛ h̄ est simpl'r falsum. nec sic loq̄tur Aresto. Alio mō p̄t intelligi ꝙ forma pducibilis p̄existat in materia ꝓm efficientiā. et hoc est verum. Dicit em̄ Aresto ibi ꝙ duplices sꝫ forme artificiales. q̄dā sunt que nō habent in materia aliq̇d p̄existens quo pducāꝛ effectiue. sicut pꝫ in illis formis q̄ fiūt solū p artē. sicut forma dom⁹ Alie sunt forme artificiales q̄ fiunt partim ab arte. et partim a natura. vt sanitas. et talis forma hꝫ effectiue partē in materia. sed nō formalē. qꝛ optꝫ in corpe sanabili esse aliquā partē effectiuā. q̄ alia pars infirma ducatur ad sanitateꝫ. ꝛ hec precipue est cor in aīali. Et ideo infirmitas q̄ mortaliter inficit cor est incurabilis. qꝛ nō hꝫ pncipiū quo natura se iuuet ad sanitatem Sed ꝯtra arguiꝛ. qꝛ si sic tunc nō esꝫ dr̄ntia in generatōib⁹ ꝛ corruptōib⁹ artificialiū ꝛ naturaliuꝫ. qꝛ sicut in naturalib⁹ forma nō est inchoata. ita nec in artificialibus. Dōm ꝙ duplex est differētia. q̄dā est ex parte cause efficiētis. qꝛ forma naturalis induciꝛ in materiā p agēs naturale. sed in artificialib⁹ induciꝛ per agens artificiale. Et hec est bona dr̄ntia inter materiā naturaliū. ꝛ artificialiū. qꝛ materie bene pn̄t distingui ex agentib⁹. vt supra dcm̄ est Scd̄a. qꝛ in naturalib⁹ materia est ens in pura potentia habēs ordinē naturalē ad illā formā quam recipit sed materia in artificialib⁹ est totū ꝯpositū ꝛ nō hꝫ naturalem ordinē ad formā quā recipit ab arte. sed illū ordinē acquirit ex volūtate artificis

Ar. Aresto. dꝛ in sexto de aīalib⁹. ꝙ forme naturales sint ab intra. ꝛ intellect⁹ ē de foris. g̊ videꝛ ꝙ habeāt p inchoatōem ptem in materia. Dōm ꝙ Aresto. nō loq̄tur de formali inchoatōe sed de effectiua. Est em̄ eius intellectus ꝙ forme naturales sunt ab intra ex pte agentis. qꝛ scꝫ materie rerū naturaliū ꝯiūgitur aliq̄ virtus qua forma educiꝛ de materia. sed intellectus venit de foris. qꝛ nō educiꝛ de materia virtute agentis naturalis. Uel dōm ꝙ forme naturales sunt ab intra p quādā virtualē inchoatōem ꝛ nō actualem.

Ar. Dicit ꝯmētator septimo metaphy. ꝙ tot sꝫ potentie in materia quot sunt forme. sed h̄ nō p̄t esse verū de potentia subiectiua. qꝛ illa est vna. g̊ videtur ꝙ intelligaꝛ de potētia formali formabili. ꝛ p ꝯn̄s forme sunt inchoate in materia Dōm ꝙ materia accipiꝛ dupl'r. vno mō ꝓm se ꝛ ppriā naturā. ꝛ sic est tm̄ vna potētia in materia. scꝫ potentia subiectiua. Alio mō accipitur materia put substat diuersis dispōnib⁹ aptantib⁹ ipsam ad formā. ꝛ tunc in materia sunt diuerse potentie. qꝛ ꝓm alias dispōnes hꝫ ordinē ad alias ꝛ alias formas. Req̇riꝛ em̄ alia dispositio p forma asini q̄ꝫ p forma equi. In illis aūt accn̄talib⁹ dispōnib⁹ est q̄dā inchoatio virtualis effectiua. sed nō formalis. Et p idē soluiꝛ autoritas Augustini qui dꝛ ꝙ in materia sint quedā occulta semina. qꝛ manifeste intelligit hoc de virtutib⁹ actiuis que sunt in materia. ꝛ p tales ꝟtutes nō est inchoatio forme nisi effectiue. qꝺ notaꝛ p hoc qꝺ dꝛ occulta semina. qꝛ semen ꝓm Arestotelē secūdo physicoꝝ ptinet ad genus cause efficiētis

Ar. Oportet in omi motu eē aliq̇d fluens manēs idem in suba ꝛ variatū ꝓm esse. sed hoc in motu generatōis est forma. ergo seq̄tur ꝙ in generatione forma sit inchoata. Dōm ꝙ maior intelligiꝛ de motu p

ꝑie dicto.q2 in tali oꝑz eſſe aliquā formā q̄ manet eadez in ſuba in toto motu.ꝛ variaꝛ ſcḋm eſſe.q2 fit magis ꝑfecta ex minus ꝑfecta.ſicut pȝ in calefactōe aque.q2 in motu calefactōis eſt vnꝰ calor ſcḋm eſſentiā q̄ ꝯtinue ꝑficitur in ſubiecto. Secus aūt eſt de generatiōe.q2 in generatione nō acq̄riꝛ forma ſucceſſiue ſed in inſtāti.ꝛ ideo ante illud inſtans nihil forme p̄eſt

Ar. Quicq̄d educiꝛ de aliquo p̄us fuit in eo. ſȝ forme naturales educūtur de potētia materie. ḡ p̄us fuerūt in potētia materie **Dōm** ꝙ eo mō q̊ aliq̄d educiꝛ de alio fuit in eo.ſed dupl'r aliq̄d educiꝛ de alio vno mō ſcḋm eſſe naturale ſubaliter ꝛ actual'r.ꝛ ſic non eſt intelligendū ꝙ forme educātur de potētia materie. quia forme nō p̄ſunt in materia. Alio mō aliq̄d educiꝛ de alio potentialiter ſiue virtual'r.ꝛ hoc p̄exiſtit in eo virtualiter nō aūt acc̄ntaliter.ꝛ ſic forme naturales dicūtur educi de potentia materie. Et hoc notaꝛ cū dr̄ ꝙ educātur de potentia materie.ad denotādū ꝙ forme p̄exiſtant ſolū potentialiter ꝛ virtualiter. Dicebaꝛ notāter. forme naturales.ꝓpter aīam rōnalem.q2 aīa rōnalis trāſcendit virtutem ipſius nature.ꝛ ideo nō p̄t dici ꝙ aīa ratōnalis ſit aliquo mō inchoata in materia. vel ꝙ educatur de potentia materie

Ar. Potentia materie vel ſuꝑaddit aliq̄d materie vel nihil.ſi ſuꝑaddit aliq̄d materie tale erit forma inchoata.ſi nihil hoc eſt incōueniēs.q2 tūc eſſet ſua potentia.ſed citra p̄mū nihil eſt ſua potētia **Dōm** ꝙ nihil ſuꝑaddit.q2 ſcḋm ſctm̄ Tho.ſicut potentia ad q̄litatem nō eſt extra genus q̄litatis.ita potētia ad eſſe ſubale nō eſt aliq̄d extra genus ſube.ꝛ ḡ nō eſt aliq̄ ꝓprietas addita ſuꝑ eſſentiā eius.ſed materia ſcḋm ſuā ſubaȝ eſt in potentia ad eſſe ſubale. Et ad argumentū eſt dōm ꝙ duplex eſt potentia.ſcȝ actiua que ē ad agere.ſicut riſibile eſt potentia ad ridere.ꝛ ſic eſt verū ꝙ nihil citra p̄muȝ ē ſua potētia actiua. Alia eſt potentia paſſiua.q̄ eſt potētia ad recipe tm̄.ꝛ ſic aliq̄d creatū p̄t eſſe ſua potentia ſcȝ paſſiua Rō diuerſitatis eſt.q2 ſcḋm Areſto.ix.metaph .actꝰ ꝛ potentia debēt eſſe eiuſdē generis.cū ḡ actus potentie paſſiue ſit de genere ſube ſcȝ forma ſubalis q̄ eſt actus materie.ḡ etiā potentia erit de p̄dicamento ſube. Sed actus potētie actiue eſt accñs.q2 eſt oꝑatio de p̄dicamēto actionis.ḡ oꝑȝ etiā talē potentiā eſſe aliq̄d accñs.ꝛ ꝑ ꝯñs talis potentia ſuꝑaddit aliq̄d illi cuius eſt potentia Et qñ q̄riꝛ vtrū in materia ſit tm̄ vna potentia **Dōm** ſcḋm doctorē ſctm̄.ꝙ potētia materie eſt vna ſubiecto ꝛ realiter.ſed eſt diuerſa rōne. Primū pȝ.q2 potentia materie ē realiter eadē cū materia.ſicut dcm̄ eſt.ſicut ḡ materia eſt vna .ita oportȝ potentiā eſſe vnā. Secūdū pȝ.q2 potētia materie ſcḋat materiā ſcḋm ꝙ hȝ ordinē ad formas.ſed manifeſtū eſt ꝙ ſunt diuerſe forme ad quas materia hȝ ordinē.ḡ erit alia ꝛ alia potentia ſcḋm rōnem. Sil'e eſt de potētia ad ſuſcipiendū ꝯtraria.q2 illa potētia eſt realiter vna q2 eſt ip̄mmet ſubiectū.ſed eſt rōne alia ꝓpter ordinēȝ ad diuerſa cōtraria. Vñ in tercio huius diceꝛ ꝙ poſſe ſanari et poſſe infirmari differūt ſcḋm rōnem

Ar. Si forme naturales nō ſint inchoate in potentia materie.ḡ nō erit drñtia inter ꝓductōnem aīe rōnalis ꝛ aliaꝝ formaꝝ naturaliū.q2 aīa rōnalis non eſt inchoata ſicut nec q̄cunq3 alia forma naturalis **Dicendū** ꝙ eſt duplex drñtia.prima eſt. q2 alie forme naturales p̄ter aīam rōnalem hn̄t inchoatiōem virtualē effectiuā in materia.q2 virtute ſeminali educūtur de potentia materie.hoc aūt impoſſibile eſt dicere de aīa rōnali Et ſi dicaꝛ.ḡ vnio aīe rōnalis cū corꝑe nō erit naturalis **Dōm** ꝙ dupl'r aliq̄d dr̄ naturale. vno mō q2 ꝯpletiue ꝛ ꝑfecte fit ꝑ agens naturale.ꝛ ſic eſt verū ꝙ vnio aīe rōnalis ad corpus humanū nō eſt naturalis Alio mō dr̄ aliq̄d naturale diſpoſitiue.q2 ſcȝ materia diſponiꝛ ab agēte naturali.vt forma ab aliquo agente ſuꝑnaturali introducaꝛ et ſic vnio aīe rōnalis cū corꝑe eſt naturalis. Secūda differētia eſt.q2 ille virtutes alteratiue q̄ ſunt in materia diſponūt materiā ꝛ ſimul introducūt formas naturales.ſed virtutes alteratiue q̄ ſunt in ſemine humano tm̄ diſponūt materiā ꝛ nō introducūt formā.ſcȝ aīam ratōnalem

Ar. Si forme nō eſſent inchoate in materia.tūc generationes rerū naturaliuȝ fierent violente.q2 fierēt a p̄ncipio extrinſeco **Dōm** ꝙ dupl'r aliq̄d dr̄ naturale. vno mō ex parte p̄ncipij actiui .ꝛ ſic generatōnes nō ſunt naturales.q2 in materia ſcḋm ꝙ hmōi nō eſt p̄ncipiū actiuū. Alio mō dr̄ aliq̄d naturale ex ꝑte p̄ncipij paſſiui.ſicut dicimus ꝙ motꝰ grauiū ꝛ leuiū ſint naturales. q2 in materia eſt naturalis aptitudo ad formam.et hoc ſufficit ad eſſe naturale. Diciꝛ eñ in definitōe violēti tercio ethicoꝝ.violentū eſt qñ paſſium non ꝯfert vim.id eſt qñ nō eſt naturalis inclinatio ad illud q̄d agens nitiꝛ inducere in paſſium.

Uod aūt ſingulariter ſic ſoluiꝛ ꝛ antiquorū defectus dicamus poſt hec. Querētes eñ ſcḋm phiam p̄mi veritatē ꝛ naturā reruȝ diuerterūt vt in viam quādā aliā abſcedentes ob infirmitatē.ꝛ dicūt neq3 fieri eoꝝ que ſunt nullū neq3 corrūpi.ꝓpter id q̄d neceſſariū eſt fieri q̄d fit.aut ex eo q̄d eſt.aut ex eo q̄d non eſt. Ex his autē vtriſq3 impoſſibile eſt eſſe. neq3 eñ q̄d eſt fieri ꝯtingit Eſt eñ iā neq3 ex eo q̄d nō eſt nihil vtiq3 fieri.ſubijci eñ aliquid oportȝ.ꝛ ſic cōſequenter ꝯtingens augmentātes neq3 eſſe multa dicūt.ſed tm̄ q̄d eſt Illi igiꝛ taliū accipiebāt opinionē.ꝓpter ea que dicta ſunt

¶ Poſtq̄ Areſto.determinauit veritatam de p̄ncipijs hic ꝯñter excludit dubitatōes ſiue errores antiquoꝝ ꝓuenientes ex ignorātia p̄ncipioꝝ. Et p̄mo excludit errores ꝓueniētes ex ignorātia materie. Secundo excludit errores qui ꝓuenerūt ex ignorātia p̄uatōis.ibi. Tāgentes igiꝛ Tercio reſeruat alteri ſcīe dubitatōes q̄ accidūt circa formā.ibi. De p̄ncipio aūt. Circa p̄mū aūt duo facit.q2 p̄mo ponit dubitatōem ꝛ errorē in quē antiqui inciderūt ex ignorātia materie. Secūdo ſoluit eoꝝ dubitationē ꝑ ea q̄ ſunt determinata.ibi. Nos aūt dicimꝰ. Dicens p̄mo ꝙ poſt determinatā veritatē de p̄ncipijs dicēdū eſt ꝙ ſolū iſta via omīs defectus.i.dubitatio antiquorū ſoluiꝛ. Et hoc eſt ſignū eſſe verū q̄d de p̄ncipijs dictuȝ eſt.q2 veritas excludit omnē falſitatē ꝛ dubitatōem. Sȝ

primi q̄ ſm phiam inq̄ſierūt veritatē ⁊ naturā rerū ꝓpter infirmitatē intellectus receſſerūt a veritate ⁊ inciderunt in duos errores Primus eſt. ꝙ nihil generať ⁊ corrumpiť Secūdus eſt ꝙ oīa ſunt vnū. Et ꝓbant ſic ſuos errores q2 oīe qđ fit vel fit ex ente vel nō ente Nō ex nō ente. q2 ex nihilo nihil fit. g͛ ex ente. ⁊ ſic non erit generatio. q2 qđ eſt nō generať. Sed ꝙ oīa ſint vnū ſic ꝓbabant. q2 ens ⁊ vnū ↄuertūtur. ideo tm̄ vnū eſt Si aūt cognouiſſent mateńā. ſcȝ ꝙ eſt ens in potētia nō incidiſſent ī iſtos errores

Nos aūt dicimus ꝙ q̄dē ex eo qđ eſt. aut ex ex eo qđ nō eſt fieri aliq̄d. aut qđ eſt. aut qđ non ē aliq̄d facere aut pati. aut qđlibet h̄ fieri Uno q̄dē mō nihil differt. vt medicum aliq̄d facere aut pati. aut ex medicō aliq̄d eſſe aut fieri. quare qm̄ hoc dupl'r dr̄ manifeſtū ē. qm̄ ⁊ ex eo qđ eſt et ex eo qđ nō. aut facere aut pati. Edificat q̄deȝ medic⁹ nō ſm ꝙ medicus. ſed ſm ꝙ edificator et alb⁹ fit nō inq̄ꝛtum medicus. ſed inq̄ꝛtum niger. Medicať aūt ⁊ nō medicus fit inq̄ꝛtuȝ eſt medicus. qm̄ aūt maxime ꝓprie dicimus medicū aliq̄d facere aut pati aut fieri ex medico nō ſm ꝙ medicus hoc patiať. aut faciat manifeſtū ꝙ ex eo qđ nō eſt fieri. ⁊ hoc ſcat inq̄ꝛtum nō eſt Qđ illi q̄dē nō diſpertiētes deliquerūt. ⁊ ꝓpter hāc ignorantiā in tātū ignorauerūt ꝙ nihil opinati ſunt fieri neqȝ eſſe aliorū. ſed auferre oēm generatōem. Nos aūt ⁊ ipſi dicim⁹ fieri q̄dem nihil ſimpl'r ex eo qđ non eſt. ſed tm̄ fieri ex eo qđ nō eſt. vt ſm accñs. Ex ꝑuatōe em̄ qđ eſt q̄dē ꝑ ſe nō ens nō in exiſtēte fit. Mirabile aūt videť et impoſſibile ſic fieri aliq̄d ex eo qđ nō eſt. Similr aūt nec ex eo qđ eſt. neqȝ qđ eſt fieri niſi ſm accñs. Sic aūt ⁊ hoc fieri eodē mō. vt ſi ex aīali aīal vtiqȝ fiat. ⁊ ex q̄dā aīali q̄ddam aīal. vt ſi canis ex equo fiat. Fiat q̄dē em̄ vtiqȝ nō ſolū ex q̄dā aīali canis. ſed etiā ex aīali. ſed nō inq̄ꝛtū eſt aīal. eſt em̄ iaȝ hoc. Si aūt aliq̄d dȝ fieri aīal nō ſm accñs. nō ex aīali erit. ⁊ ſi aliud qđ eſt nō ex eo qđ eſt. neqȝ ex eo qđ nō eſt. Qđ em̄ eſt ex eo qđ nō eſt dictuȝ eſt nobis q̄d ſcet. qm̄ inq̄ꝛtum nō eſt Amplius aūt ⁊ eſſe oīe. aut nō eſſe nō remoueť. vnus q̄dē igiť modus hic ē. Alius aūt qm̄ ↄtingit eadē dicere ſm potentiā ⁊ actū Hoc aūt determinatū eſt in alijs ꝑ certitudinē magis. Quare ſm ꝙ vere dicimus defect⁹ ſoluūtur. ꝓpter quos coacti remouēt ꝑdictorū quedam. ꝓpter hoc em̄ in tantū deſtiterunt ꝑores a via in generatōem ⁊ corruptiōeȝ ⁊ oīno in mutationē. Neqȝ em̄ vtiqȝ viſa natura omneȝ ſoluit hanc ipſoꝝ ignorantiā

¶ Hic ↄñter ſoluit ꝑdictā obiectōem. ⁊ ponit duas ſolutiōes ad argumentū ꝑus factū. Quarū ꝑma eſt. ꝙ nō differt aliq̄d dicere fieri ex ente vel ex nō ente. q2 ex vtroqȝ fit aliquid. Pro cuius intellectu eſt ſciendū ꝙ dupl'r aliq̄d fit ex alio. vno mō ꝑ ſe. qñ ſcȝ ſemꝑ natū eſt fieri ex illo et ſic ex ente in potētia fit aliq̄d. Alio mō ꝑ accñs. q2 accidit illi ꝙ ex eo aliq̄d fiat. ⁊ ſic ex ente fit aliq̄d ꝑ accñs. q2 accidit enti inq̄ꝛtū hmōi ꝙ aliq̄d fiat ex eo vt ex aīali fit aīal per accñs. Etiā ex nō ente fit aliq̄d ꝑ accñs. q2 ex ꝑuatione que eſt nō ens nō fit aliq̄d ꝑ ſe. q2 non ineſt rei cū res facta eſt. Unde pȝ ꝙ argumentū antiquoꝝ ſoluiť ꝑ interemptōem. q2 oīe qđ fit fit ex ente in potentia. ⁊ nō ex ente in actu. ⁊ ſic nec fit ex ente nec ex nō ente Tūc ibi Ali⁹ aūt. Ponit aliā ſolutōem. q2 ꝑmus modus ſoluēdi eſt inſufficiēs. eo ꝙ ſolū oſtendit quō fit ens ꝑ accñs ex nō ente ſed iſta ſcđa ſolutōe oſtēdit quō fit aliq̄d ꝑ ſe. Dicēs ꝙ cōtingit aliqua dicere ſm potentiā ⁊ ſm actū. vt certi⁹ determinatū eſt nono metaphy. Et q2 antiq̄ nō cognoſcebāt illā diuiſionē. ideo credebāt aliq̄d fieri ex ente ī actu. ſed ſm veritatē aliq̄d fit ex ente in potentia. Nō ſi aceepiſſent ens ꝓ ente in potentia. tūc argumentū fuiſſet bonū. nec tūc oportuiſſet ꝙ negaſſent generatōem. q2 in generatōe ens in potentia ꝑſupponiť. ſed ens in actu acq̄riť.

¶ Ultimo ↄcludit ꝑncipale ꝓpoſitū dicēs. ꝙ ſm ꝙ vere dicimus defectus. i. dubitatōes ſoluūtur ꝓpter predicta Ex quib⁹ dubitatōib⁹ antiq̄ coacti aliq̄ remouerūt q̄daȝ ꝑdictoꝝ. ſcȝ generatōem ⁊ corruptōeȝ ⁊ pluralitatē ſubſtantialiter drñtium. ſed hec natura manifeſtata ſcȝ materia ſoluit oēm illoꝝ ignorantiam

Angentes q̄deȝ igiť ⁊ alteri q̄dā ſunt ipſa ſed nō ſufficienter. Primū q̄dē em̄ ↄfitentur ſimpl'r fieri aliquid ex eo qđ nō eſt. inq̄ꝛtum Permenidē recte eſt dicere. Poſtea videť ipſis ſi vere eſt numero vna. ⁊ potentia tm̄ vna eē

¶ Poſtq̄ꝫ Areſto. excluſit errores ꝓueniētes ex ꝑte materie. iam ſoluit errorē ꝓuenientē ex ꝑte ꝑuatōis. Dicēs ꝙ q̄dā phi tetigerūt materiā. ſed nō ſufficienter. q2 nō diſtinguebāt inter ꝑuatōem ⁊ materiā. q2 qđ eſt ꝑuatiōis attribuebāt materie. Et q2 ꝑuatio ſm ſe eſt nō ens. ⁊ ſic ſicut aliq̄d fit ꝑ ſe ⁊ ſimpl'r ex materia. ſic ↄfitebanť ꝙ ſimpliciter ⁊ ꝑ ſe aliq̄d fit ex nō ente. Et ad hoc ponendū inducebantur ex duob⁹. Primo ex rōne Permenidis q̄ ſic arguebat. Quicq̄d eſt ꝑter ens eſt nō ens. ſȝ materia eſt ꝑter ens. q2 nō eſt ens in actu. g͛ eſt nō ens. ⁊ ſic eſt eadem

cū p̄uatione q̄ ꝑm se est nō ens. Secūdo mouebātur ex h̄ q̄ꝛ quecūqꝫ sunt vnū subiecto sunt vnū simpl'r. scꝫ potentia ⁊ virtute. i. sp̄ē. sed p̄uatio est eadē materie subiecto. ḡ est eadē materie sp̄ē ⁊ rōne. sed p̄uatio est nō ens. ḡ aliq̄d ꝑ se fit ex nō ente. Probat ḡ Aresto. i sequētibꝫ ꝙ p̄uatio nō est eadē cū materia. ⁊ ꝑ hoc reprobat istū errorem.

Sed hoc differt plurimū. nos q̄dē eīm materiā et p̄uatōem alterā dicim⁹ eē. Sed horum hāc q̄dē nō esse ꝑm accn̄s materiā. p̄uatiōeꝫ aūt ꝑ se nō esse. hanc q̄dē ꝓpe subam aliqualiter materiā. p̄uatōem aūt nequaq̄ꝫ. Quidā aūt q̄ꝺ nō est magnū ⁊ paruū sil'r. aut simul vtrūqꝫ aut scorsum vtrūqꝫ. Quare penit⁹ alter mod⁹ est hic trinitatꝭ ⁊ ille. vsqꝫ q̄dē eīm ad hoc ꝑuenerūt ꝙ opꝫ quādā supponi naturā. hāc tn̄ vnā faciunt. Etem̄ si aliq̄s dualitatē facit dicēs magnū et paruū ipam nihilomin⁹ idem facit. alteram eīm despexit

¶ Hic Aresto. ostēdit dr̄ntiaꝫ sue opinionis ad opinionē p̄missam. Et p̄mo ponit intellectū sue opinionis. Secūdo oñdit q̄d alia opinio ponat. ibi. Quidā aūt Dicēs p̄mo ꝙ multū differt aliq̄d eē vnuꝫ numero vel subiecto et esse vnū sp̄ē vel rōne. q̄ꝛ materia ⁊ p̄uatio sunt vnū primo mō. sed nō scd̄o mō. Q̄ꝺ pꝫ ex duobꝫ. p̄mo q̄ꝛ p̄uatio est nōens ꝑ se. eo ꝙ negatio ponit̃ in definitōe p̄uationis loco generis. ⁊ genus maxime subam definiti ꝑcat. vt pꝫ sexto thopicoꝝ. sed materia est nōens per accn̄s. scꝫ gratia p̄uationis. Qn̄ eīm materia habꝫ in se formā tunc est ens. ḡ est nō ens ꝑ accn̄s. q̄ꝛ ꝑ p̄uatōem. ⁊ ꝑ istā differētiā etiā excludit̃ inchoatio formarū. sicut dcm̄ est. q̄ꝛ si p̄uatio ꝑcaret formā inchoatā tūc nō esset ꝑ se nō ens sꝫ ens. Secūdo. q̄ꝛ materia est ꝓpe subam. q̄ꝛ est ps ꝯstitutiua sube. sed p̄uatio nequaq̄ꝫ est suba. imo est potius negatio sube. Tūc ibi. Quidā aūt. Interponit Aresto. anteq̄ꝫ ponat alias dr̄ntias ꝯpatōnem sue opinionis ad opinionē Platonis. ⁊ vult ꝙ Plato ponit tria p̄ncipia sicut ⁊ Aresto. sꝫ differēter. q̄ꝛ Plato ponit duo p̄ncipia ex ꝑte materia. scꝫ magnū ⁊ paruū. ⁊ vnuꝫ ex ꝑte forme. scꝫ ideam ⁊ despexit p̄uatōem quā nō posuit in materia. sed Aresto. ponit duo p̄ncipia ex ꝑte forme. scꝫ p̄uationem ⁊ ipam formā. ⁊ vnuꝫ ex ꝑte materie. Sed tn̄ platonici ad hoc ꝑuenerūt p̄re alijs phis ꝙ opꝫ vnā quādā naturaꝫ supponi in formis naturalibꝫ. q̄ est materia p̄ma. sed non faciūt illā vnā subiecto ⁊ rōne simul. q̄ꝛ despexerūt mētionem de priuatione

Subiecta q̄dē eīm natura ꝯcausa forme ē eorū q̄ fiūt sic mater. altera ꝟo ps ꝯrietatis multoties ad maleficiū ipius machinat̃ ꝯtendēti intellectu neqꝫ esse penit⁹ ⁊ eē extra oīe. Existēte eīm quodā diuino ⁊ optimo ⁊ appetibili aliud q̄dē ꝯtrariū esse ipsi dicim⁹ Aliud aūt natum aptū esse apparere. ⁊ desiderare ipsum ꝑm ipsius naturā. quibusdā aūt accidit ꝯtrariū appetere suiipsius corruptōnem. ⁊ neqꝫ suiipsius possibile est appetere sp̄ēm ꝓpter non esse indigens neqꝫ ꝯtrariū. corruptiua eīm sunt ad inuicem ꝯtraria. sed hoc est materia. sicut si femina mascululū ⁊ turpe bonū. nō quod per se est turpe. sed ꝑm accidens.

¶ Hic Aresto. ꝓbat ꝙ sua opinio hꝫ veritatē scꝫ ꝙ opꝫ p̄uatōem distingui a materia. p̄mo q̄dem ostēsiue. Secūdo ducēdo ad impossibile. ibi. Aliud aūt. Et stat rō ostēsiua in hoc. Materia ꝯcurrit ad ꝯstitutōem rei sicut concausa. ⁊ sicut mater. q̄ꝛ receptiue cū recipiat formā. sed p̄uatio nō pt̄ ꝯcurrere ad ꝯstitutōem sicut cā rei. sed ꝯcurrit ad corruptōem rei. q̄ꝛ machinat̃ in maleficium forme. Q̄ꝺ sic ꝓbat. q̄ꝛ hoc spectat ad malū q̄ꝺ est contrariū illi q̄ꝺ est diuinū optimū ⁊ appetibile Sed p̄uatio ꝯtrariat̃ forme q̄ est q̄dda diuinū optimum ⁊ appetibile. ḡ p̄uatio spectat ad malū Tūc ibi. Aliud aūt. Ponit dr̄ntiaꝫ q̄ sumit̃ ex rōne ducente ad impossibile. ⁊ stat in hoc. Si p̄uatio essꝫ eadē cū materia simpl'r tūc aliq̄d appeteret sui ipsius corruptōem. sed hoc est impossibile. ḡ illud ex q̄ sequit̃. Seq̄la pꝫ. q̄ꝛ materia ꝑm sui naturā appetit formaꝫ et qn̄ forma aduenit materie tūc p̄uatio abijcit̃. Si ḡ p̄uatio essꝫ simpl'r eadē cū materia. tūc opteret dicere ꝙ p̄uatio etiā appeteret formā sicut materia. q̄ꝛ ḡ ꝑ formā p̄uatio abijcit̃. sic p̄uatio appeteret suiipsius corruptiōem. Et hoc est q̄ꝺ addit̃ in textu. ꝙ materia appetat formaꝫ sicut turpe bonū ⁊ femina masculū. Sed turpido nō appetit pulcritudinē vel bonitatē. q̄ꝛ ꝑ pulcritudinē turpitudo abijcit̃. id aūt q̄ꝺ est turpe appetit bonitatē. ita etiā p̄uatio nō appetit formā sed materia cui accidit p̄uatio. Est tn̄ ꝯsiderādū ꝙ appetere formā nō habitā aduenit materie gratia p̄uatōis. sicut ꝙ turpe appetat pulcrum aduenit sibi. q̄ꝛ est turpe. ⁊ tn̄ turpitudo nō appetit pulcritudinē. sed illud q̄ꝺ est turpe. sic etiā p̄uatio nō appetit formā. sed materia cui accidit p̄uatio eā appetit.

Dr. Utrū materia ꝯcurrat ad ꝓductōem forme quā ꝑm ꝓpriā naturā dr̄ appetere Dōm ꝙ forma capit̃ dupl'r. vno° ꝓ forma totius. ⁊ sic ꝑm doctorē sctm̄. materia ꝯcurrit ad ꝓductōem forme. q̄ꝛ est ps intrinseca illi⁹ forme. sicut corpus humanū ꝯcurrit intrinsece ad ꝯstitutōem homis cū materia sicut cā intrinseca Alio mō accipit̃ ꝓ forma ꝑtis. i. ꝓ forma q̄ est ps toti⁹ cōpositi. Et sic materia accipit̃ dupl'r. vno° ꝑm se. ⁊ sic non ꝯcurrit ad ꝓductōem forme effectiue sed materialiter ⁊ receptiue. q̄ꝛ ipa inq̄ꝫtuꝫ hmōi est susceptiua forme. ⁊ ideo talis forma ꝑtis nō ꝓducit̃ absqꝫ materia. Alio° accipit̃ materia gr̄a dispositionū q̄litatiuaꝝ. ⁊ sic etiam materia ꝯcurrit effectiue ad ꝓductōem forme ꝑtis. loquēdo saltē de forma pure naturali. q̄ꝺ dr̄ ꝓpter aīam rōnaleꝫ q̄ nō fit virtute materie. sed incipit esse ꝑ creatōem. Q̄ꝫ aūt materia ꝑm suā ꝓpriā naturā appetat formā. pꝫ ex rōne ducēte ad impossibile

Ar. Si turpe appeteret bonū sequeret̃ ꝙ aliq̄d appeteret suiipsius destructōem. Probat̃ q̄ꝛ turpe nō pt̄ esse bonū absqꝫ eius destructōe Dōm ꝙ tur

pe accipiť dupľr. vno° formaliter gr̃a turpitudinis siue p̃uatõis. ⁊ sic turpe nõ appetit bonũ ꝓpter rõnem Aresto. in textu positã. Alio° capiť turpe gr̃a materie. ⁊ tũc turpe appetit bonũ. Et tñ sciendũ ꝙ ꝗuis p̃uatio nõ posset dicere appetere formã. ip̃a tñ est cã sine q̃ non appetiť forma. q2 gr̃a p̃uatõis materia h3 ordinẽ ad formã nõ habitã. q2 tñ forma nõ est ꝑfectio p̃uatõnis s3 materie. ideo matiã dr̃ appetere formã. q2 vnũqđq3 appetit suã ꝑfectõe3

Ar. Aliq̃d appetit suã corruptõem. sicut p3 de dãnatis q̃ vellent ꝙ nõ essent. ⁊ illi etiã q̃ seipsos occidũt desperati. ⁊ sic de alijs. g̃ ꝯtra rõnem text⁹ Dicendũ ꝙ duplex est appetit⁹. q̃dã est naturalis. ⁊ tali appetitu vnũqđq3 appetit suã ꝑfectõem. ⁊ q2 nulla ꝑfectio p̃t ꝯseruari in aliq̃ sine ip̃o esse. ideo tali appetitu nihil appetit nõ esse. ⁊ de tali appetitu loq̃tur hic Aresto. Alius est appetit⁹ deliberatiu⁹ q̃ p̃t ferri in aliq̃d dupľr Uno° ꝑ se. ⁊ sic nõ p̃t ferri in nõ esse. q2 oĩs appetit⁹ est respectu boni. sed qđ nõ est nõ p̃t accipi vt aliqđ bonũ. Alio° ferť taľ appetit⁹ in aliqđ ꝑ accñs. qñ sc3 ferť in aliqđ bonũ cui coniũgiť nõ esse. ⁊ sic appetitus deliberatiu⁹ qñq3 aliq̃d appetẽdo appetit nõ esse. vt p3 de dãnatis. ⁊ in illis q̃ deliberate se suspendũt. q2 tales nõ appetũt se nõ esse absolute. s3 nõ esse sub miseria vel sub pena aut tristicia. ⁊ q2 nõ p̃nt ab illis separari nisi per non esse. ideo ꝑ accidẽs et ex ꝯsequenti appetunt nõ esse

Ar. Materia nõ appetit formã appetitu aĩali neq3 naťali. g̃ ⁊c. Añs ꝓbať. q2 ꝙ nõ aĩali de se manifestũ est. sed ꝙ nõ naturali. Pat3. q2 oĩs appetit⁹ naturalis est ꝑ aliquã formã vel virtutẽ inclinãtem. sicut p3 de graui. qđ naturaliter appetit locũ infimũ inq̃ꝫtũ sua grauitate inclinať ad locũ talẽ Dđm ꝺm doc. sctm̃. ꝙ oẽ qđ appetit aliq̃d vel cognoscit ip̃m ⁊ se ordinat in illud. vel tendit in ip̃m ex ordinatõe ⁊ directõe alicui⁹ cognoscentis. Sicut sagitta tendit in determinatũ signũ ex directõe ⁊ ordinatõe sagittãtis. sic etiã est in ꝓposito de materia. Uel dđm ꝺm eũdẽ. ꝙ appetitus materie est naturalis. ⁊ nihil aliud est ꝗ̃ ordinatio materie ꝺm ꝓpriã naturã in suũ finẽ. sed ens in actu ordinať in finẽ suũ ꝑ virtutẽ actiuã. Et qñ dr̃. si materia appeteret formã hoc esset vel q2 careret omni forma. aut q2 appeteret multas formas habere simul. aut q2 fastidit formã quã h3 ⁊ q̃rit habere aliã. sed duo p̃ma sunt impossibilia. ⁊ tercium est vanũ dicere. g̃ videť nullo mõ esse dđm ꝙ materia appetat formã. Dđm ꝺm doc. sctm̃ ꝙ materia ideo appetit formã q2 est in potẽtia ad formã. q2 sub quacũq3 forma sit materia remanet adhuc in potẽtia ad aliã formam

Ar. Dicere ꝙ materia appetat formã sicut femĩa masculũ est figurate loquẽtiũ. sc3 poetaꝝ ⁊ nõ phoꝝ. g̃ ⁊c. Dđm ꝺm doc. ꝙ materia p̃ma scibilis est ꝺm ꝓportõem inq̃ꝫtũ sic se h3 ad formas sub̃ales. sicut materie sensibiles ad formas accñtales. ⁊ ideo ad manifestãdũ materiã p̃mã opꝫ vti exẽplo sensibiliũ subãꝝ. Sicut g̃ Aresto. vsus est exemplo eris infigurati ⁊ hoĩs nõ musici ad cognitõem materie. ita nũc ad eius manifestatiõe3 vtiť exẽplo femĩe virũ appetẽtis. ⁊ turpis appetẽtꝭ bonũ. q2 hoc accidit eis inq̃ꝫtũ h̃nt aliq̃d de rõne materie Sciẽndũ est etiã ꝺm doc. ꝙ Aresto. hic loq̃tur ꝯtra Platonẽ q̃ talib⁹ metaphoricꝭ locutõnib⁹ vtebať assiĩans materiã matri ⁊ feĩe. ⁊ formã masculo. ideo etia3 Ar. vtiť ꝯtra eũ metaphoris ab eo assumptis.

Corrũpiť aũt ⁊ fit. est q̃dẽ vt sic. est aũt vt nõ Scđm q̃de3 em̃ qđ est in q̃ ꝺm se corrũpiť. qđ em̃ corrũpiť in h̃ est p̃uatio. Inq̃ꝫtũ aũt ꝺm potentiã nõ ꝑ se s3 corruptibilẽ ⁊ ingenitã ncc̃e est ẽẽ ip̃am. Si em̃ fiat subijci aliq̃d o3 p̃mũ3 ex q̃ fit. h̃ aũt est hec natura. q̃ re erit ante fieri. Dico em̃ materiã p̃mũ subiectũ vnicuiq3 ex q̃ fit aliq̃d cũ insit. nõ ꝺm accñs. ⁊ si corrumpiť in h̃ abibit vltimũ. q̃ re corrupta erit añq3 corrũpať. De p̃ncipio aũt ꝺm sp̃em vtꝝ vnũ aut plura aut q̃t aut q̃ sint ꝑ certitudinẽ p̃me ph̃ie op⁹ est determinare. ergo in illud tp̃s deponať. De physicis aũt ⁊ corruptibilib⁹ sp̃eb⁹ in posterius demonstrãdis dicerem⁹ Et q̃dẽ igiť sint p̃ncipia. et q̃. ⁊ q̃t numero determineť a nobis sic. iterum aũt aliud p̃ncipiũ incipientes dicamus

¶ Hic ostẽdit q̃uo materia corrũpať. dicens ꝙ q̃dãmõ corrũpiť ⁊ q̃dãmõ nõ. q2 ꝺm ꝙ in ea est priuatio sic corrũpiť cũ cessat in ea p̃uatio. vt si dicerem⁹ es infiguratũ corrũpi qñ desinit ẽẽ infiguratũ. Sed ꝺm se inq̃ꝫtũ est q̃dda͂ ens in potẽtia est ingenita ⁊ incorruptibilis. Qđ sic probat Aresto. q2 qđ corrũpiť vel generať hoc h3 aliqđ subiectũ ex q̃ generať vel in qđ corrũpiť. sic em̃ dr̃nt generatio ⁊ corruptio a creatõe ⁊ annihilatõe. q2 ista nihil p̃supponit ⁊ illa nihil relinq̃t. si g̃ materia generareť ip̃a esset anteq3 generareť. ⁊ si corrũpereť tũc materia postq3 esset corrupta maneret. q2 corruptio est in materiã. sed illa stꝭ oĩa impossibilia. g̃ illud ex q̃ sequũtur. Et circa p̃mũ impossibile p̃t elici definitio materie. q̃ talis est. Materia ẽ subiectũ vnicuiq3 p̃mũ ex q̃ fit aliq̃d cũ insit ꝑ se ⁊ nõ ꝺm accñs. ⁊ si q̃d corrũpiť in hoc abibit vltimũ Tũc ibi. De p̃ncipio Aresto. excusat se de deťminatõe erroꝝ circa ip̃am formã. q2 aliq̃s posset dicere. nũc determinatu3 est de materia ⁊ de errorib⁹ ꝓuenientib⁹ ex ignorãtia materie. ⁊ iterũ determinatũ est de p̃uatõe ⁊ errorib⁹ ꝓuenientib⁹ ex ignorãtia p̃uatõis. g̃ idẽ d3 fieri de ip̃a forma Rñdet Aresto. ꝙ determinare de p̃ncipio formali vtrũ sit vnũ vel plura. ⁊ quot ⁊ que. spectat ad metaphysicu3. q2 multe sunt forme naturaliter separate a materia. de q̃bus nõ h3 tractare physicus. sed de naturalib⁹ formis et corruptibilib⁹ posterius est dicendũ. sc3 in secũdo hui⁹ ⁊ in libris sequẽtib⁹. Ultimo epilogat vt p3 in littera.

Ar. Materia est ꝓducta ⁊ nõ potuit produci ꝑ aliã mutatõem ꝗ̃ ꝑ generatõem. g̃ videtur ꝙ materia sit generata. Dđm ꝙ materia nõ est ꝓducta ꝑ mutatõem naturalẽ. ⁊ ita nõ req̃riť ꝙ sit ꝓducta aliq̃ istarũ mutationũ. sc3 generatõe vľ corruptõe. sed est ꝓducta ꝑ creatõem q̃ nõ est mutatio naturalis. Et siľr dđm ẽ de corruptiõe. q2 ꝗuis materia poss3 nõ ẽẽ ꝑ annihilatiõem nõ tñ ꝑ corruptõem Et qñ dr̃ Creatio est ad ẽẽ. materia nõ h3 esse. g̃ materia nõ erit creata. Dđm ꝙ materia nõ est creata nisi sub forma. q2 qñ de⁹ creauit q̃ttuor elemẽta. tũc creauit materiam omniũ generabiliũ ⁊ corruptibiliũ q̃ h3 esse actuale ꝺm ꝙ est sub forma.

Ar. Forma est p̃ncipiũ rei naturalis. g̃ de ea habebit tractare physic⁹ Dđm ꝙ forma accipiť dupľr. vno° ꝺm se ⁊ absolute. ⁊ sic de forma determinare

ꝑ certitudinē ꝑtinet ad ṗmū phm. Alio° accipiꝛ ꝯtracte ẜm ꝙ eſt forma rei naturalis. ⁊ ſic de ipſa determinare ſpectat ad phyſicum.

Du. Utrū priuatio ſit cā corruptōis ⁊ generatōis in rebꝫ naturalibꝫ ¶ Dōm ꝙ ṗuatio eſt ꝑ ſe cā corruptōis ſicut dt Arꝫ. ꝙ machinaꝛ in maleficiū forme. id ē in corruptionē forme. ſed eſt cā generatiōis ꝑ accn̄s. ¶ Pro intellectu ṗmi ſciendū. ꝙ triplr aliqd corrūpitur vno mō ꝑ ſe a ſuo cōtrario. Scdo ꝑ accn̄s ꝑ corruptiōez ſui ſubiecti. Tercio° ꝑ accn̄s ꝓpt defectū cōſeruātis Exēplū ṗmi. vt calor corrūpiꝛ ꝑ frigus. Exēplū ſcdi. vt albedo parietis corrūpiꝛ ad corruptōem parietis Exēplū tercij. vt lumē corrūpiꝛ in aere ꝓpter abſentiā ſolis. Et oībꝫ iſtis modis ṗuatio quodā mō eſt cā corruptōis. lꝫ dn̄ter. qꝛ ẜm primū modū corruptōis ṗuatio eſt ꝑ ſe principiū corruptōis aptitudinalis. i. corruptibilitatis. qꝛ corruptio a ꝯtrario fit ꝑ victoriā vnius ꝯtrarij ſuꝑ reliquū ſed talis victoria ſuꝑ rē corrūpendā fit originaliter ꝓpter priuationē q̄ eſt in ipa materia ꝓpter quā materia ē remouibilis a forma quā ṗus habuit. expulſio em̄ forme quā materia habuit ꝯtingit ex ṗuatione. ⁊ ꝓ tāto eſt pricipiū originale ipius corruptōis. Diciꝛ originale. qꝛ proximū principiū actualis corruptōis ꝑ ſe eſt alteꝝ contrarium. Et hoc eſt qd alij dicūt ꝙ ṗuatio eſt pricipiū corruptibilitatis. ſed alteꝝ ꝯriū eſt ṗncipiū actualis corruptiōis. et hoc dꝛ conuenienter. qꝛ corruptibilitas ẜcat aptitudinē ad corruptōem. q̄ aduenit alicui ꝓpter ſuā priuationem. Si em̄ actualis corruptio ineſſet alicui ꝓpter priuationē ibi actu exiſtentē. tunc vbicūqꝫ eſſet priuatio ibi eſſet actualis corruptio quod eſt falſum. ſed verū eſt ꝙ vbicūqꝫ eſt priuatio ibi poteſt eſſe aptitudinalis corruptio.

Ar. Om̄is corruptio ē innaturalꝛ. g̊ nō p̄t alicui aduenire ex natura. ſed materia ē natura. ⁊ ſilr ṗuatio. g̊ nō poterit ex priuatōe ꝯiūcta materie alicui ꝓuenire corruptio. ¶ Dōm ꝙ duplr aliqd ē naturale. vno° ex ꝑte forme q̄ eſt ṗncipalit natura. vt dꝛ ſcdo huiꝰ. et ſic oīs corruptio ē naturalꝛ. qꝛ corruptio eſt ad nō eē. ſꝫ forma dat eſſe. Alio° aliqd ē naturale ex ꝑte materie q̄ etiā ē natura. lꝫ ſcdario. ⁊ ſic corruptio p̄t dici naturalꝛ. ⁊ h̄ duplr vno°. qꝛ ꝓuenit ex natura materie cū ṗuatōe accepte. et ſic iſta inferiora ſt̄ corruptibilia. qꝛ h̄nt materiā ṗuatōni cōiunctā. Alio° corruptio dꝛ naturalꝛ ex ꝑte materie. q̇a ſcꝫ ꝓuenit ẜm diſpōes q̄ ſt̄ in materia. ⁊ que diſponūt ad corruptōem. Un̄ ſeq̇tur ꝙ ſit q̄dā corruptio ex hac ꝑte oīno violēta. q̄ ſcꝫ nō ꝓuenit ẜm diſpōnem materie. ſicut qn̄ aliq̄s gladio occidiꝛ an̄ eiꝰ periodū. qꝛ talis corruptio nō fit ẜm diſpōem materie. Et iō q̄uis iſta corruptio ẜm ꝙ eſt in facto eē poſſet dici naturalꝛ. nō tn̄ ẜm ꝙ eſt in fieri. qꝛ modus talis corruptōis eſt innaturalꝛ. Silr ē de lapide q̄ traheretꝛ ꝑ funē ab aliq̄ deorſum. q̄uis em̄ ille motus ſit naturalis. modus tn̄ motus eſt innaturalis

Ar. Idē nō eſt cā ꝯrioꝝ. ſed ṗuatio eſt cā generatōnis. vt ṗus dcm̄ eſt. g̊ nō erit ṗncipiū corruptionis. qꝛ corruptio ⁊ gn̄atio ſt̄ ꝯria ¶ Dōm ꝙ ṗuatio nō eſt cā generatōis ⁊ corruptōis eiuſdē forme. ſed diuerſarū. qꝛ eſt cā corruptōis forme habite. i. forme q̄ nunc eſt in materia ⁊ eſt ṗncipiū generatōis forme habēde q̄ non eſt in materia. Exēpli gr̄a. ṗuatio ꝯiuncta materie h̄uāne eſt pricipiū gn̄atōis cadaueris. ⁊ eſt pricipiū corruptōis hoīs. ⁊ ſic nō ꝯꝑaꝛ ṗuatio ad idē. Scdo dōm ē ꝙ duo ſt̄ in ipa priuatōe. ſcꝫ aptitudo ⁊ negatio forme. Rōne autē aptitudinis ad aliā formā nō habitā ṗuatio eſt ꝑ ſe cā generatōis. qꝛ tūc ṗuatio facit materiā ſuſciꝑe nouā formā in ſignū cuius nō fit generatio ex materia corpoꝝ celeſtiū qꝛ q̄uis in illa ſit negatio aliaꝝ formaꝝ. nō tn̄ eſt ibi aptitudo ad aliā formā. ſꝫ vt ſic ē ꝑ accn̄s cā corruptōis. inq̄ntū ſcꝫ ꝑ acq̇ſitionē vniꝰ forme alia corrūpiꝛ. Sed rōne negatōis eſt cā ꝑ ſe corruptōis. ⁊ ꝑ accn̄s cā gn̄atōnis. qꝛ negatio dt abſentiam forme. que eſt corruptio rei

Ar. Materia vocaꝛ cā cōtingētie. vt dꝛ. vi. meta. g̊ videꝛ ꝙ ipa ſit ṗncipiū corruptōis ⁊ nō ṗuatio ¶ Dōm ꝙ materia capiꝛ duplr. vno° ẜm ſe ⁊ abſolute. ⁊ ſic nō eſt cā ſiue ṗncipiū ꝯtingētie. qꝛ in corꝑibꝫ celeſtibus ē materia. ⁊ tn̄ ibi nulla eſt ꝯtingentia ſiue corruptio Alio° accipiꝛ materia ẜm ꝙ eſt ꝯiūcta ṗuationi. ⁊ ſic materia eſt cā ꝯtingētie. ⁊ talis materia inueniꝛ in iſtis inferioribꝫ in q̇bus aliqua cōtingēter eueniūt. qꝛ cōtingētia ē in rebꝫ ex diſpōe materie. que originaꝛ ex priuatione

Ar. Multa ſt̄ corruptibilia ſine ṗuatione. g̊ ṗuatio nō erit ſufficiēs ṗncipiū corruptōnis. Añs pꝫ de angelis ⁊ celo q̄ ꝓceſſerūt de nō eſſe. g̊ etiā pn̄t redire in nō eē ¶ Dōm ꝙ illa pn̄t annihilari ſed non corrūpi. qꝛ dn̄a eſt inter annihilatōem ⁊ corruptōem. ṗmo q̄tū ad pricipiū. ſcdo q̄ntū ad terminū. Quantū ad pricipiū qꝛ annihilatio ẜcat ordinē illius qd annihilaꝛ ad aliquā potentiā extrinſecā. ⁊ iō deus q̇ ſua potētia oīa creauit p̄t ſua potētia oīa creata annihilare. ſꝫ corruptibilitas ẜcat ordinē ad aliqd qd eſt ꝯiunctū illi qd corrūpiꝛ. ⁊ iō dꝛ hō corruptibilis. qꝛ hꝫ in ſe materiā ṗuatiōi ꝯiunctā ꝑ quā hꝫ ordinē ad nō eē. Scda dn̄a ē ex ꝑte termini. qꝛ annihilatio tēdit ad nihil. ſed corruptio tēdit ad materiā. que ē ens in potētia. ⁊ ideo corruptio vnius eſt generatio alterius. qꝛ materia non p̄t ſtare nuda. ⁊ g̊ corrupta vna forma oportet in inſtanti aliam ſuccedere

Du. Utrū definitiones materie ⁊ forme ſint bene aſſignate ¶ Dōm ꝙ Arꝫ. ſuꝑius non intendit ponere aliq̄s definitiōes illoꝝ principioꝝ. ſed ponit q̄ſdā cōditiones materie ⁊ forme q̄ ſilꝛ accepte pn̄t dici deſcriptiones. ideo ꝙ deſcriptōes danꝛ ꝑ ꝓprietates. Eſt g̊ talis deſcriptio materie. materia ē ſubiectū vnicuiqꝫ ṗmū ex q̊ fit aliq̇d cū inſit ꝑ ſe ⁊ non ẜm accn̄s. ⁊ ſi q̇d corrūpiꝛ in h̊ abibit vltimū. Sꝫ forma ē q̊ddā diuinū optimū ⁊ appe(tibile.

Ar. Deſcriptio materie ē ſuꝑflua. qꝛ idem ẜcaꝛ ꝑ ṗ° ⁊ ꝑ ſe. etiā idē ẜcāt ꝑ ſe ⁊ nō ẜm accidēs ¶ Dōm ꝙ illa ꝑticula ꝑ ſe nō poniꝛ ab Arꝫ. in textu et ſi ponaꝛ tūc illa ꝑticula ⁊ nō ẜm accn̄s referꝛ ad ꝑ ſe expoſitie. Ad aliud dōm ꝙ ṗmū accipiꝛ duplr. vno° aduerbialiter ꝓut primū valꝫ tm̄ ſicut ṗmo. ⁊ ſic determiāt hoc v̊buꝫ fit. Alio° capiꝛ noīaliter. ⁊ tunc determiāt hoc ſubſtantiuū ſubiectum. Eſt em̄ duplex materia. q̄dam eſt materia prima ⁊ quedā ꝓxima. ſicut elementū eſt materia ꝓxima mixti. ſed nō eſt materia prima. Et vtraqꝫ expoſitio valet ad excludendū materiā ꝓximā. q̄ hic nō definiꝛ. qꝛ nō eſt ſubiectū ṗmo nec ṗmū. Deiñ addiꝛ ꝑ ſe et nō ẜm accn̄s. ad remouēdū ṗuatōez. qꝛ q̄uis ṗuatio cōiungaꝛ materie. tn̄ ex ṗuatōe nō fit aliq̇d ꝑ ſe ſed ꝑ accn̄s p̄t etiā ṗuatio excludi ꝑ hoc qd dꝛ. cū inſit. Uel aliter. qꝛ duplex eſt ṗuatio. quedam que expelliꝛ. ſcilicꝫ ṗuatio forme habite. ⁊ illa excluditur ꝑ hoc quod diciꝛ (cum inſit) qꝛ illa nō manet. Alia eſt priuatio que manet. ſcꝫ priuatio

forme habēde. ⁊ illa excludit̄ ꝑ hoc qđ đr. ⁊ nō ſm accn̄s.
Et qn̄ đr elementū ⁊ materia idē ſunt. ḡ habebūt vnā
definitōem ¶ Dōm ꝙ nō ſunt idē. q₂ elementū excludit̄
a definitōe materie ꝑ illā particulā primū. eo ꝙ elementū
nō eſt primū ſubiectū forme. ſed materia elemēti. Et etiā
materia excludit̄ a definitōe elemēti ꝑ hoc qđ đr (indiui/
ſibili ſpecie in aliā ſpēm) q₂ materia non habet ſpēm. id eſt
formā. eo ꝙ eſt ens in pura potentia

Ar. Materia eſt cognoſcibilis ſm analogiam ad
formā. vt p₂ ex dictis. ſed in iſta definitōe mate
rie nihil ꝑtinens ad formā ponit̄. ḡ nō valet. ¶ Dōm ꝙ
q̄uis explicite nihil ponat̄ in definitōe materie ꝑtinens
ad formaȝ. implicat̄ tn̄ aliq̇d in hoc ꝙ addit̄ vnicuiqȝ. q₂
ſenſus eſt ꝙ materia eſt ſubiectū vnicuiqȝ .ſ. forme. Et
ſi dicat̄. ḡ erit ſubiectū forme ſeꝑate q̄ etiā eſt forma. Di
cendū ꝙ Areſto. loq̇tur hic de forma ſm ꝙ eſt ṗncipium
rei naturalis. eo ꝙ ſermones ſunt intelligēdi ſm materiā
ſubiectam. ſed forma ſeꝑata non eſt forma rei naturalis
ideo vnicuiqȝ refert̄ ad formas naturales tm̄. quarū ma/
teria eſt ſubiectum.

Ar. Iſta definitio materie ꝯuenit ṗme ſube que ē
primū ſubiectū. vt p₂ ex multis q̄ eidē in p̄di/
camētis attribuunt̄. q₂ ibi đr ꝙ ſit ſubiectū oīm generuȝ
et accidentiū. Et iterū ꝙ corruptis oīb₉ ṗmis ſubſtātijs
impoſſibile eſt aliqđ alioꝝ remanere ¶ Dōm ꝙ dupl'r đr
aliq̇d primū. vno mō ſimpl'r ⁊ ꝑ ordinē ad formā ſubſtan
tialē que eſt ṗma forma ſimpl'r. ⁊ ſic materia ṗma đr hic
ſubiectū primū. Alio mō đr aliq̇d primū in ordine ad ali
qua p̄dicata ſubſtātialia ⁊ accn̄talia. ⁊ ſic ṗma ſuba ē ſub/
iectū primū. q₂ de ea om̄ia p̄dicata tā eſſentialia q̄ȝ accn̄/
talia dicuntur. ⁊ ipſa de nullo dicitur

Ar. Cōtra deſcriptōem forme q̄ videt̄ eſſe ſuper/
flua. q₂ in ea ſimul ponunt̄ diuinum ⁊ optimū
que videntur eſſe idem. ¶ Dicendum ꝙ ille particule
poſſunt capi dupl'r. vno modo ſm ꝙ referuntur ad idem
et ſic nō ponunt̄ in definitōe forme. Alio mō ſm ꝙ referū
tur ad diuerſa. ⁊ ſic forma đr eſſe q̇ddā diuinū ꝑ ꝯꝑatōeȝ
ad primā cām efficientē. cuius eſt ſil'itudo quedā. Ex q̊
eīn deus eſt actus purus. ḡ aliquo mō ꝑticipās actuȝ p̄t
dici diuinū. ſic eſt de forma. Sed forma đr optimū ⁊ ap/
petibile ꝑ ꝯꝑationē ad materiā. appetit eīn materia ſuaȝ
ꝑfectionē. ſcȝ formā. Non tamē oportet ꝙ forma ſit ſim/
pliciter optimū. ſed eſt optimū in ordine ad materiā. ⁊ in
ter principia rerum naturaliū.

Ar. Eſſe diuinū conuenit ſolum rebus ſpiritualib₉
habentib₉ intellectuȝ. ergo male đr ꝙ forma ſit
quoddā diuinū. q₂ forma naturalis non habet intellectuȝ
¶ Dicendū ꝙ aliquid đr diuinū dupl'r. vno mō eſſentia
liter. ⁊ ſic ſolus deus đr eſſe diuinus. ⁊ ſil'iter ſunt tres ꝑ/
ſone diuine. que ſunt ipſemet deus Alio mō đr aliquid di
uinū ſm ꝑticipatōem. q₂ ſcȝ ꝑticipat deuȝ ſm aliquā ſil'i
tudinē. ⁊ hoc cōtingit dupl'r. vno mō. quia ꝑticipat deuȝ
ſm naturā. vt ſcȝ q₂ ꝑticipat aliquid de diuina natura ꝑ
ſil'itudinē. ⁊ ſic forma đr quoddā diuinū. q₂ natura diui/
na eſt purus actus. ſed forma eſt actus ꝑticipatus. qua/
re p̄t dici quoddā diuinū. Alio mō đr aliquid diuinū. q̇a
ꝑticipat diuinū ꝑ eſſentiā ſm cognitionē ⁊ amorē. ⁊ ſic ſo
la creatura intellectualis p̄t dici diuina. q₂ illa ſola partici
pat deū ſm cognitionē ſuā ⁊ amorē ꝑ intellectū ⁊ volun/
tatem. Et tantū de primo libro phiſicoꝝ.

Orum que ſunt. alia quideȝ
ſunt natura. alia vero prop
ter alias cauſas. Natura q̇
dem ſunt animalia queqȝ et
partes ipſorum et plante et
ſimplicia corpora. vt terra
et ignis et aer et aqua. hec enim eſſe et huiuſ/
modi a natura eſſe dicimus. Omnia autem
que predicta ſunt videntur eſſe differentia ad
non natura exiſtentia. Que quidē enim natura
ſunt. om̄ia videntur habētia in ſeipſis princi/
pium motus ⁊ ſtatus. hec quidē ſm locum. illa
vero ſm augmentum ⁊ decrementū. q̇dam au
tem ſm alterationeȝ. Lectulus autem ⁊ indu/
mentū. ⁊ ſi aliquod huiuſmōi genus eſt ſm qđ
quidē ſortitum eſt in p̄dicatione vnaquaqȝ. ⁊ in
quantū eſt ab arte neqȝ vnū habet impetū mu
tationis innatum. ſm autem ꝙ conuenit ipſis
lapideis aut terreis eſſe aut mixtis ex his habēt
tm̄ Tanq̄ȝ exiſtente natura principio aliquo
et cauſa mouendi ⁊ quieſcendi in quo eſt primū
per ſe et non ſm accidens

¶ Poſtq̄ȝ Areſto. in ṗmo libro determīauit de ṗncipijs
reꝝ naturaliū. hic ꝯn̄r in ſcđo determīat de ṗncipijs ſcie
natural'. ſ. de cauſis ꝑ ſe ⁊ ꝑ accn̄s. Et rō ordīs eſt. q₂ du
plex ē habitudo ṗncipioꝝ. qn̄qȝ eīn ordinant̄ ṗncipia ad
ſubiectū qđ intrīſece ꝯſtituūt. ⁊ ſic de ṗncipijs determīa
tū eſt in ṗmo libro. Ali° mō ꝯꝑant̄ ṗncipia ad paſſiones
q̄s cauſant extrīſece in gn̄e cāe efficiētis. ⁊ ſic determinat̄
in ſcđo libro de ṗncipijs. q₂ ḡ ṗncipia ꝯꝑant̄ ṗus penes
habitudinē ad ſubiectū qđ ꝯſtituūt intrīſece q̄ȝ ad paſſio
nes q̄s demōſtrāt. iō ṗmus liber p̄cedit ſcđm Et diuidit̄
iſte ſcđs liber in duas ꝑtes. in ṗma determīat de q̇b₉ ſit cō
ſideratio ſcie natural'. In ſcđa ex q̇b₉ cauſis demonſtrat.
ibi. Determīatis āt his. Circa ṗm ṗmo inueſtigat defi/
nitionē nature. ſcđo diuidit eā. Inueſtigat ḡ definitioneȝ
nature ꝑ vnā diuiſionē. q̄ talis ē Eoꝝ q̄ ſt̄ q̇dā ſt̄ a natu
ra. alia ꝓpter alias cās ſcȝ ab arte. Et ṗ° exēplificat de pri
mis. 2° ponit đrām inter ea ⁊ alia dicēs ṗ°. ꝙ aīalia q̄cūqȝ
et ꝑtes ipoꝝ aīaliū ⁊ plante ⁊ ſimplicia corꝑa. ſicut terra
ignis aq̄ ⁊ aer. ſt̄ a natura. Deinde ponit đrām inter
illa q̄ ſt̄ a natura ⁊ ab arte dicēs. ꝙ illa q̄ ſt̄ a natura hn̄t
intra ſe ṗnm motus ⁊ q̇etis. qn̄qȝ ſm locuȝ vt corꝑa cele/
ſtia. qn̄qȝ ſm augmētū ⁊ decremētū. vt plāte ⁊ vegetabi
lia. qn̄qȝ ſm alteratōeȝ vt elemēta ⁊ elemētata. Sȝ artifi
cialia nō hn̄t intra ſe ṗncipia ſuoꝝ motuū. q₂ lectul⁹ ⁊ in/
dumētū ⁊ q̇cunqȝ ſm artē facta nō hn̄t intra ſe ṗncipium
motus inq̇ntū artificialia ſt̄. ſed habent ṗncipiuȝ motus
in artifice ad cuius voluntatem artificialia ſic formantur

Et si habeant motum ille conuenit eis sm q habet in se aliquod naturale. sicut lectulus mouetur deorsum inquantum lignu. et lignu est aliquod naturale Ex istis ibi. Tanq existente. cocludit definitione nature. et vult q si illa diffinitio sit vera. tunc natura erit principiu et cã mouendi et quiescendi eius in quo est primu per se et no sm accidens.

Ar. Omnia naturalia et omnia creata fiunt ab arte. ergo male dicit q fiant a natura. Antecedens probatur. quia fiunt per voluntate diuina libere agente. sed libertas nature repugnat ¶ Dicendum q ars capit dupliciter vno modo pro arte diuina. et sic omnia naturalia imo omnia creata fiunt ab arte. quia fiunt per liberam dei voluntatem et non fiunt ex naturali origine. sicut quidam phi falso dixerunt. Alio modo accipit ars pro arte humana. et sic capit in textu. Cuius ro est. quia illa que fiunt ab arte diuina fiunt per causas naturales. et ideo etiam dicunt naturalia. sed que fiunt ab arte humana inquantu huiusmodi fiunt sine causis naturalibus. et ideo fiunt solu ab arte et no a natura

Ar. Illa que fiunt a casu et fortuna non fiunt a natura nec ab arte. ergo diuisio erit insufficiens Dicendu q dupliciter aliquid fit ab alio. vno modo per se. et sic est veru q casualia et fortuita non fiunt ab arte nec a natura Alio modo aliquid fit ab alio per accidens. et sic casualia et fortuita fiunt a natura et ab arte sm q agenti naturali et artificiali coniungutur effectus fortuiti

Queritur. Quare phs determinat in hoc secudo de quattuor causis. cum tamen in primo determinatu sit tm de duabus. ¶ Dicendum q in primo libro phus determinat de principijs constitutionis rerum naturaliu. sed in hoc secudo determinat de principijs cognitionis rerum naturaliu. sed solu due cause concurrunt ad constitutione. et omes quattuor ad cognitione. ergo in primo libro determinauit de duabus causis. et in secundo de quattuor. Ex isto etiam soluitur quare determinando de causis non dicit aliquid de priuatione in hoc secudo. quia priuatio non manet in re facta respectu eiusdem forme. et ideo ex priuatione nihil cognoscitur. Et Arestoteles volens determinare de principijs scientie determinat etiam de illis que oportet cognoscere in scientia. et sunt duo. scilicet subiectum et medium demonstrandi siue principiu. Et sm hoc in isto libro primo determinat de subiecto. scilicet de quibus est consideratio naturalis phie. quia de rebus naturalibus. et occasione illius diffinit natura a qua dicunt res naturales. quia scz habent in se naturam. secudo determinat de causis ex quibus demonstratur in scientia naturali

Dico autem non sm accidens. cum fiat vtique ipse sibi aliquis causa sanitatis. cum sit medicus. Sed tamen non sm q sanatur medicinam habet. sed accidit eundem medicum esse et sanari. vnde et diuiduntur aliquando ab inuicem. Similiter autem et aliorum vnunquodque que arte fiunt. Nullum enim ipsorum habet in seipso factionis principium. sed alia quidem in alijs et ab exteriori vt domus et aliorum manu incisorum in vnunquodque. alia autem in seipsis quidem. sed non sm seipsa quecunque sm accidens causa fiunt vtique ipsis.

¶ Hic Arestoteles exponit vltima particulam. scilicet et non sm accidens. quia alicui posset apparere q ars esset natura. quia ars est principium mouendi id in quo est. sicut ars medicine in medico. e principium sanationis sui ipsius. et sanatio est motus. ergo ars medicine videt esse natura. Sed Arestoteles vult q excludatur per vltima particula. scilicet et non sm accidens. Circa quod sciendum q illud est principium mouedi alicuius per se quod semp inuenitur in eo quod mouetur tali motu cum per se presupponit de omi. Exempli gratia. principiu mouendi deorsu per se e grauitas. cum semp inueniatur in eo quod mouetur naturaliter deorsu. sed quia ars medicine no semper in eo inuenitur quod sanatur. sic ars medicine no est principiu sanationis per se. sed per accns. quia accidit eunde esse medicu et sanari. sanat em quia infirmus non quia medicus Et sicut est de medico sanate. ita est de omibus artificialibus quia nullu tale habet in se principiu sue factionis. sed quedam fiunt ab extrinseco. vt domus. et quedam ab intrinseco sed per accns. sicut illa de quibus dictu est.

Est ergo natura quod dictum est. Naturam autem habent quecunque huiusmodi principiu habent et sunt hec omnia subiecta. Subiectum enim quoddam. et in subiecto est natura semper. Scdm naturam aut sunt hec. et quecunque his insunt sm se. vt igni ferri sursum. Hoc enim natura quidem non est. neque habet naturam. sed a natura. et sm naturam est. quid quidem natura sit dictum est. et quid est habere naturam et quid a natura. et quid sm naturam

¶ Hic Arest. ponit dnam inter natura. habens natura et sm natura. dicens q natura est principiu mouendi sicut dictu est. habens natura est quod habet in se hoc principiu sicut totu compositu. sm natura dr aliqua passio consequens per se entia naturalia. et ideo dicitur secundu quasi sequundu a sequor quasi sequens naturam. Exempli gratia. in lapide forma lapidis est natura lapidis. species siue substantia lapidis est habens naturam. et grauitas lapidis est sm naturam.

Ar. Materia est habes naturam et est natura. ergo erut ide habes natura et natura. Ans probatur. quia materia hz forma que est natura ¶ Dicendum q dupliciter dr aliquid habere alteru. vno mo sicut materia habet forma et quod sic hz natura no dr hic hns natura. Alio aliqd habet alterum sicut totu habet ptes. sicut homo dr habere corpus et anima. et quod sic habet naturam hic dr habes natura. Per hoc ergo dicitur q materia no habet forma sicut totum habet forma sed sicut pars

Ex aut est natura tentare demostrare ridicu[illegible]

lum est. Manifestum em̄ est q̄ huiusmodi rerū sunt multa. Demōstrare aūt manifesta p im manifesta nō potētis iudicare est ,ppter ipsum et non ,ppter ipm̄ cognitū. Quod aūt cōtingit hoc pati nō ī manifestū ē. Syllogiset em̄ aliqs cum natus sit cecus de colorib9. Quare necesse est huiusmodi de nominibus habere rationem nihil autem intelligere

¶ Hic excludit Aresto. p̄suppōem ⁊ errorē aliquoꝝ volentiū demōstrare naturā esse. ⁊ ex h̄ soluit vnā tacitā obiectionē. q2 obijci posset. q̄stio an est p̄supponit̄ an̄ q̄stionē quid est. ergo p̄us fuisset q̄rēdū an esset natura anteq̄ fuisset data definitio nature. Respōdet Aresto. q̄ nō oportet inuestigare de natura an sit q̄a ridiculū est tentare demonstrare naturā esse. Cuius rō est. q2 ridiculū est illud demōstrare qđ est manifestū ad sensum. sed naturā esse ē manifestū ad sensum. ergo nō potest demōstrari. Maior patet. q2 demōstratio est semp de ignotis. sed qđ est manifestū ad sensum hoc est maxime notū. ⁊ ideo nullus demōstrat q̄ nix sit alba. q2 negans talē ,ppōem indiget sensu. sicut dr̄ p̄mo topicoꝝ. Minor ostendit̄ sic. q2 ad sensuz est manifestū aliq̄ moueri ⁊ precipue localiter. sed ex motu cognoscimus naturā. ergo p sensum cognoscimus naturā Et addit Aresto. in textu. q̄ volens demōstrare naturā esse habet se sicut cecus disputans de coloribus. q2 in hoc cōueniunt q̄ vterq̄ scz cecus ⁊ demonstrans naturā esse nō scit distinguere inter hoc qđ est p se notū ⁊ hoc quod ē p se ignotū. Quāuis ad hec se habeāt opposito mō. quia demōstrans naturā vtitur illo quod est maxime notum tanq̄ ignoto. q2 q̄d demonstratur ꝑm q̄d hm̄oi est ignotū. Naturā aūt esse est maxime notū. q̄re non potest p aliquod notius demōstrari. sed cecus disputans de colorib9 vtitur ignoto tanq̄ noto. q2 cecus natus disputat de coloribus. quasi sibi essent noti cū tn̄ sint sibi ignoti. q2 omnis cognitio nostra fit ex sensu. ⁊ ideo talis cecus disputat de vocibus ⁊ non de rebus

Ar̄. Aresto. in primo huius demonstrat materiaz esse sed materia est natura. ergo natura p̄t demonstrari esse ¶ Dōm q̄ in p̄mo huius Aresto. non demonstrat materiā esse. sed demōstrat eā esse p̄ncipiū trāsmutatōis. Probat em̄ q̄ in om̄i trāsmutatōe req̄rat̄ materia. ⁊ hoc est ,pbare materiā eē p̄ncipiū trāsmutatōnis

Ar̄. Si naturā esse esset p se manifestū. ergo nō indigeret aliq̄ notificatione ¶ Dōm q̄ natura capitur dupl'r. vno mō q̄tum ad q2 est. et sic naturā esse est p se notū. quia sensui natura notificatur p motū sicut dictum est. Alio mō capitur natura q̄ntū ad q̄d est. ⁊ sic esse nature. id est eius definitio est multū difficilis cognitōis. quod p3 ex diuersis definitionib9 ⁊ acceptionib9 nature datis a diuersis. Circa q̄d considerandū est. q̄ natura capitur multis modis. p̄mo. mō impositū est nomen nature ad significandū generationē viuentiū. ⁊ sic natura idē est q̄ natiuitas. Secūdo mō extēsum est nomē nature ad significandū principiū illius generatōis. Tercio mō imponit̄ ad ꝑcandū p̄n^m intrinsecū cuiuscūq̄ motus vel actiuū vel passiuuz. sicut sunt materia ⁊ forma. Et sic quarto accipit̄ natura spēaliter ,p materia ⁊ forma q̄ sunt principia intrinseca. Quinto capit̄ natura pro toto cōposito siue ,p forma totius. ⁊ sic definit̄ a Boetio cū dr̄. Natura est quod cuz insit rebus ab intellectu quoq̄ mō capi potest. Est em̄ aliq̄d intelligibile ꝑm formā specificam. ⁊ ideo forma specifica vocat̄ tunc natura. De ordine istorū modoꝝ dicendū est q̄ natura ꝑm ordinē pfectionis dr̄ primo de forma ⁊ de toto cōposito. sed ꝑm ordinē impositionis dr̄ p̄mo de p̄ma acceptōe. q2 ad illā p̄mo nomē nature est impositū. Nec tn̄ oēs iste acceptōes sunt ptinentes ad p hiam naturalē. q2 vltima acceptio trāscendit istā sciētiā. cū etiā spēs rei inueniat̄ in immaterialib9

Vr̄. Vtrū definitio nature supius posita sit in om̄ibus eius ꝯplexis bene assignata ¶ Dōm q̄ sic si fuerit bene intellecta. Est ergo intellectus definitionis natura est principiū. scz quo ad priuationē. que etiā dr̄ natura. Et causa quo ad materiā ⁊ formaz. Est em̄ p̄uatio principiū ⁊ nō causa. cū nō influat in effectū. Vel p̄t poni principiū ,p principio actiuo. ⁊ causa ,p principio passiuo. q2 in q̄busdā. vt in aīalibus natura est p̄ncipiū actiuum motus. in q̄busdā vero. sicut in pure naturalib9. vt in grauib9 ⁊ leuib9 natura est principiū passiuū. Addit̄ vlteri9 mouendi ⁊ q̄escendi. q̄ dictiones p̄nt tripl'r exponi. hic tn̄ principaliter debēt exponi passiue. ex hoc em̄ aliq̄d est naturale. q2 est mobile. et nō q2 mouens. al's deus maxime esset ens naturale. cū maxime moueat. ⁊ sil'r sube separate Dicit̄ tn̄ signāter quiescēdi. q2 illa q̄ mouētur naturaliter ad locū etiā quiescūt in loco. Additur in quo est. ad differentiā artificialiū. quoꝝ principiū nō est in re artificiali. s3 est in mente artificis extra rem artificialez. sicut dispositio in materia scamni non est ex natura scamni. sed ex intentione ⁊ practico cōceptu artificis. Additur ꝯnter primuz ,ppter motū naturalez mixtoꝝ. q2 iste mot9 nō cōuenit p̄° mixt. s3 ꝯuenit p̄° elemētis. sicut p3 in aīali. q2 q̄uis aīal moueatur deorsum. tn̄ hoc nō fit ex natura aīmalis ꝑm q̄ aīal. sed gr̄a elementi p̄dominantis. scz terre. ⁊ sic aīa ,pprie non dicitur natura nisi forsan capta ꝑm inferiorē gradum eius scz corporeitatis. vel mixtionalē. vt infra dicet̄. Etiā dr̄ primū ,ppter accidētia. sicut est grauitas in terra q̄uis em̄ illa sit principiū motus terre. nō tamē est natura. q2 nō est principiū mouendi primū ⁊ principale. sed ipa forma substantialis terre. Additur finaliter per se ⁊ non ꝑm accidens. ,ppter artez que q̄n̄q̄ inuenitur in illo quod mouet̄ p artē. ⁊ tn̄ ars nō est natura. q2 cōcurrit solū ad illū motū p accidens. sicut dictū est circa textum

Arguitur. Natura est aliquid absolutū sed principiū est aliquid respectiuū. ergo male definitur natura p principiū ¶ Dicēdum q̄ tam natura q̄ principiū possunt capi dupl'r. vno modo absolute. alio mō respectiue. Tunc est dicenduz q̄ capiendo naturam absolute etiam principiū debet capi absolute. si vero capiatur natura relatiue similiter ⁊ principium. Est tamen verū q̄ formaliter natura non significat aliquid absolutum. ⁊ ideo debet potius definiri p principium relatiue sumptū q̄ per aliquid absolutū. Vn̄ p3 q̄ definitio que dabat̄ ab antiq̄s sit incōueniens. scz natura est vis insita rebus ex similib9 similia procreans.

Ar̄. Ex definitione nature sequitur q̄ priuatio non sit natura. qđ tamē est falsum. Sequela ,pbat̄. quia priuatio nō est principiū ⁊ causa Dōm q̄ illa con-

iunctio copulatiã et. potest capi dupl'r. vno modo prout copulat illa duo principium ⁊ cã ad inuicem. ⁊ sic non debet capi in in ista definitione. sic eñ procederet argumentũ. Alio mõ accipit illa cõiunctio ⁊ ꝓut copulat vtranqꝫ particulã ad definitũ. vt sit sensus. Natura est principiũ mouendi ⁊ quiescendi. ⁊ natura est causa mouendi ⁊ quiescendi. qꝛ natura quãdoqꝫ est principiũ sicut patet de ꝓ-uatione. quãdoqꝫ vero est cã. sicut patꝫ de materia et forma. ⁊ sic capitur in definitione nature

Ar. Ars est principiũ mouendi illius in quo est. ꝓbat in tripudio vel horologio in q̃ ars est principiũ mouendi horologiũ ⁊ ꝑtes eiꝰ puta lapides. ¶ Dicendũ ꝙ motus horologij vel tripudij potest capi dupl'r vno mõ quantũ ad substantiã motꝰ. ⁊ sic ẽ a natura. qꝛ a forma grauis. Alio mõ accipit quantũ ad modũ motus ſm tarditatẽ ⁊ velocitatẽ eius. ⁊ tunc non est a natura. sed ab arte. q̃a ꝙ impetus sit velocior vel tardior hoc fit ab arte impediẽte aliqua mobilia. vel etiã contingit ex cõmensuratione talium mobiliũ ad inuicem. sicut ptꝫ in diuersis ꝑtibus ad horologium necessarijs.

Ar. Motus celi ẽ naturalis a natura. et tñ illa nõ est principiũ quiescẽdi. qꝛ celum continue mouet ¶ Dõm dupl'r. primo ꝙ q̃uis in celo nõ sit principiũ quiescendi ſm ꝑtes. quia ꝑtes celi cõtinue mouentur tamẽ est ibi principiũ quiescẽdi ſm totũ. quia totũ celuꝫ quiescit q̃uis eius quelibet pars moueat. Scðo ꝑt dici ꝙ duplex est motus. quidã est motus qui tendit ad quietẽ sicut motus rectus. q̃ fit ꝓpter q̃etem. ⁊ in tali motu natura est principiũ mouendi ⁊ q̃escendi. sicut ptꝫ in grauibꝫ et leuibꝫ. Alius est motus qui non ordinat naturaliter ad quietẽ. sicut est motus celi. ⁊ in tali natura non est principiũ q̃escendi. Et qñ dicit. celũ q̃nqꝫ q̃escet a motu. scilꝫ post vltimũ iudiciuꝫ. ⁊ tamẽ illa quies erit naturalis. al's celo fieret perpetua violentia quod est cõtra Arestoteleꝫ primo celi. quia nullũ violentum est perpetuũ. Ad hoc dicitur ꝙ motus celi potest ad duo compari. vno mõ ad proximũ finẽ. scꝫ ad continuã generationẽ ⁊ corruptioneꝫ istoꝝ inferioꝝ quẽ finẽ cognouerunt phi. ⁊ sic celũ nõ quiescit naturaliter. quia ſm illos generationes semꝑ durabunt. Alio mõ comparatur motus celi ad vltimũ fineꝫ qui est cõpletio numeri electoꝝ quẽ fineꝫ phi puri naturales non cognouerunt. ⁊ sic etiã celũ naturaliter quiescet. Ex quo potest sic argui. Sicut se habet motꝰ rectus ad suuꝫ terminũ ad quẽ qui est locus sursum vel deorsuꝫ. ita se habet motus circularis ad suũ finẽ. sed habito termio motꝰ in motu recto fit naturalit quies. ergo habito fine in motu circulari celi fit naturaliter quies. Et siꝫ dicatur qð naturaliter mouetur. hoc non quiescit naturaliter. Dicẽdum ꝙ hoc verũ est pro eodem tẽpore. quia quod mouetur motu recto hoc mouetur per totũ spaciũ naturaliter et tamẽ in termino motus quiescit naturaliter. Sic etiã est de celo quod nunc mouetur naturaliter ⁊ tamẽ habito fine motus eius quiescit

Ar. Motus celi est ab aliquo extrinseco. ergo non erit naturalis. Añcedens ꝓbatur. quia est ab anima nobili que est extra celũ ¶ Dicendũ ꝙ duplex est principiũ mouendi. quoddã est actiuũ. ⁊ tale principium non habet in se celum. sic eñ motus celi est intellectualis. quia est ab intellectu practico anime nobilis. Aliud est principiũ passiuũ. ⁊ sic motus celi est naturalis. qꝛ ipsum celũ hꝫ aptitudinẽ naturalẽ ad motũ circularẽ. ⁊ h̄ sufficit qꝛ ꝓius dcm̃ ẽ ꝙ mouẽdi debeat h̄ ꝑncipalit exponi passiue

Ar. Grauia ⁊ leuia mouent a generante. ergo non erit motus eoꝝ naturalis. Tenet ꝯñtia. qꝛ motus naturalis est ab intrinseco. sed generans est extrinsecum ¶ Dõm ꝙ duplex est principiũ motus. scꝫ passiuuꝫ quo aliq̃d est mobile naturaliter. ⁊ actiuũ quo aliq̃d mouet. Dõm est igit ꝙ grauia ⁊ leuia hñt intra se principium passiuũ. quia ipa sunt naturaliter mobilia. ⁊ hoc sufficit. Vñ sicut ad violentũ req̃rit ꝙ passum non cõferat vim. ita ecõtra ad naturale sufficit ꝙ passum cõferat vim. i. ꝙ passum habeat naturalẽ aptitudinẽ ad motũ suscipiẽdũ qui fit ab agente Et qñ q̃rit. vtrũ aliquo mõ grauia ⁊ leuia habeãt intra se principiũ actiuũ sui motus ¶ Dõm ꝙ duplex est principiũ actiuũ. scꝫ ꝑncipale qð principalit agit. ⁊ hoc est generãs. vt dꝛ octauo huius. et sic nõ hñt grauia ⁊ leuia intra se principiũ actiuũ sui motus. Aliud est pricipiũ actiuũ scðariũ qð dꝛ ab alijs subeffectiñ. ⁊ sic grauia ⁊ leuia habent intra se principiuꝫ actiuum sui motus. In signũ cuius generante corrupto adhuc g̃ue mouetur per formã substantialeꝫ que est in ipso graui in qua retinetur quedã virtus generãtis

Ar. Motus vapoꝝ sursum est naturalis. ⁊ tñ nõ mouent a ꝑncipio intrinseco. Prima ꝑs probatur. qꝛ ille motus est naturalis quẽ natura facit ¶ Dõm ꝙ vapores accipiunt dupl'r. vno mõ ſm principiuꝫ materiale siue ſm materiã ſm se acceptã. et sic motus ipsoruꝫ sursum est naturalis. qꝛ materia vapoꝝ ꝑt ad oẽm differentiã moueri. Alio mõ capiũtur vapores ex ꝑte forme. et tunc dõm ꝙ in vapore est duplex forma. vna est forma substãtialis aque. ⁊ sic motus vapoꝝ sursum est ꝯtra naturã. Alia est accñtalis inducta ab extrinseco que est raritas ⁊ leuitas. ⁊ sic motus vaporuꝫ sursum est naturalis. Sed ex parte cause efficientis scilꝫ celi motus eorum est obedientialis inquantũ ista inferiora naturaliter obediũt influxui superioꝝ corpoꝝ. Sil'r ꝑt dici de fluxu ⁊ refluxu maris. qꝛ si fluxus maris cõsiderer ex ꝑte forme substantialis aque. tunc est cõtra naturã. Si aũt cõsideret ex ꝑte forme inducte ipsi aque maris a luna ⁊ superioribus corporibus. tunc motus eius est naturalis Et qñ q̃ritur vtrũ motus ignis circularis in sua sphera sit naturalis. Dicendũ ꝙ dupl'r aliq̃d dicit naturale. vno modo qꝛ cõuenit sibi ſm propriã naturã que est forma substantialis et sic motus ignis sursum est igni naturalis. et non motus circularis. Alio modo dicitur aliq̃d naturale. quia cõuenit sibi ſm naturam cõmunẽ ſm quã corpora ordinantur ad inuicẽ. ⁊ sic motus ignis circularis potest dici naturalis. quia cõuenit igni ſm ꝙ ordinatur ad influentiã corporis celestis. Ex quo patet ꝙ ille motus circularis est minus naturalis q̃ꝫ motus vaporis sursum vel motus fluxus maris. quia illis aliqua forma imꝑmitur ſm quã fit motus. ⁊ ideo vocantur impressiones. sed igni nõ imprimit aliqua forma ſm quã ignis est mobilis circularit Et hoc est qð alij dicũt et bñ ꝙ motus ignis circularis nõ est simpl'r ſm naturã nec simpliciter contra naturam. sed est preter naturam. scꝫ propriã

Arguitur Motus aĩalis est a principio intrinseco. qꝛ tamen non est naturalis. Scða ꝑs ꝓbat. qꝛ est aĩalis qui distinctus est ꝯtra

naturalē. ¶ Dōm q motus aīalis accipitur duplr. vno mō ex pte totius aīalis. ⁊ sic motus eius deorsum est naturalis subeffectiue ex pte forme. ⁊ passiue ex pte materie. Alio mō capit motus aīalis ſm q aīalis. i. ex pte aīe et tūc distinguendū est de motu naturali. qꝛ motus naturalis capitur duplr. vno mō put naturale solū distinguit cōtra violentū. ⁊ sic etiā motus aīalis est naturalis. qꝛ nō violētus. Et sic multi dicūt q ista definitio sit intelligenda isto mō. scꝫ q oīe qđ fit a pncipio intrinseco dicat naturale. ⁊ dicūt vlterius q aīa sit natura ſm istā definitōez et q motus aīalis sit naturalis. Quod sic probāt. qꝛ per naturā dꝛ aliquod ens naturale. sed manifestū est q aīalia sunt entia naturalia. qꝛ de eis determinat in phia naturali. ergo etiā aīa erit natura. Sed ꝯtra arguit. natu est determiata ad vnū. nō āt sic est de aīa. igit ⁊c. Dōm q natura accipitur vno mō cōiter pro pncipio motus intrinseco tm̄. et sic aīa est natura. sed sic nō accipitur aīa in illa autoritate quā ponit Aresto. scđo de aīa distinguēs naturā cōtra animā. Alio mō accipit natura spēaliter put est principiū motus ad vnū tm̄ determinatū. ⁊ tūc est dōm q aīa accipit duplr. vno mō ſm gradū aīe inqntuꝫ aīa est. siue sit vegetatiua siue sensitiua siue intellectiua. et sic aīa nō est natura. sed est aliqđ altius natura. cū moueat ad opposita. Alio mō accipit aīa ſm ḡdum impfectuꝫ scꝫ mixtionalē. ⁊ tūc etiā aīa est natura. qꝛ mouet solū ad vnū. ⁊ sic etiā aīalia naturali motu solū mouent deorsuꝫ sicut dꝛ in secūdo de generatōe. Et si dicatur capiēdo animā ſm ꝓprios ḡdus aīe tunc videt q aīe cōueniat definitio nature. Dōm q nō. sed excludit p illā pticulā mouendi qđ stat pro motu pure naturali. qꝛ loquēdū est ſm materiā subiectā. aīa āt ſm ḡdū aīe nō ē pncipiū mouēdi motu pure naturali. ſꝫ motu animali. eo q tūc mouet ad

Ar. Si natura esset aliqđ aut esset substantia vl accn̄s Si suba. aut esset materia aut forma. Nō materia. qꝛ illa est ens in pura potentia. nec forma. qꝛ forma est terminus motus Nec etiā accidens qꝛ hoc nō est primū principiū mouēdi (Copposita

Dōm q natura pncipaliter est substātia. qꝛ est materia vel forma. sed secūdario pt dici accn̄s ⁊ improprie. Et hoc sic patet. quia eodē mō aliqđ est natura quo mō est principiū mouēdi. sed principale principiū mouēdi est forma ⁊ materia. accidens aūt est principiū instrumētale ⁊ secūdariū. Qđ probat tribꝫ rōnibꝫ. pma est. qꝛ in agētibꝫ subordinatis secūdaria agētia nō agūt nisi virtute primi agētis. sed accn̄s est scđariū agens. ḡ nō agit nisi in virtute sui subiecti. ergo seqtur q suba sit pncipale mouens. Secūda rō. opari seqtur esse. sed forma subalis est primū principiū eēndi. ḡ etiā erit primū principiū operādi. Tercia rō. cā vlis plus influit q̄ꝫ alie cāe scđarie. sed suba se hꝫ sicut cā vlis in agēdo. qꝛ forma subalis est principiū pmū oīm oparionuꝫ. ſꝫ forma accn̄talis agit solū ad vnū. sicut caloꝛ solū calefacit ergo forma subalis erit primū principiū operādi. Et quādo dicit. si forma subalis esset primū principiū operādi. ergo ageret p suā essentiā. Dōm negādo ꝯsequētiā. qꝛ forma subalis est bene principiū primū operādi. sed nō proximū. qꝛ principiū ꝓximū operādi est naturalis potētia Et si dicat. illa accn̄tia que sic mediāt cōcurrunt ad generatōem ⁊ introductōem forme subalis. ergo erunt forme subales. qꝛ vnūquodqꝫ generat a suo sili Dōm q iste forme accn̄tales capiūtur duplr. vno modo ſm ꝓprias naturas. et sic non inducūt formas subales. qꝛ nihil agit vltra suā spēm. Alio mō capiunt ſm q hn̄t in se virtutez forme subalis. cuius sunt instrumēta. ⁊ tūc cōcurrūt ad pductionē forme subalis. Cuius rō est. qꝛ instrumentū nō seqtur formā ꝓpriā in ageudo. sed formā pncipalis agētis. sicut securis nō facit securim sed scamnum

Ar. Natura non est pncipiū oppositoꝝ. sed quies et motus opponunt. ḡ natura nō erit pncipiū mouēdi ⁊ qescendi. ¶ Dōm q duplex est qes. scꝫ in termino a q̄. ⁊ talis opponit motui ⁊ illiꝰ qetis natura nō ē pncipiū. Alia est qes in termīo ad quē. ⁊ illius qetis natura est pnm. talis āt qes nō opponit motui. sed est ꝯsummatio motꝰ. vt pꝫ. v. huiꝰ. Sicut natura in lapide est pncipiū motus lapidis deorsuꝫ. ⁊ etiā qetis lapidis deorsuꝫ

Idetur aūt natura ⁊ substātia eoꝝ que in natura sunt. quod primuꝫ inest vnicuiqꝫ non formatū p seipsum. et lectuli natura lignū. statue aūt es Signū autem dicit Antiphon. qm̄ si aliquis pūceret lectum deorsum. ⁊ accipiat potentiam putrescens vt vtiqꝫ fit germen non vtiqꝫ fieri lectum sed lignū tanq̄ꝫ dicat q ſm accidens ens dispositum ſm legem ⁊ artē. substantiā autem entem illam que p manet. hoc patiens continue est. Si autem et horum vnunquodqꝫ ad alterum aliquod idem hoc sustinuit. vt es quidem et aurum ad aquaꝫ ossa aūt et ligna ad terram. similiter autē ⁊ aliorum quodlibet illam naturam esse et substantiā ipsorum. Unde sane ⁊ hi quidem terraꝫ. aliꝫ vero ignem. aliꝫ aerem dicunt. quidam autē aquā aliꝫ quoddā vero horum. Sed aliꝫ omnia hec naturam esse eorum que sunt. Quot enim aliqs ipsoruꝫ acceperit hmōi siue vnū siue multa hec et tanta dicit esse omnem substantiam. alia autem omnes passiones istorum et habitus ⁊ dispositiones. Et horum quidem quodlibet esse ppetuū. Non eīm esse mutationes ipsius ex seipsis. Alia autē fieri ⁊ corrumpi infinities. Uno quidē modo natura dicitur prima vnicuiqꝫ subiecta materia habentiuꝫ in seipsis motus ⁊ mutationis principium.

¶ Postq̄ꝫ Arestoteles posuit definitionem nature. hic cōsequenter ponit eius diuisionem. Et primo ostendit q natura dicitur de materia. scđo q dꝛ de forma. ibi. Alio aūt mō. Sed q materia sit natura sic ostēdit. quia sicut

se hñt artificialia ad materiã suã. ita se hñt naturalia ad eoꝝ materiã ꝛ hoc s̄m antiquos. sꝫ suba ꝛ natura reruꝫ artificialiũ est materia. g̊ sic erit in reb9 naturalib9. Maior ptꝫ. qꝛ s̄m antiquos forme naturales sunt accñtia de quarta spẽ qualitatis. ponebant eñ materiã esse totam subam rei. ꝛ res solũ differre penes figuras accñtales. Exempli grã. Dyogenes q̇ posuit aerẽ ꝓ pncipio oĩm reꝝ dixit aerẽ sic figuratũ esse hoiem ꝛ aerẽ aliter figuratum fore azinum ꝛc̄ijs. Et sic patꝫ manifeste ꝙ forme naturales hñt se sicut artificiales. Minorẽ ꝓbat Aresto. qꝛ hoc est suba ꝛ natura rei qḋ redit ꝑ naturalẽ generatõem. Sꝫ materia in artificialib9 redit ꝑ generationem naturalẽ. g̊ materia ẽ suba ꝛ natura rei. Minorẽ ꝓbat ꝑ signũ Antifontis. qꝛ si aliq̇s ꝓijciat lectulum ad terrã sic ꝙ lectulus accipiat potentiã germinandi. tunc in germine nõ redibit lectulus. sꝫ lignũ. g̊ lignũ est natura que est materia. Et addit Aresto. duas drãs inter materiã q̄ est natura ꝛ formã q̄ ẽ natura s̄m antiq̊s. prima est. qꝛ materia est suba ꝛ forma est accñs. Scḋa drña est. qꝛ materia est ꝑpetua ꝛ forma est transiens ꝛ corruptibilis etiã infinities. Et ista positio q̄ꝫtũ ad aliq̇d ẽ v̄a. et q̄ꝫtũ ad aliq̇d falsa. qꝛ veꝝ est ꝙ materia sit natura. sꝫ est falsum ꝙ cões forme sint actus. Et g̊ phs ex hac rõne ꝯcludit id qḋ est veꝝ. s. ꝙ natura vno° dr̄ materia que subijcit᷑ vnicuiqꝫ rei naturali habẽti in se pncipiũ motus et mutatõnis.

Hr̄. Añs in isto argumẽto ẽ falsum. qꝛ forme ĩ naturalib9 ꝛ artificialib9 nõ hñt se eodem modo. Dḋm dupl'r. Primo. qꝛ hec rõ nõ ꝓcedit ex veris simpl'r. sꝫ ex veris q̊ ad tenẽtes opinionẽ antiq̊ꝝ. ꝛ sic etiã rõ ista nõ est ꝓbatiua apḋ oẽs. sꝫ solũ apud illos. Scḋo dicendũ ꝙ bñ pt̄ ꝯcludi veꝝ ex falso. ista aũt rõ est v̄a quo ad ꝯclusionẽ suã. s. ꝙ materia est natura q̄ꝫuis ex pmissis falsis concludatur

Alio aũt modo forma ꝛ spẽs que est s̄m rõnem Sicut eñ ars dicitur quod est s̄m artem et artificiosum sic ꝛ natura quod s̄m naturam dr̄ ꝛ quod naturale. Neqꝫ aũt illud adhuc dicimus habere s̄m artem nihil. si potentia tm̄ est vt lectulus. nõdum eñ habet spẽm lectuli neqꝫ etiam artem. neqꝫ in his que natura subsistunt. potẽtia eñ caro aut os. neqꝫ habet adhuc suiipsius naturam. pusq̄ꝫ accipiat spẽm s̄m rõem. qua definientes dicimus quid est caro aut os neqꝫ natura est Quare alio modo natura vtiqꝫ erit habentiũ in seipis motus pncipium forma et spẽs q̄ non sepata sunt. sed aliud s̄m ratõem. Quod aũt est ex his natura quidem nõ est. sed a natura vt homo. Et magis natura hec est q̄ꝫ materia Vnuquodqꝫ eñ tunc dr̄ magis cum endelechia sit ꝛ magis q̄ꝫ cũ sit potentia Amplius fit homo ex homine. sed nõ lectulus ex lectulo Unde non dicunt figurã esse naturaꝫ sed lignum. q̄m fiet vtiqꝫ si germinet nõ lectulus sꝫ lignum. Sic ergo hoc est arg9. ꝛ forma est natura. fit eñ ex homine homo Amplius autem natura dicta sunt sicut generatio via est in naturã Necesse eñ queq̄dmodũ medicatio dicitur non in medicinã via. sed in sanitatẽ Necesse quidem eñ est a medicina. non in medicinã eẽ medicatõnem Hoc sic aũt natura se habet ad naturam. sed quod nascitur ex quodã in quoddaꝫ venit s̄m ꝙ nascitur Quod igitur innascit᷑ non est ex quo. sed in q̄d Forma itaqꝫ natura est.

Hic ꝓbat scḋam ꝑtẽ. s. ꝙ forma sit natura trib9 rõnibus. Prima stat in hoc. eodẽ mõ aliq̇d est naturale quo mõ aliq̇d dr̄ artificiale. sꝫ dr̄ aliq̇d artificiale ex sua forma g̊ etiã dr̄ naturale ex sua forma. Sꝫ añq̄ꝫ aliq̇d accipiat formã artificialẽ nõ est artificiale. g̊ anteq̄ꝫ aliq̇d accipiat formã naturalẽ nõ erit naturale. ꝛ ꝑ ꝯñs forma rei naturalis dr̄ eẽ uatura. Et addit ꝙ forma sit magis natura q̄ꝫ materia. qꝛ ab illo aliq̇d plus denomiat᷑ s̄m qḋ aliq̇d est in actu q̄ꝫ s̄m qḋ est in potẽtia. sꝫ s̄m materiã aliq̇d est in potẽtia. ꝛ s̄m formã in actu. g̊ forma ẽ mag9 natura q̄ꝫ materia Tũc ibi. Amplius fit. Ponit scḋam rõnem. q̄ stat in hoc. illud est natura qḋ redit ꝑ generationem naturalem. sed forma redit per generationem naturalẽ. ergo forma est natura. Maior patꝫ. qꝛ generatio ẽ ad naturã. Minor ꝓbat᷑. qꝛ s̄m rei veritatẽ ꝑ generatõem naturalẽ redit forma naturalis. q̄ꝫuis antiq̇ dicebant redire materiã. sicut lignũ est ens naturale hñs formam naturalẽ. ꝛ g̊ si lignũ germinet nõ fit lect9. sꝫ lignũ similr etiã ex hoie fit hõ. g̊ forma rei naturalis est natura.

Tũc ibi. Ampli9 aũt. Ponit terciã rõnem. ꝛ est ista. natura dicta vt generatio. i. natiuitas est via in naturã. sꝫ natiuitas terminat᷑ ꝛ tendit ad formã. g̊ forma ẽ natura. Maior ptꝫ ex drña inter naturã ꝛ medicatõem. qꝛ medicatio denominat᷑ a termino a quo ꝛ nõ ad quẽ. qꝛ medicatio nõ dr̄ via ad medicinã. sꝫ a medicina in sanitatẽ. sed sanatio denominat᷑ sicut natiuitas. qꝛ denominat᷑ a termino ad quẽ. dr̄ eñ sanatio via in sanitatẽ. sic etiã id qḋ nascit᷑ denominat᷑ ab eo ĩ qḋ ꝛ nõ ab eo ex q̊ Et hec ẽ drã iter actões ꝛ passiões. qꝛ actões denominant᷑ a pncipijs passiones v̄o a terminis. qꝛ vnũqḋqꝫ denominat᷑ ab actione. sꝫ act9 ẽ pncipiũ actõis ꝛ terminus passionis. Et hoc pꝫ exemplariter in medicatõe ꝛ sanatõe. qꝛ medicatio denominat᷑ a pncipio ꝛ sanatio a termino.

Sed forma ꝛ natura dupl'r dicitur. Et eñ ꝓuatio quodã modo spẽs est Si aũt est ꝓuatõ et ꝯtrariũ aliqḋ circa simplicẽ generatõem aut non est. posterius ꝯsiderandum est.

Hic phs ostendit q natura q̄ ē forma duplr dr .s. de forma cōpleta z forma incōpleta. Et hoc ptz in generatione fm qd. sicut cū aliqd fit albū. qz albedo est forma cōpleta. sz puatio albedinis est quodāmō spēs inqʒtum ɔiungit nigredini q̄ est forma impfecta. Sz vtꝝ in generatōe simplici q̄ est subaꝝ sit aliqd qd sit puatio z cōtrariū sil'. ita q forme subales sint ɔrie vel nō ɔsiderandū est p tractatū in qnto huius z in libro de generatōne.

Dr. Utꝝ natura bn̄ diuidatur in materiam formam z puatōnem Dōm q sic. z est diuisio analogi in sua analogata. qz fm veritatē natura dr pus de forma q̄ est magis natura qʒ materia. Deinde dr de materia. z vltimo de puatōe. Ptz. qz forma est pncipiū et terminus generatōnis. z fm illā dr aliqd actu naturale. Sz fm materiā nō dr aliqd naturale. nisi fm potentiam. z iō nō dr materia natura nisi inqʒtū est subiectum hn̄s aptitudinē ad motū De puatōe āt dr oino p accn̄s inqʒtū puatio vni⁹ forme est in materia sub forma ɔria tali forme Et si dicat Aresto. ponit aliū ordinē. quia pponit materiā forme. Dōm q Aresto. loqtur fm opinionē antiqꝝ de materia. q̄ si esset vera plus eēt materia natura qʒ forma. z ḡ pponit materiā. imo fm opinionez antiqꝝ forma nō esset natura sed sola materia.

Ar. Materia est pura potētia. ḡ nō erit pncipiū mouendi Dōm q duplex est pncipiū mouendi. s. actiuū motus siue effectiuū. z hoc sp est in actu. qz vnūqdqʒ agit fm q est in actu. Aliud est pncipium mouendi passiuū sicut subiectū. z sic ens in potentia pōt dici pncipiū mouēdi. Un̄ dictū est supra q illa gerūdia mouendi z qescendi debent exponi pncipaliter passiue.

Ar. Forma est terminus generatōis. sz natura est pncipium. ḡ forma nō erit natura Dōm q forma naturalis accipit duplr. vno° fm q est in generāte. z sic est pncipiū generatōis. qz generans suā formā est pncipiū geniti. Alio mō accipit forma fm q est in generato. z sic est terminus generatōis. Est tn̄ ɔsiderandū q terminus etiā pt dici pncipiū. qz qʒuis forma non sit pncipiū effectiuū geniti. est tn̄ pncipiū generatōis passiue vel geniti formale. Scdo dōm q forma subalis est pncipiū motus ɔsequentis talē formā subalem. z ideo forma etiā dr pncipiū effectiuū. s. mot⁹ q̄ seqt rē genitā.

Ar. Priuatio non est ens p se. vt patz ex dictis in pmo. ḡ nō erit pncipiū siue natura. Dōm q sicut puatio est ens. ita etiā est natura. est eī̄ ens fm analogiā entis. ita etiā est analogice natura. qz est pncipium transmutatōnis naturalis eo q sine ipa non fieret transmutatio sicut dictum fuit pmo huius

Ar. Materia est plus suba qʒ forma. ḡ videtur q materia sit plus natura. Aн̄s pbat. qz hoc est plus suba qd plus substat. sz materia plus substat. ḡ zc. Dōm q suba capit duplr. vno° put dr a substādo et sic materia est plus suba qʒ forma. z sic loqt phs primo phicoꝝ. Alio° suba dr ab essendo vel a substantiando. i. dando esse formalr z sic forma est magis pncipium siue natura. qz forma dat eē. materia recipit eē Et ḡ suba pncipalr est denominānda ab essendo z nō a substādo

Ar. Definitōes date p formā sunt dyalectice. vt pz p phm in phemio de aīa. ḡ nō erūt naturales seu phisice. z p ɔn̄s forma nō erit mag natura qʒ materia Dōm q definitōes duplr dicunt dialectice. vno°. qz dant p intentōnes logicas sicut definitio q̄ dat p gen⁹ z drām. z sic verꝝ est q tales definitiōes nō sunt naturales. sz sunt dyalectice. i. logice. Alio° dicunt dyalectice. qz dant p formas reales absqʒ materia. z tales definitōes qʒuis sunt vane quo ad demonstratōnem sicut sicut loqtur Aresto. in phemio de aīa. sunt tn̄ in se bone definitōnes etiā naturales. Nec Aresto. in phemio de aīa loqtur de definitōnib substātiaꝝ sed accidentium. vult eī̄ q definitōnes passionū date absqʒ materia sint casse z vane.

Ar. Ens dr naturale. qz est transmutabile vel mobile. sed transmutabile esse est potius a materia. ḡ materia erit magis natura. Dōm q qn̄ dr aliqd ens esse transmutabile duo dicunt. s. esse z trāsmutabilitas. qʒtū ḡ ad hoc qd dr esse. sic esse transmutabile est plus a forma. qz forme ɔuenit plus dare esse qʒ materie sz qʒtū ad trāsmutabilitatē sic esse trāsmutabile est plus a materia. Uel pt dici q qʒuis trāsmutabilitas mag dependeat ex materia subiectiue tn̄ mag depēdet ex forma terminatiue. qz forma terminat trāsmutatōem naturalē.

Quoniam aūt determinatū ē quot modis natura dicit. post hoc speculādūē quō differt mathematic⁹ a phisico Etenim plana et firma habēt phisicꝗ corpora et longitudines et pūcta. de quibus intendit mathematicus Amplius aūt astrologia aut altera ē aut ps phisice Si eī̄ phisici ē qd sit sol aut luna scire. accn̄tiū āt q̄ sunt p se i nullū ē couenies Et aliter qm̄ vident de natura dicētes et de figura solis et lune. et vtrum spherica sit terra et mūdus aut non

Postqʒ Aresto. definiuit z diuisit naturā. hic ɔn̄r intēdit ondere de quib ɔsiderat scia naturalis. Et diuidit in duas ptes. in pma ondit quō differat naturalis a mathematico. In scda ostendit ad q̄ se extendat ɔsideratō scie naturalis. ibi. Qm̄ āt natura. Circa pmū pmo ppo nit intentū suū p modū questionis qrent an mathematicus differat a phisico. Et ponit duas rōnes pncipales q nō differāt. quaꝝ pma est. qcūqʒ scie ɔsiderāt eadem subiecta ille sunt eedē vel vna est ps alterius. qz scie distinguunt penes obiecta. sz mathematica ɔsiderat eadem subiecta cū phisica. s. supficies corpa z longitudīes et puncta q̄ etiā ɔueniūt corpib phisicis. ḡ zc. Secunda rō tāgit ibi. Ampli⁹ āt astrologia. Et stat in h. Astrologia est ps mathematice. z etiā est ps phisice. ḡ ad minus qʒtū ad aliqd coincidūt. z p ɔn̄s nō erūt simplr scie distincte Q āt astrologia sit ps phisice. pbat. qz ad quācūqʒ sciam ptinet ɔsiderare subam z naturam reꝝ. ad illā etiā ptinet ɔsiderare passiones illaꝝ reꝝ. sed ad sphisicū ptinet ɔsiderare substātiā solis z lune. qa sunt corpa naturalia. ḡ etiā spectat ad eādē ɔsiderare

de accidentib⁹ solis ꝛ lune. Addit etiā textus ꝙ physici inueniūtur determinare de figura solis ꝛ lune. ꝛ vtrū terra sit spherica ꝛ mūdus aut nō. ꝛ circa illa etiam insudat astrologoꝝ intentio. ḡ videt̄ ꝙ astrologia sit ꝑs physice

De his quidem igit̄ negotiatur ꝛ mathematicus. sed nō inq̄ꝫtū physici corporis termin⁹ est vnūquodq̄ꝫ. Neq̄ꝫ accidentia speculat̄ inq̄ꝫtum talibus accidentib⁹ accidūt. vnde ꝛ abstrabit. Abstracta enim in intellectu a motu sunt. ꝛ nihil differūt neq̄ꝫ fit mendaciū abstrahētium Latent autem hoc facientes ꝛ ydeas dicentes. Physica em̄ abstrahūt. cum minus sint abstracta mathematicis

¶ Hic Aresto. soluit istā q̄stionē motam. Et vult ꝙ q̄ꝫuis mathematicus ꝛ physicus determinent de eisdē. nō tm̄ eodem mō. q2 de istis ꝑdictis. scꝫ de pūctis de supficiebus ꝛ de corpe ꝛ hmōi determinat physicus inq̄ꝫtū sunt termini q̄ꝫtitatiui in reb⁹ naturalib⁹. ꝛ inq̄ꝫtū sunt in materia sensibili. Sed mathematicus ꝯsiderat has passiones fm ꝙ eis insunt alie passiones. et sic determinat de eis ꝑ modū subiectoꝝ. q2 ꝯsiderat magnitudines fm ꝙ pñt figurari. ꝛ ideo cōsiderat eas vt abstractas a motu et materia sensibili. Et illā abstractiōem possum⁹ facere absq̄ꝫ incōuenienti. q2 ista fm intellectū sunt abstracta a motu. sed abstrahentiū nō est mendaciū ¶ Circa qd̄ sciendū. ꝙ duplex est materia. q̄daꝫ est materia sensibilis. i. materia fm ꝙ hꝫ ordineꝫ ad qualitates sensibiles. Alia est materia imaginabilis. i. materia fm ꝙ hꝫ ordinem ad q̄ꝫtitatē. q̄ꝫuis igit̄ eadem sit materia fm rem que hꝫ in se q̄ꝫtitates ꝛ qualitates sensibiles. q2 a parte rei in materia sunt simul q̄ꝫtitates ꝛ q̄litates. est tm̄ alia fm rōnem. quia materia accepta in ordine ad q̄ꝫtitatem naturaliter est ꝑor seipā fm ꝙ hꝫ ordinem ad qualitatē. ꝛ sic materia imaginabilis ꝑcedit naturaliter materiā sensibilem. Ex h̄ sic arguit̄ ꝑ cōem regulā. q̄ñcūq̄ꝫ aliqua duo sic se habēt ꝙ vnū naturaliter est ꝑus altero. etiā si semꝑ in essendo cōiugātur. tūc ꝑus p̄t itelligi absq̄ꝫ posteriori in ꝑma opatione intellectus. q2 ḡ materia imaginabilis. i. q̄ꝫtitas accepta cū substātia ꝑor est materia sensibili. i. qualitatib⁹ sensibilib⁹. ergo p̄t a mathematico intelligi absq̄ꝫ hoc ꝙ intelligatur cū materia sensibili. Simile est de homine ꝛ risibili. q2 homo ꝛ risibile semꝑ ꝯiūguntur fm rem. tm̄ q2 homo est ꝑor risibili fm naturaꝫ potest homo intelligi sine risibili. Tūc ibi Latent aūt. Phs ex ꝑdictis excludit errorē Platonis qui posuit ideas separatas a materia in reb⁹ physicalib⁹. ꝛ non mathematicalib⁹. posuit em̄ hominē separatū a particularib⁹ hominib⁹. ꝛ non in mathematicalib⁹. q2 in figuris ꝛ ideis nō posuit aliquā ideā vt pꝫ secūdo de aīa. Dicit ḡ Aresto. ꝙ ex q̄ mathēaticalia sunt plus separata physicalib⁹. ḡ Plato plus posuissꝫ ideas separatas i mathematicalib⁹ q̄ꝫ in physicalib⁹. Et iterū physicalia nō st̄ sepata nec fm rē nec fm rōnem. et tm̄ Plato dixit in physicis esse ideas sepatas. q2 naturalis scia est de vlib⁹ ꝛ nō singularib⁹. q̄re Plato posuit hominē esse separatū ꝛ equū ꝛ lapidem

Fiet aūt vtiq̄ꝫ hoc manifestū. si quis vtroꝝ q̄ꝫ dicere tentauerit terminos ipsoꝝ ꝛ accidentium. impar quidem em̄ ꝛ par ꝛ rectum ꝛ curuū. Adhuc autem linea ꝛ figura sine motu. Caro aūt ꝛ os ꝛ homo nō adhuc. sed hec sicut naris simitas. sed non sicut curuū dicitur Demonstrant autē ꝛ que magis physica q̄ꝫ mathemathica. vt ꝑspectiua ꝛ armonica ꝛ astrologia Contrario em̄ quodā modo se habent cūꝫ geometria. Geometria em̄ de physica intendit linea. sed nō inq̄ꝫtum est physica. Sed ꝑspectiua quidē mathematicā lineam. nō aūt inq̄ꝫtuꝫ mathematica. sed inq̄ꝫtum est physica.

¶ Hic ꝯñter manifestat ꝑdictā solutōem. scꝫ ꝙ mathematicalia sunt separata a materia ꝛ physicalia nō dupl̄r. Primo ꝑ dr̄ñtiā definitionū q̄s assignāt mathematicus et naturalis. q2 mathematicalia definiūtur absq̄ꝫ materia sensibili qualia st̄ par ꝛ impar. curuū ꝛ rectū. sꝫ physicalia qualia st̄ caro os ꝛ hō. non definiūtur absq̄ꝫ certa materia sensibili. Vñ pꝫ ꝙ iste scie differūt sicut symū et curuū. q2 curuū nō determinat sibi certā materiā sensibilem. sed symū definit̄ ꝑ nasum q̄ est subiectū sensibile.

Tūc ibi. Demōstrāt aūt. Probat idē secūdo ꝑ scias medias inter mathematicā ꝛ physicā q̄ sunt perspectiua armonica. i. musica. ꝛ astrologia. dicēs ꝙ iste scie magis st̄ physice q̄ꝫ mathematice. imo hñt se ꝯtrario mō cū scientijs q̄ sunt pure mathematice. sicut est geometria vel aritmetica. q2 geometria ꝯsiderat lineā incōtracte. sed ꝑspectiua applicat eā ad visuale. Et hmōi scie medie dicūtur a pho esse plus physice q̄ꝫ mathematice. q̄re distinguunt̄ a mathematicis. ꝛ ꝑ ꝯñs physice magis ab ipsis distinguūtur. Et p̄t rō sic formari. scie medie distinguuntur a mathematicis q̄ hñt aliq̄d mathematice q̄ꝫtum ad subiectū incōtractū. ḡ physica plus distinguit̄ a mathematica q2 nō hꝫ ꝑtem cū mathematica q̄ꝫtum ad subiectum. Ex quo seq̄tur ꝑpositū. scꝫ ꝙ mathematice scie differūt a physicis ꝑ abstractōem

Vtrū ex diuersis modis definiēdi q̄s assignāt mathematicus ꝛ naturalis posset sumi ꝯueniēter dr̄ñtia mathematice ꝛ scie physicalis Dōm ꝙ sic. ꝛ hoc pꝫ ex duob⁹. Primo q2 definitio est mediū demōstrādi. vt patꝫ secūdo posterioꝝ. ḡ ex diuersis modis definiendi sumit̄ diuersus modus demōstrādi. sed diuersi modi demōstrādi generāt diuersas sciencias. cū demōstratio generat sciaꝫ. sicut pꝫ ꝑmo posterioꝝ. Iteꝫ secūdo. q2 diuersitas sciaꝝ sumit̄ penes ꝑncipia. vt dr̄ ꝑmo posterioꝝ. sed ex diuersis modis definiēdi sumūtur diuersa ꝑncipia. q2 ꝑncipia demōstratōis ꝯstituūtur ex definitōe ꝛ subiecto. vel ex definitōe ꝛ passione.

Notādū Q̄ꝫ triplex est mod⁹ definiēdi. vn⁹ est ꝑ materiā sensibilē. i. ꝑ materiam acceptam fm ordinē ad qualitates sensibiles. ꝛ sic defini

untur physicalia.qꝛ talia includūt materiā hñtē ordinē ad q̄litates sensibiles. Cui⁹ rō est.qꝛ naturalia definiunť sub habitudine ad motū.sed aliq̄d ideo moueť qꝛ hȝ in se materiā sensibilē. Sūt eñ q̄litates sensibiles ꝑncipia q̄b⁹ aliq̄d actualiter corrūpiť alterať vel augmentať. Exēpli grā hō est res.physicalis ⁊ definiť ꝑ corpus humanū qḋ est corpus nō solū hñs in se figurā siue q̄ntitatē.sed etiam necesse est tale corpus habere ꝯplexionē que oritur ex vnione ꝑmarū qualitatū Alius modus definiendi est cū materia imaginabili.id est cū materia accepta ꝑ ordinē ad q̄ntitatē.que ꝓprie cognosciť ꝑ imaginatōem.⁊ ꝑ talē materiā definit mathematicus. Cuius rō est. qꝛ forme mathematicales nō sūt oīno sepate a materia.ḡ opȝ ꝙ definiātur ꝑ materiā.qꝛ vnūqḋq; hȝ definiri sicut hȝ esse sed qꝛ nō includūt materiā ſm ꝙ hȝ in se qualitates sensibiles.sed ſm ꝙ hñt ordinē ad q̄ntitatem.ḡ sic debēt definiri. Exēpli grā.figura triangularis est aliqḋ mathematicale ⁊ hȝ aliquā materiā.qꝛ subam. sed non respicit illā ſm ꝙ in ea sunt qualitates sensibiles. ⁊ ideo si posset inueniri q̄ntitas absq; qualitatib⁹ illa esset subiectū formarū mathematicaliū Et qñ dr.materia sensibilis nō separať a materia imaginabili. ḡ si mathematicalia definiātur ꝑ materiā imaginabilē.etiā definienť ꝑ materiā sensibilem. Dōm ꝙ q̄uis sunt idem ſm rem siue subiecto.qꝛ in omi materia reperiūtur q̄ntitates ⁊ qualitates .differunt tñ ſm naturalē ordinem intelligendi. ⁊ sic differunt ſm rōnem.qꝛ naturaliter ꝑus intelligitur materia ſm ꝙ imaginabilis est q̄ȝ ſm ꝙ sensibilis. Cuius rō est.qꝛ naturaliter materia ꝑus hȝ ordinem ad q̄ntitatem q̄ȝ ad q̄litatem.⁊ ita ꝑus p̄t intelligi materia vt imaginabilis et ſm ordinē ad q̄ntitatē q̄ȝ vt sensibilis.i.ſm ordinē ad qualitatem. Unde illa materia ſm ꝙ imaginabilis est ꝑor seipsa ſm ꝙ sensibilis.sicut hō est ꝑor seipo ſm ꝙ est animal.q̄ȝ ſm ꝙ est homo Tercius modus definiendi est omino sine materia. ⁊ iste est ꝓprius metaphysico . qꝛ metaphysicus determinat de reb⁹ separatis a materia scȝ de substātijs separatis.⁊ de transcendentib⁹.qꝛ trāscendentia et si reperiātur in materia.nō tamē determinat metaphysicus de eis inq̄ȝtum sunt in materia. sed ſm ꝙ repeniūtur extra materiā.⁊ sic manifestū est ꝙ materia nō sit de rōne ipsoꝝ Ex omib⁹ istis p̄t intelligi hoc ꝙ cōiter dicitur ꝙ physica definit ꝑ materiā tam ſm rem q̄ȝ ſm rōnē qꝛ definit ꝑ materiam sensibilem. Sed mathematica definit ꝑ materiā ſm rem ⁊ non ſm rōnem.qꝛ illa materia que poniť in definitōib⁹ mathematicaliū est ſm rem physicalis. cū omis materia sit physicalis ſm rem.i.ſm ꝙ existit a parte rei.sed nō ſm rōnem.qꝛ illa materia nō poniť in definitōib⁹ mathematicaliū ſm ꝙ physical'.sȝ ſm ꝙ mathematicalis .metaphysica aūt abstrahit a materia tam ſm rem q̄ȝ ſm rationem

Ar. Scientie secantur queādmodū ⁊ res de quib⁹ sunt.tercio de aīa.sed physica ⁊ metaphisica cōsiderāt de eisdē reb⁹.ḡ nō distinguūtur Dōm ꝙ res accipiūtur dupl'r.vno mō materialiter.⁊ sic nō est incōueniens plures scias ꝯsiderare easdē res. Alio mō ſm formales rōnes ꝯsiderādi.scȝ ſm ꝙ referūtur ad ꝑncipia et ad passiones.sicut in ꝑmo huius dcm̄ est. ⁊ tūc est inconueniēs diuersas scias ꝯsiderare easdē res. Per hoc ḡ dicendū est ad argumentū.ꝙ q̄uis physica ⁊ metaphisica ꝯsiderent easdē res.referūt tñ eas ad diuersas rōnes ꝯsiderādi.qꝛ physicus determinat de sup̄ficieb⁹ lineis ⁊ figuris ſm ꝙ sunt termini corpoꝝ naturaliū.⁊ ꝑ ꝯñs ꝓut habent ꝯtractōem ad materiā sensibilem. Sed mathematicus ꝯsiderat de illis q̄ntitatib⁹ ſm ꝙ eis p̄nt inesse alie passiones. Uñ mathematicus determinat de linea ſm ꝙ figurabilis est.sicut pȝ ꝑ totū librum Euclidis. Et ex isto sumi p̄t ꝙ vnā ꝯclusionē demōstrāt differenter physicus ⁊ mathematicus.qꝛ ꝑ diuersa media. Exempli grā istam ꝯclusionē terra est spherice figure demonstrat physicus ex motu.qꝛ eñ ꝑtes terre eq̄liter tendūt ad centrū ꝑ motū.ideo nccē ē terrā eē spherice figē ſm physicos.sed mathematicus siue astrologus eā sic demōstrat. nccē est hoc esse circularis figure qḋ facit eclipsim circularē.sȝ terra est hmōi.ergo ē spherice figure. Minor pȝ.qꝛ eclipsat lunā spherice ꝑ interpōnem eius inter solē ⁊ lunā

Ar. Intellect⁹ intelligēs rē aliter q̄ȝ est .est falsus sed intellectus intelligēs mathematicalia esse sine materia sensibili intelligit rem aliter esse q̄ȝ est.ḡ ē falsus Dōm ꝙ intellectū intelligere rē aliter q̄ȝ est p̄t dupliciter intelligi.vno mō in ꝑma operatiōe intellectus.⁊ tūc sine omi incōuenienti res p̄t intelligi aliter q̄ȝ est.qꝛ in ꝑma opatōne p̄t vnū intelligi alio nō cointellecto.q̄uis tñ illa a ꝑte rei sint ꝯiūcta.⁊ hoc est verū si vnū nō sit de definitōe alterius.sicut pȝ de hoīe ⁊ risibili.qꝛ hō non est a ꝑte rei absq; risibili.⁊ tñ p̄t intelligi hō nō intelligendo risibile. Alio° p̄t intelligi in secūda opatōe intellectus.scȝ remouendo vnū ab alio ꝑ negatōnem .⁊ hoc nō ꝯtingit absq; falsitate.sicut si intelligať ꝙ hō nō sit risibilis. Et simile est in sensitiua opatione.qꝛ sensus visus p̄t videre colorē corpis odoriferi.scȝ pomi absq; eius odore.⁊ tñ non subsistit color pomi absq; odore. Sic etiā ad ꝓpositū p̄nt mathematicalia intelligi cū materia imaginabili in ꝑma operatōe intellectus.nō cointelligendo materiā sensibilem.q̄uis hoc in secūda opatione intellectus fieri nō possit.cū semꝑ sint cōiūcte. Potest secūdo dici ꝙ esse accipiť q̄nq; ꝓ essentia.⁊ sic nō potest intelligi res aliter q̄ȝ est.qꝛ sic esse dr definitōem sine qua res intelligi nō p̄t Alio mō esse dicit subsistētiam actualem. ⁊ sic res potest aliter intelligi q̄ȝ subsistat

Ar. Mathematicus p̄supponit materiā.⁊ ꝑ materiā definit.ergo nō abstrahit a materia Probať.qꝛ impossibile est definitōm abstrahi a definito in q̄cūq; operatōe intellectus Dōm ꝙ definitiōes mathematicales abstrahūt a materia sensibili.i.nō danť ꝑ materiā ſm ꝙ hȝ ordinē ad q̄litates sensibiles.sȝ danť ꝑ materiā imagiabilē.i.ꝑ materiā acceptā i ordine ad q̄ntitatē.q̄ naturaliter ꝑuenit materiā sensibilē.sicut dictū est ꝑus
Et qñ dr.abstrahere ꝯuenit metaphysico .ḡ nō conueniet mathematico. Dicendū ꝙ metaphysico ꝯuenit abstractio ab omi materia.qꝛ per nullā materiā definit.sicut dictū est in corpore questionis.sed mathematico conuenit abstractio a materia sensibili

Ar. Omis scia abstrahit a materia.ḡ abstrahere a materia.nō erit ꝓpriū mathematice. Añs patȝ qꝛ singulariū non est scia.ḡ oportȝ oēm sciam abstrahere naturā v'lem a singularib⁹ Dōm ꝙ est duplex abstractio.q̄dam est v'lis a particulari.⁊ illa ꝯuenit cuilibet sciē Alia est abstractio forme a materia.⁊ talis abstractio cōuenit simpl'r metaphysico.qꝛ nullā materiā considerat.⁊ ſm quid ꝯuenit mathematico.qꝛ non considerat materiam sensibilem.

Ar. Materia sensibilis est subiectū mathematicaliū que sunt accidentia talis materie. sed acci-

dens hꝫ definiri ꝑ suū subiectū. ergo mathematicalia debent definiri ꝑ talē materiā. Dōm ꝙ materia sensibilis est subiectū formarū mathematicaliū ꝑ accidēs. qꝛ ꝗ̄uis oīa mathematicalia sint in materia sensibili. nō tn̄ illa materia est subiectū formaꝝ mathematicalium ſm ꝙ sensibilis. sed ſm ꝙ eadeꝫ materia est imaginabilis .i. hn̄s ordinē ad quātitatē. sicut pꝫ de numero. qꝛ numerus est multitudo ex vnitatibꝯ aggregata. vnitas aūt dr̄ ꝯtinuū indiuisuꝫ. sed ꝯtinuitas spectat ad p̄dicamētū ꝗ̄titatis

Ar. Mathematicus etiā definit ꝑ motuꝫ. g̊ male dr̄ ꝙ abstrahit a motu. Añcedens ꝓbatur qꝛ circulus est aliq̄d mathematicuꝫ. ꝛ definiẗ ꝑ motū. vt patꝫ ex definitiōe circuli. qꝛ circulus est linea plana. cui⁹ mediū est centrū a quo linee ducte ad circūferentiā sunt equales Dōm ꝙ est duplex motus. q̇dā est physic⁹. et ab illo abstrahūt mathematicalia. qꝛ talis motus concernit materiā sensibilem. Alius est motus imaginari⁹. et talis motus repitur in mathematicalibꝯ. Sic em̄ dicimus ꝙ ex fluxu pūcti in longū causatur linea. qd̓ physice est oīno falsum. qꝛ pūctuꝫ nō potest moueri. sicut pꝫ sexto huius. capitur igitur ibi motus ꝓ motu imaginario. Similiter est hic dicendū ꝙ motus in ista definitiōe capiẗ ꝓ motu imaginario ꝛ nō physico.

Queritur Utrū scientie medie sint magis physice ꝗ̄ mathematice Pro solutōe questionis ꝯsiderandū est ꝙ tres sunt scie medie scꝫ musica perspectiua ꝛ astronomia. ꝛ dicūtur medie. qꝛ mediū est qd̓ aliq̄d participat de vtroqꝫ extremoꝛuꝫ. sed iste scie participant aliquid de mathematica ꝛ aliq̄d de physica. g̊ dicūtur medie inter physicā ꝛ mathematicaꝫ. Minor sic ostendiẗ. qꝛ accipiūt aliqd̓ mathematicū. ꝛ illud applicant ad aliqd̓ physicū. Exempli grā. musica determinat de numero qui est aliquid mathematicū applicato ad sonuꝫ qui est obiectū naturalis potentie. ꝛ sic est aliq̄d physicū. Etiā ꝑspectiua determinat de linea que ē aliqd̓ mathematicū. ꝛ applicat illā ad visum qui est potētia naturalis. Siliter astronomia accipit magnitudinē q̄ est aliqd̓ mathematicū. ꝛ applicat eam ad motū astroꝝ siue ad astra. ꝛ sic ꝯponūtur iste scie ꝗ̄tum ad subiecta ex aliquo mathematico ꝛ aliq̊ physico. ꝛ ideo dicūtur medie ¶ Per hoc g̊ ad q̄stionē dicēdū est. ꝙ iste scie medie dicūtur a ph̓o simpliciẗ magis physice ꝗ̄ mathematice Circa qd̓ sciendū est ꝙ in scia sunt duo ꝯsideranda. scilꝫ ipsa res ꝯsiderata q̄ hꝫ se materialr̓ ad habitū sciētificuꝫ et p̄ncipia siue media demōstrādi que hn̄t se formalr̓. qꝛ penes illa sumiẗ formalis rō ꝯsiderandi. Quātuꝫ igiẗ ad rem ꝯsideratā iste scie sunt simplr̓ physice. qꝛ in istis accipitur aliqd̓ mathematicū ꝛ applicaẗ rei physice sicut dcm̄ est. Et isto mō ꝓcedit rō doctoris in cōmento. qua probat dictū Aresto. q̇ dt ꝙ sint magis naturales ꝗ̄ mathematice. qꝛ vnūqdqꝫ denoīaẗ ꝛ spēm hꝫ a termino. sꝫ harū sciaꝝ ꝯsideratio terminaẗ ad materiā naturalē. licet per p̄ncipia mathematica ꝓcedāt. g̊ scie medie magis sṫ naturales ꝗ̄ mathematice. Alio° ꝯsideranẗ in ipa scia p̄ncipia. ꝛ tūc dicendū est ꝙ in scientijs medijs pn̄t ꝯsiderari duplicia p̄ncipia. aliq̄ que ꝓprie ꝛ adequate se hn̄t ad illā sciam. ꝛ illa in sciētijs medijs debent ꝓportionari rei cōsiderate. sed res ꝯsiderata est magis physica. g̊ talia p̄ncipia ꝓpria magis erūt physicalia. Itē si ista p̄ncipia essent simplr̓ mathematicalia. tūc essent eadē p̄ncipia scie subalternantis ꝛ subalternate. ꝛ ꝑ ꝯn̄s essent vna scia simplr̓ qd̓ est falsum. Alia sunt p̄ncipia in scientijs medijs. in q̄ finaliter resoluunẗ. ꝛ illa sṫ plus mathematicalia ꝗ̄ physicalia. qꝛ iste scie sunt subalternate mathematicalibꝯ Nā astrologia ꝛ ꝑspectiua subalternātur geometrie. q̄ est sciencia mathematicalis. Sꝫ qꝛ scia hꝫ specificā distinctōeꝫ et entitatē ex ꝓprijs p̄ncipijs. h̓ scie medie etiā ꝗ̄tum ad p̄ncipia propria dicende sunt simpliciter plus physice ꝗ̄ mathematice

Ar. Demonstratio in speculatiuis dꝫ fieri a principijs sicut in practicis a fine. sed scie medie sṫ speculatiue. g̊ ꝛc. Tūc vltra. sꝫ p̄ncipia ipaꝝ sunt mathematica. vt inq̄t doc. sctūs. qꝛ dt ꝙ ꝑ p̄ncipia mathematica ꝓcedāt. g̊ hmōi scie erūt plus mathematice Dōm ꝙ in scientijs medijs sunt duplicia p̄ncipia. scꝫ intrinseca q̄ sunt ꝯtracta. ꝛ illa sunt plus physica ꝗ̄ mathematica. Et extrinseca q̄ sunt incōtracta ꝛ in sua puritate accepta et illa in sciētijs medijs sunt plus mathematica. sꝫ illa vt sic nō ꝯstituūt scias medias. licꝫ eas ſm q̇d denominent Sicut in sili scie practice denoīanẗ simplr̓ a fine intrinseco. sed ſm q̇d ab extrinseco.

Ar. Scie medie enūeranẗ inter mathematicas. sicut pꝫ in q̄druuialibꝯ scientijs. g̊ erunt mathematice. Dōm ꝙ scie medie pn̄t duplr̓ capi. vno° quo ad p̄ncipia ꝓpria q̄ sunt eis adequata. ꝛ tūc sṫ plus physice. ꝛ a talibꝯ p̄ncipijs scia specificaẗ Alio° accipiūtur scie medie ſm illa p̄ncipia in q̄ finaliter resoluūtur. ꝛ tunc sṫ mathematice. qꝛ subalternanẗ mathematicis. sꝫ p̄ncipia scie subalternate resoluūtur in p̄ncipia scie subalternātis Et ꝗ̄tū ad hoc enumeranẗ inter scias mathematicas ¶ Et qn̄ arguiẗ. scia subalternata spectat ad gen⁹ subalternātis. Dōm ꝙ hoc est verū quo ad cōia p̄ncipia. sed nō quo ad ꝓpria p̄ncipia a q̇bꝯ sumit spēalem rōnem ꝯsiderandi. Et sic iste tres scie dicūtur mathematice. qꝛ subalternātur mathematicis. vel qꝛ indigēt nccār̓io mathematica Et qn̄ q̄ritur. quare sunt alique scie medie inter mathematicā ꝛ physicā. ꝛ nō inter mathematicam ꝛ metaphysicā. cū tn̄ etiā habeāt ordinē ad inuicē. sicut mathematica ꝛ physica Dōm ꝙ hoc est ideo. qꝛ scia metaphysicalis ꝛ mathematicalis hn̄t se ad materiā ꝑ contractōnem. qꝛ metaphysicalia sṫ oīno absqꝫ materia ſm ꝙ hmōi. ꝛ mathematicalia sunt cū materia. sed inter contradictoria nullū est mediū. g̊ nō p̄t aliqua scia inter eas mediare. sꝫ mathematicalia ꝛ physicalia sunt ꝯiūcta materie ꝗ̄uis diuersimode. ꝛ sic mathematicalia q̄ sunt ꝯiūcta materie imaginabili pn̄t ꝯtrahi ad hoc ꝙ ꝯiūgātur materie sensibili.

Quoniam autem natura dupliciter diciẗ species ꝛ materia. sicut de symo q̇d sit intendimus sic cōsiderandum est. Quare neqꝫ sine materia huiusmodi neqꝫ ſm materiam

Postqꝫ Aresto. ostēdit dr̄ītiaꝫ inter naturalē ꝛ mathematicū. hic ꝯn̄ter ostendit ad q̇d se extendat ꝯsideratio naturalis. Et p̄mo ex p̄missis cōcludit ꝓpositū dicēs ꝙ natura dr̄ duplr̓. scꝫ de materia ꝛ forma. ꝛ g̊ de illis cōsiderādū est in scia naturali. sicut de symo in q̄ nō solum formā .i. curuitatē. sed etiā nasum attendimus Et ꝑ h̓ tāgit duas rōnes quibꝯ ꝓbat ꝙ ph̓s naturalis hꝫ determinare de materia ꝛ forma Prima est. ph̓s naturalis hꝫ de

terminare de natura.q2 aliq̄d dr naturale.ex eo q̄ hz na/
turā ſʒ natura dr de materia ⁊ forma.g̊ ⁊c. Secūda rō ē
q2 ꝯſideratio naturalis phie eſt ſicut cōſideratio ſymi.vt
patuit ex dictis.⁊ ꝯſideratio mathematici eſt ſicut ꝯſide
ratio curui.ſed ſymū.ſcat formā in determinata materia
g̊ phyſicus hʒ.ſimul ꝯſiderare materiā ⁊ formā.

Et em̄ iam ⁊ de hoc dubitabit aliq̄s duplr
q2 due nature ſunt de qua eſt phyſica.aut de eo
qd ex vtriſqʒ. Sed ſi de eo qd ex vtriſqʒ ⁊ circa
vtraqʒ.vtrū igit̄ eiuſdē aut alius vtraqʒ cogno
ſcere In ātiq̄s q̄dē em̄ aſpicienti videbit̄ vtiqʒ
eē materiei. Ex pua em̄ pte q̄ndā Empedocles
et Democrit⁹ ſpēm ⁊ qd q̄d erat eē tetigerūt.

¶ Hic ꝯñter Areſto.mouet duas dubitatōnes circa p̄
dicta. Ex q̊ em̄ dictuʒ eſt q̄ phia naturalis habeat deter
minare de materia ⁊ forma.inq̄rit an etiā determinādū
ſit in ſcia naturali de toto ꝯpoſito naturali.qd eſt ex vtriſ
qʒ. Et q2 illa q̄ſtio eſt ſatis nota ex p̄dictis. notuʒ em̄ eſt
q̄ de reb⁹ naturalib⁹ eſt determinādum in naturali phia
ſed ille ſunt tota ꝯpoſita.ideo ſubiūgit aliā q̄ſtionē.iſtam
ſcʒ.q2 in phia naturali ſtʒ mlte pticulares ſcie.eſt.g̊ q̄ſtio
vtrū ad eādē ſpectat determiare de materia ⁊ forma ſil.
vel ad vnā ſpectat determinare de materia ⁊ ad aliā de for
ma. Sic em̄ ē de mathematicalib⁹.q2 mathematica ſcia
eſt de numeris ⁊ magnitudinib⁹.⁊ tñ non determinat̄ in
eadē ſcia de numeris ⁊ magnitudinib⁹.ſed in alia ⁊ alia.
q2 in geometria determinat̄ de magnitudinib⁹.⁊ in arit/
metica de numeris Tūc ibi. In antiq̄s q̄dē. Areſto.
ſoluit ſecūdā q̄ſtionē.⁊ p̄mo ſm opinionē antiquoꝝ.⁊ dr
q̄ ſm antiquos phia naturalis erit ſolum de materia.q2
antiq̄ nihil vel parū de forma tractauerūt. Democrit⁹
aūt ⁊ Empedocles vident̄ formā aliqualiter tetigiſſe cū
dicebāt aliq̄ fieri ex alio p ꝯgregatōnem.q̄ tñ nō eſt ꝓprie
forma ſubalis.⁊ ideo imꝑfecte formā cognouerūt.

Si aūt ars imitat̄ naturā.eiuſdē aūt ſcie eſt
cognoſcere ſpēm ⁊ materiā vſqʒ ad hoc.vt me/
dici ſanitatē ⁊ colerā ⁊ flegma.in q̄b⁹ ē ſanitas
ſilr ⁊ edificatoris eſt ſpēm dom⁹ ⁊ materiā q̄m
lateres ⁊ ligna ſtʒ.ſilr ⁊ in alijs. ⁊ phyſici vtiqʒ
erit cognoſcere vtraſqʒ naturas. Adhuc qd
cui⁹ cā fit ⁊ finis eiuſdē ⁊ quecūqʒ ſunt ꝓpter h̄
Natura aūt finis eſt ⁊ cui⁹ cā fit Quoꝝ em̄ con
tinui mot⁹ exiſtētis eſt finis aliq̄s mot⁹ h̄ vlti/
mū ē ⁊ cui⁹ cā fit. Vñ ⁊ poeta deriſorie appoſu
it dicere huc finē cui⁹ q̄dem cā effect⁹ eſt.vult
em̄ nō omē eſſe vltimū finē ſed optimū Qm̄
aūt faciūt artes materiā. alie q̄dē ſimplr.alie āt
operoſe.⁊ vtimur tanq̄ʒ ꝓpter nos oīb⁹ q̄ ſunt
ab arte. Sum⁹ em̄ q̄dāmō ⁊ nos finis omniū
Duplr ei ē id cui⁹ cā fit. Dcm̄ ē aūt de his ī his
q̄ de p̄ma phia ſtʒ Due igit̄ ſunt p̄ncipiātes ma
teriā cognoſcētes artes.q̄ vtit̄ ⁊ factiua q̄ archi
tectonica Vñ ⁊ vſualis architectonica q̄dāmō
eſt. Drñt aūt ſm q̄ hmōi ſpēi q̄dē p̄ceptiua ⁊ ar
chitectonica.alia aūt vt factiua materie Guber
nator em̄ q̄lis ſit ſpēs aliq̄ temonis cognoſcit ⁊
et inſtituit. Ali⁹ aūt ex q̊ ligno ⁊ q̄lib⁹ illis erit
Jubis q̄dē igit̄ q̄ ſm artē nos facim⁹ materiā
ꝓpter op⁹ ſcʒ ī phicis ieſt Ampli⁹ eoꝝ q̄ ſtʒ
ad aliq̄d materia eſt.in alia em̄ ſpē alia materia

Hic Areſto.oſtēdit ꝓpoſitū trib⁹ rōnib⁹.ſcʒ q̄ ad ean
dē ſciaʒ ſpectat determinare de materia ⁊ forma. Prima
ſtat in hoc.ars imitat̄ naturā.ſed eiuſdē artis eſt ꝯſidera
re formā ⁊ materiā.ſicut pʒ in medicina.que cōſiderādo
ſanitatē etiā ꝯſiderat colerā ⁊ flegma ⁊ humores in cor/
pore naturali in quib⁹ ꝓxime ſubſiſtit ſanitas . Et ſlr
pʒ hoc de edificatore qui ꝯſiderat cū forma domus etiā
lapides ⁊ ligna.g̊ ſilr eadē ſcia naturalis debʒ ꝯſiderare
materiā ⁊ formā. Tūc ibi. Adhuc qd. Ponit ſecūdaʒ
rōnem ⁊ ſtat in hoc. Ois ſcia ꝯſiderās finē hʒ etiā ꝯſide/
rare ea q̄ ſunt ad finē.ſed forma eſt finis materie.g̊ ſcien/
tia ꝯſiderās formā hʒ etiā ꝯſiderare materiā. Maior pʒ
q2 ex fine ſumit̄ rō eoꝝ q̄ ſunt ad finē. Minorē ꝓbat Are
ſtoteles duplr.p̄mo ex ꝯditōib⁹ finis. Scdo p ſilitudinē
in artib⁹. Primū ſic ꝓbat.q2 duo ſunt de rōne finis .pri/
mū eſt q̄ eſt cuius cā.ſecūdū eſt q̄ eſt quid vltimū.ſʒ for/
ma eſt hmōi.q2 eſt cuius cā ⁊ eſt q̄d vltimū.g̊ forma eſt fi
nis materie Tūc ibi. Qm̄ aūt. Probat idē p ſilitudi/
nem in artib⁹.⁊ poteſt ſic ſumi rō. ſicut ſe hʒ vſus ad for/
mam in artib⁹.ita ſe habet forma ad materiam.ſed vſus
forme eſt finis forme.ergo forma erit finis materie Pro
iſti⁹ rōis euidētia ſciēdū. q̄ triplex iuenit̄ ordo artiū.q̄dā
em̄ ſunt artes que diſponūt materiaʒ. ⁊ tales artes ſunt
minus p̄ncipales Alie ſunt artes introductiue forme rei
artificialis.⁊ inter illas ordināt̄ur prime artes ad ſecun
das ſicut ad finem. Tercia eſt ars vſualis . que vtitur re
facta.⁊ illa eſt finis ſcde artis . Exempli grā eſt aliq̄ ars
q̄ diſponit ligna vt nauis fiat ex lignis.⁊ eſt alia ars q̄ fa/
cit nauē ex lignis ſic diſpoſitis.ſed eſt tercia ars nauigan
di que vtitur naui facta.⁊ iſta tercia ars vocat̄ architec/
tonica quaſi p̄ncipalis ars.⁊ dr ab archi qd eſt p̄nceps.⁊
tegni ſcientia.quaſi p̄ncipalis ſcientia. Ex iſtis ꝓbantur
maior ⁊ minor.quia vſus eſt finis ipſius forme.⁊ ideo fit
forma vt vſus habeat̄.g̊ etiam forma erit finis materie
Etiā iō diſponit̄ materia vt forma talis vel alia introdu
cat̄.⁊ ſic hʒ eodē mō ſe vſus ad formā ſicut forma ad ma/
teriā. Et ponit Areſto.in textu q̄ nos ſumus q̊dāmodo
finis omniū artificialiū.q2 omia artificialia fiūt ꝓpter nos
Artes em̄ inuente ſunt ad hoc vt in quo natura deficit h̄
ars ſuppleat.q2 g̊ artes ſunt ad ſupplementum nature ⁊
maxime humane.ſic ſeq̄t̄ q̄ ſtʒ ꝓpter hoīes. Et ē ſciēduʒ q̄
etiā in 2° de aīa dr Areſto.q̄ hō ſit finis oīm naturaliuʒ

quod declarat sic. q2 mixta sunt ꝓpter plãtas. ⁊ plante ꝓpter aĩalia. aĩalia sunt ꝓpter hoĩes. q2 nutriũt hoĩes. g° hõ est finis oĩm naturaliũ. Tũc ibi. Amplius eoꝝ que. Ponit̃ tercia rõ ad idẽ. ⁊ est ista. ea q̃ sunt adaliq̃d spectant ad vnã sciam. sed materia ⁊ forma sꝫ adaliquid. g° spectant ad vnã sciam. Maior est nota. q2 vnũ relatiuuꝫ semꝑ cognoscit̃ ꝑ reliquũ. Minor ostendit̃. quia quelibet materia habet formã sibi ꝓportionatã. ergo habet ordinẽ ad formã sibi proportionatã

Ar. Materia ⁊ forma sꝫ in predicamento sube. g° nõ erũt relatiua. cũ p̄dicamenta sint inter se realiter distincta ¶ Dõm ꝙ duplicia sunt relatiua q̄tuꝫ ꝓ nũc sufficit. quedã sꝫ relatiua ꝭm esse. ⁊ illa sꝫ solũ de predicamẽto relationis. vt pater ⁊ filius. dñs ⁊ seruus. Alia sunt relatiua ꝭm dici. ⁊ illa ambiũt oĩa p̄dicamenta. et talem relatõem hñt materia ⁊ forma. Et qñ d2. esse materie depẽdet a forma totaliter. g° videt̃ ꝙ materia ⁊ forma habeãt relatõem ꝭm esse. Dõm q̄uis totũ esse actuale materie depẽdeat a forma. non tñ simplr̃ totũ eius esse depẽdet a forma. hꝫ em̃ materia aliq̃d esse reale. q̄uis potẽtiale ꝑ se. sed relatiua habẽt totũ esse suũ a correlatiuis. sicut pater nullũ hꝫ esse nisi a filio Et qñ querit̃. q̃re materia d2 plus depẽdere a forma q̄ʒ ecõtra. Dõm ꝙ iõ. q̃a materia ꝭm ꝙ hmõi depẽdet ꝭm esse actuale ab ipsa forma. sed forma ꝭm ꝙ huiusmodi non dependet a materia quia sunt quedã forme immateriales

Usqꝫ ad quantũ g° phisicũ oꝑtet cognoscere spẽm ⁊ q̃d q̃d erat. aut queãdmodũ medicũ oꝫ cõsiderare neruum. et fabrum es vsqꝫquo. Cuius em̃ causa vnũquodqꝫ circa hec que sunt separate q̃dem spẽs in materia Hõ em̃ hoĩem generat ex materia ⁊ sol. Q̃uo ergo se habeat hec separabilis. ⁊ quid sit phie p̄me est determĩare

¶ Hic ꝯñter oñdit q̄ntũ se extẽdat cõsideratio scĩe naturalis circa formã. Et mouet talẽ q̄stionẽ. vtrũ naturalis phs habeat determinare vl'r de oĩbus formis. Et rñdet Aresto. ꝙ nõ. q2 ꝯsideratio phie naturalis solum est ad illas formas q̃ sunt in materia. Et hoc ꝓbat. q2 sicut medicus cõsiderat sanitatẽ ꝭm ꝙ est in determinata materia. sic etiã physicus hꝫ ꝯsiderare formã ꝭm ꝙ est in materia de seꝑatis igit̃ formis nõ hꝫ phisicus cõsiderare. sed metaphisicus. Ex q̃ vlterius cõcludit q̃s sit terminus cõsiderationis phie naturalis. Et d̃t ꝙ terminus eius ẽ aĩa rõnalis. hoc em̃ ẽ de rõne termini ꝙ sit q̃d vltimũ. q2 oẽs formas infra aĩam rõnalẽ cõsiderat phisicus. ⁊ nullã formã supra animã rõnalẽ. g° ipa est finis ⁊ terminus cõsiderationis phie naturalis Q̃ꝫ aũt aĩa rõnalis cõsideret̃ a phisico ꝓbatur sic. q2 forma exñs in materia ẽ phisice cõsideratõis. sed aĩa rõnalis est hmõi. g° ⁊c̃. Minorẽ ꝓbat quia oĩs forma rei generate ex materia est in materia. sed aĩa rõnalis est forma rei generate ex materia. ergo ⁊c̃. Maior est manifesta. q2 ad hoc tendit generatio vt forma sit in materia. Sed minorẽ ꝓbat Aresto. q2 sol et hõ generant hominem ex materia Sed q̃uo se habeãt forme totaliter a materia seꝑate. ⁊ quid sint ⁊ etiã q̃uo se habeat hec forma. i. aĩa rõnalis ꝭm ꝙ est seꝑabilis ⁊ potens existere sine corꝑe. ⁊ quid sit ꝭm suam essentiã separabilem hoc determinare ꝑtinet ad primũ philosophũ.

Dr. Utrũ scĩa considerãs formã etiã habeat considerare materiã. ¶ Dõm ꝙ sic. cuius rõ est. q̃a oĩs scĩa ꝓcedit ꝑ cãm. sed forma est cã materie. g° cognoscens formã sciẽtifice etiã cognoscit aliq̃liter materiã Maior pꝫ ex p̄mo posterioꝝ. Minor oñdit̃ rõne ⁊ silitudine. Rõne sic. q2 finis est cã cognitõis eoꝝ q̃ sunt ad finẽ. sed forma est finis materie. g° est cã cognitõis eius Per silitudinẽ pꝫ in diuersis artibꝰ. q2 ars cõsiderãs formã necc̃ario hꝫ dirigere illũ q̃ disponit materiã. sicut pꝫ de illo q̃ introducit formã nauis. Nõ em̃ p̄t forma nauis introduci. nisi materia sit debito mõ disposita. Oꝑtet g° ꝙ introducẽs talẽ formaꝫ. p̄mo dispõnem illius materie cognoscat. sed nõ ecõtra. q2 p̄t aliq̃ ars cognoscere materiã sine forma q̃ est introducibilis in materiã. sicut ptꝫ de manuartifice. id est de illo q̃ p̄parat materiã. Et iõ d̃t Aresto. p̄mo metaphysice ꝙ manuartifices operant̃ sicut quedã inaĩata. q2 scꝫ nõ cognoscunt finẽ operis q̃d spectat ad inaĩata. Habet tñ scientia introductiua forme aliã superioreꝫ artem que vocat̃ architectonica. q̄si p̄ncipalis scĩa. quia illa dirigat artem introductiuã forme

Ar. Artifex ꝯsiderat formã artis ⁊ materiã eiꝰ cõsiderat phisicꝰ. g° ꝯsiderãs formã nõ hꝫ ꝯsiderare materiã ¶ Dõm ꝙ materia reꝝ artificialiũ p̄t dupl'r accipi. vno mõ absolute ⁊ ꝭm eiꝰ naturã. ⁊ sic p̄t ꝯsiderari a phisico. q2 talis materia est ens naturale. sicut lignum vel lapis Alio mõ capit̃ materia rei artificialis ꝭm ꝙ huiusmõi. i. ꝭm ꝙ est materia rei artificial'. ⁊ sic necc̃ario cõsiderat̃ ab artifice. Et hoc sic ptꝫ. q2 nõ p̄t q̃cunqꝫ forma in quãcunqꝫ materiã introduci. etiã loquẽdo de forma artificiali. oꝑtet g° ꝙ artifex eligat sibi determiatã materiã. ⁊ sic oꝑtet ꝙ cognoscat materiã vt introducat formã

Ar. Multe sunt artes ꝯsiderãtes materiã et nõ formã. q2 nõ introducunt formã. g° p̄t aliq̃ ars cõsiderare materiã ⁊ nõ formã ¶ Dõꝫ ꝙ illa rõ bñ ꝓbat ꝙ nõ sꝑ ars cõsiderãs materiã hꝫ ꝯsiderare formã. sꝫ considerãs formã hꝫ cõsiderare materiã. Cuius rõ est. q2 in oĩbus potẽtijs et habitibꝰ supior potẽtia aut habitus p̄t illa cõsiderare q̃ sunt inferioris potẽtie vel habitus. et nõ ecõtra. Cũ g° ars factiua forme sit altior. sic cognoscit id q̃d cognoscit p̄paratiua materie. sed non ecõtra.

Ar. Forma est p̄or materia. sed cõsideratio p̄oris nõ depẽdet a cõsideratõe posterioris. g° p̄t cognosci forma absqꝫ materia. ¶ Dõm ꝙ artifices qui considerãt formas naturaliter exñtes in materia nõ pñt considerare formas sine materia. Cuius ratõ est. q2 q̄uis forma sit p̄or via ꝑfectionis. non tamen via generationis. et isto mõ cõsiderat ars formã habenteꝫ esse in materia. sed secus est de formis seꝑatis a materia. Et si dicatur. priorista considerat formã sine materia. Dicendum ꝙ priorista considerat formam sine materia contracta et certa. considerat tamẽ materiã sibi proportionatã. scilicet duas ꝓpositiones ⁊ tres terminos

Queritur Utrum ars imitetur naturam. ¶ Pro rñsione notandũ. ꝙ in rebus inueniunt̃ triplices effectus. sꝫ em̃ aliq̃ effectꝰ q̃ solũ fiũt a nat̃a. ⁊ in ill' manifestũ ẽ ꝙ ars nõ imitat̃ naturã. q2 ad tales effectꝰ ars nihil facit. nec p̄ncipal'r nec istrumẽta

liter. vt sᷓt hõ asinus. ⁊ sic de alijs. Alij sunt effectus qui fiũt ab arte tm̃ ad q̊s non cõcurrit opus nature. sicut domus vel tunica Alij sᷓt effectus q̇ pñt sil'. ꝓduci a natura et ab arte. sicut pꝫ de sanitate. q̄ qñꝫ generat̃ ꝑ bñficiũ medicine. ⁊ ex ea ꝑte fit ab arte. sed tñ ꝑ̇ncipalit̃ acq̇rit̃ ꝑ virtutẽ naturalẽ. in signũ cuiꝰ si virtus natural' sit debilitata nunꝗ̄ p̄t medicina efficere sanitatẽ. ⁊ hoc iõ est. qꝛ instrumentũ nõ oꝑat̃ nisi sit motũ a ꝑ̇ncipali agẽte. sed medicina est instrumentuꝫ nature. Rõem aũt huiꝰ diuersitatis scꝫ ꝙ aliq̇ effectus sᷓt ab arte tm̃ ⁊ alij ab arte ⁊ natura simul ponit Aresto. vij. metaphisice. qꝛ opꝫ in om̃i materia esse aptitudinẽ ad formã. ista aũt aptitudo qñꝫ est pure passiua. sic scꝫ ꝙ nihil sit in materia q̊ moueat̃ ad formaꝫ effectiue. ⁊ sic fiũt artificialia vt domus ⁊ tonica que fiũt ꝑ artẽ tm̃. Aliqñ vero in materia p̄existit forma ꝯm virtutẽ actiuã ꝯm quã virtutẽ p̄t seipam mouere ad formã ꝗ̄uis ꝑ artẽ iuuari possit. ⁊ sic ꝓducunt̃ aliq̄ forme ꝑ naturã ⁊ artẽ sil'. sicut pꝫ de sanitate. vt dc̄m ẽ Per hoc g̊ dõm est ad q̄stionẽ. ꝙ in vltimis duobꝫ effectibꝫ. scꝫ tam in his q̄ sunt a natura ⁊ ab arte sil'. ꝗ̄ in his q̄ fiũt ab arte tm̃ ars imitat̃ naturã. Quia in illis q̄ fiunt a natura ⁊ arte sil' ars imitat̃ naturã dupl'r. ꝑ̇mo ꝗ̄tũ ad efficaciã operãdi. scdo q̄ntũ ad modũ operãdi. Quantũ ad efficaciaꝫ operãdi. qꝛ ars innitit̃ virtuti naturali sicut ꝑ̇ncipali agẽti. ⁊ iõ tota efficacia operãdi habet̃ ex natura. Ex ꝑte etiã modi oꝑandi. qꝛ in operãdo ars obseruat eundẽ modũ ⁊ ꝓcessum quẽ natura seruaret si ip̄a talẽ effectũ ꝓduceret. Exẽpli grã. natura sanat repletõnem humoꝝ ꝑ̇mo ꝑ digestionẽ. secũdo ꝑ mollefactionẽ. tercio ꝑ expullsionẽ Sic sil'r ars facit in medicina. In alijs aũt effectibꝫ qui fiũt ab arte tm̃ ars imitat̃ naturã ꝯm quãdã ꝯformitatẽ q̇ sumitur ex duobꝫ. ꝑ̇mo ex ꝑte reꝝ factaꝝ quantũ ad modũ faciendi. Procedit em̃ natura ab imꝑfecto ad ꝑfectũ. vñ si natura faceret aliq̇d q̄d ars facit nũc. tũc natura eodem mõ oꝑaret̃ sicut mõ operat̃ ars. vt si natura ꝓduceret domũ. tũc in fundamẽto poneret g̃uiora. ⁊ in ꝑte suꝑiori poneret leuiora. Scdo ex parte ꝑ̇ncipij. qꝛ sicut oꝑa nature sunt ab intellectu. ita etiã oꝑa artis. sed dr̃ter. qꝛ oꝑa nature sᷓt ab intellectu nõ errãte. s. ab intelligẽtia ⁊ aĩa nobili. ⁊ hoc ꝓbat ordinatus ꝓcessus nature. qꝛ naturalia agũt sine defectu sua oꝑa. sed oꝑa artis fiũt ab intellectu humano q̇ errare p̄t. Ex hoc sumit̃ cã q̄re illa q̄ fiunt ab arte diuina sᷓt ipsis rebꝫ ꝯsubstãtialia cũ sit cã sub̄e rei. et om̃ia subsunt huic arti. sed ars humana solũ est causa q̊rundam accidentium

Ar. Ars p̄cedit naturã. g̊ non imitat̃ naturã. Aũs ꝓbat̃. qꝛ ars est ꝑ̇ncipiũ nature cũ a diuina arte oĩa ꝓcedãt. ¶ Dõm ꝙ est duplex ars. vna diuina. ⁊ illa p̄cedit naturã. qꝛ est ꝑ̇ncipiũ nature. Alia est ars humana. ⁊ talis imitat̃ naturã vel seq̇tur. Et dꝛ notãter imitatur ⁊ nõ assimilat̃. qꝛ imitatio importat q̄ndã seq̄lã ꝓportionis vel longinquã ꝯuenientiã. sed sil'itudo vel assimilatio importat ꝑfectã ꝯuenientiã. sufficit g̊ ꝙ q̄dã sit imitatio in eis scꝫ ꝓportionis. sicut dictum est

Ar. Natura agit ad vnũ. et ars ad opposita. g̊ ars nõ imitat̃ naturã ¶ Dõm ꝙ illa rõ bñ ꝓbat ꝙ non est ꝑfecta sil'itudo inter oꝑa nature ⁊ artis. sufficit tñ ꝙ sit q̄cunꝗ̄ sil'itudo ꝓportionis. Q̄ꝫ ãt ars est ad opposita hoc ꝯtingit ex imꝑfectione artis humane

Ar. Ars agit cũ deliberatõe. ⁊ natura nõ. qꝛ natura nõ cognoscit. deliberatio aũt est cũ ꝯgnitõe. g̊ ⁊c. ¶ Dicendũ ꝙ ꝑfecta ars etiã nõ deliberat. sed hꝫ media determinata sicut natura. qꝛ habitꝰ inclinat ad vnũ certo mõ ꝑ modũ nature. Vel p̄t dici ꝙ ꝗ̄uis natura non habeat cognitionẽ sibi ꝯiunctã. hñt tñ oꝑa nature ꝯgnitõeꝫ separatã. qꝛ naturalia dirigunt̃ ab intelligẽtia nõ errante

Qr. Utrũ aĩa rõnalis sit de ꝯsideratõe phie naturalis ¶ Dõm ꝙ sic. Cuius rõ est. qꝛ eodẽ mõ aliq̇d cadit sub aliq̄ scia q̊ mõ hꝫ ordinẽ ad subiectũ illius scie ⁊ hoc iõ. qꝛ oĩa in scia ꝯsiderata hñt ordinẽ ad subiectũ. sed aĩa rõnalis hꝫ ordinẽ ad ens mobile q̄d est subiectũ phie natural'. qꝛ est ꝑs entis mobilis. g̊ aĩa rõnalis cadit sub ꝯsideratõe phie natural'. Scda rõ ad idẽ. qꝛ in genere entũ triplicia inueniunt̃ entia. q̄dã em̃ sᷓt simpl'r imobilia ⁊ imaterialia. ⁊ illa directe cadũt sub ꝯsideratõe metaphisice. ꝗ̄uis etiã attributiue cadere pñt sub ꝯsideratõne phie natural' ꝯm ꝙ hñt ordinẽ ad motũ. vt pꝫ de ꝑ̇mo motore ⁊c. de q̊ in phia naturali determinat̃. vt ptꝫ in octauo huius. Scdo sunt aliq̄ entia omnino mobilia ⁊ materialia. sicut sᷓt res generabiles ⁊ corruptibiles. ⁊ tales res directe cadũt sub cõsideratõe phie natural'. Tercio sunt aliq̄ entia medio mõ se hñtia. sicut est aĩa rõnalis. que p̄t accipi dupl'r. vno mõ ꝯm ꝙ ꝑficit materiã corporalẽ cõstituens sp̄em rei natural'. ⁊ sic est phisice cõsiderationis. qꝛ sic cõuenit cũ alijs formis corꝑalibꝫ. Alio mõ accipit̃ ꝓut est forma nõ educta de potẽtia materie potẽs seꝑari a materia. ⁊ sic ꝯuenit aĩa rõnalis cũ formis imaterialibꝫ. Capiẽdo g̊ animã ꝑ̇moᵒ tũc est phisice cõsideratõis. sed secũdo mõ est metaphisice cõsideratõis.

Notandũ. Q̄ꝫ in aĩa rõnali sᷓt tria considerãda. s. eẽ posse ⁊ oꝑari. qlibet em̃ forma hꝫ in se ista tria. Accipiẽdo g̊ animã rõnaleꝫ quo ad essentiã p̄t dupl'r cõsiderari. vno mõ quãtum ad principiũ originis. ⁊ sic est metaphisice cõsideratõis ⁊ nõ phisice. qꝛ talis origo nõ fit ꝑ motũ phisicũ. sed ꝑ creationẽ. Alio mõ accipit̃ aĩa rõnalis quãtũ ad terminũ sue subsistentie. ⁊ sic eius cõsideratio spectat ad naturalẽ phm̃. qꝛ aĩa rõnalis subsistit in determiata materia. ⁊ est actus materie cũ q̄ facit vnũ compositũ. ⁊ sic phisicus determinat de vnione aĩe rõnalis cũ corꝑe ⁊ de ip̄a aĩa ꝯm ꝙ est in corpore. Similiter posse aĩe rõnalis potest dupl'r cõsiderari. vno modo quãtũ ad illas potentias ꝯm q̄s aĩa ꝯmunicat corpori. ⁊ sic posse aĩe considerat̃ a phisico. tales em̃ potẽtie sunt vegetatiue ⁊ sensitiue. Alio modo accipitur ꝯm potentias ꝯm quas nõ cõmunicat corpori. ⁊ sic posse eius spectat ad metaphisicũ. Unde ptꝫ ꝙ metaphisicus hꝫ proprie determinare an aĩa intelligat post seꝑationẽ a corꝑe. ⁊ q̄uõ tunc intelligat. Sil'r dõm est de operatione qꝛ phisicus hꝫ determinare de illis oꝑationibꝫ aĩme rõnalis ꝯm q̄s cõicat corpori. Et iõ. qꝛ intellectus ꝗ̄diu est in corꝑe vtit̃ phantasmatibꝫ ⁊ corporalibꝫ organis in sua intellectione p̄t etiã naturalis phs de intellectõe ⁊ potẽtia intellectiua considerare

Ar. Phus naturalis hꝫ determiare de natura. sed aĩa rõnalis nõ est natura. ergo non habet determinare de anima rõnali. ¶ Dicendũ ꝙ anima rõnalis capitur dupl'r. vno mõ ꝯm g̃dum anime. ⁊ sic non est natura. quia non est principium motus naturalis. sed animal'. Alio mõ considerat̃ ꝯm inferiorẽ gradũ eius. scꝫ ꝯm ꝙ est forma corꝑis. ⁊ sic aĩa est natura. qꝛ est principiũ motus,

naturalis determinati ad vnū. sic em̄ oīa aīalia mouent̄ deorsum. Uel pt̄ dici ꝙ aīa est ps rei naturalis. ⁊ ideo cadit sub cōsideratione phie naturalis

Ar. Forma naturalis acq̄ritur ꝑ generationem et motū naturalē. sed anima rōnalis nō acq̄ritur ꝑ generatōem naturalē. sed ꝑ creatōem. ergo ⁊c. ¶ Dicēdum ꝙ dupl'r aliq̄d acq̄ritur ꝑ motum naturalē. vno mō intrinsece. q2 sc3 generans est causa efficiens introductionis illius forme. ⁊ sic oēs forme corꝑales p̄ter animā rationalē acq̄runtur per motū naturalē. Alio modo acq̄ritur aliquid ꝑ generatōem dispositiue. quia sc3 materia disponitur ad hoc ab agente naturali vt forma introducatur a superiori agente. ⁊ sic anima rōnalis acq̄ritur ꝑ generatōem naturalē Et quādo dicitur. ex hoc sequeretur ꝙ homo minus generaret hominē q̄z asinus asinum q2 hō nō introducit formā. Dicendū q̄uis homo non introducit formā virtute semīs humani. tn̄ disponit materiā sub quadā necessitate ad talē formā. q2 sc3 disposita materia necesse est conditionata necessitate formā introduci. ⁊ hoc ex ista cōditione. q2 si deus velit seruare ordinem quē in rebus cōstituit. tūc materia sufficiēter disposita necesse est talē formā introduci tali materie. sed nō est necessariū necessitate absoluta aut coartatiōis. Per hoc dicit̄ ad argumentū. ꝙ magis est disponere materiā ad formā superiorē. ⁊ introducere formā inferiorē. sicut facit semen humanū in generatione hominis q̄z solum introducere formā inferiorem.

Ar. Ab eodē agente est dispositio materie ⁊ introductio forme. ḡ nō disponit̄ materia ab agente naturali vt introducat̄ aīa rōnalis per agens sup̄naturale ¶ Dōm ꝙ duplex est forma. q̄daz est que p̄existit causaliter in virtute seminali materie. sicut sunt oēs forme preter animā rōnalem. ⁊ sic verū est ꝙ ab eodē agente est dispositio materie ⁊ introductio forme Alie sunt forme q̄ non p̄existunt in virtute seminali materie causaliter vt p3 de anima rōnali. ⁊ in talib⁊ necesse est materiā disponi ab vno agente. ⁊ introduci formā ab alio. sufficit em̄ agentia esse subordinata. q̄uis non sint vnū.

Ar. Si aīma rōnalis crearet̄. ergo hō deberet dici creari. ⁊ non generari. q2 denominatio deb3 fieri a forma. ¶ Dōm ꝙ est duplex forma. q̄dam totius vt homo. ⁊ quedā ꝑtis vt aīa. Debet ergo denoīatio fieri a forma totius ⁊ non a forma ꝑtis. q̄uis em̄ aīa rōnalis non generet̄. tamē hō generat̄. q2 generatio ad hoc terminat̄ ꝙ forma vniat̄ materie. ⁊ ex illa vniōe resultat forma (totius.

Ar. Homo generat̄ virtute omniū corꝑorū celestium. ergo nō solis tm̄. vt videt̄ Ar̄. in lr̄a dicere ¶ Dōm ꝙ sol non capit̄ in textu ꝓ vno planeta tm̄. sed capit̄ ꝓ virtute toti⁹ corꝑis celestis. sed q2 virtus corꝑis celestis nobis magis manifestat̄ ꝑ solē ⁊ eius motū. quia ꝑ eius accessum ista inferiora generant̄. et per recessum corrūpunt̄. ideo phus facit solū mentionē de sole. Et concurrit sol ad generationē sicut causa vl'is instrumentalis. homo vero concurrit sicut causa ꝑticularis.

Eterminatis autē his ↄ̄siderandū est de causis. que et quot numero sint. Qm̄ em̄ sciendi gratia h̄ negociū est. scire em̄ tūc arbitramur vnūquodq̄ cum vtiq̄ accipiamus ꝓpter quid vnūquodq̄. Hoc aūt est accipe ꝑmā cām manifestū est qm̄ ⁊ nobis hoc faciendū est. et de generatione ⁊ corruptōe. ⁊ de omī phisica mutatōe. q̄tenus sciētes eorū ꝑncipia reducere in ipa tentemus quesitorū vnūquodq̄.

¶ Postq̄z Aresto. determinauit de q̄bus cōsiderat scientia naturalis. quia de materia ⁊ forma ⁊ de rebus naturalibus. hic ↄ̄n̄ter vult determinare de causis ex q̄bus procedit ⁊ demōstrat sciētia naturalis. Et ꝑmo ponit necessitatē determinandi de causis. secūdo determinat de eis. ibi. Uno q̄dem mō. Probat ḡ primū. s. ꝙ scia naturalis necessario habeat determinare de causis. ⁊ hoc sic. q̄a ista scientia determinat de reb⁊ phisicalib⁊ sciētifice. i. s̄m ꝙ de eis est scia. ⁊ ḡ hoc negocium. id est ista scientia differt a practicis scientijs. in q̄bus cōsiderantur res operabiles a nobis. sed scire est rem ꝑ causam cognoscere. ergo oport3 in ista scientia determinare de causis ex quibus sciuntur res naturales. Et in ista scia est accipienda ꝑma causa. i. ꝓxima. quia hic determinandū est de causis generatiōis et corruptionis ⁊ phisice mutationis

Ar. Metaphisicus cōsiderat de causis ergo phisicus. ¶ Dicendū ꝙ duplex est determinatio de causis. quedā est vniuersalis. ⁊ de causis vl'ibus s̄m ꝙ huiusmōi. ⁊ sic metaphisicus cōsiderat de causis. q2 cā in eo ꝙ causa non depēdet a materia. Alio mō determinat̄ de causis s̄m ꝙ referunt̄ ad aliq̄s determinatos effectus. s. ad res naturales. ⁊ sic phisicus determinat de causis. q̄a phisicus h3 cōsiderare de causis rerū naturaliū generationis ⁊ corruptionis ⁊ phisicalium mutationū.

Uno q̄dem mō causa d2 ex q̄ fit aliquid cum insit sicut es statue ⁊ argentū phiale. ⁊ horū genera. Alio aūt mō spēs et exem plū. hec autē est rō ipsius quod quid erat esse ⁊ huius genera. vt eius que est dyapason duo ad vnū. ⁊ omīno numerus. ⁊ ꝑtes que in̄ definitione Amplius vnde principiū mutatōis ꝑmū aūt q̄etis est. vt ↄ̄silians cā. ⁊ pater filij ⁊ oīno faciēs facti. ⁊ cōmutans ↄ̄mutati Adhuc āt queadmodū finis. h̄ aūt est cui⁹ q̄d cā. vt ambulādi sanitas. ꝓpter q̄d em̄ ambulat. dicimus vt sanet̄. Et dicētes sic opinamur assignare cām Et q̄cunq̄ ia mouent alia intermedia fiūt finis grā. vt sanitatis. macies. aut purgatio. aut potiones. aut organa. omnia em̄ hec finis gratia st̄ Differūt tn̄ ab inuicem ꝙ alia q̄dem opa. alia vero organa. Cause q̄dem igitur fere tot modis dicuntur

¶ Hic ↄ̄n̄r exeq̄t̄ scdam ꝑtē determinādo sc3 de caus̄. Et circa h̄ ꝑ° ośt diuersas spēs cārū di. ꝙ cā vno° d2 cā ex q̄ fit aliq̄d cū insit. ⁊ illa cā ē matia. vt es d2 cā statue. ⁊ argē

tum phiale ⁊ etiã genera eoꝝ. vt metalluz. ⁊ sic de alijs. Et dr notãter (cũ insit) ad remouendũ ꝓuationẽ ⁊ ꝯtrariũ eius .i. negatõem. que q̃uis sint cã rei naturalis in fieri ⁊ trãsmutari. nõ tñ sunt cause in facto esse. vt statua fit ex ere tãq̃ ex materia. nõ ãt ẽ ꝓuatio cã statue iaz facte. sz est cã ꝯstitutionis ꝑ accidẽs tm̃. vt prius dictũ est in primo huius. ⁊ sic est bene principiũ ⁊ non cã. qꝛ nihil influit in causatũ. Tunc ibi. Alio aũt mõ. Ponit scdm modũ causaꝝ dicẽs ꝙ alio mõ dr cã spẽs ⁊ exempluz. Dicit᷑ em̃ exemplũ ꝓpter Platonẽ q̇ posuit ydeas esse exẽplar ⁊ paradigma oĩm reꝝ. Dicit᷑ etiaz spẽs. qꝛ spẽs vel forma est rõ q̇dditatis rei siue q̇d erat esse. qꝛ est illud ꝑ qḋ deuenimus in cognitionẽ ipius rei. vt scꝫ sciamus q̇d ipsa res in se sit. Et sicut dictũ est in textu ꝑcedẽti ꝙ genera cause materialis sunt cause in genere cãe materialis. Silr̃ dr ꝙ genera cãe formal' etiã stꝫ cãe in gñe cãe formalis. Et exẽplificat dicẽs. ꝙ ꝓportio numeral' respectu soni hꝫ se vt cã formalis. ⁊ numerus respectu duoꝝ vel triũ hꝫ se vt forma vel spẽs. Et subdit ꝙ ad hũc modũ cãe etiã reducuntur oẽs ꝑtes definitõis. que respectu definiti habẽt se vt cãe formales. Nã vt dr septimo metaphisice. ꝑtes speciei ponunt᷑ in definitõe. nõ aũt materia. Et est sciendũ ꝙ h̄ dictũ nõ est intelligendũ de partibꝫ materie indiuidual'. sed de ꝑtibꝫ materie cõis. qꝛ ipe etiã intrãt definitiõez rei natural' de necessitate. sicut in definitõe hoĩs ponunt᷑ carnes ⁊ ossa. nõ aũt he carnes ⁊ hec ossa. Tunc ibi. Amplius vñ. Ponit terciũ moduz causaꝝ dicẽs ꝙ tercio mõ dr esse cã vñ est principiũ motus ⁊ q̇etis. ⁊ illud est cã efficiens. sicut ꝯsilians dr cã ꝯsiliati. ⁊ pater dr cã filij. ⁊ faciens dr cã facti. ⁊ ꝯmutãs ꝯmutati. Circa qḋ ꝯsiderandũ ꝙ q̄druplex est cã efficiens. s. ꝑficiens. vt illa que motui et mutatõi dat ꝯplementũ. Disponẽs q̄ ꝑparat ⁊ disponit materiã ad vltimũ ꝯplemẽtũ. Coadiunãs. vt q̄ nõ operat᷑ ad finẽ ꝓprium. sed alienũ. Cõsilians. que dat formã qua agens operat᷑. ⁊ ꝯtingit in agente ꝫm ꝓpositũ qḋ agit per scientiã quã ꝯsilians dedit. Sicut in rebꝫ naturalibꝫ generãs dr mouere grauia ⁊ leuia. quia eis indidit formam naturalẽ ad quã seq̇tur motus localis eoꝝ sursum ⁊ deorsum. Tunc ibi. Adhuc aũt. Ponit quartũ modũ causaꝝ. dicẽs ꝙ quarto mõ causa est illud grã cuius fit aliq̇d et illa est finis. et non solum finis vltimus dr talis cã. imo oĩa media ordinata ad finẽ si fiant ꝓpter aliud hñt rationem cause finalis. Et exẽplificat de his in textu dicẽs. ꝙ quecũq̃ iam alia mouẽtia sunt. vt macies. purgatio. potio. ⁊ organa. illa oĩa habẽt rõem cause finalis inquantũ ordinãtur in vltimũ finẽ qui est sanitas. Fiunt em̃ instrumenta ⁊ organa ꝓpter ministrare potionẽ egrotãti. et potio ministrat᷑ ꝓpter purgatõnem. ⁊ purgatio fit ꝓpter maciem. ⁊ macies fit ꝓpter sanitatẽ. ⁊ hec oĩa ꝑticipant rõnem cause finalis. Et ꝓbat specialiter ph̄us finẽ habere rõem cause tali medio. Illud hꝫ rõem cause qḋ cõuenienter r̄ndetur ad interrogatõnem factã ꝑ ꝓpter quid. cum em̃ q̄rimus ꝓpter q̇d ambulat hõ. ꝯuenienter r̄ndet᷑ vt sanet᷑. g̊ sanitas est causa finalis ambulatõis. Ideo ꝯcludit ph̄s ꝙ finis hꝫ rõem cãe. cũ tot erũt cãe quot modis conuenĩeter r̄ndet᷑ ad interrogatõem factã ꝑ ꝓpter q̇d. Et h̄ ꝓbat ph̄s potius de cã finali q̃ de alijs. ꝫm doctorẽ sanctũ. qꝛ minus videt᷑ habere rõem cãe. cũ finis sit vltimuz in gñatõe. sed de rõe cãe est eẽ ꝑmũ. Vltimo ꝯcludit ph̄s ꝙ tot modis dicunt᷑ cause. id est tot sunt genera causarũ.

Contingit aũt multiplr̃ dictis causis. et multas eiusdem causas esse nõ ꝫm accidens vt statue statuifica ⁊ es. nõ ꝫm alterũ aliquid sed ꝫm ꝙ est statua. sed nõ eodez mõ. sed hoc quidem vt materia. illud ãt sicut vnde motus. Sunt aũt quedam et ad inuicez cause. vt laborare causa est boni habitus. et hic laborandi. sed nõ eodem modo Sed hoc quidem sicut finis. illa sicut principium motus Amplius autem eadem contrariorũz ẽ causa. Que em̃ presens causa huius est. hanc ⁊ absentem causam contrarij vt absentia gubernatoris nauis submersionis cuius erat presentia causa salutis

¶ Enumeratis spẽbus causaꝝ. ꝯsequẽter infert tria correlaria seu ꝯsequentia istas causas. Primuz est. ꝙ vnius et eiusdẽ effectus sunt plures cause per se ⁊ non ꝫm accidens. non tñ sub eadẽ rõe. vt statuifica ⁊ es stꝫ cãe ꝑ se statue. sed statuifica est cã efficiẽs statue ⁊ es ẽ cã material' ipius. et domificator est cã efficiens ꝑ se dom⁹. sꝫ lapides et ligna sunt causa materialis domus. Et quando dicitur. vnius rei non est nisi vnuz esse. ergo vnius rei nõ stꝫ plures cause. sed solũ vna causa. Dicenduz ꝫm textum ꝙ vnius rei non sunt plures cause ꝫm vnam ⁊ eandem rõnem. sed nihil prohibet vnius rei plures esse causas ꝫm diuersas rationes. ⁊ inde est ꝙ possunt esse plures definitiones vnius ⁊ eiusdem rei ꝫm diuersas causas date. sed perfecta definitio oĩes causas ꝯplectitur Est tamen verum ꝙ per definitionem causalem intelligimus definitionem datam per causam efficientem vel finalem. Tunc ibi. Sunt autem quedam. Ponit secundũ ꝯsequens seu scdam ꝯditionem causaꝝ que est. ꝙ cause sunt sibijnuicez cause. vt ambulatio est causa sanitatis. ⁊ sanitas est causa ambulationis. sed non in eodem genere cause. quia ambulatio est causa efficiens sanitatis. sed sanitas est causa finalis ambulationis Et quãdo dicitur. idem non potest esse causa ⁊ effectus. sed sanitas est effectus ambulationis. igitur nõ potest esse cã finalis eiusdem. Dicendum ꝙ ꝫm aliã rõnem est causa. ⁊ ꝫm aliam effectus. Est em̃ causa finalis ꝫm rationem ⁊ ꝫm ꝙ apprehẽditur per intentionem agentis. inquantũ scilicet agens intendit illum finem. sed est effectus ꝫm esse inquantũ scilicꝫ agens talem sanitatem complet ⁊ in actum ad extra ponit.

Tũc ibi Amplius aũt eadem. Ponit terciam cõditionem causaꝝ que est. ꝙ idem potest esse cã ꝯtrarioꝝ effectuum. quod est verũ si hoc idẽ habeat se alio ⁊ alio modo Sicut idẽ nauta est cã salutis nauis ꝑ sui ꝑñtiã. si debite gubernat nauem. ⁊ idem nauta est cã submersiõis nauis per sui absentiã vel si nõ debite gubernet eam

Omnes autez nunc dicte cause in quattuor incidũt modos manifestissimos. Elementa em̃ syllabaꝝ ⁊ materia vasoꝝ es ⁊ ignis ⁊ hmõi corpoꝝ. ⁊ ꝑtes totius. ⁊ suppõẽs ꝯclusionis sicut ex quo cause sunt. Harũ autem he q̇dem sunt si

cut subiectum ⁊ partes, Alie aūt sunt sicut qḋ quid erat esse. ⁊ totum ⁊ compō ⁊ species. Semen aūt ⁊ medicus ⁊ ꝯsilians ⁊ omnino faciens sunt. vnde pñcipium mutatōnis vt status aut motus est Alie aūt sicut finis ⁊ bonum aliorum Que eñ est cui⁹ causa potissima est. ⁊ finis aliorum bonum voluit esse. Differt aūt nihil eandē dicere bonam vel videri bonam. Cause autem igitur he ⁊ sunt tot specie

Hic reducit Aresto. oēs causas p̄dictas ad q̃ttuor genera causarū. dicens ꝙ omes cause p̄us dicte cadūt in quattuor modos manifestissimos. i. in quattuor genera causarū. q̄ꝝ vnū est genus cause materialis. q2 elementa sunt materia syllabarū. ⁊ es ē materia vasorū eneorū. ⁊ ignis ⁊ alia elementa sunt materia mixtorū. ptes ꝟo sunt materia totius. ⁊ suppōnes. i. pmisse syllogismi sunt materia ꝯclusionis. Oīa eñ ista hñt rōnem vnius cause. scȝ materialis. Alia est cā formalis q̄ est qḋ q̇d erat eē totū cōpositū ⁊ spēs. qḋ ḋr Aresto. ꝓpter duplicē formā. q̇a aliqua est forma cōpositorū q̄ ꝯsistit in quadā compōne. alia est forma simpliciū q̄ forma ḋr spēs. Alia est cā efficiens. q̄ est pñcipiū mutatōis. aut status aut motus. sicut semen est cā efficiens illorū q̄ ex semine generantur. et medicus ⁊ ꝯsilians ⁊ oīno. i. vl'iter faciens est cā facti in genere causa efficientis. Alia est cā ꝟm ꝙ finis vel bonum aliorū hȝ rōnem cause. ⁊ illa est cā potissima. q2 mouet oēs alias causas ad causandū. Mouet eñ p̄mo finis efficientē ⁊ efficiens mouet materiā ⁊ formā. Et addit Aresto. in textu ꝙ nihil refert dicere siue finis sit vere bonus. siue videat' bon⁹. q2 vtroqȝ mō mouet efficientem. Ultimo ꝯcludit vt ptȝ in lr̄a.

Nr̄. Utrū quattuor sint genera causarū. Dḋm ꝙ sic. Cuius rō est. q2 tot sunt genera causarū q̊t modis ꝯtingit aliq̇d influxiue ꝯcurrere ad esse rei naturalis. sȝ hoc ꝯtingit tm̄ quattuor modis. g̊ ⁊c̄. Maior ptȝ. q2 ꝑ hoc differt cā a pñcipio. q2 pñcipiū nō influit in pñcipiatū sicut cā. ⁊ iō p̄uatio est pñcipiū ⁊ nō cā. cū nō influat. Minor pȝ. q2 res naturales ꝓcedūt de potentia ad actū. ex hoc igit' opꝫ in eis ponere duas causas. s. materialē q̄ est potentia. ⁊ formalē q̄ est actus. Et q2 nihil ducit seipm̄ de potentia ad actū nisi moueatur ab ente in actu. iō oportet ponere cām efficientem. q̄ ḋr ab Aresto. pñcipiū vñ motus. Et q2 cā efficiens non agit nisi ꝓpter finē. iō etiā oportȝ ponere cām finalē ꝓpter quā efficiens agit. Uñ pȝ ꝙ in ꝯstitutōe rei naturalis siue materialis oportet ꝯcurrere quattuor causas. qḋ notanter ḋr. q2 in reb⁊ sepat; nō opꝫt oēs istas cās ꝯcurrere cuȝ ille dependeāt tm̄ a trib⁊ causis. s. ab efficiente formali et finali. Mathematicalia āt depēdent ab vna tm̄. s. formali. vt in ꝓhemio dictū ē. Et dr̄n̄t iste cause. q2 q̄dā sunt intrinsece. ⁊ q̄dā extrinsece. Intrinsece sunt q̄ intrinsece cōcurrunt ad eē rei naturalis. i. q̄ ꝯstituūt rē naturalē ⁊ manent in re naturali facta. sicut sunt materia ⁊ forma. Sȝ extrinsece sunt que non manent in re facta sicut efficiens et finis. Et p̄t sufficientia causarū sic dari. q2 oīs cā ꝯcurrit ad effectū. vel extrinsece vel intrinsece. Si intrinsece. aut ꝯcurrit ad eē rei susceptiue. q2 suscipit eē. ⁊ sic ē materia. vel dat eē formal'r. ⁊ sic ē forma. Si extrinsece. h̄ est dupl'r. q2 vel est pñcipiū vñ fit mot⁹. ⁊ sic est cā efficiens. aut est causa ꝓpter quam fit motus. ⁊ sic est finis.

Notandū Qȝ in causis p̄t sumi duplex ordo. scȝ causalitat;. ⁊ ordo ꝟm ꝙ magis ꝯcurrunt ad effectū. Primus subdiuidit'. q2 ē duplex causalitas. s. ꝟm viā intentōis. ⁊ sic finis est p̄ma cā et ꝟm viā exequutōis. ⁊ sic efficiens est p̄ma. Et q2 via intentōis p̄supponit' a via exequutōis. iō simpl'r finis est p̄ma causarū ꝟm viā causalitat;. Sȝ ꝟm ꝙ ꝯcurrunt ad effectū est distinguendū. q2 aliq̇d ꝯcurrit ad effectū dupl'r. scȝ ꝟm viā generatiōis. ⁊ sic materia ē prima. aut ꝟm viā ꝑfectōnis. ⁊ sic forma est p̄ma.

Ar̄. Materia nō ē cā. g̊ nō erūt q̃ttuor cause. Añs ꝓbat'. q2 cā est ad cuius eē seq̃tur aliud. sȝ materia nō hȝ esse. g̊ nō poterit esse cā Dḋm p̄mo ꝙ ista definitio cause pñcipalius intelligit' de cā efficiente. quia ad eius esse seq̃tur aliud. scḋario p̄t tñ etiam intelligi de alijs causis. Et tunc dḋm est ꝙ q̄uis materia nō habeat esse in actu. hȝ tñ esse in potētia. ⁊ hoc sufficit ad causalitatē cause materialis. q2 cā materialis in sua causalitate nō agit. ⁊ iō nō causat effectiue. sȝ solū receptiue. q̇a hoc qḋ est in potētia hoc p̄t recipe alterū ⁊ causare receptiue. Tercio p̄t dici q̄uis materia nō habeat esse in actu hȝ tñ eē ꝑ formā qḋ sufficit ad suā causalitatē. Et qñ ḋr. cā est pñcipiū cognoscēdi suū causatū. sȝ materia nō ē pñcipiū cognoscēdi suū effectum. g̊ nō erit cā. Dḋm ꝙ materia accipit' dupl'r. vno° ꝓ materia signata. i. determinata. ⁊ tunc est pñcipiū cognoscendi aliq̇d ꝟm sensuȝ q2 sic est pñcipium cognoscendi singularia ⁊ indiuidua Alio° capit' ꝓ materia in vl'i ꝟm ꝙ est accepta in spē. et tunc etiā est pñcipiū cognitōnis intellectualis. q2 est ꝑs q̇dditatis. sȝ q̇dditas seu definitio est pñcipiū cognoscēdi definitū. Et qñ ḋr. materia qualitercūqȝ capiat' est ens in potentia. sȝ vnūqḋqȝ cognoscit' ꝟm ꝙ est in actu. g̊ materia nō erit cognoscibilis. ⁊ ꝑ ꝯñs nec est pñcipiū cognoscibilitatis. Dḋȝ ꝙ hoc argumentū ꝓbat ꝙ materia ꝟm se accepta nec ꝑ se cognoscit'. nec ē pñcipium cognoscendi. tñ bñ ꝟm ꝙ est sub forma. ⁊ sic etiā est aliq̇d in actu Et si dicat'. g̊ cognoscibilitas aduenit materie a forma. Dḋm negādo ꝯñam. q2 etiā forma cognoscit' ex materia. sicut ptȝ in definitōe forme ptis. ⁊ tñ ex h̄ nō seq̃tur ꝙ forma nō sit cā. sȝ ꝓbat' ꝙ nec forma nec materia sit pñcipiū cognitiōis cōpletū rei naturalis. sȝ vtrūqȝ est pñcipium cognitōnis partiale.

Ar̄. Omis causa p̄or est suo effectu. sed finis non est p̄or suo effectu. ergo nō erit causa Dḋm ꝙ illud qḋ ē finis accipit' dupl'r. vno° ꝟm ꝙ est in intentione agentis. ⁊ sic p̄cedit oēs alias causas. ⁊ illo mō hȝ rōnem cause. q2 de ratōne cause finalis est mouere efficientem. Alio modo accipitur illud quod est finis ꝟm ꝙ est in exequutōne operis. ⁊ sic nō habet ratōnem cause sed effectus. quia tunc nō mouet efficientem. sed ē aliquid acquisitum ab efficiente Et quando ḋr. intētio nō mouet real'r. si ergo finis sit intentio. ergo non mouebit realiter. Dḋm ꝙ est duplex intentio. quedam est intētio scḋa. q̄ ē logica. ⁊ talis nō mouet real'r. sȝ fit ꝑ itellectū ꝯꝑatim̄ sic gen⁹ ⁊ spēs. Alia ē intētio p̄ª. s. res pri-

marie ꝯcepta. Et talis ē duplex. q̄dā est pure speculatiua. q̄ nō ordinaꝛ ad opus extrinsecū. ꝛ illa iterum nō mouet realr̄. Alia ē intētio p̄ma practica q̄ ē de re factibili a nobis. ꝛ talis intētio p̄t realr̄ mouere. ꝛ talis intētio ē finis q̄n capiꝛ in rōne cause. Exēpli grā. p̄hs hꝫ intētōem dom⁹ apud intellectū suū. ꝛ etiā carpētator. sꝫ in p̄ho domus nō ē finis. qꝛ nō mouet eū ad opandū. sꝫ dom⁹ ꝯcepta i aīa carpētatoris ē finis. qꝛ mouet eū ad domificādū

Ar. Finis ē effectus. ḡ nō erit cā. Anš pbaꝛ. q̄a vltimū qḋ acq̄riꝛ in opatōne ē effectus. ꝛ hoc etiā ē finis Dōm sicut p̄us. ꝙ illud qḋ ē finis accipiꝛ duplr̄. vno° put ē in intētōe agētis. ꝛ sic ē cā. Alio° ſm ꝙ est in exequutōe opis. ꝛ sic ē effect⁹ Et q̄n dꝛ. finis nūq̄ p̄existit opatōi. ḡ nō mouet opantē ſm ꝙ ē i apprehensione. Dōm ꝙ illud qḋ ē finis nūq̄ p̄est eo mō q̄ acq̄riꝛ p opatōem. Exempli grā. pecunia ē finis auari. non q̄litercūq̄ sꝫ possessa. q̄uis igitur pecunia p̄existat. nō tn̄ vsus vel possessio pecunie.

Ar. Finis nō dꝫ vocari cā. pbaꝛ. qꝛ finis inq̄tū finis ē aliqḋ vltimū. sꝫ cā ē aliqḋ p̄mū. Dōz ꝙ q̄n aliq̄d dꝛ cā finalis. tunc ille pticule debēt referri ad diuersa. qꝛ eo mō q̄ ē cā nō hꝫ rōem finis sꝫ p̄ncipij. sꝫ inq̄tū finis. sic hꝫ rōem vltimi ꝛ nō p̄ncipij.

Ar. Postea dꝛ ꝙ forma ꝛ finis coincidūt. ergo nō erūt quattuor cause Dōm ꝙ q̄uis coincidant materialr̄. qꝛ sunt in vno subiecto. non tn̄ formalr̄ ꝛ in rōne causandi. qꝛ idē hꝫ aliā rōnem causandi ſm ꝙ est forma ꝛ ſm ꝙ ē finis. qꝛ forma hꝫ causalitatē intrinsecā in ordine ad materiā quā informat. sꝫ finis hꝫ causalitatem extrinsecā inq̄tū mouet agens. Et sic etiā efficiens hꝫ causalitatē extrinsecā in ordine ad materiā quā mouet. Ex q̄bꝫ possum⁹ elicere rōes causandi oīm causaꝝ qꝛ causalitas materie. est subijci intrinsece alicui forme. causalitas forme est informare materiā intrinsece. efficiētis est mouere materiā. finalis est mouere efficientē Et ille rōnes nunq̄ coincidunt.

Ar. Partes definitōis spectāt ad gen⁹ cause materialis ꝛ formalis. vt pꝫ in textu. ḡ materialr̄ et formalis cause coincidunt respectu eiusdem Dōz p̄mo ꝙ duplices sunt ptes. s. indiuidui ꝛ spēi. ptes indiuidui spectant ad gen⁹ cause materialis. ꝛ ptes spēi spectant ad genus formalis. Nō em̄ dr̄ Aresto. ꝙ ptes definitōis spectāt ad genus cause formalis ꝛ materialis. sꝫ dr̄ ꝙ spectāt ad gen⁹ cause formalis. ꝛ postea generalr̄ addit ꝙ ptes spectāt ad genus cause materialis. qḋ intelligiꝛ de ptibꝫ materialibꝫ. in quaꝝ definitiōe cadit totum sicut circulus cadit in definitiōe semicirculi. Scḋo dꝛ. ꝙ si vtrūq̄ intelligaꝛ de ptibꝫ definitōnis. tunc dōm ſm doctorē sanctū. ꝙ ptes definitōis p̄nt ad duo ꝯpari. vno° ad suppositū in q̄ recipiunꝛ. ꝛ sic sunt formales. q̄a recipi est ꝯditio forme ꝛ supius sp cōpaꝛ ad inferius sicut forma. Alio° tales ptes cōparanꝛ ad naturā quam ꝯstituūt. ꝛ sic hn̄t se sicut ptes materiales. Cui⁹ rō est. qꝛ de rōne materie ē eē aliq̄d impfectū. cū ḡ ptes definitionis cōparate ad ip̄m definitū habeāt rōem impfecti. iō sic hn̄t rōem. i. ꝯditōem materie. qꝛ talis est cōpatio materie ad formam.

Ar. Propōnes sunt cause materialis ꝛ efficiens ꝯclusionis. ḡ cā materialr̄ ꝛ efficiens coincidūt Dōm ſm doctorē. ꝙ ꝓpōnes q̄ sunt p̄misse in syllogismo accipiunꝛ duplr̄. vno° grā extremitatū. ꝛ sic sunt cā materialis ꝯclusionis. qꝛ extrema sunt termini positi in ꝯclusione. ex q̄bꝫ ꝯclusio materialr̄ cōponiꝛ. cū mediū nō intret ꝯclusionē. Alio° capiunꝛ p̄misse grā medij. scꝫ inq̄tum stant sub ordine ꝓpōnum. ꝛ sic sunt cā efficiens ꝯclusiōis. qꝛ vnio extremitatū cū medio facit vnionē extremitatū in ꝯclusione. Sicut i silr̄ farina dꝛ materia panis. lꝫ nō ſm ꝙ stat sub forma farine. Et q̄n q̄riꝛ. q̄re potius ꝓpōnes dicunꝛ materia ꝯclusionis q̄ econuerso. Rn̄det sanct⁹ Thomas ꝙ iō. qꝛ termini q̄ ꝯiunguntꝛ in ꝯclusione ponunꝛ sepatim in p̄missis.

Ar. Aliq̄ ē cā exēplaris. ḡ erunt plures q̄ q̄ttuor Dōm ꝙ illa ꝯtineꝛ sub vno genere cāꝝ. Pro q̄ notandū ꝙ cā exēplarꝭ p̄t ad duo cōpari. vno° ad subiectū in q̄ ē. ꝛ sic reduciꝛ ad gen⁹ cause formalis. q̄a tūc ē forma intellect⁹ practici siue ydea q̄ ē in intellectu practico. ꝛ sic p̄hs ꝓprie nō hꝫ in se cām exemplarē siue ydeā domus. sꝫ bn̄ hꝫ spēm intelligibilē dom⁹. q̄ cognoscit domū. qꝛ ydea ſm aliq̄s dꝛ spēs intelligibilis relata ad opus. vel ſm alios ē ꝟbū practicū obiectiue exn̄s in intellectu practico. ꝛ hoc videꝛ magꝭ dōm. Et isto scḋo mō ydea etiā hꝫ se p modū forme. q̄uis em̄ nō informat tn̄ ordinat intellectū practicū ad opandū p modū forme Alio° accipiꝛ cā exēplarꝭ ſm ꝙ referꝛ ad effectū. q̄ nat⁹ est fieri p talē cām siue ydeā. ꝛ sic spectat ad gen⁹ cause efficientꝭ. qꝛ ē p̄ncipiū effectiuū ydeati. i. effectus q̄ fit p talē ydeā Et si dicaꝛ. opatio vel efficientia fit p potentiā. ḡ nō opꝫ ponere ydeā. Dōm ꝙ duplex ē agens. qḋdam ē p naturā. ꝛ hoc hꝫ ex eodē efficatiā opandi ꝛ determinatōem ad op⁹. qꝛ hoc agens agit solū ad vnū ex ꝯditione sue ꝓprie forme. sicut ignis calefacit p ꝓpriā ei⁹ formam. Aliud ē agens intellectuale qḋ p̄t agere ad opposita sicut hō. ꝛ hoc agens hꝫ efficatiā opandi a potentia sꝫ determinatōem ad opus hꝫ ab ydea. qꝛ ydea determinat intellectū practicū nunc ad vnū op⁹ nūc ad aliud. qꝛ idē agens iā p̄t opari scānū ꝛ postea domū. ſm diuersitatē ydeaꝝ. ꝛ sic determinaꝛ p ydeā vel p artē Est tn̄ notādū ꝙ p̄ncipali⁹ hꝫ se cā exēplarꝭ ad gen⁹ cause efficientis q̄ formalis. qꝛ exēplaris cā dꝛ ad cuius silitudinem aliq̄d fit. ꝛ iō hꝫ poti⁹ ordinē ad effectū q̄ ad subiectum

Ar. Subiectū ē cā passionis. ꝛ nō videꝛ ꝙ in aliq̄ istoꝝ. ḡ erūt plura genera causaꝝ Dōm ꝙ subiectū ē cā passionis in triplici genere cause. p̄mo in genere cause materialis. qꝛ passio ē in subiecto sicut forma in materia Scḋo subiectū ē cā efficiens passionis. ꝛ hoc grā p̄ncipioꝝ. qꝛ ex p̄ncipijs subiecti fluit passio effectiue. uel poti⁹ subeffectiue. Et fit signāter sermo de ꝓpria passione. qꝛ subiectū nō ē cā efficiens cuiuslibet accn̄tis. qꝛ multa accn̄tia oriunꝛ in subiecto ab extrinseco. lꝫ sit cā materialis cuiuslibet accn̄tis. Tercio subiectū ē cā finalis passionis. qꝛ subiectū ē pfectibile p ip̄am passionē sꝫ pfectibile ē finis pfectōis. Et q̄n dꝛ. subiectū est cā formalis passionis. qꝛ poniꝛ in ei⁹ definitōe. Dōm ꝙ duplex est definitio. q̄dā ē definitio intrinseca ꝛ essentialr̄ et illius ptes sunt formales ꝛ intrinsece. Alia ē definitō data p additamentū alterius generꝭ. ꝛ illi⁹ ptes nō opꝫ eē formales. qꝛ sunt extrinsece Et q̄n replicaꝛ. In definitōe essentiali poniꝛ materia ꝓ pte definitōis. sicut in definitōne hominis ponuntur anima rōnalis ꝛ corpus humanum. ergo in definitōe essentiali partes nō sp erūt formales. Dōm ꝙ materia accipiꝛ duplr̄. vno° ꝓ ma-

teria signata. ⁊ sic nũꝗ̃ est ꝑs formalis. nec ingredit̃ aliquã definitõem. Alio° accipit̃ ꝓ materia in cõi. q̄ est ꝑs quidditatis. ⁊ materia sic accepta p̄t dici formalis. licet non sit forma.

Ar. Si subiectũ eẽt cã efficiens ⁊ materialis ꝓprie passionis seq̄ret̃ ꝙ materia ⁊ efficiens coinciderent. ⁊ sic idẽ eẽt in potentia ⁊ in actu. Dõm ꝙ duplex est materia. q̄dam est materia ṗma. ⁊ illa est ens in pura potẽtia. ⁊ nũꝗ̃ p̄t coincidere cũ efficiente. q2 ꝭm se nũꝗ̃ p̄t eẽ in actu qd̄ est de rõne efficientis. Alia est materia scd̄a q̄ est ens in actu. sicut est materia forme accidentalis. ⁊ hec p̄t coincidere cum efficiente. q2 illa ẽ ens in actu simplr̃. sed ꝭm quid in potentia.

Ar. Quadruplex est cã efficiens. ḡ erunt plures cause ꝗ̃ quattuor. Añs ꝓbat̃. q2 aliq̄ est cã efficiens ꝑficiens aliqua coadiuuãs aliq̄ p̄parans ⁊ aliqua ꝯsilians. Dõm ꝙ illa quattuor nõ diuersificant genus cause efficientis. q2 in eis est vna rõ causandi specifica. scꝫ mouere materiã ad formam. q̄ tñ aliter reꝑitur in ꝑficiente ꝗ̃ in p̄parante. q2 ꝑficiens mouet materiã inducendo vltimã formã. p̄parans mouet materiã vt a ꝑficiente forma introducat̃. coadiuuans mouet materiam q2 oꝑatur ad finẽ ꝑficientis. ꝯsilians mouet materiã. q2 dat formã qua efficiens ṗncipale oꝑatur.

Ar. Cõtra definitões causaꝝ. Et ṗmo ꝯtra definitõeꝫ materie. q2 definitio materie ꝯuenit forme. cũ forma sit ex qua cũ alio. s. materia aliq̄d fit. Dicendũ ꝙ illa p̄põ ex p̄t capi duplr̃. vno° in ꝓpria ꝭcatõne et sic ĩportat circũstantiã cause materialis. ⁊ sic accipit̃ in definitõe materie. Alio° accipit̃ ex ꝭm ꝙ dr̃ circũstantiam aliaꝝ causaꝝ ⁊ sic p̄t dici ꝙ ex forma fit aliquid formalr̃. sꝫ nõ dr̃ absolute ꝙ ex forma fiat aliq̄d. sꝫ necesse est adiungere formalr̃. Ista ḡ est ꝓpria loquutio ex materia fit aliq̄d cũ alio. sꝫ ꝑ formã fit aliq̄d cum alio.

Ar. Ista definitio ꝯuenit soli materie ꝑmanenti. q2 illa solũ inest. ḡ nõ erit sufficiens. eo ꝙ non ꝯuenit cuilibet materie. Dõm ꝙ illa definitio ꝯuenit materia ꝭm ꝙ hmõi. ⁊ sic ꝯuenit cuilibet materie. Et ad argumentũ dõm ꝙ materia nõ dr̃ transiens rõe materie. q2 materia ṗma de qua loq̄mur q̄ est vera materia manet eadẽ ⁊ vna. sꝫ dicit̃ transire respectu forme. q2 scꝫ accipit nouã formã sicut qñ ex farina fit panis.

Ar. Primo phicoꝝ dr̃ ꝙ ex ĩmusico fit music9. et tñ ĩmusicũ nõ est materia musici. ḡ nõ est veꝝ ꝙ solũ ex materia fiat aliq̄d. Dõm ꝙ illa p̄põ ex p̄t capi duplr̃. vno° ꝓut dr̃ circũstantiã cause materialis. et sic ista est admittẽda ex hoĩe fit musicus. Alio° capit̃ vt dr̃ circũstantiam originis. ⁊ sic ista est vera. ex ĩmmusico fit musicus.

Ar. Ista definitio nõ ꝯuenit materie celi. q̄ tñ ẽ materia ex qua. igit̃ ⁊c. Dõm ꝙ fieri capitur duplr̃. vno° ꝓut ꝭcat actum. ⁊ sic ex materia celi nihil fit ꝭm actũ. q2 in illa materia nõ est transmutatio actualis. ad aliquã formã. Alio° accipit̃ fieri ꝓut dr̃ aptitudineꝫ et sic ex materia celi aliq̄d fit. q2 si celũ fieret ꝑ naturalem transmutatõem. tũc fieret ex sua materia eo mõ quo alie res naturales. Aliq̄ tñ dicũt ꝙ ista definitio materie nõ ꝯueniat materie celi. sed materie inferioꝝ. q̄ p̄t eẽ actuale subiectũ trãsmutatõis. ⁊ sic ẽ ꝓprie materia rei naturał.

Ar. Aliq̄ forma ẽ ꝑs spẽi sicut aĩa rõnalis. ḡ male dr̃ esse spẽs. Dõꝫ ꝙ duplices sunt forme q̄dã accñtales sicut albedo ⁊ nigredo ⁊ silr̃s. ⁊ tales sꝫ spẽs. Alie sunt forme sub̃ales. ⁊ ille sunt duplices. q̄dã sunt naturalr̃ seꝑate a materia ⁊ ille sunt spẽs. alie sunt naturalr̃ in materia ⁊ ꝗ̃uis tales nõ sint spẽs ꝭm actuꝫ q2 spẽs sumit̃ a definitõe q̄ includit materiã ⁊ formã. sꝫ tñ spẽs in radice vel origine. q2 ex hoc ꝙ tales forme cõiungunt̃ materie ꝯstituitur tota spẽs.

Ar. Finis est ṗncipium vñ motus ⁊ mutatõnis ḡ illa nõ erit definitio cause efficiẽtis. Añs ꝓbat̃. q2 finis est mouens ad agendũ. Dõm ꝙ duplex est ṗncipiũ vñ mot9. vnũ qd̄ mouet exequutiue. ⁊ hoc ẽ cã efficiens. ⁊ talis motio est ꝓprie motio phica. ⁊ iõ ṗncipiũ mot9 phici est cã efficiens. Aliud est ṗncipiũ vñ motus qd̄ mouet intẽtionaliter ⁊ cognitiue. ⁊ sic finis est ṗncipium vnde motus.

Ar. Cõtra ꝯditões causaꝝ. Et ṗmo ꝯtra ṗmã. q2 nõ pñt esse plures cause eiusdẽ effect9. ꝓbatur. q2 cã dr̃ relatiue ad effectũ. sꝫ multiplicata cã multiplicabit̃ effectus. Dõm ꝙ cã capit̃ duplr̃. vno° relatiue. alio° absolute. Si cã capiat̃ relatiẽ tũc equalr̃ multiplicant̃ cã ⁊ effectus. q2 ad multiplicatõem causaꝝ effectus multiplicant̃ relatiue. sꝫ si capiat̃ absolute tũc nõ eq̄liter multiplicant̃. Exempli grã. hõ est effectus hñs q̄ttuor causas ⁊ hꝫ aliã relatõnem ad cãm materialẽ ꝗ̃ ad cãꝫ formalẽ. sꝫ si effect9 capiat̃ materialr̃. tũc vni9 effect9 sꝫ plr̃es cãe. q2 vn9 effect9 p̄t hr̃e relatõeꝫ ad multas cãs.

Ar. Cõtra scd̄am ꝯditõem. Si cause eẽnt sibĳnuicẽ cause. tũc vnũ ⁊ idẽ esset ṗus ⁊ posterius respectu eiusdẽ. q2 cã est ṗor effectu. Dõm ꝙ nõ est incõueniens idẽ eẽ ṗus ⁊ posterius respectu eiusdẽ ꝭm diuersos modos ṗoritatis. vel ꝭm diuersa genera causaꝝ q2 illud qd̄ est ṗus natura p̄t eẽ posterius tꝑe. Sic etiã cã finalis q̄ lꝫ sit posterior tꝑe ⁊ ꝭm exequutõnem. est tñ ṗor ꝭm intentõem. etiã respectu eiusdẽ. q2 est prior ꝭm vnũ genus cause. ⁊ posterior ꝭm aliud.

Ar. Cõtra terciã ꝯditõem. oppositoꝝ effectuum opposite sunt cause. ḡ idẽ nõ erit cã ꝯtrarioꝝ. Dõm ꝙ vnũ eodẽ mõ se hñs nõ ẽ cã ꝯrioꝝ. sed vnũ ꝯrio mõ se hñs. ⁊ sic ẽ ꝯrietas formał in cã q̄ sufficit ad ꝯrietatẽ effectuũ. sicut nauta est cã salutis nauis ꝑ suaꝫ p̄sentiã. ⁊ cã submersionis ꝑ suã absentiã. Et si dicat̃ ṗuatio nõ est alicuius cã. sꝫ absentia est ṗuatõ. ḡ nõ erit cã. Dõm ꝙ cã ṗuatiua nõ p̄t esse cã effectus positiui nisi ꝑ accñs. Et si iteꝝ dicat̃. si absentia esset cã submersionis nauis. seq̄ret̃ ꝙ absentia cuiuslibet a naue esset cã submersionis nauis qd̄ tñ est falsum. Dõm ꝙ absentia negatiua nõ est cã submersionis nauis. sꝫ absentia ṗuatiua. Dicit̃ eñ absentia negatiua q̄cunq̄ nõ p̄sentia. sꝫ absentia ṗuatiua dr̃ nõ p̄sentia illius qd̄ deberet adesse sicut q̄ est in gubernatore nauis vel nauta. q2 adesse naui est sibi debitũ. Unde differenter sumit̃ ṗuatio in moralib9 ⁊ naturalib9. q2 in moralib9 sumit̃ ṗuatio cũ debito inesse. sꝫ in naturalib9 sumit̃ ab apto nato inesse.

Modi aũt causaꝝ numero q̄dem sunt multi. Capitales autem ⁊ hĳ minores. Dicunt̃ aũt

cause multipliciter, Et ipsarum similium specie rum prius et posterius altera alterius. vt sanitatis medicus et artifex et dyapason. duplum autem et numerus et semper continentia ad vnumquodque. Amplius autem secundum accidens et horum genera. sicut statue aliter Policletus. et aliter statuam faciens quem accidit statuam facienti Policletum esse Et continentes autem accidens. vt si homo causa sit statue est aut omnino animal. Sunt autem accidentium alie alijs longius et propius vt si albus et musicus causa dicuntur statue Preter autem omnes et proprie dictas causas et secundum accidens alie quidem sicut potentes dicuntur. alie vero sicut operantes. vt edificandi domum edificator. aut edificans edificator Similiter autem dicuntur et in quibus cause que sunt cause in hijs que dicta sunt vt huius statue vel statue. aut et omnino imaginis et eris huius autem eris. aut et omnino materiei et in accidentibus similiter est. Amplius autem complexe et iste et ille dicitur vt non Policletus neque statuam faciens. sed Policletus statuam faciens Sed tamen omnes hee sunt multitudine quidem sex. dicte autem dupliciter. aut tamen sicut singulare. aut sicut genus. aut sicut accidens. aut sicut genus accidentis. aut sicut complexe. hee autem sicut simpliciter dicte Omnes autem actu operantes aut secundum potentiam sunt.

Postquam Ar. distinxit spes causarum. hic consequenter distiguit diuersos modos causarum etiam secundum eandem speciem cause. Et primo ponit quattuor diuisiones secundum quas distinguit finaliter duodecim modos causarum. Prima diuisio est. aliqua est causa vlis et aliqua particularis. Vlis in genere cause efficientis vt artifex. particularis vt medicus. Sunt enim plures artifices quam medici. et ideo artifex est aliquid communius quam medicus. Similiter Ar. exemplificat in genere cause formalis. quia dyapason est causa posterior. et proportio dupla est causa prior. quia generalior. Unde potest sumi talis regula. quod quecumque causa continet aliam in sua communitate est vlior et prior Tunc ibi. Amplius autem. Ponit secundam diuisionem et est ista. Causarum alia per se alia per accidens. Causa per se est ad quam semper natus est sequi effectus. sicut edificator dicitur causa per se domus. Causa per accidens est ad quam non semper natus est sequi effectus vt albedo in edificatore est causa per accidens domus. quia ad albedinem non semper sequitur effectus ille. scilicet domus. Et addit Ar. quod inter causas per accidens quedam sunt propinquiores et quedam remotiores. Propinquiores dicuntur que sunt in eodem subiecto cum causa per se. per oppositum dicuntur remotiores Exempli gratia. musicum esse est causa per accidens statue propinquior cause per se. quia ars faciendi statuam est causa per se que est in anima sicut musica. sed album esse causa est remotior per accidens statue. quia non est in eodem subiecto cum causa per se. quia est in corpore et non in anima Tunc ibi. Preter autem omnes. Ponit terciam diuisionem que est quod quedam sunt cause in potentia quedam in actu. Exemplum primi. vt edificator. quia dicatur per modum habitus et quietis. sed habitus est principium actus in potentia. Exemplum secundi. vt edificans que est causa in actu. Similiter predictis modis causarum pr distingui effectus. sicut dicit Aresto. in textu Tunc ibi. Amplius autem complexe. Ponitur quarta diuisio causarum que est. quod causarum quedam sunt complexe. et quedam incomplexe. Exemplum primi. vt Policletus statuifica. quia ibi coniungitur causa per se cause per accidens. statuifica enim est causa per se. et Policletus est causa per accidens. sicut in similibus dicitur iohannes pelliparius. sed incomplexe sunt. vt statuifica per se vel Policletus per se Et sunt omnes modi causarum duodecim. quia distinguenda sunt membra prime secunde et quarte diuisionum. et sic habemus sex modos causandi. et vnumquodque illorum membrorum vlterius distinguendum est penes actum et potentiam sicut dicit tercia diuisio. et sic erunt .xij. modi. Exempli gratia. causa vlis in actu et potentia. causa particularis in actu et potentia. et sic sunt quattuor. Similiter faciendum est circa secundum et quartum modos causandi quare resultant duodecim membra

Differunt autem in tantum quod operantes quidem et singulares simul sunt et non sunt. et quorum sunt cause. sicut hic quidem medicans cum hoc qui fit sanus. et hic edificator cum hoc edificato Que autem sunt secundum potentiam non semper. Corrumpuntur enim non simul domus et edificator. Oportet autem semper causam vniuscuiusque summam querere sicut et in alijs. vt homo edificat quoniam edificator est. edificator autem secundum edificatiuam Hec autem prima causa est. et sic in omnibus Amplius autem alie quidem genera sunt generum. alie autem singulares singularium. vt statue statuam quidem faciens Hic autem huiusmodi et dicimus quidem possibilium operantes autem ad operata Quot quidem igitur cause sunt nobis determinata sint sufficienter

Hic Aresto. elicit tria correlaria consona ad predictam distinctionem modorum. quorum primum est quod cause actu operantes. i. in actu stantes simul et non simul cum effectibus in actu sicut edificans est simul cum domo edificata vel non simul. Et si dicatur. quomodo contradictoria erunt simul vera. Dicendum quod cause in actu capiuntur dupliciter. vno modo secundum se. et sic non est verum quod sint simul et non simul. Alio modo accipiuntur cause in actu in ordine ad effectum. et sic simul sunt cum effectu. vel non sunt simul cum effectu. quia si effectus sit in actu et causa. et si non sit neque causa est Tunc ibi. Oportet autem. Ponit secundum consonans siue correlarium. et est quod in naturalibus oportet semper supremam causam vniuscuiusque rei inquirere. et hoc probatur in artibus per simile. quia propria causa edificij per se est edificator. et edificator est edificator secundum artem edificatiuam. sic ars edificatiua est prima causa edificij. Et quando dicitur. inquirere primam vel supremam causam spectat ad

metaphicũ. ğ incõuenienſ dr ꝙ phs naturalis habeat h facere. Dõm ꝙ dupľr aliqd dr ṗma vel supma cã. vno° simpľr. qꝛ scꝫ nõ hꝫ ṗorē cãm. ⁊ sic inqrere ṗmã cãm spectat ad metaphisicũ Alio° dr supma cã in aliq̃ genere. sicut dr Aresto. in textu ꝙ ars edificatiua ē supma cã edificij. qd absolute nõ ē veꝝ. s. ꝙ sit simpľr ṗma cã. sꝫ ē verũ respectu talis effectꝰ. ⁊ sic phs hꝫ inqrere ṗmã cãm in suo genere. qꝛ ꝓpriã ⁊ ꝑ se Tũc ibi. Ampliꝰ ãt. Ponit terciũ correlariũ ⁊ ē istud. ꝙ cause debẽt effectibꝫ ꝓportionari. sic ꝙ generalibus causis debẽt attribui generales effectꝰ ⁊ singularibꝫ singulares. Exẽpli grã. artifex dꝫ dici cã artificij ⁊ nõ domꝰ. qꝛ domus ē effectꝰ domificatoris. Et vltimo epilogando ꝯcludit ꝙ sufficienter determinatũ ē de speciebꝫ ⁊ modis causaꝝ.

Ar. Causa ṗor ⁊ posterior sunt vna cã. ğ nõ erit distinctio cãe bona in vľem ⁊ ꝑticularẽ Dicendũ ꝙ vľe ⁊ ꝑticulare in causis pñt dupľr capi. vno° penes rõem intelligendi siue ꝓ̄dicandi. vt dicaſ cã vľis q̃ vľius intelligiſ. sicut artifex vľius intelligiſ ⁊ ꝓ̄dicaſ ꝙ̃ medicus. ⁊ tũc ē veꝝ ꝙ nõ dr̃nt cã vľis ⁊ ꝑticularꝭ ꝭm rẽ sꝫ solũ ꝭm rõnem qd sufficit ad modos causandi. ⁊ sic loqtur Aresto. in textu. sic em̃ cã vľis ꝓ̄cedit ꝑticularẽ tm̃ ꝭm rõnem intelligẽdi. Alio° accipiunſ vľe ⁊ ꝑticulare in causis subordinatꝭ sicut dicimꝰ ꝙ deus itelligẽtia ⁊ aĩa nobilis sint cause vľes. ⁊ hõ ⁊ asinus sunt cause ꝑticulares. Et tũc cã vľis ē q̃ hꝫ vľem influxũ. ⁊ q̃ ē cã multorũ effectuũ ꝭm spẽm. sꝫ cã dr ꝑticularis q̃ hꝫ ꝑticularẽ ĩfluxum ad vnã spẽm. Et isto° capiendo vľe ⁊ ꝑticulare tũc cã vľis ⁊ ꝑticularꝭ etiã realr distinguunſ. vt deꝰ aĩa nobilis ⁊ hõ realr distinguunſ. Corrñdent tñ ad ĩuicẽ cã vľis in ꝓ̄dicãdo ⁊ cã vľis ĩ influẽdo. qꝛ causis vľibꝫ in influendo corrñdent effectꝰ vľiores in ꝓ̄dicando. Exẽpli grã. celũ ē cã vľior ꝙ̃ sol. ⁊ iõ suꝰ effectus ē mouere ⁊ alterare ista iferiora. sꝫ sol q̃ ē cã vľis sub celo hꝫ effectũ q̇ est calefacere. sed manifestum est ꝙ mouere est suꝑius ad calefacere etiam in ꝓ̄dicando

Ar. Causa ꝑ accñs nõ ē cã. ğ illa diuisio caꝝ ĩ ꝑ se et ꝑ accñs nõ erit bona Añs ꝓbaſ. qꝛ oĩs cã dꝫ aliqd influere in effectũ. sꝫ cã ꝑ accñs nihil ĩfluit. ğ ⁊c̃ Dõꝫ ꝙ dupľr aliqd dr cã ꝑ accñs. vno° ꝭm ꝙ ꝑ accñs tenet se ex ꝑte cause. i. ꝭm ꝙ ꝑ accñs ꝯiungiſ cause ꝑ se. sicut cũ dicimꝰ albũ in edificatore edificat. ibi albũ tenet se ex ꝑte cause ꝑ se. qꝛ ꝯiũgiſ edificatori. ⁊ sic ē veꝝ ꝙ talꝭ cã ꝑ accñs nihil ĩfluit in effectũ. ⁊ sic capiendo cãꝫ ꝑ accidens ē diuisio analogi in analogata. qꝛ ṗmũ analogatuꝫ hꝫ totã rõem cõis analogi. Et ē silis diuisio qñ hõ diuidiſ in hoiem veꝝ ⁊ pictũ. Alia dr cã ꝑ accñs ꝭm ꝙ per accñs se tenet ex ꝑte effectꝰ. i. ꝭm ꝙ ꝯiũgiſ effectui. Et h ꝯtingit tripľr. vno° aliqd ꝑ accñs ꝯiungiſ effectui ita tñ ꝙ sꝑ seqſ in tali effectu. sicut casus lapidis de colũna seqtur sꝑ remotõem colũne. ⁊ tale ꝑ accñs vtiq̃ aliqd influit. qꝛ tũc cã facit aliquẽ effectũ ad quẽ effectꝰ ꝑ accñs necessario seqſ. Scđo° aliqd ꝑ accñs ꝯiũgiſ effectui vt in paucioribꝫ. sicut ꝯtingit in effectibꝫ fortuitꝭ. ⁊ tunc cã illiꝰ effectus etiã aliqd influit. qꝛ ꝙ̃uis nõ influit eẽntialiter ad vltimũ effectũ tñ bñ ad ṗmũ ad quẽ vltimꝰ effectus qñ ꝙ̃ seqſ. Tercio° ꝑ accñs solũ ꝯiũgiſ effectui ꝭm estimatõem alicuiꝰ. sicut si motus terre diceref seq ad h ꝙ aliqs intraret domũ vel balneũ. Et cã ꝑ accñs ex ꝑte vltimi effectus etiã nihil influit. sꝫ bñ in duobꝫ ṗmis.

Ar. Vnius effectus est tm̃ vna cã. sed cã ꝯplexa nõ ē vna. igiſ nõ erit vnius effectus cã. minor ꝓbat. qꝛ ꝯplectiſ ex pluribꝫ causis. Dõm ꝙ ꝯplexio in causis pt dupľr attendi. vno° ꝭm vocẽ tm̃. ⁊ tũc manet vna cã simpľr ⁊ ꝭm rẽ. sicut Policletus statuifica dr vna cã ꝭm rem. Alio° pñt dici cause cõplexe ꝭm rẽ. ⁊ hoc cõtingit etiã dupľr. vno° in causis subordinatꝭ. ⁊ sic nõ sumunſ ꝑ modũ pluriũ caꝝ sꝫ ꝑ modũ vnius. qꝛ suꝑiores cause dant eẽ inferioribꝫ. ⁊ iõ influunt ꝑ modũ vniꝰ cause. sicut sol ⁊ hõ generant hoĩem. Alio° in causis nõ subordinatis. ⁊ iteꝝ ꝯtingit dupľr. vno° qñ plures cause vniunſ sub rõne vnius ꝟtutꝭ. sicut plures trahẽtes vnã nauẽ. ⁊ tunc ꝙ̃uis sit ꝯplexio materialr nõ tñ formalr. et in rõne causandi. qꝛ talia plura colligunſ sub vna rõne causandi. Alio mõ qñ vniunſ plures cause oĩno disꝑate. et tunc est veꝝ ꝙ nõ seqtur vnus effectus.

Vr. Vtrꝝ in causis sit aliq̃ subordinatio Dõꝫ ꝙ sic. ⁊ hoc pt dupľr ostendi. ṗmo in diuersis generibꝫ causaꝝ. qꝛ finis ē ṗma cã in rõne causalitatꝭ. efficiens est ṗma ꝭm exequutõem. ⁊ forma ꝭm viã ꝑfectionis. materia ꝓ̄o ꝭm viã generatõis. Scđo pt eadẽ ostẽdi subordinatio ꝭm idẽ genus cause. qꝛ in oĩ genere cause inueniſ subordinatio in causis ꝑ se. Dicunſ em̃ cause ꝑ se subordinari in eodẽ genere cause. qñ intentio prime cause respicit vltimũ effectũ ꝑ oẽs causas medias. sicut ars fabrilis respicit extẽsionẽ ferri ꝑ brachiũ manũ malleum. Sꝫ dicunſ tũc cause ꝑ accñs subordinate qñ intẽtio ṗme cause nõ respicit vltimũ effectũ ꝑ medias causas sꝫ ꝑ accñs ad h se hꝫ. sicut si multe candele accendunſ a se inuicẽ. tũc ꝑ accñs est ꝙ vltima accendaſ ꝑ multas medias. Inueniſ ğ subordinatio ṗmo in genere cause formalis. qꝛ esse qd est cã ṗor formalis eo ꝙ cõius ⁊ vľius influit ꝙ̃ viuere ⁊ intelligere. ⁊ iteꝝ viuere ⁊ intelligere ꝯtinent virtualr in se esse. quare esse est causa formalis ṗor. Silr etiã ē ordo in cã materiali. qꝛ materia ṗma est cã substandi elementis ⁊ elemẽta sunt cã substandi mixtis ⁊c̃. Silr in genere cause finalis. qꝛ ṗmus finis ṗncipalius mouet. sꝫ scđs finis mouet ꝟtute ṗmi finis. ⁊ sic deinceps. Et silr in genere cause efficientis ṗmũ efficiẽs est cã efficiens alioꝝ scđarioꝝ efficientiũ. Est tñ ꝯsiderãdum ꝙ subordinatio ṗmo ⁊ ṗncipalr inueniſ in genere cause efficientꝭ. ⁊ deiñ deriuaſ a cã efficiẽte ad alias cãs. qꝛ em̃ cause ad inuicẽ correspondẽt. sic ṗmũ efficiens est cã ṗme materie. sicut deꝰ ꝓduxit materiã ṗmã ꝑ creatõnem Etiã ē cã ṗme forme qꝛ eẽ ē a deo Silr sibi corrñdet ṗmus finis. qꝛ ꝭm ordinẽ agẽtiũ est ordo finiũ. sic ṗmũ efficiens et ṗmus finis correspondent.

Ar. Cause ꝑticulares sufficiunt ad ꝓducendũ effectũ. ğ nõ oportꝫ ponere cãs vľes. Dõm ꝙ cause ꝑticulares accipiunſ dupľr. vno° ꝭm suã naturã absolutã. ⁊ sic nullo mõ sufficiunt ad ꝓducendũ effectũ etiã ꝑticularẽ. cuiꝰ rõ ē. qꝛ cã ꝑticularꝭ nõ pt agere ad totam spẽm. qꝛ alias ꝓduceret seipam. oportet ğ vnã cãm vľem ponere q̃ sit cã essendi spẽi ⁊ nõ solum sit cã fieri forme in materia vt est cã ꝑticularis. q̃ virtute vľis dirigiſ ad ꝓducendũ effectũ. Alio° accipiſ cã ꝑticularꝭ ꝭꝫ ꝙ in se hꝫ virtutẽ cause vľis. ⁊ tunc veꝝ ē ꝙ cã ꝑticularꝭ sic accepta sufficit ad ꝓducendũ ⁊ causandũ suos effectus ei proportionatos.

Ar. Nō ē aliq̄ cā vlis. ꝓbaṫ. q2 oīs effectus dꝫ eē silis sue cause. ſꝫ null⁹ effect⁹ ē vlis. ḡ nō erit aliq̄ cā vlis. Dōm ꝙ duplex ē silitudo: q̄dā ē silitudo nature ſm quā aliq̄d ē sile alteri in natura. ⁊ talis silitudo est in cā ꝑticulari ⁊ in ſuo effectu. Alia ē silitudo proportōis q̄ sumiṫ ſm ydeā intelligibilē exn̄tem in intellectu. ⁊ sic cā vlis siue eq̄uoca etiā ē silis effectui. Et h̄ pꝫ exp̄mendo causas vles. sunt em̄ cause vles deus intelligentia ⁊ aīa nobilis. in deo em̄ p̄existunt rōnes ydeales oīm reꝝ factaꝝ. q2 sicut domificator est silis domui ꝓpṫ ydeā quā hꝫ in mente. ita etiā deus est silis rebꝫ creatis ꝓpter ydeā quā hꝫ in sua mente. Silr̄ est dōm de intelligentijs ⁊ aīa nobili in q̄bꝫ sunt ydee reꝝ factaꝝ ab ipis.

Ar. Celum nō hꝫ silitudinē ad ista inferiora. nec ydealē nec naturalē. ⁊ tn̄ ē cā vlis. Dōꝫ ꝙ celū accipiṫ duplr̄. vno° cū inclusione aīe nobilis. sicut dt̄ Aresto. octauo huius ꝙ celū est corpus mouens seip̄m. et sic etiā celū hꝫ ī se silitudines reꝝ naturaliū. q̄ silitudines sunt in aīa nobili mouēte celū. Alio° accipiṫ celum ſm se. ⁊ sic est veꝝ ꝙ in celo nō ē naturalis silitudo nec ydealis ad ista inferiora q̄ a celo ꝓducunṫ. Et tunc est dōm ꝙ celū sic acceptū nō est cā vlis p̄ncipalis. ſꝫ instrumentalis. ſꝫ nō oportet silitudinē effectus eē in cā instrumentali. sicut silitudo domus nō est in securi ſꝫ ī artifice

Et qn̄ dr̄. celū est magꝭ sile istis inferioribꝫ q̄ꝫ aīa nobilis. ḡ erit magis p̄ncipalis cā. Dōm ꝙ celū est magꝭ sile istis inferioribꝫ q̄ ad silitudinē naturalē in genere q̄ sumiṫ ex corꝑeitate. ſꝫ nō est maior silitudo ydealis. ⁊ iō celū ſm se acceptū nō est ꝓprie cā vniuoca. q2 nō hꝫ silitudinē in sp̄ē nature cū istis inferioribꝫ. nec est ꝓprie eq̄uoca q2 nō hꝫ silitudinē ydealē cū istis inferioribꝫ nisi gr̄a aīe nobilis. Silr̄ dōm ē de securi q̄ nec est cā vniuoca dom⁹ nec eq̄uoca. q2 est instrumentū. Pro q̄ amplius nota ꝙ artifex est valde drn̄ter cā filij ⁊ domus. q2 est cā filij vniuoca. eo ꝙ filius est sibi silis in natura. ſꝫ est cā dom⁹ eq̄uoca. q2 dom⁹ nō est sibi silis in natura. ſꝫ in forma ydeali quā hꝫ in mente sua ad cuius silitudinē ꝓducit domū

Ar. Prima cā est infinita. ḡ habebit effectus infinitos. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō erit aliq̄ subordinatō ex ꝑte p̄me cause. Tenet ꝯn̄a. q2 inter infinita nō p̄t esse ordo cū ibi nō sit p̄mū vltimū ⁊ mediū. q̄ req̄runṫ ad rōem ordinis. Dōm ꝙ aliter iudicandū est de cā infinita agēte ꝑ intellectū. ⁊ de cā īfinita agēte ꝑ naturā. q2 cā īfinita agens ꝑ naturā agit ꝑ extremū posse. ⁊ iō talis cā haberet effectū infinitū si eēt. Sꝫ cā īfinita agēs ꝑ intellectū agit ſm discretōem sapie ⁊ prudentie. ⁊ iō nō oportet ꝙ agat aliq̄d infinitū. ſꝫ agit finitum. q2 nō agit suos effectus ꝑ eundē modum sicut est cā. sed ꝓducit suum effectum sicut vult ip̄m esse.

Ar. Causa ꝑticularis est p̄or vli. ḡ cā ꝑticularis nō erit subordinata vli. Ān̄s ꝓbaṫ. q2 cā ꝑticularis est magis silis effectui ſm naturam. Dōm ꝙ p̄mū accipiṫ duplr̄. vno° ꝓut valet tm̄ sicut ꝓximum. ⁊ sic cā ꝑticularis est p̄or vli. q2 est ꝓximior. Alio mō accipiṫ ꝓut valet tm̄ sicut p̄ncipale. ⁊ sic cā vlis est p̄or. q̄a ip̄a plus influit ⁊ p̄ncipalius influit q̄ꝫ cā ꝑticularꝭ. Cū ḡ effectus nō possit attingere ꝑfectōem cause vlis. ideo assimilaṫ cause ꝑticulari in natura ⁊ nō vli.

Ar. Si in causis esset subordinatio tūc ꝑfectiora haberent ꝑfectiorē causalitatē. q̄d tn̄ videtur esse falsum. q2 hō est ꝑfectior celo. ⁊ tn̄ celū hꝫ ꝑfectiorem causalitatē. Dōm duplr̄. p̄mo ꝙ celum accipiṫ duplr̄. vno mō silr̄ cū aīa nobili. ⁊ sic celū est ꝑfectius hoīe ſm naturā ⁊ causalitatē. q2 aīa nobilis est ꝑfectioris nature q̄ꝫ aīa rōnalis. Alio mō accipiṫ celū ſm se. ⁊ sic est minoris ꝑfectōnis ⁊ causalitatis q̄ꝫ hō. q2 sic celum nihil agit p̄ncipaliter. ſꝫ hō p̄ncipalr̄ generat hoīem. Scd̄o est dōm ꝙ hō accipiṫ duplr̄. vno mō quantū ad corpus. ⁊ sic est infra celū natura ⁊ ꝑfectōe. q2 corpus celeste ē incorruptibile. ⁊ corpus humanū est corruptibile. Alio mō accipitur quantū ad aīam. ⁊ sic hō ſm aīam est maioris ꝑfectionis ⁊ causalitatis q̄ꝫ celū. q2 aīa rōnalis est cā specierum intelligibiliū q̄ abstrahunṫ a fantasmatibꝫ. ⁊ sic ē cā alicuius īmaterialis. q̄d nō p̄t dici de celo. Ex q̄ pꝫ ꝙ hō q̄ꝫtū ad corpus spectat ad cathenā argenteā. ſꝫ ſm aīam spectat ad cathenā aureā. Circa q̄d sciendū ꝙ cathena ſm ꝙ hic accipiṫ est ordo causaꝝ. ⁊ hoc ꝑ silitudinem ad cathenā realē. q2 in cathena reali vnus anulus depēdet ab alio. sic etiā in causis. inferior cā dependet a suꝑioribus. q2 ḡ ē duplex ordo cāꝝ ḡ erit duplex cathena. q̄dam dr̄ cathena argētea ⁊ est ordo cāꝝ corporaliū. q2 in illis nō ē refulgentia diuine ꝑfectōis ꝓpter imꝑfectōem reꝝ corporaliū. ⁊ iō vocaṫ argentea. q2 argentuꝫ nō tm̄ refulget sicut aurū. ſꝫ ordo causaꝝ īmaterialiū vocatur cathena aurea. q2 in illis est refulgentia diuine ꝑfectōis ꝓpter stabilitatē incorruptibilitatē ⁊ īmaterialitatem. ⁊ talis ordo est in deo in intelligētijs ⁊ aīa nobili. Cathena aūt argentea est in celo elementis ac alijs agentibus naturalibus ⁊ corporalibus

d **Icitur aūt ⁊ fortuna ⁊ casus causaꝝ. et multa ⁊ esse ⁊ fieri ꝓpter fortunā ⁊ ꝓpṫ casum Quo igiṫ mō in his causis est fortuna ⁊ casus. ⁊ vtꝝ idē sit fortuna ⁊ casus. aut altera. ⁊ om̄ino q̄d sit fortuna ⁊ casus ꝯsiderandū est.**

Postq̄ꝫ Aresto. determinauit de manifestꝭ sp̄ebꝫ et modis causaꝝ. h̄ ꝯn̄r determinat de q̄busdā modis inmanifestis ⁊ ꝑ accn̄s. s. de casu ⁊ fortuna. Et p̄mo p̄mittit ꝙ de ipis sit determinandū. q̄d ꝓbat sic. In hoc scd̄o libro determinādū est de causis sicut dictū ē. ſꝫ casus et fortuna sunt de genere causaꝝ cū multa dicanṫ fieri a casu ⁊ fortuna. igiṫ etiā determinandū est de ipis. Sunt ḡ tria determinanda de ipis ſm Arestotelē in textu. Primum quō inueniunṫ casus ⁊ fortuna ī causis ꝑ se. i. quō reducuntur ad causas ꝑ se. Scdm̄. vtrum idem sit fortuna ⁊ casus. Terciū q̄d sit casus ⁊ q̄d sit fortuna. Et de his questionibꝫ determinat ordine retrogrado. ⁊ q̄a questio q̄d est. p̄supponit questionē si est. iō p̄mo inq̄rit vtꝝ casus ⁊ fortuna habeant esse

Quidam em̄ ⁊ si sint an nō dubitant. Nihil em̄ fieri a fortuna dicunt. sed oīm esse aliquam cā in determinatā. q̄cūq̄ꝫ nos dicimus a casu fieri aut a fortuna. vt veniendi a fortuna in forū. reperiendi quē volebat. ⁊ quē nō est opinatus ante. huius causa est venientē velle emere Si-

militer aūt ⁊ in alijs. que a fortuna dicunt̄ sp̄ ē aliquā accipere cām. sed nō fortunam. Quoniam si aliquid erit fortuna. inconueniens vtiq̄ȝ videbit̄. sicut ⁊ vere est. Et dubitabit vtiq̄ȝ aliquis. ꝓpter q̄d nullus antiquoꝝ sapientū causas de generatōe ⁊ corruptōe dicens de fortuna nihil determinauit Sȝ sicut visum est nihil opinabant̄. neq̄ȝ illi aliq̄d esse a fortuna ⁊ a casu Sȝ mirabile hoc videbit̄ sicut vere ē. Multa eīn ⁊ sunt ⁊ fiunt a fortuna ⁊ a casu. q nō fiunt ignorātes q̄ñ est inferre vnūquodq̄ȝ in aliquā cām eoꝝ q fiunt. sicut antiqua rō dixit destruens fortunā ⁊ casum esse Tamē hoꝝ alia q̄dem dicunt esse omēs a fortuna. alia non a fortuna. Unde ⁊ quodā mō erat ipsis facienda memoria Atuero neq̄ȝ illoꝝ aliqui opinabant̄ esse fortunam. vt amicitiā. aut litem. aut ignem. aut itellectum. aut aliq̄d talium. Inconueniens igitur est ⁊ siue nō putauerunt esse. siue putantes reliquerunt. ⁊ hoc aliquādo vtentes. sicut Empedocles nō semꝑ aerem ꝯgregari superius dt. sȝ vt ꝯtingit Dicit eīn in mundi creatōne ꝙ sicut collisit se currens tunc. multotiens aūt aliter. et ꝑtes animaliū ait a fortuna fieri plurimas

Hic incipit de fortuna ⁊ casu determinare. Et p̄mo ponit opiniones antiq̊ꝝ. Scd̄o determinat veritatē. ibi Primū q̄dē igit̄. Circa p̄mū ponit tres opiniones antiquoꝝ de casu ⁊ fortuna. Prima ē ꝙ antiq̄ dicebāt nihil fieri a casu ⁊ fortuna. Et mouebant̄ duplici rōne. p̄ma est. q̄cūq̄ȝ hn̄t cām determinatā nō fiūt a casu ⁊ fortuna qꝛ cā determinata est cā ꝑ se. sȝ oīa q̄ fiunt hn̄t cām determinatā. g̊ nihil fit a fortuna Et ponit̄ exemplū in textu qꝛ inuentio debitoris iꝓuisa ⁊ nō intenta in foro pisciū est fortuna ꝭm vulgares. ⁊ tñ inuentio debitoris hȝ cām determinatā. qꝛ volens emere pisces in foro est cā determinata illius inuentōis. Silr̄ inuentio thezauri ꝑ fossionem est fortuita. ⁊ tñ hȝ cām determinatā scȝ fossorem. Tunc ibi. Qm̄ si. Ponit scd̄am rōnem antiq̊ꝝ de casu ⁊ fortuna q̄ mouebantur ipa negare. ⁊ stat in hoc Si aliq̄d fiat a casu ⁊ fortuna. tunc incōueniens videt̄ ꝙ antiq̄ phi nihil determinauerūt de casu ⁊ fortuna Sȝ q̄ritur quō possent solui iste rōnes. Dd̄m ꝙ in p̄ma rōne est fallā equocatōis in illa dictōe determinata. qꝛ duplr̄ dr̄ aliq̄ cā determinata. vno° dr̄ cā determinata ex q̄ sp̄ natus est seq̄ effectus. ⁊ sic sunt idē cā determinata ⁊ cā ꝑ se. ⁊ sic maior est ꝟa ⁊ minor falsa. Alio° dr̄ cā determinata ex qua ꝓ nūc seq̄tur effectus. ⁊ sic fortuna etiam pt̄ dici cā determinata. ⁊ sic minor est vera ⁊ maior falsa Fit eīn effectus fortuitus a cā ꝓ nunc determiata. sicut iste fossor determinatus est cā inuentōis thezauri q̄ ē effectus fortuitus. nō tñ ex fossore sp̄ nata ē seq̄ inuentio thezauri. Ad scd̄am rōnem dd̄m est ꝙ arguit̄ negatiue ꝑ locum ab autoritate. ⁊ g̊ nō valet. qꝛ q̄uis antiq̄ nihil determinauerunt de casu ⁊ fortuna. nihilominus tñ pn̄t eē casus ⁊ fortuna Tunc ibi. Sȝ mirabile. Aresto. ꝓseq̄tur scd̄am rōnem p̄us positā. ⁊ reprobat antiquos in hoc ꝙ nihil determinauerūt de casu ⁊ fortuna duabꝫ rōnibꝫ. q̄ꝝ p̄ma est. Antiq̄ phi determinabant de causis. sȝ casus ⁊ fortuna spectant etiā ad causas. qꝛ multa fiūt ꝑ accn̄s in rebꝫ q̄ fiūt a casu ⁊ fortuna. g̊ inconuenienter dimiserunt determinatōem de casu ⁊ fortuna. Non eīn pn̄t oēs effectus reduci ad cām ꝑ se. opoꝛtȝ g̊ etiā adiūgere causas ꝑ accn̄s. Scd̄a rō stat in hoc. qꝛ vel antiqui fortunā ⁊ casum esse credebant. ⁊ sic incōuenienter dimiserunt tractare de eis. Uel putauerunt illa nō esse. ⁊ sic incōuenienter vsi sunt illis noībꝫ casus ⁊ fortuna. Empedocles eīn dixit ꝙ tota ordinatio ꝑtiū vniuersi facta esset a casu ⁊ fortuna. ⁊ iō dixit ꝙ mūdus posset corrūpi scȝ ꝑ amicitiā corpoꝝ vniuersi. ⁊ denuo generari ꝑ eorūdem inimicitiā. ita ꝙ ista fierent a casu ꝭm eū. ⁊ ergo nō opteret in noua generatōe elementa illū habere sitū quē nunc hn̄t. sic scȝ ꝙ ignis eēt supra aerē. ⁊ aer sup̄ aquā. ⁊ aqua sup̄ terrā. qꝛ dixit ꝙ illud elementū qd̄ citius moueret̄ ⁊ exiret ꝑ litē a chaos ꝯfuso acciperet superiorem locum. ⁊ sic fieret dispositio vniuersi a fortuna.

Sunt aūt q̄dam qui celi huius ⁊ mundanorum omniū causant esse casum. A casu eīn fieri voluntatem ⁊ motum discernentē ⁊ statuentem in hunc ordinem omē. Et multum hoc amiratōne dignū est dicentes aīalia q̄dem ⁊ plātas a fortuna nec esse nec fieri sed aut naturam. aut intellectū esse. aut hmōi alteram causaȝ Nō eīn quoniā euenit ex semine vnoquoq̄ȝ aliq̄d fit. sed ex tali q̄dem oliua. ex tali aūt homo Celum aūt et diuinoꝝ manifestoꝝ a casu fieri hui⁹ aut causam nullam qualē animaliū ⁊ plantaruȝ. Et igitur si sic se habet hoc ipm dignū est insistere. et bene lȝ aliquid dicere de hoc ipso. Quō eīn eo quod aliter incōueniens est quod dr̄ adhuc incōuenientius est dicere hoc vidētes quidem in celo nihil casu fieri. In his aūt que nō sunt a fortuna multa contingere a fortuna. ⁊ ergo erit merito econtrario fieri.

Hic ponit scd̄am opinionē q̄ dr̄ fuisse Democriti q̄ dixit ꝙ casus ⁊ fortuna essent cā celi ⁊ oīm partiū mundi. Dicebat eīn Democritus. corꝑa athomalia. i. indi-

uisibilia eē p̄ncipia oīm reꝝ. sicut pꝫ p̄mo huiꝰ. ⁊ ꝑ con
cursum taliū corpoꝝ (q̄ ꝯcursus fieret a casu ⁊ fortuna)
ꝯstituerent̄ oēs res. ⁊ sic celū ⁊ oēs ꝑtes vniuersi essent
ꝯstitute ꝑ accn̄s. ⁊ ꝑ ꝯn̄s a casu ⁊ fortuna. Tunc ibi.
Et multū. Aresto. reprobat istā opinionē duabꝫ rōnibꝫ
p̄ma stat in hoc. si illud qd̄ magis videt̄ ineē nō inest. nec
illud qd̄ minus. sꝫ magꝭ videt̄ ꝙ oīa deberent fieri a for
tuna in istis rebꝫ inferioribꝫ. ⁊ tn̄ multa fiūt ibi a causis
ꝑ se. g° multo minꝰ dꝫ dici ꝙ oīa fiant a casu ⁊ fortuna in
corporibꝫ celestibꝫ. Añs pꝫ. qꝛ corꝑa suꝑiora sunt incor-
ruptibilia ⁊ imutabilia ſm subām. sꝫ inferiora sunt ad in
uicē transmutabilia. ⁊ sic in istis inferioribꝫ est maior cō-
tingētia q̄ꝫ in suꝑioribꝫ. q̄re magis in illis aliq̄ deberēt fie
ri a casu ⁊ a fortuna. Et ꝙ in inferioribꝫ fiant aliq̄ a cā ꝑ
se ꝓbat exēplariter. qꝛ plante ⁊ aīalia nascunt̄ ex determi
natis seminibꝫ. sicut ex cā ꝑ se. qꝛ ex his seminibꝫ sꝑ nate
sunt fieri plāte ⁊ aīalia qd̄ spectat ad cām ꝑ se. Scd̄a rō
stat in hoc. qꝛ ꝑ exꝑientiā videmꝰ ꝙ in istis inferioribus
multa fiūt a casu ⁊ fortuna. ⁊ iteꝝ videmꝰ ꝙ in suꝑiori-
bus oīa vno modo fiunt ⁊ determinate. ergo in inferio-
ribus fiunt aliqua a casu ⁊ fortuna ⁊ nō in suꝑioribꝫ.

Sunt aūt quidam q̄bꝫ videt̄ eē q̄dē casus et fortuna. immanifesta āt humano intellectui tāq̄ꝫ diuinū qd̄dā ens. ⁊ feliciꝰ Quare ꝯsiderādū est q̄d sit vtrūq̄ꝫ. ⁊ si idem aut alterū sit casus et fortuna. ⁊ quō indeterminatas causas incidūt.

Hic phs ponit terciā opinionē antiq̄ꝝ de casu ⁊ for-
tuna. ⁊ ē ista. ꝙ aliq̄ dicebāt fortunā eē. sic tn̄ ꝙ sit aliq̄d
immanifestū intellectui humano. q̄si qd̄dā diuinū exn̄s
sup̄ intellectū humanū. ⁊ sic illis videbat̄ ꝙ intellectꝰ di-
uinus ordinās aliq̄ p̄ter intentōem nostrā fortuna voca
ret̄. Istā āt opinione Aresto. expresse non reprobat sicut
alias. qꝛ determinare de intellectu diuino spectat ad me
taphisicū. Istā tn̄ opinionē manifestat ꝑ ea q̄ sequuntur
qꝛ fortuna nō ē cā ꝑ se. sꝫ ꝑ accn̄s Et iō ꝯcludit ꝙ ad eui
dentiā haꝝ opinionū ꝯsiderandū est q̄d sit fortuna ⁊ ca-
sus. ⁊ vtꝝ sint idē vel aliō ⁊ quō reducāt̄ ad cās p̄dictas

Notandū Qꝫ intellectꝰ diuinꝰ nō p̄t di-
ci fortuna. qꝛ illa cā dr̄ fortuna
cui p̄t aliq̄d accidere p̄ter intētōem. Exēpli grā. intelle-
ctus practicꝰ fossoris dr̄ fortuna. qꝛ inuētio thezauri ac-
cidit sibi p̄ter intentōem. sꝫ deo nihil p̄t accidere p̄ter in-
tentōem cū oīm cognitōem habeat. iō nullo mō p̄t dici
intellectꝰ diuinus fortuna. sꝫ intellectꝰ cuiuslibet creati
p̄t dici fortuna. qꝛ nulla creatura hꝫ cognitōnem oīm. et
iō p̄t aliq̄d euenire creature qd̄ nō ē itentū. ⁊ h̄ ē fortuitū

Dr. Utꝝ de casu ⁊ fortuna sit scīa phical' Dōm
ꝙ sic. qꝛ phs naturalis hꝫ determinare de cau
sis. sꝫ fortuna ⁊ casus spectāt ad causas. g° de eis hꝫ de-
terminare naturalis phs Et si dicat̄. casus ⁊ fortuna
nō hn̄t cās determinatas. g° de ipis nō erit scīa. Dōꝫ ꝙ
de casu ⁊ fortuna ꝯtingit loq̄ dupl'r. vno° ſm cōes rōes
casus ⁊ fortune. ⁊ in ordine ad ea q̄ ꝯueniunt eis ſm cō
munes rōnes. sic scꝫ qꝛ sunt cause ꝑ accn̄s. ⁊ ꝙ fortuna ē
in agentibꝫ ſm ꝓpositū. ⁊ sic de casu ⁊ fortuna p̄t eē scīa.
sicut de his de q̄bꝫ aliq̄ sciuntur. qꝛ sic de casu ⁊ fortuna
formant̄ q̄dā ꝓpōnes hn̄tes necessariā veritatē. qꝛ ista ē
ꝓpō ṽa ⁊ necessaria. fortuna ē cā ꝑ accn̄s. Alio° ꝯtigit lo-
q̄ de casu ⁊ fortuna ſm ꝙ sunt in re ad extra. ⁊ ſm ꝙ ali-
q̄d fit actual'r a casu ⁊ fortuna. ⁊ sic de eis nō ē scīa Cuiꝰ
rō ē. qꝛ ea q̄ fiūt in re a casu ⁊ fortuna nō hn̄t cām deter-
minatā necessariā ⁊ ꝑ se. sꝫ scīa fit ex cā determinata ꝑ se
et necessaria. sicut pꝫ p̄mo posterioꝝ. g° de ipis isto mō
nō est scīa. Ex q̄ pꝫ ꝙ aliter ē scīa de rebꝫ generabilibꝫ ⁊
corruptibilibꝫ ⁊ de casu ⁊ fortuna. qꝛ de rebꝫ generabili-
bus ⁊ corruptibilibꝫ nō solū ē scīa ſm cōes rōnes ſm q̄s
ꝯueniunt. videlꝫ ꝙ sunt generabiles ⁊ corruptibiles. sed
de ipis etiā est scīa ſm specificas rōnes ſm q̄s drn̄t. sicut
de hoīe ē scīa. nō solū inquantū mobilis qd̄ ꝯuenit sibi
ſm rōnem genericā. sꝫ etiā de eo est scīa ſm qd̄ risibilis.
qd̄ ꝯuenit sibi ſm specificā rōnem. sic aūt nō est de casu
et fortuna.

Ar. Dictū est in p̄mo huius ꝙ de generabilibꝫ et
corruptibilibꝫ sit scīa solū ſm cōem rōnem. g°
male h̄ negat̄ Dōm ꝙ illud dictū p̄mo phicoꝝ intro-
ductū p̄t dupl'r exponi. vno° ꝓut ly tm̄ excludit singula-
re. ⁊ sic ē veꝝ ꝙ solū scīa est de rebꝫ generabilibꝫ ⁊ cor-
ruptibilibꝫ in cōi. qꝛ de singularibꝫ nō est scīa. Alio° ca-
pitur ſm ꝙ excludit spēm. ⁊ sic solū de fortuitis in cōi est
scīa. qꝛ de ipis nō est scīa ſm specificas rōnes Nec va
let si dicat̄ ꝙ g° scīa de fortuna sit logicalis. qꝛ est solū de
fortuna ſm rōnem genericā. Quia genus accipit̄ dupl'r
vno° ſm intentōem generis. ⁊ sic est aliq̄d logicū. ⁊ ꝯsi-
deratio eius spectat ad logicū ⁊ nō ad phisicū. Alio mō
accipit̄ genus ſm ꝙ reꝑitur in suis spēbꝫ. vel etiā ſm ꝙ
hꝫ ordinē ad passiones reales. ⁊ sic de genere est scientia
phicalis Manifestū eīn ē ꝙ ens mobile nō sit aliq̄d spe
cificū. qꝛ nō est spēs specialissima. ⁊ tn̄ de ente mobili est
scīa phisicalis. sic etiam de casu ⁊ fortuna est scīa ſm ꝙ
referuntur ad passiones reales

Ar. Sexto metaphice dr̄ ꝙ de ente ꝑ accn̄s nō sit
scīa. sꝫ casus ⁊ fortuna sunt entia ꝑ accn̄s. er-
go ⁊c̄. Dōm ꝙ dupl'r de aliquo est scīa. vno° sicut de
illo qd̄ ṽe scit̄. ⁊ sic solū est scīa de ꝯclusione necessaria. ⁊
sic veꝝ est ꝙ de ente ꝑ accn̄s nō p̄t eē scīa. qꝛ nō ē necc̄āriū
Alio° de aliq̄ est scīa sicut de illo de q̄ aliq̄d scit̄. ⁊ sic de
ente ꝑ accn̄s p̄t ē scīa. qꝛ de eo sciri p̄t ꝙ sit ens ꝑ accn̄s. ⁊
sic de casu ⁊ fortuna est scīa saltē ſm cōes ratōnes. qꝛ sic
habent passiones necessarias de ipis demōstrabiles.

Ar. De nō ente nō est scīa p̄mo posterioꝝ. sꝫ for-
tuna nō ē. igit̄ ⁊c̄. Minor ꝓbat̄. qꝛ nullū p̄in-
tentū est fortuitū. sꝫ oīa sunt a deo p̄intenta sicut a p̄ma
cā. g° nulla sunt fortuita. Dōm ꝙ effectus fortuitꝰ p̄t
ad duo ꝯꝑari. vno° ad p̄mā cām. ⁊ sic veꝝ est ꝙ nihil est
fortuitū. qꝛ oīa sunt p̄intenta a deo tam minima q̄ꝫ maxi
ma. sed de ratōne effectus fortuiti est ꝙ nō sit p̄inten-
tus. Alio° p̄nt effectꝰ fortuiti ꝯꝑari ad causas ꝓximas
et sic aliq̄ fiunt a fortuna. qꝛ multa sunt q̄ nō sunt p̄inten
ta a causis ꝓximis. Sicut in silī ꝯtingit aliq̄d eē fortui-
tum in ordine ad vnā ꝑticularem cām. ⁊ nō in ordine ad
aliā. Exempli grā. si eīn paterfamilias mittat duos fa-
miliares ꝑ diuersas vias ad vnā villā ipis ignorantibꝫ.
tunc ꝯcursus famuloꝝ est fortuitus. qꝛ nō intentus per
respectū ad famulos. sed nō in ordine ad patrēfamilias.
Et si dicat̄. ab effectu fortuito nō p̄t p̄uisio dei sepa-
ri. g° effectꝰ fortuitus ſm ꝙ hmōi erit p̄intentus. ⁊ per
ꝯn̄s nō fortuitus. Dōm ꝙ p̄uisio q̄ fit ꝑ intellectū di-
uinū alicuiꝰ effectus accidit ipis rebꝫ. ⁊ iō p̄t res intelli-
gi absq̄ꝫ p̄uisione. Uel p̄t dici ꝙ hoc argumentū ꝓbat

ꝙ in ordine ad ꝓuisionē dei nihil sit fortuitū. ſʒ tñ qꝛ ꝓuiſio nõ est intrinseca rebꝫ a deo ꝓuisis. ğ pñt res capi abſqꝫ hoc ꝙ sint a deo ꝓuiſe. ꝛ sic aliquid fit a fortuna. Ulterius ꝓ ampliori intellectu sciendū ꝙ circa hanc materiã fuerunt due ꝯrie opiniones. vna fuit Tullij q̃ dixit ꝙ deus nõ haberet oīm ꝓuidentiã. qꝛ dixit deū solū habere ꝓuisionē illoꝝ q̃ sunt in celo. ꝛ ſm illã opinionē posset in ordine ad intellectū diuinū aliqd esse fortuitū. Alia fuit Auicēne q̃ dixit oppositū. ſ. ꝙ oīa euenirent ex necessitate. qꝛ posita cã necessaria ponit̃ effectus necessarius. ſʒ deus est cã necessaria oīm reꝝ. ğ ex ipo ꝓueniunt oēs effectus ꝑ necessitatē. Sed ṗma opinio est falsa eo ꝙ ponit deū nõ habere ꝓuisionē oīm. Qꝫ ãt deus habeat ꝓuidētiam oīm patʒ. qꝛ q̃to aliq̃ cã ē altior tãto ad plura se extendit. cū ğ ṗma cã sit altissima. necesse ē dicere ꝙ ad oīa se extendat. Tunc sic arguit̃. Ad q̃cunqꝫ se extēdit causalitas alicuius cause. ad illa etiã se extendit ꝓuidentia illius cause. qꝛ causalitas nõ fit sine ordinatōe. ꝛ ordinatio nõ fit sine ꝓuidentia. ꝛ sic q̃libet cã hʒ ꝓuidentiã oīm q̃ cadunt sub sua causalitate. cū ğ oīa cadant sub tali dei causalitate. manifestū est ꝙ oīa cadunt sub eius ꝓuidentia. ꝛ sic in ordine ad ipm deū nihil est fortuitū. qꝛ oīa stʒ a deo ꝓordinata. Sic aũt nõ est de alijs causis inferioribus. qꝛ aliqd pt exire causalitatē cause ꝑticularis qḋ tñ cōphendit̃ sub intentōne ꝛ ordine cause ſuꝑioris. ꝛ ideo q̃to aliqua cã hʒ minorē ꝓuidētiã. tanto plura eueniūt sibi a fortuna ꝛ ad illū intellectū fatui dicunt̃ habere magnam fortunã. qꝛ hñt paruã ꝓuidentiã ꝛ pauca ꝑintendunt. Et isto mõ saluat̃ autoritas Aresto. in libro de bona fortuna. vbi minor intellect⁹ ibi maior fortuna. Nec est effectus denominandus a ṗma cã. qꝛ illius ṗme cause nõ hʒ silitudinē ꝓprie dictã. ſʒ est denominand⁹ a proxima cã cuius hʒ silitudinē. Sicut in silr ꝯtingentia in rebus ꝛ necessitas nõ sumunt̃ ꝑ cōꝑatōnem ad ṗmã cãm qꝛ sic oīa essent necessaria. qꝛ ṗma cã cognoscit oīa necessario in nunc eternitatis qḋ ambit oē tps. ſʒ sumit̃ ꝑ cōꝑatōem ad cãm ꝓximã. Et ponit sanctus Thomas huius pulcrū silẽ. qꝛ res naturales in se sunt materiales ꝑ relatōem tñ ad intellectū sunt īmateriales. qꝛ vt intelligunt̃ sic sunt īmateriales. Sʒ ꝓ reprobatōe opinionis Auicēne est ꝯsiderandū ꝙ deus vtiqꝫ est cã oīm. taʒ necessarioꝝ q̃ꝫ ꝯtingentiū. nõ tñ imediate ſʒ mediantibꝫ alijs causis ꝑparauit eñ q̃busdã effectibꝫ causas necessarias. ꝛ illi effectus sunt necessarij. Alijs effectibꝫ ꝑparauit causas ꝯtingentes ꝛ illi sunt ꝯtingētes. Uñ simplr̃ ē dḋm ꝙ multa sunt ꝯtingētia in rebꝫ sicut illi effectus q̃ fiunt a libera volūtate. ꝛ hoc iõ. qꝛ ꝓxima cã illoꝝ ē contingēs. Et isto° illa ē vꝛa ꝙ ꝑdestinat⁹ pt dãnari. lʒ eñ ꝑdestinatio qñ refert̃ ad deū sit necessaria. tñ si referatur ad cãm ꝓximã. ſcʒ ad liberã volūtatē hoīs. sic ē ꝯtingēs.

Ar. Fatū ē ī rebꝫ īferioribꝫ. ğ nõ erit aliqd fortuitum in eis. Tenet ꝯña. qꝛ fatū īponit rebꝫ necessitatē. Dḋm ꝙ fatū nõ īpedit q̃n aliqd fiat a fortuna. Gratia cui⁹ sciendū est ꝙ fatū ē explicatio diuine ꝓuidentie in rebꝫ creatis ꝑ causas ſcḋas creatas. ꝛ iõ fatum dꝛ ordo ſcḋaꝝ causaꝝ. Si ğ posset aliquid euenire ꝓter ordinē ſcḋaꝝ causaꝝ tunc etiã poterit aliqd euenire ꝓter fatū ſʒ manifestū est ꝙ ꝓter ordinē ſcḋaꝝ causaꝝ aliqd ꝯtingit. Et hoc fit duplr̃. vno° ex ꝑte materie. q̃a ſcʒ materia est indisposita in istis inferioribꝫ ex q̃ deberet aliq̃s effectus ꝓduci. ꝛ iõ ꝓpter eius indispōem nõ ꝓducitur talis effect⁹. lʒ sit intentus a ſuꝑioribꝫ causis ſcḋis Alio° ꝯtingit. qꝛ aliqua inferiora sunt q̃ nõ cadunt sub fato sicut sunt oꝑatōes humane. q̃uis eñ aīa ratōnalis posset inclinari ad aliqḋ opus ex fato vel ex ſuꝑioribꝫ causis ſcḋis. nõ tñ necessitat̃ ad h̄ faciendū q̃n posset oppositū agere ꝛ sic multa fiūt ꝓter fatalē dispōnem

Primū q̃dē igit̃ qm̃ videm⁹ alia q̃dē ſꝑ silr̃ fieri. alia ãt sicut frequēter. manifestum ē ꝙ neutri hoꝝ cã fortuna dꝛ. neqꝫ qḋ ē ex necessitate ꝛ ſꝑ. neqꝫ ei⁹ qḋ ē sicut frequēter. Sʒ qm̃ q̃dã fiūt ꝛ extra hec. ꝛ oēs dicūt h̄ eē a fortuna. manifestū ꝙ fortuna aliqd sit ꝛ casus. hmōi eñ a fortuna fieri ꝛ q̃ a fortuna hmōi eē dicim⁹.

Postq̃ꝫ Aresto. posuit opiniones alioꝝ de fortuna ꝛ casu. hic ꝯñr determinat veritatē. Et ṗmo inq̃rit definitionē fortune. ſcḋo ex definitōe fortune assignat rõem eorum q̃ de fortuna dicunt̃. ibi. Infinitas q̃dē. Circa primum ṗmo inq̃rit definitōem fortune ꝑ q̃ttuor diuisiōes qꝛ sicut docuit in ſcḋo posterioꝝ Aresto. definitio ē vtil̃ ad venandū qḋ q̃d ē. Est ğ ṗma diuisio. Effectuū q̃dã fiūt ſꝑ. vt ort⁹ solis. q̃dã fiūt frequēter. vt cuʒ hõ nascit̃ duobꝫ oculis. ꝛ isti effectus nõ sunt casuales nec fortuiti. Alij fiunt vt in paucioribꝫ. vt ꝙ hõ nascat̃ sine oculis et isti effectus sunt a casu vel fortuna. Ex q̃ manifestū ē ꝙ fortuna sit aliquid. qꝛ esse a fortuna ꝛ esse vt in paucioribus cōnumerantur.

Ar. Contra ṗmū. ort⁹ solis nõ fit ſꝑ. ğ male ponit̃ exēplū ṗmi mēbri. Dḋm ꝙ ort⁹ solis nõ fit ſꝑ ꝑ ꝯꝑatōem ad tps. qꝛ aliq̃ tꝑe ē occasus solis. ſʒ fit ſꝑ ꝑ ꝯꝑatōeʒ ad cãʒ. qꝛ ex motu celi ſuꝑ nostꝝ hemisperiū cãtur ſꝑ ort⁹ solis. Illa igit̃ posita cã ponit̃ talis effect⁹.

Ar. Aliq̃ sunt effect⁹ ad vtrūlibet. ğ ista diuisio nõ erit sufficiēs. Dḋm ꝙ ꝓprie null⁹ effect⁹ ē ad vtrūlibet. qꝛ effect⁹ ad vtrūlibet dꝛ q̃ fit a cã ad vtrūlibet. ſʒ cã ad vtrūlibʒ nõ ꝓducit effectū q̃ꝫdiu nõ ē determiata ad vnū effectū ꝓducēdū cū nihil oꝑat̃. opʒ ğ añ oꝑatōem cãm determinari ad vnū. Sicut exempli grã. si aliq̃s vellet ire ad summū ꝛ ad sanctū gereonem tūc nõ ibit añq̃ꝫ se determinet ꝑ appetitū ad vnū locum determinatū. Et ğ dꝛ sanct⁹ Thomas ꝙ licʒ aliqd sit ad vtrūlibet respectu potētie motiue. ſ. ꝙ sortes sedeat tñ nihil ē ad vtrūlibet respectu potētie appetiue sine qua potētia motiua nõ exit in actū. qꝛ potētia appetitiua determinate intendit vnum.

Eorum aũt que fiunt. alia quidem propter hoc fiunt. alia vero non.

Hic ponit̃ ſcḋa diuisio. ꝛ ē ista. q̃dã fiūt ꝓpt̃ finē. sicut sunt effect⁹ hñtes ī se notabilē bonitatē vl̃ maliciã. Alia fiunt non ꝓpter finem. vt leuatio festuce de terra vel fricatio barbe ꝓter intentōnem

Ar. Oē agens agit ꝓpter finē siue agat a natura siue ab intellectu. ğ oīs effectus ē ꝓpter finem. Dḋm ſm doctorē ꝙ duplr̃ agens dꝛ agere ꝓpter finē. vno° qꝛ agit ꝓpter quēcunqꝫ finē. ꝛ sic oē agens agit ꝓpter finē. qꝛ intēdit aliqd agere. Alio° dꝛ aliqd agere ꝓpter finē ſm ꝙ finis in seipo hʒ delectatōem. vel honestatē ꝓpter quã in seipo placʒ. ꝛ sic nõ oē agens agit ꝓpt̃ finē. qꝛ q̃nqꝫ agit ꝓpter effectū q̃ nõ hʒ in se aliquã notabilē bonitatē vel maliciã. sicut si aliq̃s leuet festucã. ꝛ hoc

nō loq̄tur phs in textu. vel dōm ſm eundē φ illa dicuntur nō ꝑpter h fieri q̄ nō fiunt ꝑpter finē deliberatū ſicut ꝯfricatio barbe vel aliquid hmōi q̄d fit interdū abſq3 deliberatōe ex ſola imaginatōne mouente. ⁊ ſic hn̄t finem imaginatum ſed nō deliberatum.

Hoꝝ aūt alia q̄dem ſm ꝓpoſitum fiunt. alia vero nō. ambo āt ſunt in his que ſunt ꝓpter h. Quare manifeſtū eſt qm̄ in his q̄ ſunt ꝓpter neceſſariū ⁊ φ ſicut frequenter ſunt q̄dam circa q̄ ꝯtingit quod eſt propter hoc Sunt āt propter hoc. quecunq3 ab intellectu vtiq3 aguntur. ⁊ q̄cunq3 a natura.

Hic ponit terciā diuiſionē effectuū. q̄ ē iſta. eoꝝ que fiunt ꝑpter finē. q̄dā fiunt ſm ꝑpoſitū. i. voluntatē ⁊ intellectū. ſicut ſunt opatōes facte ab hoie ſm φ hmōi vel ab aliquo hn̄te intellectū. Alia ſunt q̄ nō fiunt ſm ꝑpoſitū. ſicut opatōes facte ꝑ res naturales ⁊ ꝑ q̄cunq3 non hn̄tia intellectum Et ambo iſta inueniunt̄ in his q̄ fiunt ꝑpter finē. ſ. tā iſta q̄ fiunt a voluntate q̄3 illa q̄ fiunt a natura. Et ſilr̄ ea q̄ fiunt ex neceſſitate vel ſicut frequenter fiunt a ꝑpoſito vel a natura. quare ꝑdicte tres diuiſiōes ſe inuicem includunt.

Ar. Opa nature fiūt ab itelligētia nō errante. g̊ fiunt ſm ꝑpoſitū Dōm φ effectus naturales pn̄t ad duo ꝯpari. vno° ad cām ꝑmā. ⁊ ſic fiunt ſm ꝑpoſitū. vt ꝓbat argumentum. Alio° ꝯpant̄ ad cauſas ꝓximas. ⁊ ſic fiunt nō ſm ꝑpoſitū. ſicut motus deorſuz in lapide nō fit ſm ꝑpoſitū q̄d eſt in lapide. effectus em̄ d3 denoīari a cā ꝓxima. ⁊ g̊ ſimplr̄ eſt dōm φ effect⁹ naturales fiunt non ſm ꝑpoſitum.

Huiuſmodi igit̄ cum ſm accidens fiāt a fortuna dicimus eſſe. Sicut em̄ ⁊ q̄d eſt aliud q̄dem ꝑ ſeipm eſt aliud aūt ſm accidēs. ſic ⁊ cām ꝯtingit eſſe. vt domus q̄dem ꝑ ſeipam cauſa eſt edificatiua. ſm accn̄s aūt albū aut muſicū Per ſe q̄dem igitur cauſa finita eſt. ſm accn̄s aūt infinita. Infinita em̄ vni accidunt.

Cōſequēter ponit quartā diuiſionē ad inq̄rendū definitōem fortune q̄ ſumit̄ ex pte cauſe. dicens φ cū illa q̄ fiunt a ꝑpoſito fiūt ꝑpter aliq̄d ⁊ in minori tpe fiūt a cauſa ſm accn̄s. tūc dicimus ea eē a fortuna. Eſt g̊ diuiſio iſta. Sicut ens diuidit̄ in ens ꝑ ſe ⁊ in ens ꝑ accn̄s. ita cā diuidit̄ in cām ꝑ ſe ⁊ cām ꝑ accn̄s. Et ponit drām inter mēbra diuiſionis. dicens φ cā ꝑ ſe eſt finita ⁊ determinata. ſed cauſa ꝑ accidens ē infinita ⁊ indeterminata Quod ſic probat. quia infinita vni accidunt Eſt ergo intelligendū φ cā ꝑ ſe d̄r finita ⁊ determinata in ordine ad effectū. ſic ſc3 φ ſꝑ natus ē fieri effectus ex tali cā. ⁊ ꝑ oppoſitū cā ꝑ accn̄s d̄r indeterminata in ordine ad effectum. ſic ſc3 φ ex ea non ē ſꝑ natus ſeq̄ effectus. q̄ tn̄ pro nunc ſeq̄tur. ſicut domificator eſt cā ꝑ ſe domus. ⁊ albedo in domificatore eſt cā domus ꝑ accn̄s. Poteſt etiā aſſignari alia drn̄a extra textū. q2 cā ꝑ ſe eſt cuius effect⁹ ſilitudo eſt in agēte ſiue in cā. ſicut domificator ꝑ ydeā quā h3 in mente eſt cā domus. q2 domus facta ad extra h3 ſimilitudinē ad ydeam que eſt in intellectu practico domificatoris. ſic aūt nō eſt de cā ꝑ accn̄s

Ar. Infinitū nō eſt in reb9. g̊ nō pn̄t īfinita vni accidere. Dōm φ infinitū capit̄ duplr̄. vno° cathegreumatice. ⁊ ſic ſcat materiā ſine forma. vl' q̄titatem extenſam ſine termino. ⁊ ſic eſt veꝝ φ infinitū nō ē in reb9. Alio° capit̄ infinitū ſincathegreumatice. ⁊ ſic valet in ꝯtinuis nō tantū q̄n maius. ⁊ in diſcretis. non tot q̄n plura. ⁊ ſic vtiq3 infinitū pt̄ eſſe in reb9. ſic em̄ accipitur infinitum pro indeterminato. ⁊ ſic infinita vni accidunt. id eſt non tot quin plura

Ar. Si infinita vni acciderent. g̊ de accn̄tib9 non eēt ſcia Dōm φ duplicia ſunt accn̄tia. q̄dā ꝓpria. ⁊ illa nō ſunt infinita in vno. ⁊ de illis ē ſcia. q2 talia accn̄tia ſciunt̄ de ſubiecto per ꝑncipia ꝓpria ſubiecti. Alia ſunt accn̄tia cōia. ⁊ illa ſunt infinita in vno ſm potentiā. ⁊ de illis nō eſt ſcia in ordine ad tale ſubiectum

Sicut igit̄ dictum eſt cū in his que propter hoc fiunt. hoc fiat. tunc d̄r a caſu ⁊ a fortuna Ipſorū aūt drn̄a hoꝝ ad inuicem poſterius determinanda Nunc aūt hoc fit manifeſtū φ vtraq3 ſunt in hijs que ſunt propter hoc. vt cauſa accipiendi argentum. venit vtiq3 delaturus pecuniam ſi ſciuit Venit aūt nō huius cauſa. ſed accidit venire ⁊ facere hoc reportandi gratia Hoc aūt neq3 ſicut frequēter veniens ad villam. neq3 ex neceſſitate Amplius aūt finis eſt reportatio nō in ſeipo cauſaꝝ. ſed ꝓpoſitoꝝ ⁊ ab intellectu et d̄r a fortuna venire. Si aūt ꝓponēs ⁊ huius cauſa. aut ſemꝑ veniens aut ſicut frequenter reportaturus nō a fortuna Manifeſtū itaq3 φ fortuna cauſa ſit ſm accidens in hijs que ſunt ſm ꝓpoſitum. eoꝝ que propter hoc ſunt. Unde circa idem ⁊ intellectus ⁊ fortuna eſt. ꝓpoſitum em̄ non eſt ſine intellectu.

Hic ꝯn̄r phs reducit fortunā ad mēbra dictaꝝ diuiſionū. Et vult φ fortuna q̄ ad vltimā diuiſionē ꝯtinet̄ ſub cā ꝑ accn̄s. Et h declarat exēplariter de illo q̄ vadit ad foꝝ nō ꝑpter h vt recipiat pecunias ⁊ tn̄ recipit illas. q̄d ꝯtingit ꝑ accn̄s ⁊ ſic etiā fortuna ē cā ꝑ accn̄s. Sed q̄ ad ꝑmā diuiſionē fortuna ē cā eoꝝ q̄ fiūt extra ſꝑ ⁊ frequēter. Et q̊ ad terciā. fortuna ē cā illoꝝ q̄ fiunt ꝑpt h. i. finē. Quo ad quartā vero diuiſionem fortuna eſt cā eoꝝ q̄ agunt ſm ꝑpoſitū Q̄ib9 g̊ his ſil' collectis phus in textu ibi. Manifeſtū itaq3. Cōcludit definitōem fortune. dicens φ fortuna eſt cā ꝑ accn̄s in his q̄ fiūt extra ſꝑ et frequenter ꝑpter hoc in agentib9 ſm ꝑpoſitum Ex q̊ vlterius elicit vnū correlariū. ſc3 φ circa idē ſunt intellec

ctus ⁊ fortuna .i. in eodē subiecto. q2 ꝓpositū non est sine intellectu practico qui est materialr̄ fortuna.

Dr. Utrū ista definitio fortune possit etiā casui cōuenire. Dōm ꝙ sic ꝑ depōem vnius ꝑticule ⁊ appōem alterius. q2 qñ illa ꝑticula fm ꝓpositū omittit̄ ⁊ eius opposita apponit̄. tunc est definitio casus. Qui sic definit̄. casus est cā ꝑ accñs eoꝝ q̄ fiunt extra sp̄ ⁊ frequēter ꝓpter hoc in nō agentib9 fm ꝓpositū .i. fm voluntatē. Casus enī ⁊ fortuna dr̄nt. q2 fortuna est in agētib9 fm volūtatē. casus ꝟo in nō agentib9 fm voluntatē.

Ar. Casus ⁊ fortuna sunt effectus fortuiti. ḡ nō erunt cause. Añs ꝓbatur. q2 inuētio thezauri est effectus. ⁊ cōiter dr̄ fortuna. Dōm ꝙ dupl'r accipit̄ fortuna. vno° fm vulgares. ⁊ sic effect9 fortuitus dr̄ fortuna. q2 ipi solū accipiunt effectū fortuitū ꝑ fortuna. Cuius rō est. q2 noīa iponunt̄ a notioꝛib9 nobis. cū ḡ effectus sit notioꝛ nobis. ḡ fortuna iponit̄ a vulgarib9 ad ſcandū effectū. Alio° accipit̄ fortuna fm pħos. sic ſcat cām talis effectus. Exēpli grā. ipe fossoꝛ inueniens thezaurū dr̄ fortuna fm pħos. Et si dicat̄. ex hoc seqtur ꝙ albū sit fortuna. q2 ē cā ꝑ accñs. Dōm ꝙ fm doctoꝛes dupl'r aliqd dr̄ cā ꝑ accñs. vno° fm ꝙ ꝑ accñs se tenet ex ꝑte cause. ⁊ sic albū in domificatoꝛe dr̄ cā ꝑ accñs ⁊ ē tm̄ in domificatoꝛe. sicut accñs in subiecto. Alio° ꝑ accñs se tenet ex ꝑte effectus. q2 sc3 ꝯiūgit̄ effectui ꝑ se. ⁊ sic fortuna ē cā ꝑ accñs .i. effect9 ꝑ accñs. q̄ ꝯiungit̄ effectui ꝑ se intento ab agente. sicut inuētio thezauri ꝯiungitur fouee. Et ḡ intellectus practicus fossoꝛis respectu inuētōnis thezauri dr̄ fortuna. Sz qñ q̄rit̄ in q̄ p̄dicamēto sit fortuna. Dōm ꝙ fortuna capit̄ dupl'r. vno° formalr̄ ꝑ relatione cause ꝑ accñs ad effectū fortuitū. ⁊ sic est in p̄dicamento relatoīs. sicut etiā hoc nomē cā a toto genere est in p̄dicamento relatoīs. Alio° capit̄ fortuna materialr̄. sc3 ꝑ illo in q̄ subiectat̄ talis relatio. ⁊ hoc materiale est duplex. s. ꝓpinquū in q̄ imediate fundat̄ talis relatio. et sic intellectus practicus alicuius agētis ꝑ intellectū cui accidit aliqd ꝑter intentōem dr̄ fortuna. Aliud ē materiale remotū. s. ipe totus hō agens. Primo° sc3 fm materiale ꝓpinquū est in scd̄a spē q̄litatis. sz fm materiale remotū ē in p̄dicamento sub̄e. Ex q̄ p3 ꝙ fortuna ſcat cā3 ꝑ se. nō fm ꝙ hmōi. sz fm ꝙ ē relata ad effectū ꝑ accñs. vñ nō ē incōueniēs idē eē cām ꝑ se ⁊ ꝑ accñs. si ꝯpeᷓt ad diuersos effectus. Exempli grā. fossoꝛ p̄t ad duo ꝯpari vno° ad foueā. ⁊ sic ē cā ꝑ se. q2 fouea ē sp̄ nata seq̄ ex fossoꝛe. Alio° ꝯpat̄ fossoꝛ ad inuētōem thezauri. ⁊ sic ē cā ꝑ accñs. q2 talis effect9 nō ē sp̄ nat9 seq̄ talē cām.

Ar. Omē ꝑ accñs reducit̄ ad ꝑ se. si ḡ fortuna sit cā ꝑ accñs. ḡ reducet̄ ad ꝑ se ⁊ sic nō erit ꝑ accidens. Dōm ꝙ duplex ē reductio aliq̄ꝝ ad inuicem vna ē fm identitatē sic ꝙ reductū fiat idē cū eo ad qd̄ reducit̄. ⁊ sic ꝑma ꝓpō ē falsa. q2 ꝑ accñs nūq̄ fit idē cū ꝑ se. Alia est reductio ꝑ ꝯiunctōem. q2 sc3 qd̄ reducit̄ ad alterum ꝯiungit̄ illi ad qd̄ reducit̄. ⁊ sic ē ꝟa. q2 effectus fortuitus ꝯiungit̄ effectui ꝑ se. ⁊ cā ꝑ accñs q̄ dr̄ fortuna cōiungit̄ cause ꝑ se. Et h̄ ē q̄ infra dr̄ ꝙ casus ⁊ fortuna reducunt̄ ad gen9 cause efficientis. q2 casus reducit̄ ad naturā. q2 ꝯiungit̄ naturali agēti ⁊ fortuna ad intellectum practicū. q2 ꝯiungitur tali intellectui.

Ar. Aresto. dr̄ septimo metapħice. ꝙ cā entis ꝑ accñs sit agens vt in plurib9. sz illud ē cā ꝑ se. ḡ fortuna erit cā ꝑ se. Dōm ꝙ agens vt in plurib9 accipit̄ dupl'r. vno mō vt agens vt in plurib9. ⁊ sic est cā ꝑ se ⁊ nō ꝑ accñs. Alio mō capit̄ agens vt in plurib9 fm ꝙ deficit vt in paucioꝛib9. vel fm ꝙ sibi euenit aliquid vt in paucioꝛib9. ⁊ sic p̄t esse cā ꝑ accñs respectu illi9 qd̄ euenit vt in paucioꝛib9. duob9 enī modis p̄t tali agenti aliqd̄ accidere ꝑter intentōe3. vno mō ex defectu agēt̄. alio mō ex indispōe materie. ⁊ iō Aresto. vij. metapħice dr̄. ꝙ materia sit radix ꝯtingentie. qd̄ intelligi p̄t etiā de materia fm ꝙ est in effectu. q2 sic quando q3 materia impedit intentōnem agentis

Ar. Omis cā ꝑ accñs est indetermiata. sz fortuna est cā ꝑ accñs. ḡ erit cā idetermiata. Sed ex cā indeterminata nō p̄t fieri aliqs effectus. igit̄ ⁊c̄. Dicendū ꝙ dupl'r cā dr̄ indeterminata. vno mō ꝑ modum indifferētie. q2 sc3 h3 se indifferēter ad vnū effectū ⁊ ad aliū. ⁊ sic cā ad vtrūlibet dr̄ eē cā indeterminata nō āt fortuna. sicut tñ dixit Auicenna. ⁊ sic ē veꝝ ꝙ ex tali cā indeterminata nō fit effectus. Alio mō dr̄ cā indeterminata ꝑ modū ꝯtingentie. q2 sc3 talis cā ꝯtingentē habitudinē h3 ad talē effectū. ⁊ sic fortuna est cā indeterminata. q2 effectus fortuitus nō solū natus est fieri ex tali cā ex q̄ mō fit. sz p̄t fieri a multis alijs causis. Et ꝑ hoc p3 dr̄ña inter fortunā ⁊ cām ad vtrūlibet. q2 q̄uis in hoc ꝯueniunt ꝙ in vtroq3 sit indeterminatio. tñ in hoc dr̄ñt. q2 fortuna est cā ꝓ nunc determinata ad aliquē effectum. sicut fossoꝛ inueniens thezauꝝ ꝓ nunc est determinat9 ad inuentōnem thezauri. sed causa ad vtrūlibet fm ꝙ hmōi nūq̄ est determinata ad aliquem effectum.

Ar. Effectus fortuitus nūq̄ est ꝑintent9 ab agēte. ḡ fortuna nō erit eoꝝ q̄ fiunt ꝓpter hoc. id est ꝓpter finē. Dōm ꝙ dupl'r dr̄ aliqd̄ agere ꝓpter hoc vno mō fm actū qñ sc3 intendit finē ꝓpter quē agit. ⁊ sic cā ꝑ se est cā agens ꝓpter hoc. sicut fossoꝛ fm actum agit ꝓpter foueā. Alio mō aliqd̄ agens agit ꝓpter h̄ fm aptitudinē. q2 sc3 seqtur talis effectus ꝓpter quem agens egisset si talem effectū ꝑsciuisset fuisse futuꝝ. ⁊ sic fortuna est cā agens ꝓpter hoc. q2 nullus effectus dr̄ fortuit9. nisi habeat in se aliquā notabilē bonitatē vel maliciam ⁊ ꝓpter talē effectū sp̄ agēs ageret si sciret se illū assequuturum. Sicut fossoꝛ vtiq3 egisset ꝓpter inuentōe3 thezauri si ꝑsciuisset inuentōem thezauri. ⁊ iō fossoꝛ nō dr̄ fortunatus si inueniat lapidē in fouea ꝑter intētōem. q2 nō est alicuius notabilis bonitatis vel malicie.

Ar. Uanū ⁊ frustra vident̄ esse ꝓpinq̄ ad casum ⁊ fortunā. ⁊ tñ nō fiūt ꝓpter finē. igit̄ ⁊c̄. Dicendū ꝙ vanū ⁊ frustra ꝯueniunt ⁊ dr̄ñt cū casu ⁊ fortuna. ꝯueniunt q2 cōiter fiunt ꝓpter finē. sz dr̄ñt. q2 frustra fit ꝓpter finē actualr̄ intentū quem nō attingit. q2 ille dr̄ frustra fuisse in summo q̄ nō est adeptus finē ꝓpter que3 illuc iuit. Sed fortuna ⁊ casus attingūt finem quem nō actualr̄ intendebant. sed solum aptitudinaliter.

Ar. Si fortuna esset eoꝝ q̄ fiūt extra sp̄ ⁊ frequenter. seqret̄ ꝙ eclips9 lune ⁊ solis eēnt fortuita. q2 fiūt extra sp̄ ⁊ freqnter .i. raro. Dō3 ꝙ aliqd̄ dr̄ fieri raro dupl'r. vno° ꝑ ꝯparatōe3 ad tp̄s. ⁊ sic eclipsis solis ⁊ lune fiunt raro. Alio mō aliqd̄ dr̄ fieri raro ꝑ ꝯparatōe3 ad cām q2 sc3 posita cā a q̄ talis effectus fit raro ponit̄ talis effectus ⁊ sic effectus fortuiti fiūt raro. Sicut p3 exem

plariter de fossore ⁊ inuentōe thezauri. qꝛ lꝫ inuētio thezauri habeaṫ qn̄qꝫ a fossore. raro tn̄ ab illa cā̄ seqtur talis effectus. sꝫ posita cā̄ eclipsis solis sꝑ poniṫ talis eclipsis.

Ar. Aliq̄ dicunṫ vl'r bn̄ fortunati. sicut aliq̄ milites ⁊ medici. g̊ fortuna nō fit vt in paucioribꝫ. Dōm ꝙ si aliq̄s effectus vt in pluribꝫ ꝯtingat talis nō ē a fortuna. ⁊ sic si aliq̄s miles capiat cōiṫ victoriā in pugna tūc victoria eiꝰ non est fortuita. sꝫ accidit ex q̄dam industria siue fortitudine militꝭ lꝫ ad alios ignorātes idustriā suā dicaṫ fieri a fortuna. ⁊ sil'e est de medico Potest etiā ꝯtingere ꝙ ex ip̄ressione corpoꝝ celestium. aut ex motione superioꝝ spirituū aliq̄s inclineṫ ad aliq̄d agendū. ita ꝙ tali actōi ꝯiungaṫ aliq̄d bonū ꝑter intētionē ⁊ tunc tale dꝛ esse fortuitum

Ar. Aliq̄ fiunt fortuite vt in pluribꝫ. vt ꝙ aliquis ambulans ꝑ viā lutosam maculet se. g̊ fortuna ē eoꝝ q̄ fiūt vt in pluribꝫ Dōm ꝙ dupl'r aliq̄d cadit sub alicuiꝰ intentōe. vno° sub intētōe ꝑmaria. qꝛ scꝫ hoc ꝑncipal'r intēdit. ⁊ sic veꝝ est ꝙ maculato non cadit sub intentōe ābulantꝭ ꝑ viā lutosam. Alio° aliq̄d cadit sub intentōe alicuiꝰ scd̄aria. qꝛ scꝫ intēdit aliq̄d ex q̊ aliud necessario seq̄tur. ⁊ sic maculatio cadit sub intentōe ābulantis ꝑ viā lutosam. ⁊ iō illa maculatio nō est fortuita. qd̄ em̄ fortuitū ē nō dꝫ eē intētū aliq̄ istoꝝ modoꝝ

Infinitas quidē igiṫ causas necesse est eē a q̄bus vtiqꝫ fiat. qd̄ est a fortuna Vn̄ videṫ fortuna infinita eē ⁊ imanifesta hoī. ⁊ ē vt nihil a fortuna videbitur fieri. Om̄ia quidē em̄ hec recte dicūt. quoniā rationabiliter. Et q̄dē em̄ vt fit a fortuna. ꝯm accidēs em̄ fit. et ē cā̄ sicut accn̄s fortuna. sic vt aūt simpl'r nullius. vt domꝰ edificatoꝛ q̄dē cā̄ est. ꝯm accn̄s aūt tibicē. et veniētē referēdi argētū nō huiꝰ cā̄ venientē infinitꝭ sunt multitudīe Et em̄ videṫ aliquē volēs ⁊ ꝑsequēs et fugiens et visurus

Postq̄ꝫ Aresto. posuit definitōnem fortune. ꝯn̄r assignat rōem eoꝝ q̄ de fortuna dicunṫ. qꝛ assignat cām ꝓprietatū fortune. ⁊ hoc ꝯgruit. qꝛ definitio ē medium demonstrandi passionē de subiecto. Ponunṫ g̊ in summa sex ꝓprietates. q̄ꝝ tres sunt posite a phis antiq̄s. ⁊ tres a vulgaribꝫ. Prima ꝓprietas fortune posita ab antiq̄s phis ē ꝙ cause illiꝰ qd̄ fit a fortuna sunt infinite. Scd̄a ē ꝙ fortuna nō est manifesta hoībꝫ. ⁊ ꝑ hoc exponiṫ tercia opinio supiꝰ posita de fortuna Tercia ꝓprietas ē ꝙ nihil videṫ fieri a fortuna. ⁊ ꝑ hāc exponiṫ ꝑma opinio antiq̊ꝝ de fortuna. Cā̄ ꝑme ꝓprietatis ē. qꝛ fortuna ē cā̄ ꝑ accidens. sꝫ sicut dictū ē infinita vni accidūt. g̊ hoc qd̄ ꝑ accidens ꝯtingit hꝫ ifinitas cās. Rō scd̄e ꝓprietatis ē. q̄a sicut dictū est cause eiꝰ qd̄ ē a fortuna sunt ifinite. sꝫ infinitū ē nobis ignotū. sicut dꝛ in ꝑmo huiꝰ. g̊ etiā fortuna erit hoībꝫ imanifesta. Diciṫ notanter hoībꝫ. qꝛ effectꝰ fortuiti a deo ꝓuidenṫ sicut effectꝰ ꝑ se. ⁊ iō intellectꝰ diuinus nullo° pt dici fortuna. vt ꝑus dictū ē. Rō tercie ꝓpṗetatis ē. qꝛ fortuna ē cā̄ ꝑ accn̄s. sꝫ qd̄ ꝑ accn̄s ē q̄dam mō nō ē. qꝛ qd̄ ꝑ accn̄s ē nō ē cā̄ simpl'r. g̊ fortuna q̄dām mō nō ē. Et hoc qd̄ dixerat manifestat ꝑ exēpla. qꝛ edificatoꝛ ē cā̄ ꝑ se ⁊ simpl'r. tibicen aūt ē cā̄ ꝑ accn̄s domus. Sic etiā si aliq̄s veniat ad aliquē locū nō cā̄ reportandi argentū. tūc ē cā̄ reportatiōis ꝑ accn̄s. sꝫ tn̄ cā̄ ꝑ accn̄s ē infinita. s. ꝑseq̄ aliquē fugere vel videre

Et dicere eē aliq̄d extra rōem fortunā. recte ē Rō em̄ est eoꝝ q̄ semꝑ sunt. aut eoꝝ q̄ sicut frequēter Fortunā āt in his q̄ fiūt ꝑter hec. Quare qm̄ ifinite q̄ sic cause sunt. ⁊ fortuna ifinita ē Tn̄ in q̄busdā deficit vtiqꝫ aliq̄s Anq̄d igiṫ cōtingētia cā̄ vtiqꝫ fiant fortune. vt sanitatis. aut spiritꝰ. aūt estus. sed nō depilari Sūt āt alię aliꝭ ꝑrimiores q̄ sunt ꝯm accn̄s cā̄. Fortuna autē bona q̄dem dꝛ. cum bonum aliq̄d euenit. praua aūt cum prauum aliq̄d Eufortuniū autem ⁊ disfortuniū est cū magnitudinē habentia sunt hec. vn̄ ⁊ secus paruū malū aut bonū accidere magnū. aut discōtingere aut eucontingere est. qm̄ sicut ē dꝛ intellectus qd̄ em̄ ad paruū distat tanq̄ꝫ nihil distare videṫ. Ampliꝰ aūt incertum eufortuniū rōnabiliter est Fortuna em̄ incerta est. neqꝫ em̄ vt sꝑ. neqꝫ sicut frequenṫ possibile eē q̄ sunt a fortuna Sunt q̄dem igiṫ ambo cause queādmodū dictum est ꝯm accidens ⁊ fortuna ⁊ casus in ꝯtingentibꝫ fieri. neqꝫ simpliciter neqꝫ sicut frequēter. ⁊ eoꝝ quecūqꝫ vtiqꝫ fient propter aliquid.

Hic ponit alias tres ꝓprietates positas a vulgaribus. Prima ē. ꝙ fortuna ē sine rōne. Scd̄a ꝙ aliq̄ est fortuna bona ⁊ aliq̄ mala. Tercia ꝙ aliq̄ hn̄t eufortuniū ⁊ aliqui disfortuniū. Rō ꝑme ꝓprietatꝭ ē. qꝛ rōcinari nō possumꝰ nisi de his q̄ fiūt sꝑ ⁊ frequēter. cū rōciniū fiat ex necessarijs. sꝫ fortuna fit extra sꝑ ⁊ frequenṫ se hn̄tibꝫ. qꝛ effectꝰ fortuitꝰ ꝯtigit ꝑ accn̄s. ⁊ de causis ꝑ accn̄s nō possumꝰ hr̄e rōem Et circa hoc mouet dubitatōem. vtꝝ oīs cā̄ ꝑ accn̄s posset dici cā̄ effectꝰ fortuiti siue fortuna. ⁊ vult ꝙ nō. sꝫ solū illa cā̄ ꝑ accn̄s dꝛ cā̄ effectꝰ fortuiti q̄ aliq̄d influit in effectū ꝑ se intentū. sicut fossoꝛ in foueā. ⁊ iō ventus estus siue caloꝛ pn̄t dici cā̄ fortuita sanitatꝭ. sꝫ nō depilatio. i. abrasio criniū Tūc ibi. Fortuna aūt. Ponit rōem alteriꝰ ꝓprietatꝭ. s. ꝙ aliq̄ fortuna dꝛ bona. ⁊ aliq̄ mala. Et stat rō in hoc. qꝛ fortuna ē cā̄ ꝑ accn̄s eius qd̄ euenit ꝑter itentōez. sꝫ pt aliq̄d euenire ꝑter itētōez dupl'r. qn̄qꝫ em̄ euenit aliqd̄ bonū ⁊ dꝛ fortuna bona. ⁊ qn̄qꝫ euenit aliqd̄ maluꝫ. ⁊ dꝛ fortuna mala. ⁊ qꝛ hec ꝓprietas fortune est ꝯm vulgares. ideo ip̄a respicit fortunā ꝯm ꝙ ꝑcat effectum fortuitum Tunc ibi. Eufortuniū aūt.

Ponit cām tercie ꝓprietatꝫ. q̄re scꝫ dicunꝰ aliq̄ eufortunati. Et vult ꝙ eufortuniū ꝯtingit dupl'r silr ⁊ diffortuniū. pͥmo ꝯtingit eufortuniū qn̄ aliqd magnū bonū euenit ꝑter intentōem. Dicit em̄ eufortuniū ab eu qd ē bonum. Scdo ꝯtingit eufortuniū. qn̄ aliq̄s fuit ꝓpinquꝰ magno malo. a q̄ liberat ꝑter intentōem. q2 ꝑuari a malo est aliqd bonū. Sic etiā diffortunium dr dupl'r. vnoº qn̄ alicui accidit magnū malū ꝑter intentōem. Scdo si aliq̄s sit ꝓpinquus magno bono. ⁊ sepat ab illo ꝑter intentōem. tūc dr diffortunatꝰ. Et cām istius ponit Arſ. in textu. q2 qd parū deest nihil deesse videt. ⁊ iō si aliq̄s sit ꝓpinquus magno bono ⁊ ꝑuet ab eo hꝫ diffortuniuꝫ q2 videbat intellectui. ac si haberet illud magnū bonum

Ex oib⁹ istis elicit ꝙ eufortuniū ⁊ diffortuniū sunt incerta. q2 q̄ ꝑ accn̄s stꝫ ⁊ extra sp ⁊ frequēter sunt incerta. Ultimo ꝯcludit q̄si recapitulando ꝙ vtrūqꝫ .s. casus ⁊ fortuna ē cā ꝑ accn̄s ⁊ vtrūqꝫ ē in his q̄ ꝯtingunt nō simpl'r. i. neqꝫ sp neqꝫ freq̄nt. ⁊ vtrūqꝫ ē i his q̄ fiūt ꝓpt aliq̄d

Nr. Utrꝫ vnꝰ hō possit eē melius fortunatꝰ alio. Et videt ꝙ nō. q2 fortuna ē intellectꝰ practicus in hoīe. sꝫ itellectꝰ practicꝰ cū sit potētia aīe rōnalis nō ē magꝫ in vno q̄ȝ in alio. g̊ fortuna nō erit magis in vno q̄ȝ in alio. Dōm ꝙ fortuna capit dupl'r. vnoº ex pte cause ꝑm ꝙ fortuna ꝑcat ipm intellectū practicuꝫ vel ipm agens ꝑ intellectū. ⁊ sic in vno nō est plus fortuna q̄ȝ in alio. q2 suba ⁊ q̄litates de scda spē nō suscipiunt magis ⁊ minus. Alioº capit fortuna ex pte effectꝰ fortuiti. ⁊ sic ē magis in vno q̄ȝ in alio. q2 vni accidunt plures effectus fortuiti q̄ȝ alteri. Hoc āt pt ꝯtingere ex duobus. vnoº ex pte agētꝫ. ex quo em̄ effectus fortuitꝰ accidit ꝑter intentiōem. sic agenti accidunt multa a fortuna ꝑter eius intentōnem. Alioº ꝯtingit illud ex pte illoꝝ q̄ ꝯcurrūt ad actōem hōis ⁊ sunt tria. s. corpus intellectꝰ et volūtas. Ex pte corpis pt aliq̄d accidere vni quo ipse inclinet ad aliq̄d agendū. ⁊ ex illa actōne euenit aliq̄d fortuitū ꝑter intentōem. sicut si aliq̄s ex influentia corpoꝝ celestiū minuat sanguīe. minutio sanguinis ē fortuita. q2 hō ꝑ se mouet ad calorē ꝑ talē influentiam ⁊ ex tali calore euenit ꝙ minuitur sanguis Ex pte intellectus pt iteꝝ ꝯtingere. q2 boni angeli pn̄t mouere nostrū intellectum. qn̄ g̊ mouent intellectū ad aliq̄d opandū cui ꝯiūgit aliq̄d ꝑter intentōem opantis. hoc fit a fortuna. ⁊ q2 hoc nō accidit eq̄liter oib⁹. sic fortuna nō accidit eq̄liter oib⁹. Silr ex pte volūtatꝫ q̄ mouet efficaciter a deo. q̄ pt mouere volūtatem alicuius ⁊ nō alterius ad aliqd opꝰ cui accidit aliqd bonū ꝑter intentōeꝫ volūtatꝫ ⁊ hoc dr fortuna. Sicut si a deo volūtas paupis moueret ad fossionem. vbi inueniret ꝑter intentōnem eius thesaurus.

D Issert aūt qm̄ casus in amplius est q̄ȝ fortuna Quod em̄ est a fortuna est et a casu. hic aūt nō omīs a fortuna est. Fortuna q̄dem em̄ est ⁊ quod a fortuna est q̄buscunqꝫ eucōtingere vtiqꝫ inerit. ⁊ omnino actus est. Unde necesse est circa practicam esse fortunam Signum aūt est ꝙ videtur idem esse felicitati aut prope. Felicitas aūt praxis quedam est Eupraxia em̄ est. quare quibuscūqꝫ non contingit agere. neqꝫ a fortuna aliquid facere

Postq̄ȝ phs determinauit de fortuna ⁊ casu q̄ȝtū ad ea in q̄b⁹ ꝯueniunt. hic ꝯn̄r ondit drām eoꝝ ad inuicem. Et pͥmo facit hoc. scdo ostendit vbi maxime hec drā ꝯsistit. ibi Maxime aūt. Dicens pͥmo ꝙ in hoc drn̄t. q̄a casus ē in plus q̄ȝ fortuna. q2 oē qd ē a fortuna est a casu sed nō ꝯuertit Et qn̄ dr. si hoc vltimū eēt veꝝ tūc casus ⁊ fortuna nō essent distincta Dōm ꝙ casus capit dupl'r. vnoº ꝑm eius pͥmā impōem. ⁊ sic casus ꝑcat quācunqꝫ cām ꝑ accn̄s siue sit in agētib⁹ ꝑm ꝓpositū siue nō et sic est veꝝ ꝙ casus est genus ad fortunā. Alioº capit casus ꝓut ꝑcat cām ꝑ accn̄s in nō agentib⁹ ꝑm ꝓposituꝫ et sic distinguit ꝯtra fortunā. ⁊ manifestat nobis illa distinctio ꝑ vnā regulā topicā q̄ dr. Quādocūqꝫ est aliqd nomē cōe duob⁹. si tunc vni ex eis imponat spēale nomen et alteri nō. tunc alteꝝ vsurpat sibi nomē cōe tāq̄ȝ spēale q2 g̊ cā ꝑ accn̄s in agētib⁹ ꝑm ꝓpositū hꝫ nomē īpositum scꝫ fortunā. iō casus vocat cā ꝑ accn̄s in nō agentib⁹ ꝑm ꝓpositū Tunc ibi. Fortuna q̄dē. Manifestat ꝑdictā drām. Et pͥmo ondit in q̄b⁹ sit fortuna. scdo ꝙ casus est in plurib⁹. ibi Sꝫ casus est. Dicens ꝙ fortuna est in agētib⁹ ꝑm ꝓpositū. i. intellectū ⁊ voluntatē. qd ꝓbat rōe ⁊ signo. Rōne sic. in illis est fortuna in q̄b⁹ ē agere. q2 ex actione ꝓuenit eucōtingere. i. bona fortuna seu bonū ꝯtingere. effectꝰ em̄ fortuitus ꝯiūgit alicui effectui ꝑ se sicut dictū ē. sꝫ actio ē solū in hn̄tib⁹ intellectū ⁊ volūtatem. q2 agere ē ad finē dirigere. sꝫ solū hn̄tia intellectū ⁊ voluntatē dirigunt se ad finē. Alia āt aīata potius dirigūtur ex instinctu nature. ⁊ iō potius dicuntur agi q̄ȝ agere

Tunc ibi. Signū aūt. Probat idē ꝑ signū ⁊ stat in hꝫ Fortuna videt eē eadē felicitati vel ꝓpe felicitatē. sꝫ manifestū ē ꝙ felicitas solū inuenit in habentib⁹ intellectū ⁊ voluntatē. g̊ etiā fortuna. Minor ē manifesta. q2 bruta nō sunt felicitabilia. Maior ptꝫ. q2 aliq̄ dixerunt ꝙ felicitas ꝯsisteret in diuitijs. q2 g̊ dicimus illos eē fortunatos q̄ possident magnas diuitias. iō ꝑm eos fortuna eēt eadē felicitati Scdm veritatē tn̄ felicitas practica ꝯsistit in habitib⁹ prudentie ꝯiunctis ꝟtutib⁹ moralib⁹ ⁊ non pt ꝑfecte haberi absqꝫ diuitijs vel bonis fortune. q2 stꝫ multe ꝟtutes morales q̄ꝝ vsus hrī nō pt absqꝫ diuitijs. sic ē liberalitas ⁊ magnificētia. iō istoº dr fortuna eē ꝓpe felicitatē. q2 bona fortune ꝑuiūt ad felicitatē Et notāt dictū ē de felicitate practica. q2 felicitas speculatiua q̄ ꝯsistit in habitu sapīe n̄ hꝫ ordinē ad fortunā Circa qd sciēdum ꝙ duplex est felicitas. q̄dā pͥmaria ⁊ pͥncipalis que ꝑm Aresto. pͥmo ⁊ decio ethicoꝝ ꝯsistit in opatōe optime potentie circa optimū obiectū. scꝫ in cognitōne dei ꝑ intellectū. Alia est felicitas scdaria q̄ ꝯsistit in opatōne prudentie ꝑm ꝙ in ea ꝯnectunt oēs virtutes morales. et de ista verum est ꝙ est ꝓpe fortunam

Et ꝓpter hoc neqꝫ inaīatū nihil. neqꝫ infans neqꝫ bestia nihil facit a fortuna. qm̄ nō hn̄t ꝓpositum. neqꝫ em̄ eufortuniū neqꝫ īfortuniū inest his nisi ꝑm silitudineꝫ. sicut dixit Protarchus eufortunatos eē lapides ex q̄b⁹ sunt are cū honorent Copulati aūt hijs ꝯculcantur Pati aūt

a fortuna inest quodā mō ꝛ his. cū agēs aliqd circa hec agat a fortuna. aliter aūt non

Hic elicit ex p̄dictis correlarie. in qb⁹ nō ē fortuna. et dr ꝙ in inaīatis in brutis ꝛ pueris nō ē fortuna. ꝛ rō sumitur ex dictꝫ. qꝛ nō agunt volūtarie q̄si liberū arbitriū hn̄tes qd h̄ vocat ꝓpositū. Et addit ph̄s ꝙ inaīata dicunt̄ habere fortunā ſm ſilitudinē ſicut dixit Protarcus ph̄us ꝙ lapides ex quib⁹ fiunt are. i. altaria ſint bn̄ fortunati. qꝛ honorant̄ ꝛ alij lapides q̄ ponunt̄ in pauimento ſint infortunati. qꝛ calcant̄ pedib⁹. ſm ſilitudinē ad homines. qꝛ ſicut hoīes dicuntur bn̄ fortunati ſm rem qb⁹ impendunt̄ magni honores. ſic lapides dicunt̄ bene fortunati. qui honorantur.

Ar. Infantes ꝛ fatui hn̄t ꝓpositū. qꝛ hn̄t itellectū et volūtatē. ḡ in eis erit fortuna. Dōm ꝙ q̄uis habeāt ꝓpositū ſm habitū. qꝛ hn̄t potētiā intellectiuā ꝛ volitiuā. nō tn̄ ſm actū. qꝛ actu nō operant̄ ſm intellectū ꝛ volūtatē. qd ad fortunam requiritur.

Sed casus est in alijs animalib⁹ et inaīatis vt equus casu inquit venit, quoniā saluat⁹ quidem veniens. nō salutis aūt causa venit. Et tripos casu cecidit. stat quidem em̄ causa sedēdi sed nō causa sedēdi cecidit Quare manifestū est ꝙ in his que simpliciter ꝓpter aliquid fiunt cum nō accn̄tis causa fiunt. quorū extra est causa tūc a casu dicim⁹. a fortunā aūt quecūqꝫ a casu fiūt propositorū in habētib⁹ propositū

Cōsequēter oñdit ꝙ casus etiā est in alijs. dicens ꝙ casus nō solū ē in hoīb⁹ q̄ voluntarie agunt. ſꝫ etiā est in alijs aīalib⁹ ꝛ etiā in reb⁹ inaīatis. ꝛ ponit exemplum de alijs aīalib⁹. qꝛ dr ꝙ equus casu venit qn̄ salutē adeptus est nō veniens ꝓpter salutē ſꝫ vt acciperet pabulū. Alid exemplū ponit in reb⁹ inaīatis. dicens ꝙ tripeda cecidit casu. i. ꝙ sic stat ꝑ casum est. vt sit apta ad sedendū. ſꝫ illa de cā nō ceciderat vt staret apta ad sedēdū. ſꝫ qꝛ grauis et sic hoc fit ꝓprie a casu qd accidit p̄ter intentōem nature. Ex quo ꝯcludit ꝙ quandocūqꝫ alicui qd fit ꝓpter finē accidit aliqd. tūc talis effectus dr a casu. qn̄ est ī nō agentib⁹ ſm ꝓpositū. ſꝫ ē a fortuna quando fit in agētib⁹ ſm propositum.

Signū aūt est ꝙ vanum est qm̄ dicitur cum non fiat ꝓpter quod aliud illius causa vt ambulare depositionis causa est Si vero non fiat ambulanti frustra dicimus ambulasse et ambulatio vana est tamqꝫ hoc fit frustra quod aptum natum est alterius causa cum nō includit illud cuius causa erat aptum natum Quoniam si aliquis se balneatuꝫ dicat frustra quia nō deficit sol. derisio vtiqꝫ erit. nō em̄ erat hoc propter illud. Sic igitur ꝙ athomatum ſm nomen est cum ipsū ꝫ frustra fiat. cecidit em̄ nō percutiendi causa lapis. Ab eo igitur quod athomatum cecidit lapis, qꝛ cecidit vtiqꝫ a quodam et percutiendi causa

Hic manifestat qd superius posuerat. s. ꝙ casus accidat in his q̄ fiunt ꝓpter finē. Et accipit signū ab isto. q̄a vanū ꝛ frustra fiunt ꝓpter finē. ſꝫ casus videt̄ eē idē cum vano ꝛ frustra. ḡ etiā casus fit ꝓpter finē. Maior ꝓbat̄ ꝑ definitōem eius qd ē frustra. qꝛ frustra est qd aptū natum est eē alterius cā cū nō includat illud. i. attingit illd cuius erat aptū natū eē cā Sicut aliq̄s dr frustra āmbulasse post cenā si nō deposuit suꝑflua nature. qꝛ ambulatio post cenā est cā illius q̄ est frustratus Et dr notāter. qd est aptū natū eē alterius cā. qꝛ si aliq̄s dicat se eē frustratum illo fine q̄ non aptus natus est seq̄ ex aliquo opere. vt si aliq̄s dicat se frustra balneasse sine eclipsi solis. ipe ē deridendus. qꝛ ex balneatōne nō solet fieri eclipsis solis Minor ptꝫ. qꝛ casus ꝛ vanū hn̄t idē nomē apud grecos qꝛ vocant̄ antomatū. Habent em̄ in hoc ꝯuenientiā ꝙ vtrūqꝫ fit ꝓpter finē. ſꝫ differētet. qꝛ vanū est ꝓpter finem actualē quē nō attingit. sed casus nō est ꝓpter finē actualem. ſꝫ aptitudinalē quē finē aptitudinalē attingit.

Maxime aūt sepatum est a fortuna in his q̄ a natura fiunt. Cum em̄ fiat aliquid extra naturam tunc non est a fortuna sed magis ab eo qd per se frustra est factum esse dicimus Est autē et hoc alterum huius q̄dem em̄ exterius ē causa. illius vero interius Quid igitur sit per se frustra. ꝛ q̄d fortuna dictū est. ꝛ q̄d drn̄t ad inuicē.

Hic oñdit in q̄b⁹ maxime casus differt a fortuna. dicens ꝙ casus maxime est in his q̄ fiunt a natura. qꝛ bruta ꝛ inaīata agunt solum naturalr̄ in quib⁹ est casus. sed fortuna est in agentib⁹ ſm ꝓpositū. Ex quo seq̄t̄ alia drā ꝙ casus est in illis agētib⁹ q̄ꝝ p̄ncipiū agendi est intra. qꝛ natura ē p̄ncipiū agendi vel mouendi eius in quo est ſꝫ fortuna ē ī his q̄ꝝ p̄ncipiū agēdi nō ē intra. Rō est. qꝛ agētia ſm volūtatē accipiunt spēm ꝛ formā a reb⁹ ad extra. ꝛ sic dr ꝙ p̄ncipiū opatōis eoꝝ sit ad extra. Ultimo ꝯcludit ꝙ dictū est q̄d sit ꝑ se frustra. i. casus ꝛ quid fortuna ꝛ quō drn̄t ab inuicem

Ar. Principiū agendi est in agente. ꝛ sic ē ab intra ḡ etiā fortuna ē in his quoꝝ p̄ncipiū agendi ē ab intra Dōm ꝙ dupl'r dr aliqd p̄ncipiū ab intra. p̄mo qꝛ ꝯtinet̄ in agente. ꝛ sic in agentib⁹ ſm ꝓpositum p̄ncipiū agendi est ab intra. Alio° p̄ncipiū agēdi dr ab intra. qꝛ orit̄ ex intrinsecis p̄ncipijs. vel est p̄ncipium intrinsecū. ꝛ sic p̄ncipiū agendi in naturalib⁹ dr eē ab intra et in volūtarie agentib⁹ nō qꝛ p̄ncipiū agendi siue operādi in naturalib⁹ est forma subālis. ſꝫ in volūtarie agētib⁹ illud p̄ncipiū agendi est ydea ꝯcepta q̄ abstrahit̄ a re

Sed modorum causarum in q̄bus est vnde principium motus vtrū3 ipsorum est. aut em̄ eorum que sunt natura causa aliqua est. aut eorum que sunt sub intellectu causa semper est. s3 eorū multitudo indeterminata est

Postq̄ phus dixit q̄ casus ⁊ fortuna sunt cause per accn̄s. ⁊ q2 cā ꝑ accn̄s sꝑ ꝯiungit᷑ cause ꝑ se. ḡ ostendit ꝯn̄r ad qd̄ genus cause reducant᷑ Et vult phs q̄ reducātur ad genus cause efficientis. qd̄ sic ꝓbat. q2 casualia fiunt a natura. fortuita ab intellectu. ⁊ hoc p3 ex diffīa p̄us data de casu ⁊ fortuna. s3 natura ⁊ intellectus spectant ad genus cause efficientis. Minor ꝓbat᷑. q2 natura ⁊ intellectus mouent exequutiue. sed exequutiua motio spectat ad genus cause efficientis. ḡ ⁊c̄. S3 tn̄ q2 casus ⁊ fortuna sunt cause ꝑ accn̄s eoꝝ multitudo est indeterminata. vt supra dictum est.

Dī. Quare casus ⁊ fortuna nō pn̄t reduci ad alias causas. Dōm q̄ ideo. nō em̄ debēt reduci ad genus cause materialis. q2 effect⁹ fortuiti acq̄runt᷑ ꝑ actōem. s3 materia p̄iacet actōi. ⁊ sic nō pn̄t ad causaꝫ materialē reduci. Scd̄o nō ad genus cause formalis. nec etiā finalis. q2 tam forma q̄3 finis intendunt᷑ ab agente. sed effectus fortuitus nō est p̄intentus actualr̄. ⁊ sic repugnat ea reduci ad genus cause formalis vel finalis

Om̄ autem sunt casus et fortuna cause eoruꝫ quorum vtiq3 aut intellectus fiat causa aut natura. cū s᷑m accidens causa aliqua fiat horuꝫ ipsorum Nihil aūt s᷑m accidens prius ē his que sunt per se Manifestū est q̄ neq3 per accidens cā prius ē ea que est per se. posterius itaq3 est casus et fortuna et intellectu et natura Quare si q̄dē maxime celi cā est casus. necesse est prius intellectum et naturam esse et aliorū multorum ⁊ huiusmodi omnis

Hic Aresto. excludit opinionē ponentiū fortunaꝫ ⁊ casum esse cām celi ⁊ oīm mundanoꝝ. ⁊ stat reprobatio in hoc. Si fortuna eēt cā celi ⁊ oīm mūdanoꝝ. ḡ erit aliqua cā p̄or cā celi. s3 hoc ē impossibile. q2 p̄mus effectus h3 p̄mā cām. s3 celū est p̄mus effectus inter res naturales siue corporales. ḡ ⁊c̄. Maior p3. q2 fortuna ē cā ꝑ accidens ꝯiuncta cause ꝑ se sicut dictū est. s3 oē ꝑ se p̄us ē eo qd̄ est ꝑ accn̄s. ⁊ sic casum ⁊ fortunam semꝑ precedit aliqua causa per se.

Dī. Utrū illud poeticū de forma qd̄ d̄r fortunam esse deā imortalē amministrantē tꝑalia velatā linteo voluentē rotā sit veꝝ. Dōm q̄ illud poeticum p̄t dupl'r intelligi. vno° s᷑m veritatē. sic sc3 q̄ veraciter sit talis dea immortalis amministrans tꝑalia. ⁊ sic simpl'r est falsum. q2 p̄ma cā sc3 deus sicut amministrat spūalia ita ⁊ tꝑalia. s᷑m q̄ d̄r sapie. viij. Sapientia diuina attingit a fine vsq3 ad finē fortiter. ⁊ disponit oīa suauit᷑. Alio mō intelligit᷑ s᷑m apparentiā nostrā. ⁊ sic p̄t saluari. quia s᷑m nostrā apparentiā ista tꝑalia ceco mō amministrant᷑ hoīb3. q2 bonis q̄n̄q3 dant᷑ in penuria. ⁊ malis in abūdātia. ⁊ iō fortuna ea ministrans d̄r esse dea ceca siue velata linteo. quasi non cognoscens q̄b3 distribuat tꝑalia. ⁊ d̄r voluere rotā ꝓpter magnā mutabilitatē reꝝ tꝑalium. q2 sicut in rota q̄ voluit᷑ fit magna mutatio s᷑m sitū rote. ⁊ fit reditus ꝑtiū rote s᷑m eundē sitū in quo p̄us fuerant. sic etiā est multiplex mutatio in istis tꝑalib3. multi enim surgunt de pauꝑtate ad diuitias ⁊ ecōtra. S3 tn̄ s᷑m veritatē ista nō fiunt a fortuna. s3 a deo ꝓuidente ⁊ ordinante. Q3 em̄ mali q̄n̄q3 recipiunt copiā tꝑaliū ⁊ nō boni. h̄ forsan iō est. q2 tales forte sunt dānandi. quare de⁹ p̄ordinat vt recipiant premiū tꝑale ꝓ bonis q̄ h̄ fecerūt cū nullū bonū maneat irremūeratū sic nullū malū īpunitū

Que autēꝫ sunt cause. et q̄ tot sunt numero quot diximus manifestū est. tot em̄ s᷑m numerū propter quid cōprehendit. ad em̄ q̄ quid est reducitur. propter quid vltimū in immobilib3 vt in mathematicis. In definitione em̄ recti aut cōmensurati aut alteri⁹ cuiusdā reducit᷑ vltimū aut in mouentē primū. vt propter q̄d certauerūt. q̄m furati sunt. aut alicui⁹ gratia vt dominetur. aut in his q̄ fiunt materia. Q quidē igit᷑ cause he et tot sunt manifestū ē

Postq̄ Aresto. determinauit de causis ꝑ se ⁊ ꝑ accidens Hic ꝯn̄r ostendit q̄ nō sunt plures cause his q̄ dicte sunt. Et hoc ꝓbat sic. q2 tot sunt cause quot modis ꝯtingit ꝯuenienter responderi ad interrogatōnem factā per ꝓpter q̄d. q2 ꝓpter q̄d q̄rit de cā. s3 hoc ꝯtingit tm̄ quattuor modis. ḡ sunt tm̄ quattuor genera causaꝝ. Minor ꝓbat᷑ exēplariter. q2 q̄n̄q3 ꝓpter q̄d reducit᷑ ad formalē. sicut in mathematicis q̄ definiunt᷑ ꝑ formā. sic q̄ nō ꝑ materiā sensibilē. Q̄n̄q3 ꝓpter q̄d reducit᷑ ad cām efficientē vt cū q̄rit᷑. ꝓpter q̄d illi certauerunt. ⁊ rn̄det᷑. q2 furati st̄. furtū em̄ mouet aliquos ad certamē. Q̄n̄q3 reducit᷑ ad cām finalē. vt si dicat᷑. ꝓpter q̄d aliq̄ pugnant. ⁊ rn̄detur vt dominent᷑. q2 dominiū est finis belli. Q̄n̄q3 reducit᷑ ad cām materialē. vt si q̄ratur. ꝓpter q̄d est aliq̄d corruptibile. ⁊ rn̄detur q2 cōpositum est ex ꝯtrarijs

Quoniā autem cause quattuor sunt. de omnibus erit phisici cognoscere. ⁊ in om̄es inducens propter quid demonstrabit phisice materiam spēm ⁊ mouentē. ⁊ quod est cuius causa.

Ueniunt aūt tres cause in vnam multoties. Quod q̄dem em̄ q̄d est. ⁊ qd̄ cuius cā vna est. Que vero vnde motus p̄ncipium. spē eadem est his Homo em̄ hominē generat Et tenet᷑ phisicus ꝯsiderare omnino quecū3 mota mo/

uent Quecūq; aūt non. nō aūt amplius phisi/ce sunt Non em̄ in seipis habentia motū. neq; pncipium motus mouent̄ sed immobilia sunt. Unde tria negotia sunt. hec quidem circa im/mobile. alia vero circa mobile qdem incorrup/tibile at Quedā at circa mobilia corruptibilia

Postq̄ phs determinauit de causis. hic cōīr ostēdit q̄ naturalis ex oībꝫ causis demōstrat Et circa hoc pmo ponit de quo sit intentio. dicens q̄ cū quattuor sint cause sicut supra dictū est ad phisicū spectat determinare de oībꝫ istis causis ꝛ demonstrare ꝑ omnes istas causas reducendo questionē ꝓpter qd in quālibet dictaꝝ quattuor causaꝝ s. formā mouentē finē ꝛ materiā Tūc ibi Ueniunt aūt. Exeqtur ꝓpositū. ꝛ pmo pmittit qdā q sunt necessaria ad ꝓpositū oñdendū. Primū est. q̄ multotiens tres cause coincidunt. s. efficiens forma ꝛ finis. qñq; aūt due coincidūt sicut forma ꝛ finis. Sed in istis coincidentijs est drña. q2 tres cause coincidunt in vno spē ꝛ nō numero. sicut sunt efficiens forma ꝛ finis. ꝛ h pcipue in agentibꝫ vniuocis in qbꝫ agēs facit sibi silē ꝑm spē. sicut hō generat hoīem. q2 in illis forma generans ē idē spē cū forma generati q est finis generatōnis. Sz forma ꝛ finis coincidūt in vnū numero Tunc ibi. Et tenet̄ phisicus. Ponit scōm pambulū ꝛ est istud. q̄ phisicus tenet̄ ꝯsiderare qcūq; mouēt mota. si āt sint aliqua q mouēt ꝛ nō mouent̄ nō sunt phice ꝯsideratōnis. Et h iō. q2 phisicus hz ꝯsiderare de rebꝫ naturalibꝫ. sed naturalia dicunt̄ q hñt intra se pncipium motus passiue. qd g mouet ꝛ nō mouet̄ nō est res naturalis sicut est deus et sube sepate. Et iō ipius phie ꝑm tria genera rerum est triplex negociū siue studiū. q2 aliqd est circa immobile. sicut studiū metaphisice. Aliud circa mobile ꝛ incorruptibile. ꝛ illud est phisice ꝯsideratōis. sicut studiū de corporibus celestibus. Aliud est circa mobile ꝛ corruptibile. ꝛ hoc iterum pertinet ad phisicum Et non sumitur ista diuisio ꝑm diuersitatē sciaꝝ. sed ꝑm diuersitatē reꝝ extra animam existentium

Ar. Celū ꝛ aīa nobilis sunt cā efficiens istoꝝ inferioꝝ. ꝛ nō coincidūt in vnū spē cū istis inferioribꝫ. g ꝛc. Dōm q̄ duplex est cā efficiens. vna est equoca ꝛ illa nō coincidit cū alijs in vnū spē. Alia est cā efficiens vniuoca. ꝛ talis coincidit in vnum spē. sicut hō generat hoīem ꝛ forma hoīs generantis siue totius siue ꝑtis est vnius spēi cū forma hoīs geniti. Et si dicat̄. finis nō coincidit in vnum spē cū forma. q2 finis domus est inhabitatio. ꝛ forma est vnio ꝑtium domus. Dōm q̄ duplex est finis. s. finis quo ꝑuenitur ad vltimū finem et ille coincidit cū forma. q2 vnio ꝑtiū in domo est forma et etiam finis quo. Alius est finis vltimatus. vt inhabitatio ꝛ ille nō coincidit cū forma. Et drñt illi duo fines ꝑm aliqs. q2 finis q est finis generatōnis. sed finis grā cuius est finis generantis Non tñ seqtur q̄ cause formaliter ꝛ ꝓprie coincidant. quia ista est coincidentia materialis ꝛ nō formalis vt pus dictum est

Quare ꝑpter quid in materiā reducenti redditur. ꝛ in eo qd qd est. ꝛ in pmū mouens. De generatōne em̄ maxime hoc modo causas cō/siderat quid post aliquid fiat. ꝛ quid pmum fe/cit aut quid sustinuit. ꝛ sic semꝑ quod ꝯseqtur. Duplicia aūt sunt pncipia mouentia. quoꝝ al/terum nō phisicū est Non em̄ habet mot9 pn/cipium in seipo. hmōi aūt est si aliquid mouet quod nō mouetur. sicut est quod ꝛ penitus im/mobile est ꝛ omniū pmum Et quod quid est et forma. finis em̄ ꝛ cuius causa Quare quoniā natura ꝑpter aliqd ē. ꝛ hanc cognoscere oꝑtet

Hic ex pdictis suppōnibꝫ oñdit ꝓpositū. s. q̄ ad naturalem phm ꝑtinet ꝯsiderare oēs causas. ꝛ pmo probat hoc de tribꝫ causis. s. de efficiente materia ꝛ forma. scdo de fine. Intendit g talē rōnem. phs naturalis hz determinare de generabilibꝫ ꝛ corruptibilibꝫ sicut pz ex scda suppōne. q2 illa ꝓprie mouent̄. g etiā habz determinare de his que concurrunt ad generatōnem. sed tres cause concurrunt ad generatōnem. q2 oportet in generatiōne esse aliqd qd fiat post aliud. i. oportet esse formā q acqritur materie pexistenti. Scdo oportet esse aliqd qd facit generatōem. i. efficiens. Oportz etiā tercio esse aliqd qd sustineat formā. s. materia q est subiectū. ꝛ ex istis tribus causis seqtur generatū. Nō tñ oīe mouens ꝯsideratur a phisico. sed mouens motū. q2 aliqd est mouens oīno immobile. qd est pncipium oīm Tūc ibi. Et qd qd est. Ostendit q̄ ad naturalē phm spectat ꝯsiderare finem ꝛ hoc sic Forma ꝛ finis coincidunt ꝑ pmam suppositōnem. sz phisicus hz ꝯsiderare formā vt in pcedenti dictū est. g ꝛ finē. Sed q2 posset aliqs dicere q̄ ꝓpter istā rōnem phisicus nō hz ꝯsiderare finē inq̄ntum finis. addit Aresto. scdam rōnem. s. istam. phus naturalis hz ꝯsiderare naturā. sz natura agit ꝓpter finē. g habet considerare finem inquantum finis.

Et penitus reddendum propter quid. vt q2 ex hoc necesse est hoc esse Hoc autem ex h aut simpliciter est. aut sicut frequenter Et si hoc debet fieri. sicut ex ꝑpositionibꝫ conclusio. Et quoniā hoc erat. quod quid erat esse Et quia dignius est sic. non simpliciter. sed ad vniuscu/iusq; substantiam.

Hic ꝓbat scdam ꝑtē. s. q̄ phicus hz demōstrare per oēs causas. ꝛ pmo dt q̄ ꝑ oēs causas demonstrandū ē a phico. q2 ꝓpter qd ē in naturalibꝫ penit9 reddendū vlr id est ꝑ oēs causas. Deiñ ponit drām quō scz drñter ꝑ causas ꝓcedit̄. ꝛ vult q̄ si ꝓcedat̄ ex causis pōribꝫ in generatōe. s. ex materia ꝛ efficiente. tūc qñq; seqtur aliqd simplr. i. necessario. s. qñ cā hz necessariū ordinē ad effectū Exemplū de efficiente. vt sol orit̄. g dies ē. de materiali. hoc est cōpositū ex ꝯrijs. g est corruptibile. Qñq; vero seqtur frequēter qñ cā nō hz necessariū ordinē ad effectū. vt semen est. g fructus erit. pt em̄ fructus multiplr

impediri. ꝛ ğ nō seqtur necessario. Necesse ē ğ ad hoc ꝙ argumentū in illis causis valeat ꝙ cā sumať cū debitis circūstantijs vt semē nō ē ipeditū ğ fructus erit. De cā efficiente vt edificatoꝛ ē nō ipedit⁹. ğ domus pt eē Potest tñ argui in istis causis ab effectu ad cām absqꝫ circūstantijs. Dicebať notāter ex causis ꝑoꝛib⁊ in generatōe qꝛ finis ꝛ foꝛma sunt ꝑoꝛes absolute. ſꝫ efficiens ꝛ materialis sunt ꝑoꝛes in generatōe. Tūc ibi. Et si hoc. Ostendit quō phs demōstrat ꝑ cām formalē ꝛ vult ꝙ qñ demōstratio fit ꝑ cām formalē tūc seqtur effectus ex tali cā sicut ꝯclusio demōstratōis ex ꝓpōnib⁊ necessarijs ſꝫ illa seqtur ex necessitate. ğ talis effectus seqtur necessario. Scđo ostendit idē de cā finali. qꝛ ex illo qđ dignius est. i. ex cā finali. etiā seqtur effectus sic. i. ꝑ necessitatem opoꝛtet tñ finē aptari ad subam rei. ꝛ iō nō seqtur argumentū ex quocūqꝫ fine ad effectū. ſꝫ ex ꝓꝓꝛio fine. Exēplū de cā formali. ſꝑ eñ seqtur aīa ē. ğ vita vel aīatū est. vita eñ est effectus aīe in genere cause formalis intrinsece. ſꝫ in genere cause formalis formātis. vt aīa rōnalis est. ğ risibile est. De fine. quia bene seqtur inhabitatio est. ergo domus est

Nr. Utrꝫ naturał phs habeat oīa genera causaꝝ ꝯsiderare ꝛ ꝑ eadē demōstrare. Dōm ꝙ sic et rō est. qꝛ q̄libet scia hꝫ ꝯsiderare illa q̄ spectant ad constitutōem sui subiecti. qꝛ q̄libet scia est ꝑncipałr de subiecto. ſꝫ subiectū naturalis phie qđ est ens mobile dependet ex quattuoꝛ causis. igiť ꝛc. Patet ꝑmo minoꝛ de materia. qꝛ oē mobile necessario hꝫ materiā. qꝛ qđ est mobile est in potētia ad formā q̄ acq̄riť ꝑ motū. ſꝫ potentia sumitur a materia. Scđo dependet a forma. qꝛ motus nō est illius qđ est in potētia simpłr cuꝫ moueri ꝑsupponat esse qđ est veꝝ de motu accñtali. ꝛ sic dependet motus a forma sicut a ꝑncipio. ſꝫ loquēdo de motu subali tūc motus est ad formā subalem sicut ad terminū. ꝛ sic motus dependet a forma sicut a termino. Tercio dependet ab efficiente. qꝛ motus est actus mobilis a mouente. nihil eñ seipm reducit de potentia ad actū. Et qꝛ oē agens agit ꝓpter finē sic motus dependet in oꝛdine ad finē. Ex eadē rōne hꝫ ꝑ oīa genera causaꝝ demonstrare. Patet qꝛ hꝫ definire ꝑ oīa genera causaꝝ. ergo etiā demōstrare. Añs ꝓbať. qꝛ oēs cause ꝯcurrūt ad ꝯstituendū ens mobile. vt statim dictū est. ğ opoꝛtꝫ ens mobile definiri per oēs causas. ꝯña tenet. qꝛ mediū demonstratōis ē definitio. quare ſꝑ eo mō quo aliq̄d definiť. etiā sibi demonstrātur passiones in esse. ꝛ hoc ē qđ đꝛ scđo posterioꝝ. ꝙ idē sunt qđ q̄d ē ꝛ ꝓpter q̄d. Ex isto ptꝫ dꝛña tā definitionuꝫ q̄ꝫ demonstrationū in metaphisica mathematica ꝛ phisica. qꝛ metaphisic⁹ definit ꝛ demonstrat ꝑ tres causas. Mathematicus ꝟo definit ꝛ demonstrat ꝑ vnā cām. s. formalē. phisicus aūt ꝑ oēs causas. cui⁹ rō dicta ē in ꝓhemio huius.

Notandū Qꝫ duplex ē demōstratio. q̄dā ē simpłr ꝑfecta. ꝛ talis ꝓcedit ꝑ oēs causas in phisica. Alia ē imꝑfecta. ꝛ talis pt ꝓcedere ꝑ vnā tm̄ vel ꝑ aliquas ꝛ nō oēs. Patꝫ. qꝛ oīs syllogismus ꝛ ꝑ ꝯñs demōstratio denominať a medio. qñ ğ medium demonstratōnis est definitio simpłr perfecta. vocatur demonstratio simpliciter perfecta ꝛ datur per oēs causas. qñ ꝟo ē definitio imꝑfecta. demōstratio vocať imꝑfecta q̄ dať ꝑ aliquas causas vel ꝑ vnā tm̄. Et ꝯtingit dupłr arguere ꝑ vnā cām. vno° ꝓcedēdo a causa ad effectū. Alio° ꝓcedendo ab vna cā ad aliā. Primo° ꝯtingit arguere a causis ꝑoꝛib⁊ ꝛ a causis posterioꝛib⁊ in generatōe. sicut patuit circa textum. Sꝫ scđo mō qñ scꝫ arguiť ab vna cā ad aliā. tunc cā q̄ est ꝑoꝛ ꝛ ꝑfectioꝛ est ꝑncipiū demōstrandi alias causas minus ꝑfectas. ꝛ sic finis demonstrat oēs alias Et hoc est qđ infra đꝛ in scđo huius. ꝙ rō necessitatis in oīb⁊ alijs causis sumiť a fine. Potest etiā illo mō forma demōstrare materiā. qꝛ ē dignioꝛ materia. ꝛ sic ꝯsueuimus dicere ꝙ definitio formalis ē ꝑncipiū demonstrādi definitōem materialē

Nr. Metaphisicus hꝫ ꝯsiderare de causis oīb⁊ vt ptꝫ scđo metaphisice. ğ nō phisic⁹. Dōm ꝙ cā capiť dupłr. vno° ꝓm suā transcēdentiā. ꝛ sic ē trāscendens naturā. cū etiā ꝯueniat ꝑmo enti. ꝛ sic determinare de causis spectat ad metaphisicū. Determinat eñ de causis entis ꝓm ꝙ hmōi. ꝛ iō determinat etiā de causis q̄ sunt cause entiū in cōmuni. Alio° capiť cā ꝯtracte ꝓm ꝙ ꝯtrahitur ad res generabiles ꝛ coꝛruptibiles. ꝛ sic phisicus hꝫ ꝯsiderare de causis. Et hoc ē qđ ꝑus dictū est in textu. ꝙ phisicus vult determinare de causis generatōnis ꝛ coꝛruptōnis.

Nr. Nō oēs cause valent ad demonstrandū ergo phisicus nō hꝫ demōstrare ꝑ oēs causas Añs ꝓbať. qꝛ materia nō ē ꝑncipiū cognoscēdi eo ꝙ ē in potētia. Etiā aliq̄ cause sunt extrinsece sicut efficiens ꝛ finis. ſꝫ definitio q̄ est mediū demonstrandi dꝫ dari ꝑ intrinseca. Dōm ꝙ materia capiť dupłr. vno° ꝓm se ꝛ absolute. ꝛ sic nō ē ꝑncipiū cognoscēdi. Alio° ꝓm ꝙ substat forme. ꝛ sic siť cū forma ē ꝑncipiū cognoscendi ꝛ etiā demōstrandi. Ad scđm đꝛ ꝙ dupłr aliq̄d est intrinsecū alteri. vno° ꝓm subam. ꝛ sic materia ꝛ forma sunt cause itrinsece ip̄i effectui. qꝛ ex ip̄is ꝯstituiť effectus. Alio° aliq̄d est intrinsecū ꝓm virtutē. ꝛ sic efficiens ꝛ finis q̄ ꝓm substantiā sunt extrinsece. dicunť etiaꝫ intrinsece. Uñ qꝛ ex virtute alicuius rei aliqñ res cognosciť. sic ex cā finali et efficiente pt res cognosci. q̄uis nō ita ꝓꝓꝛie sicut ex materia ꝛ forma. que essentiam rei ꝯstituunt.

Dicendū q̄dē igitur ꝑmum. qm̄ natura eoꝝ que sunt propter hoc causaꝝ est. postea de necessario. quō se habeat in phisicis. In hanc eñ cām inducunt oēs qm̄ calidum hmōi aptū natum est ꝛ frigidū. vnūqđqꝫ eñ talium hec ex necessitate sunt ꝛ fiunt ꝛ nata sunt. Et nāqꝫ etsi aliā cām dicunt quācunqꝫ tangentes se gaudere sinunt. Hic q̄dem ꝯcoꝛdiam ꝛ discoꝛdiā. ille vero intellectū. Habet aūt oppōnem ꝙ prohibeat naturā non ꝓpter hoc facere. neqꝫ quia melius sed sicut pluit iuppiter nō vt frumentū augmentet. sed ex necessitate. Sursum eñ ductam aquā ꝯgelari opoꝛtet. ꝛ ꝯgelatā aquā liq̄factā deoꝛsum venire. Augeri aūt cum hoc fiat

accidit frumentū Silr̄ si pdit̄ frumentū in area. non huius causa pluit vt perdatur. sed hoc accidit. quare q̄dem phibet sic ꝛ partes se habere in naturam vt dentes ex necessitate anteriores q̄dem acutos aptos ad diuidendū. maxillares aūt latos ꝛ vtiles ad ꝯterendū cibum qm̄ non ꝑpter hoc fieri. sed simul euenire. Similr̄ autē est de alijs ꝑtibus in q̄bꝫ videt̄ eē qd̄ ꝑpter hoc

Postq̄ phs determinauit ꝛ ōndit ꝙ naturalis definit ꝛ demōstrat ꝑ oēs cās. h̄ manifestat q̄dā q̄ supposuerat. s. ꝙ natura agat ꝑpter finē ꝛ ꝙ in q̄busdā necessariuꝫ nō fit ex causis p̄oribꝫ in eē q̄ sunt mouēs ꝛ materia. ſꝫ ex causis posterioribꝫ q̄ sunt forma ꝛ finis. Et circa h̄ p̄mo subiūgit rōem determinādi. ꝛ d̄r ꝙ antiq̄ phi reducunt oēm necessitatē q̄ ē in rebꝫ naturalibꝫ ad materiā. sicut si q̄rat̄ ab eis q̄re dētes anteriores in ore aīalis sunt acuti. et posteriores sunt obtusi. dicūt q̄ꝛ anteriores hn̄t parū de materia ꝛ posteriores multū. Et si aliq̄ antiq̄ videbant̄ tangere cām efficientē. sicut Empedocles litem et amicitiā ꝛ Anaxagoras intellectū segregātē a chaos cōfuso. tn̄ de h̄ d̄r Aresto. nō hn̄t gaudere. q̄ꝛ imꝑfecte tangebant cām efficientē. q̄ꝛ lꝫ ponebāt causas efficiētes in ꝯstitutōe mūdi. tn̄ in ꝯstitutōe ꝑtiū mūdi nō posuerunt causas efficiētes Tūc ibi. Hꝫ āt. Aresto. ponit motiuū antiq̄ꝝ q̄re dicebāt naturā nō agere ꝑpter finē. ꝛ arguebant sic. Si natura ageret ꝑpter finem tunc ageret qd̄ melius est. sed non semꝑ agit quod melius est. ergo nō semper agit ꝑpter finem. Maior est nota. quia finis et bonū coincidūt. Minorē ꝓbat. q̄ꝛ si Juppiter. i. deus vel natura vl̄is pluat tūc q̄nq̄ ex illa pluuia aliqd̄ malū ꝯtingit. s. destructio frumētī. q̄ꝛ si frumēta sint collecta in aceruo ꝛ pluuia adueniat frumenta destruunt̄. Et q̄ vlteri⁹ ꝯcludūt nccītatē eē ex materia ꝛ ita dicūt pluuiā cadere deorsuꝫ. q̄ꝛ ē grauis. ꝛ āteriores dētes dicūt eē acutos. q̄ꝛ hn̄t paꝝ de materia Et q̄ꝛ Arꝫ. expsse ifra non soluit h̄ argumētū q̄uis iplicite. iō dd̄m est ꝙ natura sꝑ agit qd̄ meli⁹ ē in effectu vl̄i ꝛ ꝑ se. lꝫ nō in ꝑticulari et ꝑ accn̄s. ꝛ sic oꝑtet causas effectibꝫ ꝓportionari. vt sup̄ dictū ē. cū em̄ actio nature nō ordinet̄ ad vnū effectū tm̄. g̃ sufficit ꝙ natura in vl̄i effectu agat qd̄ meli⁹ ē. ꝛ iō q̄uis ꝑ pluuiā in h̄ aceruo frumēta destruant̄. tn̄ alia terrena sentia ꝑ illā generant̄ ꝛ ꝯseruant̄. ꝛ sic natura non sꝑ agit qd̄ meli⁹ ē in ꝑticulari effectu. sed in vl̄i. Et q̄uis effectus accidant in rebꝫ ex dispōe materie. tn̄ oportet p̄ter materiā aliā inuenire cām. q̄re materia sic ē disposita. exempli grā. dētes anteriores sunt acuti. q̄ꝛ paꝝ hn̄t de materia. ſꝫ cā illi⁹ dispōis materie vlterius resoluit̄ ad fineꝫ vt scꝫ diuidant cibum. ſꝫ posteriores sunt lati vt ꝯterant cibū. vn̄ seq̄t̄ ꝙ materia cum dispōne bene ꝯcurrit. ſꝫ nō est causa talis dispositōnis

Ubicūq̄ em̄ oīa accidunt sicut si ꝑpter hoc fiant Hec q̄dem saluata sunt ab eo qd̄ ꝑpter se vanū ꝯstantia apte Quecunq̄ vero nō sic ꝑdita sunt ꝛ ꝑduntur queadmoduꝫ Empedocles dixit bouigenas ꝛ viripies Ratio q̄dem igitur quare vtiq̄ deficiet aliquis hec est. ꝛ si aliqua alia huiusmodi est.

Hic excludit obiectōem q̄ posset obijci ꝫ antiq̄s et est ista. q̄ꝛ nos videmus ꝙ in rebꝫ naturalibꝫ frequenter res eueniunt ſm̄ ꝙ est meli⁹. ꝛ multe vtilitates ꝯsequūtur dispōes reꝝ naturaliū ꝛ eoꝝ actōes. g̃ videt̄ natura agere ꝑpter finē. Respondet Aresto. iuxta eoꝝ opinionem ꝙ vtilitates ꝓuenientes ex actiōe reꝝ naturalium sunt ꝑ accn̄s. ꝓueniunt em̄ tales dispōnes vt res saluent̄ et nō ex fine aliq̄ intento. q̄ꝛ nisi taliter res euenirent nō ꝑmanerēt. Et sic Empedocles dixit ꝙ in p̄ncipio constitutōis vniuersi fuerūt ꝓducta q̄dā ꝓ media ꝑte boues ꝛ ꝓ media ꝑte hoīes vel etiā ꝓ media ꝑte vipere ꝛ ꝓ alia media ꝑte hoīes. ꝛ q̄ꝛ nō fuit dispositio debita ꝑtiū nccē fuit ꝙ talia corrūꝑent̄ ꝛ nō generarēt sibi silē Et iō dispōnes facte in rebꝫ fuerūt ꝑpter ꝯsistentiā reꝝ ꝛ nō ꝑpter vtilitatem aliquam vel finem

Sed impossibile est ista hūc habere modū hec quideꝫ em̄ et q̄cūq̄ sunt a natura aut semper sic fiunt. aut sicut frequenter. Sed eoꝝ q̄ sunt a fortuna ꝛ per se vano nihil. neq̄ em̄ a fortuna neq̄ a casu videt̄ pluere multotiēs in hyeme. sed forte sub cane Neq̄ cauma sub cane sed sub hyeme Si igitur a casu videntur aut propter hoc esse. sed nō possibile est h̄ esse neq̄ a casu neq̄ ꝑ se a vano. ꝑpter aliq̄d vtiq̄ erūt. Atuero natura sunt hmōi alia. queadmodū et ipi firmabāt hoc dicētes. Est itaq̄ qd̄ ꝑpter aliq̄d in his que natura fiunt et sunt Amplius in quibusdā finis aliquis est. huius causa agitur qd̄ prius et quod consequēter. Ergo sicut agitur sic aptum natū est. et sicut aptum natum est sic agitur vnū quodq̄ si non aliquid impediat. agitur aūt propter hoc et qd̄ aptū natū est itaq̄ huius causa. vt si domus esset eorum que natura fiunt. sic vtiq̄ facta esset sicut nunc ab arte est. Si āt q̄ natura nō solū natura ſꝫ arte fierent. silr̄ vtiq̄ fierent ſm̄ ꝙ apta nata sunt. ꝑpter ergo alteꝝ alteꝝ. Oīno āt ars alia q̄dē ꝑficit qd̄ natura non p̄t oꝑari. alia vo imitat̄ Si igit̄ q̄ sunt ſm̄ artē ꝑpter hoc sunt. manifestū quot ꝛ q̄ sunt ſm̄ naturā. Silr̄ em̄ se hn̄t in his q̄ sunt

ꝭm artē. ꝛ in his q̄ ꝭm naturā posteriora ad p̊ora. Maxime aūt manifestū est in aīalibꝫ aliorum q̄ neqꝫ arte neqꝫ q̄situra neqꝫ deliberatura faciunt. Un̄ dubitabāt q̄dā vtꝝ intellectu aut q̄dā alio opant̄ aranee ꝛ formice ꝛ hmōi. Paulatim āt sic p̄cedenti ꝛ in plantis apparet expediētia q̄dā facta ꝑpter finē. vt folia ꝑpter fruct⁹ cooperimentū. Quare si natura facit ꝛ ꝑpter hoc yrūdo nidū ꝛ aranea telā. ꝛ plante folia grā fructuū. ꝛ radices nō sursum ꝫ deorsum grā vegetandi. Manifestū ꝙ cā hmōi ē in his q̄ natura fiunt ꝛ sunt. Et qm̄ natura duplr̄. alia q̄dē sicut materia. alia ṽo sicut forma. finis āt hec est. ꝑpter finē āt alia sunt. hec vtiqꝫ erit cā cui⁹ grā

Posita opinione ꝛ rōne dicentiū naturā nō agere ꝓpt̄ finē. h̄ p̄ñr iprobat eā. Et p̄mo ꝑ rōnes ꝓprias. scd̄o per rōnes sumptas ab his ex q̄bꝫ aduersarij p̄riū oñdere nitebant̄. ibi. Peccatū āt fit. Circa p̄mū ponit q̇nqꝫ rōes quaꝝ p̄ma ē talis. oīa q̄ fiūt. fiunt a casu vel ꝓpter finem ꝫ multa fiunt in naturalibꝫ q̄ nō fiūt a casu. ḡ fiūt ꝓpter finē. Minor pꝫ. qꝛ q̄ fiūt a casu fiūt extra sꝑ ꝛ frequēter ꝫ q̄ fiūt ꝭm naturā. fiūt sꝑ ꝛ frequēter. sicut frequēter hō generat hoīem. ꝛ asinus asinū. etiā hō frequēter generatur cū q̇nqꝫ digitis in vna manu. Et qn̄ dr̄. illa q̄ fiūt a casu fiūt ꝓpter finē. qꝛ ponit̄ in definitōe casus ꝓpter h̄. Dōm ꝙ duplr̄ aliq̄ fiūt ꝓpter finē. vno° ꝓpter finē actualiter intentū ꝛ sic casualia nō fiūt ꝓpter finē. qꝛ fiūt p̄ter intentōem. Alio° aliq̄ fiūt ꝓpter finē aptitudinalr̄. qꝛ. s. efficiens egisset ꝓpter finē si p̄sciuisset illū euentū effect⁹ futuri. ꝛ sic casualia ꝛ fortuita fiūt ꝓpter finē. Tūc ibi Ampli⁹ in. Ponit̄ scd̄a rō q̄ p̄mo p̄supponit vnū. s. ꝙ vbicūqꝫ agit aliq̄d ꝓpter finē tā p̊ora q̄ posteriora agūt̄ grā finis. Tunc sic arguit̄. vnūq̄dqꝫ agit̄ naturalr̄ sicut aptū natū ē agi. ꝫ naturalia sic naturalr̄ agunt̄. vt tēdāt in aliquē finē. ḡ natura agit ꝓpter finē. Maior pꝫ. qꝛ nisi aliq̄d ageret̄ sicut aptū natū ē agi. tūc ageret̄ violente. Exēpli grā. qn̄ lapis mouet̄ deorsum. tūc agit̄ sicut aptus natus ē agi. q̄re agit̄ naturalr̄. Si āt moueat̄ sursum tūc nō agit̄ sicut apt⁹ nat⁹ ē agi. ꝛ ḡ agit̄ violēte. Minor ꝓbat̄. qꝛ naturalia hn̄t naturalē inclinatōem ad suos fines. sicut lapis ad locū deorsum. ꝛ ignis sursum. Et hoc iō p̄tingit. qꝛ vbicūqꝫ ē aliq̄s finis ibi p̊ora ꝛ posteriora agunt̄ ꝓpter finē. cū ḡ naturalia habeāt aliquē finē. iō dicendū ē ꝙ ꝓpter illū agāt. Et hoc declarat Aresto. ꝑ exemplū tā in natura q̄ in arte. Tūc ibi. Mino āt. Ponit̄ tercia ratō. ꝛ est ista. Ars agit ꝓpter finem sicut domificator ꝓpter domū. ꝛ medicus ꝓpter sanitatē. sed ars imitat̄ naturā. ḡ natura etiā agit ꝓpter finē. Maior pꝫ. qꝛ ars hꝫ determinata istrumēta in actionibꝫ suis. sicut dictū dictū ē de domificatore ꝛ medico. Minor patꝫ. qꝛ aliq̄ sunt q̄ silr̄ fiunt ab arte ꝛ natura. ꝛ in illis ars eodem mō ꝓducit effectum sicut natnra. Tūc ibi. Maxime aūt. Ponit quartā rōnem q̄ ē ista. aliq̄ sunt entia pure naturalia nō hn̄tia itellectū nec volūtatē. ꝛ tn̄ agūt ꝓpt̄ finē. ḡ natura agit ꝓpter finē in ꝓducēdo reꝝ naturalium subas. Seq̄la ꝓbat̄. qꝛ q̄ frequent̄ vel sꝑ eodē mō fiūt. fiunt ꝓpt̄ finē. ꝫ multa naturalia ꝓducūt suos effect⁹ eodem mō. sicut yrūdo sꝑ eodē mō facit nidū ꝛ aranea telam. ꝛ plante eodē mō ꝓducūt ramos folia ꝛ fructus. ḡ natura in illis agit ꝓpter finē ꝛ nō a casu. qꝛ casus ē extra sꝑ ꝛ frequēter. Tūc ibi. Et qm̄. Ponit q̇ntā rōnem q̄ stat in hoc. forma ē finis materie. ꝫ materia agit ꝓpt̄ formam. ḡ natura agit ꝓpter finē. Maior patꝫ. qꝛ materia disponit̄ vt forma introducat̄. ꝛ iō finis materie sumit̄ a forma. sicut dictū ē. Minor pꝫ. qꝛ generatio naturalr̄ est ad hoc vt forma acquiratur materie

Peccatū āt fit ꝛ in his q̄ sunt ꝭm artē. Scripsit eīm nō recte gramatic⁹. ꝛ potauit medic⁹ nō recta potione. Quare manifestū ē ꝙ p̄tingit in hijs q̄ ꝭm naturā sunt. Si igit̄ sunt q̄dā ꝭm artem in q̄bꝫ q̄d recte fit ꝑpter aliq̄d fit. in q̄bꝫ āt peccat̄. alicui⁹ grā agunt̄. ꝫ fallit̄. silr̄ vtiqꝫ et in phisicis. Et mōstra sunt peccata illi⁹ q̄d ꝑpter aliq̄d ē. In substātijs ḡ q̄ sunt ex p̄ncipio boūigena si nō ad aliquē terminū ꝛ finem possibilia erāt venire. corrupto p̄ncipio aliq̄ facta sunt sicut nūc seminē. Ampli⁹ necē ē semen fieri primum. ꝫ nō statim aīalia. ꝛ molle vere p̄mū q̄d semen erat. Ampli⁹ ꝛ in plātis inest q̄d ꝑpter hoc min⁹ āt dearticulatū ē. vtꝝ igit̄ in arboribꝫ fiant sicut bouigene ꝛ viriperie. sicut vitigene et oliuipe aut nō. Incōueniens eīm ē ꝫ tn̄ oportuit. siq̄dē in aīalibus est. Adhuc oportebat et in seminibꝫ fieri vt contingit

Postq̄ ph̄s oñdit ꝑ ꝓprias rōes ꝙ natura agit ꝓpt̄ aliq̄d. h̄ intēdit hoc manifestare remouēdo tria motiua antiq̊ꝝ q̄bꝫ mouebāt̄ dicere naturā nō agere ꝓpt̄ finem. Quoꝝ p̄mū ē. ꝙ in naturalibꝫ accidūt mōstra ꝛ defect⁹ nature. ꝫ nō p̄t dici ꝙ natura agat ꝓpt̄ peccata ꝛ mōstra siue defect⁹. ḡ nō agit ꝓpter finē. Cōtra h̄ motiuū ꝓcedit Aresto. q̄ttuor rōnibꝫ. p̄ma ē. ars manifeste agit ꝓpt̄ finē. qꝛ ars intēdit aliq̄nē finē. sicut domificator domū. ꝫ manifestū ē ꝙ in arte fiūt peccata. qꝛ qn̄qꝫ artifex intēdit aliq̄d ꝓducere q̄d tn̄ nō ꝓducit. aut ex defectu materie aut instrumētoꝝ. Si ḡ ex h̄ nō ipedit̄ ars q̇n agat ꝓpter finē. qꝛ deficit a fine. ḡ silr̄ erit in natura. Et sic istō motiuum icludit oppositū opinionis antiq̊ꝝ. qꝛ bn̄ seq̄tur. natura deficit a fine ꝓducēdo mōstra. ḡ agit ꝓpter finē. qꝛ vbi nō potuit eē habit⁹. ibi nō p̄t eē p̄uatio. ḡ ꝑ oppositū vbi ē p̄uatio. ibi nat⁹ ē eē habitus. si ḡ natura deficit a fine. ḡ agit ꝓpter finē. Tūc ibi. Ampli⁹ necē. Ponitur scd̄a rō q̄ ē ista. vbicūqꝫ sunt determiata p̄ncipia ꝛ determinat⁹ ordo ꝓducēdi. ibi intēdit̄ determinat⁹ finis. ꝫ in

naturalib⁊ ꝑcipue in generationib naturaliũ sunt determinata ꝑncipia. ⁊ determinat⁹ ordo ꝓducẽdi. ḡ intẽdit in eis determinat⁹ finis. Maior patz. q̄ nisi intẽdat determinat⁹ finis tũc poterãt capi q̄cũq̧ indeterminata media. q̄ alia media inducũt aliũ finẽ. vt q̄ vult parare domũ hʒ alia media q̄ꝫ volens parare scamnuz aut phialã. Minorẽ ꝓbat exẽplariter. q̄ semẽ aïalis nõ statim ẽ aïal. sʒ ẽ in ꝑncipio molle. ⁊ tandẽ induratur ad ossa ⁊ carnes. ⁊ sic ẽ ibi determinat⁹ ordo ꝓducẽdi. Tũc ibi Amplius ⁊ in plãtis. Ponitur tercia rõ q̄ stat in h. si natura non agit ꝓpter finẽ. q̄ q̄nq̧ deficit a fine. ḡ in illis in q̄b natura min⁹ videtur agere ꝓpter finẽ erit maior defectus sicut in plãtis. sʒ h ẽ falsum. q̄ ſm Empedoclẽ non inueniuntur monstra in plãtꝭ sicut in aïalib. q̄ ipe dixit ꝙ in ꝑncipio fuerũt facta aïalia q̄ fuerũt ꝓ media pte vipere. ⁊ ꝓ media pte hoïes. sic ãt nõ ẽ de plãtꝭ. q̄ nõ posuit vitigenas vel oliuiperas Tũc ibi. Adhuc oportebat Ponitur quarta rõ q̄ stat in h. si natura in semine nõ ordinaret semẽ ad dterminatũ finẽ. tũc naturalr ex vno semine fieret q̄dcũq̧ aïal. q̄ natura nõ plus ordinaret hoc semen ad vnũ aïal q̄ꝫ ad aliud. sʒ ad sensum videm⁹ oppositũ. ḡ natura agit ꝓpter finem.

Omnino ãt destruit sic dicẽs Que natura quidem sunt vel ſm naturã. Natura em̃ q̄dẽ sunt. q̄cunq̧ a quodã in seipis ꝑncipio ꝯtinue mota accedũt ad aliq̄ẽ finẽ. Ab vno q̄q̧ ãt nõ idem vnicuiq̧ neq̧ ꝯtingens. sp tñ in eundẽ finẽ aptum natũ ẽ venire. nisi aliq̄d ipediat. Q̄d ãt ẽcũius cã. ⁊ q̄d propter hoc fieret vtiq̧ a fortuna. sicut dicim⁹ a fortuna venit extrane⁹ ⁊ balneat⁹ abscesserit. cũ tãq̧ propter hoc hec veniẽs egerit nõ propter hec ãt venit. sʒ h ſm accñs. fortune ãt ẽ causaꝝ q̄ sunt ſm accñs. queadmodum ⁊ ꝑus diximus. Sʒ cũ h sp aut sicut frequẽter fiat nõ ſm accidens. neq̧ a fortuna est. In phisicis ãt semp sic est. nisi aliq̄d impediat.

Hic excludit scd̄m motiuũ antiq̄ꝝ q̄ eis videtur ꝙ natura nõ agat ꝓpter finẽ Et ẽ istd̄. q̄ dicebãt ꝙ illa q̄ fiũt in natura ꝓuenire ex ꝑorib causis. s. agẽte ⁊ materia Sʒ ꝯ h d̄r phs. ꝙ ille q̄ d̄r naturã nõ agere ꝓpter finẽ oĩno destruit naturã. i. rẽ naturalẽ. ⁊ h ꝓbat ꝑ definitiõem eoꝝ q̄ dicuntur eẽ ſm naturã. q̄ ſm naturã dicuntur illa eẽ q̄cunq̧ ab aliq̄ ꝑncipio intrinseco determinato mouentur ꝯtinue q̄usq̧ deueniatur ad aliq̄ẽ finẽ determinatũ. Si ḡ tollatur finis a reb naturalib. tũc nulla dicerentur ſm naturã esse q̄d ẽ ĩpossibile. Et addit Aresto. ꝙ si finis eẽt ꝯtingẽs et ĩdeterminat⁹. tũc naturalia fierẽt a casu. q̄ casualia dicũtur q̄ nõ determinãtur ad aliq̄ẽ finẽ determĩatũ. sʒ accidũt ꝑter intẽtiõem agẽtꝭ Et ponit ĩ lr̃a exẽplũ de balneato ꝑ accñs in aliq̄ loco. q̄ hoc sibi accidit a fortuna. sed si ei sp aut frequẽter hoc accidat. tũc nõ d̄r eẽ a fortuna. Sʒ in rebus phisicis nõ est ꝑ accñs sed semꝑ.

Incõueniens ãt ẽ nõ opinari propter aliq̄d fieri. nisi videatur mouẽs deliberatiuũ ⁊ tñ ars quidem nõ deliberat Et nãq̧ si eẽt in ligno nauis factiua. silr vtiq̧ natura fecisset Quare si in arte inest propter q̄d ⁊ in natura inest. Manifestũ ẽ ãt maxime cũ aliq̄s medicat⁹ fuerit ipe seipm. huic q̄dẽ assimilatur natura Q̄ q̄dẽ igitur cã sit natura. ⁊ sit sicut propter aliquod manifestũ est

Hic excludit terciũ motiuũ antiq̄ꝝ q̄ videbatur eis naturã nõ agere ꝓpter finẽ. ⁊ fuit istud. h nõ agit ꝓpter finez q̄d nõ deliberat de fine. sed natura nõ deliberat de fine. ḡ ⁊c. Respõdet Aresto. ꝙ h incõueniẽter d̄r. q̄ sunt multa q̄ fiũt ꝓpter finẽ. ⁊ tñ nõ deliberant de fine. sicut ars agit ꝓpter finẽ. ⁊ tñ non deliberat. si em̃ sit aliq̄s ꝑfectus artifex tunc absq̧ deliberatõne agit opera artis. Unde natura videtur differre ab arte in h. q̄ natura ẽ ꝑncipiũ ĩtrinsecũ agẽdi ꝓpter finẽ. sʒ ars ẽ ꝑncipiũ extrinsecũ. Si ãt ars fieret intrinseca ipi materie artificiali. tũc etiã ars fieret natura Et h maxime manifestũ ẽ in arte q̄ ẽ in eo q̄d mouetur. lʒ ꝑ accñs sicut pʒ de medico q̄ medicatur seipm. huic em̃ arti maxime assimilatur natura. Quare d̄r doctor sanctus ⁊ ẽ notabile v̄bũ ꝙ natura nihil aliud sit q̄ꝫ ratõ cuiusdã artꝭ. s. diuine idita reb q̄ ipe res mouentur ad finẽ determinatũ Sicut si artifex factor nauis posset lignis tribuere ꝙ ex seipis mouerentur ad nauis formã inducendã Ultimo ãt epilogãdo d̄r manifestũ esse ꝙ natura sit cã et ꝙ agat ꝓpter aliquid

Ar. Ars ẽ in artifice. ḡ erit ꝑncipiũ intrinsecum. Dõm ꝙ duplr aliq̄d d̄r ĩtrinsecũ. vno° q̄ q̄cũq̧ mõ subiectatur in eo in q̄ ẽ. ⁊ sic etiã ars ẽ aliq̄d intrinsecũ. Alio° d̄r aliq̄d ĩtrinsecũ. q̄ ẽ ꝑs intrinseca. ⁊ sic natura d̄r ĩtrinseca in ordine ad illa in q̄b ẽ. q̄ materia et forma sunt natura. ⁊ sunt ꝑtes intrinsece illius cuius sunt materia ⁊ forma.

Ar. Artifex sepe deliberat de operib artis. ḡ ⁊c. Dõm ꝙ notãter d̄r phs ꝙ ars nõ deliberat. q̄ ars facit formã artꝭ ſm ꝑfectã ei⁹ rõem. q̄ habita nõ fit deliberatio de opib artis. sʒ artifex facit aliquem habẽtẽ talẽ formã. siue ꝑfecte siue imꝑfecte. ⁊ iõ artifex ꝓpter imꝑfectõem p̃t deliberare sicut imꝑfectus citharoeda deliberat in tangendo cordas.

Ar. Utrũ natura agat ꝓpter finẽ Dõz ꝙ sic. cuius rõ ẽ. q̄ in causis subordinatꝭ si abstrahatur ꝑma cã. necc̃e ẽ oẽs scd̄as cãs subtrahi. sʒ finis ẽ ꝑma cã ḡ subtracto fine in reb naturalib nõ erit aliq̄ causalitas in eis. ⁊ sic auferetur oïs mutatio reꝝ naturaliũ q̄d ẽ ꝯ sensum. A fine em̃ mouetur efficiẽs ⁊ efficiẽs mouet materiaz ad formã. Itẽ scd̄o. si nõ intẽderet natura finẽ nõ posset dari cã q̄re natura plus ageret ꝑ ista media q̄ꝫ ꝑ alia. vt pʒ ex dictꝭ. Est tñ ꝯsiderandũ ꝙ natura nõ eodẽ mõ agit ꝓpter finẽ in singulis. ptʒ. q̄ aliq̄d d̄r agere ꝓpter finem inq̄ꝫtũ determinatur ad finẽ. sʒ triplr aliq̄ determinãtur ad finẽ. ḡ triplr agũt ꝓpter finẽ. Maior ẽ manifesta q̄ agere ꝓpter finẽ ẽ se ad talẽ finẽ determinare. Minor ꝓbatur. q̄ vnus mod⁹ determinatõis ẽ pure actiu⁹. q̄ñ scʒ agẽs seipm determĩat ad aliq̄d agẽdũ ꝑ liberã electõez ⁊

cū electio sit actꝰ volūtatis ⁊ intellectꝰ. iō opꝫ ꝙ tal' modus solū sit in habētib⁹ itellectū. Determiare eñ se ad finem ē cognoscere ordinatōem finis ad media. H āt solū ē in hñtib⁹ actū itellectꝰ cuiꝰ ē ordinare. Scōs modꝰ ē ꝑtim actiuꝰ ⁊ ꝑtim passiuus. q2 fit ꝑ occursum determinati obiecti. ad cuiꝰ pñtiā mouet᷑ aliq̄d naturali instinctu ad ꝓsequutōem vel fugā illiꝰ. Et iste modꝰ ē in aīalib⁹ brutꝭ. ⁊ ꝺ2 actiuꝰ ex ꝑte ipius obiecti qꝺ mouet sensum ipius aīalis. ſ3 ꝺ2 passiuus ꝗ̄tū ad exequutōem. inꝗ̄tū sc3 pñte obiecto ad exequutōnem mouet᷑ aīal absq3 eo qꝺ ordinet media ad finē. sicut fit in homīe. ⁊ iō ꝗ̄uis brutū cognoscat qñq3 naturalr̄ finē ad quē mouet᷑. tñ nō cognoscit finē sub rōne finis. q2 nō cognoscit finē sub relatōe ad media qꝺ ē ꝓprie cognoscere finē. Tercius modus ē pure passiuus. q̄ ꝓuenit ex motōe agētis a q̄ talis forma impmit᷑ materie ad quā formā seq̄t᷑ oꝑatio q̄ ē finis illiꝰ rei. ⁊ iste modꝰ agendi ꝓpter finē ē sine omī cognitōe illiꝰ qꝺ mouet᷑ ꝓpter finē. ꝓsuppones tñ cognitionem in agēte. qꝺ ē cā talis rei naturalis. Et ꝺ2ñt isti modi determinatōis ad finē. q2 pmus fit ꝑ intellectū. scꝺs ꝑ sensum. ⁊ terciꝰ ꝑ formā naturalē Ex q̄ pñt elici tria correlaria. q̄ꝝ pmū ē ꝙ in motib⁹ brutoꝝ aīaliū ⁊ naturaliū nō ē error sicut in oꝑib⁹ humanis. Cuius rō ē. q2 oꝑa in aīalib⁹ brutꝭ ⁊ reb⁹ naturalib⁹ pncipalr̄ fiunt ab autore nature ⁊ ab agēte infallibili. a q̄ dirigunt᷑ ad suos fines. ſ3 oꝑa humana hñt pncipiū fallibile sicut itellectū humanū. ⁊ iō in illis oꝑationib⁹ ē magna diuersitas Secundū correlariū ꝙ natura occulte oꝑat᷑ in reb⁹. Cuius rō ē. q2 natura dirigit᷑ ab aliq̄ intelligētia cuiꝰ ꝩtus ē nob occulta. ⁊ sic etiā oꝑa facta ꝩtute talis intelligētie stꝭ occulta. nisi illa in effectib⁹ cognoscamꝰ. Terciū correlariū ē. aīalia bruta suas oꝑatōes oꝑant᷑ determinate. Cuiꝰ rō ē. q2 agunt᷑ ab aliq̄ agēte infallibili ⁊ determiato. ⁊ h ē qꝺ cōiter ꝺ2 ꝙ opus nature ē opꝰ intelligētie nō errātis

Ar. Hoc nō agit ꝓpter finem qꝺ nō cognoscit finem. ſ3 naturalia nō cognoscunt finem. g̊ non agunt ꝓpter finē. Dꝺm ꝙ triplr̄ aliq̄d agit ꝓpt᷑ finem. sicut dictū est. Illa g̊ q̄ agunt ꝓpter finem actiue cognoscunt finē. etiā sub rōne finis. ſ3 nō oportet ꝙ ea que passiue agunt ꝓpt᷑ finem. vel ꝑtim actiue ⁊ ꝑtim passiue cognoscant finē. Aliter pt dici ꝙ ꝗ̄uis naturalia aut natura naturata nō cognoscat finez. dirigit᷑ tñ ab aliquo agente qꝺ cognoscit finē. Sicut qñ lapis descendit ad locū deorsum ꝗ̄uis nō cognoscat lapis illū locū. dirigit᷑ tñ ab autore nature q̄ cognoscit illū locū deorsum. Silr̄ est de sagitta missa ab arcu. talis eñ sagitta nō cognoscit metā. dirigit᷑ tñ a sagittante q̄ cognoscit metam. Est tñ inter illa ista ꝺñā. q2 motꝰ sagitte est violentꝰ. q2 passum nō ꝯfert vim. eo ꝙ sagitta nō h3 naturalē inclinationem ad talē motū. ſ3 naturalia dirigunt᷑ ab autore nature naturalr̄ ⁊ nō violente. cuius rō est. q2 qñcunq3 aliqꝺ mobile ē naturalr̄ subordinatū mouēti. tūc quicq̄d mobili acq̄rit᷑ a mouente est naturale. ſ3 naturalia sunt subordinata autori nature. sic āt sagitta nō ē subordinata sagittanti. ⁊ iō impressio facta a sagittante in sagittam est violenta. Ex quo seq̄tur correlarie. ꝙ oīs oꝑatio facta in natura a deo ē naturalis. cū deus sit pmū agens. ⁊ iō oīa sunt sibi subordinata in esse ⁊ operari.

Ar. Ex hoc seq̄t᷑ ꝙ natura nō agit. ſ3 agit᷑ Dꝺ3 ꝙ duplr̄ aliq̄ res agit. vnoꝰ pncipalr̄ effectie. et sic est veꝝ ꝙ pure naturalia potius agunt᷑ ꝗ̄ effectiue agant. Alioꝰ aliqua agunt scꝺario effectiue. i. subeffectiue. ⁊ sic etiā pure naturalia dicunt᷑ agere. q2 hñt intra se aliquā formā receptā ab agente ꝑ quam ꝯcurrunt ad actōnem. Exempli grā. graue in se h3 formā grauitatis ꝑ quam etiam subeffectiue concurrit ad motōnem grauis in locum deorsum qui est finis eius.

Ar. Natura ꝓducit monstra. g̊ nō agit ꝓpter finē cōsequentia tenet. quia agens ꝓpter finē agit quod melius est Pro responsione notandum ꝙ monstrum ꝺ2 a monstrando. q2 est monstratōne siue ostēsione dignū. sicut effectꝰ q̄ deficit ab intentōe agentis vocatur monstꝝ siue hoc fiat in naturalib⁹ siue in artificialib⁹ Tunc dꝺm ad argumentū triplr̄. pmo. q2 si natura deficit a fine. g̊ agit ꝓpter finē. q2 nullꝰ ꝺ2 deficere ab illo qꝺ nō intendebat. sicut domificator nō ꝺ2 deficere in ꝓductōne domus qñ nō intendebat ꝓducere domū. Scꝺo dꝺm ꝙ ꝗ̄uis monstꝝ deficiat ab intentōe nature ꝑticularis. nō tñ ab intentōne nature vlis. q2 natura vlis intēdit monstꝝ ꝭm ꝙ ex monstro sumit᷑ decor vniuersi. Tercio dꝺm. ꝗ̄uis monstꝝ deficiat ab intentōne nature acceptē ꝭm spēm. q2 deficit a ꝑfectōne spēi. non tñ deficit a natura accepta ꝭm indiuiduū. q2 ex tali indiuiduali dispositōne materie nō poterat nisi tale indiuiduū ꝓduci.

Circa qꝺ vlterius ꝯsiderandū est ꝙ monstra ꝯtingunt in reb⁹ naturalib⁹ ex tribus causis. ſ. ex materia ex agente ⁊ ex ꝯtinēte. Ex materia duplr̄. q2 qñq3 ꝯtingit fieri monstꝝ rōne quātitatis. ⁊ quādoq3 rōne qualitatꝭ Rōne quātitatis duplr̄. q2 vel ꝯtinue vel discrete. id est vel in quātitate ꝯtinua vel discreta. Et vtrūq3 contingit duplr̄. q2 quādoq3 materia abundat. ⁊ quādoq3 deficit in quātitate ꝯtinua. Si abundet. sic generant᷑ gygantes. Si deficiat. tunt generant᷑ gnani. Similr̄ in quātitate discreta hoc ꝯtingit duplr̄. q2 vel materia abundat in quātitate discreta. sicut qñ generant᷑ sex digiti in vna manu. vel deficit. sicut quādo generant᷑ quattuor digiti in vna manu. Ratōne qualitatis materie fit monstrum duplr̄. q2 quādoq3 materia est nimis sicca. ⁊ sic impedit᷑ extensio vel magnitudo corꝑis. quādoq3 ꝩo est nimis humida. ⁊ sic fit magna extensio corꝑis. ⁊ fit corpꝰ magnum sed debile. Scꝺo ꝯtingit esse monstꝝ ex ꝑte agētis. q2 ꝗ̄uis agens semꝑ intendat ꝓducere rē ꝑfectā. tñ quādoq3 ꝓpter debilitatē virtutis eius. effectus deficit a ꝑfecta silitudine agentis. sicut quādo generantur filij parentib⁹ dissimiles Et isto modo oīs femina est monstꝝ. q2 natura in semine semꝑ intendit ꝓducere quod est ꝑfectum. ſ. masculū. sed deficiente virtute seminali. ſ. naturali calore ꝓducit natura quod possibile est ꝓduci. ſ. feminā. ⁊ hoc est qꝺ ꝺt Arestote. in libro de animalib⁹ ꝙ mulier sit mas occasionatus. i. habens defectum in calore. Tercio ꝯtingit monstrum ex ꝑte ꝯtinentis qꝺ est duplex. q2 aliqꝺ est intrinsecū. q2 sc3 est in semine siue fetu sicut accidens in subiecto. vt est virtus corpoꝝ celestium incorporata fetui siue embrioni. que si est improportionata ⁊ incōueniens rei generande. tunc fiunt mōstra Ex isto contingit ꝙ quandoq3 res in specie humana generate sub certa constellatōne acquirunt facies longas ad modum porcoꝝ. quia influentia celestis nō fuit ꝯueniens ad ifluendū ꝭm ꝓportōez spēi humane. ſ3 porcine Aliud ē ꝯtinēs extrinsecū. ⁊ est q̄dā pellicula circūdans embrionē q̄ ꝺ2 matrix. ⁊ ex ꝑte illiꝰ ꝯtinētis pt fieri mon

strũ.qꝛ qñqꝫ tal' pellicula rũpit' ex motu matris.⁊ fit in fetu gibb⁹ i dorso vel in pectore ſm ꝙ rũpit' ꝟsus anteriorẽ p̃tẽ vel posteriorẽ. Et qꝛ mat' ẽ etiã ꝯtinẽs extrinseci.iõ mõstra q̃ ꝑueniũt ex fantasia matris reducunt' ad illa q̃ fiũt ex p̃te ꝯtinẽtꝫ extrinseci Ex magna ei fantasia alterat' materia q̃ ẽ i matrice.⁊ ꝑ ꝯñs causat mõstruositatẽ i fetu

Ar. Agens ꝓpter finẽ dꝫ deliberare de medijs q̃ sunt ad finẽ.sꝫ natura nõ deliberat de medijs.ꝗ ⁊c. Dõm ꝙ duplicia sunt agẽtia ꝓpt' finẽ. q̃dã em̃ agũt ꝓpter finẽ passiue.qꝛ dirigunt' ab alijs.⁊ in illis nõ oportꝫ esse deliberatõnem de medijs.qꝛ ꝓp̃ie nõ agunt sꝫ agunt'. Alia sunt q̃ agũt ꝓpt' finẽ dirigẽdo se ad talem finẽ.⁊ sic hñtia intellectũ ⁊ volũtatẽ agũt ꝓpt' finẽ.⁊ in illis nõ oꝑtꝫ sꝑ agẽs deliberare de medijs.sꝫ solũ qñ agẽs hꝫ artẽ iꝑfectã.qꝛ tunc necessario hꝫ inq̇rere de medijs ad finẽ.sꝫ si agẽs habeat ꝑfectã artẽ.tunc apud eũ media sunt certa ⁊ indubitata.ꝑ q̃ dirigit' ad finẽ.⁊ ergo tũc nõ deliberat de medijs.

Ar. Natura nõ intẽdit finẽ.ꝗ nõ agit ꝓpter finem Añs ꝓbat'.qꝛ natura itẽdit mõstꝝ eo ꝙ qñqꝫ ꝓducit mõstꝝ qđ repugnat rõi finis Dõm ꝙ natura ẽ duplex.s.vl'is ⁊ ꝑticularꝭ.natura ꝑticularꝭ nõ intendit monstꝝ.qꝛ intẽdit bonũ effect⁹ ꝑticularꝭ.sꝫ monstꝝ est defect⁹ effect⁹ ꝑticularꝭ.ꝗ nõ intẽdit' a natura ꝑticulari. Sꝫ natura vl'is intẽdit mõstꝝ formal'r nõ tñ absolute.qꝛ alias itẽderet aliqđ malũ nature.sꝫ ſm ꝙ tale monstrũ facit ad decorẽ vniuersi.⁊ h̔ ꝯtingit dupl'r.s.directe et indirecte. Directe.qꝛ decor vniuersi directe ꝯsistit in ordine reꝝ.sꝫ ex h̔ ꝙ aliq̃ deficiũt a ꝑfectõe alioꝝ.i.diuersis spẽbꝫ.aut vna spẽ fit ordo. Indirecte.qꝛ opposita iuxta se posita magꝭ elucescũt. sic iꝑfecta posita iuxta ꝑfecta faciũt ꝑfecta apparere ꝑfectiora. Et qñ q̃rit'.vtrũ ne natura ꝑticularꝭ aliq̃ mõ intẽdat monstꝝ. Dõm ꝙ sic.qꝛ intẽdit monstꝝ material'r.i.illud qđ ẽ monstꝝ.q̇a intẽdit id qđ ẽ possibile ꝓduci.sꝫ nõ intẽdit monstꝝ formal'r.i.sub rõne monstri. Et iõ aliq̃ moderni ꝯcedebant istã ꝓpõem.monstꝝ intẽdit natura ꝑticularꝭ.sꝫ nõ istã.natura ꝑticularꝭ intẽdit monstꝝ.⁊ h̔ iõ.qꝛ termin⁹ posit⁹ in subiecto capit' material'r.sꝫ natura ꝑticularis intendit monstꝝ material'r.ꝗ ꝯcedebãt istã.mõstꝝ intẽdit natura.⁊ qꝛ p̄dicatũ hꝫ rõnem forme.iõ nõ ꝯcedebãt istam.natura intẽdit monstꝝ. Sꝫ q̃uis regula ista habeat aliquã ꝯgruentiã.non tñ hꝫ necessitatẽ. Si ꝟo loq̇mur de natura vl'i tũc ẽ dõm ꝙ etiã intẽdat monstrũ formal'r.i.sub rõne monstri.inquãtũ ordinat' ad decorẽ vniuersi.vt ptꝫ ex dictꝭ Et qñ dr.ꝗ natura intẽdit malũ. Dõm ꝙ monstꝝ accipit' dupl'r.vno° absolute.⁊ sic nõ intẽdit' a natura vl'i. Alio° respectiue ſm ꝙ ordinat' ad decorẽ vniuersi.⁊ sic ẽ aliqđ bonũ.⁊ qꝛ natura vl'is hꝫ respicere bonũ vniuersi.iõ simpl'r est dõm ꝙ intendat monstrum.

Quod aũt ex necessitate ẽ vtꝝ ex suppõe existit aut simpl'r Nunc q̇dã em̃ opinant' qđ ẽ ex necessitate in generatõe eẽ.queadmodũ vtiqꝫ si aliq̃s murũ eẽ ex necessitate existimet.qm̃ grauia q̇dẽ deorsum ferri apta nata sꝭ.leuia ãt supeminẽt. Vñ lapides q̇dẽ deorsum in fundamẽtũ.terra ãt sursum ꝓpter leuitatem

Supeminẽt ãt maxime ligna.leuissima ei sunt

Postq̃ p h̔s oñdit ꝙ natura agit ꝓpter finẽ. h̔ ꝯñr ꝓcedit ad scđam questionẽ p̄us motã. ⁊ p̄mo resumit eã et q̃rit.vtꝝ necessitas in rebꝫ naturalibꝫ sumat' ex ꝯditõe id ẽ fine.vel absolute.i.ex p̄oribꝫ causis Et ꝓ intellectu istius ẽ sciendũ.ꝙ necessitas q̃ ẽ in p̄oribꝫ causis in generatõe.s.materia.forma.⁊ efficiente ẽ necessitas absoluta qꝛ tales cause sunt p̄ores in eẽ.⁊ iõ ex eis seq̇t' effect⁹ absolute.sꝫ fnis ẽ posterior in eẽ.⁊ iõ nõ p̄t ex eo sumi absoluta necessitas.sꝫ necessitas ex suꝑpõe vel ꝯditõe.qꝛ supponẽdo finẽ alicui⁹ rei nccẽ ẽ eẽ alias causas Tũc ibi Nunc q̇dã. Ponit circa istã questionẽ opinionẽ autiq̇ꝝ et đt ꝙ q̇dã credebãt necessitatẽ in rebꝫ eẽ ex materia.et h̔ declarat ꝑ exemplum in artificialibꝫ. Si em̃ querat' ab eis.q̃re dom⁹ ẽ sic disposita.s.ꝙ lapides ponant' inferi⁹.et terra in medio ⁊ ligna suꝑius. Rñdent ipi ꝙ h̔ ẽ ideo.ꝙ grauia nata sunt deorsum ferri.leuia ꝟo supeminere.et ꝓpter h̔ lapides graues ⁊ duri ponunt' in fundamẽto terra vero ex q̃ fit paries supraponit' quasi leuior exñs.sed in summo ponunt' ligna quasi leuissima

Sꝫ tñ nõ sine his q̇dẽ factũ ẽ.nõ tñ ꝓpter h̔ nisi sicut propter materiã.sꝫ cã abscondẽdi ipa et saluãdi Sil'r ãt ⁊ in alijs oĩbꝫ in q̃bꝫ propter aliqđ ẽ.nõ sine q̇dẽ hñtibꝫ necessaria naturam sunt. Nõ tñ propter h̔.sꝫ a lit' sicut propt' materiã.sꝫ propt' aliq̇d. Vt propt' q̇d serra hmõi q̃ten⁹ hoc sit ⁊ propt' h̔. Sꝫ tñ id qđ ẽ cui⁹ cã.impossibile ẽ fieri nisi ferrea sit. Necesse igit' ferreã eẽ si serra erit ⁊ op⁹ ipius Ex suppõe igit' qđ necessariũ ẽ.sꝫ nõ vt finis in materia nãqꝫ necessarium est. Quod aũt est cuius causa in rõne est.

Hic Aresto.determinat veritatẽ ⁊ ponit suã ꝓpriaꝫ opinionẽ.dicens ꝙ q̃uis res naturales nõ habeãt necessitatẽ nisi ex p̄oribꝫ causis.s.materia forma ⁊ efficiente.rõ tñ necessitatꝭ in eis sumit' ex fine.⁊ hoc declarat ꝑ exempla in artificialibꝫ.qꝛ q̃uis in domo lapides ponant' inferius.terra in medio ⁊ ligna superius.⁊ sine his non fiat domus.nõ tñ illa sunt sic diposita nisi ꝓpter aliquẽ finẽ.s.gr̃a abscondendi ⁊ saluandi aĩalia ab ymbribꝫ ⁊ caumatibus. Scđm exemplũ ẽ de serra.qꝛ serra ẽ hmõi.i.talis dispõis ꝙ necesse ẽ ipam habere talẽ materiã.s.ferreã.necesse est etiã ipam habere talẽ formã.s.dentatã.⁊ necesse est eã sic moueri ab efficiente.sꝫ tñ ista oĩa hñt cãm finalem ad quã resoluunt' sicut ad rõnem.qꝛ scꝫ serra dꝫ scindere. Et ꝗ ꝯclusio p̄ncipalis ꝙ necessitas in rebꝫ naturalibꝫ sumit' ex oĩbꝫ causis.qꝛ vna deficiẽte nõ erit res naturalis.tamẽ ratio necessitatis sumitur ex fine.qꝛ oẽs cause habent necessitatẽ ex causa finali.

Est aũt ⁊ in doctrinis necessariũ.⁊ in his q̃ ſm naturã fiunt quodãmõ simil'r Qm̃ em̃ rectũ hic est.necesse est triangulum duobꝫ rectis tres angulos equales habere Sed nõ si hoc est illđ

est. sed si hoc nõ est neqꝫ ille rectꝰ est. In his aũt q̃ fiunt propter hoc ecõtrario est. Si finis enĩ erit aut est illud qđ est añ finem aut erit aut est Si vero nõ. nõ sicut ibi cũ nõ sit ↄclusio. principiũ non erit sic. ⁊ hic finis ⁊ qđ cuius causa ꝑncipiũ enĩ ⁊ hoc nõ actõnis. sed etiã rõe. Ibi aũt rõcinatõnis. actꝰ enĩ nõ sunt. Quare si erit domus hoc necesse fieri. aut existere. aut eẽ. aut oĩno materiã q̃ ꝓpter hec. vt lateres ⁊ lapides esse si domus. non tñ ꝓpter hoc est finis. sꝫ aũt sicut materia vtiqꝫ erit ꝓpter h̔. Omino tñ si nõ sint nõ erit neqꝫ domus neqꝫ serra. Hec q̃dem nisi sint lapides. illa vero nisi ferrũ sit. neqꝫ enĩ ibi ꝑncipia sunt. nisi triãgulũ duobꝫ rectis. manifestũ igit̃ est ꝙ est necessariũ in phisicis ꝙ sicut materia dr̃ ⁊ motus q̃ ipius ⁊ vtriusqꝫ phisico dicende sunt cause. magis aũt q̃ cuius causa Causa enĩ hec materie est. sed non hec finis.

Et finis q² cuius causa ⁊ ꝑncipium a definitione ⁊ rõne est. sicut in his que ẜm artem. Qm̃ si domus talis est. oportet hec fieri ex necessitate ⁊ esse. ⁊ qm̃ sanitas hec est. hoc oportet fieri et esse ex necessitate. sic ⁊ si homo hoc est hoc. si aũt hmõi ⁊ hoc. Fortassis aũt ⁊ in rõne est necessariũ. Determinanti enĩ opus serrandi qm̃ diuisio huius. hoc aũt nõ erit nisi habeat dentes hmõi. hĩ aũt non nisi ferrum. Sunt enĩ in definitõne quedam partes vt materia

Hic ↄñr assimilat necessitatẽ q̃ est in generatõe rerũ naturaliũ necessitati q̃ ẽ in scientijs demõstratiuis. Et ꝑmo q̃tũ ad ordinẽ necessitatꝭ. Scđo q̃tũ ad id qđ est necessitatꝭ ꝑncipiũ. ibi. Et finis q² cuiꝰ. Dicens ꝑmo ꝙ aliq̃ mõ sil̔r inuenit̃ necessariũ in sciẽtijs demõstratiuis et in his q̃ generant̃ ẜm naturã. q² in scientijs demõstratiuis inuenit̃ necessariũ a ꝑori. sicut si dicamꝰ ꝙ q² definitio trianguli est talis. necesse est triangulũ habere tres angulos eq̃les duobꝫ rectis. Et ex illo ꝑori qđ assumit̃ vt ꝑncipiũ ꝓuenit ex necessitate ↄclusio. sed nõ seq̄t̃ econuerso si ↄclusio sit ꝙ ꝑncipiũ sit. q² aliq̃n ex falsis pt̃ syllogisari veꝝ. sꝫ bñ sequat̃ si ↄclusio nõ sit ꝙ neqꝫ ꝑncipiuꝫ sit. q² falsum nũq̃ꝫ syllogisat̃ nisi ex falso. Sic etiã in his q̃ fiũt ꝓpter aliq̃d siue ẜm artẽ siue ẜm naturã finis est rõ et necessitas eoꝝ q̃ sunt ad finẽ ⁊ nõ ecõuerso. ⁊ tñ si ea q̃ sunt ad finẽ nõ sint. finis nõ erit. Et sic finis tenet eundẽ ordinẽ in agentibꝫ quẽ tenet ꝑncipiũ in demonstratiuis.

Et hoc iđ. q² finis ẽ ꝑncipiũ nõ q̃dẽ actõis sꝫ rõcinationis. q² a fine incipimꝰ rõcinari de his q̃ sunt ad finem. in demõstratiuis aũt nõ attendit̃ ꝑncipiũ actiõis sꝫ rõcinationis. q² in demõstratiuis nõ sunt actões. sꝫ tm̃ rõcinationes. Et ꝰ vtrobiqꝫ ẽ silitudo q̃uis videat̃ se ecõtrario habere ꝓpter hoc ꝙ finis ẽ vltimũ in actõne qđ in demonstratõe nõ ẽ. Ex q̃ ↄcludit ꝙ finis ⁊ nõ materia ẽ rõ necessitatꝭ in naturalibꝫ q̃ fiunt ꝓpter finẽ ⁊ tñ si nõ sit talis materia finis nõ erit. sicut in demonstratiuis. si ↄclusio nõ sit v̄a ꝑncipiũ nõ erit veꝝ. ⁊ tñ ↄclusio nõ est cã necessitatꝭ ꝑncipij sꝫ ecõuerso. Sicut exẽpli grã. si debeat fieri domus q̃ ẽ finis generatõis. oportꝫ materiam p̄existere. nõ tñ fit ꝓpter materiã. sꝫ nõ erit si nõ sit materia. ⁊ ꝰ naturalis q̃ hꝫ assignare cãm necessariã magꝭ dꝫ assignare finalẽ q̃ꝫ materialẽ. q² finis ẽ cã materie ⁊ non ecõuerso. Non enĩ finis est talis. q² materia ẽ talis. sed potius materia est talis. q² finis ẽ talis. Tũc ibi. Et finis. Assimilat necessitatẽ naturalis generatõis necessitati sciaꝝ demõstratiuaꝝ q̃tũ ad id qđ ẽ necessitatꝭ ꝑncipiũ. dicẽs ꝙ sicut in demõstratiuis ꝑncipiũ demõstrationis ẽ definitio. ita sil̔r finis qđ ẽ ꝑncipiũ ⁊ rõ necessitatis in his q̃ fiũt ẜm naturã ẽ q̃dã ꝑncipiũ sumptũ a rõe et definitõe. pꝫ q² finis generatõis ẽ forma spẽi quã ẜcat definitio. Et h̔ etiã pꝫ in artificialibꝫ. q² sicut demõstrator in demõstrando accipit definitõeꝫ vt ꝑncipiũ. ita sil̔r edificator in edificãdo. ⁊ medicꝰ in sanãdo. Sicut exempli grã. q² talis ẽ definitio domꝰ oportet hec fieri ⁊ eẽ ad h̔ ꝙ domꝰ fiat sil̔r. q² hec ẽ definitio sanitatꝭ opꝫ hec fieri ad h̔ ꝙ aliq̃s sanet̃. ⁊ si hic ⁊ illa q̃usqꝫ ꝓueniat̃ ad illa q̃ sunt fienda. Et ꝰ sicut in demõstratiuis ẽ q̃dẽ definitio q̃ cõp̄hẽdit in se totã demõstratõem absqꝫ ordine demõstratõis. vt dicit̃ ꝑmo posterioꝝ. sic etiã in rebꝫ naturalibꝫ ẽ q̃dã definitio q̃ ↄp̄hẽdit totũ ꝓcessum generationis natural̔. sicut ẽ definitio q̃ colligit finẽ formã ⁊ materiã. q² finis hꝫ se vt ꝑncipiũ demõstratõis. sꝫ ea q̃ stꝭ ad finẽ hñt se vt ↄclusio. Sicut in definitõe serre ponit̃ hr̃e dẽtes ⁊ ferrũ. q² sine illis nõ hꝫ suã opatiõem. Et ꝰ necessariũ ẽ in definitõibꝫ reꝝ naturaliũ poni quasdã ꝑtes q̃ se habent vt materia.

Dr̃. Quõ differẽter ingrediat̃ materia definitões reꝝ naturaliũ. Dđm ꝙ sub tali dr̃ã. q² materia dupliciter ingredit̃ definitõem diffiniti rei natural̔. vnoº intrinsece. q² scꝫ ẽ intrinseca ꝑs ipius definiti. ⁊ sic materia ingredit̃ definitõnem sub̄e material̔ cõposite ex materia ⁊ forma. Alioº ingredit̃ definitõnem extrinsece q² scꝫ nõ ẽ de intrinseca ↄstitutõe illiꝰ definiti. Et h̔ fit dupl̔r. q² q̃nqꝫ igredit̃. vt additamẽtũ eiusdẽ generꝭ p̄dicamẽtalis cũ eo qđ definit̃. ⁊ sic materia igredit̃ definitionem forme ꝑtis. sicut aĩa definit̃ ꝑ corpꝰ sibi ꝓportionatum q̃ duo sunt in eodẽ p̄dicamẽto. s. sub̄e. Q̃nqꝫ materia ponit̃ in definitõe alicuiꝰ extrinsece. ⁊ sicut additamẽmentũ alterius generis. ⁊ sic materia ponit̃ in definitione forme accidentalis

Ar̃. Partes definitiõis debẽt eẽ formales ⁊ p̄dicari de definito. sꝫ hec repugnãt materie cũ ipa sit q̃d vltimũ ⁊ de nullo p̄dicet̃. Dđm ẜm doctorẽ sanctũ ꝙ nihil ꝓhibet in definitõne poni quasdã ꝑtes materie nõ q̃dẽ ꝑtes idiuiduales. vt has carnes ⁊ hec ossa. sꝫ ꝑtes cões vt carnes ⁊ ossa. Et h̔ ẽ necessariũ in definitõibus oĩm reꝝ naturaliũ. Et materia sic accepta ẽ q̃dem formalis. lꝫ nõ sit forma. q̃re etiã p̄dicat̃ de definito

Qr. Utrꝫ necessitas in rebꝫ naturalibꝫ sumatur ex materia vel fine. Pro cuius responsione sciendū. ꝙ sumere necessitatē ex aliquo nō est aliud ꝗ̄ ponere necessariā dependentiā ad ip̄m. ⁊ iō q̄rere an necessitas rerꝫ naturaliū sit ex materia. est vno mō q̄rere. an res naturales dependeāt sic a materia ꝙ necesse sit eē materiā in rebꝫ naturalibꝫ Et tūc est facilis rn̄sio ꝙ sic. q᷑ res naturales nō pn̄t esse nisi habeant materiam formā ⁊ efficientē. Sꝫ q᷑ causalitas vnius cause p̄t eē cā necessitatꝭ alterius. iō necessitas repit̄ in causis q̄dā ordine. ⁊ q᷑ tota rō causalitatis in alijs causis est ex fine. iō aliter ⁊ absolute dōm est ꝙ necessitas sm̄ rōem necessitatꝭ in rebꝫ naturalibꝫ sit ex fine sumēda. q᷑ illa necessitas q̄ ē in alijs causis resoluit̄ ad necessitatē finis. Et ꝗ̄uis finis sit aliqͩ vltimū sm̄ viā exequutōis. est tn̄ p̄mum in causalitate. ⁊ in ordine causandi. q᷑ ex fine mouet̄ efficiens. ⁊ efficiens mouet materiā ad formam.

Ar. Phisicus demonstrat ꝑ oēs causas. ḡ necessitas sumenda erit ex oībꝫ causis. Dōm ꝙ illa rō ꝓbat ꝙ necessitas in rebꝫ naturalibꝫ sit ex oībꝫ causis. q᷑ necesse est oēs causas ꝯcurrere ad ꝯstitutiōem rei naturalis. tn̄ illa necessitas q̄ est in alijs causis resoluit̄ ad causalitatē finis. ⁊ sic tota rō necessitatis siue origo ē ex fine Sꝫ ꝯtra. rō p̄oris nō sumit̄ ex posteriori. sed finis est posterior oībꝫ causis. ḡ ⁊c̄. Dōm ꝗ̄uis finis sit posterior sm̄ viā exequutōis. est tn̄ p̄or sm̄ viā intentionis. ⁊ q᷑ via exequutōis resoluit̄ in viā intentōis q̄ ē prior causalitate. ideo necessitas aliarꝫ causarum resoluitur in necessitatem finis.

Ar. Corruptōnes rerꝫ sunt necessarie necessitate naturali. ⁊ tn̄ nō pn̄t reduci ad necessitatem finis cū sint male sed malū repugnat fini. Dōm ꝗ̄uis corruptio nō reducat̄ ad bonū nature ꝑticularis siue ad bonū illius qͦd corrūpit̄. reducit̄ tn̄ ad bonū nature vl̄is q᷑ salus vniuersi nō posset eē nisi aliq̄ corrūꝑentur. opꝫ em̄ ꝙ ex corruptōe vnius alia ꝯseruent̄. vt aīalia ꝯseruātur ex corruptōe plantarꝫ Et qn̄ q̄rit̄. vtrꝫ sit aliq̄d necessariū absolute in rebꝫ. Dōm ꝙ in rebꝫ est vtiqꝫ aliq̄d absolute necessariū. sꝫ nō in rebꝫ naturalibꝫ. ⁊ iō dictū est supra. ꝙ in rebꝫ naturalibꝫ sumit̄ necessitas ex fine. quia p̄ma cā est ens simplr̄ necessariū. silr̄ res ꝯcepte in mente diuina sunt absolute necessarie sm̄ ꝙ hmōi Et si iterum q̄rat̄. vtrꝫ aliqua creatura habeat aliquā absolutam necessitatē. ⁊ videt̄ ꝙ sic. q᷑ illud est necessarium absolute qͦd nō hꝫ in se cām sue nō existentie. sꝫ sic ē de substantijs seꝑatis. ḡ sunt absoluta necessarie. Dōꝫ ꝙ duplr̄ d᷑ aliq̄d necessariū absolute. vnoͦ. q᷑ nō hꝫ in se cāꝫ nō existētie. ⁊ sic sube seꝑate sunt necessarie. ⁊ similr̄ corꝑa celestia Alioͦ d᷑ aliq̄d absolute necessariū. q᷑ nullo mō p̄t habere ordinem ad nō esse. ⁊ sic solus deus est necessarius Qnāuis em̄ sube seꝑate nō habeāt ordinē ad nō esse per cām intrinsecā. s. ꝑ materiā p̄uatōi annexā. sicut res naturales corruptibiles. hn̄t tn̄ ordinē ad nō eē ꝑ cām libere ꝯseruantē. s. deū. Quia tn̄ hoc ꝓprie alicui ꝯuenit qͦd inest sibi a natura. iō etiā res tales pn̄t dici absolute necessarie cū res nō debeant denominari ab extrinseco. sed ab eo quod est eis intrinsecum

Explicit scd̄s liber phisicorꝫ.

Seq̄tur tercius

Circa initium

tercij libri phicorꝫ. q̄rit̄ q̄ sit rō ordinis isti⁹ tercij ad libros p̄cedētes et subseq̄ntes. Dōꝫ ꝙ rō p̄mi est. q᷑ sicut p̄ncipia sunt ante passiones. ita determinatio de p̄ncipijs p̄cedit determinatōem de passionibꝫ. sꝫ in p̄mo et in scd̄o determinatū ē de p̄ncipijs. Et hoc sub ista dr̄ā q᷑ in p̄mo determinabat̄ de p̄ncipijs sm̄ ꝙ sunt p̄ncipia ꝯstituentia subiectū. in scd̄o ꝟo sm̄ ꝙ sunt p̄ncipia scie. i. sm̄ ꝙ hn̄t ordinem ad passiones. In hoc tercio aūt ⁊ in quarto sequenti determinat̄ de passionibꝫ. ḡ tercius seq̄tur p̄mum ⁊ scd̄m. Maior pꝫ. q᷑ cā p̄cedit effectū. sed p̄ncipia sunt causa passionū. ⁊ sic determinatio de p̄ncipijs p̄cedit determinatōem de passionibꝫ. Rō aūt ordinis istius tercij ad quartū est. q᷑ in tercio determinatur de passionibꝫ intrinsecis entis mobilis. sꝫ in quarto agitur de passionibꝫ extrinsecis. sicut ergo intrinsecum ē aū extrinsecum. ita tercius p̄cedit quartum

Ar. Nulla est passio extrinseca. ḡ male d᷑ ꝙ in quarto determiētur de passionibꝫ extrinsecis. Dōm ꝙ iste passiones. locus ⁊ tempus que dicūtur hic extrinsece possunt ad duo ꝯꝑari. vno modo ad ꝓpria subiecta ⁊ sic sunt intrinsece. sicut si locus cōparet̄ ad corpus locans est passio intrinseca Et si tempus cōparetur ad motum p̄mi mobilis. sic est passio intrinseca. q᷑ tales passiones sunt adequate istis subiectis. Alioͦ pn̄t iste passiones cōparari ad subiectū istius scie. qͦd est ens mobile. ⁊ sic sunt extrinsece. q᷑ nō fluūt ex p̄ncipijs entꝭ mobilis sm̄ ꝙ hmōi. nec sunt in quolibet ente mobili. locus em̄ nō est in corꝑe locato. nec tempus est in re tēporali. saltem subiectiue. Et silr̄ esset. si diceretur ꝙ risibile eēt passio extrinseca aīalis. ⁊ sensibile passio intrinseca ip̄ius q᷑ sensibile fluit ex p̄ncipijs ꝓprijs animalis sm̄ ꝙ hmōi sed risibile fluit ex p̄ncipijs animalis sm̄ ꝙ homo.

Ar. Motus nō ꝯuenit om̄i enti mobili sm̄ ꝙ huiusmodi. ḡ nō erit passio intrinseca iuxta p̄dicta. Añs pꝫ. q᷑ multa sunt entia naturalia q̄ nō mouent̄ Dōm ꝙ motus accipit̄ duplr̄. vno mō sm̄ ꝙ importat actū. i. formā imꝑfectam tendentē ad esse ꝑfectum. ⁊ sic motus nō est passio intrinseca entis mobilis. Et hoc ꝓpter duo. Primo. q᷑ passio intrinseca est sꝑ ꝯuertibilis cum subiecto. sed motus sic acceptus nō ꝯuertitur cum ente mobili. q᷑ sunt multa entia mobilia que sunt in quiete sm̄ aliquam formam. Secundo quia omnis passio est naturalis subiecto. sed multi sunt motus innaturales. sicut quando aqua calefit. vel quando lapis mouetur sursum. Alio mō accipit̄ mot⁹ sm̄ ꝙ ꝑ ip̄m circūloq̄mur aptitudinalē siue naturalē habitudinē ad motuꝫ. s. mobilitatē naturalē. Et sic est passio ītrinseca entis mobilis. Et hoc p̄t sic ꝓbari. q᷑ in scientijs cōmuniter formalis ratio ꝯsiderandi. ⁊ passio intrinseca hn̄t idē nomē sꝫ mobile accipit̄ vt formalis rō ꝯsiderandi subiecti huius scie. ḡ etiā erit passio intrinseca eius. Et similiter est passio ꝓpria. q᷑ ꝯuenit oī soli ⁊ semꝑ.

Ar. Nulla passio debꝫ p̄cedere suū subiectū. sꝫ mobilitas p̄cedit suū subiectū qͦd est ens mobile.

ḡ nō erit passio entis mobilis. Minor ꝓbaf. q2 aliqd ē mobile anq̄ꝫ sit. sicut pꝫ de materia pma. Dōꝫ ꝙ mobilitas accipif dupl'r. vno° fm ꝙ ſcat aptitudinē ad motum ꝓprie dictū. ꝛ sic seqtur ens mobile in actu. ꝛ ē passio eius. q2 nihil est ꝓprie mobile nisi sit in actu. Alio° accipitur mobile fm ꝙ dt aptitudinē ad motū iproprie dictū. scꝫ ad mutatōem instantaneā. ꝛ tūc q̄uis mobile precedat ens in actu. nō tn̄ pcedit ens in potentia. ꝛ sic semper mobile seqtur ꝓprium subiectum

Ar. Tempus est passio intrinseca entis mobilis. q2 ꝯuenit omi enti mobili. eo ꝙ omē ens mobile est tpale. Dōm ꝙ tpale accipif dupl'r. vno° ꝓ illo qd est mensurabile tpe. ꝛ sic est veꝝ ꝙ tpale ꝯuenit omi enti mobili. ſꝫ sic nō pt esse passio. q2 passio dꝫ ineē subiecto. ſꝫ qd mēsuraf tpe nō est illud in quo est tps. Alio° accipif tpale ꝓ illo in q̄ natū est eē tps. sicut mobile in q̄ natus est eē motus. ꝛ sic tpale ꝯuenit solū pmo mobili et nō omi enti mobili. ꝛ iō tpale nullo mō pt eē passio intrinseca entis mobilis. Silr dōm est de locabili.

Voniā autē natura ē pncipium motus et status ꝛ mutatōnis. scientia autē nobis de natura est. oportꝫ nō ignorare qd sit motus Necessariū em̄ est ignorato ipo ꝛ ignorare naturam.

Postq̄ꝫ Aresto. determinauit de pncipijs reꝝ naturaliū ꝛ de pncipijs hius scie. hic ꝯn̄r determinat de subiecto hui° scie qd est ens mobile simpl'r ꝛ de passionibꝫ ei°. Et pmo oñdit ꝙ de passionibꝫ ipsius sit determinanduꝫ in isto libro. ꝛ hoc pmo de motu. deiñ de alijs. s. infinito. loco. vacuo ꝛ tpe. Primū ꝓbando ponit talē rōem. phs naturalis hꝫ determinare de natura. sicut ꝓbatū ē pus. ḡ hꝫ determinare de motu. ꝯña tenet. q2 non pt cognosci natura absq̄ꝫ cognitōne motus. Quia ignorato motu necē ē naturā ignorare. ꝛ hoc iō. q2 mot° ponif in definitione nature. ſꝫ ignorata definitōe. ignoraf ꝛ definitū.

Determinantibꝫ aūt de motu tēptanduꝫ est eodem aggredi modo. ꝛ de his que ꝯsequenter sunt. Videtur aūt motus esse ꝯtinuoꝝ. sed infinitum apparet pmum in ꝯtinuo Unde ꝛ definientibꝫ ꝯtinuū ꝯtingit pmum indigere multotiēs rōe infiniti. cū infinituꝫ diuisibile ꝯtinuū sit Adhuc aūt sine loco ꝛ vacuo ꝛ tpe impossibile est esse motum. Manifestuꝫ igitur est ꝙ et ꝓpter hoc ꝛ propter illud quod oīa sunt cōmunia ꝛ vliter hec omnibus intendendū pre argumentantibꝫ de vnoquoq̄ꝫ istoꝝ. Posterior autē de proprijs speculatio ea que de cōmunibꝫ est. Primum autem sicut diximus de motu.

Hic ostendit ꝙ naturalis phus hꝫ determinare de alijs passionibꝫ. s. infinito. vacuo. loco ꝛ tempe. Et hoc ꝓbat duabꝫ rōnibꝫ. pma est. phs naturalis hꝫ determinare de motu sicut ꝓbatū est. ſꝫ ista ꝯsequunf motū. qd sic ptꝫ. q2 motus ꝑ se est ꝯtinuus. ꝯtinuū aūt multotiēs definif ꝑ infinitū. ḡ infinitū spectat ad rōnem motus ex ea pte q̄ ē ꝯtinu°. Locus aūt hꝫ ordinē ad motū. pncipalis āt spēs mot° est motus localis q̄ fit in loco Et q2 nō pt fieri motus localis fm antiquos sine vacuo. ergo determinandū est a pho naturali de vacuo. Et q2 tps est mensura motus. sicut locus est mensura mobilis. Ergo phs naturalis hn̄s determinare de motu etiā determinabit de oibꝫ pdictis Tunc ibi. Manifestū igif. Ponitur scda rō ꝓbans ꝙ de istis hꝫ determinare naturalis phs. Et est talis. de illis hꝫ determinare phisicus que sunt cōia oibꝫ rebꝫ naturalibꝫ. ſꝫ sic est de istꝫ. ḡ ꝛc. Maior ptꝫ. q2 in hoc libro phisicoꝝ determinaf de illis q̄ cōmuniter ꝯueniunt enti mobili. ſꝫ in libris sequētibꝫ fit cōtractio. Minor pꝫ. q2 passiones hic ꝯsiderate. vel ꝯueniunt enti mobili ꝯuertibiliter sicut motus ꝛ infinitum vel hn̄t ordinē ad ens mobile. sicut tps ꝛ locus. q̄ q̄uis nō ꝯueniunt oibꝫ entibꝫ mobilibꝫ ꝑ inherentiā habent tn̄ ordinem ad omne ens mobile

Ar. Cōtinuitas est accn̄s motus. ḡ nō ꝯuenit sibi ꝑ se Dōm ꝙ dupl'r aliqd ꝯuenit alicui ꝑ se. vno° fm pmū modū ꝑ se. ꝛ qd sic ꝯuenit alicui ꝑ se ē de sua definitōe. ꝛ illo mō nō ꝯuenit motui eē ꝯtinuū ꝑ se. Alio° ꝯuenit alicui aliqd ꝑ se in scdo mō. sicut accn̄s ꝓpriū. ꝛ sic ꝯtinuū eē ꝑ se ꝯuenit motui. q2 est passio ei°.

Circa qd ꝯsiderandū ꝙ dr notāter in textu. ꝙ multotiens infinitū ponif in definitōe ꝯtinui ad denotanduꝫ ꝙ ꝯtinuū hꝫ triplicē definitōem. vnā metaphisicalē q̄ datur ꝑ transcēdēs sicut ista. Cōtinuū est cuius motus ē vnus. ꝛ in illa definitōe nō ponif infinitū. Alia est definitio data ꝑ viā compōis. sicut in pdicamētis. vbi dr Cōtinuum est. cuius partes copulanf ad aliquē terminum cōem. q2 ex quo talis definitio daf fm viam ꝯstitutōnis ꝯtinui. iō dr dari fm viam cōpōnis. ꝛ in illa definitōe iterum nō ponif infinitū. Tercia datur fm viam resolutionis siue diuisionis. ꝛ in illa ponif infinitū. sicut dicim° ꝙ ꝯtinuū est diuisibile in infinitū. ꝛ de illa loqtur textus

Ar. Utꝝ ignorato motu ignoref natura Dōm ꝙ sic. ꝛ rō est. q2 ignorato eo qd est de definitōne alicuius necesse est etiā ipm definitū ignorare. ſꝫ mot° est de definitōne nature. ḡ ignorato motu. necesse est naturam ignorare. Maior patꝫ. q2 definitū cognoscitur ꝑ partes definientes. sicut hō cognoscif ꝑ aial ꝛ ratōnale. Minor ptꝫ. q2 nomen nature est nomen pncipij. ḡ definitur in ordine ad pncipiatū quod est motus. Etiam si naturaliter capiatur absolute tn̄ adhuc mot° est de ei° cognitōne. saltem quo ad cognitōeꝫ nostram. quia nos cognoscimus naturam ex motu. Et quādo tunc vlterius q̄ritur. vtrum cognito motu etiam cognoscatur natura. Dicendum ꝙ sic. Cuius ratio est. quia effectus vniuocus alicuius cause ducit in cognitōnem cause quo ad quid est. ꝛ quo ad quia est. sed motus est effectus vniuocus nature. ergo ducit in cognitōnem natu-

nature etiã ẜm ꝓpriam spẽm. ⁊ quo ad quid est ⁊ nõ solum quo ad q̃ est. Pro declaratõne maioris sciendũ ꝙ differenter effectus equocus ducit in cognitõem cause ⁊ effectus vniuocus. q̃ effectus equocus ducit in cognitõeꝫ sue cause quo ad q̃ est. si em̃ talis effect⁹ sit. oportꝫ presupponere cãm esse. ⁊ iõ ex effectu arguiẜ. q̃ est cause. sꝫ effectus vniuocus ducit in cognitõem cause quo ad q̃ ẽ et etiã quo ad q̇d est. Rõ diuersitatis est. q̃ effect⁹ vniuocus repñtat cãm quo ad vltimã drãm cause. sꝫ q̃ per vltimã drãm cõpletur definitio. ideo talis effectus ducit in cognitõem ipsius cause quo ad q̇d est. sed effectus equocus nõ repñtat cãm nisi ẜm quãdam analogiam. et iõ nõ p̃t ex tali effectu cognosci q̇dditas cause.

Ar. Effectus vniuocus est vnius spẽi cũ cã. sed motus nõ est vnius spẽi cũ natura. g̃ nõ erit ei⁹ effect⁹ vniuocus. ⁊ p ꝯñs nõ ducit in cognitõem nature quo ad q̇d est. Dõm ꝙ dupl̃r aliq̇s effectus dr̃ vniuocus. vno mõ. q̃ est p̃cise vnius spẽi cũ cã. sicut hõ dr̃ effectus vniuocus hois. Alio° dr̃ effectus vniuoc⁹. q̃ est ꝓportionatus ⁊ adequatus p̃ncipijs ipsius cause. et sic q̃libet ꝓpria passio p̃t dici effectus vniuocus. quia fluit ex p̃ncipijs ꝓprijs sui subiecti. ⁊ sic motus dr̃ effectus vniuocus ipsius nature. Et ex vtroq̃ effectu vniuoco p̃t cognosci cã quo ad q̇d est. q̃ effectus vniuoc⁹ q̇ est ꝓportionatus p̃ncipijs cause ducit in noticiã essentialium p̃ncipiorꝫ ex q̇bus fluit. Sicut risibile est effectus vniuocus ꝓportionatus p̃ncipijs hois. ⁊ iõ ducit in noticiã hois quo ad q̇d est. Et qñ dr̃. motus non est effectus vniuocus nature. etiã capiendo effectũ vniuocum scd̃o mõ. Probaẜ. q̃ in diuersis naturis inueniẜ alius ⁊ alius motus. ⁊ sic non est ꝓportionatus nature. Dõm ꝙ natura ⁊ motus accipiunẜ dupl̃r. vno modo ẜm genus. ⁊ sic motus ẜm genus est effectus nature ẜm genus. ⁊ poniẜ in definitõe eius. Alio° accipiuntur ẜm spẽm. ⁊ sic spẽalis motus est effect⁹ spẽalis nature. sicut motus deorsum est effectus nature grauis. motus sursum est effectus nature leuis. Et iõ ph̃s in p̃mo celi inuestigat numerꝫ elementorꝫ ex numero motuũ. q̃ illi motus sunt ꝯnaturales illis corporibus simplicibus. de q̇bus ibi determinatur.

Ar. Motus qñq̃ cognosciẜ vbi nõ cognosciẜ natura. sicut p̃ꝫ de fluxu ⁊ refluxu maris. Dicendũ ꝙ motus ducens in cognitõem nature est motus pure naturalis. Et p hoc excludiẜ duplex motus q̇ non ducit in cognitõem nature. scꝫ motus violentus. sicut lapidis sursum. ⁊ obedientalis. sicut est motus flux⁹ maris. q̃ illi motus nõ oriunẜ ex p̃ncipijs ꝓprijs mobilis. sꝫ veniunt ab extrinseco. Motus em̃ obedientalis aduenit inferioribꝫ corporibꝫ ex obedientia superiorꝫ. Et qñ q̃riẜ. vtrꝫ vl̃r sit verꝫ ꝙ ignorato aliquo ignoreẜ alterꝫ. et cognito aliquo cognoscaẜ alterꝫ. Dõm ꝙ nõ. lꝫ valeat in ꝓposito. Et rõ diuersitatis est. q̃ qñq̃ multa ꝯcurrunt ad cognitõem alicuius. q̃ oĩa oportet cognosci anteqũ res cognoscaẜ. p̃t tñ res ignorari ignorata vna pte. sicut ad cognitõem hois req̇riẜ cognitio aĩalis ⁊ rõnalis sꝫ ad ignorantiã hois sufficit ignorantia vnius ex illis

Ar. Prius p̃t cognosci absq̃ posteriori. sed natura est p̃or motu. g̃ ⁊c̃. Dõm ꝙ natura accipitur dupl̃r. vno° relatiue. ⁊ sic est falsum ꝙ natura sit p̃or motu. quia relatiua sunt simul natura. sed sic non potest p̃ncipaliter capi natura in scd̃o huius vbi p̃ncipaliter determinatur de natura ẜm ꝙ diuiditur p materiam formam ⁊ p̃uatõnem. que sunt de genere substantie. sꝫ nulla relatio habet spẽm de p̃dicamento substãtie. Alio modo potest capi natura absolute. sicut capitur scd̃o huius. Et sic accipitur dupl̃r. vno modo ẜm modum nostre cognitõnis. ⁊ sic est impossibile cognoscere naturam sine motu. Alio modo ex parte rei cognoscibilis. ⁊ sic vtiq̃ natura potest cognosci absq̃ motu. Et simile ẽ de rudibili ⁊ asino. q̃ manifestũ est ꝙ asinus potest cognosci ex pte sui absq̃ rudibili. q̃ habet aliquam differentiaꝫ intrinsecam nobis ignotam p quam est cognoscibilis. sꝫ nõ ex parte nostri intellectus. q̃ differẽtia eius nõ habꝫ nomen impositum. sed eam circũloq̇mur per rudibile q̄re intellect⁹ noster nõ p̃t cognoscere azinũ sine rudibili. Sic est de natura que quo ad nos non est cognoscibilis nisi per motum.. sed ẜm essentiam siue ẜm naturam est cognoscibilis per suam differentiã que est nobis ignota. Et per hoc potest dici ad argumentũ. ꝙ p̃us potest cognosci sine posteriori. nisi posterius sit aliquo modo de definitõne p̃oris.

Ar. Natura ⁊ essentia sunt idem. sed multe sunt essentie immobiles. ⁊ sic nõ cognoscuntur per motum. igitur ⁊c̃. Dõm ꝙ natura potest accipi dupl̃r. vno° generaliter pro q̃cũq̃ eẽntia specifica. ⁊ sic dicim⁹ ꝙ Gabriel sit alterius nature q̃ Raphael. ⁊ sic verum est ꝙ natura potest cognosci sine motu. Alio modo capitur natura ẜm ꝙ definitur in scd̃o huius. ⁊ tunc natura nõ cognoscitur nisi ex motu. Et quando dr̃. contingit naturã abstrahi a motu. ⁊ sic cognosci. ergo nõ oportet necessario cognoscere naturam p motum. Dõm ꝙ qñ aliqua duo sic se habent ꝙ vnum nõ est de definitõne alterius. tunc vnum potest abstrahi ab alio in p̃ma opatõne intellectus. sed quando vnum est de definitõne alterius tunc non potest abstrahi ab eo. sic aũt est de motu. quod est verum. loquendo de definitõne quo ad nos sicut dictum est. Et si dicatur. natura etiam cognoscitur per quietem. ergo nõ solum per motum. Antecedẽs probatur. quia natura lapidis est vt quiescat deorsum. natura vero ignis est vt quiescat sursum. Dõm ꝙ ẽ duplex quies. s. in termino a quo. ⁊ talis est p̃uatio motus et non ducit in cognitõnem nature. nisi forsan per accidens. inquãtum vnum oppositorum ex alio est cognoscibile. Alia est quies in termino ad quem. ⁊ talis quies ẽ ꝯsummatio motus. sicut dicitur in quinto hui⁹. ⁊ ideo per talem quietem potest etiam natura cognosci sicut per motum. Et ergo in definitõne nature dicitur. ꝙ natura sit p̃ncipium mouendi ⁊ quiescendi. quod intelligitur de natura que est in termino ad quem sicut natura lapidis est principium motus deorsum et etiam quietis deorsum.

Ar. Contingens est ignorare motum ⁊ etiam naturam. g̃ nõ erit necessarium. Antecedens p̃batur. quia multi ignorant motum ⁊ naturam. Dicendum ꝙ duplex est necessitas. quedam est necessitas ꝯsequentis. scꝫ quando ꝯsequens est necessarium in se. et hꝫ necessitatꝫ sue cãm in añte. sicut hic. hõ est aĩal rõnale. g̃ hõ est risibilis. ⁊ talis necessitas nõ ẽ in ista ꝓpõne textus. Alia est necessitas ꝯñe. i. habitudinis ꝯsequentis ad añs. ⁊ talis est hic cum dicitur. ignorato motu

necesse est naturã ignorare. Et pt illa necessitas esse in ꝓõnib⁊ ꝯtingentib⁊. vt sortes currit. ergo necessario mouetur. ⁊ etiã in ꝓõnib⁊ falsis. vt si asinus volat asinus necessario habet pennas.

Est igitur aliquid quod endelechia tm̃ ē. aliud aũt tantũ potentia.

Hic Aresto. ꝓseq̃tur ꝓpositũ determinãdo. s. de his de q̃b⁊ dixit se determinaturũ. ⁊ p̃mo exeq̃t de motu. scd̃o de alijs. quia motus est p̃ncipalior passio entis mobilis. Circa p̃mũ p̃mo p̃mittit q̃dã ad inuestigandũ definitionẽ motus. scd̃o definit motũ. Inq̃rit ergo p̃mã definitionem motus trib⁊ diuisionib⁊. q: sicut d̄r scd̃o posteriorũ talis via est ꝯuenientissima ad inuestigandũ definitionem. Prima ergo diuisio ē ista. entiũ aliud in actu aliud in potētia. Et est ista diuisio analogi in sua analogata. q: p̃us d̄r ens de ente in actu q̃ de ente in potētia. Et q: ista diuisio est generalior q̃ entis in decem p̃dicamenta. ideo p̃misit istam diuisionem.

Ar. Nullũ est ens in potentia. q: ens d̄r ab existẽdo. s₃ ens in potētia nõ existit. ergo ⁊c. Dr̃m q̄ ens accipit dupl'r. vno° s̄m p̃mã ei⁹ impõem. ⁊ sic solum ens in actu d̄r ens. q: illa est s̄catio p̃ncipalior entis q̃ entis in potētia. ⁊ sic d̄r ens de suba ⁊ accñte q̃ ambo sunt entia in actu. Alio° accipit ens s̄m totã ei⁹ latitudinem. ⁊ sic ens i potētia etiã d̄r ens. Et tũc ad argumẽtũ dr̃m q̄ q̃uis ens in potētia nõ habeat cõpletã subsistẽtiã. h₃ tñ subsistentiã incõpletã. q: potentia simpl'r dicta subsistit essential'r ꝑ formam que est actus eius sed potẽtia ad actõnem stat cum ente in actu.

Et eorum que sunt actu. hoc quidem hoc aliquid. aliud vero quãtũ. aliud vero quale vel aliquod aliorũ entis p̃dicamentorũ simil'r.

Hic ponit scd̃a diuisio. ⁊ est ista. Entiũ in actu. alid est suba ⁊ hoc aliq̃d. aliud est q̃titas. aliud ē q̃litas. alid aũt aliquod aliorũ p̃dicamentorũ.

Ar. Ens in actu male diuidit ꝑ decẽ p̃dicamenta. Probat. q: ens in potētia etiã est in p̃dicamento. Dr̃m aliq̃d dupl'r est in p̃dicamento. vno° ꝑ se. q: sc₃ est genus vel spẽs p̃dicamenti. ⁊ sic solũ ens in actu est in p̃dicamento. q: p̃dicamentũ noiat coordinationẽ generũ vel specierũ q̃ sunt entia in actu. Alio° aliq̃d ē in p̃dicamento reductiue. ⁊ sic ens in potētia ponit in p̃dicamẽto. sicut materia est in p̃dicamẽto sube. q: reducitur ad p̃dicamẽtũ totius cui⁹ ē ps essentialis.

Sed eius q̃d ad aliq̃d aliud q̃dẽ s̄m supabũdantiã ⁊ defectũ d̄r. aliud aũt s̄m actiuũ ⁊ passiuum ⁊ oĩno motiuũ ⁊ mobile. motiuũ em̃ motiuũ mobilis est. ⁊ mobile a motiuo est mobile.

Hic ponit terciã diuisionẽ ad inuestigandũ definitionem motus. ⁊ ē ista. Relatiuorũ alia dicunt s̄m supabundantiã ⁊ defectũ. i. aliqua fundant in quãtitate. vt duplũ et dimidiũ. Alia dicunt s̄m actm̃ ⁊ passiuũ. i. fundant in actõe ⁊ passiõe. Et illa p̃nt se tripl'r habere. q: q̃dã fundãtur in ip̃o actuali agere. sicut calefacere q̃d d̄r relatiue ad calefactũ. Alia fundant in p̃terita actõe. i. in egisse. sicut relatio patris ad filiũ. q: nõ d̄r ille pater q̃ generat filiũ s₃ q̃ generauit filiũ. Alia fundant in futura actõe siue in potentia agendi. sicut relatio dñi ad seruũ. q: ille d̄r dñs q̃ p̃t coercere seruũ. Et q: ista diuisio dat s̄m fundamẽta relatõis q̃ sunt tria. s. quãtitas actio ⁊ passio. ergo ista diuisio est trimẽbris.

Dr. Quẽ ordinẽ habeat motus ad istas tres diuisiones. Dr̃m q̄ ex istis trib⁊ diuisionibus p̃t aliqualiter natura motus cognosci. q: ex p̃ma diuisione cognoscit q̄ motus est ens in potentia. Ex scd̃a q̄ est reducibilis ad p̃dicamentũ. ⁊ q̄ sit actus. Ex tercia cognoscit q̄ motus ꝯsistit in quadã cõparatõe siue habitudine mouentis ad motũ. ⁊ id̃o postea accipit rem motam quasi differentiã motus.

Ar. Motus est de p̃dicamento absoluto. ergo male ponit in p̃dicamẽto relatõis. Dr̃m q̄ motus accipit dupl'r. vno° quãtũ ad suã essentiã. ⁊ sic est de p̃dicamento absoluto. q: est eiusdẽ essentie cũ suo termino ad quẽ ⁊ terminus ad quẽ motus est de trib⁊ p̃dicamentis. s. q̃titate q̃litate ⁊ vbi. Alio° accipit mot⁹ q̃ntum ad suũ eẽ. ⁊ sic motus h₃ in se tres relatõnes q̃ spectant ad eẽ motus. s. ad mouens. ad subiectũ ⁊ ad terminum. q̃ relatões si nõ sint in forma. tunc nõ diciur motus vt infra dicetur.

Ar. Est tm̃ vnũ subiectũ relatiuorũ. ergo est tm̃ vnũ fundamẽtũ relatiuorũ. Dr̃m negãdo ꝯñaz. q: aliud est esse subiectũ relatiuorũ. ⁊ eẽ fundamẽtũ eorũ. q: fundamentũ relatõis est quo mediante alicui subiecto innascit relatio siue respectus relatiuus. s₃ subiectum relatiuorũ est in quo subiectat relatio. Exempli grã. duplũ est vna relatio q̃ est in ligno sicut in subiecto. ⁊ est in quãtitate ip̃ius ligni sicut in fundamento. q: dupla quãtitas ē id quo mediante ligno innascit ille respectus. sc₃ duplũ. Sil'r est de paternitate. q: suba patris est subiectũ paternitatis. s₃ actio generatiua patris est fundamẽtum eius. q: ꝑ actõem generatiuã innascit alicui relatio paternitatis. Et q̃n q̃rit. q̃re alia p̃dicamẽta nõ h̃nt fundamẽtũ sicut relatio. Dr̃m s̄m doctorẽ sanctũ. q̄ id̃o q: suba est ꝑfectissime entitatis. ⁊ relatio imꝑfectissime. q: ꝯsistit tm̃ in hoc q̃d est ad aliud se habere. s₃ nõ p̃t fieri trãsitus de extremo in extremũ nisi ꝑ mediũ. id̃o oportet q̄ relatio sit in suba ꝑ q̃dã accñtia media. ⁊ illa dicuntur fundamenta sicut dictum est.

Ar. Creatio est relatio fundata in suba creature. q: suba creature est creata seclusis oib⁊ accidẽtibus. ergo erũt plura fundamenta q̃ tria. Dr̃m q̄ s̄m aliquos relatio creature fundat in reali passione ip̃i⁹ creature. q̃uis em̃ actiua creatio nõ sit actio p̃dicamentalis. q: est ip̃a suba diuina. tamẽ creatio passiua est realis passio ip̃ius creature. ⁊ id̃o in passione q̃ realiter est in creatura p̃t fundari realis relatio ad creatorẽ. s₃ in creatore ē solũ relatio rõnis ⁊ s̄m dici ad creaturã. Uel p̃t dici q̄ relatio realis ex ꝑte vnius extremi tm̃modo req̃rit necessario fundamentũ. Uel d̄r tercio q̄ ista est relatio q̃ respicit oẽ ens reale. ⁊ id̃o est trãscendẽs ex ꝑte fundamẽti.

Ar. In qualitate etiã fundat relatio. sicut patz de silitudine ⁊ scia. igit ⁊c. Dr̃m est q̄ nunq̃ relatio fundat in q̃litate nisi inquantũ accipit in ordine ad quãtitatẽ. ad actõez vel passionẽ. sicut p₃ in silitudine

qꝛ silitudo fundaꝛ sup̱ vnitatē q̄ ē p̄ncipiū numeri. quia fundaꝛ in vna q̄litate in spē. q tn̄ est diuersa ẜm numerū et qꝛ distinctio numeralis spectat ad q̄titatē discretā. iō silitudo fundaꝛ in q̄litate ẜm ꝙ hꝫ ordinē ad q̄titatem discretā q̄ est numerus qꝛ silitudo est rex̄ differentiū numero habentiū vnā q̄litatē in spē. Sꝫ scia ⁊ etiā dn̄s fundanꝛ in qualitate p̱ ordinē ad actōem ⁊ passionē. qꝛ dn̄s dꝛ ex potentia actiua coercendi. talis aūt potētia hꝫ ordinē ad actōem coercitiuā. Silr̄ scia agit in scibile speculatiue ⁊ actōe imanēte. ⁊ iō scia fundaꝛ in q̄litate per ordinem ad actionem

Non est aūt motus p̄ter res ad quas est motus Mutatur em̄ semp̱ id quod mutaꝛ. aut ẜm substantiā. aut ẜm quātitatē aut ẜm qualitatem aut ẜm locum Cōmune aūt his nullum est accipere. sicut diximus ꝙ neqꝫ hoc neqꝫ quātum neqꝫ quale sit. neqꝫ alioꝝ p̄dicamentoꝝ nullum Quare neqꝫ motus neqꝫ mutatio nullius erit. ex ea que dicta sunt. cum nihil sit extra predicta

Unūquodqꝫ autē duplr̄ inest omibus vt in hoc Aliud q̇dem em̄ forma ipius. aliud v̄o priuatio ⁊ ẜm qualitatē. hoc q̇dem em̄ albū. istud aūt nigrum. ⁊ ẜm quātitatē aliud q̇dem p̱fectuꝫ aliud vero impfectum. similr̄ aūt ⁊ ẜm locimutatōnem. hoc q̇dem sursum. istud vero deorsuꝫ aut hoc q̇dem graue. istud vero leue Quare motus ⁊ mutatōnis tot sunt spēs quot entis

Postq̄ Aresto. posuit supius tres diuisiones ad inuestigandū definitōem motus. nunc ꝯn̄r ostendit quō motus reducaꝛ ad istas diuisiones. ⁊ p̄cipue quō reducitur ad scd̄am diuisionē. qꝛ scd̄a diuisio aliq̄liter ꝯtinet alias. s. p̄mā. sicut generaliorē. ⁊ scd̄am sicut specialē. Dicit g̊ p̄mo. ꝙ motus nō est p̄ter res. i. p̄ter genera reruꝫ in q̇bꝫ est motus ita ꝙ sit aliqđ extraneum vel aliqđ cōe ad hec genera. Et hoc manifestat p̱ hoc. qꝛ oē qđ mutaꝛ vel mutaꝛ ẜm subam quātitatē q̄litatē. vel ẜm locū. non em̄ p̄t se motus habere sicut aliqđ cōe ad p̄dicamēta. qꝛ p̄dicamēta nō h̄n̄t aliqđ cōe. s. vniuocū sup̄ se. Nec etiaꝫ p̄t dici ꝙ motus ẜcet aliquā naturā extra p̄dicamēta. qꝛ nihil ē extra decē p̄dicamēta. Un̄ est ꝯsiderandū ꝙ per istū textū excludunꝛ duo errores circa motū. p̄m⁹ ē dicentiū ꝙ motus sit an̄ p̄dicamenta. quasi aliq̇d ext̄ns extra p̄dicamenta. Scd̄s est ꝙ motus sit supra p̄dicamēta q̄si genus ad ip̄a. Scd̄m errorē excludit p̄mo cū d̄r. ꝙ cōe his nullū est accipe. p̄mū āt errorē excludit cū d̄r. ꝙ neqꝫ motus neqꝫ mutatio est extra p̄dicamēta. cū nihil sit extra ea Deīc ibi. Unūqđqꝫ. Ostendit quō reducaꝛ mot⁹ ad p̄dicamēta ẜm silitudinē. Et vult ꝙ sicut in q̊libet genere rep̱iꝛ aliqđ vt p̱fectū. ⁊ aliqđ vt impfectū. ita etiā in omi genere mot⁹. qꝛ in genere qđ ē ad subaꝫ īuenꝛ generatio tāq̄ p̱fectū. ⁊ corruptio tāq̄ imp̱fectū. Silr̄ in genere quātitatꝫ inuenꝛ augmētatio tāq̄ aliqđ p̱fectū ⁊ diminutō tāq̄ ip̱fectū Et i alteratōe qn̄qꝫ p̱cediꝛ ad p̱fectā formā. qn̄qꝫ ad imp̱fectā. sicut motus calefactōis est ad p̱fectiorē formā q̄ mot⁹ frigefactōis. Et in loco aliq̇d est sursum qđ est quasi p̱fectū. ⁊ aliq̇d deorsum qđ est quasi imp̱fectū. vt leue ⁊ graue q̄ ponūtur in vbi rōne inclinatōnis. Un̄ manifestū ē ꝙ q̊t modis dꝛ ens tot modis dꝛ motus. qꝛ spēs mot⁹ dꝛn̄t ẜm diuersa genera entiū vel etiā assimilanꝛ generibꝫ entiuꝫ penes p̱fectum ⁊ imp̱fectum.

Dī. Utrꝫ motus sit eiusdē eēntie cū suo termino ad quē Dōꝫ ꝙ sic. qđ pꝫ autoritatibꝫ ⁊ rōe. p̄° autoritate Aresto. in q̇nto hui⁹ vbi d̄r ꝙ mot⁹ denoiaꝛ a termino ad quē. ⁊ ꝙ nō hꝫ spēm a termino a q̊. sꝫ a termino ad quē. ⁊ ibidē de ꝯrietatibꝫ motuū d̄r ꝙ sicut motus hꝫ spēm a termino ad quē. ita ⁊ ꝯtrarietatē. Scd̄o autoritate istius text⁹ in quo videꝛ dicere Aresto. ꝙ motus habeat naturā suā iuxta terminos p̄dicamētoꝝ ad quod terminaꝛ Ratōne p̱baꝛ sic. vnūqđqꝫ sumit spēm ab aliquo indiuisibili. sꝫ terminus motus est stans et indiuisibilis. an̄ terminū aūt est successio ⁊ diuisibilitas. g̊ a termino mot⁹ sumit spēm. Maior pꝫ. qꝛ spēs rex̄ habent se sicut numeri. sꝫ numerus sumiꝛ ab aliquo indiuisibili. qꝛ ab vltima vnitate q̄ dat spēm numero.

Ar. Terminus ad quē motus est distans a motu. g̊ motus nō p̄t sumere spēm a termino ad quē. Tenet ꝯn̄a. qꝛ nihil sumit spēm ab aliquo extrinseco ⁊ distante Dōm ẜm aliquos ꝙ duplices sunt res q̄dā q̄ h̄n̄t p̄ncipiū specificās intra se ⁊ de illis assumit argumentū Alie vero sunt res q̄ h̄n̄t suū p̄ncipiū specificans extra se. sicut habitus ⁊ potētie. qꝛ habit⁹ specificanꝛ p̱ actus. ⁊ act⁹ sunt extrinseci habitibꝫ. ⁊ silr̄ potentie distinguunꝛ p̱ obiecta q̄ sunt eis extrinseca. ⁊ ẜm hoc dicunt illi ꝙ motus etiā sic specificaꝛ ab aliquo extrinseco. Sꝫ istud incōuenienter dꝛ loquēdo de specificatōne ꝓprie dicta. Circa qđ ꝯsiderandū ꝙ est duplex specificatio. q̄dā est circūloquutiua. ⁊ ista p̄t eē p̱ aliqđ extrinsecū. circūloq̇mur em̄ distinctōem specificā potētiarū p̱ actus ⁊ obiecta. Alia est specificatio ꝓprie dicta. ⁊ ista nūq̄ p̄t eē p̱ extrinseca illi qđ specificaꝛ. Un̄ melius dꝛ ꝙ duplr̄ aliq̇d hꝫ in se p̄ncipiū specificās. vno° ẜm essentiā tm̄. ⁊ nō ẜm esse saltē p̱fectū. sic motus hꝫ intra se p̄ncipiū specificans. qꝛ forma fluens in motu specificat motum q̄ est intrinseca motui. ⁊ q̄uis ip̄a nō sit p̱fecta ẜm eē. tn̄ bn̄ ẜm essentiā. cū essentia motus in indiuisibili cōsistat. Alio° aliq̇d hꝫ intra se p̄ncipiū specificās tā ẜm essentiā q̄ ẜm esse. sicut sube q̄ non suscipiunt magis ⁊ minus. Et g̊ dꝛ notanter ꝙ motus sit eiusdē essentie cū termino ad quē. sꝫ nō dꝛ ꝙ sit eiusdē esse. Et qn̄ q̄riꝛ q̇d sit motus essentialiter. Dōm ꝙ est forma fluens in motu. Exempli grā. motus calefactiōis est ip̄e calor nō q̄litercūqꝫ acceptus. sꝫ fluens. i. tendēs ab esse imp̱fecto ad esse p̱fectū. Et iō motus calefactōis nō ẜcat caloreꝫ. sicut est in igne. qꝛ ille nō tendit ab esse imp̱fecto ad esse p̱fectū. quare etiam ignis ẜm calorē suum nō dꝛ moueri. sed aqua ẜm suum calorē mouetur ẜm ꝙ iste calor accipit p̱fectius esse in subiecto. qđ iterꝫ notanter dꝛ. qꝛ calor in aqua p̱fecte ⁊ summe calida nō est motus. qꝛ talis nō tendit ab esse imp̱fecto ad p̱fectum Et cū vlteri⁹ q̄ritur. vtrꝫ p̱cessus ab esse imp̱fecto ad esse p̱fectum aliquid addat supra formam. Dōm ꝙ sic. qꝛ addit supra

formā tres respectus siue relatōes. s. respectū ad mouēs qđ pficit effectiue illā formā in mobili. ꝛ ad subiectū qđ illā formā pfectius recipit. ꝛ ad terminū ad quē. quē ipa forma ſm modū essendi pfectius acq̇rit. Et rō illius ē. q꞉ mot⁹ est forma fluens in motu vt dictū est. sed forma nō fluit in motu nisi q꞉ mobile mouet̃ a mouente. ꝛ pficit̃ in mobili ꝛ accipit pfectius terminū ad quē. Exempli grā. calor nō fluit ad accipiendū pfectius esse nisi presente igne. Et sic oportet formā referri ad ista tria si forma debeat dici motus.

Ar. Motus includit aliq̇d realiter qđ non includit terminus ad quē. ergo differt realr̃ a termino ad quē. pbat̃. q꞉ relatio ad mouens est realis. q꞉ est relatio effect⁹ ad cām efficientē. ꝛ tñ illā icludit motus ꝛ nō termin⁹ ad quē Dđm ꝙ mot⁹ capit̃ duplr̃. vno° ſm suā essentiā. ꝛ sic iste relatōnes nō spectant ad motū. q꞉ essentia motus est forma fluens. ꝛ sic motus nō distinguitur a termino ad quē. scꝫ ſm essentiā. Alio° capitur motus ſm suā subsistētiā ꝛ eē. ꝛ sic iste relatōes spectant ad motū. sꝫ mot⁹ sic accept⁹ hꝫ realē distinctōeꝫ ꝯ eentiā forme. Et silr̃ est de hoie. q꞉ si capiat̃ hō ſm suā subsistētiā. tunc hꝫ realē distinctōem ab hoie accepto ſm eentiā ꝓpter eē existentie hois. qđ distinguit̃ realr̃ ab ei⁹ eentia Et qñ q̇rit̃. vtꝝ stante ipfectōe eē ipius mot⁹. mot⁹ sit in aliq̊ p̄dicamento. Dđm ꝙ duplr̃ aliq̇d est in p̄dicamento. vno° p se. q꞉ est genus vel spēs alicuius p̄dicamenti hñs esse pfectū. ꝛ sic motus nō est in aliquo p̄dicamento. Alio° aliq̇d est in p̄dicamento reductiue. q̇a scꝫ ē aliqđ impfectū in p̄dicamēto ꝛ reducibile ad naturam pfecti. ꝛ sic motus est in p̄dicamento. q꞉ motus reducitur ad p̄dicamentū sube loquendo de motu generationis ꝛ corruptōis. vel ad p̄dicamentū q̄ntitatꝭ loquēdo de motu augmētatōnis ꝛ diminutōnis. ꝛ sic de alijs. Est tñ veꝝ ꝙ mot⁹ in cōi nō reducit̃ ad aliqđ p̄dicamētum. sꝫ ſm suas spēs. Et qñ đr. motus est in p̄dicamento p se ſm suas spēs. ergo nō reductiue. Añs pbat̃. q꞉ hꝫ p se essentiā p̄dicamenti. sꝫ vnūqđqꝫ ponitur in p̄dicamento ſm suā essentiā. Dđm ꝙ duplr̃ aliq̇d reducit̃ ad p̄dicamentū. vno mō ſm essentiā. q꞉ scꝫ ipm nō hꝫ pfectā essentiā p̄dicamenti ad qđ reducitur. ꝛ sic partes integrales ꝛ essentiales subaꝝ sunt reductiue in p̄dicamēto. Exemplū de partibꝫ essentialibꝫ. vt aīa ꝛ corpus. de ptibus integralibꝫ. vt manus ꝛ caput. q꞉ nullā habent essentiā p se ſm ꝙ sunt ptes. Alio mō reducit̃ aliq̇d ad p̄dicamentū ſm esse siue ſm denoīatōem. qđ tñ est ī p̄dicamento ſm essentiā. sicut đt Aresto. in p̄dicamento q̄litatis de passionibꝫ. s. ꝙ sunt minime q̄litates. qđ nō est veꝝ quo ad essentiā. q꞉ hñt essentiā pfectā q̄litatis. sed quo ad denoīatōem. q꞉ subiectū nō pfecte denoīatur penes tales q̄litates. Et isto mō motus reducit̃ ad predicamētū. q꞉ hꝫ pfectam eentiā p̄dicamēti. sꝫ nō pfectū eē.

Ar. Perfectū ꝛ impfectū dr̃ñt spē. vt ptꝫ exemplariter de hoie ꝛ asino. sed motus ꝛ suus terminus ad quem dr̃ñt. sicut pfectum ꝛ impfectuꝫ. ergo dr̃ñt spē Dđm ꝙ pfectū ꝛ impfectū accipiunt̃ duplr̃. vno° ꝓut reperiunt̃ in diuersis spēbꝫ. ꝛ sic dr̃ñt spē. vt ꝓbat argumentū. Alio modo ꝓut inueniuntur in vna spē. ꝛ sic nō dr̃ñt spē. sicut impfectus hō. vt puer. nō differt a pfecto hoie. s. viro spē. Ratio est. q꞉ in diuersis spēbꝫ pfectū et impfectum sunt dr̃ñe specifice. sicut pfectum in hoie quod est rōnale ꝯstituit spēm in hoie ꝛ impfectum in asino quod est rudibile ꝯstituit spēm in asino. Sed pfectū et impfectū in eadē spē sunt modi accidentales. q̇ nō faciunt diuersitatē specificā. ꝛ hoc p̄t ex eo cognosci. q꞉ impfectio p̄t separi ab impfecto in eadē spē. sicut qñ puer fit vir. nō aūt in diuersis speciebꝫ. q꞉ impfectum in asino nō fit pfectū hois. Sed motus ꝛ suus terminus dr̃ñt sicut pfectum ꝛ impfectum scđo modo

Ar. Si motus esset forma que habet̃ in termino tunc terminus esset acq̇situs ante terminum motus. Probatur. q꞉ motus est forma ꝛ est ante terminum. Dđm ꝙ forma in motu accipitur duplr̃. vno° ſm essentiā ꝛ ſm esse impfectū. ꝛ sic est acq̇sita ante terminum mot⁹. sicut quādo aqua calefit. tunc in aqua est calor ſm esse impfectum ante terminum motus. Alio° ſm esse pfectum. ꝛ sic nō habetur nisi in termino motus Sic etiam est dđm de forma in motu. que ſm esse impfectum habetur ante terminū. ꝛ ſm esse perfectum habetur solum in termino.

Ar. Illa nō sunt eadem que habent oppositas cōditōnes. sed motus ꝛ terminus ad quem habent oppositas ꝯditōnes. ergo nō sunt idem Minor ꝓbatur. q꞉ motus est successiuus ꝛ terminus est pmanēs Dđm ꝙ duplices sunt ꝯditiōes rerum. quedā sunt que oriuntur ex intrinseca natura rerum. ꝛ tales arguūt distinctōes specificas in rebus. quaꝝ sunt ꝯditōnes. sicut homo ꝛ asinus differūt spē. q꞉ rudibile ꝛ risibile differunt spē. Et ſm hoc ꝯsueuit dici. ꝙ accidens ꝛ subiectū sunt diuersa. q꞉ hñt diuersas ꝯditōnes Alie sꝫ ꝯditiones accñtales q̄ nō oriunt̃ ex natura rei. ꝛ tales nō arguunt essentialem ꝛ specificam drām sed solum accidentalem. ꝛ ſm illam drām vnum ꝛ idem potest differre a seipo. sicut Socrates sedens a seipso stante. ꝛ sic est de motu ꝛ termino ad quem. Et silr̃ est de calore perfecto ꝛ impfecto qui nō possunt se cōpati in eodem subiecto. et tamē manifestum est ꝙ nō distinguuntur spē. lꝫ habeant oppositas conditiones.

Ar. Illa nō sunt eiusdem essentie quoꝝ vno posito remouet̃ aliud. sed sic est de motu ꝛ termino ad quē. pbat̃. q꞉ posito termino ad quē remouet̃ motus. Dđm ꝙ motus sumitur duplr̃. vno modo ſm essentiam suam. ꝛ sic motus nō remouetur adueniente termino. imo tunc motus ſm esse pficitur. sicut đt Aristoteles in quinto huius. ꝙ quies in termino ad quē est ꝯsummatio motus. Alio modo accipitur motus q̄tuꝫ ad suum esse impfectum. ꝛ tunc est verum ꝙ habito ad quem termino motus abijcitur. quia impfectio a motu abijcitur in qua ꝯsistit esse motus

Ar. Si motus esset eiusdem essentie cum termino tunc vnus ꝛ idem motus esset in diuersis p̄dicamentis. pbat̃. q꞉ vn⁹ ꝛ idē motus habet terminos diuersoꝝ p̄dicamentoꝝ. sicut terminus generatōnis est substantia ꝛ figura. Dđm ꝙ duplex est terminus in motu. q̇dam est intrinsecus ꝛ immediatus. ꝛ ille est tm̄ vnus ꝛ ab illo motus habet suam spēm. Dicitur autem terminus intrinsecus ꝛ imediatus q̇ imediate acq̇ritur in mobili p motum. Alius est terminus extrinsecus ꝛ mediatus vel ꝯsequutiu⁹ in motu. q̇ scꝫ seq̇tur ad p̄mū terminum motus. ꝛ sic motus potest habere multos terminos. q꞉ multa accidentia possunt sequi ad formam q̄ acq̇ritur p motum. Et qñ đr. vnus ꝛ idem motus

hꝫ plures terminos intrinsecos. ꝓbatur. qꝛ motus q̄ fit de albo in nigrum est ꝑ medios colores tanq̄ ꝑ multos terminos **Dōm** ꝙ dupl'r fit motus ab vno extremo ad aliud ꝑ media. vno° sic ꝙ in medijs sit status. ⁊ tūc sunt multi motus ꝫm ꝙ sunt multi termini sicut si motus de albo in rubeū fieret ibi sistendo ⁊ postea a rubedine in nigredinē tunc ꝑmus motus est rubefactōis. ⁊ secūdus nigrefactōis. **Alio°** fit motus ab extremo in extremū ꝯtinue ꝑ media ꝓcedendo. sic ꝙ non sit status. ⁊ tunc est vnus motus hn̄s vnū terminū. qꝛ medij colores nō dant spēm cū in eis nō sit status

Ar. Generatio ⁊ corruptio sunt diuersi motus. et tn̄ habent vnum terminū. s. esse vel subam.

Dōm dupl'r. ꝑmo. ꝙ q̄uis in generatōe ⁊ corruptione nō sunt plures termini positiui. sed tm̄ vnus. s. eē. sunt tn̄ ibi plures termini quoꝝ vnus est positiuus. s. esse. et alius ꝑuatiuus. s. nō esse. qꝛ mutatio ꝑuatiua hꝫ terminum ꝑuatiuū sicut corruptio **Scdo** dicendū. ꝙ q̄uis sit vnus terminus tm̄ positiuus. tn̄ generatio ⁊ corruptio hn̄t illū terminū sub oppositis modis. qꝛ generatio tendit ad illū terminū sicut ipm accipiens. ⁊ corruptio recedit ab illo termino sicut ab eo recedens sed accessus ⁊ recessus ab eodē termino faciunt ꝯtrarietatē in mutationibꝫ. sicut pꝫ in q̄nto huius. ⁊ qꝛ ꝯtrarietas ē dr̄ia ꝫm spēm decimo metaphisice. iō ex ꝯsequenti dr̄n̄t spē.

Ar. Utrꝝ motus sit fluxus forme supadditus.

Dōm ꝙ nō. sed est ipamet forma. ⁊ iō ista loquutio motus est tendentia aut fluxus forme sic exponitur. i. forma tendens aut fluens. **Et** hoc sic ꝓbatur qꝛ si motus ꝫcaret fluxū forme supadditū. tunc esset aliq̄d realiter distinctū a termino ⁊ a forma fluente. ⁊ ꝑ ꝯsequens motus nō susciperet spēm a termino. qꝛ eēt omnino diuersus a termino. sed hoc est ꝯtra Aresto. in multis locis. igiť ⁊c. **Item** si sic ille fluxus esset res in determinato p̄dicamento q̄d necesse est dicere. cū sit res realis. quare seq̄reť ꝙ idē motus esset in diuersis p̄dicamētis. qꝛ ꝫm suū terminū esset in vno p̄dicamento eo ꝙ per terminū specificať. ⁊ ꝫm fluxum esset in alio p̄dicamento patꝫ. qꝛ fluxus motus ⁊ terminus motus essent res omnino dispate. ⁊ sic oportet fluxū ponere in alio p̄dicamēto a termino motus. q̄d nullus ph'oꝝ vnq̄ dicere presumpsit. **Item** motus ⁊ terminus dr̄n̄t sicut ꝑfectum ⁊ impfectū. in eadē spē. ḡ non erit specifica dr̄ia inter ea. et sic nō p̄t dici ꝙ motus ꝫcet fluxū realiter a termino distinctū. **Etiā** fluxus forme est solū modus forme differens ab ipa ꝫm esse ⁊ nō ꝫm essentiā. ergo nō p̄t essentialiter superaddi

Ar. Si motus nō esset fluxus forme supadditus sed eēt ipamet forma. seq̄reť ꝙ calor esset motus q̄d est falsum. patꝫ falsitas. qꝛ cū ꝑ motū aliq̄d dicať moueri. tunc om̄e hn̄s in se calorē moueret q̄d est falsum

Dōm ꝙ calor accipiť dupl'r. vno° ꝫm se ⁊ absolute. et sic nullo mō est motus. qꝛ in q̄cūq̄ est motus hoc mouer. si ḡ calor absolute accept⁹ eēt motus. ḡ i q̄cūq̄ eēt h̄ moueret. q̄d tn̄ ē falsum. qꝛ ignis est calidus. ⁊ tn̄ ꝫm calefactōem nō moueť. **Alio°** accipiť calor ꝫm ꝙ est in aliquo subiecto tendente ab esse impfecto ad esse ꝑfectū et sic dr̄ motus. **Exempli** grā. calor q̄ est in aqua tepida tendēte ad ꝑfectū esse caloris dr̄ motus

Diuisio aūt ꝫm vnumquodq̄ genus hoc quidem eē endelechia. aliud aūt potentia. potētia existētis endelechia ꝫm ꝙ huiusmodi mot⁹ est vt alterabilis quidem inquantum est alterabile alteratio est Augmentabilis autēꝫ ⁊ oppositi. nullum em̄ cōmune nomen in vtrisq̄ augmentum ⁊ decrementum Generabilis aūt ⁊ corruptibis generatio ⁊ corruptio. loco mutabilis locimutatio.

Postq̄ Aresto. posuit tres diuisiones ad inuestigandum definitōes motus. **Hic** ꝯn̄r definit motum. ⁊ primo in generali. scdo i speciali. ibi. **Qd** q̄dē igiť. **Dicit** ḡ p° ꝙ cū vnūq̄dq̄ genus diuidať ꝑ potētiā ⁊ actū. tunc illa erunt de ꝑmis differentijs entis natural'r ꝑora motu. **Quare** bn̄ definitur motus ꝙ est endelechia. i. actus entis in potentia ꝫm ꝙ hmōi. **Et** ꝓbat illā definitiōem exemplariter. **Primo** qꝛ alteratio est act⁹ alterabilis ꝫm ꝙ alterabile. **Et** augmētatio est actu augmētabilis ꝫm ꝙ augmētabile. **Diminutio** est actus diminuibilis ꝫm ꝙ diminuibile. **Sꝫ** locimutatio est actus locabilis ꝫm ꝙ locabile. **Et** generatio est actus generabilis ꝫm ꝙ generabile. **Ex** quo datur itelligi ꝙ Aresto. hic extēdit motum ad mutatōem. qꝛ hic exēplificat de generatōe.

Notandū Qꝫ in ista definitōne poniť actus loco generis. qꝛ sicut dictū est motus est forma fluens in motu. sed qꝛ forma nō q̄literq̄cūq̄ accepta est motus. sed ꝫm ꝙ tendit ab esse impfecto ad esse ꝑfectū. iō addiť in definitōe entis in potentia id est subiecti. quod est in potentia ad esse ꝑfectius illi⁹ forme. **Et** subiungiť ꝫm ꝙ hmōi. i. ꝫm ꝙ stat actual'r sub illa potentia. i. ꝫm ꝙ actual'r tendit ad ꝑfectiorē modum illius forme. ⁊ ideo aqua que est impfecte calida q̄uis habeat potentiā ad ꝑfectiorē calorē. nō tn̄ dr̄ moueri nisi ꝫm ꝙ actualiter tēdit ad maiorē ꝑfectōeꝫ illi⁹ forme

Ar. Auicenna ponit aliā definitōnem motus ab ista differentē. qꝛ dr̄ ꝙ motus sit exitus de potentia ad actū nō subito ḡ ista definitio nō erit bn̄ posita

Dōm ꝫm doctorē sanctū hic in cōmento ꝙ ista definitio Auicenne nō est bona ꝓpter duo. ꝑmo qꝛ in ipa ponitur exitus q̄ ꝫcat spēm motus localis. sed nō debꝫ genus definiri ꝑ spēm. ḡ incōuenienter definiť motus ꝑ exitum. **Scdo** nō valet eo ꝙ addiť nō subito. qꝛ subitū importat tp̄s. sꝫ tp̄s est posterius motu cū sit passio eius. sꝫ definitio dꝫ dari ꝑ ꝑora. **Ex** quo pꝫ ꝙ nō potuit mot⁹ aliť definiri ꝑ ꝑora q̄ sicut h̄ definiť. qꝛ ꝑus dictū fuit ꝙ motus cōiter acceptus transcēdat q̄dā p̄dicamenta. iō nō potuit definiri nisi ꝑ transcendentia. cū ḡ actus ⁊ potentia tanq̄ dr̄ie entis p̄cedunt p̄dicamenta sic motus definitus est ꝑ actum ⁊ potentiā sicut ꝑ q̄dam ꝑora **Est** em̄ motus forma q̄ est in subiecto q̄d est in potētia ad vlteriorē ꝑfectōnem illius forme. sicut calor in aqua q̄ tendit ad ꝑfectius esse caloris vocať motus. **Et** notať hoc ex definicōe cū dr̄ actus. i. forma entꝫ in potētia. i. subiecti q̄d ē in potētia ad vlteriorē ꝑfectōem ꝫm ꝙ hmōi.

Ar. Si motus esset actus. vel esset actus ꝑmus vel scds. sꝫ nullū istoꝝ videť esse **Dōm.** igiť ⁊c.

Dõm ꝙ motus accipit dupľr. vno° ꝓ forma fluente in motu absolute. ⁊ sic qñqꝫ est actus pmus. sicut patet de motu generatõnis. q₂ generatio est ad formã subalez q̃ est actus pmus in ordine ad formã accñtalem. Qñqꝫ motus est actus scõs. sicut in mutatõne accñtali. q₂ talis motus terminatur ad formam accñtalem. Alio mõ accipit motus ẜm ꝯditõem forme q̃ est in motu. ⁊ sic motus sꝑ pt dici actus pmus. q₂ ꝯditio forme in motu ẽ ꝙ sit imꝑfecta. sꝫ imꝑfectũ est pus ꝑfecto ẜm ordinẽ generatõis. Et hoc est qð alij dicunt. ꝙ motus sit actus primus in ordine ad ꝑfectõem forme quã recipit in termio

Et qñ ð₂. ex isto seqret ꝙ idẽ esset in actu ⁊ in potentia. ꝓbat. q₂ mobile est in actu ꝑ motũ ⁊ in potentia ad terminũ eius. Dõm ꝙ nõ est incõueniens idẽ esse in actu ⁊ in potentia respectu diuersoꝝ. q₂ idẽ mobile ꝑ eãdem formã. s. motũ est in actu ⁊ in potẽtia. in actu ẜm esse imꝑfectũ. ⁊ in potẽtia ẜm eẽ ꝑfectũ. Exempli grã. aqua imꝑfecte calida q̃ hꝫ motũ calefactõis est in actu ẜm calorẽ imꝑfectũ. ⁊ in potentia ẜm calorẽ ꝑfectũ quẽ adhuc nõ hꝫ. Et ğ ðt doctor sanctus ꝙ. cũ in definitiõe motus ð₂ actus designatur ordo ad p̃cedentẽ potentiã. sꝫ cum addit entis in potentia designatur ordo ei° ad vlteriorem actum.

Q aũt sit hic motus adhuc manifestum est. Cum eñi edificabile inquantũ hmõi ipm dicimus esse actu edificat. ⁊ est hoc edificatio Similiter aũt et doctrinatio ⁊ medicatio ⁊ volutatio ⁊ saltatio ⁊ adolescentia ⁊ senectus.

Postqꝫ Aresto. posuit definitõem motus. nunc manifestat singulas ꝑtes eius. Et pmo quãtum ad hoc ꝙ motus ð₂ actus. ⁊ vtit tali ratõne. illud quo aliquid fit in actu pus in potentia existens hoc est actus. sed ꝑ motum aliqd fit in actu pus in potentia exñs. ğ motus est actus. Maior patꝫ. q₂ nihil fit in actu nisi ꝑ actũ siue formam. Minor ptꝫ. q₂ edificabile ðt potentiã ad aliqd sꝫ qñ edificat tũc ẜm illã potẽtiã quã ip̃ortat reducit ĩ actũ q₂ tunc dicimus ꝙ edificat ⁊ ille actus est edificatio passiua. Et silr est de oib₃ alijs motib₃ in textu enumeratis vbi ꝑ adolescentiã intelligit motũ augmẽtatõnis ⁊ ꝑ senectutem motum diminutiõis. q₂ semꝑ in motu mobile acqrit formam quã pus nõ habuit. vt in calefactõe acqritur calor. ⁊ sic ꝑ motũ potẽtia calidũ fit actu calidum

Ar. Ante motum etiam mobile est in potentia. ğ nõ tm̃ in motu Dõm ꝙ differẽter mobile est in potentia añ motum ⁊ in motu. quia ante motum ẽ in potentia simpľr. scꝫ tam ad actum ꝑfectum qꝫ imꝑfectum. vt aqua ante motum calefactõis est in potentia tã ad calorem ꝑfectum qꝫ imꝑfectum. sed mobile sub motu existens est solum in potentia ad actum ꝑfectum. q₂ tũc habet in se actum imꝑfectum. ⁊ ideo bene ðt Aresto. ꝙ ꝑ motũ aliqd in potẽtia existens fit in actu.

Quoniã aũt quedam eadem sunt ⁊ potentia et actu qꝫuis non simul. aut nõ ẜm idem. sed vt calidum q̇dem potentia frigidum aũt endelechia. multa iam agunt ⁊ patiunt ad inuicem. Omĕ eñi erit simul actiuũ ⁊ passiuũ. ergo ⁊ mouens phisice mobile erit Omĕ eñi hmõi mouet cum mouetur ⁊ ipm. Videtur quidem igitur q̇busdam omĕ moueri mouens. Sed de his q̇dem in alijs erit manifestum quõ se habeat Est eñi qðdam mouentium ⁊ inmobile. sed potentia existenris cum endelechia ens agat aut ipm aut aliud inquantũ mobile motus est.

Hic ꝓbatur scða ꝑticula definitõnis. s. ꝙ motus sit actus entis in potentia. Et stat ꝓbatio in hoc. omis actus ẽ actus eius ĩ quo sꝑ inuenit. sꝫ motus sꝑ inuenit in ente in potentia. ğ motus est act° entis in potẽtia Maior ptꝫ. q₂ hoc est de rõe forme naturalis ꝙ semꝑ inueniatur in suo ꝓprio subiecto. sicut lumen nũqꝫ inuenit nisi in dyaphano ⁊ ꝓpter hoc est actus diaphani. Minor patꝫ q₂ aliqd ð₂ moueri ex hoc. q₂ ducit de potentia ad actuꝫ ꝑ motum. oportet ergo ꝙ illud quod mouetur sit in potentia. Vñ seqtur ꝙ si aliqd sit solũ in actu ipm est imobile. sicut pꝫ de pmo mouente immobili. ⁊ si aliqd sit silr in actu ⁊ in poteotia ipm simul mouet ⁊ mouetur. ⁊ ideo agentia naturalia mouent ⁊ mouent a seinuicẽ. Cuius rõ est. q₂ actus. i. forma agentis est in potentia in patiente. eo ꝙ patiens pt eã recipe ⁊ ecõtra actus patientis pt recipi in agente. Exempli grã. manus calida calefacit pomum frigidũ. ⁊ pomũ frigidũ frigefacit manũ. Et hoc est qð ð₂ in pmo de generatõe. omĕ agens phicum qð agit ꝑ ꝯtactũ in agẽdo repatit. nõ aũt h̃ fit ẜm eandẽ formam. q₂ agit ẜm vnã formã ⁊ patit ẜm aliam.

Dico aũt hoc inquantũ sic Est eñi es potentia statua. sed tamẽ nõ eris endelechia. ⁊ inquãtum es est. motus est Non eñi idem est eri esse et potentia alicui mobili. Quoniã si idem esset simpľr ⁊ ẜm rõnem esset vtiqꝫ eris inquantum est endelechia motus Non est aũt idem queãdmodũ dictum est Manifestũ aũt est ⁊ in contrarijs posse q̇dem eñi sanari. ⁊ posse laborare alterum est Et nãqꝫ si vero laborare q̇dem ⁊ sanari idem esset. subiectum aũt ⁊ sanabile ⁊ infirmum. siue humiditas. siue sanguis vnum ⁊ idẽ est Quoniã aũt non est idem queãdmodũ neqꝫ color idem ⁊ visibile Possibilis inquantum est possibile endelechia manifestũ est ꝙ sit motus

Hic manifestat hanc ꝑticulã inqꝫtũ hmõi. Et pmo ꝑ exemplũ volens ꝙ necesse sit addere illã ꝑticulaꝫ. q₂ si motus absolute esset actus entis in potẽtia. tunc seqret

ꝙ es sꝑ moueret̃ ꝗ̃diu eēt in potētia ad statuā. qꝛ ꝑ omni tꝑe ⁊ ꝗ̃diu es est hꝫ potentiā ad statuā. sed hoc est fal/sum. qꝛ es tunc solū dꝛ moueri ad statuā qñ supponitur actōni statuifice. qꝛ tunc est in potentia ſm ꝙ hmōi. Vñ pꝫ ꝙ ꝯuenienter additū est inq̃tum hmōi Tunc ibi Manifestū aūt. Probat terciā ꝑticulā definitōis ꝑ rō nem talē. qꝛ nō est eadē rō subiecti inq̃tū est qđdā ens. ⁊ inquantū hñs ordinē ad ꝯtraria. ⁊ iō definitōe nō suffi/cit dicere ꝙ motus sit actus entis in potētia vbi notat̃ ꝙ sit actus eius qđ est in potentia inq̃tū est qđdā sub/iectū. ſꝫ oportet addere inq̃tū hmōi qđ supaddit ordinē ad aliud. Sꝫ ꝙ nō sit eadē rō subiecti inq̃tū hꝫ ordinē ad ꝯtraria. pꝫ qꝛ si esset idē subiectū ⁊ potentia ad ꝯtra/ria. tunc ꝯtraria essent eadē. ꝯña tenet. qꝛ potentia hꝫ di/stinctōem ex obiecto. si g° esset vna potentia ad ꝯ̃ria. tūc eadē essent ꝯtraria Exempli grā. si eadē esset potētia ad sanitatē ⁊ egritudinē. tūc idē eēt sanitas ⁊ egritudo. quia potētia ad sanitatē hꝫ distinctōem a sanitate. ⁊ potentia ad egritudinē hꝫ suā distinctōem ab egritudine. Et eēt sil̃e. qꝛ si visus ⁊ auditus eēnt idē. qꝛ tunc color ⁊ sonus essent idē cū potētia ex actibꝫ distinguat̃.

Ar. Eadē est potētia ꝯ̃rioꝝ. sicut dꝛ in ꝑmo phi/sicoꝝ. g° male dꝛ hic. ꝙ nō sit eadē Dōm ꝙ poña ad ꝯ̃ria accipit̃ dupl'r. vno° material'r ſm ꝙ se tenꝫ ex ꝑte subiecti. ⁊ sic est vna potētia ad ꝯ̃ria. qꝛ est vnū sub iectū qđ est susceptibile duoꝝ ꝯtrarioꝝ. sicut pꝫ ex vlti ma ꝓprietate subē ⁊ etiā ex definitōe ꝯtrarioꝝ. Alio mō potētia ad ꝯtraria accipit̃ formal'r ſm ꝙ in potentia im/portat̃ relatio ad actū ⁊ ad obiecta. ⁊ tūc sunt alie ⁊ alie potentie ad ꝯ̃ria. Cuius rō est. qꝛ relatio hꝫ spēm a ter/mino ad quē siue ex correlatiuo. cū g° sit aliud correlatū qñ subiectū refert̃ ad diuersa ꝯtraria. sic subiectū siue po tentia ſm ꝙ hmōi dꝛ alterius spēi.

Ar. Vnūqđq3 actuat ſm ꝙ est in actu. ſꝫ motus actuat mobile. g° hoc sibi ꝯueniet ſm ꝙ est in actu. ⁊ sic dꝫ definiri ꝑ actū ⁊ nō ꝑ potentiā Dōm ꝙ duplex est actus. Aliq̃s est act⁹ ꝑfectus simpl'r tam ſm esse q̃3 ſm essentiā. ⁊ talis actuat ſm ꝙ est in actu. ⁊ eo mō solū actuāt forme ꝑfecte. nō aūt imꝑfecte. Ali⁹ ē ac/tus imꝑfectus. ⁊ talis actuat ſm ꝙ est in potentia. qꝛ ta lis nō hꝫ ꝑfectū esse in subiecto. ⁊ iō actuat ſm ꝙ est in potentia ad vlteriorē ꝑfectōnem

Quod quidem igitur est hoc. ⁊ quod accidit tunc moueri. cum est endelechia in ipo. ⁊ neq3 ꝑus neq3 posterius ostensum est Contingit em̄ vnūquodq3 aliqñ q̃dem operari. aliquādo autē nō. vt edificabile ⁊ edificabilis actus inquantū edificabile est. edificatio est. Aut enim hoc est edificatō actus aut domus. sed cum domus sit nō amplius edificabile est. edificat̃ aūt edifica/bile. necesse est ergo edificatōnem esse actum Edificatio aūt motus q̃dam est At uero eadem conuenit ratio in alijs motibus Quod autē bene dictum sit manifestum est. ex quibus alij de ipo dicunt. ⁊ ex eo quod nō facile est definire aliter ipm Neq3 em̄ motum in alio genere po/nere potest vtiq3 aliquis.

Hic ꝓbat totā definitōem eē bonā ⁊ bñ assignatam et ꝑmo ꝓbat hoc directe. scđo indirecte. Quantū ad pri mum ponit talē rōnem. edificatio est actus edificabilis ſm ꝙ edificabile. ſꝫ edificatio est motus. g° mot⁹ ē act⁹ entis ſm ꝙ hmōi. Maior pꝫ. qꝛ edificabile est in potē/tia. g° hꝫ aliq̃d qđ est in actu. vl' g° domus est actus eius vel edificatio. ſꝫ domus nō p̄t esse actus ei⁹. qꝛ actus dꝫ esse sil' cū potētia sua. ſꝫ qñ est domus. tūc nō est edifica/bile ſꝫ edificatū. Sꝫ qñ est edificatio tūc adhuc est edifi/cabile. g° edificatio est actus edificabilis Et eadē ē rō de alijs motibꝫ. Tūc ibi. Qđ aūt. Ostendit definitōem motus eē bonā īdirecte Et dꝛ ośsio īdirecta. qꝛ fit ex re/motōe definitionū quas ponebant alij phi. vel etiā fit ex cōꝑatōe ad alias res. Ponunt̃ g° duo ex q̃bꝫ fit ośsio in/directa. Primū qꝛ definitōes q̃bꝫ alij definiuerūt motū sunt incōuenientes. g° ista ē bona. Scđm. qꝛ motus non p̄t aliter definiri nisi sic. ex q° motus nō est in genere act⁹ tm̄. nec ē in genere potētie tm̄. ſꝫ includit actū cū potētia

Manifestū autem intendentibꝫ queadmo/dum ponunt q̃dem ipm alteritatē ⁊ inequalita tem. ⁊ quod non est dicentes esse motum Quo rum nullum necessariū est mouere. neq3 si alte/ra sint neq3 si inequalia sunt neq3 si nō sint. Sed neq3 mutatio. neq3 in hec. neq3 ex his magis est q̃3 ex oppositis.

Hic excludit definitōes alioꝝ de motu Et sunt tres qꝛ q̃dā dixerunt motū esse alteritatē. qꝛ id qđ mouet̃ ali/ter ⁊ aliter se hꝫ ꝓpter successionē forme in motu. Aliq̃ dixerunt motū esse inequalitatē. qꝛ id qđ mouet̃ sꝑ ma/gis ac magis accedit ad terminū. Alij dixerūt motū eē nō ens. qꝛ id qđ mouet̃ nondū hꝫ id ad qđ mouet̃. Sed Aresto. improbat istas definitōes tripl'r. ꝑmo ex parte subiecti. scđo ex ꝑte termini ad quē. tercio ex ꝑte termi/ni a quo. Ex ꝑte subiecti. qꝛ si mot⁹ eēt alteritas ineq̃/litas vel nō ens. tūc cuicūq3 ista inessent hoc moueretur qꝛ cuicūq3 inest mot⁹ hoc mouet̃. qꝛ ista sunt motus ſm aliq̃s. hoc āt ē falsum. qꝛ multa sunt ineq̃lia in q̃bꝫ nō est motus. Ex ꝑte termini ad quē sic reprobat̃. qꝛ motus nō est magis ad ineq̃litatē q̃3 eq̃litatē. nec alteritatē q̃3 in sil'itudinē. qꝛ ad oīa ista p̄t eē mot⁹. Etiā q̃dā mutatio est in ens sicut generatio. q̃dā in nō ens sicut corruptio. et sic iste definitōes nō p̄nt eē essentiales. qꝛ nō sꝑ ꝯueni unt motui. Ex ꝑte termini a quo. sic reprobant̃. qꝛ mo/tus nō est plus ex ente q̃3 ex nō ente. qꝛ mot⁹ generatōis est ex nō ente. ⁊ motus corruptōnis ex ente. Nec plus est ex equalitate q̃3 ex inequalitate.

Causa aūt in hoc ponere. ꝙ indeterminatū q̃ddā videt̃ esse motus Alterius aūt coordina tionis ꝑncipia ex eo ꝙ sunt ꝑncipia ꝑuatiua ⁊

indeterminata sunt. Neqꝫ enim hoc neqꝫ tale neqꝫ vnū ipoꝝ. qꝛ neqꝫ alioꝝ pdicamentoꝝ. Uideri aūt indeterminatū eē motū cā ē. qꝛ neqꝫ in potētia eoꝝ q̄ sunt genez neqꝫ in actu est pone/re ipm. Neqꝫ em̄ possibile est quātitatē potētia moueri ex necessitate. neqꝫ qđ actu quantū est. Et motus q̇dē act⁹ q̇dā videt̄ eē impfect⁹ aūt. Causa aūt est qm̄ impfectū qđ possibile cuius est actus. ppter hoc igit̄ difficile ē ipm accipe q̇d sit. Aut em̄ in p̄uatōem necesse est ipm po/nere aut in potētiā aut in actū simplicē. Hoꝝ āt nullū videt̄ ꝯtingēs. Relinq̇tur āt p̄dictus mo/dus actū q̇dē quēdā eē. sꝫ hmōi actū qualē dixi/mus difficile q̇dem videre ꝯtingentē aūt esse.

Hic ostēdit cām q̄re antiq̇ sic definiuerūt motū. Et p° assignat cāz ei⁹ qđ dictū est. scđo cuiusdā qđ supposu/erat. ibi. Uideri āt. Dicit ḡ pmo ꝙ ista ē cā q̄re antiq̇ sic definiuerunt motū. qꝛ mot⁹ ē de genere indetermīatoꝝ. qꝛ motus nec ē pur⁹ actus nec pura potētia. ꝛ qꝛ iste de/finitōes sunt negatiue ꝛ indeterminate. sic vident̄ ꝯueni/re motui q̇ ē de genere īdetermīatoꝝ. i. p̄uatiuoꝝ. Sꝫ ꝙ sit de genere seu ordinatōe p̄uatiuoꝝ. pꝫ ex opiniōe pi/tagore q̄ posuit duas coordinatōnes reꝝ. vnā bonoꝝ ꝛ aliā maloꝝ. Et ponebat ista decē de genere bonoꝝ. fini/tum. par. vnū. dextrū. masculinū. q̇escens. rectū. lumen. bonū. triangulū. eq̇laterꝝ. Sꝫ de genere maloꝝ ponebat ista. īfinitū. īpar. multitudinē. sinistꝝ. femineū. motū. obli/quū. tenebrā. malū. triāgulū altera pte lōgiorē. Et rō illi⁹ ē qꝛ ipi dicebāt mathematicalia eē pncipia naturaliū. qđ tn̄ reprobat̄ infra de infinito. qꝛ hos đt ibidē innaturalr̄ loquutos eē. Tūc ibi. Uideri āt. Ponit cām q̄re an/tiq̇ dicebāt motū eē de genere īdetermīatoꝝ. dicēs ꝙ cā hui⁹ ē. qꝛ mot⁹ neqꝫ ē potētia simplr̄ neqꝫ actus simplr̄. sꝫ ē act⁹ mixtus cū potētia siue act⁹ impfect⁹. Si em̄ eēt potētia tm̄. tūc quicq̇d ē in potētia ad q̄ntitatē hoc mo/uereť ad q̄ntitatē. ꝛ qđ eēt in potētia ad q̄litatē hoc moue/reť ad eā. Si āt eēt pur⁹ actus. tūc quicq̇d eēt in actu h̄ moureť. qđ ē falsum. iō ē act⁹ cū potētia. Ex isto pꝫ ꝙ difficile ē accipe cognitōem mot⁹. qꝛ pmo aspectu appa/ret ꝙ oīa sint act⁹ vel potētia. sed motus ꝓprie non con/tinetur sub aliquo horum.

Nota. Ūn oriať difficultas cognitōis mot⁹. Dīc ꝙ nō oriť ex pte cognoscētis pncipalr̄. sꝫ ex pte rei cognoscibil̄. Circa qđ sciendū ꝙ illa q̄ h̄nt multū de actualitate fm̄ se sunt ab intellectu bn̄ cognoscibilia. sicut sunt de⁹ ꝛ sub̄e sepate. sꝫ illa q̄ h̄nt multū de potentia ꝛ sunt debilis entitatis difficulter cognoscunť ex pte co/gnoscibilis. qꝛ tale nō p̄t mouere intellectū. Est em̄ in/tellect⁹ noster virt⁹ passiua. iō necessario hꝫ moueri ab obiecto. qn̄ ḡ nō hꝫ obiectū potētiā mouēdi ītellectū qđ fit p actualitatē tūc difficulter cognosciť. Sic āt ē de mo/tu. qꝛ mot⁹ ē ipfecte entitatꝭ iō nō p̄t mouere ītellectū. p̄t tn̄ p accn̄s ꝯtigere ꝙ ista difficultas fiat ex pte cognoscē/tis inquantū ipe cognoscens nō hꝫ debitā pspicacitatez ad cognoscendū res minime entitatis

m Mouetur aūt ꝛ mouens om̄e sicut dictū est. cum sit potentia mobile. Et cui⁹ immobilitas quies est. cui em̄ mot⁹ inest hui⁹ immobilitas quies est. Adhuc agere em̄ in/quantum huiusmodi ipsum mouere est. Hoc aūt facit tactu. quare simul ꝛ patitur

Postqꝫ Aresto. posuit vnā definitōez motus q̄ ē for/malis. hic ōndit cuius act⁹ sit mot⁹. vtꝝ scꝫ mobilis vel mouētis. Et p̄t etiā dici vt inq̇t doctor ꝙ h̄ ponat aliā definitōem q̄ hꝫ se ad p̄dictā sicut materialis ad forma/lem. ꝛ sicut ꝯclusio ad pncipiū. qꝛ bn̄ seq̇tur mot⁹ ē act⁹ entꝭ in potētia fm ꝙ hmōi. ꝛ ens in potētia ē mobile. ḡ mot⁹ ē actus mobilis. Ad inuestigandū ḡ illā definitō/nem intēdit Aresto. pbare ꝙ motus siue moueri etiam accidit mouenti. nō tn̄ inq̄ntū hmōi. sꝫ inq̄ntū mouens ē mobile. Sꝫ ꝙ sibi ꝯueniat pbat duab⁹ rōnib⁹. q̄ꝝ pma stat in hoc. Quicq̇d qn̄qꝫ ē in potētia ꝛ postea in actu h̄ q̇dām̄o moueť. sꝫ mouēs ē pus in potētia ꝛ postea in ac/tu. ḡ etiā moueť. Maior pꝫ. qꝛ qđ ē in potentia naturali de q̄ hic phs loq̇tur hoc reduciť ab illa potētia ad actū p motū. ḡ oportꝫ etiā ipm moueri. Exēpli grā. in mouēti/bus phisicis ꝛ p ꝯtactū agens in agēdo repatiť. sicut pꝫ de pomo ꝛ manu. ꝛ p ꝯn̄s moueť ab illo qđ pus fuit mo/bile. ꝛ ducit ipm mouēs de potētia ad actū. Tunc ibi. Et cui⁹. Poniť scđa rō. ꝛ stat in hoc. cuiuscūqꝫ īmobili/tas ē q̇es. illi inē motus. sꝫ īmobilitas. i. cessatio a motu ipius mouētꝭ phisice ē q̇es. ḡ tali mouēti inē mot⁹. Ma/ior pꝫ. qꝛ opposita h̄nt fieri circa idē. sꝫ q̇es ꝛ motus sunt opposita p̄uatiue. ḡ cui inest q̇es illi inest mot⁹. Est aūt aliq̄ īmobilitas q̄ nō ē q̇es. sicut illa q̄ ē in substātijs īma/terialib⁹. ꝛ iō etiā in illis nō est mot⁹. qꝛ ibi nō ē aptitu/do ad motū. Minor pꝫ. qꝛ dū mouens cessat a motu đr q̇escere. Tūc ibi. Adhuc agere. Ostēdit Aresto. vn̄ accidit ipi mouēti ꝙ moueať. ꝛ đt ꝙ hoc nō accidit mo/uenti ex hoc qđ mouet. qꝛ si sic oē mouens moureť. qꝛ p se p̄supponit de omi. sꝫ ex hoc qđ mouet ex ꝯtactu moue/tur. mouens em̄ qđ tangit suū mobile tactu phisico. hoc iterꝝ mouetur a suo mobili. sicut manus ꝛ pomum. qꝛ ma/nus tangit pomū. ꝛ sic mouet. ꝛ mouetur a pomo

Unde motus actus mobilis est. inquātum est mobile. Accidit autem hoc tactu motui. qua/re simul ꝛ patitur. Species autem semp esti/mabitur aliqua mouens. Aut em̄ hoc aut qua/lis aut quanta que erit principium ꝛ causa mo/tus. cum moueat vt actu homo facit ex poten/tia existente homine hominem. Dubium autez manifestum est ꝙ est motus in mobili. Actus enim huiusmodi ꝛ ab hoc.

Jam phs ꝯcludit ex dictis scdam definitioem mot⁹ Dicens ꝙ motus est act⁹ mobilis inq̃tuz mobile. quã definitoem sic ꝓbat. qꝛ sicut dictũ est. q̃uis mouẽs moueatur. nõ tamẽ ꝯuenit sibi motus inq̃tum mouens est sed qꝛ mouet ꝑ ꝯtactum sed ex hoc. qꝛ mouet per contactum etiam est mobile. ergo motus ꝯuenit mouẽti fm ꝙ est mobile. quare bñ dꝛ ꝙ motus sit act⁹ mobilis fm ꝙ mobile. Scdo ꝓbat idẽ. qꝛ ex alio ṗncipio ꝯtingit ꝙ aliq̃d est mouens. qꝛ ꝑ formam fm quã est in actu. aliq̃d em̃ mouet fm ꝙ est in actu. quare dt phs in textu ꝙ species aliqua semꝑ estimabit mouens. sicut pꝫ de forma q̃ est de genere sube qualitatis ꝛ q̃titatis. ꝛ ꝑ aliud ṗncipium aliq̃d est mobile. qꝛ ꝑ potentiã siue materiã. ergo ipm moueri nõ ꝯuenit mouenti inquantum mouens sed conuenit sibi fm ꝙ habet aliquid potentiale in se. scꝫ fm ꝙ est in potentia mobile.

Dr. Utrꝫ due definitões motus sint bñ assignate Dõm ꝙ sic. cuius rõ est. qꝛ abstracta debent definiri ꝑ aliq̃d qd est ꝓprij generis positũ loco generis in recto. ꝛ ꝑ subiectuz positũ loco dr̃ne in obliquo. sed motus est accñs in abstracto acceptũ. g̃ dꝫ isto mõ definiri. Sed dicte due definitões dantur de motu in abstracto. g̃ ꝯuenienter assignant ꝑ aliq̃d ꝓprij generis in recto cũ dꝛ actus. ꝛ ꝑ subiectũ qd est alterius generis in obliquo. cũ dꝛ entis in potentia vel mobilis. Sicut in silĩ definitur simitas ꝙ est nasi curuitas Et si q̃ratur. quare accñtia in abstracto sic definiunt. Dõm ꝙ h̃ est iõ. qꝛ accñs in abstracto accipit ṗcise ꝑ modũ accñtꝭ et iõ loco generis aliq̃d debet poni eiusdẽ generis qd ẽ de essentia ei⁹. ꝛ loco dr̃ne subiectũ ꝑ qd circũloq̃tur ei⁹ dr̃ña. In ꝯcreto aũt accipit ꝑ modũ substantie. qꝛ ꝯnotat subiectũ siue subam. quare etiã definit ꝑ modũ subarum. sꝫ in definitõe subarꝫ genus qd sumit a materia ponitur ꝓ prima ꝑte definitõis. ꝛ dr̃ña q̃ sumit a forma ponitur sicut ꝯtractio generis. sic etiã in definitõe accñtis ꝯcretiue sumpti subiectũ ponit loco generis qd ẽ materiale. ꝛ forma ponit loco dr̃ne q̃ ꝯtrahit subiectũ

Ar. Unius definibilis est tm̃ vna definitio. sꝫ motus est vnũ definibile. g̃ habebit tm̃ vnã definitõem Dõm ꝙ q̃tũ ꝓ nunc sufficit duplex est definitio. q̃dã est definitio descriptiua. ꝛ loquendo de tali definitõe vnius rei pñt esse multe definitões Cuius rõ est qꝛ descriptio dat ꝑ ꝓprias passiones. sed vnius rei sunt multe ꝓprie passiones. Alio° capit definitio ꝓ definitõe q̃dditatiua ꝛ essentiali. ꝛ talis est duplex. q̃dã est essentialis incõpleta. sicut illa q̃ dat ꝑ materiã tm̃. vel ꝑ formam tm̃. ꝛ sic iterꝫ vnius rei pñt esse plures definitões essentiales. quarꝫ vna dat ꝑ materiã ꝛ alia ꝑ formã. Alia est definitio essentialis cõpleta. q̃ datur ꝑ oẽs causas. ꝛ isto mõ nõ pñt esse plures definitões vnius rei. Cuius rõ est. qꝛ talis definitio dt ꝑfectã ꝛ cõpletã essentiã rei. sed vnius rei est tm̃ vna perfecta ꝛ cõpleta essentia. Per hoc g̃ dꝛ ad argumentũ ꝙ iste definitões motus sunt essentiales incõplete. qꝛ ṗma ẽ formalis. ꝛ scda materialis. ꝛ sic ṗma est ṗncipiũ demonstrandi scdam a priori. Cuius rõ fuit dicta in scdo huius. qꝛ semꝑ dignior causa demonstrat minus dignã a ṗori. sꝫ forma ẽ dignior materia. g̃ definitio formalis demõstrat a ṗori materialem.

Ar. Prima definitio est materialis. g̃ male ponit formalis. ꝓbatur. qꝛ datur ꝑ subiectum. s. ens in potentia Dõm ꝙ duplr̃ in aliqua definitõe pt poni subiectũ. vno° sub noĩe transcendentis. Alio° sub noĩe ꝯtracti. sicut ens in potentia est subiectum magꝭ trãscẽdenter acceptũ q̃ꝫ ens mobile. Cum g̃ magis cõmune cõꝑetur ad minus cõmune sicut forma ad materiam. iõ definitio data ꝑ subiectum sub nomĩe alicuius cõmunioris potest dici formalis ꝑ cõꝑarõem ad illam in qua ponitur subiectũ sub noĩe ꝯtracti. ꝛ iõ ṗma definitio motus cõꝑata ad scdam dꝛ formalis Et qñ dꝛ. Cõtractum est magis formale q̃ꝫ incõtractũ. ꝛ etiã hꝫ se in rõne forme ad incõtractũ. sꝫ in ṗma definitõe ponit subiectũ incõtractũ. ꝛ ĩ scda ponit subiectũ ꝯtractũ. g̃ scda definitõ erit formal' ꝛ ṗa material'. Dõꝫ ꝙ duplex ẽ ꝯditõ forme. ṗma est cõmunicabilitas. ꝛ fm illam cõmuniora sunt formaliora. qꝛ sunt magis cõicabilia. Alia conditio forme est actualitas. ꝛ fm illã magꝭ ꝯtracta sunt formaliora. qꝛ sunt magis in actu. nisi sit ꝯtractio ꝑ accñs indiuidualis ꝛ materialis. Cõmunicabilitas aũt est ꝯditõ ipius forme ṗor et ṗncipalior cum forma fm ꝙ huiusmodi sit cõmunicabilis.

Ar. Generatio ꝛ corruptio. sunt motus. ꝛ tñ definitio nõ ꝯuenit eis. Scda ꝑs assumpti ꝓbatur. qꝛ generatio nõ est actus entis in potentia fm ꝙ hmõi Dõm ꝙ motus capit duplr̃. vno° generalr̃ ꝓ quocũq̃ꝫ exitu de potentia ad actũ. siue hoc fiat successiue siue instantanee. ꝛ sic capit hic motus. ꝛ tunc generatio est motus qualitercũq̃ꝫ accipiat generatio. Generatio em̃ accipit duplr̃. vno° solũ ꝓ instãtanea introductione forme subalis. alio° accipit ꝓ instãtanea introductione sil' cũ alteratõe ṗuia ad formã subalem introducendam. Alio° accipit motus ꝓ exitu successiuo de termino in terminũ. ꝛ sic accipit in q̃nto huius. ꝛ tunc generatio nõ est motus nisi accipiat generatio scdo mõ. scꝫ pro illa instantanea introductõe simul cũ alteratõne preuia

Ar. Si generatio eẽt motus. seq̃ret ꝙ forma substantialis esset motus. Probat. qꝛ motus est eiusdẽ essentie cũ termino ad quẽ. sꝫ generatio terminat ad formã subalem Dõm ꝙ forma subalis capit dupliciter. vno mõ fm se ꝛ absolute. ꝛ sic nullo mõ est motus. nec vt sic forma accñtalis est motus. qꝛ si sic res moueretur q̃ꝫdiu haberet formã subalem ꝛ accñtalem. qꝛ in quocũq̃ꝫ est motus hoc mouetur Alio° accipitur forma subalis fm ꝙ stat sub dependentia ad agens qd educit talẽ formã de potentia materie. ꝛ sic forma subalis ẽ motus. qꝛ q̃uis fm tꝑs sint idẽ fieri ꝛ factũ esse. tñ naturali ordine ṗus intelligit sub dependentia ad agens quo mõ dꝛ fieri. ꝛ deinde fm ꝙ subsistit in materia fm qd dꝛ esse Et intelligit h̃ de forma subali q̃ educibilis est de potẽtia materie. qd addit ꝓpter aĩam rõnalem. que nullo° potest dici motus. qꝛ nõ hꝫ ordinẽ ꝛ dependentiã effectiuã. lꝫ bñ dispositiuã ad agens naturale. sꝫ hꝫ depẽdẽtiã ad agens diuinũ qd agit ꝑ creatõem ꝛ nõ ꝑ motum

Ar. Quicq̃d ꝯuenit alicui inq̃tũ hmõi. h̃ ꝯuenit sibi soli ꝛ sꝑ. sꝫ mot⁹ ꝯuenit enti in potẽtia fm ꝙ hmõi. g̃ ꝯuenit sibi soli ꝛ sꝑ Dõꝫ ꝙ illa ꝑticula fm ꝙ hmõi. pt capi duplr̃. vno° reduplicatiue. fm ꝙ dt cãꝫ ꝓpriã. q̃re ṗdicatũ inest subiecto. ꝛ sic ẽ verꝫ ꝙ q̃cq̃d cõuenit alicui fm ꝙ hmõi ꝯuenit oĩ tali ꝛ sꝑ. Alio° fm ꝙ hmõi capit specificatiue fm ꝙ specificat ꝑticulã cui adiũgit. ꝛ sic accipit h̃. qꝛ specificat h̃ illã ꝑticulã entꝭ ĩ potẽa.

Ar. Si successio esset in motu ꝓprie dicto. seq̄retur ꝙ nō eēt aliq̄s motus ꝓprie dictus. nisi in q̄ntitate. Seq̄la ꝓbat̃ q2 in successione accipit̃ ps post pte̅ sed solū in q̄ntitate sumit̃ ps post pte̅. Dōm ꝙ duplr̃ aliq̄ forma h3 ptem post pte̅. vno° extēsiue. ⁊ sic ꝓprie q̄ntitas h3 pte̅ post pte̅. Alio° intensiue. sic etiā q̄litas h3 ptes. q2 successiue intendit̃ in subiecto. q̄re quodāmō h3 ptes virtuales ⁊ pfectionales ꝑm modū essendi. Et qn̄ dr̄ Si augeret̃ qualitas ꝑm intentōem forme seq̄ret̃ ꝙ essent plures forme tm̄ numero differētes in vno subiecto. Seq̄la ꝓbat̃. q2 pmo addit̃ aliq̄d illi forme pexistēti ⁊ itez addit̃ aliq̄d. q2 nō pt dici ꝙ differat spē. Dōm ꝙ nō oportet in intensione q̄litatis addi aliā formā alterius generis numeri vel spēi. sed illa forma q̄ pexistebat pficit̃ in subiecto. vel subiectū p agens magis̄ disponitur ad talē formā. ⁊ nō oportet nouos gradus ꝑm essentiaz supaddere tali forme sicut dicunt alij. q2 intensio nō fit p nouam formā. Qd̄ ꝓbat̃. q2 si sic. tūc pfectū ⁊ impfectū ꝑm essentiā essent sil' in eodē respectu eiusdē. Nec valet si dicat̃ ꝙ ipfectiores grad⁹ cessant aduenientibꝫ pfectioribꝫ. sicut dicūt alij. q2 tūc nō fieret additio gd⁹ ad gradū additio em̄ solū fit in rebꝫ pmanentibꝫ. oportz g̊ pmum gradū pmanere cū scd̄o. Est tn̄ ꝯsiderandū ꝙ q̄litates respectiue sicut est scia pn̄t suscipere magis duplr̃. vno° ꝑm intensionē sicut si q̄s habeat sciam de aliquo p medium dialecticū. ⁊ postea acq̄rat eandē sciam p medium demonstratiuū. tunc scia est pfectior intēsiue. Alio° pt extensiue suscipere magis̄. sicut qn̄ aliq̄s de aliquo scibili accipit sciam q̄ntū ad plures ꝯclusiones q̄ꝫ pus habuit. et hoc ex eo est. q2 scia est q̄ntitas virtut̄ siue ꝟtualis. ⁊ iō pt augeri p cōpatōem ad suū obiectū

Motiui aūt actus nō alius est Oportet quidez em̄ esse actū vtriusq3 Mobile quidē est in ipso posse. mouēs autē in ipso operari vel agere Sz est actiuū mobilis. quare similiter vn⁹ vtriusq3 actus. sicut idem spacium est vni⁹ ad duo et duoꝝ ad vnū et ascēdentis et descēdētis Hec em̄ vnū quidē sunt. ratio aūt nō vna. Similiter aūt et est in mouēte et in moto

Postq̄ꝫ Aresto. posuit duas definitōnes ipius motus et in vltima dixit ꝙ motus est actus mobilis. nunc ꝯn̄r intendit dicere quō se habeat motus ad mouens Et circa hoc duo supponit q̄ postea ꝓbat. pmū est ꝙ mouētis est aliq̄s actus. scd̄m est ꝙ idē est actus mouētis ⁊ mobilis. Primo ꝓbat pmū. ⁊ hoc sic. quicq̄d dr̄ qn̄q3 ꝑm potentiā ⁊ qn̄q3 ꝑm actū hoc h3 aliquē actū. q2 p actū dr̄ eē in actu. sz mouens qn̄q3 dr̄ in potentia. ⁊ qn̄q3 in actu. q2 aliq̄d potentia mouet. ⁊ aliq̄d actu mouet. g̊ mouentis ē aliq̄s actus Tūc ibi. Sz est. Probat scd̄m. sc3 ꝙ idē est actus mouentis ⁊ mobilis. ⁊ hoc sic. q2 actus mouētis dr̄ hoc quod mouens mouendo causat ⁊ actus mobilis dr̄ hoc quod mobile patiendo recipit. sed idem est quod mouens mouendo causat. ⁊ quod mobile patiendo recipit. ergo erit idē actus mouentis ⁊ mobilis Maior patet ex definitōne vtriusq3. q2 actio est motus huius ab hoc. id est forma ꝓcedens ab agente. sed passio ē motus huius in hoc. id est forma recepta in patiēte Ista tn̄ forma distinguitur rōne ꝑm cōpatōem ad mouens et mobile. q2 refertur ad mouens sicut ad pncipium materiale siue subiectū. Minorē ꝓbat Aresto. p exemplū. q̄a eadē est distantia vnius ad duo ⁊ duoꝝ ad vnum Etiā eadem est via a Thebis ad Athenas. ⁊ ab athenis ad thebas. q̄uis termini differant. ⁊ sic vie differunt ratōe Simil'r in ꝓposito est idem actus mouentis. qui procedit ab agente ⁊ recipitur in patiens.

Ar. Actus idem nō est in diuersis subiectis. ergo nō erit idem actus mouentis ⁊ mobilis.

Dōm ꝙ actus capitur duplr̃. vno mō ꝓ forma inherente. ⁊ sic nullo modo est idem actus mouentis ⁊ mobilis. saltem ꝑm numeꝝ. q2 nō potest eadem forma in numero esse in mouente ⁊ mobili. Alio modo accipit̃ act⁹ ꝓ effectu ꝑm ꝙ actus est opatio vel opatum. Tunc dicendū ꝙ qn̄ motus dr̄ esse actus mouentis. ibi actus sumit̃ ꝓ opatōe siue effectu. Sed quādo dr̄ esse actus mobilis tunc accipitur ꝓ forma. Et iō textus est sic intelligendus: ꝙ ille actus agentis ⁊ patientis est idem. sz est agentis sicut pncipij ⁊ mobilis siue patientis sicut subiecti. ⁊ ideo etiam motus nō denominat mouens. sicut subiectum motus. sed sicut pncipium. Exempli grā. calor in aqua receptus ab igne est act⁹ ignis. id est effect⁹ qui est ab igne. sicut a pncipio effectiuo. ⁊ est actus aque q2 est forma in aqua. Ex quo textu clare accipit̃ ꝙ Arestote. aliter loq̄tur de actōne hic ⁊ in p̄dicamentis. quia hic accipit actōem ꝓ motu vel forma q̄ causat̃ a mouēte et sic definit actōem ꝙ ē mot⁹ huius ab hoc. sz in p̄dicamētis accipit actōez ꝓ forma q̄ agēs dr̄ formal'r agere

Habet aūt defectū rationabilē. necesse ē em̄ fortassis esse eūdē quidē actum actiui et passiui hic quidē em̄ actiuo illic at passiuo. opus em̄ et finis hui⁹ quidē actio. illius aūt passio. Qm̄ igitur vtraq3 sūt motus siquidē alteri in aliquo sunt. Aut enim vtraq3 in patiēte et moto sunt aut in agente sunt vtraq3. aut actio quidem in agente. passio aūt in patiente ē. Si aūt oportet et hanc actionē vocare. equiuoce vtiq3 fiet Sed si hoc est in mouēte. motus erit Eadem em̄ raro est in mouente et in moto. Quare aūt omne mouēs mouebitur. aut habens motum non mouebitur.

Hic Aresto. circa pmissa mouet vnā dubitatōnem quam vocat rōnabilem. nō q2 est de ente rōnis. sz q2 h3 ad vtrāq3 ptē rōnes ꝓbabiles. ⁊ anteq̄ꝫ moueat illā premittit ꝙ actus actiui. i. mouētis est actio. ⁊ actus passiui. i. patientis ē passio. Et hoc ꝓbat sic. q2 opus ⁊ finis vniuscuiusq3 est act⁹ eius. sz actio ē finis ⁊ op⁹ agētis. ⁊ passio est finis patientis. g̊ actus agētis est actio. ⁊ act⁹ patientis est passio In qua rōne ꝯsiderandū est. ꝙ pus dictum est ꝙ actus non debet solum capi pro forma ꝑm quam significatōnem verum est ꝙ actus passiui est passio. quia actus patientis est forma patientis. sed de

bet actus sumi ꝓ effectu vel opere. vel ꝓ re operata siue acta ſm quã ꝑcatõem dicimus ꝙ actio sit actus agentꝭ

Tunc ibi. Om̃ igit̃. Prosequtur dubitatõnem. manifestum est em̃ ꝙ tã actio q̃ꝫ passio sunt motus. qꝛ vtrũq̃ꝫ est idem motui. Querit̃ g̊ vtꝝ sint diuersi mot⁹ vl̃ vn⁹ motus. ⁊ qꝛ inferius ꝓbabitur ꝙ nõ sunt vnus motus. iõ ꝓsequtur hic aliã pt̃e q̃siti. Et q̃rit vlteri⁹ si sint diuersi motus. vtꝝ tunc actio ⁊ passio sint simul̃ in patiẽte. vel actio in agente. ⁊ passio in patiente. Nec p̃t q̃ri vtꝝ simul̃ sint in agente. qꝛ ꝓbatũ est ꝙ actio est motus. ⁊ motus est in mobili. Nec etiã p̃t queri. vtꝝ actio sit in patiente. et passio in agente. qꝛ tunc ꝑ actõem ꝑcaret̃ passio. ⁊ per passionẽ actio. ⁊ sic esset manifesta equocatio in terminis

Tunc ibi. Sꝫ si hoc. Aresto. arguit ad p̃tes questionis. ⁊ p̃mo ꝙ actio nõ sit in agẽte. ⁊ hoc ꝓbat. qꝛ actio ẽ motus. sicut ꝓbatũ est p̃us. si g̊ actio sit in agente. ergo motus erit in agente. sꝫ hoc est incõueniens. s. ꝙ motus sit in agente vel mouente. qꝛ in quocũq̃ꝫ est motus hoc mouet̃ sicut in quocũq̃ꝫ est albedo. hoc est albũ. si g̊ motus sit in mouente. g̊ mouens ſm ꝙ mouens mouebit̃. q̃d est incõueniens. vel aliq̃d h̃ns in se motũ nõ mouebitur. quod iterum est incõueniens

Si aũt vtraq̃ꝫ in moto sunt in patiente. et actio et passio. et docto et doctrina. cũ duo sint in addiscente. primũ quidem ꝙ actus vniuscuiusq̃ꝫ non in vnoquoq̃ꝫ erit. Postea. et inconueniens est per duos motus simul moueri. Quedam namq̃ꝫ erunt alteratõnes due vnius et in vnã speciem. sed impossibile Sed vnus erit actus. sed irrationabile est et duorũ et alterorũ ſm spẽm eũdẽ et vnũ eẽ actũ. Et erit siq̃dẽ doctõ et doctrina. idẽ et passio et actio ⁊ docere cũ addiscere idẽ. et agere cũ pati. Quare ncc̃ẽ est oẽm docẽtẽ addiscere. et agẽtẽ pati

Hic ꝓsequtur p̃mũ mẽbrũ diuisionis. s. ꝙ nõ p̃t dici ꝙ tã actio q̃ꝫ passio sint in patiente ⁊ moto ⁊ ꝙ doctio q̃ ẽ ex p̃te docentis. ⁊ doctrina q̃ est ex p̃te addiscentꝭ sint in addiscente ꝓpter duo incõuenientia. Primũ. qꝛ ꝓprius actus sp̃ est in eo cuius est actus. sꝫ actio est ꝓpri⁹ actus agentis. g̊ erit in agente ⁊ nõ in patiente. Scd̃m. qꝛ sequeretur ꝙ vnũ ⁊ idẽ sil̃ moueret̃ duob⁹ motib⁹ terminatis ad eandẽ spẽm. sꝫ hoc ẽ ĩpossibile. g̊ id ex quo sequtur. Sequela p̃tꝫ. qꝛ hic ponit̃ ꝙ actio ⁊ passio sint duo mot⁹. ⁊ ꝙ sint sil̃ in patiente. ⁊ qꝛ est eadem forma ſm quã agens agit ⁊ patiens patit̃. g̊ in patiente erunt duo motus terminati ad eandẽ spẽm. vnus scꝫ motus q̃ vocat̃ actio. et alius q̃ vocat̃ passio. Minor p̃tꝫ. qꝛ ĩpossibile est duo accidentia tm̃ numero dr̃ia esse in eodẽ subiecto. qꝛ accñs hꝫ numeꝝ a suo subiecto. ⁊ iõ nõ p̃t in vno subiecto ꝯtingere ꝙ ibi sint duo accñtia tm̃ numero dr̃ia. Tunc ibi Sꝫ vnus. Prosequtur ſm mẽbrũ diuisionis p̃us posite. scꝫ an actio ⁊ passio sint vnus motus. Et ꝓbat ꝙ non sint vnus motus. qꝛ si essent vnus motus seq̃rent̃ quattuor incõuenientia. Quoꝝ p̃mũ est. ꝙ idẽ esset act⁹ diuersoꝝ ſm spẽm. qꝛ agens ⁊ patiens sunt distincta ſm spẽm ſm ꝙ h̃moi. ⁊ h̃nt vnũ actũ. s. motũ. Scd̃m inconueniens est. ꝙ actio ⁊ passio eẽnt idẽ. ⁊ hoc ideo. qꝛ act⁹ agentis est actio. ⁊ actus patientis est passio. sed actus agentis est idẽ cũ actu patientꝭ. g̊ actio ⁊ passio sunt idẽ et sic doctio q̃ se tenet ex p̃te docentis erit eadẽ cum doctrina q̃ se tenet ex p̃te addiscẽtis. Terciũ incõueniens est. ꝙ agere esset idẽ q̃d pati. ⁊ docere esset idẽ q̃d addiscere. qꝛ si albedo ⁊ nigredo sunt idẽ. g̊ sunt idẽ albũ esse et nigrũ esse. ⁊ qꝛ p̃us dictum est in scd̃o incõuenienti. ꝙ actio ⁊ passio essent idẽ. g̊ agere ⁊ pati. Quartũ incõueniens est. qꝛ seq̃retur ꝙ om̃e docens addisceret. ⁊ omne agens pateret̃ ⁊ ecõtra. qꝛ q̃cunq̃ꝫ sunt eadẽ. quicq̃d attribuit̃ vni etiã ⁊ alteri. sꝫ terciũ incõueniens dixit. ꝙ idẽ sunt docere ⁊ addiscere. g̊ quicq̃d ꝯuenit docenti hoc etiam ꝯuenit addiscenti. Circa hanc questionẽ intẽdit Aresto. ꝓ veritate ꝙ actio ⁊ passio sunt vnus motus. et sunt in patiente. ⁊ ideo necessario hꝫ soluere q̃nq̃ꝫ rõnes p̃us positas. qꝛ p̃mam rõeꝫ ꝯcedit qua ꝓbauit ꝙ actõ sit in patiente. etiã ꝯcedit illam rõnem qua ꝓbatũ fuit. ꝙ si actio ⁊ passio sint duo motus ⁊ sint in patiente. tũc idem moueretur diuersis motib⁹ terminatis ad eandeꝫ spẽm. iõ etiã nõ soluit eam. Sꝫ qꝛ scd̃a rõ p̃us posita. q̃ fuit ꝙ si actio ⁊ passio sint in patiente tunc ꝓprius actus nõ erit in eo cuius est actus. etiã ꝯcludit si actio ⁊ passio sint vn⁹ motus. iõ ph̃us eã cũ quattuor vltimis soluit.

Aut neq̃ꝫ alterius actum in altero esse incõueniens est. Est em̃ doctio actus docentis. in q̃dam tamẽ et non decisus. sed huius ⁊ hui⁹.

Neq̃ꝫ em̃ vnum in duobus ꝓhibetur. nihil eundem esse actum vel non sicut esse idẽ. sꝫ sicut est quod in potentia est ad agens

Hic soluit p̃missam dubitatõnem respondendo ad quinq̃ꝫ incõuenientia p̃us illata. quorum p̃mum fuit. si actio ⁊ passio sint in patiente. tunc ꝓprius actus nõ est in eo cuius est actus. sed in altero. Dicendũ ꝙ actus capit̃ dupliciter. vno modo ꝓut ꝑcat formam. ⁊ sic sp̃ est in eo cuius est actus. qꝛ om̃is forma est in sua ꝓpria materia. Alio modo capitur actus pro effectu. sicut actio d̃r act⁹ agentis. ⁊ sic nõ oportet actum esse in eo cuius est actus sed tunc actus est ab eo cuius est actus. Sicut doctio ẽ actus docentis ab eo tñ in alterum tendens continue ⁊ sine aliqua interruptõne. sed est hui⁹. i. agentis. vt a quo et hui⁹. i. patientis vt receptus in eo Tunc ibi. Neq̃ꝫ em̃ vnum. Ph̃us respondet ad vltima quattuor incõuenientia. ⁊ p̃mo ad p̃mum. quo inferebatur ꝙ eẽt vn⁹ actus diuersorum ſm spẽm. Respondet Arestoteles ꝙ nõ est incõueniens vnum actum ſm rem. alterum tamẽ ſm rõnem esse diuersoꝝ ſm speciem. quia sicut est eadeꝫ distantia duorum ad vnum ⁊ vnius ad duo. ⁊ eius q̃d ẽ in potentia ad agens ⁊ econuerso. sic est idẽ actus ſm rẽ duoꝝ sꝫ ſm diuersam rõem. qꝛ est agẽtis ſm ꝙ est in eo. ⁊ patientis ſm ꝙ est in ip̃o.

Neq̃ꝫ necesse est docentem addiscere. neq̃ꝫ si pati et agere idem est. non tamen tanq̃ꝫ ratõem esse vnam ⁊ quod quid erat esse dicentem. si-

cut tunice ⁊ indumenti. sed sicut via a Thebis ad athenas. ⁊ ab athenis ad thebas. quēadmodum dictū est prius Nō em̄ oīa eadē insunt q̄li/bet modo eisdem. sed solum q̄bus esse idem est

At uero neqꝫ doctio ⁊ doctrina idem et addiscere ⁊ docere idem. sicut neqꝫ si spaciū vnum distantiū sit ⁊ distare hinc illuc ⁊ inde huc vnū et idem est. Omnino aūt idem dicere ē. neqꝫ doctio. cum doctrina. neqꝫ actio cum passione idem ꝓprie est sed cui insunt hec motus. Quod em̄ huius in hoc ⁊ qđ hoc huius ab hoc actuꝫ esse rōnem alterꝫ est Quid q̄dē igitur motus sit ⁊ vl'r ⁊ ſm ꝑtem dictū est Nō em̄ immanifestuꝫ est. quō determinabit̄ spēꝫ vnaqueqꝫ ipius Alteratio q̄dem ⁊ alterabilis ſm quod est altera/bile. endelechia est Amplius aūt motus q̄m in potentia actiui ⁊ passiui quantū hmōi. simpl'r est ⁊ iterꝫ ſm vnūquodqꝫ q̄m̄ edificacio aut me/dicatio Eodem autem dicetur modo ⁊ de alijs motibus singulis.

Hic phs rn̄det ad vltima tria incōuenientia ordine tn̄ retrogrado. q2 p̄mo ad vltimū. ⁊ hoc iō. q2 vltimum seq̄tur ex scđo. ⁊ scđm ex p̄mo. Et ḡ istud incōueniēs ꝙ oē docens addisceret. ⁊ oē agēs pateret̄. Rn̄det ꝙ nō oportet in his q̄ sunt eadē ſm rē ⁊ diuersa ſm rōnem ꝙ quicq̄d attribuit̄ vni. ꝙ hoc etiā alteri attribuat̄. ſꝫ si sint eadē ſm rē ⁊ rōnem. tūc quicq̄d vni attribuit̄ etiā necē est alteri attribui. actio autem ⁊ passio sunt diuersa ſm rōnem. q2 illa forma dr̄ actio ſm ꝙ refert̄ ad agens sicut ad p̄ncipiū. ⁊ dr̄ passio ſm ꝙ refert̄ ad patiens sicut ad subiectū Et ḡ actio ⁊ passio nō sunt idē. sicut ea q̄ꝝ rō ē vna. vt tunica ⁊ indumētū. ſꝫ sicut ea q̄ sunt idē subiecto et diuersa ſm rōem. vt via a Thebis ad athenas ⁊ ecōtra. ⁊ ḡ nō oportet ꝙ etiā q̄ ꝯueniunt vni etiā ꝯueniant alteri Tūc ibi. At uero. Respondet ad aliud incōueniens. s. ꝙ addiscere ⁊ docere eēnt idē. ⁊ vult ꝙ si doctio et doctrina eēnt idē. nō tn̄ ꝓpter hoc oportet dicere ꝙ docere ⁊ addiscere essent idē. q2 doctio ⁊ doctrina dicūtur absolute. ſꝫ addiscere ⁊ docere dicunt̄ respectiue. ⁊ iō q̄s/uis sit vna forma ſm quā docens docet ⁊ addiscens addiscit. scꝫ sciā. illa tn̄ forma hꝫ aliā relatōem ad docentē ⁊ ad addiscentē. q2 refert̄ ad docentē. sicut ad p̄ncipiū effectiuū. ⁊ refert̄ ad addiscentē. sicut ad p̄ncipiū subiectiuū siue materiale. Tunc ibi. Oīno aūt. Rn̄det ad aliud incōueniens qđ erat. si actio ⁊ passio eēnt vnus motus. tūc actio ⁊ passio eēnt idē. sicut doctio ⁊ doctrina Rn̄det Aresto. ꝙ nō oꝑtet actōem ⁊ passionē formal'r eē vnū. si mot⁹ sit vnus q̄ dr̄ actio ⁊ passio ſm diuersas relatōes. q2 actio dr̄ mot⁹ hui⁹ ab hoc. i. motus ſm ꝙ ꝓcedit ab agēte. ⁊ passio dr̄ mot⁹ hui⁹ in hoc. i. forma ſm ꝙ recipit̄ in patiens Tūc ibi. Quid q̄dē. Definit motū in ꝑticulari. Dicens ꝙ dictū ē q̄d sit mot⁹ in vl'i ⁊ in ꝑticulari q2 qđ dictū ē de definitōe motus in vl'i. etiā manifestat q̄d sit in ꝑticulari. Ex q̄ em̄ p̄us dictū est ꝙ mot⁹ in cōi est actus mobilis ſm ꝙ mobile. sic seq̄tur ꝙ mot⁹ in speciali sit actus illius mobilis in spē. ⁊ sic alteratio est act⁹ alterabilis ſm ꝙ alterabile. ⁊ edificatio est actus edificabilis ſm ꝙ edificabile. ⁊ sic de alijs motib⁹. Et q2 posi/tum fuit in dubitatōe. vtꝝ motus sit actus mouētis vel mobilis. ⁊ ostensum ē ꝙ sit act⁹ actiui vt ab hoc. ⁊ passiui vt in hoc. possum⁹ tn̄ notius dicere ꝙ sit actus in po/tentia actiui ⁊ passiui Et sicut hoc dicim⁹ in vl'i. ita pos/sumus dicere in ꝑticulari. ꝙ edificatō sit actus edificatoris ⁊ edificabilis inq̄ꝫtū hmōi. Et simile est de medica/tione ⁊ alijs motibus.

Dñ. Utꝝ actio ⁊ passio sint motus. ⁊ vtrum sint vnus mot⁹ Dōm ad p̄mū ꝙ actio ⁊ passio accipiunt̄ dupl'r. vno° loquēdo phisice. i. sicut phisic⁹ ca/pit actōem ⁊ passionē. ⁊ sic actio ſcat formā q̄ agitur ab agente. ⁊ passio ſcat formā q̄ recipit̄ in patiēs. ⁊ sic actio et passio sunt idē cū motu etiā subaliter siue essentialiter numeral'r. q2 motus est forma ꝓcedēs a mouēte siue ab agēte recepta in patiens. Exempli grā. idē calor in nu/mero dr̄ actio. q2 agit̄ ab igne. ⁊ est passio. q2 recipitur in aquā. ⁊ isto mō capiendo actōem ⁊ passionē nō sunt di/stincta p̄dicamenta. ſꝫ sunt in eodē p̄dicamēto cū motu. Alio° accipiunt̄ actio ⁊ passio logice. i. sicut logicus loq̄tur de actōe ⁊ passione q̄ etiā ꝯsiderat res reales in p̄di/camento exñtes. ⁊ sic actio ſcat formā ſm quā aliq̄d formaliter dr̄ agere. ⁊ passio dr̄ forma ſm quā aliq̄d dr̄ for/maliter pati. ⁊ sic actio ⁊ passio ⁊ motus realiter ⁊ p̄dicamentaliter distinguunt̄. q2 motus est de trib⁹ p̄dicamentis. sicut dictū est. ſꝫ actio ⁊ passio sunt distincta p̄dica/menta ab alijs Ad scđm dōm. ꝙ si actio ⁊ passio accipiantur phisice tunc sunt vnus motus essential'r. qđ sic ptꝫ. q2 actio dr̄ forma q̄ agit̄ ab agēte. ⁊ passio dr̄ forma q̄ recipit̄ in passum. motus aūt dr̄ forma q̄ ꝓcedit ab eē imꝑfecto ad esse ꝑfectū. iuxta textū Aresto. p̄us dictuꝫ. ſꝫ manifestū ē ꝙ illa forma in vno motu sit essential'r vna numero. Exempli grā. in calefactōe est idē calor nume/ro q̄ ꝓcedit ab igne. ⁊ q̄ recipit̄ in aquā. ⁊ q̄ ꝓcedit ab eē imꝑfecto ad eē ꝑfectum. Est tn̄ ꝯsiderandū ꝙ actio ⁊ passio etiā phisice accipiēdo distinguunt̄ formal'r ab in/uicem ſm rōnem ⁊ accidentali ꝯditōe relationū. q2 actio ſcat talē formā sub relatōe ad agens. ⁊ passio ſcat taleꝫ formā sub relatōe ad patiens. qđ est subiectū. ⁊ motus ſcat talem formā p̄cipue sub relatōe ad terminū quē imꝑfecte hꝫ. ſꝫ q2 iste relatōes nō spectant ad essentiā actionis ⁊ passionis vel motus. iō bn̄ dictuꝫ est ꝙ in ꝓposito sint idem essentialiter. ⁊ in vno p̄dicamento.

Nr̄. Phisicus est magis artifex realis q̄ꝫ logicus ḡ si logicus dicat actōem ⁊ passionē eē distin/cta. realiter etiā phisic⁹ habebit idē asserere Dōꝫ ꝙ si actio capiat̄ ſm vnā ſcatōem. tūc i actōe ⁊ passione nō ē minor distinctio apud phisicū q̄ꝫ apud logicum. ſꝫ hic in nominib⁹ est equiuocatio. quia actio accipitur in alia acceptōne apud phisicum ⁊ apud logicum. ⁊ ergo phi/sicus admittit ꝙ in acceptionib⁹ actionis ⁊ passionis quas ponit logicus sit distinctio realis

Ar. Si actio ꝛ passio sint vnus motus. ꝛ nõ differant nisi ꝫm rõnem. vt dictũ est. videt ꝙ non debeant esse duo p̄dicamẽta cũ p̄dicamenta sint genera reꝝ. Tenet ꝯña. qꝛ illa q̄ ꝯueniunt in vno tercio singulari singulariter ꝛ vniuoce tento sunt eadẽ inter se. ſʒ sic est de actõe passione ꝛ motu. qꝛ motus actio ꝛ passio sꝫ vnũ numero. g̊ nõ distinguunt actio ꝛ passio p̄dicamentaliter Dõm ꝙ hoc argumentũ ꝓbat ꝙ actio ꝛ passio sunt idẽ sicut phisicus accipit ea. ꝛ vt sic nõ sunt distincta p̄dicamenta. ꝛ ꝯcedendũ est ꝙ nõ distinguunt vt sic p̄dicamẽtalr. Sʒ si accipiant logice tũc distinguunt p̄dicamentalr ꝛ realiter. qꝛ dt doctoꝛ sanctꝰ in isto loco vbi etiã ponit sufficiẽtiã p̄dicamẽtoꝝ ꝙ ꝗuis motꝰ sit vnꝰ tñ p̄dicamenta q̄ sumunt ꝫm motũ sunt duo ꝫm ꝙ a diuersis rebꝫ exterioꝛibꝫ fiũt p̄dicamẽtales denoĩatões. nã alia res est agens a qua. sicut ab exterioꝛi. sumit p modũ denominatõis p̄dicamentũ passionis. ꝛ alia res est patiens a qua denominatur agens.

Ar. Actio fundat in motu. vt dt Gilbtꝰ poꝛ. sed idẽ nõ fundat in seipo. g̊ nõ sunt idem actio ꝛ motus etiã phisice loquẽdo Dõm ꝙ si actio ꝛ passio accipiant phisice. tũc adhuc accipiunt duplr. vno° ꝫm id qd̕ ꝫcant phisice. ꝛ sic sunt motus vt dictũ est. ꝛ nõ fundat actio in motu. qꝛ idẽ nõ fundat in seipo. Alio° accipiunt ꝫm ꝯditões ꝯnotatas siue relatões. ꝛ sic est veruʒ ꝙ actio ꝛ passio fundãtur in motu. qꝛ ille relatões in ipo fundant. nam relatio forme ad agens fundat in forma sicut relatio in relato. Et sic p̄t intelligi qd̕ dt autoꝛ sex pncipioꝝ ꝙ actio ꝛ passio fundant in motu ꝫm illas relationes. Sʒ si actio ꝛ passio capiant logice. tunc motꝰ potius fundat in actõe ꝗ̃ actio in motu. qꝛ agens p actõeʒ suã est pncipiũ motus. qꝛ agẽdo facit formã in patiẽte. q̄ est motus. Exempli grã. opoꝛtet pꝰs in igne intelligere calefactõem actiuã q̄ est actio p̄dicamentalis anꝗ̃ ignis intelligat agere caloꝛẽ in aquã q̄ est motus. ꝛ sic motus fundat in actõe sicut in pncipio p se Et tñ veꝝ ꝙ p accidens p̄t etiã actio p̄dicamẽtalis essentialr fundari ĩ motu. inꝗ̃tũ scʒ forma acq̇sita p motũ. q̄ ẽ motus est pncipiũ alicuius actõis ꝯñtis. Exempli grã. caloꝛ receptus in aqua ẽ motus ꝛ ille caloꝛ p̄t esse pncipiũ actõis. s. vel calefactõis carnis vel alicuius alterius

Vr. Vtꝝ actio sit subiectiue in agente vel patiente. Dõm ꝙ actio capit duplr. vno° phisice. et sic ꝫm doctoꝛẽ sanctũ in hoc tercio lectõe quarta colũna sexta simplr est in patiente. qꝛ actio est motꝰ vt dictũ est. ꝛ motus est in mobili. Alio° capit actio logice. ꝛ sic ꝫm eundẽ doctoꝛẽ in multꝫ passibꝫ actio ẽ in agẽte. qꝛ est forma ꝫm quã agens dr formalr agere. ſʒ necesse ẽ formã eẽ in eo cuius est forma. ꝛ hoc ẽ qd̕ dt Gilbertꝰ. ꝙ actio ẽ ꝫm quã agere dicimur. s. formalr in id qd̕ subiicit. Et nõ p̄t dici ꝙ ista p̄positio ꝫm dicat circũstantiã pncipij siue efficientis ꝛ nõ forme. qd̕ ꝓbat duplr. pmo. qꝛ tũc sequeret ꝙ forma subalis eẽt actio. ꝛ etiã naturalis potentia. qꝛ sunt pncipia effectiua ipius agere. Itẽ scd̕o. qꝛ Gilbtus poꝛ. ponit istã definitõem ꝯformiter ad definitiõem q̄litatꝫ positã ab Aresto. ſʒ manifestũ ẽ ꝙ ibi ꝫm dt circũstantiã cause formalis. g̊ etiã in definitõe actõis dt eãdem circũstantiã. ꝛ sic actio ꝫcat formam q̄ est in agente Exempli grã. in igne calefaciente inueniunt quattuoꝛ p ordinẽ. pmo forma subalis ignis q̄ ẽ pmum ꝛ pncipale pncipiũ actõis ꝛ remotũ. Deinde inuenit ibi naturalis potẽtia q̄ etiã ẽ pncipiũ effectĩm sed ꝓpinquum. Tercio inuenit caloꝛ de tercia spẽ q̄litatꝫ. Et nullũ istoꝝ ẽ actio. qꝛ ista pñt eẽ in igne absq3 hoc ꝙ ignis agat. Est g̊ q̄rto in igne vna alia forma q̄ supaddit igni. q̄ ignis ꝓcedit de ocio in actũ. i. de nõ calefacere in calefacere. ꝛ dr calefactio actiua. q̄ calefactio ẽ in igne. ꝛ ẽ ĩmediatũ pncipium effectiuũ calefactõis passiue in aqua. ꝛ post illam calefactionẽ passiuã q̄ est forma de p̄dicamento actõis vlteriꝰ ꝓducit in igne caloꝛ q̄ est motus. ꝛ iõ passio ĩmediatiꝰ fit ab actõe ꝗ̃ motꝰ Qꝫ aũt actio logice accepta sit ĩ agẽte p̄t multiplr ꝓbari. Primo autoꝛitatibꝫ. dt em̃ Arestote. pmo ethicoꝝ. ꝙ honoꝛ q̄ est exhibitio reuerentie ẽ in honoꝛãte. ſʒ honoꝛ ẽ actio honoꝛãdi. g̊ actio ẽ in agẽte Nec p̄t aliq̊ mõ dici de actõe ĩmanẽte ꝙ sit in patiẽte. qꝛ tũc nõ eẽt ĩmanens ſʒ transiens. Idẽ pʒ p sanctũ Thomam in multis locis q̄ vult ꝙ actio sit accñs in agẽte. ꝗ̃uis ꝫcet cũ relatõe ad patiens. dt em̃ sanctꝰ Thomas tricesima scd̕a distinctõe pmi sniaꝝ ar. pmo. ꝙ q̄dã genera ꝫm rõem suã signãt aliq̇d vt inherens. sicut q̄litas et ꝗ̃titas. q̄dã aũt signãt ꝫm rõem suã vt ab alio exñs ꝛ nõ vt inherens. sicut p̄cipue pʒ in actõe. Actio em̃ ꝫm ꝙ actio ꝫcat. vt ab agẽte ꝛ ꝙ sit in agente hoc accidit sibi inꝗ̃tũ est accñs Et distinctõe q̄dragesima articulo pmo dt ꝙ actionũ q̄dã transeũt in exterioꝛẽ materiã circa quã aliquẽ effectũ opant. ꝛ in talibꝫ ẽ inuenire actõnem in re agente. ꝛ passionẽ in re patiente. Itẽ q̄dragesima distin. scd̕i sniaꝝ arti. q̄rto dt. Cũ actio sit ĩ agẽte ꝛ passio ĩ patiente nõ p̄t eẽ idẽ nũero accñs qd̕ est actio ꝛ qd̕ ẽ passio cũ accñs nõ possit eẽ in diuersis subiectis Et in libꝛo de potẽtia materia octaua arti. scd̕o dt. nihil ꝓhibet aliq̇d eẽ inherẽs qd̕ tñ nõ ꝫcat vt inherens. sicut est actio q̄ nõ ꝫcat vt in agẽte. Silr pmo perih. in caplo de ꝟbo dt ꝙ ꝗ̃uis ꝫcet vt egrediens tñ est inherẽs. Etiã gubernatio est q̄dam actio dei vel creature que nõ p̄t esse in gubernato ſʒ in gubernãte. g̊ actio erit in agẽte Et iterum actio creatiua ꝫcat vt aliq̇d in creante ꝛ nõ in creatura. ꝗ̃uis creatio passiua sit relatio in creatura. sicut in pꝛimo huius dictum est.

Ar. Si actio eẽt in agẽte sicut in subiecto. vel eẽt ipa forma subalis agẽtis. ꝛ sic agens sp ageret. qꝛ sp hʒ illã formã in se. vel eẽt aliqd̕ adueniẽs p motum. ꝛ si sic. tũc eẽt ꝓcessus in infinitũ. cum em̃ actio p̄cedat motũ nõ p̄t acq̇ri p motũ Dõʒ ꝙ duplex ẽ forma in agente. vna ẽ q̄ ẽ pncipale pncipiũ agẽdi. ſʒ remotũ sicut ẽ forma subalis. ꝛ illa sp ẽ in agẽte. Et si dicat. g̊ agens sp ageret. negat ꝯña. qꝛ est duplex forma in agẽte vna remota. ꝛ p illã nõ dr agens formalr agere ſʒ effectiue. Alia ẽ forma ꝓxima p quã dr agens formalr agere. et ista forma nõ ẽ sp in agẽte. ſʒ qñ ꝓcedit de ocio in actũ. Ille ãt ꝓcessus de ocio in actũ fit oĩno sine motu. sicut pʒ p Aresto. in septimo huiꝰ. q̄ dt ꝙ ꝓcessus de ocio in actũ nõ fit p alteratõem. ꝛ iõ nõ opoꝛtʒ istã formã acq̇ri p motũ. si em̃ ista forma acq̇reret p motũ tũc eẽt ꝓcessus in infinitũ. qꝛ motus fit in aliq̊ p actõem agentis. si ergo actio acq̇reretur p motum. ergo ante actõnem p̄suppone retur motus. ꝛ iterum ille motus haberetur per actionem. ꝛ sic procederetur in infinitum.

Ar. Actio est motus. ꝛ motus est in mobili. ergo actio erit in mobili siue in patiẽte. ꝛ p ꝯñs male dr ꝙ sit in agente. Dõm ꝙ hoc argumentũ ꝓbat

q actio phisice capta sit in patiente qd ꝓcedit. Et q̃ñ dr. Est aliq̃ actio transiens. g ista nõ manet in agēte. sz transit in exteriorē materiā .s. in patiens. Dõm q nõ dr aliqua actio transiens quasi forma q̃ est agēdi pncipiuz trãseat in aliqd exterius. sz qz obiectum actõis est extra agens. Exempli grã. domificatio est actio transiens. qa est circa obiecta .s. ligna z lapides. q̃ sunt extra ipm agēs sz intelligere est actio imanēs. qz est circa obiectum .s. vlē qd est in agente. qz est in aïa obiectiue fm Arestotelē in scdo de aïa. hõ eñ intelligit fm q est in intellectu. Ex q̃ seqtur q in omi actõe siue imanente siue transeunte pncipiū formale actõis est sp in agente. z hoc est actõem eē in agente. qũuis obiectū actõnis nõ sit sp in agente. sicut ptz de obiecto actõis transeuntis. sed forma que est pncipium agendi est in agente.

Ar. Utrū motus sit aliqua res in natura pter rõnem nostrã. Dõm q motus capit duplr. vno° fm suã subam. z sic est in rez natura pter nostram rõem. qz est forma fluens in motu. Alio° accipit quãtuz ad esse motus qd ꝯsistit in successione põris z posterioris. z hoc mõ nõ est a parte rei fm simultatē. nisi p cõparatione intellectus. qz posteriori aduenienti nõ est pus. sz rõ nrã pt sumere pus cū posteriori. z qz simultas ptium nõ reqritur ad esse rei successiue. sed successio partiū sufficit. iõ simplr tenēdū est q mot° fm eē sit etiã a parte rei

q Uoniam aūt de natura scientia est circa magnitudines et temp° et motū. q̃rum vnūquodqz necesse est aut infinitum aut finitum esse. Et si non omne sit infinitum aut finitum vt passio. aut punctum. Talium enim fortasse nullū necesse est in altero horum esse. conueniēs vtiqz erit de natura negociantem considerare si est aut non est. et si est quid est. Signum eñ q huius scientie propria consideratio de ipso est. Omnes eñ qui vidētur rationabiliter tetigisse hmõi philosophiam. fecerunt verbum de infinito

Postq̃ phs determinauit de motu. hic incipit determinare de infinito. Et pmo oñdit q ad sciam naturalē ptinet determinare de infinito. Scdo incipit determinare. ibi. Esse aūt aliqd. Circa pmū duo facit. pmo ostēdit qd dictū ē. Scdo ponit opiniones antiqz phoz de infinito. ibi. Et oēs. Primo g ostendit q ad naturalem phm spectat determinare de infinito. qd pbat ratiõe z signo. Rõne sic. scia naturalis ꝯsistit circa magnitudines motū z tps. qz ista sunt ꝯditões subiecti .s. entis mobilis. sed in istis necesse est repiri finitū z infinitū. g ad naturalem phm spectat determinare de infinito. Et quia posset aliqs dicere q omē ens est finitū vel infinitū. g de hoc spectat determinare ad metaphisicum q̃ determinat de ente inquãtū ens. Respondet Aresto. q suppositum est falsum .s. q finitū vel infinitū ꝯueniant omi enti. quia sunt multa entia q̃bus nec ꝯuenit finitū nec infinitum. sicut punctus nec est finitus nec infinitus. sitr nec passio nec passibilis qualitas. qz finitū z infinitū reperiūtur in quãtitate. sed punctū z passio nõ hñt quãtitatē. z sic eē finitū vel infinitū nõ ꝯuenit eis. Tūc ibi. Signū eñ. Philosoph° pbat idē a a signo. z stat in hoc. oēs phi q̃ rõnabiliter tractauerunt de reb; naturalib; etiã tractauerunt de infinito. Ex quo accipit argumentū pbabile ab autoritate sapientū. q ad phm naturalem spectat determinare de infinito.

Ar. Finitum z infinitum opponūtur ꝯtradictorie g dicunt de quolibet ente. Tenet ꝯña. qz iter ꝯtradictoria nõ est medium. Dõm q infinitum capitur duplr. vno modo negatiē fm q hoc dr infinitū qd nõ est finitum. z sic est vez q finitum z infinitum dicuntur de quolibet ente mundi. sed sic nõ capitur infinitum in ꝓposito. Alio modo capit infinitum puatiue fm q dr negatõem finiti in subiecto apto nato. z sic finitum z infinitum habent habitudinē ad quãtitatē sicut ad pmū subiectū. z g nõ habētia quãtitatē nõ possunt dici finita vel infinita. z sic capitur hic infinitum.

Ar. Metaphisicus determinat de infinito. pbat qz agit de deo q̃ est formalr infinitus. g zc. Dõm q metaphisicus tractat de infinito formali. sz nõ de infinito materiali. hic aūt loqmur de infinito materiali. qd scz inuenit in reb; materialib; z quãtis

Ar. Mathematicus hz determiare de magnitudine z de passionib; magnitudinis. g de infinito. Tenet ꝯña. qz infinitū est passio magnitudinis. Dm q magnitudo capit duplr. vno modo fm q inuenitur in materia imaginabili .i. in materia accepta sub quãtitate vel in ordine ad quãtitatē tm. z sic magnitudo spectat ad ꝯsideratõem mathematici. z etiã ifinituz qz mathematicus vtit in suis demonstratõnib; infinito Alio° accipit magnitudo fm q iuenit in materia sensibili. z sic magnitudo z infinitum eius passio spectat ad cõsideratõnem phisici.

Ar. Infinitum nõ iuenit in materia sensibili. sed solum in materia imaginabili. g phisicus non hz determinare de infinito. Añs patz. qz entia habētia materiã sensibilē determinata sunt ad maximū z ad minimum. Dõm q materia sensibilis duplr pt accipi. vno° fm q repitur in determinata spē rei naturalis. et sic est vez q habentia materiã sensibilē determinata sint ad maximū z ad minimū. Alio modo capit fm cõmunē rõem corporeitatis. z sic nõ est determinata ad maximū et ad minimu. z etiã hoc mõ phisicus hz determinare de infinito. qz ꝯsiderat passiones generalr ꝯsequentes ens mobile. z fm ratõem cõmunem

Et omnes tanqz principium quoddam ponunt eorum que sunt Alij quidam quemadmodum pythagorici et Plato per se. non sicut accidens alicui alteri. sed sicut subiectum ipsum esse infinitum

Hic ponit opiniones antiqz de infinito. Et pmo ponit opinionē phoz nõ naturaliū de infinito .s. pythagoricoz z platonicoz. Scdo opiniones naturaliū. ibi De natura āt oēs. Circa pmū pmo oñdit in q̃ ꝯueniebāt

dicti phi. Scdo in q̄ differebant.ibi. Preter qd. Dicens p̄mo ꝙ oēs phi posuerūt īfinitū ee sicut qddā p̄ncipiū entiū.ſʒ tn̄ hoc fuit ꝓpriū pytagoricoꝝ ⁊ platonicorum ꝙ ponerent īfinitū eē qddā ens ꝑ se exn̄s ⁊ non eē accn̄s alicuius nature.qꝛ ponebant numeros ⁊ quātitates esse substantias rerum.

Ar. Plato numeraṫ in p̄mo phicoꝝ inter phos q̄ fuerūt naturalr̄ loquuti.ḡ male dꝛ hic ꝙ sit innaturalr̄ loquutus Dōm ꝙ Plato nō dꝛ innaturaliter loquutus de rebꝫ naturalibꝫ.qꝛ ipe nō negabat motum.ſʒ dꝛ innaturalr̄ loquutus de īfinito.qꝛ.ſ. attribuebat mathematicalia q̄ ad ꝯstitutōem ip̄is phisicalibus ponebat em̄ res phisicales ex numeris ꝯstitui.qd ē oīno innaturalr̄ loq̄.cū p̄ncipiū debeat eē magis ens q̄ꝫ p̄ncipiatum. sed mathematicalia ad phisicalia comparata sunt minus entia.

Preter quod pithagorici q̄dē insensibilibus neqꝫ em̄ abstractum faciunt numeꝝ. ⁊ erit extra celum infinitum Plato aūt extra ipsuꝫ nullum esse corpus neqꝫ ydeas.eo ꝙ nusqꝫ sint ipse. tn̄ infinitū ⁊ in sensibilibꝫ ⁊ in illis esse dicit

Hic scdo ponit drn̄am inter pithagoricos ⁊ Platonem de īfinito. ⁊ p̄mo q̄ ad positōem. ⁊ scdo q̄ ad radicē Quo ad positōem drn̄t in duobꝫ.qꝛ pithagorici dicebāt infinitū eē in sensibilibꝫ ⁊ extra celū. ſʒ Plato posuit īfinitū eē extra sensibilia ⁊ nō extra celū. Pithagoras ꝓo sic ꝓbauit suā positōem. ⁊ p̄mo ꝙ īfinitū sit in sensibilibꝫ qꝛ numerus in q̄ repiṫ īfinitū ē suba reꝝ sensibilium. cū ḡ suba nō repiaṫ extra illud cui⁹ ē suba.ḡ oportꝫ numerū inuenire in sensibilibꝫ ⁊ etiā īfinitū. Sʒ ꝙ sit extra celuꝫ sic ꝓbauit.qꝛ quicq̄d includiṫ in alio ē finitū. qꝛ īcludēs finit ip̄m qd īcludiṫ.ḡ illa q̄ sunt īfra celū sunt finita. qꝛ sunt in celo clausa. q̄re oportet dicere ꝙ infinitū sit extra celū Plato aūt sic ostēdebat suā positōem.qꝛ numerus in q̄ inueniṫ infinitū.etiā inueniṫ in ydeis sepatis. q̄ nō sunt entia sensibilia ſʒ intelligibilia.ḡ iueniṫ infinitū extra sensibilia. Et ꝙ nō extra celū.sic ondit. qꝛ oīno nihil ē extra celū imo ydee nō p̄nt dici eē extra celū ſm Platonem.qꝛ extra iportat locū.si ḡ ydee eēnt extra celū. tunc essent in loco.ſʒ ſm Platonem ydee nusqꝫ sunt. ergo nō potest dici ꝙ sint extra celum

Ar. Diciṫ p̄mo celi. ꝙ sube sepate sunt extra celū ḡ extra celū aliq̄d ē. Patꝫ.qꝛ ibi dꝛ ꝙ extra celum sunt entia optimā vitā ducētia Dōm ꝙ duplr̄ aliq̄d dꝛ eē extra celū. vno° qꝛ ē extra circūferētiā ꝯuexam p̄mi celi. ⁊ sic ē simplr̄ dōm ꝙ nihil sit extra celuꝫ. imo sic sube sepate sunt in celo. Alio° dꝛ aliq̄d eē extra celū. qꝛ est extra influentiā corpis celestis. ⁊ sic sube sepate sunt extra celū. qꝛ tales sube nō recipiunt influentiā a celo. sicut ista īferiora. ⁊ sic Plato bn̄ dixit ꝙ extra celum nihil sit. Nec tn̄ necesse ē ꝙ extra sp̄ dicat locū ꝑut Plato voluit sicut nec an̄ sp̄ dt tp̄s.qꝛ an̄ ⁊ extra p̄nt duplr̄ capi. vno° affirmatiē. ⁊ sic extra notat locū ⁊ an̄ tp̄s. Alio° capiūṫ negatiue ſm ꝙ an̄ negat tp̄s. ⁊ extra negat locū. ⁊ sic dicimus ꝙ extra celum nihil est. silr̄ dicimus ꝙ ante constitutionem mundi nihil fuit

Et hi q̄dē īfinitū eē parē. hic q̄dē em̄ cōphē-
sus ⁊ sub impari reclusus adhibet his q̄ sunt infinitatē Signū aūt huius qd est ꝯtingit in numeris circūpositis em̄ gnomonibꝫ circa vnū ⁊ extra. aliq̄n q̄dē aliā fieri sp̄em. aliq̄n āt vnā Plato aūt duo infinita magnum ⁊ paruū.

Hic ꝯn̄r ponit drām eoꝝ. q̄ꝫtū ad radicē infiniti. Et dt ꝙ pythagorici ponūt radicē īfiniti eē numeꝝ parē. ſʒ Plato posuit radicē īfiniti eē magnū ⁊ pūū. Primū ꝓbaṫ rōne ⁊ signo. rōne sic. quicq̄d includiṫ ī alio ⁊ ab alio terminaṫ hoc q̄ꝫtū est de se hʒ rōem īfiniti. qd aūt claudit hoc terminat ⁊ finit. ſʒ numerus par includiṫ sub īpari. ḡ numerus par q̄ꝫtū est de se hʒ rōem īfiniti. Minor pꝫ qꝛ duo numeri ipares claudūt sub se vnū parē etiā numerus par ē diuisibilis. ſʒ addita vnitate fit īdiuisibilis cū ḡ diuisibile īcludaṫ sub indiuisibili. sic numer⁹ par includiṫ sub impari. Signū qd ponit stat in hoc. qꝛ vniformitas spectat ad numeꝝ īparē ⁊ difformitas seu diuersitas sp̄eꝝ numeri ad numeꝝ parē. ḡ numerus par est radix infiniti. Añs ꝓbaṫ. qꝛ capiendo p̄mū numeꝝ q̄dratum.ſ. vnū q̄ est q̄dratus in ꝟtute lʒ nō in actu. ⁊ addendo ꝓximū numeꝝ īparē.ſ. ternariū fit q̄dratus.ſ. q̄ternarius. Et si iteꝝ capiaṫ ille numerus q̄drat⁹. ⁊ addatur alius numerus ꝓximus īpar fit iteꝝ q̄dratus. ⁊ sic deinceps. Exempli grā capiēdo vnitatē cū p̄mo numero impari.ſ. ternario habeṫ numerus q̄drat⁹.ſ. quattuor resultans ex numero ducto in se semel. vt dicendo bis duo sunt quattuor. Capiendo vlteri⁹ illū q̄dratū.ſ. quattuor cū ꝓximo numero īpari.ſ. q̄nqꝫ habeṫ alius numerus q̄dratus.ſ. nouē qꝛ ter tria faciūt nouē. Et si vlterius capiaṫ ille numerus q̄drat⁹.ſ. nouē cū alio nūero īpari ꝓximo.ſ. septē. iteꝝ fit numerus q̄dratus.ſ. sedecim. qꝛ quater quatuor faciunt sedecim. Sʒ ex additōe pariū variatur sp̄ figura numeroꝝ. qꝛ si p̄mus par.ſ. duo addantur vnitati ꝯsurgit trinari⁹ q̄ ē figure trilatere. si āt huic addatur scds par.ſ. q̄ternari⁹ ꝯsurgit septenari⁹ q̄ ē figure heptagone. ⁊ sic sp̄ variaṫ figura nūeroꝝ ex additōe pariū. Et hoc videṫ eē signum ꝙ vniformitas ꝑtinet ad numeꝝ īparē difformitas āt ⁊ varietas ⁊ īfinitū ꝑtinent ad numeꝝ parē. Sʒ Plato posuit radicē īfiniti magnuꝫ et paruū. ⁊ hoc iō. qꝛ magnū ⁊ paruū tenēt se ex ꝑte materie. ſʒ materia de se ē indeterminata ⁊ infinita. ḡ magnum ⁊ paruū sunt radix infiniti.

Ar. Vnitas nō ē numerus q̄dratus. ꝓbaṫ qꝛ primus numerus q̄dratus ꝯsurgit ex vnitate et p̄mo numero īpari.ſ. ternario ⁊ est quattuor. qꝛ bis duo sunt q̄ttuor Dōm ꝙ duplr̄ dꝛ aliq̄s numer⁹ q̄drat⁹ vno° ſm essentiā. ⁊ sic vnitas nō ē numer⁹ q̄drat⁹. qꝛ nō resultat ex numero ducto in se. ex q̄ vnitas solū ē p̄ncipiū numeri Alio° dꝛ aliq̄s numer⁹ q̄drat⁹ ſm ꝟtutē. ⁊ sic etiā vnitas p̄t dici numer⁹ q̄dratus. qꝛ ē p̄ncipiū ꝯstitutionis numeri q̄drati. ſʒ effect⁹ sp̄ ꝯtineṫ in suo p̄ncipio ꝟtualr̄ ⁊ sic nō solum numerus quadratus. sed oīs numerus ꝯtinetur in vnitate virtualr̄

De natura aūt omnes sēper subijciūt alterā quādā naturā infinito dictoꝝ elemētorū. vt aquā aut aerē. aut medium hoꝝ Finita aūt faci-

entiũ elemēta nullus infinita facit Quicũq3 āt infinita faciunt elementa . queadmodũ Anaxagoras ꝛ Democritus hic qdē ex similib9 partibus. ille aũt ex omi semine figurarꝫ ꝑ tactũ ꝯtinuum infinitũ ee dt. Et hic qdē quālibet ꝑtē eē silr mixtā toti ex eo ꝙ videt quālibet ꝑtem ex q̄libet fieri. Huic etiā videt ꝛ siml' aliqñ oēs res firmare eē. vt hec caro ꝛ hoc os. ꝛ sic qdlibet. et oīa itaq3 fieri ꝛ sil'. igitur ꝑncipiũ nō solũ in vno quoq3 disgregatōis. s3 ꝛ oīm est. Oīm em̄ oē qd fit ex hmōi fit corpe. oīm em̄ generatio preterq3 qd nō sil'. ꝛ qddā ꝑncipiũ eē oportet generatōis Hoc āt est vnũ qd ille vocat intellectũ. intellectus āt ex ꝑncipio quodā operat intelligens et cognoscens. quare necesse est silr aliqñ oīa esse et incipere moueri aliqñ. Democrit9 āt nihil alterꝫ ex altero fieri ꝑmorꝫ dt. S3 tñ ipm cōe corpus oīm esse ꝑncipiũ magnitudine ꝫm partes ꝛ figuras differētes. Ex qdē igit ꝯueniēs sit phisicis hec speculatio manifestũ ex hijs.

Hic pħs ponit opiniones pħorꝫ naturalr loquentiũ de ĩfinito. ꝛ dicunt naturalr loquuti. q2 nō dicebant infinitũ esse subam alicuius rei. s3 dicebant ĩfinitũ eē accidens alicuius nature supposite. dicens ꝙ oēs pħi q̄ naturalr ꝑncipia rerꝫ tradiderũt dixerunt ĩfinitũ eē nō aliqd ꝑ se subsistēs. s3 accñs alicui9 nature ei supposite. q̄a illi q̄ posuerũt tm̄ vnũ ꝑncipiũ materiale. siue aere3 siue aquā siue aliqd mediũ dixerunt illud eē ĩfinitũ. S3 inter illos q̄ fecerunt plura elementa. s3 finita ꝫm numerꝫ nullus posuit ꝙ elementa essent infinita ꝫm q̄ititatē. q2 distinctio elemētorꝫ videbat ꝯriari infinitati eorꝫ. Illi aũt q̄ fecerũt finita ꝫm numerꝫ dicunt ex oib9 illis ĩfinit3 fieri qddā vnũ infinitũ ꝑ ꝯtactũ. l3 differēter. q2 Democritus posuit ĩfinita corpa athomalia ꝫm numerꝫ. q̄ tñ dixit eē vnius spēi ꝛ nature s3 differre solum in accñtib9. Sed Anaxagoras posuit illa ꝑncipia esse diuersarꝫ naturarꝫ. vt sup̄ in ꝑmo libro in ꝑncipio dictũ est. Etiā Anaxagoras ponit vnũ ꝑncipiũ fieri ex altero. q2 ponit quālib3 ꝑtē ĩfinitā eē cōmixtā alteri ꝛ segregatā fieri ꝑ ĩtellectu3 s3 Democritus dt ꝙ vnũ ꝑncipiorꝫ nō fiat ex altero. q̄a ponit vnũ cōe corp9 oib9 ĩdiuisibilib9 corporib9 differēs ꝫm ꝑtes ꝛ figuras eē ꝑncipiũ oīm ꝫm magnitudinē inquantũ ex ĩdiuisibilib9 ponebat cōponi oēs magnitudines ĩdiuisibiles. Ultimo ꝯcludit vt p3 infra

Rationabiliter aũt ꝛ ꝑncipium ipm ponunt oēs Neq3 em̄ frustra possibile est ipm eē. neq3 aliā inee ipi potentiā nisi sicut ꝑncipiũ. Oia em̄ ꝑncipia sunt aut ex ꝑncipio Infinitũ aũt nō est ꝑncipiũ. eēt em̄ vtiq3 finis ipius Ampli9 āt et ingenitũ ꝛ incorruptibile si est qddā ꝑncipiũ Quodcũq3 em̄ fit necesse est accipe finē. ꝛ finalitas oīs est corruptōis. Quare sicut dicim9 nō ē hmōi ꝑncipiũ. s3 hoc aliorꝫ videt eē Et cōtinere oīa ꝛ gubernare sicut affirmant q̄cũq3 nō faciunt extra infinitũ aliquā cām vt intellectum aut ꝯcordia3 Et hoc esse diuinũ. immortale em̄ ꝛ incorruptibile est sicut affirmant Anaximandros ꝛ plurimi pħorꝫ.

Postq3 Aresto. posuit opiniones antiquorꝫ de ĩfinito. hic ponit quattuor ĩ q̄b9 oēs antiq̄ ꝯcordabāt Quorum ꝑmũ est. ꝙ ĩfinitũ ē ꝑncipiũ rerꝫ. ꝛ hoc ꝓbāt. q2 ĩfinitũ nō p̄t esse frustra in reb9. vel g̊ erit ꝑncipiũ aut ꝑncipiatũ. s3 nō p̄t esse ꝑncipiatũ. g̊ est ꝑncipiũ. Q3 āt nō possit esse ꝑncipiatũ sic ꝓbat. q2 qd est ꝑncipiatũ h3 ꝑncipiũ. ꝛ qd h3 ꝑncipiũ nō est infinitũ. S3 est ꝯsiderãdũ ꝫm doctorē sanctũ ꝙ istud argumentũ ꝓcedit ꝫm fallaciā equocatōnis. q2 qñ dr ꝙ oē ꝑncipiatũ h3 ꝑncipium. hoc est verꝫ de ꝑncipio originis. ꝛ qñ additur qd h3 ꝑncipium nō est infinitũ. ibi capit ꝑncipium ꝓ ꝑncipio quātitatis siue magnitudinis. q2 sic verꝫ est si aliq̄d nō habeat ꝑncipiũ magnitudinis ꝙ hoc erit infinitũ. Uñ si eēt aliqd lignũ infinitũ a deo creatũ. hoc lignũ haberet ꝑncipium effectm̄. s. deum. q̄ ipm ꝓduxisset s3 nō haberet ꝑncipiũ magnitudinis. q2 si sic tunc haberet terminum sue quātitatis. ꝛ ꝑ ꝯñs nō esset infinitum. Tunc ibi. Ampli9 āt. Cōsequēter pħs ponit scdā3 ꝯditōem quā antiq̄ attribuebāt ĩfinito. ꝛ ē ꝙ ĩfinitũ ē ĩgenitũ ꝛ ĩcorruptibile. ꝛ h̄ ꝓbabāt sic. Quicq̄d nō h3 ꝑncipiũ nec finē. ē ĩgenitũ ꝛ ĩcorruptibile. q2 genitũ necessario h3 ꝑncipiũ. et corruptibile necessario h3 finē. s3 ĩfinitũ nō h3 ꝑncipiũ nec finē. q2 si sic tunc esset finitũ. Hic etiā p3 equocetunt ꝑncipio ꝛ fine. q2 ĩfinitũ nō h3 ꝑncipiũ magnitudinis. s3 bñ duratōis. s3 ingenitũ nō h3 ꝑncipiũ duratōis. q̄uis posset habere ꝑncipiũ magnitudinis. sicut corruptibile h3 terminũ duratōnis. Tunc ibi. Et ꝯtinere. Ponit terciā ꝯditōem. ꝛ est ista. ꝙ infinitũ ꝯtinet ꝛ gubernat oīa. Q3 ꝯtineat ꝓbat. q2 nihil p̄t esse extra infinitum. si em̄ esset aliq̄d extra ĩfinitũ tunc infinitũ esset finitum. q2 ibi haberet terminũ. Q3 aũt gubernat ꝓbat. q2 de rōne ꝑncipij est gubernare. In quo iterꝫ defecerũt antiq̄. q2 gubernare nō est de rōne ꝑncipij materialis. de q̄ ipi loq̄bant. sed est de rōne ꝑncipij efficiētis siue agent3 quo mō Anaxa. posuit intellectũ ꝛ Empedocles ꝯcordiam. Patet g̊ ꝙ antiq̄ fuerunt decepti. q2 nō nouerunt drām inter genera causarꝫ. hoc em̄ ꝙ attribuissent ꝑncipio efficienti attribuerunt ꝑncipio materiali. q̄ tñ valde multũ distant. q2 ꝑncipiũ efficiens ꝫm ꝙ hmōi est ꝑfectum ꝛ in actu. s3 ꝑncipiũ materiale ꝫm ꝙ hmōi ē ĩ potētia ꝛ nō in actu Tunc ibi. Et hoc esse. Ponit quartā ꝯditōem ĩfiniti. ꝛ est ꝙ ĩfinitũ est aliqd diuinũ. ꝛ hoc ꝓbant. q2 hoc est diuinũ qd est ingenitũ ꝛ immortale gubernans oīa. sed ꝑus dictum est ꝙ ĩfinitum sit huiusmo

di. ergo est quoddam diuinum

Dr. Utrũ iste ꝯditiões ab antiqs de infinito date sint bñ assignate. Dõm ꝙ ĩfinitũ capiť dupliciter. vnoᵒ ꝓ infinito materiali. ꝛ sic iste ꝯditões date de infinito sibi nõ ꝯneniunt. Cuius rõ est. qꝛ hoc ĩfinitũ ꝑm ꝙ hmõi spectat ad impfectõem. qꝛ dr Aresto. infra de ꝓprietatib infiniti ꝙ hꝫ rõem impfecti ꝛ ptis. sed iste ꝯditões ptinent ad pfectõnem. ğ nõ pñt ꝯuenire ĩfinito materiali. Alioᵒ capiť infinitũ ꝓ infinito formali qd deus est ꝛ huic ꝯueniunt oẽs ꝯditõnes date ab antiqs. hꝯ eñ est ṗncipiũ reꝝ cũ impfectiora dependeant a pfectis sꝫ deus est ens pfectissimũ. ğ oĩa alia entia dependẽt ab ipo. Item cũ tale pfectissimũ sit maxime in actu nõ põt esse generabile. qꝛ generabile hꝫ materiã q̃ ad impfectõnem ptinet. sꝫ hoc ṗmũ ens nõ hꝫ materiã cũ sit ens simpliciter in actu. Etiã quicq̃d est generabile dependet ab alio. qꝛ a generante sꝫ ṗmũ ens simplr nõ dependet ab alio. ğ nõ est generabile. Item hoc infinitũ ꝯtinet oĩa effectiue. qꝛ est cã oĩm reꝝ. ꝯuis nõ localiter sicut infinitum materiale. Et qꝛ ꝯtinere effectiue est gubernare. sic bñ addiť ꝙ oĩa gubernet. Et ex hoc seq̃tur quarta ꝯditio. s. ꝙ est aliq̃d diuinũ. qꝛ deo ex hoc ꝙ hꝫ vlem ꝓuidẽtiam oĩm reꝝ imponiť hoc nomẽ deus

Ar. Nõ est aliqs effectus infinitus. ğ nõ erit aliqua cã infinita. Añs pꝫ. qꝛ oẽ creatũ est finitum. sꝫ ois effectus est creatus. ğ ꝛc. Dõꝫ ꝙ duplex est effectus alicuius cause. Quidã est effect⁹ cause agẽtis ꝑ naturã. ꝛ tunc est veꝝ ꝙ si cã sit ĩfinita effectus erit infinitus. qꝛ talis ageret ꝑm extremũ suũ posse. Alius est effectus ꝓcedens ex cã agente ꝑ intellectũ ꝛ tunc põt esse cã infinita ꝛ tñ effectus finitus. qꝛ talis cã nõ ꝓducit effectũ sicut potest. sed sicut vult.

Ar. Si ṗmũ ṗncipiũ eẽt ĩfinitũ. ğ moueret in nõ tpe. qꝛ virtus eius est ĩfinita. Dõm ꝙ duplex est agens ĩfinitũ. aliqd eñ est agens ꝑm naturam ꝛ sic est veꝝ ꝙ tale agens infinitũ si esset ageret in non tpe. vt pꝫ in octauo hui⁹. Aliud ẽ agẽs ĩfinitũ qd agit ꝑ volũtatẽ ꝛ itellectũ ꝛ nõ opꝫ tale agẽs agere in nõ tpe. qꝛ nõ agit iuxta extremũ posse sꝫ iuxta dictamẽ sue sapie. Si ãt agẽs naturale eẽt ĩfinitũ hꝯ ageret iuxta extremũ posse. ꝛ ꝑ ꝯñs iproportionabilr ageret cũ agẽte finito. sꝫ agẽs finitũ mouet ꝑ ĩ tpe. ğ tale agẽs ĩfinitũ moueret ĩ nõ tpe

Ar. Infinitũ hꝫ rõnem materie ptis impfecti et potentie. ğ nõ põt dici ꝙ ꝯueniat ṗmo enti. Dõm ꝙ ille ꝯditões. s. habere rõnem ptis ꝛ impfecti potentie ꝛ materie sunt ꝯditõnes infiniti materialis accepti sincathegoreumatice. sꝫ iste ꝯditões hic enumerate ꝯueniunt infinito formali qd hꝫ oĩno oppositas conditiones. qꝛ hoc est maxime in actu ꝛ pfectum.

Est autẽ aliq̃d infinitum que fides ꝛ an cõtingit maxime intendentib ex tempore hoc nõ in infinitum est. Et ex magnitudinis diuisione. vtuntur eñ mathematici infinito. Amplius sic vtiq3 non est deficere fieri ꝛ corrumpi si infinitum sit. Amplius includendo finituꝫ semp ad aliquid. Quare necesse est nullum esse terminum si semp includere necesse est alteꝝ ad alterum. Maxime aũt ꝛ magis ꝓprie quod cõmunem facit dubitatõeꝫ omnibus propter id eñ quod intellectum nõ est deficere. ꝛ numer⁹ infinitus videtur esse ꝛ mathematice magnitudines. ꝛ quod est extra celum.

Postq̃ Aresto. determinauit de infinito ꝑm opinionem alioꝝ. ꝯñr determinat de infinito ꝑm opinionẽ propriam inq̃rendo veritatẽ ꝛ ṗmo determinat de infinito an sit. scdo q̃d sit. Circa ṗmũ ponit q̃nq3 rõnes ad probandũ infinitũ esse. ꝛ postea ponit rõnes ad ꝓbandũ ꝙ infinitũ nõ est. Prima rõ ad ꝓbandũ infinitũ esse est ista. Tempus est infinitũ. qꝛ illud qd sꝑ fuit ꝛ sꝑ erit ẽ ĩfinitũ sꝫ tp̃s est hmõi. ğ est infinitũ. tũc vltra. tp̃s est. ğ infinitũ est. Tũc ibi. Et ex magnitudinis. Poniť scdã rõ que est ista. magnitudo est diuisibilis in infinitũ ꝛ tali infinito in magnitudinib mathematici in suis demonstrationib vtunť. dicentes sit linea infinita. sꝫ scĩa mathematicalis nõ est de falso. ğ veꝝ est ꝙ infinitũ sit. Tunc ibi. Amplius sic. Poniť tercia rõ q̃ stat in hoc. generatões sunt ꝑpetue. ğ oporꝫ ponere materiã ĩfinitã ex qua fiat generatio. ꝛ ꝑ ꝯñs infinitũ est. ꝯña tenet. qꝛ in oĩ generatõne oportet accipe aliquã ptem materie. si ğ materia nõ eẽt infinita tunc q̃ñq3 nõ esset materia ꝓ reꝝ generationib. ꝛ sic cessaret generatio. qd tñ est ꝯtra multorum opinionẽ. ğ oportet ponere infinitũ. Tunc ibi. Amplius includendo. Poniť quarta rõ. ꝛ est ista. de ratõne corpis finiti videť esse ꝙ claudať in alio. deť ğ aliqd corpus. aut hoc erit finitũ vel infinitũ. si infinitũ habeť ꝓpositum. si finitũ. ğ oportet ꝙ includať in alio. Uel ğ illud aliud corpus includiť in alio aut nõ. si sꝑ corpa includantur ꝛ includant se in infinitũ tunc erunt infinita corpa in multitudine ꝛ sic est infinitum. Uel deueniť ad vnũ qd includit ꝛ nõ includiť tunc hoc erit infinitũ. qꝛ nõ clauditur in alio ꝛ sic infinitũ est. Tunc ibi. Maxime autẽ. Poniť q̃nta rõ q̃ maxime inducit antiquos ad credendum ꝙ infinitũ est. ꝛ stat in hoc. intellectus siue imaginatio q̃ antiq̃ esse idẽ credebant nũq3 deficit. s. in suo iudicio. qꝛ quicq̃d apparet est veꝝ ꝑm antiquos. sicut patꝫ ꝑ phm quarto metaphisice. sꝫ imaginatõ põt apprehendere infinitũ. ğ infinitũ est. Minor ꝓbať ex trib. ṗmo ex numero. qꝛ nõ põt tantus numerus dari. quin possit esse maior ꝑm imaginatõem. Scdo ex magnitudine. qꝛ data quacunq3 magnitudine põt dari maior ꝑm imaginatõem. Tercio ex spacio qd est extra celũ. qꝛ pythagorici imaginabanť ꝙ extra celũ esset infinitum spacium.

Infinitum aũt cũ sit extra celũ. ꝛ corpus infinitum videtur esse ꝛ mundi. Quid eñ magꝭ vacuum hoc q̃ ibi. ꝙ quidem in vno loco ꝛ vbiq3 eẽ magnitudinẽ. Similr aũt ꝛ si vacuum est et locus infinitus ꝛ corp⁹ infinitũ neccẽ est esse. Cõtingere eñ ab esse nihil differt in ꝑpetuis.

Hic ꝓseq̃tur Aresto. terciã ꝓbatõem q̃ est de spacio infinito extra celũ. Et vult ꝙ si extra celũ eẽt spaciũ in-

finitum tunc extra celū esset corpus infinitū ⁊ mundi in finiti qđ ꝓbat duabꝫ rōnibꝫ. Prima stat in hoc. qꝛ spaciū extra celū existens est ſm se vniforme ⁊ vnius rōnis ḡ nō erit maior rō. quare in vna pte illius spacij sit corpus q̄ȝ in alia. sed sic est ꝙ in vna pte spacij est corpus. qꝛ in spacio huius mundi est corpꝰ qđ dꝛ mundus. ḡ etiā in alia pte spacij erit corpus qđ etiā erit mundus. qꝛ nō est maior rō de vna pte ꝙ in illa sit corpus q̄ȝ de alia ⁊ sic erunt infiniti mundi si illud spaciū sit infinitū. Tunc ibi. Siłr aūt. Ponit scđam rōem. ⁊ stat in hoc. si infinitū spaciū sit extra celū. vel illud erit plenū vel vacuū Si plenum tunc erit in actu aliqđ corpus infinitum. si aūt vacuum. ḡ erit ibi locus infinitus possibilis repleri corpe. Sꝫ in ꝑpetuis nō drn̄t ↄtingere. i. posse ⁊ esse. si ḡ pt ibi esse infinitū corpus. ḡ actu est ibi īfinitū corpus. necesse ergo videt̄ dicere ꝙ sit corpus infinitum

Dr̄. Utrū esse ⁊ posse differant in ꝑpetuis Dicendū ꝙ hoc verbū differre pt capi dupłr. vno mō ꝓprie vt idē est qđ drām habere. ⁊ sic solū in pmo ente nō drn̄t esse ⁊ posse. i. esse ⁊ essentia nec etiā drn̄t potētia opatiua dei ⁊ eius esse. Sꝫ in oībꝫ rebꝫ creatis drn̄t esse ⁊ posse. qꝛ nulla creatura hꝫ eē a se sꝫ ab alio. ⁊ ꝑ hoc ꝙ hꝫ esse ab alio esse distinguit̄ ab eius essentia. qꝛ esse ꝑ se nō ↄuenit sibi. sꝫ quasi accidens ab extrinseco. essentiā aūt intelligit̄ habere ꝑ se. Alioͦ accipit̄ differre ꝓut est idē ꝙ distare. Et sic distinguendū est. qꝛ est duplex distantia. q̄dam ſm eternitatē. ⁊ sic iterū in oībꝫ rebꝫ creatꝫ drn̄t posse. ⁊ esse. qꝛ ab eterno creatū potuit eē creatū. et tn̄ de facto nō fuit creatnra ab eterno. sꝫ in tpe. i. in pncipio tpis ↄdita est. Alia est distantia ſm tp̄s de qua hic loq̄mur. Et tunc est distinguendū de ꝑpetuis. qꝛ dupliciа sunt ꝑpetua. q̄dā sunt ꝑpetua impfecta sicut aīe rōnales q̄ naturałr sunt ptes corpoꝝ ⁊ talia ꝑpetua etiā distant ab esse ſm tp̄s. qꝛ aliquo tpe pt aīa rōnalis creari a deo q̄ tunc nō creat̄ a deo. sed in alia pte tpis. Alia sunt ꝑpetua pfecta. sicut angeli ⁊ corpa celestia. Et tunc est distinguendū de posse. qꝛ est duplex posse. s. posse accidētale ⁊ essentiale. Si intelligat̄ de posse ad esse accidētale. tunc iterū posse distat ab esse in tpe. qꝛ substātie sepate q̄ sunt pfecte ꝑpetue pn̄t in se suscipere aliquas formas accidentales sicut aliquas nouas illuminatōes quas primo nō habebāt et tales illuminatōes attendunt̄ penes aliqđ accn̄tale. Uel intelligit̄ de posse essentiali. ⁊ sic posse nō distat ab esse. nec in spiritualibꝫ nec in corporalibꝫ ꝑpetuis. ⁊ sic loq̄tur Aresto. hic. qꝛ hoc spaciū extra celuꝫ est ꝑpetuū ⁊ pfectū. ⁊ ideo posse ⁊ esse sunt simul producta. ⁊ sic posse non precedit esse

Habet aūt dubitatōem de infinito ↄsiderato. ⁊ nanq̄ȝ nō esse ponentibus multa impossibilia accidunt ⁊ esse. Amplius aūt qualiter est. vtrum sit genus sicut substantia. aut sicut accidens ꝑ se alicui nature aut neutraliter. Sꝫ nihilominus est infinitum ⁊ in infinita magnitudine Maxime autem est phisici considerare si ē magnitudo sensibilis infinita

Hic Aresto. disputat ad ↄtrariū illius quod dictuꝫ est. ⁊ intendit ꝓbare ꝙ nō sit aliquod infinitū. Et pmo ostēdit illam questionē esse dubitabilē. ne rōnes pmisse oīno veꝝ ↄcludere videant̄. scđo ostēdit quot modis dicitur infinitū. ibi. Primū igit̄. Tercio ponit ratōnes ad ostendendū infinitū nō esse. ibi Separatū q̄dē. Dicit ḡ pmo ꝙ ista questio. an infinitū sit est multū dubitabilis qꝛ tam ponentes infinitū esse. i. sustinentes questionem affirmatiue. q̄ȝ ponentes infinitum nō esse. i. sustinentes questionē negatiue incurrūt multa incōueniētia. ꝓpter rōnes ad vtrāq̄ȝ ptem. Etiā aliq̄ dubitabant de infinito an sit aliq̄d ꝑ se subsistens sicut q̄dā suba. vel sicut aliqđ accn̄s ꝑ se ↄueniens alicui nature aut neutro mō sit ꝑ se. sed nihilominus sit accn̄s. aliud tn̄ ſm magnitudinem. ⁊ aliud ſm multitudinē. Sꝫ vtrū sit aliqua magnitudo sensibilis infinita maxime ꝑtinet ad ↄsideratōnem phi naturalis.

Primum igitur determinandum quot modis dicitur infinitū. Uno q̄dem igitur modo quod impossibile est transire ex eo ꝙ nō est aptum transiri vt est vox inuisibilis Aliter autem transitum habens incolummabilem. aut quod vix. aut quod aptū natum est habere. non tamē habet transitum aut finē Amplius aūt infinitum est oīe. aut ſm appositōem. aut ſm diuisionem. aut vtroq̄ȝ modo

Hic ponit scđm. s. acceptōnes infiniti. ⁊ pmo ꝓponit acceptōes. scđo diuisiones. Circa pmū vult ꝙ infinitū capit̄ tripłr. vnoͦ negatiue siue ↄtradictorie. ⁊ sic dr infinitū qđ nō est de genere transibiliū. sicut punctū vel forma substantialis dꝛ infinitū. qꝛ ſm ꝙ hmōi nō hn̄t quātitatē. Scđo accipit̄ infinitū puatiue. ⁊ tunc dꝛ infinitū qđ est male ⁊ difficulter transibile. q̄ȝuis tn̄ sit de genere transibiliū. qꝛ hꝫ in se quātitatē. ⁊ sic ꝓfunditas maris dꝛ infinita. vel via ad indiā. vel alia longa distantia. Tercio mō accipit̄ infinitū ↄtrarie. ⁊ tunc dꝛ infinitū qđ ē de genere transibiliū. qꝛ hꝫ quātitatē. sꝫ tn̄ nō hꝫ transitū siue finē. ⁊ sic quātitas extēsa sine termino dꝛ infinita Et isto tercio mō ꝓprie dꝛ infinitū Istud eīn infinitū tercio mō hꝫ q̄ȝdā ↄrietatē ad hoc ꝙ transeat̄ siue finiat̄. qꝛ scꝫ hꝫ quātitatē sine termino Tunc ibi. Amplꝰ īfinitū. Ponit diuisionē infiniti. ⁊ est ꝙ infinitū q̄n̄q̄ȝ dꝛ ꝑ appositōem tm̄. sicut in numeris. qꝛ numerꝰ crescit in infinitū ex additōe vnitatū. Alioͦ dꝛ infinitū ꝑ diuisionē tm̄. sicut in magnitudinibꝫ q̄ diuidunt̄ in infinitū. Tercioͦ dꝛ infinitū vtroq̄ȝ mō. s. tā ſm diuisionē q̄ȝ ſm appōnem. sicut in tpe. qꝛ tp̄s est numerus numeratus siue potētialis. ⁊ cū hoc est quātitas ↄtinua. ex ea ḡ rōne qua ē numerus est infinitum ſm appōnem. et ea ratōe qua est cōtinuum est infinitum ſm diuisionem

Separatū q̄dem igitur esse infinitum a sensibilibꝫ cū ipm aliq̄d ens infinituꝫ impossibile est Si nāq̄ȝ neq̄ȝ magnitudo neq̄ȝ multitudo ē Substantia aūt est ipm infinitum. ⁊ nō acci/

dens indiuisibile erit Diuisibile em̄ aut magnitudo aut multitudo erit. Si autē indiuisibile ē non infinitum est nisi sicut vox inuisibilis. Sʒ neqꝫ sic dicunt affirmantes esse infinitum neqꝫ nos querimus sed sicut intransibile. Si āt ꝑm accidens est infinitū nō erit vtiqꝫ elementū eoꝝ q̄ sunt ꝑm ꝙ est infinitū. sicut neqꝫ inuisibile loquutōis q̄uis vox sit inuisibilis. Amplius quō ꝯtinget aliq̄d eē ipm infinitū. si q̄dē nō ꝑm numeꝝ ⁊ magnitudinē quoꝝ est ꝑ se passio q̄dā infinitū. Adhuc em̄ minus necesse q̄ꝫ numeꝝ ⁊ magnitudinē. Manifestū aūt est ꝙ nō ꝯtingit infinitū eē sicut actu. idē ens. ⁊ sicut subaꝫ et ꝑncipiū Erit em̄ q̄dlibet ipius acceptū infinitū si ꝑtibile. Infinito em̄ eē ⁊ infinitū idē est. si suba infinitū est ⁊ nō de subiecto. Quare aut indiuisibile est. aut in infinita diuisibile Multa aūt infinita eē idē ipossibile est. Atuero sicut aeris aer ꝑs est. sic ⁊ infiniti ifinitū. Si q̄dē substantia ē ⁊ ꝑncipiū. ifinito nāqꝫ eē ⁊ finitū idem eēt iꝑtibile. igiꝭ ⁊ indiuisibile ē. sʒ ipossibile est eē actu infinitū. Quātitatē em̄ aliquā necē ē eē. Scōm accn̄s ḡ est ifinitū. sʒ si sic dictū est ꝙ nō ꝯtingit ipm dicere ꝑncipiū. sed illud cui accidit vt aerē aut par. Quare incōuenienter vtiqꝫ enunciant dicentes sicut pythagorici dicunt. Simꝉ em̄ subam faciunt infinitū ⁊ ꝑtiunꝭ. Sʒ fortassis hec q̄dem est vlis questio magis. si ꝯtingit in mathematicis infinitū esse. ⁊ in itelligibilibꝫ. ⁊ in nullā habētibꝫ magnitudinē. Nos āt intendimꝰ de sensibilibꝫ de q̄bꝫ facimꝰ sciam vtꝝ in ipis ē. aut nō ē corpꝰ ifinitū in augmētū

Hic ꝓseq̄tur terciū qd̄ dictū ē ꝓbando. s. infinitum nō eē. Et circa h̄ excludit p̄o opiniones alioꝝ. s. Platonis q̄ innaturalꝛ loquutus ē de infinito ponēdo. s. ifinitū subam reꝝ ⁊ ꝑ se subsistēs. Scd̄o excludit opiniōes naturalꝛ loquentiū dicentiū infinitū eē accn̄s alicui nature Circa ꝑmū ponit tres rōnes phisicas. Prima rō stat in hoc. Si ifinitū sit sepatū. vel ḡ hʒ in se aliquā q̄ntitatē vel nō. si nō hʒ in se aliquā q̄ntitatē. tūc nō erit aliqd̄ ifinitū ꝓprie tercio mō scʒ. de q̄ tn̄ h̄ q̄riꝭ. sʒ erit forsan ifinitum ꝑmo°. s. infinitū negatiue. Si hʒ in se q̄ntitatē. ⁊ ꝑ illā inest ei ifinitū. tūc ifinitū nō ꝑt eē ꝑncipiū sicut tn̄ ipi ponebāt. qꝛ ꝑncipiū nō dʒ habere eē ꝑ aliud. qꝛ si sic. tunc ipm eēt ꝑncipiatū. sʒ ifinitū inest ꝑ q̄ntitatē ⁊ sic ꝑ aliud Sicut etiā nō dicimus inuisibile eē ꝑncipiū loquutiōis q̄uis accidat voci q̄ ē ꝑncipiū loquutōnis. Tūc ibi. Amplius quō. Ponit scd̄am rōnem. ⁊ stat in hoc. passio vel ꝓprietas nō ꝑt eē plus sepata vel sepabilis q̄ꝫ subiectum. qꝛ de rōne passionis est. ꝙ insit subiecto. hoc āt nō est de rōne subiecti. sʒ ifinitū ē passio magnitudinis. q̄ nō est sepata. sʒ in suba. ḡ nō ꝑt dici ꝙ ifinitū sit sepatū siue ꝑ se exn̄s Tunc ibi. Manifestū āt. Poniꝭ tercia rō q̄ includit duo incōuenientia. q̄ꝝ ꝑmū ē. si infinitū sit suba et ꝑncipiū. tūc seq̄ꝭ ꝙ idē erūt ifinitū ⁊ eē ifiniti. i. eēntia ⁊ eē erūt eadē in ifinito. seq̄la pʒ. qꝛ hoc ē de ratiōe ꝑncipij ꝙ in ipo idē sint eēntia ⁊ eē sicut pʒ de deo q̄ ē ꝑmū ꝑncipiū. Scōm incōueniens ē. qꝛ vel hoc ifinitū ē ꝑtibile. i. diuisibile vel idiuisibile. Si sit ꝑtibile. ḡ q̄libet ꝑs eiꝰ erit infinita. Qd̄ sic pʒ. qꝛ q̄libet ꝑs sube est suba. Sʒ ifinitū ꝑm antiquos est substātia. ergo quelibet pars ifiniti erit infinita. Sʒ h̄ ē ipossibile. qꝛ tūc aliqd̄ ifinitū ꝯstitueretꝭ ex pluribꝫ ifinitꝭ qd̄ nō ꝑt dici. qꝛ vnū ifinitū occupat oīa sic nō ꝑt dici ꝙ aliqd̄ totū q̄ntitatiū ꝯstituaꝭ ex pluribus infinitis. Si ꝟo sit iꝑtibile. sic nō erit infinitum ꝓprie acceptū tercio mō. s. qd̄ hic est ad ꝓpositum.

Rōnabiliter q̄dē igiꝭ speculātibꝫ ex hmōi videbiꝭ nō eē vtiqꝫ Si em̄ ē corpis rō ꝙ planicie terminatū ē. nō erit vtiqꝫ corpꝰ infinitū neqꝫ intelligibile neqꝫ sensibile Atuero nec numerꝰ sic ē sicut sepatꝰ ⁊ infinitus Numerabile em̄ numerꝰ ē aut hn̄s numeꝝ Si ḡ numerabile possibile ē nūerari ⁊ trāsiri vtiqꝫ ipossibile erit ifinitū

Cōsequēter Aresto. iꝓbat opinionē ꝑ hoꝝ naturaliter loquētiū de ifinito. ⁊ ꝑmo facit hoc ꝑ rōnes logicas deinde ꝑ rōes phicas. ibi. Phisice āt. Circa ꝑmū ponit duas rōes. q̄ꝝ ꝑma stat in hoc. de rōne corpis est ꝙ sit terminatū supficie. de ratōne supficiei est ꝙ sit terminata duabꝫ lineis. de ratōne lineaꝝ est. ꝙ sint terminate duobꝫ pūctꝭ sicut pʒ ex definitōe eaꝝ. Tunc sic arguiꝭ. Nullū terminatū ē ifinitū. sʒ oīs q̄ntitas ꝯtinua ē terminata. ḡ ⁊c. Tunc ibi. Atuero nec. Poniꝭ scd̄a rō. q̄ ꝑncipalꝛ ꝓcedit de numero. ⁊ stat in hoc. nullū numerabile ē ifinitū. sʒ oīs numerꝰ ē numerabilis. ḡ nullus numerus ē ifinitus. Maior pʒ. qꝛ oē numerabile ꝑt numerando ꝑtransiri. sʒ quod ꝑtransitur nō est infinitum. qꝛ infinitum nō habet terminum.

Ar. Iste rōnes sunt phice. ḡ male dictū est ꝙ sint logice. Rn̄s pʒ. qꝛ sunt de ifinito qd̄ ē passio phisica Scōm ꝙ aliq̄ rō ꝑt dici logica duplꝛ vel phisica. vno° q̄ntū ad obiectū de q̄ ē demōstratio vel ꝓbatio et sic iste rōes sunt phisice. qꝛ sunt de ifinito qd̄ ē passio phisica. Alio° q̄ ad modū demonstrādi vel q̄ ad modū ꝓcedendi. ⁊ sic sunt logice. Et hoc ꝓpter duo. ꝑmo ꝓpter formā. qꝛ in ipis ꝓcediꝭ a definitōne ad definitū. Scd̄o ꝓpter materiā. qꝛ mediū arguēdi in istis ē definitio cōis q̄ fuit cōiter ꝯcessa ab antiq̄s. argumentū em̄ ex cōibꝫ ē logicū ⁊ famosum q̄uis nō ab oībꝫ ꝯcessum. qꝛ illi q̄ po

nebant corp⁹ infinitū nō habebāt necessario ꝯcedere ꝙ de rōne corpis sit terminari duab⁹ supficieb⁹ Silr̄ q̄ diceret aliquā multitudinē eē īfinitā nō diceret eā eē numeꝝ vel numeꝝ habere. qꝛ numerus addit supra multitudinem rōnem mensuratōnis

Phisice āt magis ꝯsiderantib⁹ ex his Neqꝫ em̄ cōpositū possibile est eē īfinitū neqꝫ simplex Compositū qͥdem igitur non erit infinitū corpus si finita elemēta sunt multitudine Necesse ē em̄ plura eē ⁊ eq̄re ꝯria sp̄. ⁊ nō eē vnū ipoꝝ infinitū. Si nāqꝫ q̄ntūcūqꝫ deficiat potētia q̄ est in vno corpe a potentia alterius. vt si ignis finitus sit. aer aūt infinitus Est aūt eq̄lis ignis eq̄lis aeri in potētia quātūcūqꝫ duplicat⁹. solū aūt ⁊ numeꝝ quedā hn̄s tn̄ manifestū ꝙ īfinitū excellit ⁊ corrūpit finitū. Unūqdqꝫ āt īfinitum eē īpossibile ē. corp⁹ em̄ ē ꝑenit⁹ hn̄s dimēsionem Infinitū āt indeterminate distās ē Quare infinitū corp⁹ om̄iquaqꝫ distans erit infinitū At vero neqꝫ vnū ꝯtingit īfinitū corp⁹ eē ⁊ simplex. neqꝫ sicut dicunt qͥdā. ꝙ extra elementa ē. ex q̄ alia generant. neqꝫ simplr̄ Sunt em̄ qͥdaꝫ q̄ hoc faciunt infinitū. sꝫ nō aerē aut aquā. q̄tenus. em̄ alia corrūpant ab īfinitate ipoꝝ Habēt em̄ ad inuicē ꝯrietatē. vt aer qͥdē humidus. aq̄ aūt frigida. ignis vero calid⁹. q̄ꝝ si eēt vnū īfinitū corrūperent vtiqꝫ iā alia Nunc aūt dicunt alteꝝ esse ex quo hec sunt Impossibile aūt est eē hmōi nō qꝛ infinitū De hoc em̄ cōe qͥddā dōm est ⁊ de omī silr̄. ⁊ aere ⁊ aqua ⁊ quolibet Sꝫ ꝙ nō ē hmōi corpus sensibile extra vocata elemēta Omē nāqꝫ qd̄ ex quo est ⁊ resoluitur in hoc. Quare eēt vtiqꝫ hoc p̄ter aerē. ignē. ⁊ terrā. et aquā. videt aūt nullū Neqꝫ igit ignē. neqꝫ aliorum elementoꝝ nullū ꝯtingit infinitū eē aliqd̄ Oīno em̄ ⁊ p̄ter id ꝙ infinitū sit aliqd̄ ipoꝝ impossibile est eē. si finitū sit oportꝫ āt esse aūt fieri vnū aliqd̄ ipoꝝ. sicut Eraclitus oīa fieri aliqn̄ ignē Eadē āt rō ⁊ de vno qd̄ faciūt extra elemēta phisici. Omne em̄ mutatur ex contrario in contrarium ⁊ ex frigido in calidum.

Hic ph̄s ōn̄dit ex p̄ncipijs scīe naturalis ꝙ nō ē aliqd̄ corpus sensibile actu infinitū. Et hoc p̄mo ōn̄dit cū suppōne supponēdo. s. duo. p̄mum ꝙ elementa sunt finita in magnitudine. Scōm ꝙ celum sit de natura quattuor elementoꝝ. qd̄ tn̄ Aresto. p̄mo celi reprobat. Sed ponit sanct⁹ Thomas rōnem istius diuersitatis. qꝛ de ꝯsuetudine Aresto. est ꝙ vtat̄ opinionib⁹ alioꝝ etiā falsis. donec veniat ad aptū ⁊ ꝯuenientē locū reprobatiōis taliū opinionū. sed aptus locus ad reprobandū ꝙ celū nō sit distinctū ab elemēt̄ʒ est in libro de celo. iō vtit̄ hic illa opinione vsqꝫ ad illū locū. Et ex illo etiā p̄t assignari cā quare Aresto. in p̄dicamētis vtit̄ falsa opinione antiquoꝝ de loco. dū dr̄ ꝑtes loci copulari ad supficiē. ponens locū esse tres dimēsiones sepatas. qꝛ nondū venit ad locū reprobatōis aptū. q̄ est in quarto phisicoꝝ. His suppositʒ ph̄s intēdit talē rōem. qꝛ si eēt aliqd̄ corp⁹ actu infinitū. vel illud eēt simplex vel cōpositū. Non cōpositum siue mixtū. qꝛ si sic. vel vnū elemētoꝝ illud mixtū cōstituens eēt infinitū ⁊ alia finita. ⁊ si sic. tunc hoc vnū elementū destrueret oīa alia elemēta in illo mixto. qꝛ ꝟtus seq̄tur subam rei. cū g° talis res sit infinita. etiā habebit virtutē infinitā. ⁊ sic excederet virtutē cuiuscunqꝫ finiti. Uel qd̄libet elementoꝝ illud mixtū ꝯstituentiū eēt infinitū. Sꝫ hoc iteꝝ nō est possibile. qꝛ de rōne corpis infiniti est ꝙ habeat tres dimēsiones infinitas. si g° preter vnū infinitū essent alia infinita. tunc corpa penetrarent se. qd̄ est īpossibile. imo vnū infinitū occupat oīa. ⁊ sic nō p̄t aliqd̄ infinitū eē p̄ter vnū Nec p̄t dici ꝙ illud corpus infinitū sit simplex. qꝛ tunc hoc corp⁹ dudum ꝯuertisset oīa alia corpa in sui naturā. Et hoc est veꝝ supponēdo ꝙ tale corpus esset elementū. qꝛ elementa sunt ad inuicē ꝯtraria. ⁊ ꝯtraria sunt apta nata agere in se inuicē. cuꝫ g° tale elementū infinitā haberet actōem. sic oīa ꝯuerteret in sui naturā. Et eodē mō dōm est. si ponatur vapor infinitus. ponebant em̄ antiq̄ corpus mediū infinitum inter elementa. qd̄ esset subtilius aqua. ⁊ grossius aere. et hoc est vapor. Et circa hoc reprobandū Aresto. ostendit ꝙ nō solū tale corpus nō p̄t eē infinitū. sꝫ etiā ꝙ hoc corpus nullo mō est ponēdū. ⁊ hoc ꝓbat̄ sic. qꝛ vnūqdqꝫ cōponit̄ ex his in q̄ resoluit̄. sꝫ mixta nō resoluunt̄ in vaporē. sꝫ in quattuor elemēta. ergo etiam mixta nō cōponuntur ex vapore. sed ex quattuor elementis

Ar. Possibile ē ꝙ illd̄ corp⁹ infinitū sit valde ꝑue ꝟtutis. g° nō p̄t corrumpere corpa q̄ sunt magne ꝟtutʒ. sicut si sit terra īfinita q̄ ē ꝑue ꝟtutʒ. nō posset talis terra corrūpere finitū ignē vt videt̄ Dōm ꝙ q̄n̄uis cōparādo corpa ad inuicē ſm̄ eandē q̄ntitatē vnū corpus habeat magnā ꝟtutē in ordine ad aliud. tn̄ īfinituꝫ corpus q̄ntūcūqꝫ ꝑue ꝟtutis sit. excedit quācūqꝫ ꝟtutē corpis finiti Et hoc iō. qꝛ q̄libet ps corpis infiniti hꝫ in se aliquā virtutem. ergo totum corpus infinitum habet infinitam virtutem in se. sed nullum corpus finitum habet infinitam virtutē. ⁊ sic corpus infinitum excedit ꝓportionabiliter in virtute corpus finitum

Oportet autē de omni in his considerare si contingat aut non cōtingat corpus sensibile infinitum esse. Et autem omnino impossibile sit

corpus sensibile īfinitum esse ex his manifestū erit. Aptum enī natum est om̄e sensibile alicubi esse. ⁊ locus aliquis est vniuscuiusq3 ⁊ idem partis ⁊ omnis est. ⁊ totius terre. et vnius glebe. ⁊ ignis ⁊ scintille. Quare siquidem sit eiusdem spēi aut immobile erit. aut semper mouebitur. ⁊ impossibile est vtrunq3. Quid enī magis deorsum aut sursum aut alicubi. Dico autē vt si gleba sit alicubi. ipa mouebitur. aut vbi manebit. Locus enī infinitus erit cognati sui ⁊ corporis proximi. Utrum igitur continebit totum locum ⁊ quo. Que igitur mansio ⁊ vbi ⁊ mot9 ipius. Aut enī vbiq3 manebit. nō ergo mouebitur. Aut vbiq3 mouebitur. nō ergo stabit. Si autem dissimile est omne. dissimiles ⁊ loci sunt. et pmū quidem non vnum corpus omnis est. sed aut in tangendo. Postea autē finita hec erūt aut infinita specie. ⁊ finita quidem esse nō pñt. Erunt enī alia quidem finita. alia vero non. si om̄e infinitum est. vt ignis aut aqua. Corruptio autem huiusmodi ꝙ tale ex contrariis erit. sicut dictum est prius. Et propter hoc nullus vnum ⁊ infinitum ignem fecit. neq3 terram phisiologorum. sed aut aerem aut aquam aut ipsorum medium. quia locus vniuscuiusq3 manifestus erat ⁊ determinatus. Hec autē se habet ad ambo sursum ⁊ deorsum. Si autem infinita et simplicia sunt. ⁊ loci infiniti ⁊ elementa infinita erunt. Si autem hoc impossibile est. ⁊ loci finiti sunt. totum finitum esse necesse est. Impossibile enī est non comparare locū ⁊ corpus. Neq3 enī locus omnis maior est q3 quātumcunq3 cōtingit corpus simul esse. Similiter autem neq3 infinitum erit corpus. neq3 corpus maius q3 locus. aut enim vacuum erit aliquod. aut corpus nusq3 natum est esse.

Hic Aresto. ostendit simplr̄ ⁊ absq3 suppositiōibus pdictis ꝙ nō potest esse aliquod corpus sensibile actu infinitum. ⁊ hoc ostendit quattuor ratōnib9. Circa primam pmittit tria. pmum est. ꝙ om̄e corpus naturale h3 naturalem aptitudinē ad hoc ꝙ sit in aliquo loco. cuius ratio est. quia locus est naturalis passio corporum. ⁊ cōseruatur aliquid in suo loco. Scōm est ꝙ naturaliter cuilibet corpori ꝯuenit aliqs locus eoꝝ locoꝝ qui sunt. et hoc ideo. quia nisi sic nō haberet motum naturalē. Tercium est. idem est locus naturalis totius ⁊ partis. ⁊ hoc ideo. quia eadem est natura totius ⁊ partis. ⁊ sic in eodem loco ꝯseruantur totum ⁊ pars. Tunc ibi. Quare siqdem. Ponit ratōnem que talis est. Si esset aliqđ corpus actu infinitum. aut totum corpus esset eiusdem spēi in suis ptibus. sicut si poneret̄ aer īfinitus aut aqua infinita aut esset dissimiliū specieꝝ in suis ptib9. sicut si diceremus ꝙ vniuersum corporeū eēt īfinitū. q2 h3 multa corpa. Si dicat̄ pmū. tunc vel illud corpus qescit vel mouet̄. si qescat. g̊ nunq3 poterit moueri. ⁊ sic tollit̄ mot9 a reb9. q2 nō est rō quare vna ps totius corpis homogenij moueret̄ toto qescente. cū totū ⁊ ps sint vnius nature. sicut dictū est. Aut hoc corp9 mouet̄. ⁊ sic nunq3 qescet. q2 nō est rō quare vna ps qescat ⁊ non alia. cū sint eiusdē nature. ⁊ sic tollit̄ motus vel qes. quoꝝ vtrūq3 ē incōueniens. Si dicatur scōm. s. ꝙ illud infinitū sit dissimilium ptium s̄m spēm. hoc est inconueniens propter duo. pmo. q2 tunc hoc infinitum nō erit aliquod vnum simplr̄. sed solum erit aliquod vnum aggregatōe. eo mō quo dicimus ꝙ vniuersum sit vnum. Scđo. q2 vel ille ptes dissimiles sunt finite s̄m numerum. vel īfinite. si sunt finite s̄m numerum. tunc nō faciunt aliquod infinitū. nisi vna pars sit infinita. ⁊ si sic tūc vna pars corrūperet alias partes. vt patz in pori ratōne. Si vero ille partes sint infinite s̄m numerum. tunc loca etiam erunt infinita et sic erunt plura infinita simul. quia impossibile est locum nō cōpari vel ꝓportionari locato. nā si locus sit maior q3 corpus seqtur ꝙ alicubi sit vacuum. vel si corpus sit mai9 q3 locus. seqtur ꝙ ps corpis nō sit in aliq̊ loco.

Anaxagoras aūt incōuenienter đt de infiniti mansione. Fulcire enī ipm seipm đt infinitum. Hoc autem est. q2 in seipo est. Aliud enī continet nihil. tanq3 vbi vtiq3 aliquid sit. aptum natum sit ibi esse. hoc autem non verum est. Erit enī aliquid alicubi vi ⁊ non vbi aptum natum est esse. Si igit̄ q3 maxime non mouet̄ totū qđ in seipo nanq3 fulcitur. ⁊ in seipo est. immobile om̄e necesse est. Sed quare non aptum natum sit moueri dđm est. nō enī sufficiens est sic dicentē euadere. Erit enī vtiq3 ⁊ qđlibet aliud nō motū. sed aptū natū esse nihil phibet qm̄ ⁊ terra nō fert̄. neq3 si infinitū esset ꝯtenta tm̄ medio. Sed nō quia habet aliud vbi vehatur. manebit in medio. sed nō mouebit̄. q2 nō apta nata ē sic. sed tamē licebit vtiq3 dicere q2 fulcit seipsum. Si ergo neq3 in terra hec causa est. cum sit in-

finita, sed qꝛ grauitatē hꝫ. graue autē manet in medio Simil'r ⁊ infinitum manet vtiqꝫ in seipo propter quandā aliam causam. sed nō quia infinitum est. ⁊ fulcit ipm seipm Simil'r aūt manifestū ꝙ ⁊ si sit q̄libet ps idigebit manere Sicut em̄ infinitum in seipo manet se fulciens sic et si q̄libet ps accipiat̄ in seipa manebit. Totiꝰ em̄ ⁊ partis siles loci sunt. sicut terre totius et glebe deorsuꝫ ⁊ ois ignis ⁊ scintille sursuꝫ. Quare si infiniti locus quod in seipso est ⁊ idem partis. manebit ergo in seipso

Hic Aresto. interponit opinionē Anaxagore q̄ dixit infinitū q̇escere. sꝫ incōuenienter assignauit rōem q̇etis eius Dixit em̄ ꝙ fulciret. i. sustentaret seipm. ⁊ qꝛ fulcit seipm. g̊ nō p̄t extra se moueri. nō em̄ est locus extra ipsum in quē moueat̄. Sꝫ istā opinionē Anaxa. reprobat Aresto. Et dupl'r arguit ꝯtra suā rōnem qua dixit infinitum q̇escere. qꝛ infinitū est vbi aptū natū est esse. quasi diceret quicq̇d q̇escit in aliquo loco. est aptū natū esse in illo loco in q̄ q̇escit. p̄º qꝛ hoc dictū nō ē vl'r veꝝ. qꝛ aliq̇d q̇escit in aliquo loco ꝑ violentiā. sicut lapis in colūna detentus. ⁊ iō oportet aliā cām adiūgere quare infinitū q̇escit. Et sil'e est de terra. qꝛ si terra esset infinita. tunc tota terra q̇esceret in medio. nō solū ex ea rōne ꝙ apta nata sit ibi q̇escere. vel qꝛ est infinita. sed qꝛ est grauis. sic etiā Anaxagoras hꝫ aliā cām ponere quare infinitum q̇escit. ⁊ nō qꝛ est infinitū. vel qꝛ fulcit seipm. Scdo. qꝛ si totū iō q̇escat. qꝛ manet in seipo. g̊ sic eēt dōm de ꝑtibꝫ qđ est falsum. qꝛ si tota terra esset ifinita tūc tota terra q̇esceret. sed nō oportet hoc de qualibet parte. quia adhuc partes possunt moueri.

Omnino aūt manifestum est ꝙ impossibile est simul dicere infinitū corpus. ⁊ locum quendam corporibꝫ esse si om̄e corpus sensibile. aut grauitatē hꝫ aut leuitatē ⁊ si graue q̇dē in medium natura hꝫ ferri. Si vero leue sursum necesse em̄ ⁊ infinitum corpus simil'r ferri. Impossibile aūt aut om̄e vtrumlibet aut medium vtrūqꝫ sustinere. Quomodo em̄ diuides. aut quō infiniti erit hoc quidem sursum. illud autē deorsum aut vltimū aut medium. Amplius om̄e corpus sensibile in loco est. Loci aūt spēs et dr̄ñe sursum ⁊ deorsum. ante ⁊ retro. dextrorsum ⁊ sinistrorsum. ⁊ hec nō solum ad nos ⁊ potentie sunt. sed in ipo toto determinata sunt. Impossibile aūt hoc esse in infinito. Simpliciter aūt si impossibile est locum esse infinitū In loco āt oē corpus est impossibile infinitū eē aliquod corpus. At vero quod alicubi est ⁊ in loco est. ⁊ quod in loco est alicubi est Si igitur neqꝫ quantitatē possibile est infinitā esse. Quātum em̄ aliq̇d erit vt bicubitū aut tricubitum. Hec em̄ signant quantum sic in loco qꝛ alicubi Hec aūt aut sunt sursum. aut deorsuꝫ. aut in aliqua alia distantia que sunt sex Horum aūt vnū quodqꝫ terminus aliquis est.

Hic ponit scdam rōnem ꝑncipalē. dicēs ꝙ oīno manifestū est ꝙ ipossibile ē dicere eē ifinitū corpꝰ in actu et ꝙ cuiuslibet corpis sit aliq̇s locꝰ. qꝛ oē corpus sensibile. siue naturale hꝫ grauitatē vel leuitatē. si habeat grauitatem. g̊ fert̄ ad mediū. si habeat leuitatē. g̊ fer̄ ad extremū scꝫ sursum. sꝫ in ifinito nō p̄t assignari mediū vel extremū qꝛ ista sunt termini magnitudinū. g̊ nō p̄t dici ꝙ sit aliqđ corpus naturale ifinitū Et qn̄ dr̄. celū est corpꝰ naturale ⁊ tn̄ nec est graue nec leue. sicut pꝫ ꝑmo ⁊ quarto celi. Solū em̄ elementa sunt grauia ⁊ leuia Dōm ꝙ Aresto. loq̇tur in ista rōne ꝓm opiniones antiq̊ꝝ, qui ponebant celū esse de natura quattuor elementoꝝ. ⁊ iō ista rō tenet ac si celū eēt igneū sicut ipi volebant. qꝛ ferrer̄ sursum. Vel dōm ꝙ Aresto. itelligit ꝑ corpꝰ sensibile corpus tangibile. sicut loq̇t̄ de corpe sensibili scdo de generatōe Tunc ibi. Amplíꝰ oē. Ponit̄ tercia rō q̄ talis ē. oē corpꝰ sensibile ē in aliq̊ loco. sꝫ q̇libet locꝰ hꝫ in se aliquā dr̄ām loci. s. sursum deorsum. an̄ retro. dextꝝ et sinistrū. sꝫ hmōi dr̄ñe nō p̄nt eē in corpe infinito. cū q̄libet dr̄ā talis ipoꝛtet aliquē terminū q̄ repugnat ifinito igit̄ ⁊c̄. Et qn̄ obijcit̄. celū nō ē in loco. g̊ nō oē corpꝰ sensibile ē in loco. Dōm ꝙ dupl'r aliq̇d ē in loco. vnoº q̇a circūscribit̄ loco. ⁊ sic celū nō ē in loco. Alioº. qꝛ eiꝰ ꝑtes determinant̄ aliq̄ dr̄ña loci. ⁊ eo mō etiā celū ē in loco. qꝛ vna ps in celo est sursum. alia deorsum. alia an̄. alia retro alia dextra. ⁊ alia sinistra Tūc ibi. Simpl'r āt. Ponit̄ quarta rō ad idē. ⁊ stat in hoc. si ipossibile sit eē locū ifinitum. g̊ ipossibile ē eē corpꝰ ifinitū. cū oē corpꝰ sit in loco sꝫ ipossibile ē eē locū ifinitū. Qđ ꝓbat. qꝛ hec duo consequunt̄ se. s. eē in loco ⁊ eē in aliq̊ loco. sicut eē q̄ntitatē ⁊ aliquā quātitatē. sꝫ ipossibile ē aliquē locū eē ifinitū. qꝛ nec locus sursum nec locꝰ deorsum p̄t esse ifinitꝰ. qꝛ seorsum et deorsum iportant determiātos terminos. igit̄ ⁊c̄. Ex isto textu solet elici ista autoritas Nihil ē in genere q̄n sit in aliqua suaꝝ spēꝝ sicut hic dr̄ Aresto. ꝙ nihil est in loco q̄n sit in aliquo loco.

Quod q̇dem igit̄ actu non sit corpus infinitum manifestū ex his. Quod autē si nō sit infinitum simpl'r multa impossibilia accidant manifestuꝫ est tꝑis em̄ erit qđdā ꝑncipium ⁊ finis Et magnitudines nō erunt semꝑ diuisibiles in magnitudines. ⁊ numerus nō erit infinitꝰ. Cū āt deter/

minatis sic neutro mõ videt̃ ꝯtingere. ob h̃ videlicet. et manifestū ꝙ sic q̃dem est. sic aūt non. Dicit̃ igit̃ ee aliq̃d q̃dem potentia. aliud vero actu. Et infinitū est q̃dem appõe. est aūt ⁊ ablatione. Magnitudo aūt ꝙ q̃dē actu nõ sit infinita dictū ē. diuisione āt est. Nõ em̄ difficile interimere īdiuisibiles lineas. Relinquit̃ igit̃ potentia esse infinitum. Nõ oportet āt potentia ens accipe. sicut si possibile sit hoc es statuā esse qđ erit hec statua. sic ⁊ infinitū. quod erit actu. Sꝫ qm̄ multiplr̃ est esse queadmodū dies est. et agon ī sp̄ aliud ⁊ aliud fieri. sic ⁊ in īfinitū est. Et nanqꝫ in his est ⁊ potentia ⁊ actu esse. Olimpia em̄ sunt ⁊ in posse agonē fieri. ⁊ est eo qđ fit

Postq̃ Aresto. disputatiue ꝓcessit de īfinito ⁊ posuit rõnes ad vtrāqꝫ p̃tē de eē infiniti. hic determinat iā veritatē. Et p̄mo de hoc. an infinitū sit. scđo q̃d sit. ibi. Accidit aūt. Circa p̄mū p̄mo oñdit ꝙ infinitū sit quodāmodo ⁊ quodāmodo nõ. dicens ꝙ ex sup̄ioribꝫ quodāmodo manifestū est. ꝙ infinitū quodāmodo est ⁊ q̊dammõ nõ est. q̃ si dicat̃ simplr̃ īfinitū nõ eē tūc tp̄s habebit p̄ncipiū ⁊ finē qđ ē īpossibile. supposita mūdi eternitate. ⁊ silr̃ magnitudo nõ erit diuisibil' in īfinitū. g̊ seq̄t̃ ꝙ īfinitū quodāmõ est. Tūc ibi. Dicit̃ igit̃ eē. Ostendit Aresto. quõ īfinitū ē. ⁊ vult ꝙ īfinitū nõ est in actu. sicut ꝓbant vltime rões. sꝫ ē in potētia. Et hoc ꝓbat̃. q̃ infinitū de quo hic loq̄mur inuenit̃ in ꝯtinuis f̃m diuisionem. ⁊ in numeris f̃m appõem. sꝫ manifestū ꝙ in illis inuenit̃ infinitū in potētia. q̃ nõ est aliq̄s numer⁹ actu infinitus. q̃ tūc nõ eēt nūerus. repugnat em̄ ꝙ numeratū sit īfinitū. sꝫ numerus dr̃ ꝑ respectū ad numeratū. etiam vltima vnitas terminat numerꝝ. g̊ nõ est īfinit⁹. Silr̃ nõ est magnitudo infinita f̃m actū. sꝫ solum f̃m potētiam.

Tunc ibi. Nõ oportꝫ aūt. Vlteri⁹ exponit Aresto. qđ dixit. s. ꝙ sit infinitū in potētia. q̃ posset q̇s arguere. si infinitum sit in potētia. g̊ q̄nqꝫ aliqđ infinitum erit in actu. q̃ frustra est potētia q̄ nõ reducit̃ ad actū. Rñdet Aresto. ꝙ duplr̃ aliq̃d ē in potētia. vno° aliq̃d ē in potētia reducibili ad actū ꝑfectū. sicut es dr̃ potentia statua. q̃ es p̄t fieri ꝑfecte ⁊ cõplete actu statua. ⁊ eo mõ īfinitū nõ est in potētia. Alio° aliq̃d est in potētia ad actū impꝑfectū q̊ ꝯsistit in aliquo fieri. ⁊ nõ in facto eē. ⁊ sic infinitum est ens in potentia reducibile ad actuꝫ impꝑfectū. q̃ infinitū nūq̃ est totū sil'. sꝫ vna ꝑs accipit̃ post aliā. sicut p̃tꝫ in diuisione ꝯtinui. in qua diuisione nõ accipiunt̃ partes īfinite sil'. sꝫ successiue diuidit̃ in infinitū. Et ponit̃ in textu simile de ludis agonalibꝫ fact̃ in olimpo. i. in tali monte. q̊ ludi dicunt̃ tunc eē in actu q̄ñ aliq̄ ꝑs illoꝝ ludoꝝ p̄cessit ⁊ alia est ventura. q̃ q̄diu durabāt olimpia id est festa agonalia tā diu aliq̄ ꝑs illoꝝ ludoꝝ erat in fieri ⁊ alia in futuꝝ fienda. Et ꝑ istud soluit̃ argumentū factū. q̃ nõ oportꝫ quālibet potētiā reduci ad actum cõpletū ⁊ ꝑfectū. sꝫ sufficit ꝙ ducat̃ ad actū q̄litercūqꝫ sibi ꝓportionatū. Et iõ Buridanus istā ꝓpõem sic exponit̃ ꝯtinuū ē diuisibile in īfinitū. i. ꝯtinuū diuidit̃ in has ⁊ in has ꝑtes ⁊ c̃ijs. ⁊ nõ debet sic exponi. id est ꝯtinuū est diuisum in infinitum.

Aliter āt ⁊ in tp̃e manifestū ē infinitū eē. ⁊ in hoībꝫ ⁊ in oībꝫ diuisione magnitudinū. Omno q̊dem em̄ sic est in infinitū in sp̄ aliud ⁊ aliud accipiendo ⁊ acceptū q̃dē sp̄ esse finitū. sꝫ sp̄ alterū et alterꝝ. Quare infinitū nõ oportet accipe sicut hoc aliq̃d vt hoiem aut domū. sed sicut dies dr̃ et agon. q̃bꝫ esse nõ sicut sub̃a q̃dam facta est. sꝫ in generatõne aut corruptõne finitum quod accipitur. sed sp̄ alterum ⁊ alterꝝ. Et in magnitudinibꝫ q̃dē ꝑmanēte accepto h̃ accidit. in hoībꝫ aūt ⁊ tp̃e corruptis. sic vt nõ sit deficere

Postq̃ Aresto. dixit ꝙ sit īfinitū in potētia. ꝯñr ostēdit in q̃bꝫ reperitur tale īfinitū. Et vult ꝙ in tribꝫ. s. in tp̃e in generatõe hoīm. ⁊ in diuisione magnitudinū. Deinde ponit ꝯuenientiā ⁊ drām inter ista īfinita. Couenientia est ꝙ in oībꝫ istis inuenit̃ īfinitū accipiēdo aliq̃d post aliud f̃m quandā successionē. ⁊ iõ quicq̃d actu accipit̃ ē sp̄ finitū. sꝫ infinitas fit in eis f̃m ꝙ h̄nt aliquā successionem. Et q̄ñ dr̃. ꝯtinuuꝫ diuidit̃ in infinitū. ⁊ tñ ē aliqđ ꝑmanēs. g̊ nõ sp̄ sumit̃ rõ infiniti f̃m aliquā successionem. Dõm ꝙ ꝯtinuū capit̃ duplr̃. vno° f̃m illas ꝑtes quas actualr̃ hꝫ. ⁊ sic est aliqđ ꝑmanens ⁊ in ip̃o nõ ē infinitas. Alio° accipit̃ ꝯtinuū f̃m successiuā diuisionē in ꝑtes eiusdē ꝓportõis. ⁊ isto mõ ꝯtinuū est aliqđ successiuum ⁊ sic inuenit̃ īfinitū ī ꝯtinuis. Sꝫ drā istoꝝ stat in h̃ ꝙ ille ꝑtes f̃m q̄s sumit̃ īfinitas in tp̃e sic se h̄nt ꝙ nulla eaꝝ manet. sꝫ ille ꝑtes f̃m q̄s sumit̃ īfinitū ī generatõne hoīm. sic se h̄nt ꝙ aliq̄ manent ⁊ aliq̄ nõ manent. q̃ aliq̄ hoīes sunt ⁊ aliq̄ fuerūt. ⁊ aliq̄ erunt. sꝫ in diuisione magnitudinū oēs ꝑtes f̃m quas sumit̃ infinitū manēt. cuꝫ totū ꝑmanens req̄rat partes ꝑmanentes

Quod āt f̃m appõem. idem quodāmodo ē et qđ est f̃m diuisionē. Infinito aūt f̃m appositionē fit econtrario. f̃m qđ em̄ diuisum videtur infinitū si appositū videbit̃ aliquid determinatum. Infinita em̄ magnitudine si accipiēs aliq̄s determinatū accipiet eādē rõe. nõ eandem aliquā magnitudinē rõne accipiens nõ transibit finitū. Si ꝟo sic augmētet rõem vt sp̄ eandem aliquā sit accipe magnitudinē trāsibit finitū ꝓpter id ꝙ oē finitū remouet̃ a quolibet finito. Aliter q̃dē igit̃ nõ est. sic aūt est infinitum potentia. et diuisione. Et actu autē est sicut

diem esse dicimus et agonem .et potentia sicsicut materia.et non per se sicut finitũ Et ßm appositionẽ igitur sic infinitũ potentia ẽ.qđ idem dicimus quodã mõ esse ei qđ est ßm diuisionez sp̃ q̇dẽ eñ aliq̃d ipsius extra ẽ accipe Nõ tñ excellit oẽm determinatã magnitudinẽ.sicut in diuisione excellit oẽ determinatũ ⁊ erit minus.

Quare excellere oẽ ßm appõem. neq̃ potentia possibile est eẽ.siq̇dẽ nõ ẽ ßm accñs actu ifinitũ.sicut dicunt phisiologi extra corp⁹ inũdi. cu⁹ sub̃a ẽ aer.aut aliqđ hmõi. Sz si nõ possibile ẽ. infinitum corp⁹ sensibile sic actu eẽ manifestũ est q̃ neq̃ potẽtia vtiq̃ erit ßm appõem sed aut sicut dictũ est econtrario diuisioni. aut nullo mõ. Qm̃ ⁊ Plato ꝓpter hoc ifinita duo fecit. q̃ ⁊ in augmentũ videt̃ excellere ⁊ in infinitũ abire ⁊ ad annihilatõem.faciẽs tñ duo vtduob⁹ nõ vtit̃. neq̃ eñ in numeris q̃ ßm diuisionẽ ifinitũ est Unitas eñ minimum est. neq̃ in augmẽtũ Usq̃ naq̃ decẽ facit numeꝝ.

Hic p̃ñr cõpat duo ifinita q̃ sunt in magnitudinib⁹ scz ßm appõem ⁊ ßm diuisionẽ. Et circa hoc tria facit.q̃ p̃mo ponit ꝯuenientiã inter vtrũq̃ ifinitũ Scđo oñdit drãm.ibi. Nõ tñ. Tercio ifert q̃ddã ꝯclusionẽ ex dictis ibi. Quare excellere. Et ad studendũ breuitati possunt iste ꝑtes sil' legi. Est g̃ ista ꝯuenientia.q̃ vtrobiq̃ ifinitum accipit̃ ßm potentiã. Sz ẽ drña.q̃ in appõne magnitudinũ nõ excedit̃ q̃cũq̃ magnitudo data q̃ al's eẽt actu infinitũ.s3 in diuisione q̃cũq̃ q̃titas excedit̃ in min⁹. q̃a nõ ẽ ita ꝑua magnitudo q̃n vlterius diuidat̃. Et q̃ sic sit duplex ifinitũ ꝯcordat opinioni Platonis q̃ posuit ifinitũ ex ꝑte materie.ponẽs duo p̃ncipia ex ꝑte materie.s. magnũ qđ ꝑtinet ad additõem.⁊ ꝑuũ qđ ꝑtinet ad diuisionẽ.videt̃ tñ q̃ Plato solum vsus fuit infinito ßm appositõem.q̃ posuit infinitũ eẽ in numeris ⁊ in numeris aliq̃d crescit ßm appõem in infinitum.

Dr̃. Utrꝫ in reꝝ natura sit aliqđ ifinitũ in actu. vl' tñ in potẽtia Dõm q̃ ifinitum capit̃ dupl'r vno° ꝓ ifinito formali.qđ ẽ forma in nullo ꝯtracta.s.nec ad materiã sic forme naturales st̃ ꝯtracte .nec ad eẽ specificũ.sicut sub̃e sepate. Et eo mõ deus ⁊ p̃mũ ens solũ ẽ infinitũ.qđ sic ꝓbat̃.q̃ hoc ẽ ifinitũ qđ in nullo ẽ ꝯtractum.s3 sicut iã dictũ ẽ ⁊ lati⁹ in p̃mo.hoc p̃mũ ens ĩ nullo ẽ ꝯtractũ.g̃ ẽ simpl'r ifinitũ. Et tale ifinitũ nõ solũ est s3 necesse ẽ ipm eẽ.q̃ hoc necessariũ ẽ eẽ.cui⁹ eẽ ẽ de essentia rei.q̃ essentia nõ sepat̃ ab eo cui⁹ ẽ eẽntia . s3 eẽ est de essentia ⁊ de rõne p̃mi entis seu p̃me cause. g̃ p̃mũ ens necesse ẽ eẽ. Et hoc ifinitũ necẽ ẽ eẽ vnũ.qđ ꝓbat̃ dupl'r. p̃mo q̃ ĩpossibile ẽ ens ꝑ se subsistens ⁊ ꝑfectũ multiplicari.s3 hoc ĩfinitũ ẽ ꝑ se subsistẽs ⁊ ꝑfectũ.g̃ nõ p̃t multiplicari Minor ẽ manifesta Sz maior p3.q̃ oĩs multiplicatio vel ẽ indiuidualis ⁊ ꝑ materiã. vel ẽ formalis ⁊ specifica ꝑ drãm . s3 q̃ p̃mũ ens ꝑ se subsistẽs nõ multiplicat̃ p̃mo mõ ꝑ materiã.q̃ forma ꝑ materiã multiplicata recipit̃ in materia.sic ãt nõ ẽ de p̃mo ente. Et q̃ tale est summe ꝑfectũ.iõ nõ multiplicat̃ scđo mõ.s.ꝑ drãm specificã.q̃ qđ sic multiplicat̃ hoc ẽ p̃us imꝑfectũ. q̃ drñtia addit ꝑfectõem illi qđ ꝯtrahit. Scđa rõ ad idẽ.quicq̇d ẽ summe ꝑfectũ nõ p̃t multiplicari.s3 deus ẽ summe ꝑfectus.g̃ nõ p̃t multiplicari. Minor ẽ nota .s3 maior ꝓbatur.q̃ si essent duo summe ꝑfecta in actu.tunc haberent aliquã drãz ad ĩuicẽ.al's nõ eẽnt duo illa g̃ drã erit ĩ vno et nõ in alio. Si g̃ illa drã dicat aliquã ꝑfectõem.tunc in vno erit aliq̃ ꝑfectio q̃ nõ ẽ in alio.⁊ sic vnũ nõ erit summe ꝑfectũ. Uel talis drña đt imꝑfectiõem. ⁊ tũc vnum erit imꝑfectũ.⁊ sic nõ posset dici summe ꝑfectũ Alio mõ accipit̃ ifinitũ ꝓ ĩfinito materiali.⁊ hoc p̃t capi duplicit̃. vno° sincathegreumatice.⁊ sic valet in discret̃. non tot q̇n plura. ⁊ in ꝯtinuis nõ tantũ q̇n maius.⁊ sic ĩfinitum accipit̃ ꝓ ĩfinito in potẽtia. ⁊ tale ẽ sicut đr in textu.q̃ in ꝯtinuis ĩueniunt̃ ĩfinite ꝑtes ßm diuisionẽ loquẽdo de ꝑtib⁹ eiusdẽ ꝓportõis. ⁊ in discret̃ ĩuenit̃ ĩfinitũ ßm cõtinuam appõem vel additõem Alio° accipit̃ ĩfinitũ cathegreumatice. Et tũc iteꝝ accipit̃ dupl'r. vno° ex ꝑte radicis q̃ ẽ materia. ⁊ sic infinitũ đr materia nõ terminata ꝑ formã.si g̃ ĩtelligat̃ materia sine forma.intelligit̃ materia infinita. ⁊ isto mõ ĩpossibile ẽ infinitũ eẽ.q̃ sicut in p̃mo ostensum ẽ materiã subsistere sine forma ĩplicat ꝯdictionem. Alio° accipit̃ ĩfinitũ materiale cathegreumatice ex ꝑte effect⁹ q̃ ẽ quãtitas. ⁊ sic ĩfinitũ ßcat q̃titatẽ extẽsaz sine termino. Et sic iteꝝ ĩpossibile est esse ĩfinitũ. qđ probat̃ p̃mo de magnitudine.scđo de numero. de magnitudine.q̃ magnitudo vel ẽ mathematica vel phisica Mathematica magnitudo ẽ terminata figura. ⁊ sic nõ ẽ ĩfinita. Phisica aũt magnitudo ꝯseq̃tur aliquã formã naturalem.s3 forma naturalis h3 determinata accñtia. g̃ etiã h3 determinatã q̃titatẽ. Et hoc est qđ đt Aresto. in secundo de aĩa. q̃ oĩm a natura ꝯstantiũ cert⁹ est termin⁹ augmenti ⁊ decremẽti. Itẽ oĩe corp⁹ naturale est mobile.s3 dato aliq̃ corꝑe ĩfinito ipm non eẽt mobile. qđ sic ꝓbat̃. non eñ moueret̃ recte.q̃ ĩfinitũ occupat oĩa. ⁊ sic nõ eẽt locus extra ipm ad quẽ moueret̃ Nec circulariter q̃ ꝑtes nõ succederẽt sibi in vnũ locum.qđ req̃rit̃ tñ ad motũ circularẽ.sicut ꝓbat̃ p̃mo celi. Et eodẽ mõ ostendit̃ de numero.q̃ oportet oẽm multiplicatõem numeralem eẽ in aliq̃ spẽ numeri. ⁊ ꝑ ꝯñs nõ ẽ multiplicatio ĩfinita in numero. Sz si vlterius q̃rat̃. vtꝝ possibile sit aliqđ corp⁹ eẽ actu ĩfinitũ. Dõm q̃ ẽ simpl'r ĩpossibile. Et hoc ꝓbat̃ sic.q̃ quicq̇d ĩplicat ꝯdictõem ẽ simpl'r ĩpossibile.sic.s.q̃ ꝑ nullã potẽtiã fieri p̃t. s3 eẽ aliqđ corpus actu ĩfinitũ ĩplicat ꝯdictõem.igit̃.minor ꝓbat̃.q̃ si eẽt corp⁹ actu ĩfinitũ.tũc seq̃ret̃ q̃ forma illi⁹ corpis eẽt sil' finita ⁊ ĩfinita in ordine ad materiã.⁊ sic in ordine ad idẽ qđ ẽ ĩpossibile. Seq̃la ꝓbat̃.nã forma illa eẽt finita q̃ dat eẽ finitũ materie.eo q̃ ꝯhit materiã ad aliquã speciem. ⁊ etiã eẽt ĩfinita in ordine ad materiã.q̃ ĩformaret materiã ĩfinitã. Exempli grã.ponat̃ q̃ sit aer ĩfinitus in q̃titate.tũc forma sub̃alis aer̃ eẽt finita ĩ ordine ad materiã.q̃ ipi materie aeris dat eẽ specificũ aeris qđ ẽ finitum. ⁊ tñ ĩformat materiã aeris ĩfinitam.ergo illa eadez forma erit ĩfinita ⁊ sic erit simul finita ⁊ ĩfinita

Ar. Infinitū repit̄ solū in q̄titate. ſ; ipoſſibile eſt q̄titatē eē infinitā. ḡ ipoſſibile eſt aliq̄d ifinitum eē. ꝛ ꝑ ꝯñs eſt male dictū ꝙ aliqđ ſit ifinitū. Dicendū ꝙ duplex ē q̄titas. vna eſt q̄titas molis ſiue magnitudinis aut extēſionis. ꝛ in tali q̄titate inuenit̄ ifinitum materiale. Alia eſt q̄ntitas ꝟtut; q̄ attendit̄ penes ꝑfectōem ꝛ bonitatē rei. ſicut đt Aug⁹. ꝙ in his q̄ non ſunt mole magna idē eſt eē maius qđ meli⁹. ꝛ in tali q̄titate iuenit̄ ifinitū formale. Per hoc ḡ dōm. q̄uis non ſit aliq̄ q̄titas molis infinita. eſt tñ aliq̄ q̄titas ꝟtutis infinita. ꝛ in tali q̄titate ꝟtut; ponit̄ ifinitū formale qđ deus eſt. qꝛ talis ꝟtualis q̄titas ſeq̄tur eſſentiā ifinitā.

Et qñ đꝛ. rōnes infiniti repugnant ꝑmo ꝑncipio. ḡ male đꝛ ꝙ hoc ꝑncipiū ſit ifinitū formale. Añs ꝓbatur qꝛ poſtea đt Areſto. ꝙ de ratōne ifiniti eſt ꝙ ſit materia ꝑs ꝛ imꝑfectū. Dōm ꝙ Areſto. loq̄tur ibidē de ifinito materiali accepto ſincathegreumatice. qꝛ tale infinitū ē ſolū in potētia hñs rōem materie ꝑtis ꝛ imꝑfecti. ſ; ifinitum formale eſt ꝑncipiū efficiens. ꝛ nō materiale.

Ar. Mathematici vtunt̄ ifinito materiali. ḡ infinitū materiale eſt. Añs ꝓbat̄. qꝛ mathematicus vtit̄ linea ifinita. Dōm ꝙ dupl'r aliq̄d đꝛ ifinitu; vno⁰. qꝛ oīno caret terminis. ꝛ ſic mathematici nullum ponūt eē ifinitū. qꝛ mathematici dicūt oēm q̄ntitatē eſſe ſub aliq̄ figura. ſ; figura eſt q̄ termino vel terminis clauditur. opꝫ ḡ oēm q̄titatē mathematice acceptā habere terminū vel terminos. Alio⁰ aliq̄d eſt infinitū. qꝛ ab eo p̄t abſtrahi q̄cūq; q̄titas ſꝫm imaginatōe;. ſic mathematici dicūt aliqđ eē ifinitū. ꝛ ḡ nō vtunt̄ ifinito in actu. ſed in potētia. qꝛ illā lineā vocāt infinitā a q̄ ſꝑ aliq̄d abſtrahitur ꝑ diuiſionē qđ eſt eſſe infinitū in potentia

Ar. Videt̄ ꝙ poſſit eē infinitu; materiale in actu ꝓbat̄. qꝛ quicq̄d nō eſt ꝯtra rōem alicuius h̄ p̄t ſibi ꝯuenire. ſ; ifinitū nō eſt ꝯtra rōem q̄titatis. ḡ p̄t q̄titas eē infinita Dđ; ꝙ q̄titas accipit̄ dupl'r. vno mō ſꝫm rōem gener; ꝛ abſolute. ꝛ ſic ifinitū nō repugnat q̄titati. ſ; infiniti rō q̄titati ꝯuenit. ſicut đꝛ ꝑmo huius Alio⁰ capit̄ q̄titas ſꝫm rōem alicui⁹ determinate ſpēi. et ſic repugnat q̄titatē eē ifinitā. qꝛ oīs q̄titas accepta ſꝫm aliquā ſpēm h; terminū. ſicut corpus terminat̄ duabus ſuꝑficiebꝫ. ſuꝑficies termīat̄ duabꝫ lineis. ꝛ linea duobus pnnctis Et qñ đꝛ. quicq̄d ꝯuenit generi etiam ꝯuenit alicui ſpēꝝ. ſi ḡ q̄titati in genere ꝯueniat ifinitū ḡ etiā alicui q̄titatis ſpēi. Dōm ꝙ dupl'r aliq̄d ꝯuenit generi. vno⁰ qꝛ ponit̄ actual'r eē in genere. ꝛ ſic ē veꝝ ꝙ quicq̄d ꝯuenit generi etiā ꝯuenit alicui ſpēꝝ. Et rō eſt. qꝛ gen⁹ nō ē in actu ſubſiſtēdi niſi in ſpēbꝫ. ſi ḡ aliq̄ ꝓprietas ſubſiſtat ſꝫm actū in genere. oportet illā etiā eē in aliqua ſpēꝝ. Alio⁰ aliq̄d ꝯuenit generi ꝑ nō repugnatiā. qꝛ ſc; nō repugnat rōni gener;. ꝛ tunc nō opoꝛꝫ ꝙ ꝯueniens generi etiā ꝯueniat alicui ſpēꝝ. Et rō illius ē. qꝛ aliq̄d p̄t alicui repugnare ſꝫm rōem đrñtie. qđ tñ nō repugnat ſibi ſꝫm rōem gener;. ſicut eē volatile repugnat aīali rōnali. ſ; nō repugnat aīali in genere. qꝛ ḡ ifinitū repugnat cuilibet magnitudini accepte ſꝫm rōnem đrñtie. iō nō p̄t actu aliqua magnitudo eē infinita.

Ar. Quicq̄d ꝯtingit ab alio abſtrahi. ꝯtingit alteri addi. ſ; ꝯtingit infinitas ꝑtes abſtrahi a magnitudine ſꝫm diuiſionē. ſi ḡ ille ꝑtes addantur alteri tūc fiet ifinitū in actu. Dōm ꝙ nō eſt ſil'e de diuiſione magnitudinū. ꝛ aꝑpōe. qꝛ in diuiſione magnitudinū accipitur infinitū. ſ; in aꝑpōne magnitudinū nō fit infinitu; cuius rō eſt. qꝛ infinitū h; rōnem potētie ꝛ materie. ſicut đꝛ h̄ i textu. qñ ḡ ꝓcedit̄ ad diuiſionē magnitudinū tūc ꝓcedit̄ ad potentiā. ꝛ iō tunc ꝓcedit̄ in infinitū. ſ; qñ ꝓceditur in aꝑpōne magnitudinū. tūc ꝓceditur a potentia ad actū. ꝛ iō tunc nō accipit̄ infinitū Et qñ đꝛ In diuiſione magnitudinū nō eſt ꝓceſſus in infinitū. ꝓbat̄. qꝛ magnitudo h; determinatas ꝑtes. q̄bꝫ acceptis non ſunt alie ꝑtes accipiende. ſicut in ligno decē pedu; . illis decē pedibꝫ accept; nō ſunt accipiende alie ꝑtes. Dōm ꝙ magnitudo dupl'r diuidit̄. vno⁰ ſꝫm ꝑtes eiuſdē q̄titatis. ꝛ ſic nō ꝓcedit̄ in ifinitum in diuiſione. qꝛ datur ꝑma ꝑs ꝛ vltima. Exempli grā. ſi lignū decupedale diuidat̄ in decē pedalia. nō eſt ꝓceſſus in infinitū. ſed eſt ſtat⁹ in decē pedibꝫ. Alio⁰ diuidit̄ magnitudo ſꝫm ꝑtes eiuſde; ꝓportionis. ſicut qñ diuidit̄ magnitudo in duas medietates. ꝛ iteꝝ illa medietas in duas medietates ꝛ alia in duas medietates. ꝛ ſic fit ꝓceſſus in infinitū in diuiſione. Dicunt̄ aūt iſte partes eiuſdem ꝓportōnis. qꝛ oēs ꝑtes hñt eandē ꝓportōem ad totū a quo ꝓxime diuidūtur. ſicut mediū ad integrū. vel ſicut dimidiū ad duplu; Et tales nō ſunt eiuſdē quātitatis. qꝛ ꝑtes poſteriores ſunt minores ꝑoꝛibus.

Ar. Tempus ꝛ motus ſunt ifinita ꝛ ſunt in actu ḡ erit aliqđ infinitū in actu. ꝛ qꝛ motus fundatur in magnitudine. ergo magnitudo erit actu ifinita

Dōm ꝙ motus ꝛ tp̄s hñt infinitatē potentialē ſꝫm ſucceſſionē ꝑoꝛis ꝛ poſterioꝛis. Non tñ ſeq̄tur ꝙ ſi illa ſint infinita ꝙ magnitudo erit infinita. qꝛ magnitudo ex ſui natura h; totū eē ſil'. ſi ḡ ponerēt̄ magnitudo infinita tunc eſſet aliqđ actu infinitū. ſed ad hoc ꝙ tp̄s ꝛ motus ſint infinita ſeq̄tur ꝙ ſit aliqđ infinitū ſꝫm potentiam

Ar. Numerus eſt potential'r infinitus. ḡ etiā actu Tenet ꝯña. qꝛ oīs potentia eſt reducibilis ad actum. Dōm ꝙ duplex eſt potentia. ſicut duplex eſt actus. q̄dam eſt potentia reducibilis ad actū cōpletū et ꝑfectū. ꝛ ſic nō eſt numerus in potentia infinitus. Alia eſt potentia reducibilis ad actū imꝑfectū. ſ. ꝑmixtū cum potentia. q̇ actus ꝯſiſtit in fieri. ꝛ nō in facto eſſe. ꝛ ſic numerus eſt infinitus in potentia. qꝛ dato quocūq; numero p̄t dari maioꝛ numerus. non tñ datur numerus actu infinitus. Vñ valde differēter hō eſt potentia albus. ꝛ numerus eſt potentia infinitus. qꝛ homo eſt potētia albꝫ ita ꝙ talis potētia p̄t reduci ad actū ꝑfectū. ſed ſic nō eſt numerus potētia infinitus quaſi actu fiat qñq; infinit⁹ ſed đꝛ potentia infinitus. qꝛ ſꝑ ei p̄t aliq̄d addi Unde ſicut ſpēs nūeroꝝ ſunt potētia infinite. ita etiā idiuidua numeroꝝ. ſ; repugnat numeꝝ habere ifinitatē in actu.

Ar. Finitum eſt in rebus. ergo infinitum Tenet ꝯña. qꝛ ſi vnum ꝯtrarioꝛum ſit in natura. ꝛ reliquum erit. ſicut patet in ꝓprietatibus ꝯtrarioꝛum.

Dicendū ꝙ infinitum capitur dupliciter. vno modo pro infinito materiali in actu. ꝛ ſic infinitum opponitur finito cōtradictoꝛie. ſed nō opoꝛtet ſi vnum ꝯtradictoriorum ſit in natura ꝙ etiam alterū ſit in natura. qꝛ alterum ꝯtradictorioꝝ eſt nō ens. Alio modo accipitur infinitum ꝓ infinito in potentia materiali quod opponit̄ finito ꝑuatiue. ꝛ tunc etiā infinitū reperit̄ in natura.

Ar. De infinito est scia. ḡ infinitū est in actu. ꝯña ꝓbat̄. q2 illud qḋ nō est ī actu nō hȝ passiones q̄ tñ req̄runt̄ ad hoc ꝙ de aliquo sit scia. Dōm ꝙ si capiatur infinitū ꝓ infinito materiali actu. tunc infinituȝ nō est nec hȝ definitōeȝ q̇d rei sed solū q̇d nōis nec de ipso est scia ꝓprie. s. ꝙ sit. sȝ ꝙ nō est. Alio° accipit̄ infinitū pro infinito in potentia. et hoc modo infinitum est suo modo scȝ in pontētia ⁊ hoc hȝ passiones sue essentie correspondentes. s. potentiales ⁊ imꝑfectas. Et si dicat̄ deus p̄t facere infinita. Dōm ꝙ verꝝ est infinita sincathegreumatice. q2 nō tot quin plura. sȝ nō infinitū cathegreumatice. s. q̄ꝫtitatē extensam sine termino. q2 hoc implicat ꝯdictōem sicut dictū est.

Dr. Utrꝝ infinitū inueniat̄ in ꝯtinuis ꝑ diuisionē et in numeris ꝭm apꝑōnem. Dōm ꝙ sic. q2 sicut dr̄ in textu infinitū inuenit̄ in rebꝫ ꝭm potentiam. ⁊ ꝭm successiōnē. sed in numeris p̄t esse successiua additio in infinitū sine termino. ⁊ in ꝯtinuis successiua diuisio sine termīo. ergo ī ip̄is istis modis inuenit̄ infinitū.

Ar. In diuisione ꝯtinui deuenit̄ ad minimū. ⁊ in apꝑōne numeri deuenit̄ ad maximū. ḡ nō ē infinitas in eis. patȝ. q2 in p̄mo huius dictū est. ꝙ est dare maximū ⁊ minimū in rebꝫ naturalibꝫ. Dōm ꝙ quātitas p̄t capi dupl̄r. vno° ꝭm ꝙ inuenit̄ in materia imaginabili. ⁊ sic p̄t crescere in infinitū. q2 loquendo de discreta quātitate ip̄a p̄t ꝑ imaginatōem sꝑ fieri maior. Silr̄ p̄t etiā q̄ꝫtitas diuidi in minus si sit cōtinua. Alio° accipitur quātitas phisice ꝭm ꝙ hȝ relatōem ad corp⁹ phisicū. Et sic dicunt aliq̇ ꝙ infinitū nō īueniat̄ in quātitate sed hoc nō p̄t dici. q2 tunc infinitū nō esset passio phisicalis. ⁊ sic male ageret̄ in phisica de infinito. Et iō aliter dōm est ꝙ quātitas phisice accepta p̄t accipi dupl̄r. vno mō ꝭm rōnem generis. s. ꝭm rōnem corporeitatis. et sic infinitū nō repugnat q̄ꝫtitati sic accepte. et q2 Arestote. determinat in hoc libro de passionibꝫ cōmunibꝫ rerum naturaliū. ⁊ de eis attributis in cōmuni. sic ꝯuenienter in hoc libro determinat de infinito. Alio° accipit̄ q̄ꝫtitas phisica ꝭm ꝙ ponit̄ sub aliqua determinata sp̄ē rei naturalis. ⁊ sic repugnat sibi infinitas. q2 forme rerꝫ naturalium nō saluant̄ sub quacūq̄ꝫ parua quātitate. sed oportet esse determinatā quātitatē in determinata sp̄ē. Et sic dr̄ Aresto. p̄mo huius. ꝙ est dare minimā carnē. que si diuideret̄ nō maneret caro. sȝ resoluet̄ in cōtinens.

Ar. Hoc est impossibile quo posito seq̄tur ip̄ossibile. sed posito ꝙ diuidat̄ ꝯtinuū in infinitum seq̄tur ip̄ossibile. ḡ ip̄m erit ip̄ossibile. Minor ꝓbat̄. q̇a ponendo eā inesse seq̄tur impossibile. s. ꝙ ꝯtinuū est diuisum in infinitū. Dōm ꝙ illa. ꝯtinuū est diuisibile in infinitū debet poni inesse in vnā dep̄n̄ti nō ꝭm actū ꝑfectum. sed ꝭm actū imꝑfectū. ⁊ iō dȝ sic poni inesse. continuum diuidit̄ in infinitū. ⁊ nō sic ꝯtinuū est diuisum in infinitū. q2 sicut dictū est. ista potentia diuisionis nō reducitur ad actum ꝑfectum. que tamē significatur ꝑ verbum p̄teriti temporis.

Ar. In p̄mo hui⁹ dictū ē ꝙ oē finitū ꝑ ablatōem finiti ꝯsumit̄. sȝ q̇ḋlibet ꝯtinuū ē finitū. ḡ abstrahendo ꝑtes a ꝯtinuo ip̄m tandē ꝯsumet̄. ⁊ per ꝯn̄s nō p̄t diuidi in infinitum. Dōm ꝙ a ꝯtinuo possunt auferri duplices partes. q̄dam scȝ eiusdem quātitatis ⁊ ꝑ ablatōem illarꝫ statim ꝯsumit̄. Alio° p̄n̄t auferri ꝑtes eiusdē ꝓportōis. ⁊ sic nō ꝯsumit̄ sȝ ꝓcedit̄ in infinitū attendendo cōem ratōnem corporeitatis.

a **Accidit autem ꝯtrarium esse infinitum q̄ꝫ sicut dicunt Non em̄ cuius nihil est extra. sed cuius semper aliquid est extra. hoc infinitum est. Signum autē est huius. ⁊ nanq̄ꝫ anulos dicunt infinitos vt habentes circulatōnem. quia semꝑ est extra accipere ꝭm silitudinē quandā dicentes. nō tñ proprie. Oportet em̄ et hoc esse ⁊ nō aliq̄n idē recipi In circulo āt nō sic fit. sȝ sꝑ qḋ est ꝯsequēter solum alterꝫ. non tñ ab om̄ibꝫ ꝑtibꝫ p̄us sit acceptis Infinitū q̇dem igitur hoc est. cuius quantitatem accipientibus semꝑ est aliquid accipere extra.**

Postq̄ꝫ ph̄s determinauit questionē an sit infinituȝ q2. s. oñdit ꝙ sit in potentia. hic ꝯn̄r ostendit q̇d sit infinitū. Et p̄mo oñdit q̇d sit infinitū excludens quorūdaȝ falsam definitōem dicens ꝙ ꝯrió mō definiendū est infinitum q̄ꝫ sicut q̇dā antiq̇ definiuerūt. dicebant em̄ antiq̇ ꝙ infinitū est extra qḋ nihil est. Sȝ Aresto. dr̄ ꝙ opꝑosito mō definiendū est. sic scȝ ꝙ infinitū est cui⁹ quantitatē accipientibꝫ sꝑ est aliq̇d extra accipere. Tunc ibi. Signū āt. Aresto. ostendit definitōnem suā ꝑ signū qḋ sumit̄ ex cōi loquutōe hoīm q̇ dicunt ꝙ anuli sunt infiniti. q2 accipientibꝫ quātitatē in anulo sꝑ est aliq̇d de nouo accipe ꝑ quādā circulatōeȝ in qua semꝑ ꝯtingit suꝑponere ꝑtem ad ꝑtem acceptā in infinitū. Est tñ dr̄ña. q2 in anulis nō accipiunt̄ noue ꝑtes sꝑ. sed q̄n̄q̄ꝫ partes p̄us accepte iterꝫ accipiunt̄. sȝ in diuisione ꝯtinui in īfinitū sꝑ accipiunt̄ noue ꝑtes in īfinitū. q2 sꝑ minores ꝑtes.

Cuius āt nihil est extra. hoc ꝑfectum est et totum. sic em̄ definiuimus totū. cui nihil abest vt hoīem totū aut archam. sicut āt singulare sic et quod proprie. vt qḋ totum cuius om̄ino nihil est extra Cuius aūt absentia extra est nō oē est cum absit Totum āt ⁊ ꝑfectum aut idem penitus. aut proximum ꝭm naturam est Perfectū āt nullum habens finē Finis āt terminus est

Hic improbat definitōem antiq̇rꝫ. s. ꝙ infinitū ē extra qḋ nihil est. Et stat improbatio in hoc. illud qḋ ē definitio totius ⁊ ꝑfecti nō p̄t esse definitio infiniti. sed ista definitio quā ponebant antiq̇ est totius ꝑfecti. ḡ nō erit definitio infiniti. Maior pȝ. q2 infinitū nullo mō p̄t eē totū ⁊ ꝑfectū. q2 aliq̇d dr̄ ꝑfectū qḋ hȝ finē. eo ꝙ finis q̄ꝫtitatis est ꝑfectio rei quātitatiua. si ḡ infinitū eēt ꝑfectū. ḡ infinitū haberet finē. ⁊ sic nō esset īfinitū. Minor ꝓbat̄ q2 sic aliq̇d dr̄ totū ī vniuerso. q2 simpl̄r nihil ē extra ip̄m sic aliq̇d dr̄ totum ꝑticulare. q2 nihil est extra ip̄m spectans ad sui naturā. ⁊ iō totū ⁊ ꝑfectū idē sunt vl̄ ꝓpinq̄

ẜm naturā. Sunt em̄ ꝓpinq̄ ẜm naturā. q2 ꝑfectū ē cōmunius q̄ȝ totū. ꝓprie em̄ totū inuenit̄ in ꝑfectis ꝯtinuis sicut in materialib9. ſȝ ꝑfectū inuenit̄ etiā in nō q̄ȝtis. q2 substantie sepate dicunt̄ ꝑfecte. sed tamē non ꝯuenit eis ꝓprie ꝙ sint tote.

Ar. Si ꝑfectū eēt qd̄ hȝ finē. tunc seq̄ret̄ ꝙ deus nō eēt ꝑfectus. q2 nō hȝ finē. Dōm ꝙ Arestote. hic loq̄tur de ꝑfecto repto in quātitate ⁊ in his q̄ nata sunt habere finē. deus aūt nō est natus habere finē. et iō deus isto mō nō est ꝑfectus ſȝ est sibi finis ⁊ ꝑfectio

Unde melius opinandū Permenidē Mellisso dicere. Hic q̄dem em̄ infinitū totū d̄t. Totum āt finiri a medio eque pugnans Nō em̄ sicut linū lino est ꝯtinuare. ⁊ omi ⁊ toti infinitū.

Hic ex p̄dictis ꝯpat ad inuicē opinionē Mellissi et Permenidis. dicens ꝙ melius dixit Permenides q̄ȝ Mellissus. q2 Permenides dixit mundū ⁊ vniuersum eē finitū ꝑ eque pugnans. i. equal̄r distans a medio in q̄ ꝑcabat vniuersum eē spherice figure. ſȝ Mellissus dixit vniuersum esse infinitū. q2 g̊ vniuersum hȝ rōem totius et ꝑfecti. sic repugnat sibi ꝙ sit infinitū. Et iō totū ⁊ infinitū nō ꝯsequunt̄ se inuicē. quasi sibi ꝯtinuata sicut cōtinuat̄ linū lino in filando. Pro cuius intellectu sciendū ꝙ ꝓuerbiū erat apud antiq̄s. ꝙ illa q̄ ꝯsequunt̄ se inuicem dicebant̄ ꝯtinuari in filando sicut linum lino

Qm̄ hinc accipiūt dignitatē de infinito qd̄ est oīa cōtinens. ⁊ oīa in seipō hn̄s. ꝓpter id ꝙ hȝ silitudinē quandā cū toto Est em̄ infinitū ꝑfectōnis materia magnitudinis. ⁊ qd̄ potentia totū est. actu vero non. Diuisibile aūt est ⁊ ad consumptōem ⁊ ad appositā appositōem. Totum aūt infinitū nō ẜm se sed ẜm aliud. ⁊ nō cōtinet ſȝ ꝯtinet̄ inquantū est infinitū. vn̄ ignotū ē inquantū est infinitū Spēm em̄ nō hȝ materia ergo manifestū est ꝙ magis in rōne ꝑtis sit infinitū q̄ȝ totius. pars em̄ materia toti9. sicut es statue. Qm̄ si ꝯtinet in sensibilib9 ⁊ in intelligibilib9 magnū ⁊ paruū oportuit continere intelligibilia. Conueniens autē ⁊ ipossibile ignotum ⁊ indeterminatū ꝯtinere ⁊ determinare

Hic excludit ph̄s quandā falsam opinionē ortam ex illa definitōe antiq̄ꝝ. Et p̄mo cōiter q̄ȝtū ad oēs Scd̄o special̄r q̄ȝtū ad Platonē. ibi. Qm̄ si ꝯtinet. Dicit g̊ primo ꝙ q2 estimauerūt ifinitū ꝯiungi toti hinc acceperūt q̄si dignitatē. i. rē ꝑ se notā de infinito ꝙ oīa ꝯtineret et oīa in se haberet ꝓpter hoc ꝙ hȝ quandā silitudinē cū toto. q2 dicebant ꝙ totū eēt de rōne infiniti. Et q2 totum ẜm ꝙ hmōi ē cognoscibile. sic vlteri9 dicebāt ꝙ infinitū eēt ꝑ se notū. ⁊ q2 totū ꝯtinet ꝑtes dicebāt ifinitū ꝯtinere oīa Sȝ Aresto. attribuit ifinito oppositas ꝓprietates q2 ꝯtra p̄mam d̄t ꝙ ifinitū hȝ rōem ꝑtis. eo ꝙ infinitum accipit̄ ẜm potentiā in aliq̄ re. sicut dictū ē. ſȝ talis potentialitas accipit̄ vel in appōe ꝑtiū vel in diuisione. ⁊ iō infinitū hȝ rōem ꝑtis. Cōtra scd̄am ꝓprietatē d̄t Ar꜀. ꝙ infinitū sit ignotū. ⁊ hoc ex eo. q2 ifinitū hȝ rōem materie ſȝ materia ẜm ꝙ hmōi ē ignota. sicut d̄r p̄mo hui9. Cōtra terciā ꝓprietatē d̄t ꝙ ifinitū ꝯtinet̄ ⁊ nō ꝯtinet. qd̄ iterum pȝ ex p̄dict꜀. q2 materia ꝯtinet̄ sub forma ⁊ ꝑs sub toto. ⁊ cū ifinitū habeat rōnem materie ⁊ ꝑtis. seq̄tur ꝙ ꝯtineat̄ ⁊ nō ꝯtineat Tunc ibi. Qm̄ si. Scd̄o speāliter excludit opinionē Platonis. q̄ posuit ifinitū in sensibilib9 ⁊ in itelligibilib9. q2 posuit etiā infinitū in ydeis. q̄ sunt entia itelligibilia. ⁊ tn̄ addidit ꝙ magnū ⁊ ꝑuū sunt radix infiniti. Istud autem est inconueniens. quia si sic tūc sensibilia ꝯtinerēt itelligibilia. q2 magnū ⁊ ꝑuū sunt sensibilia ⁊ hn̄t in se infinitū. qd̄ iuenit̄ in itelligibilib9. g̊ intelligibilia ꝯtinent̄ a sensibilib9. Q꜀ āt istud sit incōueniens pȝ. q2 itelligibilia sunt formaliora sensibilib9 ⁊ magis i actu. cū g̊ forma ꝯtineat materiā ⁊ nō ecōtra nō pt̄ dici ꝙ sensibilia ꝯtineāt itelligibilia. ſȝ poti9 ecōtra. Secundo. q2 itelligibilia cū sint mag꜀ in actu sunt mag꜀ nota. ſȝ sensibilia cū habeāt aliq̄d de materia sunt ignota. sed ignota ꝯtinentur ꝑ nota. ⁊ nō econtra. ergo intelligibilia continent sensibilia.

8 Eandū rōnem autē accidit. ⁊ qd̄ ẜm appōem non esse videri infinitū sic vt oēm excellat magnitudinē In diuisione autem esse. cōtinet̄ em̄ sicut materia intus ⁊ infinitum cōtinet aūt spēs Rationabiliter āt ē ⁊ in numero q̄dem ad numeꝝ esse terminū. ad plus aūt semꝑ oēm excellere multitudinē. In magnitudinib9 aūt econtrario In minus q̄dem excellere oēm magnitudinē. sed in maius nō esse magnitudinē infinitā Causa aūt est q2 vnū est indiuisibile qd̄cunq̄ȝ vnū sit. vt hō vnus hō ⁊ non multi. Numerus aūt est vno plura ⁊ q̄libet quedam. Quare necesse ē stare ad idiuisibile Duo nāq̄ȝ ⁊ tria denoīatiua noīa sunt. sil̄r ⁊ alioꝝ numeroꝝ vnusquisq̄ȝ. In plus aūt semꝑ est intelligere. Infinite aūt sunt decisiones magnitudinis Quare potentia q̄dem est. actu vero non sed semꝑ excellit acceptū oēm multitudinē determinatā. Sed nō sepabilis est hic numerus decisione neq̄ȝ manet infinitas. ſȝ fit semꝑ sicut et tp̄s ⁊ numerus tp̄is. In magnitudinib9 aūt ꝯtrariū est. Diuidit̄ aūt in infinita ꝯtinuū. In

maius aūt non est infinitū. Quantū eñ ꝯtingit potentia esse ⁊ actu ꝯtingit tantū esse. Quare qm̄ infinita est nulla magnitudo sensibilis. nō ꝯtingit om̄is excellentiā esse magnitudinis determinate Esset eñ vtiqꝫ aliq̄d celo maius.

Hic ex p̄dicta definitōne infiniti posita ab Aresto. assignat rōem eoꝝ q̄ dicunt̄ vere de infinito. Et primo assignat rōe₃ eius qd̄ d᷑ de īfinito circa diuisionē ⁊ appositōem in magnitudinib₉. dicēs ꝙ in diuisione magnitudinū ꝓcedit̄ in infinitū. sed in appōne nō ꝓcedit̄ in infinitū. q᷑ in diuisiōe magnitudinū ꝓcedit̄ ab actu ad potentiā. ⁊ q᷑ infinitū tenet se in rōne potentie. iō sic ꝓceditur in infinitū. ſ₃ in appōne ꝓcedit̄ a potentia in actū. sed infinitū nō sumit̄ ex ꝑte act⁹. ⁊ iō sic nō ꝓcedit̄ in īfinitū.

Tunc ibi. Rationabilr̄ āt. Ponit aliā ꝓprietatē infiniti. Et est ꝙ in numeris nō ꝓcedit̄ in infinitum in minus sicut in magnitudinib₉. sed additio est in infinitum. Cuius rō est. q᷑ in numeris deuenitur ad vnum terminum indiuisibilē in minus. sc₃ ad vnitatē que est indiuisibilis. vltra quam nō potest esse ꝓgressus vlterior. numerus aūt fcat ꝙ sint aliqua plura vno ⁊ sic q̄libet numerus denominat̄ ab vno. quare d᷑ q̄nto metaphisice. ꝙ suba senarij est in dicendo qd̄ est sexies vnū. S₃ in diuisione magnitudinū ꝓcedit̄ in infinitum in minus.

Et qn̄ q̄ritur circa hoc. Vtꝝ vnum sit indiuisibile. Dōm ꝙ vnum potest capi duplr̄. vno modo materialr̄ ꝓ illo quod est vnum. ⁊ sic est manifestū ꝙ vnum sit diuisibile. q᷑ habet partes quātitatiuas diuisibiles loquēdo saltem de vno quod est de p̄dicamento quantitatis. Alio modo accipitur vnum formalr̄ ꝓ vnitate que ē forma illius quod est vnum. ⁊ sic vnum est totaliter indiuisibile. q᷑ diuisio repugnat vnitati Tunc ibi. In plus aūt. Aresto. ponit causam alterius partis ꝓprietatis. sc₃ quare additio in numerꝭ excedit oēm determinatā multitudinē. Et d᷑ ꝙ hoc ideo est. q᷑ magnitudo diuiditur in infinitum. sed numerus materialis q̄ crescit in infinitum causatur ex diuisione magnitudinis. ergo etiā talis numerus crescit in infinitum. Et dicebat̄ notanter de numero materiali. q᷑ numerus q̄ seq̄tur formalem diuisionem reꝝ nō crescit in infinitū. sed talis accipitur ſm species vniuersi que sunt finite quo ad naturam ꝗ̄uis non quo ad nos. Est tn̄ hic ꝯsiderandum. ꝙ ꝗ̄uis numer⁹ ꝑ appōnem crescat in infinitum. non tamen magnitudo crescit in infinitum ꝑ appōnem sicut dictum est. quia effectus diuisionis alicuius magnitudinis nō est appō magnitudinū. sed numerus qui immediate consurgit ex diuisione. ⁊ ideo bene d᷑ in textu. ꝙ numerus crescit in infinitum ex diuisione continui. sed nō bene diceret̄. ꝙ appositio magnitudinū cresceret in infinitum. Et ideo addit Aresto. in textu aliam ꝓprietatem. s. ꝙ in magnitudinibus in maius nō ꝓceditur in infinitum. quia tunc eēt aliquod infinitum in actu quod est impossibile. ⁊ eēt aliquod maius celo que oīa sunt inconueniētia.

Ar̄. Numerus nō causatur ex diuisione continui ꝓbat̄. q᷑ ꝑus nō causat̄ ex posteriori. sed vnitas est ꝑor continuo. ergo nō causatur vnitas ex ꝯtinuo et ꝑ ꝯsequens nec numerus. Dōm ꝙ oīs numerus materialis causatur ex diuisione ꝯtinui. ꝗ̄uis sit aliq̄s numerus formalis extra res materiales qui est ꝑor cōtinuis. ⁊ ideo vnitas materialis que est de p̄dicamento quātitatis. licet reductiue. nō est ꝑor cōtinuo. ꝗ̄uis vnitas transcendens sit prior continuo

Infinitum aūt non idem est in motu ⁊ magnitudine ⁊ tempore tanq̄ꝫ vna quadam natura. sed ſm posterius dicitur differētia ⁊ ſm ꝑus Vt motus q̄dem. quia ꝑor est magnitudo in qua mouetur aut alterat̄ aut augmentat̄ Tempus aūt propter motum. Nunc q̄dem eñ vtimur his posterius aūt tēptabimus dicere ⁊ q̄d est vnūquodqꝫ. ⁊ quia omnis magnitudo sit in magnitudines diuisibilis.

Cōsequenter ostendit quō infinitum inueniatur diuersimode ī diuersis. dicens ꝙ infinitum nō est ſm eandem ratōnem in motu ⁊ in magnitudine ⁊ tempore ac si esset vna natura vniuoce p̄dicata de eis. ſ₃ d᷑ de eis ſm ꝑus ⁊ posterius. quia reperitur in magnitudine prius. deinde in motu ⁊ postea in tempore. quod sic patet quia infinitum repitur in eis ratōne ꝯtinuitatis. sed ꝯtinuitas ꝑus reperitur in magnitudine. deinde in motu. deinde in tempore sicut dicitur in quarto huius.

Non remouet aūt ratio hec neqꝫ mathematicos a ꝯsideratione auferens sic esse aliq̄d infinitum. vt actu sit in augmentum intransibile. Neqꝫ eñ sic indigent infinito. neqꝫ eñ vtuntur sic. sed solum esse quantūcunqꝫ velint finitam. Maxime aūt magnitudini ſm eandē inest secari ratōnem. quantūcunqꝫ magnitudo sit altera. Quare ad demonstrandū quidem illo modo nihil differret Esse aūt inexistentib₉ erit magnitudinib₉. Om̄ aūt cause diuise sunt quadrifariā. manifestū ꝙ sicut materia infiniti causa est. ⁊ quod esse q̄dē ipi ꝑuatio est Per se subiectum ꝯtinuū ⁊ sensibile est. Videntur autē ⁊ om̄es alij sicut ⁊ materia vtentes infinito. Vn̄ incōueniens est ꝯtinens ipm facere. ſ₃ nō ꝯtētū

Hic oñdit quō mathematici vtunt̄ īfinito. Et d᷑ ꝙ rō p̄dicta qua ponimus nō esse magnitudinē infinitā in actu nō remouet ꝯsideratōem mathematicoꝝ q̄ vtūtur infinito. q᷑ d᷑ geometra ꝙ sit talis linea īfinita. Nō eñ indigent ad suā demonstratōem infinito in actu neqꝫ eo vtunt̄. q᷑ nō vtunt̄ īfinito cathegreumatice accepto. sed sincathegreumatice. q᷑ dicūt hoc eē īfinitū vn̄. ab strahi

p̄t q̄dā indeterminata quātitas Tunc ibi. Om̄ aūt. Ostendit quō infinitū sit ꝓncipiū. dicens ꝙ cū quattuor sint genera causaꝝ tunc infinitū ẜm veritatē nō hȝ rōnem cause efficientis. sicut ponebant antiq̄. ſȝ hȝ rōnem cause materialis. Qđ sic ꝓbat̃. qꝛ de rōe materie est esse in potentia ⁊ stare sub ꝓuatōe. sed sic est de infinito de q̊ Aresto. loq̄tur. Fit em̄ tale infinitū ẜm potētialē diuisionem in ꝯtinuis. ⁊ ẜm potentialē appōem in discretis. Et iteꝝ ifinitū ex noīe iportat aliqđ subiectū ꝓuatōis. qꝛ infinitū ẜm ꝙ hm̄ōi ẜcat carens fine siue termino. sed res terminat̃ ꝑ formā. ⁊ iō đꝛ materia infinita qn̄ nō hȝ formam vel terminū. Et in hoc etiā ꝯcordant oēs antiqui q̄ vtunt̃ infinito sicut ꝓncipio materiali quare incōuenienter attribuerunt infinito ꝯtinere cū materie nō sit cōtinere sed magis contineri

r Eliquum aūt est aggredi ẜm quas rationes infinitū esse videtur. non solum potētia. sed sicut determinatum est. alia quidem ipsorū nō necessaria sunt. alia vero habet quasdam veras cōtrarietates Neqꝫ em̄ vt generatio nō deficiat necessariū ē infinitum esse actu sensibile corpus. Cōtingit em̄ alterius corruptionē alteri⁹ generatōem eē. cū omne finitū sit

Postq̄ꝫ ph̄s ꝑ definitōem infiniti assignauit rōes eorum q̄ dicunt̃ de ifinito. hic soluit ratiōes que sup̄ posite sunt ad ostendendū ifinitū esse. dicens ꝓmo ꝙ post ea q̄ dicta sunt de ifinito. reliquū ē soluere rōes ẜm q̄s videbat̃ ostēdi ꝙ ifinitū sit nō solū in potētia sicut sup̄ determinatū est. ſȝ ꝙ sit in actu sicut ea q̄ sunt finita ⁊ determinata. aliq̄ em̄ illaꝝ rōnum nō ꝯcludūt ex necessitate. sed sunt totaliter false. aliq̄ aūt eaꝝ ex aliq̄ ꝑte veꝝ ꝯcludūt Tūc ibi. Neqꝫ em̄. Soluit ꝓmo illā rōem. q̄ dicebat ꝙ nccē eēt eē actu ifinitū si generatōes durarent in infinitū. qꝛ oportet in q̄libet generatōne accipe nouā materiam. nisi g̊ eēt materia ifinita nō posset sꝑ esse generatio ex materia. Rn̄det Aresto. ꝙ hoc nō est necessarium. qꝛ nō oportȝ in generatōe accipe nouā materiā q̄ nūq̄ꝫ fuit sub aliq̄ forma. ſȝ generatio vnius est corruptio alterius et sic ex eadē materia aliq̄d corrūpit̃. ⁊ iteꝝ generat̃. ⁊ sic đt ph̄s scđo de generatōe. ꝙ generatōnes q̄ꝫtū ad subiectū siue materiā fiunt ẜm circulū ⁊ nō ẜm rectum.

Ampli⁹ tangi et finiri alterū ē. Hoc q̄dē em̄ ad aliq̄d et cuiusdā Tāgit em̄ aliquid omne. et finitorū alicui accidit. finitū aūt nō aliquid est neqꝫ tāgere cōtingenti cōtingēs est

Hic ph̄s soluit aliā rōem. q̄ sumebat̃ ex ꝑte ꝯtactus et fuit talis. qꝛ oē corp⁹ finit̃ aliq̊ alio. det̃ g̊ aliqđ corp⁹ vel g̊ illud finit̃ aliq̊ alio in infinitū. ⁊ sic erit ifinitū ī multitudine corpoꝝ. vel ꝓcedit̃ ad aliqđ corp⁹ qđ ꝯtinet ⁊ nō ꝯtinet̃. ⁊ tūc hoc corpus erit etiā ifinitū. qꝛ nō finitur aliq̊ alio. Rn̄det Aresto. ad ꝓmā ꝑtē assumpti ꝑ interemptōem. ⁊ vult ꝙ nō oē illud qđ finit̃. finit̃ aliquo alio. Dr̄ntia em̄ est inter finiri ⁊ tangi. qꝛ finiri đꝛ absolute. ⁊ tangi respectiue. Finit̃ em̄ aliq̄d ꝑ ꝓprias dimēsiones. ⁊ nō ab alio sicut ꝓmū celū qđ nihil extra se hȝ vn̄ ꝯtineat̃ et iō illa ꝑs assumpti ē falsa. ꝙ oē qđ finit̃. finit̃ ab alio

Intelligētie aūt credere incōueniēs. Nō em̄ in re abūdantia et defectus est. si intelligentia vnū quod em̄ nostrum vtiqꝫ intelliget aliq̄s multiplicē seipso augmētās infinitū. Sed non ꝓpter hoc extra aliq̄d est. aut extra tantā magnitudinē quā habemus. q̄ꝫuis intelligit aliq̄s sed quoniā aliquid est hoc accidit

Hic Aresto. soluit rōem. q̄ fuit q̄nta in ordine ⁊ erat sumpta ẜm antiq̄s ex ꝑte intelligētie siue imaginatōnis Ex quo em̄ imaginatio p̄t apprehēdere aliq̄d ifinitū extra celū. ⁊ quicq̄d apparet est veꝝ ẜm antiq̄s. g̊ erit vnū spaciū ifinitū extra celū. Rn̄det Aresto. ꝙ intelligētie siue imaginatōni credere est incōueniens. qꝛ intellect⁹ noster p̄t imaginari ⁊ intelligere aliqua falsa. ⁊ hoc iō est. qꝛ intellectus noster nō est cā reꝝ. sicut intellectus diuin⁹ et iō veritas in itellectu nostro causat̃ ex reb⁹. qꝛ g̊ qn̄qꝫ intelligimus rē aliter q̄ꝫ est in scđa opatōne intellectus. sic ꝯtingit falsitatē esse in intellectu. ⁊ sic est in ꝓposito. qꝛ q̄ intelligit spaciū infinitū esse extra celum. ille intelligit aliq̄d in scđa opatōe intellectus. sicut nō est. qꝛ tale spacium nō est extra celum. vt ꝓbatur ꝓmo celi

Tempus aūt ⁊ motus infinita sunt ⁊ intelligentia nō ꝑmanente accepto. Magnitudo autem neqꝫ in diuisione neqꝫ intelligibili augmentatione infinitum. Sed de infinito q̄dem quō est ⁊ quō nō est. ⁊ quid est. dictum est

Hic soluit rōem sumptā ex tꝑe ⁊ motu. Et đt ꝓ solutione ꝙ tp̄s ⁊ motus nō sunt infinita in actu. qꝛ de tꝑe actu nihil habemus nisi nunc. silr̃ de motu in actu solum habemus momentū. sed ista sunt infinita in potētia. qđ infinitū admittit̃ etiā ab Arestotele. Similr̃ dđm est ad rōnem sumptam ex parte magnitudinis. qꝛ magnitudo nō est actu infinita neqꝫ ꝑ diuisionē neqꝫ ꝑ augmētationem intelligibilē. sed est diuisibilis in infinitū ẜm potentiam. Et ideo ille rōes de motu tꝑe ⁊ magnitudine. q̊dammō verum ꝯcludūt. qꝛ ꝯcludūt ifinitum esse in potentia. quod est verum. Ultimo epilogat quod dictum est de infinito.

Dr̄. Utrꝫ definitio infiniti ab Arestotele posita sit bn̄ assignata Dđm ꝙ sic. ⁊ rō est. qꝛ infinitum vt hic sumit̃ tenet se ex parte materie. ⁊ quantitas est ꝓprietas q̄ oritur ex materia. sic ifinitū est passio quātitatis. cum g̊ passio definiat̃ ꝑ suū subiectum ꝯuenienter definit̃ ifinitum ꝑ quātitatē positam loco generis vt sit sensus infinitū est quātitas vel hn̄s quātitatē. Et qꝛ Aresto. loq̄tur de ifinito in potētia qđ ꝯsistit in quadam successione diuisionis. vel appōnis sic ꝯueniēter additur. cuius sꝑ est aliq̄d extra accipe. qꝛ in illo qđ đꝛ infinitū semꝑ restat aliquod accipe ꝑ diuisionē vel additionem. Est tn̄ ꝯsiderandū ꝙ ista definitio ꝯueniret ifinito

materiali in actu si eẽt. ⁊ hoc in ordine ad nostꝝ intelle-ctum. q͛ eṁ intellectus noster nõ p̃t sil᷑ cape totũ infinitum. iõ necessario haberet cape p̱tem post p̱tem. ⁊ iõ in intellectu illius ĩfiniti eẽt sp̱ aliq̇d extra accipe. secus aũt est de intellectu diuino. q͛ ille est etiã infinitus. Sꝫ ista definitio nullo mõ p̃t ꝯuenire infinito formali q̇d est deus. q͛ nõ hꝫ q̃titatẽ. nec est in eo accipe partem post partem. q͛ est total᷑ indiuisibilis. ⁊ iõ tale infinitum vel totum attingit᷑ vel totum ignorat᷑. sicut pꝫ. ix. metaphice.

Ar̃. Infinitũ nõ est. g̊ nõ p̃t definiri. Dõm ꝙ ẽ duplex infinitũ. vnũ est infinitũ in potẽtia. ⁊ h̃ est q̇d ꝓp̃ie hic definit᷑. Aliud est infinitũ in actu. ⁊ h̃ nõ est nec hꝫ definitõem q̇d rei. licet de eo posset dari definitio q̇d nois. sicut pꝫ infra de vacuo. Posset tñ definitio p̄dicta etiã ꝯuenire ĩfinito materiali in actu. in ordine ad nostꝝ intellectũ. vt ptꝫ ex iam dictis

Ar̃. Videt᷑ ꝙ definitio antiquoꝝ ꝯueniat infinito formali. ꝓbatur. q͛ hoc infinitũ est extra q̇d nihil est. nã deus hꝫ oẽm p̱fectõem ex se. ⁊ g̊ extra ipsuꝫ nulla p̱fectio est. Etiam si esset aliquod infinitũ in actu extra ip̃m nihil esset. g̊ videtur antiquos optime definiuisse infinitum. Dõm ꝙ si infinitũ capiatur ꝓ infinito formali. ⁊ quãtitas ꝓ quãtitate virtutis. tunc definitio antiquoꝝ p̃t ꝯuenire infinito formali. q͛ accipiendo quãtitatẽ illius virtutis infiniti formalis. s. dei nihil vere p̱fectõnis est extra ip̃m. q͛ ꝯtinet in se oẽm p̱fectõem. Si aũt intelligat᷑ de infinito materiali in actu. tunc est distinguendũ de ista p̱ticula (cuius quãtitatẽ accipiẽtibꝫ) q͛ dupl᷑ p̃t accipi q̃titas ĩfiniti materialis. vno° ſm reꝫ et sic nihil est extra accipe. q͛ infinitũ oĩa includit. Alio° ſm nostꝝ intellectũ. ⁊ sic definitio Aresto. ꝯuenit infinito materiali in actu. q͛ intellectus noster accipit in illo infinito p̱tem post p̱tem. ⁊ sic est sp̱ aliq̇d extra accipe. licꝫ intellectus diuinus posset infinitum simul accipere.

Ar̃. Si accipiat᷑ quãtitas alicuius ꝯtinui. s. ligni. tunc nihil est extra illam accipere. g̊ male dicit Aresto. ꝙ quãtitatem alicuius accipientibꝫ semp̱ est aliq̇d extra accipe. Dõm ꝙ partes in aliquo ꝯtinuo in quo infinitum rep̱itur pñt capi dupl᷑. vno modo p̱ cõparatõem ad totum absolute. ⁊ sic accipientibꝫ quãtitatem p̱tium nihil est extra accipere. sicut ꝺ̃t argumentum. Alio modo accipiunt᷑ partes in ꝯtinuo ſm ꝙ hñt ordinẽ ad potentiam diuisionis ſm equalitatẽ ꝓportõnis. ⁊ sic accipientibꝫ quãtitatẽ partiũ in aliquo ꝯtinuo semp̱ est aliq̇d extra accipere. Et ille est intellectus definitõnis. q͛ ꝯtinuũ nõ hꝫ finẽ diuisionis ſm p̱tes eiusdẽ ꝓportõis et ideo sp̱ est nouas p̱tes accipere ſm illã diuisionem

Explicit tercius phisicoꝝ.



Imiliter aũt necesse est phisicum ⁊ de loco sicut ⁊ de infinito cõsiderare si est aut non. et quomodo est. ⁊ quid est.

Et ea nãq̧ que sunt. om̃es opinantur alicubi esse. Quod eṁ non est, nusq̧ est. Ubi eṁ est tragelaphus aut philagax

Postq̃ ph̃s determinauit in tercio de motu ⁊ infinito q̇d cõpetit motui intrinsece ſm ꝙ est de genere cõtinuoꝝ. Nunc in quarto libro intẽdit determinare de his q̃ aduenuint motui extrinsece. Et ex isto sumit᷑ rõ ordinis istius libri ad terciũ. q͛ in tercio determinatũ est de passionibꝫ intrinsecis entis mobilis. s. de motu ⁊ ĩfinito Et dicuntur intrinsece. q͛ ꝯsequunt᷑ ens mobile ſm ꝙ hmõi. ⁊ sic ꝯueniunt om̃i enti mobili. est eṁ om̃e ens mobile cõp̱abile ad motũ sic ꝙ qñq̧ motus ꝯuenit sibi. sil᷑ om̃e ens mobile est infinitũ in potentia. q͛ est ꝯtinuũ de quo in tercio libro determinatũ est. In hoc aũt quarto determinat᷑ de passionibꝫ extrinsecis entis mobilis. s. de loco vacuo ⁊ tp̱e. q̃ dicunt᷑ extrinsece. q͛ nõ ꝯueniũt subiecto huius scie ſm ꝙ hmõi sicut circa ṗncipiũ tercij dictum est. Et in hoc quarto ṗmo determinat de his que aduenuint motui extrinsece quasi mẽsure mobilis. Secũdo de tp̱e q̇d ẽ mẽsura ip̃ius motus. ibi Cõsequẽs ãt ex dictis. Circa ṗmũ ṗmo determinat de loco. Scd̃o de vacuo. ibi. Eodẽ ãt mõ. Circa ṗmũ ṗmo oñdit ꝙ a ph̃o naturali sit determinandũ de loco. dicens ꝙ sicut determinatũ est de infinito an est vel nõ est. ita sil᷑ nccẽ est scꝫ ph̃m naturalẽ determinare de loco an est De loco tñ determinat᷑ ꝙ est. ⁊ de infinito ꝙ nõ est. ⁊ iõ sil᷑ ꝺ̃t sil᷑itudinẽ quo ad modũ determinandi. q͛ sicut Aresto. posuit rõnes ad ꝓbandũ infinitũ esse ⁊ nõ esse. ita sil᷑ facit de loco. sꝫ nõ est sil᷑itudo quo ad existentiã. cũ locus sit simpliciter ⁊ infinitũ ſm q̇d Tunc ibi. Et ea nãq̧. Arestote. ꝓbat ꝙ phisicus hꝫ determinare de loco. Et circa hoc ꝯsiderandũ est ꝙ tribꝫ modis excludit᷑ aliq̇d a scia. Primo q͛ est singulare ⁊ p̱ticulare. q͛ de singularibꝫ ſm ꝙ hmõi nõ est scia. cũ singularia nõ habeant ṗncipia necessaria. nec passiones demonstrabiles de ip̃is. Scd̃o° de aliquo nõ est scia. q͛ hꝫ se p̱ accñs ad taleꝫ sciam. ⁊ sic geometer ꝯsiderans quãtitatẽ nõ ꝯsiderat qualitatẽ. vt vtꝝ linea sit alba vel nigra. Tercio aliq̇d excludit᷑ a scia q͛ circa ip̃m nõ est difficultas. Ars eṁ ⁊ ꝟtus sunt circa difficilia. extẽdendo etiã artẽ ad sciam Et iõ Aresto. ponit tres rõnes p̱ quas excludit ista tria impedimẽta. Prima rõ tangit᷑ in isto textu. ⁊ stat in hoc. de illo hꝫ determinare phisicꝰ q̇d est cõe oĩbꝫ rebꝫ naturalibꝫ. q͛ iste liber tractat de cõibꝫ ⁊ in posterioribꝫ descendit᷑ ad entia phisicalia specialia. sꝫ locus est cõis oĩbꝫ rebꝫ naturalibꝫ. q͛ oĩa entia naturalia sunt in loco. Et hoc ꝓbat Arestote. autoritate antiquoꝝ. q̃ nõ ponebant alia entia q̃ꝫ entia naturalia. ⁊ dicebant om̃e ens esse in loco. sic arguentes. q̇d nõ est. nusq̧ est. g̊ ꝙ aliq̇d est in loco est. Et ex ista opinione seq̃bat᷑ ſm antiquos ꝙ naturalis scia esset ṗma ph̃ia q̃ est cõis oĩbꝫ entibꝫ. vt ꝺ̃ꝫ q̃rto metaphisice.

q2 ipi posuerunt oīa entia esse sensibilia eo ꝙ corporum imaginatōem nō potuerūt transcendere. Sȝ argumētū eoꝝ peccat penes fallaciam ꝯsequentis. q2 arguebant a tota ꝯditionali vera cū destructōne aῆtis ad destructionem ꝯsequentis. ꝛ hoc ideo. q2 affirmatiue destruunt negatiuas. ꝛ sic aliq̄d esse destruit nihil esse. ꝛ in loco esse destruit nullubi esse. Valeret ergo argumentū a destructione ꝯsequentis ad destructōem aῆtis. sic scȝ quod nō est. nullubi est. ergo quod in loco est aliquid est

Nr. Utrꝫ om̄e q̄ď est sit in loco. Dōm ꝙ esse in loco accipit' dupl'r. vno mō cōmuniter ꝓut se extendit ad oēm modum essendi in loco. siue repletiue siue definitiue siue circūscriptiue. Et sic om̄e quod est in loco est. q2 deus est in loco repletiue. q2 replet oēm locum essentia potentia ꝛ oꝑatione. sed substantie separate sunt in loco definitiue. q2 definiunt' ad illum locum in q̄ oꝑantur. ita ꝙ f̄m doctorē sanctū oꝑatio angeli est ratio quare angelus sit in loco. Alio mō accipitur esse in loco ꝓprie. ꝓut aliq̄d est in loco circūscriptiue. ꝛ sic nō oīa entia sunt in loco. sed solum corpora que circūscribunt' aliquō loco. Ille em̄ res que nō habent quātitatē non pn̄t loco circūscribi. cum nō habeant terminos quātitatis.

Circa quod sciendū ꝙ esse vbiqꝫ ꝑ se ꝛ affirmatiue ꝯuenit soli deo. ꝛ ergo qn̄ deus ď2 esse in celo nō excluditur q̄n etiam sit in omnib9 alijs rebus. sed ꝟcatur ꝙ in celo sit f̄m digniorē effectum. q̄ est glorificatio sanctorum. Uel si intelligatur de deo f̄m humanitatē assumptam tunc est in celo circūscriptiue. Sed in sacramento altaris est substātialiter sacramētaliter. ꝛ nō circūscriptiue. Nec ꝯuenit eē vbiqꝫ mūdo vel vniuerso. q2 vniuersuȝ ē vbiqꝫ ꝑ accn̄s. s. grā suaꝝ ꝑtiū. grā ei suaꝝ ꝑtiū replet oēȝ locū et nō gratia totius sicut deus. Nec etiam ꝯuenit vl'i nisi negatiue. q2 vl'e est sic vbiqꝫ ꝛ semꝑ ꝙ ꝑ se nō definitur ad locum siue tempus sicut singularia.

Nr. Locus est mathematice ꝯsideratōnis. ergo nō phisice. Aῆs ꝓbatur. q2 locus est suꝑficies. ꝛ suꝑficies est quātitas. sed quātitas est mathematice ꝯsideratōnis. Dōm ꝙ suꝑficies accipitur dupl'r. vno mō absolute ꝛ f̄m se ꝛ sic suꝑficies nō est locus. q2 alias suꝑficies corpis locati esset locus. quod est simpl'r falsum. Alio modo accipitur suꝑficies f̄m ꝙ est locans et inq̄ꝫtū includit virtutē circūscribendi. vel etiā f̄m ꝙ ē ꝯseruans siue ꝯtinens. id est f̄m ꝙ habet in se virtutem ꝯseruatiuā locati influxam a p̄mo locāte. ꝛ sic suꝑficies est idem quod locus. Per hoc ergo dōm est. ꝙ q̄ꝫuis suꝑficies absolute accepta spectet ad ꝯsideratōem mathematici. tn̄ suꝑficies ꝯseruatiua f̄m ꝙ hmōi spectat ad ꝯsideratōnem phisicalis scie. q2 virtus conseruatiua est qualitas ꝛ non quantitas.

Et de motu qui cōmunis est maxime ꝛ magis proprius f̄m locum est. quem vocamus locimutationem Habet autem multas dubitationes. quid forte sit locus. non em̄ eadē videntur considerantib9 ex omnibus que insunt. Amplius autem neqꝫ habemus nihil ab alijs neqꝫ ꝑdubitatū. neqꝫ bene exquisitū de hoc.

Hic ꝯn̄r ph̄s ponit scďam ratiōem ad ꝓbandum ꝙ phisicus ꝑ se habeat determinare de loco. sic ꝙ nō habeat se ꝑ accn̄s ad istam sciam. Et stat in hoc. phisicus habȝ determinare de motu. ergo habet determinare de loco. Tenet ꝯn̄a. q2 p̄ncipalissima spēs motus est motus localis. Quod patet ex duob9. p̄mo q2 ille motus est cōmunis om̄ibus corporib9 mobilib9. ꝛ nō alij mot9. Secundo. q2 ille motus p̄t esse regularis vniformis ꝛ ꝑpetuus. sicut ꝓbatur octauo huius. Sed q2 nō p̄t motus localis cognosci absqꝫ loco. sic necesse est phisicū determinare de loco. Tunc ibi. Habet aūt. Ponit' tercia rō ad idem. ꝛ stat in hoc. de illo est determinandū a sapientib9 in aliqua scia. de quo sunt multe dubitatiōes. sȝ de loco sunt multe dubitatōes tam quo ad questionem an est. q̄ꝫ quo ad questionē quid est. q2 aliqui dicunt locum esse. aliqui vero dicunt locum non esse. Etiā aliq̄ dicebant locum esse materiā. aliqui formam. aliqui vero spacium dimensionatū. que om̄ia falsa sunt. sicut inferi9 clare patebit. Et haꝝ dubitationū duplex est cā. vna ē ex ꝑte ipsius loci. q2 nō omnes ꝓprietates loci ducunt in eandē sententiā de loco. sȝ ex q̄busdam videt' ꝙ locus sit hoc ꝛ ex alijs ꝙ sit aliud. Alia cā est ex ꝑte hoim. q2 antiqui neqꝫ bene mouerunt dubitatōnes circa locum. neqꝫ etiam bene exq̄sierunt veritatem

Quod quidem igitur locus sit. videtur ex transmutatione manifestum esse. Ubi nāqꝫ nunc est aqua. hinc exeunte sicut ex vase iterum aer inest Quandoqꝫ autē eundem locum habent aliq̄d aliud corporum detinetur. hoc ab his q̄ insunt et cōmutātur alterum omnib9 esse videtur. In quo em̄ aer est nūc. aqua in hoc p̄us erat. Quare manifestū est ꝙ erat locus aliquid ꝛ receptaculum alterum ab vtrisqꝫ in quod ꝛ ex quo mutatum est Amplius aūt loci mutatōnes phisicorum corporum ꝛ simplicium. vt ignis ꝛ terre ꝛ talium nō solum ostendunt ꝙ aliquid ē locus. Sed quia ꝛ habeat quandā potentiam locus Fertur em̄ vnūquodqꝫ in suum locum non ꝓhibitum. hoc quidem sursum. illud aūt deorsum. Hec aūt sunt loci partes ꝛ species. sursum ꝛ deorsum. ꝛ reliqne sex distantiaꝝ. Sunt aūt hmōi non solū ad nos dextrorsum sinistrorsum sursum ꝛ deorsum. Nobis quidem em̄ nō semper idem. sed f̄m positōnem quocūqꝫ verta

mur sit propter quod idem multotiens dextruz et sinistrum est. ⁊ sursum ⁊ deorsuz. ⁊ ante ⁊ retro. In natura aūt determinatum est seorsum vnūquodqꝫ. non eñ quoniā ꝯtingit sursuz est. sed vbi fertur ignis ⁊ leue. Similiter aūt ⁊ deorsum. non quia contingit sed vbi habētia grauitatem ⁊ terrena tanqꝫ non potentie solū differentia. sed potentia. Ostendunt autē ⁊ mathematica. Cum eñ non sint in loco. tamē ꝑm positōnem ad nos habent dextra ⁊ sinistra Quare solum est intelligere ipsorum positōnem nō habentia natura horum ⁊ vnūquodqꝫ.

Hic Aresto. determinat de loco ꝑ modum disputatiuū quātum ad questionē an est. ⁊ ṗmo ponit ratões ꝓbantes locum esse. scḋo ponit ratōnes ꝓbantes locum nō esse. ibi. Atuero habet. De ṗmo ponit tres rōnes quarum ṗma est ista. si transmutatio ꝑm locum sit. loc⁹ est. sed transmutatio ꝑm locum est. ergo locus est. Minor est manifesta. Maior ꝓbatur. quia sicut transmutatio ad formam ostendit materiam esse aliquid distinctū a formis. qꝛ materia nunc est sub vna forma ⁊ postea est sub alia forma. ita transmutatio ꝑm locum probat locuz esse aliquid distinctum a locato. ex quo locus quandoqꝫ habet vnum locatum. ⁊ quandoqꝫ aliud locatum.

Tunc ibi. Amplius aūt. Ponitur scḋa ratio. ⁊ stat in hoc. Illud est quod habet passiones reales. sed locus est hmōi. ergo locus est. Maior patꝫ. quia passiones nō possunt esse digniores subiectis. ergo vbi sunt passiones reales oportet subiectum esse reale. Minor probatᷣ. q̄a locus habet attrahere locatum ⁊ habet ipm ꝯseruare. Item in loco sunt spēs ⁊ partes loci. qꝛ diuerse dr̄ñe positionū nō solum distincte quo ad nos. sed etiam ex natura rei. sicut est alia virtus realis ꝯseruatiua leuium que est in loco sursum. ⁊ alia grauium que est in loco deorsum. Et qꝛ posset aliquis dicere ꝙ mathematicalib⁹ attribuatur positio ⁊ locus. ⁊ tamē in mathematicis sunt iste virtutes. quia sunt phisicales. Responet phs ꝙ mathematicalib⁹ attribuitur positio solum quo ad nos. et nō quo ad naturam rei. ⁊ ideo in eis nō sunt dr̄ñtie positionum. que sumunᷣ penes diuersas ꝟtutes phicales

Ar. Si locus haberet attrahere locatum. g̊ locatum moueretᷣ violente ad locum. quod est falsum. Añs ꝓbatur. qꝛ tractio est motus violentus. sicut patet septimo huius. Dōm ꝙ est duplex tractio q̄ꝫtum pro nunc sufficit. quedaꝫ est tractio effectiua. ⁊ illo modo locus nō attrahit locatum. Quod patet duabus rationib⁹. quarum ṗma est. quia si sic. locatum moueretᷣ violēte ad loc⁹. Scḋa. qꝛ tūc idē corp⁹ graue difficili⁹ posset leuari a terra q̄ꝫ i aliq̄ distātia a terra. qꝛ terra q̄ ē locus grauis traheret ad se graue. ⁊ sic difficilius graue ab ea separaretur. Simile est de magnete ⁊ ferro. quia difficilius ferrum separatur a magnete si coniungatur sibi q̄ꝫ in distantia. Alia est tractio in genere cause finalis. quo modo perfectio dicitur trahere suum ꝑfectibile. et sic forma trahit materiam. et eo modo locus trahit locatum. quia locatum perficitur ex hoc ꝙ recipitur in suuz locum. ⁊ talis tractio est maxime naturalis. quia vnumquodqꝫ naturaliter inclinatur ad suum finem ⁊ ꝑfectionem. Et quando dicitur. Quanto graue magis appropinquat suo loco. tanto velocius mouetur. ergo sequitur ꝙ trahatur effectiue a loco ad quem mouetur. Antecedens probatur. quia dicit Arestoteles. ꝙ sit aliquis motus qui est in principio tardior ⁊ in fine velocior. et aliquis qui est in fine tardior et in principio velocior. est etiam aliquis motus qui est in principio tardus ⁊ similiter in fine. sed in medio est velocior. sicut motus animalis. Sed in motu primo qui est naturalis. quanto mobile magis appropinquat suo loco. tanto velocius mouetur. ergo videtur ꝙ trahatur a suo loco effectiue. Dicendum ꝙ illa consequentia nō valet. quia ex hoc non mouetur velocius circa proprium locum quasi trahatur a tali loco. sed ideo. quia in graui descendente confortatur grauitas. ⁊ sic motus fortificatur. Hoc tamē nō est sic intelligendum quasi aliquid addatur ad grauitatem corporis descendentis. sed quia per remotōnem a contrario confortatur grauitas quo ad actum secūduꝫ. ex quo eñ graue circa proprium locum existens coniungitur sue perfectōni. scꝫ loco deorsum. ⁊ elongatur a contrario. scilicꝫ a loco sursum. sic perfectius habet actum grauitatis q̄ꝫ prius.

Notandū Qꝫ differentie positionum sumuntur in rebus diuersimode. vno modo quo ad nos. ⁊ sic assignantur tripliciter. scꝫ per iuxtapositōem. sicut aliqua columna dicitur dextra que ponitur ad dextrum animalis. ⁊ illa columna dicitur sinistra. que ponitur ad sinistrum. Et ꝙ illo modo differentie positionum non sumantur ꝑm naturam rei. patet. quia tales differentie possunt per simplicem motum animalis variari. sicut illa columna que fuit dextra potest fieri sinistra ex hoc ꝙ homo mouetur ad aliud latus. vel ex hoc ꝙ columna transponitur. Secundo per oppositōnem. sicut est de imagine in speculo. quia illa ꝑs imaginis dicitur dextra que opponitur sinistro nostro. et hoc ideo. quia imagines recipiuntur opposito modo in speculis q̄ꝫ inueniuntur in his que representanᷣ in speculis. Tercio per similem positōnem. sicut in statuis et imaginibus. quia in imagine illa manus dicitur dextra que habet similitudinem ad dextram nostram. Alio modo sumuntur ex natura rei ꝑm diuersas reales virtutes existentes in diuersis rebus. vel etiam in diuersis ꝑtibus eiusdem rei. Ibi tamē considerandum ꝙ differēter sumuntur differentie positionum in celo. in vniuerso et in animatis. quia in celo sumuntur ꝑm tres dimensiones acceptas ꝑm diuersas virtutes. quia in polo arctico est alia virtus q̄ꝫ in polo antartico ⁊ in oriente q̄ꝫ in occidente. similiter in aquilone est alia q̄ꝫ in meridie Et ideo ꝑm illas virtutes sunt diuerse differentie positionum in celo ex natura rei distincte. Sed in vniuerso sumuntur sursum ⁊ deorsum penes motum elementorum. qꝛ hoc est sursum quo mouenᷣ leuia. ⁊ hoc deorsum q̊ mouenᷣ grauia. sꝫ manifestū est ꝙ alia ē ꝟtus in loco leuiū. ⁊ alia

in loco grauiū. In aīatis autem sumuntur iste dr̄ie ſm triplicem motum. q2 ſm motum alimēti sumunt sursum et deorsum. hoc em̄ ē sursum in q̄libet aīato vbi sumit nutrimentū. ⁊ hoc ē deorsum vbi emittunt supflua nutrimenti. an̄ aūt ⁊ retro accipiunt ſm motū sensatiōis. quia h̄ est ante vbi vigent sensus. ⁊ hoc retro vbi non vigent. sed dextꝝ ⁊ sinistꝝ sumunt penes localē motū. q2 hoc ē dextrū vñ incipit naturalr̄ motus. ⁊ hoc sinistrū vbi motus naturalr̄ terminat. Ex quo p3 ꝙ in plantis sunt tm̄ due dr̄ie positionū. in animalib9 imꝑfectis quattuor et in ꝑfectis omnes.

Amplius vacuū affirmātes locū dicūt esse. Uacuū em̄ erit vtiq3 locus priuatus corpore. Ex quidem igitur si aliquid locus preter corpa et omne corpus sensibile in loco esse p hoc aliquis concipiet. Uidetur aūt et hesiodus recte dicere faciens primū chaos. Dicit quidē igit oīm primū chaos factū. postea vero terrā lata3 tanq3 indigeret primū esse receptaculū his que sunt, propter qd̄ opinati sunt queādmodū multi. oīa alicubi et in loco esse. Si aūt hmōi est. mirabilis quedā vtiq3 erit potētia loci et prima om̄niū. Sine qua aūt nāq3 aliorū nullū est illud aūt sine alijs necesse est primū esse. Nō em̄ ꝑditur locus his q̄ sunt in eo corruptis.

Hic ponit tercia rō q̄ sumit ex opinionib9 antiquoꝝ et stat in hoc. Uacuū est locus nō repletus corpore. s3 vacuū est. g̃ locus est. Forma em̄ istius argumenti ē bona q̄uis deficiat in materia. q2 minor est falsa ſm veritatem q̄uis sit vera ſm antiquos. valeret em̄ bñ in silī. sortes est hō mortuus. ⁊ hō mortuus est. g̃ sortes est. Et sic ex p̄missis rōnib9 p̄t aliq̄s ɔcipere ꝙ locus sit aliq̄d preter corpus. ⁊ ꝙ oīa corpora sensibilia sint in loco.

Tunc ibi. Uidet aūt. Cōfirmat dictū suū p autoritatem Hesiodi phī q̄ d̄t. ꝙ nō solū locus sit. s3 ꝙ est primum inter oīa corpa. Probat. q2 res ɔstituentes mūdū nō p̄nt reseruari nisi in loco siue in aliquo receptaculo. ⁊ g̃ oportet ponere locū an̄ alias res sicut receptaculū rerum vniuersi. Et si hoc verꝝ sit seq̄tur ꝙ locus nō solum sit. s3 ꝙ habeat mirabilē potentiā q̄ sit p̄ma oīm entium q2 p̄t esse sine alijs ⁊ nō ecōtra qd̄ ex eo ɔuincit. q2 videmus locū remanere destructis locatis. s3 res nō p̄nt eē sine loco.

Atuero habet defectū si est q̄d est. Utrū ē moles quedā corpis. aūt q̄dam altera natura. Querendū est em̄ gen9 primū. distātias quidē igitur habet tres. lōgitudinis latitudinis et profunditatis. quib9 determinatur corpus omne. Impossibile est aūt corpus esse locū. In eodē nāq3 essent duo corpora. Amplius si vere corpis locus est receptaculū manifestū ꝙ et superficiei erit et reliquorū terminoꝝ. Eadē em̄ cōsonat rō. vbi nāq3 prius erat aque planicies. erūt iterum que sunt aeris. Atuero diffīm neq3 vnā habem9 puncti et loci puncti. quare si neq3 ab hoc est locus alterum. neq3 ab aliorū nullo neq3 est aliq̄d preter vnūquodq3 istorum locus

Postq3 phs posuit rōes ad ōndendū ꝙ locus sit. hic ɔñr ponit sex rōnes oppositū ꝓbantes. s. ꝙ locus nō sit. quaꝝ p̄ma stat in hoc. q2 si locus esset. vel eēt aliqd̄ corporale vel incorporale. Nō p̄t dici ꝙ sit aliq̄d incorpale q2 h3 tres dimēsiones. qd̄ est ꝓpriū corpis Nec etiam p̄t dici ꝙ sit aliq̄d corporale. q2 locus ⁊ locatum sunt sil' ſm oēs phos. s3 manifestū est ꝙ locatū est corpus. si g̃ loc9 esset corpus. seq̄ret ꝙ duo corpa essent sil'. qd̄ ē īpossibile

Tunc ibi. Amplius si vere. Ponit scd̄a rō. ⁊ stat in hoc. Sicut se h3 locus puncti ad punctū. ita locus linee ad lineā. ⁊ supficiei ad supficiem. ⁊ corpis ad corpus. sed locus puncti nō est aliud a puncto. g̃ locus supficiei nō erit aliud a supficie. nec locus corpis aliud a corpe. ⁊ sic locus nō erit aliud a corpe locato. ⁊ p ɔñs locus nō est. Maior ē manifesta. Minor ꝓbat. q2 punctū ē q̄d indiuisibile. ⁊ si vnū addat alteri. n̄ p̄t excedere alterꝝ nec cōtinet alterꝝ. q2 ɔtinēs ē mai9 ɔtēto. s3 vnū idiuisibile nō ē mai9 alio. ⁊ g̃ duo indiuisibilia ɔincta nō sunt nisi vnū Et sic eadē rōne locus supficiei non erit aliud a supficie. nec locus corpis erit aliud a corpe. Est tñ ɔsiderādū ꝙ supficies corpis locātis ⁊ locati p̄nt duplr̄ distingui. vno° ex p̄te situs. penes quē mathematicus distinguit res ab inuicē. ⁊ sic supficies corpis locantis ⁊ locati sunt vna supficies. q2 mathematicus abstrahit a materia. et ideo nō distinguit tales q̄ātitates nisi ex p̄te situs. sed supficies corporis locantis ⁊ locati habēt vnum situm. Si em̄ cōparentur ille supficies ad vnum punctum in corpore locato. tunc erit eadem distantia illaꝝ supficieꝝ ab illo puncto. ⁊ hoc est quod dicūt mathematici. ꝙ impossibile est duos circulos equales describi circa idē punctum. cum ergo supficies loci ⁊ locati sint equales non possunt esse due superficies mathematice. Alio modo possunt distingui phisice ⁊ ex p̄te subiectoꝝ. ⁊ tunc sunt due supficies corpis locantis ⁊ locati. q2 supficies locātis est in corpore locante. ⁊ superficies locati est in corpe locato. Et similr̄ potest dici de puncto ⁊ loco pūcti. Est tamē verum ꝙ nō est per om̄ia simile de puncto ⁊ loco eius ⁊ de supficie ⁊ de loco supficiei. q2 supficiei ⁊ corpori debet p se locus. sed puncto nō debet p se locus.

Quid em̄ forte et ponemus esse locū. Neq3 elemētū em̄. neq3 ex elemētis p̄nt esse hmōi habētia naturā neq3 corporeorū neq3 icorporeoꝝ. Magnitudinē q̄dē em̄ h3 loc9. corp9 āt nullū. Adhuc āt sēsibiliū q̄dē corpoꝝ elemēta corpea. Ex itelligibilib9 āt elemētꝭ nulla magnitudo fit

Amplius ⁊ cuius vtiqȝ q̄s ponet his q̄ sunt causam esse locum. Neqȝ em̄ vna causa inest ipi de quattuor. Neqȝ em̄ sicut materia eoꝝ q̄ sunt. Neqȝ ex ipo constituta sunt. Neqȝ sicut species et ratio eorum que sunt. Neqȝ sicut finis. neqȝ sicut mouens ea que sunt

Hic ponit terciā rōem q̄ talis est. Si locus esset. vl' esset elementū vel ex elemētis. sed nullū istoꝝ p̄t dici. ergo locus nō est. Maior manifesta est ꝓm opinionē antiquoꝝ dicentiū oia esse ꝑncipia vel ꝑncipiata. ergo vel elementa vel elemētata. Minor ꝓbat̄. qz tā elementum q̄ȝ hoc qd̄ ē ex elemēt̄ est corpus. qz etiā mixtū est corpus sȝ locus nō p̄t eē corpus. qz alias duo corpa eēnt simul. Etiā elementū est ꝑncipiū corpis. si ergo locus eēt elementū. seq̄retur ꝙ eēt corpus. qz corpus nō ꝯstituit̄ ex nō corporibus. Tūc ibi. Amplius ⁊ cuius. Ponit̄ quarta rō. et stat in hoc. om̄e qd̄ est. est aliquo mō cā alterius. sȝ locus nō est cā alterius ꝓm aliquē quattuor modoꝝ. ergo locꝰ nō est. Minor pȝ inductiue. qz locus nō p̄t esse cā sicut materia. qz si locus esset materia res ꝯstituerent̄ ex loco. cōstituit̄ em̄ aliq̄d ex materia. vt patuit ꝑmo huiꝰ. Nec p̄t dici cā sicut forma. qz forma dat spēm. ⁊ sic seq̄ret̄ ꝙ illa q̄ sunt in vno loco essent vnius spēi. ⁊ q̄n res mutaret locum mutaret etiā spēm. Nec p̄t dici cā finalis. qz locus videt̄ magis esse ꝓpter locata q̄ȝ ecōtra. ⁊ sic locata erūt finis locoꝝ. Nec est cā sicut efficiens. qz cā efficiens est ꝑncipiū motꝰ. sȝ locꝰ ē terminꝰ motus. ergo locus nihil est

Amplius ⁊ ipe si est aliq̄d eoꝝ q̄ sunt alicubi erit. zenonis em̄ opinio q̄rit quādā rōem. Sinā qȝ om̄e qd̄ est in loco est. manifestū q̄m ⁊ loci locus erit. ⁊ hoc in infinitū ꝓcedet. Ampliꝰ sicut om̄e corpus in loco ē. sic ⁊ in om̄i loco corpus. Quō igit̄ dicemus de his q̄ augmentant̄. Necesse est ex his sim̄ augmētari locū cum ipis. neqȝ em̄ minor neqȝ maior locus est vnicuiqȝ. Per hoc q̄dem igitur solum quid est. sed etiam si est dubitare necesse est.

Hic ꝯn̄r ponit̄ q̄nta rō ⁊ stat in hoc. qz ꝓm autoritatem ipius zenonis. om̄e qd̄ est in loco est. si ergo locꝰ sit tūc locus erit in loco. sȝ hoc est impossibile. qz eēt ꝓcessus in infinitū. oīs em̄ locus haberet locū in infinitū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s locus nō est. Tunc ibi. Amplius sicut. Ponit̄ sexta rō et stat in hoc. si locus esset. tunc locꝰ cresceret ⁊ decresceret ⁊ sic fieret maior ⁊ minor. sed hoc est īpossibile. ergo locus nō est. Maior pȝ. qz locus est semꝑ equalis locato sȝ q̄n qȝ locatū crescit. ergo etiā locus crescit. Minor ꝓbat̄. qz locus est aliquid īmobile. ergo ipm crescere vel decrescere est impossibile. Et vltimo epilogat ꝙ ꝑ hmōi ratōes nō solū dubitat̄ q̄d sit locus. sed etiā an sit. hmōi aūt rōnes soluent̄ ꝑ ea q̄ sequentur.

Nr. Vtrꝫ locus crescat cū locato. Dōm ꝙ dupliciter aliq̄d crescit. vnoꝰ ꝑ se. ⁊ sic solū corpꝰ crescit qd̄ extenditur ad maiores dimensiones. ⁊ sic locus cresceret si ꝓcaret tres dimensiones sepatas sicut dicebant antiq̄. Alioꝰ crescit aliq̄d ꝑ accn̄s. qz scȝ accipit ꝑ accn̄s maiores dimēsiones. Et sic locꝰ crescit crescēte locato. qz oportet locū extēdi cū suo locato. ⁊ hoc fit per cessionem. qz oportet ꝙ corpus locans cedat corpori locato. ⁊ sic ꝑ accidens crescit locus

q Voniā aūt aliud q̄dem ꝓm se aliud vero ꝓm aliud dicitur. simil'r ⁊ locus Aliꝰ q̄dem cōmunis. in quo om̄ia corpa sunt. Aliꝰ vero ꝓprius in quo ꝑmo. Dico aūt q̄m tū nunc in celo es qz in aere. Hic aūt in celo ⁊ in aere qz in terra simil'r aūt ⁊ in hac quia in hoc loco q̄ cōtinet nihil plus q̄ȝ te. Sic igitur est locus primum ꝯtinens vnū quodqȝ corpoꝝ terminus q̄dem vtiqȝ erit. Quare videtur species ⁊ forma vniuscuiusqȝ locus esse quo determinatur magnitudo ⁊ materia magnitudinis. Hec em̄ est vniuscuiusqȝ terminus. Sic q̄dem igitur ꝯsiderantibꝫ locus vniuscuiusqȝ species est

Postq̄ȝ Aresto. inq̄siuit disputatiue an locus sit. hic inq̄rit q̄d sit. Et circa hoc duo facit. qz ꝑmo ponit rōnes ad ostendendū locū esse formā vel materiam. Scd̄o ponit rōnes in ꝯtrarium. ibi. Atuero ꝙ impossibile. Circa ꝑmum ponit ꝑmo rōnem ꝓbantiū ꝙ locus sit forma et stat rō in hoc. locus ꝓprius q̄ est locus ꝑ se est terminus. sed forma est terminus ergo locus est forma. Pro declaratōe maioris dr̄. ꝙ sicut ens diuidit̄ in ens ꝑ se et in ens ꝑ accn̄s. ita etiam locus diuidit̄ in locū ꝑ se ⁊ ꝑ accidens. ꝑ se dr̄ q̄ adequate ꝯtinet locatū. ⁊ ille est terminꝰ sicut dictū est Sed est ꝯsiderandū ꝙ in isto argumento cōmittunt̄ tres fallacie. scȝ equocatōnis. accn̄tis ⁊ implicite ꝯsequentis Equocatōnis. qz ista dictio terminꝰ equocatur. Terminus em̄ accipitur dupl'r. vno mō pro termino cōmensuratiuo. ⁊ sic capitur in ꝑma ꝓpōne cuȝ dr̄ locus est terminus. ⁊ eo modo vas dr̄ terminus vini. ⁊ modius terminus tritici. Alio modo accipitur terminus pro termino essentiali q̄ terminat materiā ad aliquam spēm. ⁊ sic forma substantialis dr̄ terminus. quia ponit materiam in specie. Scd̄o est ibi fallacia accidentis. qz arguit̄ ex puris affirmatiuis in scd̄a figura. Tercio est ibi fallacia ꝯsequentis. qz arguitur virtual'r a positōne ꝯsequentis ad positōem an̄cedent̄. sic scȝ si aliq̄d est locus ipm est terminus. ergo si est terminus ipm est locus. sed hoc nō valet. Et q̄n dr̄. locus est accn̄s. ergo locus erit forma. Dōm ꝙ antiq̄ volebant ꝓbare ꝙ locus esset forma substantialis. ⁊ contra hoc proceditur inferius in textu.

Scd̄m autē ꝙ videtur esse locus distantia magnitudinis materia. Hec nanqȝ altera est a

magnitudine Hec aũt est ɔtenta sub spē ⁊ defi-nita. sicut sub plano ⁊ termino. Est autē hmõi materia ⁊ fininitũ Cum eñ remoueanť termi-ni ⁊ passiones ⁊ spēs relinqͣtur nihil pter mate-riam. Unde ⁊ Plato materiã ⁊ locum dt esse idem in thimeo Receptm̃ eñ ⁊ locum vnum ⁊ idem dt Alio vero modo idem dicens receptm̃ et in dictis nõ scriptis dogmatibꝫ tñ locum et receptiuum idem retulit Dicunt qͣdem eñ oēs esse aliqͩ locum. Quid aũt est hic solus conatꝰ est dicere Merito aũt ex his intendentibus videť vtiqꝫ difficile cognoscere quid est locus. siqͣdem horꝝ quodcũqꝫ est sine materia. siue spe-cies. Hec eñ altissimã habent speculatõem. et sibi inuicem nõ facile est cognoscere ipa.

Cõsequenter ponit rõnem Platonis p quã sibi vi-debať ꝙ locus esset materia. volebat eñ sic syllogisare. locus est qͦdã receptaculũ idetermiatũ. ⁊ materia ē qͦ-dam receptaculũ indeterminatũ. g̊ locꝰ est materia Maior ptꝫ. qꝛ si capiať locus p distantia sepata a magnitu-dine. i. p tribꝫ dimensionibꝫ sepatis a corpe. tunc talis lo-cus est indeterminatus ad quelibet corpa. qꝛ pñt multa corpa recipi successiue in illas dimensiones sicut distan-tia q̃ est inter ptes vnius vasis. qñqꝫ pt recipere vnũ li-quorem ⁊ qñqꝫ aliũ. Addit tñ Aresto. ꝙ de receptiuo differenter loquutus est Plato in quodã libro q̃ voca-batur thimeus ⁊ in doctrina sua quã verbotenus dedit qꝛ in thimeo dixit materiã esse illud receptm̃. sed in do-gmatibꝫ suis dixit esse magnũ ⁊ puũ. Potest tñ dictorũ suorꝝ eē ɔcordia. qꝛ magnũ ⁊ puũ etiã tenent se ex parte materie. ⁊ g̊ nõ refert qͦ illorꝝ ponať ſm eũ. qꝛ sp sequiť ꝙ illud receptm̃ ⁊ locus sint idē. Sic igiť cũ multi dice-rent locũ esse aliqͩ. solus Plato conatꝰ est assignare qͩ sit locus Est tñ ɔsiderandũ ꝙ in eius argumēto etiã cõmittunť tres fallacie virtualr sicut in argumento de forma. Cõmittiť eñ fallacia equocatõis in ista dictõe re-ceptaculũ. qꝛ materia est receptaculũ forme essentialis. qꝛ facit cũ forma vnã essentiã totius. sicut corpus recipit aiam ⁊ faciunt vnũ ens. s. hoiem. ſꝫ locus ſm veritatem recipit locatũ ſm localē circũscriptiõem q̃ est extrinseca recepto. Scͩa est fallacia accñtis. qꝛ arguiť ex purꝭ affir-matiuis in scͩa figura. Tercia est fallacia ɔsequentꝭ. qꝛ arguiť virtualr a positõne ɔñtis ad positõnem añtis. sic scꝫ. si aliqͩ sit locus ipm est receptaculũ. ergo si ipm ē re-ceptaculũ ipm est locus. sed sic debuisset arguisse. si ipm nõ est receptaculũ. ipm nõ est locus Tunc ibi. Meri-to autem. Infert vnum correlarium ex predictis opi-nionibꝫ. Et vult. si locus sit materia vel forma. tunc diffi-cile erit cognoscere qͩ sit locus. qꝛ materia ⁊ forma ha-bent altissimã ⁊ difficilē speculatõem ⁊ nõ est facile co-gnoscere vnũ eorꝝ sine altero. Cuius rõ est. qꝛ vnum-qͦdqꝫ cognosciť ſm ꝙ est in actu. qꝛ sic pt mouere poten-tiam vt ipm cognoscat. sed nec materia nec forma natu-ralis habent per se ⁊ seorsum esse in actu. ergo difficul-ter cognoscũtur.

Atuero ꝙ impossibile sit qͦlibet horꝝ eē lo-cum nõ difficile videre. Spēs qͣdem eñ ⁊ ma-teria nõ sepanť a re locũ aũt ɔtingit In quo nāqꝫ aqua erat. in hoc iterꝝ aer. sicut diximus pus fit trãsmutatis ad inuicē aereqꝫ ⁊ aqua ⁊ alijs cor-poribꝫ similr. quare neqꝫ ps neqꝫ habitus. sed se-parabilis est locus ab vnoquoqꝫ Et videť eñ hmõi aliqͩ esse locus ⁊ vas. Etenĩ vas locus transmutabilis. vas aũt nihil rei. ſm qͣdem igiť ꝙ sepabilis est a re sic qͣdem nõ est spēs. ſm aũt ꝙ ɔtinet sic qͣdem alterꝝ a materia. Videť aũt sp qͦ est alicubi ipm esse aliqͩ. ⁊ alterꝝ aliqͩ ex-tra ipm Platoni igiť dicendũ est. si optꝫ trãs-gredientes dicere. q̃re nõ in loco spēs ⁊ nume-ri sunt. ⁊ hoc si vere pticipatiuũ est locus siue magno ⁊ paruo existente pticipatiuo sine mate-ria. vt in thimeo scripsit Amplius quõ ferrē-tur in sui locum si locus esset materia aut spēs: impossibile est eñ cuius nõ est motus neqꝫ sur-sum aut deorsum locum esse. Quare queren-dus in huiuscemodi locus est. Si autem in ip-so locus est. oportet eñ siquidē aut forma aut materia ē. erit locus in loco. Transmutanť eñ simul cũ re ⁊ mouenť. ⁊ species ⁊ infinitum non semp in eodē sed vbi vtiqꝫ res quare loci erit lo-cus. Amplius cum ex aere fit aqua perditus est locus si quidem spēi inerat Non eñ in eodē quod fit corpus Que igiť corruptio ex quibus igiť necessariũ est locũ esse aliqͩ. ⁊ iterꝝ ex qͣbus vtiqꝫ dubitabit aliqͥs de suba ipius dictum est.

Hic ponit qͣnqꝫ rões in ɔriũ. s. ꝙ locꝰ nec ē materia nec forma. Quarꝝ pma stat in h̃. materia ⁊ forma nõ se-paranť a re cuiꝰ sunt materia ⁊ forma. qꝛ sunt ptes essen-tiales totius in quo sunt. nihil eñ sepatur a sua essentia. sed locus pt separi a suo locato. qꝛ locus cõpatur ad lo-catum sicut vas ad vasatum. sed potest vas separari a vasato. ergo etiam locus a locato. ⁊ per ɔsequens locus nõ est forma. nec materia. Et hoc idem patet speciali-ter de materia. quia locus continet locatum. ſꝫ materia

non continet immo ꝯtinetur. ergo locus nõ est materia Tunc ibi. Videtur aũt. Ponitur scd̃a rõ q̃ ꝓbat ꝙ locus nõ sit materia vel forma. ꝑ hoc ꝙ locus separatur a locato. et stat rõ in hoc. locus est extra locatũ. qꝛ locatũ mouetur in loco. ſꝫ id in quo aliq̃d mouetur est extra illud qđ in ipo mouetur. ſꝫ materia ⁊ forma nõ sunt extra rem cuius sunt materia ⁊ forma. ergo materia ⁊ forma nõ sunt locus

Tunc ibi. Platoni igitur. Ponitur tercia rõ q̃ est spēaliter ꝯtra Platone q̃ posuit locũ eē materiam. ⁊ iterũ posuit ydeas ꝑticipari. siue a materia siue a magno ⁊ paruo Tunc sic arguitur ꝯtra eũ. oĩe ꝑticipatũ est in ꝑticipante ſꝫ ſm Platonẽ ydee ꝑticipantur a materia. g° sunt in materia. Sꝫ hoc est ꝯtra suã positõem ⁊ opinionẽ q̃ dixit ꝙ ydee nusq̃ sunt. g° nõ pt̃ dici ꝙ materia sit loc⁹ Tunc ibi. Ampli⁹ quõ. Ponitur quarta rõ ⁊ stat in hoc. si materia ⁊ forma sint locus. g° locus erit in loco. qđ est incõueniens ꝓbatur qꝛ oẽ qđ transmutatur ſm locũ est in loco. q̇a in illis q̄rendus est locus q̃ mutantur ſm locũ. ſꝫ materia et forma transmutantur ſm locũ. qꝛ qñ totũ mutatur etiã ꝑtes eius mutantur. ⁊ ꝑ ꝯñs sunt in loco. ⁊ si sint locus. g° locus erit in loco. Tunc ibi. Ampli⁹ cũ. Ponitur q̇nta rõ q̃ stat in hoc. si locus eēt forma. g° corrupto vno corrumperetur alterũ. ſꝫ hoc est falsum. qꝛ forma qñq̃ corrũpitur et locus nõ corrũpitur. qꝛ aliq̃ res pt̃ manere in suo loco et corrũpi. ⁊ aliq̃ res pt̃ mutare suũ locũ ⁊ non corrũpi. qđ tñ fieri nõ posset si locus esset forma. Ultimo epilogat qđ dictũ est. ꝑ q̃ videtur necessariũ eē ꝙ sit locus ⁊ ꝑ q̃ aliq̇s pt̃ dubitare de suba eius.

P Ost hoc autẽ accipiendũ est quot modis aliud in alio đr. Uno q̇dem igitur mõ sicut digitus in manu. ⁊ om̃ino ꝑs in toto est. Alio vero sicut totũ in partibꝫ non enĩ pter ꝑtes est totũ. Alio mõ sicut hõ in aĩali ⁊ om̃ino sicut spẽs in genere. Alio vero sicut gen⁹ in spẽ. et om̃ino ꝑs spẽi in spẽi ratõne Adhuc sicut sanitas in calidis ⁊ frigidis. ⁊ om̃ino spẽs in materia. Adhuc sicut in rege q̃ grecorũ. ⁊ omnino motũ in ṗmo motiuo. Amplius sicut in optimo ⁊ om̃ino in fine. Hoc aũt est cuius causa fit Omniũ aũt maxime ꝓprium est sicut in vase. et omnino sicut in loco.

Postq̃ Aresto. inquisiuit disputatiue an locus sit et q̇d sit. hic ꝯñr accedit ad determinandũ veritatẽ. Et ṗmo q̄dã ṗmittit q̃ sunt necessaria ad ꝯsideratõem veritatis. Scđo determinat veritatẽ. ibi. Quid autẽ forte. Circa ṗmũ tria facit. ṗmo oñdit quot modis đr aliq̃d esse in loco. Scđo inq̇rit vtrũ aliq̃d possit eẽ in seipo. ibi Dubitabit aũt. Tercio soluit q̄dam ṗus dubitata. ibi. Qꝫ aũt zeno. Ponit g° octo modos q̇bꝫ aliq̃d đr eẽ in aliquo. q̇rũ ṗmus est sicut ꝑs đr esse in toto. vt digitus in manu. ⁊ manus in brachio. ⁊ brachiũ in hoĩe. Secũdus modus est sicut totũ est in ꝑtibꝫ integralibꝫ. quõ dom⁹ ẽ in parietibꝫ tecto ⁊ fundamẽto. Tercius est. sicut spẽs est in genere. vt hõ in aĩali. Quartus. sicut genus in spẽ vel etiã ꝑtes definitiue spẽi sunt in spẽ. ⁊ sic aĩal ⁊ rõnale sunt in hoĩe. Quintus est sicut forma est in materia siue sit subalis siue accñtalis. Sicut sanitas đr esse in calidis ⁊ frigidis q̇rũ ꝯtẽperantia ꝯstituit sanitatẽ ⁊ vl'r oĩs forma est isto mõ in materia. Sextus est q̇ effectus cause efficientis est in cã efficiente. sicut res grecorũ dicuntur esse in rege grecie. ⁊ vl'r oẽ qđ mouetur est in ipo mouente. Septimus est sicut aliq̃d est in quodã optimo diligibili ⁊ vl'r sicut in suo fine. vt cor amãtis vel appetit⁹ amãtis đr eẽ in amato. Octauus est. q̇ vasatũ est in vase. et vl'r sicut locatũ in loco. Et ſm hunc modũ maxime proprie đr aliq̃d eẽ in aliq̇. qꝛ in eo hꝫ q̇etẽ ⁊ fixionẽ

Dñ. Que sit sufficientia istorũ modorũ essendi in. Dõm ꝙ ista. qꝛ oĩs modus essendi in. vel sumitur penes formam ⁊ materiam. aut penes continens et ꝯtentũ. vel penes cãm ⁊ causatũ. Si ṗmũ sic est q̇ntus modus ſm quẽ forma est in materia. Si penes cõtinens ⁊ ꝯtentũ. hoc est dupl'r. qꝛ vel ꝯtentũ est sepatũ. et sic est octauus modus. Vel ꝯiunctũ. ⁊ hoc dupl'r. qꝛ aut ibi est ꝯtinẽtia realis. ⁊ sic sunt duo ṗmi modi. Vel est ꝯtinẽtia rõis. ⁊ sic sunt duo aliĳ modi. qꝛ gen⁹ ⁊ spẽs ꝯtinent se ſm rõnem. Si sumitur penes cãm ⁊ causatum hoc est dupl'r. qꝛ vel sumitur ſm cãm efficientẽ. ⁊ sic ẽ sext⁹ modus. aut penes cãm finalẽ. ⁊ sic est septimus modus

Notandũ Qꝫ ista diuisio in octo modos essendi in est analogi in sua analogata. qꝛ ipm diuisum đr ṗus de octauo mõ. q̇ aliq̃d ẽ in alio sicut in loco Cuius rõ est. qꝛ ad hoc ꝙ aliq̃d sit in alio ꝓprie req̇runtur duo Primũ est ꝙ ꝯtineatur ꝓprie in eo. et ꝓpter hoc sextus ⁊ septimus modi sunt imꝑfecti. q̇a effectus ꝓprie nõ ꝯtinetur in sua cã. Scđo. ꝙ sit ab eo distinctũ. qꝛ idẽ nõ est ꝓprie in seipo. ⁊ ꝓpter hoc aliĳ modi sunt imꝑfecti. qꝛ in ipis nõ est distinctio siue distantia illius qđ ꝯtinet ab eo ⁊ qđ ꝯtinetur. Et qꝛ iste ꝯditões reperiuntur in vltimo modo. ergo ipe est ꝑfectissimus. ⁊ deinde post octauum ꝑfectior modus est. quo totum integrale est in suis ꝑtibꝫ. ⁊ ꝑs in toto. Deinde seq̇tur modus quo genus est in spẽ ⁊ spẽs in genere. Deinde modus quo est accidens in subiecto. postea ponitur iste quo effectus est in sua causa efficiente. ⁊ vltimo seq̇tur mod⁹ quo aliq̃d est in suo fine. qꝛ isti duo vltimi modi sunt virtuales ⁊ nõ actuales. qꝛ effectus cause efficientis ⁊ effectus cause finalis sunt solum in suis causis virtualiter ⁊ non actualiter.

Ar. Locus est in aliquo sicut forma. g° hꝫ habitudinẽ ad q̇ntum modũ ⁊ nõ octauũ. Dõm ꝙ locus pt̃ ad duo cõꝑari. ṗmo ad corpus locans. ⁊ ad hoc cõparatur sicut forma ad materiã. qꝛ corpus locans est subiectũ suꝑficiei locantis q̃ est locus. Alio mõ comparatur locus ad corpus locatum. ⁊ sic locatum inest loco ſm octauum modũ. Potest tamẽ dici ꝙ si locus accipiatur grã virtutis ꝯseruatiue. tunc etiam locus potest esse in locato sicut in subiecto. qꝛ talis virtus ꝯseruatiua penetrat locatum ꝯseruando ipm

Ar. Videtur ꝙ sint plures modi essendi i q̃ octo Probatur. quia aliquid est in alio sicut in tempore. etiam aliquid est in aliquo sicut in signo. ⁊ isti modi essendi in non ponuntur in textu. Dicendũ ꝙ isti

duo modi comprehenduntur sub alijs. qꝛ ſm doctorem ſanctum modus quo aliquid eſt in tēpore reducitur ad octauū modum. quo aliquid eſt in alio ſicut in loco. et h̄ ideo. quia ſicut locus eſt menſura mobilis. ita temp⁹ eſt menſura motus. ⁊ ideo octauus modus ſcāt aliquid eē in alio ſicut in menſura extrinſeca. Et hoc eſt commune rei temporali in ordine ad tempus. ⁊ rei locate in ordine ad locū. Modus āt eſſendi ī q̊ aliq̄d ē in alio ſicut in ſigno nō ē ꝓprie loquēdo modus eſſendi in. ſꝫ ꝓpter q̄ndam analogiā poſſet reduci ad q̄ntū modū. quo aliquid eſt in alio ſicut accidens in ſubiecto. qꝛ accidens debet eſſe ſubiecto ꝓportionatum.

Dubitabit aūt aliquis, vtrū vnum et idem aliquid eſſe in ſeipſo cōtingit aut nihil. ſed omnia aut nuſquam aut in alio eſſe. Dupliciter āt hoc eſt. aut ſm ſe aut ſm alterum. Cū enim ſint quedā partes totius. et hoc in illis et illa in hoc dicetur totum in ſeipſo eſſe. Dicitur aūt et ſm partes vt albū quia ſupficies alba. et ſciens qꝛ ratiocinatiuū. Amphora quidē igitur non erit in ſeipſa neq̧ vinū. vini aūt amphora erit. Qđ nāq̧ eſt in alio et in quo eſt vtraq̧ euiſdem partes ſunt idem. Sic quidem igit̄ cōtingit quidē aliquid eſſe in ſeipſo

Hic Ariſto. ſcđo circa p̄dicta mouet vnā dubitatōnem ⁊ ē iſta. vtrū idē poſſet eſſe in ſeipō. vel nihil. ſed oīa vel nuſq̄ ſint vel ſint in aliq̊ alio. Et moueт̄ hic iſta dubitatio ꝓpter duo. p̄mo vt explicent̄ modi eſſendi in. Secūdo ad intelligendū dictū Anaxagore. q̊ dixit de infinito ꝙ fulciret ſeipm̄. ⁊ ſic infinitū eſſet in ſeipō. Soluit g̊ Ariſto. hanc queſtionē dicēs. ꝙ aliq̄d eē in ſeipō p̄t intelligi duplr̄. vno° p̄mo ⁊ ꝑ ſe. i. ſm totū ⁊ grā ſui. ⁊ ſic ē impoſſibile idē eē in ſeipō. Alio° p̄t intelligi idē eē in ſeipō ſm alterū ⁊ ſm ptē. ⁊ ſic idē p̄t eē in ſeipō. ⁊ hoc iō. qꝛ ꝯtingit q̄nq̧ ꝙ aliqđ totū hꝫ duas ptes. quarū vnaq̧q̧ recipit denoīatōem totius ⁊ tunc ꝯtingit hoc totū grā vnius ptis eſſe in ſeipō grā alterius. Exempli grā. ſi accipiat̄ amphora plena vino ſicut qđdā totū cuius ptes ſunt amphora ⁊ vinū. ibi neutra ptiū eius erit in ſeipſa id eſt neq̧ amphora neq̧ vinum. ſꝫ hoc totū. ſ. amphora vini erit in ſeipa inq̄ntū vtrūq̧ ē ps eius. ſ. ⁊ vinū qđ eſt in amphora. ⁊ amphora in qua eſt vinū. ꝑ hunc igit̄ modū ꝯtingit aliquod idē eſſe in ſeipō.

Primū autē non contingit, vt albū in corpe ſupficies em̄ in corpe. ſcia aūt in aīa. ſm hec aūt ſunt appellatiōes cum ptes ſint ſicut in homine. Amphora aūt et vinū cū ſeorſum ſint non ptes. Simul aūt cū ſint prope quod ſint partes erit idem in ſeipſo. vt albū in hoīe. q̄m in corpe et in hoc q̄m in ſupficie. In hoc autem non amplius q̄m ſm aliud eſt. et altera ſpecie hec ſunt et alteram naturā habet vnūquodq̧. et potentiam ſuperficieſq̧ et album. Neq̧ igitur inductiue conſiderantib⁹ nihil in ſeipſo videmus ſm nullum determinatorum modorū. Et ratione manifeſtū eſt qꝛ impoſſibile eſt. Oportet enim vtraq̧ vtrūq̧ eſſe. vt amphorā vaſq̧ et vinum eſſe. Vinū autem vinū et amphorā. ſi vere primum cōtingit ⁊ ip̄m in ſeipō. ꝙ ſi q̊dē maxime in alterutris eſſent. amphora q̊dē acciperet vinum nō ſm ꝙ vinū. ſꝫ inquantū illa. Et vinum inerit in amphora. nō inq̄ntū amphora ip̄a ſed ſm ꝙ eſt illud amphore. Scđm q̊dē igit̄ ꝙ alterum ſit manifeſtū eſt. Alia nāq̧ eſt ratio eius qđ in quo. ⁊ alia illius q̊ in hoc. At vero neq̧ ſm accn̄s ꝯtingit. ſil' em̄ duo corpora in eodem erunt. Ipſaq̧ em̄ amphora in ſeipa erit. ſi cui⁹ natura receptiua eſt. hoc ꝯtingit in ſeipō eē. Et adhuc illud cuius receptio eſt vt ſi vini vinum. Et q̊dem igitur impoſſibile ſit aliquid in ſeipſo eſſe primo manifeſtum eſt.

Hic ꝯn̄r exponit Ariſto. mēbra poſita in ſolutōe dubitatōis p̄dicte. ⁊ oſtendit p̄mo q̊d ſit aliq̄d eſſe primo in ſeipō qđ declarat ꝑ oppoſitū. ſ. vbi aliq̄d nō repit̄ eſſe p̄mo in alio. Et đt ꝙ albū nō eſt p̄mo in corpe. ſꝫ eſt primo in ſupficie. ⁊ ſcia nō eſt p̄mo in homie. ſed eſt p̄mo in aīa. Ex quo ſumit̄ ꝙ eſſe p̄mo in alio eſt ſm totū eſſe in eo. ſic aūt ſcia nō eſt in hoīe. qꝛ ſcia nō eſt in toto hoīe. ſed in aīa. Ex quo vlterius manifeſtat. ꝙ nō p̄t aliq̄d p̄mo eē in ſeipō. nec ꝑ ſe nec ꝑ accn̄s. Primū ꝓbat inductōne ⁊ rōne. Inductōe ꝑ modos eſſendi in. qꝛ neq̧ totū eſt totum ſuīp̄ius. neq̧ ps eſt ps ſuīp̄ius. neq̧ aīal eſt gen⁹ ſuīp̄ius. neq̧ ſpēs ſuīp̄ius. Rōne ſic. ſi aliq̄d eſſet in ſeipō p̄mo. tunc idem ꝯtineret ſeip̄m, qđ ē īpoſſibile. Prima ps pꝫ. qꝛ quicq̄d eſt in alio ſicut in loco ꝯtinet̄ ab eo. g̊ ſi idē ſit in ſeipō ſeq̄tur ꝙ idē ꝯtineat ſeip̄m. Scđa ps ꝓbat̄. qꝛ ꝯtinens locale circūſcribit ꝯtentū. ſed idē nō p̄t circūſcribere ſeip̄m. g̊ impoſſibile eſt idem eſſe in ſeipſo. Itē ſeq̄ret̄ ꝙ idē eēt vas ⁊ vinum ex hoc em̄ aliq̄d ē vas qꝛ circūſcribit vel ꝯtinet. ſi g̊ idē ſit ꝯtinens ⁊ ꝯtentū. g̊ idē erit vas ⁊ vaſatū. Tūc ibi. At vero neq̧ Probat Ariſto. ꝙ aliq̄d nō p̄t eē in ſeipō p̄° ꝑ accn̄s. Circa qđ ſciēdū ē ꝙ aliq̄d eē in ſeipō p̄° ē aliq̄d eē ī ſeipō ſm totū. et aliq̄d eſſe in ſeipō ꝑ ſe eſt aliquid eē in ſeipō gratia ſui. et nō gratia alterius. Sed aliquid eſſe in ſeipō per accidens eſt aliquid eſſe in ſeipō gratia alterius. Probat g̊ Ariſto. ꝙ idē nō poteſt eſſe in ſeipō p̄mo ꝑ accidens id

est ẜm se totū ⁊ gratia alterius. sicut si diceremus ꝙ amphora vini accipiendo eā ẜm se totaꝫ esset in seipsa gratia vasis in quo ↄtinentur localiter amphora cū vino. quia tūc opteret h̄ vas esse in amphora vini simul cuꝫ vino et amphora. Probat ergo Aresto. hoc esse impossibile. qꝛ esset manifesta penetratio dimensionum. qꝛ maius nō potest esse in minori absqꝫ penetratiōe dimensionū. sed vas in quo est amphora vini cuꝫ vino est maius amphora. ergo nō p̄t esse vas in amphora vini ꝑmo ꝑ accidens

¶ Ex aūt zeno opposuit. qꝛ si locus est aliquid in aliquo erit. soluere nō est difficile. Nihil enī ꝓhibet in alio esse primo locū. non tn̄ in illo sicut in loco. sed sicut sanitas quidem in calidis ⁊ humidis. aut est sicut calor in corpore passio Quare nō necesse est in infinitū abire. Illud aūt manifestū. qm̄ nihil est vas eius qđ est in ipso. Alterū enī primo ⁊ quod est. ⁊ in quo est. propter qđ nō erit vtiqꝫ neqꝫ materia neqꝫ species loci. sed alterum illius enī aliquid existentis materia et forma. Hec quidem igitur sicut oppositū

¶ Hic phs tercio ex modis essendi in. soluit rōnem zenonis prius positā. que fuit ꝙ si locus est tunc locus erit in loco. ⁊ sic iretur in infinitū. Soluit Aresto. ꝙ nō oportet dicere si locus est ꝙ sit in alio sicut in loco. sed loc⁹ est in alio sicut accidēs in subiecto. qꝛ locus est accidēs corporis locātis. qꝛ est supficies. ⁊ ideo est in corpore locāte sicut in subiecto. Sicut sanitas est in calidis ⁊ humidis et calor in corpore vt passio vel accidens. quare nō est necesse ꝙ ꝓcedatur in infinitū. ¶ Tūc ibi. Illud aūt. Cōcludit phus ꝙ locus sit sicut vas ↄtinens ⁊ ꝙ nihil continet seipsum totum. Ex quo elicitur ꝙ materia ⁊ forma nō sunt locus. cum nō ↄtineant extrinsece. Ultimo concludit ꝙ supra dicta ꝑ modū oppositōis sunt dicta. quarū quidem oppositionū alique iam solute sunt. alique vero soluentur post manifestatā naturā loci

Querit Utrū idē possit esse in seipso ¶ Dicendū ꝙ aliquid esse in seipso p̄t dupliciter intelligi. vno mō negatiue. qꝛ nō est in alio. ⁊ sic substantia dicit̄ esse in seipsa. qꝛ nō est in alio. Alio mō aliquid intelligit̄ esse in seipso affirmatiue. ⁊ tūc accipit̄ esse in seipso ẜm octauū modū. Et sic iterū aliquid esse in seipso potest dupl'r intelligi. vno mō ꝑmo ⁊ ẜm totū. ⁊ sic nō potest aliquid esse in seipso. qꝛ nec ꝑmo ꝑ se nec primo ꝑ accidens. vt ꝓbatum est circa textū. Alio mō aliquid intelligit̄ esse in seipso nō ꝑmo. sed ẜm partē. ⁊ sic aliquid potest dici esse in seipso. qꝛ si aliqua res habeat duas partes quarū vnaqueqꝫ habet denoīatōem totius. tūc ideꝫ potest dici esse in seipso. ꝓpter illas duas partes quaruꝫ vna est ↄtinens ⁊ alia ↄtenta. sic ꝙ ↄtenta sit in ↄtinente sicut dicimus ꝙ vasculū vini sit in vasculo vini. qꝛ vinuꝫ est in vasculo

Ar. Totū et partes sunt idem. sed partes sunt in toto. ergo idem poterit esse in seipo ¶ Dōm ꝙ in omnibus modis essendi in oportet ↄsiderare vnitatē ⁊ distinctōem. ⁊ sic eo modo quo aliqua sunt eadem. sic nō sunt in se inuicē. sed eo mō quo habent distinctionem possunt dici esse in se inuicem. Exempli gratia. genus ⁊ spēs sunt eadē ẜm rem. ⁊ ideo vt sic genus nō est in specie sed genus est spēs. sed qꝛ distinguūtur ẜm rōnē. ideo dicitur ꝙ genus sit in speciebꝫ. Et sic etiā dicimus totū esse in suis partibꝫ ⁊ econtra. inqꝫtum scꝫ partes habent aliquā distinctōem ↄtra totū. ⁊ sic infra etiā dicet̄ de celo ꝙ sit in suis partibꝫ localiter analogice. ⁊ nō ꝓprie.

Quid autē forte sit locus. sic fiet vtiqꝫ manifestum. accipiamus aūt de ipso quecūqꝫ videntur vere ẜm ipm̄ inesse ipsi. Significamus igitur locū esse primū. qđ ↄtinet illud cuius est locus ⁊ nihil esse rei. Ampli⁹ primū neqꝫ maiorem neqꝫ minorē esse. adhuc autē neqꝫ deficere vnicuiqꝫ ⁊ separabilē esse. adhuc aūt omnē locum habere sursum ⁊ deorsum. ⁊ ferri natura. et manere vnūquodqꝫ corporū in ꝓprijs locis. hoc aūt facere aut sursum aut deorsuꝫ. Suppositis aūt his reliqua ↄsideranda

Premissa disputatione de loco an sit et quid sit. ⁊ solutis quibusdā dubitatōibꝫ. hic accedit ad determinādā veritatē de loco. Et circa hoc duo facit. primo premittit aliquā que valent ad cognoscendū locū. Secundo inuestigat particulas diffinitiōis loci. ibi. Iam igit̄. Circa primū tria facit. primo ꝑmittit quatuor suppositiones Secundo ostendit qualis debeat esse diffinitio loci. ibi. Oportꝫ autem. Et tercio ponit quatuor ꝑambula. ibi Primū quidem. Dicit ergo ꝑmo ꝙ manifestū fiet ex sequētibus quid sit locus. sed oportet ꝑus accipere quasi quasdā suppositōes ⁊ ꝑncipia ꝑ se nota. illa scꝫ q̄ videtur ꝑ se inesse loco. Est ergo ꝑma suppositio ista. ꝙ locus cōtinet locatum sic tn̄ ꝙ non est pars locati. qđ dꝛ ad excludendū formā que ↄtinet materiā ⁊ est pars [illegible]. Secūda suppositio est ꝙ locus qui proxime ↄtinet est locus ꝓprius. ⁊ ille est equalis locato. ⁊ nec ē maior nec minor. Tercia suppositio est. ꝙ locus nō deficit vnicuiqꝫ locato. id ē oportet omne locatū esse in aliquo loco. Quarta suppositio est ꝙ in omi loco inueniūtur alique dr̄ntie positionū. scꝫ ante retro. sursum deorsum. dextrū et sinistrū. Et si h̄ extendat̄ ad corpus celeste tūc intelligit̄ ꝙ corpus celeste est in loco ẜm partes. qꝛ etiam habet dr̄ntias positionuꝫ sed totū celū nō habet dr̄ntias positionū. qꝛ ibi nec ē sursum nec deorsum. vt patꝫ ꝑmo cel'. Ex his aūt nūc suppositis ꝓcedetur ad cōsiderationem alioꝝ.

Ar. Locus habet in se duas dimensiones. ⁊ locatū habet tres. ergo nō est equalitas inter locatuꝫ et locū. ⁊ ꝑ ↄsequens secūda suppositio non bene ponitur ¶ Dōm ꝙ duplex est equalitas. quedā est equalitas ꝑfecta. que attendit̄ ẜm omes dimēsiones. ⁊ sic locus non est equalis locato. Alia est equalitas que sumit̄ respectu aliquarū dimensionū ⁊ nō omniū. sicut dicimus ꝙ iohannes ⁊ petrus qui habent vnā longitudinē sint equales. et sic locus est equalis locato ẜm vltimā supficiē. qꝛ vltima supficies corporis locantis est equalis rei locate.

¶ Oportet aũt tẽptare intentõem sic fieri vt q̃d sit reddat. ⁊ queq3 opposita soluãtur. ⁊ que vident loco iesse insunt. ⁊ amplius discolie causa ⁊ oppositorũ circa loca manifesta erit. Sic em̃ vtiq3 pulcerrime demõstrat vnũquodq3.

¶ Hic Aresto. secũdo ostendit quales conditõnes debet habere definitio danda de loco. Et dicit q̃ definiendo locũ intentio nostra debet tendere ad quattuor ꝯditiones. Prima est. q̃ p ipam ostendat quid est locus. quia definitio est oratio indicãs quid est esse rei. Secũda est. vt soluãtur quecũq3 obiecta sunt vel opposita circa locu3 q2 veritatis cognitio est dubitatoꝝ solutio Tercia est. vt p eam manifestent ꝓprietates loci que insunt loco. Ex q̃ ꝯditiõe sumit q̃ mediũ demõstratõis potissime sit definitio subiecti. q2 dt hic Aresto. q̃ definitio loci que ẽ subiectũ in ordine ad suas ꝓprietates deb3 manifestare qualiter tales ꝓprietates insint loco ⁊ demõstrentur de ipso Quarta ꝯditio est. q̃ p eam manifestet causa quare aliqui sic discordauerũt circa locum. Et tali definitiõe definitur vnũquodq3 pulcerrime.

¶ Primũ q̃dem igit oportet intelligere q̃ non quereret locus nisi motus aliq̃s ess3 ꝑm locum ꝓpter hoc em̃ ⁊ celũ maxime in loco esse opinãtur qd semp in motu est. Hmõi autẽ aliud quidem esse loci mutatio. aliud vero augmẽtum ⁊ decremẽtum. Et nãq3 in augmẽto ⁊ decremento trãsmutatur. et qd prius erat hoc iterũ transmutat in maius ⁊ min9. ¶ Est aũt qd mouet aliud q̃dem p seipm actu. aliud vero ꝑm accñs Ipsius aũt qd ꝑm accñs est. alia q̃dẽ ꝯtingẽtia moueri per se. vt partes corporis. ⁊ in naui clauus. Alia vero nõ cõtingentia. sed semper ꝑm accidẽs. vt albedo ⁊ scientia. Nec em̃ sic trãsmutãt locũ qd in quo sunt trãsmutat ¶ Quoniã aũt dicimus esse sicut in loco in celo. quia in aere. hic aũt in celo. ⁊ in aere aũt nõ omi. sed propter vltimũ ipsum. ⁊ cõtinens in aere esse dicimus. Si em̃ omnis aer locus. nõ equalis erit vniuscuiusq3 locus. ⁊ vnũqdq3 locatu3 Videt aũt hmõi primũ in quo est ¶ Cum quidẽ igit nõ diuisum sit ꝯtinens sed ꝯtinuũ. nõ dicim9 esse in illo sicut in loco. s3 sicut pars in toto. Cũ vero diuisum sit ⁊ ꝯtactum. in primo quodam vltimo ꝯtinẽtis. qd neq3 pars est ipsius qd est in ipso neq3 maius distantia sed equale. In eodem em̃ vltima ꝯtingentiũ. Et cũ ꝯtinuũ q̃dẽ sit nõ i illo mouet. sed cũ illo. Diuisu3 aũt in illo et siue moueatur ꝯtingens siue nõ nihil minus Amplius cũ non diuisum sit. sicut pars in toto dicitur. vt sicut in oculo visus ⁊ in corpore manus. Cũ aũt diuisum est. vt in cado aqua ⁊ cipho vinũ Manus quidem em̃ cũ corpore mouetur. aqua aũt in cado

¶ Hic ꝯñter Aresto. tercio ponit quattuor p̃ambula q̃ sunt necessaria ad inuestigandũ definitõem loci. Quoꝝ pmũ est. q̃ nõ fuisset quesitũ de loco nisi fuisset ⁊ esset aliquis motus ꝑm locũ. Ex quo sumitur q̃ motus localis ducit in cognitõem loci. ⁊ ꝓpter hoc aliqui opinantur q̃ celũ maxime sit in loco. q2 celũ maxime mouet ꝑm locu3 qd tñ nõ est verũ. q2 hoc maxime mouet ꝑm locũ qd mutat locũ ꝑm partẽ ⁊ ꝑm totũ. sic aũt nõ est de celo. q2 celũ solũ mutat locũ ꝑm partes. Et addit Aresto. q̃ aliquis est motus ꝑm locũ p se. sicut est loci mutatio. alius vero solũ ex ꝯsequenti. sicut est augmentatio et diminutio. q̃ augmentatio p se terminat ad q̃titate3. ⁊ q2 illa q̃titas accipit maiorẽ locũ. sic motus ꝑm augmentatõem ẽ motus ꝑm locũ ex ꝯsequẽti. q2 gratia q̃titatis que est in illo qd auget. ¶ Tũc ibi. Est aũt. Phus ponit secũdum p̃ambulũ. et est q̃ aliquid mouet ꝑm locũ p se et in actu. sicut corpus qd p se hab3 esse in loco. ⁊ aliquid mouetur ꝑm locu3 p accñs. Et hoc ꝯtingit dupl̃r. q2 aliq̃d mouetur p accñs. qd tñ natũ est p se moueri. sicut partes integrales. vt manus pedes. q2 tales partes separate a toto mouent p se. quedã aũt mouent p accidẽs ⁊ nõ sunt nata moueri p se. sicut sunt accidẽtia que solũ mouent gratia subiecti. ⁊ nõ sunt nata moueri per se. Ex isto elicit q̃ eo modo aliquid est in loco quo mõ natu3 est moueri ꝑm locũ ¶ Tũc ibi. Qm̃ aũt. Ponit tercium p̃ambulum. ⁊ est q̃ duplex est locus. sc3 ꝯmunis ⁊ ꝓprius. Cõmunis sicut aliquid d2 esse in celo aut in aere. Et ꝓprius quo aliquid dicitur esse in loco. q2 est in sup̃ficie aeris ꝓxime cõtinente ipsum. que superficies est proprius locus. Et ex isto scitur q̃ locus sit proxima extremitas corporis locantis. q2 al's locus non esset equalis locato. sicut totus aer nõ est equalis homini. ¶ Tunc ibi. Cũ quidem. Ponit quartũ preambulum. et est. quãdo ꝯtinẽs nõ est diuisum a ꝯtento. sed ꝯtinuum ei. tũc ꝯtentum nõ est in ꝯtinente. sicut locatum in loco. sed potius sicut pars in toto. sed quando ꝯtinens est diuisum a ꝯtento. tũc contentum est in ꝯtinente sicut locatum in loco. Et illud ꝓbat duab9 rõnib9. quarum prima est. quia locatũ nõ mouetur simul cu3 loco. sed qñ aliq̃d est ꝯtinuũ alteri tunc mouetur simul cum ipso. ergo tũc nõ est in eo sicut locatũ in loco. sicut manus mouetur simul cum homine. ⁊ ideo manus non est in homine sicut locatu3 in loco. sed sicut pars in toto. Secũda ratio est. quia sunt alij modi essendi in quo pars est in toto ⁊ locatum in loco. q2 locatu3 in loco est sicut aqua in cado ⁊ vinũ in cipho. sed esse in cado vel cipho est esse in cõtinente separato. ergo locatum est in loco sicut aliquod diuisum. qd fuit ꝓbandum

Jam igit᷑ manifestum ex his quid locus ve/ re em̄ quattuor sunt. quorum necesse est locum vnum aliquid esse. Aut em̄ forma. aut materia est. aut spacium aliquod in medio extremorum aut extrema. si non est spacium nullum ꝑter im positi corporis magnitudinem Hoꝝ autem ꝙ tria non contingat esse manifestū est. sed pro ptereа id quod continet videtur forma esse In eodem em̄ sunt extrema continentis et conten/ ti. Sunt quidem igitur vtraq; termini. sed nō eiusdem. sed species quidem rei. Locus autem ꝯtinentis corporis

¶ Premissis his que sunt necessaria ad inuestigādum definitōem loci. hic inuestigat eā. Et circa hoc tria facit. primo inuestigat particulas definitiōis. Secundo ꝯclu/ dit definitōem ibi. Quare termin᷒. Tercio ostendit eā esse bene assignatā. ibi. Et ꝓpter hoc. Circa ꝑmū duo fa cit. q᷑ ꝑmo inuestigat genus loci. Secūdo differentiam ꝯpletiue definitiōis eius ibi. Videt᷑ aūt. Quo ad primū inquirit genus ꝑ viam diuisionis. dicens ꝙ locus ꝭm ge nus vel est materia vel forma vel spacium dimensionatū vel extremitas corporis continentis. Sed nō potest di/ ci ꝙ sit materia vel forma vel spaciū dimensionatū. ergo est extremitas corporis ꝯtinentis. Maior patet ex suffi cienti diuisione. q᷑ omnes qui opinati sunt circa locū po/ nebant locū esse vnū ex his. Minorem ꝓbat vlteri᷒ in textu Et primo ibi horum aūt. Ostendit ꝙ locus nō sit forma. ꝑus tamen manifestat qualiter videbat᷑ anti/ quis ꝙ locus esset forma. q᷑ scꝫ locus est terminus. ⁊ eti am forma est terminus. ergo locus est forma. Qꝫ autez locus non sit forma sic ꝓbat Aresto. q᷑ forma est termi/ nus illius cuius est forma. sicut forma hominis est termi/ nus essentialis homis. sed locus nō est terminus illi᷒ cu/ ius est loc᷒. q᷑ locus est locati loc᷒. sꝫ est termin᷒ locātis

Sed ex eo ꝙ mutatur multotiens manente continente contentum et diuisum. vt ex vase a/ qua ipsum mediū esse aliquod videtur esse spa ciuꝫ. tanq; aliquid sit preter corpus quod trās/ fertur. Hoc autem non est. sed contingens incidit corpus eorum que transferuntur. et que per se apta nata sunt cōtingere. Si autem ali/ quod esset spacium aptum natum ⁊ manens in eodem loco infiniti vtiq; idem essent loci. trās/ mutante enim aere ⁊ aqua idem facient omnes partes in toto. qđ q̄dem om̄is aqua in vase.

¶ Simul autem erit et locus transmutans quare loci alius locus et multi loci simul erunt Non est autem alius locus partis in quo mo/ uetur. cum totum vas transmutatur. sed idem in quo em̄ est cōmutatur aer et aqua aut partes aque. sed non in quo fiunt loco qui pars est lo/ ci qui est locus totius celi

¶ Hic secūdo ostendit ꝙ locus nō sit spacium dimēsio natum. Et ꝑmo ostendit qualiter videbatur hoc anti/ quis. quia scꝫ de natura loci est ꝙ maneat vnus. q̄uis re cipiat diuersa locata. sic etiam iste dimensiones spacij ma nent eedem mutatis diuersis corporib᷒ receptis in tali spacio. Exempli gratia antiqui dicebant locum esse spa/ cium. quod continetur inter latera vasis quod recipit in se diuersa locata. manifestum em̄ est ꝙ illa distantia quā doq; recipit in se vinum. quandoq; aquam q̄nq; aerem. Ergo videtur ꝙ locus sit spacium dimensionatum. Tūc ibi. Hoc autem. Probat ꝑ hus duab᷒ rōnib᷒ ꝙ lo cus non est huiusmodi spacium dimensionatuꝫ. Et stat ꝑma ratio in hoc. q᷑ si aliquod spacium contētum inter corpora esset locus. tunc infinita loca essent simul. proba batur. q᷑ cuilibet parti corporis contenti correspondet locus. cum locus penetret quamlibet partem receptam in spacio tali. cum ergo corpus receptuꝫ in tali spacio ha beat infinitas partes ꝭm diuisionem in partes eiusdeꝫ ꝓ portionis aut infinitas. id est indeterminatas. ergo illis partibus correspondebunt infinita loca. et cum partes sint simul in toto. sequeretur ꝙ infinita loca essent simul quod est impossibile Tūc ibi Simul autē. Ponitur se cūda rō et est ista. Si locus esset spacium dimensionatū contentum inter corpus locatum ⁊ locans. tunc locus esset mobilis cum locato. sed hoc est impossibile. ergo lo/ cus non potest esse spacium dimensionatum. Maior pa tet. q᷑ transmutato corpore simul transmutatur distan/ tia que est inter partes corporis. si ergo ista distantia esseꝫ locus. sic locus transmutaretur cuꝫ locato. Sed minor ꝓbatur. q᷑ si sic tunc tale spacium esset in alio loco. q᷑ pe/ netraretur ꝭm eos a dimensionib᷒ spacij in quod trans/ mutatur. que dimensiones subintrant dimensiones pri oris spacij. Et sic locus. esset alius locus. quare multa lo/ ca essent simul. qđ est incōueniens dicere

Et materia autem videtur vtiq; esse locus si inquiescenti aliquis consideret ⁊ non insepa/ rato. sed continuo. Sicut em̄ si alteretur hoc q̄ dem vtiq; nūc est albuꝫ. nūc autē nigrū. ⁊ nūc q̄ dem durum. olim autem molle. Unde dicim᷒ aliquid esse materiam sic. ⁊ locus per taleꝫ quan dam videtur esse phantasiam. verūtamē illud quidem quoniam quod nūc est aqua prius erat aer. Locus aūt. q᷑ vbi nūc est aqua ibi erit aer. Sed materia q̄dē sicut dictū ē in priorib᷒ neq; diuisa est a re neq; continet locus aūt vtraq;

¶ Hic tercio Aresto. ostendit ꝙ materia non sit locus et p̄mo declarat qualiter videbatur alijs ꝙ materia sit locus. dicens. ꝙ materia ideo videt᷑ locus. qꝛ sicut in vna materia succedūt sibi diuerse forme. ita in vno loco succedūt sibi diuersa locata. Sed reprobat Aresto. istud dictum dupl'r. p̄mo qꝛ vtimur diuersis modis loquēdi designādo materiā ⁊ locū. qꝛ designādo successionē localē dicimus ꝙ vbi est aqua ibi p̄us fuit aer. sed ad designāduꝫ successionē formarū in materia dicimus ꝙ id qđ fuit prius aqua iam est aer. Secūdo. qꝛ materia non est diuisa a re cuius est materia. sed locus est diuisus a locato ⁊ cōtinet locatū. ergo locus nō est materia.

Si igitur nihil hoꝝ triuꝫ locꝰ est. neqꝫ spēs neqꝫ materia neqꝫ spaciuꝫ aliquod. sed semꝑ est alterum preter id quod est rei distantis necesse est locum esse reliquū quattuor termini ꝯtinentis corporis. Dico aūt corpus quod mouetur s̄m loci mutationem

¶ Remotis tribꝫ mēbris ꝯcludit quartū. Et đt ꝙ qꝛ locus nō est aliqđ triū .i. neqꝫ forma neqꝫ materia neqꝫ aliquod spaciū qđ sit alterū p̄ter distātias rei locate. nc̄cē ē ꝙ locus sit reliquū de quattuor supra noīatis. scꝫ ꝙ sit terminus corꝑis ꝯtinētis. Et ne aliq̄s intelligat ꝯtentū vel locatū esse aliqđ spaciū mediū. subiūgit ꝙ corpus ꝯtētuꝫ đꝛ illud qđ natū est moueri s̄m loci mutatōem.

Videt᷑ aūt magnuꝫ aliquod ⁊ difficile accipi locus ⁊ ꝓpter hoc ꝙ apparet materia ⁊ forma. ⁊ ꝓpter hoc q̄dem ꝙ in quiescēti ⁊ ꝯtinenti fit transmutatio eius quod fertur. cōtingere enī videtur spacium medium aliquod aliud a motis magnitudinibus. proficit aūtē aliquid ⁊ aeri apparens incorporeus esse. videtur enim non soluꝫ terminus vasis esse locus. sꝫ ei qđ est medium tanq̄ꝫ vacuū ¶ Est aūt sicut vas locus trāsmutabilis. sic locus vas immobile. vnde cum quidem in eo ꝙ mouetur moueat᷑ et mutetur qđ intus vt in flumie nauis. tanq̄ꝫ vase vtitur magis q̄ꝫ loco cōtinenti. vult autem immobilis locus esse. vnde omnis fluuius magis locus est. qꝛ immobilis omnis.

¶ Assignato genere ipsius loci. videlꝫ ꝙ locꝰ ē terminꝰ corꝑis ꝯtinētis. hic ꝯn̄ter inq̄rit đn̄am loci. Et circa h̄ duo facit. qꝛ p̄mo ostēdit ꝙ ex hoc đn̄tia nō debite ꝯsiderata insurrexit q̄dā error circa locum. Secūdo ostēdit q̄ūo sit ītelligēda īmobilitas loci. ibi. Est aūt sic vas. Dicit ḡ p̄mo ꝙ videt᷑ esse aliqđ magnū ⁊ difficile acciꝑe q̄d sit locus. Tum ꝓpter hoc qꝛ q̄busdā videt᷑ ꝙ locꝰ sit materia vel forma q̄ h̄n̄t altissimā ꝯsideratōeꝫ. vt supra dcm̄ est. Tū ꝓpter hoc ꝙ mutatio eius qđ fert᷑ s̄m locū sit in q̄dā quiescente ⁊ ꝯtinēte. cū ergo nihil videat᷑ esse ꝯtinens et īmobile nisi spaciū. sic videt᷑ ꝯtingere ꝙ locꝰ sit q̄ddaꝫ mediū qđ est aliud a magnitudinibꝫ q̄ mouent᷑ s̄m locuꝫ Et ad credulitatē huiꝰ opinionis multū ꝓficit ꝙ aer videt᷑ esse incorporeꝰ. qꝛ vbi est aer ibi nō videt᷑ esse corpus sed q̄ddā spaciū vacuū. Et sic videt᷑ locꝰ nō solū esse terminꝰ vasis. sed q̄ddā mediū tanq̄ꝫ vacuū Tūc ibi Est aūt. Phs ponit suā ꝓpriā opinionē circa īmobilitatē loci Et đt ꝙ nō sit intelligēda īmobilitas loci. q̄si locꝰ sit aliqđ ꝯtētū inter corꝑa locata. sicut dicebāt antiq̄. sꝫ intelligendū est ꝙ locus sit sicut quoddā vas qđ est iuxta corpora locata ⁊ extra ea. Est tn̄ ista đn̄tia inter vas ⁊ locū. qꝛ vas est locꝰ trāsmutabilis. qꝛ trāsmutat᷑ cū vasato. sicut nauis mouet᷑ cū flumine. sed locꝰ est sicut vas īmobile. qꝛ scꝫ nō mouet᷑ cū corꝑe locato sicut vas cū vasato Ex quo satis pꝫ ꝙ Aresto. in textu intēdit ꝙ locꝰ sic est īmobilis. qꝛ nō mouet᷑ cū locato q̄uis aliūde moueatur Rō istiꝰ est. qꝛ sicut ī p̄mo p̄ambulo dictū ē. q̄cq̄d mouet᷑ s̄m locū hoc est in loco. qn̄ ḡ locꝰ incipit moueri s̄m locū. tūc ampliꝰ nō est locꝰ. sed est in loco. Exēpli gratia. vas non p̄t dici locus vini. qꝛ vas mouetur simul cuꝫ vino. ⁊ ideo vas est etiā in loco ⁊ nō est locus. sꝫ ille aer q̄ est circa vas est locus eiꝰ. Et si aliq̄s ligaret aerē circa vas cuꝫ pelle. tūc talis aer nō esꝫ ampliꝰ locꝰ vasis. sꝫ aer q̄ circūdat pellem. qꝛ ille aer intra vas ⁊ pellem nō haberet rōnem loci. sed locati. qꝛ mouetur cum locato.

Quare terminꝰ cōtinētis īmobilis primum hic est locus. Et ꝓpter hoc mediū celi. ⁊ vltimū ad nos circularis loci mutationis videtur esse hoc quidem sursum. illud vero deorsum. maxime omnibꝫ ꝓprie. qꝛ hoc qđ semꝑ manet Circulo enī vltimū similiter se habēs manet. q̄re q̄m̄ qđ leue q̄dem sursuꝫ fertur natura. qđ vero graue deorsuꝫ. Qđ q̄dem enī ad mediū ꝯtinēs terminus deorsum est. ⁊ ipsum mediuꝫ. Qđ vero ad vltimū sursum est. ⁊ ipsum vltimū Et ꝓpter hoc planū videt᷑ esse q̄ddā ⁊ sicut vas locꝰ ꝯtinens. Amplius simul cū re quodāmō locꝰ est. Simul enī finis est ⁊ locus

¶ Hic ꝯcludit ex p̄dictis definitōem loci dicēs ꝙ locꝰ est terminus corꝑis ꝯtinētis īmobilis p̄mū. Et intellectus diffinitōis est talis. locꝰ est terminꝰ .i. suꝑficies corporis ꝯtinētis .i. circūscribentis. p̄mū .i. ꝓxime. īmobilis. qꝛ scꝫ nō mouet᷑ cū locato. Ex q̄ elicit᷑ ꝙ p̄mū in dicta definitione est aduerbiū ⁊ ꝯstruit᷑ cū isto participio ꝯtinētis. et ponit᷑ hic vt designet locū ꝓpriū ⁊ excludat cōem. Tūc ibi. Et ꝓpter hoc. Ostendit definitōem esse bene assignatā. ꝑ hoc ꝙ ea q̄ dicūtur de loco ꝯgruūt s̄m hāc definitionē. Et ponit tria. q̄ꝝ primū est. ꝙ antiqui ponebant duo loca. p̄mo centrū mūdi. qđ est simpl'r īmobile. secūdo suꝑficiē ꝯcauā lune v̄sus nos. qꝛ videt᷑ oīa ꝯtinere. ⁊ sic si illa duo ꝯbinent᷑ ꝯtinent duas ꝑtes definitōis loci. Secūdū qđ đꝛ de loco est ꝙ locꝰ est terminꝰ. cū q̄ etiā ꝯcordat

definitio q̄ đꝫ ꝙ locus est terminus vel sup̲ficies. ⁊ ideo se habet sicut vas ꝯtinēs. qꝛ vasatū terminaꝛ ad vas. Terciū qđ de loco đꝛ est ꝙ locus est simul cū locato. ⁊ ꝑ h̄ notaꝛ ꝙ locꝰ est ꝯtinēs p̄mū ⁊ ꝓximū ꝯtento Ex istis ḡ tribus ꝓbaꝛ definitio. qꝛ ex p̄mo sumiꝛ ꝙ locus sit ꝯtinens īmobile. ex 2° ꝙ sit sup̲ficies. ⁊ ex 3° ꝙ sit p̄mū ꝯtinēs

Queriꝛ Utrū definitio loci ex p̄missis ꝯclusa sit sufficiēter ⁊ bñ assignata Đđm ꝙ sic. ⁊ hoc pꝫ ex duobꝫ. p̄mo ex siliṫudine quā hꝫ locꝰ ad materiā. ⁊ ex dr̄ntia quā hꝫ ad formā. qꝛ sicut materia p̄ma est receptaculū diuersarū formarū ita locus est receptaculū diuersoꝝ locatoꝝ. forma etiā est terminus materie intrinsecus. sed locꝰ est terminꝰ extrinsecus locati. Et illa innuūtur ꝑ hāc definitōem. ḡ est bona. Et p̄mo đꝛ in definitōe ꝙ locꝰ sit terminꝰ. ⁊ tangiꝛ genꝰ. ⁊ ꝑ hoc videꝛ ꝯuenire cū forma substātiali. Sed ꝑ hoc ꝙ addiꝛ corꝑis ꝯtinētis. distinguiꝛ a forma. ⁊ ꝟcaꝛ ꝙ est terminꝰ extrinsecus. In hoc aūt ꝙ đꝛ īmobilis. ꝟcaꝛ ꝙ idē locus manet sub diuersis locatis. Sed ꝑ hoc ꝙ addiꝛ ꝓximū. excludiꝛ locus cōis q̄ nō adeq̄tur locato. qꝛ nō est ꝓximus. Secūdo p̄t sic declarari. qꝛ accñs in abstracto definiꝛ ꝑ aliq̄d ꝓprij generis in recto. ⁊ ꝑ subiectū positū loco dr̄ntie in obliquo. vt dicendo simitas est curuitas nasi. Sed locꝰ est accñs abstractiue sumptū. ḡ bñ definiꝛ ꝑ aliq̄d eiusdē generis positū in recto. ⁊ ꝑ suū subiectuꝫ positū in obliq̄ Et ꝑ ꝯñs definitio loci superius posita est bona.

Ar. Locus ⁊ sup̲ficies sꝫ distinete species eiusdeꝫ generis. ḡ vnū nō p̄t vere de alio p̄dicari. ista eñ est falsa p̄dicatio. hō est asinꝰ Đđm ꝙ locꝰ accipiꝛ dupl'r. vno mō ꝟm ꝙ antiq̄ capiebāt locū. scꝫ ꝓ spacio dimensionato ꝯtēto inter latera corꝑis. ⁊ sic locꝰ distinguiꝛ spē a sup̲ficie. qꝛ sup̲ficies hꝫ duas dimēsiones. ⁊ locꝰ tres dimēsiōes sep̲atas a corꝑe. ⁊ h̄ mō capit Aresto. locū in p̄dicamētis qñ đt. ꝙ sint q̄nqꜫ spēs q̄ꝫtitatis cōtinue. inter q̄s Aresto. etiā ponit locū. Sed ꝙ Aresto. sic loq̄tur de loco in p̄dicamētis pꝫ. qꝛ ibidē đt ꝙ ꝑtes loci copulētur ad sup̲ficiē hoc aūt essꝫ impossibile nisi locꝰ haberet tres dimēsiones. qꝛ al's idē copulareꝛ ad seip̄m. Et si q̄raꝛ q̄re p̄hs vsus est illa opinione falsa in p̄dicamētis. Đđm ꝙ hoc est de ꝯsuetudine Aresto. ꝙ vtaꝛ opinionibꝫ alioꝝ donec veniat ad locū debitū reprobatōis. debitꝰ aūt locus reprobatōis fuit in hoc libro Aliō capiꝛ locꝰ ꝟm veritatē ꝟm ꝙ est sup̲ficies corꝑis ꝯtinētis. ⁊ sic non distinguiꝛ locus a sup̲ficie realiter. sed hꝫ se sup̲ficies sicut supiꝰ ad locū. qꝛ locꝰ est sup̲ficies ꝯtinēs locatū. sꝫ sup̲ficies est indifferēs ad sup̲ficiē ꝯtinentē. qualis est locꝰ. ⁊ nō ꝯtinentem qualis est sup̲ficies locati.

Ar. Si locꝰ haberet tres dimensiones tūc non distingueretꝛ a corꝑe Đđm loquēdo ꝟm opinionē antiquoꝝ etiā locus distinguiꝛ a corꝑe. qꝛ locus hꝫ tres dimēsiones separatas a corꝑe. sed corꝑꝰ hꝫ tres dimensiones sibi ꝯiūctas. ⁊ ḡ locꝰ ꝟm eos realiter distinguitur a corꝑe. ¶ Pro cuius intellectu sciendū ꝙ antiq̄ p̄hi dicebāt aerē esse vacuū sicut nūc laici. ⁊ ideo illas dimensiones q̄ sunt in aere dicebāt esse in vacuo. qꝛ ḡ cōiter loquēdo distātia q̄ est inter latera corꝑis ē ꝑ aerē. sicut pꝫ in vase absqꜫ liquore vel alio corꝑe sensibili. vel p̄t esse ꝑ aerē. qꝛ oīs plenitudo localis p̄t euacuari. sic antiqui dicebāt talē distantiā esse in vacuo. ⁊ sic separatuꝫ a corꝑe ex sua natura. Exempli gr̄a. distātia partiū vasis inter vas ꝟm oēm dimensionē loquēdo de natura vasis est ꝑ aereꝫ mediū. Et si q̄ñqꜫ ponaꝛ aliqđ corpus ad vas hoc est ꝑ accñs. ⁊ ideo ꝑ se ⁊ naturaliter illa distātia est in vacuo. et sic tales dimensiones sunt locus ꝟm antiqnos. q̄re locus hoīs esset distātia inter cutē hoīs vel pellē. q̄ distātia nūc ꝑ accñs est plena ossibꝫ ⁊ carnibꝫ. Et qñ đꝛ. iste dimensiones ꝟm antiq̄s sunt in corꝑe. qꝛ dictū est ꝙ trāsmutato corꝑe etiā trāsmutanꝛ ille dimēsiones Đđm ꝙ dupliciter aliq̄d est in alio. vno mō ꝟm ꝯtinentiaꝫ. qꝛ ꝯtineꝛ ab eo in quo esse đꝛ. ⁊ sic locus est in corꝑe ꝟm antiquos. Alio mō aliq̄d est in alio ꝟm informatōem. ⁊ sic ꝟm antiquos locus nō est in corꝑe. qꝛ nō informat corpus. qꝛ aēr ꝟm antiquos nihil est. sed est vacuū. ⁊ ideo dimēsiones q̄ sunt in aere nō sunt in aliq̄ subiecto.

Ar. Extrinsecū ⁊ intrinsecū nō p̄nt esse vniꝰ spēi. sed locus est extrinsecꝰ locato. ⁊ sup̲ficies est sibi intrinseca. ḡ nō erūt idē ꝟm spēm Đđm ꝙ extrinsecum ⁊ intrinsecū p̄nt capi dupl'r. vno mō ꝟm ꝯꝑatōnem ad idem. ⁊ sic est verū ꝙ mensurās extrinsece ⁊ intrinsece nō sunt eiusdē spēi sicut rudibile ⁊ risibile nō sunt eiusdeꝫ spēi respectu hoīs. qꝛ risibile est intrinsecū homini. ⁊ rudibile est ei extrinsecū. Alio mō intrinsecū ⁊ extrinsecū ꝯꝑanꝛ ad diuersa. ⁊ sic nō oꝑtet ꝙ distinguanꝛ spē. qꝛ qđ est vni intrinsecū p̄t alteri esse extrinsecuꝫ. Sicut longitudo vlne lignee est intrinseca ligno. ⁊ extrinseca panno mēsurato ꝑ eā. ⁊ tñ est eadē lōgitudo nō solū in spē. sed numero essentiali. Sil'r đđm est de loco ⁊ sup̲ficie. qꝛ vna q̄ꝫtitas numero est sup̲ficies ⁊ locus. ꝑ ꝯꝑatōem tñ ad diuersa. qꝛ đꝛ sup̲ficies inq̄ꝫtū ꝯꝑaꝛ ad corꝑꝰ locās. ⁊ đꝛ locus inq̄ꝫtū ꝯꝑaꝛ ad locatū. Et ꝑ hoc p̄t ꝓbari esse īpossibile locū ⁊ sup̲ficiē distingui specifice si capiaꝛ locus ꝟm veritatē ⁊ ꝓp̄rie. ⁊ hoc sic. quecūqꜫ sunt vnius numeri essentialis nō p̄nt distingui specifice ab inuicē. sed est vna q̄ꝫtitas nūero essentiali que est sup̲ficies ⁊ locꝰ. sicut eadeꝫ sup̲ficies numeralis aeris est locus hoīs qui est in aere. ḡ nō p̄nt specifice distingui Necꜫ valet ꝙ alij dicūt ꝙ distinguātur in rōne mensure. qꝛ rō mēsure addit solum supra formā relatōem rōnis q̄ nō variat spēm. Fuerūt tñ aliq̄ qui dicebāt ꝙ locus ⁊ sup̲ficies distinguerenꝛ spē logica. ⁊ nō specie physica. qđ imꝑtinēter đꝛ. qꝛ spēs est natura rei et ideo oīs spēs est physica ⁊ nulla logica. Sed meliꝰ dicerent tales ꝙ distinguātur logice. i. ꝟm rōnem. ⁊ hoc est verū. habent eñ se sup̲ficies ⁊ locꝰ sicut supius ⁊ inferiꝰ q̄ distinguūtur logice i. ꝟm rōnem. qꝛ oīs locus est sup̲ficies. sed nō oīs sup̲ficies est locus. sꝫ solū sup̲ficies ꝯtinēs

Ar. Deus est i loco ⁊ etiā substātie separate. ⁊ tñ nō hn̄t corꝑꝰ ꝯtinēs. ḡ locꝰ nō erit superficies corꝑis ꝯtinētis. Đđm ꝙ dupl'r aliq̄d đꝛ esse in loco q̄ꝫtum nūc sufficit. vno mō circūscriptiue. qꝛ circūscribiꝛ loco. ⁊ qđ sic est in loco hꝫ corpus ꝯtinēs ipsum. ⁊ de tali loco đꝛ ꝙ est sup̲ficies corporis ꝯtinentis Alio mō aliq̄d est in loco repletiue vel definitiue. ⁊ qđ sic est in loco nō habꝫ corpus extra ipsum ꝯtinens ipsum. Rō huius distinctionis est. qꝛ aliq̄d est in loco ꝟm ꝯtactū. sed est duplex ꝯtactus. Unus q̄ꝫtitatiuus ⁊ corporalis. ⁊ sic corporalia sꝫ in loco. qꝛ circūscribūtur loco. Alius est ꝯtactus virtualis. ⁊ ꝟm illum sp̄ualia sunt in loco. Ille aūt ꝯtactus virtualis potest esse duplex siue hꝫ dupliciter fieri. vno modo fit ad omnē locū. ⁊ ille ꝯtactus virtualis conuenit soli deo qui sua virtute influit circa omnem locū. Alio mō fit ille ꝯtactus virtualis solum ad vnū determinatū locum et sic cōuenit substantie spirituali create. Cuius rō est. qꝛ talis substātia est finite virtutis sic finite essentie. ⁊ sic nō

ꝑotest ɔtactu virtutis replere omnē locum. Et dicitur talis substantia spiritualis esse definitiue.id est determinatiue in loco.q² determinat se ad locum ꝑ opatōem extrinsecā.scȝ practicam.sed per operationē pure speculatiuam nō dr̄ ꝓprie esse in loco. ⁊ ergo angelus dr̄ esse in loco illo vbi operaꝛ operatiōe extrinseca. ⁊ nō in alio loco.hoc aūt de deo dici nō p̄t.q² deus hic operando nihilominus etiam operatur in alio loco

Ar̄ Locus est physice consideratōis.ergo erit mobilis. Tenet ɔ̄ntia. q² physicus tractat de ente mobili vt de subiecto.⁊ ergo oīa que in physica scīa cōsideranꝛ habebūt ordinē ad tale subiectū Dōm ꝙ non oportet ꝙ oīa in scientia ɔsiderata habeant ordinē ad subiectū sic ꝙ subiectū de eis p̄dicetur in recto.sed sufficit ꝙ subiectū de aliquib⁊ verificeꝛ in obliquo. q̄ꝫuis igiꝛ locus nō sit ens mobile.sufficit tñ ꝙ est passio entis mobilis.⁊ sic in obliquo p̄dicatur ens mobile de loco. Etiam p̄t dici secūdo ꝙ locus est mobilis.q² moueꝛ cum locante ꝑ accidens.q̄ꝫuis sit imobilis.q² nō moueꝛ cū locato. sicut circa textum dictum est.

Ar̄. Locus est simplr̄ mobilis.ergo male poniꝛ illa particula.scȝ imobilis.in definitōe loci. Añs ꝓbaꝛ.q² locus est sup̄ficies corꝑis locātis. sed tale corpus moueꝛ.ergo etiam sup̄ficies que est in ipso moueꝛ Dicendū ꝙ locus est sic imobilis.q² nō moueꝛ cuȝ locato sicut dictū est. Uel p̄t dici ꝙ in loco sunt duo ɔsideranda scȝ materiale loci qđ est superficies corporis ɔtinentis.⁊ sic locus est ꝑ accñs mobilis cuȝ corpore locante.sicut ꝓbat argumentū. Aliud qđ ɔsideratur in loco est formale quod est duplex.scȝ formale mathematicum. ⁊ est distantia locati a polis mūdi.⁊ ita locus est oīno imobilis. quia talis distantia variari nō potest ipsa manente.sed variato loco variatur talis distantia .q² variato loco aliqͣs fit ꝓpinquior vel remotior polis mūdi.⁊ hoc formale est de p̄dicamento relatōnis. Aliud est formale physicū.quod est virtus ɔseruatiua de secūda specie qualitatis deriuata a primo locante.⁊ talis virtus influiꝛ vnicuiqꝫ s̄m analogiam nature. Et ex eo accipitur quomodo ea que conseruantur in vno loco corrumpūtur in alio.q² nō est eadē virtus ɔseruatiua in singulis locis.imo in oppositis locis est opposita virtus conseruatiua.sicut patȝ de loco grauium ⁊ leuium. Et istud formale est immobile s̄m speciem inqͣ̄ntum scȝ in eodem loco semꝑ succedit similis virtus. variatur tamen s̄m numeruȝ. ⁊ hoc ex parte subiecti.q² moto aere in quo est virtus cōseruatiua mouetur etiam illa virtus s̄m numerū.sed in alio aere succedente in eundem locū est eadem virtus s̄m speciem. Ex quo sequiꝛ ꝙ quandoqꝫ ɔtinue motū est in eodem loco s̄m formale physicum.sicut pȝ de fluuio qui q̄ꝫuis ɔtinue moueatur. virtus tamen ɔseruatiua in aere circa fluuiū est vni⁹ nature s̄m sp̄em vel etiam s̄m numerū.si aer nō moueatur circa aquam. Etiaȝ quādoqꝫ ɔtingit ꝙ aliquid stans immobiliter mutat locum s̄m formale physicum ad minus numero.sicut patȝ de turri circa quā aer ɔtinue moueꝛ.q² virtus variaꝛ ɔtinue ad variatōem subiecti.

Ar̄. Locus excedit locatuȝ.ergo nō est equalitas inter locum ⁊ locatum.⁊ per consequens male additur illa particula. primum.in definitione loci que notat equalitatem. Antecedens probatur .quia infra dicetur ꝙ aer sit locus terre ⁊ aque.sed aer multuȝ excedit terram ⁊ aquam. Dicendū ꝙ corpus ɔtinens potest capi dupliciter.vno modo s̄m omnem dimensionez. ⁊ sic manifestum est ꝙ locatum excedit locū .sicut aer est multo maior q̄ꝫ homo contentus sub aere. Alio modo accipitur corpus continens s̄m vltimā sup̄ficiem eius.⁊ sic corpus ɔtinens est equale locato. Exempli gratia.superficies aeris immediate tangens corpus humanū est equalis corpori humano. Et per hoc etiam soluitur argumentum quando sic arguitur.vnū elementum est locus alterius.⁊ tamen nō est equale alteri. Dicendū ꝙ imo vnū elementum est equale alteri s̄m vltimam superficiez q̄ꝫuis non s̄m totum corpus elementi. Exempli gratia. superficies concaua ignis ⁊ superficies cōuexa aeris sunt equales.

Ar̄. Idem non est equale toti et parti.sed ideȝ locus est conseruatiuus totius ⁊ partis .ergo locus non erit equalis locato Dicendū ꝙ aliud est dicere eūdem esse locum totius ⁊ partis.et aliud est dicere ꝙ locus sit equalis locato. Quia locus capitur dupliciter.vno modo materialiter s̄m vltimam superficiem corporis locantis.⁊ sic non est ideȝ locus totius ⁊ partis.q² alia superficies continens correspondet toti ⁊ alia parti. Alio modo accipitur locus s̄m virtutem cōseruatiuam et sic idem locus est totius ⁊ partis.q² illa que sunt eiusdem nature conseruantur in vno loco.sicut patȝ de grauibus ⁊ leuib⁊.omnes.eñ partes terre conseruantur deorsum.⁊ oēs partes leuiū ɔseruanꝛ sursum.

Ui quidē igitur corpori inest aliquid extra corpus ɔtinens.hoc ipsum in loco est cui vero non minime. Unde et si aqua fiat huiusmodi partes quideȝ mouentur ipsius.cōtinentur eñ sub inuicem. Omnis aūt est tanqꝫ qđ mouebitur ⁊ tanqꝫ non. sicut quidem enim tota simul locum non mutat. Circulariter autē mouebitur.partium eñ hic locus ⁊ sursum quidem ⁊ deorsum vero circulo. Aut quedam alia vero sursum ⁊ deorsum quecūqꝫ habent densitatem ⁊ raritatem. Sicut aūt dictuȝ est alia quidem sunt in loco s̄m potentiā, alia vero s̄m actum. Unde cum quidem continuū sit qđ est simil' partis s̄m potentiam in loco partes sunt Cum aūt separata q̄dem sunt.tangant autem se sicut collectio s̄m actū sunt Et alia q̄dem ꝑ se sunt vt omne corpus.aut s̄m loci mutatōem aut augmentum mobile alicubi ꝑ se. Celū auteȝ sicut dictū est non est alicubi totū neqꝫ in aliquo est. Si quidē nullum continet ipsum corpus s̄m autem ꝙ mouetur sic.sic ⁊ locus est partib⁊

Altera eñi ab altera habita partium est. Alia vero ꝺm accidēs. vt anima ⁊ celum. partes eñi in loco quodammodo omnes sunt In eo enim ꝙ circulariter sunt continet alia aliā. Unde mouetur circulariter solum qꝺ sursum est Omne autem non alicubi est. quod eñi alicubi ipm aliquid est. ⁊ adhuc aliquid oportet esse extra h in quo quod continet. Extra autem omne totū nihil est. et propter hoc omnia in celo sunt. Celum enim in quo omne est fortassis est. Est autem locus non celum. sed celi quiddam vltimū et tangens mobilis corporis terminus qescēs Et propter hoc quidem terra in aqua. Hec vo in aere. hic aūt in ethere. ether vero in celo. Celum autem nō amplius in alio

¶ Postq̄ꝫ Arestoteles posuit definitionem loci cum eius declaratione. hic consequenter ostēdit quomodo aliquid sit in loco. vt ex hoc manifestet quomō vltima sphera sit in loco Concludit ergo ex premissis ꝙ hoc ꝓprie est in loco quod habet aliquod corpus continens ipsum exterius. et hoc patꝫ ex definitione loci p̄us data. quia locꝰ est superficies corporis ꝯtinentis. sed corpus ꝯtinens est extra contentū. Et ex illo videtur sequi ꝙ vltima sphera non sit in loco. qꝛ nō habet corpus extra se ꝯtinens ipsam. Intendit tamē Arestoteles dicere. ꝙ necesse sit vltimā spheram esse in loco. ⁊ hoc sic ostendit. Naꝫ illud qꝺ mouet ꝺm locum est in loco. q̄a non quereretur locus nisi ꝓpter motum localem. sicut dictū est. sed vltimū celū mouetur ꝺm locum. ergo est in loco. Ex quo vlterius ostendit quomodo sit in loco. ⁊ vult ꝙ est in loco ꝺm partes. ꝺm potentiam. ⁊ per accidens. Primū patꝫ. quia ex quo supremū celum mouetur localiter ꝺm partes. sic est in loco ꝺm partes. Et quia partes nō sunt actu separate a toto. sed solum ꝺm potentiam. ergo ille motus. existendi in loco est ꝺm potentiam. aliq̄d eñi est ꝓprie in loco. sicut in continente separato. vt prius dictum est. Ex quo vlterius sequitur ꝙ celum sit in loco ꝑ accidens. quia qꝺ ꝯuenit alicui ꝺm partem conuenit sibi ꝑ accidens. cum ꝯueniat sibi per aliud. Ex quibꝫ concludit Arestoteles. ꝙ quia celum circulariter mouetur. ergo ꝺm totum nō est alicubi. id est in loco. sed est fortassis totum continens. potest tamen ꝺm partes dici esse in loco. qꝛ sic mouetur ꝺm locū Et dicitur notanter. fortassis quia nōdum probatum est ꝙ extra celum nihil sit. Non tamen est intelligendum quasi ipsum corpus celi sit locus. sed quedam superficies eius vltima versus nos que est sicut terminus tāgens corpora mobilia que in ipo sunt Et ꝓpter hoc dicimus ꝙ terra sit in aqua. que est in aere. qui est ethere. i. igne. qui ē in celo qꝺ nō est vlterius in alio

Querit. Utrum vltima sphera sit in loco.

Dꝺm ꝺm doctorem sanctū ꝙ huiusmodi dubitationis difficultas non accidit his qui tenent sententiā de spacio. qꝛ ponentes dimensiones separatas esse locū. ponebant celū per se ⁊ ꝓprie esse in loco. qꝛ distantia partiū celi intra celum est locus celi. sicut distātia poloꝝ ꝺm longitudinem. distantia occidentis ab oriente ꝺm latitudinē. et distantia meridiei a septētrione ꝺm ꝓfunditatem. Sed quia probatum est ꝙ locus non sit tres dimensiones. sed est sup̄ficies corporis continentis. ideo nō potest dici ꝙ celuꝫ sit in loco ꝺm istum modum. Etiam ꝺm istā positionem oporteret dicere ꝙ locus non sit aliquid p̄ter locatum. vel ꝙ alique dimensiones spacij sint per se existentes. ⁊ tamen subintrantes dimensiones corporū sensibiliū. que sunt impossibilia. Dicit ḡ Alexāder aliter ꝙ celum nō est aliquo modo in loco. nec simpliciter nec ꝺm partes. ⁊ maxime primū celum de quo hic loquimur. quia locus nō est de definitione corporis. ⁊ ideo potest reperiri aliquod corpus scꝫ primū celum absq̄ꝫ loco. Nec etiam dixit celum moueri ꝓpter diuersitatē prouenientem ex diuerso ortu astrorum. sicut nobis apparet sed dixit ipsam diuersitatem prouenire ex motu terre circulari. Et ista opinio reprobat secūdo celi. vbi probatur celum moueri. Est autē ista positio impossibilis. quia q̄ꝫuis motus diurnꝰ ortus ⁊ occasus solis posset nobis apparere ex motu terre. tamen motus planetarum in zodyaco nō potest saluari ex motu terre. quia aliqui planete citius pertranseūt zodyacum. sicut luna que ꝑtransit zodiacum in vno mense. alij autē in vno anno. sicut sol. ⁊ sic de alijs. Et propter hoc alij dicūt. vt Auicenna. ꝙ motus vltime sphere non sit motus in loco. sed motus in situ. cōtra Arestotelē. qui dicit in quinto huius ꝙ motus sit tm̄ in tribꝫ generibꝫ. scꝫ in quantitate qualitate ⁊ vbi. Sed h iterū est impossibile. qꝛ ad situꝫ ꝑ se nō est motus. sꝫ ad locū. Cuius rō est. qꝛ motus fit semꝑ in forma. que suscipit magis ⁊ minus. sed situs est q̄dam forma que cōsistit in indiuisibili. ergo non p̄t esse motus ad situm. Et ideo alij ponentes motum in celo dixerūt locū celi esse terram quia circa ipsam mouetur. Sed hoc est contra modū loquendi Aresto qui dicit aliquid esse in loco quia ꝯtinet a loco. sed manifestum est ꝙ centrū nō ꝯtinet sed ꝯtinet a celo.. ergo terra vel centrū nō est locus celi. Ad istā tamen opinionē videtur declinare dn̄s Albertus. qui dicit celum esse in loco rōne centri. que positio potest intelligi quo ad nos. qꝛ nos accipimus diuersas partes celi ꝺm cōparatōem ad diuersas plagas terre. sed impossibile est locum sic assignari ꝺm naturā rei. Et ideo Auerrois dixit ꝙ vltima sphera esset in loco per accidens. quia habet fixionem per alterum. scꝫ ꝑ immobilitatem centri. ergo videtur per accidens esse in loco inq̄ꝫtum centruꝫ circa qꝺ reuoluitur habet esse in loco. Sed hoc iterum stare non potest. quia sequeretur ꝙ vltima sphera solum moueret ꝑ accidens in loco. ⁊ sic motus ꝑ accidens esset p̄or motu per se Est ergo dicendum ꝺm Themistiū. cuius sententiam doctor sanctus magis approbat ꝙ vltima sphera sit in loco analogice ⁊ improprie. qꝛ ꝺm ꝑtes Est eñi de natura analogatoꝝ. ꝙ vltima analogata ꝑticipant rōnem analogi imꝑfecte. sicut accn̄s dꝛ ens analogice. qꝛ imꝑfectiorē rōnem entis habet q̄ꝫ substantia. ⁊ hō pictus dꝛ hō analogice. sic etiā dꝛ celū esse in loco analogice. qꝛ p̄mū celū hꝫ imꝑfectiorē rōnem essendi in loco. Qꝺ ꝓbat. qꝛ eo mō aliq̄d est in loco q̄ mō mouet ꝺm locū. sed celum mouetur localiter ꝺm partes. ergo ꝺm partes est in loco. et ideo q̄ꝫuis locus nō sit de ratiōe corporis. vt prius dictum est. est tamen de ratiōe corporis moti ꝺm locum. q̄re celum qꝺ mouetur ꝺm locū ꝺm ꝑtes. etiā est in loco ꝺm

partes ⁊ ideo q̄ ꝭm totū mouenť ꝭm locū illa etiā ꝭm to
tū ⁊ ꝑfecte sunt in loco. Et đt sctūs doctor Thomas ꝙ
multo ꝯueniēti⁹ est dicere ꝙ vltima sphera sit in loco ꝓpť
ꝑtes suas intrinsecas q̄ꝫ ꝓpter cētrū. qđ est oīno extra sub
stātiā eius Et magis ꝯsonat opinioī Aresto. vt pꝫ inspi
cienti loca in quib⁊ manifestat quō celū sit in loco Est tñ
hic ꝯsiderādū ꝙ ꝭm veritatē quā tradūt theologi ista q̄/
stio nullā hꝫ difficultatē. qꝛ ipi ponūt ꝑmū celum mobile
(de quo Aresto. loquiť) esse ꝑ se ⁊ simpl'r in loco. ⁊ h̄ ideo
qꝛ ꝯtineť ab aliq̄ celo imobili. scilꝫ a celo empirreo. Et iō
tale celū ꝑmū mobile est ꝑ se in loco. qꝛ ꝯtineť ab aliq̄ cor/
pore extra se. sed ꝑmū celū simp l'r. scꝫ empirreū nullo mō
est in loco. nec moueť aliquo modo. sed quiescit. qꝛ ordi/
nať ad quietē beatoꝝ. sed ꝑhi naturales nō cognoscētes il
lam q̇etem beatoꝝ ponebāt omē celū esse mobile. Et sic
Aresto. dicebat ꝑmā spherā celestē esse mobilē ex quo or/
ta est ista questio.

Ar. Noc est solū in loco qđ hꝫ corp⁹ extra ꝯtinēs ipsum. sed ꝑmū celū nō hꝫ corp⁹ extra se. ǵ nō
est in loco Dōm ꝙ dupl'r aliq̇d est in loco. vno° ꝑ se ⁊
ꝓprie. ⁊ qđ sic est in loco hꝫ corp⁹ extra se ꝯtinens. ⁊ sic ꝑ/
mū celū. de quo loq̇tur Aresto. nō est in loco. supposito ꝙ
sit ꝑmū simpl't. qꝛ nō hꝫ corp⁹ extra se ꝯtinēs. ǵ nō est in
loco. Alio mō aliquid est in loco analogice ꝭm ꝑtes ⁊ ꝭm
potentiā. ⁊ eo mō ꝑmo corꝑi qđ circulariter moueť debe
tur locus. Et qñ đr. celuꝫ ꝑ se moueť in loco. ǵ ꝑ se est
in loco. Dōm ꝙ celū nō moueť ꝑ se in loco. qꝛ moueri ꝑ
se est moueri ꝭm totū. ita ꝙ totū corp⁹ dimittit totū locū
sicut pꝫ de corꝑe qđ moueť motu recto. celū aūt qđ mo/
ueť circulariter nō moueť ꝭm totū. sed ꝭm partes. ⁊ ideo
ꝭm ꝑtes etiā est in loco. ⁊ nō ꝭm totū Et ǵ đt scūs Tho
mas. ꝙ in motu circulari totū mobile fit in diuersis locis
rōne ⁊ nō subiecto. qꝛ remanet ideꝫ locus subiecto. vt in
sexto huius diceť. sed ꝑtes mutant locū nō soluꝫ rōne sed
subiecto. ⁊ ǵ corꝑi qđ circulariter moueť non debeť locus
ꝭm totū sed ꝭm ꝑtes Et qñ replicať. corp⁹ ꝯtinuū to
tum moueť ⁊ totū est in loco. sed vltima sphera est corp⁹
ꝯtinuū. ǵ ⁊c. Dōm ꝙ licꝫ ꝑtes ꝯtinui nō sint in loco in
actu. tñ bene in potētia. ꝭm ꝙ ꝯtinuū est diuisibile. Et h̄
pꝫ de aqua cui⁹ ꝑtes inueniūtur moueri infra totā aquā
sic etiā vltima sphera est in loco ꝭm ꝑtes q̄ sunt in ipa ꝭm
potentiā Et si q̇s obijciat. id qđ est in actu est ꝑus eo
qđ est in potētia. ǵ videť incōueniens ꝙ ꝑmus mot⁹ loca
lis sit corꝑis existētis in loco ꝑ ꝑtes q̄ sunt in potentia in
loco. Dōm ꝙ hoc ꝯgruit ꝑmo motui ⁊ ꝑmo mobili. scꝫ
ꝙ sit minor variatio ꝭm ꝑtes q̄ sťs in loco i potētia. qꝛ ꝑ h̄
min⁹ hñt de difformitate. ⁊ plus retinēt de vniformitate

Ar. Omē ꝑ se est ꝑus illo qđ est ꝑ accñs. sed celum est ꝑmū mobile. ǵ erit ꝑ se in loco. ⁊ nō ꝑ accñs
Dōm ꝙ ꝑ accñs ⁊ ꝑ se pñt dupl'r ꝯparari. vno mō in
eodē genere. ⁊ sic ꝑ se est ꝑus eo qđ est ꝑ accñs. Alio mō
in diuersis generib⁊. ⁊ sic ꝑ se vno mō nō est ꝑus eo qđ est
ꝑ accñs alio mō. Sic aūt est in ꝓposito. qꝛ q̄uis celuꝫ sit
ꝑmū corp⁹. nō tñ est ꝑmuꝫ locabile corpus. ⁊ ideo in ge/
nere corꝑoꝝ est ꝑmū. ⁊ nō in genere corꝑoꝝ locabiliū Cu
ius rō est. qꝛ esse corp⁹ locabile includit quādā imꝑfectio
nē. ⁊ ideo nō đꝫ ꝑmo ꝯuenire ꝑmo corꝑi. sed esse corpus
locans đt ꝑfectōeꝫ. ideo ꝯuenit ꝑmo corꝑi. ⁊ ideo đꝫ sibi
ꝯuenire ꝙ sit minime in loco. qđ est eē in loco ꝭm ꝑtes

Ar Deus ꝯtinet ꝑmū celū. ǵ erit in loco ꝑ ꝯtinen
tiā Dōm ꝙ duplex est ꝯtinētia. q̇dā est cōti/
nentia localis. sicut vas cōtinet vinū. ⁊ sic de⁹ nō cōtinet
ista corporalia. sed ꝑ istā ꝯtinentiā aliq̇d est in loco. Alia
est ꝯtinētia effectiua gubernatiua ⁊ ꝯseruatiua. ⁊ tali cō
tinētia de⁹ cōtinet oīa etiā celum. sed ꝑ hoc non est aliq̇d
in loco ꝙ sic continetur

Manifestū aūt ex his q̄m̄ ⁊ dubitatōes oēs
soluūtur sic vtiqꝫ dicto loco Neqꝫ em̄ simul au
gmētari necesse est locū. neqꝫ pūcti eē locū neqꝫ
duo corꝑa in eodē loco. neqꝫ spaciū aliqđ eē cor
poreū loci mediū corp⁹ aūt qđcūqꝫ. sed nō spa
ciū corporis. ⁊ est locus alicubi. nō sicut in loco
sed sicut terminus in finito. Nō em̄ omē qđ est
in loco est. sed mobile corpus.

¶ Postq̄ꝫ ꝑhus oñdit q̇d sit locus. hic ex definitōne du
as soluit dubitatōes supra positas de loco. Et ꝑmo sol/
uit argumēta ꝓbātia locum nō esse. scđo assignat ꝓprieta
tes loci. Et inter illas rōnes ꝑmo soluit vltimā. q̄ fuit ꝙ
si locus esset. loc⁹ augereť. sꝫ loc⁹ est imobilis. ǵ nō augeť
et ꝑ ꝯñs nō est. Rñdet Aresto. ꝙ non oꝫ dicere locū ꝑ se
augeri si loc⁹ sit termin⁹ corꝑis cōtinētis. qꝛ qñ locatum
augeť tūc locus accipit maiores dimēsiones nō ex ꝑte sui
sed ex parte locati. ⁊ sic ꝑ accñs augeť. sed si loc⁹ essꝫ tres
dimēsiones separate. tūc seq̇reť ꝙ loc⁹ augereť directe cū
locato. ⁊ h̄ ideo. qꝛ locato moto dimensiones q̄ sunt intra
corp⁹ ꝑ se extēderenť. Sil'r soluiť rō scđa q̄ arguebat ꝙ lo
cus pūcti essꝫ aliud a puncto. que etiam procedit ac si lo/
cus essꝫ tres dimensiones separate. qꝛ tūc q̄libet ꝑs locati
correspondētiā haberet ad locū. tūc em̄ ꝭm oēs ꝑtes loc⁹
simpl'r penetraret locatū. sed ponēdo ꝙ loc⁹ sit suꝑficies
nō oꝑtꝫ assignare locū ꝓ pūcto ⁊ ꝓ q̄libet ꝑte. sicut ꝓ to/
to qđ suꝑficie circūscribiť. Sil'r soluiť ꝑma rō. que fuit ꝙ
duo corꝑa essent in vno loco. qꝛ illa rō ꝓcedit ac si locus
ꝭcaret tres dimēsiones. sed dcm̄ est in definitōe ꝙ loc⁹ sit
solū suꝑficies corporis ꝯtinētis. Sil'r qꝛ loc⁹ est termin⁹
corꝑis ꝯtinētis. faciliter soluiť q̇nta rō. q̄ fuit ꝙ loc⁹ esset
in loco. qꝛ loc⁹ q̄uis insit corꝑi locāti. nō tñ inest sibi sicut
loc⁹ ei⁹. sed est in corꝑe locāte sicut accñs i subiecto. Alie
aūt rōnes scꝫ tercia ⁊ q̇rta nō soluūtur. qꝛ q̇ ponūt locum
nō ponūt ipm vt aliqđ elementū vel vt aliq̇d ex elemētis
sed dicūt locū esse suꝑficiē corꝑis cōtinētis. Et iterū q̇r/
ta rō pt sic solui. qꝛ nō dicūt locuꝫ esse cām rerū. si tñ sit cā
tūc est cā locati in genere cause finalis. Et qꝛ h̄ diceť infe
ri⁹ in ꝓprietatib⁊ loci. ǵ nō fuit nccariū illā rōem h̄ solui

Et ferť igiť in suꝑꝑius locū vnumqđqꝫ rōna
biliter Cui ei ꝯsequēter ⁊ qđ tāgiť nō vi ꝓximū
est. Et simul apta nata ipossibilia sunt. q̄ ꝟo tā
gūtur ⁊ actiua ⁊ passiua sūt ad inuicē Et ma
net igiť natura in ꝓprio loco vnūqđqꝫ rōnabi/
liter Et nāqꝫ hec ꝑs in toto loco sicut diuisibi/
lis ꝑs ad totū est. vt cū aque aliq̇s moueat par
tem aut aeris. sic autem ⁊ aer habet ad aquam
vt materia enim. hic autem species. Aqua q̇/

quidem materia aeris. aer autem ſicut actus quidam ipſius. Aqua enim potentia aer eſt. aer vero potẽtia eſt aqua alio modo. Determinandum autē de his poſterius eſt. Sed propter tempus neceſſe quidem dicere. Incerte aūt nūc dcm̄ tūc erit certiꝰ. Si igitur idē materia et actꝰ. Aqua eñ vtraqꝫ Sed hoc q̇dē potētia illud ꝟo actu. habebit itaqꝫ ſicut ꝑs quodāmō ad totū vnde ⁊ his tactꝰ ineſt Copulatio autem cū vtraqꝫ actu vnū fiant. Et de loco q̇ dē ⁊ q̄uo eſt. ⁊ quid eſt dictum eſt.

¶ Hic ex diffinitōne poſita aſſignat ꝓprietates loci. Et ponit duas ꝓprietates. quarꝫ pma eſt. ꝙ vnūqdꝗ corpꝰ naturale naturaliter fertur in ſuū locum. Scđa eſt. vnūqdꝗ corpꝰ natural'r q̇eſcit in ſuo loco. Dicit ḡ pmo ꝙ ſi ponatur locꝰ eſſe terminꝰ ꝯtinētis. rōnabiliter aſſignari pt cā q̄re vnūqdꝗ corpꝰ feratur ad ꝓpriū locū. q2 vnūqdꝗ corpꝰ naturaliter fertur ad illud in quo ꝯſeruatur ⁊ ꝑficitur. ſꝫ locatū ꝯſeruatur ⁊ ꝑficitur in ſuo loco. ⁊ natural'r fertur ad ſuū locū. ḡ ⁊c. Maior pꝫ ex rōne naturalis appetitꝰ. q2 in q̄libet ꝑte appetitꝰ naturalis inclinat habentē ipm in ſuā ꝑfectiōeꝫ et dirigit rem in ſuū finē. Minor ꝓbatur. q2 corꝑa naturalia ꝑ hoc ꝯſeruantur ꝙ tangūtur a ꝓximis corporibꝰ locātibꝰ. q2 ſic inſtituit deꝰ vniuerſum vt ſuꝑiora corꝑa ꝯſeruarent inferiora ꝓxime eis ꝯiūcta. ⁊ hoc declarat naturalis ſitus corpoꝝ in vniuerſo. q2 natural'r corꝑa ſic locātur ꝙ vnū naturaliter ſituatur ab alio Iſta aūt rō nō poſſit aſſignari ſi locꝰ eſſꝫ tres dimenſiones intra corpꝰ exiſtentes. Nūc ibi ⁊ manet igitur. Ponit rōnem ſecūde ꝓprietatis. ſcꝫ ꝙ vnūqdꝗ natural'r q̇eſcit in ſuo loco. Et ſtat rō in hoc. q2 ꝑtes natural'r q̇eſcūt ſub vna forma. ſꝫ locatū hꝫ ſe ad locū ſicut ꝑs ad totum. ⁊ ſicut materia ad formā. ḡ locatū naturaliter q̇eſcit in ſuo loco. Minor pꝫ. q2 vnūqdꝗ imꝑfectū hꝫ rōnem ꝑtis ⁊ rōnē materie in ordine ad ꝑfectū. cū ḡ locatū ſemꝑ ſit imꝑfectuꝫ in ordine ad locū ſiue corpus locās. ḡ locatū hꝫ rōnem ꝑtis ⁊ imꝑfecti et locꝰ hꝫ rōnem totius ⁊ ꝑfecti. Et hoc patꝫ in elemētis q2 ſuperiꝰ elemētū qđ ē locꝰ inferioris ꝯparatur ad inferiꝰ ſicut actꝰ ad potentiā. ⁊ inferius ad ſuperiꝰ ſicut potētia ad actū. Maior pꝫ. q2 vnūqdꝗ q̇eſcit in illo in quo conſeruatur. ſed ꝑs ꝯſeruatur in toto ⁊ materia ſub forma. Eſt tñ verū ꝙ etiā aer eſt quodā alio mō in potētia ad aquā vt determinabitur poſterius in libro de generatōe. Sꝫ ad ꝑſens tēpꝰ nccē eſt hoc accipe ad oſtēſionē ꝓpoſiti. hoc tñ hic nō declaratur ꝑ certitudinē. ſed in libro de generatōne declarabitur certiꝰ. q2 elemēta poſſunt dupl'r capi. vno mō abſolute ex parte materie. ⁊ ſic vnū elementū eſt in potētia ad alterū ⁊ ecōtra. q2 materia ſuꝑioris elemēti pt ſubſtare forme inferioris elemēti. Alio mō capiūtur elementa q̄ꝫtum ad intentōem nature q̄ generat vnuꝫ ex alio. et ſic inferiꝰ elemētū eſt in potētia ad ſuperius ⁊ nō ecōtra. q2 natura ſemꝑ intēdit qđ meliꝰ. ſꝫ meliꝰ ē ſuperiꝰ elemētū generari ex inferiori q̄ꝫ ecōtra. Et hoc eſt qđ đt Ariſtoteles in pmo de generatiōe. ꝙ tūc eſt generatio triſtis ſiue ſm quid. qñ generatur inferius elementū ex ſuꝑiori. q2 tūc imꝑfectū generatur ex ꝑfecto. ſed eſt generatio dulcis et ſimpl'r. qñ ſuꝑius elemētū generatur ex inferiori. q2 tūc ꝑfectū generatur ex imꝑfecto. Sic igitur aq̄ ſimpl'r eſt in potētia ad aerē ſicut imꝑfectū ad ꝑfectuꝫ. quare aer hꝫ ſe vt forma ⁊ vt totū qđ hꝫ rōnem forme. aq̄ vero ſe hꝫ vt materia ⁊ vt ꝑs q̄ ꝑtinet ad rōnem materie. Quāuis igitur idē ſit materia ⁊ actus. q2 aq̄ ꝯtinet vtrūqꝫ. tñ aq̄ magis ꝓprie ſe hꝫ vt materia ⁊ ꝑs. quare naturaliter q̇eſcit in aere. Ultimo epilogat. vt pꝫ in littera.

Queritur. Utrū iſte ꝓprietates due de loco poſite ſint bñ aſſignate. Dđm ꝙ ſic. ⁊ rō eſt. q2 vnūqdꝗ naturaliter appetit ꝑfici. ⁊ ideo in oībꝰ rebꝰ creatis eſt appetitus naturalis. q2 ḡ locatum accipit ſuā ꝑfectōem ⁊ ꝯſeruatōem ex loco. ideo naturaliter tendit ⁊ mouetur ad ſuū locū. Et q2 eiuſdē eſt moueri ad terminū ⁊ q̇eſcere in termino. ergo ſicut aliq̇d natural'r tendit in ſuū locuꝫ. ita naturaliter q̇eſcit in eo. ſed q2 natura nō deficit in neceſſarijs. ideo rebꝰ indita eſt inclinatio naturalis vt moueantur ad ſua loca ⁊ q̇eſcant in illis. Ex quo pꝫ ꝙ ex pma ꝓprietate pt inferri ſecūda. q2 ſcꝫ res naturaliter ferūtur ad ſua loca. ideo q̇eſcūt naturaliter in ipſis.

Ar. Qñqꝫ aliq̇d eſt in ꝓprio loco ꝑ violentiā. ḡ nō ſemꝑ naturaliter q̇eſcit ⁊ ꝯſeruatur in ꝓprio loco Añs ꝓbatur de lapide ſurſum ꝓiecto ⁊ ibi ꝯſeruato ab aere. Dđm ꝙ dupl'r aliq̇s đr locus ꝓpriꝰ. vno mō capiēdo locū materialiter. ſcꝫ ex ꝑte ſuꝑficiei circūſcribētis. et ſic pt aliq̇d eſſe in loco ꝓprio ꝑ violentiā. q2 pt in illo ꝑciſe circūſcribi. q̄re đr locus ꝓpriꝰ ſm circūſcriptōnem. ⁊ ſic nō eſt intelligenda pma ꝓprietas. Alio mō đr aliq̇s locꝰ ꝓprius ex ꝑte virtutis ꝯſeruatiue. ⁊ ſic ſemꝑ aliq̇d q̇eſcit in loco ꝓprio naturali. ⁊ etiā mouetur ad locū ꝓprium naturaliter. ſic autē aer nō pt eſſe locus ꝓprius ipſius lapidis ſed terra

Ar. Locus ꝓprius eſt cōtrarius ipſi locato. ergo nō ꝯſeruat locatū. Añs ꝓbatur. q2 vnū elementum locat alterū. ⁊ tñ elementa ꝯtrariantur. vt pꝫ ſecūdo de generatōe. Dđm ꝙ elemēta copulata ſiue ꝯtinuata poſſunt capi dupl'r. vno mō ſm ꝯtrarias q̄litates. et ſic alterant ſe mutuo ⁊ nō locāt. ſicut ignis ꝯtrariatur aeri in ſiccitate. Alio mō accipiūtur elemēta ſm ꝙ habent ad inuicē aliquā ꝓportōem vel ꝯuenientiā. ⁊ ſic locāt ſe mutuo. Illa autē ꝓportio accipitur ex q̄ttuor. primo ex formis ſubſtātialibꝰ elementoꝝ. qi ſicut res habent ordinē naturalem. ita forme ſubſtantiales reruꝫ. cum ergo elementa habeant ordinē naturalem. etiam forme ſubſtātiales habent eūdem ordinem. Secundo ex ſitu ⁊ naturali ordine partiū vniuerſi. quia ex inſtitutōe autoris nature ſuperiora ſemꝑ ꝯſeruant inferiora. Tercio ex virtute influxa a pmo locante. ſcꝫ celo. quia virtus illa accepta in ſuperiori elemēto locat inferius elementum. Quarto ex qualitate ſymbola. q2 q̄ꝫuis elemēta alterāt ſe ſmꝰ qualitates cōtrarias. nō tamen ſm qualitatē ſymbolam. i. illam in qua ꝯueniūt. Exempli gratia. ignis ⁊ aer locant ſe. q2 ignis ꝯuenit cum aere in vna qualitate. ſcꝫ in caliditate. ⁊ aer cōuenit cum aqua in humiditate. ſed aqua locans terrā cōuenit ſecū in frigiditate

Ar. Nihil mouetur quādo eſt in proprio loco. ſed multa entia naturalia ſunt in ꝓprijs locis. ergo male dicitur. ꝙ vnūqdꝗ ens naturale feratur naturaliter ad ſuū locū. Minor patet de terra, que eſt in loco ꝓprio.

Dõm ꝙ in ꝓprietate hoc ꝟbū ferṫ dꝫ dicere aptitudinē. qꝛ al's nō esset ꝓprietas. cū nō ꝯueniret semꝑ rebꝫ naturalibꝫ. ex quo accipiṫ ꝙ ſm aptitudinē ens naturale ferṫ ad suū locū. q̄uis ergo terra nō feraṫ ſm actū ad locum sibi ꝓpriū. tñ ſm naturalem aptitudinē

Ar. Cōtra solutōem datā ꝙ ſm naturalē aptitudinē terra nō moueaṫ ad locum suū. qꝛ dicit Aresto. secūdo celi. ꝙ terra sit imobilis. qꝛ hꝫ rōnē cētri qđ nō moueṫ. Dõm ꝙ terra capiṫ dupl'r. vno modo ſm suas partes. ⁊ sic manifestum est ꝙ terra sit mobilis imo sepe moueṫ. Alio mō accipiṫ terra ſm totū. et tūc accipiṫ adhuc dupl'r. vno mō ſm se ⁊ absolute. ⁊ sic vtiq̄ꝫ terra est mobilis. qꝛ dt Aresto. primo celi. ꝙ si essent plures mūdi terra vnius mūdi moueref ad terraꝫ alterius. Alio mō accipiṫ terra in rōne centri inq̄ꝫtū scꝫ est centruꝫ mūdi. ⁊ sic est imobilis. si eñ moueref nō maneret centꝝ. qꝛ de rōne centri est ꝙ equaliter distet ab omi parte circūferentie. si ergo tota terra moueref tūc plus accederet ad vnā partē circūferentie q̄ꝫ ad aliam.

Ar. Aqua qñq̄ꝫ ascendit extra suū locū. vt pꝫ in generatōe fontiū in altitudine montiū. g̊ videṫ ꝙ nō vnūqđq̄ꝫ naturaliter feraṫ ad suū locū. Dõm ꝙ est duplex mot⁹ aque. vn⁹ q̇ ꝯuenit sibi ſm naturā ꝓpriā. i. ſm ꝓpriā formā substantialē. ⁊ sic aqua semꝑ descendit et nō ascēdit. qꝛ ex ꝓpria natura hꝫ locū suū circa terrā. q̇ est locus deorsum. Alius est motus aque q̇ ꝯuenit sibi p̄ter ꝓpriā naturā. sed ſm naturā ꝯmunē. ⁊ sic aqua qñq̄ꝫ ascēdit. sicut pꝫ in motu effluxus maris. ille eñ motus aq̄ ꝓuenit ex hoc ꝙ aqua obedit lune ad motū eius Qñq̄ꝫ etiam fit ille motus ad replendū vacuū. sicut pꝫ in generatione fontiū. qꝛ opꝫ ꝙ aq̄ ꝯtinue fluat ad illū locū montis etiā ascēdendo vbi aq̄ effluit ne in mōte vacuū ꝑmittaṫ.

Ar. Celum est in ꝓprio ⁊ naturali loco. ⁊ tñ nō q̇escit in illo. qđ est ꝯtra secūdā ꝓprietatem. Dõm ꝙ dupl'r aliq̇d est in loco ꝓprio. vno mō sic ꝙ acq̇siuit talē locū ꝑ motū. ⁊ sic grauia ⁊ leuia sunt in ꝓprijs locis. ⁊ qđ sic est in loco ꝓprio quiescit in loco Alio mō aliq̇d est in loco ꝓprio quē nō acquisiuit ꝑ motū. ⁊ sic celū est in loco ꝓprio. ⁊ qđ sic est in ꝓprio loco non opoꝛꝫ ꝙ quiescat in eo. Rō diuersitatis est. qꝛ vbi q̇es acquiriṫ ꝑ motum ibi q̇es est ꝑfectio finalis mobilis. sed vbi q̇es nō acq̇riṫ ꝑ motū. ibi quies nō est ꝑfectio mobilis sed ipse motus Sic aūt est de celo. qꝛ ꝑ motū celi celū oꝛdinaṫ ad ꝯseruandū ⁊ ad ꝓducendū generabilia ⁊ coꝛruptibilia

Et qñ dꝛ. ignis ⁊ sua sphera moueṫ circulariter. ⁊ tñ acquirit locū ꝑ motū sursum. Dõm ꝙ est duplex mot⁹ in aliquo coꝛpoꝛe. vnus q̇ oꝛiṫ ex ꝓpria natura mobilis. et talē motū nō hꝫ coꝛp⁹ in ꝓprio loco. sed acquirit locū per motū. sicut dictū est. Alius est mot⁹ p̄ter naturā ꝓpriaꝫ q̇ tñ fit ſm naturā vl'em. ⁊ sic ignis moueṫ in ꝓprio loco circulariter. qꝛ ille motus ꝯuenit sibi ex eo ꝙ subdiṫ influxui coꝛpoꝝ celestiū

Ar. Terra quiescit suꝑ aquā ⁊ tñ naturalis loc⁹ terre est infra aquā. qꝛ terra grauioꝛ est aqua g̊ nō vnūqđq̄ꝫ quiescit i suo loco naturali Dõm ꝙ duplex est locus ipsius terre. vn⁹ qui ꝯuenit sibi ſm naturā suā ꝓpriā. ⁊ sic terra q̇escit sub aquis. sicut ꝓbat argumētum. Alius est locus terre q̇ debeṫ sibi ex ꝓuidentia nature vl'is. que natura intendit bonū totius vniuersi ⁊ omnium partiū eius. ⁊ sic necesse est terrā ſm aliquas partes eleuataꝫ esse suꝑ aquas. qꝛ sunt aliqua aīalia in vniuerso que nō possunt viuere sub aq̇s. ⁊ ꝓpter illa aīalia necesse fuit aliquam partem terre esse eleuatam.

Ar. Si vnūquodq̄ꝫ essꝫ in ꝓprio loco. tūc mixtum deberet esse in quatuoꝛ locis. qꝛ hꝫ in se naturam q̄ttuoꝛ elemētoꝝ. Dõm ꝙ mixtū nō moueṫ ſm qđlibet elemētū. sed solū ſm elementū p̄dominās in ipso qđ est terra. Et qñ dꝛ. in mixtiōe debet esse equalitas elementoꝝ. ergo vnū elementū nō p̄dominaṫ alijs. Dicendū ꝙ est duplex ꝓpoꝛtio. scꝫ aritmetica que sumiṫ ſm eādem q̄ꝫtitatem. ⁊ sic nō est ꝓpoꝛtio elementoꝝ in mixto. qꝛ si esset tātū de q̄ꝫtitate ignis sicut terre in aliq̊ mixto. tūc ignis statim ꝯsumeret terrā ⁊ alia elemēta. Alia ē ꝓpoꝛtio geometrica q̄ sumiṫ ſm equalitatē virtutis. ⁊ sic est equalitas elementoꝝ in mixto. qꝛ est tantuꝫ de igne in mixto q̄ꝫtum sufficit ꝓpoꝛtioni ad terrā existentē in mixto

Sed cōtra. ex hoc sequereṫ ꝙ mixta nō deberēt plus moueri deoꝛsum q̄ꝫ sursum. qꝛ elementa sunt equalis virtutis in mixto. Dõm ꝙ motus localis nō sequiṫ virtutem elementoꝝ sed q̄ꝫtitatē. et qꝛ est plus de quantitate terre in quolibet mixto saltem ꝑfecto. ergo omnia mixta ꝑfecta mouentur deoꝛsum.

c Odem aūt mō accipiēdum est physici ꝯsiderare de vacuo. ⁊ si ē aut nō et q̄mo est. ⁊ quid est. sicut est de loco Et nāq̄ꝫ similē hꝫ incredulitatē ⁊ fideꝫ ꝑ ea que opinātur. vt eñ locū quēdam ⁊ vas vacuū ponūt dicentes. Videtur aūt esse plenū q̇dē cum habet molem cuius susceptiuū est. Cū vero ꝓuatum est vacuū tanq̄ꝫ idem q̇dem sit vacuū ⁊ plenum ⁊ locus. esse autē ipsis nō idem In cipere aūt opoꝛtet ꝯsideratōnem accipiētes q̄ dicūt affirmantes esse. ⁊ iterū que dicūt affirmātes nō eē. ⁊ tercio ꝯmunes opiniōes de ipſ

Postq̄ꝫ Aresto. determinauit de loco. ꝯsequēter determinat de vacuo. Et rō oꝛdinis est. qꝛ locus habet se ad vacuū sicut habitus ad ꝓuatōem. qꝛ spaciuꝫ plenū coꝛꝑe vocaṫ locus. sed spaciuꝫ sine coꝛpoꝛe dꝛ vacuū. Et circa hoc duo facit. qꝛ p̄mo ostendit ꝙ ad naturalē phm pertinet determinare de vacuo. dicēs ꝙ ad naturalē phm spectat determinare de vacuo sicut de loco. Cuius rō est. qꝛ locus ⁊ vacuū sunt idem ſm rem. qꝛ spaciū nō habens in se coꝛpus dꝛ locus. cū ergo sit idem spacium qđ qñq̄ꝫ in se habet coꝛpus ⁊ qñq̄ꝫ est sine coꝛpoꝛe. ergo sunt idem ſm rem siue subiecto Tūc ibi. Incipe aūt. Secūdo ostendit quo oꝛdine determinādū sit de vacuo. et dicit ꝙ opoꝛtet incipere ex rationibus eoꝛum qui dicunt vacuuꝫ esse. et etiam qui dicūt vacuū non esse. Et iterum opoꝛꝫ dicere quid ſm cōiter opinantes ad rōnem vacui pertineat et hoc facit Arestoteles anteq̄ꝫ veritatem determinet. quia primo ponit rationes eoꝛum qui ponūt vacuuꝫ non esse. Deinde ponit rōnes eoꝝ qui dixerūt vacuum esse. Tercio ponit cōmunes opiniones de vacuo. quid scꝫ ad rationem vacui pertineat.

Alij quidē igit̄ tentantes mōstrare q2 nō est nō q̄ hoīes volūt dicere vacuū. H̄ arguunt. sed peccātes dicūt sicut Anaxagoras ⁊ qui hoc mō arguūt. Demōstrāt em̄ q̄ aliq̄d est aer litigantes p̄ vtres ⁊ demōstrantes q̄ aer est fortis. ⁊ accipientes in clepsedris. homīes aūt volūt vacuū esse spaciū in quo nulluȝ corpus sensibile Opinātes aūt om̄e q̄d est esse corp⁹. dicūt omnino in quo nihil est hoc esse vacuū. Unde plenū aere vacuū est. Igit̄ hoc nō oportȝ mōstrare q̄ est aliquid aer Sed q2 nō est alterū spaciūm a corporib⁹ neq3 separabile Neq3 q̄ sit actu q̄d distinguat om̄e corpus. vt sit nō ꝯtinuū. sicut dicūt Democritus ⁊ Leucippus. et alij multi phisiologoꝝ. Aut et si aliq̄d extra om̄e corpus est. cū sit ꝯtinuū. Hi quidem igit̄ nō ſm̄ posita ad p̄blema ꝯtradicūt.

¶ Hic ꝯsequēter ꝓsequit̄ q̄d dictū est. et p̄mo ponit rōnem negantiū vacuū esse. ⁊ de numero eoꝝ fuit Anaxagoras. Et arguebāt sic. aer aliq̄d est. ergo vacuū non est. Tenet ꝯn̄a. q2 illa que dicūtur cōiter vacua sunt plena aere. An̄s ꝓbant dupl'r. p̄mo p̄ vesicas inflatas aere. q2 vesice inflate aere sustinent magnū pondus in aqua. q̄d non sustinerēt nisi essent inflate aere. sed quicq̄d sustinet pondus hoc est aliquid. g̊ aer aliq̄d est. Secūdo sic ꝓbant an̄s. q2 hoc est aliq̄d q̄d impedit introituȝ aque ad vas. sed aer inclusus in aliquo vase impedit introitū aq̄ nisi aer p̄us exeat. sicut p3 in clepsedris. i. in vasis furātib⁹ aquā. in quib⁹ cū attractōe aeris attrahit̄ aqua vel etiaȝ impedit̄ introitus aque nisi exeat aer. Sed isti nō obijciunt ad positōem. q2 oēs ponētes vacuū esse volunt q̄ sit spaciū in quo nullū est corpus sensibile. q2 om̄e q̄d est opinant̄ esse corpus sensibile. ⁊ sic vbi nō est corpus sensibile dicūt esse nihil. ⁊ q2 aer est corpus modicum sensibile sic opinātur q̄ vbi nō est nisi aer sit vacuū. Sed ad destruendū illoꝝ opinionē nō solum sufficit ostendere q̄ aer sit aliquid. sed etiā oportȝ ostendere q̄ nō sit aliq̄d spaciū sine corpore sensibili. Q̄d q̄dē dupl'r aliq̄ ponebāt esse vacuū vno mō sicut separatū a corporib⁹. sicut si diceremus q̄d est infra extremitates domus esse vacuū. Alio mō sicut actu existens inter corpa q̄d distinguit corpora ab inuiceȝ vt nō sint ꝯtinua. sicut dixerūt Democritus ⁊ Leucipp⁹ et multi alioꝝ naturaliū qui imaginabantur q̄ si totum ens esset ꝯtinuū oīa essent vnū. q2 inter oīa distincta posuerūt esse aliq̄d vacuū. Et sic manifestuȝ est q̄ predicti p̄hi volentes destruere vacuū nō inducebāt ratōnem ad questionē ſm̄ positōnem alioꝝ. q2 debuissent ostendisse q̄ nullo istoꝝ modoꝝ sit vacuū.

Sed affirmātes eē magis dicūt vnū q̄dem q2 mot⁹ ſm̄ locū nō erit. hic aūt ē loci mutatio et augmentū. Non em̄ videbitur vtiq3 motus esse. nisi sit vacuū. Plenū em̄ impossibile est recipere. Si vero recipiat ⁊ sunt duo in eodē. cōtingit vtiq3 ⁊ quelibet simul esse corpora. Differentiā em̄ ꝓpter quā non erit vtiq3 q̄d dictū est nō erit dicere. Si aūt hoc ꝯtingit ⁊ puissimum accipiet maximū. Multa nāq3 parua quoddā magnū sunt. Quare si multa eq̄lia ꝯtingeret in eodē eē ⁊ multa inequalia Mellissus q̄dem igitur ⁊ demōstrat q̄ om̄e īmobile ex his. si em̄ mouebit̄ aliquid necesse esse vacuū dicit. vacuū aūt nō est eoꝝ que sunt. Uno q̄dem igit̄ mō ex his demōstrant q̄ aliquid est vacuū

¶ Hic ponit Aresto. rōnes ponentiū vacuū esse. ⁊ p̄mo eoꝝ qui locuti sunt de vacuo naturaliter. Secūdo eoruȝ qui loquuti sunt nō naturaliter. ibi. Esse autē. Cū auteȝ ponētes vacuū esse sint diuersificati. q2 aliq̄ ponebāt vacuū separatū a corporib⁹. sicut si dicerem⁹ spaciuȝ distās a corporib⁹ esse vacuū. Alij dicebāt vacuū esse imbibitum corporib⁹. sic q̄ nō distaret a corporib⁹ ſm̄ situm. sicut si diceret̄ q̄ corpora haberent intra se quasdā vacuitates. sicut nūc spongia habet multa foramina q̄ videntur esse vacua ⁊ sunt intra spongiā. Isti tn̄ in hoc ꝯueniunt q̄ sunt naturaliter locuti. q2 ꝓcedebāt ex rōnib⁹ naturalib⁹ ⁊ naturalib⁹ motib⁹ corpoꝝ. ¶ Ponit ergo p̄mo rōnem ponentiū vacuū esse separatuȝ a corporib⁹. ⁊ est ista. si motus localis sit vacuū erit separatuȝ a corporib⁹. sed motus localis est. ergo vacuū est separatū a corporibus. Maior ꝓbat̄. q2 q̄d mouet̄ localiter vel mouet̄ ad spacium vacuū. ⁊ sic habet̄ ꝓpositū. vel ad spaciū plenū. sed h̄ est impossibile. q2 sic duo corpora essent in eodeȝ loco. q2 corpus q̄d p̄fuit ⁊ corpus q̄d aduenit essent simul. s3 hoc est impossibile. q2 tūc paruissimus. id est minimus locus reciperet in se maximū locatū. q2 ea rōne qua duo corpora essent in eodem loco possunt etiā esse tria in eodē loco. et centum ⁊ mille. ⁊ sic locus non esset equalis locato. ¶ Tūc ibi. Mellissus quideȝ. Subdit q̄uo Mellissus arguebat ⁊ vtebat̄ predicta rōne. ⁊ d̄t q̄ mellissus ꝯcedebat p̄dictā ꝯditionalē. sc3 si motus localis est vacuū est. sed arguebat ex opposito ꝯsequētis ad oppositū an̄cedētis. sic sc3 si motus localis est vacuū est. sed vacuū nō est. ergo motus local' nō ē. et sic ipse posuit totū ens īmobile.

Alio vero mō q2 vident̄ q̄dem. q̄dam coeūtia ⁊ calcātia. vt et vinū dicūt cū vtrib⁹ recipere dolia. tanq3 in ea q̄ sunt vacua coeūte dēsato corpore Amplius aūt ⁊ augmentum videt̄ om̄ib⁹ fieri p̄ vacuū alimentū quideȝ corp⁹ esse duo aūt corpora impossibile simul esse. Testimoniū autē ⁊ quod est de cinere faciūt quod

recipit tantum aque quasi vas vacuũ esset

¶ Hic ponit tres rõnes dicentiũ vacuũ esse imbibitum corporibꝫ. Prima rõ stat in hoc. ꝯdensatio est ergo vacuũ est imbibitũ corporibꝫ. Tenet ꝯñtia. qꝛ in ꝯdensatione partes ꝯueniunt ⁊ vniũtur. vel ergo in illo spacio in quo ꝯueniũt fuit ꝑus vacuũ. ⁊ sic habetur ꝓpositũ. vel fuit plenũ. ⁊ sic duo corpora essent simul in eodẽ loco. qꝛ ille partes vnite ꝑ ꝯdensatõem essent simul cũ partibꝫ ꝑexistentibꝫ aut ꝑexistente. Exemplũ est de spongia. qꝛ qñ cõꝑmit̃ tũc partes vniũtur. vel g̃ ille partes vniũtur in vacuo. ⁊ sic est vacuũ. vel vniũtur in pleno. ⁊ sic illud corpꝰ erit simul cũ partibꝫ spongie. ¶ Tũc ibi. Amplius aũt. Ponit̃ secũda rõ que sumit̃ ex augmento. et est talis. augmentatio est. ergo vacuũ est. Tenet ꝯñtia. qꝛ in augmentatione alimentũ recipit̃ in alitũ. vel ergo in illo loco vbi recipit̃ alimẽtũ fuit ꝑus vacuũ. ⁊ sic habet̃ ꝓpositũ. vel fuit ibi plenũ. ⁊ tũc duo corpora essent in eodẽ loco. qđ est impossibile. ergo vacuũ est. ¶ Tũc ibi Testimoniũ aũt Ponit̃ tercia rõ que sumit̃ ex quodã experimento. qꝛ expertũ est ꝙ vas plenũ cineribꝫ tantũ recipit de aqua ac si nõ essent cineres impositi. qđ esse nõ posset nisi partes cinerũ distarent ab inuicẽ ꝑ poros vacuos. ergo in cineribꝫ st̃ pori vacui. ⁊ ꝑ ꝯsequens vacuũ est imbibitũ corporibꝫ

Esse autẽ affirmãt ⁊ pithagorici vacuũ ⁊ ingredi ipsum a celo ex infinito spiritu tanq̃ respiranti. ⁊ hoc esse vacuũ qđ determinat naturas tanq̃ sit vacuũ separatio q̃daꝫ corꝝ q̃ sunt ꝯsequenter ⁊ determinatio. ⁊ hoc esse ꝑmum in numeris. vacuũ eñi determinare naturam ipsoꝝ. Ex quibꝫ quidẽ aliĳ dicũt esse. aliĳ vero nõ dicunt. fere tot et hmõi sunt

¶ Hic ponit opinionẽ phoꝝ innaturaliter loquẽtium Et dicitur innaturaliter loquuti ꝓpter duo. primo q̃a nõ ꝓcedebãt ex naturalibꝫ rõnibꝫ sicut aliĳ phi ponẽtes vacuũ. Secũdo qꝛ equiuoce loquebant̃ de vacuo. qꝛ dicebãt distinctõem rerũ esse vacuũ. Dicit ergo ꝙ etiam pithagorici affirmauerũt esse vacuũ qđ ingrediebat̃ infra partes mũdi a celo. ꝓpter vacuũ infinitũ qđ ponebãt esse extra celũ quasi quẽdã aerẽ vel spiritũ infinitũ. vt sicut ille qui respirat diuidit suo flatu aliqua faciliter diuisibilia vt aquã aut hmõi. ita ex aliquo quasi respirãte ingrederetur distinctio in res. qđ nõ intelligebãt fieri ꝑ vacuum Et qꝛ distinctio ꝑmo inuenit̃ in numeris ponebãt vacuum ꝑmo esse in numeris distinguẽs vnitates ab inuiceꝫ Et est ꝯsiderandũ ꝙ Aresto. postea de ista opinione nihil ꝓsequit̃. eo ꝙ oĩno equoce vsi sunt noĩe vacui. ⁊ extra vsum loquẽdi phoꝝ. Posset eñi ista positio aliquo mõ sustineri ꝭm similitudinẽ aut metaphorã. qꝛ extra celum est infinitus spũs. scꝫ deus. qui suo flatu. id est sua operatione distinxit res ab inuicẽ vacuo. id est negatõe. q̃ negatio dꝛ vacuũ. qꝛ nõ est ens reale. nõ eñi est ens ꝭm primas acceptões entis. Et similr̃ ista opinio possꝫ aliqualiter verificari ꝭm vulgares. qꝛ vulgares etiã distinguũt res ab inuicẽ ꝑ vacuũ. id est ꝑ aerẽ mediũ quẽ ipsi dicũt vacuũ. Ultimo quasi epilogãdo ꝯcludit dictũ esse ꝓpter quid q̃dã dicũt esse vacuũ ⁊ q̃dam nõ dicũt.

Querit̃. Utrũ impossibile sit duo corpora eẽ in eodẽ loco. Dicendum ꝙ dupl'r est aliquid impossibile. vno mõ simpl'r. qꝛ scꝫ ꝑ nullã potentiaꝫ fieri p̃t. ⁊ sic hoc dꝛ impossibile qđ implicat ꝯtradictõem qꝛ qđ implicat ꝯtradictõem ꝑ nullaꝫ potentiam fieri p̃t Cuius rõ est. qꝛ illud qđ est nihil nõ p̃t cadere sub aliqua potentia. cũ obiectũ potentie sit esse. ⁊ ꝑ ꝯsequẽs aliquid sed qđ implicat ꝯtradictõem est nihil. g̃ nõ p̃t esse obiectũ alicuiꝰ potentie. Alio mõ aliq̃d est impossibile ꝭm q̃d. qꝛ scꝫ nõ cadit sub potentia creature. ⁊ sic dꝛ Aresto. alibi ꝙ impossibile sit accñs esse sine subiecto. Et rõ istiꝰ distinctõis est. qꝛ deꝰ hꝫ essentiã infinitã. ⁊ ꝑ ꝯñs potentiã infinitã. qꝛ potẽtia ⁊ eẽntia ad inuicẽ se ꝯsequũt̃. ⁊ iđ h̃ qđ aliq̃ mõ hꝫ rõnem entis p̃t fieri a deo. sed creatura hꝫ potẽtiã finitã. qꝛ hꝫ eẽntiã finitã. ⁊ ideo aliq̃d p̃t cadere sub potentia diuina qđ nõ p̃t cadere sub potentia creature. Per hoc ergo ad q̃stionẽ dicendum est. ꝙ duo corpa esse in eodem loco est possibile ꝑ potentiã diuinã. sed nõ ꝑ potẽtiã creatã. Prima ps sic ꝓbat̃. qꝛ duo corpora esse in eodem loco nõ implicat ꝯtradictõem. Qđ sic ostẽdit̃. qꝛ ex diuersis principĳs sumit̃ vnitas loci ⁊ vnitas corporis. qꝛ vnitas corporis sumit̃ ex vnitate materie. que est ꝑncipium indiuiduatõis. sed vnitas loci sumit̃ ex vnitate situs. ⁊ diuersitas loci ex diuersitate situs. sed qꝛ esse in loco circũscriptiue sicut nũc loquimur de loco ꝯuenit alicui ex parte situs. inde est ꝙ deus p̃t conseruare aliqđ corpus sub sua materia. ⁊ separare sitũ ab illo corpore. ⁊ tũc poterit hoc corpus esse cũ alio corpore in eodẽ loco. cũ eñi situs nõ sit de rõne corpoꝝ. sed solũ q̃dã ꝯditio adueniens corporibꝫ ꝑ ꝯparatõem ad locũ extrinsecũ. ideo p̃t deꝰ absoluere sitũ ab aliquo corpore. ⁊ tũc erit hoc corpus cũ alio in eodem loco. Ex quo vlterius pꝫ secũda pars. scꝫ ꝙ nõ pñt esse duo corpa in eodẽ loco ꝑ potẽtiã naturalẽ siue creatã qꝛ potẽtia creata nõ p̃t imutare naturalẽ cursuꝫ ⁊ habitudinẽ rei. cũ ergo situs naturaliter oriatur ex q̃ntitate non p̃t imutari ꝑ potentiã creatã. licꝫ possit imutari ꝑ potentiã increatã scꝫ diuinam. qꝛ sicut potẽtia diuina est institutrix nature. ita potest etiã mutare ea que sequũtur naturã. ⁊ ideo ꝑ potentiã diuinã potest fieri ꝙ sint duo corpora in eodem loco

Ar. Situs ẽ de rõne q̃ntitat̃ ꝯtinue ⁊ ꝑmanẽtis sed duo corpa in eodeꝫ loco existentia manent q̃nta ꝯtinua. ⁊ etiã sunt ꝑmanẽtia. ergo non p̃t sitꝰ ab eis separari. Dicendum ꝙ duplex est situs. vnꝰ est situs de genere q̃ntitatis ꝭm quẽ q̃ntitas dꝛ habere positõem in continuo. ⁊ ille situs significat ordinẽ partiũ in toto. ⁊ sic ꝯcedit̃ ꝙ talis situs nõ p̃t separari a corporibꝫ naturalibus qꝛ corpus nõ maneret naturale nisi haberet debitũ situm partiũ q̃ntitatiuarũ in toto. ⁊ duo corpora in eodẽ loco habent vtriq̃ talẽ sitũ. Alius est situs de ꝑdicamẽto positionis. vel situs q̃ significat ordinẽ partiũ ad totũ ⁊ ad locum. ⁊ talis situs nõ est de rõne q̃ntitatis. qꝛ ille situs facit aliqđ corpus eẽ in loco circũscriptiue. ⁊ corpus quod est cum alio in eodem loco separat̃ a tali situ. Sicut corpꝰ xp̃i in ascensu ad celos fuit simul cũ corporibꝫ celestibus et hoc ideo. qꝛ corpus celeste est indiuisibile. ergo nõ p̃t cedere corpori qđ aduenit sibi. sic etiã christus exiuit vterũ virginis. ⁊ silit̃er intrauit ad discipulos ianuis clausis

Ar. Deus nõ potest separare ꝓpriam passionem a suo subiecto. sed situs de ꝑdicamento positionis est ꝓpria passio corporis. g̃ nõ p̃t a corpore separari

Dōm ꝙ est duplex passio. quedā est que oritur ex ṕncipijs intrinsecis alicuius nature. sicut risibile dicit᷑ passio hominis. ⁊ sic est veruꝫ ꝭm multos Thomistas. ꝙ talis passio nunꝙ̄ potest separari a suo subiecto. ꝑ quamcunꝙ̄ potētiā. Cuius rō est. qꝛ talis passio est naturalis subiecto. qꝛ absolute ex ṕncipijs subiecti fluit. ⁊ sic ṕncipijs manentibꝫ nō p̄t talis passio nō esse. Alia est passio alicuius que oritur ex aliquo subiecto ꝑ ꝯparatiōem ad aliqđ extrinsecum. sicut visibile đꝛ passio coloris. qꝛ oritur ex colore per ꝯparationem ad potentiam visiuam. ⁊ eo modo situs đꝛ eē passio q̄ꝫtitatis. qꝛ oritur a q̄ꝫtitate per ꝯparationem ad locum extrinsecū. Et talem passionem potest de⁹ separare a subiecto. qꝛ nō oportet tūc subiectū variari absolute. sed sufficit ipsum variari in ordine ad extrinsecum. ⁊ hoc fit ꝑ ablatiōem illius extrinseci. Et isto modo in corporibꝫ gloriosis potest visibilitas coloris a colore separi. qꝛ talia corpora etiaꝫ veraciter colorata suos colores visu corporali ad nutū vel ostendūt vel nō ostēdūt

Ar. Si duo corpa essent in eodē loco tūc esset penetratio dimensionū. sed illa est impossibilis. ergo duo corpora nō possunt esse in eodem loco. Dōm ꝙ dimēsiones siue q̄ꝫtitates possunt capi dupliciter. vno mō ꝭm ꝙ ex eis oritur situs de p̄dicamento quantitatis et vlterius situs de p̄dicamento positiōis. ⁊ sic impossibile est dimensiones se penetrare ⁊ esse simul. Alio mō capiunt᷑ dimensiones siue q̄ꝫtitates ꝭm ꝙ ab eis absoluitur situs de p̄dicamento positiōis. ⁊ sic possunt dimensiones se penetrare sine aliquo incōuenienti. qꝛ repugnantia penetrationis dimensionū ex hoc est. ꝙ tales dimensiones habent ordinem ad locū. si ergo ille ordo absoluat᷑ non erit incōueniens dimensiones esse simul. ⁊ hoc potest fieri per potentiam diuinam sicut dictum est. ¶ Et quando dicitur. radij solares sunt naturaliter simul cuꝫ alijs corporibꝫ. ergo duo corpora sunt simul naturaliter. Dicendum negando ꝯsequentiam. qꝛ radij solares non sunt corpora. sed sūt accidentia. quia radij solares sunt eiusdeꝫ nature cum lumine. sed manifestum est ꝙ lumen sit accidens. sicut pꝫ secūdo de aīa

2 Ar. Duo pūcta possunt esse simul. similiter ⁊ due supꝑficies. ergo ⁊ duo corpora Dicendum ꝙ nō possunt due quātitates esse simul ꝭm ꝙ hmōi. sꝫ bene possunt esse simul extrema q̄ꝫtitatis. ⁊ ideo duo pūcta possunt esse simul. qꝛ sunt extrema duaꝝ linearū. ⁊ due linee possunt esse simul. qꝛ sunt extrema duarū supꝑficierū et due supꝑficies possunt esse simul. qꝛ sunt extrema duoꝝ corporū. Sed nō possunt duo corpora esse simul. qꝛ corpora non sunt extrema aliquarū quātitatū. ⁊ ideo si duo corpora essent simul. tūc essent simul ꝭm omnē dimensionem. ⁊ ꝑ ꝯsequens ꝭm ꝓfunditatē. qđ est impossibile ꝭm potentiā nature sicut dictū est.

Ar. Si duo corpora possent esse in eodem loco. ergo totum vniuersum possit esse in vno grano milij. Probatur. qꝛ qua rōne duo corpora sunt in eodeꝫ loco. eadē rōne ⁊ mille milia. ⁊ sic deinceps. Dōm ꝙ corpora vniuersi capiūtur dupliciter. vno mō q̄ꝫtum ad materiam acceptam absolute. ⁊ sic non repugnat totum vniuersum esse sub parua q̄ꝫtitate. quia materia de se nec est qualis nec q̄ꝫta. vt patet septimo metaphisice. ⁊ ideo habere magnā q̄ꝫtitatem vel paruam non repugnat materie. Alio mō capiūtur corpora vniuersi ꝭm formas substantiales. et sic repugnat eis esse sub q̄cūꝙ̄ parua quantitate. quia forme rerum non cōseruantur nisi in determinata materiā habente certam quantitatem.

Ar. Si duo corpora essent in eodem loco sequeretur ꝙ idem accidens etiā numero esset in diuersis subiectis. Sequela patꝫ. qꝛ locus causat vbi. ergo idem locus causat ideꝫ vbi. Si ergo sint duo corpora in vno loco. tūc erit vnū vbi in illis duobꝫ corporibꝫ Dicendū ꝙ illud corpus quod reperitur in eodeꝫ loco cum alio corpore non habet in se vbi. quia absoluitur a loco. et habet locum alterius corporis in quo recipitur. ⁊ ideo illud corp⁹ in quod aliud recipit᷑ est in loco ⁊ habet in se vbi Exempli gratia. si corpus humanū sit in eodem loco cuꝫ corpore celesti. tūc corp⁹ celeste ē in loco ⁊ nō corpus humanū. quod recipitur penetratiue in corpus celeste. ⁊ sic corpus celeste habet in se vbi ⁊ non corpus humanū

Ar. In ferro ignito est simul ferrum ⁊ ignis. ⁊ ambo sunt corpora. ergo duo corpora sunt simul ī eodem loco. Dōm ꝙ in ferro ignito nō sunt duo corpora. sed est tm̄ vnū corpus substantialiter. scꝫ ferrum. et aliud corpus scꝫ ignis est ibi virtualiter tm̄ ⁊ nō substantialiter. Et si dicatur. ferrū ignitum generat ignē. ergo habet in se substantialiter ignem. Tenet consequentia quia nihil generatur nisi a suo simili. Dōm ꝙ dupliciter aliquid generat ignem. scꝫ principaliter ⁊ instrumentaliter. illud ergo qđ generat ignem ṕncipaliter est ignis. sed qđ generat ignem instrumentaliter potest esse calor. in q̊ saluatur virtus ignis. ⁊ sic est de ferro ignito. qꝛ calor existens in ferro ignito generat ignem in stramine vel in alia materia nō principaliter sed instrumentaliter. Et simile est de semine deciso ab animali. qꝛ semen nō est animal licet generet aīal. qꝛ in semine est virtus ipsius animalis a quo diffunditur. ⁊ gratia illius virtutis semen instrumentaliter generat animal.

Querit᷑ Utrū absꝙ̄ implicatōe ꝯtradictōnis posset idem corpus esse in diuersis locis Dōm ꝙ hoc simpliciter implicat ꝯtradictōnem. Quod sic patꝫ. qꝛ si idem corpus sit in diuersis locis. tūc hoc corpus erit idem ⁊ non idem. Q̄ꝫ aūt sit idem corp⁹ supponitur in quesito. sed ꝙ sit non idem vel diuersa corpora probatur. quia locus circūscribit locatum gratia q̄ꝫtitatis. quia non quanta nō sunt in loco circūscriptiue. ergo vbicūꝙ̄ sunt diuersa loca ibi etiam erūt diuerse quantitates corporum locatoꝝ. sed quantitas oritur ex parte materie. ergo vbi sūt diuersa loca ibi ē alia ⁊ alia materia. sed materia est principiū indiuiduatiōis. ergo vbi est alia materia. ibi erit aliud corpus indiuidualiter Si ꝰ idem esset in diuersis locis tūc erit idem corpus ⁊ nō idē quod implicat ꝯtradictionem. ¶ Est tamen hic considerandū. ꝙ aliqui dicūt. vbi. solum esse relatōem locati ad locum. sicut Scotus. et illi vlterius dicūt ꝙ non sit impossibile idem corpus esse in diuersis locis. qꝛ idē corpus potest habere relationem ad diuersa loca. Sed istud suppositum est falsum. quia. vbi. nō dicit tm̄ relatōem de predicamento relationis. quia sic non esset predicamentū sed dicit vnam absolutam et realem formam causataꝫ ex circūscriptōe loci extrīseci. sicut tradit autor sex ṕncipioꝝ

Ar. Corpus christi est in diuersis altaribus. ergo idem corpus erit in diuersis locis Dicendum ꝙ corpus christi dupliciter est alicubi. vno modo localiter ⁊ circūscriptiue. ⁊ sic est solū in celo empirreo Alio

modo est in loco sacramentaliter ⁊ substātialiter ad modu3 quo anima est in corpore. ⁊ sic dicit̄ esse in locis diuersis. Comparatur em̄ sic ad locum nō per se. sed per accidens rōne specierū sacramentaliū. ⁊ illud ꝯtingit ex hoc quia corpus christi fit in loco ꝑ ꝯuersionem panis in ipm q̄r ergo plures partes panis in diuersis locis cōuertūtur in idem corpus christi. ideo est in diuersis locis substantialiter sacramētalit̄. Et esset sil̄r si plura ligna transsubstantiarentur in vnū lapidē. tūc idem lapis esset in diuersis locis illoꝝ lignorū. Exempli gratia. ponamus ꝙ sint sex ligna in diuersis locis. ⁊ si de⁹ ꝯuerteret illa sex ligna in vnū lapidē. tūc ille lapis erit in vno loco localiter. s3 in diuersis locis substantialiter

O quale autē se habeat oportet accipere quid significet nomen. videtur aūt vacuum locus esse in quo nihil est. Huius aūt causa est. quia om̄e quod est corp⁹ opinatur esse Omne aūt corpus in loco est. vacuuz autem in quo nullum corpus est. quare sicubi nō est corpus nihil esse hic. Corpus autem iterū om̄e opinātur esse tangibile. huiusmodi aūt qđ habz grauitatem aut leuitatem. Accidit igitur ex syllogismo hoc esse vacuū in quo nihil ē graue aliquid aut leue. Hec quidez igit̄ ex syllogismo sicut p̄us diximus accidūt Sed incōueniens est vt pūctum vacuum sit. Oportet em̄ locum esse in quo loco corporis sit spacium tangibilis Sic igitur videtur dici vacuū. vno quidē modo nō plenū sensibili corpore ſm tactū Sensibile autem ſm tactum est grauitatem habens aut leuitatem. Unde ⁊ sic dubitabit aliquis q̄d vtiq̄ dicat si habeat hoc spacium colorē aut sonum. vtrū vacuū an nō. Aut manifestū est siq̄dem accipiat corpus quod tāgitur vacuū esse Si vero non. minime

¶ Postq̄ Arestoteles ꝓsequutus est duo eoꝝ triu3 de quib⁹ dixerat esse incipiendū. sc3 opiniones negantiū ⁊ affirmantiū vacuū esse. hic ꝯsequenter prosequit̄ opiniones ꝯmunes de ipso vacuo. ⁊ p̄mo ponit opinionē ꝯmuniter loquentiū quid significetur nomine vacui. Secundo ponit opinionē Platonis. ibi Alio aūt modo. Quo ad p̄mū dicit ꝙ ad cognoscendū qualiter se habeat veritas de vacuo oport3 accipere tanq̄ p̄ncipiu3 quid significet nomē vacui. q̄r ſm opinionē hoīm videt̄ vacuū nihil aliud significare q̄ locū in quo nihil est. et q̄r ſm eos omne ens est corpus, ideo opinātur ꝙ vbi nō est corpus ibi nihil sit et vlterius opinātur ꝙ om̄e corpus sit tāgibile. id est habens tāgibiles qualitates. et huiusmodi corpus est graue vel leue. ⁊ sic sequit̄ ſm quādam syllogisticā deductionem ꝙ vacuū sit in quo non est corpus graue vel leue. Ex quo p3 ꝙ antiqui ponebant tres definitiones de vacuo. quarū p̄ma est. vacuū est in quo nihil est. Secūda est. vacuū est in quo nō est corpus. Tercia est. vacuū est in quo nō est tangibile corpus. Et ꝯsiderandū est. ꝙ iste definitiones ſm opinionē antiquorū coincidūt ſm rem. q̄r secunda sequit̄ ex p̄ma. et tercia ex secūda. et hoc sic pat3. quia ſm antiquos om̄e quod est. est corpus. ⁊ ideo ide3 est dicere in q̄ nihil est. ⁊ in quo nō est corp⁹. Et q̄r antiqui nō ponebant celū distingui a quattuor elementis dicebant ꝙ om̄e corpus esset tangibile Tūc ibi. Sed incōueniens. Arestoteles reprobat terciā definitōe3. q̄r illa reprobata reprobātur etiā alie. ⁊ vult si vacuū sit in quo nō est corpus tangibile. ergo pūctū erit vacuū. q̄r vbi est pūctū ibi nō est corpus tangibile. sed hoc est incōueniens. Et q̄r vacuū d̄r p̄uatiue sicut cecum. ergo necesse fuit addere ꝙ hoc est vacuū in quo non est corpus. ⁊ tn̄ aptum natū est esse corp⁹. Et ex hoc soluitur dubitatio in textu. vtrū spaciū in quo est color vel sonus sit vacuu3. et d̄r ꝙ nō. q̄r hoc spaciū nō est aptū natū suscipe corpus tangibile

Alio aūt modo in quo nō est hoc aliq̄d neq̄ substantia aliq̄ corporea. Unde q̄dā dicunt vacuū esse corporis materiā. qui quidē ⁊ locū dicentes idem hoc. nō bene. materia q̄dem enim nō separabilis est a reb⁹. vacuū autē querūt sicut separabile Quoniā aūt de loco determinatum est. ⁊ vacuū locuz necesse est esse si est p̄uatum corpore Locus aūt quō est. ⁊ quō nō est dictū est. Manifestū est q̄m sic quidē vacuum nō est. neq̄ separatū. neq̄ inseparabile. vacuū em̄ nō corpus sed corpis spaciū volūt esse Unde et vacuū videtur aliquid esse. q̄r ⁊ locus. Et propter hoc acceptū est. Prouenit enim motus qui est ſm locum. ⁊ locuz dicentib⁹ esse aliquid preter corpora incidentia ⁊ his qui vacuū. Causaz aūt motus opinātur esse vacuū sic sicut in quo mouet̄. hoc aūt erit quale. locum q̄dem dicūt esse.

¶ Hic ponit aliā ꝓcatōnem vacui ſm vsum platonicoꝝ. Et dicit ꝙ alio mō Plato dixit vacuū esse in quo nō est hoc aliq̄d. ⁊ ex hoc dixit materiā sine forma esse vacuum q̄r materia absq̄ forma nō est hoc aliquid. q̄r fit hoc aliquid ꝑ formā. Et isti etiā dicebāt materiā esse locū. s3 differenter. q̄r materia sub forma est locus. materia aūt sine forma vacuū. Sed istud incōuenienter d̄r. vt d̄t Arestoteles. q̄r oēs querūt locū ⁊ vacuū tanq̄ aliqđ separatum a reb⁹. g̃ nō p̄t dici ꝙ vacuū sit materia. eo ꝙ ipsa est pars rei ⁊ reb⁹ ꝯiūcta. Sed hic est ꝯsiderandū. ꝙ ista opi

nio pt intelligi p silitudinē. qꝛ materia sine forma pt dici vacuū metaphorice. qꝛ ē aliqd indeterminatū pfectibile p formā substātialē carens ea sm se. sicut vacuū caret corpore. Deinde ibi. Om aūt. Ostendit quō aliq ponebant vacuū esse. Et pmo quid dicebāt esse vacuū. Secūdo ꝓpter qd ponebant vacuū. ibi. Et ꝓpter hoc. Dicit g pmo ꝙ qꝛ vacuū est locus puatus corpore ꝛ determinatum est de loco quō sit ꝛ quō nō sit. qꝛ dictū est ꝙ loc⁹ nō est aliquod spaciū sed termin⁹ ꝯtinentis. quare manifestum est ꝙ neqꝫ vacuū sit spaciū separatuꝫ a corpib⁹ neqꝫ intrinsecuꝫ corporib⁹. sicut ponebat Democritus. Et h ideo. qꝛ ponētes vacuum quocūqꝫ istoꝝ modoꝝ volūt ꝙ vacuū nō sit corpus. sed spaciū corporis. qꝛ ideo videbat vacuū esse aliqd qꝛ locus aliqd est. ꝛ sicut locus videbat esse spaciū. ita ꝛ vacuū. Si g locus nō sit aliqd spaciū pter corpus neqꝫ vacuū poterit esse spaciū pter corpa. Et cū de rōne vacui sit ꝙ sit spaciū corpis pter corpa. vt sup dictū est. seqtur ꝙ vacuū nō sit. Tūc ibi. Et ꝓpter hoc Ostendit qre posuerūt vacuū. Et dt ꝙ ꝓpter idē acceperūt vacuū esse. ꝓpter qd acceperūt locū esse. scꝫ ꝓpter motum. vt supra dictū est. qꝛ ꝯuenit vt saluet mot⁹ sm locū tam sm illos q dicunt locū aliqd esse pter corpora q sunt in loco qꝫ sm illos q ponūt vacuū esse. qꝛ negātib⁹ vacuū et locū nō ꝯuenit motus sm locū esse. ꝛ sic opinant vacuum esse causam motus localis sicut locum.

Neqꝫ vna aūt nccitas ē si mot⁹ est esse vacuū Omnino qdē igit ois motōnis nequaqꝫ. Unde ꝛ mellissū latuit. alterari nāqꝫ ꝯtingit plenū Sꝫ neqꝫ sm motū locū. Simul em subigredi ad inuicem ꝯtingit si nullū spaciū separabile sit pter corpora mota. Et hoc manifestū est etiā in ꝯtinuoꝝ reuolutōib⁹. sicut in his q sꝫ humidoꝝ

Cōtingit aūt densari nō in vacuū. sed ꝓpter qd ea q isunt elabūtur. vt aqua collisa aerē q in est. Et augmētari nō solū ingrediēte aliquo sed ꝛ alteratōe. vt si ex aqua fiat aer Omnino aūt ꝛ q est de augmento rō. ꝛ in cinereꝫ diffuse aque. ipsa seipsam impedit. Aut em nō augetur. qdlibet. aut nō corpore. Aut ꝯtingit duo corpora in eodē esse. Dubitatōem igit volūt ꝯmunē soluere. sꝫ nō demōstrāt vacuū quō est Aut oē esse corpus necesse est vacuū. si penit⁹ augetur. ꝛ augetur p vacuū. Eadē aūt ꝛ in cinere rō est Ex qdem igit et ex quib⁹ demonstrant vacuum soluere facile sit manifestū est.

¶ Postqꝫ Aresto. posuit opiniones de vacuo. ꝛ definitiones sm opinionē antiquoꝝ. hic ꝯnter excludit vacuuꝫ esse. pmo facit hoc de vacuo sepato a corpib⁹. secūdo de vacuo imbibito corpib⁹. ibi. Cōtingit aūt. Circa pmū pmo excludit rōnes pdictas ponentiuꝫ vacuū esse. ꝛ hoc facit nō p modū vere solutōis. sed p moduꝫ instātie. ex q ex ipso aspectu apparet ꝙ rōnes non ex necessitate ꝯcludant. Soluit g pmo rōnem ponentiū vacuū esse separatum. que erat ista. motus est. g vacuū est. Quā rōneꝫ excludit dupl'r. pmo qꝛ nō est necesse ꝙ ideo ois motus excludat nō ponēdo vacuū. qꝛ pt aliqd plenū alterari. g ad minus alteratio q est motus pt fieri sine vacuo. Secūdo etiā nō excludit motus localis. qꝛ pt fieri ꝙ corpa subintrent se p modū inspissatōis. sicut apparet in circulatiōib⁹ aque. ꝛ sic aliqd mouet etiā in plenū ꝛ non in vacuum.

Tūc ibi. ꝯtingit aūt Excludit rōnes ponentiū vacuum esse imbibitū corporib⁹. Et pmo soluit rōnem de cōdensatōe. et dt ꝙ nō oportꝫ ponere vacuū ꝓpter ꝯdensationē. qꝛ pt dici ꝙ ille locus in quē veniūt ptes p ꝯdensationē fuit pus plenus corpore subtiliori. sed p ꝯdensatōem elabit corpus subtilius ꝛ intrat corpus grossius. Sicut pꝫ de spongia. q existēs in aere hꝫ foramina sua plena aere. sed posita in aq illa foramina replent aqua. ꝛ p ꝯpressionem elabitur aqua. Tūc ibi. Et augmentari. Excludit rōnem de augmēto. ꝛ vult ꝙ nō optꝫ augmētatōem fieri semp p ꝯiūctōem corpoꝝ ad inuicē. sed fit qnqꝫ augmentatio p alteratōem. sic cū ex aq fit aer. qꝛ tūc fit maior qꝫtitas aeris qꝫ erat aque. Ista tn nō est vera solutio sed illa ponit in libro de generatōe Tūc ibi. Omino aūt Excludit rōnem de augmento. ꝛ rōnem de aq effusa in cinerē. Et dicit ꝙ vtraqꝫ impedit seipam. qꝛ videt ꝙ totum nō augeat vel ꝙ augmentū nō fiat p additiōem corporis. sed p additōem alicui⁹ incorporei. aut ꝙ cōtingat duo corpa esse in eodē loco. Sed tā ponētes vacuū qꝫ nō ponētes volūt soluere istā dubitatōem. nō tn demōstrāt ꝙ vacuū sit. vel optꝫ eos dicere si augmentū sit ꝓpter vacuū ꝙ totū corpus sit vacuū. cū totū corp⁹ augeat. Ita similiter dcm est de cinerib⁹. qꝛ si vas plenū cinere recipiat tātū de aqua qꝫtum vacuū. tūc oportꝫ dicere ꝙ totuꝫ sit vacuū. Sed ꝙ vas plenū cinerib⁹ recipt multū de aqua hoc est ꝓpter tres causas. prima ꝓpter exalatiōem humidi aquei. qꝛ cineres de natura sunt calidi. ꝛ ideo fit continua exalatio aque imposite ꝓpter caloreꝫ cineꝝ. Scda cā est ꝓpter siccitatē cinerū. ex quo em sunt relicti ex calore ignis. sic habēt maximā siccitatē inter corpa non ignea vel nō ignita. ꝛ g ꝯsumit multa aq in cinerib⁹. Tercia cā est porositas cinerū. qꝛ cineres hnt poros amplos. sed farina hꝫ poros artos ꝛ obliquos. ꝛ g ibi statim per infusionem aque claudūtur. ꝛ ideo non recipit tantū de aq sicut cineres. Ultimo ꝯcludit. vt pꝫ in littera.

Voniā aūt nō est vacuū sic diuisuꝫ. sicut qdā dicūt dicem⁹ iterū. Si em est vniuscuiusqꝫ loci mutatio aliq simpliciū corpoꝝ natura. vt ignis qdē sursum. terre aūt deorsuꝫ ꝛ ad mediū. manifestū est ꝙ nō vacuum erit cā loci mutatōis. Cui⁹ igit cā erit vacuū Videt autē cā esse motus sm locū. Hui⁹ aūt cā nō est

Ampli⁹ si est aliqd velut loc⁹ puatuꝫ corpore cū sit vacuū. quō mouebit positū in ipo corpus. nō em iam in omē. Eadē aūt rō ꝛ ad locū

esse aliq̄d opinātes separatū in quē fert̄ qd̄ fer/tur. Q̄uo em̄ mouebit̄ positum. aut manebit ꝛ de sursum ꝛ deorsū. ꝛ de vacuo ꝯuenit eadē rō merito. vacuū em̄ locū faciūt eē dicētes Et quō iam inerit aut in loco aut in vacuo. nō em̄ acci/dit cū totū positū sit sicut in separato loco ꝛ suf/ferente corpore. Pars em̄ nisi seorsum ponat̄ nō erit in loco sed in toto. Ampli9 si nō est loc9 vacuū nō erit. Accidit aūt dicētib9 esse vacu um tanq̄ necessariū. si quidē erit mot9. ꝯtrariū magis esse si aliq̄s intendat nō ꝯtingere moue ri nihil si sit vacuū. Sicut em̄ ꝓpter simile di/centes terrā quiescere. sic ꝛ in vacuo necesse est quiescere. Nō em̄ quo magis ꝛ min9 mouebit̄ ꝫm em̄ q̄ vacuū est non hꝫ drn̄tiam Deinde qm̄ om̄is mot9 aut violētus aut ꝫm naturā est Necesse est aūt siq̄dē sit violentus esse ꝛ eum q̄ est ꝫm naturā. Violēt9 q̄dē em̄ extra naturam posterior est eo q̄ est ꝫm naturaꝫ. Quare si non ꝫm naturā est vnicuiq̄ physicorum corporum mot9. neq̄ alioꝝ erit motuū neq̄ vn9. At vero natura motus q̄uo erit in vacuo cuꝫ nec vna sit drn̄tia ꝫm vacuū et infinitū. Scd̄m quideꝫ em̄ q̄ infinitū est nihil erit sursuꝫ neq̄ deorsuꝫ neq̄ mediū. ꝫm aūt q̄ vacuū ē nihil differēs sursum a deorsum. Sicut em̄ nullius neq̄ vna est dif/ferentia. sicut ꝛ nō entis. vacuū aūt cū nō sit ali/quid ꝓuatio videtur esse. Natura aūt loci muta tio differens est. quare erūt q̄ sunt natura drn̄a Si igit̄ nō ē natura. nusq̄ ꝛ nulla loci mutatio aut si hec est nō est vacuū Ampli9 nūc q̄dem piecta mouent̄ piectiuo nō tangente. aut ꝓpter antiparistasim. sicut q̄dam dicunt. aut ex eo qd̄ pellit pulsū aer velociore motu q̄ latio pulsi ꝫm quā fertur in ꝓpriū locū. In vacuo aūt nihil ho rum cōtingit esse. neq̄ em̄ ferri. sed aut sicut qd̄ vehit̄. Ampli9 nullus habebit drn̄tie aliq̄d ꝓpter q̄d quod mouet̄ stabit alicubi. Quid em̄ magis hic q̄ ibi Quare aut quiescet. aut in infi/nitū necesse est ferri. nisi aliq̄d impedierit mai9 Amplius aūt nūc q̄dem in vacuū ob id qd̄ ce/dit ferri videt̄. In vacuo autē vbiq̄ similter est huiusmodi. quare vbiq̄ fertur

¶ Hic p̄hus inquirit veritatē de vacuo. ꝛ primo osten dit vacuū nō esse separatū. ꝛ hoc p̄mo ex ꝯsideratiōe mo tus. secūdo sine ꝯsideratōe motus. Ex ꝯsideratiōe mot9 ostendit dupl'r. p̄mo ꝯsiderando motū absolute. secūdo ex parte velocitatis ꝛ tarditatis in motu. Circa p̄muꝫ ponit sex rōnes. quaruꝫ p̄ma stat in hoc. natura est causa motus localis. ḡ nō opꝫ ponere vacuū ꝓpter motū loca lem. Si em̄ vacuū distans a corpib9 esset cā motus loca/lis. tūc oīs motus localis esset violentus. q2 fieret a p̄nci pio extrinseco qd̄ est vacuū Tūc ibi. Amplius si est Ponit̄ secūda rō. ꝛ est. si ponat̄ vacuū tūc nō erit rō assi/gnādi cām motus naturalis vel quietis Patꝫ q2 corpus naturale mouet̄ ad aliquē locū ꝓpter ꝯuenientiā quā hꝫ cū tali loco. sicut grauia deorsum mouent̄. q2 cum illo loco ꝯueniūt in grauitate. Et ideo corpus discedit ab aliquo loco. q2 discōuenit cū eo in aliquo. sed ponēdo vacuuꝫ nō erit ꝯuenientia vel discōueniētia corpoꝝ ad inuicē. ḡ cor/pus naturale nō mouebit̄ nec quiescet Tūc ibi. Acci/dit aūt. Ponit̄ tercia rō que est ista. Si vacuuꝫ sit. tunc nullus erit motus localis. q2 ex hoc aliqui dixerūt terraꝫ quiescere in medio mūdi. q2 hꝫ equalē silitudinē ad om̄es partes circūferētie. ꝛ ideo nō esset cā quare magis moue retur ad vnaꝫ partē q̄ ad aliā. Ex hoc sic arguit̄. posito vacuo corpus in eo positū equalē habebit silitudinem ad om̄es partes circūiacentes tali corpi. ḡ tale corp9 nō mo uebit̄. ꝛ sic auferet̄ oīs motus localis Tūc ibi. Dein/de qm̄. Ponit quartā rōnem et stat in hoc. Si vacuuꝫ sit tūc nullus erit motus naturalis. ꝛ si nō sit motus natu/ralis nullus erit om̄ino motus. ꝛ sic posito vacuo nullus erit motus. Prima ꝯditōnalis sic ꝓbat̄. q2 in om̄i motu naturali inueniūtur drn̄e positionū. sed in vacuo non p̄nt esse drn̄tie positionū. q2 vacuū est non ens. sed non entis nō sunt drn̄tie. Sicut igit̄ posito infinito remouet̄ motus ita etiā posito vacuo. sed differēter. q2 posito infinito nul lo mō ponūtur sursum ꝛ deorsum. sed posito vacuo pos/sunt poni sursum ꝛ deorsuꝫ. nō t̄n p̄nt ab inuicē distingui. Secūda ꝯditionalis pꝫ. q2 motus violentus est sicut p̄/uatio motus naturalis. sed si nō possit esse habitus non poterit esse p̄uatio. sed ꝓbatum est q̄ posito vacuo non pt esse motus naturalis. ḡ nec violētus Tūc ibi. Am plius nūc. Ponit̄ q̄nta rō. q̄ stat in hoc. q2 si ponat̄ vacuū separatū tūc piecta nō poterūt moueri. qd̄ est falsum vt ad sensum pꝫ. Ptꝫ ꝯn̄a. q2 vt dr̄ octauo hui9 ip̄a mouen tur ex hoc q̄ vna ps moueat̄ a ꝓiiciente. q̄ pars vlterius mouet aliā p̄tem donec cesset virtus ꝓiiciētis in aere cir ca ꝓiectū. sed posito vacuo nō p̄t vna p̄s aeris aliā moue re. cū tūc nō sit aer in medio Tūc ibi. Amplius nullus Ponit̄ sexta rō que est talis. Si ponatur vacuū tūc non erit cā quietis rerū naturalium. q2 nō quiescūt magis in vna parte q̄ in alia. cū habeant equalē habitudinē ad om nes p̄tes vacui. et ideo si q̄n̄q̄ mouerent̄ in vacuo semp mouerent̄ in ipso. ꝛ sic oporteret q̄ corpus moueret̄ in va cuo in infinitū. nisi occurrat aliqd̄ corpus impediēs mo tū eius. qd̄ nō potest occurrere posito vacuo

Amplius aūt ⁊ ex his manifestū est qđ dr̄.

Videm⁹ em̄ idē ⁊ graue ⁊ leue corp⁹ velocius ferri propter duas cās. aut in deferendo ꝑ qđ vt ꝑ aquā. aut ꝑ terrā. aut ꝑ aerē. aut in deferendo qđ fert̄. si alia sūt eadē ꝓpter excellētiam grauitatis aut leuitatis. Hoc igit̄ ꝑ qđ fert̄ cā est. q: impedit maxime qdē qđ cōtra fert̄. postea aūt ⁊ manens. magis aūt qđ nō facile diuidit̄. hmōi aūt grossius est Jd igit̄ in quo est a mouebit̄ ꝑ b. qđ in quo c tēp⁹. ꝑ ipm̄ aūt d. cū sit subtilius si equalis longitudo est ipsius b. q est ipsius d ẜm analogiam impedientis corpis

Sit em̄ b qdē aq̄. d vero aer. quāto igit̄ subtilius aer aqua ⁊ incorporalius. tāto citius a ꝑ d mouebit̄ q̄ ꝑ b. Habet igit̄ candem ratōnem ẜm quā qdē distat aer ab aqua velocitas ad velocitatē. Quare si dupliciter subtile ē. in duplici tpe qđ est ipm̄ b trāsibit a q̄ d. ⁊ erit i quo est c. tēpus dupl'r in quo est e Et semꝑ iā q̄tūcūq; sit incorporali⁹ ⁊ minus impeditiuū ⁊ bene diuisibili⁹. ꝑ qđ fertur citius mouebitur.

Ostenso vacuū nō esse ex parte motus. hic ostēdit vacuū non esse ex ꝑte velocitatis ⁊ tarditatis in motu. Et circa hoc duo facit. q: p̄mo assignat causas ꝓpter quas velocitas et tarditas est in motu. Secūdo ex illis causis argumentat̄ ad ꝓpositum ibi. Hoc igit̄. Dicit ḡ p̄mo q̄ vnū ⁊ idē corp⁹ graue. vtpote lapis vel aliqd hmōi, ꝓpter duas causas velocius fertur. Prima est diuersitas medij. q: aliqđ corpus eque graue mouet̄ veloci⁹ ꝑ mediū subtilius q̄ ꝑ mediū grossius. q: idē lapis mouet̄ citius ꝑ aere q̄ ꝑ aquā. ¶ Circa qđ sciendū q̄ mediū p̄t se tripl'r habere ad motū. qn̄q; em̄ impedit motū. sicut qn̄ mediū mouet̄ ꝯtra motū mobilis. vt qn̄ nauis mouetur ꝯtra fluuiū impedit̄ in motu a fluuio. Secūdo medium nō impedit motū nec iuuat ipm̄. sicut mediū qđ nō mouet̄. sed stat sicut aqua stagnalis Tercio q̄litas medij impedit motum. sicut densitas. ⁊ de tali loquit̄ hic Aresto. Alia cā velocitatis ⁊ tarditatis est figura mobilis. quia corpus eque graue mouet̄ velocius ꝑ idem mediū si habeat figurā acutā q̄ si habeat figurā latā Tūc ibi. Hoc igit̄. Phs argumētat̄ ad ꝓpositū. ⁊ ꝓbat vacuū nō esse ex p̄ma cā sc; velocitatis ⁊ tarditatis motus Et stat rō in hoc. eadē est ꝓportio mediorū in subtilitate. ⁊ motus in velocitate. si sumat̄ velocitas ex parte medij. sꝫ medij vacui et pleni nulla est ꝓportio. ergo mot⁹ facti in pleno ⁊ facti in vacuo nulla est ꝓportio. sed motus fact⁹ in pleno fit in tpe. ḡ motus factus in vacuo fit in nō tpe. sed hoc est impossibile. ḡ vacuū nō est. Maior p̄ncipalis rōnis sic patꝫ q: eadē est ꝓportio in effectib; ⁊ causis. sed subtilitas medij est cā velocitatis motus. ergo q̄lis est ꝓportio mediorū in subtilitate talis erit ꝓportio motuum in velocitate Minor p̄ncipalis rōnis ꝓbat̄. q: ens ⁊ nō ens non hn̄t ꝓportōem. sed vacuū negat corpus. ergo nō p̄t esse ꝓportio medij pleni ad mediū vacuū. Sed q̄ mediū ꝑ qđ aliqd fert̄ sit cā velocitatis ⁊ tarditatis pꝫ. q: impedit corpus qđ mouet̄ qn̄ in ꝯtrariū fert̄. ⁊ etiā impedit qn̄ qescit vt pꝫ de aqua ⁊ naui. Et inter ea q̄ impediūt magis impedit illud quod nō facile diuidit̄. ⁊ tale est corp⁹ magis grossum. Et hoc manifestat ꝑ exēplū. vt pꝫ in textu

Vacuū aūt nullā hꝫ rōem q̄ excellat̄ sub pleno. sicut neq; nihil ad numerū. Si em̄ q̄ttuor tria excellūt vno. pluri aūt duo. ⁊ adhuc vnum pluri q̄ duob;. Nihil aūt nō ampli⁹ hn̄t rōem qua excellūt. necesse est em̄ diuidi excellēs in excellentiā ⁊ in id qđ excellit̄. Quare erūt q̄ttuor q̄tocūq; excellit ⁊ nihil. vnde neq; linea pūctū excellit. nisi ꝯponat̄ ex pūctis Similiter aūt vacuum ad plenū nullā possibile est habere rōnem ergo neq; motū. Sed si ꝑ subtilissimū in tāto taliq; fert̄ ꝑ vacuū. oēm exuperat rationem

Sit em̄ z vacuū. eq̄le autē magnitudine his q sꝫ b ⁊ d. a igit̄ si trāsibit ⁊ mouebit̄ ꝑ b. ⁊ in q̄dā qdē tpe qđ est in i. sed in minori qdē in q est a. ⁊ hāc habebit rōnem vacuū ad plenū. Sed in tanto tpe q̄tū est in q est i. ipsius d. a trāsibit subtilius. Trāsibit aūt si sit aliqd subtilitate differēs ab aere in quo est. ⁊ ẜm hāc ꝓportionē quā tpe hꝫ in q est e. ad tēpus in q est i. si em̄ tāto subtilius est corp⁹ in quo est z ipso d. q̄tū exuperat e ipm̄ i. trāsibit ecōtrario velocitatē in tāto q̄tū i ipm̄ exuperat z. qđ in quo est a si ferat̄. Si igit̄ nullū sit corp⁹ in quo est z. ad huc velocius. sed erat in quo est i. Quare in equali tpe trāsibit qđ est plenū ⁊ vacuū. sed impossibile est. Manifestū est igit̄ q̄ si fuerit aliquod tēpus in quo vacui quodlibet fert̄. accidet hoc impossibile. Jn equali em̄ accipiet̄. et qđ plenū est trāsire aliqđ ⁊ vacuū. Erit em̄ aliqđ analogū corp⁹ alterū ad alterū. vt tēpus ad tēpus Sed sicut in capitulo est dicere. palā accidentis cā est. q: mot⁹ quidē ad motū oīno ꝓportio

est. in tpe em̄ est. tpis aūt oīs est ad tēpus fini/
tis vtrisq̃. Vacui aūt ad plenū non est. Scd̄m
q̄dē igit̄ q̄ differūt ꝑ que ferunt̄. hec ꝯtingūt

¶ Hic ph̄s manifestat secūdā ꝓpōnem. scʒ q̄ vacuū nō excedit̄ a pleno ſm aliquā ꝓportōem. Et hoc ꝓbat ꝑ hoc q̄ numer⁹ nō excedit nihil ſm ꝓportōem aliquā. sed solū attendit̄ ꝓportio aliq̄ numeri ad numerū vel ad vnitatē. siliter etiā nō p̄t dici q̄ linea excedat pūctū nisi ꝯponeret̄ ex pūctis ⁊ diuideret̄ in ea. Sic etiā nō p̄t dici q̄ vacuū habeat aliquā ꝓportōem ad plenū. q̄r vacuū non cadit in ꝯpōnem pleni. Ergo nō est possibile esse ꝓportōem inter motū q̄ fit ꝑ vacuū ⁊ motū qui fit ꝑ plenū. sed si aliquod corpus ferat̄ ꝑ q̄dcūq̄ subtilissimū in tanto spacio taliq̄ tpe mot⁹ q̄ est ꝑ vacuū trāscēdet oēm ꝓportōem datam.

Tūc ibi Sit em̄. ʒ. Ph̄us vt certior sit ꝓcessus ꝓbat eādē ꝯclōnem deducēdo ad impossibile. scʒ q̄ nō p̄t esse ꝓportio tpis inter motū factū in pleno ⁊ in vacuo. q̄d sic ꝓbat. q̄r si esset ꝓportio tpis motus facti in pleno ⁊ in vacuo. tūc sequeret̄ q̄ in equali tpe aliq̄d mobile ꝑtransiret spaciū plenū ⁊ vacuū. q̄r si mobile ꝑtranseat aliq̄d spaciū vacuū in aliquo tpe. tūc spaciū plenū p̄t in tantū subtiliari q̄ etiā ꝑ spaciū plenū fiat mot⁹ in equali tpe. sicut fact⁹ est ꝑ spaciū vacuū. et iterū q̄r hoc corpus plenū p̄t vlterius subtiliari. sic p̄t esse velocior motus ꝑ spaciū plenū q̄ ꝑ vacuū. q̄d est impossibile. Et istud ꝑtractat Aresto. exēplariter in textu certis l̄ris vt pʒ in textu

Ar. Impossibile est corp⁹ in īfinitū subtiliari Probat̄. q̄r nō maneret substātia illius corporis. Sicut si aq̄ multū subtiliaret̄ fieret aer. ⁊ si aer multū subtiliaret̄ fieret ignis. Dd̄m ſm doctorē scd̄m. q̄ corpa naturalia p̄nt dupl̄r capi. vno mō ſm specificā rōnem. ⁊ sic est verū q̄ nō p̄t aliq̄d corpus in infinitū subtiliari. q̄r sic nō maneret spēs corporis. q̄r si aq̄ multū subtilietur tūc fit aer. ⁊ si aer multū subtiliet̄ fiet ignis Alio mō accipit̄ corpus naturale ſm rōnem generis. ⁊ sic corpa p̄nt in infinitū subtiliari. i. indeterminate. q̄r adhuc manet rō corporis. q̄uis nō rō illius corporis. Sil̄r d̄t Aresto. vij. huius q̄ corpora diuersarū spēꝝ possunt ad inuicē ꝯtinuari. q̄d verum est ſm cōem rōnem corporis.

Scd̄m aūt hoꝝ q̄ ferūtur excellentiā hec s̄t. videmus em̄ maiorē inclinatiōē hn̄tia. aut grauitatis aut leuitatis. si alia se habēt figuris citius ferentia ꝑ eq̄le spaciū finitū. ⁊ ſm rōnē quā habēt magnitudines ad inuicē. quare ⁊ ꝑ vacuum. Sed impossibile est ꝓpter quam em̄ cām fert̄ velocius In plenis q̄dē em̄ ex nc̄citate. velocius em̄ ex fortitudine maius. Aut em̄ figura diuidit. aut inclinatione quā hʒ q̄d fert̄. aut piectū. eque velocia ergo oīa erūt. sʒ īpossibile est

Ex quidē igit̄ si vacuū sit accidat cōtrarium q̄ ꝓpter q̄d ꝓbant esse vacuū. manifestū ex dictis est. Hi q̄dē igit̄ opinantur vacuū esse. Siq̄dem erit ſm locū motus discretū ſm se. Hoc autē idē est ei q̄d est dicere locū esse aliq̄d sepatum Sed hoc q̄d sit impossibile esse dc̄m est p̄us.

¶ Hic ostendit vacuū nō esse separatū ex velocitate ⁊ tarditate motus ſm q̄ oīno cā sumit̄ ex ꝑte mobilis. Et stat rō in hoc. si esset vacuū nō possʒ dari rō quare corpa eque grauia hn̄tia diuersitatē in figuris mouent̄ veloci⁹ ⁊ tardi⁹. Hoc em̄ ꝯtingit. q̄r corpus hn̄s latā figuram p̄t minus diuidere mediū q̄ hn̄s acutā figuram. sed posito vacuo nō erit mediū. ⁊ ideo nō poterit illa cā velocitatis et tarditatis assignari Ultimo epilogādo ꝯcludit manifestū esse ex dictis q̄ si ponat̄ vacuū esse accidit ꝯtrariū ei⁹ q̄d supponebāt ꝓbātes esse vacuū. q̄r illi ꝓcedebant q̄si mot⁹ esse nō possit si vacuū nō sit. sed ostēsum est ꝯtrariū. scʒ si vacuū sit q̄ motus nō est. Sic igitur p̄dicti ph̄i opinātur vacuū esse q̄ddā discretū ⁊ sepatū ſm se. scʒ q̄ddam spaciū hn̄s dimēsiones sepatas ⁊ hoc ꝓpter motum localē. Et ſm h̄ oʒ dicere q̄ locus sit q̄ddā spaciū distinctū a corpib⁹. q̄d est impossibile. vt sup̄ ostensum est in tractatu de loco

Querit̄. Utrū graue simplex positū in vacuo moueat̄ successiue vel subito Dicendū q̄ ista q̄stio mouet̄ occasione illi⁹ q̄d d̄r in textu. q̄ si esset aliq̄d spaciū vacuū. tūc ꝑ tale spaciū mobile moueret̄ in instanti. q̄r nō essʒ cā tarditatis in motu. scilʒ ex ꝑte medij. q̄uis em̄ ista q̄stio p̄supponat impossibile. scʒ q̄ vacuū sit. q̄r tn̄ ad impossibile nō seq̄tur q̄dlibet impossibile ideo p̄t ꝯueniēter q̄ri si poneret̄ vacuū. an ꝑ tale spacium vacuū fieret motus in instāti. sicut d̄t ph̄s. Et notāter q̄rit̄ de graui simplici. q̄r in mixtis nō hʒ ista q̄stio locū. ibi em̄ fieret mot⁹ successiuus ex ꝑte illoꝝ corpoꝝ q̄ simul s̄t in mixto. ⁊ ideo tale corp⁹ ex ꝑte mixtionis possʒ dici moueri successiue. Ad q̄stionē igit̄ dd̄m est. q̄ si tale graue simplex essʒ positū in vacuo moueret̄ successiue. Qd̄ sic ꝓbat̄. q̄r q̄ncūq̄ aliq̄s effect⁹ depēdet ex plurib⁹ caū. tūc p̄t talis effect⁹ impediri ex absentia cuiuslibet cause seorsum capte. sicut hō depēdet ex aīa ⁊ corpe ex efficiēte et fine. Absente ḡ aliq̄ istaꝝ cāꝝ nō fit hō. Sed successio motus localis depēdet ex plurib⁹ causis. quaꝝ vna est eēntialis. scʒ successio terminoꝝ in motu locali. oꝑtʒ em̄ ī motu esse duos terminos. ⁊ successionē inter illos terminos. q̄r nō p̄t mobile simul esse in termino a quo. ⁊ in termino ad quē. cū hoc implicet ꝯtradictōem. q̄r mot⁹ in termīo a quo nō est. vel nō est ꝑfectus. mot⁹ ṽo in termīo ad quē est ꝑfectus. sed impossibile est idē esse ꝑfectū ⁊ imꝑfectū q̄re implicat ꝯtradictōem motū quēcūq̄ esse in instanti Idē pʒ ex Aresto. in sexto hui⁹ q̄ d̄t q̄ hoc d̄r moueri q̄d aliter se hʒ nūc ⁊ p̄us. sed nūc ⁊ p̄us ſcāt multa instantia sed inter duo instātia est tēpus mediū. ḡ nc̄cario mot⁹ est successiuus. Et istud etiā dd̄m est de motu subaꝝ separataꝝ. q̄uis ille motus fiat alio mō. q̄r ꝑ tēpus discretū. Secūda est cā successionis motus accn̄talis scʒ retardatio medij. mediū em̄ ꝑ q̄d mouet̄ mobile retardat motū q̄r necesse est hoc mediū diuidi. Si ḡ graue simplex ponatur in vacuo. tūc tollit̄ secūda cā. scʒ accn̄talis successiōis motus. sed adhuc remanet cā successionis mot⁹ essentialis. ⁊ ideo manet mot⁹ successiu⁹. Ex quo pʒ. q̄ impossibile est aliq̄d moueri in instāti. q̄r sic in eodē instanti essʒ in termino a quo ⁊ in termino ad quē. ⁊ ꝑ ꝯsequens non moueret̄. cū de rōne motus sit successio. Et sil̄e est de mo

angelo℞. qꝛ q̄uis angel⁹ poſſet moueri in duobꝫ inſtāti/bus abſqꝫ medio. impoſſibile eſt tamen ipſum moueri in vno inſtanti

Ar. Phs ɔcludit in textu ꝙ graue ſimplex vel aliqđ corp⁹ poſitū in vacuo mouet̃ in inſtāti. g̊ ꝛc

Dōm ꝑm doctorem ſctm̄ ꝙ rō Areſto. inducta eſt rō ad ɔtradicendū poſitōi ꝛ nō eſt rō demōſtratiua ſimplr qꝛ ponētes vacuū hac de cā ipm ponebāt vt nō impedi/ret̃ motus. ꝛ ſic ꝑm eos cā motus erat ex parte medij. qđ nō impedit motū. Et iō Areſto. ɔtra eos argumētatur ac ſi tota cā ſucceſſionis mot⁹ ſit mediū. ꝛ ſi hoc eſſet ver℞ g̊ ablato medio nō erit cā ſucceſſionis motus. ſed hoc nō eſt verū. qꝛ mediū nō eſt cā eſſentialis ſucceſſionis motus ſed ſolū accñtalis. vt dcm̄ eſt

Ar. Omē corpus naturale nō ipeditū ꝛ nō diſtās ꝑ mediū a ſuo loco eſt in eo. ſed graue ſimplex poſitū in vacuo nō eſt impeditū nec diſtās ꝑ mediū a ſuo loco ꝛ eſt corp⁹ naturale g̊ eſt in ſuo loco

Dōm ꝙ duplex eſt mediū. vnū eſt corꝑale. ꝛ tale mediū non eſt inter corp⁹ naturale graue ꝛ ſuū locū poſito vacuo. Aliud eſt mediū mathematicale ꝛ ſituale. ꝛ hoc eſt mediū diſtātie et tale eſt inter corp⁹ naturale ꝛ ſuū locū etiam poſito vacuo. qꝛ lapis ſurſum detent⁹ in vacuo nō eſt ſimul cū terra ad quā naturaliter mouet̃. ꝛ ideo opoꝛtꝫ ꝙ mobile ſucceſſiue relinquat terminū a quo. ꝛ ſucceſſiue deueniat ad terminū ad quē. qꝛ in illo inſtāti in quo graue eſt in termino a quo. nō eſt in termino ad quem

Ar. Lumē ab inſtāti mouet̃ ab oꝛiēte in occidens g̊ etiā graue ſimplex poſitū in vacuo mouebit̃ in inſtāti Tenet ɔña a ſili

Dōm ꝙ nō eſt ſile de lumie et de corꝑe. qꝛ lumē eſt accñs nō hñs ſitū. ꝛ ideo nō repugnat ipm diffundi ab inſtāti. ſed corp⁹ hꝫ ex ſua natura ſitū. ꝛ ideo repugnat ipm in inſtāti moueri. qꝛ nō pt in in/ſtanti habere oppoſitos ſit⁹. qñ em̄ lumē diffūdit̃ a corꝑe luminoſo. tūc nō eſt oꝛdo tꝑis inter lumē ꝛ diffuſionē ei⁹. ſed ſolū oꝛdo nature. ſed in motu corꝑo℞ necē eſt eſſe ſuc/ceſſionem tempoꝛis

Ar. Si mediū qđ eſt plenū impediret motū vt đt Areſto. ſequeret̃ ꝙ in hoc medio inferioꝛi non eſſꝫ aliq̄s motus pur⁹ nō impedit⁹. qđ videt̃ incōueniēs

Rñdet Auerrois. ꝙ hoc impedimētū qđ eſt ex medio req̄rit motus naturalis grauiū ꝛ leuiū vt poſſit eſſe re/ſiſtentia mobilis ad motoꝛē ſaltē ex ꝑte medij. Sed melius dicēdū eſt ꝑm doctoꝛē ſctm̄ ꝙ oīs motus naturalis incipit a loco nō naturali ꝛ tendit in locū naturalē. ꝛ g̊ non eſt incōueniēs anteq̄ ad locū naturalē perueniat ꝙ aliq̄d nō naturale ei ɔiūgat̃. qꝛ paulatim recedit ab eo. qđ ē cōtra naturā. ꝛ tendit in id qđ eſt ꝑm naturaꝫ. ꝛ ꝓpter hoc motus naturalis in fine intenditur

Et ꝑ ſe q̄ūt ɔſiderātibꝫ videt̃ vtiqꝫ dcm̄ vacuum ſicut vere vacuū. ſicut em̄ in aq̄ ſi ponat ali/q̄s cubū. diſtabit tāta aq̄ q̄t⁹ eſt cubꝫ. ſic et em̄ eſt in aere. ſꝫ ſenſui imanifeſtū eſt. Et ſꝑ igit̃ in omī corꝑe hñti trāſmutatōem ad qđ eſt aptum natū mutari. neceſſe ē niſi coeat trāſmutari aut deorſum ſꝑ. ſi deorſum eſt motus ſicut eſt terre aut ſurſum ſicut ignis aut in vtraqꝫ. aut q̄le ali/q̄d ſit ipoſitū. In vacuo aūt hoc q̄dē ipoſſibile eſt. nullū em̄ corp⁹ eſt. ſꝫ ꝑ vacuū eq̄le ſpacium trāſire videt̃. qđ q̄dē erat prius in vacuo. tanq̄ ſi aq̄ nō cederet ligneo cubo neqꝫ aer. ſed omīa trāſibūt ꝑ ipm. Atuero cubꝫ hꝫ tantā magnitudinē q̄ta hꝫ vacuū Qđ ſi calidū eſt aut frigidū aut graue. aut leue nihil minus alterū ineſſe ab oībꝫ paſſionibꝫ eſt et ſi nō diuiſibile ſit. Dico āt corp⁹ lignei cubi. q̄re etſ ſi ſeꝑaret̃ ab oībꝫ alijs ꝛ neqꝫ graue neqꝫ leue ſit. ɔtinebit eq̄le vacuū ꝛ in eadēꝫ erit q̄ eſt loci ꝛ vacui ꝑte eq̄li cubi. q̄d igit̃ diſtabit cubi corp⁹ ab equali vacuo ꝛ loco Et ſi duo hmōi ſint ꝓpter q̄d nō q̄libet i eodem erūt. Unū q̄dē igit̃ hoc incōueniēs ꝛ impoſſi/bile eſt. Ampli⁹ aūt manifeſtū ē. qꝛ hoc cubꝫ hꝫ trāſmutatus. qđ ꝛ oīa alia corꝑa hñt. Quare ſi a loco nihil differt q̄d opꝫ locuꝫ facere corꝑoribꝫ extra vniuſcuiuſqꝫ corp⁹. ſi impaſſibile eſt corp⁹. Nihil ei ɔfert ſi alterū circa ipꝫ eq̄le ſpaciū hmōi ſit Ampli⁹ opoꝛtꝫ manifeſtū eſſe q̄le vacuū ſit in his q̄ mouent̃. Nūc aūt nuſq̄ infra mūdū. aer em̄ aliq̄d eſt. nō videt̃ aūt. Neqꝫ aq̄ ſi eſſent piſces ferrei Tactu em̄ eſt diſcretio illi⁹ qđ tangit̃. Q quidē igit̃ nō ſeꝑatū ſit. vacuū ex his manifeſtum eſt

¶ Poſtq̄ oñdit phs nō eſſe vacuū ex ꝑte mot⁹ ꝛ ex ꝑte velocitatis ꝛ tarditatis mot⁹. hic iā ꝓbat vacuū nō eē ſeparatū abſqꝫ ɔſideratōe motus. Et h̄ oſtēdit tribꝫ rōni/bus. ſcꝫ ꝙ ſit inane ꝛ abſqꝫ rōne dicere vacuū eſſe Prima eſt. ſi vacuū eſſet tūc plures dimēſiones eſſent ad inuiceꝫ penetratiue. Probat̃ qꝛ ſi corp⁹ cubicū. i. hñs ſex ſuꝑfici/es q̄dratas imponat̃ in aliud corp⁹. vt in aquā aut aerē tūc oꝑtꝫ illud corp⁹ in qđ corp⁹ cubicū ponat̃ cedere ne ſint duo corꝑa ſimul. vacuū aūt non cedit corꝑi impoſito Sed ſi ſit aliqđ ſpaciū vacuū tūc corp⁹ impoſitū tranſi/bit ꝑ illud ſpaciū qđ ꝑus erat vacuū ſicut ſimul cū eo exiſtēs. ꝛ ſic ſimul erūt dimēſiones corꝑis cubici ꝛ vacui. Et ſic ſeq̄ret̃ ꝙ eſſent eedē dimēſiones vacui ꝛ corꝑis im/poſiti in vacuo. qꝛ illa ſtſ eadē q̄ nō differūt ꝑm ſitū loquēdo mathematice. ſed dimēſiones vacui nō pñt diſtingui phyſice. qꝛ eſt vnus ſit⁹ dimēſionū vacui ꝛ corꝑis impoſiti. ꝛ ſi ſint eedē dimēſiones. g̊ dimēſiones vacui nō diſtinguūtur a dimēſionibꝫ corꝑis. ꝛ ꝑ ɔñs corp⁹ poſitū ad vacuū ꝛ vacuū ſunt eadē Tūc ibi. Ampli⁹ aūt Ponit ſecūdā rōnē q̄ ē iſta. Si locus ſit q̄ddā ſpaciū dimēſionatū abſqꝫ q̄litatibꝫ ſenſibilibꝫ. tūc nō oꝫ ponere ꝓpriūm locū extra ꝓpriū corp⁹ vniuſcuiuſqꝫ. Nā cū qđlibet corp⁹ habeat ſpēales dimēſiones. ad nihil videt̃ necariū eſſe ponere circa ipm alias dimenſiones ſpacij ꝛ eq̄les ſuis dimēſionibꝫ

Tūc ibi Amplius oz Ponit̄ tercia rō q̄ est. Si vacuū esset aliquo mō manifestaret̄ sensui. sed nūq̄z apparet vacuū ꝑm aliquē sensum. ḡ vacuū non est. Et circa hoc remouet̄ vna obiectio. q꞉ ꝑm cōiter opinātes plenū aere est vacuū. ⁊ tñ aer nō manifestat̄ ꝑ aliquē sensuz. Hoc remouet phs dicēs. q̄zuis aer nō manifestet̄ iudicio visus. ꝑcipim⁹ tñ aerē iudicio tactus. q꞉ frigus circūstans hoīes nō p̄t eē nisi in aere. ⁊ sic ꝑcipim⁹ aerē qñq̄z frigidū ⁊ qñq̄z calidū. ⁊ illa frigiditas nō p̄t eē sine subiecto. ḡ est i aere Et ponit sile de piscibꝫ. q꞉ si pisces in aq̄ essent ferrei ⁊ haberēt simile apparētiā cū aq̄. tūc nō posset aq̄ ab eis discerni ꝑ visum nō tñ essent pisces aqua. cū sit dr̄ñtia q̄ ad tactū. q꞉ pisces sunt duri ⁊ aqua mollis.

Sunt aūt q̄dā q̄ ꝑ rarū ⁊ densum opinant̄ manifestū esse q̄ sit vacuū. si q̄dē em̄ est rarū ⁊ dēsuz neq̄z coire ⁊ calcari possibile est. si vero hoc aut oīno motus nō erit. aut mouet̄ totū sicut dixit Xutos aut ineq̄le sꝑ est mutare aquā in aerē. Dico autē sic. vt si ex aq̄ factus sit aer simul ex eq̄li aere tātūdē aquā fieri. aut vacuū eē ex necessitate. conculcari em̄ vel extendi non cōtingit aliter.

¶ Postq̄z phs ostēdit q̄ vacuū nō sit separatū a corꝑibꝫ hic iā vult ostēdere vacuū nō esse corꝑibꝫ inditū. Et circa h̄ tria facit. p̄mo ponit dr̄ñtiam sic ponētiū vacuū. Secūdo improbat pōne; eoꝝ. ibi. Si q̄dē igit̄. Tercio soluit rōnem ipsoꝝ. ibi. Oēs aūt. Dicit ḡ q̄ q̄dam phi fuerūt opinati vacuū esse in corporibꝫ tali rōne. Si sit cōdēsatio aliquoꝝ corpoꝝ tūc vacuū est. q꞉ ꝯdēsatio nō p̄t fieri nisi ꝑ hoc q̄ aliq̄d corp⁹ p̄us habuit poros vacuos. q̄ ꝑ ingressum alteri⁹ corꝑis replent̄. ⁊ sic fit ꝯdēsatio. Et q̄ necesse sit ꝯdēsatōem fieri ex ꝑte alioꝝ motuū. i. q̄ alij mot⁹ nō fiant absq̄z ꝯdēsatōne patz. q꞉ nisi esset cōdēsatio non erit mot⁹ localis. nec motus generatōis nec alteratōis. Primū pz. q꞉ si sit mot⁹ localis. tūc mobile localiter venit ad plenū cedēs. sicut p̄us dictū ē. hoc ḡ corp⁹ cedēs mouet aliud cedēs. ⁊ illud aliud ꝓximū sibi. ⁊ facit hoc cedere. ⁊ hoc iterū facit terciū cedere. ⁊ terciū quartū vsq̄z ad celū. ⁊ tandē nisi fieret ꝯdensatio oꝑteret etiā cedere celū et ꝑ ꝯñs mota musca oꝑtet totū vniuersum moueri. q̄d est impossibile. Itē pz idē ex ꝑte mot⁹ generatiōis ⁊ alteratōis. q꞉ nisi essz ꝯdēsatio oꝑteret q̄ eq̄le generaret̄. cū fieret generatio ex aere in aquā. ⁊ ex aq̄ in aerē. q̄d tñ est falsum. q꞉ si aq̄ mutet̄ in aerē accipiet maiorē locū. si ꝟo ecōtra oporteret aerē ꝯdēsari. al's tot⁹ mūd⁹ capet maiorez locū. ḡ si generatio sit ꝯdēsatio erit. ⁊ si ꝯdēsatio sit vacuum erit ex nc̄citate. q꞉ antiq̄ opinabātur q̄ nō aliter ꝯtingeret ꝯdēsari ⁊ rarefieri corꝑa nisi in vacuo eis existe.

Si q̄dē igit̄ raruz dicūt multa vacua sepata hñs. manifestū est. sic neq̄z vacuū ꝯtingit eē separabile. sicut nec locuz hñtez aliq̄d vacuū sui ipsius. nec rarū sic. si aūt nō est sepabile. sz tñ inest aliq̄d vacuū min⁹ q̄dē impossibile. Contingit ⁊ p̄mū q̄ non oīs motus est cā vacuū. sed q̄ sursum est Rarū em̄ leue. vnde ignē rarū eē dicūt. postea mot⁹ cām nō sic vacuum. sicut in q̄ est. sed sicut vtres in eo q̄ ferūtur ipsi. sursuz ferunt ꝯtinuū. sic vacuū fert sursum. q̄zuis q̄liter p̄t motus esse vacui. ⁊ loc⁹ vacui. Vacui em̄ sic vacuū in q̄d fert̄. Ampli⁹ quō assignāt ⁊ graue ferri deorsum. Et manifestuz est qm̄ q̄zto vtiq̄z rarius ⁊ magis vacuū. sic magis sursum fert̄. ⁊ si sit oīno vacuū velocissime vtiq̄z fert̄ Fortassis aūt hoc impossibile est moueri. Rō aūt eadē sicut p̄us. q꞉ in vacuo sine motu oīa sunt. sic ⁊ vacuū q̄d est sine motu. Incōparabiles em̄ sunt velocitates.

¶ Consequēter phs destruit p̄dictā opinionē. ⁊ primo ꝑm vnū intellectū. Scd̄o ꝑm aliū. ibi Si aūt nō est separabile. Dicit ḡ q̄ illi qui dicūt vacuū esse in corꝑibꝫ dupliciter pñt hoc intelligere. Vno mō q̄ in quolibet corꝑe sint multa foramina vacua. sicut in spongia q̄ etiā distantia sunt ꝑm sitū a partibꝫ densis aut plenis. Scd̄o q̄ vacuū nō sit separatū a partibꝫ plenis ꝑm sitū. sed q̄ dimēsiones quas ipi ponebāt vacuū penetrarēt dimēsiones corporis pleni. sicut etiā p̄us dictū est de loco apud eos q̄ ponebāt tres dimensiones loci. Aresto. aūt nō reprobat p̄mū modū vacui. q꞉ p̄mus satis est reprobatus. sed reprobat opinionē ponentiū vacuū ꝑm intellectū secūduz. et h̄ q̄ttuor rōnibꝫ. Quaꝝ p̄ma est. si vacuū sit q̄si penetrans corpora plena sic existēs cā motus. tūc vacuū non erit cā cuiuslibet mot⁹ localis. sed solū motus localis sursum. q꞉ ꝑm antiquos vacuū penetrās est cā raritatis. sz rarū est leue. ⁊ leue mouet̄ sursum. Scd̄a rō. si vacuū sit dispositio in corꝑibꝫ q̄si deferēs corꝑa sursum. tūc erit vacuū in loco q꞉ vacuū mouet̄ cū corꝑibꝫ ꝑm locū. ḡ est in loco. sed hoc est incōueniēs. q꞉ ꝑm antiquos vacuū ⁊ loc⁹ idē sunt. si ḡ vacuū sit in loco. tūc loci erit locus ⁊ vacui vacuū. Tercia rō sumit̄ ex insufficiētia dictoꝝ ab antiq̄s. q꞉ si vacua deferāt corꝑa sursum nō videt̄ cā motus deorsum. ⁊ sic illi antiq̄ insufficiēter loquūtur de vacuo. Quarta rō est si vacuū sit cā motus sursum. ḡ hoc q̄d est oīno vacuū velocissime mouebit̄ sursum. q꞉ hz plus de cā motus. sz h̄ est impossibile. Q̄d em̄ est oīno vacuū nō p̄t moueri. eadez rōne qua sup̄. q꞉ motus pleni ⁊ vacui sunt incōparabiles sed motus factus in pleno est in tp̄e. ḡ mot⁹ fact⁹ in vacuo erit simplr̄ in nō tp̄e. ⁊ hoc est impossibile. q꞉ omnis motus est in tempore

Quoniā āt vacuū q̄dē nō dicim⁹ esse. alia ꝟo ꝑe dubitata. aut mot⁹ nō erit nisi erit dēsitas ⁊ raritas. aut turbatur celum. aut semꝑ equalis aqua ex aere. et ex aqua erit aer Manifestū em̄ q꞉ plus aer ex aqua fit. Necce igit̄ nisi calcate fit aut depulsum q̄d habetur vltimum

tumultuari facere. aut alibi alicubi eq̄liter mutare ex aere in aquā vt om̄e corp⁹ toti⁹ eq̄le sit. aut nihil moueri. Semp em̄ trāsmutato h̄ accidet nisi circulariter circūstet. Nō semp aūt in circulū loci mutatio. sed aliqñ ꝛ in rectū ē Hi q̄de igit̄ ꝑpter hoc vacuū aliquid dicūt esse.

Nos aūt dicim⁹ ex subiectis. qm̄ ē materia vna ꝯtrarioꝝ ꝛ calidi ꝛ frigidi ꝛ aliaꝝ physicaꝝ ꝯtrarietatū Et ex eo ꝙ potentia est actu ens fit et nō separabilis quidē materia est. esse aūt alterū est. Et vna quidē numero si cōtingat coloris calidi ꝛ frigidi Est igit̄ ꝛ corꝑis materia et magni ꝛ parui eadē. manifestū est aūt. Cum em̄ ex aqua aer fiat eadeꝫ materia nō accipiens aliud aliq̄d facta est. sed q̄d erat potētia actu facta est. ꝛ iterū aqua ex aere siliter aliqñ q̄dem in magnitudinē ex paruitate. aliqñ ĩ paruitate ex magnitudine. Siliter igit̄ ꝛ ex multis aer existens in minore fit mole. ꝛ ex minori maior potentia cū sit sic materia vtraq̄ꝫ. Sicut em̄ ex frigido calidū. et ex calido frigidū eadē q̄r erat potētia sic ex calido magis calidum nullo facto in materia calido q̄d nō esset calidū qñ erat minus calidū. Sicut q̄dē nec maioris circulatio et ꝯnexitas. si fiat minoris circuli eadem cū sit. aut alia. in nullo alio factus est ambit⁹ q̄d non esset ambitus. sed rectum. Non em̄ deficiendo minus aut mai⁹ est. Neq̄ꝫ em̄ scintille est accipere aliquā magnitudinē ĩ qua nō est caliditas et albedo inest. Sic igit̄ ꝛ ꝑor calor posteriori. quare ꝛ magnitudo et ꝑuitas sensibilis corꝑis nō accipiente aliquid materia extendit̄. sꝫ q̄r potentia est materia vtrisq̄ꝫ. Itaq̄ꝫ idē est densum et rarū. ꝛ vna materia ipsorum

¶ Hic soluit ꝑmissam rōnem antiquoꝝ. ꝛ ꝑmo repetit eā magis ipsaꝫ explanās. Secūdo soluit eā ibi. Nos aūt Dicit g̊ ꝑmo ꝙ q̄r nō dicimus esse vacuū neq̄ꝫ in corporib⁹ neq̄ꝫ extra. ideo opꝫ soluere q̄ ab aliis inducūtur. q̄r vere ingerūt dubitatōem. ꝛ ꝑmo ex ꝑte motus localis q̄ nō erit nisi sit raritas ꝛ densitas q̄ intelligebāt fieri ꝑ vacuū. vel oportebit dicere ꝙ ad motum cuiuslibet corꝑis ipm celū sursum ferat̄ vel aliq̄ pars eius q̄d vocat turbatione celi. Secūdo ex ꝑte generatōis ꝛ corruptōis. scꝫ ꝙ semp eq̄lis aqua fieret ex aere nisi esꝫ ꝯdensatio ꝛ rarefactio q̄ nō sunt sine vacuo. Et statim repetit hoc q̄d dcm̄ est de motu locali. q̄r hoc veruꝫ nisi intelligat̄ motus fieri circulariter. q̄r tūc nō opꝫtet ꝙ vno moto totū vniuersum turbet̄. Sed q̄r nos videmus multos motus fieri ꝺm rectū. ideo adhuc stat rō Tūc ibi. Nos aūt. Phs soluit ꝑmissam rōnem. ꝛ intendit ꝓbare ꝙ nō opꝫ vacuū esse ad saluādū rarefactōem ꝛ ꝯdensatōnem corpoꝝ. Et ad ꝓbatōem illius ꝑmittit q̄ttuor ex quib⁹ soluere intēdit rōnem antiquoꝝ. q̄ quattuor supponūtur ĩ naturali ph̄ia Primū est. ꝙ eadē est materia ꝯtrarioꝝ. q̄r ꝯtraria hñt fieri circa idē subiectū. sed subiectū est materia ꝯtrarioꝝ g̊ ꝛc̄. Secūdū est. ꝙ illud q̄d est in actu fit ex illo q̄d est in potētia sine alicui⁹ extrinseci additōe. q̄r naturale ē ipsis reb⁹ ꝙ mutent̄ de potentia ad actū ab agente. sine hoc ꝙ aliq̄d ꝯiūgat̄ potētie. sicut d̄r secūdo de aīa ꝙ nō opꝫ q̄rere mediū inter actū ꝛ potentiā. Terciū est ꝙ materia nō est separabilis a ꝯtrariis. q̄ ꝓpositio intelligit̄ ꝺm suppositionē simplicē. sic scꝫ ꝙ materia non separat̄ ab om̄i ꝯtrario. licꝫ bene separet̄ ab vno ꝯtrarioꝝ. qñ scꝫ stat sub altero. Quartū est. ꝙ materia q̄ qñq̄ꝫ est sub vno ꝯtrario et qñq̄ꝫ sub alio nō est alia ꝛ alia. sꝫ vna ꝛ eadeꝫ numero sub diuersis ꝯtrariis Ex istis vlterius ibi. Est igit̄. Ostēdit ꝓpositū in hūc modū. illud q̄d attribuit̄ materie non dꝫ attribui vacuo. sed mutari a denso in rarū ꝑ rarefactionē. ꝛ a raro in densuꝫ ꝑ ꝯdensatōem est a materia. ergo nō est a vacuo. Maior est nota. q̄r materia nō est vacuū Minor ꝑꝫ. q̄r ex hoc ꝙ materia existēs sub densitate hꝫ naturalē potentiā ad raritatē fit rarefactio in materia. q̄r ꝑus dictū est in vna suppōne ꝙ aliq̄d mouet̄ de potentia ad actū sine alicui⁹ extrinseci additōe. cum g̊ materia existens sub densitate sit in naturali potentia ad raritatē et ecōtra. ꝑt materia moueri ad raritatē a dēsitate ꝛ ecōuerso absq̄ꝫ vacuo exteriori Tūc ibi. Sicut em̄. Aresto. manifestat idem ꝑ exempla silia in generatōe alteratōe ꝛ q̄ꝫtitate. In generatōne. q̄r aliquid ꝑt transmutari de vna forma ad aliā. sicut qñ aer transmutat̄ in aquā. sed ꝑ talē transmutatōem fit ꝯdensatio ipsius aeris absq̄ꝫ vacuo. g̊ ꝯdensatio fit sine vacuo. ꝛ si ecōtra aq̄ mutet̄ in aerē. tūc fit rarefactio absq̄ꝫ vacuo. q̄r opꝫ aquā rarefieri si dꝫ generari aer ex aqua. Sed illa ꝯtingūt ex hoc ꝙ aliq̄d ꝑus in potētia existēs ducit̄ ad illā formā ad quā fuit in potētia. Scd̄o ꝓbat ꝑ sile in alteratōe. q̄r materia existens in potentia ad frigidū mutat̄ ad frigidū ex calido ex natura ipsius materie. q̄r materia est in potentia ad frigidum Tercio ponit aliud exemplū circa q̄ꝫtitatē. q̄r aliq̄ circūferentia maioris circuli ꝑt fieri minor. ꝛ econtra absq̄ꝫ extrinseci additōe. sꝫ ex hoc solū ꝙ talis circūferētia min⁹ curua fit magis curua. vl' ex magis curua fit min⁹ curua g̊ ꝑt aliq̄d recipe maiorē vel minorē quātitatē sine vacuo extrinseco. sed solū ex hoc ꝙ materia q̄ ꝑus erat in potentia ad magnū ꝛ ꝑuū trāsmutat̄ de vno in alteruꝫ. ꝛ ideo rarū ꝛ densum nō fit ꝑ additōem ꝑtiū subintrātiū vel ꝑ subtractōeꝫ earūdē. sed ꝑ h̄ ꝙ vna est materia rari ꝛ dēsi

¶ Est autem densum quidem graue. rarum aūt leue. Amplius sicut circuli circulatio ꝯducta in min⁹ aliud nō accipit ꝯcauū. sed q̄d erat

ꝯductū est. Sic ⁊ ignis qđcūq; aliq̄s accipiat om̄e est calidū. sic ⁊ om̄e conductiõe ⁊ distẽtiõe eiusdeꝫ materie. Duo em̄ sunt ab vtroq; denso et raro. Graue em̄ ⁊ durum densa videnť esse. ⁊ et ecõtrario rara leue ⁊ molle. Dissonat autem graue ⁊ durū in plūbo ⁊ ferro. Ex dictis igiť manifestū est ꝙ nec discretuꝫ est vacuū. nec simpliciter. nec in raro. nec potentia. nisi aliq̄s velit penit⁹ vocare vacuū cãm illi⁹ qđ ferť. Sic aūt q̄ grauis est aut leuis materia que huiusmodi erit vacuū. Densum em̄ ⁊ rarū sm hãc cõtrarietatẽ motus actiua sunt. sm durū ⁊ molle passionis ⁊ nõ passionis receptiua. ⁊ non loco mutatõis. sed alteratõis magis. Et de vacuo q̄dem qũo est ⁊ qũo nõ est determinatū sit h̄ mõ

¶ Hic manifestat ꝓpositū ꝑ effect⁹ rari ⁊ densi q᷑ ex drn̄tia raritatis ⁊ densitatis seq̄tur drn̄tia aliaꝝ q̄litatū scꝫ grauis ⁊ leuis duri ⁊ mollis. Dicit g̊ ꝙ ad raritatẽ seq̄tur leuitas. ⁊ ad densitatẽ grauitas. q̄re effect⁹ rari ẽ mouere sursum. ⁊ effectus densi ẽ mouere deorsum. sꝫ mouere sursum ⁊ deorsum non veniunt ex vacuo. sed ex cõditione materie. q᷑ em̄ densum hꝫ multum de materia. g̊ mouet deorsum. sed rarū hꝫ parum de materia. g̊ mouet sursum. Et ex hoc ꝯcludit ꝙ male dicūt illi q̇ dicūt ꝙ cõdensatio ⁊ rarefactio sint cã vacui. ⁊ vlteri⁹ mot⁹ localis. q᷑ maior q̄ttitas accepta sm grauitatẽ ⁊ leuitatẽ est cã mot⁹ localꝭ q̄ oriunť ex natura materie. ⁊ nõ ex vacuo.

Tūc ibi Ex dictis Cõcludit ṗncipale ꝓpositū ⁊ dicit manifestū esse ex dictis ꝙ nõ sit vacuū aliqđ spaciū separatū neq; simplr̄ est extra corpus existens. neq; existẽs in raro sm aliq̄ foramina vacua. neq; etiã existẽs in potentia in corꝑe raro sm illos qui nõ ponebant vacuū qđ est in corꝑib; separatū a pleno. Et sic nullo mõ est vacuū. nisi aliq̄s velit penit⁹ vocare vacuū materiã. q̄ quodãmõ est cã grauitatis ⁊ leuitatis. ⁊ sic est cã motus. q᷑ densuꝫ et rarū sunt cã motus sm ꝯtrarietatẽ grauis ⁊ leuis. sed sm ꝯtrarietatẽ duri ⁊ mollis sunt cã passibilis ⁊ impassibilis vt dcm̄ est. sed hoc nõ ꝑtinet ad loci mutatiõem. sꝫ magis ad alteratõem. Et sic ꝯcludit determinatū eẽ de vacuo qũo sit ⁊ qũo nõ sit

Dr̄. Utrꝫ sit possibile vacuū esse. Dõm ꝙ dupliciter dr̄ aliq̇d possibile vel impossibile. vno mõ absolute. qđ scꝫ p̄t vel nõ p̄t fieri ꝑ quãcūq; potentiã et sic nõ videť impossibile vacuū esse. q᷑ sicut de⁹ ꝯseruat effectiue corpora inferiora ꝑ superiora. ita possꝫ ꝯseruare corpora inferiora ꝑ seip̄m sine medijs corꝑib;. q᷑ deus nõ alligauit potẽtiã suã causis secūdis. Alio mõ dr̄ aliq̇d possibile vel impossibile suꝑposito hoc statu quẽ nūc habꝫ vniuersum. Et tūc dõm est ꝙ impossibile est vacuū esse. Patꝫ ṗmo. q᷑ hic status vniuersi quẽ deus ordinauit nõ posset ꝯseruari existẽte vacuo. qđ sic pꝫ. q᷑ corpora q̄ sunt in vniuerso ex q̇b; ꝯstituiť vniuersum cõseruanť ꝑ hoc ꝙ vnū tangit alterū. q᷑ ꝑ talẽ ꝯtactū vnum corpus ꝯseruat aliud sibi ꝓpinquū. sed posito vacuo corꝑa nõ haberẽt ꝓpinquitatẽ sm tactū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s virt⁹ ꝯseruatiua nõ posset deferri ad inferiora corpora ꝑ media. Un̄ pꝫ ꝙ vacuū eẽ est oĩno ꝯtra intentõem nature vl'is. q̄ intẽdit cõseruare totū vniuersum. qđ ꝯseruari nõ possꝫ si vacuū essꝫ. Secūdo repugnat vacuū esse ex ꝑte nature ꝑticularis. q᷑ natura ꝑticularis suo naturali appetitu appetit sui ꝯseruationẽ. sꝫ ille appetit⁹ totaliter frustrareť posito vacuo. q᷑ natura ꝑticularis ꝯseruari nõ posset nisi ꝑ influẽtiã celesteꝫ q̄ ꝑ vacuū nõ deferť. Tercio pꝫ idẽ ex multis expimẽtis q᷑ nature ꝑticulares mouenť ꝯtra naturã ꝓpriã. ⁊ seip̄as naturaliter corrūpūt vt euitẽt vacuū. sicut pꝫ de liquore ascẽdente in vase si nõ ꝑmittať introitus aeris. Et rõ illius est. scꝫ q̄re nature ꝑticulares moueNť ꝯtra naturã ꝓpriam ⁊ corrūpūt se. q᷑ maior ẽ inclinatio vniuscui⁹q; rei ꝑticularis ad ꝯseruãdū totū q̄ ꝑtẽ. sicut pꝫ in mẽbris hominis. q᷑ naturalr̄ ⁊ sine deliberatõe si hõ timeat lesioneꝫ capitis ꝯtraponit manuꝫ. q᷑ ex lesione capitis totus hõ corrūpereť. ⁊ ex ꝯsequenti q̄libet ꝑs. Sic in ꝓposito. q᷑ ex positõe vacui totū vniuersum corrūpereť. ideo q̄libet natura ꝑticularis plus appetit seip̄am corrūpi q̄ totū vniuersum perire. ⁊ hoc ideo. q᷑ ꝑ corruptiõem totius ꝑtes manere nõ pñt. q̄uis bene ecõtra. ⁊ ideo pars magis appetit ꝯseruatõem toti⁹. cū ex toto depẽdeat esse ei⁹ sed eẽ est qđ omnia appetūt.

Ar̄. De vacuo est sciã. g̊ vacuū est. Tenet ꝯn̄a. q᷑ de subiecto ṗsuꝑponiť q᷑ est. i. ꝙ habeat esse vel ꝙ nõ habeat esse ꝓhibitū. Dõm ꝙ duplr̄ de aliquo est scia sicut de subiecto. vno° simplr̄ ⁊ ꝓprie. q᷑ scꝫ hꝫ aliquas passiones sibi ꝯueniẽtes q̄ demõstrãtur de ipso per ṗncipia ei⁹. ⁊ de quo ẽ sic scia. hoc est vel hꝫ eẽ nõ ꝓhibitū. Et rõ illi⁹ est. q᷑ tale hꝫ aliq̄s passiones reales. g̊ realiter est. ⁊ similiter hꝫ realia ṗncipia. Alio mõ de aliq̄ est scia improprie ⁊ sm q̇d. q᷑ scꝫ nõ est. ⁊ sic de vacuo est scia. ⁊ de q̊ est sic scia hoc nõ oportꝫ esse. q᷑ sufficit de tali scibili cognoscere quid nominis

Ar̄. Motus localis est. g̊ vacuuꝫ est. Tenet ꝯn̄a q᷑ qđ moueť vel moueť in vacuū. ⁊ sic habeť ꝓpositū. vl' in plenū. ⁊ sic erūt duo corꝑa in eodẽ loco. qđ est impossibile

Dõm ꝙ moueť in plenū. nõ tamẽ sequiť ꝙ duo corꝑa sint simul. eo ꝙ hoc plenū corp⁹ est cedens. i. recedens. q᷑ recedit aduenĩẽte alio corꝑe ¶ Et si dicať. g̊ seq̄tur ꝙ celū mouereť ex tali motu. q᷑ hoc corp⁹ facit aliud cedere. et hoc iterū aliud. vsq; ad celū. Dõm ꝙ nõ oꝑtet talem cessionẽ tãtū ꝓtendere. q᷑ corp⁹ cedens facit etiam ꝓximū corpus aliquãtulū cedere. ⁊ statim fit ꝯdẽsatio illoꝝ corpoꝝ. sic ꝙ illa cessio vlterius nõ ꝓcedit. Cui⁹ exẽplū est in cessione aque ꝑ aduentū alteri⁹ corꝑis. q̄ fit sm aliq̄s ꝑtes aque. nõ tñ sm om̄es.

Ar̄. Cõdensatio est. g̊ vacuū est. Tenet ꝯn̄tia. q᷑ oꝑtꝫ ṗus esse aliq̄s ꝑtes vacui q̄ repleNť ꝑ ꝯdensatiõem

Dõm ꝙ nõ est nccĩe ꝯdensatõem fieri ꝑ ꝑtes vacui. sed fit ꝑ alteratõem corꝑis qđ ꝯdensať. ex hoc em̄ ꝙ vnū corp⁹ mouet alterū motu locali. sicut fit in cessiõe corporū. hoc corp⁹ alterať ad densitatẽ. ex hoc ꝙ aliud corpus aduenit sibi. ⁊ ꝑ talẽ ꝯdensatõem alterať. Unde pꝫ ꝙ rarefactio ⁊ ꝯdẽsatio nõ sunt mot⁹ ad q̄ttitatẽ ṗncipaliter sed ad q̄litatẽ. q᷑ raritas ⁊ ꝯdẽsatio sunt de tercia specie q̄litatis. tñ ex ꝯseq̄ẽti ad talẽ motū sequiť maior vl' minor q̄ttitas. ⁊ ideo bene dicit Aresto. in textu ꝙ rarefactio fiat ex hoc ꝙ aliq̇d duciť de potentia ad actum.

Ar. Rarefactio facit partes distare a centro. ergo inter ptes et centrũ erit vacuũ. Dõm q ptes i rarefactione distare a centro pt intelligi dupliciter. vno mõ qz sumptr separant a centro. et sic est falsum. qz ptes etiã manent circa centrũ. Alio mõ pt intelligi q ptes separentur a centro qz extendũtur ad maiorẽ qntitatẽ. et sic est verũ qz extremitates corporis plus distant a centro. sicut patz in aqua buliẽte. qz in tali aqua extremitates plus distãt a fundo olle. eo q aqua ebulit. et tñ inter ollam et aquã nõ est vacuũ. sed est aqua magis rarefacta. et p ꝯsequens extensa a fundo olle bulientis.

Ar. Qñ duo corpa dura se tangũt. tũc pñt statim separari anteq̃ subintret aer. ergo tũc erit vacuũ. Dõm q vel corpa tãgentia se sunt ãbo dura. sicut lignũ et lapis. et sic nõ tangunt se sine medio. qz aer mediat inter ista corpora dura. Et hoc pbat Aresto. p silr in secũdo de aĩa. qz sicut corpa dura in aqua nõ tangũt se sine aqua media. ita etiã corpora dura in aere nõ tangũt se sine aere medio. q̃uis in aere hoc nõ appareat sensibiliter. Vel ambo corpora sunt mollia. vel vnũ durum et aliud molle. et tũc tãgunt se sine medio. videmus em̃ tũc q vnũ nõ separat ab alio nisi p tẽpus. vt si quis velit asserẽ quadratũ leuare de aqua fm oẽs angulos simul. tũc sequeret aqua asserem donec aer subintrare posset.

Ar. Vacuũ esse probat p experimẽtũ. ergo vacuum est. Añs patz. qz si aliqđ vas habeat duo foramina. et vnũ obstruat. vel ergo exibit aqua vel nõ. sed nõ pt dici aquã nõ exire. qz aqua naturaliter mouet deorsũ. ergo opꝫ dicere q exibit et tũc seqtur vacuũ esse. Dõm q aqua nõ exibit nisi subintret aer. et q̃uis aqua fm naturã ꝓpriã moueat deorsum et descendat. nõ tñ descendit fm naturã cõem quã habet ad alia corpa fm quã nõ pmittit vacuũ. Et silr pt dici. si poneret vas plenũ liquore in frigore. tũc em̃ ꝓpter frigus ꝯdensat liquor et fit minor. et tñ nõ pt ibi aer intrare. Dõm q illo casu posito necessario vas frangit. qz oportz necessario aerẽ subintrare. Et ideo videmꝰ fortissima vasa plena aque in frigore hyemis frãgi et corrumpi

Onsequẽs aũt dictis est aggredi de tẽpore. pmũ autẽ bene se hꝫ opponere de ipso et per extraneas rõnes vtrũq̃ eorum que sunt est aut nõ entiũ. postea que natura ipsius. sꝫ sit tempus vel nõ. et si est que sit natura eius

Q quidẽ igitur omnino nõ sit. aut vix. aut obscure ex his aliquis vtiq̃ ꝯcipiet. Hoc quidem em̃ ipsius factũ est et nõ est. Illud ꝟo futurum et nõdũ est. Ex his aũt et infinitũ et semp accep tum tẽpus componitur. Ex his autem que nõ sũt ꝯpositum. impossibile esse videt participare aliquãdo substantiã. Adhuc aũt omnis diuisibilis siquidẽ est. necesse est cum est. aut omnes aut quasdã partes esse. Tẽporis aũt alie facte. alie future sunt. Et autẽ nihil cũ sit diuisibile ipsum aũt nũc nõ est pars. Mensurat em̃ pars et ꝯponi oportet totũ ex partibꝰ. Tẽpus autẽ nõ videt ꝯponi ex nũc.

¶ Iste est tractatus tercíꝰ quarti libri physicorum. in quo postq̃ determinauit de loco et vacuo. ꝯnter determinat de tpe. Et rõ ordinis est. qz sicut se hñt locus et vacuũ ad mobile. ita se hꝫ tẽpus ad motũ. qz locus fm veritatẽ et vacuũ fm opinionẽ antiquorum sunt mensure mobilis. sicut tẽpus est mensura motus. qz mobile est aliquid pmanẽs sicut locus. motus aũt est successiuus sicut tẽpus. sꝫ mensura et mensuratũ debẽt esse ꝯformia. sicut ergo mobile pcedit motũ sicut accñs. ita mensura mobilis sꝫ locus pcedit mensurã motus sꝫ tẽpus. Determinãdo igit de tpe pmo dt de quo est intentio et quo ordine pcedendũ sit. secũdo ꝓsequit ꝓpositũ ibi. Q quidem igit. Dicit ergo pmo q ꝯsequens est ad predicta aggredi de tẽpore in q̃ designat difficultatẽ ꝯsideratõnis. Et sicut de pmissis ita et de tpe pmo oportet opponendo pcedere p rõnes extraneas .i. ab alijs positas vel sophisticas. vtrum

¶ Hic Arestoteles prosequitur de tempore. pmo opponendo. Secũdo determinando veritatem. ibi Accipiendum autem. Circa primũ duo facit. Primo opponendo inquirit an tẽpꝰ sit. Secũdo quid sit ibi. Quid autem est tempus. Circa pmũ pmo ponit duas rõnes. ad ostendendũ tempus nõ esse. Prima est. oẽ totũ compositũ ex his q̃ impossibile est esse nõ est. sed tẽpus est cõpositum ex pterito et futuro que impossibile est esse. ergo tẽpus nõ est. Dicit in rõne. totũ ꝯpositũ. ad denotãdum q aliqua tota sunt q̃ nõ habẽt partes. et tñ sunt. qz illa non sunt tota integralia. Unde nõ valet argumentũ. illud nõ est cuiꝰ ptes nõ sunt. qz substantie separate sunt q̃ tñ nõ habent ptes. Secũda rõ stat in hoc. necesse est cuiusli bet diuisibilis partes esse. sed nulla pars tpis est. ergo tẽpus nõ est. Maior pbat ex definitõe ꝯtinui. qz ꝯtinuũ est cuius ptes copulant ad aliquẽ terminũ cõem. et sic hꝫ ptes. Minor patz. qz nihil habemus de tpe nisi nũc. sꝫ nũc nõ est pars integralis tpis. q̃uis bene sit pars formalis

Notandũ q phs hic nõ soluit istas duas rõnes. qz ex definitõne tpis faciliter earum patent solutões. Potest tñ prima rõ tripliciter solui. Primo q duplices sunt partes tpis. quedam subiectiue. quales sunt psens pteritũ et futurũ. et ille partes nõ sunt. vt pbatum est. Alie sunt partes integrales sicut annus mensis hora. et tales sunt. et ex illis ꝯponitur tempus. Secũdo dõm q licꝫ partes tpis successiue fm se non sint. sunt tamen in ꝯbinatione psentis nũc. sicut pteritum et futurũ sunt in anno qui dicitur esse ꝓpter presens nũc qđ ꝯtinuat partes anni ad inuicem. Tercio dicendũ est q duplex est totũ. quoddã est totũ pmanẽs qđ habet ptes pmanentes. sicut homo domus etc. et ibi opꝫ ptes esse simul et pmanentes. sicut ad existentiã hoĩs requiritur q caput pectus et pedes sint. Aliud est totũ successiuũ. et in illo sufficit q ptes sint fm successionẽ. sicut ad hoc q rhenus sit ante Coloniã sufficit q vna pars nũc sit ibi postea alia. sic est de tpe. Similiter soluit secunda rõ. qz q̃uis tempus nõ habeat partes pmanẽtes, hꝫ tñ ptes successiuas. qđ sufficit in toto successiuo

Amplius aūt ipm̄ nunc ꝙ videt̄ determinare p̄teritū ⁊ futurū vtrū vnū ⁊ idem semꝑ ꝑmanet aut aliud ⁊ aliud non facile est scire. Si q̇dem em̄ nūc semꝑ alterū ⁊ alter. ⁊ nullo aūt eoꝝ que sunt in tꝑe alia ⁊ alia pars simul est. que nō ꝯtineat. alia vero ꝯtineat̄. sicut minus tp̄s sub pluri ipm̄ nūc qḋ nō est ꝑus. aut fuit necesse est corrūpi aliq̄n ⁊ ipsa q̇dē nūc simul ad inuicem nō erūt. Corruptū autē esse necesse est ꝑus. In eodē q̇dē igit̄ corruptū esse impossibile est. propter hoc qḋ tūc est in alio aūt nūc corrūpi ꝑus nūc ꝯtingit. Sic em̄ impossibile est se habere ad inuicē ipsa nūc. sic em̄ impossibile habita eē in inuicē ipsa nūc. vt pūctū cū pūcto. Si q̇dem igit̄ in qḋ ꝯsequēter est non corrūpit̄ sed in alio In medijs nūc que sunt infinita simul erit. hoc aūt impossibile est Atuero neqꝫ nunc semꝑ manere idē possibile est. Nulli9 em̄ diuisibilis finiti vnus terminus tm̄ est. nec si in vno sit cōtinuū. nec si plura. ipm̄ aūt nūc terminus est. ⁊ tempus est accipe finitū. Ampli9 si simul est ꝓm tempus. ⁊ nec ꝑus nec posterius in eodem esse ⁊ in ipo nūc est. simul sunt q̄ in annū sꝫ millesimū his que sunt hodie. ⁊ nec ꝑus nec posterius nihil aliud alio. De his quidem igitur q̄ insunt ipsi tot opposita sint

¶ Hic inq̇rit vtrū sit idez nūc in toto tꝑe. Et circa hoc tria facit. ꝑmo mouet q̄stionē. Scḋo obijcit ad vnā ꝑtē. ibi. Si q̇dem em̄. Tercio ad alteram. ibi. Atuero neqꝫ. Dicit g̊ ꝑmo ꝙ nō est facile scire vtrū nūc qḋ videtur distinguere inter p̄teritū ⁊ futurū semꝑ maneat idē in toto tꝑe. an sit aliud ⁊ aliud. Tūc ibi. Si q̇dē em̄. Ostēdit ꝙ nō sit aliud ⁊ aliud nunc tali rōne. Due ꝑtes tꝑis nō p̄nt simul esse nisi vna ꝯtineat aliā. q̄re due hore non sunt simul. q2 vna nō ꝯtinet aliā. sꝫ hora ⁊ dies sꝫ simul. q2 dies ꝯtinet horā. sed vnū nūc nō ꝯtinet aliud. q2 vnū indiuisibile nō ꝯtinet aliud indiuisibile. q2 cōtinens erit maius ꝯtento. mō vnū indiuisibile non est maius alio. g̊ nō ꝯtinet ipm̄. Si igit̄ in tꝑe sint duo nūc ⁊ non possint esse simul. tūc necesse est vnū corrūpi altero adueniēte. q2 ali's essent simul: sed hoc est impossibile. ergo non est nisi vnū nūc Minor ꝓbat̄. q2 vel corrūperet̄ in seipso vel in alio nūc. Non in seipso. q2 nihil corrūpit̄ dum est. Nec p̄t corrūpi in alio. scꝫ in posteriori nūc. q2 inter hoc nunc ⁊ sequens est tēpus mediū. sicut probat̄ sexto huius. Sic igitur inter quelibet duo nūc sunt infinita nūc. si ergo prius nūc corrūpat̄ in aliquo posteriori nūc. sequit̄ ꝙ ante sit illud nūc cū omibꝫ alijs nūc intermedijs. qḋ est impossibile vt dictū est. ergo impossibile est esse aliud ⁊ aliud nūc

Tūc ibi Atuero neqꝫ. Ostendit ꝙ nō possit esse vnū et idem nūc duabꝫ ratōnibꝫ. Prima stat in hoc. cuiuslibet ꝯtinui finiti sunt adminus duo termini. scꝫ initians ⁊ terminans. sed est dare finitū tēpus. ergo hoc tēpus habebit duos terminos. sed nūc est terminus tꝑis. ergo in illo tꝑe erūt ad minus duo nūc. ⁊ ꝑ ꝯsequēs plura nūc in tꝑe. Maior ꝓbat̄ ex siłitudine ad lineā que est ꝯtinua sicut tēpus. q2 sicut linea finita habet duo pūcta terminantia. ita ⁊ tēpus finitū habebit duo nūc termināria Tūc ibi. Amplius si simul. tāgit secūdā rōnem que stat in hoc si esset tm̄ vnū nūc in toto tꝑe. tūc illa que sunt facta ante mille annos possint dici nūc facta. sed hoc est falsū. igitur illud ex quo sequit̄. Ultimo epilogādo ꝯcludit tot esse opposita de ipsis nūc que sunt in tꝑe

Quid aūt est tēpus. ⁊ que ipius natura siłiter ⁊ ex traditis manifestū est. ⁊ de quibꝫ attingim9 aduenientes ꝑus Quidā em̄ toti9 q̇dē motū dicūt. alij aūt ipam spherā Quāuis circulatōis ⁊ ꝑs tēpus q̇dam est. Circulatio aūt nō est. pars em̄ circulationis est q̄ accipit̄. sed nō circulatio. Ampli9 aūt si plures essent celi. siłiter esset tēp9 cuiuslibet ipsoꝝ mot9. Quare multa tꝑa simul.

¶ Inquisito an tēpus sit cuius occasione etiaꝫ q̄situ fuit an sit idem nūc. ꝯsequēter inquirit disputatiue q̇d sit tēpus. Et ꝑmo improbat positiōes alioꝝ. Secūdo inq̇rit q̄uo se habeat ad motum qui tꝑi ꝓpinquissimus videtur. ibi. Quoniā aūt. Circa ꝑmum ꝑmo ponit opiniones. Secūdo improbat eas ibi. Quāuis circulatōis. Dicit igit̄ ꝑ°. ꝙ quid sit tēpus nō est manifestū ex his q̄ dicta sꝫ ab āntiq̄s. q2 nō habebāt oēs āntiq̄ vnā opinionē de tꝑe. q2 aliqui dicebāt tēpus esse motū celi vel circulatōnem. alij dicebant tēpus esse spherā celestem Consequenter ibi Quāuis circulatōis. improbat dictas opiniones Et ꝑmā improbat duabꝫ rōnibꝫ. Prima stat in hoc. illa nō sꝫ eadē que habent diuersas ꝯditōes. sed tēpus ⁊ circulatio habent diuersas ꝯditōes. ergo ⁊c̄. Minor ꝓbat̄. q2 q̄libet pars tꝑis est tēpus. sed nō quelibet ꝑs circulatōis est circulatio. q2 ꝑs motus circularis nō est motus circularis. Secūda rō stat in hoc. si tēpus esset circulatio sequeret̄ ꝙ plura tꝑa essent simul. sed hoc est incōueniēs. ergo illud ex quo sequit̄. Sequela pꝫ. q2 multe circulatōes. id est multi motus circulares multoꝝ mobiliū sꝫ simul

Totius autē sphera visa est q̇dem dicentibꝫ esse tēpus. q2 in tꝑe oīa sunt et in totius sphera Est aūt stultius qḋ dicit̄. q̄ꝫ ⁊ qḋ est de hoc impossibilia considerare

¶ Hic philosophus excludit secūdam opinionem

et dr ꝙ q̇busdã visum est spherã celestẽ eẽ tp̄s tali ratõe In vltima sphera sunt oĩa. ʒ in tp̄e sunt oĩa. g̊ tp̄s ẽ vltima spera. quasi sic argueret. q̄ hñt easdẽ ꝯditões sunt eadẽ. ʒ sic est de tp̄e ꝛ vltima sphera. g̊ sunt eadẽ. Sʒ dr Aresto. ꝙ ista opinio sit ita stulta. ꝙ nõ oporteat aliqua impossibilia circa ip̄am ꝯsiderare. qꝛ manifeste peccat penes tres fallacias. Primo est ibi fallacia eq̇uocatõis qꝛ eq̇uocatꝰ eẽ. idifferẽter eñ aliq̇d ẽ in vltima spheraꝛ in tp̄e. qꝛ in vltima sphera sunt oĩa sicut ꝯtẽta in ꝯtinẽte. ʒ aliq̇d est in tp̄e sicut mẽsuratũ in mẽsura. qꝛ oĩa sunt mẽsurata tp̄e saltẽ corp̄alia. ꝛ illa q̄ hñt ꝯtinuã successionez Scd̃o est ibi fallacia acc̃ntis. qꝛ arguitꝰ ex puris affirmatiuis in scd̃a figura. Tercio est ibi fallacia ꝯñtis. qꝛ virtualiter sic arguitꝰ. si aliq̇d ẽ tp̄s in ip̄o sunt oĩa. g̊ si in aliquo sunt oĩa ip̄m est tp̄s Et iõ dr phus ꝙ ista opinio sit magis stulta q̄̃ꝙ oporteat ꝯsiderare impossibilia que ad ip̄am ꝯsequuntꝰ. qꝛ manifestũ ẽ ꝙ oẽs p̄tes sphere sint simul. nõ aũt temporis

Qm̃ aũt videtꝰ maxime motꝰ eẽ ꝛ mutatio q̄dam tp̄s hoc ꝯsideratum ẽ. Uniuscuiusqꝫ q̇dẽ igitꝰ mutatio ꝛ motꝰ in ip̄o mutato p̄ alteratõez et augmẽtatõem ẽ solũ. aut vbi fortasse ẽ ipsum qd̃ mouetꝰ ꝛ trãsmutans. Tempus aũt simil'r et vbiqꝫ ꝛ apud oĩa est Amplius aũt mutatio q̇dem oĩs velocior aut tardior est. tp̄s aũt nõ est. Tardũ aũt ꝛ velox tp̄e determinantꝰ. velox q̇dẽ qd̃ in pauco multũ mouetꝰ. tardũ aũt qd̃ in multo paucũ. Tempꝰ aũt nõ determinatꝰ tp̄e neqꝫ q̊ quantũ aliq̇d est. neqꝫ quo quale. Et q̇dẽ igitur nõ est motus manifestũ ẽ. Nihil aũt differt nobis dicere in p̄ñti motũ aut mutatõem Atuero neqꝫ sine motu tp̄s ẽ. Cũ eñ nihil ip̄i mutamur ẽm intelligentiã. aut latẽ trãsmutãtes. nõ videtꝰ nobis fieri tp̄s. sicut neqꝫ q̄ in sardo fabulantꝰ dormire apud heroes. cũ exp̄giscuntꝰ. Copulant eñ nũc p̄mũ posteriori nunc. ꝛ vnũ faciunt remouẽtes ꝓpter insensibilitatẽ medium. Tangit itaqꝫ si nõ eẽt mediũ nunc. ʒ idẽ ꝛ vnũ nõ eẽt tp̄s Sic ꝛ qm̃ latet alterũ eẽ. nõ videtꝰ mediũ eẽ tp̄s. Si igitꝰ nõ opinari eẽ tp̄s tũc accidit nobis cũ nõ diffinimus. nec vnã mutatõem ʒ in vno indiuisibili videtꝰ aĩa manere. Cũ aũt sentimus ꝛ determinamus. tunc dicimus fieri tẽpus manifestũ ꝙ nõ ẽ sine motu neqꝫ mutatiõe tẽpus. Et igitꝰ neqꝫ motꝰ neqꝫ sine motu tempus est. manifestum est.

Hic (qꝛ Aresto. dixit ꝙ motꝰ nõ sit tp̄s) vult inq̇rere quõ se habeat tp̄s ad motũ. Et circa hoc p̄mo ponit duas rõnes ꝙ tp̄s nõ ẽ motus. Deinde ostendit ꝙ tp̄s est sp̄ cũ motu. ibi Atuero neqꝫ. Prima rõ stat in hoc. motus celi ẽ in mobili vel vbi ẽ mobile. ꝛ iõ est determinatus ad mobile. vel ad locũ vbi ẽ mobile. ʒ tp̄s est vbiqꝫ ꝛ apud oẽs. g̊ tp̄s nõ ẽ motus. Et addit phus illam disiunctiuã ꝓpter motũ localẽ. qꝛ motus localis accipitꝰ dupl'r. vnoꝰ q̄̃tũ ad illã formã q̄ terminat motũ. s. vbi q̄ est in ip̄o mobili. ꝛ tũc etiã motus localis est in ip̄o mobili. qꝛ vbi ẽ in ip̄o qd̃ mouetꝰ. Alioꝰ accipitꝰ motus localis q̄̃tũ ad illud a quo denoĩatur. qꝛ denominatꝰ a loco. et sic motus localis nõ est in mobili. sed vbi ẽ mobile. qꝛ locus nõ est in eo qd̃ mouetꝰ ẽm locũ. ʒ in locãte. Scd̃a rõ tangitꝰ ibi (Amplius aũt) Et est. oĩs motꝰ ẽ velox aut tardus. ꝛ sic drñe motus sunt velox ꝛ tardũ. ʒ iste drñe nõ p̄ñt ꝯuenire tp̄i. g̊ tp̄s nõ ẽ motus. Minor ꝓbatꝰ. qꝛ velox ꝛ tardum mẽsurantur tempore. sed tempus non mensuratur tempore. ergo tp̄s non p̄t dici velox ꝛ tardũ. ꝛ sic alie sunt drñe siue ꝯditões ip̄ius tp̄is ꝛ motus. g̊ nõ sunt idẽ. Et qꝛ ꝓposuerat ꝙ mutatio sit tarda aut velox nõ facta mentõe de motu. ideo subiũgit ꝙ quãtũ ad p̄ñs nõ differt dicere motũ aut mutatõem. ʒ in q̇nto ostendetꝰ eorũ drã. Tunc ibi Atuero neqꝫ. probat ꝙ tp̄s nõ sit sine motu. ꝛ hoc sic. qꝛ si hoĩes nõ mutarentur. aut ẽm corpus aut ẽm animam. aut si mutarentur et lateat eos mutatio. tũc nõ apparet fieri tp̄s. Ex quo p̄t sic argui. qñ p̄cipimus motũ seu mutatõem. tũc p̄cipimus tp̄s. ergo tp̄s est aliq̇d motus ꝛ fit simul' cũ motu. Añs ꝓbatꝰ p̄ vnũ exemplũ de illis q̄ dormiebãt apd̃ sardos. qꝛ tales exp̄gefacti copulabant nunc in quo incipiebant dormire ad hoc nunc in quo exp̄gefacti fuerunt. g̊ in dormitõe qñ nõ p̄cipiebant motũ etiã nõ p̄cipiebãt tp̄s. g̊ tp̄s fit cũ motu. Uñ ꝯcludit Aresto. ꝙ tp̄s q̄̃uis nõ sit motus. nõ tñ est sine motu. Et circa hoc exemplũ dr sanctus Thomas ꝙ in sardo q̄ ẽ ciuitas Asie dicuntꝰ hoĩes fabulose dormire apud heroes. i. apud deos. quia aĩas bonorũ ꝛ magnorũ heroes vocabant. ꝛ q̄̃si deos vt herculis bachi ꝛ siliũ. p̄ incantatões eñ aliquas aliqui insensibiles reddebantꝰ quos dicebãt dormire apud heroes. qꝛ excitati q̄dã miracula se vidisse dicebant ꝛ futura q̄dã p̄nũciabant. Tales aũt redeũtes nõ p̄cipiebant tp̄s qd̃ p̄terierat dũ ip̄i sic absorpti erãt ꝓpter causam in ꝓbatõne añtis assignatam

Accipiendũ aũt qm̃ querimus q̇d sit tempꝰ hinc incipientibꝰ q̇d motus ẽ. Simul' eñ motũ sentimus ꝛ tp̄s. Et nãqꝫ si sint tenebre. ꝛ nihil p̄ corpus patiamur motꝰ aũt aliq̇s in aĩa fit subito sil' videtꝰ fieri qd̃dã tp̄s. Atuero ꝛ cũ tp̄s videtur fieri aliq̇d. sil' ꝛ motus aliq̇s fieri videtur Quare aut motus aliquid est tempus. Qm̃ aũt nõ est motus. necesse est motꝰ aliq̇d esse ip̄m

Postq̄̃ phus disputatiue inq̇siuit de tp̄e. hic incipit determinare veritatẽ. Et primo facit hoc. scd̃o mouet quasdã dubitatões circa veritatem determiatã ꝛ soluit

eas ibi. Dignũ aũt. Et determinãdo de tp̄e veritatem ꝑmo ostēdit qd sit tp̄s. Circa qḋ ꝑmo inuestigat ꝑticu las definitōis tp̄is. scḋo ꝯcludit definitōem. Circa pri mum ꝑmo inuestigat hanc ꝑticulã ꝙ tp̄s est aliqd mo tus. Et p̄t ad ꝓbandũ istã ꝑticulã sic sumi rō. quicqd ē cũ omi motu hoc hʒ ordinē ad motũ tãq̄ȝ ad aliqd ipi⁹ motus. ſʒ tp̄s est cũ oī motu. ḡ tp̄s hʒ ordinē ad motuȝ tãq̄ȝ aliqd ipi⁹ mot⁹. Maior pȝ. q2 si nō haberet tp̄s or dinē ad motũ tũc nō posset dari cã quare eēt cũ oī motu. Minor ē ꝓbat. q2 nō ꝑcipiendo motũ aliquē ſm cogni tōnem vel imaginatōnem. nec etiã motũ alteratōis cor poꝝ tunc nō ꝑcipimus tp̄s. Et ecōtra. si fiat aliqs mo tus in aīa ſm cognitōem vel ſm motũ corꝑalem statim ꝑcipimus tp̄s. ḡ seq̄tur ꝙ tp̄s sit cũ quolibet motu. q2 ꝑcipitur ꝑcipiendo quelibet motum.

Dũ. Utꝝ oīs motus aīe mensuret̄ tp̄e. Dōm ꝙ aīa rōnalis p̄t capi duplr̄. vno° ſm potentiã intellectiuã ⁊ volitiuã. ⁊ sic motus aīe nō mensurant̄ tp̄e q2 p̄t aīa habere oꝑatōnes in instanti. Alio° accipitur aīa rōnalis ſm potentias inferiores. ſ. sensitiuã ⁊ vegeta tiuã. ⁊ tunc motus aīe mēsurant̄ tp̄e. ⁊ sic dr̄ hic Aresto. ꝙ qñ in aīa ꝑcipim⁹ successionē cognitionũ imaginatio num ⁊ affectionũ. tunc ꝑcipimus tp̄s Est tñ veꝝ ꝙ oꝑa tio intellectiua in nobis est successiua ꝓpter fantasmata q̄bus vtit̄ in sua intellectōne. vt pȝ tercio de aīa

Ar. Si tp̄s eēt cũ oī motu. ḡ essent plura tp̄a siḿ. q2 tp̄s est passio motus. ḡ debet distingui ad distinctōem motus Dōm ꝙ duplr̄ p̄t eē tp̄s cũ mo tu. vno mō sic ꝙ tp̄s sit passio ⁊ accñs motus ⁊ sic est so lum cũ motu ꝑmi mobilis. q2 illius motus tp̄s ē passio et hʒ tp̄s vnitatē numeralē a tali motu. Alio mō tp̄s est cum motu sicut mensura cũ mensurato. ⁊ sic tp̄s est cuȝ quolibet motu. q2 cuiuslibet motus tp̄s est mēsura Unñ pȝ ꝙ nō oportet plura tp̄a eē siḿ. q2 nō sunt plures ꝑmi motus. est tñ veꝝ ꝙ ꝑcipiēdo quēcũq̄ȝ motũ virtualiter etiã ꝑcipitur motus ꝑmi mobilis ⁊ tp̄s. q2 cã ꝑcipitur virtualiter in suo effectu. sed motus istoꝝ inferioꝝ sunt effectus ꝑmi motus. ergo in istoꝝ inferioꝝ motibus ꝑ cipitur motus ꝑmi mobilis

Qm̄ aũt qḋ mouet̄. mouet̄ ex quodã in qḋ dam ⁊ omis magnitudo continua sequitur ma gnitudinem motus. ꝓpter id em̄ ꝙ magnitudo continua est. ⁊ motus continuus erit. Quantũ em̄ motus est. tantũ et tp̄s videt̄ fieri Prius aũt ⁊ posterius in loco ꝑmum sunt. Hec autȝ positōne sunt determinata. Qm̄ aũt in magni tudine ꝑmũ ⁊ vltimũ ē. necesse est in motu ꝑus et posterius eē ꝓportionabiliter hijs. que sunt ibi Atuero ⁊ in tp̄e est prius ⁊ posterius ꝓpter id quod seq̄tur semꝑ alteꝝ ipoꝝ. Est autem ꝑus ⁊ posterius ipoꝝ in motu. qḋ eq̄dem ens motus est. tñ eē ipius alteꝝ ē. ⁊ nō ē motus

Hic ꝯñr inuestigat scḋam ꝑticulã positã in definitōe tp̄is. supposito em̄ ꝙ tp̄s sit aliquid mot⁹. i. ꝯñs ip̄m. iō hic oñdit ſm qd sequatur ip̄m. q2 ꝯseq̄tur motũ ſm ꝙ in motu inuenit̄ ꝑus ⁊ posterius. Et ad hoc ostenden dum ꝑmittit tria q̄ ꝓbat. Primũ est. ꝙ ꝯtinuitas est in motu tp̄e ⁊ magnitudine. Scḋm. ꝙ etiã in tp̄e ⁊ motu ē ꝑus ⁊ posterius. Terciũ. ꝙ ꝑus ⁊ posterius tp̄is sunt sunt cũ ꝑori ⁊ posteriori motus. Circa ꝑmũ ꝑmo ostē dit ꝙ ꝯtinuitas est in motu ex magnitudine ⁊ in tp̄e ex motu. ⁊ hoc sic ꝓbat. q2 ꝯtinuitas reꝑitur in motu. q2 ē de quodã in qḋdã. sicut in motu locali ꝯtinuitas inueni tur. q2 est de vno loco in aliũ locũ. ⁊ q2 talis motus est in magnitudine q̄ est ꝯtinua. ḡ motus est ꝯtinuus. Et q2 q̄ntus est motus saltē ꝑmus tantũ videtur fieri tempus iō oportȝ tp̄s habere suã ꝯtinuitatē a motu. Tũc ꝓbat ꝙ ꝑus ⁊ posteri⁹ in motu sunt ex magnitudine ⁊ in tp̄e ex motu. qḋ sic pȝ. q2 in illo reꝑitur ꝑmo ꝑus ⁊ posteri⁹ in quo reꝑitur ꝑmũ positio. q2 positio in ꝯtinuo dr̄ ordi nem partiũ in ꝯtinuo. ⁊ ex hoc seq̄t̄ in ꝯtinuo ꝑus ⁊ po sterius. ſʒ in magnitudine reꝑitur ꝑmo positio in ꝯtinuo q2 illa est q̄ntitas ꝑ se. in motu ãt nō reꝑit̄ ꝑmo positio in continuo. ergo sequitur ꝙ prius ⁊ posterius in mo tu ⁊ temꝑe sunt ex ꝑori ⁊ posteriori in magnitudine.

Tũc ibi. Est ãt. Ostēdit quō ꝑus ⁊ posteri⁹ se hñt ad motũ dicēs. ꝙ ꝑus ⁊ posteri⁹ ipoꝝ. ſ. tp̄is ⁊ motus q̄ntũ ad id qḋ est. motus est. ſʒ tñ ſm rōem ẽ alteꝝ a mo tu ⁊ nō ē mot⁹. q2 de rōe mot⁹ ē ꝙ sit act⁹ exñtis in po tentia. ſʒ ꝙ in motu sit ꝑus ⁊ posteri⁹ hoc ꝯtingit motu ex ordine ꝑtiũ magnitudinis. Sic igit̄ ꝑus ⁊ posteri⁹ sunt idem subiecto cũ motu. sed differunt ratōne.

Ar. Tēp⁹ ē q̄ntitas ꝯtinua ꝑ se. ḡ nō hʒ ꝯtinuita tē ab alio. ſʒ a suo termīo cōi Dōȝ ꝙ duplex est ꝯtinuitas. q̄dã est intrinseca ⁊ formalis. ⁊ illã hʒ tp̄s a nunc. sicut q̄libȝ q̄ntitas ꝯtinua a suo termino cōi. ⁊ ab illa ꝯtinuitate hʒ quãtitas ꝯtinua suã spēm ⁊ naturam. In signũ cuius terminus cōis ponit̄ in definitōe q̄ntita tis ꝯtinue vt denotet̄ ꝙ terminus cōis sit suba forma lis ꝯtinui. Alia est ꝯtinuitas extrinseca ⁊ materialis. ſ. ſm materiã in qua ⁊ illã ꝯtinuitatē hʒ tp̄s a motu. ⁊ mo tus a magnitudine. Et hoc ē qḋ alij sic dicũt. ꝙ tp̄s ha bet suã ꝯtinuitatē per se. i. formaliter a suo termino cōi ſʒ nō hʒ eã a se. i. efficiēter ⁊ materialiter a suo termino cōi.

Et qñ q̄rit̄. quō se hñt ꝑus ⁊ posterius tp̄is ad mo tum. Dōm ꝙ ꝑus ⁊ posterius tp̄is sunt sꝑ siḿ cũ ꝑo ri ⁊ posteriori in motu. ⁊ ꝑus ⁊ posteri⁹ mot⁹ non dñs ſm eē a ꝑori ⁊ posteriori tp̄is. sed solũ rōne Et qñ ar guitur. ꝑus ⁊ posterius motus sunt motus. ⁊ ꝑus ⁊ po sterius tp̄is sunt tp̄s. sed tp̄s ⁊ motus nō sunt idē. ḡ nec ꝑus ⁊ posterius in vtroq̄ȝ. Dōm ꝙ duplex est idētitas q̄dã est essentialis ſm ꝙ illa dicunt̄ eadē q̄ sunt eiusdem essentie ⁊ definitōnis. ⁊ sic ꝑus ⁊ posterius tp̄is nō sunt ꝑus ⁊ posterius mot⁹. Alia est idētitas numeralis ſm ꝙ idem dicunt̄ accñs ⁊ subiectũ. vel mensura ⁊ mensu ratũ. ⁊ sic tp̄s ⁊ motus sunt idē Sub ista tñ dñia. q2 tp̄s est idē cũ ꝑori ⁊ posteriori motus ꝑmi mobilis sicut ac cidens ⁊ subiectũ. ⁊ ē idē cum ꝑori ⁊ posteriori aliorum motuũ. sicut mensura est eadē cum mensurato.

Atuero ⁊ tempus cognoscimus cum defini mus motum ſm prius et posterius determinã

tes. ꝛ tunc dicimus fieri tempus. quãdo in motu prius ꝛ posterius sensu percipimus.

Hic ostendit ꝙ tp̃s sequat̃ motũ rõne p̃oris ꝛ posterioris Et hoc sic ꝓbat. qꝛ ſm illud tp̃s ꝯsequitur motũ quo cognito in motu cognoscitur tp̃s. sed cognito p̃ori et posteriori in motu cognoscimus ꝛ distinguimus tp̃s ergo tp̃s ꝯsequitur motũ ratõne p̃oris ꝛ posterioris.

Circa qđ sciendũ est ꝙ in motu sunt duo. vnũ ẽ substantia motus. i. forma ſm quã est motus. sicut in motu calefactõnis substantia siue essentia mot⁹ ẽ calor. Aliud est successio ſm p̃us ꝛ posterius sicut in motu calefactionis successiue acq̃ritur ꝑfectior calor. Uult ğ Aresto. ꝙ tp̃s nõ ꝯseq̃tur motũ. grã sue substantie. qꝛ sic mot⁹ hꝫ qnandã indiuisibilitatẽ ꝛ tp̃s est quoddã successiuũ sed ꝯseq̃tur motum ſm successionẽ que ẽ in motu. qꝛ sic tempus hꝫ mensurare motum. ꝛ mot⁹ ẽ mẽsurabil̃ tp̃e.

Determinam⁹ aũt in accipiendo aliud ꝛ aliđ ip̃m. ꝛ mediũ ipoꝝ alteꝝ. Cum em̃ altera extrema mediĳ intelligim⁹. ꝛ duo dicat aĩa ip̃a. nunc hoc q̃dem p̃us. illud vero posterius. tũc ꝛ hoc dicimus esse tempus. Determiatũ em̃ ip̃o nũc tempus esse videtur ꝛ supponatur. Quãdo q̃dem igitur tanq̃ꝫ ip̃m vnum nunc sentimus. et non sic sicut p̃us ꝛ posterius in motu. aut vt idẽ q̃dem prioris aut posterioris alicuius. nõ videtur tempus fieri nullum qꝛ neq̃ꝫ motus. Cum aũt p̃us ꝛ posterius est. tunc dicimus tempus Hoc em̃ est tempus numerus motus ſm p̃us et posterius. Non ergo motus tempus est. sed ſm quod numerũ habet motus. Signum est aũt. plus quidem em̃ ꝛ minus iudicamus numero. Motum aũt plurem et minorem tempore. numerus itaq̃ꝫ quidem tempus est. Qm̃ ãt numerus est dupl'r ꝛ nanq̃ꝫ quod numeratur et numerabile numerũ dicimus et quo numeramus. tempus autẽ est quod numeratur. ꝛ non quo numeramus. Est autẽ alterum quo numeramus. ꝛ quod numeratur.

Hic inuestigat terciam particulã. ꝛ qꝛ iam dictum ẽ. ꝙ tempus est aliquid motus. nunc vult ostendere quid ip̃ius motus sit tempus. Et vult ꝙ tp̃s est numer⁹ motus. qđ ꝓbat rõne. signo. ꝛ distinctõe. Rõne sic. qꝛ ſm h' tempus est aliquid motus ſm quod determinamus eẽ tempus. sed numerando p̃us ꝛ posterius in motu accipimus ꝛ determinamus tempus. ergo tempus est numerus motus ſm p̃us ꝛ posterius. Maior ptꝫ. qꝛ vnũ quodq̃ꝫ est illud quod cognoscit̃ cognoscẽdo ip̃m sicut definitio. vt aĩal rõnale est idem qđ homo. qꝛ cognoscit̃ cognoscendo hominẽ. Minor ptꝫ. qꝛ accñs ꝑcipitur ad ꝑceptõnem subiecti in quo est. cũ ergo tempus sit in motu p̃mi mobilis subiectiue ſm ꝙ in ip̃o distinguim⁹ prius ꝛ posterius ꝛ accipimus aliquod mediũ. ergo tẽpus ꝑcipimus ꝑcipiendo motum ſm successionẽ ꝛ numeruꝫ partiũ. Et ꝑ ꝯsequens tp̃s est numerus motus ſm prius ꝛ posterius. qꝛ tũc ꝑcipimus tempus cũ numeram⁹ p̃us et posterius in motu. quare manifestũ est ꝙ tẽpus nõ sit motus. sed seq̃tur motũ ſm ꝙ numerat̃. quare est numerus motus. Scđo ꝓbat hoc a signo ꝛ stat in h' illud quo aliq̃d iudicamus esse maius vel minus. hoc ẽ numerus eius. sed motũ iudicamus maiorẽ vel minorẽ tp̃e. ğ tempus est numerus motus. Maior pꝫ. qꝛ hoc ẽ numerus quo numeramus aliq̃d. Minor ptꝫ ꝑ experientiam. qꝛ motus vnius hore est maior motu medie hore.

Tercio manifestat qđ dictũ est ꝑ distinctõem numeri qꝛ numerus accipit̃ dupl'r. vno° ꝓ numero quo numeramus absolute. vt vnũ duo. ꝛ sic tp̃s nõ est numer⁹ Alio mõ ꝓ numero numerato. i. applicato rebꝫ numeratꝫ quo mõ id quod numerat̃ actu vel qđ est numerabile đr numerus. Et sic tp̃s est numerus. qꝛ numerus p̃oris ꝛ posterioris in motu đr tp̃s. vel etiam ip̃a que sunt prius et posterius numerata. Qꝫ aũt tempus p̃mo mõ nõ ẽ numerus patꝫ. qꝛ tunc numerus cuiuslibet rei esset temp⁹ et sic essent plura tempora simul.

Dr. Utrꝫ definitio tp̃is p̃dicta sit bona Đõm ꝙ sic. qꝛ accñs ꝓpriũ hꝫ definiri ꝑ suũ ꝓprium subiectũ sed tp̃s est accñs ꝓprium motus p̃mi mobilis. ergo habet definiri ꝑ ip̃m. Sed dñã est quantũ ad modum definiendi inter accidens ꝯcretũ ꝛ abstractũ. qꝛ accidens in ꝯcreto definitur ꝑ subiectũ positũ loco generꝭ et ꝑ aliquid ꝓprĳ generis positũ loco dñe. sed accidens in abstracto definitur ꝑ subiectũ loco dñe positũ in obliquo. ꝛ ꝑ aliquid ꝓprĳ generis. loco generis positum in recto. vt symitas est curuitas nasi. Et rõ istius diuersitatis sumitur ex duobꝫ. p̃mo ex ſcatõne nominis. qꝛ cõcretum ſcat subiectum habens in se formã. sicut album est idem ꝙ res alba. sed abstractũ ſcat formam absolute et ſcat illud quo subiectũ informat̃ Oportet ergo ꝙ in ꝯcretis subiectũ ponat̃ loco generis sicut p̃ncipalis ꝑs definitõis. qꝛ definitio explicat illud quod ꝑ nomen ſcatur. Alia ratio est. qꝛ accidens in concreto hꝫ modũ substantie. sed in definitõe substãtiaꝝ genus sumitur a materia. ergo definiendo accidens in concreto. debet etiam poni subiectũ quod habet modũ materie. sed accidens in abstracto hꝫ se ꝑ modum accidentis siue forme. ergo debet in eius definitõne loco generis poni illud quod ẽ forma ꝛ accñs Ex q̃bus sic arguit̃. Tempus est accidens in abstracto designatũ cuius ꝯcretũ est tp̃ale. ergo debet definiri ꝑ aliq̃d ꝓprĳ generis positũ in recto qđ est numerus. qꝛ tp̃s est numer⁹. i. mer res numerata. nõ tñ q̃libet. sed motus. Et iõ scđo addit̃ motus. qꝛ mot⁹ est obliquus. ꝛ est subiectũ ip̃ius tp̃is Addit̃ tercio. ſm p̃us ꝛ posterius. qꝛ tp̃s nõ ꝯuenit motui ſm suã subam. id est rõne termini ad quẽ a q̃ hꝫ subam. sꝫ rõne p̃oris ꝛ posterioris. ſm ꝙ in motu est successio. qꝛ tempus mensurat motum ſm successionẽ eius

Ar. Illud qđ nõ est nõ p̃t definiri. sꝫ tp̃s nõ est. ğ ꝛc. Minor pꝫ. qꝛ ꝑtes tp̃is nõ sꝫ ğ tp̃s nõ ẽ

Dõm ꝙ q̄uis ꝑtes integrales tp̄is nõ sint simul ſm actũ. sunt tñ in successione. ⁊ hoc sufficit ad existentiam totius successiui. vt supra dictũ est circa textũ. Et qñ dr. Si tp̄s eẽt tũc esset in ipo nunc. q̄ nihil habemus de tp̄e nisi nunc. ſ; hoc est ĩpossibile. ḡ tp̄s nõ est. Dõm ꝙ tp̄s esse in ipo nũc pt dupl'r intelligi. vno° substãtial'r. ⁊ sic est verũ ꝙ tota sub̃a tp̄is dependet a termino cõi. sc; nunc. sicut sub̃a cuiuslibet ↄtinui dependet ex suo termino cõi ↄtinuante. hoc em̃ est sub̃a alicuius qd̄ ſcat ꝑ ei⁹ definitõem. ſ; qd̄libet ↄtinuũ definit ꝑ suũ terminũ cõez ḡ qd̄libet ↄtinuũ h; suã sub̃am ex termino cõi. Alio mõ integraliter. ita ꝙ nunc sit ꝑs integralis tp̄s. ⁊ tale eẽ nõ h; tp̄s ex ipo nunc. ſ; ex ip̄is ꝑtib; p̄orib; ⁊ posteriorib;. sc; ex p̄terito ⁊ futuro q̄ h̃nt eẽ ꝑ ↄtinuatõez ad p̃ns nũc

Ar. Numerus est quãtitas discreta. ſ; tp̄s est numerus. ḡ tp̄s erit q̄titas discreta. Dõm ꝙ duplex est numerus. q̇dã est numerus quo numeramus absolute. vt vnũ duo tria. ⁊ talis ẽ q̄titas discreta. ſ; tp̄s isto mõ nõ est numerus. Alius est numerus numeratus. i. applicatus alicui ↄtinuo ⁊ partib; eius. ⁊ talis numerus est q̄titas ↄtinua ꝓpter rẽ numeratam. sicut decem mensure panni est qd̄dã ↄtinuũ q̄uis numerus denarius sit quantitas discreta. ⁊ sic tp̄s est numer⁹ Et hoc est quod alij sic dicunt ꝙ duplex est numerus. s. actualis ⁊ potentialis. Numerus actualis est ꝑ actualẽ distinctõem ⁊ discretõem partiũ. sicut numerus decẽ canum. Numerus potentialis est q̇ nõ est ꝑ actualẽ distinctionẽ partiũ. sed ꝑ potentialẽ. sicut bipedale ſcat vnum lignũ ↄtinuũ. qd̄ est possibile diuidi ꝑ duos pedes. ⁊ ḡ solum dr̄ de aliquo habente ↄtinuitatẽ duoꝝ pedũ. Et isto mõ tp̄s est numerus potẽtialis. q̄ in tp̄e est ↄtinuitas ſm ordinẽ ad numeꝝ. i. discretõem partiũ. sicut vnũ tp̄s ↄtinuũ h; in se multas horas dies ⁊ annos. ⁊ tñ ille hore nõ sunt ab inuicẽ actual'r diuise in ordine ad tp̄s. ſ; continue sibi inuicem succedunt.

Ar. Si tp̄s esset numerus numeratus. seq̄retur ꝙ esset idẽ cũ ipo motu. Seq̄la ꝓbat. q̄ p̄us et posterius in motu sunt numerus numerat⁹ Dõm ꝙ mot⁹ ⁊ tp̄s ex alio h̃nt suas sub̃as. q̄ sub̃a motus nõ attendit ſm ordinẽ partiũ motus. ſ; ſm terminũ ad quẽ ẽ mot⁹ q̇ ẽ sub̃a ip̄ius. sed sub̃a tp̄is attendit ſm successionem p̄oris ⁊ posterioris in motu. Nõ sic tñ intelligendo ꝙ p̄us ⁊ posterius motus sint tp̄s. sed sunt subiectũ tp̄is. Accipiunt em̃ p̄us ⁊ posteri⁹ in motu dupl'r. vno° ſm ꝙ sunt ꝑtes ip̄ius motus. i. ſm ꝙ spectant ad motũ et sic sunt subiectũ tp̄is ⁊ nõ tp̄s. Alio modo ſm rõem mensure. ⁊ illo mõ ꝑtinent ad rõem tp̄is

Ar. Tempus etiã est mensura q̇etis. ḡ nõ solum motus Dõm ꝙ tp̄s est mẽsura q̇etis. ꝑ ordinẽ tñ ad motũ. Ex quo em̃ q̇es est p̄uatio motus et p̄uatõ cognoscitur ex suo habitu. ḡ q̇es cognoscit ex ipo motu. Et hoc videmus exemplariter. q̄ sicut ꝑ motum celi ⁊ ꝑ horas sumptas ex motu celi sumit mensura motus istoꝝ inferioꝝ. ita etiã sumit mensura q̇etis istoꝝ inferioꝝ. q̄ dicimus aliq̇d q̇euisse ad tantũ vel tantũ tempus pro quo natum fuit moueri.

Ar. Mobile mensurat tp̄e. ⁊ tñ nõ est motus. igit ⁊c. Dõm ꝙ mobile accipit dupl'r. vno mõ ſm sua p̄ncipia essentialia. ⁊ sic ↄsistit eius esse in indiuisibili. ⁊ ꝑ ↄñs nõ mensurat tp̄e. sed nunc tp̄is. q̄ qd̄ non h; successionẽ tp̄e mensurari nõ pt. Alio° capit mobile ſm p̄ncipia cõplexionalia. ⁊ ſm esse mobilis qd̄ hab; in successione. ⁊ sic mensurat tp̄e. q̄ sic etiã h; successionem Est em̃ manifestũ ꝙ p̄ncipia cõplexionalia in reb; viuentibus tendant in p̄ncipio ad ꝑfectõem ⁊ in fine deficiãt a ꝑfectõne. ḡ in talib; p̄ncipijs est successio mot⁹. Sicut exempli grã. vita aĩalis tendit ad corruptõem ex ↄtinua actõne caloris naturalis in humidũ radicale Et hoc est qd̄ dr̄ Aresto. in textu. ꝙ nunc correspondet mobili sicut tempus motui.

Ar. Est aliq̇s motus q̇ fit ĩ nunc sicut generatio Dõm ꝙ generatio accipit dupl'r. vno° ꝓ instantanea introductõe forme substantialis in materiã et sic nõ dr̄ generatio ꝓprie motus. sed potius mutatio. Alio° accipit generatio ſm ꝙ ↄiungit tali introductõi preuia dispositio materie. ⁊ sic generatio est motus ⁊ nõ fit in instanti sed in tempore

Ar. Tempus est met motus. ḡ non est numerus motus. Añs ꝓbat. q̄ dies est tp̄s. ⁊ tñ est latio solis supra nostrũ hemisperiũ. sed latio est motus. ḡ et dies Dõm q̄ illa p̄dicatio est causalis ⁊ est sensus ꝙ dies causat ſm suã qualitatẽ. s. ex parte luminis. vel etiã ex parte tp̄is ex latione solis sup̄ nostrũ hemisperiu; q̄ dies tam quo ad tp̄s quod materialiter est dies q̄ q̇ ad lumen qd̄ formal'r est dies causat ex latione solis

Ar. Totũ nõ d; definiri ꝑ suas ꝑtes. ſ; p̄us ⁊ posterius sunt ꝑtes tp̄is. ḡ nõ p̄t tp̄s ꝑ ea definiri. Dõm ꝙ in definitõe nõ accipiunt p̄us ⁊ posterius ꝓ p̄ori ⁊ posteriori tp̄is. ſ; ꝓ p̄ori ⁊ posteriori mot⁹. vt sit sensus ꝙ tp̄s est numerus motus. ſm ꝙ in motu inuenitur p̄us ⁊ posterius. Et qñ dr. p̄us ⁊ posterius motus determinant tp̄e. ḡ videt ꝙ definitio sit circularis. Dõm ſm doctorẽ sanctũ. ꝙ p̄us ⁊ posteri⁹ ponũtur in definitõne tp̄is ſm ꝙ causant in motu ex magnitudine. ⁊ nõ ſm ꝙ mensurant ex tp̄e. Et iõ Aresto. sup̄ ostendit ꝙ p̄us ⁊ posteri⁹ p̄us sunt in magnitudine q̄ in motu. ⁊ in motu q̄ in tp̄e. vt hec obiectio excludat.

e T sicut motus semꝑ aliud. sic ⁊ temp⁹ Quod aũt simul omẽ tempus idem est Ipsum em̃ nunc idem est. ⁊ quod quidem erat. Esse aũt ipi alterũ est. Ipsum aũt nunc temp⁹ mensurat ſm quod p̄us et posterius est Ipsum aũt nunc est quidẽ sicut idem. est vero sicut nõ idem. scd̄m quide; em̃ ꝙ in alio ⁊ in alio alterum est. Hoc vero erat ipi nunc. Inquantũ autem quodcunq; ens est ip̄m nunc idem est. Sequitur em̃ sicut dictum est magnitudinẽ motus. Hunc aũt tempus sicut dicimus Et similiter igitur puncto quod fertur quo motum cognoscimus ⁊ p̄us in ipo ⁊ posterius hoc. quã quidem quodcũq; ens idẽ est. Aut em̃ punctũ.

aut linea, aut lapis. aut aliquid aliud huiusmodi est Ratione aũt aliud est. sicut sophiste accipiunt alterũ coruscum in theatro esse. ⁊ coruscũ in foro Et hoc igitur in eo quod alibi ⁊ alibi alterum est. Illud aũt quod fertur sequitur ipm nunc. sicut tempus motum Eo em̃ quod fertur cognoscim⁹ prius ⁊ posterius in motu Scd̃m aũt quod numerabile prius ⁊ posterius ipsum nunc est. Quare ⁊ in his quod quidem ens nũc est idẽ ẽ. pⁱus em̃ ⁊ posterius est. quod in motu Esse autẽ alterum ꝭm em̃ quod numerabile est pⁱus ⁊ posterius ipm nunc est. Et notũ aũt maxime hoc est. Et motus em̃ per id quod mouetur. ⁊ loci mutatio ꝑ id quod fertur. Hoc aliquid em̃ quod fertur Motus aũt nõ Est quidẽ igitur. sicut idem ipm quod nunc dicitur semꝑ. Est aũt sicut nõ idẽ Et nãq₃ est silr qđ fertur

Postq̃ₚ phus ostẽdit qđ sit tp̃s, hic ꝯñr determinat de nunc. ⁊ pⁱmo ostendit. vtrũ sit idẽ nunc in toto tpe vel aliud ⁊ aliud qđ supra in dubitatõe fuit. Scd̃o ex h̃ vlterius assignat rõem eorũ que dicunt̃ de nunc. ibi. Manifestum autem est. Dicit ergo pⁱmo. ꝙ nunc in toto tẽpore est quodãmõ idẽ ⁊ quodãmõ nõ idẽ. q₂ est idem subiecto siue ꝭm rem ⁊ est alterũ rõne. Quod sic ꝓbat. q₂ tp̃s h₃ ꝯtinuitatẽ a motu. s₃ ꝑtes mot⁹ sunt alie ⁊ alie ꝭm rõem. manente etiã vno motu. g̊ etiã ꝑtes tp̃is sunt alie ⁊ alie ꝭm pⁱus ⁊ posterius q̃uis sit vnũ nunc. ꝭm id qđ est. sed rõne est alterũ ⁊ sic ipm nunc mensurat temp⁹ nõ ꝭm ꝙ est idẽ subiecto. sed ꝭm ꝙ rõne est alterũ ⁊ alterũ et pⁱus ⁊ posterius. Tunc ibi. Ipsum aũt. Exponit qđ dixerat. s. ꝙ ipm nunc quodãmõ sp̃ est idẽ ⁊ quodãmõ nõ idẽ. q₂ ꝭm ꝙ ꝯsideratur vt aliud ⁊ aliud ꝭm successionẽ tp̃is ⁊ motus. sic est alterũ ⁊ alterũ. sed ꝭm ꝙ ꝯsideratur in se. ⁊ sic est idẽ. Et g̊ supra dictũ est ꝙ nunc ꝭm esse accipit̃ in decursu tp̃is ⁊ mot⁹. s₃ nunc inq̃tũ ens ẽ idẽ subiecto. Tunc ibi. Seq̃tur em̃. Probat qđ dixerat et pⁱmo ꝙ nunc est idẽ subiecto. s₃ alterũ ⁊ alterũ ratõne. Scd̃o ꝙ ipm nunc mensuret tp̃s ibi. Et notũ ãt. Dicit g̊ pⁱmo ꝙ sicut sup̃ dictũ est motus q̃tũ ad ꝯtinuitatem ⁊ pⁱus ⁊ posterius seq̃tur magnitudinẽ ⁊ tp̃s motum qđ ꝯñr declarat ꝑ imaginatões geometricas. Ex q̃b₉ pt̃ sumi talis rõ. sicut se h₃ mobile ad motũ. ita se h₃ nũc tp̃is ad tp̃s. s₃ est vnũ mobile in toto motu ꝭm rem et aliud ꝭm rõem ⁊ esse. g̊ etiã est vnũ nũc in toto tpe ꝭm rem. ⁊ alterũ ꝭm rõem ⁊ eẽ. Maior p₃. q₂ sicut nũc mẽsurat mobile. s. subam mobilis. ita tp̃s mẽsurat motũ Sic g̊ ꝑ hoc ꝙ mobile aliter ⁊ aliter se h₃ nos cognoscimus motũ. ita ꝑ h̃ ꝙ nunc aliter ⁊ aliter se h₃. cognoscim⁹ tp̃s Et addit Aresto. ꝙ sophiste dicũt hoiem alterũ esse in foro. ⁊ alterũ in theatro. qđ nõ est verũ ꝭm rem. s₃ ꝭm rõnem. ita etiã hic dđm est de nunc tp̃is Et ꝑ hoc soluuntur argumenta pⁱus in ꝯtrariũ mota. q₂ illa ꝓbant ꝙ nõ est idem nunc ꝭm esse. q₂ si sic tunc illa q̃ nũc essent facta essent silr̃ cũ illis q̃ facta sunt añ mille annos. q₂ esset idem nunc simplr̃ ⁊ substantialr̃. Tunc ibi. Et notum ãt. Ostendit vñ habeat nunc ꝙ mensurat tp̃s dicẽs. ꝙ duo sunt de rõne mensure q̃ ꝯueniunt ipi nunc. pⁱmum est ꝙ mensura debet esse aliq̃d maxime notũ. scd̃m ꝙ debet eẽ minimũ. Sic aũt est de nunc tp̃is. q₂ cũ nũc sit pñs ⁊ existens actualr̃ ipm magis cognoscit̃ q̃₃ alie ꝑtes ipi⁹ tẽporis. silr̃ est q̃d minimũ. q₂ est indiuisibile. s₃ oĩa mensurantur minimo quod solum habet conditõnem mensure ⁊ non mensurati.

Du. Utrũ sit idẽ nunc in toto tpe. Dđm ꝙ est idẽ ꝭm subam ⁊ alterũ ꝭm eẽ. qđ ꝓbari pt̃ rõe et silitudine. Rõne sic. q₂ vnius rei est tm̃ vna suba. sed tp̃s est vna res. g̊ habebit tantũ vnã subã q̃uis ꝓpter ꝯtinuũ fluxũ muteẗ ꝭm esse Silitudine sic ꝓbat̃. q₂ sicut in linea suba linee sumit̃ ex puncto. ⁊ suba cuiuslibet cõtinui ex termino cõi. ita etiã suba tp̃is sumit̃ ex suo termino cõi q̃ est nunc. Quare necesse est vnũ nunc eẽ in toto tpe. vt sit vna suba. sicut in vna linea est tm̃ vnũ punctum ꝯtinuans. ⁊ in vna sup̃ficie est tantũ vna linea cõtinuans. ⁊ in vno corꝑe est tm̃ vna sup̃ficies cõtinuans.

Ar. Tempus h₃ suam ꝯtinuitatẽ a motu. vt dicit Aresto. in lr̃a. g̊ male h̃ dr̃ ꝙ illã habeat a suo termino cõi Dđm ꝙ duplex est ꝯtinuitas. q̃dam formalis ⁊ intrinseca ⁊ illã h₃ tp̃s sicut ⁊ qđlibet ꝯtinuum a suo termino cõi. Alia est ꝯtinuitas materialis effectiua ⁊ extrinseca ⁊ illam h₃ tp̃s a motu ⁊ motus a magnitudine. Et hoc est qđ dici solet. ꝙ tp̃s h₃ ꝯtinuitatem per se. sed non a se.

Manifestum aũt est. ꝙ nisi tempus sit. ipm nunc non erit. sed q₂ ipsum nunc nõ erit tp̃s nõ erit. simul em̃ sunt. sicut qđ fert̃ et loci mutatio sic ⁊ numerus qui est eius quod fertur. ⁊ qui est loci mutationis Tempus quidẽ em̃ est loci mutationis numerus Ipsum aũt nũc vt quod fert̃ vt vnitas numeri Et cõtinuum iam tempus est ipi nunc. ⁊ diuiditur ꝭm ipm nunc. Sequitur em̃ hoc ad loci mutatõem. ⁊ ad id quod fertur. ⁊ motus em̃ ⁊ loci mutatio vna ẽ ab eo, qđ fertur. q₂ vnum ⁊ non quodcũq₃ ens. Et nãq₃ deficiet sed aut ratõne, Et nãq₃ determinat pⁱorem ⁊ posteriorem motum hoc. Sequitur aũt et hoc quodãmodo ad punctum. Et punctum em̃ continuat longitudinẽ ⁊ determinat. Est em̃ huius quidem pⁱncipium illius autem finis Sed cum sic quidẽ accipiat aliquis tãq₃ duobus vtens vno necesse est stare si pⁱncipiũ ⁊ finis

idem punctū erit. Ipsum aūt nunc propter id quod mouet̄ qđ fert̄ sp̄ alter̄ est Quare tp̄s numerus nō sicut eiusdez puncti quare ⁊ p̄ncipiū et finis. sed sicut vltima eiusdē magis ⁊ nō sicut partes ⁊ propter qđ dictū est. Medio em̄ puncto tanq̄ duob⁹ vtetur. ergo quiescere accidit.

Et adhuc manifestū q̄ nulla ps ip̄m nūc tēporis est. neq̄ diuisio motus. sicut nec puncta linee. linee em̄ due partes vnius sunt. Secūdum q̄dem igitur q̄ est termin⁹ ip̄m nunc. non est tp̄s sed accidit Scđm vero q̄ numerat numerus. Termini q̄dem em̄ illi⁹ solum sunt cui⁹ sunt termini Numerus aūt q̄ est horum equorum decem alibi ⁊ alibi est.

Hic ponit Aresto. rōnes eor̄ q̄ dicunt̄ de nunc. Et sunt tria. Primuz est q̄ tp̄s ⁊ nunc sunt simul. q̄ de tp̄e nihil habemus nisi nunc. ⁊ hoc sic p̄bat. motus nō est sine mobili q̄uis econtra. ḡ mensura motus nō est sine mēsura mobilis. vt p̄z de loci mutatōe ⁊ eius mobili. s̄z tp̄s est mensura motus. ⁊ nunc est mensura mobilis. ḡ non est tp̄s sine nunc. Et đz notāter q̄ motus nō est sine mobili ⁊ nō econtra. q̄ mobile p̄t esse sine motu. ⁊ iđ a siṁli nō potest esse tp̄s sine nunc. quod fuit p̄bandū Tūc ibi Et ꝯtinuū iam. Aresto. ponit alia duo q̄ dicunt̄ de ipso nunc. quor̄ p̄mum est. q̄ tempus diuiditur ⁊ ꝯtinuat̄ p̄ nunc. scđm est q̄ nunc non est pars tp̄is. Primū p̄bat dupl̄r. p̄mo. q̄ sicut se h̄z mobile ad motum. ita nunc ad tempus. sed ꝯtinuitas motus est ex mobili. ergo continuitas temporis est ex nunc Et simil̄r motus diuiditur ad diuisionē mobilis. ergo etiam diuiditur tempus ad diuisionē nunc Scđa ratio sumitur ex parte linee ⁊ puncti. q̄ sicut se habet punctū ad lineam. ita nunc ad tempus. sed punctus continuat ⁊ diuidit lineam. ergo nunc continuat ⁊ diuidit tempus. Circa quod sciendum q̄ punctus in linea accipitur dupl̄r. vno mō s̄m q̄ est in linea in potentia. ⁊ sic continuat lineam. q̄ punctus continuans nō est in linea s̄m actum. Alio modo punctum continuans capitur s̄m q̄ assignatur actu in linea. ⁊ sic diuidit lineam. q̄ ex hoc q̄ actu fit punctum in cōtinuo. sic sumunt̄ plures p̄tes linee. Sil̄r est dđm de nunc tp̄is q̄ nūc tp̄is capit̄ dupl̄r. vno modo s̄m q̄ est potētialiter in tempore. ⁊ sic continuat tempus. Alio modo accipit̄ s̄m q̄ assignatur actu in tempore. ⁊ sic diuidit ip̄m tempus. Est tñ dr̄ña inter punctum ⁊ nunc. q̄ punctuz est quoddam stans ⁊ p̄manens sicut etiam linea. ⁊ ideo possumus idem punctū bis accip̄e. ⁊ vti eo vt duob⁹. sed ipsum nunc nō est stans sicut nec tempus. ideo oportet alterum nunc capi s̄m rōem in quo incepit motus. ⁊ in q̄ terminatur. Unde tempus nō mensurat hoc mō motū q̄ aliquod idem accipiatur vt p̄ncipium vnius ⁊ finis alterius. sicut contingit quandoq̄ in puncto. sed temp⁹ magis mensurat motum accipiendo duo vltima temporis. s. duo nunc. que tamē nō sunt partes ei⁹. q̄ nō p̄cipimus tempus numerando motum p̄ vnum nunc. s̄z magis p̄ duo vt dictū est Tunc ibi. Et adhuc. Assignat rōem illius q̄ nunc nō est p̄s temporis. q̄ sicut se habet momentū vel mutatū esse ad motū. ita nunc se h̄z ad tp̄s sed momentū vel mutatū esse nō est p̄s motus. ḡ nunc nō est pars temporis. Minor p̄z. q̄ momentum est aliquod indiuisibile. sed quelibet p̄s motus est diuisibilis Concludit ergo finaliter q̄ ip̄m nunc s̄m q̄ est terminus nō est tempus. sed accidit ipi sicut terminus terminato sed s̄m q̄ tempus ⁊ nunc numerat alia sic etiam nunc est numerus alior̄ q̄ tp̄is. Cuius rō est. q̄ terminus nō est nisi eius cuius est terminus. sed numerus potest esse diuersor̄. sicut numerus decem equor̄ est etiaz numerus aliar̄ rer̄. sicut in p̄posito nunc est terminus solius tp̄is. sed est numerus tm̄ mobiliū q̄ mouent̄ in tp̄e.

Ar. Indiuisibile nō potest mensurare diuisibile. sed nunc est indiuisibile. ergo nō potest mensurare diuisibile. sc̄z tempus. q̄ mensura ⁊ mensuratū debent p̄portionari. Dđm q̄ est duplex mensuratio. q̄dam est quātitatiuā s̄m quam aliquid mensuratur quātitatiue. ⁊ sic tempus non mensuratur nunc. q̄ mensura quātitatiua debet correspondere mensurato sicut vinuz vasi. Alia est mensuratio notificatiua eo modo quo forma đz mēsurare illud cuius est forma que est mēsura specificans ⁊ s̄m talem mensuratōem ip̄m nunc mensurat tempus. Et hoc p̄z ex p̄batiōe textus. vbi dicitur q̄ magis notum mensurat minus notum quod proprie ē verum de mensuratōne notificatiua.

Q̄ q̄dem igitur tp̄s est numer⁹ motus s̄m p̄us et posteri⁹ nō ꝯtinuū ꝯtinui naq̄ manifestū ē. Minim⁹ aūt numerus q̄ simpl̄r q̄dem dualitas est. Quidā aūt numerus est. q̄ est q̄dez sicut est. aut tanq̄ nō. vt linee minima multitudine q̄dem est due aut vna Magnitudine q̄dem nō est minima. semp̄ em̄ diuiditur oīs linea. quare simil̄r ⁊ tp̄s. Manifestū em̄ q̄dem est s̄m numer̄ vnū aut duo. s̄m vero magnitudinē nō est Manifestū est aūt propter qđ tardū ⁊ velox nō đz. Multū aūt ⁊ paucū ⁊ breue ⁊ longū Secundū em̄ q̄dem q̄ ꝯtinuū est ⁊ longū ⁊ breue. Scđm aūt q̄ numerus multū ⁊ paucū. velox aūt ⁊ tardū non est. Neq̄ em̄ numer⁹ quo nu/

meramus velox ⁊ tardus vllus est

Postꝙ phus definiuit tempus hic ex definitõne data reddit ratõnem eoꝝ que dicuntur de tempore. Et circa hoc quatuor facit ſm ꝙ quatuor dicuntur de tempore. Primũ est ꝙ in tpe inuenitur minimũ. Scðm est ꝙ in tpe inueniunt̃ multũ ⁊ paucũ. breue ⁊ longũ. nõ ãt velox ⁊ tardũ. Tercium est. ꝙ tempus est simplr̃ vnũ numero. ⁊ ſm quid sunt plura tempora. Quartum est ꝙ tempus cognoscitur motu ⁊ ecõtra. Et illa quatuor ꝑ ordinem ꝓbat. dr̃ g̃ pmo ꝙ manifestũ est ex definitõe tpis pus data ꝙ tps est numerus motus ſm pus ⁊ posterius vt supra expositũ est Et iteꝝ manifestũ est ex premissis ꝙ tempus est quoddã ꝯtinuũ. lz nõ habeat continuitatẽ ex eo ꝙ est numerus hz tñ ꝯtinuitatẽ ex eo cuiꝰ est numerus. qr est numerus ꝯtinui. scz motus. nõ tñ est tempus numerus simplr̃. sed numerus numeratus. Ex quo sumitur ratio pmi quod de tempore dr̃. qr tps est numerus. sed in numero reperitur minimum. quia vnitas. ergo etiã in tempore repitur minimũ. Est tñ verum ꝙ quodãmodo in tempore nõ reperit̃ minimũ. qa tempus est continuũ ⁊ ꝯtinuũ est semper diuisibile in infinitum. ⁊ eo modo in tempore nõ reperitur minimum.

Et qñ dr̃ ꝙ ista repugnant ad inuicẽ. Dõm ꝙ tps accipit̃ duplr̃. vno mõ ſm ꝙ hz ordinẽ ad numeꝝ. ⁊ sic repitur minimum in tempore. s. vna hora inter horas. ⁊ vna dies inter dies. Alio mõ accipitur tps ſm se. ⁊ sic in tempore nõ datur minimũ ſm partes integrales. ⁊ ideo vna hora est minima in ratõne hore. sed in ratiõe tpis est diuisibilis in infinitum. Sic similr̃ est in quolibet alio cõtinuo. qr quodlibet ꝯtinuum cõꝑatum ad numerum potest esse minimũ. sicut vnum lignũ ratõe illius quod est vnum sic est minimũ. sed nõ ratõne illius ꝙ est est continuum. Tunc ibi. Manifestũ est aũt. Ponit̃ rõ scði. qr tps est numerus ⁊ etiã est numerus ꝯtinuus Ex hoc g̃. ꝙ est numerus in eo repiunt̃ multũ ⁊ paucũ. qr illa reperiunt̃ in numero. est em̃ aliqs numerus paucus ⁊ aliquis multus. Sed ex eo ꝙ tps est aliqð ꝯtinuum sic in tpe reperiunt̃ longũ ⁊ breue. qr lõgitudo ⁊ breuitas st̃ ꝯditões ꝯtinui. Sed in tpe nõ inuenit̃ velox ⁊ tardũ. cuius ratio est. qr de rõne velocis ⁊ tardi ẽ eẽ numeratum et mensuratũ tpe. qr velox est qð in ꝑuo tpe multũ ꝑtrãsit. ⁊ tardũ est qð in longo tpe paucũ ꝑtrãsit. sed tps nõ est aliqð numeratũ tpe. sed est ipemet numerus

Et idem aũt vbiqꝫ siml' ⁊ pus ⁊ posteriꝰ nõ idem. qr ⁊ mutatio presens q̇dem vna facta aũt et futura altera est. Tempus aũt numerus est. non quo numeramus. sz quod numerat̃ Huic aũt accidit pus ⁊ posterius semꝑ alteꝝ Ipa em̃ nunc semꝑ altera. Est aũt numerꝰ vnus q̇dem et idem q̇ est centum equoꝝ ⁊ q̇ est centum hominũ. Quoꝝ aũt numerus alter est equi ab hominibꝰ. Amplius sicut contingit motũ esse eundem. et vnũ iteꝝ ⁊ iteꝝ. sic ⁊ tempus contingit. vt hyemem aut ver aut autumnum.

Hic ostendit quõ tempus sit idem ⁊ non idem. Et pmo quõ sit idem vel non idem simplr̃. scðo quõ sit idez ſm quid. ibi. Amplius sicut contingit. Dicit ergo primo ꝙ simplr̃ est vnum ⁊ idem tempus vbiqꝫ. id est respectu omniũ. ⁊ hoc sic probat. quia tempus est numerus motus nõ cuiuscunqꝫ. sed pmi motus. sed pmus motꝰ est vnus etiam numero. ⁊ simpliciter. ergo tempus est vnum numero ⁊ simpliciter. Tempus em̃ pmo mensurat motum primi mobilis. ⁊ per illum mensurat om̃es alios motus. Minor patet. quia totus motus celi acceptus ſm suam totalitatem est vnus numero. sicut patet octauo phisicorum. Non em̃ inter duos motus circulares oportet interuenire quietem. vt ibidem dicitur Unde patet ꝙ si tempus diuersificaretur ſm diuersitatem motus ⁊ mobiliũ absolute. tunc nõ esset idem tempus omnium. quia non est vnus motus omniũ. sed diuersificatur ſm diuersas partes eiusdem motus cuius vna est facta ⁊ altera futura. ⁊ sic est aliud tempus preteritum. ⁊ aliud futurum. Non autem sic diuersificaretur tempus ſm diuersitatem partium motus. si tempus esset numerus simpliciter. quia numerus simpliciter est vnus ⁊ idem respectu diuersoꝝ numeratoꝝ. Tunc ibi. Amplius sicut contingit. Ostendit quomõ tempus reiteratur idem ſm quid. Et dicit ꝙ sicut contingit reiterari vnum ⁊ eundem motum. sic contingit reiterari vnum ⁊ idem tempus. quia reiteratur idem motꝰ specie. sed non numero. ⁊ ideo sicut prius hyems aut ver ita et erit.

Queritur Utrum tempus possit idez numero reiterari. Dicenduz ꝙ tempus est reiterabile idem in specie. sed non in numero Et ratio illius est. quia impossibile est aliquod successiuum idem numero redire. etiam per diuinam potentiã. quia implicat contradictõem. cum eius vnitas in sui ratione habeat duratõnis continuitatem. vt patet per sanctum Thomam quotlibeto quarto ar. quinto. sed tempus est aliquod successiuum. ergo non potest idem numero redire. Et ideo ꝗuis deus potest reparare angelum annihilatum eundem in numero. quia est aliquod permanens in sua natura non potest tamẽ reiterare idez tempus numero. nec eundem motum numero. Et ratõ diuersitatis est. quia in ipis rebus successiuis esse reruz consistit in fluxu ⁊ continuitate penes fluxum. deficiente ergo tali continuitate non potest illa res eadem numero reparari.

Non solũ aũt motum tempore metimur sed motu tps propter definiri ad inuicẽ. Tempus q̇dem em̃ determinat motũ cũ sit numerꝰ ipius motus aũt tps. Et dicimus multũ aut paucuz esse tps motu mẽsurãtes. sicut ⁊ in numerabili nũeꝝ. Nuero q̇dẽ eqꝝ multitudinẽ cognosci/

mus. Iterũ aũt vno equo equoꝝ numerũ ipm. similr aũt ⁊ in tempore ⁊ in motu est. Tempore ꝗdem em̃ motum. motu aũt tempus mensura/ mus. Et hoc rationabiliter accidit. Imitatꝛ em̃ magnitudinẽ ꝗdem motus. hunc aũt tem/ pus. eo ꝙ quanta ⁊ continua sunt diuisibilia. Propter quidẽ em̃ magnitudinẽ esse huiusmo di motus hoc sustinet. propter aũt motũ tem/ pus. ⁊ mensuramus magnitudinẽ motu. ⁊ mo/ tum magnitudine. Multã em̃ dicimus eẽ viã si processus multus. Et hũc multũ si via mul/ ta. Sic igitꝛ tempus si motus ⁊ motũ si tps.

Hic ꝯñr ꝓbat quartũ. s. ꝙ sicut motũ cognoscimus tpe. ita ⁊ tps motu duabꝫ ratõibꝫ Quaꝝ pͥma stat in h. tps est numerus. sꝫ numeꝝ cognoscimꝰ ꝑ numerabilia. et numerabilia ꝑ numeꝝ. ḡ cognoscitꝛ tps motu. ⁊ mo/ tus tpe. Minoꝛ pꝫ exemplariter ꝑ numeꝝ equoꝝ ⁊ nu meꝝ miliariũ. qꝛ dr̃ Aresto. ꝙ cognoscimꝰ numeꝝ equo rum ex h ꝙ cognoscimꝰ equũ. opoꝛtꝫ em̃ pͥmo cognosce re vnũ equũ ⁊ postea alteꝝ añꝗ cognoscamꝰ numeꝝ eq̊ rum. Silr etiã cognoscimus numeꝝ miliariũ ex vno mi liari. Scda rõ tangitꝛ ibi. Et hoc rõnabilitꝛ. Et stat in h ꝗcunꝗ ꝯsequuntꝛ seinuicẽ in ꝗtitate. ibi vnũ pt mensu/ rare alteꝝ ⁊ ecõtra. sꝫ tps ⁊ motus ꝯsequuntꝛ seinuicẽ in quãtitate. ḡ vnũ pt mẽsurare alteꝝ ⁊ ecõtra. Maioꝛ pꝫ exẽplariter. qꝛ qñꝗ vinũ mẽsurat amphoꝛã. ⁊ qñꝗ am/ phoꝛa vinũ ꝓpter equalitatẽ ꝗntitatũ. Minoꝛ pꝫ. qꝛ dici mus motũ magnũ qñ tempus est magnũ. ⁊ dicimꝰ tps magnum. quando motus est magnus

Ar. Si dicta essent vera. tunc seqretꝛ ꝙ tps nõ eẽt magis mensura motus ꝗ ecõtra. Dõm ꝙ aliqd mensurat alteꝝ duplr. vnoº ꝑ se ⁊ ex sua ꝓpria na/ tura. ⁊ sic tps mensurat motũ. Alioº aliqd mensurat alteꝝ quo ad nos ⁊ ꝑ accñs ⁊ sic motus mensurat tps. vñ ꝯtingit ꝙ qñꝗ motus ẽ nobis notioꝛ ꝗ tps. sic mẽ/ suramus tps ꝑ motũ quo ad nos. sicut scriptoꝛes qñꝗ noscunt hoꝛas ex actõe scribendi. Et qñ dr̃ Tempꝰ causatꝛ ex motu. ḡ in motu erit pͥoꝛ rõ mẽsurãdi ꝗ i tpe Dõm ꝙ tps ⁊ motus pñt duplr ad inuicẽ cõꝑari. vno mõ in rõne existendi. ⁊ sic motus ꝑcedit tps ⁊ ẽ cã eius Alioº cõparantꝛ ad iuicẽ i rõe mẽsure. ⁊ sic tps ẽ cã motꝰ

q Voniã aũt est tempus metrũ motus ⁊ eius quod est moueri. Mensurat autẽ sic motum in determinando quendã motũ quo mensurabit totum. sicut longitudinẽ cubitus in determinando aliquã magnitudinẽ que me titur totum. Et est motum in tpe esse. mensura ri tempore ⁊ ipm ⁊ esse eius. Simul em̃ ⁊ motũ et esse motus mensurat. ⁊ hoc est ipi in tempore esse mensurari ipius esse Manifestũ ãt ꝙ et aliis hoc est in tempore esse. mensurari esse ipo rum sub tempore In tempore em̃ esse duorum est alteꝝ. vnum ꝗdem esse tunc quãdo tempus est. vnum aũt sicut quedam dicimus. qꝛ in nu/ mero sunt. Hoc aũt significat. aut sicut partem numeri ⁊ passionẽ. ⁊ omnino quod numeri est aliquid. aut quod est ipius numerus. Quo/ niã aũt numerus tempus est. ipm ꝗdem nunc ⁊ pͥus. ⁊ quecũꝗ sunt hmõi. sic in tempore sunt. sicut in numero vnitas ⁊ supfluus ⁊ par. Hec ꝗdem numeri aliquid. illa vero temporis aliqd sunt. Res aũt sicut in numero in tempore sunt Si aũt hoc est. ꝯtinẽtur sub numero. sicut que sunt in loco sub loco. Manifestũ aũt est qm̃ nõ est in tempore esse quãdo tempus est. sicut neꝗ in motu esse neꝗ in loco. quãdo locus est ⁊ mo tus Si em̃ erit quod est in aliquo. sic omẽs res erunt in quolibet ⁊ celum in milio. Quãdo em̃ milium est. est ⁊ celum. Sed hoc quidem acci/ dit. illud aũt necesse est cõsequi. ⁊ ei quod est in tempore esse quodam tempus quãdo ⁊ illud ẽ. et ei quod est in motu esse tunc motum. Quo niam ãt est sicut in numero. in tempore accipie tur ad plus tempus. omĩ eo quod est in tempo re. Unde necesse est omĩa que sunt in tempore contineri sub tempore. sicut alia quecũꝗ in alio sunt. vt que sunt in loco sub loco. Et pati iam aliquid sub tempore. sicut ⁊ cõsueuimus dice re. qꝛ tabefacit tempus ⁊ senescunt oĩa sub tem pore. ⁊ obliuiscitur ꝓpter tempus. sed non di/ dicit. neꝗ nouum factũ est neꝗ bonum. Cor/ ruptõnis em̃ causa per se est tempus. Nume/ ris etem̃ motus est. motus autem distare fa/ cit quo est. Quare manifestũ est. qm̃ ꝗ sem/ per sunt ꝭm ꝙ semꝑ sunt non sunt in tempore. Neꝗ em̃ continentur sub tempore. neꝗ men/

su̅ratur esse eorum sub tempore Signu̅ autem h̅moi. quoniam neq̄ patiuntur nihil a tempore tanq̄ non entia in tempore.

Postq̄ phs determinauit de tpe s̄m se. hic determinat de tpe s̄m cōpatōem ad ea q̄ sunt in tpe. Et circa hoc duo facit. q2 pmo cōpat tps ad ea q̄ sunt in tpe. scd̄o ad ea q̄ sunt in nunc. ibi. Ipsum au̅t nunc. Circa pmum pmo dr̄ q tps est mensura ipius motus. ꝛ eius qd̄ est moueri. p qd̄ dat intelligere duratōem motus. q2 vtru̅q̄ mensurat̄ a tpe. sic au̅t nō est de reb9 alijs q̄ sunt in tpe q2 motus est in tpe tam quo ad subam q̄ quo ad eius duratōem. sed mobile mensurat̄ tpe s̄m q h3 successionē et duratōem. ꝛ nō s̄m subam. Et rō diuersitatis est. q̄a aliq̄d mensurat̄ tpe s̄m q h3 ꝯtinuā successionē. s3 motus s̄m suā subam ꝛ duratōe3 h3 illā successionē. mobile au̅t solu̅ h3 successionē q̄tu̅ ad eius duratōem. ꝛ nō q̄ntum ad eius subam. q2 sube mobilis correspondet nunc tpis ꝛ nō tps. Et occasione illius. q2 dixit q motus et mobile mensurant̄ tpe. ostendit vtꝝ sit idē eē in tpe ꝛ mē surari tpe. Et circa hoc dr̄. q aliq̄d esse in tpe pt̄ intelligi tripl'r. vno° dr̄ aliq̄d esse in tpe. q2 est sil' cu̅ tpe. Alio° aliq̄d dr̄ esse in tpe. q2 est ps vel passio tpis. Tercio mō aliq̄d dr̄ esse in tpe. q2 mensurat̄ tpe. Et declarat istam distinctōem p siītudinē de numero. q2 tp̄s est numer9. sed tripl'r dr̄ aliq̄d esse in numero. pmo. q2 est sil' cu̅ numero. Scd̄o. q2 est pars vel passio numeri. vt par ꝛ impar. Tercio. q2 mensurat̄ numero. Aresto. g̊ excludit duos pmos modos. ꝛ dr̄ q non oportet hoc dici esse in tpe. qd̄ est sil' cu̅ tpe. q2 sic esse in tpe esset idē sicut esse cu̅ aliquo tpe. ꝛ sic seq̄ret̄ q ista eēt admittenda. celu̅ est in grano milij. sed hoc est incōueniēs. Nec etiā valet scd̄s modus. q2 q̄n dicim9 aliq̄d eē in tpe. dicimus eē aliq̄d in alio sicut in mensura extrinseca. s3 subiectu̅ alicuius passiōis nō est mensura extrinseca passionis. Sic g̊ relinquit̄ tercius modus. q esse in tpe est mensurari tpe. ꝛ p hoc soluitur ppōsita questio. q2 sc3 idē sunt mensurari tpe. ꝛ ꝓprie esse in tpe Tunc ibi. Om̄ au̅t tps. Aresto. ōndit q̄ sint illa q̄ nō sunt in tpe. q2 ex hoc q cognoscimus ea q̄ nō sunt in tpe. possumus cognoscere ea q̄ sunt in tēpore Uult g̊ Aresto. q illa q̄ sp sunt nō sunt in tpe. sic sc3 q mensurent̄ tpe. ꝛ hoc ꝓbat ex duab9 ꝯditionib9 q̄ cōueniunt illis q̄ sunt in tpe. Prima est. q ea q̄ sunt in tpe excedunt̄ a tpe. Cuius rōnem ponit. q2 aliq̄d est in tpe sicut numeratu̅ in numero. sed est cōditio numeri q pt̄ sp capi numerus maior omi numerabili. g̊ etiā pt̄ capi tps qd̄ est maius omi eo qd̄ mensurat̄ tpe. Patz etiā p siītudinē ad locu̅. q2 sicut locus sp maior est eis q̄ cōprehēdunt̄ in loco. saltem quo ad corpus ꝯtinens. Ita etiam tps maius ē eo qd̄ includit̄ in tpe. ꝯueniu̅t em̄ in hoc. q tam locus q̄ tps mensurant extrinsece. Scd̄a illoꝝ que sunt in tpe. est ista. q illa q̄ sunt i tpe patiunt̄ aliq̄d in tpe et hoc ꝓbat ex cōi modo loquendi. q2 ꝯsueuimus dicere q longitudo tpis tabefacit. i. putrefacit ꝛ corrumpit et iteꝝ q ꝓpter tps oīa senescunt q̄ sunt in tpe. ꝛ ꝓpt̄ tps accidit obliuio q̄ em̄ de recēti cognouimus in memoria manent. s3 p diuturnitatē tpis elabunt̄ Et ne aliq̄s dicat q etiam ꝑfectiōes attribuunt̄ tpi siue passiones ponit tria ꝯtraria pmissis. ex quo em̄ dixit q obliuiscit̄ ꝓpter tps. subdit q aliq̄s nō addiscit ꝓpter tps Si q̄s em̄ diu viuat ociosus a studio addiscendi non ꝓpter hoc addiscit. q2 ꝓpter tps obliuiscit̄. Et q2 oīa senescunt in tpe. subdit q nō est aliq̄d factu̅ nouu̅ ꝓpter tps. sed magis antiquatur. Et q2 tps tabefacit. seq̄tur q tps nō facit bonu̅. id est integꝝ ꝛ ꝑfectu̅. sed magis tabidu̅ ꝛ corruptu̅. q2 tps p se est cā quare aliqua corru̅punt̄. Cuius rō est. q2 tps est numerus motus. sed motus ex sua natura facit rem distare a sua pmeua dispōne. cu̅ g̊ tps sequat̄ motu̅. etiā tps h3 in se illā ꝯditōem motus. qua sc3 dr̄ aliq̄d remoueri a sua pmeua dispōne ex tpe. Tunc ibi. Quare manifestu̅. Ex illis duab9 ꝯditionib9 ꝯcludit ꝓpositum sc3 q illa q̄ sp sunt nō sunt in tpe. q2 nulla ꝯditio tpis cōuenit eis q̄ sp sunt. nō pma. q2 illud qd̄ sp est nō excedit̄ a tpe. q2 hoc durat in infinitu̅. s3 nihil pt̄ excedere infinitum. Neq̄ scd̄a ꝯditio ꝯuenit eis que sunt semp. q2 hoc quod semp est nō est corruptibile nec disponibile ad corruptōem. q2 tunc nō esset semp.

Ar. Si esse in tpe esset idē qd̄ mēsurari tpe. seq̄ret̄ q ista eēt falsa. de9 est. ꝓbat̄. q2 hoc ꝟbu̅ est. ē pn̄tis tpis. ꝛ tn̄ deus nō mensurat̄ aliquo tpe. Dōm dupl'r. pmo. q aliq̄ exponebant illam ꝓpōnem s̄m pmu̅ modu̅ esse in tpe. dicebant em̄ q ille esset intellectus istius ꝓpōnis. deus est. i. deus est sil' cu̅ tpe nostro. s3 ista expositio nō valet. q2 tunc ista ꝓpō nō esset necessaria. de9 est. sed p accn̄s. q2 q̄nq̄ nō erit tps nostru̅. ꝛ per ꝯn̄s q nunc deus est cu̅ tpe nostro est p accn̄s. Dōm est ergo. scd̄o. q q̄n dr̄ in definitōe verbi. verbu̅ est qd̄ ꝯsignificat tps. ibi tps extendit̄ ad oēm mensuram duratōnis. s. ad eternitatē euiternitatē ꝛ tps nostru̅. Cu̅ g̊ dr̄. deus est. ibi est ꝯsignificat tps qd̄ est mensura eternitatis. s3 cum dr̄. angelus est. est ꝯsignificat tps qd̄ est mensura euiternitatis. Et g̊ q̄nq̄ dicunt̄ aliqua verba absolui a tpe. sc3 nostro. sicut p3 in pmo perihermenias. caplo de verbo.

Ar. Tempus est cā generatōis. q2 multa generantur ex tpe. g̊ tps nō erit cā corruptōis Dō3 q tps p se ꝛ s̄m suā naturā est cā corruptōis. q2 facit rē distare a sua pmeua dispōne. sed p accn̄s ꝛ gr̄a alicuius qd̄ addit̄ ipi tempori. sicut est actus generatōis labor et exercitiu̅. ꝛ sic de alijs. ꝛ isto° tps pt̄ dici cā generatōis.

Ar. Motus est cā generatōis. g̊ rō textus nō est bene assignata Dōm q motus capit̄ dupl'r. vno° s̄m se ꝛ s̄m suā ꝓpriā naturā. ꝛ sic est cā corruptōis q2 de rōne motus est q abijciat terminu̅ a quo. Alio mō accipit̄ motus s̄m q est instrumentu̅ mouentis. ꝛ s̄m q stat sub intentione mouentis. ꝛ sic est cā generatōis inq̄tum. s. ipm mouens intendit p motu̅ aliq̄d ꝓducere, sicut aīa nobilis mouens celu̅ intendit ꝓducere ista inferiora p talem motu̅. ꝛ calefaciens aquā intendit ꝓducere calorē in aqua. S3 hoc nō ꝯuenit motui ex se. q2 s̄m se facit rem distare a sua pmeua dispōne. q2 motus ex sua natura est remotiuus alicuius forme a mobili. quia remouet terminum a quo.

Ar. Celum semp est. ꝛ tn̄ mensurat̄ tempore. ergo contra textu̅. Dōm q celum accipitur dupl'r. vno mō s̄m suam substantiā. ꝛ sic mensurat̄ euo ꝛ nō tempore. q2 semp est. Alio mō accipitur celu̅ s̄m eius motum. ꝛ tunc potest adhuc capi dupl'r. vno modo s̄m totu̅ motum eius. ꝛ sic etiā s̄m Aresto. nō mensuratur tempore. q2 semp est. Alio modo accipitur s̄m eius partiales reuolutōnes. ꝛ tunc non semp est. q2 illa reuolutio q̄ heri fuit hodie nō est. ꝛ sic tempore mensuratur.

Ar. Mensura nõ semꝑ excedit mensuratũ. ꝓbaꝛ. qꝛ eternitas mensurat deuz. Dõm ꝙ eternitas ⁊ deus possunt capi dupl'r. vno mõ ꝭm rem. ⁊ sic vnũ nõ excedit alteꝝ. qꝛ vtrũqꝫ est infinitũ. sed vnum infinitum nõ excedit alteꝝ. Alio mõ accipiunꝛ ꝭm nostꝝ modum ꝯcipiendi. ⁊ tunc etiã eternitas cõcipitur excedere deum sicut mensura mensuratũ. Uel dõm ꝙ dictũ phi habet veritatẽ cũ mensuratũ est finitũ. sed si sit infinitum tunc nõ oportet mensurã excedere mensuratum.

Et si dicaꝛ. locus est mensura. ⁊ tñ nõ excedit locatũ qꝛ est ei equalis Dõm ꝙ ꝗuis locus ꝭm ꝓpriã supficiẽ q̃ tangit locatũ nõ excedat locatũ. tñ excedit ꝭm totũ corpus locãs. q̊ mõ dt Aresto. ꝙ supiꝰ elemẽtũ locat iferiꝰ

Quoniã aũt est tempus mẽsuratõ motꝰ. erit et quietis metrũ ꝭm accñs Omnis eñ quies in tpe Non eñ sicut qd̃ motuz est necesse moueri. sic et quod in tẽpore est Nõ enim motus tempus est. sed numerus motus In numero aũt motum contingit esse et quiescens. Non eñ omne immobile quiescit sed priuatum motu. aptum autem natum moueri. sicut dictum est in prioribus Esse autem in numero est esse quendam numerum rei et mensurari esse ipsius numero in quo est. Quare si in tempore ⁊ sub tempore est Mensurabit aũt tempus qd̃ mouetur et quiescens. ꝭm ꝙ hoc q̃dem motum. illud autem quiescens. Motum eñ ipsorum et quietem mensurabit ꝭm ꝙ quanta quedam. Quare quod mouetur non simpliciter erit mensurabile sub tpe. ꝭm ꝙ quantum aliquid est. sed ꝭm ꝙ motꝰ ipsius quantus Quare quecũqꝫ neqꝫ mouẽtur neqꝫ quiescunt. neqꝫ sunt in tempore In tẽpore eñ eẽ est mensurari tempore Tempus autem motus et quietis mẽsuratio est.

Hic (qꝛ Aresto supra dixit. ꝙ ea que sunt semꝑ non sunt in tempore. ⁊ ea que quiescunt eodem mõ se habẽt. ideo posset aliquis dicere ꝙ q̇escentia inquantum hmõi nõ mensurentur tempe. ad hoc excludendũ) ostendit ꝙ tp̃s etiam est mensura quietis. ⁊ ṗmo ꝓponit intentum. s. ꝙ tempus est mensura motus ṗmo ⁊ ꝓprie. sꝫ etiã tempus est mensura quietis scd̃ario inquãtũ q̇escẽs aptum natum est moueri Deinde excludit argumentũ quo posset videri ꝙ q̇es non mensureꝛ tempore cum dicat definitio temporis. tempus est numerus motus. sꝫ quies nõ est motus. ergo videtur ꝙ quies nõ mensureꝛ tempore. Dicit Aresto. ꝙ tempus est numerus motꝰ et nõ est motus. si aũt esset motus tunc quies nõ posset mensurari tempore cum nõ sit motus. sed qꝛ est numerꝰ motus. ideo pt etiã tp̃s esse numerus q̇etis. qꝛ om̃e q̇escens natum est moueri ꝑ tpe in quo q̇escit Tunc ꝓbat Aresto. ṗncipale ꝓpositũ. s. ꝙ etiã q̇escens mensureꝛ tpe. Et stat rõ in hoc. esse rei mobilis mensuraꝛ tpe. vt pꝫ ex definitõe tpis. sed idẽ est esse rei mobilis ⁊ esse rei q̇escibilis. g̊ etiã esse rei q̇escibilis mensuraꝛ tpe Minor pꝫ. qꝛ habitus ⁊ ṗuatio hñt fieri circa idẽ. sed q̇es ẽ ṗuatio motus. g̊ circa vnũ ⁊ idẽ esse hñt quies ⁊ motꝰ. Uñ ptꝫ ꝙ sicut mobile mensuraꝛ tpe ꝭm eius duratõnem ⁊ nõ subam. sic etiã q̇escens. qꝛ q̇escens est in tpe ⁊ mensuratur tpe. nõ inquantũ est q̇escens. sed inquantũ est mobile. ⁊ ꝓpter hoc ṗmisit ꝙ tp̃s est mensura q̇etis ꝑ accidens. s. rõne motus. ⁊ g̊ q̇es mensuraꝛ tpe. tñ ꝭm. subaz qꝫ ꝭm successionẽ siue duratõem eius. sicut etiam motꝰ. Tunc ibi. Quare q̃cũqꝫ. Inducit q̇dã correlariuz ex ṗmissis Ex quo eñ nihil mensuraꝛ tempe. nisi ꝭm ꝙ moueꝛ ⁊ q̇escit seq̇tur ꝙ q̃cunqꝫ nõ mouenꝛ neqꝫ q̇escũt vt sube separe nõ sunt in tpe qꝛ hoc est eẽ in tpe mensurari tpe. sꝫ tp̃s est mensura motus ⁊ q̇etis. vt pꝫ ex dictꝭ

Manifestũ igitur quoniã neqꝫ quod nõ est omne in tempore erit. vt quecunqꝫ non contingit aliꝛ. sicut dyametron. lateri symetron Omnino eñ si mensura est tempus motus ꝑ se. aliorum autem ꝭm accidens. manifestũ est ꝙ quorum esse mensurat. his omnibꝫ inerit esse ⁊ moueri ⁊ quiescere Quecunqꝫ quidem igitur generabilia ⁊ corruptibilia sunt. ⁊ omnino que aliquãdo quidem sunt. aliquãdo autem non sunt. necesse est in tempore esse. Est eñ quoddã tempus plus quod excellit esse ipsorum. ⁊ mensurat substantiam. Ipsorum autem que nõ sunt. quecunqꝫ continet tempus. alia quidem erant vt Homerus aliquando erat. alia vero erunt in futurorum aliquid vtrũqꝫ continet Et si ad ambo vtraqꝫ. ⁊ erant ⁊ erunt. Quorum autem nõ continet. nequaq̃ꝫ neqꝫ erit. neqꝫ est. neqꝫ erat. Sunt autẽ huiusmodi eorum que non sunt q̃rumcunqꝫ opposita semꝑ sunt vt asymetron eẽ dyametron semper est. ⁊ non erit hoc in tempore. ergo neqꝫ symetron. Unde semper non est. quia contrarium est ei quod semper est. Quorumcũqꝫ aũt nõ sꝑ est ꝯtrariũ. Hec aũt ⁊ pñt esse et nõ esse. ⁊ est generatio ⁊ corruptio ipoꝝ

Hic ostendit ꝙ non oīa nōentia sunt in tempore. Et dr̄ manifestū esse ex ꝑmissis ꝙ neq̄ etiam omne non ens est in tempore. sicut ea que nō contingit aliter eē. vt dyametrū esse cōmensurabilem lateri quadrati. hoc em̄ est impossibile. q2 nunq̄ ꝯtingit esse verum. Circa qđ ꝯsiderādum ꝙ duplicia sunt nō entia. quedam em̄ sunt que impossibile est esse. ꝛ talia non entia nō mensurātur tempore. Cuius ratio est. q2 tp̄s est numerus mot⁹ ꝛ q̇etis. ꝛ iō q̄ mēsurant tp̄e vel sunt mobilia vel quiescibilia. ita ꝙ eis ꝯtingit moueri ꝛ q̇escere quare oīa generabilia ꝛ corruptibilia ꝛ oīa q̄ qñq̄ sunt ꝛ nō sunt. q2 stꝫ in moueri ꝛ q̇escere sunt in tp̄e. q2 qđdā tp̄s ē mai⁹ eis qđ excedit duratōem ipoꝝ Sed q̄ ipossibile ē eē nō sunt mobilia. ḡ nō mensurant tp̄e. Alia sunt nō entia q̄ qñq̄ fuerunt vel erunt. vt adā ꝛ antixp̄s. ꝛ talia nō entia mensurant tp̄e. q2 ꝯtinent a tp̄e p̄terito ꝛ futuro. Sed illa q̄ nullo mō ꝯtinent a tp̄e ita ꝙ neq̄ sunt neq̄ fuerunt neq̄ erunt sicut sunt illa q̄ semꝑ nō sunt vt dyametꝝ eē cōmensurabilē ꝛ eoꝝ opposita sicut dyametrū eē incōmensurabilē lateri nō mensurant tp̄e. Sꝫ q̄ possunt eē ꝛ non eē ꝛ hñt generatōem ꝛ corruptōnem talia mensurantur tp̄e. Vñ pꝫ. ꝙ ea q̄ sunt semꝑ nō mensurant tp̄e ꝛ q̄ impossibile est esse etiā nō mensurant tempore.

Dr̄. Vtꝝ oīm reꝝ tp̄aliū ꝛ motuū sit tp̄s vnū. Dđꝫ ꝙ sic. qđ pꝫ p̄mo autoritate Aresto. in textu dicētis. ꝙ tp̄s simplr̄ est vnū ꝛ ſm q̇d variat ſm ptes tp̄is. Cuius rō est. q2 accñs hꝫ numeꝝ a suo subiecto. ꝛ ab ipo indiuiduat. ſꝫ subiectū tp̄is est vnū numero. scꝫ motus p̄mi mobilis. ḡ etiā tp̄s ē vnum numero. Vñ sicut talis motus variat ſm diuersas reuolutōnes sic scꝫ ꝙ ille reuolutōes distinguunt a seinuicē nūero potentiali. ꝛ tñ totus motus est vnus numero actuali. sicut ptꝫ in octauo huius. ita etiā est de tp̄e. q2 tp̄s est vnū numero. ꝛ tñ diuerse ptes tp̄is correspondētes illis diuersis circulationib⁹ motus sunt diuerse numero. nō actuali. q2 nō hñt distinctōem actualē sed potentialē. eo ꝙ diuisibiles sunt. Et silr̄ p̄t inueniri in quolibet continuo etiā ꝑmanente. q2 manifestū ē. ꝙ lignū decē pedū est vnū numero. ꝛ tñ p̄mus pes in ligno nō est decimus. ſꝫ q̄titas p̄mi pedis distinguit a q̄titate vltimi pedis. nō numero actuali. sed potentiali. q2 p̄t q̄titas p̄mi pedis diuidi a quātitate vltimi pedis.

Ar̄. Si tempus eēt passio motus. ḡ essent plura tp̄a. q2 sunt plures motus Dđm ꝙ tp̄s dupliciter p̄t cōparari ad aliquē motū. vno° sicut accñs ad subiectū. ꝛ sic nō cōꝑatur ad quēlibet motū. q2 sic essent plura tp̄a. ſꝫ solū ad motū p̄mi mobilis. q2 est in illo sicut accñs in subiecto. Cui⁹ rō est. q2 in oīm genere simplicissimū ꝛ p̄mū illius generꝭ est mensura alioꝝ. sicut ptꝫ decimo metaphisice. ſꝫ inter oēs mot⁹. motus p̄mi celi est simplicissimus. q2 ꝑtransit mai⁹ spaciū in minori tp̄e ḡ oportet oēm aliū motū mensurari ꝑ illū motū gr̄a tp̄is qđ est accñs illius motus Alio° cōꝑatur tp̄s ad aliquē motū sicut mensura ad mensuratū. ꝛ sic tp̄s cōꝑatur ad quēlibet motū. q2 cuiuslibet motus tp̄s est mensura.

Ar̄. Oīs mensura dꝫ eē applicata mensurato. sed tp̄s est in p̄mo mobili ḡ nō p̄t eē applicatum motib⁹ istoꝝ inferioꝝ. ꝛ ꝑ ꝯñs nō p̄t mensurare motus istoꝝ inferioꝝ. Maior pꝫ ꝑ silr̄. q2 vasculū nō applicatuꝫ vino nō mensurat vinū Dđm ꝙ tp̄s p̄t alicui duplr̄ applicari. vno° actualr̄ ꝛ ꝑ informatōem. sic ꝙ est forma actualis illi⁹ cui applicat. ꝛ sic tm̄ applicat primo motui. Cui applicat tp̄s duplr̄. vno° vt ꝓpria passio. ꝛ sic applicatur ei ſm suā totalitatē. q2 sic nō excedit nec exceditur ab ipo. vt dictū est. Alio mō applicat tp̄s p̄mo motui. vt mensurans ipsum. ꝛ sic applicatur sibi ſm suas partes. quia sic tempus excedit partes primi motus. Alio modo applicatur tempus alicui virtualiter. ꝛ sic applicatū est omnib⁹ motib⁹. Cuius rō est. q2 motus primi mobilis est cā oīm motuū alioꝝ. cū ḡ q̇libet cā virtualiter sit in suo effectu. ille motus p̄mi mobilis manet virtualiter in motib⁹ oīm alioꝝ scđoꝝ motuū Et si dicatur. si tp̄s sit in aliis motib⁹ a motu p̄mi mobilis solum virtualr̄. ḡ mensurabit tm̄ virtualr̄. Dđm negando cōsequentiā. q2 aliq̇d assistēs alicubi virtualr̄ p̄t illud mēsurare actualiter. Sicut pꝫ exemplariter. q2 si sit aliqua vlna q̄ actualr̄ est in aliquo loco. tūc aliq̇s capiens filum hñs silēm longitudinē vlne. p̄t ꝑ filum mensurare pannū nō p̄nte vlna. q2 in tali filo est vlna virtualr̄. Vñ patꝫ ꝙ p̄mo ꝛ p̄ncipalr̄ tp̄s mensurat motū p̄mi mobilis ſm suas partes. ꝛ deinde ꝑ illū motū mēsurant alii motus. ꝑ hoc scꝫ ꝙ ille motus applicat ad alios motus. q2 mensuramus dies ꝑ horas. ꝛ hore sumunt ſm motū celi. ꝛ ḡ qñ est semimotus celi. tunc sunt duodecim hore. ſꝫ qñ ē totalis motus celi. tunc sunt vigintiquatuor hore. quare oīa per motum celi mēsurantur gr̄a tempis. quod est in motu primi mobilis.

Ar̄. Idem nō p̄t eē accñs alicuius ꝛ mensura ei⁹ extrinseca. sed tp̄s est accñs motus p̄mi mobilis ḡ nō p̄t eē mensura extrinseca eius Dđm ꝙ mot⁹ p̄mi celi p̄t duplr̄ capi. vno° ſm suā totalitatē. ꝛ sic tp̄s ē accñs ꝓpriuꝫ mot⁹ p̄mi mobilis. Alio mō accipit ſm partiales reuolutōes. ꝛ tunc tp̄s nō est accñs illius motus. ſꝫ est mensura eius Ex q̇b⁹ dictis reprobant opiniones alioꝝ. q2 q̇dam accipiebant cām vnitatꝭ tp̄is ex numero. q2 tp̄s ē numerus. ꝛ arguebant sic. est vnus numerus in ordine ad multa numerabilia. ḡ erit vnū tempus in ordine ad multa temporalia. Sed dđm est ꝙ argumentū nō valet. q2 bene ꝓcederet de numero absoluto quo numeramus. q2 ille est vnus. sed nō est veꝝ de numero numerato. q2 numerus numeratus variat ſm res numeratas. sicut dr̄ Aresto. in fine huius tractatus de tp̄e. q2 decem canes ꝛ decem boues numerant eodē numero. sed nō est eadem res numerata. Alii etiā assignabant cām vnitatꝭ tp̄is ex vnitate materie. ꝛ talr̄ assignātes arguebant sic. tp̄s est in reb⁹ corꝑalib⁹. sicut mensura vel accñs ꝛ res corporales ꝯueniunt in materia. ḡ etiaꝫ tp̄s qđ ꝯsequitur corpora gr̄a materie erit vnū. Sꝫ istđ nō valet q2 illa que sunt eadem materia non sunt simplr̄ eadem. q2 sic oīa ista inferiora essent eadem. Alii aūt assignabant vnitatē temporis ex vnitate eternitatis. q2 tp̄s est eternitas participata. sed hoc nō valet. q2 a p̄ncipio effectiuo remoto nō p̄t aliqua res distingui. alias em̄ oīa ista inferiora essent eadē ꝓpter vnitatē p̄mi mobilis.

Ar̄. Mensura ꝛ mensuratū debent esse vnigenia id ē vnius nature ꝛ forme. ſꝫ sunt diuersa mensurabilia. scꝫ mobile quies ꝛ motus. ꝛ silr̄ sunt diuersi ḡ etiā erūt diuersa tp̄a Dđm ꝙ mēsura ꝛ mēsuratū p̄nt capi duplr̄. vno° ſm ꝓꝑas eoꝝ naturas. ꝛ sic ñ opꝫ ea eē vnigenia. ſꝫ mēsura p̄t eē alteri⁹ nature q̄ mēsuratū. sic

pꝫ de vlna ⁊ panno. Alio mō accipiunť ſm rōnem mē=ſure ⁊ menſurati. ⁊ ſic debent eſſe vnius generis .i. vniꝰ rōnis ſiue ꝓportōnis. qꝛ ipm menſuratum debet eſſe ꝓportionatum menſure ⁊ econtra Per hoc ergo dicendū eſt ad illud quod obijcitur de diuerſitate motuū ꝙ motus accipiūť dupľr. vnoº ſm ſuas ſpecificas naturas. ⁊ ſic ē veꝝ ꝙ ſunt plures motus. ſꝫ iſto mō nō correſpondet eis tp̄s. Alioº accipiunť motꝰ ſm ꝙ in eis inueniť aliqđ cōe. ſ. ſucceſſio ſm ṗus ⁊ poſterius. ⁊ ſic tp̄s cōuenit motui vt mēſura eius. ⁊ iō eſt vna rō menſurandi in oībꝫ motibꝫ in mobili ⁊ quiete. Siľr ē de liquoribꝫ. quia ſunt liquores diuerſaꝝ ſpecieꝝ. q̄ tn̄ pn̄t menſurari ꝑ vnicam menſurā. qꝛ rō mēſurabilitatꝭ in illis liquoribꝫ non ꝯuenit eis ſm ſpecificas ⁊ ꝓprias naturas. ſꝫ ꝯuenit eis rōne liq̄di. ⁊ ſic etiā motus in q̄ntitate q̄litate ⁊ vbi mēſurať tp̄e ſm aliqđ cōe eis quod eſt ſucceſſio ꝓpter quā etiam quies menſuratur tempore.

Ar. Tempus reperiť in ſubſtātijs ſeꝑatis in q̄bꝫ nō ē motus. ǧ tp̄s nō erit p̄ciſe numerꝰ motus. Aīs pꝫ. qꝛ Auguſtinꝰ đr ſuꝑ Gen̄. ꝙ deus mouet ſpūalem creaturā ꝑ tp̄s. Dōm ꝙ tp̄s accipiť dupľr. vnoº ꝓ tempe ꝯtinuo ſm ꝙ ꝯuenit ip̄is corporibꝫ. et ſic nō inueniť in ſeparatꝭ. Cuius rō eſt. qꝛ tale tp̄s menſurat motū ꝯtinuū. ſꝫ motꝰ ꝯtinuꝰ nō inueniť in ſubſtātijs ſeparatis. niſi forſan ꝑ accn̄s gr̄a magnitudinis vel oꝑatōis quā facit ſuba ſpūalis in magnitudine. qꝛ ſuba ſeꝑata đr habere motū ꝯtinuū. eo ꝙ ꝯtinue oꝑatur circa aliqđ corpꝰ. ſicut angelus ſubuertens zodomā dicebať ꝯtinue moueri nō gr̄a ſui. ſꝫ gr̄a operis. qꝛ ꝯtinue ſubuertebat. Aliud ē tp̄s diſcretū. ⁊ ſic loq̄tur Auguſtinꝰ ꝙ deus mouet ſpūalem creaturā ꝑ tp̄s. qꝛ menſura ⁊ menſuratū debēt correſpōdere ita ꝙ q̄liber ſucceſſio requirat mēſurā ſucceſſiuā ſibi ꝓportionatā. ſꝫ in ſubſtātijs ſeꝑatis nō ē ꝯtinua ſucceſſio operationū. ſꝫ diſcreta. ǧ nō correſpondet illis operatōibꝫ menſura ſiue tp̄s ꝯtinuū. ſed tp̄s diſcretū. Circa qđ ſciendū eſt ꝙ deus vnica intellectōe ꝗ̄rū eſt ex ꝑte actus. ⁊ vnico medio intelligēdi qđ eſt ſua eſſentia oīa intelligit. ⁊ iō ī deo nulla eſt ſucceſſio. quare nullū tp̄s correſpondet ſue operatōi. ſꝫ ſube ſeꝑate intelligunt res pluribꝫ medijs. qꝛ ꝑ multas ſpēs intelligibiles. ⁊ qꝛ nō pn̄t ſiľ vti duabꝫ ſpeciebꝫ intelligibilibꝫ vtunť ṗmo vna ſpē intelligendo vnā rē. ⁊ hoc in vno inſtanti. ⁊ deinde vtunť alia ſpē intelligibili intelligendo aliā rem. ⁊ hoc in alio inſtanti. illa ǧ ſucceſſio diſcreta ꝑ plura inſtātia ſic ſibi ſuccedentia vocať tp̄s diſcretū ⁊ vocāť illa iſtātia tp̄s ꝓpť ſucceſſionē ⁊ dicunť tp̄s diſcretū qꝛ nō hn̄t ad inuicē ꝯtinuitatē. Vn̄ pꝫ ꝙ tp̄s diſcretū nō p̄t eē in p̄dicamento ꝗ̄titatis. qꝛ nō menſurat res q̄ntas. ſed operatōes imateriales. ſed p̄t poni in p̄dicamēto relatōis. qꝛ eſt relatio operationū ſucceſſiuaꝝ diſcretarum ſibi inuicē ſuccedentiū. Ex quo patꝫ ſcđo ꝙ tp̄s đr ōmino eq̄uoce de tp̄e diſcreto ⁊ ꝯtinuo. qꝛ Areſtoteles ꝓbat ꝙ ipoſſibile eſt tp̄s. ſ. ꝯtinuū cōponi ex indiuiſibilibus ſexto huius. ſꝫ tp̄s diſcretū cōponiť ex pluribꝫ nūc q̄ ſunt indiuiſibilia ſicut in ſiľi numerus q̄ eſt ꝗ̄titas diſcreta cōponitur ex indiuiſibilibꝫ vnitatibus

Ar. Accn̄s nō hꝫ entitatē nec vnitatē a ſuo ſubiecto. ſed a differentia ꝓprij generis. ǧ tp̄s nō habebit entitatē vel vnitatē ex motu. Dōm ꝙ duplex ē entitas vľ vnitas in accn̄tibꝫ. vna eſt vnitas numeralis et illā hꝫ quodlibet accn̄s a ſubiecto. qꝛ ſubiectū eſt materia in qua ip̄ius accn̄tis. ⁊ hoc eſt qđ dici ſolet. ꝙ accidens habet numeꝝ a ſubiecto. Alia eſt vnitas ſpecifica et illā hꝫ accn̄s a dr̄ia ꝓprij generis ⁊ a diffinitōne aſſignata in ꝓprio genere Quia ergo quātitas ꝯtinua in ꝓprio genere diffiniť ꝑ terminū cōmunē. ǧ tp̄s hꝫ ſuā vnitatem ſpecificā a nunc. qđ eſt terminus cōis tꝑis. ſed hꝫ vnitatē numeralē a motu ṗmi mobilis

Ar. Nō eſt idem nunc in toto tempore. ergo tꝑs nō erit vnum ſpē. Aīs ꝓbatur. qꝛ tp̄s cuꝫ ſit finitū habet duo nunc tanq̄ȝ ſuos terminos. Dōm ꝙ ſicut ſe habent puncta in linea. ita nunc in tempore. ſicut ergo in linea finita ſunt bene plura puncta terminantia. ſed eſt ſolū vnum punctū ꝯtinuans a quo ſumiť ſpecies linee. ſic etiaꝫ eſt de tempore. qꝛ in temꝑe finito ſunt duo nunc terminantia. ſed eſt tm̄ vnū nunc ꝯtinuās preteritū ⁊ futuꝝ ad inuicem. hoc eīn nunc neceſſe ē eē idem in ſubſtantia. ſicut in textu ſupra eſt ꝓbatum.

Ar. Spēs rei cognoſcitur ex oꝑatōe. ſed ſunt plures oꝑatōnes tꝑis. ǧ ſunt plura tꝑa ſpecifice diſtincta. Minor ꝓbatur. qꝛ aliq̄n tp̄s corrūpit. vt pꝫ de hyeme. ⁊ aliquādo generat. vt pꝫ de eſtate. Maior patꝫ a ſiľi. qꝛ ꝑ ridere ⁊ hinnire iudicamus diuerſas ſpecies. ǧ etiam ꝑ corrumpere ⁊ generare Dōm ꝙ duplices ſunt operatōes. q̄dam ſunt oꝑatōnes que conueniunt alicui ſpēi ſm ſe ⁊ ſm ſuam naturā. ⁊ ſi tales oꝑationes ſint diuerſe tūc cognoſcimꝰ aliam ⁊ aliā ſpēm ex illis oꝑationibꝫ. Alie ſunt oꝑatōnes que ꝯueniunt alicui ſpēi ſiue nature ꝑ accn̄s ⁊ ꝑ alteꝝ. ⁊ ꝑ tales oꝑatōes nō iudicamus dr̄ām ſpecificā. Sic aūt ꝯtingit in tꝑe. qꝛ tp̄s generat ⁊ corrumpit gr̄a motus in quo eſt ⁊ nō gr̄a ſui. qꝛ motus diurnus celi quādoq̄ȝ defert ad nos ṗncipium generatōnis terrenaſcentiū. videlꝫ ſolem. ⁊ tunc fiunt generatōnes in iſtis inferioribꝫ. ⁊ quādoq̄ȝ a nobis elongat ṗncipūm generatōnis. ⁊ tunc eſt tp̄s corruptōnis. Et hoc eſt quod đr Areſto. ſcđo de generatōne. ꝙ equale eſt tp̄s generatōnis ⁊ corruptōnis. qꝛ illa q̄ generantur ꝑ ſolem. ſicut terrenaſcentia ꝓ media parte motus generātur. ſ. in aduentu ſolis ad nos. ⁊ ex alia parte motus corrūpūtur ſ. in receſſu ſolis a nobis. Unde pꝫ ꝙ motus eſt cauſa generatōnis ⁊ corruptōis. ⁊ nō tempus. quod ꝓbatur etiam ex ſigno. qꝛ illa que ſunt īmobilia ſunt ſimpľr incorruptibilia. ſicut ſunt ſubſtātie ſeꝑate et qꝛ quedam ſunt immobilia ſm ſubſtantiā. que tamē ſunt mobilia ſm vbi. ⁊ ideo talia corꝑa nō ſunt corruptibilia etiam ſm ſubſtantiā. ſed ſolum ſm vbi. Illa aūt q̄ ſunt mobilia ſm ſubam. ſicut iſta inferiora. ſunt etiā corruptibilia ſm ſubſtātiā. vel ſm partem ſicut elementa. vel ſm totum ſicut mixta.

Ar. Motus celi menſurať tꝑe. ⁊ tamē tempus nō excedit illum motum Dōm ꝙ motus celi poteſt dupľr capi. vno mō ſm ſuam totalitatē. ⁊ ſic motus celi nō menſuratur tempore. qꝛ tp̄s vt ſic eſt accn̄s motus ⁊ nō menſura eius. ⁊ ſic eſt veꝝ ꝙ motus celi nō exceditur a tempore. Alio mō accipitur motus ille ſm partiales reuolutōnes. ⁊ ſic tempus excedit illuꝫ motū et habet ſe ad ipſum vt menſura.

Pſum autem nunc eſt continuatio tēporis vt dictum eſt prius. Continuat eīn tempus preteritum et futurum et omnino

terminus temporis est. Est enim huius quidē principiū illius aūt finis. Sed hoc non sicut ꝛ linea in puncto manēte manifestū. diuidit aūtē potētia Et inquātū quidem huiusmodi est. semper alterū est ipsum nunc. Inquantū aūt copulat. semper idem est. sicut et in mathematicis lineis. Nō eñ semper idē punctū intellectū est. Diuidendū eñ sp̄ aliud ē. Scđm aūt q̄ copulat vnū idē q̄ꝫ penitus est. sic et ip̄m nūc. Aliud q̄dem tp̄is diuisio ſm potentiā est. Aliud aūt terminus vtrorūq̄ꝫ ꝛ vnitio. Est aūt idē ꝛ ſm idem diuisio ꝛ vnitio. esse aūt nō idē est. Hoc q̄dem igitur sic dicitur ipsorū nūc Aliud aūt cū tempꝰ qđ est huius ꝓpe sit veniet nūc. q̄ꝛ hodie veniet. venit et nūc. quia hodie venit. Sꝫ in ilion facta sunt nūc. neq̄ꝫ diluuiū factū est nūc. tñ tempus cōtinuū ē. sed q̄ꝛ nō est ꝓpe. Ip̄m āt tunc tp̄s determinatū ꝑ p̄riꝰ nūc est. vt tūc destructa est troya. ꝛ tūc erat diluuiū Oportet eñ includi ad ipsum nūc. Erit eñ q̄ꝫtū aliquod ab hoc tp̄e in illud. et erit ad p̄teritum

Postq̄ꝫ Aresto. determinauit de tp̄e q̄d sit ꝛ quō est ꝑ cōꝑatōem ad ea q̄ sunt in tp̄e. hic ostēdit quō ꝑ cōꝑationem ad nūc aliq̄ diuersimode ſm tp̄s nominantur. q̄ꝛ determinat de istis dictionibꝫ nūc tunc iā olim repente et mō. Et đt p̄mo. q̄ nūc p̄t capi dupl'r. vnoº ꝓprie ꝓut ſcat indiuisibile tp̄s. ꝛ sic nūc hꝫ tres ꝯditōes. quarum p̄ma est q̄ ꝯtinuat tp̄s. Cuius rō est. q̄ꝛ sicut se hꝫ punctū ad lineā. ita nūc ad tp̄s. sꝫ punctū ꝯtinuat lineā. ergo nūc tp̄s. Scđa ꝯditio est. q̄ tp̄s diuidit penes ip̄m nūc q̄ꝛ si nūc accipiat vt vnū in actu tūc ꝯtinuat ip̄m tp̄s. et si accipiat vt duo in actu. tūc diuidit ip̄m tp̄s idē tñ nūc ē. s. ꝯtinuās. qđ ē vnū actu ꝛ multa in potētia. Sile ē de puncto ꝛ linea. q̄ꝛ punctū acceptū vt vnū ꝯtinuat lineā et inq̄ꝫtū accipit vt duo in potētia est p̄ncipiū diuisionis linee. ꝛ vt duo in actu diuidit lineā. Tercia ꝯditio est. q̄ hoc nūc sic diuidēs ꝛ ꝯtinuans tp̄s est vnū ſm rē ꝛ subiecto. q̄ꝫuis sit multa rōne. Deinde ibi. Aliud aūt cū tp̄s) Ponit scđariā ſcatōem ipsius nunc. Et đt q̄ nunc alio mō accipit ꝓ q̄libet tp̄e qđ est ꝓpinquū p̄n̄ti nūc. et tunc nō accipit ꝓprie. q̄ꝛ nūc ꝓprie est indiuisibile. sed isto mō est tp̄s ꝓpinquū p̄senti nunc. sicut dicimus nūc venit iohānes. i. in p̄terito tp̄e ꝓximo p̄n̄ti nūc. ꝛ nūc veniet de signādo tp̄s futuꝝ ꝓximū p̄n̄ti nūc Deinde ibi Ip̄m āt tūc. Determināt de ip̄is q̄ hn̄t respectū ad nūc. ꝛ p̄mo determinat de ip̄o tūc. ꝛ đt q̄ tūc ē aliqđ p̄teritū tp̄s copulatū ad p̄n̄s nūc ſm aliquā certā distantiā Exēpli grā vt tūc destructa ē troya. ibi tunc ſcat tp̄s p̄teritū. qđ est multū remotū a p̄n̄ti nūc. Qn̄q̄ꝫ etiā p̄t ſcare tp̄s p̄teritum. qđ nō ē multū distās a p̄n̄ti nūc. sicut si diceremus tunc venit iohānes. i. in tp̄e p̄terito ꝓpinq̄ p̄n̄ti nūc. Ex q̄ pꝫ duplex drā int' nūc ſm alteꝝ ꝛ tūc. p̄ma ē. q̄ꝛ nūc secūdoº acceptū qđ ē nūc ſm alteꝝ ſcat solū tp̄s ꝓpinquū p̄n̄ti nunc. Sed tūc potest etiam ſcare tempus distās a p̄n̄ti nūc. si tñ habeat certā distātiā. Scđa drā ē. q̄ꝛ nunc scđo mō acceptum habet se indifferenter ad p̄teritum ꝛ futurum. sed tunc ſcat solum p̄teritum tempus.

Si vero neq̄ꝫ tempus est. quod nō sit tunc. om̄e erit tp̄s finitū. aut ergo deficiet aut nō Si q̄dem sp̄ est motus. aliud igit' aut. idē multotiens. Manifestū q̄m ꝛ vtiq̄ꝫ sicut motus sic et tempus ē. Siq̄dem eñ vnus ꝛ idē sit motus. aliq̄ñ erit ꝛ tp̄s vnū ꝛ idem. sin autē nō. nō erit. Qm̄ āt ip̄m nūc p̄ncipiū ꝛ finis est. sꝫ nō eiusdē sed p̄teriti q̄dem finis. p̄ncipiū āt futuri habebit. sicut circulus quodāmō. ꝛ in eodē ambituꝫ et planū. sic ꝛ tp̄s sp̄ in p̄ncipio ꝛ fine. Et ꝓpter hoc videt' sp̄ alteꝝ. Nō eñ sp̄ eiusdē p̄ncipium et finalitas ip̄m nunc. Simul' eñ ꝛ ſm idem opposita essent. ꝛ nō deficiet. itaq̄ꝫ sp̄ eñ in p̄ncipio est Ipsum aūt iam ꝓpe est presenti athamo nunc pars futuri tp̄is. Quādo vadet. iā. q̄ꝛ ꝓpe est tempus in quo futurū est. ꝛ p̄teriti tp̄is. quod nō ꝓcul est ab ip̄o nunc. quādo vadis. iā iui. Ilion aūt destrui iam nō dicimus. q̄ꝛ ꝓcul multum est ab ip̄o nunc. Ipsum aūt mō prope presenti nunc est pars preteriti. Quādo venit. modo. si sit tp̄s proximū p̄n̄ti nunc. Olim autē quod procul Repente autē quod in insensibili tempore est propter paruitatem

Hic Aresto. ex p̄missis mouet vnā dubitatōem. ꝛ intēdit tale argumētū. de q̄cūq̄ꝫ p̄t dici tūc. hº ē finitū. sꝫ de q̄libet tp̄e ꝯ̄sus p̄teritū p̄t dici tunc. ḡ qđlibet tp̄s ꝯ̄sus p̄teritū ē finitū. qđ ē ꝯ Aresto. viij. ph̄icoꝝ. q̄ ponit motum ꝛ tp̄s eē i͞finita. Maioꝛ pꝫ ex dictꝪ. q̄ꝛ tūc đr aliqđ tp̄s p̄teritū qđ hꝫ distātiā certā ad p̄n̄s nūc. sꝫ qđ hꝫ certā distātiā nō ē i͞finitū. sꝫ minorē p̄supponit ex definitōne ip̄ius tūc. Deiñ oñdit i͞possibilitatē ꝯn̄tꝪ. ꝛ đt q̄ impossibile ē tp̄s p̄teritū eē finitū. q̄ꝛ tp̄s non p̄t accipi sine nūc. sꝫ dato q̄cūq̄ꝫ nūc dat' p̄us tp̄s. q̄ꝛ de rōe nūc ē q̄ sit finis p̄teriti ꝛ initiū futuri. ḡ dato q̄cūq̄ꝫ tp̄e ꝯ̄sus p̄teritum dabit' p̄us tp̄s. ꝛ sic tp̄s ꝯ̄sus p̄teritū erit i͞finitū. sicut motꝰ ē i͞finitꝰ. q̄ꝛ ſm opinionē Aresto. motꝰ nūq̄ꝫ incepit neq̄ꝫ deficiet. vt patebit in octauo. sꝫ reiterat' vnus motꝰ in spē ꝛ nō in nūero. sic etiā tp̄s nūq̄ꝫ deficiet q̄ꝫuis eñ nūc sit p̄ncipiū ꝛ finis nō tñ respectu eiusdē. sꝫ ē finis

respectu p̃teriti. ⁊ p̄ncipiũ respectu futuri Et tp̃s q꞉ nõ est sine nunc. iõ tp̃s nũq̃ꝫ deficiet qđ em̃ est in suo principio hoc nõ deficit. Et eadẽ rõne ꝓbari pt. ꝙ tp̃s nõ incepit ſm̃ ꝙ nunc est finis tp̃is. Sꝫ hec rõ ꝓcedit supposito ꝙ motus sp̄ sit vt ip̃e đr qđ tñ nõ est verꝫ. nec est verꝫ ꝙ om̃e nunc sit p̄ncipiũ ⁊ finis. ſꝫ aliqđ est nunc qđ ẽ tm̃ p̄ncipiũ .ſ. futuri. vt est p̄mũ nunc in quo incepit mũdꝰ et tp̃s ⁊ oĩa alia. ⁊ erit vnũ nũc qđ ẽ tm̃ finis p̃teriti .ſ. in fine mundi. Et ſm̃ hoc đr ad p̄ncipale argumentũ. ꝙ qđlibet tp̃s finitũ p̄t ſcari ꝑ tunc. ſꝫ q꞉ ſm̃ veritatẽ om̃e tp̃s est finitũ. g̃ qđlibet ꝑ tunc ſcari pt. Sꝫ ſm̃ opinionem Arestotel' nõ est verꝫ. ꝙ qđlibet tp̃s posset ſcari ꝑ tunc. sed solũ finitũ Deiñ ibi. Ip̃m aũt iam. determinat de alijs. ⁊ p̄mo de iam qđ ſcet dicens. ꝙ iam đr esse ꝓpinquũ indiuisibili nunc. siue sit in p̃terito siue in futuro. ⁊ g̃ coincidit cũ ip̃o nũc scđo mõ aceptto. Modo aũt est tp̃s p̃teritũ ꝓpinquũ p̄n̄ti nunc. sicut dicimus qñ venit iohãnes. rñdeť mõ. i. in tp̃e p̃terito ꝓpinquo p̄n̄ti nũc Sꝫ olim ſcat tp̃s p̃teritũ sicut mõ. ſꝫ remotũ a p̄n̄ti nũc vt olim hoc factũ est. Et repente ſcat tempus indiuisibile quod est insensibile propter paruitatẽ.

Mutatio aũt omnis a natura remotiua est. In tempore aũt omnia fiunt ⁊ corrumpuntur. Unde ⁊ alij quidem sapientissimũ dicebãt. pytagoricus aũt Paron penitus indisciplinabile. q꞉ obliuiscũtur. in hoc rectius dicens Manifestum igitur qm̃ corruptõnis magis erit per se causa q̃ꝫ generatõnis sicut dictũ est p̄us. destructiuum aũt mutatio ꝑ se est. Generatõnis aũt ⁊ ip̃ius esse est ſm̃ accidens Signũ aũt sufficiens q꞉ fit q̃dẽꝫ nihil nisi moueat ip̃m quodãmõ et agat. Corrũpuntur aũt cũ nihil moueatur. ⁊ hanc maxime solemus dicere sub tp̃e corruptionem. Atuero neq̃ꝫ hanc tp̃s facit. sed accidit in tp̃e fieri ⁊ hanc mutatõem Quidem igitur tp̃s ẽ et q̃d est. ⁊ quot modis đr ip̃m nunc. ⁊ q̃d mõ. ⁊ q̃d iam. ⁊ q̃d olim. ⁊ quid repente dictum est

Hic ꝯñr Aresto. manifestat aliq̃ sup̄ius dicta vl' supposita. ⁊ sunt duo p̄ncipaliter. p̄mũ ẽ. ꝙ tp̃s est cã corruptionis. Scđm ẽ. ꝙ oĩs motus ⁊ mutatio est in tp̃e Primum g̃ ꝓbat rõe ⁊ signo. Rõne sic. q꞉ tp̃s ꝯiungiť motui sicut passio eius. ſꝫ motꝰ ex sua natura hꝫ ꝙ faciat rẽ distare a sua p̄meua dispõne. ꝑ hoc aũt ꝙ res distat a sua p̄meua dispõne. disponiť ad corruptõem. g̃ tp̃s grã motus ẽ cã corruptõis. Uñ pꝫ ꝙ illorꝫ opinio est falsa qui dicebant tp̃s eẽ cãm generatõis ⁊ eẽ sapientissimũ Cãm q̃dẽ generatõis. q꞉ generatões fiunt in tp̃e. ⁊ sapientissimum. q꞉ generatio sciẽ fit in tp̃e. Sꝫ ecõtra ẽ dđm sicut dixit q̃dã pytagoricꝰ noĩe Paron. ꝙ tp̃s sit indisciplinabile. q꞉ ꝓpter tp̃s accidit obliuio. Cõtingit aũt generationem fieri in tp̃e ꝑ accñs. inq̃ꝫtũ scꝫ in tp̃e fit aliq̃s labor. Deiñ ibi. Signũ aũt. Idẽ ꝓbat a signo. q꞉ nihil videť generari nisi appareat aliq̃d agens ⁊ mouens ꝑ generatõeꝫ. ſꝫ apparet ꝙ aliq̃d corrũpať absq̃ꝫ exteriori agẽte. sicut aliq̃s q̃ est senex moriť ex senio. ⁊ in illo casu apparet ꝙ corruptio talis fiat ex tp̃e. cũ non videať fieri ex cã extrinseca. g̃ tp̃s est cã corruptõis. Ultimo epilogat dicens. ꝙ dictũ sit tp̃s eẽ. ⁊ q̃d sit. ⁊ quot modis đr nũc. et q̃d ſcet tunc ⁊ mõ ⁊ olim ⁊ iam ⁊ repente.

b His aũt nobis sic determinatis. manifestum est ꝙ oẽm mutationẽ ⁊ om̃e quod mouetur necesse est moueri in tp̃e. Velociꝰ em̃ et tardius dicimus ſm̃ oẽm mutationẽ. in oĩbꝫ em̃ sic videť. Dico aũt velocius moueri p̄us trãsmutans in subiectũ ſm̃ idẽ spaciũ. ⁊ qđ ſm̃ regularẽ motũ moueť. vt ĩ loci mutatõe. si vtraq̃ꝫ ſm̃ circulationẽ moueñť. aut vtraq̃ꝫ ſm̃ rectuꝫ. sił' aũt ⁊ in alijs Atuero p̄us in tp̃e est. Prius em̃ ⁊ posterius dicimꝰ ſm̃ ad ip̃m nũc distãtiã Ip̃m aũt nũc terminꝰ p̃teriti ⁊ futuri est. q̃re qm̃ ip̃a nunc in tp̃e sunt ⁊ p̄us ⁊ posteriꝰ in tp̃e erũt In quo em̃ ẽ ip̃m ⁊ ip̃ius nunc distãtia. ꝯrio aũt p̄us đr ⁊ ſm̃ p̃teritũ tp̃s ⁊ futurꝫ. In p̃terito q̃dem em̃ p̄us dicimꝰ. qđ longiꝰ ẽ ab ip̃o nũc. posterius aũt ⁊ qđ ꝓpe ẽ. In futuro aũt p̄us q̃dẽ qđ ꝓpinq̃us ẽ ip̃i nũc posteriꝰ aũt ⁊ qđ ꝓcul. Quare qm̃ p̄us in tp̃e ẽ. ⁊ ad oẽm aũt motum seq̃tur p̄us. Manifestũ ẽ ꝙ oĩs mutatio ⁊ motus omnis in tempore est.

Hic ꝓbat duabꝫ rõibꝫ. ꝙ oĩs mutaᵒ ⁊ motꝰ fit ĩ tp̃e scꝫ q꞉ mẽsurať tp̃e Et stat p̄ma rõ ĩ h̃. i. oĩ mutatõe repiť velociꝰ ⁊ tardiꝰ q̃ sũt ꝓprietates motꝰ. ſꝫ velociꝰ ⁊ tardiꝰ determinanť ꝑ tp̃s. g̃ oĩs mutatio est in tp̃e. Maior pꝫ q꞉ velocius ⁊ tardiꝰ sunt ꝓprietates motꝰ. ⁊ subiectum nõ repitur sine sua ꝓprietate. Minor pꝫ ex definitõne velocioris. q꞉ velociꝰ est qđ in equali tp̃e plus ꝑtransit de spacio. vel qđ in minori tp̃e ꝑtransit maius spaciũ. vł' qđ in minori tp̃e ꝑtransit equale spaciũ. Scđa rõ tangiť ibi Atuero p̄us. Et stat in hoc. q꞉ in oĩ motu repiunť p̄us et posteriꝰ. ſꝫ p̄us ⁊ posteriꝰ nõ sunt sine tp̃e. g̃ oĩs motus ẽ in tp̃e. Oportet em̃ ꝓ oĩ successione ponere aliquã mẽsurã ꝓpriã. q꞉ oporꝫ ponere mẽsurã rerꝫ successiuarũ q̃ in ꝯtinuis ẽ tp̃s. Si g̃ p̄us ⁊ posteriꝰ sint ĩ tp̃e. ad oẽꝫ aũt motũ seq̃ť p̄us ⁊ posteriꝰ. nccẽ ẽ ꝙ oĩs motꝰ sit in tp̃e.

Dignũ aũt ꝯsideratõne ẽ. ⁊ quõ se hꝫ tp̃s ad aĩam. ⁊ ꝓpter q̃d in oĩ videť eẽ tp̃s ⁊ in terra ⁊ in mari ⁊ in celo Aut q꞉ motꝰ ẽ passio q̃dã. vel

habitus numerus exñs. hec aũt mobilia oĩa. In loco eñi sunt oĩa. Temp⁹ aũt ⁊ mot⁹ sil'r sunt ⁊ ſm potẽtiã ⁊ actũ. Utrũ aũt cũ nõ sit aĩa erit vbiq; tps an nõ. dubitabit vtiq; aliqs. Impossibile eñi cũ sit numerantẽ eẽ aliquẽ. impossibile ⁊ numerabile esse aliqd. Quare manifestũ ẽ. q: neq; numerus. Numerus eñi aut qd numerat' est. aut numerabile. Si aũt nihil aliud aptũ natũ est q̃ aĩa numerare ⁊ aĩe intellectus ĩpossibile ẽ tps esse. aĩa si nõ sit. Sz aũt hoc qd vtcũq; ens ẽ tps. vt si ꝯtingit motũ eẽ sine aĩa. Pri⁹ aũt ⁊ posterius in motu sunt. tempus autẽ hec sunt. ſm quod numerabilia sunt.

Hic mouet aliqs dubitatiões circa tps. ⁊ pmo mouet duas circa existentiã tpis. Dicens ꝙ he dubitatões indigent diligenti ꝯsideratõne quõ scz tps se habeat ad aĩam. Et iterũ q̃re tps videat' esse vbiq;. Et pmo soluit scdam dubitatõem. q: facilior ẽ. Et dt ꝙ iõ tps est vbiq; q: tps est numer⁹ motus. g̃ vbicũq; est motus ſm actũ vel ſm potentiã. ibi etiã est tps. sz mot⁹ localis est vbiq; in oĩb; reb; corpalib; ſm actũ vel ſm potẽtiã. g̃ vbiq; est tps in oĩb; reb;. dictũ est eñi sup̃. ꝙ q̃escentia mouentur tpe. nõ q̃dẽ ſm actũ. sz sufficit ꝙ moueant' ſm potentiã.

De pma dubitatõe pmo obijcit arguẽs ꝙ nõ existẽte aĩa nõ erit tps. ⁊ hoc sic. q: si ĩpossibile est aliq̃d eẽ potẽs numerare. ĩpossibile est aliq̃d eẽ numerabile. et si ĩpossibile est eẽ numerabile. ĩpossibile est eẽ numerũ. g̃ si aĩa non sit q̃ potẽs est numerare. nõ erit tps qd est numer⁹. Prima ꝓpõ pz. q: potẽs numerare ⁊ numerabile hñt ad inuicem quendã respectũ ⁊ relatõem. ⁊ sic remoto vno remouet' ⁊ reliquũ. Sil'r pz scda. q: numerus nõ est nisi aliq̃d actu numeret'. vel sit numerabile. Tunc soluens dubitationẽ motã dt. ꝙ si aĩa nõ sit. tũc tps non est simpl'r. aut si sit tunc est ens vtcũq;. i. ens imꝑfectũ. qd sic pz. q: de tpe nõ habemus nisi nunc. ⁊ manifestũ est ꝙ nũc nõ est tps. De rõne etiã tpis est pus ⁊ posterius. sz est manifestũ ꝙ pus ⁊ posterius nõ sunt sine aĩa. g̃ nõ est tps ꝑfectũ sine aĩa cõparante pus ⁊ posterius

Dr̃. Utrũ tps ſm ei⁹ eẽ depẽdeat ab aĩa. sicut videtur Aresto. dicere in l'ra. Dõm ꝙ ista questio pt dupl'r intelligi. vno° de aĩa nobili. q̃ est mouẽs celum. ⁊ sic depẽdet tps ab illa aĩa effectiue. q: aĩa nobilis sicut est cã mot⁹. ita est etiã cã tpis iuxta illã regulã cõmentatoris. viij. phicorũ. Dans formã dat ꝯña formaz. cũ g̃ tps ꝯsequat' motũ natural'r. iõ sicut aĩa nobilis est cã mot⁹. pmo celi. ita etiã est cã tpis. sz ad istã intentionem nõ mouet Aresto. istã questionẽ. Alio° pt intelligi de aĩa nostra. an scz tps dependeat a nostra aĩa. Et tũc dõm est ꝙ tps capit' dupl'r. vno° ſm esse ei⁹ subale siue formale ⁊ ſm illud a q̃ sumit' spẽs tpis ⁊ suba ei⁹ sicut ẽ nũc indiuisibile. ⁊ sic tps est in actu a pte rei p̃ter aĩam. q: nunc tpis est nõ numerãte aĩa. Alio° pt capi tps ſm ei⁹ eẽ q̃titatiũ. i. ſm ꝙ hz q̃titatẽ ⁊ ptes. Et tũc iterũ pt capi dupl'r. vno° ſm eẽ q̃titatiũ virtuale. ⁊ sic tps est a pte rei p̃ter aĩam rõnalem. q: esse q̃titatiũ virtuale saluat' ⁊ ꝯtinet' in eẽ subali ipius tpis. quia ergo dictum ẽ ꝙ esse substantiale tẽporis sit nunc quod est sine anima iõ etiã ipm esse q̃titatiũ virtuale saluat' in ipo nõ concurrente aĩa. Alio° accipit' tps ſm eẽ q̃titatiũ actuale. Et hoc iterũ ꝯtingit dupl'r. vno° ſm simultatẽ ptiũ. ⁊ sic tps dependet ab aĩa rõnali. q: nõ pt in tpe accipi eẽ q̃titatiũ actuale. s. pus ⁊ posterius actual'r absq; aĩa ꝯparante poreẽ ptẽ ad posteriorẽ. q: p̃teritũ actual'r nõ est nec futurũ. ⁊ iõ talis q̃titas necessario depẽdet ab aĩa cõparante illas ptes ſm simultatẽ. Alio° accipit' ſm eẽ q̃titatiũ actuale ⁊ ſm successionẽ ptiũ. ⁊ sic tps ẽ a pte rei ſm hz eẽ p̃ter aĩam nostrã. q: etiã real'r. q̃uis successiue. sunt p̃teritũ pñs ⁊ futurũ. Et q: istud eẽ successiuũ est ꝓpriũ esse tpis. qd est res successiua. iõ simpl'r dõm est. ꝙ tps sit a pte rei absq; aĩa. q: ad hoc ꝙ real'r ⁊ simpl'r existat ens successiuũ sufficit ꝙ sit successio real' in suis ptib;. Istud etiã pt aliter sic ꝓbari. q: tps est de p̃dicamẽto q̃titatis g̃ est forma realis p̃ter aĩam rõnalẽ. q: entia rõnis facta ab aĩa nostra nõ sunt in p̃dicamẽto. Etiam tps est realis passio mot⁹ al's de ipo nõ determinaret' in libro phicorũ. Sz oĩs passio real' hñs subiectũ extra aĩam hz esse extra aĩam. sz tps est hmõi. g̃ tps hz eẽ reale extra aĩam

Pro intellectu isti⁹ est ꝯsiderãdũ. ꝙ cũ tps sit numerus motus. eo mõ q̃ numer⁹ depẽdet a numerante. tps depẽdet ab aĩa. sola eñi aĩa ratõnalis numerat. q̃uis eñi aĩa sensitiua posset cognoscere multitudinẽ. nõ tñ numerat. q: numerare est cõpare multitudinẽ ad vnitatẽ finalem. Sz numer⁹ depẽdet a numerãte eo mõ quo numerata depẽdẽt a numerãte. Cui⁹ rõ est. q: numerus nihil aliud est q̃ multitudo ex vnitatib; aggregata. hoc aũt qd est cã distinctõis ⁊ diuersitatis in aliquo est etiã in eo cã numeri. sz inueniunt' duplicia numerata. q̃dã eñi sunt simpl'r ꝑmanẽtia. vt hõ bos leo ⁊ cẽtẽ. ⁊ numerus taliũ nõ depẽdet ab aĩa nostra. q: numerata ab illa nõ dependent. sz ab intellectu diuino. Alia sunt nnmerata q̃ sunt successiua ſm suã naturã sicut sunt illa numerata quorũ vna ps ꝑtransit ⁊ alia expectat' sicut tps ⁊ mot⁹. ⁊ talia numerata pñt depẽdere ab intellectu creato q̃ intellect⁹ creat⁹ cõpat sil' ptẽ porẽ ⁊ posteriorẽ. Ex q̃ pz ꝙ cũ tps sit aliqd successiuũ depẽdet ab aĩa nostra ſm simultatẽ poris ⁊ posterioris. ⁊ nõ ſm subam. sicut tñ numer⁹ rerũ ꝑmanentiũ depẽdet a deo. ⁊ etiã rerũ successiuarũ q̃tum ad earũ subam Sil'r est dõm de motu. q: etiã mot⁹ in sua essentia est a pte rei p̃ter aĩam nostrã. sz tñ motus acceptus ſm simultatẽ partiũ nõ est a pte rei absq; aĩa. ⁊ hoc ẽ qd dictũ fuit in textu. ꝙ tps absq; aĩa nostra ẽ ens vtcũq; id est imꝑfectũ vel imꝑfecte. sic dt sanct⁹ Thomas. q: sine aĩa nostra nõ pt accipi in tpe pus ⁊ posteri⁹ actual'r.

Ar̃. Omne obiectũ actõis depẽdet ab agẽte. sz numerus est obiectũ aĩe numerãtis. g̃ depẽdet ab ea. sz tps est numer⁹. g̃ simpl'r ⁊ oĩb; modis depẽdet ab aĩa. Dõm ꝙ duplex est obiectũ. s. obiectũ potẽtie actiue. ⁊ obiectũ potentie passiue. pmũ depẽdet ab agẽte ſm modũ obiecti. sicut pz in potẽtijs vegetatiuis vbi nutrimentũ qd est potẽtia aĩatũ est obiectũ potentie nutritiue ⁊ ſm modũ obiecti depẽdet a potẽtia nutritiua. Scdm aũt nõ depẽdet ab agẽte vel potẽtia. sz poti⁹ ecõuerso. q: ibi obiectũ mouet potẽtiã. ⁊ sic est de tpe in ordine ad aĩam nostrã. Scdo dõm est. ꝙ duplex est numerans. qddã ẽ numerãs creatiũ rerũ. sicut de⁹ est nũerans

res causando eas. ⁊ sic cōparatur numerus ad numerās
sicut obiectū potentie actiue ad suā potentiā ⁊ depēdet
ab ea. Aliud est numerans nō creatm̄ reꝝ. sicut est itel/
lectus noster. ⁊ tunc nō oportet numeꝝ simplr̄ depen/
dere a numerante nisi ꝑm simultatē partiū successiuarū.
q̄ simultas partiū depēdet ab aīa numerante

Ar. Si ipossibile sit aliq̄d eē potēs numerare im
possibile erit eē numerabile. ḡ si nō sit nume/
rans. nō erit numerus. ⁊ si nō sit numer⁹ nō erit tp̄s. et
ꝑ ꝯñs de ꝑmo ad vltimū si nō sit aīa nūerās nō erit tp̄s

Dōm q̄ ꝑma ꝯditionalis non est ꝟa. q̄ si ipossibile
sit eē aliq̄d potēs numerare. tūc ipossibile est eē aliq̄d nu
meratū. s̄ bñ p̄t eē numerabile. q̄ actus ⁊ act⁹ ꝓportio/
nanẗ. silr̄ potētia ⁊ potētia. Scd̄o p̄t dici. q̄ etiā ꝯñs scz
q̄ nō exñte aīa nō ē tp̄s. ē aliq̄liter ꝯcedēdū. q̄ nō exñte
aīa nō ē tp̄s ꝑm eē q̄ntitatm̄ in simultate ꝑtiū. Et iō nō
est numeratū siue numer⁹ ꝑm simultatē ꝑtiū. ē tñ absq̄
aīa numerus ꝑm successionē ꝑtiū. ⁊ hoc ē qd̄ d̄r Auicē/
na. q̄ ꝑus ⁊ posterius motus sunt tp̄s materialr̄. quia
subiectaẗ tp̄s in ꝑori ⁊ posteriori motus. s̄ ꝑus ⁊ poste
rius in motu nō sunt absq̄ anima ꝑm actum. ergo etiaz
sic erit iudicandum de tempore

Dubitabit āt aliq̄s. ⁊ qualis mot⁹ tp̄s nu/
merus sit aut cuiuslibet. Et nāq̄ fit in tp̄e. ⁊ au
gmentaẗ. ⁊ alteraẗ in tp̄e ⁊ fertur Scd̄m igiẗ q̄
motus est. sic ē vniuscuiusq̄ motus numerus.
Vñ motus simplr̄ numerus ē ꝯtinui. s̄ non cu
iusdā. Sz nunc est moueri vnū ⁊ aliud quoruz
vtriusq̄ motus erit numer⁹ Alteꝝ ⁊ alteꝝ igiẗ
tp̄s ⁊ silr̄ duo tp̄a eq̄lia erunt. aut nō. Om̄e nāq̄
tp̄s vnū silr̄ ⁊ silr̄ ē. spē āt ⁊ qd̄ nō siml̄. Si em̄ ⁊
hij sunt canes. illi vero equi. vtriq̄ āt septē. idē
numer⁹ ē. Sic em̄ ⁊ motuum siml̄ terminatoꝝ
idē tp̄s est. sed hic velox fortassis. alius ꝟo non
et alius q̄dem loci mutatio est. hic aūt alteratio
tp̄s tñ idē est. Siq̄dem ⁊ numerus equalis sit
et simul alteratōis ⁊ loci mutatōis. Et ꝓpter h̄
motus q̄dem alteri sunt. ⁊ seorsum sunt. tēpus
aūt vbiq̄ idem. q̄ ⁊ numerus vnus ⁊ idez vbiq̄
est. qui est equalium ⁊ simul

Hic mouet dubitatōnem de vnitate tp̄is. Et d̄r q̄
dubiū videẗ cuius vel qualis motus tp̄s sit numerus
q̄ si tp̄s sit passio cuiuslibet motus. tūc erunt plura tp̄a
silr̄. Ponit ḡ ꝑmo falsam solutōem istius questionis. et
d̄r q̄ tp̄s spectat ad quecūq̄ motū. sic q̄ est passio cuius
libet motus. q̄ oīs motus mensuraẗ tp̄e. Sz istā solutō
nem reprobat. q̄ si tp̄s eēt passio cuiuslibet motus. tūc
duo tp̄a equalia essent siml̄. q̄ duo motus equales sunt
silr̄. Sicut ḡ duo mot⁹ sunt silr̄. ita duo tp̄a. quoꝝ motuū
tp̄s est passio. Sz ipossibile est duo tp̄a eē silr̄. q̄ tunc ali/
qd̄ idē eēt vnū numero ⁊ nō vnū numero. qd̄ iplicat cō/
tradictōem. Probat. q̄ tp̄s qd̄ est silr̄ est vnū numero. si
cut tota dies ⁊ totus annus. s̄ illa tp̄a q̄ nō sunt silr̄ sunt
vnū spē. sicut duo dies q̄ nō sunt vnū numero. Si ergo
duo equalia tp̄a essent silr̄ ex hoc q̄ sunt silr̄ erunt vnū nu/
mero. ⁊ ex h̄ q̄ sunt duo eq̄lia tp̄a erūt tm̄ vnū spē. ḡ idē
tp̄s erit vnū nūero ⁊ nō vnū nūero qd̄ iplicat ꝯdictōem

Om̄ āt loci mutatio ⁊ hui⁹ circularis. nume
ratur aūt vnūq̄dq̄ vno q̄dā ꝓximo vt vnitates
vnitate. equi ꝟo equo. sic ⁊ tp̄s tp̄e q̄dam finito
Mensuraẗ āt sicut diximus tp̄s q̄ motu. ⁊ mo
tus tp̄e Hoc āt est. q̄ determinato motu ⁊ tp̄e
mensuraẗ motusq̄ quātitas tp̄is. Si igiẗ qd̄ ē
ꝑmū mēsura oīm ꝓximoꝝ circulatio. q̄ regula
ris mensurat maxime. q̄ numerus hui⁹ notissi
mus est. Alteratio q̄dem igiẗ neq̄ augmētatio
nō sunt regulares Loci āt mutatio est. Vñ ⁊
videẗ tp̄s eē sphere mot⁹. q̄ hoc mēsuranẗ alij
motus. ⁊ tp̄s hoc motu Propter hoc āt ⁊ ꝯsue
tum dici accidit. Dicunt em̄ circulū esse huma
nas res ⁊ alioꝝ motū habentiū naturalē ⁊ gene
ratōem ⁊ corruptōem Hoc āt ē. q̄ oīa tp̄e iudi/
canẗ. ⁊ accipiūt finē ⁊ ꝑncipiū. sicut si ꝑm circu
lationē sit Et tp̄s in ip̄m videẗ circulus q̄dam.
Hoc āt iteꝝ videẗ ob hoc q̄ huius loco muta/
tionis mensura est. ⁊ mensuraẗ ip̄m ab hmōi.
Quare dicere esse reꝝ que fiunt circulū. dicere
est tp̄is esse quendā circulū. Hoc āt est. q̄ men/
suraẗ circulatōe Extra em̄ meꝝ nihil aliud vi/
deẗ eē q̄ qd̄ mēsuraẗ. s̄ aut multa metra totuz.

Diciẗ āt recte q̄ numer⁹ q̄dē idē ē ⁊ ouiū et
canū si eq̄lis vtriq̄ sit. Decē āt nō idē. neq̄ decē
eadē sunt. sicut neq̄ trianguli idē q̄ ē eq̄laterus
et gradatus. ⁊ tñ eadē figura est. q̄ vtriq̄ trian
guli sunt. Idē em̄ d̄r a q̄ nō differt d̄ña. s̄ nō a
q̄ differt vt triangul⁹ a triangulo d̄ña differt
Alteri q̄dē em̄ trianguli sunt. a figura aūt non.
s̄ in eadē diuisione ⁊ vna. Figura em̄ hec q̄dez
talis circul⁹. alia vero hmōi triangul⁹. Hmōi
aūt alia q̄dē equilateꝝ. alia ꝟo hmōi gradatum
Figura q̄dē igiẗ eadē. ⁊ hec triangulus em̄ est.

**triangulus aūt non idē est. ⁊ numerus iam silr.
Non em̄ differt a numero drīa numer⁹ hoꝝ
decem aūt non idē est In quib⁹ em̄ dr differūt.
hec qdem em̄ canes. alia vero equi Et de tpe
qdem ipo. et de circa ipm proprijs hac intentō
ne dictum est.**

Hic ꝯñr ponit verā solutōem. Et intendit finaliter
dicere ꝙ sit vnū tp̄s ⁊ ꝙ tp̄s nō sit passio cuiuslibet mo
tus. ſ3 motus p̄mi mobilis. q̄ est vnus numero. ⁊ ideo
tp̄s mensurat p̄mo illū motū. ⁊ ex ꝯñti alios motus Et
ad hoc inducendū p̄mittit tria. quoꝝ p̄mū est. ꝙ int̄ oēs
motus. motus localis est p̄or ⁊ mag̃ simplex. Et inter
motus locales p̄mus motus est circularis. q2 est mag̃
regularis Scd̄m est. vnūqd̄qꝫ mēsurat̄ minimo sui gene
ris. sicut numeri vnitate. ⁊ tp̄a quodā tpe Terciū est. ꝙ
tp̄s mensurat̄ motu ⁊ ecōtra. Ex qb̄ ꝯcludit qd̄ intēdit
sc3 ꝙ tp̄s est solū passio p̄mi mobilis. Qd̄ sic ꝓbat. illd̄
qd̄ est minimū ꝯtinuū certū ⁊ regulare. hoc est mensura
alioꝝ q̄ sunt minus certa ⁊ magis difformia. ſ3 mot⁹ pri
mi mobilis est minimus ꝯtinuus certissimus ⁊ vnifor/
mis. g̊ debet ille motus gr̄a tp̄is mēsurare oēs alios mo
tus. ⁊ q2 tp̄s est in illo motu p̄mi mobilis. q̄ est vnus. q̄
re tp̄s est tm̄ vnū. Maior p3. q2 de rōne mēsure est ꝙ sit
minima. vt p3 decimo metaphisice. Et ꝙ sit certa. quia
mēsura determinat mēsuratū. g̊ oportꝫ ꝙ sit certior Et
etiā d3 esse vniformis. q2 difforme mēsurat̄ ꝑ vniforme.

Tunc ibi. Vñ ⁊ videt̄. ph̄s approbat illā solutōem.
sc3 ꝙ tp̄s nō sit in quolibet motu. ſ3 in motu p̄mi mobi
lis. ⁊ hoc duplr̄. p̄mo ꝑ opinionē antiq̄ꝝ. scd̄o ꝑ vsum cōi
ter loquentiū. Antiq̄ em̄ dicebant ꝙ motus sphere ce/
lestis eēt tp̄s. Ex q̄ p3 f̄m eos. ꝙ tp̄s maxime h3 ordinē
ad motū circularē. g̊ seq̄tur ꝙ habeat ordinē ad illuꝫ. sic
ꝙ illius motus erit passio. ⁊ nō cuiuslibet mot⁹. Scd̄o
ꝓbat̄ ex vsu cōiter loquentiū. q2 cōiter ꝯsueuit dici ꝙ oīa
redeunt circulo. quasi diceret̄ ꝙ ista tp̄alia q̄ mensurant̄
tpe habeant cursuꝫ suū f̄m motū circularē p̄mi mobilis
a quo tp̄s h3 vnitatem. et tm̄ quicunqꝫ sentit quēcunqꝫ
motū. sentit tp̄s. q2 ex p̄mo motu causat̄ mutabilitas in
in oibus mobilib⁹. vt sup̄ dictū est. Tūc ibi. Dicit̄ āt
recte. Manifestat vnū qd̄ p̄us supposuit. q2 p̄us dictū
fuit. ꝙ idē est numerus absolutus. ſ3 nō est idē numer⁹
applicatus ad numerata. sicut decē canes ⁊ decē oues ha
bent vnū numeꝝ. ſ3 nō p̄t dici ꝙ hoc ipm qd̄ est decē eē
sit idē canū ⁊ ouiū. q2 nō eadē decē sꝫ decē canes ⁊ oues
Et hoc iō. q2 illa sunt eadē q̄ nō differūt differentijs. si/
cut hō ⁊ asinus sunt eadē in aiali. sic etiā decē canes ⁊ de
cem oues nō drn̄t in rōne numeri. ſ3 drn̄t in rōne numeri
applicati ad oues ⁊ ad canes. Ex q̄ p̄t sumi ꝙ oēs sp̄es
debent dici vnū in genere remoto. q̄uis inter se differāt
et nō in genere ꝓpinquo. Et de hoc ꝯñr ponit exempluꝫ
q2 sunt due sp̄es trianguli. s. eq̄laterus. i. h̄ns tria latera
equalia. ⁊ gradatus. i. h̄ns tria latera ineq̄lia. figura aūt
est genus trianguli. nō g̊ possumus dicere ꝙ eq̄laterus
et gradatus sit idē triangul⁹. ſ3 possumus dicere ꝙ sint
vna figura. q2 vtrūqꝫ ꝯtinet̄ sub triāgulo. q̄ est vna sp̄es
figure. Cui⁹ rō est. q2 cū idē ⁊ diuersum seu differēs op
ponant̄. ibi dicimus esse identitatē. vbi nō est drā. ſ3 eq̄/
laterus ⁊ gradat⁹ drn̄t ad inuicē drā triāguli. i. q̄ est ꝓ
prie diuisiua trianguli cū sint ei⁹ sp̄es. ſ3 nō drn̄t f̄m drāꝫ
figure. Silr̄ ē in ꝓposito. q2 numer⁹ diuidit̄ in diuersas
sp̄es. quaꝝ vna ē decē. oīa g̊ q̄ sunt decē dicuntur habere
vnū numeꝝ. q2 nō drn̄t ab inuicē f̄m sp̄em numeri cum
ꝯtineant̄ sub vna sp̄ē numeri. ſ3 nō p̄t dici ꝙ sint eadem
decē. q2 ea qb̄ applicat̄ numer⁹ denari⁹ drn̄t cū q̄dā ho/
rum sint canes ⁊ q̄dā eq̄ Vltio āt epilogādo ꝯcludit
dictū eē de tpe ⁊ de his q̄ sꝫ ꝓpria ad ꝯsideratōem tp̄is

Dr̄. Vtꝝ tempus differat ab eternitate ⁊ ab euo.
Dōm ꝙ sic. q2 in hoc ꝯcordant oēs phi et
theologi. eo ꝙ diuersa mēsurata req̄runt diuersas mēsu
ras. ſ3 manifestum est ꝙ deus ⁊ sube sepate. ⁊ ista tp̄alia
sunt diuersa mensurata. g̊ req̄rūt diuersas mēsuras. S3
in assignando drām est diuersitas autoꝝ. q2 q̄dā sic assi/
gnant drām. nā eternitas est mēsura carētis p̄ncipio et
fine. Euū aūt est mensura h̄ntis p̄ncipiū ⁊ carentis fine
ſ3 tp̄s est mensura h̄ntis p̄ncipiū ⁊ finē. Ista aūt drn̄tia
posset admitti ex duob⁹. p̄mo ex parte mēsuratoꝝ f̄m ꝙ
nunc existunt a ꝑte rei. q2 de facto illa mensurant̄ tpe q̄
h̄nt p̄ncipiū ⁊ finē. ⁊ illa mensurant̄ euo q̄ h̄nt p̄ncipiū et
nō finem. ⁊ hoc mensurat̄ eternitate qd̄ caret p̄ncipio et
fine. Scd̄o p̄t admitti ista drā ex ꝑte mensuratōis. q2 in
tpe p̄t accipi res q̄ h3 p̄ncipiū ⁊ finē. S3 ista drn̄a f̄m se
nō valet. q2 est totaliter ꝑ accn̄s. si em̄ motus ponat̄ nec
habuisse p̄ncipiū nec finē. tunc drā ista nō valet. q2 mot⁹
tpe mensurat̄ f̄m suas ꝑtiales reuolutōes. ⁊ tm̄ f̄m Are
stotelē nō h3 p̄ncipiū nec finem. Qꝫ aūt nūc de facto h3
p̄ncipiū ⁊ finē hoc accidit sibi. g̊ ista drā est oīno accn̄ta
lis. Silr̄ si aliqd̄ euiternū fuisset ab eterno qd̄ nō est sim
pliciter impossibile. tunc hoc euiternū nec haberet p̄nci/
pium nec finem. ⁊ tm̄ mensuraret̄ euo ⁊ nō eternitate Et
iō alij aliter assignabant illoꝝ drām sic sc3 ꝙ eternum sit
mensura illius qd̄ nō h3 p̄us ⁊ posterius. Euū ē mensu
ra h̄ntis p̄us ⁊ posterius sine innouatōe ⁊ veteratōne.
Tempus est mensura h̄ntis p̄us ⁊ posterius cū inno/
uatione ⁊ veteratōe Sed etiā ista drā nō valet. q2 videt̄
implicare ꝯdictōem. q2 quicq̄d h3 p̄us ⁊ posterius hoc
h3 innouatōem ⁊ veteratōem. q2 posteriori adueniente
p̄mū iueterascit. ⁊ sic nō p̄t stare illa drā eui ab alijs Est
g̊ alia drā vera q̄ est doctoris sancti. ista sc3. ꝙ eternitas
est mensura rei oīno ꝑmanentis. Euū est mensura rei per
manentꝫ in suo esse. ſ3 h̄ntis successionē in oꝑatōe. Tem
pus aūt est mensura simplr̄ successiui tā quo ad esse q̄3 q̊
ad oꝑationē Que drn̄a p̄t sic ꝓbari. q2 ipm eternum sc3
deus h3 simplr̄ ꝑmanentiā. q2 eius oꝑatio sicut ⁊ eē ē in
eternitate. ⁊ ꝑ ꝯñs oīa sil̄ intelligit ⁊ oꝑatur. S3 euiter/
na nō h̄nt trāsmutatōem f̄m esse. sicut tp̄alia. sube em̄ se
parate ⁊ corpa celestia q̄ mensurant̄ euo nullā h̄nt suc/
cessionē in esse. h̄nt tm̄ successionē quo ad oꝑatiōes. quia
sube sepate nō p̄nt sil̄ oīa intelligere. ſ3 successiue intelli/
gunt ⁊ silr̄ corpora celestia habent successionem in motu

Est tm̄ ꝯsiderandū. ꝙ intellectōes ⁊ affectōes suba
rum seꝑataꝝ nō mensurant̄ euo. sed tpe discreto. ⁊ ideo
euū nō est tp̄s discretū. ſ3 bn̄ admittit tp̄s discretū. quia
euū respicit esse euiternoꝝ. sed tp̄s discretū respicit oꝑa/
tionē euiternoꝝ. Et q̄nqꝫ etiā mensurat̄ oꝑatio euiterni
tpe ꝯtinuo. sicut p3 in p̄mo mobili. cui⁹ mot⁹ mensurat̄
tempe ꝯtinuo. S3 drā eternitatis ab alijs p̄t specialiter
ꝓbari ex definitōe eternitatis. q2 eternitas ē itermina/
bilis vite tota sil̄ ⁊ ꝑfecta possessio. Ex qua definitōe p3
ꝙ tp̄s ⁊ eternitas ex opposito distinguunt̄. q2 cū tp̄s sit

mensura rei cōposite. ⁊ eternitas est mēsura rei simplicis. oportet definitōem eternitatꝭ dari ꝑ negatōem duorum q̄ ꝯueniunt tꝑi. Primū est ṗus ⁊ posterius ex ꝑte mensure. scd̄m est ṗncipiū ⁊ finis ex ꝑte mēsuratoꝝ. Dicitur em̄ in definitōne eternitatis (interminabilis vite) ꝗ̄tū ad negatōem ṗncipij ⁊ finis. Et dr̄ potius vite q̄ esse. qꝛ mensura nō respicit esse subale mēsurati. sꝫ eē subsistētiale. ⁊ hoc ꝭcat ꝑ vite. Deinde addit (tota simul) ꝓpter negatōem ṗoris ⁊ posterioris. ⁊ nō debet ibi capi totū sincathegreumatice. ꝓut valet tm̄ sicut q̄libet ꝑs. sed debet capi ꝓut valet tm sicut integrū vl' ꝑfectū. sicut totū dr̄ cui nihil deest. Addit (ꝑfecta) ad ꝭcandū drām inter nunc eternitatis. ⁊ nunc tꝑis. qꝛ lꝫ nūc tꝑis sit etiā totū sil' nō tn̄ est ꝑfectū. qꝛ adhuc ꝑs illius nunc deest sibi. Addit (possessio) ad ꝭcandū īmutabilitatē eternitatis. qꝛ hoc dr̄ possideri. qđ ꝑfecte ⁊ q̄ete habet.

Ar. Definitio eternitatis dat ꝑ negatōem. g̊ non valet. Dōm q̄ dupl'r aliqua definitio p̄t dari ꝑ negatōez. vno° ex imꝑfectōe reꝝ. sicut brutū definit ꝑ irrōnale. qꝛ drn̄e taliū nō sunt nobis note. sic etiā dicimus punctū esse cuius ꝑs nō est. Alio° ex ꝑfectōe reꝝ quā intellect⁹ noster nō p̄t cognoscere sub drn̄a affirmatiua. ⁊ sic simplicia ⁊ sepata definiunt ꝑ negatōem. qꝛ definiunt a nobis ꝑ viā remotōnis. Et isto modo definit hic eternitas.

Ar. Impossibile est plures mensuras duratiōis sil' esse. sꝫ tꝑs. eternitas. ⁊ euiternitas sunt sil'. g̊ nō erunt diuerse mensure. Dōm q̄ duplices sunt mensure durationū. q̄dā sunt vnius generꝭ sicut diuersa tꝑa. ⁊ illa nō p̄nt esse siml'. sicut p̄tꝫ ex textu. Alie sunt mensure diuerse ꝭm genus. ⁊ tales mensuras nō īpedit plures eē sil'. qꝛ ille sunt mēsure subordinate. tꝑs em̄ subordinat euo. ⁊ euum eternitati.

Ar. Idē est nunc eternitatꝭ ⁊ tꝑis. g̊ eternitas et tempus nō drn̄t. Ans̄ ꝓbat. qꝛ vtrūqꝫ est indiuisibile. Dōm q̄ ꝗ̄uis in hoc ꝯueniant q̄ vtrūqꝫ ē indiuisibile. tn̄ in alio drn̄t. s. q̄ nunc eternitatꝭ est simpl'r stans tam subiecto q̄ ratōne. sed nunc tꝑis est fluens ad minus ꝭm esse. ꝗ̄uis ꝑmaneat idē subiecto. Et hoc ē qđ dici solet q̄ nunc stans causat eternitatē qđ veꝝ est ꝭm nostrū modū ꝯcipiendi. ⁊ sic etiam nunc fluens causat tempus ꝭm nostram conceptōnem

Ar. Sicut est vnū tꝑs ꝓpter vnitatē ṗmi mobilis ita etiā erit vna mensura oīs esse ꝓpter vnitatē ṗmi esse. Dōm q̄ est duplex mensura reꝝ. q̄dam est transcendens ⁊ causalis. ⁊ sic deus dr̄ mensura oīm rerū qꝛ ꝭm voluntatē dei oēs res durant. sua em̄ causalitate et ꝯseruatōe oīa ꝑmanent in esse. Alia est mensura adeq̄ta ip̄is reb⁊ mensuratis. ⁊ tales mēsure sunt diuerse in diuersis reb⁊ mensuratꝭ. Temp⁹ aūt ⁊ euū sunt mensure speciales q̄ accipiunt in reb⁊ p̄ter mensurā cōem causalez et transcendentē. si em̄ res debeant determinate mensurari oportꝫ q̄ habeant mensuras ꝓportionatas. ⁊ g̊ oꝑtꝫ p̄ter mensurā cōem ponere mensuras sp̄ales

Ar. Multa sunt eterna q̄ nō sunt ꝑmanētia in eē et oꝑari. vt ignis eternus beatitudo eterna. ꝓpositōes eterne ⁊ montes eterni. Dōm q̄ eternitas accipit multipl'r. vno° ꝓprie ⁊ ꝭm ei⁹ definitōem. ⁊ sic cōuenit soli deo. qꝛ in reb⁊ creatis nō est oꝑatio creature tota sil'. Alio° dr̄ aliq̄d eternū ꝑticipatiue. qꝛ hꝫ aliquā cōditionē vere eternitatis. ⁊ hoc ꝭm diuersos gradus contingit. qꝛ ṗmo aliq̄d est eternū. qꝛ ꝑticipat de hoc qđ est vere eternū. ⁊ sic beatitudo eterna est. qꝛ fit ꝑ ꝑticipationem diuine essentie q̄ est eterna. Tercio° dr̄ aliq̄d eternū qđ hꝫ ꝑpetuā duratōem. ⁊ sic intelligentia dr̄ parificari eternitati in libro causaꝝ. Quarto mō aliq̄d dr̄ eternū qꝛ interminabile est. ⁊ sic ignis inferni est eternus. Ultimo dr̄ aliq̄d eternum ratōne diuturne duratiōis. ⁊ sic montes dicuntur eterni.

Ar. Euum est totū siml' sicut eternū. g̊ nō differt ab eternitate. Dōm q̄ aliq̄d dr̄ totū simul dupl'r. vno° ꝭm eē tm̄. qꝛ scꝫ nō hꝫ successionē in ꝑmanētia essendi. ⁊ sic euū est totū sil' sicut eternū. Alio° aliq̄d dr̄ esse totum sil'. qꝛ non habꝫ successionē nec in essendo nec in oꝑando. ⁊ sic eternitas est tota sil' ⁊ nō euū. quia in euiterno succednnt sibi oꝑatōes mutuo. ꝗ̄uis nō sit successio in esse sicut in tꝑalib⁊ Et est tm̄ vnū euū ꝓpter vnū ṗmū euiternū. Et qn̄ dr̄. euiterna drn̄t sp̄ē. g̊ etiam erunt multa eua Ans̄ ꝓbat. qꝛ oēs sube sepate drn̄t ab inuicē specificis differētijs. Dōm q̄ ꝗ̄uis sube sepate differant sp̄ē. hn̄t tn̄ cū distinctōe naturalē ordinē ꝭm maiorem ⁊ minorē simplicitatē ⁊ ꝑfectōnem. ⁊ g̊ ꝑfectissimum in eis p̄t esse mensura oīm alioꝝ sequentiū. Et simile est de motu celi. ex quo em̄ motus celi est ṗmus. iō ex hoc hꝫ in se tꝑs Sꝫ fuerunt aliq̄ dicētes q̄ eēnt tot eua quot euiterna. ⁊ arguebant sic. tꝑs ex hoc est vnum. qꝛ est in motu ṗmi mobilis. q̄ est cā oīm alioꝝ motuuꝫ sed ṗmū euum nō est causa alioꝝ euiternoꝝ. g̊ in eo nō ē euum subiectiue. Ad hoc dr̄ q̄ maior est falsa. qꝛ ex hoc ṗmus motus nō hꝫ in se tꝑs subiectiue. qꝛ est cā aliorū. sed qꝛ est simplicissimus. ⁊ iō sufficit q̄ ṗmū euū sit simplicissimū ad hoc q̄ sit mensura alioꝝ. Est em̄ euū suba ṗmi euiterni cū relationib⁊ duab⁊. s. cū relatōe ad eternitatē. qꝛ est ꝑticipata eternitas. ⁊ cū relatōe ad posteriora euiterna quoꝝ est mensura. Et g̊ si aliqđ euiternum de nono creetur. sicut nunc creant aīe ratōnales. tunc de nouo incipit mensurari ꝑ euū. qđ est in ṗmo euiterno. qꝛ acq̄rit nouā relatōem ad ṗmū euiternū quā ṗus nō habuit. Vn̄ patꝫ q̄ euū de facto nō p̄t eē in lucifero. etiam si lucifer sit ṗmū euiternū. qꝛ ṗma relatio ex casu suo nō potuit in ip̄o manere. s. relatio ad deū. Etiā ꝗ̄uis naturalia manserūt ītegra in ip̄is angelis cadentib⁊. sunt tn̄ īpedita ⁊ in oꝑationib⁊ suis recuruata. ⁊ iō nō p̄t ṗmus angelus q̄ cecidit in se habere euū. etiā si simpl'r fuissꝫ primus. qꝛ nō potest esse mensura alioꝝ. sed mansit in ṗmo angelo stante. in quo est talis duplex relatio ⁊ operationis rectitudo

Explicit quartus liber phisicoꝝ

Transmutat autem transmutans omne. Aliud quidem fm accidens vt cũ dicimus musicuz ambulare qm̃ cui accidit musicum eẽ hoc ambulat. Hoc aũt in quo aliquid hmõi est mutari. et simplr̃ dicitur mutari. vt quecunqz dicuntur fm ptes. sanatur eñ corpus. qz oculus aut thorax. hec aũt partes totius corporis sunt. Est ãt etiam aliquid quod neqz fm accidens mouetur neqz in eo quod aliquid ipius. sed in eo qd ipm mouet pmũ Et hoc est fm seipm mobile Secundũ aũt aliũ motũ z aliũ alterũ est. vt alterabile z alteratõis sanabile z calefactibile alterum Est aũt z in mouente similiter Aliud quidem eñ fm accidens mouet. Aliud vero fm partez in eo quod hui⁹ aliqua. Aliud vero p seipm pmũ vt medic⁹ quidem sanat. manus aũt pcutit

Postq̃ phs determinauit de passionib⁊ entis mobilis. s. de motu z de his q̃ ɔsequunt motum in cõi. hic ɔñz in hoc quinto accedit ad determinandũ de diuisione pncipalis passionis. s. motus. Et qz passiones hñt ordinẽ magis ppinquũ ad ipm subiectũ q̃z ptes passionũ. iõ prius determinauit de passionib⁊ q̃z de ptib⁊ vel diuisionib⁊ passionũ. Est aũt duplex diuisio motus. s. in ptes subiectiuas. z illa sumit in motu penes p̄dicamẽta. Alia ẽ diuisio motus in ptes integrales z q̃ztitatiuas. Et qz ptes subiectiue sunt magis essentiales q̃z quãtitatiue. iõ quintus liber in quo determinat de diuisione motus in ptes subiectiuas p̄cedit sextũ. in quo agit de diuisione motus in ptes q̃ztitatiuas. Habet aũt quint⁹ liber tres tractatus. in pmo determinat de diuisione motus in suas spẽs. In scdo de vnitate mot⁹. ibi Post hoc aũt dicam⁹. In tercio de oppõe z ɔrietate motuũ ad inuicẽ. ibi Amplius siquidẽ. Prim⁹ tractatus diuidit in duo capitula. in pmo distinguit motũ p se a motu p accñs. In scdo diuidit motũ p se in suas spẽs. ibi. Qm̃ ãt oĩs mutatio. Primum capitulum diuidit in duas ptes. in pma distinguit motũ p se a motu p accñs. In scda p̄termittendũ docet motũ p accñs z determinãdũ eẽ de motu p se. ibi Scdm quidẽ igit. Circa pmũ pmo distinguit motũ p se a motu p accñs triplr̃. pmo ex pte mobilis. Scdo ex pte mouẽtis. ibi. Est ãt et i mouẽte. Tercio ex pte termi. ibi. Qm̃ ãt ẽ aliquid. Dicit g̃ pmo nõ curãdo de ordine mẽbrorũ. sicut in textu ponunt. q oẽ trãsmutans. i. trãsmutatũ dr tribus modis trãsmutari. vno° qd neqz fm accñs neqz fm ptẽ mouet. sz ex eo q ipm mouet pmo z p se. Et hoc cõtingit qñ mot⁹ hz imediatã ɔnexiõem ad illd qd dr moueri. sicut tot⁹ hõ dr moueri localr̃ p se pmo qñ toti hoĩ ɔuenit talis mot⁹ z nõ pti tm̃. Et h̃ p se mobile variat fm diuersas spẽs mot⁹. sicut alterabile ẽ mobile fm alteratõem z diuersas spẽs alteratõis zcĩjs. Alio° dr aliquid trãsmutari simplr̃. qz aliq̃ ps eius mutat sicut oĩa q̃ dicunt mutari fm ptes. Et hoc ɔtingit qñ mot⁹ nõ hz immediatã ɔnexiõem ad illud cui dr inesse. vt si dicam⁹ q hõ sanat. qz ocul⁹ vel thorax. i. pect⁹ sanat. tũc eñ manifestũ ẽ q ille motus nõ inest pxime toti. cui tñ dr ineẽ. sz p⁹us inest pti. z a pte totũ denominat. Tercio° dr aliquid transmutari p accñs. qz scz mot⁹ nullã hz ɔnexionez ad illd cui dr ineẽ. sicut dicim⁹ q musicũ ãbulat. qz musicus nullã hz habitudinẽ ad motũ ambulatõis fm q in se hz musicã Tunc ibi. Est ãt. Distinguit motũ p se a motu p accñs ex pte mouẽtis Et dt q p̄dicta distinctio q̃ posita ẽ ex pte mobilis p̄t etiã attẽdi ex ipo mouẽte. qz aliquid dr mouere triplr̃. vno° p se. qz mot⁹ ɔuenit sibi actiue fm imediatã ɔnexionẽ. sicut dr edificator edificare. qz pprie ɔuenit edificatio edificatori z hz imediatã ɔnexionẽ ad ipm. Alio° aliquid dr mouere fm ptem z scdo qñ scz mot⁹ actiue nõ ɔuenit sibi pmo. sz alteri sicut hõ dr pcutere si man⁹ pcutiat. tũc eñ pcussio pmo ɔuenit manui z nõ hoĩ. Tercio dr aliquid mouere p accñs qñ scz illud nõ hz ordinẽ ad motũ. sicut musicus dr edificare. qz accidit edificanti q sit musicus.

Omñ aũt est aliquid mouens pmum. est aũt et aliquid quod mouetur. adhuc in quo tempus. Et preter hec ex quo z in quid. Omis eñ motus a quodam z in quiddaz. Alterũ eñ est qd pmum mouet z in quod mouetur. z ex quo. vt lignum. z calidum. z frigidum. Horum aũt aliud quidem mobile est. aliud vero in quod. aliud vero ex quo Motus aũt manifestũ q in ligno non in specie est. Neqz eñ mouet. neqz mouet species. aut locus. aut quantum hoc. Sed est mouens quod mouetur. in id quod mouetur.

Magis aũt in quod q̃z ex quo mouet. denominabitur mutatio Unde corruptio in nõ esse mutatio est. q̃uis ex esse mutetur quod corrũpitur. Et generatio in esse q̃uis ex non esse.

Qd quidem igitur motus sit dictum est prius species aũt z locus z passiones in que mouent immobilia sunt. vt scia et calor Et dubitabit aliquis si passiones motus sunt. Albedo autem z passio est. Erit eñ in motu mutatio. z fortassis non est albedo motus. sed albatio Est autez et in illis z quod est fm accidens. z quod est fm

partē. ⁊ ꝭm aliud. ⁊ quod ṗmo est ⁊ non ꝭm aliud vt id quod fit album. in id quod intelligitur mutatur ꝭm accidens. colori em̄ accidit intelligi in colorem aūt. quia ps album coloris. ⁊ in europam. qꝛ pars europe athene sunt. in albuȝ aūt colorē ꝑ se. Quō q̇dē igiꝭ ꝑ se moueꝭ. ⁊ quō ꝭm accn̄s. ⁊ quō ꝭm aliud aliquid. ⁊ quō ipsum ṗmum in mouenti. ⁊ in eo quod mouetur. manifestū est ⁊ ꝙ motus non in specie. ſȝ in eo qđ mouetur ⁊ mobili ꝭm actum fit

Hic ꝯn̄r ꝓcedit ad ostendendū dictā distinctōeȝ ex ꝑte terminoꝝ. Et ṗmo ꝑmittit q̄dā ꝑambula. Secundo ponit distinctōem. ibi. Est āt ⁊ in illis. Circa ṗmū ṗmo ostendit quot req̄runꝭ ad motū. ⁊ quō se hn̄t illa q̄ req̄runꝭ ad motū. Et đr ꝙ q̇nq꜓ req̄runꝭ ad motū .s. mouens. mobile. terminus a quo. terminus ad quē. ⁊ tp̄s in quo est motus. Qđ sic ꝓbat. qꝛ motus est ex quodā in q̄đā. qꝛ ğ est ex quodā sic hȝ terminū a quo. ⁊ qꝛ ē in q̄đā. sic hȝ terminū ad quē. sed qꝛ est successiuus. sic hȝ tp̄s mensurans ip̄m. ⁊ qꝛ est ab aliquo. sic hȝ mouēs. ſȝ qꝛ illi termini sunt in aliquo. sic ꝯcurrit mobile Tunc ibi. Alteꝝ em̄. Compat ꝑmissa ad inuicē. ⁊ ṗmo mobile ad duos terminos motus dicens. ꝙ mobile nō est terminus. qꝛ mobile in motu đr moueri. qꝛ in ip̄o est mot⁹ sicut in subiecto. ſȝ termini mot⁹ nec dicunꝭ mouere nec moueri. ğ termini mot⁹ nō sunt mobile. Exempli grā. in motu calefactōis aque aqua est mobile. ⁊ đr calefieri. et termini sunt calidū ⁊ frigidū. ſȝ frigidū nō đr frigefieri. nec calidū calefieri. Addit tn̄ Aresto. ꝙ nihil ꝓhibet ꝙ termini motuū dicanꝭ moueri ꝑ accn̄s. sicut dictū est qn̄ aqua calefit. tunc ꝑ accn̄s dicimus frigidum calefit.

Tūc ibi. Magis aūt. Compat duos terminos ad inuicē dicens. ꝙ termini nō hn̄t se eque essentialꝛ in motu. qꝛ motus dȝ essentialꝛ denominari a termino ad quē et nō a termino a quo. Cuius rō est. qꝛ terminus a quo abĳciꝭ in motu. ⁊ terminus ad quē acq̄ritur. ⁊ sic mot⁹ videꝭ repugnare termino a quo ⁊ ꝯuenientiā habere cuȝ termino ad quē. ⁊ ꝓpter hoc ab eo denominaꝭ. qꝛ denoīatio sumiꝭ ab eo qđ est ⁊ nō ab eo qđ nō est. Tunc ibi Qȝ q̇dē igiꝭ. Soluit vnā dubitatōem q̄ ꝑt oriri ex dictꝭ et supponit duo. ṗmū q̇d sit motus. scđm est ꝙ sp̄ēs q̄litatis ⁊ locus. ⁊ passiones nō mouenꝭ sicut dictū est Est igiꝭ dubitatio. an hm̄oi qualitates ⁊ passiones ꝑn̄t dici motus. cū tn̄ eis nō inest. Et arguit ph̄s ꝙ nō. qꝛ si albedo vel frigus vel ꝯsilis forma esset motus. seq̄retur ꝙ terminus motus eēt motus. qꝛ illa sunt termini motus Determinando ğ veritatē đt ꝙ albedo fortassis nō est motus. ſȝ dealbatio. ⁊ đt fortassis. qꝛ nondū ꝓbauit ꝙ motus nō termineꭍ in motu. sicut patebit in sexto hui⁹.

Tunc ibi. Est aūt. Ostendit ꝑdictā diuisionē mot⁹ ex ꝑte termini ad quē dicens. ꝙ ex ꝑte termini ad quem ꝑt aliq̇d accipi in motu qđ est ꝑ accn̄s ⁊ aliq̇d qđ ē ꝭm ꝑtem. ⁊ aliud qđ est ṗmo ꝑ accn̄s. si dicaꭍ ꝙ illud qđ fit albū muteꝭ in id qđ intelligiꝭ vel cognosciꝭ. qꝛ accidit illo qđ intelligiꝭ Si vero dicaꭍ de eo qđ fit albuȝ ꝙ muteꭍ in colorē. qꝛ mutaꭍ in albedinē hoc erit ꝭm partē. qꝛ albedo est ps coloris. Si vero dicaꭍ de eo qđ fit albū ꝙ mutetur in albū colorē. h̄ erit ṗmo ⁊ ꝑ se. Et nō distinguit motū ex ꝑte tp̄is qđ videbaꭍ residuū. qꝛ tp̄s cōꝑatur ad motū vt mensura extrinseca. Et qꝛ termin⁹ a quo abĳcitur. sic etiam omittit distinctōem ex ꝑte termini a quo

Ar. Mobile qn̄q꜓ plus hȝ de termio a quo q꜓ de termino ad quē sicut pȝ de aqua ṗmo applicata igni q̄ plus hȝ de frigiditate q꜓ caliditate. ğ videꭍ ꝙ mobile plus debeat denoīari a termino a quo q꜓ a termino ad quem Dđm ṗmo ꝙ q꜓uis mobile plus posset denominari a termino a quo. tn̄ motus nō debet denominari a termino a quo. qꝛ de rōne motus est ꝙ abĳcit terminū a quo. Scđo đr ⁊ facilius ꝙ in casu posito adhuc nō est motus calefactōnis. an̄q꜓ em̄ frigidū expellaꭍ est bn̄ dispō ad calefactōeȝ. ſȝ nō est ꝓprie calefactio. qꝛ sicut đr in tercio hui⁹. mot⁹ ꝭcat formā fluentē in motu. an̄q꜓ ğ est forma fluens in motu sic nō est mot⁹. Nō ē ğ motus calefactōis ī aqua an̄q꜓ sit ibi calor. ⁊ tūc etiā hȝ mobile plus de termino ad quē q꜓ de termino a quo.

Ar. Corruptio denominaꭍ a termino a quo. ꝓbatur. qꝛ terminus ad quem est nō ens eo ꝙ corruptio est motus ꝓcedens ab eē ad nō esse. Dđm ꝙ motū denoīari a termino ad quē intelligiꭍ de motu acq̇sitiuo. i. de motu vbi acq̄riꭍ forma. ſȝ corruptio nō ē motus acq̇sitiuus. qꝛ nō acq̄rit esse. Et silr̄ est de denominatōne ṗuatōnis. qꝛ ṗuatio nō hȝ ꝓprie denominatōeȝ ſȝ denoīaꭍ ab habitu. sicut cecitas đr ṗuatio visus

Scđm q̇dem igitur accidēs mutatio dimittatur In om̄ibus em̄ est ⁊ semꝑ ⁊ omniū. q̄ vero non ꝭm accidens est. non est in om̄ibus. sed in contrarĳs ⁊ medĳs ⁊ in ꝯtradictione. Hui⁹ aūt fides ex inductōne est. Ex medio aūt mutatur. vtitur em̄ ip̄o sicut quod est ꝯtrarium ad vtrūq꜓. Est em̄ quodāmodo medium vltima. vnde ⁊ hoc ad illa. ⁊ illa ad hoc quodāmodo dicuntur ꝯtraria. vt vox media. grauis ad vltimā subtilis ad extremam ⁊ fuscum album ad nigrū et nigrum ad album.

Postq꜓ Aresto. posuit vnā diuisionē motus siue eoꝝ q̄ transmutanꭍ. ꝯn̄r ostendit de quo motu sit agendum. dicens ꝙ transmutatio ꝑ accn̄s sit dimittēda. qꝛ illa mutatio reperiꭍ in om̄i tp̄e. ⁊ in om̄i termino. ⁊ in om̄i subiecto. ⁊ iō qđ est ꝑ accn̄s est indeterminatū. sed qđ est indeterminatū nō ꝑt cadere sub aliqua sciā. qꝛ sciā ꝓcedit ꝑ certa ṗncipia. Cum ergo mutatio ꝑ se sit ex determinatis in determinata. qꝛ est ex ꝯtrarĳs vel medĳs. ideo de illa est vlterius determinandū Tunc ibi. Ex medio aūt. Cōsequenter ostendit quod dixit. scȝ ꝙ mutatio ꝑ se sit ex contrarĳs vel medĳs. ⁊ stat probatio ī hoc qꝛ motus est essentialiter ex contrarĳs in contrarium. ſȝ medium est quodāmodo contrarium vtriq꜓ extremorū. ergo potest fieri motus in mediū tanq꜓ in ꝯtrariū. Medium em̄ cōꝑatū vni extremoꝝ habet ratōnem alterius

Sicut si dicatᷣ ꝙ media vox inter grauē ⁊ acutā sit gra/uis ꝑ cōpatōem ad acutā. ⁊ acuta ꝑ cōpatiōem ad grauem. Et fuscū est nigꝝ ꝑ cōpatōem ad albū ⁊ ecōuerso Et q̄ vlterius p̄t sumi ꝙ quodāmō idē est ꝯriuꝫ sibiip̄i nō ꝑfecta ꝯtrarietate. sed ſm diuersas cōpatōnes. sicut nūc dictū ē de rubeo qd̓ hꝫ rōnem albi ⁊ nigri.

Nr. Utꝝ motus ꝯuenienter diuidatᷣ in motū ꝑ se p̄mo ſm ꝑtem ⁊ ꝑ accn̄s. Dōm ꝙ sic. et rō est. qꝛ hoc dꝛ alicui ꝯuenire ꝑ se qd̓ hꝫ ꝯnexionē ad ip/sum mediatā vel īmediatā. ⁊ sic cōp̄hendit sub se duos modos. Quia dꝛ aliq̄d vno mō ꝑ se ꝯuenire alicui. q̄a hꝫ imediatā ꝯnexionē ad ip̄m. ⁊ tunc sumitᷣ p̄mus mo/dus. ſm quē ꝯuenit aliq̄d alteri ꝑ se p̄mo. qꝛ nō ꝯuenit sibi gr̄a alicuius p̄oris. sicut dicimus ꝙ aīal ꝯuenit hoī ꝑ se p̄mo. qꝛ nō ꝯuenit sibi gr̄a alicuius p̄oris. sed ex ꝓpria definitōne Itē risibile ꝯuenit hoī ꝑ se p̄mo. qꝛ hꝫ ex suis p̄ncipijs ad ip̄m īmediatā ꝯnexionē. Sed sensibile non ꝯuenit hoi ꝑ se p̄mo. qꝛ ꝯuenit hoī ꝑ aīal. Alio mō ꝯue/nit aliq̄d alicui ꝑ se scd̓o. qꝛ hꝫ ad ip̄m ꝯnexionē. sed non immediatā. ⁊ ideo hoc dꝛ tunc alteri ꝑ se ꝯuenire. lꝫ ſm partē. qꝛ nō ꝯuenit sibi ꝯtingenter vel ꝑ accn̄s. Tercio mō ꝯuenit aliq̄d alteri ꝑ accn̄s. qꝛ scꝫ nullā ꝯuexionē hꝫ ad illud cui dꝛ ꝯuenire. ⁊ tn̄ inest illi cui ꝑ se ꝯuenit sicut dicimus ꝙ musicus edificat. qꝛ musicuꝫ eē ꝯuenit ꝑ in/herentiā edificatori cui ꝑ se ꝯuenit edificare Un̄ patꝫ ꝙ illa est diuisio analogi in sua analogata. ⁊ est diuisio mo/tus cōiter accepta ꝓut se extendit ad mutatōem

Nr. Mēbra illius diuisionis coincidūt. ḡ diuisio nō est bona. Añs ꝓbatᷣ. qꝛ ph̄s octauo huius diuidit motū in motū ꝑ se. ⁊ in motū ꝑ accn̄s. sub quo cō/p̄hendit motū ſm partē Dōm ꝙ dupl'r dꝛ motus ꝑ accn̄s. vno° qꝛ ꝯuenit alicui ꝑ alteꝝ. i. ſm partē. vel q̄a nullā ꝯnexionē hꝫ ad ip̄m. sic motus ꝑ se scd̓o etiā vocatᷣ ꝑ accn̄s. qꝛ ꝯuenit alicui ꝑ alteꝝ. ⁊ sic ph̄s octauo huius accipit motū ꝑ accn̄s. dicens ꝙ p̄mū mobile nō mouetᷣ ꝑ accn̄s nec ſm partē. Alio° accipitᷣ ꝑ accn̄s ſm ꝙ hoc solū dꝛ ꝑ accn̄s ad qd̓ alteꝝ nullā hꝫ ꝯnexionē. ⁊ sic acci/pitᷣ hic ꝑ accn̄s. ⁊ tūc distinguitᷣ ꝯtra ꝑ se ſm partē. qꝛ h̓ qd̓ ꝯuenit alteri ꝑ se ſm ꝑtē etiā hꝫ ad ip̄m ꝯnexionem.

Nr. Quicq̄d inest alicui ſm partē. hoc nō inest si/bi ꝑ se. qꝛ ꝑ se p̄supponit de oīm. sꝫ qd̓ inest ſm partē. hoc nō inest oīm. sed solū vni parti. igitᷣ ⁊c̄. Di/cendū dupl'r. p̄mo ꝙ illa ꝓpō ꝑ se supponit de oīm. hꝫ ve/ritatē vbi aliq̄d inest ꝑ se p̄mo. Scd̓o p̄t dici ꝙ dupl'r ali/q̄d inest oīm. vno° ſm denoīatōem. qꝛ totū p̄t ab illo de/nominari. sicut est de illis accidentibꝫ q̄ determinant si/bi certā ꝑtem in subiecto. qꝛ ab illis accn̄tibꝫ p̄t totū de/nominari. sicut totus hō dꝛ symus ꝓpter symitatē in na/so. ⁊ postea q̄libet ꝑs hoīs dꝛ syma q̄ includit nasum sy/mum. sicut facies dꝛ syma. caput dꝛ symū. sic etiā motꝰ q̄ hꝫ ꝯnexionē ad partē p̄t totū denominare ⁊ sic dr̓ oīm Alio° inest aliq̄d oīm ſm inherentiam. ⁊ sic motus ꝑ se scd̓o nō inest oīm ꝑti. qꝛ non habet ꝯnexionem ad quā/libet partem ſm inherentiam

Nr. Nihil mouetᷣ ꝑ se p̄mo. ḡ diuisio mala. Pro/batᷣ. qꝛ dꝛ in p̄ncipio septimi huius ꝙ quicq̄d mouetᷣ ab alio mouetᷣ. Dōm ꝙ ille ꝓpōes nō sunt op/posite. s. ꝙ oīe qd̓ mouetᷣ ab alio mouetᷣ. ⁊ aliq̄d mouetᷣ ꝑ se p̄mo. qꝛ ꝑ dr̓ circumstantiā cause formalis. ⁊ sic hoc dꝛ moueri ꝑ se p̄mo ad qd̓ motus hꝫ imediatā ꝯnexio/nem ſm totū sic ꝙ illi toti formal'r inest motus. Exem/plū. vt hō dꝛ ꝑ se p̄mo sanari qn̄ totus hō acq̄rit sanita/tem ſm oēs ꝑtes. ⁊ oculus dꝛ ꝑ se p̄mo sanari. qn̄ totus oculus ꝑ se sanatᷣ. sed illa p̄positio a vl' ab dr̓ circūstantiā cause efficientes. sed nihil mouet effectiue seipsum. ḡ nō p̄t aliq̄d a se p̄mo moueri. Et si dicatᷣ aīal moueri ꝑ se p̄mo nō tn̄ mouetᷣ a se p̄mo. qꝛ mouetᷣ a ꝑte sibi ꝯiūncta scꝫ aīa. Un̄ ꝑtꝫ ꝙ qn̄ oculꝰ sanatᷣ tunc ille motus ꝯuenit oculo ꝑ se p̄mo. sed non a se p̄mo p̄mo. qꝛ conuenit ei a medico vel medicina.

Nr. Motus indiuisibiliū. s. subaꝝ sepataꝝ nec est ſm partē. nec ſm totū. ḡ diuisio erit insufficiēs Dōm ꝙ ph̄s loq̄tur de motibꝫ corporalibꝫ. opatio/nes eīm intellectuales subaꝝ sepataꝝ potius dicuntᷣ opa/tiones q̄ȝ motus. possunt nihilominus dici motus. sꝫ im/proprie ⁊ analogice.

q Uoniā aūt oīs mutatio est a quodā in quoddā. manifestat ⁊ vtiqꝫ hoc no/men post aliud eīm aliquid. ⁊ aliud q̄dem p̄us. aliud autēꝫ monstrat posterius ⁊ mutabit mu/tans quadrifarie. Aut enim ex subiecto in sub/iectum. aut ex subiecto in non subiectum. aut ex non subiecto in subiectum. aut ex non subie/cto in non subiectum. Dico autem subiectum ex affirmatione monstratum. Quare necesse est ex his que dicta sunt tres esse mutatōnes. s. ex subiecto in subiectum. ⁊ ex subiecto in non subiectum. ⁊ ex nō subiecto in subiectū Que eīm est ex non subiecto in nō subiectum non est mutatio. propter hoc quod non est ſm contra/positōnem. neqꝫ eīm ꝯtraria. neqꝫ ꝯtradictio est

Postq̄ȝ ph̄us dixit ꝙ motus vel mutatio ꝑ accidēs sit abijcienda. ꝯsequenter diuidit mutatōem per se in su/as species dicens. ex quo sic est ꝙ oīs mutatio est de q̄/dam in quoddam. sicut patꝫ ex nomine mutatōnis. qd̓ notat aliquid esse post alud ⁊ alud esse p̄us. quia de/notat variatōnem vnius ad alterum. oportet ꝙ tot sint species mutatōnis quot modis contingit procedere de quodam in quoddam. Sed hoc potest contingere quattuor modis. quia vel proceditur ab ente in actu in ens in actu. id est a termino affirmato in terminnu affir/matum. et sic est mutatio de subiecto in subiectum. Aut proceditur ab ente in actu ad nō ens in actu. ⁊ sic est mutatio de subiecto in nō subiectum. Uel procedi/tur a nō ente in actu in ens in actu. ⁊ sic est mutatio de nō subiecto in subiectum Aut proceditur a nō ente in actu ad nō ens in actu. ⁊ sic est mutatio de nō subiecto in nō subiectum. Ex qua diuisione sumuntur tres species mu/tatōnis. scilicꝫ de subiecto in subiectum. de subiecto in non subiectum, et de non subiecto in subiectum.

Tunc ibi. Que em̄ est. Excludit vnā obiectōnem q̄r posset aliq̄s dicere q̄ sint quatuor spēs mutatiōis cū sit etiā vna de nō subiecto in nō subiectū. sicut ponebatur in diuisione mutatōis. Respondet q̄ ille modus variationis terminorum nō facit spēm mutatōis. Et hoc sic probat. q̄r ois mutatio est inter opposita vel ꝯrie vel ꝯtradictorie. q̄r est eadē repugnantia oppositorum ꝛ terminorum motus. scz se nō cōpati. sz mutatio de nō subiecto in non subiectū nō est inter opposita. q̄r opposita nō pn̄t verificari de eodē. sz due negatōes pn̄t de eodē verificari. dicēdo. lignū est non hō ꝛ est nō asinus. sequitur g̊ q̄ mutatio de nō subiecto i nō subiectū nō sit spēs mutatōis. Dicit tn̄ ph̄s q̄ aliq̄d p accn̄s pt mutari de nō subiecto in non subiectū. sicut si aliq̄d transmutet᷑ de albo in nigrū. tūc p accn̄s mutat᷑ de nō dulci ad nō amarum. sz q̄d p accn̄s ē nō facit aliquā spēz. g̊ tal' muta° n̄ ꝯtinet᷑ int᷑ spēs mutatōis

Ex nō subiecto q̄dem igitur in subiectū mutatio sm̄ contradictōnem generatio est. alia q̄dem igitur simpl'r simplex. alia vero q̄dam cuiusdam. vt ex nō albo in albū. generatio q̄dem hmōi est. Que vero ex non esse simpl'r in substātiam est. generatio simplex est. sm̄ quā fieri ꝛ nō fieri simpliciter dicimus. Que vero ex subiecto in non subiectū corruptio est Simpl'r quidemque ex substantia in non esse est. Quedam autem est que est in oppositam negatōnem. sicut dictum est in generatione.

Hic manifestat mēbra p̄dicte diuisionis. ꝛ d̄t q̄ mutatio de nō subiecto in subiectū vocat᷑ generatio. ꝛ est inter opposita ꝯtradictoria. Est aūt duplex generatō. vna est generatio simpl'r dicta q̄ est ex nō ente simpl'r in ens simpl'r sicut est generatio ad subam. Alia est generatio sm̄ q̄d q̄ est ex nō ente sm̄ q̄d ad ens sm̄ q̄d sicut generatio accn̄tis. Sz mutatio de subiecto in nō subiectū vocatur corruptio. ꝛ est inter ꝯtradictoria sicut generatio Et iterum duplex est corruptio. s. simpl'r dicta q̄ est forme substancialis. ꝛ sm̄ q̄d q̄ est forme accn̄talis

Ar. Generatio nō est inter ꝯtradictoria. pbat᷑. q̄a ꝯtradictoria se h̄nt sicut affirmatio ꝛ negatio sz termini generatōis sunt p̄uatiue oppositi. q̄r generatō p̄supponit subiectū. ꝛ corruptio relinq̄t subiectū Dicendū q̄ duplex est ꝯtradictio. q̄dā est extra genus. ꝛ p talia ꝯtradictoria pcedit᷑ in creatōe ꝛ annihilatōe. Alia est ꝯtradictio in genere siue ꝯtradictio sm̄ q̄d. ꝛ talis ē etiā inter p̄uatiue opposita. q̄r p̄uatio negat formam nō simpl'r. sz in subiecto apto nato. Per hoc d̄m est q̄ generatio est mutatio inter ꝯtradictoria sm̄ q̄d. ꝛ illa coincidit cum priuatione.

Si igitur q̄d non est dicitur multipliciter et neq; quod est sm̄ cōpōnem aut diuisionem ꝯtingit moueri. neq; quod est sm̄ potētiam. q̄ ei quod est simpl'r sm̄ actū oppositum est Hoc q̄dem em̄ nō albū aut non bonū. tamē cōtingit moueri sm̄ accidens. erit em̄ homo nō albus. Quod aūt simpliciter nō hoc aliq̄d est. h nullo modo cōtingit moueri. impossibile ē em̄ quod nō est moueri. Si aūt hoc ꝛ generatōez esse motū impossibile erit. fit em̄ quod nō est. si em̄ ꝛ quod maxime sm̄ accidens fit. sed tn̄ verū est dicere q̄d est q̄d nō est de eo q̄d fit simpl'r. similiter aūt ꝛ quiescere. Hec igitur accidunt incōuenientia si moueatur quod nō est Et si oē quod mouetur in loco est. quod aūt nō est. nō ē in loco. esset em̄ alicubi Neq; iam corruptio motus est. contrariū quidem em̄ motui motus aut quies. Corruptio aūt generatōni ꝯtrariū ē

Quoniā āt motus mutatio quedam est. mutationes aūt tres sunt dicte. Harum aūt que sunt sm̄ generatōem ꝛ corruptōem nō sunt motus. he aūt sunt sm̄ ꝯtradictōnem necesse est ex subiecto in subiectum mutationē motum esse solū. subiecta aūt aut contraria aut media. ꝛ p̄uatio em̄ ponitur contrarium ꝛ monstratur affirmatione nudum. ꝛ album ꝛ nigrum

Hic oñdit Aresto. q̄ neutra p̄dictarum partiū sit motus. ꝛ hoc pbat p̄mo de generatōne duab) rōnib). scd̄o de corruptōe vna rōe. ibi. Neq; iā. Prima rō de generatione est ista. illud q̄d generat᷑ nō mouet᷑. g̊ generatio nō est mot⁹. Cōsequētia tenet p locū a ꝯiugatis An̄s pbat᷑ q̄r q̄d nō est simpl'r in actu hoc nō mouet᷑. sz q̄d generat᷑ nō est simpl'r in actu. sz in potētia. g̊ q̄d generatur simpl'r nō mouet᷑ Pro declaratōe maioris notādū. q̄ nō ens accipit᷑ tripl'r. vno° d̄r nō ens sm̄ q̄ hoc v̄bū est d̄t cōpositōem extremorum. ꝛ sic verum d̄r ens ꝛ falsum nō ens. ꝛ sic manifestū est q̄ nō ens nō mouet᷑. q̄r sic nō ens ē ens rōnis. sz mot⁹ est passio entis realis. Alio° d̄r aliq̄d nō ens q̄d est in potētia ad eē simpl'r. ꝛ hoc etiam nō mouet᷑. q̄r nō est ens i actu. Tercio° d̄r aliq̄d nō ens. q̄r h̄z potētiā ad eē sm̄ q̄d. sicut hō d̄r eē nō alb) vel nō niger. ꝛ tale nō ens p̄t moueri. q̄r est ens in actu. ꝛ nō mouet᷑ ex parte subiecti sm̄ q̄d nō ens. sz sm̄ q̄d ens in actu h̄ns potētiā ad eē sm̄ q̄d q̄d est accn̄s. Et rō est. q̄r mot⁹ est accn̄s. cum sit eiusdē essentie cū termino ad quē. sz accn̄s p̄supponit suū subiectū. g̊ mot⁹ p̄supponit ens in actu Et sic verum ē q̄ illud q̄d nō ē i actu nō p̄t moueri. cū act⁹ scd̄s p̄supponat actū p̄mū. sic etiā cōposi° scd̄a q̄ ē subiecti cum accidente presupponit cōpositiōem primam que est in materialibus partium subiecti. scilicz materie ꝛ forme.

Tunc ibi. Et si om̄e. Ponit̃ sc̄da rõ. q̄ ē. om̄e qd̄ mouet̃ in loco est. ſʒ qd̄ nõ est. nõ est in loco. ḡ qd̄ nõ est non mouet̃. ſʒ qd̄ generat̃ nõ est. ḡ nõ est in loco. ⁊ ꝑ ꝯñs non mouet̃. Maior pʒ. qꝛ motus localis est ṗmus motuum et sic om̄e qd̄ mouet̃ natũ est ſm locũ moueri. ⁊ ḡ est in loco. Minor pʒ. qꝛ eē in loco p̄ſupponit eē. Et qñ dꝛ qd̄ generat̃ hoc est. qꝛ dt̄ Aresto. sexto hui⁹. ꝙ inceptio in generatõe dat̃ ꝑ ṗmũ instans eē. Rñsio. generatio accipitur dupl'r. vno° ꝓut includit diſpõem p̄uiã ad itroducendũ formã substantialē. ⁊ sic qd̄ generat̃ nõ est. Alio mõ accipit̃ ꝓ subita introductõe forme ⁊ sic q̄uis ſm instans tp̄is qd̄ generat̃ sit. tñ ſm naturã nõ est. qꝛ ſm naturã aliq̄d ṗus generat̃ q̄ʒ est. sicut supra dictuʒ est circa definitõem motus. Tunc ibi. Neqꝫ iam. Probat vnica rõne. ꝙ corruptio nõ sit motus. ⁊ est ista. Si aliq̄ duo sint eadē inter se. tunc quicq̄d est ꝯtrariũ vni. est ꝯ̄riũ alteri. ſʒ corruptio ⁊ motus h̄nt ꝯtraria diuersa. qꝛ motui ꝯtrariat̃ q̄es ⁊ corruptõi generatio. q̄ nec est q̄es nec est motus. ḡ nõ p̄nt eē idē corruptio ⁊ motus. Tunc ibi Om̄ aũt motus. Cõcludit ex p̄dictis ꝙ tercia ps p̄dicte diuisionis. ſ. mutatio de subiecto in subiectũ sit motus. Et hoc sic. qꝛ em̄ dictũ est ꝙ tres sint ſpēs mutationis. ſ. de nõ subiecto in subiectũ. de subiecto in nõ subiectũ. ⁊ de subiecto in subiectũ. ⁊ iam ꝓbauit ꝙ due ṗme ſpēs nõ sint motus. relinq̄tur ꝙ tercia sit motus. ſcʒ que est de subiecto in subiectum.

Ar̃. Utrũ diuisio mutatõis in tres ſpēs sit bñ data. Dd̄m ꝙ sic. qd̄ ꝓbat̃ duab⁊ rõnib⁊ ſm ꝙ duo req̄runt̃ ad mutatõem. ṗmo em̄ req̄rit̃ ad mutationē alteritas ſm ṗus ⁊ posterius. ſc̄do req̄rit̃ subiectũ mutatõis. Ex parte alteritatis sumit̃ talis rõ. qꝛ alteritas q̄ est ſm ṗus ⁊ posterius in mutatõe. vel est successiua. vel instãtanea. Si successiua. tũc est mutatio de subiecto in subiectũ. Si sit instãtanea. habemus ṗus ⁊ posterius tm̄ ſm ordinē nature. tũc vel terminat̃ ad eē siue ad subiectũ. ⁊ sic est generatio. vl' ad nõ eē. ⁊ sic est corruptio q̄ est mutatio de subiecto in nõ subiectũ. Sc̄da rõ sumit̃ ex ꝑte subiecti. qꝛ vel subiectũ mutatõis est ens in actu et sic est mutatio de subiecto in subiectũ. vl' est ens in potentia. ⁊ sic sunt alie due mutatões. Etiã pt̃ tercia rõ sumi ex ꝑte subiecti ꝑ cõꝑatõem ad terminos. qꝛ oportet ꝙ in mutatõe subiectũ mutatõis accipiat aliquē terminum quē ṗus nõ habuit. Vel ḡ talis terminus est accidentalis. ⁊ sic est mutatio de subiecto in subiectũ. Aut ē subalis. ⁊ hoc ꝯtingit dupl'r. qꝛ vel terminus ad quē est affirmatus. ⁊ tũc oportet terminũ a quo esse negatum. ⁊ sic est generatio. vel ecõtra. ⁊ sic est corruptio.

Ar̃. Nulla est mutatio a termino negato ad terminũ affirmatũ nec ecõtra. Probat̃. qꝛ inter ṗuatiue opposita solũ ē mutatio. ſʒ negatio opponit̃ affirmationi ꝯ̄dictorie. ḡ. Dd̄m ꝙ duplex ē negatio. q̄daʒ est extra gen⁹. i. extra subiectũ. ⁊ sic negatio opponit̃ affirmatõni ꝯ̄dictorie. Alia est negatio in genere physico. i. in subiecto. ⁊ talis est ṗuatio. qꝛ ṗuatio est negatio ī subiecto apto nato. ⁊ eo mõ due mutatões sunt inter terminum affirmatũ ⁊ negatũ. Uñ patʒ ꝙ creatio nõ est mutatio natural'. qꝛ creatio ē int̃ termĩos ꝯ̄dictorios simpl'r

Ar̃. Motus est genus ad mutatõem. ḡ male ponitur mutatio gen⁹ ad motũ. Dd̄m ꝙ ꝓpt̃ equocatõem terminoꝝ ꝯtingit ꝙ qñqꝫ mutatio ponit̃ genus ad motũ. ⁊ qñqꝫ ecõtra. Et ꝓ illo sciendũ ꝙ motus capit̃ dupl'r. ⁊ sil'r mutatio. vno° ꝓ̄prie. i. ſm impõeꝫ ꝓ̄priã. ⁊ sic mot⁹ dt̄ alteritatē successiuã de termino ī terminũ. qꝛ ad hoc ꝓ̄prie est nomē motus impositũ. Sed ꝑ oppositũ mutatio ſm impõem nõis dt̄ alteritatē instãtaneam terminoꝝ. ⁊ sic est manifestũ ꝙ mutatio nõ ē motus. nec motus est mutatio. qꝛ alteritas successiua nõ ē instantanea nec ecõtra. Alio° capit̃ motus general'r. et sil'r mutatio ſm ꝙ motus ⁊ mutatio indifferēter ſcant quãcũqꝫ alteritatē. siue successiuã. siue instantaneã. ⁊ sic mot⁹ est genus ad mutatõem ꝓ̄prie dictã ⁊ ad motũ ꝓprie acceptũ. Et ḡ indifferēter accipiunt̃ in diuersis locis ab Aresto. qꝛ in isto textu capit̃ mutatio cõiter ꝓut ē genus ad mutatõem ꝓ̄prie dictã. ⁊ ad motũ ꝓ̄prie acceptum. ſʒ in postp̄dicamēt̃ sumit̃ mot⁹ cõiter ꝓut extēdit se ad mutatõem ꝓ̄prie dictã ⁊ ad motũ ꝓ̄prie acceptum.

Ar̃. Om̄is mutatio est ex subiecto. ḡ nulla erit ex nõ subiecto. Añs ꝓbat̃ ṗmo p̄hicoꝝ. vbi dꝛ ꝙ in oī trãsmutatõe oportʒ eē subiectũ. Ddʒ ꝙ subiectũ capit̃ dupl'r. vno° ꝓ subiecto trãsmutatõis ſm ꝙ illd̄ dꝛ subiectũ qd̄ defert formã. sicut materia ṗma dꝛ subiectũ trãsmutatõis subalis. ⁊ totũ cõpositũ dꝛ subiectũ transmutatõis accñtalis. ⁊ isto mõ veꝝ est ꝙ oportet in oī transmutatõe eē subiectũ. Et hoc ꝓbat̃ ṗmo p̄hicoꝝ. qꝛ vnũ ꝯ̄rioꝝ nõ fit ex altero formal'r. qꝛ albedo nõ fit nigredo formal'r. ſʒ material'r. sicut subiectũ h̄ns in se albedinē postea substat nigredini. Alio° capit̃ subiectũ pro termino affirmato. i. ꝓ ente in actu. ⁊ sic capit̃ hic. ⁊ sic est aliq̄ mutatio q̄ dꝛ de subiecto in subiectum. i. de ente in actu ad ens in actu. sicut motus ꝓ̄prie dictus. ⁊ aliq̄ est mutatio de nõ subiecto in subiectũ. i. de non ente in actu ad ens in actu. sicut generatio. sed corruptio fit econtra.

Ar̃. Subiectũ est materia. materia aũt nõ est ens in actu. sed in potētia. ḡ male transsumit̃ subiectũ ad ſcandũ ens in actu. Dd̄m ꝙ duplex est trãsmutatio. q̄dã est substantialis. ⁊ ibi veꝝ est ꝙ subiectuʒ illius transmutatõis nõ sit ens in actu. ⁊ iõ hoc nomen subiectũ nõ transsumit̃ ſm sil'itudinē illi⁹ subiecti. Alia est transmutatio accñtalis. ⁊ illius subiectũ est totũ cõpositũ ⁊ ens in actu. Et ad sil'itudinē illius subiecti trãssumitur hic subiectũ. cuius rõ est. qꝛ ille motus siue trãsmutatio est nobis notior. ⁊ iteꝝ hoc subiectũ est nobis notius. sed transsumptio fit ſꝑ ſm aliq̄d notius

Ar̃. Generatio ē ex subiecto ⁊ ente ī actu. ḡ ꝯtra dicta. Añs ꝓbat̃. qꝛ ex aere generat̃ ignis. vt pʒ ſc̄do de generatõe. Dd̄m ꝙ terminus a quo in generatõne pt̃ dupl'r assignari. vno modo ꝑ se. alio mõ ꝑ accidens. q̄uis igitur terminus a quo ꝑ accidens in generatione possit esse ens in actu. tamē terminus a quo ꝑ se in generatõne est semꝑ ens in potentia. Quod sic ꝓbatur cũ ꝑ se p̄supponat de oī. vt dꝛ ṗmo posterioꝝ. hoc erit termin⁹ ꝑ se in generatõe ex q̄ fit ſꝑ generatio. ſꝑ ãt fit generatio ex nõ ente ṗuatiue. i. qd̄ nõ ē tale. ⁊ tñ ē aptũ natuʒ eē. ſʒ nõ fit ſꝑ ex ente illo vel illo. vt ſꝑ ignis generat̃ ex nõ igne. sed nõ semꝑ ignis generatur ex aere

Ar̃. Oīs mutatio est de ꝯtrario in ꝯtrariũ. ſʒ ꝯtraria sunt subiecta. ḡ oīs mutatio est de subiecto in subiectũ. Minor patʒ. qꝛ ꝯtraria sunt entia in actu. Dd̄m ꝯtrarietas capit̃ dupl'r. vno° ꝓ̄prie ꝓut est oppositio duaꝝ formaꝝ positiuaꝝ circa idē subiectũ simul' se

nō ꝑmittentiū.⁊ sic maioꝛ est falsa ⁊ minoꝛ vera. qꝛ illo° accipiendo ꝯtrarietatē tunc ꝯ̄ria sunt subiecta.i.entia in actu.ꝫ nō est tunc veꝝ ꝙ oīs mutatio sit de ꝯ̄rio in contrariū.qꝛ nec generatio nec coꝛruptio sunt sic de ꝯ̄rio in ꝯ̄riū. Alio° acccipiť ꝯ̄rietas cōiter.ꝓut etiā se extendit ad ꝑuatiuā oppōem. ⁊ sic est veꝝ ꝙ oīs mutatio est de ꝯtrario in ꝯtrariū.ꝫ tunc nō oīa ꝯ̄ria sunt subiecta.quia ꝑuatio nō est ens in actu.sed negatio foꝛme in subiecto ꝓpꝛie ḡ loquendo solus motus ꝓpꝛie dictus est de contrario in ꝯtrarium.sed nō oīs mutatio.

Ar. Sunt plures spēs motus vel mutatōnis ꝗ̄ iste ꝓbať.qꝛ annihilatio.creatio.⁊ trāssubstātiatio sunt mot⁹.⁊ tñ nō cōphēdunť sub p̄dicta diuisione. Dōm ꝙ duplices sunt mutatōes.q̄dā sunt naturales ⁊ phisice.⁊ de talib⁹ loqť hic Aresto.⁊ non inueniť aliq̄ mutatio talis q̄n cōphendať sub aliq̄ p̄dictoꝝ modoꝝ mutatōis Alie sunt mutatōes excedētes facultatē nature ⁊ naturalia agentia q̄ vocanť mutatōes cōi noīe et nō ꝓpꝛie.⁊ tales nō opoꝛtet hic cōphēdi sub ista diuisione cuiusmodi sunt transmutatōes p̄dicte qꝛ creatio ē ꝓductio toti⁹ entis ex nihilo.ꝫ oīs actio naturalis fit ex aliq̄ p̄supposito.q̄re nō p̄t dici ꝙ creatio sit mutatio naturalis. Et annihilatio silr̄ nō fit ꝭm naturalē motum.qꝛ in mutatōe naturali manet materia.ꝫ i annihilatione nihil manet.ḡ ipa nō ē trāsmutatio naturalis. De transsubstātiatōe p̄tꝫ silr̄ ꝙ excedat facultatē nature. q̄a tota suba nō mutať in totā subam nisi ꝑ autoꝛē nature. agens eñ naturale inducit tm̄ foꝛmā in materiā ⁊ non ꝓducit totā subam rei. Et q̄n d̄r. Creatio ē de non subiecto in subiectū.⁊ annihilatio de subiecto in nō subiectū.ḡ debēt hic cōphendi Dōm ꝙ creatio excludiť ꝑ expōem arestoteľ quā facit exponēdo subiectū ꝓ termino accepto affirmatiue.⁊ nō subiectū ꝓ termino accepto negatiue in genere.ꝫ in creatōne nō est terminus acceptus negatiue in genere.i.ꝑuatio.sed est pura negatio. Silr̄ in annihilatōe ex ꝑte termini ad quē nō ē terminus acceptus negatiue in genere.sed extra genus.qꝛ est pura negatio.

Ar. Illuminatio ē mutatio naturalis.⁊ tñ nō cōphendiť sub aliqua istaꝝ spēꝝ mutatiōis.qꝛ ē mutatio instantanea termiāta ad foꝛmā accn̄talē q̄ duo ꝯiuncta repugnant spēb⁹ sup̄dictis. Dōm ꝙ illuminatio est generatio ꝭm q̄d ⁊ ꝯseq̄tur motū localē illuminantis.⁊ iō simplr̄ reduciť illuminatio ad terciā spēm.ꝗ̄uis ꝭm q̄d ad ꝑmā reducať.qꝛ ē generatio ꝭm q̄d Et iō si accipiať illuminatio ꝭm se sine oꝛdine ad motū localeꝫ quē ꝯseq̄tur p̄t dici ꝙ ꝓpꝛie nō sit mutatio.sed est q̄daꝫ diffusio luminis in coꝛpus illuminabile.s.in diaphonū.

Ar. Generatio est motus.vt patꝫ tercio huius.ḡ erit de subiecto in subiectū. Dōm ꝙ mot⁹ capiť duplr̄.vno° generalr̄.sicut accipiebať in tercio hui⁹ et tunc generatio est motus.ꝫ tunc nō est veꝝ ꝙ q̄libet motus sit de subiecto in subiectū. Alio° capiť motus ꝓpꝛie ꝓ exitu successiuo de foꝛma in foꝛmā.⁊ sic capiť hic. et sic generatio nō est motus.nisi foꝛsan accipiatur generatio simľ cū alteratōne ꝑuia sibi ꝯiuncta.

Ar. Alteratio vocať generatio octauo hui⁹ ⁊ ecōtra.ꝫ alteratio est motus ꝓpꝛie dictus.ḡ etiā generatio Dōm ꝙ generatio capiť duplr̄. vno° ꝓpꝛie ꝓ generatōe simplr̄ dicta.⁊ sic alteratio nō est generatio Alio° capiť cōiter ꝓut se extendit ad generatōem simpliciter ⁊ ꝭm q̄d.in qua acquiriť esse accidentale. ⁊ sic alteratio est generatio Potest tñ aliter dici ꝙ alteratio capitur duplr̄.vno° ꝓ quacūq̧ alteritate. ⁊ sic oīs motus p̄t vocari alteratio.qꝛ in oīmi motu est alteritas terminorum.qꝛ vnus terminus alteri succedit. Alio° capiť alteratio ꝓpꝛie ꝓ alteritate q̄ ē inter qualitates ꝯtrarias tm̄ et sic est spēs motus distincta ꝯtra generatōnem.

Ar. Generatio est accn̄s.ḡ est ex subiecto. Aн̄s ꝓbatur.qꝛ est de p̄dicamēto actōnis. Dōm ꝙ generatio capiť triplr̄.vno° actiue. ⁊ sic ꝭcat actōem generantis.q̄ est de p̄dicamento actōnis.⁊ sic generatio est ex subiecto effectiue.qꝛ est ex toto cōposito faciente talem generatōem. Alio° capiť passiue. ⁊ sic est passio rei genite.⁊ sic iteꝝ est in subiecto.qꝛ in toto cōposito. Tercio° capitur neutralr̄ ꝓ motu vel mutatōne.⁊ sic ē de p̄dicamento sube reductiue.qꝛ reduciť ad p̄dicamētum sui termini Et isto tercio° capiť h̄.⁊ tūc ē ex nō subiecto.qꝛ ē ex materia ꝑma q̄ nō ē ens i actu.ꝫ i ꝑoña tm̄

I igitur p̄dicamenta diuisa sunt substantia ⁊ q̄litate ⁊ vbi ⁊ quādo ⁊ adaliquid ⁊ quātitate ⁊ facere ⁊ pati. necesse est tres esse motus.quātitatis ⁊ qualitatis ⁊ ꝭm locum

Postꝗ̄ ph̄s diuisit mutatōem in generatōem ⁊ coꝛruptōem ⁊ motū.hic ꝯn̄r subdiuidit motū in suas spēs Et qꝛ oppositoꝝ est eadē scīa.iō ꝑmo assignat spēs motus.scd̄o ostendit quot modis dicať immobile.ibi. Immobile aūt. Circa ꝑmum ꝑmo ponit quandā ꝯditionalem dicens ꝙ si p̄dicamenta sint diuisa in decē genera reꝝ q̄ in textu enumeranť.ḡ necesse est esse tres spēs motus. Ista ꝯditionalis p̄tꝫ.qꝛ solū in trib⁹ generib⁹ sicut postea ꝓbabitur repieur motus ꝑ se.s.in ꝗ̄titate qualitate ⁊ vbi. Et rō istius extra textū est.qꝛ sicut dictuꝫ est motus est de subiecto in subiectū.subiectū aūt ꝭcat ens in actu q̄d est de aliquo p̄dicamēto. ḡ necesse est ꝙ spēs mot⁹ distinguāť ꝭm genera p̄dicamētoꝝ.ꝫ genera p̄dicamētoꝝ sꝭ tria ad q̄ ē mot⁹.ḡ tm̄ sunt tres spēs mot⁹

Scd̄m substantiam autem non est motus propter nullum entiū substantie cōtrariū esse.

Neq̧ est in adaliquid.ꝯtingit eñ altero mutante verum esse. alteꝝ nihil mutans. Quare ꝭm accidens motus hoꝛum est.

Hic declarat ꝑ singula p̄dicamēta ꝯditionalem pꝛemissam.s.ꝙ in alijs p̄dicamentis nō est motus ꝗ̄ in tribus. Et ꝑmo ꝓbat ꝙ in suba nō sit mot⁹ tali rōne.oīs motus est de ꝯtrario in ꝯtrariū.ꝫ sube nihil est ꝯtrariū ḡ ad subam nō est motus. Maioꝛ p̄tꝫ ex sup̄dictis.q̄a eadē est ꝯditio ꝯtrarioꝝ ⁊ motus. Minoꝛ p̄tꝫ.qꝛ subiecto ꝯtrarioꝝ nihil est ꝯtrariū.alias eñ esset ꝓcessus in infinitū.qꝛ de ratiōe ꝯ̄rioꝝ est. ꝙ sint in aliquo subiecto ḡ si sube esset aliq̄d ꝯtrariū.tunc esset in alia suba.⁊ illa iteꝝ in alia.⁊ sic in infinitū. Itē de rōne ꝯ̄rioꝝ est. ꝙ successiue insint vni.sed hoc est ꝯtra rōnem sube q̄ hꝫ esse ꝑ se. Tunc ibi. Neq̧ est. Ostēdit ꝙ nō sit mot⁹ in p̄dicamēto adaliq̄d.⁊ h̄ sic.qꝛ in illo genere nō est mot⁹ vbi

forme talis generis acq̇runꝛ de nouo sine motu. sꝫ forma relatiua siue relatio acq̇ritur sine motu. g̃ in relatõne nõ est ꝑ se motus. Maior ptꝫ. qꝛ ad hoc ꝙ in aliquo genere sit motus req̇ritur ꝙ forme illius generis acq̇rantur ꝑ motũ. sicut ad qualitatẽ est motus. qꝛ qualitates acq̇rũtur ꝑ motũ alteratõis. Minor ptꝫ. qꝛ aliq̇d fit sĩle alteri ipo nõ mutato. sed mutato altero extremo. vt si sortes sit niger ꝛ plato alb⁹. ꝛ si plato alb⁹ fiat niger. sortes fit sĩlis platoni sine sui mutatõe. sꝫ sĩlitudo est relatio.

Neqꝫ agentis neqꝫ patientis neqꝫ oĩs qḋ mouetur. aut mouentis. qꝛ nõ est motus mot⁹ neqꝫ generatõis generatio. neqꝫ omino mutationis mutatio. Primũ qdem eñ contingit dupliciter motus esse motum Aut sicut subiecti. vt homo mouetur. qꝛ ex albo in nigrũ mutatur. sic ꝛ motus. aut calescit. aut frigescit. aut locum mutat. aut augmentaꝛ. aut diminuitur. Hoc aũt impossibile est. Non eñ subiectorum aliqḋ est mutatio. aut in mutando alterũ aliqḋ subiectũ ex mutatõe in alteram spẽm. vt homo ex egritudine in sanitatem. Sed neqꝫ hoc possibile nisi ſm accidẽs Hic eñ motus ex alia spẽ in aliam mutatio est Et generatio ꝛ corruptio similiter. pter ꝙ he sunt in opposita sic. Motus aũt nõ similꝛ Simul igitur mutabitur ex sanitate in egritudinẽ. ꝛ ex ipa hac mutatõne in aliã

Manifestũ aũt ꝙ cũ infirmetur mutat⁹ erit in qualibet Contingit eñ quiescere. ꝛ amplius nõ in contingentẽ sp Ex illa ex quodam in qḋdam alterũ est. Quare ꝛ opposita erit sanatio. sꝫ ſm ꝙ accidit Et si ex recordatõne in obliuionẽ mutatur. qm cui inest illud mutatur aliquando in scientiã. aliquãdo vero in sanatõem. Amplius aũt in infinitum vadit si erit mutatõnis mutatio. ꝛ generatõnis generatio. Necesse est igitur esse pmam si vltima erit. vt si simplr generatio fiebat aliquãdo ꝛ quod fit fiebat Quare nõdum erat quod fit simpliciter. sed aliquid cũ fit ꝛ factum est iam. ꝛ iterũ illud fiebat hoc aliqñ Quare nondũ erat tunc quod fit Oĩm aũt infinitorũ nõ est pmum. non erit quid vltimũ Quare neqꝫ habitũ neqꝫ fieri. igiꝛ neqꝫ moueri possibile est. neqꝫ mutari nihil Amplius eiusdem motus ꝯtrarius est. ꝛ adhuc quies ꝛ generatõ et corruptio. Quare quod fiat cũ fiat quod fit. tunc corrũpitur. Neqꝫ eñ cum mot⁹ fit neqꝫ posterius. esse eñ oportet quod corrumpitur.

Amplius oportet materiã subesse. ꝛ ei quod fit ꝛ mouenti Que igitur erit sicut alterabile. vt aut corpus aut anima. sic aliqḋ quod fit motus aut generatio Et iterũ aliquid in quod mouetur Oportet eñ aliquid esse hmõi ex hoc ꝛ in hoc motum non motum aut generationẽ Similꝛ ãt et quõ erit Non eñ erit doctrina. que doctrine generatio. Quare neqꝫ generationis generatio neqꝫ quedam eiusdem Amplius si tres spẽs sunt motus. hoꝝ aliquã necesse est esse subiectã naturam. ꝛ in quam mouetur loci ergo mutationem alterari autem ferri.

Hic ꝓbat vlterius ꝙ in actõe ꝛ passione nõ sit mot⁹ Et stat rõ in hoc. ad motũ nõ est motus. g̊ ad actõnem et passionẽ nõ est motus. Añs ꝓbaꝛ postea in textu Cõsequẽtia tenet. qꝛ motus actio ꝛ passio sunt idẽ realiter. g̊ quicq̇d ſm rem ꝯuenit vni. etiã ſm rem ꝯuenit alteri. Si g̊ ad motũ nõ sit motus. g̊ ad actionẽ ꝛ passionẽ nõ est motus. Qꝫ aũt actio passio ꝛ motus sint idẽ patꝫ. qꝛ sicut dictũ ẽ in tercio huius. vna forma in numero essentialiter vocaꝛ actio passio ꝛ motus. nã dꝛ motus ſm ꝙ ꝓcedit ab eẽ impfecto ad eẽ pfectũ. sꝫ actio dꝛ eandẽ formam ſm ꝙ ꝓcedit ab agẽte. ꝛ passio inq̄ztũ suscipitur in patiens. Sꝫ manifestũ est ꝙ eadẽ forma in numero ꝓcedit ab agente ꝛ suscipiꝛ in patiens ꝛ ꝓcedit ab eẽ impfecto ad eẽ pfectũ. sicut calor aque ꝓcedit ab igne. ꝛ suscipiꝛ in aqua. ꝛ ꝓcedit ab eẽ impfecto ad esse pfectum.

Tunc ibi. Primũ q̇dẽ. Probat añs sex rõnib⁹. Et pmo distinguit istã ꝓpõem. ad motũ est motus. qꝛ ista ꝓpõ duplr pt intelligi. vno° ꝙ ipius mot⁹ sit motus sicut subiecti. sic scꝫ ꝙ vnus motus subiecteꝛ in alio motu et istud nõ pt dici. qꝛ motus cũ sit accñs nõ est de genere subiectoꝝ. illud eñ qḋ est subiectũ est hͦ aliq̇d ꝛ suba. qḋ no pt dici de motu. Alio° pt intelligi ꝙ ipius mot⁹ sit motus sicut termini. sic scꝫ ꝙ vnus mot⁹ sit termin⁹ alteri⁹ motus. ac si diceretꝛ ꝙ generatio est termin⁹ alterationis. qꝛ sp seq̇tur alteratõem. Sꝫ istud esse incõueniens ꝓbat duplr. vno° sic. qꝛ de rõe motus ẽ ꝙ sit a determinato termino in determinatũ terminũ. si aũt vnus motus terminaret aliũ tũc nõ esset a determinato termino in determinatũ terminũ. g̊ nõ pt dici ꝙ ipius motus sit motus sicut termini. Maior ꝓbaꝛ inductiue. qꝛ generatio ꝛ corruptio sunt inter ꝯdictoria q̄ sunt determinati termini. ꝛ motus est inter ꝯtraria. q̄ oĩa sunt determi/

nata. Minor pꝫ. qꝛ post terminatōem vnius motus p̄t indifferenter incipere q̄libet alius motus. ⁊ ideo iste primus motꝰ nō haberet determiatōem in suo genere Exempli grā. post motum calefactōnis quādoqꜫ p̄t sequi motus augmentatōnis sicut aqua augmentatur post calefactionē. etiā seq̄tur motus rarefactōnis ⁊ motus localis. Si g̊ isti motus terminarent motū calefactōnis tūc talis motus nō essꝫ inter determinata. Scd̄o ꝓbat idē qꝛ si ip̄ius motus esset motus sicut termini. tunc seq̄ret꜡ ꝙ idē mobile moueret꜡ actu cōtrarijs motibꝫ. Sequela patꝫ. qꝛ ꝯtingit ꝙ mobile post finē p̄mi motus moueat꜡ a motu ꝯtrario ad p̄mū motū. Exempli grā. ꝯtingit ꝙ postq̄ꜫ aliq̄s motus est ad sanitatē. ꝙ statim iteꝝ sit ad egritudinem. si ergo vnus motus terminaret alium sic motus egrotatōnis terminaret motū sanatōnis ⁊ quia mobile sp̄ denominat꜡ ab vltimo termino motus. g̊ mobile in p̄ncipio dicet꜡ moueri ad sanitatē ⁊ ad egritudinē qd̄ est incōueniens ⁊ impossibile Et illa duo incōuenientia ponunt꜡ ꝑ p̄ma ratōne. Tunc ibi. Amplius autē in infinitū. Ponit꜡ scd̄a rō p̄ncipalis. ⁊ est ista si ip̄iꝰ motus esset motus. ⁊ mutatōnis mutatio. seq̄ret꜡ etiā ꝙ generatōnis esset generatio quocūqꜫ mō. ⁊ sic eēt ꝓcessus in infinitū. qꝛ eadē rōne qua vnius generatōnis est generatio. etiā alterius generatōnis erit generatio. qꝛ quod generat꜡ nō est. si ergo generatio generet꜡. ergo generabit꜡ ab alia generatōne. ⁊ sic in infinitū. Sed istud est inconueniens. qꝛ tunc quelibet generatio dependeret ab infinitis generationibꝫ. sed infinitū nō ꝯtingit ꝑtransiri. ergo nō potuisset aliqua generatio fuisse facta. qd̄ est incōueniens Et qn̄ dꝛ. Aresto. ponit eternitatē mundi. et illa posita est ꝓcedere in infinitū in generatōe Dicendū ꝙ vnā generatōeꝫ sequi ad aliā p̄t intelligi dupl'r vnoͦ ꝑ se. sic ꝙ q̄libet generatio sit ꝑ se ⁊ necessario p̄supposita ante aliā generatōem. ⁊ hoc ab Aresto. reprobat꜡ Alioͦ vna generatio seq̄tur ad aliam ꝑ accidēs. ⁊ sic posita eternitate mundi semꝑ generatōem p̄cedit generatio. sed nō est incōueniens sic generatōem ꝓcedere in infinitum Tunc ibi. Amplius eiusdē. Ponit꜡ tercia ratio q̄ est ista. si generatōnis esset generatio. tunc generationis esset corruptio. cū ꝯtraria sint nata fieri circa ideꝫ sed impossibile est ꝙ generatōnis sit corruptio. qꝛ qd̄ generat꜡ nō est. ⁊ qd̄ corrūpitur est. si g̊ generatōis eēt corruptio. seq̄ret꜡ ꝙ idē esset ⁊ nō eēt. qd̄ est ꝯtra p̄mū p̄ncipiū. Circa istā rōnem est ꝯsiderandū ꝙ generatio capitur dupl'r. vnoͦ ꝓut includit p̄uiā alteratōem añ itroductōem forme sub̄alis. ⁊ sic generatio cōprehendit in se motum. ⁊ tunc est veꝝ qd̄ hic dꝛ. ꝙ quicq̄d generat꜡ nō est. sed tendit ad eē. sicut quicq̄d mouet꜡ nō est in termino. sed tendit ad terminū. Alioͦ capit꜡ generatio ꝓprie. s̄m ꝙ s̄cat instantaneam introductōem forme sub̄alis in materia. Et tunc quicq̄d generat꜡ hoc est. sicut patet sexto ⁊ octauo huius. qꝛ in instātaneis idē sunt fieri ⁊ factum esse Tunc ibi. Amplius oportꝫ. Ponit꜡ quarta rō q̄ stat in hoc. si mutatōis sit mutatio. vel intelligit꜡ sicut subiecti. ⁊ tunc mutatio nō habebit determinatum subiectū. qꝛ q̄libet mutatio p̄t indifferēter aliā p̄cedere. Vel intelligit꜡ sicut termini ⁊ sic mutatio nō habebit determinatū terminū. qꝛ indifferēter p̄t q̄cūqꜫ mutatio sequi aliā mutatōem. Sꝫ ista sunt incōuenientia. qꝛ mutatio hꝫ determinatū subiectū ⁊ determinatū terminū. igitur. Tunc ibi. Sil'r aūt. Ponit꜡ quinta rō. ⁊ est. si mutationis esset mutatio. ergo doctrinatōnis esset doctrinatio. sed hoc est inconueniens. qꝛ doctrinatio nō generat doctrinatōnem. sed sciam. multi eñ hn̄t sciam ꝑ doctrinatōem alicuius. q̄ nō habent doctrinatōeꝫ. qꝛ alios docere nō p̄nt Tunc ibi. Amplius si tres. Ponitur sexta rō. ⁊ stat in hoc. si mutatōis esset mutatio tunc loci mutatōnis esset alteratio. Item loci mutatōis esset loci mutatio. sed ista sunt incōueniētia. qꝛ loci mutatio nō p̄t alterari. nec loci mutatio p̄t moueri s̄m locū. g̊ nō est dd̄m ꝙ mutatōnis sit mutatio. aut generatōis generaͦ

Omnino aūt quando mouetur. om̄e quod mouetur tripliciter. aut in eo quod est s̄m accidens. aut qꝛ pars aliqua. aut quia ꝑ se s̄m accidens solum contingit mutare mutatōnem. vt si quis sanus simul currat aut discat. Hanc aūt s̄m accidens dimisimus olim. Quoniā autē neqꜫ substātie neqꜫ adaliqud neqꜫ ip̄ius facere aut pati Relinquitur s̄m quale aut quantum et vbi motum esse solum in vnoquoqꜫ eñ horum est contrarietas.

Hic ostendit quō ip̄ius motus sit motus. ⁊ mutatōnis mutatio. Et vult ꝙ ꝑ accn̄s ⁊ extrinsece mutatiōis p̄t eē mutatio. ꝑ accn̄s ex ꝑte subiecti. qꝛ vna mutatō est subiectū ꝑ accn̄s alterius mutatōis. ⁊ etiā ex ꝑte termini. qꝛ vna mutatio est terminus extrinsecus alterius mutationis. sicut motus calefactōnis dꝛ ꝑ accn̄s augeri. vt qn̄ aqua q̄ calefit augmentat꜡ Tunc ibi. Om̄ at. Ex p̄dictis ꝯcludit diuisionē motꝰ in ꝑtes subiectiuas. dicens ꝙ qꝛ nō est motus in sub̄a neqꜫ in adaliq̄d. neqꜫ in agere neqꜫ in pati. Relinq̄tur ꝙ solū sit in q̄titatē qualitatē ⁊ vbi. qd̄ sic ꝓbat. qꝛ cū motus sit de ꝯtrario in cōtrariū. ⁊ in his tribꝫ p̄dicamentis est solū ꝯtrarietas. ergo in his solum est motus.

Ar. Ista inductō est insufficiens. ꝓbatur qꝛ sunt plura p̄dicamenta q̄ꜫ sub̄a adaliquid actio et passio. Dd̄m ꝙ ista inductio est implicite ⁊ virtual'r sufficiens s̄m ꝙ alia p̄dicamenta cōp̄hendunt꜡ sub istis. vident꜡ eñ deficere tria p̄dicamēta in q̄bꝫ nō ꝓbat꜡ ꝙ in eis nō sit motus. s. situs. qn̄ ⁊ habitus. Sed ꝓbatio qua posset ꝓbari ꝙ in qn̄ nō sit motus cōp̄henditur sub illa qua ꝓbatur ꝙ ad motū nō est motus. qꝛ qn̄ s̄cat esse in tp̄e sed tp̄s est mensura motus. ⁊ ad motū nō est motꝰ g̊ nec ad qn̄. Et ꝓbatio de situ ⁊ habitu cōprehenditur sub ꝓbatōe adaliq̄d. qꝛ si ī adaliq̄d nō est motꝰ. g̊ nec in situ ⁊ habitu que ꝯsistunt in quadā habitudine

Motus q̄dem igitur s̄m quale alteratio sit. huic eñ alludit cōmune nomen Dico aūt quale nō in substantia. ⁊ nanqꜫ differētia quale est. sed quod passiuum s̄m ꝙ dicitur pati. aut impassibile esse Qui vero s̄m quantū s̄m cōe q̄dem innominatꝰ est. sed s̄m vtrūqꜫ aut augmē-

tum aut decremētū Qđ quidem est in perfectā magnitudinē augmentū est. qđ vero ex hoc decrementum Qui autem est ſm locū et ſm ꝓprium et cōmune innominatus est Sit autem latio vocata qđ cōmune est. Quāuis dicantur ferri hec sola proprie. cum nō in seipsis sit stare mutantibus locum Et quecūq; non seipsa mouent ſm locum Que autē est in eadē specie mutatio. in magis et minus alteratio est. Aut eñ ex contrario in cōtrariū motus ē. aut simpliciter aut sic In minus quidem eñ vadēs in contrariū dicetur mutare In magis aūt tanq̄ ex contrario in ipsum Differt eñ nihil ſm quid mutare aut simpliciter. nisi q sic indigebit cōtraria causa. Magis autē et minus est in quo plus aut minus contrarij insunt aut nō Et quidem igitur hij tres soli motus sunt. ex his manifestum est.

Descendit specialiter ad ostendendū quō motus reperiatur in trib; p̄dicamētis dictis. ⁊ p̄mo quō reperiatur in q̄litate. q; in q̄litate reperit̄ motus p̄ncipal'r. eo q ibi p̄ncipaliter reperit̄ ꝯrietas in q̄ fundat̄ motus Intēdit ḡ dicere q motꝰ in q̄litate factus vocat̄ alteratio. ⁊ hoc iō. q̄a alteꝝ d; aliq̄d ab alio qđ distat ab eo ſm q̄litatē. Et capit̄ hic q̄litas nō ꝓ q̄litate subali. q; q̄ sic dr̄n̄t q̄litate illa dr̄n̄t essential'r. s; capit̄ hic q̄le pro q̄li passiuo ſm q refertur ad spēm q̄litatis. q̄ē passibilis q̄litas Tūc ibi. Qui ꝟo ſm. Ostendit quō sit motus in q̄ititate Et dt q motus q̄ ē in q̄ititate nō ē noīatus ſm vnū nomē. sicut motus p̄dicamēti q̄litatis. s; noīat̄ ſm spēs q̄ititatis. q; vnus motus denoīat̄ augmētatio. q̄ ē in ꝑfectā q̄ititatē alius ꝟo vocat̄ diminutio. q̄ ē in paruā q̄ititatē siue imꝑfectā Deiñ ibi. Qui aūt ē ſm locū. Ostēdit quō inuenitur motꝰ in vbi. dicens q motus ſm locū nec h; cōe nomē generis. sicut de p̄dicamēto q̄litatis. nec etiā denominat̄ ſm spēs vbi. sicut in p̄dicamēto q̄ititatis. s; denominat̄ motꝰ ſm aliqđ extrinsecū. q; a loco q̄ ē de alio p̄dicamēto. q; motus in vbi d; motus localis Et si dicatur. ille motus p̄t habere cōe nomen. s. latio. Dōm q latio nō ē ꝓpriū nomē ad localē motū. s; illa ꝓprie dicunt̄ ferri ſm locū q̄ intra se nō h̄n̄t potestatē vt q̄escant. sicut grauia ⁊ leuia. que nō q̄escunt nisi veniant ad ꝓpria loca Tunc ibi. Que āt est. Soluit qđdā dubiū qđ p̄t moueri circa p̄dicta. s. ad quā spēm debeat reduci motꝰ ſm magis ⁊ minus. Et dt q ad alteratōem. Cuiꝰ rō est. q; magis ⁊ minus ꝓprie reperiunt̄ in q̄litatib; Dupl'r eñ ē motus in ꝯriū. vnoᵒ in ꝯriū simpl'r. ⁊ sic est motus ſm magis. hoc est in ꝯriū ꝑfectū. Alioᵒ est motus in ꝯriū imꝑfectū. ⁊ sic ē motus ſm minus Et d; notāter ſm magis ⁊ minus. q; maius ⁊ minus ſm extensionē reperiunt̄ in q̄ititate. ⁊ ḡ motus ſm maius est motus augmētationis. ⁊ ſm minus extēsiue est motus diminutōnis.

Nr. Que sit rō dictoꝝ. s. q est vnū nomē motus in qualitate. ⁊ sunt duo noīa in q̄ititate. s; in vbi est solū vnū nomē extrinsecū. Dōm q ista. q; eodem mō in aliquo p̄dicamento reperitur motus. quo mō in eo reperitur ꝯrietas. q; motus ē de ꝯrio in ꝯriū. ⁊ fundamētum motus est ꝯrietas. s; ꝯrietas reperitur in qualitate ſm ꝓprias rōnes speꝝ ſm quas ꝯtinent̄ sub genere. ⁊ iō in p̄dicamentis dt Aresto. q qualitati sit aliq̄d ꝯtrariū quasi diceret q ꝯtrarietas ꝯuenit qualitati in rōe sui generis. ⁊ iō est ibi aliqđ cōe nomē genericū qđ est alteratio. S; in p̄dicamento q̄ititatis inuenit̄ ꝯtrarietas nō ſm q spēs ꝯtinent̄ absolute sub genere q̄ititatis. quia sic q̄ititas nō h; maximū nec minimū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō ē maxima distantia in q̄ititatib; quā req̄rit ꝯtrarietas. sed est ibi ꝯtrarietas ſm q spēs q̄ititatis referunt̄ ad spēs rerum naturaliū. q; sic q̄ititas h; maximū ⁊ minimū. sicut d; p̄mo huius. ⁊ iō in quātitate assignant̄ duo noīa. q; a maximo instituit̄ nomē augmētatōnis. ⁊ a minimo nomen diminutōis. In p̄dicamento aūt vbi reperitur ꝯtrarietas ꝑ cōꝑatōnem ad hoc qđ est oīno extrinsecū forme illius p̄dicamēti. s. ad locū q̄ est de p̄dicamento quātitatis. q; penes maximā distantiā locoꝝ sumit̄ ꝯtrarietas de vbi. q̄re dt Gilber. por. q vbi nihil sit ꝯtrariū ⁊ in motu q̄ terminat̄ ad vbi est vnū nomē qđ ꝯuenit sibi ꝑ extrinsecū. s. ꝑ locū. q; nominat̄ motus localis

Immobile aūt est quod omino impossibile est moueri. sicut sonus inuisibilis Et qđ multo tempore vix mouetur. aut quod tarde incipit quod dicitur grauiter mobile. Et quod aptum natum est moueri ⁊ possibile. non mouetur aūt tunc cum aptum est. ⁊ vbi. ⁊ sic quod quidem q̄escere voco immobiliū solum Contrarium eñ quies motui est. quare priuatio erit susceptiui. Quid quidem igitur motus. ⁊ quid quies. ⁊ q̄t mutatōes ⁊ quales motꝰ. manifestū ex dictis.

Postq̄ Aresto. posuit spēs motꝰ ſm tria p̄dicamēta hic ꝯn̄r ponit modos immobilis. q; oppositoꝝ est eadē disciplina. Et vult q īmobile d; trib; modis. vnoᵒ ꝯdictorie. ⁊ sic d; īmobile qđ nullo mō h; ordinē ad motū. sicut deus d; immobilis. Alioᵒ d; īmobile qđ h; in se ꝯtrariā dispōem ad hoc q moueat̄. sicut mons vel magnus lapis d; īmobilis. Tercioᵒ d; īmobile p̄uatiue. qđ sc; aptū natū est moueri. etiā de facili. ⁊ tñ nō mouet̄ Et qđ sic est īmobile d; ꝓprie q̄escere. q; q̄es ꝯtrariatur motui p̄uatiue Et iō cū p̄uatio sit solū in subiecto apto nato quies est solū in illo qđ de facili p̄t moueri

Nr. Vtꝝ penes triplicia subiecta motus ꝯuenīēter diuidat̄ ſm tria p̄dicamenta. Dōm q motus capit̄ dupl'r. vnoᵒ general'r put se extendit etiā ad mutatōem. ⁊ sic capit̄ motꝰ ꝓ quocūq; exitu de termino in terminū siue fiat successiue siue instantanee. ⁊ sic motus in postp̄dicamentis diuidit̄ in sex spēs. q; due s;

spẽs de p̄dicamento sube. sicut generatio ꝛ corruptio ꝛ due q̄ sumunt̃ ẜm accessum ꝛ recessum ab eodẽ termino de p̄dicamẽto q̄ntitat̃. s. augmentatio ꝛ diminutio q̄ sumunt̃ ẜm ꝑfectã q̄ntitatẽ ꝛ imꝑfectã. ẜ3 q̄nta spẽs ẽ alteratio q̄ h3 vnũ cõe nomẽ sicut dictũ ẽ. Sexta aũt est motus localis. Alio° capit̃ motus ꝓprie. ꝓut distinguitur ꝯtra mutatõe3. sic motus ẜcat exitum successiuũ de termino in terminũ. Et tunc ꝑñt spẽs motus dupl̃r distingui. vno° ẜm noĩa q̄b3 nominant̃. ꝛ sic sunt quattuor species motus. q2 augmentatio diminutio alteratio ꝛ loci mutatio ẜcant diuersos motus. ꝛ sunt diuersa noĩa motuum ꝛ illo modo iteꝝ nõ distinguunt̃ hic spẽs motus Alio° distinguunt̃ spẽs motus ẜm p̄dicamenta ad que intrinsece terminant̃. ꝛ sic sunt tm̃ tres spẽs mot⁹. s. motus ad quãtitatẽ ad qualitatẽ. ꝛ ad vbi. quo mõ distinguunt̃ spẽs motus hic. Et ideo ista est ꝓ̇ncipalis diuisio quã Aresto. hic intendit. q̄ sc3 motus diuidit̃ ẜm tria p̄dicamẽta. tãq̄3 in ꝑtes subiectiuas Vñ in hoc loco distinguit̃ motus ꝯtra mutatõem. ꝛ hoc ex eo. q2 mutatio h3 speciale nomẽ impositũ. q̄re mot⁹ stat ꝓ altera ꝑte

Ar. Motus nõ est in aliq̄ p̄dicamento. ġ male diuidit̃ ẜm diuisionẽ p̄dicamentoꝝ. Añs ꝓbat̃ q2 qđ est in p̄dicamẽto debet eẽ ens in actu. ẜ3 motus est ens in potẽtia Dõm q2 dupl̃r aliq̇d ẽ in p̄dicamẽto. vno° ꝓprie ꝛ ꝑ se. q2 sc3 est genus vel spẽs alicuius p̄dicamenti. ꝛ sic motus nõ est in aliquo p̄dicamẽto. q2 qđ sic est in p̄dicamento est ens cõpletũ ꝛ ꝑfectũ. ẜ3 motus est ens imꝑfectũ. Alio° aliq̇d est in p̄dicamento ẜm reductõem. q2 sc3 reducit̃ ad genus vel ad spẽm alicuius p̄dicamenti. ꝛ sic motus dr̃ esse in p̄dicamento. q2 reducitur ad gen⁹ sui termini ad quẽ. ꝛ iõ ponit̃ in eodẽ p̄dicamento cũ eo. ꝛ sic motus etiã diuidit̃ ẜm terminos. vt dictũ est in tercio huius.

Ar. Motus h3 spẽs. ġ est genus. ꝛ sic erit ꝑ se in p̄dicamento Dõm q2 genus ꝛ spẽs capiũtur dupl̃r. vno° ꝓprie ẜm q2 aliq̇d dr̃ genus qđ est ens in actu ꝛ cõpletũ p̄dicabile de multis specieb3. ꝛ spẽs ẜm q2 est aliqđ ens totũ ꝛ ꝑfectũ subiectũ ipi generi. ẜm q2 loq̇tur Porphirius de genere ꝛ specie. ꝛ sic motus nõ ẽ genus. nec h3 ꝓprie spẽs. Alio° capiunt̃ gen⁹ ꝛ spẽs cõmuniter ẜm q2 aliqđ generale dr̃ genus. ꝛ speciale dr̃ species. siue tale generale habeat rõnem totius ꝛ entis in actu. siue entis in potentia. ꝛ tunc etiã motus vocat̃ genus. q2 h3 spẽs. s. alteratõem. loci mutatõem. ꝛc̃ẏs

Ar. Si motus eẽt in p̄dicamento grã sui termini ġ in omĩ p̄dicamento esset motus. ꝯña ꝓbat̃. q2 motus p̄t terminari ad oĩa p̄dicamenta Dõm q2 dupl̃r aliq̇d terminat motũ. vno° directe ꝑ se ꝛ imediate et sic solũ forme de trib3 p̄dicamentis terminant motũ sc3 q̄ntitatis qualitatis ꝛ vbi. Et dr̃ hoc ꝓprie terminare motũ qđ denominat mobile in motu ꝛ imediate acq̇ritur ꝑ motũ in ipõ mobili Exemplũ vt calor dr̃ per se terminare calefactõem. q2 calor denominat qđ calefit. ꝛ immediate ꝑ calefactõem acq̇rit̃. Alio° aliq̇d terminat motũ indirecte ꝑ accñs ꝛ ex ꝯsequenti ꝛ sic hoc dr̃ terminare motũ qđ seq̇tur terminũ q̇ imediate acq̇rit̃ ꝑ motũ vt ad calefactõem aque seq̇tur rarefactio aque. raritas ġ nõ imediate terminat motũ. sed seq̇tur motũ. Et isto scđo mõ oĩa p̄dicamenta pñt terminare motũ. qđ p3 exẽplariter ꝓ̇mo de suba. q2 suba seq̇tur motum alteratõis embrionis. ꝛ relatio seq̇tur motũ ad qualitatẽ. sicut silr̃tudo seq̇tur motũ albefactõnis. ꝛ iteꝝ actio ꝛ passio sequunt̃ motũ calefactõis. q2 qñ aqua est calefacta. tũc calefacit aliq̇d aliud positũ in aqua. Silr̃ dõm est de situ. q2 situs seq̇tur motũ localẽ ꝑtiũ in toto. habit⁹ ãt sequit̃ motũ localẽ vestiũ circa corpus. Et silr̃ qñ sequit̃ motum localem qui fit in tempore

Ar. Motus ẽ in genere sube. ġ est in aliȷ̃s p̄dicamentis a trib3. Añs ꝓbat̃. q2 motus ẽ accñs et accñs est in suba. ġ ꝛc̃. Dõm q2 dupl̃r aliq̇d est in alio. vno° sicut in subiecto. ꝛ sic vtiq̄3 motus est in suba. Alio mõ sicut in termino. ꝛ sic mot⁹ ꝓprie dict⁹ nõ ẽ in suba. q2 suba non terminat motũ ꝓprie dictũ intrinsece. q̄ntuis posset sequi ad motũ ꝓprie dictũ. Et qñ dr̃. in suba ẽ ꝯ̄rietas. ġ ibi est motus ꝓprie dictus. Añs ꝓbat̃ q2 ꝓ̇ncipia subaꝝ sunt sube. ꝛ sunt ꝯ̄ria. Dõm q2 ꝓ̇ncipia sube nõ sunt ꝯ̄ria ꝯ̄rietate ꝓprie dicta. ẜ3 ꝯ̄rietate cõmuniter accepta. q̄ est inter ꝓ̇uatõem ꝛ habitũ.

Ar. Quicq̇d corrũpit̃ a suo ꝯ̄rio corrũpit̃. ẜ3 suba corrũpit̃. ġ a suo ꝯ̄rio corrũpit̃. ꝛ ꝑ ꝯñs est ibi ꝯ̄rietas Dõm q2 dupl̃r aliq̇d corrũpit̃. vno° ꝑ se. ꝛ qđ sic corrũpit̃. a suo ꝯ̄rio corrũpit̃ Et dr̃ ꝑ se corrũpi quod immediate ab alio corrũpit̃. sicut frigidũ imediate corrũpit̃ a calido. Alio° corrũpit̃ aliq̇d ꝑ alteꝝ. q2 sc3 ipi⁹ corruptio seq̇tur ad corruptõem alterius. ꝛ sic nõ opor3 q2 sꝑ aliq̇d corrũpat̃ a suo ꝯtrario. ꝛ sic substãtia corrumpitur ad corruptõnem alicuius qualitatis q̄ ꝑtinet ad eẽ ipius sube. siue ad ei⁹ cõplexionẽ naturalẽ Et qñ dr̃. In suba ẽ ꝓ̇ncipiũ corruptõis. ġ erit ibi corruptio ꝑ se. Tenet ꝯña. q2 ꝓ̇ncipiũ ẽ frustra a q̊ nõ seq̇tur ꝓ̇ncipiatũ Añs ꝓbat̃. q2 ꝓ̇uatio est ꝓ̇ncipiũ corruptõis. Dõm q2 in suba. i. in p̄dicamẽto sube manẽdo reꝑit̃ ꝓ̇ncipiũ corruptõis aptitudinalis siue corruptibilitat̃. ꝛ hoc ꝓ̇ncipiũ ẽ ꝓ̇uatio. ẜ3 nõ ẽ ibi ꝓ̇ncipiũ actualis corruptiõis. q2 talis actualis corruptio ẽ ex q̄litatib3 ꝯ̄riȷ̃s. ꝛ iõ p̄t eẽ aliqua suba ꝑ se corruptibil̃. q̄ tñ ꝑ se nõ corrũpit̃. sicut p3 circa ꝓ̇ncipium huius

Ar. Quicq̇d ẽ in effectib3. hoc d3 etiã reꝑiri ĩ cau sis. ẜ3 ĩ accñtib3 reꝑit̃ ꝯ̄rietas. ġ in suba Dicendũ q2 maior intelligit̃ de illo qđ ẽ ꝑfectõis. q2 si h̄ reꝑiat̃ in effectu. tũc etiã d3 reꝑiri in cã. ẜ3 habere ꝯ̄rietatem ẽ aliq̇d iꝑfectõis. cuius signũ ẽ q2 in reb3 ꝑfectis minus iuenit̃ de ꝯ̄rietate. sicut in substãtiȷ̃s seꝑatis ꝛ in corporib3 celestib3. Q3 ãt in substãtiȷ̃s ꝛ in formis substantialib3 nõ reꝑiat̃ ꝯ̄rietas p̄t sic ꝓbari. q2 ad hoc q2 aliqua sint ꝯ̄ria duo teq̇runt̃. ꝓ̇mo q2 sit maxima distãtia ẜm cõtinuũ ꝓcessum vnius in alteꝝ. ꝛ ecõtra. Scđo q2 tales forme suscipiant mag3 ꝛ min⁹. q2 in tali ꝯtinuo exitu de vno termino in aliũ opor3 q2 plus capiat̃ de vno termino q̄3 ꝓ̇us habebat̃. ẜ3 nullũ illoꝝ p̄t inueniri in suba Nõ ꝓ̇mũ. q2 q̄ntuis sit ꝯtinuus ꝓcessus a vegetatiuo in sensitiuum ꝛ intellectm̃. non p̄t tñ ecõtra naturalr̃ fieri processus ab intellectiuo in sensitm̃ ꝛ vegetatm̃. qđ req̇ritur ad ꝯ̄rietatẽ Neq̄3 scđ3. q2 sube nõ suscipiũt mag3 ꝛ min⁹ et sic nõ p̄ eẽ mot⁹ in subam. ꝓpter vtrãq̄3 ꝯditõez dictã

Ar. In adaliq̇d ẽ motus. ġ nõ solũ in trib3 p̄dicamẽtis Añs ꝓbat̃. q2 nulla forma realis aduenit alicui de nouo sine mutatõe ꝛ motu. ẜ3 adaliq̇d p̄t de nouo alicui aduenire. ꝛ est forma realis. ġ aduenit ꝑ motum Dõm q2 realis relatio p̄t alicui aduenire ꝑ mo/

tum. nō sic q intrinsece terminet motū. sȝ q2 seq̄tur ad terminū intrinsece acq̄sitū p motū. sicut dictū ē de silitudine. Et si dicat̄ aliq̄ relatio aduenit alicui sine omni motu. Dōm q triplices sunt relatōes. q̄dā sunt relationes fm dici ex pte vtriusq3 extremi q̄ nō addunt aliquaȝ realē rē sup̄ subiectū. sicut relatio eiusdē ad seip̄m. Alia ē relatio realis ex pte vnius extremi. sicut ē relatio scie ad scibile q̄ est realis ex pte scie ꝛ nō ex pte scibilis. Tercia ē relatio realis ex pte vtriusq3 extremi. sicut relatio patris ad filiū. silis ad sile. equalis ad eq̄le. Tunc dōm est q in p̄mis duab9 relationib9 nō ē incōueniens relatiōem alicui aduenire sine omī motu. q2 ibi relatio nō ē ens reale. vel ex pte nullius extremi. vel ex pte vnius tm̄. Sȝ in tercia relatōe p̄t aduenire alicui relatio absq3 noua sui mutatione. dūmō in ip̄o p̄fuit fundamentū relatōis. oportȝ tm̄ mutatōem eē in altero extremo. Exempli grā. si Plato longo tpe fuisset alb9. tūc in ip̄o eēt fundamētū relatōnis. s. silitudinis. p̄t g̊ in platone fieri silitudo p mutationem sortis q̄ factus est alb9. ꝛ p̄us fuit niger. Et rō istius est. q2 q̄uis in isto q̄ acq̄siuit relatōem sine sui mutatione nō sit mutatio facta nunc. hȝ tm̄ fundamētū relatōnis. qd̄ alter acq̄siuit p nouā mutatōem

Ar. In actōe ꝛ passione ē ɔ̄rietas. g̊ mot9 Dicendū q actio ꝛ passio capiuntur dupl'r. vno° fm se. ꝛ sic in actōe ꝛ passione nō est ɔ̄rietas. nec etiā motus. Alio mō accipiunt̄ actio ꝛ passio fm q fundant̄ in aliq̄b9 q̄litatib9. ꝛ sic in actōe ꝛ passione est motus ꝛ cōtrarietas. Et iō ɔsueuit dici q in actōe ē extrinsece motus ꝛ p modū sequele. q2 ad ɔtrarietatē q̄litatū. seq̄tur etiā ɔ̄rietas actionū. sicut calidi est calefactio. ꝛ frigidi ē frigefactio. Et sic etiā soluit̄ argumentū quo posset argui. q vnus motus seq̄tur ad aliū motū. q2 generatio ɔseq̄tur ad alteratōeȝ. Dōm q hoc fit extrinsece ꝛ ɔsequutiue ꝛ nō intrinsece sicut p̄us dictū est

Ar. In quātitate nō est ɔtrarietas. g̊ ibi nō ē motus. Añs ptȝ ex p̄dicamentis Dōm q q̄ntitas accipit̄ dupl'r. vno° logice. i. fm se ꝛ absolute in p̄prio genere nō cōparando eā ad aliqua corpa. ꝛ sic nō est ɔtrarietas in q̄ntitate. q2 ɔtrarietas attendit̄ penes maximū ꝛ minimū. sȝ in q̄ntitate sic accepta nō est maximū nec minimū. q2 vt sic data quacunq3 magna quantitate p̄t adhuc dari maior. ꝛ data quacūq3 pua p̄t dari minor. Alio mō accipit̄ q̄ntitas fm q cōpat̄ ad corpa rex naturaliū. ꝛ sic accipit̄ phisice. ꝛ tunc in quātitate est ɔ̄rietas et motus. Et sic dr̄ Aresto. in p̄mo huius. q entia naturalia sunt determinata ad maximū ꝛ ad minimum et motus fit inter hoc maximū ꝛ hoc minimū.

Ar. In q̄ntitate solū est motus. q2 ibi solū est magis ꝛ minus. inter q̄ est mot9. g̊ nō erit ī alijs p̄dicamentis Dōm q dupl'r aliq̄d dr̄ suscipe magis et minus. vno mō extensiue. ꝛ tunc p̄prie suscipit maius et minus nominaliter. ꝛ sic solū in quātitate repiuntur. Alio° intensiue. ꝛ sic inuenit̄ mag3 ꝛ min9 in q̄litate. q2 vna q̄litas est pfectior alia q̄litate q̄ntū ad modū essendi

Ar. In vbi nō est motus. pbat̄. q2 in relatiōe nō est motus. sed vbi est relatio. g̊ ꝛc̄. Dōm q̄uis p̄dicamento vbi ɔiungat̄ q̄dam relatio fm dici. tm̄ nō ꝑcat illā relatōem. sed quandā entitatē realē in locato distinctaȝ a loco ꝛ locato. ꝛ illa entitas potest terminare realem motum.

Ar. Motus localis est de p̄dicamento q̄ntitatis g̊ ɔtinet̄ sub motu q̄ est ad p̄dicamentū q̄ntitatis. Añs pbat̄. q2 terminat̄ ad locum q̄ est quātitas. Dōm q q̄uis motus localis denominet̄ a loco. non tm̄ terminatur intrinsece ad locū. Ratio p̄mi est. quia locus est notior q̄ vbi causatum a loco. sed ex notioribus nobis imponimus nomina. Rō scd̄i est. q2 termin9 nō debet p̄existere motui. sȝ dȝ acq̄ri p motū. sȝ locus preexistit motui locali. g̊ nō est terminus motus localis. sed vbi acq̄ritur p motū localem. g̊ ꝛc̄. Unde ɔsiderandū q nō sunt multa vbi in motu locali fm actū. q2 al's eēnt multi motus locales fm actū. cū vbi in actu sit termin9 illius motus. sed solū sunt multa vbi fm potentiā q̄ nō sunt termini motuū. sȝ dr̄ñā ad vltimū terminū q̄ est vn9

Et qñ dr̄. sunt multe circūscriptōes in vno motu locali. g̊ erunt multa vbi in eodē motu locali Dōm q̄uis ibi sint multe circūscriptōes. tm̄ q2 in illis nō est status. iō nō fiunt vbi in actu ex illis circūscriptionib9. sed in potentia tm̄. Ultima aūt circūscriptio in qua est status facit vbi in actu ꝛ pfectū. sed illa media vbi habēt se vt impfecta deferentia ad vbi perfectum.

Ar. Sideus moueret totū mundum local'r. tūc mundus nō moueretur ad vbi. q2 non est aliquis locus extra mundum. ꝛ p ɔñs nec vbi qd̄ causat̄ ex loco Dōm q in tali casu crearetur a deo nouus locus. ad quem mundus moueretur. q̄uis nunc nō sit aliquis locus extra mundum

Ar. Augmentatio ꝛ diminutio nō sunt mot9 diuersax speciex. Probat̄. q2 si fieret augmentatio ad magnitudinē ꝛ diminutio a magnitudine. tūc termini illox eēnt vnius spēi. g̊ ꝛ mot9 Dōm fm quosdam q quantitas magna ꝛ parua dupl'r possunt accipi vno mō fm se. ꝛ sic sunt vnius spēi. sicut q̄ntitas triū pedum ꝛ decē pedū in longitudine. Alio° accipiunt̄ p cōparatōem ad numex q̄ est in illis q̄ntitatib9. ꝛ sic distinguuntur specie. quia trinitas ꝛ denarius distinguuntur specie. Sed illud nō videtur esse verum. q2 tunc solum esset distinctio quātitatis ɔtinue p quātitatem discretā. sed augmentatio ꝛ diminutio p̄prie respiciunt quātitatem ɔtinuam. ergo nō distinguerent̄ spē in p̄prio genere scȝ quātitatis ɔtinue Et ideo melius dr̄ q dupl'r aliqua distinguunt̄ spē. vno° q2 distinguuntur naturis specificis. ꝛ sic quātitas magna ad quā est augmentatio. ꝛ parua ad quā est diminutio non distinguunt̄ spē. si fiant fm eandem spēm q̄ntitatis Alio mō distinguunt̄ aliqua spē fm q distinctio specifica extendit se ad distinctōem fm pfectū ꝛ impfectū. ꝛ sic etiaȝ augmentatio ꝛ diminutio dististinguunt̄ spē. ꝛ simil'r ip̄arum termini. Et q a termino motus sic accipiat quādoq3 spēm. ptȝ ex eo quod dictum est supra in eodē tractatu. q medium cōpatum vni extremox hȝ rōem alteri9. sȝ manifestū ē q extrema motuū sunt ɔ̄ria. g̊ vnū ꝛ idē q̄dāmō hȝ ī se ɔ̄ria. sȝ ɔ̄ria drn̄t specie. g̊ idem est differens a seip̄o spē. Ergo multo magis p̄t sumi distinctio specifica inter pfectū ꝛ ipfectū

P Ost hec autē dicamus quid est simul. et qnid est tangere. ꝛ quid est medium. et quid ɔsequenter. ꝛ quid habitum. ꝛ quid cōtinuū ꝛ ī q̄libet re vnūq̄dq3 hox eē aptū natū sit

Postq̄ in p̄mo tractatu ph̄us diuisit mutatōnem ꝛ motū in suas spēs. hic ꝓcedit in isto tractatu scd̄o ad determinandū de vnitate motus. Et circa hoc duo facit. qꝛ p̄mo p̄mittit q̄dā necessaria ad sequētia. Scd̄o ꝓseq̄tur de p̄ncipali ꝓposito. ibi. Unus aūt mot⁹. Circa primum tria facit. qꝛ p̄mo d̄r de q̄ sit intentio. Scd̄o exeq̄r ꝓpositū. ibi. Sil' q̄dē igit'. Tercio recapitulat. ibi. Quid q̄dē igit'. Dicit g̊ p̄mo ꝙ d̄m est post p̄dicta q̄d sit sil' et q̄d extractū vel sepatū. ꝛc̄ijs. qꝛ p̄mittit definitōnes nouem terminoꝝ q̄ sunt sil'. sepatū. tangere. mediū. cōtinue moueri. ꝯ̄ria ꝓm locū. ꝯ̄nr. habitū. ꝛ ꝯtinuū. Et hoc iō facit. qꝛ vti' istis terminis in p̄ncipio sexti. vbi probat ꝙ ꝯtinuū nō est ex indiuisibilib⁹ cōpositū. cū idiuisibilia nō p̄nt esse ꝯiuncta in ꝯtinuo. nec ꝑ modū ꝯtactus. nec ꝑ modū ꝯ̄nr se habētiū. nec ꝑ modū ꝯtinuitatꝫ. ꝛ sic vti' istis in demōstratōnib⁹ ꝯsequentib⁹. Sicut in sili in p̄ncipio Euclidis ponunt' definitōes q̄ sunt sequentiū demonstrationū p̄ncipia. Scd̄o iō. qꝛ Aresto. infra ꝓbat ꝙ idē est motū esse vnuꝫ ꝛ ꝯtinuū. oportet g̊ scire q̄d sit vnū. q̄d sit ꝯtinuū. ꝛ qꝛ ꝯtactū ꝛ ꝯ̄nr p̄supponunt' a cōtinuo sicut ab inferiori. ideo etiam determinat de illis

Simul q̄dem igitur dicuntur hec eē ꝓm locum. quecunq̄ in vno loco sunt p̄mo Separata autē quecunq̄ sunt in altero. Tangere autē quorum vltima simul.

Hic exeq̄tur intentū definiēdo illos terminos. ꝛ primo definit sil' ꝛ sepatū. q̄d iō facit. qꝛ p̄ncipal' itēdit hic determinare de tangere. ſꝫ sil' ponit' in definitōne tāgere g̊ p̄us determinādū est de sil'. Dicunt' g̊ esse sil' q̄ sunt in vno loco p̄mo. i. ꝓprio. Et ꝑ oppositū dicunt' sepata que sunt in alio ꝛ alio loco. Sed tangere dicuntur quorum vltima sunt simul.

Ar. Duo corpa non p̄nt esse natural' in vno loco ꝓprio. g̊ nō sunt aliqua corpa natural' simul. Dōm ꝙ duo corpa esse simt' p̄t dupl' intelligi. vno⁰ ꝓm totū. i. ꝓm oēs dimēsiones. ꝛ sic est impossibile duo corpa esse sil' natural'. sicut ꝓbatū est p̄us in quarto libro. Alio⁰ aliqua p̄nt esse sil' ꝓm vltima. ꝛ sic q̄libet extrema siue vltima duaꝝ quātitatū p̄nt esse sil'. qꝛ duo vltima corpis. s. due supficies p̄nt esse sil'. ꝛ duo vltima supficieꝝ. s. due linee. p̄nt eē sil'. sil' duo vltima lineaꝝ. s. duo puncta. p̄nt esse sil'. ꝛ sic dicimus ꝙ locus ꝛ locatū sunt sil'. qꝛ supficies corpis locātis ꝛ locati nō d̄r̄nt q̄ ad sitū.

Ar. Duo corpa sunt sil' ꝓm totū. ꝓbat'. qꝛ sil' sunt in vna domo. Dōm ꝙ duo corpa nunq̄ p̄nt simpl' dici sil' ꝓprie loquendo de sil'. sicut p̄us definitum est. qꝛ nō sunt i vno loco ꝓprio. ſꝫ bn̄ sunt sil'. i. in vno loco cōi. ꝛ hoc est improprie sil'. qꝛ si hoc sufficeret ad esse sil'. tunc oia p̄nt dici sil' q̄ ꝯtinent' sub celo. Ex eodē fundamento nō dicunt' aliqua sil' tp̄e. qꝛ alias omnia temporalia nunc existentia possent dici simul tempore.

Ar. Aresto. d̄r ꝙ mouens ꝛ motū sunt simt'. ꝛ illa sunt corpa. g̊ duo corpa p̄nt esse sil'. i. in vno loco. Dōm ꝙ sil' capit' dupl'. vno⁰ ꝓm ꝙ ꝓcat indistantiā aut ꝯiunctōem sine medio. ꝛ sic dicunt' illa sil' q̄ nō habent aliq̄d mediū. q̄d facit ea distare. ꝛ sic capit Aresto. sil' in septimo huius. quo mō mouens ꝛ motū sunt simt'. Alio⁰ dicunt' sil' q̄ sunt in eodē loco ꝓprio. ꝛ sic capit' hic.

Medium vero in quod aptum natum ē primum ꝑtingere mutans. q̄ꝫ in quod vltimuꝫ mutat ꝓm naturam continue mutans In minimis autem est medium tribus. vltimum quidē enī mutatōnis contrarium est.

Hic definit mediū q̄d ponit' in definitōe ip̄ius ꝯ̄nr. dicens ꝙ mediū ē illud in q̄d p̄mū aptū natū ē ꝑuenire ill̄d q̄d ꝯtinue mutat' ꝓm naturā q̄ꝫ in vltimū terminū mot⁹ Et g̊ vbi est mediū ibi inueniunt' tria. s. duo extrema cōtraria ꝛ medium. q̄n̄q̄ tn̄ inter duo extrema sunt multa media. sicut inter albū ꝛ nigꝝ sunt multi medij colores.

Ar. Sunt multa media in q̄ nō ꝑuenit' ꝑ motū. sicut mediū syllogismi ꝛ mediū in numeris. igitur ꝛc̄. Dōm ꝙ hic nō definit' mediū general' acceptum. qꝛ sic inuenit' mediū in syllogismis ꝛ in numerꝫ. ſꝫ hic definit' mediū special' acceptum ꝓ medio phisico in motu reperto. quia sic necesse est p̄mo medium attingere q̄ꝫ vltimum terminum.

Ar. Q̄n̄q̄ ꝓcedit' de termino in terminum absq̄ medijs. vt pꜫ in tinctura pannoꝝ. vbi ꝓcedit' ab albo in nigrū absq̄ medijs ꝛ q̄n̄q̄ ꝑ vnū mediū. s. rubeum Dōm ꝙ ista definitio p̄ncipal' intelligit' de medio in motu locali. qꝛ ibi oportet oīa media necessario ꝑtransire. Etiam p̄t intelligi de motu alteratōnis si fiat ꝓm naturā. vt pꜫ in fructib⁹. natura eīn ꝓcedit in ceruisis de albo in viridē colorē. de viridi in glaucū. de glauco in rubeum. de rubeo in nigrum.

Cōtinue autē mouetur. quod nihil aut paucissimum deficit rei, non temporis Nihil enī ꝓhibet deficientē rei non temporis. ꝛ statim aūt post hypatim. id est p̄mam sonare vltimā. sed rei in qua mouetur. Hoc autē ꝛ in his que sunt ꝓm locum ꝛ in alijs mutationib⁹ manifestuꝫ est.

Contrarium āt ꝓm locum est. ꝓm rectitudinem distans plurimum. Minima enī finita. Metrum autem finitum est.

Hic ꝯ̄nr oñdit q̄d sit ꝯtinue moueri. eo ꝙ ponit' i definitōe medij. dicens ꝙ ꝯtinue moueri est q̄n̄ in motu nihil aut paucissimū deficit rei nō tp̄is. Pro intellectu huius sciendū. ꝙ ad hoc ꝙ motus sit ꝯtinuus duo req̄runt'. p̄mo ꝙ nō sit aliqua interruptio in tp̄e. i. ꝙ tp̄s sit ꝯtinuū. Scd̄o ꝙ nō sit interruptio in magnitudine siue in spacio sup̄ q̄d fit motus. Est tn̄ d̄r̄a in istis. qꝛ si aliq̄d deficiat in tp̄e tunc oīno ipedit' ꝯtinuitas motus. sed si deficiat in ꝯtinuitate magnitudinis supra quā fit motus. nō impeditur ꝯtinuitas eius. qꝛ si citharisans post hypatim. i. post cordā h̄n̄tem grauē sonū tāgat vltimā acutā intermissis cordis q̄busdā in medio nō impedit' ꝯtinuitas illius mot⁹. Et hoc ē q̄d d̄r ꝙ in ꝯtinuo motu nō p̄t aliq̄d tp̄is deficere. q̄uis bn̄ magnitudis. sicut aliq̄s ꝑ passus ambulans ꝑ aliquā viā ꝯtinuo tp̄e nō tāgit oēs ꝑtes cōtinuas spacij siue magnitudinis. ꝛ tn̄ d̄r

motus ꝯtinuus. qꝛ nihil tpis deficit. Tūc ibi. Cōtrarium āt. Definit ꝯ̄ria ſm locum. ⁊ hoc iō. qꝛ ſi inter loca nō eſſet ꝯ̄rietas. tunc nō eſſet motus localis. cum q̇libet motus ſit inter ꝯ̄ria. ⁊ ſic tolleret̄ h̄ qđ ē ꝯtinue moueri. Dicit ḡ ꝙ ꝯ̄ria ſm locū dicunt̄. q̄ plurimū. i. maxime diſtant ſm lineā rectā. qꝛ diſtantia ſm lineā circularē non ē certa nec maxima. eo ꝙ ſꝑ pōt dari maioꝛ. qꝛ ſi inter duo puncta trahat̄ circulus. tunc ille poteſt ſemper ⁊ ſemper eſſe maioꝛ in infinitum.

Nō. Ex iſta definitōe ſeq̄ret̄ ꝙ ſolū motus elemētoꝝ haberet ꝯ̄rietatē. qꝛ ille ſolū hʒ maximaʒ diſtantiā ſm lineā rectā. Dōm ꝙ illa diſtātia ſm lineam rectā nō dʒ intelligi de diſtātia ſimplr̄ dicta. qꝛ tunc motus iſtoꝝ inferioꝝ nō haberet maximā diſtantiā. ſed dʒ itelligi ꝯꝑatie ꝯꝑando. ſ. mobilia ad determiata loca.

Conſequēter autē qđ cum poſt pncipium ſolum ſit. aut poſitōne aut ſpecie aut aliquo ſic determinatoꝝ. nullum mediū eſt eoꝝ que ſunt in eodem genere. ⁊ cuius ꝯſequēter eſt. Dico āt in linea linee. ſm ꝙ ſunt linee aut vnitatis vnitas ſm ꝙ ſunt vnitates. aut domus domus Aliud autē nihil prohibet eſſe medium. cōſequenter autē eſt alicui. cum poſterius aliquid eſt Non eñ vnum conſequēter eſt duobꝫ. neq̄ʒ noua luna ſecunde cōſequēter. licet hec illi. Habitū autē eſt quod conſequēter eſt cum tangat. qm̄ autē omnis mutatio in oppoſitis eſt. oppoſita autē contraria. ⁊ que ſm cōtradictōem ſunt. cōtradictōnis autē nihil medium. manifeſtuʒ eſt ꝙ in contrarijs erit medium.

Hic definit hoc qđ ꝯ̄ñr ſe hʒ ⁊ quādā ſpēm eiꝰ. ſ. habitū. Et vult ꝙ ꝯ̄ñr dicunt̄ qñ vnū ē poſt aliud inter q̄ nihil mediat eiuſdē generis. Et ſic ad ꝯ̄ñr duo req̄runt̄ pmo ꝙ ipm qđ dꝛ ꝯ̄ñr ſit poſt aliud. ⁊ iō vnū nō eſt ꝯ̄ñr ad duo. hoc aūt ꝯtingit vel ſm poſitōem. ſicut vnum corpus eſt poſt aliud vel ſm ſpēm ſicut vnus numerus eſt poſt aliū. vel ſm dignitatē. ſicut miles eſt poſt regem. vl̄ ſm cognitōnem. ſicut hō eſt poſt aīal. Scđo req̄ritur ꝙ inter ipm ⁊ illud qđ dꝛ ꝯ̄ñr nihil mediat qđ ſit eiuſdem generis. ⁊ iō due domus dicunt̄ ſe habere ꝯ̄ñr vbi nō mediat aliqua alia domus. lʒ aliq̇d aliud alterius ſpēi mediare poſſet. ſicut hō vel aſinus. Et ḡ vnū nō hʒ ſe ꝯ̄ñr ad duo. qꝛ q̄uis ſcđa ꝯditio ꝯueniat vni. qꝛ inter vnum et duo nihil mediat eiuſdē generis. nō tñ ſibi ꝯuenit prima. qꝛ vnū nō eſt poſt duo. ⁊ iō duo dicunt̄ ꝯ̄ñr ad vnū ⁊ tria ad duo. ⁊ nō ecōtra. Tunc ibi. Habitū āt. Definit habitū qđ eſt ſpēs ipius ꝯ̄ñr. dicens ꝙ habitum eſt ꝯ̄ñr cū tangit habitū. ḡ ſuꝑaddit ꝯ̄ñr ꝯtactū. ⁊ ideo iter habita nihil debet mediare. neq̄ʒ eiuſdē generis neq̄ʒ alterius generis. Et ex illis ꝯcludit ꝙ om̄e mediū eſt iter ꝯ̄ria. ⁊ hoc iō. ex quo mediū de quo hic eſt ad ꝓpoſitum ſꝑ eſt in motu vt dictū eſt. ſed motus eſt inter ꝯ̄dictoꝛia vel ꝯtraria. ⁊ qꝛ inter ꝯtradictoꝛia non eſt medium. ergo medium erit ſolum inter contraria.

Continuū autē eſt quidem habitum aliqđ. Dico aūt eſſe continuum quod idē fiat ⁊ vnus vtriuſq̄ʒ terminus eoꝝ que tanguntur. ⁊ ſic ſignificat nomen cōtinuum. quia contineat̄ Hoc autē eſſe non poteſt. cum duo ſint vltima Sed hoc determinato manifeſtum eſt ꝙ in his eſt q̇dem continuū. ex q̇bus vnum aliquod aptū natum eſt fieri ſm cōtactum Et ſicut aliquādo fit continuum vnum. ſic ⁊ totum erit vnum. vel aut penetratione aut latione aut tactu. aut adnaſcentia. aut inſertu. Manifeſtū autem ⁊ qđ pmum cōſequēter Contactum q̇dem eñ eſt neceſſe cōſequenter eſſe. quod cōſequēter aūt non om̄e tangere. vnde ⁊ pͦribus ratōne cōſequēter eſt vt in numeris. tactus autē non eſt. Et ſi q̇dem cōtinuum eſt. neceſſe eſt tāgere. Si vero tangit nondū cōtinuum eſt Non eñ neceſſe eſt vnum eſſe ipoꝛum vltima. ſi ſiml̄ ſunt. ſed ſi vnum ſunt neceſſe eſt ⁊ ſimul eſſe. Quare inſertus vltimus eſt ſm generatōem. neceſſe eſt eñ tangere ſi adnata erunt vltima. contacta autem non om̄ia adnata ſunt In quibus autē nō eſt tactus. manifeſtū eſt ꝙ nō ē cōſertus in his

Hic manifeſtat aliū terminū pncipalr̄ intentū. ſ. q̇d ſit ꝯtinuū. Et dꝛ ꝙ ꝯtinuū ſit aliq̄ ſpēs habiti. qꝛ qñ fit vnus ⁊ idē terminus duoꝝ q̄ ſe tangunt tunc dꝛ eſſe ꝯtinuum. Uult ḡ ꝙ ꝯtinua dicunt̄ quoꝝ vltima ſunt vnū qđ ꝓbat ex noīe ꝯtinuitatꝫ. qꝛ ꝯtinuū dꝛ a ꝯtinuando. ſiue ab vniendo. ſed ſolum eſt ꝯtinuatio in his q̄ habent vltima vnū. Patet etiā idē ex oꝛdine cōitatis iſtoꝝ terminoꝝ. qꝛ ſicut ꝯtactū addit ſupꝛa ꝯ̄ñr ſimultatē. ita cōtinuum addit ſupꝛa ꝯtactum vnitatē. Et qꝛ ꝯtinua ſtꝫ q̇ꝝ vltima ſunt vnū. iō ſeq̇tur ꝙ illa ex q̇bꝫ nō ē natū fieri vnū. nō pñt ad inuicē ꝯtinuari. Fit autē diuerſimode vnū ex multis. ſ. vel ꝑ aliquā ꝯclauatōem aut incollationem vel ꝑ quecūq̄ʒ modū ꝯiungendi q̄ fit qñq̄ʒ ꝑ iplātationē. ſicut ſurculꝰ inſerit̄ arboꝛi. qñq̄ʒ ꝑ naturalē generatōem. ſicut ramꝰ adnaſcit̄ ⁊ ꝯtinuat̄ arboꝛi. Tunc ibi. Et ſi q̇dē. Cōparat iſta tria ad īuicē. ſ. ꝯ̄ñr ꝯtactū ⁊ ꝯtinuū. Et vult ꝙ ꝯ̄ñr ē pͥus via gñatōis ⁊ cōitatꝫ ſm pdicatōeʒ. deiñ ꝯtactū. deiñ ꝯtinuū. qꝛ oē ꝯtinuū ē ꝯtactū. ⁊ oē ꝯtactū ē ꝯ̄ñr. ſed nō econtra. Addit eñ ꝯtactū ſupꝛa ꝯ̄ñter ſimultatē. ſed ꝯtinuum addit ſupꝛa contactum vnitatem. quia illa ſunt continua. quoꝛum vltima ſunt ſimul ⁊ vnum. habent eñ ſe ſicut ſuperius ⁊ inferiꝰ

Si aũt hoc q̄d dico sil'r importat habitudinē distinctoꝝ tunc nō p̄nt eē vnũ q̄ sunt sil'r ⁊ ꝑm hoc nec ꝯtacta eē p̄nt q̄ sunt ꝯtinua. Quare ꝯcludit ꝙ insertꝰ .i. ꝯtinuatio ꝑm quā vna ps inserit alteri in vno termino est vltimus in ordine generatōis ꝓut specialia sunt posteriora cōmunibꝫ. sicut ꝑus generat aīal q̄ȝ hō. Et iō dr̄ vltimū insertum. q2 illa necessario se tangunt quoꝝ vltima sunt adnata .i. naturalr̄ vnita. ſ3 nō ecōtra. S3 in his in q̄bus nō p̄t esse ꝯtactus nō p̄t esse ꝯsertus .i. ꝯtinuatio

Quare si et vnitas ⁊ pũctum q̄lia dicũt separata. Non possibile eē vnitatē et pũctũ idē his quidem inest tāgere. vnitatibꝫ aũt ꝯñr. et horũ quidem contingit esse mediũ. Ois em̄ linea mediũ punctorũ est harũ aũt nō est necesse Nullũ em̄ mediũ est dualitatis ⁊ vnitatis. Quid q̄dem igitur est simul ⁊ extra. q̄d tāgere et q̄d mediũ et q̄d ꝯñter. ⁊ q̄d habitũ et quid cōtinuũ. et in qualibet vnũquodq3 eoꝝ inest dictum est

Cōcludit q̄ddā correlariũ ex dictis. ⁊ dr̄ ꝙ si vnitas et punctus sint sepata ꝑm eē a materia. adhuc vnitas nō erit punctus. Qd̄ ꝓbat duabꝫ ratōnibꝫ. quaꝝ ꝑma est. q̄cunq3 sunt eadē vna ꝯditio repitur in vtrisq3. sed alia ꝯditio repitur in punctis .s. ꝯtactus. q2 duo puncta p̄nt se tangere q̄ sunt extrema lineaꝝ. ⁊ alia in vnitatibꝫ .s. cōsequēter. q2 in numeris vnũ est ꝑus alio ꝑm ordinem. ⁊ ideo inter ea nihil mediat eiusdē generis. nō aũt tangũt se. q2 nō sunt extrema q̄titatis continue. que solum tangunt se. vt supra dictum est. igitur ⁊c̄. Scd̄a ratio stat in hoc. inter duo puncta necesse est mediare aliquod medium. quia linea mediat inter duo puncta. sed īter duas vnitates nō est necesse esse aliquod mediũ. Ultimo epilogat q̄ dicta sunt ⁊ est planum in lr̄a

Ar. Dictũ est ꝑus ꝙ duo puncta se tangunt. sed que tangunt se nō habent medium Dr̄m ꝙ duo puncta accipiunt dupl'r. vno mō ꝑm ꝙ reperiunt in vna linea. ⁊ sic īpossibile est duo pũcta se tangere absq3 medio. sicut patebit sexto huius. Alio mō accipiuntur duo puncta in diuersis lineis ꝓut sunt termini diuersaꝝ lineaꝝ. ⁊ sic possunt se tangere. Exempli gratia. si quis imaginet lineā cadere ꝑ aerē ⁊ aquā ꝯtinue. tunc in contactu aeris ⁊ aque punctũ ipius aeris in linea aeris tanget punctũ aque in linea aque

v Unus aũt motꝰ dr̄ multipl'r. vnũ q̄dem em̄ multipl'r dicimꝰ Genere q̄dem igit vnꝰ ē ꝑm figuras p̄dicamēti Loci mutatō q̄dem em̄ omi loci mutatiōi genere vna est Alteratō aũt a loci mutatōne altera genere est

Postq̄ȝ ph̄s p̄misit aliq̄s definitōes necessarias ad sequētia. ꝯñr determinat de vnitate ⁊ diuersitate motuũ et q2 ꝯrietas est spēs diuersitatis. ideo postea determiat de ꝯtrarietate motuũ. Circa ꝑmũ ꝑmo distinguit triplicem vnitatē ipius motus. dicens ꝙ vnus motus dr̄ multipl'r ꝑm ꝙ vnũ in cōmuni acceptũ multipl'r dr̄. quia q̄ñq3 motus dr̄ vnus genere. q̄ñq3 vnꝰ spē. ⁊ q̄ñq3 vnus numero. Illi aũt motus dicunt vnus genere q̄ terminantur ad idē genus p̄dicamentale. sicut augmentatio ⁊ diminutio ad q̄titatē. ⁊ calefactio ⁊ frigefactio sunt vnus motus genere. q2 terminant ad qualitatē. Simil'r motꝰ localis rectus ⁊ circularis sunt vnus genere. q2 terminantur ad vnũ p̄dicamentũ. sc3 vbi.

Ar. Corruptibile ⁊ īcorruptibile dr̄ñt plus q̄ȝ genere. ſ3 motus circularis ē incorruptibilis. ⁊ motus rectꝰ ē corruptibil'. ḡ nō p̄nt eē in eodem genere.
Dr̄m ꝙ genꝰ accipit dupl'r. vnoº ꝓ genere phisico. q̄d ē materia vel subiectũ. ⁊ sic ē veꝝ ꝙ corruptibile ⁊ incorruptibile dr̄ñt plus q̄ȝ genere. q2 materia. ⁊ iō est alia materia corpoꝝ celestiũ ⁊ inferioꝝ. Alioº accipit genus ꝓ genere logico siue p̄dicamētali. ⁊ sic corruptibile ⁊ incorruptibile sunt vnius generꝭ. q2 p̄nt esse de vno predicamento. sicut corpus celeste. ⁊ corpa īferiora sunt de predicamento substantie. ⁊ motus celi ⁊ motus locales recti sunt de p̄dicamento vbi

Specie aũt vnus est. cũ genere vnꝰ est et indiuidua spē sit. vt coloris q̄dem sunt differētie Jam igit alius spē denigratio ⁊ dealbatio Ois aũt dealbatō omi dealbatiōi idem ꝑm spēȝ erit et ois denigratio denigratōi Albedini aũt non amplꝰ. vnde spē vna dealbatō dealbatiōi omni Si aũt sunt q̄dam q̄ et genera simul ⁊ spēs st̄ manifestũ est ꝙ vt spē vnus erit. simpl'r autem vnus specie nō vt doctrinatō. ſ3 sciā q̄dam species existimatōis. genus aũt sciarũ aliarum

Hic oñdit quō motꝰ sit vnꝰ spē. Et ꝑmo oñdit ꝓpositũ Scd̄o mouet quādā dubitatōeȝ. ibi Dubitabit āt. Dicēs ꝑº ꝙ illi motꝰ dicunt vnꝰ spē q̄ tminant ad vnā spēm spēalissimā. sicut motꝰ dealbatōnis ē eiusdē spēi cũ q̄libet dealbatōe. q2 albũ ē spēs spēalissima. est tñ veꝝ ꝙ ꝑm q̄d motꝰ dicunt vnꝰ spē. q̄ sunt ad vnā spēȝ subalternā. sicut motꝰ albefactōis ⁊ nigrefactōis q̄ terminant ad colorē. nō tñ sunt simpl'r vnus spē. sicut nec spēs subalterna ē simpl'r vna spēs. Et dat ph̄s exēplũ de sciā q̄ ē spēs existimatōis ⁊ genꝰ diuersaꝝ sciaꝝ. ⁊ ḡ ois doctrinatio q̄ ē motꝰ ad sciam ē q̄dāmō vna spē nō tñ simpl'r. q2 doctrinatio q̄ docet grāmatica ē simpl'r alis spē ab ea qua docetur geometria.

Dubitabit aũt aliq̄s si spē vnus motus sit. cum ex eodem idē in idē mutetur. vt vnũ punctum ex hoc loco in hũc locũ. iterũ et iterũ. Si autem hoc est. erit circulatio rectitudini eadem et volutatio ambulationi Aut determinatũ est id in quo est. si alteꝝ est spē. qm̄ alter motus est Circulare aũt a recto alterum spē est. Genere q̄dem igitur ⁊ spē motus vnus sic est. Sim-

pliciter aūt vnus motus est qui substantia q̄dē vnus ⁊ numero est. quis aūt hmōi sit manifestū est diuidentib᷒. Tria em̄ sunt ꝫm numeꝝ circa que dicimus motū vnū quod ⁊ in quo ⁊ q̄ñdo Dico aūt qđ. qm̄ necesse est aliquid esse qđ mo/ uetur. vt hominē aut alteꝝ. ⁊ in aliquo hoc mo/ ueri. vt in loco aut in passione. ⁊ qñ. in tpe em̄ oē mouet̄ Hoꝝ iteꝝ aūt genere q̄dē aut spē esse vnū ē in re in quā mouet̄ habitū erat in tpe

Hic mouet vnā dubitatōez circa dicta. s. vtꝝ plures motus q̄ sunt ab eodē ad idē sint vni⁹ spēi. sicut si vnuz punctū ꝫm geometras. q̄ imaginant̄ punctū moueri. mo/ ueat̄ ex hoc loco in hūc locū multotiens Et hoc videtur ꝫm p̄missa. q2 si motus q̄ sunt in eadem spē. vt in albedi/ nem sunt idē spē. multo magis duo motus q̄ sunt in eun dem locū numero. Si aūt hoc ꝯcedat̄ tunc seq̄tur incō/ ueniens. s. ꝙ motus rectus ⁊ mot⁹ circularꝫ eēnt eiusdē spēi. q2 p̄nt eē ad vnū terminū n̄ solū vni⁹ spēi. ſ3 etiā eius dem numeri. sicut si aliq̄s ad eundē locū numero veniat ꝑ lineā rectā ⁊ circularē. ſ3 hoc est incōueniens. g̊ nō ē ſꝑ vnus mot⁹ spē qñ idē mobile mutat̄ ab eodem ad idem.

Tunc ibi. Aut determinatū. Soluit dubitatōem di cens. ꝙ si multotiens aliq̄d mutat̄ ab eodem ad idē ꝫm spaciū eiusdē spēi. tunc est vnus motus spē. Exēpli grā qñ aliqđ sepe mutat̄ ꝫm spaciū rectū ad vnū terminum. tunc motus est eiusdē spēi. S3 qñ mutat̄ ab eodē ad idē ꝫm spaciū alteri⁹ spēi. sicut sunt spaciū rectū ⁊ circulare tūc motus sunt alteri⁹ spēi. Vñ ad hoc ꝙ mot⁹ sint vni/ us spēi tria req̄runt̄. p̄mū ꝙ illoꝝ motuū termin⁹ sit spe cies sp̄alissima. Scđm. ꝙ spaciū sit eiusdē spēi. ⁊ iō mo tus ad eundē terminū ꝑ lineā rectā. ⁊ ꝑ lineā circularez sunt diuersaꝝ spēꝝ. Terciū ꝙ sint ab eisdē p̄ncipijs. et iō motus ignis sursum. ⁊ motus terre sursum non sunt vnius spēi. q2 q̄uis sint ad eundē terminū. etiā numero et ꝑ spaciū eiusdē spēi. q2 ꝑ spaciū rectū. nō tñ fiūt ab eis/ dem p̄ncipijs. q2 mot⁹ ignis sursum ē a p̄ncipio natura/ li. ſ3 mot⁹ terre sursum est a p̄ncipio violento. Et illam terciā ꝯditōem Aresto. cōp̄hendit ip̄licite sub p̄ma. q̄a in oī motu termini corr̄ndent p̄ncipijs. si g̊ termini sint vnius spēi. oportet etiā p̄ncipia esse vnius spēi.

Ar. Termin⁹ dat spēm motui. ſ3 h̄ ē vn⁹ termin⁹ qñ aliq̄d mouet̄ ꝑ spaciū circulare ⁊ rectū ad eundē locū. g̊ motus erit vnius spēi. Dđm ꝙ q̄uis in alijs motib᷒ sic sit. ꝙ spēs sumit̄ a termino ad quē tm̄. tñ in motu locali circūloq̄mur spēm sil'r ex spacio ⁊ ex ter mino ad quē. Cui⁹ rō ē. q2 in alijs motib᷒ spaciū h3 se ad motū ꝑ accn̄s. ſ3 in motu locali spaciū h3 se ad motū ꝑ se. q2 oportz illū motū ꝫm ꝙ hmōi fieri sup̄ spacium. ⁊ iō motus rectus ⁊ circularis dr̄nt spē. etiā si habeāt eundē terminū. Sil'r mot⁹ volutari⁹ ⁊ ambulatio non sunt idē ꝫm spēm q̄uis sint circa eosdē terminos. q2 vna nō ē ea/ dem ꝫm spēm S3 si sint ijdē termini ⁊ eadē vna ꝫm spēz tūc sunt ijdē mot⁹ ꝫm spēm. ⁊ multo magꝫ si termini et via sint eadē nūero mot⁹ iterati erunt idē ꝫm spēm

Simpl'r aūt vnū in oīb᷒ his est. Et nāq3 in quo est vnū, oportz eē ⁊ indiuisibile vt speciem. Et ip̄m qñ vnū tp̄s ⁊ nō deficiens Et qđ mo/ uetur vnū esse, nō ꝫm accn̄s. vt albū nigrū fieri et coruscū ambulare. vnū āt est coruscū ⁊ albuz. sed ꝫm accn̄s. neq3 cōe esset em̄ duos hoīes si/ mul sanari ꝫm eandē sanitatē. vt obtalmie. sed nō vnus hic est sed specie vnus est

Hic ondit tercio q̄s motus dr̄ vnus numero. ⁊ circa hoc duo facit. q2 p̄mo manifestat q̄s mot⁹ sit vnus nu/ mero. Scđo circa hoc mouet quasdā dubitatōnes. ibi. Socratē āt. Dicit g̊ p̄mo. ꝙ tercio° dr̄ motus simpl'r vnus q̄ ē vnus numero ꝫm essentiā Et addit ꝙ tria req̄ runt̄ ad hoc ꝙ mot⁹ sit vn⁹ nūero. s. vnitas mobil'. vni/ tas tp̄is. ⁊ vnitas forme ꝫm quā ē motus. Cui⁹ rō est. q2 mot⁹ ē accn̄s. ſ3 oē accn̄s h3 nūeꝝ a suo subiecto. g̊ ad vnitatē motus req̄rit̄ vnitas mobilis. Et sil'r tp̄s inter ruptū ip̄edit vnitatē mot⁹. q2 ē mēsura mot⁹. Alia etiā forma facit aliā vnitatē mot⁹ cū forma sit mot⁹ suba Ex cludit tñ Aresto. duos modos vnitatꝫ ip̄i⁹ mobil' q̄ nō sufficiūt ad hoc ꝙ mot⁹ sit vnus numero. p̄mus ē vni/ tas mobil' ꝫm accn̄s sicut corusc⁹ ⁊ albū sunt vnū nūero ſ3 ꝑ accn̄s. ⁊ iō mot⁹ corusci ⁊ mot⁹ albi nō sunt vn⁹ mo tus ꝫm nūeꝝ. q2 mot⁹ corusci ē mot⁹ localis. ſ3 mot⁹ al bi est nigꝝ fieri. Scđs modus ē vnitas mobilis ꝫm ge nus vel spēm ⁊ nō ꝫm numeꝝ. req̄ritur em̄ ad vnitatem numeralē motus ꝙ mobile sit vnū numero

Socratē āt ꝫm alteratōez eandē alterari spē in alio āt tpe ⁊ iteꝝ in alio. si q̄dē ꝯtingit corrup tum iteꝝ vnū fieri nūero erit ⁊ hic vn⁹. si ꝟo non idē q̄dē. vnus āt nō. Habet āt dubitatiōem huic silem. ⁊ vtꝝ vna sanitas ⁊ oīno habitus et passiones sube sint in corp̄ib᷒. moueri nāq3 vi/ dent̄ hñtia ⁊ fluentia Si igit̄ eadē ⁊ vna q̄ dilu culo ⁊ nūc sanitas q̄re nō ⁊ cū deficiens accipi/ at iteꝝ sanitatē. hoc ⁊ illa vno nūero erit Ea/ dem em̄ rō ē nisi qđ in tantū differt. q̄re si q̄dez duo idē. sicut nūero vn⁹ ⁊ habit⁹ eē necce ē. vn⁹ em̄ nūero. act⁹ vn⁹ nūero. si ꝟo habit⁹ vn⁹ est fortassis nō alicni videbit̄ vn⁹ ⁊ act⁹ eē Cū em̄ pauset āmbulans nō āplius ē hec āmbulatio. Iteꝝ āt āmbulāte erit. si igit̄ vn⁹ ⁊ idē ē. ꝯtingit vnū et idē corrūpi ⁊ eē multotiens He q̄dem igit̄ sunt dubitatōnes extra q̄ nunc est intentōem.

Aresto. interponit q̄ndā dubitatōem. vtꝝ sc3 sit vn⁹ motus numero. qñ vna forma bis acq̄rit̄. sicut si q̄s bis

sanet de optalmia.i.infirmitate oculoꝝ. Et hec alteraꝰ erit vnus motus numero.si sanitas que acq̄ritur sit eadē numero.ꝛ hoc erit si ꝯtingat id qḋ ē corruptū iteꝝ fieri vnū numero qḋ videt ee̅ ipossibile.ꝛ ḡ si nō recupet ea/dem sanitas numero erit motus idem spē ꝛ nō numero.

Tūc ibi. Hꝫ āt dubitatōem. Mouet quandā aliaꝫ dubitatōem si aliq̄s ꝯtinue pseueret in sanitate vel quocūqꝫ alio accn̄te. vtꝝ sit vnū ꝛ idē accn̄s in eodē subiecto Et q̄busdā videt ꝙ nō.q2 Eraclitus opinabat ꝙ non ee̅t vna forma de mane ꝛ de vespere in eodē subiecto ꝓpt ꝯtinuā mutatōem reꝝ. Hanc āt dubitatiōem phs hic nō soluit ꝓpter duo.p̄mo.q2 solꝰ istius spectat ad metaphisicū.q̄ hꝫ determinare de vno ꝛ multo. Secūdo.q2 ista dubitatio innitit falso fundamēto.s.ꝙ res sint in ꝯti/nuo motu.ꝛ nihil vnq̄ꝫ q̄escat.qḋ reprobat in q̄rto metaphisice. Nec tn̄ ē silis rō.q2 q̄ꝫdiu sanitas manet lꝫ varietur hō magꝭ vel minus sanus nō intercipit ee̅ sanitatꝭ sicut intercipit qn̄ totalr corrumpit sanitas Tūc ibi. Eadē em̄ rō. Determinat veritatē circa p̄mā dubitatōnem. Et vult ꝙ si motus sit vnus numero.necē est ter/minū ad quē ee̅ vnū numero.nō tn̄ hꝯ ꝯuertit.q2 nō necē ē ꝙ si terminꝰ ad quē ē vnꝰ nūero.ꝙ etiā motꝰ sit vnꝰ numero.sꝫ p̄ter hoc req̄ritur ꝙ ille terminus vnus nume/ro acq̄rat absqꝫ iterruptōe tp̄is.q2 nisi sic ꝯtingeret vnū et idē multotiens generari ꝛ corrūpi.qḋ est impossibile. Patꝫ igit ꝓ solutōe q̄stionis. ꝙ si q̄s bis sanet de obtalmia nō ē idē motus.sed sunt duo motus.q2 talis forma nō acq̄rit ꝯtinue in tp̄e. sꝫ ꝑ interruptōem Cōsiderādū etiā est.ꝙ ex isto textu elici p̄t.ꝙ si res aliq̄ ꝑ motū ꝓducat.tūc illa res nō p̄t ee̅ vna q̄ est p̄us corrupta ꝛ postea genita.q2 ē interruptio in tp̄e.sꝫ si aliq̄ res sine motu ꝓ/ducat.s.ꝑ creatōeꝫ.tūc vna res numero p̄t reproduci.si/cut pꝫ in resurrectōe mortuoꝝ.q̄ fit sine motu ꝑ potētiā diuinā. Ulterius ꝯcludit ꝙ ille dubitatiōes sunt extra p̄ncipalē mutatōem.ꝛ iō sunt p̄termittende.

q Uoniā aūt ꝯtinuus est om̄is motus simplr qm̄ vnum necesse est ꝯtinuū esse si q̄dem om̄is diuisibilis est.ꝛ si ꝯtinuus vnus Non em̄ om̄is fiet ꝯtinuꝰ om̄i.sicut neqꝫ aliud nullū contingenti ꝯtingēs.sed quoꝝ vnū sunt extrema vltima aūt alioꝝ non sunt q̄dem.alio/rum aūt sunt.sed spē p̄uātia ꝛ eq̄uoca sunt Quō nanqꝫ tanget.aut vnū fiet vltimū linee ꝛ ambulationis Habiti q̄dem igit sunt.ꝛ q̄ neqꝫ idē spē neqꝫ idē genere sunt. Currens em̄ aliq̄s statim febricitabit.ꝛ vt lampas ex diffusione loci mu/tatio est habita.ꝯtinua āt nō Ponunt em̄ ꝯti/nua q̄ꝝ vltima vnū sunt.q̄re habiti ꝛ ꝯn̄r sunt q̄ tp̄s ꝯtinuū ē,ꝯtinuū āt ē q̄ motꝰ.hoc āt est cū vnū vltimū fiat ābobꝰ.vn̄ necē ē eundē fm̄ speꝫ ee̅ ꝛ vniꝰ mobilis.ꝛ in vno tp̄e simplr ꝯtinuum motū ꝛ vnū. Tp̄e q̄dē vt nō imobilitas intersit Indeficienti em̄ q̄escere necē ē. Multi igitur ꝛ nō vnꝰ motꝰ ē q̄ꝝ q̄es in medio ē. Quare si ali/q̄s motꝰ statu occupet.neqꝫ vnꝰ ē neqꝫ ꝯtinuꝰ. intercipit āt si in medio tp̄s ē Qui āt spē nō vnꝰ motꝰ ē.ꝛ si nō deficiat tp̄s. Tēpus q̄dē em̄ vnū ē specie āt aliꝰ.vnū q̄dem ei necē ē.ꝛ spē vnū ee̅ hunc āt simplr vnū ee̅ nō ē necesse Quis igitur motus q̄dē simplr vnus dictum est.

Hic ꝓbat phs qḋ p̄us dixit.s.ꝙ tria req̄runt ad vnitatē numeralē motꝰ.s.vnitas mobilis tp̄is ꝛ forme fm̄ quā ē motꝰ. Et hꝯ ꝓbat sic.q2 motū ee̅ vnū.ē motū ee̅ cōtinuū.qḋ pꝫ ex tribꝰ modis capiēdi vnū.q2 motꝰ nō dr̄ vnꝰ idiuisibilitate.nec rōe.loq̄ndo de vnitate numerali ḡ ꝯtinuitate. Sꝫ ad ꝯtinuitatē motꝰ tria req̄runt.p̄mo ꝙ forma sit vniꝰ spēi fm̄ quā ē motꝰ.q2 diuersa fm̄ spēꝫ nō p̄nt ꝯtinuari.cū ꝯtinua sunt.q̄ꝝ vltima sunt vnū.q̄ āt sunt diuersaꝝ spēꝝ nō hn̄t vltima vnū. Scḋo req̄rit vnitas subiecti fm̄ nūeꝝ.q2 diuersa subiecta p̄nt se bene hr̄e ꝯn̄r.sꝫ nō ꝯtinue. Tercio req̄rit vnitas tp̄is.q2 si interueniat q̄es ipedit ꝯtinuitas motꝰ. Ergo etiā pꝫ ꝙ tria p̄dicta req̄rant ad hoc ꝙ motꝰ sit simplr vnꝰ. Et hꝯ est qḋ concludit finaliter in lr̄a

Ampliꝰ āt dr̄ vnꝰ ꝛ ꝑfectꝰ.siue fm̄ genꝰ siue fm̄ spēm siue fm̄ subam.sic sicut ꝛ in alijs ꝑfe/ctū ꝛ totū vnꝰ ē Est āt aliq̄n ꝛ si impfectꝰ sit vnꝰ dr̄.si solū sit ꝯtinuꝰ Ampliꝰ āt alit p̄ter p̄di/ctos dr̄ motꝰ vnꝰ regularꝭ.irregularꝭ em̄ nō videt vnꝰ.sꝫ magꝭ regularꝭ sicut rectꝰ Irregularis em̄ diuisibilis ē.videt āt differre sicut magꝭ et minꝰ Est āt ꝛ in oi motu qḋ regulariter est aut nō Et nāqꝫ alterabit regularit ꝛ fert irregulariter.vt circulo aut rectitudine ꝛ circa augmētum ꝛ silr ꝛ decrementū Irregularitatis aūt drn̄a ē aliq̄n q̄dē in q̄ mouet.ipossibile em̄ ē re/gularē ee̅ motū nō in regulari magnitudine.vt reflexi motꝰ aut obliqui aūt aliꝰ magnitudinis quaꝫ nō ꝯuenit ꝯtingens in ꝯtingentem ꝑtem Aliq̄n āt neqꝫ in vbi.neqꝫ in qn̄.neqꝫ in qḋ.sꝫ in eo qḋ vt ē.velocitate em̄ ꝛ tarditate aliq̄n determinat.cuius q̄dem em̄ velocitas est eadem.re/gularis est.cuius aūt nō irregularis est

Ponit duos scḋarios modos vnitatis motus.ꝛ dicunt scḋarij.q2 nō spectāt ꝓprie ad ip̄am vnitatē motus.

ſʒ ad modũ vnitatꝭ mot⁹.q₂ ad ꝑfectõem vnitatꝭ Pri-
mus eſt ꝙ mot⁹ dr̃ vnus.q₂ ꝑfectus ſicut etiã in alijs re
bus totũ ⁊ ꝑfectũ ꝑtinent ad rõem vnitatis. Et rõ iſti⁹
eſt.q₂ ſm doctorẽ.vnitas pt̃ duplr̃ attẽdi.vno° ſm ꝯti
tatẽ.⁊ ſic ſufficit ſola ꝯtinuitas ad vnitatẽ.Alio° ſm for
mam ſubalem q̃ eſt ꝑfectio toti⁹.⁊ ſic dr̃ aliqd̃ vnũ.q̇a
ꝑfectũ.⁊ iſto mõ motus dr̃ vnus q̇ eſt ꝓpe terminuʒ ad
quẽ.q₂ ibi motus capit ſuã ꝑfectõem ꝙ̃tum ad modum
eſſendi. Tunc ibi. Amplius aũt aliter. Ponit ſcd̃m
modũ ſcd̃ariũ vnitatis motus.⁊ eſt.ꝙ motus dr̃ vnus.
q₂ regularis ⁊ vniformis.⁊ hoc iõ.q₂ motus regularis ẽ
magis vnus ꝙ̃ difformis ⁊ irregularꝭ ğ in illo motu de
ficit magis vnitas ꝙ̃ in motu regulari. Exempli gr̃a.
mot⁹ ille q̇ fit ꝑ ſpacium rectũ ⁊ circulare eſt minus vn⁹
ꝙ̃ ille q̇ fit ꝑ ſpacium circulare tm̃.vel rectũ tm̃. Et pro
intellectu illius Areſto.ibi. Eſt aũt. Oſtendit in q̇bus
motib₉ inueniť regularitas ⁊ irregularitas. Et vult ꝙ
in omi ſpẽ motus inuenitur regularitas ⁊ irregularitas
vt inductiue ꝓbat in lr̃a Tunc ibi. Irregularitatꝭ ãt
dr̃ã. Aſſignat duos modos irregularitatꝭ.ꝑmus eſt ex
ꝑte rei.i.ſpacij.⁊ ſic motus dr̃ irregularꝭ vbi ſpaciũ eſt di
ſtinctũ ſm rectũ ⁊ circulare.q₂ vna ꝑs eſt recta ⁊ alia cir
cularꝭ.⁊ tunc irregulare extendiť ad difforme. Alio° dr̃
mot⁹ irregularꝭ ex ꝑte modi motus.ſ.ex ꝑte tp̃is.⁊ hoc
ꝯtingit qñ non ẽ eque velox ꝑ totũ tp̃s.ſicut fit in motu
grauiũ ⁊ leuiũ.q₂ talis mot⁹ ẽ velocior in fine ꝙ̃ in ꝑnci
pio ⁊ in medio. Ex q̊ pt̃ capi dr̃ã inter regulare ⁊ vnifor
me ſm ꝙ ꝓprie accipiunť.q₂ regulare in motu accipiť ex
ꝑte tp̃is.⁊ iõ ille mot⁹ dr̃ regularꝭ q̇ ẽ eque velox ꝑ totũ
tp̃s.ſʒ mot⁹ dr̃ vniformis ex ꝑte ſpacij.qñ ſcʒ ſpaciũ eſt
diſpoſitũ ſm figurã vni⁹ ſpẽi.⁊ iõ aliq̇s mot⁹ ẽ regularꝭ
q̇ nõ eſt vniformis ⁊ ecõtra. motus eñi grauiũ ⁊ leuiuʒ
eſt vniformis.q₂ fit ꝑ lineã rectã tm̃.q₂ ex ꝑte ſpacij nõ ẽ
defectus.nec ex ꝑte ꝑtiũ mobilis.ſʒ nõ ẽ regularꝭ.q₂ eſt
velocior in fine ꝙ̃ in ꝑncipio. Mot⁹ aũt celi ecõtra ẽ re
gularꝭ.ſʒ nõ vniformis.q₂ eq̃ velox ẽ ꝑ totũ tp̃s.ğ eſt re
gularꝭ.ſʒ tñ ꝑtes celi circa mediũ celi veloci⁹ mouenť ꝙ̃
ꝑtes circa polos.ğ in illo motu non ẽ vniformitas ꝓprie
loquẽdo.q₂ forma mot⁹ localis ſiue ſpẽs eſt ex ꝑte ſpacij
ad minus extrinſece ⁊ circũloquutiue. Et ideo dictum
eſt ꝙ motus rectus ⁊ circularis ⁊ ſi habeat vnum ter-
minum ſpẽ ⁊ numero.nõ tñ ſunt vnius ſpẽi

Unde neqʒ ſpẽs motus neqʒ differẽtie ſunt velocitas ⁊ tarditas.q₂ omẽs ſequuntur diffe-rentes ſm ſpeciem Quare neqʒ leuitas neqʒ grauitas ꝑducens ad vnũ ⁊ eundẽ locũ que in idem eſt.vt terre ad ipam. aut ignis ad ipſum.

Unus q̇dem igitur irregularis eſt qui ẽ con tinuus. Minus aũt quod quidem reflexiuo ac cidit motui Quod autem minus cõmixtio ſem ꝑ contrarij Si aũt vnum oẽm contingit ⁊ re gulare eſſe ⁊ non.nõ erunt q̇ non ſm ſpeciẽ ha-biti ipi vnus ⁊ continuus Quõ eñi erit regula ris ex alteratõne cõpoſitus ⁊ loci mutatione.in diget eñi conuenire

Hic ꝯcludit Areſto. ex ꝑdictis duo correlaria.qꝝ
ꝑmũ ẽ.ꝙ velocitas ⁊ tarditas nõ ſunt dr̃ñe ſpecifice nec
ſpẽs motus. Qd̃ ſic ꝓbat.q₂ nulla dr̃ña ꝯſeq̇tur omneʒ
ſpẽm ſui generꝭ.ſʒ ſicut dictũ ẽ velocitas ⁊ tarditas cõ-
ſequunť oẽm ſpẽm motus.ğ nõ ſunt dr̃ñe mot⁹. Scd̃m
correlariũ eſt.velocitas ⁊ tarditas nõ ſunt idẽ qd̃ gra-
uitas ⁊ leuitas.q₂ grauitas hʒ ſe ad vnaʒ determinatã
ſpẽm mot⁹.ſ.ad motũ deorſum.⁊ leuitas ad motum ſur
ſum.ſʒ velocitas ⁊ tarditas reſpiciũt quãlibet ſpẽm mo-
tus indifferẽter vt dictũ eſt Tũc ibi Unus q̇dẽ igiť.
Oſtẽdit quõ mot⁹ irregularis ſit vnus dicens ꝙ pt̃ dici
vnus inꝙ̃tũ eſt ꝯtinuus.ſʒ min⁹ dr̃ vnus ꝙ̃ regularis
Sicut in ſili Linea hñs angulũ min⁹ dr̃ vna ꝙ̃ linea re
cta. Et hoc maxime apparet i motu reflexiuo q̇ quaſi vi
detur duo mot⁹ Tunc ibi. Si aũt vnũ. Ccõcludit ex
immediate dictꝭ ꝙ diuerſi mot⁹ ſm ſpẽm nõ pñt conti-
nuari.⁊ ſic motus cõpoſitus ex diuerſis motib₉ ſm ſpẽʒ
nõ pt̃ dici regularꝭ. Sicut exempli gr̃a.mot⁹ cõpoſitus
ex alteratõe ⁊ loci mutatõe nõ pt̃ eẽ regularꝭ.q₂ ad hoc
ꝙ mot⁹ ſit regularꝭ oportʒ ꝙ ꝑtes ad inuicẽ ꝯueniãt.ğ
relinq̇tur ꝙ motus diuerſi q̇ nõ ꝯſequunť ſe nõ ſunt vn⁹
mot⁹ ⁊ ꝯtinu⁹.qd̃ ſup̃ poſitũ ẽ ⁊ ꝑ exẽpla manifeſtatũ ẽ

Nr̃. Ultꝫ tria req̇ranť ad vnitatẽ numeralẽ mo-
tus Dd̃m ꝙ ſic.⁊ rõ ẽ.q₂ mot⁹ ẽ accñs.ſʒ
accñs hʒ numeꝝ a ſuo ſubiecto.ğ ꝑmo req̇riť vnitas mo
bilis. Scd̃o mot⁹ ẽ de numero ꝯtinuoꝝ.⁊ ex hoc adhuc
duo req̇runť ad vnitatẽ motus.ꝑmo vnitas forme.⁊ in
motu locali ẽ vnitas ſpacij.a q̇ eſt etiã circũloquutiue vni
tas forme mot⁹ localis. Scd̃o req̇riť vnitas tp̃is.ſicut
eñi ad vnitatẽ rei mẽſurabilis req̇riť vnitas menſure.ſic
ad vnitatẽ mot⁹ req̇riť vnitas tp̃is. Eſt tñ ꝯſiderandũ
ꝙ vnitas tp̃is nõ cauſat vnitatẽ mot⁹.ſʒ ſolũ a poſterio
ri indicat vnitatẽ.vnitas aũt mobilis eſt ꝓprie cauſa vni
tatis numeralis motus.

Ar̃. Qñqʒ mot⁹ ẽ vnus numero vbi nõ eſt vnitas
tp̃is.ꝓbať.q₂ duo mot⁹ ad albedinẽ pñt eſſe
vn⁹ numero in diuerſis tẽporib₉ cũ mobile ſit vnũ nũero
Dd̃m ꝙ ꝙ̃uis talis mot⁹ ſit vn⁹ ſpẽ.nõ tñ ẽ vnus in
numero ſi fiat in diuerſis tp̃ib₉ Et qñ arguiť ꝙ nõ re
q̇rať etiã vnitas termini ad quẽ ad vnitatẽ mot⁹.ꝓbať
q₂ ſepe fit mot⁹ ab albo in nigrũ ꝑ multos medios co-
lores.q̇ tñ ẽ vnus motus ꝙ̃uis fiat ꝑ multos terminos
Dd̃m ꝙ duplr̃ ꝯtingit ꝓcedere de extremo colore in ex
tremũ ꝑ medios.vno° ſic ꝙ in medio ſit ſtat⁹.⁊ ſic tales
mot⁹ ſunt diuerſi in ſpẽ.q₂ hñt terminos ſpecifice diſtin
ctos. Alio° ꝯtingit ꝓcedere de extremo in extremũ.ſic
ꝙ in medijs null⁹ ſit ſtat⁹.ſʒ fiat ꝯtinu⁹ ꝓceſſus.⁊ tunc
medij colores nõ hñt rõeʒ termioꝝ.ſʒ medioꝝ ipm ſub-
iectum ad vltimũ terminum motus deferẽtium.⁊ ſic eſt
vnus motus numero.

Ar̃. Areſto.viij.phicoꝝ accipit vnitatẽ mot⁹ ex
vnitate mouẽtꝭ.ğ male hʼ ꝑtermittit illũ mo
dũ Dd̃ʒ ꝙ mot⁹ capiť duplr̃.vno° ſm ſuã naturã ab
ſolute.⁊ ſic mot⁹ nõ hʒ aliquã vnitatẽ vl' diſtictõem ex
mouẽte.q₂ ſic capiẽdo motũ mouẽs ẽ ſibi totalr̃ extrinſe
cũ Alio° capiť mot⁹ ſm ꝙ ſtat ſub itẽtõe mouẽtꝭ.i.ſm
ꝙ hʒ aliq̇d cauſare i mobili ⁊ ſic hʒ vnitatẽ a mouẽte.ſi-
cut qd̃libʒ inſtrumentũ hʒ vnitatẽ vel diuerſitatẽ ꝑ cõ-
ꝑatõem ad ꝑncipale mouẽs.⁊ ſic capiť octauo huius

Ar. Si aliq̄d aīal. puta canis ꝓijciat̄ ab alto loco vsq3 ad terrā ita tñ ꝙ moriat̄ in medio. tūc est vnus mot⁹ numero ꝛ nō est idē mobile. q2 nō h3 eandē formā subalē. **D**ōm ꝙ argumētū p̄supponit falsum. sc3 ꝙ sit vnus motus numero. sunt em̄ ibi duo mot⁹ cō/sequēter se hn̄tes. ꝛ hoc ꝓpter diuersitatē mobilis. q2 canis mortuus est aliud mobile q̄3 canis viuus Et q̄uis tempus sit ꝯtinuū. hoc tñ nō sufficit ad vnitatē numeralem mot⁹. s3 req̄rit̄ identitas mobilis Est tñ ꝯsiderādū ꝙ q̄dā dicūt vnā formā subalē manere in generato ꝛ corrupto. s. formā corꝑeitatꝫ. ꝛ illo stante nō est incōueniēs dicere ꝙ sit idē mot⁹ numero. q2 est idē mobile numero S3 ſm̄ doctorē sanctū hoc est īpossibile. sicut ꝓbat̄ p̄mo de generatōe. ꝛ scd̄o de aīa. q2 nō p̄t eadē forma manere in genito ꝛ corrupto Etiā si sic nō fieret resolutio ad materiā p̄mā. ꝛ tūc non corrūpet̄ res simplr̄. s3 ſm̄ q̄d. Silr̄ dōm ē de virga ꝓ media ꝑte arida. ꝛ ꝓ media ꝑte viridi q2 mot⁹ in tali virga nō est vnus cū sint duo mobilia. s3 sunt duo motus. q̄ tñ incipiūt ꝛ terminant̄ in eodē tꝑe.

Ar. Duo corꝑa dura nō pn̄t se tāgere sine medio. si ergo in virga ꝓ vna ꝑte arida ꝛ ꝓ alia viridi eēnt duo corꝑa tūc tāgerent se ꝑ mediū q̄d non videtur. **D**ōm ꝙ ibi ē mediū. s. humor aq̄us. q2 vita cuiuscūq3 aīati ꝯsistit in calido ꝛ humido. ꝛ per tale humidum se/parantur huiusmodi corpora

Ampli⁹ āt determinādum est q̄lis mo/tus ꝯtrarius motui ꝛ de mansione eo/dem modo Sed p̄mo determinandū ē. vtrum ꝯ̄riūs mot⁹ sit. q̄ ē ex eodē ei q̄ ē in idē vt q̄ ē ex sanitate ei q̄ ē in sanitatē. vt generatio ꝛ corruptio videnꝫ. Aut q̄ ē ex ꝯ̄rijs. vt q̄ ē ex sanitate ei q̄ ē ex egritudine. Aut q̄ in ꝯ̄ria vt q̄ ē in sanitatem. ei q̄ ē in egritudinē. Aut q̄ ē ex ꝯtrario. ei q̄ ē in ꝯ̄riū vt q̄ ē ex sanitate. ei q̄ ē in egritudinem Aut q̄ ē ex ꝯ̄rio. in ꝯ̄riū ei q̄ ē ex ꝯ̄rio in ꝯ̄riū. vt q̄ ē ex sanitate in egritudinē. ei q̄ ē ex egritudine in sanitatē. Necesse ē em̄ aut vnū quendā horū eē modorū aut plures Nō em̄ ē aliq̄d ꝯ̄ponere

Postq̄3 ph̄us determinauit de vnitate ꝛ diuersitate motus. hic ꝯ̄n̄r in hoc tercio tractatu determinat de cō/trarietate motuū q̄ est q̄dā sp̄es diuersitatꝫ. vt p3 decio metaphisice. Et diuidit̄ in duo capitula. In p̄mo oñdit q̄liter accipiēda sit ꝯ̄rietas in motu ꝛ etiā in q̄ete In se/cundo mouet quasdā questiones circa ꝯ̄rietatē p̄dictā. ibi. Dubitabit āt aliq̄s. Primū capitulū diuidit̄ in du/as ꝑtes. In p̄ma determinat̄ de ꝯ̄rietate mot⁹ In scd̄a de ꝯ̄rietate q̄etꝫ. ibi. Om̄ āt motui. Circa p̄mū tria facit. q2 p̄mo distinguit diuersos modos ſm̄ quos videri posset ꝙ accipet̄ ꝯ̄rietas in motu. Scd̄o remouet quos/dam illorū. ibi. Est āt. Tercio assignat verū modū ꝯ̄rie/tatis in motu ꝛ mutatiōe. ibi. Om̄ aūt differt. Dicit ḡ p̄mo ꝙ post p̄dicta determinandū ē q̄lis sit mot⁹ ꝯ̄rius alicui motui ꝛ eodē mō determinandū ē de māsiōe. i. de ꝯtrarietate q̄etis ad motū ꝛ q̄etis ad q̄etē. Et circa h̄ distinguit q̄nq3 modos q̄b⁹ p̄t alicui videri ꝙ mot⁹ sīt ad inuicē ꝯ̄rij. Si em̄ mot⁹ sint ꝯ̄rij h̄ ꝯtingit vno q̄nq3 modorū. q2 vel ꝯ̄rietas attendit̄ penes accessu3 ꝛ recessu3 ab eodē termino. sicut si diceremus ꝙ motus ab eē ꝯ̄rietur motui q̄ est ad eē. Vel sumit̄ penes ꝯ̄rietatē terminorū a q̄b⁹. Aut sumit̄ ꝯ̄rietas motus penes ꝯ̄rietatem terminorū ad quos. vt si diceremus ꝙ motus ad albū cō/trariet̄ motui ad nigrū. Vel accipit̄ ſm̄ ꝯ̄rietatē termi/ni a quo ꝑ ordinē ad terminu3 ad quē. sicut si diceret̄ ꝙ motus ab albo ꝯ̄riat̄ motui q̄ ē in nigrū. Aut accipit̄ cōtrarietas motus ſm̄ ꝯ̄rietatē tā terminorū a q̄b⁹ q̄3 terminorū ad q̄s. vt si diceremus ꝙ motus ab albo in nigru3 ꝯ̄riat̄ motui q̄ est de nigro in albū. Et q2 nō ꝯtingit alio mō motus ꝯtraponere motū motui. iō necesse est ꝙ vno istorū modorū vel pluriū sumatur ꝯtrarietas.

Est āt q̄ q̄dē ex ꝯtrario ei q̄ ē in ꝯtrarium nō cōtrarius. vt q̄ ē ex sanitate ei q̄ ē in egritudinē. Idē em̄ est ꝛ vn⁹ ē Esse q̄dē igit̄ nō idē ē ip̄is. sicut nō idē est ex sanitate mutare in egritudinem

Neq3 q̄ est ex ꝯtrario ei q̄ ē ex ꝯtrario Silr̄ q̄dem em̄ accidit mutari ex contrario in contra/rium. aut in medium Sed de hoc quidem po/sterius dicemus Sed magis in contrarium mutare videbitur vtiq3 causa esse contrarietatꝫ q̄3 ex contrario Hic q̄dem em̄ mutatio cōtrarietatis. ille vero acceptio Et dicitur aūt vnus/quisq3 quod mutat magis q̄3 ex quo. vt sanatio in sanitatē. egrotatio aūt in egritudinem.

Hic excludit duos p̄dictorū modorū. s. quartū ꝛ secūdum. Et p̄mo q̄rtū dicens ꝙ ꝯtrarietas motus nō su/mit̄ ſm̄ ꝯtrarietatē termini a quo ꝑ habitudinē ad ter/minū ad quē Et ꝙ ille modus nō sit ꝯueniens ꝓbatur q2 idē nō est ꝯtrariū sibiip̄i. cū ꝯtraria debēt maxime di/stare. sed est idē motus q̄ est ex ꝯtrario in ꝯtrariū. sicut est vnus motus q̄ est ex sanitate in egritudinē. l3 sit differens rōne. q2 q̄n̄ d2 motus esse ex sanitate est habitudo ad terminū a quo. ꝛ q̄n̄ d2. in egritudinē ē habitudo ad terminū ad quē Tunc ibi. Neq3 q̄ est. Excludit scd̄3 modum. s. ꝙ nō potest capi ꝯtrarietas motuū penes cōtrarietatē terminorū a q̄bus. Et ad hoc ponuntur tres ratōnes. p̄ma est. illi motus q̄ in idem tendunt nō sunt ꝯtrarij. sed motus qui incipiunt a contrarijs terminis quandoq3 in idem tendunt. ergo nō sunt contrarij. Minor patet. q2 quādoq3 est motus ab albo ꝛ nigro. ꝛ terminantur in rubeum. Maior patet. q2 ꝯtraria maxime di/stant. ergo nō possunt terminari in idem. Tunc ibi. Sed magis. ponitur scd̄a ratio que est talis. nihil deno/minatur ab illo q̄d ab eo remouet̄. s3 termini a q̄b⁹ remouent̄ a motu. ḡ penes tales nō debēt motus dici ꝯtrarij Maior p3. q2 denomiatio fit a forma inherēte. q̄d aūt abijcit̄ nō īheret Minor p3. q2 oīs termin⁹ a q̄ in motu

abijcitur. Tercia ratio posita in textu.ibi. Et dr.est talis.ab eodē a quo aliquid recipit spēm. etiā recipit contrarietatē.qꝛ cōtrarietas est drīa ꝑm spēm.x. metaphysice.sed motus nō recipit spēm a termino a quo. igit̃ nō dꝫ capere ꝯtrarietatē a termino a quo. sed a termio ad quē

Relinqtur aūt. qꝛ est in contraria.ꝛ qui est in cōtraria ex ꝯtrarijs. fortassis qdem igit̃ accidit hos que in ꝯtraria ex ꝯtrarijs esse. sed esse forsitan nō idē. Dico aūt qui in sanitatē ei q ex egritudine. ꝛ qui ex sanitate ei qui in egritudinem.

¶ Hic cōcludit duos modos positos in ista diuisione tm̄ eē veros.ex qbus ꝯtrarietas sumit̃.scꝫ terciū ꝛ qntū.qꝛ tercius fuit ꝙ cōtrarietas sumat̃ ꝑm ꝯtrarietatē termiorū ad quos.ꝛ qntus fuit ꝙ ꝯtrarietas in motu sumeret̃ tā penes cōtrarietatē termioꝝ a quibꝰ qꝫ ad qs. Et addit ꝙ isti modi sunt vnus modꝰ subiecto.sed differūt rōne.qꝛ qđ in vno mō.s.qnto ponit̃ explicite. h in tercio ponit̃ implicite.qꝛ cōtrarietas terminoꝝ ad qs implicat cōtrarietatē terminoꝝ a quibꝰ. Et exēplificat qꝛ motus q est in sanitatē est idē subiecto ei q est ex egritudine. sꝫ nō rōne.ꝛ silr̃ q est ex sanitate ei q est in egritudinē. Et quia posset qs dicere ꝙ ista ꝯclusio sit insufficiēs. qꝛ omittit pmū modū accipiēdi cōtrarietatē.s.penes accessum et recessum ab eodē termino. Respondet̃ ꝙ ille modus valet pro cōtrarietate mutationū. ꝛ nō motuū. ꝛ sic generatio et corruptio cōtrariant̃ penes primū modum.

Quoniā aūt differt mutatio a motu. ex quodā em̄ subiecto in quodā subiectuꝫ mutatio est motus.qui est ex ꝯtrario in ꝯtrariū ei qui est ex cōtrario in ꝯtrariū motus cōtrarius est. vt qui est ex sanitate in egritudinē.ꝛ qui est ex egritudine in sanitatē. Manifestū est autē ex inductione qlia vident̃ ꝯtraria esse. Egrotari em̄ ipsi sanari.ꝛ ipi addiscere decipi ꝑmutatū nō ꝑ ipsum. In cōtraria em̄ sicut in scia est. sic ꝛ in deceptōe.ꝛ ꝑ ipm habere ꝛ ꝑ aliū. ꝛ sursum motꝰ ei qui est deorsum.cōtraria em̄ hec sunt in longitudine.ꝛ q est ad dextrā ei qui est ad sinistraꝫ cōtraria em̄ hec sunt in latitudine. Et q est ante ei qui est retro.cōtraria em̄ hec sꝫ in altitudīe

¶ Hic ostendit qūo ꝓprie accipienda sit contrarietas in motu.ꝛ intēdit ꝙ ꝓprie ꝯtrarietas accipiēda sit ꝑm cōtrarietatē vtroꝝ̄qꝫ terminoꝝ.ꝛ hoc ꝓbat ratōe ꝛ inductiōe Rōne sic.cōtrarietas sumēda est ꝑm ꝓpriā ꝛ specificā rōnē eoꝝ q dicunt̃ cōtraria. Sed ꝓpria rō specifica motus est ꝙ sit mutatio de subiecto in subiectū.i. de termio affirmato in terminū affirmatū. g etiā ad cōtrarietatē motꝰ reqrit̃ ꝯtrarietas ex ꝑte vtriusqꝫ termini. ꝛ hoc vel explicite sicut in quinto modo.vel implicite vt in tercio.

Tūc ibi. Manifestū est aūt. Probat idē inductiue.et inducit tā in alterationibꝰ corꝑalibꝰ qꝫ spūalibꝰ qꝫ etiam in motu locali.qꝛ sanatio q est alteratio corꝑalis ꝯtrariatur egrotationi.ꝛ sanatio et egrotatio hn̄t oppositos terminos. tā a quibꝰ qꝫ ad qs. Etiā in alterationibꝰ aīe.quia decipi ab alio est ꝯtrariū ei qđ est addiscere.ꝛ decipi a seipso est cōtrariū ei qđ est inuenire sciam. Scia em̄ duplr̃ acqrit̃.s.ꝑ ꝓpriā inuētiōem. ꝛ illo mō opponit̃ ei decipi a seipo.ꝛ ab alio ꝑ doctrinā.ꝛ illi opponit̃ decipi ab alio. qꝛ q decipit̃ ab alio nō acquirit sciaꝫ ab ipo.sed aliqd scie cōtrariū. Ita etiā in motibꝰ localibꝰ sursum opponit̃ deorsum. et opponunt̃ sursum ꝛ deorsum ꝑm longitudinē in homine ex ꝑte vtroꝝ̄qꝫ terminoꝝ. Et silr̃ dcm̄ est de motibꝰ qui sumunt̃ ꝑm alias differentias positionū

Qui aūt est in cōtrariū solum. nō est motus sed mutatio. vt fieri albū nō ex quodā est Quibus aūt nō est contrariuꝫ.qui est ex ipso ei q est in ipm mutatio contraria est. Unde generatio corruptioni ꝯtraria est. ꝛ remotio acceptōi He aūt mutatōes quidē.motus aut non sunt

¶ Hic oñdit phs qūo inuenit̃ ꝯtrarietas in mutationibus.in qbus nō est ꝓprie dicta ꝯtrarietas. ꝛ pmo distinguit duplices mutatōes.sꝫ em̄ aliq accn̄tales.sicut mutatio ad albū ꝛ nigrū Alie sꝫ subales.sicut mutatōes ad esse subale. vt generatio hois ꝛ equi. Uult g ꝙ ꝯtrarietas sumit̃ in mutationibꝰ accn̄talibꝰ penes cōtrarietateꝫ terminoꝝ ad qs. Sꝫ in mutationibꝰ subalibꝰ sumit̃ ꝯtrarietas penes accessum ꝛ recessum ad eundē terminū vel ab eodē termio.sicut generatio opponit̃ corruptōi.qꝛ generatio est ad esse.corruptio vero est ab eē Et silr̃ qcunqꝫ remotio ꝯ̄ria est cuicūqꝫ acceptōi ꝛ hmōi nō sunt motus sed mutatōes. Ptꝫ g ꝙ ex qnqꝫ modis sup̄ positis duo scꝫ scđs ꝛ qrtus ad nihil vtiles sꝫ vnꝰ aūt ꝯgruit ad cōtrarietatē mutationū.sꝫ duo ꝯgruūt ad ꝯ̄rietatē motuū

Dr. Utrū sufficiat in motibꝰ accipere ꝯ̄rietatē penes termios ad qs. Dcm̄ ꝙ motus accipit̃ duplr̃.vno mō ꝑ moduꝫ motꝰ. ꝛ sic opꝫ sumere ꝯ̄rietatē ex vtroqꝫ termio.qꝛ de rōe motꝰ est eē de subiecto in subiectū.ꝛ h ꝯtingit vel explicite vel implicite.sicut dcm̄ est Alio mō capit̃ motus ꝑ modū mutatōnis. ꝛ tūc sufficit cōtrarietas termioꝝ ad qs.qꝛ mutatio ꝑm ꝙ hmōi non hꝫ in se ꝯ̄rietatē amboꝝ termioꝝ.qꝛ vel est ex nō eē ad eē vel ab eē ad nō esse Et h est qđ dr phs pmo huiꝰ.ꝙ materia pt facere mutatōem ꝑ alterū contrariū.i.ꝑ vnū terminū positiuū ad quē accedit vel a quo recedit

Qui aūt vt in mediuꝫ motus sunt qbuscūqꝫ cōtrarioꝝ est mediū.tanqꝫ in ꝯtraria qdammō ponēdi sunt.sicut em̄ ꝯtrario vtit̃ medio motꝰ in vtraqꝫ vtiqꝫ vtet̃. vt ex fusco qdem in album tanqꝫ ex nigro.ꝛ ex albo in fuscū tanqꝫ in nigrū. ex nigro aūt in fuscū tanqꝫ in albū fuscū. mediū aūt ad vtrūqꝫ dr quodammō vtrunqꝫ vltimoꝝ.

sicut dictũ est prius Motus q̄dē igitur motui contrarius est sic. qui est ex contrario in cõtrarium ei qui ex contrario in contrariũ

¶ Hic phs determīat de ꝯtrarietate motꝰ ex ꝑte medij. ⁊ circa h̄ remouet vnã dubitatiõez. qꝛ posset aliq̄s dicere ꝙ q̄nq̄ꝫ motꝰ est de cõtrario ad mediũ. vl' de medio ad extremũ. g̊ nõ inuenit̃ in q̄libet motu cõtrarietas terminoꝝ. Rñdet Aresto. ꝙ motus q̄ terminant̃ in medio sunt etiã q̄dammõ ꝯ̃rij. qꝛ mediũ ꝯꝑatũ vni extremoꝛuꝫ hꝫ rõem alteriꝰ. sicut rubeũ ꝯꝑatũ albo hꝫ rõeꝫ nigri Ex quo seq̈tur ꝙ in motibꝫ repit̃ ꝯ̃rietas s̃m analogiã. p̄mo eñ et p̄ncipaliter illi motꝰ st̃ ꝯtrarij q̄ st̃ de extremo in extremũ. sicut motus ab albo in nigrũ. ⁊ ecõtra. Scd̄o illi motus st̃ ꝯ̃rij q̄ sunt a medijs ad extrema. sicut motus de rubeo in nigrũ. ⁊ de rubeo in albũ. Tercio motꝰ illi st̃ cõtrarij. q̄ sunt ex extremis in media. sicut motus qui st̃ ex albo in rubeũ. ⁊ ex nigro in rubeũ. Quarto st̃ motus cõtrarij q̄ st̃ ex medijs in media. sicut motꝰ a rubeo in flauũ. in q̊ motu rubeũ hꝫ ꝯditõeꝫ albi. ⁊ flauũ ꝯditõeꝫ nigri

Qm̄ aũt motui nõ soluꝫ videt̃ esse motus cõtrarius. sed ⁊ q̄es. hoc determinandũ ē. simpl'r quidē ꝯtrarius est motus motui. Opponit̃ aũt et q̄es. ꝑuatio eñ est Est aũt sic ꝙ ꝑuatio ꝯtraria dꝛ Qualis aũt q̄li. vt est ei q̄ s̃m locũ. que s̃m locũ. Sed h̄ nõ dꝛ simpl'r. vtrũ eñ cui q̄ est hic mãsioni q̄ est ex h̄. aut q̄ est in hoc motꝰ opponit̃ Manifestũ igit̃ est. qm̄ in duobꝫ motus subiectis est. Huic q̄dē q̄ ex hoc in ꝯtrariũ. que est in hoc q̄es. Huic autẽ q̄ ex ꝯtrario in hoc q̄ in ꝯtrario q̄es. Simul aũt ⁊ ad inuicē ꝯtrarie hẽ st̃. Et nãq̄ꝫ incõueniẽs est. si motus q̄deꝫ cõtrarij st̃. q̄etes aũt opposite nõ sunt. Sũt aũt in oppositis hẽ. vt q̄ est in egritudine q̄es ei q̄ ē in sanitate. Motui aũt ei q̄ est ex sanitate in egritudinē ei eñ q̄ est ex egritudine in sanitatē irrõnabile Qui eñ in ipso motus est. in q̄ stetit. q̄etatio magis ē. s̃m ꝙ accidit simul fieri motui Necẽ aũt est aut hãc aut illã eẽ. nõ eñ q̄ est in albedine q̄es ꝯtraria est ei que est in sanitate.

¶ Postq̄ꝫ phs determīauit de ꝯtrarietate motuũ ad inuicē. hic ꝯ̃nter determīat de ꝯtrarietate q̄etuꝫ. Et p̄mo in motibꝫ. scd̄o in mutationibꝫ. ibi. Quibꝫ aũt nõ. Circa primũ p̄mo oñdit ꝙ q̄es sit ꝯtraria motui dicẽs p̄mo. ꝙ nõ solũ motus motui ꝯtriat̃. sed etiã q̄eti. ⁊ hoc ꝓbat. qꝛ q̄es est ꝑuatio motus. sed ꝑuatio est q̄dammõ ꝯ̃riuꝫ. g̊ etiã q̄es q̄dammõ ꝯtrariat̃ motui Maioꝛ est nota. sed minoꝛ pꝫ. qꝛ in oĩbꝫ ꝯtrarijs saluat̃ rõ ꝑuationis. qꝛ vnuꝫ cõtrariũ est ꝑfectius alio. impfectũ aũt ꝯꝑatuꝫ ꝑfecto hꝫ rõem ꝑuatõis. Dicit̃ tñ q̄dammõ. qꝛ ꝑfectius motꝰ cõtrariat̃ motui q̄ꝫ q̄es. Tũc ibi Qualis aũt. Oñdit q̄lis q̄es ꝯ̃riat̃ motui. Est eñ duplex q̄es. s. in termīo a q̊ ⁊ in termīo ad quē. qñ scꝫ motus est ꝯpletus Primo g̊ mouet istã q̄stõem in textu. vtꝝ q̄es in aliq̊ termīo ꝯ̃riat̃ motui q̄ est ad illũ terminũ. vel motui qui est ad oppositũ terminũ. Exẽpli grã. vtꝝ q̄es in albo ꝯ̃riat̃ dealbationi q̄ ē motus ad albũ. vel denigrationi q̄ est motus ad oppositũ terminũ. s. nigrũ. Soluẽdo questõem dꝛ ꝙ q̄es in aliq̊ termīo ꝯ̃riat̃ motui q̄ est in oppositũ terminũ. sicut q̄es in albo opponit̃ denigrationi ꝯ̃rie. ⁊ non albefactioni. Et h̄ etiã sic ꝓbat̃ extra textũ. qꝛ motus est eiusdē eẽntie cum termīo ad quē. vbi g̊ vnus terminꝰ ꝯtrariat̃ alteri termino. ibi etiã motꝰ ꝯtrariat̃ illi termīo. sicut albedo ⁊ nigredo ꝯ̃riant̃. q̄re etiã ꝯ̃riant̃ quies in albo ⁊ motus in nigꝝ.

Tũc ibi Sil' aũt Interponit h̄ de ꝯ̃rietate quietũ ad inuicē. ⁊ vult ꝙ ille q̄etes st̃ ꝯ̃rie ad inuicē q̄ sunt in ꝯ̃rijs terminis. sicut q̄es in albo ⁊ q̄es in nigro. qꝛ tales quietes st̃ eiusdē nature cũ terminis sub q̄bꝫ quiescũt. sicut g̊ termini ꝯ̃riant̃. sic etiã q̄etes. Tũc ibi Motui aũtem Oñdit qd̄ ꝑus dixit. scꝫ ꝙ q̄es in aliq̊ termīo nõ opponit̃ motui ad eundē terminũ. Et h̄ sic ꝓbat. Illud qd̄ est ꝑfectio ⁊ ꝯsummatio alicuius hoc nõ cõtrariat̃ ei. sed q̄es in termīo ad quē est ꝯsummatio ⁊ ꝑfectio ipius motꝰ. g̊ nõ ꝯ̃riat̃ motui. Maioꝛ ptꝫ. qꝛ ꝯ̃ria nata sunt se mutuo expellere. sꝫ ꝑfectio est sil' cũ illo cuiꝰ ē ꝑfectio. Minoꝛ pꝫ ꝑ hoc ꝙ sil' fit ipa quies cũ motu eo ꝙ moueri ad terminũ est fieri q̄etē. Vñ cũ motus sit cã ipius q̄etꝭ nõ p̄t ei opponi. qꝛ oppositũ nõ est cã sui oppositi. Et qꝛ motui nõ ꝯ̃riat̃ q̄es q̄ est in aliq̊ alia spē. nec q̄es q̄ est in termīo ad quē. ergo relinq̈tur ꝙ ei ꝯ̃riet̃ quies q̄ est in termino a quo

Ar. Hoc nõ est ꝑfectio motus qd̄ nõ manet cum motu. sed q̄es in termīo ad quē nõ manet cuꝫ motu. g̊ nõ est ꝑfectio motus. Dd̄m ꝙ motus capit̃ dupl'r. vno mõ quãtũ ad suã essentiã. ⁊ sic quies ē ꝯsummatio motus. qꝛ in termino siue in q̄ete q̄ est in termino ad quē motus est simpl'r ꝑfectus. Alio mõ capit̃ motus quantũ ad modũ essendi. ⁊ sic in termīo motus nõ ē motus. ⁊ isto mõ quies in termīo ad quē remouet motũ Exempli grã. qñ est facta calefactio aq̄. tũc in termīo ad quē calefactõis caloꝛ q̄ est eẽntialiter motus est simpl'r perfectus. sꝫ modꝰ eẽndi caloꝛis sub esse impꝑfecto q̊ mõ dꝛ motus cessat simpl'r in termino ad quem. quia caloꝛ non est amplius impꝑfectus. que impꝑfectio spectat ad modum motus. ⁊ non ad eius essentiam.

Quibꝫ aũt nõ sunt cõtraria. hoꝝ mutatio q̄dẽ ē opposita. q̄ est ex ipso ei q̄ est in ipm motꝰ aũt nõ est. vt q̄ ex esse ei q̄ est in esse. quies q̄deꝫ hoꝝ nõ est. immutatio aũt est. ⁊ sic q̄dem aliquid esset subiectũ. que in esse non mutatio ei q̄ est in nõ esse cõtraria erit. Si vero nõ est aliq̄d quod nõ est dubitabit aliq̄s cui sit cõtraria. q̄ est in eẽ nõ mutatio. et q̄es est. Si aũt h̄ est. aut non oĩs q̄es motui ꝯtraria est. aut generatio ⁊ coꝛ/

ruptio motus sunt. Manifestuꝫ igit̄ ꝙ quies nō dicēda ē. si nō ⁊ he mot⁹ Sil'e āt aliq̄d est et īmutatio. ꝯtraria āt ē. aut nulli aut ei q̄ ē in non eē. aut corruptōi Hec eī ex ip̄a gñatio aut ī ip̄aꝫ

¶ Hic determīat de ꝯtrarietate quietū in mutationib⁹ et p̄mo resumit qđ dcm̄ est de ꝯ̄rietate mutationū dicēs ꝙ in illis sumit̄ ſm accessum ⁊ recessum ex eodē termino vt exēplariter pꝫ in lr̄a. Et subdit ph̄s ꝙ in his mutatio nib⁹ nō sit q̄es opposita mutationi. sed sicut motus ꝯtra riat̄ quieti. ⁊ q̄es quieti. ita mutatio ꝯtrariat̄ mutationi. et īmutatio īmutationi. quies em̄ nō hꝫ ordinē ad mutatio nē. sed ad motū. ⁊ iō oꝑtet mutare nomē q̄etis in nomē īmutatiōis. Est g̊ sic dcm̄. ꝙ mutatio q̄ est in aliq̊ termino ꝯtrariet̄ mutationi que est in opposito termino. sed mutatio q̄ est in esse opponit̄ immutatōi q̄ est nō in esse. ⁊ mutatio q̄ est nō in esse opponit̄ immutatōni q̄ est in esse. Et q̄ posset q̄s dicere ꝙ nō esse non possit esse terminus mutatōis. g̊ nō p̄t alicui ꝯtrariari. dr̄ ph̄s ꝙ nō eē est q̄dā corruptio naturalis ⁊ nō annihilatio. ⁊ sic nō est nō eē simpl'r. sed est nō esse h̄ns subiectū. i. nō esse priuatiuum Tūc ibi. Si aūt hoc est. Ostēdit qđ prius supposuerat scꝫ ꝙ mutationi nō opponit̄ quies sed īmutatio. ⁊ hoc sic ꝓbat. q̄ sic sequeret̄ ꝙ oīs quies esset cōtraria motui. qđ falsum est. q̄ quies q̄ est cōtraria generationi nō est ꝯtraria motui. oportet ergo dicere ꝙ mutationi opponat̄ īmmutatio. Et sil'r dcm̄ de immutationib⁹ ad inuicem

Dubitabit aūt aliquis q̄re in mutatione quidem ſm locū sunt. ⁊ ſm naturā ⁊ extra naturaꝫ et quietes ⁊ motus. in aliis aūt nō. vt alteratio hec quidē ſm naturā. illa autem extra naturam Nihil em̄ magis sanatio aut egrotatio ſm naturā aut extra naturā. neqꝫ dealbatio neqꝫ denigratio. Sil'iter autem est ⁊ in augmēto ⁊ decremento. neqꝫ ad inuicē hii cōtrarii vt ſm naturā hii aūt extra naturā. neqꝫ augmentū augmento Et in generatōe aūt ⁊ corruptōe eadē ratio est. Neqꝫ generatio q̄dem ſm naturā. corruptio āt extra naturam. senescere enim ſm naturam est. Neqꝫ generationem videmus aliam quidē ſm naturam. aliam vero extra naturam

¶ Postq̄ꝫ. p. determīauit de ꝯtrarietate motuū ⁊ q̄etuꝫ Hic mouet q̄sdā dubitatōes circa p̄missa. Et circa hoc duo facit. q̄ p̄mo ponit dubitatōnes ⁊ soluit eas. Scđo manifestat q̄dā q̄ in illis dubitationib⁹ possent eē dubia ibi. Dubitabit āt aliq̄s. Circa p̄mū tria facit ſm ꝙ tres mouet dubitatōes. q̄ꝝ p̄ma est. q̄re in genere motus localis solū inueniūt̄ motus ⁊ q̄etes ſm naturaꝫ. ⁊ extra naturā. ⁊ nō in aliis motib⁹. s. in alteratōe augmētatōe ⁊ diminutōe. generatōe ⁊ corruptōe. Q̄ꝫ aūt in illis nō inueniant̄ ꝓbat ꝑ locū a maiori sic. q̄ si illud qđ magis videt̄ inesse nō inest nec illud qđ minus. sed si essꝫ aliq̄s motus extra naturā maxime esset corruptio. Sed corruptio est ſm naturā. qđ sic pꝫ. q̄ senescere est ſm naturā. scilꝫ materie. ⁊ senescere est dispositio ad corruptōem. g̊ etiam corruptio est ſm naturā. Neqꝫ etiaꝫ videmus ꝙ vna generatio sit ſm naturā ⁊ alia extra naturam

Ar. Dicit̄ scđo celi ꝙ seniū ⁊ oīs defectus ⁊ corruptio sit cōtra naturaꝫ. g̊ hic male dr̄ ꝙ senescere sit ſm naturā. ¶ Dcm̄ ſm doctorē sanctū equalenter ꝙ natura accipit̄ dupl'r. vno mō ꝓ natura vl'i q̄ intēdit cōsistentiā ⁊ ꝑmanentiā toti⁹ vniuersi. Et tūc corruptio est oīno ſm naturā. q̄ oꝫ multa corrūpi in vniuerso. si debeat totū vniuersum ꝯsistere. sicut necē est aliqua indiuidua corrūpi. vt saluent̄ alia in sp̄e. Alio mō accipit̄ natura pro natura ꝑticulari. ⁊ sic oīs corruptio ⁊ defect⁹ ⁊ decremētū est ꝯtra naturā. q̄ natura cuiuslibet intēdit ꝯseruatiōnē ꝓprii subiecti. Est tñ ꝯsiderandū ꝙ natura isto secūdo mō accipit̄ tripl'r. vno mō ꝓ natura forme. i. ꝓ natura q̄ ē forma. ⁊ sic corruptio est cōtra naturā. q̄ forma ſm ꝙ huiusmōi dat sp̄em sed corruptio tollit esse ⁊ sp̄em. Alio mō accipit̄ natura ꝓ natura materie. ⁊ sic corruptio est naturalis. q̄ sicut materia hꝫ naturalē h̄itudinē ad formā. ita etiā ad p̄uatōeꝫ Tercio⁰ accipit̄ natura ꝓ p̄uatōe. ⁊ sic cū p̄ua⁰ sit p̄n^m corruptōnis corruptio vt sic est ſm naturā

Aut si est ꝙ violētia fit extra naturā. tunc et corruptio erit corruptōi ꝯtraria q̄ violēta vt q̄ extra naturā ei q̄ ſm naturā. Ergo nature ⁊ generatōes q̄dā sꝫ violēte. ⁊ nō fatate. q̄bus ꝯtrarie sꝫ q̄ sunt ſm naturā. Et augmēta sꝫ violēta et decremēta. vt augmēta. q̄ velociter ꝓpter alimentū pubescētiū sꝫ. et tritica cito adaucta. et nō ꝯstricta. In alteratōe āt q̄liter aut simplicit Erūt em̄ alie q̄dē violente alie vero naturales. vt dimissi nō in creticis dieb⁹. alii aūt in creticꝫ. alii q̄dē extra naturā alterāt̄. alii vo ſm naturā.

¶ Hic soluit p̄dictā dubitatōem ꝑ interēptionē. Et circa hoc duo facit. p̄mo ostēdit ꝙ in q̄libet genere motus inueniat̄ ſm naturā ⁊ extra naturā. Scđo ostēdit q̄uo hec duo in motib⁹ ⁊ quietib⁹ ꝯtrarient̄. ibi. Omino q̄dē. Circa primū p̄mo determīat veritatē. scđo mouet obiectioneꝫ ibi. Erūt igit̄. Dicit g̊ p̄mo ꝙ hoc quod supponit̄ in questione est falsum ꝙ scꝫ solū in motu locali inueniunt̄ naturale ⁊ violentū. imo etiā inueniunt̄ in oīb⁹ aliis motibus Et h̊ ꝓbat inductiue. q̄ aliq̄ sꝫ corruptōes naturales sicut ille q̄ fiūt ſm p̄ncipia nature ab intrīseco. sicut q̄n aliq̄s morit̄ ex senectute. alie sꝫ violēte q̄ fiūt p̄ter dispōnes naturales ip̄ius rei q̄ corrūpit̄. sicut cū aliq̄s gladio interficit̄. Sil'r est de generatōe. q̄ sꝫ aliq̄ generatōnes fatate id est ꝓcedētes ſm ordinē cāꝝ naturaliū. sicut rose generant̄ in estate. alie sꝫ generatōes nō fatate. i. non ꝓcedentes ſm ordinē cāꝝ supioꝝ. sicut q̄n generant̄ rose in hyeme in loco ꝑ artē calido. vel q̄n artificio ꝓcreat̄ generatio ranaꝝ. Sil'r est de augmētatione. q̄ aliq̄ est augmētatio violēta. sicut q̄n aliq̄ hoīes ex humorib⁹ multū crescūt. et aliq̄ citius veniūt ad annos pubertatis ꝓpter teneritudi

nẽ vel ꝓpter alimentũ.i. ꝓpter hoc ꝙ deliciose ⁊ abũdanti alimẽto nutriunť. sicut pꝫ in augmẽto tritici qđ qñqꝫ augeť innaturaliter ꝓpter abũdantiã humoꝝ ⁊ nõ cõstringunť vt sint spissa ⁊ solida ꝑ debitã digestionẽ. Et siłr alique sunt alteratões violẽte. ⁊ q̃dam naturales. vt patet maxime in sanatiõe. q̃dam em̃ dimittunť a febrib⁹. non in creticis dieb⁹. ⁊ isti alteranť extra naturã. alij vero in creticis dieb⁹. ⁊ isti alteranť ſm naturã. Diciť aũt dies cretica dies iudicij suꝑ infirmitate. hꝫ em̃ q̃libet infirmitas vnã diẽ in qua vel infirmitas naturaliť vincit naturã ⁊ sequiť mors. vel natura vincit infirmitatẽ ⁊ seq̃tur sanitas Et est apud grãmaticos drñtia inter has dictiones cresis crasis ⁊ crisis. quia cresis ideꝫ est quod iudiciũ. crasis idem est quod natura. sed crisis est ideꝫ quod aurum. vñ ꝟsus. Iudiciũ cresis. natura crasis. crisis aurum.

Erunt igiť corruptiones cõtrarie ad inuiceꝫ nõ generationi. ⁊ q̃d ꝓhibet. est em̃ sic. Et nãqꝫ si hec q̃dem dulcis. illa vero tristis est. q̃re non simpłr corruptõi corruptio cõtraria est. sꝫ hec quidẽ hmõi. alia vero huiusmodi harum est

¶ Hic obijcit cõtra dicta scꝫ ꝙ nõ sint alique generationes ſm naturã ⁊ extra naturã. q꞉ si sic. tũc sequereť ꝙ vni multa opponerenť. qđ est incõueniẽs. Pꝫ sequela. q꞉ corruptio est ꝯtraria generatiõi. si g̃ sit aliqua corruptio extra naturã. g̃ corruptio erit cõtraria corruptioni Rñdet Aresť. ꝙ nõ est incõueniẽs vnũ opponi multis ſm diuersas rões. q꞉ generatio et corruptio opponunť ſm rõem generis. sed corruptio opponiť corruptõni ſm rõem ꝓprie spẽi. sicut corruptio tristis ꝯtrariať corruptioni dulcis. et generatio tristis ꝯtrariať generatõi dulcis. Diciť aũt generatio dulcis qñ ex minus nobili generať magis nobile sicut qñ ex aq̃ generať aer. Sed generatio tristis est qñ ex magis nobili generať minus nobile. Vel p̄t dici ꝙ generatio dulcis sit que est ſm causas vłes. ⁊ generatio tristis que est p̄ter talẽ naturam. sicut generatio nõ fatata. Et ponit sctũs Thomas siłe de auaricia q̃ opponiť largitati ſm rõem generis q꞉ ſm ꝯtrarietatẽ vitij ad virtutẽ. sed opponiť ꝓdigalitati ſm rõem ꝓprie spẽi Et hoc est qđ cõcludit phs ꝙ corruptio nõ est contraria corruptioni simpliciter.i. in vłi. sed corruptionũ hec q̃deꝫ est talis illa ꝟo talis.i. violẽta ⁊ extra naturã. vel dulcis ⁊ tristis.

Omino q̃dem igitur cõtrarij motus ⁊ q̃etis dicto modo sunt. vt qui est sursum ei q̃ est deorsum. loci em̃ ꝯtrarietates he sunt. Fertur auteꝫ sursum q̃dem motũ natura ignis. deorsuꝫ vero terra. ⁊ contrarie ipsoꝝ loci mutationes sť. ignis aũt sursum q̃dem natura. deorsuꝫ aũt extra naturã. Et ꝯtrarius est q̃ est ſm naturã ipsius ei qui est extra naturã. ⁊ q̃etis autẽ siłiter. Que nãqꝫ est sursum q̃es qui est desuꝑ deorsum motui ꝯtraria est. Fit aũt terre. illa aũt quies extra naturã. motus aũt hic ſm naturã. quare motui quies ꝯtraria q̃ est extra naturam. ei qui est ſm naturã eiusdẽ Et motus ei eiusdẽ cõtrarius sic est. Alia q̃dem ſm naturam ipsoruꝫ erit sursum aut deorsum. alia autẽ extra naturam

¶ Hic oñdit q̃õ sit cõtrarietas in motu ⁊ q̃ete ꝑ id qđ est extra naturã ⁊ ſm naturã. Et đt ꝙ nõ solũ generatio cõtrariať generationi. ⁊ corruptio corruptõi penes naturale ⁊ violentuꝫ. sed vłr oẽs motus ⁊ q̃etes sunt hoc mõ cõtraria. Qđ ꝓbat exẽplariter in motu locali. q꞉ ibi ẽ magis manifestũ. q꞉ motus ignis sursum ꝯtrariať quieti ignis deorsum penes naturale ⁊ violentũ. Ex dictis possumus sumere talẽ ꝯclusionẽ. ꝙ motus ⁊ q̃etes p̄nt tripłr cõtrariari. vno mõ penes terminos tm̃. vt motus ignis sursum ⁊ motus terre deorsum. Scđo penes naturale ⁊ violentũ tm̃. sicut motus ignis sursuꝫ ⁊ motus terre sursum. Tercio ꝯtrarianť penes vtrũqꝫ.s. penes terminos. et penes naturale ⁊ violentũ. sicut motus ignis sursuꝫ ⁊ motus ignis deorsum. q꞉ ibi sunt cõtrarij termini. scꝫ sursum ⁊ deorsuꝫ. ⁊ vnus est naturalis. alius vero violẽtus

Habet aũt dubitatiõem. si est oĩs q̃etis que nõ sꝑ generatio. ⁊ hec ipm stare. Manẽtis igiť extra naturã. vt terre sursuꝫ erit generatio. Cũ ergo ferebať sursum violẽtia stetit. Sed q̃d sꝑ stat videť ferri velociꝰ ad q̃d materia. q̃ aũt violẽtia est cõtrariũ est. Nõ factũ g̃ quiescens erit quiescẽs Amplius videtur stare. aut omino esse in ipsius locum ferri aut accidere simul

¶ Hic mouet scđam dubitatõem. q꞉ em̃ Aresť. dixit de quiete violẽta ꝙ opponiť q̃eti naturali sic oriť q̃stio. vtruꝫ cuiuslibet q̃etis q̃ nõ sꝑ fuit sit aliq̃ generatio.i. vtrꝫ genereť q̃es violẽta. sicut generať q̃es naturalis. Et vocat generatõem q̃etis hic stare vt ꝑ stare nõ intelligamꝰ idẽ qđ quiescere. sed stare sit idẽ qđ ꝑuenire ad q̃eteꝫ. q꞉ in greco magis ꝓprie sonat. Et videť determĩare duab⁹ rõnib⁹ in ꝑtem negatiuã.s. ꝙ nõ oĩs q̃es genereť. quaꝝ p̄ma stat in hoc. Si cuiuslibet q̃etis q̃ nõ sꝑ fuit esset gñatio. g̃ etiam q̃etis extra naturã esꝫ gñatio. sed h̃ nõ p̄t dici. q꞉ qñ per motũ generať q̃es. tũc q̃nto mobile plus accedit ad terminũ in q̃ accipiť q̃es. tãto velocius moueť. sed ꝯ̃riuꝫ est in motu violẽto. q̃a q̃nto magis accedit ad terminũ in q̃ accipiť q̃es violẽta. tãto tardius moueť. sicut pꝫ de lapide ꝓiecto sursuꝫ. q̃ quãto plus recedit a manu ꝓijcientis tãto tardius moueť. Nõ g̃ q̃es violẽta hꝫ generatõem et h̃ est qđ đt ꝙ erit aliq̃d q̃escens violẽte. sed nõ factum q̃escẽs.i. absqꝫ h̃ ꝙ sua q̃es genereť. Tũc ibi Ampliꝰ videť. Poniť scđa rõ q̃ stat in h̃. q꞉ stare.i. generari quietẽ vel est motus naturalis vel fit cuꝫ motu naturali. sed quies violẽta nec est motus naturalis nec fit cũ motu naturali. ergo nõ est generatio q̃etis in motu violento.

Habet aũt dubitatõem. si ꝯtraria est q̃es. q̃ est hic. q̃ huic est motui. Cũ em̃ moueať ex h̃ aut

reijciat̄.adhuc videt̄ habere qḋ abiectū est.q̄re si hec q̇es ꝯ̄ria est ei q̇ huic ē in ꝯtrariū motui sil' erunt contraria Aut sic quiescit ₰m q̄ adhuc manet Dino aūt eius qḋ mouetur.aliud q̇dem ibi.aliud aūt est in qḋ mutat̄.vn̄ et magis mo/tus motui cōtrarius est q̄ȝ quies.

¶ Hic mouet terciā dubitatōem q̄ est talis ex q̇ em̄ dcm̄ est q̄ dū aliq̇d mouet̄.tūc nō statim abijcit terminū a q̇.ſȝ aliq̇d retinet de illo.sic si q̇es q̄ est in termino a q̇ ꝯ̄rietur motui q̇ est ab isto termīo in ꝯ̄riū terminū.tūc sequit̄ q̄ ꝯ̄/ria sint sil'.q̄ȝ termin⁹ a q̇ sil' est cū motu. Istā dubitati onē soluit ibi Aut sic q̇escit. Dicēs q̄ nō est incōueniens cōtraria eē sil' ₰m eē imꝑfectū ꝛ ₰m q̇d.ſȝ simpl'r duo con traria nō pn̄t eē sil'. In motu ḡ ꝑmiscent̄ duo ꝯ̄ria ₰m esse imꝑfectū qn̄ mot⁹ ꝯ̄riat̄ q̇eti. Et iō mot⁹ est magis ꝯ̄ri⁹ motui cui nūq̄ȝ ꝑmiscet̄ q̄ȝ q̇es cui q̇dāmō ꝑmiscet̄ ¶ Ultimo epilogat quod dictum est de motu ꝛ quiete q̄uo in eis sit vnitas ꝛ contrarietas

Dubitabit āt vtiq̄ȝ q̇s et de stare.si ꝛ q̇ancq̄ȝ ꝑter naturā mot⁹.his est q̇es opposita Sic q̇/dē igit̄ nō erit incōueniēs.manet em̄ violētia.q̇re q̇escēs aliq̇d erit nō sꝑ sine fieri Sed palā q̇ḋ erit.sicut em̄ mouet̄ ꝑter naturā.et q̇escet vtiq̄ȝ aliq̇d ꝑter naturā. Qm̄ aūt ē q̇busdā motus ₰m naturā ꝛ ꝑter naturā. Puta ignis q̇ sursum ₰m naturā q̇ āt deorsuȝ ꝑter naturā. vtꝝ hic cōtrari⁹ aut q̇ terre Hec em̄ fert̄ ₰m naturā deor/sum aut palā q̄ȝ ambo.ſȝ nō eodē mō.ſȝ quicq̇d ₰m naturā existētis.eius āt q̇ sursuȝ ignis ei⁹ qui deorsum.vt ₰m naturā exn̄s ꝑter naturā existēti. sil'r āt ꝛ mānsionib⁹ Forte āt q̇eti mot⁹ aliq̄te nus oppont̄.cū em̄ moueat̄ ex h̄.ꝛ abijciat.ad hoc videt̄ habere qḋ abijcit̄.q̄re si ip̄a q̇es ꝯtraria est ei q̇ huic in ꝯtrariū motui sil' existāt ꝯtraria.si aliq̄ten⁹ q̇escit aut adhuc manet. Totalit̄ aūt ei⁹ qḋ mouet̄.hoc quidē ibi.h̄ aūt in quod mutat̄.ꝑpter qḋ ꝛ magis mot⁹ motui ꝯtrariū q̄ȝ quies. Quis quidē igit̄ motus simpl'r vnus dictū est.ꝛ de motu q̇dem et quiete q̄uo vterq̄ȝ vnus.et qui cōtrarij quibusdā dictum est

¶ Hic ponit q̄dā ad manifestatōeȝ ꝑmissoꝝ.q̄ tn̄ in exē/plarib⁹ grecꝭ dicunt̄ nō h̄ri.ꝛ cōmētator etiā dt q̄ nō ha/beāt̄ in exēplarib⁹ arabicis.ꝛ sic magis vident̄ eē assumpta de dictis Theophrasti vel alicuius alteri⁹ expositorꝭ Aresto. Et sꝭ tria q̄ ponunt̄ ad manifestatōeȝ dictoꝝ.q̇/rū ꝑmū ꝑtinȝ ad scd̄am q̄stōem de gn̄atōe q̇etis non na/tural'. Dicit ḡ q̄ aliq̇s dubitabit de ip̄o stare qḋ est gn̄a/ri q̇etē.q̄ȝ si oēs mot⁹ q̇ sꝭ ꝑter naturā habeāt q̇etē oppositā.s.nō naturalē.tūc q̄rit̄ vtꝝ illa q̇es habeat stare.i.ge/nerari.incōueniēs em̄ videt̄ dicere q̄ nō fiat gn̄atio q̇etis violēte.q̄ȝ h̄ qḋ q̄nq̄ȝ non est ꝛ q̄nq̄ȝ est.h̄ videt̄ generari. cū gn̄atio sit ꝓgressio a nō eē ad eē.sed manifestū est q̇etē vilentā q̄nq̄ȝ nō esse ꝛ postea eē.ḡ videt̄ fieri gn̄atio h̄mōi q̇etis. Sȝ q̄ȝ h̄ ꝯtrariū est ei qḋ dcm̄ est in duab⁹ rōnib⁹. ḡ est distinguēdū.q̄ȝ dupl'r aliq̇d generat̄.vno° ꝑ se.i.proprie ꝛ ꝑ cām effectiuā.ꝛ sic q̇es violēta nō generat̄.ſȝ q̇es natural' generat̄ ex naturali motu q̇ efficit̄ ꝑ naturā.et ꝑ ꝯn̄s eius q̇es. Alio° dr̄ aliq̇d gn̄ari ꝑ cām defectiuā.et sic q̇es violēta dr̄ gn̄ari.q̄ȝ tal' q̇es generat̄ ꝑ defectū virtutꝭ violētantis aliqḋ mobile. Exēpli grā.in ꝓiectōne lapidis sursuȝ deficit mot⁹.q̄ȝ deficit v̄tus ꝓijciētis.ꝛ mot⁹ aeris causatus ex v̄tute ꝓijciētis.ꝛ sic seq̇tur q̇es lapidis sursuȝ

Tūc ibi. Qm̄ aūt est. Arestꝭ.addit alia duo ad decla/randū ꝑmā q̄stiōem. Primū ē.vtꝝ motui naturali ignis sursuȝ ꝯ̄riet̄ mot⁹ ignis violētus deorsuȝ.vel motus natural' terre deorsuȝ. Et dcm̄ ē q̄ vtroq̄ȝ mō.q̇a ꝑmi mot⁹ ꝯ̄riant̄ ad inuicē ₰m naturale ꝛ violētū.ꝛ ₰m termīos.ſȝ alij duo ꝯ̄riant̄ ₰m terminos tm̄.q̄ȝ ambo sꝭ naturales. Scd̄m qḋ addit.ꝑ.de ꝯ̄rietate q̇etis ad motū tangit̄ ibi Forte aūt.ꝛ est q̄ forte mot⁹ opponit̄ aliq̄liter q̇eti nō tn̄ ꝑfecte sicut motui opponit̄ ꝛ h̄ ideo.q̄ȝ mot⁹ opponit̄ motui ꝓprie ꝯ̄rie.ſȝ mot⁹ opponit̄ q̇eti solū ꝑuatiue Etiā q̇es q̄ est in termīo a q̇ est aliq̄lit̄ sil' cū motu q̇ est ab illo t̄mīo q̄re eidē simpl'r nō ꝯ̄riat̄ ¶ Ultio recapitulat vt ꝑ se manifestū ē.ꝛ q̄ȝ sꝭ eadē v̄ba cū his q̄ sup̄ dcā sꝭ.iō ꝑt eē manifestū q̄ ista nō sint v̄ba Arestꝭ.ſȝ alicui⁹ expositoris.

Vr̄. Utꝝ ꝯuenīēter assignent̄ ꝯ̄rietates motuū penes termīos ꝛ naturale ꝛ violētū. Dcm̄ q̄ ꝓpria ꝛ ꝑncipal' ꝯ̄rietas sumēda ē in motib⁹ penes termīnos.ſȝ q̇dā scd̄aria analogica ꝛ min⁹ ꝑncipal' ꝯ̄rietas su/mit̄ penes naturale ꝛ violētū. Primū ꝑȝ.q̄ȝ ꝯ̄rietas ē dr̄a ₰m spēm.x.metaphysice.ab illo ḡ aliq̇d h̄ȝ ꝯ̄rietatē ꝓprie dictā a q̇ h̄ȝ spēm.ſȝ mot⁹ h̄ȝ spēm ex termīo.ḡ ex illo h̄ȝ etiā ꝯ̄rietatē.ſȝ naturale ꝛ violētū sꝭ in motu ex ꝑte mo/uētis ꝛ mobil'.q̄ sꝭ extrīseca motui.dr̄ em̄ mot⁹ natural' ꝓpter ꝑncipiū naturale. ¶ Notandū.q̄ naturale et violentū inueniunt̄ in oīb⁹ motib⁹.ſȝ nō eq̄lit̄.q̄ȝ natura/le ꝛ violētū simpl'r ꝛ ꝓprie reꝑiunt̄ in motu locali.sed ₰m q̇d in alijs motib⁹. Qḋ sic ꝑȝ.q̄ȝ q̄ȝuis aliq̄ gn̄atio posset dici violēta vel ꝯ̄ naturā ex ꝑte tꝑis ꝛ ex ꝑte modi fiēdi. vel ex causis vl'ib⁹.q̄ȝ est ꝑter ordinē causaꝝ vniuersaliuȝ. sicut qn̄ generant̄ rose in hyeme.ē tn̄ tal' gn̄atio natural' ex ꝑte nature ꝑticularis.s.ex ꝑte materie disposite.q̄ȝ dispositio materie naturalit̄ inducit formaȝ.q̄ sequit̄ ex tali dispōne. Sȝ in motu locali ꝑt eē violētū simpl'r.qn̄ scȝ aliqḋ mobile h̄ȝ motū localē.ad q̄uē ip̄m mobile nullā ha/bet h̄itudinē naturalē.ꝛ sic tal' mot⁹ ē simpl'r violētus.q̇a violētū ē qḋ est a ꝑn° extrīseco passo nō ꝯferēte vim.id ē qn̄ in materia aut mobili nō est natural' aptitudo ad talē formā.vt dr̄ 3° Ethicoꝝ. Et ḡ nulla gn̄atio est absolute violēta.q̄ȝ passuȝ.i.materia sꝑ ꝯfert vim.i.h̄ȝ naturalē aptitudinē ad formā q̄ recipit̄ in materiā. Et rō isti⁹ dr̄n̄e est.q̄ȝ motus localis nō est motus ad formā q̄ orit̄ ab in/trinseco.sed ab extrīseco.s.loco.ꝛ ideo ꝑt talis forma simpl'r ab extrinseco aduenire.in q̇ ꝯsistit rō violēti. In alijs aūt motib⁹ forme aduenīūt ab intrinseco.q̄ȝ ex aptitudine materie.ꝛ iō non ꝑt in eis simpl'r inueniri violentū.

¶ Explicit quintus liber physicoꝝ

I autē est cō tinuū ꝛ quod tangit͛ et cō sequenter sicut definitū est ṗus Cōtinua quidem quoꝝ vltīa vnū. Que vero tangunt͛ quoꝝ vltima simul. Cōsequenter aūt quoꝝ nihil est medium ꝓximi generis. impossibile ex indiuisibilib⁹ esse aliq̄d ꝯtinuū. vt lineā eē ex pūctis. Si vere linea q̄dē cōtinuū est. pūctū āt indiuisibile

¶ Postq̄ ph̄us determinauit de diuisione motus in suas species ꝛ de vnitate ꝛ cōtrarietate motuū ꝛ q̄etū In hoc sexto libro intēdit determīare ea q̄ ꝑtinent ad diuisionē motus sm̄ q̄ diuidit͛ in ꝑtes q̄ntitatiuas. Et diuidit͛ in tres tractat⁹. In ṗmo oñdit motū sic̄ ꝛ oē ꝯtinuū esse diuisibile In scd̄o oñdit q̄liter motus diuidit͛. ibi Necesse aūt ꝛ ipm̄ nūc. In tercio excludit q̄dā ex quib⁹ errabant aliq̄ circa motū. ibi. Zeno aūt. Primus tractat⁹ diuidit͛ in duo capl̄a. In ṗmo oñdit nullū cōtinuū ꝯponi ex indiuisibilib⁹. In scd̄o oñdit nullū ꝯtinuū esse indiuisibile. ibi. Manifestū igit͛ ex dictis Primū capl̄m diuidit͛ in duas ꝑtes. in ṗma facit qd̄ dcm̄ est In scd̄a. q̄ ꝓbatōes ṗmisse magis vident͛ ꝑtinere ad magnitudinē. oñdit q̄ eadē sit rō de magnitudine motu ꝛ tp̄e. Circa ṗmū ṗmo resumit quasdā definitōes sup̄ positas q̄bus nūc vtit͛ ad ꝓpositū demōstrandū. Scd̄o ꝓbat ꝓpositū. ibi. Neq̄ em̄ vnū sūt Dicit g̃ ṗmo q̄ definitōes ṗus posite ꝯtinui ꝛ ei⁹ qd̄ tangit͛ ꝛ ei⁹ qd̄ est ꝯn̄ter sint ꝯueniētes. s. q̄ cōtinua sūt quoꝝ vltima sūt vnū. Cōtacta q̄ꝝ vltīa sūt sil̄. Cōsequēter aūt quoꝝ nihil est mediū sui generis. Seq̄tur q̄ impossibile est aliqd̄ ꝯtinuū ꝯponi ex indiuisibilib⁹. vt lineā ex punctis. si linea dicat aliqd̄ cōtinuū. ꝛ pūctū aliqd̄ indiuisibile Qd̄ notanter addit sm̄ doctorē sctm̄. ne aliq̄s noīe linee et pūcti alit͛ vteret͛. ¶ Et est rō ordinis hui⁹ sexti ad q̄ntū. q̄ in q̄nto determinatū est de diuisione motus in ꝑtes subiectiuas. sed in h̄ sexto determinat͛ de diuisione mot⁹ in ꝑtes q̄titatiuas et integrales. sicut g̃ ꝑtes subiectiue sunt eēntialiores q̄ꝫ partes integrales. et ꝑ ꝯn̄s ṗores. ita etiā diuisio in ꝑtes subiectiuas p̄cedit diuisionē in partes integrales. Sed rō ordinis huius ad septimū est. q̄a in septimo determinat͛ de motu ꝑ cōparationē ad mouētia. q̄ sunt extrinseca motui. ꝑtes autē integrales sūt aliq̄ mō intrinsece motui. sꝫ intrinsecū p̄cedit extrinsecū. g̃ ꝛc̄.

Neq̄ em̄ vnū sunt vltima punctoꝝ. Nō est em̄ hoc q̄d vltimum punctoꝝ aliud aliqd̄. illud aūt aliqua ꝑs indiuisibilis. Neq̄ simul sunt vltima. nō em̄ est vltimū nihil impꝫtibilis. alterū em̄ est vltimū ꝛ cuius est vltimum Amplius necesse est aut cōtinua esse pūcta aut tangētia se ad inuicē. ex q̄bus est continuū. Eadē aūt ratio est et in om̄ibus indiuisibilib⁹. cōtinua quidem igit͛ nō erunt ꝓpter predictā rōem. Tangit autem om̄e. aut totū totū. aut ꝑs ꝑtem. aut totum ꝑs. Om̄ aūt impꝫtibile est indiuisibile. necesse ē totū tangere totū. Totum aūt tangēs totū nō est continuū. Continuū em̄ hꝫ hoc q̄dem aliam illud vero aliā partē. ꝛ diuiditur in semꝑ diuisibilia ꝛ loco discreta At uero neq̄ ꝯsequenter inerit punctū pūcto. aut ipm̄ nūc ipsi nūc. vt ex his sit longitudo. aut tēpus. cōsequēter em̄ est quoꝝ nullū est mediū ꝓximū. Punctoꝝ autem semꝑ est mediū linea. ꝛ ipsoꝝ nunc tempus.

¶ Hic ꝓbat ꝓpositum duab⁹ ṗncipalib⁹ rōnibus. quaꝝ vna sumit͛ ex definitionib⁹ terminoꝝ dictoꝝ. secūda sumitur ex definitione cōtinui posita in tercio huius. Et tangit͛ ibi. Amplius diuidet͛. Prima rō stat in hoc. si cōtinuū esset cōpositū ex indiuisibilib⁹. tunc indiuisibilia erūt vnita in cōtinuo. quia oꝑtet om̄e ꝯpositū habere vnionē ex partib⁹ cōponentib⁹. vel g̃ haberēt se ꝑ modū ꝯtinuationis ꝯtactus. siue ꝑ modū ꝯn̄ter. sed nullū istoꝝ est dicendum. ergo nō p̄t continuū esse cōpositū ex indiuisibilibus Maior ꝓbat͛ a sufficienti diuisione. q̄ nō possunt plures modi vnionis inueniri. Minor ꝓbatur ꝑ ordinē in lr̄a. ꝛ primo q̄ indiuisibilia non possunt habere vnionē ꝑ continuatōnem. q̄ q̄cunq̄ sunt vnū ꝑ cōtinuationē. illoꝝ vltima sunt vnū. sicut pꝫ de definitione cōtinui. sed indiuisibilia nō h̄nt vltima. g̃ nō possunt esse vnita ꝑ cōtinuatōeꝫ Minor ꝓbatur. q̄ vbicūq̄ est vltimū ibi est vltimū et alterū ab vltio. q̄ vltimū dr̄ relatiue ad ṗmū. Si g̃ indiuisibile haberet vltimū. tūc etiā haberet ṗm̄ ꝛ īdiuisibile esseꝫ diuisibile. qd̄ implicat ꝯdictionē Tūc ibi. Amplius necesse. Probat scd̄am partē scꝫ q̄ indiuisibilia nō p̄nt vniri ꝑ modū cōtactus. ꝛ hoc sic. q̄ si indiuisibile tangeret indiuisibile. vel hoc fieret sm̄ totū vel sm̄ partē. nō p̄t dici sm̄ partē. q̄ tunc indiuisibile haberet partē ꝛ partē. ꝛ sic nō esset indiuisibile. Nec sm̄ totū al̄s ex vnione indiuisibiliū nō fieret cōtinuū. q̄ de rōne cōtinui est q̄ habeat ꝑtem extra partē. sicut pꝫ ex definitione eius. sed q̄n totum tangeret totū. nō esset distātia partiū in cōtinuo. et sic nō fieret continuū. Tunc ibi. At uero neq̄. Ostendit terciā partē. scꝫ q̄ non possunt indiuisibilia vniri in cōtinuo per modū cōsequenter. Et stat ratio in hoc. quia ꝯsequēter dicunt͛ inter que nihil mediat eiusdeꝫ generis. sꝫ inter duo puncta signata in vna linea mediat aliquid eiusdem generis. q̄ linea ergo non possunt se habere cōsequenter. Et sil̄r duo nūc nō possunt habere se cōsequēter in tp̄e. quia mediat tempus quod infra ꝓbatur.

Amplius diuidet͛ in diuisibilia. si q̄dem ex quib⁹ est vtrūq̄ in ipsa diuiditur. sed nullū est continuoꝝ in impartibilia diuisibile. Aliud aūt genus non potest esse mediū punctoꝝ ꝛ ip

soꝝ nunc nullū si nāq₃ erit manifestū ꝙ aut esse diuisibile aut indiuisibile erit. ⁊ si diuisibile aut in indiuisibilia. aut in semꝑ diuisibilia hoc aūt est continuū. Manifestū aūt et ꝙ om̄e cōtinuū diuisibile in semꝑ diuisibilia. Si em̄ in indiuisibilia diuideret continuū esse indiuisibile in diuisibili contactum. vnum em̄ vltimu₃ et que tanguntur continuorum

¶ Hic ponit̃ scḋa ratio ꝑncipalis que sumit̃ ex alia diffinitione cōtinui qua₃ supra posuit in ꝑncipio tercij scil₃ ꝙ continuū est diuisibile in sꝑ diuisibilia. Ex quo sic arguit̃. Ex quibuscūq₃ aliquid cōponit̃ in eadem diuidit̃. q₂ eadem sunt ꝑncipia diuisionis et cōpositionis. Si ergo cōtinuū componat̃ ex indiuisibilib₉. ergo diuidit̃ in indiuisibilia. ⁊ sic non diuidet̃ in semꝑ diuisibilia. qḋ est contra diffinitionē cōtinui. Tunc ibi. Aliud aute₃. Manifestat duo que supra dixerat. primū est ꝙ inter q̄libet duo puncta sit linea media. ⁊ inter quelibet duo nūc tēpus mediū quod verū est si capiant̃ puncta in eadem linea. et nunc in eodem tempore cōtinuo. Probatio stat in hoc. q₂ si duo puncta sint in eadem linea. oportet ꝙ illa distent ſm situ ; si sunt duo. ⁊ hoc ideo. q₂ non possunt esse duo physice et ex ꝑte subiectoꝝ. sicut sunt in diuersis lineis. Si ergo distent ab inuicē ſm situ. erit inter ea aliq̄d mediū ꝓpter distantiā ſm situm. vel ergo hoc mediū est diuisibile aut indiuisibile. nō potest esse indiuisibile. quia indiuisibilia non possunt se tāgere in eodē ꝯtinuo sicut dictū est. ergo hoc mediū erit diuisibile. quare semꝑ mediat linea inter duo puncta. ⁊ tempus inter duo nunc Tunc ibi. Si enim Manifestat scḋm quod suppositū fuit ꝙ sc₃ om̄e ꝯtinuū sit diuisibile in semꝑ diuisibilia. ⁊ hoc sic ꝓbat. quia si continuū esset diuisibile in indiuisibilia. sequeret̃ ꝙ duo indiuisibilia se tangerent. quia si continuū diuidat̃ in indiuisibilia tunc oportet indiuisibilia ꝑus esse vnita in cōtinuo quia vnūquodq₃ diuiditur in ea ex quibus ꝑus cōponebatur. Sed hoc est impossibile. q₂ nullo mō vniōis pn̄t esse vnita sicut probatū est prius in ꝑma rōne

Ar. Contra suppositū. vltima quarūlibet quātitatum possunt esse simul sicut supra dictū est. sed duo puncta sunt vltima duaꝝ lineaꝝ. ergo possunt esse simul. ⁊ sic inter ea non erit mediū ¶ Dicendū ꝙ duo pūcta possunt dupl'r capi. vno mō in diuersis lineis q̄ distinguunt̃ ex parte subiectoꝝ. ⁊ sic non oportet ꝙ inter ea sit aliquod mediū. sicut patet. si imaginētur in aere et aqua due linee. tunc in cōtactu aeris ⁊ aque essent duo puncta quoꝝ vnu₃ est in aere ⁊ aliud in aqua. ⁊ distinguunt̃ ex ꝑte subiectoꝝ. quia habent diuersa subiecta. sed habēt vnū situm. Alio modo accipiunt̃ duo puncta in eadem linea et sic necessarium est inter ea esse lineam mediam. et sic loquitur hic Arestoteles in textu.

Ar. Si tangerēt se duo puncta in diuersis lineis vel totum tangeret totum vel pars partē. s₃ nullū istoꝝ est dātū ¶ Dām ꝙ tangūt se ſm totū. et incōueniēs in textu illatū cōcedit̃. s. ꝙ nō sit cōtinuitas ex talibus indiuisibilib₉. ⁊ hoc est verū q₂ qn̄ sunt puncta in diuersis lineis. tunc ex illis nulla potest fieri cōtinuitas

Eiusdē aūt rōnis est ⁊ magnitudinē ⁊ tempus ⁊ motū ex indiuisibilib₉ cōponi et diuidi in indiuisibilia aut nihil. Manifestū est aūt ex his. Si em̄ magnitudo ex indiuisibilib₉ cōponitur ⁊ motus. qui hm̄oi ex equalibus erit motibus indiuisibilibus. vt si ipsa a b c. ex a b c. est indiuisibilibus motus in quo d e z. ſm quē motū est ipm̄. o in spacio quod est a b c vnāquāq₃ partem habet indiuisibilem

¶ Quia rōnes supra posite manifestiores sunt in linea et in alijs cōtinuis q̄ntitatibus positōem h̄ntibus in quibus ꝓprie inuenit̃ cōtactus. Ideo ꝯn̄ter hic ostēdit ꝙ eādē rō sit de magnitudine tꝑe et motu. dicēs ꝑmo ꝙ eiusdē rōnis est ꝙ magnitudo ⁊ tp̄s ⁊ mot₉ ꝯponant̃ ex indiuisibilib₉ ⁊ diuidant̃ in indiuisibilia vel nihil hoꝝ. q₂ q̄cq̄d dabit̃ de vno ex necītate seq̄t̃ de alio Tūc ibi Manifestū est āt. Proponit qḋ intēdit ꝓbare ⁊ d̄r sic. Si magnitudo ꝯponeret̃ ex indiuisibilib₉ tūc etia₃ mot₉ q̄ fieret sup̄ talē magnitudinē esset ꝯpositus ex indiuisibilib₉ momētis eq̄lib₉ nūero illis indiuisibilib₉. ex q̄b₉ ꝯponit̃ magnitudo. ⁊ rō est. q₂ oꝑtet motū ⁊ spaciū ꝓportionari. Exemplificat āt sic. sit linea a b c. q̄ ꝯponat̃ ex trib₉ idiuisibilib₉ q̄ sīt a ⁊ b ⁊ c. ⁊ sit o mobile qḋ mouet̃ in spacio linee a b c. ⁊ mot₉ ei₉ sit d e z. tūc oꝑtebit ꝙ si ꝑtes spacij vel linee sint indiuisibiles ꝙ etiā ꝑtes ꝑdicti mot₉ sint indiuisibiles. vt patet exēplariter in textu.

Si igit̃ p̄ntis motus necesse moueri aliquā partē. ⁊ si mouet̃ aliquid adesse motū ⁊ mouere erit ex indiuisibilib₉. ſm q̄de₃ igit̃ a motū ē ipm o motu q̄ d mouet̃ ſm vero b quo ipm̄ e. Et ſm c. quo ipm̄ z. Si igit̃ ncc̄e est ꝙ mouet̃ vnum vbi. nō sil' moueri ⁊ motū eē q̄ mouit qn̄ mouit. vt si thebas aliquis it. impossibile est sil' ire thebas. ⁊ itū esse thebas Scḋm a q̄dē igit̃ imꝑtibilē motū est ipm o. ſm ꝙ ipm d. mot₉ aderat Quare si q̄dē posterius deuenerit q̄₃ venit. diuisibilis vtiq₃ erit. Cū a em̄ veniret. neq₃ q̄escebat. neq₃ transierat. sed mediū erat. si aūt sil' venerit. ⁊ venit veniēs cū venit vētū ibi erit ⁊ motū esse vbi mouet̃. Si vero ſm totu₃ a b c. moueat̃ aliq̄d ⁊ motus quo mouet̃ d e z est ſm aūt imꝑtibile a nihil mouet̃. sed motū est. erit vtiq₃ motus nō ex motib₉ s₃ ex momētis Et motū esse aliq̄d nō motu₃. ſm em̄ a trāsiuit nō trāsiēs Quare erit aliq̄d trāsitū eē nō aliq̄n iens. Hac

eẽ trãſiuit nõ trãſiens hanc Si igit̃ neceſſe eſt aut quieſcere aut moueri om̃e quieſcit autẽ ꝑ vnũqdq̃ eoꝝ q̃ ſunt a b c. ergo eſt aliqd cõtinue quieſcẽs ſimul ⁊ qđ mouet̃ ꝑ totã eẽ a b c. mouebat̃ o et quieſcebat ẽm qualibet ꝑtẽ quare ⁊ ꝑ omnẽ Et ſi quidẽ indiuiſibilia q̃ ſunt d e z. mot⁹ ſunt. motu pñte ꝯtinget vtiq̃ nõ moueri ſed quieſcere. Si autem non ſunt motus. motum non ex mobilibus eſſe

¶ Hic ꝯñter ꝓbat ꝓpoſitũ. ꝑus tñ p̃mittit duo neceſſaria ad ꝓbandũ ꝓpoſitũ. quoꝝ p̃mũ eſt. ꝙ ſi alicui ineſt motus hoc mouet̃ ⁊ ecõtra. ſi aliquid mouet̃. illi ineſt motus Cui⁹ rõ eſt. q̃ motus eſt accñs qđ denoiat ſuũ ſubiectũ et ſubiectũ denoiat̃ ab eo. Scđm eſt. ꝙ ncc̃e eſt illud qđ mouet̃ nõ ſil̃ moueri ⁊ motũ eſſe. Cuius rõ eſt. q̃ motus ex ſua natura eſt ſucceſſiuus. g̃ non p̃t aliqd ſil̃ moueri ⁊ motũ eſſe. q̃ tũc nõ eſſet ſucceſſiuus. Tũc ibi. Scđm a quidẽ. Probat ꝓpoſitũ ex iſtis ⁊ d̃t ꝙ ſi magnitudo cõponat̃ ex indiuiſibilib⁹ ꝑtib⁹ vl̃ mobile moueret̃ ſuꝑ qualibet partẽ illius magnitudinis. vel ſup̃ totã magnitudinẽ Nõ p̃t dici p̃mũ. q̃ ꝑ ſcđam ſuppõem aliquid nõ mouet̃ ſimul. ⁊ motũ eſt. Si igit̃ mouet̃ ſup̃ qualibet ꝑtem. g̃ nõ eſt motũ ſupra qualibet partẽ. ⁊ ſic q̃libet ꝑs erit diuiſibilis. ſed hoc eſt cõtra ſuppoſitũ. q̃ ſupponebat̃ ꝙ magnitudo ꝯponeret̃ ex indiuiſibilib⁹. Sed ſi dicat̃ moueri ſup̃ totam magnitudinẽ ſic ꝙ nõ ſupra ꝑtes magnitudinis. tũc ſequunt̃ tria incõueniẽtia. Primũ ꝙ aliqd eſſet motũ. qđ nunq̃ mouebat̃ quod eſt cõtra p̃mã ſuppõem. q̃ quicqd eſt motũ. illi inhereret motus. Sequela tamẽ ꝑz. q̃ ponit̃ ꝙ aliqd nõ moueat̃ ſupra partẽ magnitudinis ꝯpoſite ex indiuiſibilib⁹. ⁊ tñ eſſet motũ ſupra totã magnitudinem. Scđm incõueniens eſt. ꝙ ꝯtinue q̃eſcens moueret̃. ꝓbat̃ q̃ illud q̃eſcit qđ nõ mouet̃ ⁊ aptũ natũ eſt moueri. ſz mobile nõ mouet̃ ſupra qualibet ꝑtem magnitudinis. q̃ quelibet eſt indiuiſibilis. ergo quieſcit in q̃libet ꝑte magnitudinis. ⁊ tñ ꝯtinue mouet̃. q̃ ꝑuenit ad terminũ motus. g̃ cõtinue q̃eſcens mouetur. Terciũ incõueniens eſt. quia ſi motus cõponatur ex momẽtis. tũc vel illa momenta ſunt motus. ⁊ ſic ſequitur ꝙ motu p̃ſente adhuc mobile nõ dicet̃ moueri. qđ eſt ꝯtra p̃mã ſuppõnem Si vero illa momẽta nõ ſint motus ſequit̃ ꝙ motus cõponatur ex nõ motib⁹. qđ eſt incõueniẽs. quia ſil̃e ex ſil̃i cõponitur.

Similiter aũt neceſſe longitudini et motui indiuiſibile eẽ tp̃s. ⁊ cõponi ex ipſis nunc entibus indiuiſibilib⁹. ſi eẽ omnis diuiſibilis eſt. in minore aũt equaliter velox trãſibit minorẽ diuiſibile erit ⁊ tp̃s. Si aũt tp̃s diuiſibile erit. in q̃ fert̃ aliqd ꝑ ipm a. ⁊ q̃ eſt ipm a. erit diuiſibile

¶ Hic oñdit ꝙ eadem rõ ſit de tp̃e ſicut de motu ⁊ magnitudine. ſcʒ ꝙ tempus nõ cõponitur ex indiuiſibilibus dicens. ꝙ etiã tp̃s neceſſe eſt ſil̃iter eſſe diuiſibile ⁊ indiuiſibile. ⁊ cõponi ex indiuiſibilib⁹ ſicut longitudo ⁊ motus.

Et ad hoc ponit tres rõnes. quaꝝ prima ſumpta eſt per eque velocia. ſecũda ſumitur ꝑ velocius et tardi⁹. tercia ſumitur ex equali diuiſione magnitudinis ⁊ motus. Et ſtat prima rõ in hoc. eque velox ꝑtranſit magnitudinẽ in maiori tp̃e ⁊ equalẽ in equali tp̃e. ergo equaliter diuiduntur magnitudo ⁊ tẽpus. Sed magnitudo non poteſt cõponi ex indiuiſibilibus. vt ꝓbatum eſt. ergo nec tempus poteſt componi ex nunc

Quoniã aũt omnis magnitudo in magnitudines diuiſibilis. oñſuʒ ẽ eẽ qm̃ impoſſibile ẽ ex athomis ꝯtinuũ eſſe aliqd. magnitudo autẽ oĩs ꝯtinua. neceſſe aũt eſt velocius in equali tẽpore maius ⁊ in minori plus moueri ⁊ in minori eq̃le vt definiũt quidã ipm velocius Sit eẽ ipſum in q̃ a. ⁊ quod in quo b. velocius Qm̃ igit̃ velocius qđ primum mutat in q̃ tp̃e ipm a. mutatũ eſt ab ipõ e. in ipm d s. in tp̃e z i. in hoc ipſum b. nõ erit iuxta ipm d. ſed deficiet. Quare in equali tẽpe plus abibit velocius

¶ Hic ſcđo oñdit idẽ ꝑ duo mobilia quoꝝ vnũ eſt velocius ⁊ aliud tardius. Et p̃mo p̃mittit q̃dã neceſſaria ad ꝓpoſitũ oñdendũ. ſcđo ꝓbat ꝓpoſitũ. ibi. Qm̃ aũt oĩs motus. Circa primũ p̃mo p̃mittit tres definitiones velocioris. Prima eſt. velocius eſt qđ in eq̃li tp̃e ꝑtranſit maius ſpaciũ. Scđa ꝙ velocius eſt quod in minori tp̃e ꝑtranſit maius ſpaciũ. Tercia. velocius eſt quod in minori tẽpore ꝑtranſit equale ſpaciũ. Tunc ibi. Qm̃ igit̃. Probat primã definitõem velocioris. ſcʒ ꝙ velocius eſt qđ in equali tp̃e ꝑtranſit maius ſpaciũ. Et ſtat rõ in hoc. q̃ velocius in equali tp̃e ꝑtrãſit aliquẽ terminũ magnitudinis a quo diſtabat tardius motũ in eq̃li tẽpore. g̃ velocius in eq̃li tp̃e ꝑtranſit maius ſpaciũ. Et probat h̃ exemplariter in textu. vt patet intuenti

At vero ⁊ in minori plus. In q̃ eẽ ipm a. factũ eſt iuxta ipm d. ipm b. erit iuxta e. cũ tardi⁹ eſt. Ergo qm̃ ipm a. ad ipm d. factũ eſt in omni in q̃ eſt z i. tp̃e ad ipm t. erit in minori hoc et erit in q̃ z k. Ipm q̃dẽ igit̃ c t. qđ trãſierit ipm a maius eſt ipõ c e. Tp̃s aũt qđ eſt z k. minus ẽ omni eo quod eſt z i. Quare in minori abibit maius.

¶ Hic oſtendit ſecundã definitionẽ velocioris. ſcʒ ꝙ velocius eſt quod in minori tempore pertranſit maius ſpacium. Et ſtat ratio in hoc. quia diſtantia qua diſtat tardius mobile a termino magnitudinis illius quã pertranſit velocius eſt diuiſibilis in duas partes. ſed primã partem mobile velocius ꝑtranſit in minori tempore q̃ tardius mobile eandẽ partẽ ſpacij ꝑtranſeat. ergo ſeq̃tur ꝙ hoc eſt velocius qđ in minori tẽpore ꝑtranſit maius ſpacium. quod iterum exemplariter probatur.

Manifestū aūt ex his ⁊ ꝙ velocius in minori tp̄e abibit eq̄le. Q̄m q̄dem em̄ maiorē in minori transit tardiori. ip̄m aūt. t. ſm ſeip̄m acceptū in pluri tp̄e maiorē minori. vt que eſt in ea que eſt l m. magnitudo. ei quo eſt l x. plus vtiq̧ erit tp̄s ꝙ p r. in quo ip̄m a tranſit l m. q̄ꝫ quod eſt p s. in quo trāſit ip̄m l x. Quare ſi q̄dem eſt p r. tēpus. minus eſt eo in quo eſt p b. in quo qđ ē tardius trāſit ip̄m l m x. ⁊ q̄d eſt p s tempus minus eſt eo in quo eſt p b. ipſo em̄ p r minus eſt. minore aūt minus ⁊ ip̄m min⁹ eſt. q̄re in minore mouebiť equale. ¶ Amplius aūt ſi om̄e nccē qđ eſt aut ī eq̄li. aut in minori aut in pluri moueri. ⁊ qđ q̄dem in pluri tardius eſt. qđ aūt in eq̄li eque velox. Velocius aūt nō eſt equaliter velox neq̧ tardius. Neq̧ vtiq̧ in pluri aut equali mouetur ipſum velocius. relinq̄tur igitur in minori. Quare neceſſe et equalem magnitudinē minori tempore tranſire velocius

¶ Probat terciā definitōem duab⁊ rōnib⁊. Ad quaꝝ p̄mā duo p̄mittit. quoꝝ p̄mū nō ꝓbatū eſt ſcꝫ ꝙ velocius ꝑtranſeat maiorē magnitudinē in minori tp̄e q̄ꝫ tardius Scđm vero eſt ꝑ ſe manifeſtū. ſ. ꝙ ip̄m mobile ſm ſeip̄m cōſideratū in maiori tp̄e ꝑtranſeat maiorē magnitudinē q̄ꝫ in minori ꝑtrāſeat. Eſt g̊ prima rō. q᷑ velocius in ꝑte tp̄is ꝑtranſit aliquā partem magnitudinis quā ſi debeat mobile tardius ꝑtrāſire req̄riť totum tp̄s. Et hoc declarat exēplari demōſtratōe que patꝫ in textu Tunc ibi Amplius aūt. Poniť ſcđa rō q̄ ſtat in hoc. q᷑ illud qđ eſt tardius moueť ꝑ equalem magnitudinē. in maiori tp̄e. ⁊ quod eſt eque velox moueť ꝑ equalē magnitudinē in eq̄li tēpore. Relinquiť ergo ꝙ velocius moueť ꝑ equalē magnitudinē in minori tēpore. ⁊ iſtud argumentum valet ex ꝓportione magnitudinis ad motum

Qoniā aūt oīs mot⁹ in tp̄e ē. poſſibile eſt moueri Om̄e aūt q̄d moueť ↄtingit ⁊ velocius moueri ⁊ tardi⁹ in om̄i tp̄e erit veloci⁹ ⁊ tardius moueri Hec aūt cū ſint. neceſſe eſt tp̄s cōtinuū eē Dico āt ↄtinuū eē diuiſibile in ſꝑ diuiſibilia. Hm̄ōi em̄ ſuppoſito cōtinuo nccē eſt et tp̄s ↄtinuū eē Q̄m em̄ oñſum ē ꝙ veloci⁹ in mīori trāſibit eq̄le. ſit q̄d q̄dē in q̄ eſt a velocius. qđ aūt eſt in q̄ eſt b tardius. ⁊ ſit motū tardius q̄ eſt c d ꝑ magnitudinē in q̄ eſt z i tp̄e Manifeſtū igiť eſt ꝙ velocius in minori q̄ꝫ hoc mouebiť ꝑ eandē magnitudinē. ⁊ ſit motū a in q̄ eſt z t Iterū aūt q̄m veloci⁹ in eo q̄d eſt z t. trāſiuit totā q̄ eſt c d. ip̄m tardius in eodē tp̄e minorem trāſit Sit igiť in q̄ c k Q̄m aūt tardius quod ē ip̄m b. in eo q̄d eſt z t tp̄e ip̄am q̄ eſt c k. tranſiuit velocius in mīori trāſibit Quare iterū diuidiť qđ z t tp̄s. hocāt diuiſio. ⁊ c k magnitudo diuideť ſm eandē rōem Si ꝟo magnitudo ⁊ tp̄s. ⁊ hoc ſꝑ erit. accipiētib⁊ a velociori tardi⁹. ⁊ a tardiori veloci⁹. ⁊ eo qđ demōſtratū eſt vtētibus diuidet aūt qđ eſt veloci⁹ tp̄s. tardi⁹ aūt longitudinē Si igiť ſꝑ veꝝ eſt ↄuerti. ↄuerſo āt ſꝑ fit diuiſio. manifeſtū q̄m oē tp̄s ↄtinuū ē. Siľr āt manifeſtū ⁊ ꝙ magnitudo om̄is cōtinua eſt. ꝑ eaſdem em̄ et equales diuiſiones. tempuſq̧ et magnitudo diuiditur

¶ Hic ex iſtis volēs ꝓbare ꝓpoſitū ſcđa rōe. ſcꝫ ꝙ eiuſdē rōnis ſit tp̄s ⁊ magnitudinē ſꝑ diuidi in diuiſibilia aut cōponi ex diuiſibilib⁊. p̄mittit tria Primū eſt. ꝙ oīs mot⁹ eſt in tp̄e. Scđm ꝙ in om̄i tp̄e poſſibile eſt aliq̄d moueri Terciū. ꝙ oē qđ moueť ↄtingit tardi⁹ ⁊ veloci⁹ moueri Et đt ſcūs Tho. ꝙ phūs loq̄ť in iſta tercia ſuppōne ſm cōem rōem motus mouētiū ⁊ mobiliū. applicādo g̊ illaꝫ ſuppōem ad determīata mobilia. tūc eſt falſa. q᷑ ſi applicetur ad celū. tūc eſt falſa cū celuꝫ nō poſſit veloci⁹ ⁊ tardi⁹ moueri. q᷑ motus ei⁹ eſt vniformis ⁊ regularis. ſicut probať ſcđo celi. Ex his ↄcludit ſcđam rōem q̄ ſtat in h̄. ex q̊ veloci⁹ ꝑtrāſit maius ſpaciū in mīori tp̄e ⁊ diuidit tp̄s in min⁹. ſꝫ tardius in eq̄li tp̄e ꝑtrāſit minorē magnitudinē. ſicut g̊ magnitudo nō ↄponiť ex indiuiſibilib⁊. ita nec tp̄s p̄t ↄponi ex indiuiſibilib⁊. q᷑ ꝑ eaſdeꝫ ⁊ eq̄les diuiſiones diuidiť tp̄s ⁊ magnitudo. Qđ in textu exēplariter ꝓbať

Ampli⁹ āt ex ↄſuetis rōnib⁊ dici manifeſtū eſt. ac ſi tp̄s q̄dē ↄtinuū. q᷑ ⁊ magnitudo Si q̄dē ī medio tp̄e mediū trāſit. ⁊ ſimpľr ī mīori minu⁹ Eedē nāq̧ diuiſiōes tp̄is ⁊ magnitudīs ſťt

¶ Hic poniť tercia rō p̄ncipalis ad oſtendendū ꝙ magnitudo ⁊ tp̄s nō ↄponanť ex indiuiſibilib⁊ q̄ ſumiť ex ꝓportione magnitudinis ad tp̄s. et ſtat in hoc. Tempus et magnitudo equaliter diuiduntť. ſed magnitudo nō cōponitur ex indiuiſibilib⁊. g̊ tp̄s nō ↄponiť ex nunc. Maior patꝫ. q᷑ ſicut mobile in toto tp̄e ꝑtrāſit totā magnitudinē. ita in ꝑte tp̄is ꝑtranſit partem magnitudinis. ergo equaliter diuidūtur magnitudo ⁊ tempus

Et ſi qđcunq̧ infinitū eſt ⁊ alteꝝ. ⁊ ſicut alterū ⁊ alterū eſt. vt ſi q̄s q̄dem in vltimis infini

em̄ trāsiuit nō trāsiens hanc Si igit̄ necesse est aut quiescere aut moueri om̄e quiescit autē ꝑ vnūquodqꝫ eoꝝ ꝙ sunt a b c. ergo est aliqd cōtinue quiescēs simul ⁊ qđ mouet̄ ꝑ totā em̄ a b c. mouebat̄ o et quiescebat s̄m quālibet ꝑtē quare ꝑ omnē Et si quidē indiuisibilia ꝙ sunt d e ꝫ. mot⁹ sunt. motu p̄nte ꝯtinget vtiqꝫ nō moueri sed quiescere. Si autem non sunt motus. motum non ex mobilibus esse

¶ Hic ꝯñter ꝓbat ꝓpositū. ꝓus tñ p̄mittit duo necessaria ad ꝓbandū ꝓpositū. quoꝝ p̄mū est. ꝙ si alicui inest motus hoc mouet̄ ⁊ ecōtra. si aliquid mouet̄. illi inest motus Cui⁹ rō est. q̄ motus est accn̄s qđ denoiat suū subiectū et subiectuꝫ denoiat̄ ab eo. Scđm est. ꝙ ncc̄e est illud qđ mouet̄ nō sil'r moueri ⁊ motū esse. Cuius rō est. q̄ motus ex sua natura est successiuus. ḡ non p̄t aliqđ sil'r moueri ⁊ motū esse. q̄ tūc nō esset successiuus. Tūc ibi. Scđm a quidē. Probat ꝓpositū ex istis ⁊ đt ꝙ si magnitudo cōponat̄ ex indiuisibilibꝫ ꝑtibꝫ vl'r mobile moueret̄ sup̄ quālibet partē illius magnitudinis. vel sup̄ totā magnitudinē Nō p̄t dici p̄mū. q̄ ꝑ scđam suppōem aliquid nō mouet̄ simul. ⁊ motū est. Si igit̄ mouet̄ sup̄ quālibet ꝑtem. ḡ nō est motū supra quālibet partē. ⁊ sic q̄libet ꝑs erit diuisibilis. sed hoc est cōtra suppositū. q̄ supponebat̄ ꝙ magnitudo ꝯponeret̄ ex indiuisibilibꝫ. Sed si dicat̄ moueri sup̄ totam magnitudinē sic ꝙ nō supra ꝑtes magnitudinis. tūc sequunt̄ tria incōueniētia. Primū ꝙ aliqđ esset motū. qđ nunq̄ mouebat̄ quod est cōtra p̄mā suppōem. q̄ quicqđ est motū. illi inhereret motus. Sequela tamē p̄tꝫ. q̄ ponit̄ ꝙ aliqđ nō moueat̄ supra partē magnitudinis ꝯposite ex indiuisibilibꝫ. ⁊ tñ esset motū supra totā magnitudinem. Scđm incōueniens est. ꝙ ꝯtinue q̄escens moueret̄. ꝓbat̄ q̄ illud q̄escit qđ nō mouet̄ ⁊ aptū natū est moueri. sꝫ mobile nō mouet̄ supra quālibet ꝑtem magnitudinis. q̄ quelibet est indiuisibilis. ergo quiescit in q̄libet ꝑte magnitudinis. ⁊ tñ ꝯtinue mouet̄. q̄ ꝑuenit ad terminū motus. ḡ cōtinue q̄escens mouetur. Tercium incōueniens est. quia si motus cōponatur ex mometis. tūc vel illa momenta sunt motus. ⁊ sic sequitur ꝙ motu p̄sente adhuc mobile nō dicet̄ moueri. qđ est ꝯtra p̄mā suppōnem Si vero illa momēta nō sint motus sequit̄ ꝙ motus cōponatur ex nō motibꝫ. qđ est incōueniēs. quia sil'e ex sili cōponitur.

Similiter aūt necesse longitudini et motui indiuisibile eē tp̄s. ⁊ cōponi ex ipsis nunc entibus indiuisibilibꝫ. si em̄ om̄is diuisibilis est. in minore aūt equaliter velox trāsibit minorē diuisibile erit ⁊ tp̄s. Si āt tp̄s diuisibile erit. in ꝙ fert̄ aliqđ ꝑ ip̄m a. ⁊ ꝙ est ip̄m a. erit diuisibile

¶ Hic oñdit ꝙ eadem rō sit de tp̄e sicut de motu ⁊ magnitudine. scꝫ ꝙ tempus nō cōponitur ex indiuisibilibus dicens. ꝙ etiā tp̄s necesse est sil'r esse diuisibile ⁊ indiuisibile. ⁊ cōponi ex indiuisibilibꝫ sicut longitudo ⁊ motus.

Et ad hoc ponit tres rōnes. quaꝝ prima sumpta est per eque velocia. secūda sumitur ꝑ velocius et tardi⁹. tercia sumitur ex equali diuisione magnitudinis ⁊ motus. Et stat prima rō in hoc. eque velox ꝑtransit magnitudinē in maiori tp̄e ⁊ equalē in equali tp̄e. ergo equaliter diuiduntur magnitudo ⁊ tēpus. Sed magnitudo non potest cōponi ex indiuisibilibus. vt ꝓbatum est. ergo nec tempus potest componi ex nunc

Quoniā aūt omnis magnitudo in magnitudines diuisibilis. oñsuꝫ ē em̄ qm̄ impossibile ē ex athomis ꝯtinuū esse aliqđ. magnitudo autē ois ꝯtinua. necesse aūt est velocius in equali tēpore maius ⁊ in minori plus moueri ⁊ in minori eq̄le vt definiūt quidā ip̄m velocius Sit em̄ ipsum in ꝙ a. ⁊ quod in quo b. velocius Qm̄ igit̄ velocius qđ primum mutat in ꝙ tp̄e ip̄m a. mutatū est ab ip̄o c. in ip̄m d s. in tp̄e ꝫ i. in hoc ipsum b. nō erit iuxta ip̄m d. sed deficiet. Quare in equali tēp̄e plus abibit velocius

¶ Hic scđo oñdit idē ꝑ duo mobilia quoꝝ vnuꝫ est velocius ⁊ aliud tardius. Et p̄mo p̄mittit q̄dā necessaria ad ꝓpositū oñdendū. scđo ꝓbat ꝓpositū. ibi. Qm̄ aūt ois motus. Circa primū p̄mo p̄mittit tres definitiones velocioris. Prima est. velocius est qđ in eq̄li tp̄e ꝑtransit maius spaciū. Scđa ꝙ velocius est quod in minori tp̄e ꝑtransit maius spaciū. Tercia. velocius est quod in minori tēpore ꝑtransit equale spaciū. Tunc ibi. Qm̄ igit̄. Probat primā definitōem velocioris. scꝫ ꝙ velocius est qđ in equali tp̄e ꝑtransit maius spaciū. Et stat rō in hoc. q̄ veloci⁹ in equali tp̄e ꝑtrāsit aliquē terminū magnitudinis a quo distabat tardius motū in eq̄li tēpore. ḡ velocius in eq̄li tp̄e ꝑtransit maius spaciū. Et probat h̄ exemplariter in textu. vt patet intuenti

At vero ⁊ in minori plus. In ꝙ em̄ ip̄m a. factū est iuxta ip̄m d. ip̄m b. erit iuxta e. cū tardi⁹ est. Ergo qm̄ ip̄m a. ad ip̄m d. factū est in omni in ꝙ est ꝫ i. tp̄e ad ip̄m t. erit in minori hoc et erit in ꝙ ꝫ k. Ip̄m q̄dē igit̄ c t. qđ trāsierit ip̄m a maius est ip̄o c e. Tp̄s aūt qđ est ꝫ k. minus ē omi co quod est ꝫ i. Quare in minori abibit maius.

¶ Hic ostendit secundā definitionē velocioris. scꝫ ꝙ velocius est quod in minori tempore pertransit maius spacium. Et stat ratio in hoc. quia distantia qua distat tardius mobile a termino magnitudinis illius quā pertransit velocius est diuisibilis in duas partes. sed primā partem mobile velocius ꝑtransit in minori tempore q̄ꝫ tardius mobile eandē partē spacij ꝑtranseat. ergo seq̄tur ꝙ hoc est velocius qđ in minori tēpore ꝑtransit maius spacium. quod iterum exemplariter probatur.

Manifestū aūt ex his ꝛ ꝙ velocius in minori tpe abibit eq̄le. Qm̄ q̄dem em̄ maiorē in minori transit tardiori. ipm aūt. t. ſm ſeipm acceptū in pluri tpe maiorē minori. vt que eſt in ea que eſt l m. magnitudo. ei quo eſt l x. plus vtiqꝫ erit tps ꝙ p r. in quo ipm a transit l m. q̄ꝫ quod eſt p s. in quo trāſit ipm l x. Quare ſi q̄dem eſt p r. tēpus. minus eſt eo in quo eſt p b. in quo qđ ē tardius trāſit ipm l m x. ꝛ q̄d eſt p s tempus minus eſt eo in quo eſt p b. ipſo em̄ p r minus eſt. minore aūt minus ꝛ ipm min⁹ eſt. q̄re in minore mouebit̄ equale. ¶ Amplius aūt ſi om̄e necc̄e qđ eſt aut ī eq̄li. aut in minori aut in pluri moueri. ꝛ qđ q̄dem in pluri tardius eſt. qđ aūt in eq̄li eque velox. Velocius aūt nō eſt equaliter velox neqꝫ tardius. Neqꝫ vtiqꝫ in pluri aut equali mouetur ipſum velocius. relinq̄tur igitur in minori. Quare neceſſe et equalem magnitudinē minori tempore tranſire velocius

¶ Probat terciā definitōem duab⁹ rōnib⁹. Ad quaꝝ p̄mā duo p̄mittit. quoꝝ p̄mū nō ꝓbatū eſt ſcꝫ ꝙ velocius ptranſeat maiorē magnitudinē in minori tpe q̄ꝫ tardius. Scđm vero eſt p ſe manifeſtū. ſ. ꝙ ipm mobile ſm ſeipm cōſideratū in maiori tpe ptranſeat maiorē magnitudinē q̄ꝫ in minori ptrāſeat. Eſt g̊ prima rō. q2 velocius in pte tpis ptranſit aliquā partem magnitudinis quā ſi debeat mobile tardius ptrāſire req̄rit̄ totum tps. Et hoc declarat exēplari demōſtratōe que patꝫ in textu Tunc ibi Amplius aūt. Ponit̄ ſcđa rō q̄ ſtat in hoc. q2 illud qđ eſt tardius mouet̄ p equalem magnitudinē. in maiori tpe. ꝛ quod eſt eque velox mouet̄ p equalē magnitudinē in eq̄li tēpore. Relinquit̄ ergo ꝙ velocius mouet̄ p equalē magnitudinē in minori tēpore. ꝛ iſtud argumentum valet ex ꝓportione magnitudinis ad motum

Quoniā aūt oīs mot⁹ in tpe ē. poſſibile eſt moueri Om̄e aūt q̄d mouet̄ ꝯtingit ꝛ velocius moueri ꝛ tardi⁹ in om̄i tpe erit veloci⁹ ꝛ tardius moueri Hec aūt cū ſint. neceſſe eſt tps cōtinuū eē Dico āt ꝯtinuū eē diuiſibile in ſp diuiſibilia. Hmōi em̄ ſuppoſito cōtinuo necc̄e eſt et tps ꝯtinuū eē Qm̄ em̄ oñſum ē ꝙ veloci⁹ in miori trāſibit eq̄le. ſit q̄d q̄dē in q̄ eſt a velocius. qđ aūt eſt in q̄ eſt b tardius. ꝛ ſit motū tardius q̄ eſt c d p magnitudinē in q̄ eſt ʒ i tpe Manifeſtū igit̄ eſt ꝙ velocius in minori q̄ꝫ hoc mouebit̄ p eandē magnitudinē. ꝛ ſit motū a in q̄ eſt ʒ t Iterū aūt qm̄ veloci⁹ in eo q̄d eſt ʒ t. trāſiuit totā q̄ eſt c d. ipm tardius in eodē tpe minorem trāſit Sit igit̄ in q̄ c k Qm̄ aūt tardius quod ē ipm b. in eo q̄d eſt ʒ t tpe ipam q̄ eſt c k. tranſiuit velocius in miori trāſibit Quare iterū diuidit̄ qđ ʒ t tps. hoc āt diuiſio. ꝛ c k magnitudo diuidet̄ ſm eandē rōem Si ꝟo magnitudo ꝛ tps. ꝛ hoc ſp erit. accipiētib⁹ a velociori tardi⁹. ꝛ a tardiori veloci⁹. ꝛ eo qđ demōſtratū eſt vtētibus diuidet aūt qđ eſt veloci⁹ tps. tardi⁹ aūt longitudinē Si igit̄ ſp veꝝ eſt ꝯuerti. ꝯuerſo āt ſp fit diuiſio. manifeſtū qm̄ oē tps ꝯtinuū ē. Silr̄ āt manifeſtū ꝛ ꝙ magnitudo om̄is cōtinua eſt. p eaſdem em̄ et equales diuiſiones. tempusqꝫ et magnitudo diuiditur

¶ Hic ex iſtis volēs ꝓbare ꝓpoſitū ſcđa rōe. ſcꝫ ꝙ eiuſdē rōnis ſit tps ꝛ magnitudinēꝫ ſp diuidi in diuiſibilia aut cōponi ex diuiſibilib⁹. p̄mittit tria Primū eſt. ꝙ oīs mot⁹ eſt in tpe. Scđm ꝙ in om̄i tpe poſſibile eſt aliq̄d moueri Terciū. ꝙ oē qđ mouet̄ ꝯtingit tardi⁹ ꝛ veloci⁹ moueri Et dt ſcūs Tho. ꝙ phus loq̄t̄ in iſta tercia ſuppōne ſm cōem rōem motus mouētiū ꝛ mobiliū. applicādo g̊ illaꝫ ſuppōem ad determiata mobilia. tūc eſt falſa. q2 ſi applicetur ad celū. tūc eſt falſa cū celuꝫ nō poſſit veloci⁹ ꝛ tardi⁹ moueri. q2 motus ei⁹ eſt vniformis ꝛ regularis. ſicut probat̄ ſcđo celi. Ex his ꝯcludit ſcđam rōem q̄ ſtat in h̄. ex q̄ veloci⁹ ptrāſit maius ſpaciū in miori tpe ꝛ diuidit tps in min⁹. ſꝫ tardius in eq̄li tpe ptrāſit minorē magnitudinē. ſicut g̊ magnitudo nō ꝯponit̄ ex indiuiſibilib⁹. ita nec tps pt ꝯponi ex indiuiſibilib⁹. q2 p eaſdeꝫ ꝛ eq̄les diuiſiones diuidit̄ tps ꝛ magnitudo. Qđ in textu exēplariter ꝓbat̄

Ampli⁹ āt ex ꝯſuetis rōnib⁹ dici manifeſtū eſt. ac ſi tps q̄dē ꝯtinuū. q2 ꝛ magnitudo Si q̄dē ī medio tpe mediū trāſit. ꝛ ſimplr̄ ī miori min⁹ Eedē nāqꝫ diuiſiōes tpis ꝛ magnitudis ſt̄

¶ Hic ponit̄ tercia rō p̄ncipalis ad oſtendendū ꝙ magnitudo ꝛ tps nō ꝯponant̄ ex indiuiſibilib⁹ q̄ ſumit̄ ex ꝓportione magnitudinis ad tps. et ſtat in hoc. Tempus et magnitudo equaliter diuidunt̄. ſed magnitudo nō cōponitur ex indiuiſibilib⁹. g̊ tps nō ꝯponit̄ ex nunc. Maior ptꝫ. q2 ſicut mobile in toto tpe ptrāſit totā magnitudinē. ita in pte tpis ptranſit partem magnitudinis. ergo equaliter diuidūtur magnitudo ꝛ tempus

Et ſi qđcunqꝫ infinitū eſt ꝛ alteꝝ. ꝛ ſicut alterū ꝛ alterū eſt. vt ſi q̄s q̄dem in vltimis infini

tum est tēpus et longitudo vltimis. si vero diuisione. diuisione ꝛ longitudo. si autē in vtrisq₃ tempus. vtrisq₃ et longitudo.

¶ Postq₃ Aresto. ostēdit ꝙ magnitudo ꝛ tp̄s silr̄ diuidunt̄ ꝛ eqlit̄ se h̄nt q̄ztū ad hoc qꝺ est ꝯponi ex indiuisibilib₉. Hic oñdit ꝙ illa eqliter se h̄nt ad finitū ꝛ infinitū. q₂ sicut in vno inuenit̄ finitū ꝛ infinitū. ita etiā in alio. Et h̄ p̄mo ꝓponit dicēs. ꝙ si qꝺcunq₃ hoꝝ duoꝝ sc₃ tp̄is ꝛ magnitudinis sit infinitū ꝛ alteruꝫ. Et hoc exponit ꝑ duos modos infiniti. q₂ si tp̄s sit infinitū in vltimis. i. ꝺm extensionē q̄si carēs vltimis. tunc etiā magnitudo sup̄ quā est motus erit sic infinita. ꝛ si tēpus sit infinitū diuisione. tunc etiam magnitudo erit sic infinita. si aūt tēpus sit infinitū vtroq₃ modo sic magnitudo erit infinita

Ar. Motus celi est infinitus. ꝛ silr̄ tp̄s. ꝛ tñ eius magnitudo ē finita. ḡ nō opꝫ sumere diuisionē tp̄is ꝓportionabilit̄ ad diuisionē magnitudinis ¶ Dōm ꝙ iste textus intelligit̄ de magnitudine sup̄ quā fit mot⁹ rectus. q₂ si magnitudo talis sit infinita. nccē est tp̄s respiciēs talē motū esse infinitū. hoc aūt nō opꝫ de magnitudine sup̄ quā fit motus circularis in q̄ fit reiteratio partiuꝫ eiusdē magnitudinis. ꝛ tūc p̄t motus eē infinit⁹. ꝛ silr̄ tēpus in magnitudine finita. sicut pꝫ octauo hui⁹. q₂ tunc eadeꝫ magnitudo sepe reiterat̄. sed magnitudo recta sup̄ quā ē motus nō p̄t reiterari in motu absq₃ q̄ete mobilis

Uñ ꝛ zenonis rō falsuꝫ opinat̄ qꝺ nō est possibile infinita pertrāsire. aut tāgere infinita ꝺm vnūqꝺq₃ in finito tp̄e. Duplr̄ em̄ ꝺr ꝛ lōgitudo et tp̄s infinitū. ꝛ oīno eē ꝯtinuū aut ꝺm diuisionē. aut vltimis. Infinitis q̄dē igit̄ ꝺm q̄ztitatē nō ꝯtingit se tāgere ī finito tp̄e. eius āt q̄ stꝫ ꝺm diuisionē ꝯtigit. ꝛ nāq₃ ipꝫ tp̄s sic infinitū Quare ꝛ in infinito tp̄e ꝛ nō finito accidit trāsiri infinitū ꝛ tāgere infinita in ip̄is infinitꝫ ꝛ nō finitis

¶ Hic ex p̄missis remouet dubitatōeꝫ zenonis qui volebat ꝓbare ꝙ null⁹ esset motus localis. ꝛ arguebat sic. motus localis nccārio fit sup̄ spaciū. sed qꝺlibet spaciū est infinitū. q₂ est cōtinuū ꝛ infinitū nō ꝯtingit ꝑtransiri in tp̄e finito. ḡ nō cōtingit ꝑtrāsiri in tp̄e q̄ntūcunq₃ magno aliqꝺ spaciū q̄ntūcunq₃ paruū. ꝛ sic tollit̄ oīs motus localis Rn̄dit Aresto. ꝙ tale spaciū sit infinitū ꝺm diuisioneꝫ in ꝑtes eiusdē ꝓportōis. sed nō est infinitū ꝺm ꝑtes eiusdeꝫ q̄ntitatis. ꝛ ita etiā tp̄s in q̄ ꝑtransit̄ illud spaciū est infinitū. ꝛ ḡ istud spacium infinitū p̄t ꝑtransiri tp̄e finito. Ista aūt solutio vt ꝺr doctor est solū ad hoīem ꝛ non ad veritatē. sicut infra Aresto. manifestabit in octauo

Neq₃ iā infinitū p̄t in finito tp̄e transire neq₃ in infinito finitū. sed si q̄dē tp̄s infinitū sic et magnitudo erit infinita. si q̄ magnitudo ꝛ tp̄s. Sit em̄ magnitudo finita in q̄ est a b. tp̄s aūt infinitū in quo est g. Accipiat̄ igit̄ tp̄is aliq̄d finitū in quo sit g d. In hoc igitur trāsibit aliq̄d magnitudinis. Et sit qꝺ transitū est in quo est b e. Hoc est aut mēsurabit in q̄ est a b. aut deficiet aut excellet. Differt em̄ nihil. si em̄ sꝑ equalē q̄ est in b e. magnitudinē in equali tempore transibit. hoc aūt mensurat totū. finitū erit om̄e tēpus. in quo transibit. in equalia em̄ diuidetur. sicut ꝛ magnitudo Amplius aūt si nō omnē magnitudinē in infinito tp̄e transibit. sed ꝯtingit aliquā et infinito tēpore trāsire. vt quod est b e. hoc aūt mēsurabit ꝛ equalē in equali trāsibit. quare et finitū erit tēpus. Q aūt nō in infinito tēpore trāsit qꝺ est e b. manifestū est si accipiatur in altera finitū tēpus. si em̄ in minori ꝑtem transit. hanc necesse est finitā esse altero termino existēte. Eadē aūt demonstratio est. et si longitudo q̄dam infinita sit. tēpus aūt finitum

¶ Hic ostendit duab₉ rōnibus qꝺ supra posuit sc₃ ꝙ nō potest tēpus esse infinitū si sit magnitudo finita. Et stat prima in hoc. vbicūq₃ sunt partes finite. ibi non p̄t totuꝫ esse infinitū. q₂ totuꝫ dependet ex partib₉. sed partes tēporis corn̄dentes magnitudini sunt finite. ergo non p̄nt cōstituere tempus infinitū. Minor patet. quia cuꝫ magnitudo sit finita aliqua pars tēporis correspōdebit alicui parti magnitudinis. cum ergo partes magnitudinis ponunt̄ esse finite. oportet ꝙ partes tēporis corn̄dentes ꝑtibus magnitudinis sint etiā finite Tūc ibi. Amplius autem si nō. ponit̄ secūda ratio que remouet vnā cauillationem. quia possꝫ aliquis dicere ꝙ partes magnitudinis finite pertranseant̄ tēpore infinito. Dicit Aresto. ꝙ ad minus est dare aliquā partem magnitudinis finite q̄ pertranseat̄ tēpore finito. ꝛ illa pars aliquotiēs accepta facit totum. ꝛ sic tota magnitudo ꝑtransietur tēpore finito. qꝺ fuit ꝓbandū. Et hoc demōstrat exēplariter in lr̄a. Subiungit finaliter ꝙ non potest dici ꝙ tempus sit finitum et magnitudo infinita

Manifestū igit̄ ex dictis est ꝙ neq₃ linea neq₃ planum. neq₃ om̄ino nullum continuoꝝ erit athomū. non solū propter id quod nūc dictum est. sed quia accidit diuidi athomū. Quoniā em̄ in om̄i tp̄e velocius ꝛ tardi⁹ est. Velocius aūt plus trāsit in equali tp̄e. contingit aūt ꝛ duplicē esse emiolā transire et longitudineꝫ. Sit em̄ hec ratio velocis. Adducatur igitur velo-

eius ꝫm emiolā in eodē tpe. et diuidant magnitudines. q̄ quidē velocioꝝ sit̄ a b c d in tres athomos. q̄ vero sit̄ tardioris in duos. in q̄bꝫ sit̄ e z i. Itaq̃ ꝛ tp̄s diuidet̃ in tria athoma. Equale em̄ in equali tpe transibit. Diuidat̃ igit̃ tp̄s in ea q̄ sit̄ k l m n. Iteꝝ aūt qm̄ deductū est tardius p e z i. et tp̄s secabit̃ in gemina. Diuidet̃ ergo athomū et impartibile in nō athomo trāsit ꝫ in plus Manifestū est ḡ ꝙ nihil cōtinuoꝝ impartibile est

¶ Hic ꝓbat ꝙ nullū ꝯtinuū sit indiuisibile. naꝫ ꝓbatio illius valet sibi infra ad ostendendū ꝙ mot⁹ diuidit̃. q꞉ si cōtinuū eēt indiuisibile nō opteret q̄rere diuisionē mot⁹ Et ponit ad hoc duas rōnes p̄ncipales. p̄ma est. si cōtinuū esset indiuisibile seq̄ret̃ ꝙ indiuisibile diuideret̃. Sequela pꝫ. q꞉ de rōne cōtinui est ꝙ habeat multas ptes copulatas ad aliquē terminū cōem. sicut pꝫ ex definitōe ei⁹ sed qđ hꝫ partē ꝛ partē est diuisibile in illas. ḡ indiuisibile erit diuisibile. qđ implicat ꝯdictōem Tūc ibi Om̄ em̄. Intēdit ponere scđam rōem ducentē ad impossibile. In qua p̄supponit q̄dā supius manifestata. ꝛ sit̄ tria. quoꝝ primū est. ꝙ in om̄i tpe ꝯtingit aliq̄d velocius vel tardi⁹ moueri. Scđm. ꝙ velocius ptransit plus de spacio in eq̄li tpe. Tercium est. ꝙ in singulis motibꝫ ꝯtingit esse ꝓportionē velocitatis ad velocitatē ꝫm oēs modos ꝓportionis. sic ꝙ vn⁹ motus excedit aliū in ꝓportōe dupla. ꝛ ali⁹ excedit aliū in ꝓportōe sexquialtera. Ex his sumit̃ talis rō Si esset aliq̄ magnitudo ꝯposita ex tribꝫ indiuisibilibus ponant̃ duo mobilia sup̄ illā magnitudinē sic cōpositā. q̄rū vnū moueat̃ velocius q̄ꝫ alterū in ꝓportōne sexquialtera. tūc seq̄tur ꝙ mediū indiuisibile diuideret̃. Qđ sic pꝫ q꞉ qn̄ tardius mobile ptrāsiuit vnū indiuisibile. tūc veloci⁹ mobile ptrāsiuit vnū idiuisibile cū medio indiuisibili Nō em̄ pt dici ꝙ veloci⁹ ptrāsiuit duo indiuisibilia. quia tūc veloci⁹ excederet tardius in ꝓportōe dupla. sed suppositū est ꝙ velocius mobile excedat tardius in ꝓportione sexquialtera. Dicit̃ em̄ ꝓportio sexq̄altera vbi aliq̄d excedit alterū in toto ꝛ in altera pte eius. sicut tria excedunt duo. ꝛ sex q̄ttuoꝛ. q꞉ sex ꝯtinēt semel q̄ttuoꝛ ꝛ alterā ei⁹ ptem. scꝫ duo. Sequeret̃ ḡ ꝙ hoc mediuꝫ indiuisibile esset diuisibile. qđ est incōueniēs ꝛ implicās ꝯdictionē. vt probat exēplariter in lr̄a quare manifestū est ꝙ nullū cōtinuū potest esse indiuisibile.

Necesse āt ip̄m nūc qđ nō ꝫm alteꝝ. sed p se ꝛ p̄mū dictū indiuisibile et in tpe hmōi eē Est em̄ aliq̄d vltimū ei⁹ qđ factū ē. cui⁹ sup̄ h̄ nihil futuri est. ꝛ iterū futuri est cuius sup̄ h̄ nihil est illi⁹ q̄d factū est. q̄d vtiq̃ diximus vtrisq̃ eē terminū Hoc aūt si demōstret̃ qm̄ hmōi hoc est p se ꝛ ip̄m sil̄ manifestū erit et quod indiuisibile.

Necesse est igit̃ idē eē ip̄m nūc qđ vtrisq̃ tēporibꝫ vltimū est. si em̄ alteꝝ est. ꝯn̄r nō erit alteꝝ alteri. ꝓpter id ꝙ nō ē ꝯtinuū ex impartibilibꝫ si aūt seorsuꝫ est vtrūq̃ interest tp̄s. om̄e em̄ ꝯtinuū hui⁹ ē. q̄re erit vniuocū mediū terminoꝝ. Atuero si tp̄s mediū ē. diuisibile erit Pē ei tp̄s ostēsuꝫ ē q꞉ diuisibile sit. q̄re diuisibile ē ip̄m nūc

¶ Postq̄ꝫ Aresto. ostēdit ꝯtinuū nō eē ꝯpositū ex indiuisibilibꝫ. ꝛ p ꝯn̄s sp̄ eē diuisibile ex q̄bꝫ apparet motū eē diuisibilē. Nūc ꝯn̄r in h̄ scđo tractatu intēdit ponere diuisionē mot⁹ in ptes q̄ꝫtitatiuas. q̄ diuisio hic p̄ncipalit̃ intendit̃.. Et an̄q̄ꝫ hoc faciat p̄mittit q̄dā neccāria ad ꝓpositū. Et p̄mo p̄mittit vnū caplm̄ de nūc tp̄is. ꝛ h̄ iō. q꞉ infra dicet̃ ꝙ mot⁹ diuidit̃ ad diuisionē tp̄is. opꝫ ḡ p̄mo ostēdere ꝙ in nūc nō sit mot⁹ nec q̄es. q꞉ si in nūc esset motus tūc nō diuideret̃ mot⁹ ad diuisionē tp̄is. q꞉ nūc est indiuisibile. Circa qđ ꝯsiderandū. ꝙ nūc est duplex. q꞉ aliqđ ē nūc ꝫm se. ꝛ aliqđ ꝫm alterū. Nūc aūt ꝫm se est indiuisibile ip̄ius tp̄is. sed nūc ꝫm alteꝝ est tp̄s ꝓpinquū p̄senti nūc siue in p̄terito siue in futuro. et hoc est diuisibile. q꞉ est ps integralis tp̄is. Dicit ḡ p̄mo. ꝙ id qđ dꝛ nūc p̄mo et p se ꝛ nō ꝫm alterū ē ex necessitate indiuisibile. ꝛ iteꝝ ex necessitate est in om̄i tpe Tūc ibi Est em̄ aliq̄d. Phus ꝓbat ꝯn̄ter ꝙ nūc ꝫm se sit indiuisibile tali rōne. Cuiuslibet ꝯtinui finiti est aliq̄s termin⁹ indiuisibilis. sꝫ est dare tp̄s finitū in p̄terito ꝛ in futuro. ḡ termin⁹ eius erit indiuisibilis. sed termin⁹ ei⁹ est nūc. ergo nūc est indiuisibile. Maioꝛ ꝓbat̃. q꞉ optet oēm terminū esse indiuisibilē. q̄a si nō esset indiuisibil̃ nō eēt termin⁹. est em̄ de rōne termini ꝙ oīa ꝯp̄hendunt̃ infra ip̄m. ꝛ sic termin⁹ nō p̄t eē ps rei q̄ꝫtitatiua nec aliq̄d rei ꝫm q̄ꝫtitatē. lꝫ bn̄ ꝫm essentiaꝫ Tūc ibi. Nccē est igit̃. Ostēdit q̄dā ꝯn̄s ad p̄missa scꝫ ꝙ si nūc sit indiuisibile. tūc opꝫ eē idē nūc qđ est finis p̄teriti et p̄n^m futuri. Qđ sic ꝓbat. q꞉ si nō esset idē nūc sed duo. tūc illa haberēt se ꝯn̄r ꝛ imediate. vel haberēt se distāter ꝛ mediate. Nō p̄mū. q꞉ si sic sequeret̃ tp̄s ꝯponi ex indiuisibilibꝫ nūc aggregatis qđ sup̄ reprobatuꝫ est. Neq̃ scđm q꞉ al's inter ea esset tp̄s mediū. qđ ē impossibile ꝓpt̃ duo p̄mo. q꞉ tūc sequit̃ ꝙ inter duos termīos essꝫ aliqđ mediū eiusdē generis. Scđo. q꞉ omne mediū inter p̄teritū ꝛ futurū dꝛ nūc. Si ḡ tp̄s essꝫ mediū inter p̄teritū ꝛ futurū. ḡ tp̄s diceret̃ nūc. sed nūc est indiuisibile. ergo etiam tp̄s erit indiuisibile. quod est contra rationem temporis

Si aūt diuisibile est ip̄m nunc erit aliq̄d qđ factū ē in futuro. ꝛ futuri in eo ꝙ factū ē Scđm ꝙ em̄ diuidet̃ h̄. determiat p̄teritū ꝛ futurū tp̄s Sit̃ aūt nō p se erit h̄ nūc sed ꝫm alteꝝ. Diuisio em̄ nō ꝫm ip̄m ē. Adhuc aūt ip̄ius nunc hoc quidē factum erit. illud aūt futurū. ꝛ non sp̄ idem factū est et futuꝝ. Neq̃ itaq̃ ipsum nunc idē est simul. Multipl'r em̄ diuisibile est tēpus Quare si hoc impossibile inesse ipsi nunc. necesse est idem ei quod in vtroq̃ nunc est.

Atuero si idē est manifestū ꝙ ꝛ indiuisibile si

ēm̄ diuisibile. iterū ꝯtingēt eadē q̄ prius Quare q̄dē igitur sit aliq̄d in tēpore indiuisibile qd̄ dicimus esse ip̄m nunc. manifestū est ex his q̄ dicta sunt

¶ Hic redit ad ꝓbandū qd̄ prius dcm̄ est. scȝ ꝙ nūc sit indiuisibile. Et hoc ideo. q2 q̄uis sup̄ posuerit principia ex q̄bus ꝓbari pt̄ ꝙ nūc sit indiuisibile. q2 tn̄ ꝯclusionē nō deduxerat ex p̄ncipiis. io hic ōndit nunc esse indiuisibile tribus rōnibus. Prima est. si nūc esset diuisibile tūc diuideretur in p̄teritū ꝛ futurū. q2 illa sunt ꝓpinquiora ipi nūc. ꝛ tūc seq̄tur ꝙ aliq̄d p̄teriti sit in futuro. ꝛ aliq̄d futuri in p̄terito. q2 oīne extremū est in eo cuius est extremū. sed nūc est extremū siue termin9 p̄teriti. g̊ est in p̄terito. ꝛ est extremū futuri. q2 est principiū futuri. g̊ est in futuro. Si g̊ diuidatur in p̄teritū ꝛ futurū. tūc aliq̄d p̄teriti erit in futuro. ꝛ aliq̄d futuri in p̄terito. supposito tn̄ ꝙ sit idē nūc. sicut ꝓbatū est. Scd̄a rō est. si nūc sit diuisibile. tūc nō erit nunc s̄m se. sed nūc s̄m alterū. q2 hoc ē tp̄s Tercia rō stat in h̄ si nūc diuidatur in p̄teritū ꝛ futurū. tūc ip̄m nūc n̄ erit sibiip̄si totū idē q2 p̄teritū ꝛ futurū nō sunt idē. g̊ etiā nunc qd̄ diuidit̄ in p̄teritū ꝛ futurū nō erit idē sibiipsi. sed oportebit esse multā diuersitatē in nūc ꝛ successionē sicut ꝛ in tp̄e qd̄ multipl̄r est diuisibile. Et q2 h̄ est impossibile in eē ipi nūc scȝ ꝙ sit diuisibile. io ncc̄e est dicere ꝙ sit idē nūc qd̄ est extremū vtriusq̄ tp̄is. ¶ Tūc ibi Atuero si idē. Ostendit ecōtrario ꝙ si sit idē nūc p̄teriti et futuri tūc ncc̄e est ꝙ nūc sit indiuisibile. q̄a si esset diuisibile seq̄rent̄ oīa p̄dicta incōueniētia. Cōcludit manifestū esse ex dictis ꝙ ncc̄e sit in tp̄e esse aliquid indiuisibile quod dicitur nunc

Quod aūt nihil in ip̄o nūc mouet̄ ex his manifestū est. Si nāq̄ est ꝯtingit ꝛ velocius moueri in ip̄o nūc ꝛ tardius Sit igitur ip̄m nūc in q̄ .n. moueat̄ aūt velocius in ip̄o p a b. g̊ tardius in ip̄o p minorē q̄ȝ sit a b mouebit̄ vt p a g. Quoniā āt tardi9 in toto ipso nūc mouebat̄ p a g. veloci9 in minori q̄ȝ h̄ mouebit̄. Quare nō diuidet̄ ip̄m nūc. sȝ erat indiuisibile. Nō g̊ ē moueri ip̄o nūc

¶ Hic ōn̄t qd̄ p̄ncipalit̄ intēdit in h̄ caplo. s. ꝙ in nūc nō est mot9 neq̄ q̇es. Primo g̊ ꝓbat ꝙ in nūc nō sit motus et h̄ sic. q2 prius suppositū est ꝙ oē qd̄ mouet̄ ꝯtingit velocius ꝛ tardius moueri. sed in nūc nō p̄t eē mot9 velocior et tardior. q̄a qd̄ mouet̄ velocius citius describit maius spaciū q̄ȝ qd̄ mouet̄ tardi9. Si g̊ in nūc eēt mot9 tardior et velocior. tūc esset dabile min9 ip̄o nūc qd̄ est impossibile. Sicut exemplariter hoc probat in littera.

Atuero neq̄ q̇escere. q̇escere ēm̄ diximus aptū natū moueri. q̄d nō mouet̄ qn̄ aptū natū est. et q̄ ꝛ sic. Quare qm̄ in ip̄o nūc nihil aptū natū moueri. manifestū etiā q2 neq̄ q̇escere. Amplius si idē q̄dē nūc in vtrisq̄ tp̄ibus ē. ꝯtingit aūt hoc q̄dē moueri aliud āt q̇escere totū. Qd̄ autē mouet̄ in tp̄e toto. in q̄libet mouebit̄ huius s̄m ꝙ aptū natū est moueri. et q̇escēs simil̄r q̇escit. cōtingit idē sil̄r q̇escere ꝛ moueri. Idē ēm̄ vltimū tēporū vtrorūq̄ ip̄m nūc Amplius āt q̇escere q̄dē dicim9 qd̄ sil̄r se hȝ ꝛ ip̄m ꝛ p̄tes ꝛ nūc ꝛ prius. ī ip̄o āt nūc nō ē prius. q̄re neq̄ q̇escere Ncc̄e est g̊ ꝛ moueri q̄d mouet̄ in tp̄e ꝛ q̇escere q̇escēs

¶ Hic ōndit de q̇ete tribus rōnibus ꝙ nō sit in nūc. Prima est. q2 nihil q̇escit nisi qd̄ aptū natū est moueri cū q̇es sit p̄uatio mot9. sed prius ꝓbatū ē ꝙ nihil aptū natū ē moueri in nūc. g̊ nihil aptū natū ē q̇scere in nūc. Scd̄a rō. si aliq̄d q̇escat in nūc. seq̄tur ꝙ idē sil̄r mouet̄ ꝛ q̇escit. q2 qn̄ aliq̄d mouet̄ in tp̄e aliq̊. tunc etiā mouet̄ in q̄libet p̄te illius tp̄is. cum g̊ nūc sit aliq̄d tp̄is. q̄a est termin9 tp̄is. seq̄tur etiā ꝙ aliq̄d mouet̄ in nūc tp̄is. Et q2 iam supponit̄ ꝙ aliq̄d aptū natū sit q̇escere in nūc. sed prius ꝓbatū est ꝙ idē est nūc p̄teriti ꝛ futuri. si igit̄ natū sit q̇escere in illo nūc. g̊ q̇escit in illo. ꝛ p ꝯn̄s sil̄r q̇escit ꝛ mouet̄. Tercia rō stat in hoc. illud dr̄ q̇escere qd̄ hȝ se eodē mō nūc ꝛ prius. sicut illud dr̄ moueri qd̄ aliter se hȝ nūc q̄ȝ prius. g̊ tā in q̇ete q̄ȝ in motu est accipe nūc ꝛ pri9 q̄uis dr̄nter. si g̊ in nūc esset mot9 et q̇es. g̊ in nūc esset nūc ꝛ pri9. ꝛ sic nūc eēt diuisibile. Ex hoc vlterius ꝯcludit ꝙ necesse est oīne qd̄ mouet̄ ꝛ omne quod quiescit moueri ꝛ quiescere in tempore.

Quod mutat̄ aūt oē ncc̄e est diuisibile esse. Quoniā ēm̄ ex q̄dā in q̄ddā oīs mutatio. ꝛ cū q̄dē sit ī hoc in q̄d mutatū est nō ampli9 mutat̄ Cū āt ī eo ex q̄ totū ē. ꝛ ip̄ȝ ꝛ p̄tes oēs nō mutat̄ Quod ēm̄ sil̄r se hȝ ꝛ ip̄m ꝛ p̄tes oēs nō mutant̄ Ncc̄e igit̄ h̄ q̄dē aliq̄d in h̄ esse. aliud vero in altero mutātis. Nō ēm̄ in vtrisq̄ neq̄ in neutro possibile est eē. Dico āt in q̄d mutat p̄mū s̄m mutatōē vt ex albo in fuscū nō in nigrū. Nō ēm̄ ncc̄e est quod mutat̄ in quocūq̄ esse vltimorū. Manifestū igit̄ est ꝙ oīne quod mutat̄ erit diuisibile

¶ Hic ꝓbat vlterius ꝙ oīne qd̄ mouet̄ est diuisibile tali rōe. Omne qd̄ mutat̄ est p̄tim in termīo a q̄ ꝛ p̄tim in termino ad quē. sȝ qd̄ hȝ p̄tē ꝛ p̄tē est diuisibile. g̊ oē qd̄ mutat̄ est diuisibile. Maior p3. q2 qn̄ ē aliq̄d in t̄mīo a q̊. tūc nō mutat̄. q2 est ibi s̄m se totum ꝛ s̄m oēs p̄tes q̄re hȝ se sil̄r. ꝛ sic q̇escit. ꝛ qn̄ ē in termīo ad quē tunc est mutatū. g̊ mutat̄ qn̄ est in medio int̄ terminū a q̊ ꝛ terminū ad quē Relinq̄tur g̊ ꝙ oē qd̄ mutat̄ dū mutat̄ s̄m aliq̄d sui est in vno termīo ꝛ s̄m aliq̄d sui in altero termīo. Sicut cū aliq̄d mutat̄ de a b in b c in ip̄o moueri p̄s egrediēs de loco a b ingredit̄ locū b c. Et qd̄ mouet̄ de albo in nigrū p̄s q̄ desinit eē alba fit fusca vel pallida Sic igit̄ manifestū ē ꝙ oē qd̄ mutat̄ cū sit p̄ti ī vno ꝛ p̄ti ī altero t̄mīo ē diuisibile

Motus āt est diuisibil̄ dupl̄r. Uno q̄dem mō tp̄e. Alio vero s̄m p̄tiū illius qd̄ mouet̄ motus. vt si ip̄ȝ a c mouet̄ totū. ꝛ a b mouebit̄. ꝛ b c

Sit igit ipius quidē a b. q̄ est d e. ipius b c. qui est e z. motus ptiū Necc̄e est igit totū in q̄ est d z. ipius a c. esse motū Mouebit em̄ sm hunc qm̄ q̄dē vtraq3 ptiū mouebit sm vtrāq3 Nulla em̄ mouebit sm alteri9 motū Quare ⁊ tot9 motus toti9 est magnitudinis mot9 Ampli9 āt si oīs mot9 alicui9 est. totus āt motus q̄ ē ɔn̄r d z. neq3 ptiū ē neutre. ps em̄ vtraq3 neq3 alteri9 nulli9 Cui9 em̄ totus toti9 ⁊ ptes ptiū st̄. ptes aūt ipius d z. st̄ ipsaꝝ q̄ st̄ a b c. ⁊ nullaꝝ aliarū Plurimū em̄ nō erat vnus mot9 ⁊ vtiq3 totus mot9 erit ipius a b c. magnitudinis Ampli9 autē si q̄dē est toti9 alius mot9. vt in q̄ c i. remouebit ab eo. q2 vtrarūq3 ptiū mot9 Hi āt eq̄les erāt his q̄ st̄ d e z. vni9 em̄ vnus mot9 Quare si totus q̄dē diuidet q̄ est t i. in ptiū mot9 eq̄lis erit q̄ est t i. ⁊ q̄ est d z. Si vero deficit aliq̄d. vt qd̄ est k l. hic nulli9 erit motus neq3 em̄ toti9 neq3 ptiū, ppter id qd̄ vnus vni9 est. neq3 alterius nulli9 est Cōtinuus em̄ mot9 est ɔtinuoꝝ q̄rūdā. Sil'r aūt ē et si excellat sm diuisionē Quare si hoc impossibile est. nec̄e eundē esse ⁊ equalez. Hec quidē igit diuisio sm ptiū motus est. ⁊ necesse oīs eē ptibil' ipm Alius aūt sm tp̄s. qm̄ em̄ oīs mot9 in tp̄e. tp̄s āt oē diuisibile ē. ī miori āt mior mot9 nec̄e ē oēm diuidi motū sm tp̄s

¶ Postq3 posuit q̄dā p̄ambula q̄ st̄ sibi necāria ad diuisionē motus. Hic ɔn̄r incipit agere de diuisione motus. Et p̄mo ponit modos q̄b9 mot9 diuidit. Scd̄o exponit eos ibi. Sit igit ipius q̄dē a. Dicit ḡ p̄mo q2 duob9 modis diuidit mot9. vno° sm tp̄s. q2 oñsuz est q2 mot9 nō sit in nūc s3 in tp̄e. Alio° diuidit sm diuisionē ptium mobil'.
Tūc ibi Sit igit ipius q̄dē a. Ponit tres ratōnes q2 motus diuidat ad diuisionē mobilis. q̄rū p̄ma est ista. q2 moto toto mouent ptes. ⁊ motus vni9 ptis non est motus alteri9 ptis. ḡ motus toti9 diuidit p mot9 ptiū mobil'. sicut accn̄s diuidit ad diuisionē sui subiecti. ⁊ hoc ,pbat exēplariter in l'ra ¶ Scd̄a rō. totalis mot9 alicui9 mobilis. vel est oīm ptiū sil'. vel alicui9 ptis tm̄. vel ē alicui9 extrīseci Nō est alicui9 ptis tm̄. q2 ps mobilis mouet sm ptē motus. Nec alicui9 extrīseci. q2 tūc nō esset motus in eo qd̄ denoīat. motus em̄ denoīat suū mobile et nō extrinsecū. Seq̄tur ḡ p̄mū. s. q2 totalis mot9 est total' mobilis. i. oīm ptiū. ⁊ sic motus diuidit ad singulaꝝ ptiū diuisionē. qd̄ iteꝝ ,pbat exēplariter in l'ris ¶ Tercia rō ē. q2 motus toti9. vel est maior motu ptiū. vel minor vl' eq̄lis Nō pt̄ dici maior. q2 tūc erit aliq̄ ps mobil' q̄ nō erit mota. qd̄ videt implicare. s. q2 mobile in q̄ est motus nō moueat. Nec pt̄ dici minor. q2 tūc ps excederet totū. Relinquit ḡ terciū. s. q2 motus totius sit eq̄lis motui ptiū. et sic motus diuidit ad diuisionē ptiū mobilis. Qd̄ etiā ,pbat exēplariter in textu. Et possent poni demōstratōes sensibiles q̄s breuitati studēs relinq̄ ex alijs notas Tūc ibi Alius autē. Probat scd̄m. q2 sc3 motus diuidat sm diuisionē tp̄is. ⁊ h̄ tali rōne. Oīs motus est in tp̄e. ⁊ oē tp̄s ē diuisibile. ⁊ minor motus fit in miori tp̄e. ḡ oīs mot9 diuisibilis est sm diuisionē tp̄is. Rō extra textū ē. q2 mot9 ē accn̄s successiuū mēsurabile p tp̄s. s3 mēsuratū diuidit ad diuisionē mēsure. ḡ diuidit mot9 ad diuisionē tp̄is.

Qm̄ aūt oē qd̄ mouet in aliq̄ mouet ⁊ q̄da3 tp̄e ⁊ oīs est mot9, nec̄e est easdē diuisiōes esse tp̄is ⁊ motus. ⁊ ipius moueri. ⁊ qd̄ mouet. et in quo ē mot9. s3 nō oīm sil'r est. in q̄b9 motus est. sed q̄nti quidē sm seip̄m. q̄lis aūt sm accidens

¶ Hic oñdit q̄ sil' diuidant cū motu Et circa hoc primo ponit q̄nq3 q̄ sil' diuidunt. dicēs q2 q2 oē qd̄ mouet. mouet in aliq̄. i. sm aliqd̄ gen9 vel spēm. ⁊ iteꝝ in aliq̄ tp̄e ⁊ iteꝝ cuiuslibet ineq̄lis est aliq̄s motus. necesse est q2 ista q̄nq3 similit ⁊ eq̄lit diuidant. s. tp̄s ⁊ mot9 ⁊ ip̄m moueri. ⁊ mobile qd̄ mouet. ⁊ id in q̄ est mot9. vt locus vel quantitas vel q̄litas. Est tn̄ dr̄ia inter ista. q2 aliq̄ ex eis sunt per se diuisibilia diuisione q̄titatiua. q̄ sc3 hn̄t p se q̄titatē. sicut mobile. tp̄s. ⁊ spaciū in q̄ est motus localis. gratia cui9 cōuenit alicui diuisio q̄titatiua. sed motus ⁊ moueri habēt q̄titatē p aliud. Et ideo hoc qd̄ dr̄ equaliter debet intelligi sm equalitatē diuisionis in se. et nō de equalitate q̄ est in modo diuidendi. vel causa diuisionis. q2 aliam causam diuidendi habent. sicut dictum est

Accipiat em̄ tp̄s in q̄ mouet. in q̄ sit a. ⁊ motus in q̄ b. Si igit p totū in om̄i motū est tp̄e in medio p minorē. ⁊ iterū hoc diuisio p minorem huic ⁊ sic sp̄. Sil'r aūt ⁊ si mot9 diuisibilis sit et tp̄s diuisibile Si em̄ p totū in om̄i. p mediū in medio. ⁊ iteꝝ p minorē in minori Eodē autē modo ⁊ ip̄m moueri diuidet. Sit em̄ in q̄ est c. ip̄m moueri. sm igit mediū motū minor erit toto. ⁊ iteꝝ sm medietatis mediū. ⁊ sic sp̄ Est aūt ⁊ ponentē sm vtrunq3 motuū ip̄m moueri. vt sm d c. ⁊ c e. dicere q2 totū erit sm totuz. Si nāq3 aliud plus erit ip̄m moueri sm eundē motū. sicut determinauim9 ⁊ motū diuisibilē in ptiū motus eē Accepto em̄ ip̄o moueri sm vtrūq3 ɔtinuū erit totū Sil'r aūt demōstrabit et

longitudo diuisibilis. ꝛ oĩno illud om̃e in quo est mutatio ꝑter q̃dam q̃ ſm accñs Qđ em̃ mutat est diuisibile. vno em̃ diuiso oĩa diuident.

Et in ip̃o finita eẽ aut ĩfinita ſilr ſe hẽbit de oĩb. Sequutũ aũt maxie est diuidi oĩa ꝛ infinita eẽ ab ip̃o mutãte. Hox em̃ inest mutãti diuisibile ꝛ infinitũ Diuisibile q̃dẽ igit oñsum est prius Infinitũ aũt in ſequẽtib erit manifestuꝫ

¶ Probat q̃ dicta sꝫ ꝑ ordinẽ. ꝛ p° q̃tũ ad hoc ꝙ tp̃s et motus ſilr diuidunt dicẽs manifestũ eſſe ꝙ ſi aliq̃d muteꝛ ꝑ aliqđ totũ tp̃s ꝑ aliquã magnitudinẽ. tũc in ꝑte tẽporis moueꝛ ꝑ ꝑtẽ magnitudis. ꝛ ꝑ mediã magnitudinẽ in medietate tp̃is. ſic oñdit exẽplarit in tex. ꝑ lr̃as Ex q̊ pꝫ ꝙ ſm diuiſionẽ tp̃is diuidit mot⁹. Tũc ibi. Eodẽ aũt mõ Oñdit ꝙ motus ꝛ moueri ſilr diuidunt. Et p° ꝓbat ꝙ ip̃m moueri diuidit ſm diuiſionẽ motus. dicẽs ꝙ eodẽ mõ ꝓbat ꝙ ip̃ꝫ moueri diuidit ſm diuiſionẽ tp̃is ꝛ mot⁹ qꝛ ſm mediũ motũ ꝑs ei⁹ qđ est moueri erit minoꝛ toto ip̃ſo moueri. ꝛ adhuc minoꝛ ſm mediũ medietatꝫ. ꝛ ſic ſꝑ ꝓcedet. g̊ ſicut tp̃s ꝛ motus ſꝑ diuidunt. ita ꝛ ip̃m moueri Tũc ibi Est aũt ꝛ ponentẽ. Probat ꝙ ecõuerſo motus diuidat ſm diuiſionẽ eius qđ est moueri dicens. ꝙ ſi ſint due ꝑtes motus. ſ. d c ꝛ c x. ſm q̃ꝝ vtrãq; aliq̃d moueꝛ. tũc ꝑtib eius qđ est moueri rñdent ꝑtes motus. q̃re etiã oꝑtet dicere ꝙ toti rñdeat totũ Tũc ibi. Silr aũt Ostẽdit idẽ de eo in q̃ est motus. Et đt ꝙ eodeꝫ mõ demõstrari p̃t ꝙ lõgitudo in q̃ moueꝛ aliq̃d ſm locũ ſit diuiſibil ſm diuiſionẽ tp̃is et motus ꝛ ip̃ius moueri. qꝛ vno hoꝝ diuiſo oꝑtet ꝙ oĩa diuidant. Tũc ibi. Et in ip̃ſo finita. Addit ꝙ nõ ſolũ p̄dicta ſe hñt eq̃liter ad diuiſionẽ ſed etiã ad finitatẽ ꝛ infinitatẽ. vt in ſequẽtib magis patebit. Ordo est tñ inter iſta. qꝛ maxie ab ip̃o qđ mutat cõſeq̃tur de oĩb aliis ꝙ diuidant ꝛ ꝙ ſint finita vel infinita q̃ũo ãt ip̃ꝫ mobile ſit diuiſibile ꝛ ꝑ ip̃ꝫ alia diuidãt dc̃m ẽ ꝓus. Sed q̃ũo etiã hoc ſic ſe habeat de infinito oñdet inferius in hoc eodẽ ſexto libro

Nr. Vtꝝ ꝯtinuũ ſit ꝯpoſitũ ex ĩdiuiſibilib Dicendũ est ꝙ nõ. qđ ſufficiẽter ꝛ ad longũ est ſuperius in textu ꝓbatũ. Et intelligit iſta ꝯcluſio negatiue de ꝯpõne q̃ est ex ꝑtib q̃titatiuis et materialib. qꝛ ſi q̃reret de ꝯpõne ex ꝑtib formalib eſſet affirmatiue rñdendũ ſm ꝙ đt. ꝑ. ꝑmo poſterioꝝ loquens de pũctis ꝙ ſubſtantia linee ex his est.

Ar. Sicut ſe hñt vnitates ad numeꝝ. ita pũcta ad lineã. ſed vnitates ꝯſtituũt numeꝝ. ergo pũcta pñt cõſtituere ꝯtinuũ ¶ Dđm ꝙ q̃uis vnitates ꝛ puncta in h̃ cõueniãt ꝙ vtrũq; est indiuiſibile. differũt tamẽ in duob. Primo qꝛ q̃libet vnitas hꝫ ꝑ ſe eſſe. g̊ q̃libet vnitas p̃t ꝑ ſe venire ad ꝯpõem. ſed pũcta nõ hñt eſſe ꝑ ſe ſꝫ ſolũ in cõtinuo. g̊ pũcta nõ pñt ꝑ ſe venire ad ꝯpõem cõtinui. ꝛ ſic ex pũctis nihil p̃t cõponi ſicut ex vnitatib Secũda drña est. qꝛ ꝑtes numeꝝ componẽtes sꝫ indiuiſibiles. qđ est de rõe vnitatuꝫ. ſed ꝑtes cõtinuũ cõſtituentes nõ pñt eẽ indiuiſibiles. Cuius rõ est. qꝛ in numero ꝑtes nũeri hñt eẽ ſub actu ꝓprio. cũ ex eis fiat q̃titas diſcreta. id ẽ q̃titas q̃ ſtat cũ diuiſione ꝛ diſcretione ꝑtiuꝫ. ſed ꝑtes cõtinui nõ hñt eſſe ſub actu ꝓprio. ſed ſub actu totius cõtinui. ergo oportet ꝙ partes in continuo habeant vnioneꝫ que non poteſt eſſe inter puncta.

Ar. Totũ cõponiꝛ ex ſuis ꝑtib. ſed pũcta sꝫ partes linee. g̊ cõtinuũ ex pũctis ꝯponiꝛ ¶ Dđm ꝙ duplices sꝫ ꝑtes. q̃dã ſunt integrales ꝛ q̃ntitatiue. et ex illis cõponiꝛ totũ integraliter. ſicut hõ ꝯponiꝛ ex capite pectore ꝛ aliis mẽbris. ꝛ ſic pũcta nõ sꝫ ꝑtes linee. Et hoc mõ nõ loq̃tur Areſtꝫ. in textu ꝙ cõtinuuꝫ nõ ꝯponat integraliter ex indiuiſibilib. Alie sꝫ ꝑtes formales ſiue definitiue. q̃les sꝫ in reb materialib materia et forma. et illo mõ puncta sꝫ ꝑtes linee. qꝛ pũcto sꝫ ꝑtes eius definitiue. ꝛ hoc est veꝝ tã de pũcto ꝯtinuante initiãte q̃ etiã terminãte. Qđ ſic pꝫ. qꝛ punctũ cõtinuãs vnit ꝑtes. ſed vnire est conditio forme. ſilr termiare cõuenit forme. q̃a forma terminat potentiã materie. ꝛ ſic puncta terminantia ad lineam comꝑantur in rõne forme.

Ar. Si cõtinuũ nõ cõponereꝛ ex indiuiſibilibus. g̊ indiuiſibilia ponerent fruſtra in ꝯtinuo ¶ Dicendũ ꝙ indiuiſibilia ponunt in cõtinuo eo ꝙ cõtinuãt et terminãt cõtinuũ. ꝛ ex h̃ ponunt in definitione continui.

Et qñ đꝛ. ꝙ q̃litas debeat terminari ꝑ ꝑtẽ integraleꝫ. falſum est. qꝛ impoſſibile est ꝙ terminus cõtinui ſit eius ꝑs integralis. Qđ ſic pꝫ. qꝛ tria req̃runt ad hoc ꝙ aliq̃d ſit terminus. primũ est ꝙ ſit vltimũ eius cuius est terminus. ſcđm est. ꝙ extra ip̃m nihil inueniat ip̃ius rei. terciũ est. ꝙ oĩa illius rei infra illũ terminũ contineant. Quãuis ergo due ꝑme cõditões poſſint aliq̃lit ꝯuenire ꝑti integrali in cõtinuo. nõ tñ p̃t tercia cõditio eidẽ ꝯuenire. qꝛ non oĩa ip̃ius cõtinui cõtinent infra talẽ ꝑtem integralem.

Ar. Puncta pñt auferri a linea ꝑ potentiã diuinã et tñ linea manet termiata. g̊ nõ req̃runt puncta ad hoc ꝙ linea termineꝛ ¶ Dđm ꝙ est impoſſibile pũcta a linea auferri. qđ ſic pꝫ. qꝛ qđ est de definitiõe alicui⁹ nõ p̃t ab eo ſeꝑari ꝑ quãcunq; potentiaꝫ. qꝛ hoc implicat cõtradictionẽ. ſed punctũ cõtinuans est de definitione et eſſentia linee. ſicut q̃libet terminus cõis est de definitõe illius cuius est terminus cõis. Dictũ est etiã tercio huius ꝙ nõ p̃t eſſe aliqđ corp⁹ infinitũ. cũ g̊ linea nõ ſit niſi in corpore ſic nõ p̃t eſſe linea infinita. ſed de rõe linee finite est ꝙ termineꝛ pũctis. ſic etiã pũcta sꝫ de rõne linee ſm ꝙ finita est. quo modo ſemꝑ a parte rei inueniꝛ. Et ſic patet ꝙ nec punctũ cõtinuans. nec puncta terminãtia poſſunt a linea ſeꝑari. quare ſuppoſitum est falſum

Ar. Tempus est aliqđ cõtinuũ. ꝛ tamẽ cõponitur ex indiuiſibilib. qꝛ ex nunc. Paꝫ qꝛ nihil habemus de tp̃e niſi nũc. ¶ Dđm ꝙ est duplex conſtitutio quedã est integralis. ſicut aliq̃d cõſtituiꝛ ex partib integralib. ꝛ ſic tp̃s nõ conſtituiꝛ ex nunc. ꝛ de illa loq̃tur hic Areſto. in textu. Alia est cõſtitutio eẽntialis. ſicut aliquid cõſtituiꝛ ex ꝑtib eſſentialib definitiuis. ꝛ ſic tp̃s ꝯponiꝛ ex nũc. qꝛ ſicut terminus cõis in q̊libet cõtinuo est ſubſtãtia cõtinui. ita etiã nũc in tẽpore est ſubſtãtia tẽporis

Nr. Vtrũ motus diuidat ad diuiſionẽ mobilis ꝛ tp̃is ¶ Dđm ꝙ ſic. cuius rõ est. qꝛ motus est q̃dam diſpoſitio ſiue accñs mobilis exiſtẽs in mobili ſicut in ſubiecto. ſed accñs diuiſibile diuidiꝛ ad diuiſionẽ ſubiecti. g̊ motus diuidiꝛ ad diuiſionẽ mobilis ſicut in ſili. albedo diuidiꝛ ad diuiſionẽ parietis. Et qꝛ motus est accidens ſucceſſiuũ. qđ tp̃e menſurat. ſic etiã diuidiꝛ ad diui

siōnē tpis. q2 diuisio cuiuslibet mensurati attendit̄ fm or dinē ad suā mensurā. Quia tū por est habitudo acciden tis ad subiectū q̄ ad mensurā extrinsecā. ideo motus pri mo z pncipalit̄ diuidit̄ ad diuisionez subiecti. deinde z ex pūti ad diuisionē tpis. z sic deriuat̄ ista diuisio partiū in tegraliū in motu a mobili. sicut in littera dictum est

Ar. Non est eadē rō rei successiue et pmanētis. s3 motus z tps st̄ successiua. mobile āt est de ge nere pmanentiū. g̃ zc. ¶ Dōm. q rō pt dupl'r capi. vno° p eēntia siue exñtia rei. z sic est verū q nō est eadē rō per/ manentiū z successiuoz. Alio mō accipit̄ rō p cōditione diuisibilitatis. z sic pt esse vna rō in pmanentib9 z successi uis. q2 in eis pt repiri vna cōditio diuisibilitatis inquan tum sunt ptinua. z iō motus z temp9 et mobile habent eandem diuisionem

Ar. Ab eodē aliqd h3 eēntiā z diuisionē. sed mot9 h3 essentiā a termio ad quē z non a tempe vel mobili. g̃ habebit diuisionē ab eodē termio ¶ Dōm q ē duplex diuisio. qdam est eēntialis fm quā aliqd eēntialit̄ distinguit̄ ab alio. z sic verū est q ab eodē res h3 distinctio nē z essentiā. q2 talis diuisio fit p vltimā differentiā a qua res h3 essentiā. Alia est diuisio fm ptes integrales. et sic nō h3 res ab eodē essentiā z diuisionē. q2 sic res habet di uisionem ex partibus integralibus z nō ex partib9 essen/ tialibus ex quib9 tamen habet essentiam

Ar. Tempus est vnū z infinitū. magnitudines āt sunt plures z finite. sed nō eq̃liter diuidunt̄ fi nitū z infinitū. g̃ tps z magnitudo nō eq̃liter diuiduntur ¶ Dōm q tps pt ad duo cōpari. vno mō ad motū pmi mobilis in q̄ est subiectiue fm totū. z mēsuratiue fm par tes. z tūc est infinitū fm successionē partiū. qre sil'r motus z ma/ gnitudo fm successionē partiū sunt infinita. nō aūt abso/ lute. Alio mō accipit̄ tps fm q est applicatū istis inferio/ ribus in ratione mensure. z sic est finitū. siliter etiā mo/ tus est finitus. z magnitudines sunt finite

Ar. Illa que distant pdicamētaliter nō pñt habere eandē rōem diuisionis. sed motus mobile et tē pus distant pdicamentaliter. g̃ nō habebūt eandē rōem diuisionis ¶ Dōm q aliq̄ que sunt diuersoz generz z pre dicamentoz z diuersaz naturaz pñt habere eandē ratio nē diuisionis. si in eis inueniat̄ vna cōis rō diuisibilitatis. sicut pt3 de liq̃dis. q2 liq̃da st̄ diuersaz naturaz. vt p3 in vino. oleo. z aq̃. z tū mensurant̄ vna mēsura ꝓpter humi/ dū qd in eis reperit̄. sic etiā est in ꝓposito de oib9 istis in q̄ bus reperit̄ vna cōis rō diuisibilitatis. sc3 cōtinuitas.

Ar. Videt̄ q motus z mobile nō eq̃liter diuidant̄ pt3. q2 ptes mobilis sil' mouent̄. et ptes motus sibi succedūt ¶ Dōm q ptes mobil' accipiunt̄ dupliciter. vno° fm q ꝑpant̄ ad mobile absolute. z sic sil' mouentur Alio° capiunt̄ ptes mobilis fm q ꝑpant̄ ad aliqd deter/ minatū signū signatū in spacio sup qd fit motus. z tūc p/ tes mobilis successionē hñt sicut ptes motus. qa vna ps mobil' pus venit sup illud signū q̄ alia. sicut pt3 de ligno tracto circa lapidē signatū in spacio sup qd fit motus

Ar. Contra illud qd dr̄ Aresto. q omē qd mouet̄ est ptim in termio a q̄. z ptim in termio ad quē q2 generatio fit in instanti. z sic nō h3 ptē z partē ¶ Dicē du3 fm doctorē sanctū dimissis varijs exponib9 alioz. q̄s idē doctor ad longū ptractat. q illud dcm Aresto. coue/

nit diuersis mobilib9 fm ordinē poris z posterioris. q2 in illis mutationib9 inter q̄z extrema est aliqd mediū ptin/ git q id qd mutat̄ sit ptim in vno extremo z ptim in alio in illis vero inter q̄z termios nō est aliqd mediū nō ē fm diuersas ptes suas in diuersis extremis fm ipsa extrema sed fm aliqd ei adiunctū. s. fm dispōnem ꝑuiā. Sicut p3 qñ materia mutat̄ de puatōe ad formā ignis. q2 tunc tal' materia pus ptim recipit dispōem ignis q̄ formā ignis Et g̃ illud dictū h3 pncipaliter veritatez de motu locali q2 ibi aliqd ipius mobilis recessit a termio a quo in mo/ tu. z aliquid accessit ad terminū ad quē Deinde itelligi tur de motu alteratōis. q2 ibi est successio fm intensionez forme q̄ est in motu imꝑfecta fm esse. z sic h3 partē in esse deinde in fine motus accipit aliam partē. s. ꝑfectum esse il lius forme. Et vltimo intelligit̄ de motu generatōis. nō quidē accipiēdo generationē p instātanea mutatōe. quia tūc non habet partem z partē. sed accipiēdo generationē fm q sibi alteratio preuia cōiungitur. sic em̄ est eadem rō successionis in alteratione z generatione.

QUoniā aūt omē qd mutat̄ ex quodā in ali quid mutat̄. necesse est qd mutat̄ cū muta tum est esse in quo mutatū est. Qd mutat̄ em̄ ex quo mutat̄ distat. aut deficit ipm. aut idem est mutari et deficere. aut seq̃tur ad mutari ipsum deficere. Nā qd est mutatū esse defecisse. sil'r em̄ vtrūq3 se habet ad vtrūq3. Qm̄ ergo vna muta tio numeri est fm ptradictionē. qñ mutatu3 est ab eo qd nō est inesse. deficit nonens. erit igitur in esse. Omne em̄ necesse est eē aut nō eē. mani/ festū igitur q in mutatiōe fm ptradictiōem qd mutatū est. erit in quo mutatum est. si autem in hac z in alijs est. similiter em̄ in vna et in alijs

Amplius aūt z fm vnāquāq3 accipientibus manifestū est. Si q̄dem necesse est qd mutatu3 esse alicubi. ex quo mutatū ē aut in aliquo. Qm̄ aūt ex quo mutatū est deficit. necesse est aūt esse alicubi aut in b aut in alio erit Siq̄dem igit̄ in alio vt in ipo c. qd in ipm b. mutatū erit. iterum ex c mutat̄ in b. Non em̄ c erit habitū ipi b. mu tatio em̄ ptinua est Quare qd mutatū est quan do mutatū est mutat̄ in qd mutatū est. hoc at ē impossibile Necesse ergo qd mutatū est eē in b in qd mutatū est Manifestū igit̄ est z qd factu3 cū factū est erit. z qd corruptū est nō erit Uni/ uersalit̄ eni dictū est de omni mutatōe. z maxi/

me est manifestũ in ea que est ſm contradictio/nem Qꝫ quidẽ igitur quod mutatũ est cũ mutatum est primũ in illo est manifestũ est

¶ Postq̃ determiauit de diuisione motus in ptes integrales. hic pñter determiat de ordine ptiuz motus. Et primo inqrit an sit pmũ in motu. Scdo ostẽdit q̃ñ ea q̃ sunt in motu pcedũt seinuicẽ. ibi. Qm̃ aũt oĩe qð mutaꝛ in tpe. Circa primũ duo facit. qꝛ pmo oñdit ꝙ id in quo primũ mutatũ ẽ. est indiuisibile. Scdo oñdit q̃ñ in motu possit inueniri primũ ꝛ q̃ñ nõ possit. ibi Dicitꝛ aũt in quo pmũ. Circa primũ pmo pmittit q̃ddã neccãriũ ad ppositũ dicẽs. ꝙ qꝛ oẽ qð mutaꝛ de vno termino in aliũ necesse est oĩe qð mutaꝛ q̃ñ mutatũ est in esse in termio ad quẽ. Qð pbat duab rõnib. q̃z pma est pticularis. qꝛ solũ respicit mutatões pprie dictas. ꝛ stat in hoc. Si illud qð mutatũ ẽ nõ sit in termio ad quẽ mutatuz est. tũc erit mediũ inter ꝯtradictoria. qð reprobaꝛ. iiij. metaphyce. Añs pbaꝛ. qꝛ q̃ñ aliq̃d mutatũ ẽ. tũc deficit a termio a q̃ qꝛ mutari est nõ esse in termio a q̃. si ğ tũc nõ sit in termio ad quẽ. tũc erit mediũ inter eẽ ꝛ nõ eẽ Exẽpli grã. si aliq̃d mutatũ sit a nõ esse ad eẽ. tũc deficit a nõ esse. ꝛ cũ ꝯdictoria nõ sint in eodẽ. sic neccãrio hꝫ esse. ꝛ sic est in termio ad quẽ mutatũ eẽ quod erat pbandũ Tũc ibi. Amplius aũt. Ponit scdam rõem q̃ est vlis. qꝛ respicit oẽm motuz et stat in hoc. Si illud q̃d mutatũ est nõ sit adhuc in termino ad quẽ mutatũ est. sed citra illũ terminuz. seq̃tur ꝙ q̃ñ mutatũ est ſm ꝙ hmõi adhuc muteꝛ. Qð sic pꝫ. qꝛ tamdiu mobile mutaꝛ donec est in termio ad quẽ. ğ q̃ñ aliq̃d mutatũ est ꝛ nõ est in termio ad quẽ. optet ꝙ adhuc muteꝛ. Ex q̃ cõcludit primo ꝙ illud qð factũ est q̃ñ factũ est est ens ꝛ illud qð corruptũ est q̃ñ corruptũ est. est nõ ens Scdo ꝯcludit manifestũ eẽ ꝙ id qð mutatuz est cũ pmo mutatũ esse in illo ad q̃d mutatũ est. Addit aũt pmo qꝛ postq̃ mutatuz est ad aliq̃d posset exinde moueri. ꝛ sic ibi nõ esset. sed q̃ñ pmo mutatũ est optet ꝙ sit ibi. Demonstratio aũt q̃ pbaꝛ ꝙ illud q̃d mutatum est sit in eo in q̃d mutatum est patet in littera

In quo aut pmo mutatũ est qð mutatũ ẽ necesse est athomũ eẽ Dico aũt pmũ q̃d nõ p alterũ aliq̃d ipũs esse hmõi fit. Sit igiꝛ diuisibile qð est a c. et diuidaꝛ ſm b Siq̃dem igiꝛ in a b. mutatũ est. aut iterũ in b c. nõ vtiq̃ in pmo qð ẽ a c. qð mutatũ est erit. Si aũt transmutabaꝛ in vtroq̃ necẽ ẽ in vtroq̃ trãsmutatũ eẽ. aut trãsmutari. ꝛ vtiq̃ in toto trãsmutabaꝛ. ſꝫ erat mutatũ. Eadẽ aũt rõ et si in hoc q̃dẽ mutaꝛ. in hoc aũt mutatũ est. Erit em̃ aliq̃d pmo pus Quare nõ erit vtiq̃ diuisibile. in q̃ mutatũ est Manifestũ est igiꝛ qꝛ ꝛ q̃d corruptũ est. ꝛ q̃d factum est in athamo. ħ quidẽ corruptũ. hoc ãt factũ ẽ.

¶ Hic ponit scdm pmissum ad pncipalez pbationẽ. s. ꝙ mutatũ esse primo ꝛ p se sit in indiuisibili. Qð sic pbat. qꝛ si aliq̃d mutatuz esset in aliq̃ diuisibili. vel ergo esset in vtraq̃ pte illius diuisibilis mutatũ qð est impossibile. q̃a optet solũ vnũ terminũ motus eẽ q̃ dꝛ hic mutatũ eẽ q̃re seq̃tur ꝙ due ptes nõ sint mutatũ esse. Vel esset mutatũ in vna pte ꝛ nõ in alia. sic habeꝛ ppositũ. qꝛ tũc vltimũ ẽ indiuisibile in q̃ est mutatũ eẽ pmo. qð fuit pbandũ. Ergo optet dicere ꝙ illud tps in q̃ aliq̃d mutatũ est sit indiuisibile. Ex ħ vlterius ꝯcludit ꝙ oẽ q̃d corruptũ est. et oĩe qð factũ est. est factũ ꝛ corruptũ in indiuisibili tpis. q̃a generatio ꝛ corruptio sꝫ termini alteratõnis. sed q̃libet motus terminaꝛ in instãti. qꝛ pmo mutatũ esse est idẽ qð terminari motũ. q̃re seq̃tur ꝙ generatio ꝛ corruptio sint in instanti. Et patet quod dictũ est in textu demõstratiõe

Dicitꝛ aũt in quo pmo mutatũ est duplr Aliud q̃dẽ in quo pmo pfecta est mutatio Tũc em̃ verũ est dicere ꝙ mutatũ est Aliud vero in q̃ pmo cepit mutari. Scdm q̃dem igiꝛ finẽ mutationis. qð primũ dꝛ existit ꝛ est. Cõtingit em̃ pfici mutatõem. ꝛ est mutatõis finis. q̃d ostẽsum est indiuisibile esse. ppter id qð finis est. Quod aũt ſm principiũ oĩno nõ est. nõ em̃ principiuz est mutatõis. neq̃ in quo q̃s pmo mutabatur. Sit em̃ primũ in q̃ sit a d. hoc igiꝛ indiuisibile quidẽ nõ est. accidit em̃ habita esse ipa nũc Amplius si in c a. tpe oĩi q̃escit. ponaꝛ em̃ q̃escens et in a q̃escit Quare si imptibile est a d. silr quiescet ꝛ mutatũ erit. In a q̃dem em̃ q̃escit. in d ãt mutatũ est. qm̃ aũt non est imptibile necesse est diuisibile esse. ꝛ in q̃libet huiũs mutatũ esse. diuiso em̃ ipso a d. siq̃dem in neutro mutatũ ẽ. neq̃ in toto est a d. Si aũt in ambob mutaꝛ et in oĩi. si ꝟo in altero tm̃ mutatũ est nõ in toto primo. Quare necesse est in quolibet mutatuz esse Manifestũ igitur est ꝙ nõ est in quo pmo mutatum est. infinite em̃ diuisiones sunt. Neq̃ itaq̃ in eo qð mutatũ est qð pus est qð mutatũ est Sit em̃ d. igiꝛ qð pmo mutatũ est ipũs d. e. oẽ diuisibile eẽ demõstratũ est qð mutaꝛ. Tẽpus aũt in q̃ d ꝫ. mutatũ est sit in q̃ est t i. Si ğ in oĩi d. mutatũ est medio minꝰ est q̃d mutatũ est. ꝛ pus est ipo d ꝫ. ꝛ iteruz hoc aliud. et illo alterũ ꝛ sic sp. q̃re nihil erit primuz mutãtis qð

mutatū est Qꝛ igitꝛ neqꝫ in eo qꝺ mutaꝛ. neqꝫ in q̄ mutaꝛ tpe nihil pus sit. manifestū ex his q̄ dicta sꝫ. Ipm aūt qꝺ mutaꝛ aut ꝭm qꝺ mutaꝛ. nō etiā silr se habebit Tria nāqꝫ sꝫ q̄ dicuntur ꝭm mutatōem. qꝺ mutaꝛ ꝛ in q̄ ꝛ in qꝺ mutaꝛ. vt hō tps ꝛ albū. Hō quidē igiꝛ ꝛ tps diuisibilia sꝫ. de albo aūt alia rō est. ꝓpter qꝺ ꝭm accidēs oīa diuisibilia sꝫ. Cui em̄ accidit albū aut q̄le illud diuisibile ē Qm̄ q̄cunqꝫ diuiduntꝛ ꝭm seipā diuisibilia et nō ꝭm accn̄s neqꝫ in his erit primū. vt in magnitudinibꝫ Sit em̄ in q̄ est a. b. magnitudo. motū āt fit ex b in c. pmū igiꝛ siq̄dez indiuisibile erit b c. imptibile impartibili erit cōiunctū Si vero diuisibile erit aliquid ipo c. pus in q̄d mutatū est. ꝛ in illo iterū aliud ꝛ sic sp ꝓpter id ꝙ nullo mō deficit diuisio in b. si primo motū sit a. b. in c. Quare nō. nō erit primū in quod mutatū est Siliter aūt et in quātitatis mutatōe. ꝛ hec q̄dem em̄ in cōtinuū est. Manifestū igitur ꝙ in sola mutatōe que est ꝭm qualitatem contingit indiuisibile per se esse

¶ Hic oñdit q̄uo in motu possit accipi primū. solues ex pdictis vnā q̄stōem. istā scꝫ. vtꝝ sit dare primū mutatū esse in motu. Et ꝓ solutōne distinguit ꝙ duplr pt aliq̄d dici primū mutatum eē. qꝛ primū mutatū eē pt vno mō ꝭcare terminū motꝰ. in q̄ mutatio est ꝑfecta vel terminata et sic ē dare primū mutatū esse in motu. qꝛ est dare terminū motus indiuisibilē. vbi motꝰ terminaꝛ. in q̄ amplius nō est motꝰ. sed statim añ hoc fuit motus. Alio mō accipiꝛ primū mutatū esse ꝓ pricipio vel pma pte in q̄ primo incepit motus. ꝛ sic nō est dare primū mutatū eē in motu. qꝛ nō est dare aliquā partē integralē motus quā nō p̄cessit aliq̄ ps prior. Et hoc scđm ꝓbat Aresꝫ. ex tribꝫ. primo ex pte tpis. scđo et pte mobilis. ibi. Neqꝫ itaqꝫ. tertio ex pte spacij vel rei in q̄ est motꝰ. ibi Ipm aūt. Rō ex pte tpis stat in h̄. qꝛ si posset dari aliq̄d tpis in q̄ primo aliq̄d mutatū est. i. in q̄ pmo motus incepit. vel hoc esset indiuisibile. ꝛ tūc sequuntꝛ duo incōuenientia. Primū est ꝙ tps ꝯponaꝛ ex indiuisibilibꝫ. ꝛ sic indiuisibilia habebūt seꝯñter in tpe. qꝛ ꝑ indiuisibilia erit motus. Scđm ē. ꝙ aliquid simul moueaꝛ et q̄escat. ꝓbaꝛ. qꝛ in indiuisibili nō ē motus. ꝛ tñ pt esse. ḡ erit ibi q̄es. ꝛ tñ dꝛ ꝙ in illo indiuisibili incipiat motus. ḡ ibi est motus. Aut illud tps in q̄ incipit motus est diuisibile. ꝛ tūc totū tps nō pt esse primū in quo incepit motus. qꝛ illa ps tpis in qua dꝛ primo motus incepisse habebit adhuc priorē partē in qua pus motus incepit. cū nō incipiat in indiuisibili. vt pus ꝓbatū est. Et silr posset capi in linea. in qua sp vltimū est indiuisibile. sicut sunt duo pūcta extremalia. sed nō pt dari primū punctū continuatū. ita siliter ante oīe mutatū esse est mutari. ꝛ sic nō pt dari primū mutatū esse. in quo scilꝫ inciperet motus Et hoc iō. qꝛ mutatū esse est ps motꝰ que est quoddā cōtinuū. sed ps cuiuslibet ꝯtinui est diuisibilis in sp diuisibilia. potest tñ bene dari primū mutatū vltimatū. qꝺ est terminus motus. ꝛ siliter pt dari terminus a quo. in q̄ nō est motus. Et ḡ nō seq̄tur. si nō sit primū mutatū ꝙ motus nō incepit. sicut nō seq̄tur. nō ē dabilis pma ps linee. ḡ linea nō hꝫ principiū. qꝛ linea hꝫ terminū a q̄ ꝭm imaginatōem incipit linea. ꝛ siliter in motu est terminus a quo. i. post quē statim est motꝰ. Et ponit exēpla in textu Tūc ibi Neqꝫ itaqꝫ. Oñdit idē ex pte mobilis ꝛ ex pte spacij. Ex pte mobil' sic. qꝛ mobile pus ꝑtransit aliquē punctū spacij ꝭm minorē partē. q̄ ꝭm maiorē. data ḡ quacūqꝫ pte mobilis adhuc prior ps p̄cedit illā. Et qꝛ tps ꝛ mobile silr diuiduntꝛ. vt sup ostēsum est ideo ꝯñter ex eo qꝺ demōstratū est de tpe ꝯcludit idem de mobili. ꝛ ꝓbat dictū suū exēplariter in lr̄a. Tunc ibi. Ipm aūt q̄d mutaꝛ. Oñdit idē ex pte rei in q̄ est motus. Et p̄mittit pmo ꝙ nō est silr de eo ꝭm ꝙ res mutaꝛ. sicut de tpe ꝛ mobili. Sicut exēpli grā nō est silr de hoīe qui mutaꝛ ꝛ de tpe in q̄ mutaꝛ. et de albo ꝭm qꝺ mutaꝛ. qꝛ duo pma sꝫ diuisibilia ꝑ se. sed de albo est alia rō. qꝛ albū est diuisibile ꝑ accn̄s ad diuisionē sui subiecti Et ḡ. p. hoc p̄termittit ꝛ ꝓbat hoc qꝺ dcm̄ est ex parte spacij qꝺ est ꝑ se diuisibile in q̄ est motus localis. qꝛ in puncto siue in indiuisibili nō est motus. Incipit ḡ motus in aliq̄ parte cōtinua spacij. qꝺ cū sit cōtinuū est dabilis ps prior. ergo nō est dabile primū vbi motus incepit. Que etiam declarantur exemplis in littera.

Qoniā aūt oē qꝺ mutaꝛ in tpe mutaꝛ. Dicitꝛ aūt in tpe mutari ꝛ sicut in pmo et sicut ꝭm alterū. vt in anno qꝛ in die mutaꝛ. in q̄ pmo tpe mutaꝛ qꝺ mutaꝛ. ꝛ in q̄libet hmōi necē mutari Manifestū igiꝛ ꝛ ex definitōe pmi. pmū em̄ sic diximꝰ Sꝫ ꝛ ex his manifestū. sit em̄ in q̄ pmo moueꝛ qꝺ moueꝛ x r. ꝛ diuidaꝛ ꝭm k. Oē em̄ tps diuisibile ē in x k tpe. aut moueꝛ. aut nō moueꝛ in k r. Silr; siq̄dē igiꝛ in neutro moueꝛ. q̄escit itaqꝫ in oīni moueri em̄ in nullo eius qꝺ moueꝛ impossibile Si ꝟo in altero solū moueꝛ nō vtiqꝫ pmo moueꝛ qꝺ ē x r. ꝭm em̄ vtrūqꝫ motus ē. necē ē igiꝛ in q̄libꝫ ipius x r. motū ipm eē

Postq̄ phs oñdit q̄liter sit accipe pmū in mutatōe ꝛ q̄liter nō. hic oñdit ordinē eoꝝ q̄ in motu inueniunꝛ. ꝛ pᵒ p̄mittit vnā distinctōem. s. ꝙ duplr aliq̄d dꝛ mutari in aliq̄ tpe. vnoᵒ pmo ꝛ ꝑ se. alioᵒ ꝭm alterꝫ. i. rōne ptis. Ex q̄ diuisione elicit talē regulā. ꝙ si aliq̄d pmo muteꝛ in aliq̄ tpe tūc etiā mutaꝛ in q̄libet pte illius tpis. ꝛ illa regula deseruit ad ꝓbatōem sequentiū. Probat ḡ illā regulā duplr. primo ex definitōe eius qꝺ est primū. qꝛ illud pmo dꝛ alicui cōuenire qꝺ ꝯuenit sibi ꝭm q̄libet partē. Scđo pro

bat eam rõne. ꝛ hoc sic. qꝛ diuidaꝛ tp̄s in q̄ aliq̇d moueꝛ vel ꝙ in neutra pte moueꝛ. ꝛ tūc etiā nō mouebiꝛ in toto qꝛ totū est sue ptes. vel in vtraqꝫ moueꝛ. ꝛ tunc nō p̄t p̄mo moueri in vtraqꝫ. sed primo in vna. et postea in alia. et tūc iterū habeꝛ ꝓpositū. s. si aliquid moueaꝛ in toto tempore ꝙ moueꝛ in qualibet pte illius tp̄is. Si aūt moueaꝛ in vna ꝛ nō in alia. tunc nō potest dici ꝙ primo moueaꝛ in toto. qꝛ quod quiescit in vna parte temporis non moueꝛ pro toto tpe. sed p̄mo ꝑ pte illi⁹ tp̄is. ꝛ declaraꝛ in lr̄is.

Ostenso autē hoc manifestū est. ꝙ omne q̇d moueꝛ. necesse est motū esse prius. si em̄ in x r. primo tēpore ipsum k l. mota est magnitudo in medietate que eque velociter moueꝛ. ꝛ sil' incep tum est. mediū erit motū Si autē eque velox in eodē tpe motū est aliq̇d. ꝛ alterū necesse eandez motā esse magnitudinē. quare erit motū prius quod moueꝛ Amplius aūt ꝛ si in om̄i tpe q̇d est x r. motuz esse dicimus aut oīno in quolibet tpe. in accipiēdo vltimuz ipsius tp̄is nunc. hoc em̄ determinatū est. ꝛ mediū ipsoꝝ nūc tp̄s est. et in alijs silr dicetur motū esse. medietas autez vltimū diuisio est. quare ꝛ in medio motuz erit et oīno in qualibet partiū Semꝑ em̄ sil' diuisione tp̄s est determinatū ab ipis nūc. Si igiꝛ oē tp̄s diuisibile est. mediū āt ipsoꝝ nūc tp̄s est. oē q̄d mutaꝛ infinite mutatū erit Amplius autē si ꝯtinue q̄d mutaꝛ. ꝛ nō corrūpiꝛ neqꝫ pausat a mutatōe. aut mutari aut mutatū ē. nccē est in q̄libet. in ip̄o aūt nūc nō est mutari. nccē mutatuz eē. ꝭm vnūqq̄ꝫ ipsoꝝ nūc. q̄re seipa nūc infinita sꝫ. necesse est eē q̄d mutaꝛ infinite mutatū eē

¶ Hic oñdit trib⁹ rōnib⁹ ꝙ ante om̄e moueri p̄cedit mutatū esse. quaꝝ p̄ma sumiꝛ ex pte mobilis. scd̄a ex pte temporis. tercia ex pte ip̄ius spacij. Prima rō stat in h̄. si aliquod mobile moueaꝛ ꝑ aliquod spaciū in aliquo tpe. tūc eque velox mobile mouebiꝛ ꝑ medietatē spacij in medietate tp̄is. igitur mobile quod poniꝛ moueri ꝑ aliquā magnitudinē fuit p̄us motū in medietate tp̄is ꝑ medietatē magnitudinis. sed in illa medietate est mutatū esse. ergo mutatū esse p̄cedit moueri. Secunda rō sumiꝛ ex pte temporis. qꝛ tempus in quo aliq̇d moueꝛ est diuisibile ꝭm aliquod nūc. q̄d est terminus p̄oris. ꝛ principiū posterioris in illo ergo nūc mobile est motū. ꝛ cuz sit probatū ꝙ duo nunc nō habeāt se ꝯñter. oꝑtet ꝙ tp̄s p̄cedat illud nūc. et in illo tpe aliq̇d est mutatū. ergo mutatū p̄cedit moueri Tercia rō est. qꝛ in ip̄o nūc nō est mutari. sed mutatuz eē et in tpe sꝫ infinita nūc ꝭm potentiā. igiꝛ q̄d mutaꝛ in aliquo tpe prius fuit mutatū in priori nūc illius tp̄is

Ar. Mutatū esse est termin⁹ indiuisibilis motus. ꝙ nō p̄t p̄cedere moueri. qꝛ om̄e moueri est esse in motu. sed termin⁹ nō p̄t p̄cedere esse in motu ¶ Dicendū ꝙ mutatū eē accipiꝛ duplr̄. vno mō ꝓ mutato esse in actu. ꝛ sic mutatū esse dr̄ vltim⁹ terminus indiuisibilis motus. vbi iā motus est termiatus. ꝛ sic mutatū eē nunq̄ꝫ p̄t p̄cedere ip̄m moueri. sicut ꝓbat argumentū Et sic Aresꝫ. sup̄ accepit mutatū esse cū dixit. omnē q̄d mutaꝛ qn̄ mutatū est. est in termīo in quē mutatū est. Alio mō accipiꝛ mutatū esse ꝓ mutato eē in potētia. ꝛ sic om̄e illud dr̄ mutatū esse in motu. vbi potuit fuisse motus termiatus. q̄uis iā non sit terminat⁹. ꝛ sic Aresꝫ. loq̇tur hic qn̄ dr̄. ꝙ om̄e moueri p̄cedit mutatū eē. id est p̄cedit aliquid vbi motus potuisset fuisse terminatus. Et hoc p̄t sumi ex fundamēto in textu. qꝛ si motus nō incipit in indiuisibili. sicut p̄us ꝓbatū est. necesse est ꝙ moueri sit in tpe cōtinuo. sed h̄ ꝯtinuū tp̄s hꝫ vnā partez an̄ se. s. suā medietatē. ꝛ ibi est mutatū esse in potētia. q̄d p̄cedit totū mutari. Silr̄ est de pūctis in linea. qꝛ in linea sunt duplicia puncta. aliq̄ em̄ sunt pūcta actu in linea. et illoꝝ sunt tm̄ duo scꝫ initians ꝛ terminās. sed pūcta in potētia sunt infinita Similiter de motu dd̄m est quo ad mutatū esse

Non soluz aūt q̄d mutaꝛ necesse est mutatū esse. sed etiā mutatū nccē est p̄us mutari Om̄e em̄ q̇d ex quodā in q̄dā mutatū est. in tpe mutatū est Sit em̄ in ip̄o nūc ex a in b. mutatū ergo in eodē q̄d nūc in q̄ est in ip̄o a nō mutatū ē. sil' em̄ esset in ip̄o a ꝛ in b Q̄d em̄ mutatū est q̇d nō est in hoc ostēsum est p̄us. si vero in alio est in medio erit tp̄s Nō em̄ ꝯiuncta erāt tpa nunc Om̄ igiꝛ in tpe mutatū est. tp̄s aūt oē diuisibile in medio aliud erit mutatū. ꝛ iterū in illius medio aliud. ꝛ sic sꝑ Quare mutabiꝛ p̄us Ampli⁹ aūt in magnitudine manifestius est q̄d dr̄. ꝓpter id ꝙ ꝯtinua ē magnitudo in q̄ mutatur q̄d mutaꝛ Sit em̄ mutatū ex c in d. Ergo si indisibile ē ip̄m c d imptibile erit imptibili ꝯiunctum Om̄ autē hoc impossibile est. necesse est magnitudinē esse. quod interest ꝛ in infinita diuisibile. Quare si illa mutatur p̄us. necesse ergo omne quod mutatum est mutari prius

¶ Hic oñdit ꝙ ecōuerso ante omne mutatū esse est moueri. dicēs primo. ꝙ nō solū om̄e q̄d mutaꝛ necesse est mutatū esse iam. sed etiā om̄e q̄d mutatū est necesse est prius mutari. qꝛ mutatū esse est termin⁹ ei⁹ q̄d est moueri. q̄re oꝑtet ꝙ an̄ mutatū esse p̄cedat moueri. Et ad hoc manifestandū supponit ꝙ om̄e q̄d mutaꝛ. mutaꝛ in tpe. q̄d sic oñdit. qꝛ mobile non moueꝛ in termīo a q̄. nec in termino

ad quē. nec est sil' in termīo a quo ⁊ in termino ad quez. ḡ sṫ ad min⁹ duo nūc in motu. qꝛ vnū est in termīo a q̄. et alteꝝ in termīo ad quē. sed inter duo nūc est tps̄ mediuz ḡ ncc̄e est ꝙ oīe qđ mouet̃. mouebit̃ in tp̱e ¶ Tūc ponit p̄ncipalē rōem. p̄mo ex p̱te tp̱is. scđo ex p̱te magnitudis Et stat p̄ma rō in h̄. quicq̇d mutatū est in tp̱e. hoc prius mutabat̃ in medietate illi⁹ tp̱is. ḡ mutatuz eē in toto tp̱e p̄cedit mutari in medietate tp̱is. ⁊ ḡ an̄ oē moueri ē mutatū eē. Et sil'r p̱bat̃ de magnitudine. qꝛ si aliq̇d est mutatū sup̄ totā magnitudinē. tūc p̄us mutabat̃ in p̱te illi⁹ magnitudinis. ḡ ncc̄e est oē qđ mutatū est p̄us mutari. sicut ncc̄e est ꝙ an̄ quālibet magnitudinē totā sit p̱s eius

Eadē em̄ demōstratio ē in nō ꝯtinuis. vt in cōtrarijs ⁊ ꝯtradictōe Accipiem⁹ em̄ tps̄ in q̄ mutatū est. ⁊ iteꝝ eadē dicem⁹. Quare ncc̄e est mutatū eē mutari p̄us. ⁊ qđ mutat̃ mutatuz eē. ⁊ est ip̄o mutari mutatū eē p̄us Ip̄o aūt mutatū eē mutari. ⁊ nullo mō ꝯp̄hendit̃ primū. Cā aūt hui⁹ est. nō eē imp̱tibile imp̱tibili ꝯiunctū In infinitū em̄ diuisio est. sicut in his q̄ augmētant̃ ⁊ minuunt̃ lineis. Manifestuz igit̃ qm̄ qđ factū est necesse ē fieri p̄us. ⁊ qđ fit factū eē. q̄cūq; diuisibilia ⁊ ꝯtinua sṫ Nō tm̄ sp̱ qđ fit factū est. sȝ aliud aliq̄n. vt illi⁹ aliq̇d. sicut domus fundamentū Sil'r aūt ⁊ in eo qđ corrūpit̃. ⁊ qđ corruptū est. moꝝ enī inest ei qđ fit. ⁊ qđ corrūpit̃ infinitū q̇ddā est. cū sit ꝯtinuū. sȝ nō ē in fieri nisi aliq̇d factū sit p̄us Neq; factū eē. nisi fiat aliq̇d Sil'r āt ⁊ incorrūpi ⁊ incorruptū eē Sp̱ em̄ erit ip̄o corrūpi corruptuz eē p̄us corrupto aūt esse corrūpi Manifestū igit̃. qꝛ q̇d factū est necesse ē fieri p̄us. ⁊ qđ fit factū eē Oīs enī magnitudo et oē tps̄ sp̱ diuisibilia sunt. Quare in quocūq; fit aliq̇d nō erit vtiq; sicut in primo

¶ Addit Arest. in sentētia. ꝙ nō solū istud est veruz in motu locali. q̄uis ibi planius apparet. sed etiā est veꝝ in alijs motibꝫ. s. in alteratōe. q̄ est inter ꝯtrarias q̄litates. ⁊ etiā in generatōe ⁊ corruptōe. accipiēdo illas ꝭm ꝙ includūt preuiā dispōem ⁊ alteratione. Et hoc sic ōndit. quia in istis mutationibꝫ est aliqđ tps̄ diuisibile in q̄ fit mutatio. dato ḡ tp̱e diuisibili potuit dari p̄us tp̱is. q̇a medietas illius tp̱is. sicut pȝ in textu. Est tm̄ drn̄a in illis mutationibꝫ. qꝛ in alteratōe corruptōe ⁊ generatōne hȝ locū sola p̄ma rō. sed in alijs tribꝫ. s. augmētatōe diminutōne et loci mutatōe hȝ locū vtraq; Tūc ibi. Quare necesse ē. Cōcludit p̄cipale p̱positū. ⁊ p̄mo in cōi dicēs. ꝙ ncc̄e est oīe mutatū p̄us mutari. ⁊ q̇d mutat̃ prius esse mutatū. et hui⁹ cā est. qꝛ in motu nō ꝯiungit̃ imp̱tibile imp̱tibili eo ꝙ motus diuisibilis est in infinitū. Et hoc pȝ de lineis q̄ in infinitū diminuunt̃ Tūc ibi Manifestū igit̃. Ondit idē spēaliter in generatōe ⁊ corruptōe. dicēs ꝙ illud qđ factū est ncc̄e est p̄us fieri ⁊ illud qđ fit necesse est factū eē. q̄cunq; tm̄ sṫ diuisibilia ⁊ ꝯtinua Qđ addit ꝭm doctorē. qꝛ accipit generationē cū toto motu cōtinuo p̄cedēte. Sed id qđ fit p̄us factū esse diuersimode inuenit̃ in diuersis. s. in simplicibꝫ ⁊ ꝯpositis Et hoc qđ dcm̄ est de generatōe ita intelligendū est de corruptōe. ⁊ sil'r qđ dictū ē de illis duobꝫ intelligendū est de illuīatōe q̄ est terminus motus localis corp̱is illuminātis. sicut generatio et corruptio est terminus alterationis

Dr. Vtꝝ sit possibile dare in motu p̄mū ⁊ vltimū Pro r̄nsione notandū ꝙ cū p̄mū ⁊ vltimū accipiant̃ in illis q̄ h̄nt p̱tes. sic p̄mum ⁊ vltimū in motu p̄nt attēdi penes tria. ꝭm triplices p̱tes mot⁹. s. vl' penes p̱tes subiectiuas vel q̄ntitatiuas. vel penes terminos Tūc dōm ꝙ si accipiant̃ p̄m ⁊ vltimū penes p̱tes subiectiuas tūc ē simpl'r p̄m ⁊ vltimū in motu. qꝛ ē dabilis p̄ma spēs mot⁹ ⁊ vltīa. vtȝ. viij. huius. Sȝ si sumant̃ ꝭm p̱tes q̄ntitatiuas tūc est distinguendū. qꝛ vel accipiunt̃ p̱tes in motu ꝭm eq̄lē diuisionē. i. ꝭm p̱tes eiusdē q̄ntitatis. ⁊ sic ē dare p̄m ⁊ vltimū in motu. sicut in q̄libꝫ alio ꝯtinuo Exempli grā. in ligno h̄nte decē pedes p̄ma p̱s est p̄m pedale. ⁊ vltīa p̱s ē vltimū pedale. Sil'r in tp̱e. p̄ma hora diei est p̄ma p̱s illi⁹ tp̱is. ⁊ vltima hora est vltīa p̱s eiusdē tēporis. Sil'r ē de motu. qꝛ mot⁹ factus in p̄o pede magnitudinis est p̄ma p̱s mot⁹. sȝ mot⁹ factus in vltīo pede est vltima p̱s mot⁹. Si v̄o accipiant̃ p̱tes q̄ntitatie ꝭm eandē p̱portionē. ⁊ sic nec ē dare primuz nec vltimū in motu. qꝛ sicut dcm̄ ē op̱tet motū eē in tp̱e diuisibili. in spacio diuisibili. ⁊ in mobili diuisibili. sicut ḡ ꝯtinuū diuidit̃ in infinitū. ita data q̄cunq; p̱te v̄sus p̄cipiū. vel v̄sus finē motus. dabit̃ p̄or p̱s v̄sus p̄cipiū ⁊ vlterior v̄sus finez. Si vero accipiant̃ p̄dicta in motu ꝭm termīos. tūc est dare vltimū in motu sed nō p̄mū. qꝛ dat̃ mutatū eē in actu. q̇d est termin⁹ indiuisibilis mot⁹. ⁊ nō p̱s motus. Sed nō dat̃ p̄mū ex p̱te termini a q̄. Cui⁹ rō est. q̇a q̄uis in continuis p̱manētibꝫ termin⁹ sit in actu vtrobiq;. s. ex p̱te p̄ncipij ⁊ finis. sicut linea hȝ duo pūcta termināntia. h̄ tm̄ nō op̱tet in cōtinuis successiuis. q̇a in successiuis fit p̱cessus de potētia ad actū. ⁊ iō actus est solū in termīo ad quez. i. in termīo finali. ⁊ iō ex p̱te finis est dabile vltimū indiuisibile in actu. Et si dicat̃. ꝙ sit etiaȝ dare aliqđ indiuisibile vbi nō est mot⁹ ex p̱te p̄cipij sicut ex p̱te termini Dōm ꝙ tale indiuisibile datū in p̄cipio nō hȝ ordinē ad motū qꝛ nō est initiū mot⁹ sed terminus q̇etis. sed indiuisibile in termīo ad quē est termin⁹ motus. ⁊ hoc iō est. qꝛ motus terminat̃ in indiuisibili. sed nō incipit in indiuisibili

Ar. Si nō eēt dare p̄mū ⁊ vltimū in motu. tūc erit motus infinit⁹ ¶ Dōm ꝙ h̄ qđ nō hȝ aliquo mō p̄m ⁊ vltimū h̄ est q̄ntitatiue infinitū. sic aūt nō est de motu. qꝛ mot⁹ hȝ primū ⁊ vltimū accipiēdo in motu partes eiusdē q̄ntitatis. ⁊ hoc sufficit ad hoc ꝙ motus sit infinitus. Si aūt sumant̃ p̱tes ꝭm eandē p̱portionē. tūc verū est ꝙ nō dat̃ ibi primū nec vltimū. ⁊ tm̄ nō est motus infinitus. qꝛ q̄uis motus tūc nō habeat terminos p̱prios intrinsecos. terminat̃ tamē ⁊ incipit p̱ terminos quantitatiuos extrinsecos. quia est aliquis vltimus terminus vbi nō est tal' motus. tā penes inceptionē q̄ penes desitiōem. Sicut in sil'i liq̄r terminat̃ ad t'mios vasis ꝯtinētis liq̄rem

Ar. Verũ est dicere ꝙ motus incipit. vel ḡ incipit in mutato esse. vel in mutari Si in mutari. tūc añ illud mutari nō est mutatũ eē. Si in mutato eē tunc añ illud nō est mutari. ⁊ ꝑ ꝯñs est dare ṗmũ in motu.

Dōm ꝙ nec motus incipit in mutato esse. nec incipit in mutari. nō in mutato eē. qꝛ mutatũ esse p̄supponit mutari. nec etiā in mutari. qꝛ mutari est esse in motu. sed esse in motu p̄supponit inceptionē motus. sic inceptio motus ē añ mutari. Ex q̊ pꝫ. ꝙ inceptio ⁊ desitio in motu non pñt accipi affirmatie sed negatiue. ¶ Circa qδ sciendũ. ꝙ illoꝝ q̄ incipiũt. q̄dā incipiũt ꝑ mutatōem successiuā. sicut motus ꝓprie dictus. q̄dā vero ꝑ mutatiōem instātaneā. sicut illa q̄ acq̄runꝭ ꝑ generatiōem ⁊ corruptionē. In his ḡ que incipiũt successiue daꝭ inceptio ꝑ vltimũ nō eē Exēpli grā quando dꝛ. motꝰ incipit esse. sensus ē. i. motus iā nō est. ⁊ statim post hoc erit. Sed ex ꝑte desitōis daꝭ desitio ꝑ primũ non eē. qꝛ in vltimo indiuisibili termīo motus nō est motus. ⁊ ṗus fuit motus Exēpli grā cum dꝛ motus desinit eē. sensus est. i. motus iā nō est ⁊ ṗus añ h̄ fuit. In illis āt q̄ incipiũt ⁊ desinũt i instāti mutaꝭ expositio quantũ ad inceptōem. qꝛ inceptio daꝭ ꝑ primũ instās esse. ⁊ sic accipiꝭ affirmatiue. Exēpli grā cuꝫ dꝛ. hō incipit esse. dꝫ sic exponi. hō iā est et imediate añ hoc nō fuit. Et hoc ꝓbaꝭ autoritate ⁊ rōne. Autoritate. qꝛ dt Aresꝭ. octauo huiꝰ ꝙ mutatio tenet se cũ passione posteriori. i. cuꝫ forma posteriori. q̄ acq̄riꝭ. ab illa ḡ dꝫ denoīari mutatio. et iō qñ embrio corrũpiꝭ ⁊ hō generaꝭ tūc dꝫ fieri denomīatio a posteriori passione. i. a posteriori forma q̄ est forma hoīs. ⁊ iō dꝫ inceptio exponi ꝑ ṗmũ instās eē. Rō huiꝰ ē. qꝛ qñ aliq̄d fit in instāti. tūc ꝓ illo instāti silꝭ fit ⁊ factũ est.

¶ Pro cuiꝰ intellectu notandũ. ꝙ qñ ꝓduciꝭ aliq̄d ꝑ instantaneā mutatōem. tūc ꝑ totũ tps p̄cedēs vltimuꝫ instās est in materia ṗor forma q̄ corrũpiꝭ vel abijciꝭ. ſꝫ in vltimo instāti est sub forma q̄ acq̄riꝭ. ⁊ iō optime exponiꝭ ꝑ ṗmũ instās eē. qꝛ h̄ vltimũ instās est primũ eē noue forme. qꝛ ṗus ꝑ totũ tps nō fuit illa forma in materia. sed in materia fuit forma q̄ abijciꝭ. Sed ex ꝑte desitiōis ē dr̄ña qꝛ qñqꝫ desinēte aliq̄ forma ꝑ corruptionem seq̄tur noua forma positiua in materia. sicut qñ hō corrũpitur generaꝭ forma cadaueris. q̄ est forma positiua. qñqꝫ ad corruptionē ṗoris forme nō seq̄tur forma positiā. sicut qñ corrumpiꝭ lumē. qꝛ tenebre nō sꝫ noua forma positiā Si ḡ in desitōe nō seq̄tur noua forma. tūc desitio exponiꝭ affirmatie ꝑ vltimũ instās eē Exēpli grā. lumē desinit eē. i. lumē iam est in aere. ⁊ statim post h̄ nō erit. Si aũt in desitōe sequatur noua forma positiā. tūc desitio exponiꝭ negatie ꝑ primũ nō eē. Exēpli grā. sortes desinit eē. i. sortes iā nō est. ⁊ immediate añ hoc fuit. Cuiꝰ rō ē. qꝛ in eodē instanti ē generatio ⁊ corruptio. alꝭ em̄ materia staret nuda. qδ ē impossibile. Pꝫ. qꝛ qñ abijciꝭ aliq̄ forma in instāti. si in alio instāti noua forma ītroduceretꝭ. ⁊ manifestũ ē. vt sup̄ ꝓbatũ est. ꝙ inter duo instātia sit tps mediũ. ḡ esset aliq̄d tēpus in q̄ materia nullā haberet formā Nō em̄ haberet ṗorē formā. qꝛ corrupta est nec posteriorē. qꝛ nōdũ introducta est. Probato ḡ ꝙ in vno instāti fiat generatio et corruptio. tūc pꝫ ꝓpositũ. Dictũ est em̄ ꝙ in illo instāti inest forma q̄ acq̄riꝭ ꝑ generationē. cũ ḡ due forme subales non sint in eodē nō pt ꝓ eodē instāti ineē forma q̄ abijciꝭ. ⁊ sic oꝑtet desitōem dari ꝑ ṗmũ nō eē Ex istis pꝫ qũo debeāt accipi inceptōes ⁊ desitōes in generatōe ⁊ corruptōe. q̇a si capianꭲ ſm ꝙ includũt p̄uias alteratōnes. tūc in eis fit expositio. sicut in motibꝫ successiuis. s. ꝑ vltimũ nō eē ex ꝑte inceptōis. ⁊ ꝑ primũ nō esse ex ꝑte desitionis. Si aũt capianꭲ ꝓ illis instantaneis introductionibꝫ formaꝝ. tūc debet expositio fieri in eis ꝑ primũ instās esse ex ꝑte inceptionis. ⁊ ꝑ primũ nō esse ex ꝑte desitionis quādo sequiꭲ noua forma. vt patet ex immediate declaratis

Voniā aũt om̄e qδ moueꭲ in tꝑe moueꭲ. et in pluri maior magnitudo. ⁊ in infinito tꝑe īpossibile ē moueri magnitudinē finitā nō eandē sꝑ ⁊ illius aliq̄d q̊d moueꭲ. ſꝫ in om̄i omnē. Et q̇dem igiꭲ si aliq̄d moueaꭲ eq̄ velociter. necesse ē finitũ infinito moueri manifestũ ē. Accepta em̄ ꝑte q̄ mēsurabit totũ in eq̄libꝫ tēporibus tātis q̊t ꝑtes sunt ꝑ totũ motũ est. Quare qm̄ he finite sunt in quantitate vnaquaqꝫ. ⁊ tot modis oēs. ⁊ tps vtiqꝫ erit finitũ Totiꝰ em̄ erit tantũ quantũ tps. qδ est ꝑtis multiplicatio ſm multitudinē partiũ Sed si non eq̄ velociter differt nihil. Sit em̄ in q̄ a ⁊ b. spaciũ finitum. qδ motũ sit in infinito tꝑe. ⁊ tps infinitũ in quo c d. Si igiꭲ necesse est ṗus alterũ altero motuꝫ esse. Hoc aũt manifestũ. ꝙ tꝑis in ṗori et posteriori alterũ motũ est. Semꝑ em̄ in pluri alterũ erit motum esse. siue eque velociter mutet siue nō eq̄ velociter mutet. ⁊ siue intendaꭲ motus siue remittaꭲ. siue maneat nihil minus. Accipiatur igiꭲ aliq̄d a b spacij. q̊d sit a e. qδ mēsurat a b. Hoc itaqꝫ infiniti in quodā factũ est tempore. In infinito em̄ nō potest esse. Omne em̄ in infinito est. Et iterũ alteꝝ iā si accipiamus q̄ntũ est a e. necesse est in infinito tꝑe esse. Om̄e em̄ in infinito. ⁊ sic accipiēs qm̄ infiniti q̇deꝫ nulla ꝑs que mēsuret Impossibile em̄ infinitũ esse ex finitis. ⁊ eq̄libus ⁊ ineq̄libus ꝓpter id qδ mensuraꭲ infinita multitudine ⁊ magnitudine a q̊dam vno. siue equalia siue ineq̄lia finita autēꝫ magnitudine nihil minus. Spaciũ aũt finituꝫ tantis. que sunt a b. mēsuraꭲ in finito tꝑe a b moueꭲ. Similꭲ autē ⁊ in quiete. Q̄re neqꝫ fieri neqꝫ corrũpi possibile est semꝑ aliq̄d vnuꝫ ⁊ idē

Eadē aũt rō ⁊ ꝙ neqꝫ in finito tꝑe infinitum

possibile ē moueri. neq3 q̄escere. neq3 qd̄ regula/ rit mouet. neq3 qd̄ irregularit. Accepta em̄ q̄/ dā pte q̄ metiet totū tps. in hac aliq̄d tantū trā/ sibit magnitudinis. ₇ nō totā In omi em̄ totaz. et itez in eq̄li aliā. ₇ in vnoquoq3 silr. siue eq̄lis erit siue ineq̄lis ei q̄ est a pncipio. Differt autē nihil. si solū sit finita aliq̄ vnaq̄q3 Manifestū ei ꝙ diuiso tpe infinitū nō auferet finita ablatione facta. ₇ quāto eo ꝙ tot modis Quare nō trāsi/ bit in finito tpe ifinitū Nihil āt differt magnitu dinē in altā. aut vtrāq3 eē ifinitā Erit ei eadē rō

¶ Postq̄3. p. determiauit de diuisiōe mot⁹. hic determi/ nat de finito ₇ infinito in motu. q̄a sicut diuisio ptinet ad rōem ɔtinui. ita finitū ₇ infinitū. Et q2 sup̄ oñdit ꝙ diui sio silr inuenit in motu magnitudine tpe ₇ mobili. iō nunc oñdit idē de infinito Circa primū pmo oñdit ꝙ si magni tudo sit finita tūc tps nō p̄t esse infinitū. Scd̄o oñt ecō/ uerso. ibi. Eadē autē rō. Circa primū primo repetit duo necc̄aria ad ꝓpositū ostēdendū quoꝝ primuz est ꝙ oīne q̄d mouet est in tpe. Scd̄m ē. ꝙ in maiori tpe ptransit maior magnitudo. Ex his suppositis ꝓbat qd̄ intēdit. s. ꝙ nō req̄rit tps infinitū ad ptrāseundū magnitudinē finitam Et h̄ sic. si det mobile eq̄ velociter motū p totā magnitu dinē. tūc tale mobile ptrāsibit pmo aliquā ptē magnitu/ dinis in tpe finito. scd̄o ptrāsibit aliā partē eiusdē q̄ntita tis etiā in tpe finito. sed multe ptes accepte in aliq̄ corpe finito reddūt magnitudinē finitā. g̃ sicut vnā ptē ptran/ sit tpe finito. ita etiā totā magnitudinē. Exempli grā. sit magnitudo finita h̄ñs centū ptes. ad illā trāseundū non op3 esse tps infinitū. q2 si vna ps ptransit tpe finito. sc3 in anno tūc tota magnitudo ptransibit in centū annis. g̃ nō req̄rit ad hoc tps infinitū Deiñ ibi. Sed si nō. Addit Arest. ꝙ idē seq̄tur si dent mobilia nō eque velocit mo/ ta. q2 etsi ptes tpis sunt ineq̄les in motu. q2 in vna parte mouet velocius. ₇ in alia tardius. sunt tñ finite s̄m mul/ titudinē posita magnitudine finita vt supponit. et sic non p̄t ex eis ɔstitui tps infinitū. Et ponunt exēpla p l̄ras in textu Tūc ibi. Eadē aūt rō. Probat ecōtra ꝙ si tem/ pus sit finitū. etiā optebit magnitudinē esse finitā. q̄a ca/ piēdo aliquā ptē tpis ptrāsit aliq̄ ps magnitudinis. s3 il/ la ps magnitudinis aliq̄tiens sumpta reddit totā mag/ nitudinē. igit ₇c. Ex hoc sic arguit. nullū mēsuratū est in/ finitū. sed illa magnitudo mēsurat p tps finitū. ergo non est infinita neq3 ex vna parte neq3 ex vtraq3. quia eadem ratio est de vtroq3

Demōstratis em̄ his manifestuz est. ꝙ neq3 finitā magnitudinē infinitū cōtingit trāsire in finito tpe ppter eandē cām. In pte em̄ tpis fini tū trāsibit. ₇ in vnoquoq3 silr quare in omni fi/ nitū. qm̄ aūt finitū transibit. ₇ in vnoquoq3 silr q2 in omni finitū. Quoniā aūt finitū nō tran sibit infinitū in finito tēpore manifestū est. sicut neq3 infinitū finitum. Si em̄ infinitū finitū. ne cesse est ₇ finitum infinitū transire. Nihil enim differt q̄dlibet esse quod mouet. vtrobiq3 em̄ finitum ptransibit infinitū. Cum em̄ moueatur infinitū in q̄o est a. erit aliquid ipius s̄m b. fini tum c d. ₇ iterū aliud ₇ aliud et semp sic. Quare simul accidit infinitū motū esse per finitum. ₇ fi nitū transire infinitum Neq3 em̄ fortassis possi bile est aliter infinitū mutare finitum q̄3 ꝙ fini tum trāseat infinitū. aut ita quod ferat aut me/ tiatur. Quare quoniā3 hoc impossibile est non transibit infinitum finitū At vero neq3 infi/ nitum in finito tēpore trāsibit infinituz. Si em̄ infinitū ₇ finitū. inest em̄ infinito finitū Am/ plius aūt ₇ tēpore accepto eadē erit demonstra tio Quoniā aūt neq3 finitū trāsibit infinituz neq3 infinitū finitū. neq3 infinitū in finito tēpo/ re mouet. Manifestū est ꝙ neq3 motus erit in finitus in finito tpe Quid em̄ differt motū aut magnitudinē infinitū facere. Necesse em̄ siqui/ dem hoc infinitū alterū. ₇ alterū infinitum esse Omnis enim loci mutatio in loco est

¶ Hic ɔñter Arest. oñdit ꝙ finitū ₇ infinitū silr inuenit in mobili. sicut in magnitudine ₇ tpe. Et circa hoc pmo ostēdit. ꝙ mobile nō potest esse infinitū si tps ₇ magnitu do sint finita duab⁊ rōnibus. Et stat prima rō in hoc. p/ tes mobilis et tpis ꝓportionant. q2 in pte tpis ps mobi/ lis ptransit aliqd̄ spaciū. Et sic optet accipe tot ptes mo bilis q̊t ptes tpis. ₇ p ɔñs mobile qd̄ mouet in toto tpe finito est finitū Tūc ibi. Qm̄ aūt. Ponit scd̄am rōem q̄ stat in hoc. si mobile infinitū ptrāseat spaciū finitū. tūc etiam mobile finitum ptransibit spaciuz infinitum. quia ex q̊ mobile est quantū ₇ silr spaciū est q̄ntū. ₇ q2 iste quā/ titates ꝓportionant sic nihil refert dicere quod illoꝝ mo ueat. quicq̄d aūt q̄escit habet ꝓ spacio. ₇ qd̄ mouet habe/ bit ꝓ mobili. Deiñ ibi At vero neq3 Oñdit ꝙ non p̄t eē mobile infinitū spacio exñte finito ₇ tpe finito. dicēs ꝙ infinitū mobile non ptrāsit infinitū spaciū tpe finito. q2 in omi infinito ē aliq̄d finitū. Si g̃ mobile infinitū ptrāseat spaciū infinitū in tpe finito seq̄tur ꝙ ptrāseat spaciū infini tū in tpe finito qd̄ est ɔ̄ p̄ostensa Deiñ ibi. Amplius aūt. Dicit ꝙ eadē demōstratio erit si accipiat tps infini tū ₇ spaciū finitū. q2 si ptrāsit infinitum mobile finitū spa cium in tēpore infinito seq̄tur ꝙ in aliq̄ pte tpis finiti per transeat aliquā partem spacij. ₇ ita infinituz pertransibit finitum in tenpore finito. quod est contra preostensa. Tunc ibi. Quoniā aūt. Cōcludit in omibus istis ꝙ

tempus motus magnitudo ⁊ mobile equaliter se habēt ad finitū ⁊ infinitū. Dicēs ꝙ q̄ꝛ finitū mobile nō ptransit spaciū infinitū nec infinitū mobile finitū spaciū neqꝫ infinitū mobile infinitū spaciū in tpe finito. seqtur ex his ꝙ nō posset esse motus infinitus in tpe finito. qꝛ quantitas motus accipit̃ ẜm quantitatē spacij. q̄re non differt dicere motū infinitū aut magnitudinē. qꝛ necesse est ꝙ si vnuz eoꝝ fuerit infinitū ⁊ alterū esse infinituz. qꝛ nō p̄t esse aliq̄ pars loci mutationis extra locum

Querit̃. Utrū eodez mō ista q̄ttuoꝛ. s. mobile motus tp̄s ⁊ spaciū habeant se ad finitū ⁊ infinitū ¶ Dōm ꝙ sic. ⁊ rō est. qꝛ finitū ⁊ infinitū sꝫ passiones q̄ntitatis. Ex hoc sic arguit̃. vbicūqꝫ sꝫ eadez p̄ncipia ibi sꝫ eedē passiones. qꝛ passiones oꝛiunt̃ ex principijs. sed rō quātitatis in qua fundat̃ infinitas ⁊ finitas est vna in istis. qꝛ deriuat̃ quātitas a magnitudine ad motū ⁊ ad tēpus quod est passio motus. ergo in eis erit vna passio. scꝫ finitum ⁊ infinitum

Ar. Potest qn̄qꝫ mobile esse finitū. ita tn̄ ꝙ motꝰ et tp̄s sint infinita. vt pꝫ de motu celi. igitur. ¶ Dōm ꝙ sentētia Arestꝭ. intelligēda ē de mobili quod mouet̃ motu recto. ⁊ nō de mobili qđ mouet̃ motu circulari. Cuius rō est. qꝛ qđ mouet̃ motu recto hoc sp̄ hꝫ nouas ptes spacij circa quas mouet̃. q̄s prius nō habuit. et nō reiterat̃ ibi eadē p[illegible] sicut in motu circulari Et ergo in motu recto sic est. ꝙ si motus sit infinitus etiā spaciū erit infinitū. in motu aūt circulari nō accipiunt̃ sp̄ noue ptes que nunq̄ erāt p̄us accepte. sed eedē ptes reiterant̃. ergo p̄t talis motus esse infinitus. mobili exn̄te finito.

Ar. Aliquod mobile p̄t moueri p potentiā diuinā per spaciū ẜm ptes eiusdē ꝓportionis ⁊ ille partes sunt infinite. ergo mouebit̃ mobile finitū p spaciū infinitum. ¶ Dōm ꝙ hoc est impossibile. s. ꝙ moueat̃ aliqđ mobile p spaciū ẜm partes eiusdem ꝓportōis in cōtinuo. qꝛ tales ptes solum sunt in potētia. sed optet ꝙ pars supra quā mobile mouet̃ sit in actu. quia actu tangit̃ a mobili. Si ergo moueret̃ aliquod mobile p spaciū ẜm partes eiusdem ꝓportōnis. tunc ille ptes essent in actu. quia per eas fieret motus ⁊ non essent in actu. quia sunt ptes eiusdem ꝓportionis. ⁊ sic aliquod idē esset simul in actu ⁊ nō in actu quod implicat cōtradictionem

Ar. Quies infinita nō req̄rit subiectū infinituz. ergo nec motus infinitus req̄rit mobile ⁊ spaciū infinita ¶ Dōm ꝙ nō est simile. qꝛ terra in infinitū quiescit. ⁊ tamē ipsa non est infinita. qꝛ quod q̄escit per totum manet in eodem loco. sed qđ mouet̃ cōtinue mutat locuz et ex illa mutatōe surgit diuisio in ptes tā mobilis q̄ꝫ temporis ⁊ q̄ꝫ spacij. Cum g̃ ptes hincinde debeant ꝓportionari. sic scꝫ si vnū sit infinitū etiā alteꝝ erit infinitū. g̃ si ptes mobilis sint infinite. optet motū esse infinitum

Quoniā aūt omne aut mouetur aut q̄escit quod aptū natum est. quādo aptū est et q̄ et sic. necesse omne q̄d stat cuꝫ stat moueri. si em̄ nō mouet̃ quiescit. sed non contingit quiescere quiescēs Hoc autē demonstrato manifestū quod in tēpoꝛe mouet̃. quare necessitate est in tempoꝛe stare. Quod enim mouet̃ in tempoꝛe mouet̃. quod aūt stat ostēsum est omne qđ mouetur. quare necesse est in tēpoꝛe stari. Amplꝰ aūt si velocius ⁊ tardius in tēpoꝛe dicimus. stare autem est velocius ⁊ tardius

¶ Postq̄ꝫ Arestoteles determinauit de diuisione motꝰ hic cōsequenter determinat de his que ptinent ad diuisionē quietis. Et quia statio est generatio quietis. vt in quinto dictum est. ideo primo determinat ea que pertinent ad stationem. Secūdo ea que ptinent ad quietem ibi. Neqꝫ igitur quiescens. Circa primuꝫ primo probat ꝙ omne quod stat mouetur. ⁊ hoc tali ratione. Illud qđ stat aptum natum est moueri vel quiescere. sed non quiescit ergo mouetur. Maioꝛ patet. quia si priuatio et habitus habent fieri circa idem subiectuꝫ. tunc necesse est vnū illoꝛum inesse subiecto. omne ergo quod aptum natuꝫ est moueri vel mouetur vel quiescit. Minoꝛ patet. quia stare est ad quietem tendere. ⁊ sic nondum quiescit. Secundo ibi Hoc autem. probat ꝙ omne quod stat in tpe stat et hoc duabus rationibus. Prima est. omne quod mouetur. mouetur in tempoꝛe. sed omne quod stat mouet̃. vt statim pꝛobatum est. ergo omne quod stat in tempoꝛe stat. Secūda ratio est. in quo inuenitur velocius ⁊ tardius hoc potest mensurari tempoꝛe. quia velocius et tardius mensurantur tempoꝛe. sed om̄e quod stat. stat velocius ⁊ tardius. g̃ om̄e quod stat in tempoꝛe stat

In quo autem primo quod stat ⁊ statur. in quodlibet huiusmodi necesse est stari. Diuiso enim tempoꝛe siquidem in neutra partium statur. neqꝫ in toto Quare neqꝫ vtiqꝫ stat quod statur. Si vero in altero non primo toto statuꝫ est Scđm enim vtrunqꝫ in hoc statur sicut dictuꝫ est. ⁊ in eo quod mouetur prius. Sicut autē quod mouetur non est in quo primo mouetur: sic vtiqꝫ neqꝫ in quo statur quod stat. cum stat moueri. Non em̄ in ipso moueri neqꝫ stari aliquid est primū. Sit enim in quo primo statur in quo est a b. Hoc quidē impartibile non contingit eē. Motus em̄ nō est in imptibili ppter id quod motū est aliquid ipius. Quod autē statur demonstratū est eē qđ mouet̃. At uero si diuisibile in qualibet ipius ptiuꝫ statur. Hoc em̄ ostensum p̄us ꝙ in quo primū stat̃. in quolibet

ipsius stat̄. Oīm ergo tp̄s est in q̄ pmo statur. ꝛ nō athomū est. omne aūt tp̄s in infinitū ptibile nō erit in q̄ pmo stat̄ Neqꝫ igit̄ q̄escens cū pmo q̄euit est. In imptibili em̄ nō q̄euit ppter id ꝙ est motus in athamo. In q̄ aūt q̄escere ꝛ moueri Tūc em̄ dicim⁹ q̄escere qn̄ et in q̄ aptū natū est moueri. nō mouet̄ qd̄ aptū natū est. Amplius aūt id dicim⁹ q̄escere cū simil'r se habeat nūc vt pus. tanq̄ꝫ nō vno q̄dā indicātes. sꝫ duobus mimis Quare nō erit in q̄ q̄escit imptibile. Si vo ptibile tp̄s vtiqꝫ erit. ꝛ in q̄libet ptiūꝫ istaꝝ q̄escit. Eodē em̄ mō demōstrabitur q̄ ꝛ in priorib⁹. q̄re nullū erit pmū. Huius aūt cā est. qꝛ q̄escit q̄dē ꝛ mouet̄ oīe in tp̄e. Tēpus autē nō est pmū neqꝫ magnitudo. neqꝫ omino nullū cōtinuū. Oīe em̄ ꝯtinuū in infinita diuisibile

¶ Hic phs vult 3° ondere ꝙ nō est dare pmū in statiōe Et circa hoc pmo ondit quō aliq̄d dicat̄ stare in toto tēpore. Et dt ꝙ hoc dr stare in toto tp̄e q̄d stat p q̄libet pte illius tp̄is. qꝛ si nō staret sm qualibet ptē. tūc staret solū sm vnā ptē. ꝛ sic nō staret in toto tp̄e. Et qꝛ stare est etiā moueri. iō ponit̄ hic eadē pbatio q̄ pus data fuit de motu. vbi pbatū fuit ꝙ si aliq̄d mouet̄ pmo in aliq̄ tp̄e. tūc mouet̄ in q̄libet pte illius tp̄is. ¶ Tūc ibi. Sicut āt Ponit pncipale qd̄ intēdit. s. ꝙ nō est dare pmā partē in statōe. Et dt ꝙ sicut nō est accipe aliquā pmāꝫ ptē tp̄is in q̄ aliqd̄ mobile mouet̄. ita nec in statōe. qꝛ neqꝫ in ipso moueri neqꝫ in ipo stare pt esse aliq̄ pma ps. quicq̄d em̄ stat aliq̄ tp̄e pus stetit p medietate illi⁹ tp̄is Et h̄ sic ondit̄. qꝛ qd̄ stat ī aliq̄ tp̄e stat p q̄libet pte illi⁹ tp̄is. cū g̊ statio nō possit esse in indiuisibili. sic statio solū fit in tp̄e. sed dato tp̄e continuo dat̄ pus tp̄s. qꝛ medietas ei⁹. g̊ nō est dare pmū in statōe. Deiñ ibi Neqꝫ igit̄. Ondit idem de q̄ete. s. ꝙ nō est accipe primū in q̄ete. ꝛ pmo resumit duas rōes positas q̄b⁹ pbatū fuit ꝙ nō est q̄es in indiuisibili tp̄is. quaꝝ pma fuit. motus nō est in indiuisibili tp̄is. g̊ nec q̄es. qꝛ eodē mō ꝯtingit semp aliq̄d q̄escere ꝛ moueri Scd̄a rō. hoc dr q̄escere qd̄ hꝫ se eodē mō nūc et pus. sed in indiuisibili nō est nūc ꝛ pus. g̊ optet quietē eē in diuisibili qd̄ hꝫ nūc ꝛ pus. Ex q̊ sic arguit̄. q̄es nō est in indiuisibili tp̄is sed in tp̄e. dato g̊ illo tp̄e in quo est q̄es dabit̄ adhuc medietas illi⁹ tp̄is in q̊ fuit pus q̄es. ꝛ g̊ nō est accipe pmūꝫ in quiete sicut neqꝫ in motu.

Oīm aūt oē q̄d mouet̄ in tp̄e mouet̄. ꝛ ex quodā in q̄ddā mutat̄. in q̄ tp̄e sm se. ꝛ nō in q̄ in illius aliq̊ impossibili est. tūc sm aliq̄d eē pmūꝫ qd̄ mouet̄ q̄escere em̄ est. eo ꝙ in eodē sit tp̄e q̄dā ꝛ ipm ꝛ ptiū vnaq̄qꝫ. Sic em̄ dicimus q̄escere. cū in alio ꝛ in alio ipsoꝝ nūc verū sit dicere ꝙ in eodē ꝛ ipm ꝛ ptes. Si āt hoc est quiescere nō ꝯtingit ꝙ mutat̄ sm aliq̄d esse totū sm pmū tp̄s. Tp̄s em̄ diuisibile oē. q̄re in alia ꝛ alia ipsius pte verū erit dicere ꝙ in eodē sit ipm ꝛ partes Si em̄ nō sic est. sed in vno solo nūc. erit tēpus nullū sm aliq̄d. sed sm terminuꝫ tp̄is. in ipso āt nūc est q̄dē sm aliqd̄ mouēs. non tn̄ q̄escit Neqꝫ em̄ moueri neqꝫ q̄escere est in ipso nunc. Sed nō moueri q̄dem est verū in ipo nūc ꝛ eē sm aliq̄d. in tp̄e aūt nō cōtingit esse sm aliquid quiescēs. Accidit enim qd̄ fertur quiescere.

¶ Hic phs ponit q̄ndā ꝯsiderationē p quā distinguit̄ illud qd̄ mouet̄ ab eo q̄d q̄escit. ꝛ hoc iō. qꝛ in scd̄a rōne dictū est pus ꝙ q̄escere est se habere eodē mō nūc ꝛ pus Et circa hoc pmittit duas suppōes. quaꝝ vna est. ꝙ oē qd̄ mouet̄. mouet̄ in tp̄e. Scd̄a ꝙ oīe qd̄ mutat̄. mutat̄ ex vno termīo in aliū. Ex his duob⁹ ꝯcludit ꝙ qn̄ aliq̄d mouet̄ pmo ꝛ p se ꝛ nō solū rōne sue pt[...]. tūc se hꝫ p totū tp̄s in alia ꝛ alia dispōne. ꝛ sic nō est p aliqd̄ tp̄s in eadē dispōne Sed hoc dicitur q̄escere p se qd̄ se habet per totum tempus in eadem dispositione. ꝛ sic non est per illud tempus in alia et alia dispositione. Relinq̄tur g̊ ꝙ omne qd̄ mouet̄ q̄ꝫdiu mouet̄ nūq̄ꝫ est in vno ꝛ eodē p duo nūc. sed p vnū solū. Et h̄ ptꝫ in motu locali.

Dr. Utrū in q̄ete sit dabile pmū ꝛ vltimū ¶ Dicēdū ꝙ non. ꝛ rō est. qꝛ q̄es fit in tp̄e. sicut dcm̄ est et nō in instāti. dato g̊ tali tp̄e dabit̄ porps de eodē tp̄e. Et eadē rō est q̊ ad h̄ de stare. q̄ꝫuis em̄ stare ꝛ quiescere apud nos videant̄ eē multū ppinq̄ in scato. non tn̄ apud grecos a q̄b⁹ sꝫ isti termini trāslati. nā stare est ad quietē tendere. ꝛ iō stare est moueri. sed q̄escere nō est moueri.

Ar. In termīo indiuisibili mot⁹ est q̄es. g̊ erit dabile pmū in q̄ete ¶ Dōm ꝙ in indiuisibili termino mot⁹ nō est motus nec q̄es. qꝛ mot⁹ ꝛ q̄es solū habēt fieri in tp̄e. hoc autēꝫ vltimū est indiuisibile tp̄is. g̊ in eo nō pt eē q̄es nec mot⁹ Est aūt q̄es statim post hoc indiuisibile assignatū in tp̄e. sicut motus fuit an̄ hoc indiuisibile p totū tp̄s. ꝛ iō dat̄ inceptio q̄etis p vltimū nō esse sicut inceptio motus. Debet ergo illa sic exponi. quies incipit esse. id est quies iam nō est. sed statim post h̄ erit. Ex quo patet ꝙ idem est indiuisibile quod est pmūꝫ nō esse motus ꝛ quod est vltimū non esse quietis.

3 Eno aūt deratiocinat̄ ꝛ petalogizat. Si em̄ semp dt q̄escit omne aut mouet̄ cūꝫ sit sm equale. Erit aūt semp qd̄ fert̄ in ipso nunc immobilem esse sagittam que fert̄. hoc aūt falsum est. Nō em̄ ꝯponit̄ tp̄s ex ipis nūc indiuisibilib⁹. sicut alia magnitudo vlla

¶ Iste est tercius tractatus huius sexti. in quo excludit
ph's errores circa motũ Et sũt tres errores q̃s excludit
primus fuit Zenonis q̃ dixit nihil moueri Scd̃s fuit De
mocriti q̃ dixit indiuisibilia moueri. Terci' fuit Eracliti
q̃ dixit oĩa moueri. Et ꝯm h̃ iste tractat' diuidit̃ in tres
ꝑtes In prima soluit rões zenonis negãtis totalr̃ motũ eẽ
In scd̃a oñdit ꝙ indiuisibile nõ mouet̃. ꝯtra democrituz
ibi. Ostẽsis aũt ex his. In tercia oñdit oẽm mutatõez eẽ
finitã ꝯ Eraclitũ q̃ ponebat oĩa sp̃ moueri. ibi. Muta°
aũt oĩs. Circa primũ ponit primo q̃ndã rõnem zenonis ꝛ
soluit eã q̃ ꝑtinet ad id qd̃ imediate de motu premiserat.
Scd̃o explicat oẽs rões ei' ꝑ ordinẽ. ibi Quattuor ãt sũt
Dicit g̃ p° ꝙ zeno male rõcinabat̃ ꝛ appareti syllogismo
vtebat̃ ad oñdendũ ꝙ nihil mouet̃. Et stat rõ in h̃. nihil
mouet̃ qñ est in loco sibi eq̃li. sed oẽ qd̃ fert̃ localit̃ est in
loco sibi eq̃li in q̃libet nũc. g̃ nihil mouet̃. Istã rõem soluit
Aresto. ꝑ ea q̃ dicta sũt prius. s. qñ aliq̃d mouet̃ in aliq̃ tp̃e
tũc etiã mouet̃ in q̃libet ꝑte illius tp̃is. q̃uis nõ moueat̃
ꝑ aliq̃ nũc illius tp̃is. sic g̃ q̃uis aliqd̃ mobile ꝑ aliq̃ nũc
sit in loco sibi eq̃li. non tñ ꝑ q̃libet ꝑte tp̃is est in loco sibi
eq̃li. q̃ in tp̃e sp̃ recipit aliũ ꝛ alium sitũ. Vel p̃t aliter sic
dici extra textuz ꝙ dupl'r aliq̃d est in loco sibi eq̃li. Vno°
absq3 tendẽtia ad aliũ locũ. i. ꝙ nõ tẽdat vlterius ad aliũ
locũ. ꝛ sic est veꝝ ꝙ quicq̃d est in loco sibi equali quiescit.
Alio° aliq̃d est in loco sibi eq̃li tendẽs ad aliũ locũ. ꝛ sic il
lud qd̃ mouet̃ est in loco sibi eq̃li. q̃ tẽdit sp̃ ad aliũ locuz
quẽ acq̃rit ꝑ motũ localẽ. q̃ locus est ꝓprie termin' mot'.
q̃ talia loca sũt deferẽtia ad vltimũ locũ. ꝛ nõ terminãtia
motũ. ꝛ qd̃ est sic in loco sibi eq̃li nõ quiescit sed mouetur

Quattuor aũt sunt rões de motu Zenonis
habẽtes difficultatẽ soluẽtibꝫ. prima quidẽ de
eo qd̃ nõ mouet̃ ꝓpter hoc ꝙ prius in mediũ opꝫ
accedere qd̃ fert̃ q̃ꝫ ad finez de q̃ diuisimus in
priorib' rõnib'   Scd̃a autez vocata achilles
Est aũt hec. nã qd̃ tardi' neq̃q̃ꝫ iunget̃ currẽs
a velocissimo. nã necesse est ꝓsequẽs ire vñ mo
uit fugiẽs. Quare sp̃ aliq̃d habere necẽ est tar
dius Est aũt hec eadẽ rõ in decidendo in duo.
differt aũt in diuidẽdo nõ in duo acceptã ma-
gnitudinẽ Nõ quidẽ igit̃ ꝯiungi tardius acci-
dit ex rõne. Fit aũt ad idẽ in duo decisioni. In
vtrisq3 em̃ accidit nõ iũgere ad terminuz diuisa
quodã mõ magnitudine. Sed apponit̃ in hoc
qd̃ neq3 velocissimũ qd̃ cuz tragedia dc̃m est in
ꝓsequẽdo tardius. Quare necesse est eẽ eandez
solutionẽ. velle ãt ꝙ ꝓcedẽs nõ iũgat̃ falsuz est.
Cũ em̃ ꝓcedit nõ ꝯiunget̃. s3 tñ ꝯiunget̃ si q̃dẽ
dabit̃ trãsire finitã Hec q̃dez igit̃ rões sunt due
¶ Hic ponit seriatim oẽs rõnes Zenonis q̃bus vtebat̃
ad destruendũ motũ localẽ. prima stat in hoc. infinitũ non
potest ꝑtransiri. sed q̃libet pars spacij sup̃ quã est motus
est infinita. g̃ nõ p̃t ꝑtransiri. Maior pꝫ. q̃ qd̃ trãsit̃ est fi
nitũ. Minor pꝫ. q̃ spaciũ est ꝯtinuũ. sed oẽ cõtinuum
hꝫ infinitas ꝑtes. q̃ diuisibile est in infinitũ   Tunc ibi.
Scd̃a aũt. Ponit̃ scd̃a rõ. quã vocauit achillẽ. q̃si inuin-
cibilẽ aut insolubilẽ. q̃ sicut Achilles ꝯm hystoriã troya
nã fuit inuincibilis viribꝫ. sic ista rõ ꝯm eũ est inuincibilis
quo ad solutõem. Et stat in hoc. Si aliq̃d moueret̃. seq-
ret̃ ꝙ mobile velocissimũ nunq̃ꝫ posset attingere mobile
tardissimum. ꝛ hoc si mobile tardissimũ incepit moueri
ante mobile velocissimũ. Probat̃. quia si tardissimũ po-
nat̃ ꝓcessisse velocissimũ in aliqua ꝑte spacij. ꝛ hoc spaciũ
est infinitũ qd̃ est inter tardissimũ mobile ꝛ velocissimũ.
sicut in priori rõne dc̃m est. nunq̃ꝫ poterit velocissimũ mo
bile venire ad illũ locũ vbi nũc est mobile tardissimũ. cũ
infinitũ nõ ꝑtranseat̃. Solo ãt istaꝝ duaꝝ rõnũ stat in h̃
ꝙ spaciũ supra qd̃ fit motus accipit̃ dupl'r. vno mõ ꝯm ꝑ-
tes potẽtiales. que sunt ꝑtes eiusdẽ ꝓportionis. ꝛ sic hꝫ in
finitas ꝑtes. sed sic mobile non vtit̃ spacio in motu. Alio
mõ accipit̃ spaciũ ꝯm ꝑtes actuales. ꝛ sic hꝫ ꝑtes finitas
et sic mobile vtit̃ spacio. q̃ describit ꝑtes actuales q̃titatiuas in motu. q̃ passus aut alias ꝑtes actuales spacij

Tercia aũt que nũc dicta est. qm̃ sagitta que
fert̃ stetit. Accipit autẽ ꝯm ꝙ accipit tp̃s ꝯpo-
ni ex ipis nũc. nõ dato em̃ hoc non erit syllogis-
mus   Quarta ãt ẽ ex his q̃ mouet̃ stadio ex cõ
trarietate equaliũ magnitudinuz iuxta equalia
Hoꝝ nanq3 q̃dem a fine stadij. illoꝝ autẽ a me
dio eq̃li velocitate In quo accidere opinat̃ eq̃le
tp̃s duplici medio.   Est aũt deceptio in eo ꝙ
hic q̃dem secus motũ. illud aũt secus quiescens
equalẽ magnitudinẽ velle equali velocitate ꝯm
eq̃le fieri tp̃s. Hoc aũt falsum est. vt sint stãtes
eq̃les fieri magnitudines in quibus sunt a a a.
alie aũt in quibꝫ ipsa b b b. incipientes a medio
eq̃lis ꝯm numeruz his entes et magnitudinem
Alie autez in quibꝫ ipa c c c. ab vltimo eq̃les nu
mero his ꝛ magnitudine eque veloces ipsis b.
Cõtingit igit̃ primũ b. simul cũ vltimo a esse. ꝛ
primũ c. secus inuicẽ motoꝝ. Accidit aũt ipsuz
c. iuxta oĩa a. trãsire ipm aũt b. secus media a. q̃
re mediũ esse tẽpus. equale em̃ vtrũq3 est secus
vnũquodq3. Simul aũt accidit ipsum b. secus
oĩa c. transactũ esse. Simul em̃ erit primũ b
et primũ c. in ꝯtrarijs vltimis in equali tẽpoꝛe

ad vnūquodq; factū ipsoꝝ b. q̄tū quidem ipsorū a vt ait, ꝓpter ambo eq̄li tpe secus ipsa a fieri. Rō quidē igit̄ hec est. accidit aūt ad dictā falsitatē.

¶ Hic ponit terciā rōnē dicens. ꝙ ratio tercia Zenonis erat illa quā supra posuit anteq̄ inciperet rōnes enumerare. scʒ ꝙ sagitta qn̄ fert̄ quiescit. Et sicut supra dictū est hō accidere videt̄ ex eo ꝙ ipe supponit ꝙ tēpus ↄponatur ex ipsis nūc, nisi em̄ hoc ↄcedat̄ nō poterit syllogisare ad ꝓpositū Deinde ibi. Quarta aūt. Ponit quartā rōnem q̄ stat in hoc. si esset motus localis. tunc sequeret̄ ꝙ idem esset tempus duplū ꝛ dimidiū Probat̄. qꝛ si ponant̄ duo mobilia moueri eq̄ velociter sic ꝙ vnū moueat̄ sup̄ spaciū quiescens. ꝛ aliud supra spaciū simul motū cū mobili. tūc illud mobile qđ ponit̄ supra spaciū simul motū in eodem tpe ꝑtransit duplex spaciū. pro quo tpe aliud mobile positum supra spaciū quiescens mouet̄ supra dimidiū spaciū sed ad describendū duplex spaciuʒ requirit̄ duplex tēpus ergo idē tempus erit duplū ꝛ dimidiū. Est em̄ duplū. qꝛ in illo tpe ꝑtransitur duplex spaciū ab illo mobili qđ mouebat̄ supra spaciū motū. ꝛ est dimidiū. qꝛ in eo describit̄ dimidiū spaciū ꝑ aliud mobile qđ mouet̄ supra quiescens spaciū. qđ declarat in litteris. Tūc ibi. Est aūt deceptio. Ponit solutōnem illius ratōnis. ꝛ dt ꝙ ista rō p̄supponit falsum. qꝛ nō semꝑ req̄ritur tēpus duplex. si describat̄ duplex spaciū. sed hoc oportʒ si cetera sint paria. id est eodē mō se habeāt mobilia ad spaciū. sic ꝙ spaciū vndiq; quiescat vel vndiq; moueat̄. sed hoc nō est hic. qꝛ vnū spaciū quiescit ꝛ aliud mouetur. Et ideo verū est si duo mobilia eque velocia ponātur moueri supra spaciū quiescēs tūc ad describendū duplex spaciuʒ requirit̄ duplex tēpus

Neq; igit̄ fm̄ mutatōnem in ↄtradictiōe nobis nullū erit impossibile. vt si ex nō albo in album mutetur ꝛ in neutro est. Tanq̄ ergo neq; albū erit. neq; nō albū. Nō em̄ si in nō totuʒ in quolibet est. nō dicetur album. aut non album Albū em̄ dr̄ aut nō albū. nō ꝙ totum sit huiusmodi. sed quo plures aut magis ꝓprie partes nō aūt idem est nō esse in hoc. ꝛ non esse in hoc totū. Siliter autem est ꝛ in esse ꝛ in nō esse ꝛ in alijs que fm̄ ↄtradictiōem sunt. Erit quidem em̄ ex necessitate in altero oppositorū. in neutra autem semꝑ totum. Item in circulo ꝛ sphera. ꝛ oīno que in ipsis mouent̄. qꝛ accidet ipa quiescere in eodē loco fm̄ tēpus. quidā sunt et ipsa ꝛ partes. quare quiescunt simul ꝛ mouebūtur. Primū quidē em̄ partes non sunt in eodē nullo tpe. postea et totū mutat̄ semꝑ in alterū Nō ei eadē est ab ipso b ꝛ c. ꝛ alioꝝ vnoquoq; signorū. nisi sit musicus hō ꝛ hō qꝛ accidit. Quare mutat̄ semper altera in alteram. ꝛ nequaq̄ quiescet. Eodem aūt modo est ꝛ in sphera. et in alijs que in ipsis mouentur

¶ Hic phs ponit aliā rōnem ꝑ quā excludebat mutationē que est inter ↄtradictoria. ꝛ stat in hoc. Illud qđ mutat̄ nō est in aliquo termino. qꝛ qn̄ est in termīo a quo nō mutat̄. sed mutabitur. ꝛ quādo est in termino ad quē nō mutat̄ sʒ mutatū est. ergo soluʒ erit mutatio in medio inter terminū a quo ꝛ terminū ad quē. sed inter ↄtradictoria nō est mediū. ergo inter ↄtradictoria nō est mutatio Rn̄det Aresto. in textu ponēdo solutōem ad hominē dicens. ꝙ q̄uis nō sit mediū inter ↄtradictoria quo ad totum. tamen bene quo ad ꝑtes. Contingit em̄ ꝙ inter albū ꝛ nō albū sit mediū quo ad parteʒ. sicut qn̄ vna pars subiecti est nigra. ꝛ alia alba. tūc hoc subiectū nō ꝓprie est albū nec nigrū. Solutio vera est ista. qꝛ ꝓpositio assumpta in maiore. scʒ ꝙ motus est in medio duoꝝ terminorū est vera in motibꝫ ꝓprie dictis. scʒ successiuis. qꝛ ibi est tēpus mediū. sed in mutatōibꝫ ꝓprie dictis non est vera. qꝛ ille fiūt in instanti Tūc ibi. Item in circulo. phs ponit rōnem Zenonis. ꝑ quā nitebat̄ destruere motū circularē Et est ista. si aliquid moueretur circulariter sequit̄ ꝙ idē moueret̄ ꝛ quiesceret. qđ est impossibile. Sequela ptʒ. qꝛ hoc quiescit localiter qđ nō mutat locū. sed corpꝰ circulare nō mutat locū. qꝛ manet in eodem loco. Nō pt ergo dici vt apparet ꝙ aliquid moueatur spherice vel circulariter Hāc rōnem soluit Aresto. dupl'r. ꝑmo q̄uis corpꝰ sphericū maneat in eodē loco fm̄ totū. ꝛ q̄tum ad hoc veruʒ est ꝙ fm̄ totū non mouet̄. mutat tn̄ locuʒ fm̄ partes. ꝛ ergo fm̄ partes mouet̄. Secūdo sic soluit. qꝛ quodāmodo totum ꝓcedit de loco in locū. inq̄tum scʒ mutat̄ corpus sphericū fm̄ diuersas circulatōnes quarū vna succedit alteri. et sic quodāmodo mouetur de vna circulatione in aliam fm̄ totum

Ostensis aūt his dicimus ꝙ impartibile nō ↄtingit moueri nisi fm̄ accn̄s. vt corpore moto aut magnitudine in qua ē. sicut vtiq; erit qđ in naui mouetur a nauis motu. aut pars totius motu. Impartibile autē dico qđ est fm̄ q̄titatē indiuisibile et nāq; partiū motus alij sūt fm̄ ꝙ partiū ꝛ fm̄ ꝙ totius motus Videbit autem in sphera aliquis maxime differentiā. nō em̄ eadē erit velocitas eoꝝ que iuxta centrū sunt. ꝛ q̄ extra. ꝛ que totius. sicut nō vnius existēte motu. Sicut igit̄ dicebam. sic quidem ↄtingit moueri impartibile. sicut in naui sedens naue eūte Per se aūt non contingit

¶ Postq̄ phus soluit rōnes Zenonis improbātis motū. hic intendit ostendere ꝙ impartibile nō mouet̄. ꝑ qđ destruit̄ opinio Democriti ponētes athomos ꝑ se mobi.

les. Et circa hoc duo facit. q2 p̄mo p̄ponit intentionem Secūdo p̄bat p̄positū. ibi. Muteł igił. Dicit ergo p̄mo q̄ suppositis his que supra ostensa sunt. dicendū est q̄ impartibile nō p̄t moueri nisi forte p̄ accn̄s. sicut pūctum moueł in toto corpore vel in quacūq3 alia magnitudine in qua est pūctu3. sc3 linea vel sup̄ficie. Moueri aūt ad motum alterius p̄tingit dupl'r. vno mō qn̄ id qđ moueł ad motū alterius non est aliqua pars eius. sicut illud qđ est in naui moueł ad motu3 nauis. 7 si'lr albedo moueł ad motū corporis cuius nō est pars. Alio mō sicut p̄s mouetur ad motū totius. Et addit q̄ impartibile hic accipiał pro illo qđ nō est diuisibile s̄m q̄ntitatē. q2 tale nō mouetur p̄ se. sed impartibile s̄m spēm (q̄uo aer est impartibilis vl' ignis. q2 nō possunt resolui in plura corp̄a specie) nihil p̄hibet p̄ se moueri. Sed impartibile s̄m q̄ntitatem p̄t moueri ad motū corp̄is p̄ accn̄s nō tanq̄3 pars. q2 nulla magnitudo p̄ponił ex indiuisibilib9. s3 moueł p̄ accn̄s ad motū alterius sicut qđ nō est pars eius. sicut sedens in naui moueł ad motū nauis

Muteł igitur ex a b in b c. siue ex magnitudine in magnitudinē. siue ex specie in speciē. siue s̄m p̄tradictionē. Tēpus autē sit in q̄ p2imo mutał. in quo est d. ergo necesse est ip̄m s̄m q̄ mutał tēpus in a b esse. aut in b c. aut aliquid q̄dē huius in hoc. aliud vero in altero. Om̄e em̄ qđ mutał sic se habuit. In vtroq3 q̄dē igił non erit aliq̄d ipsius. partibile em̄ vtiq3 esset. At vero neq3 in b c mutatū em̄ erit. p̄cessu3 est autem mutari. Relinquił igił ipsum in a b esse s̄m q̄ mutał tēpus. quiescet ergo. In eode3 igił esse p̄ tēpus q̄ddā quiescere est Quare nō p̄tingit impartibile moueri. neq3 oīno mutari. Solu3 em̄ sic esset ipsius motus si tēpus esset ex ipsis nūc semp̄ em̄ in ip̄o nūc est motum esse 7 mutatum Quare moueri q̄dem nequaq̄3 est. motū autem esse semp̄. Hoc aūt q̄ impossibile sit ostēsu3 est neq3 em̄ ex ipsis nūc tempus. neq3 linea ex ipsis pūctis. neq3 motus ex momentis est. Nihil em̄ aliud facit hoc dicēs aut motū ex indiuisibilib9 sicut si tēpus ex ipsis nūc. aut magnitudine3 ex pūctis. Ampli9 aūt ex his manifestū q̄ neq3 pūctū neq3 aliud indiuisibile nullū p̄tingit moueri. Omne em̄ qđ moueł impossibile est p̄us maius moueri ipsius q̄3 aut eq̄le aut min9. Si igił hoc manifestū. q2 7 pūctum minus aut equale mouebitur p̄mū. Om̄ aūt indiuisibile est impossibile est minus moueri p̄us. Equale ergo ipsi. quare erit linea ex pūctis. Semp̄ em̄ p̄ eq̄lem motū oēm linea3 pūcti mēsurabit. si autem hoc impossibile ē. 7 moueri indiuisibile ip̄ossibile est Amplius aūt si om̄e in t̄pe mouetur in ipso nūc nihil. omne aūt tempus indiuisibile erit vtiq3 aliqđ temp9 minus quolibet eorum que mouentur. in quo mouetur quātum ipsum motum est. Hoc q̄dem em̄ erit tempus in quo mouetur. p̄pter id qđ mouetur esse in t̄pe Tempus aūt om̄e diuisibile esse ostensum est prius Si igił pūctu3 moueł. erit aliqđ tempus minus in quo ipsum motū est. sed impossibile est In minori em̄ necesse min9 moueri. quare erit diuisibile in minus indiuisibile. sicut 7 tempus in tempus. Solūmodo em̄ moueł impartibile et indiuisibile si erit in ipso nūc possibile moueri athomo. Eiusdē em̄ rōnis est in ipso nūc moueri. 7 indiuiduū aliquod moueri

¶ Hic p̄hs rep2obat trib9 rōnib9 hoc qđ s̄ꝰus dictū est sc3 q̄ indiuisibile s̄m q̄ntitatem nō p̄t p̄ se moueri Prima rō stat in hoc. q2 vel indiuisibile esset p̄ toto t̄pe in termino a quo. 7 sic adhuc nō moueł. vel esset p̄ toto tempore in termino ad quem. 7 sic iterū nō moueł. sed motum est vel esset partim in termino a quo 7 partim in termino ad quem. 7 sic indiuisibile erit diuisibile. Nō igił p̄tingit impartibile moueri p̄ se nisi tempus p̄ponał ex ipsis nūc. 7 linea ex pūctis. qđ improbatū est sup̄ius. Tūc ibi Amplius aūt Ex his ponit secūdā rōnem que est talis. q2 omne mobile p̄us p̄transit magnitudinē minorem se vel eq̄lem se. q̄3 magnitudinē maiorem se. sed indiuisibile nō potest p̄transire magnitudinē minorem se. q2 tūc esset diuisibile. 7 sic esset dare minus indiuisibili. Nec equalē. quia tūc magnitudo sup̄ quā esset motus p̄poneręt ex indiuisibilib9. sc3 linea ex pūctis Tūc ibi. Amplius autem si. Ponił tercia rō que est talis. q2 supposita eadē velocitate minus mobile in minori t̄pe p̄trāsit aliqđ signū spacij q̄3 maius mobile. Si ergo indiuisibile in aliquo t̄pe p̄transit aliqđ signū spacij. tūc in minori t̄pe minus mobile pertransibit idem signū. 7 p̄ p̄sequens erit aliqđ minus indiuisibili. qđ implicat 7 est impossibile. sicut impossibile est q̄ in nūc fiet motus. Ex isto textu sumitur quare non p̄uenienter ponił corpus mobile subiectū libri physicorū sicut ens mobile. q2 mobilitas nō notorie presupponił de corpore. q2 Democritus dixit indiuisibilia que non sunt corpora moueri. sed tamen ista indiuisibilia dixit esse entia. et ideo s̄m om̄es p̄hos mobile notorie presupponił de ente. sicut in p̄ncipio p̄mi dc̄m est.

Mutatio aūt nō est neqꝫ vna infinita. Ois em̄ erat ex quodā in quoddā. ⁊ q̄ est in ꝯtradictione ⁊ in ꝯtrarijs. Quare eoꝝ q̄ sunt ꝭm ꝯtradictōem affirmatio ⁊ negatio termin⁹ est. vt generatōis q̇dem esse. corruptōis aūt nō esse. Eorū autē q̄ sunt in ꝯtrarijs ꝯtraria. hec em̄ vltima sunt mutatōis. quare ⁊ alteratōis omis. Ex ꝯtrarijs em̄ q̇busdā est alteratio. siliter autē augmenti ⁊ decremēti. Augmenti q̇dē terminus est. qui est ꝭm ꝓpriā naturaꝫ ꝑfecte magnitudinis. decrementi aūt q̄ est ab hac remotio. Loci aūt mutatio sic q̇dē non erit mutatio. non em̄ ōis in ꝯtrarijs est. sed ꝙtum. qꝺ impossibile decisum esse. eo ꝙ nō ꝯtingit decisuꝫ esse. Multipliciter em̄ ḋr ipossibile. nō em̄ ꝯtingit sic impossibile decidi. neqꝫ oīno impossibile factū eē. fieri. neqꝫ mutari. impossibile ꝯtingit vtiqꝫ mutari. in qꝺ impossibile est mutari. Si ergo qꝺ fertur mutaꝛ in aliq̇d. ⁊ possibile est mutari. q̄re nō infinitus motus. neqꝫ fertur infinito. Impossibile est em̄ trāsire ip̄m. Et quidē igitur sic non sit infinita mutatio. vt nō finiatur termin⁹ manifestum est

¶ Postqꝫ phus ostendit ꝙ impartibile nō moueaꝛ. hic tercio ⁊ finaliter intendit ostendere ꝙ nulla mutatio sit infinita. quod est ꝯtra Eraclitum qui posuit om̄ia moueri semꝑ. Et circa hoc duo facit. primo ostendit ꝙ nulla mutatio sit infinita ꝭm ꝓpriam specieꝫ. Secūdo ostēdit q̄uo possit esse infinita tp̄e. ibi. Sed si sic ꝯtingit. Primo ergo ostendit phus ꝙ mutatio nō est infinita ꝭm spēm. loquendo de alijs mutatōibꝫ p̄ter motum localem. Et hoc sic ꝓbat. om̄es motus p̄ter motum localem sunt inter certos terminos vel ꝯtradictorie oppositos. sicut generatio et corruptio. vel ꝯtrarie oppositos. sicut augmentatio ⁊ diminutio ⁊ alteratio. Tūc arguiꝛ sic. nulla mutatio habēs p̄fixos terminos est infinita. q2 terminus repugnat infinito. sed oīs mutatio sicut dcm̄ est habet terminos prefixos. ergo nulla mutatio est infinita. Et q2 ista rō solū videꝛ ꝯcernere alios motus a motu locali. q2 nō oīs motus localis est inter duo cōtraria. sed solum mot⁹ localis qui est corpoꝝ naturaliū. scꝫ grauiū ⁊ leuiū. alij autē motus nō sunt inter determinatos terminos. sed determinantur ab aliquo agente ꝭm volūtatem. aut ꝭm appetitum sensitiuū. sicut pꝫ in hominibꝫ ⁊ alijs animalibꝫ. ergo Aresto. ibi. Loci aūt mutatio. singulariter probat ꝙ nulla loci mutatio sit infinita. Et hoc tali rōne. qꝺ est impossibile factum esse est impossibile fieri. sed impossibile est factum esse ꝙ motus localis sit infinitus. ergo impossibile est motū localē fieri infinitū. Maior pꝫ. q2 fieri fit propter factū esse. ⁊ ideo hoc fieri est frustra ad qꝺ nō seqtur factū esse. sed in rebꝫ nihil fit frustra. Minor pꝫ. q2 infinitum nō potest ꝑtransiri. Et ita vl̄iter patꝫ ꝙ nulla mutio p̄t sic esse infinita vt nō termineꝛ certis terminis a q̇bus habet speciem.

Sed si sic ꝯtingit. vt ⁊ tempore sit infinitus idem existens ⁊ vnus ꝯsiderandū est. Nō vno quideꝫ em̄ facto nihil fortassis ꝓhibet. vt si post loci mutatōem alteratio sit. ⁊ post alterationem augmentum et iterum generatio. Sic em̄ semper quidem erit tempore motus. sed non vnus ꝓpter id qꝺ nō est vnus ex oībꝫ. vt aūt fiat vnus nō ꝯtingit infinitū esse tp̄e preter vnuꝫ. Hic autem est vnus. scꝫ circulatio.

¶ Hic phs ostendit q̄uo motus possit esse infinit⁹ tempore. Et ḋt ꝙ ꝯsiderandū est vtrū ꝯtingat motū sic esse infinitū tp̄e vt semꝑ maneat vn⁹ ⁊ ideꝫ numero. q2 forte nihil ꝓhibet ꝙ motus duret ꝑ infinitū tempus nō existēte vno ipso motu. sed de hoc posterius inquiret. Et ponit exemplū. sicut si dicamus ꝙ post loci mutatōem sit alteratio. ⁊ post alteratiōem augmentū. ⁊ post augmentuꝫ iterū generatio. ⁊ sic in infinitū. sic em̄ semꝑ posset mot⁹ durare tp̄e infinito sed nō essꝫ vnus ꝭm numerū. q2 ex huiusmodi motibꝫ nō fit vnū nūero. vt in q̇nto ostēsuꝫ ē. Sꝫ ꝙ motus duret tp̄e infinito ita ꝙ semꝑ maneat vnus numero. hoc nō ꝯtingit in vna specie motus. q2 motus circularis p̄t durare vnus ⁊ ꝯtinuus tp̄e infinito vt in octauo ostendetur.

¶ Finitur sextus physicoꝝ

Mne aūt qꝺ moueꝛ necesse est ab aliq̇ moueri. Si quidem igitur in ipso nō habet principium motus. manifestū ꝙ ab altero moueꝛ. aliud em̄ erit mouens. Si aūt in seipso accipiaꝛ a b. qꝺ moueaꝛ ꝭm se. sed nō eo ꝙ eoꝝ que hm̄oi aliquid moueꝛ. Primū quidē igiꝛ opinari a b. a seipso moueri ꝓpter h̄ ꝙ totū moueꝛ. ⁊ a nullo exterioꝝ simile est. Sicut si quis ipso d e mouente id quod e z. ⁊ ipso

moto opinet̄ d e.z a seipso moueri. ꝓpter id ꝙ nō videt̄ vtrū ab vtroqꝫ moueat̄. vtrū d e ab e z aut ez ad e moueatur

¶ Postqꝫ ph̄s in ꝓcedentibꝫ libris determinauit de motu ſm se ⁊ de ꝯsequētibꝫ ad ip̄m ⁊ de partibꝫ eius. hic incipit determinare de motu ꝑ ꝯpatiōem ad motores ⁊ mobilia. Et diuidit̄ in duas ptes. in p̄ma ostendit esse p̄mū motū ⁊ p̄mū motorē. In secūda inq̄rit qualis sit primus mot⁹ ⁊ p̄mus motor. ⁊ hoc facit in octauo libro. ibi Utrū aūt mot⁹ aliqñ. Prima pars q̄ ꝯcernit septimum librū diuidit̄ in duos tractatus. In p̄mo ostendit esse p̄mū motū ⁊ p̄mū motorē. Et qꝛ ea q̄ sunt vnius ordinis hn̄t aliquā ꝯparatōem ad inuicē. ideo in secūdo tractatu determinat de ꝯpatōne motuū ad inuicē. ibi. Dubitabit aūt aliqs. Circa p̄mū tractatū tria facit. qꝛ p̄mo p̄mittit quoddā quo indiget ad ꝓpositū ostēdendū. Secūdo ostēdit ꝓpositū ibi. Quoniā aūt om̄e. Tercio manifestat quoddā qd̄ supposuerat. ibi. Primū aūt. Dicit ḡ p̄mo ꝙ neccē est om̄e qd̄ mouet̄ ab alio moueri. Et hoc in aliqbꝫ est manifestū. qꝛ q̄dā sunt q̄ nō hn̄t in seipsis p̄ncipiū sui motus. sed p̄ncipiū sui motus est ab extrinseco. sicut pꝫ in his q̄ ꝑ violētiā mouent̄. Sed ī illo qd̄ hꝫ in se p̄ncipiū sui mot⁹ p̄t esse dubiū an ab alio moueat̄. Et addit ꝙ si ponat̄ aliq̄d nō moueri ab alio ⁊ accipiat̄ mobile a b. tūc opꝫ illud moueri ſm se p̄mo. ⁊ nō ex eo ꝙ aliq̄ pars eius mouet̄. Hoc ergo dato ostēdit ph̄us p̄mo ꝙ tale ab alio mouet̄. qꝛ ab interiori p̄ncipio. licet nō moueat̄ ab aliquo exteriori p̄ncipio. dicens ꝙ opinari a b moueri a seipso ꝓpter hoc ꝙ totū mouet̄ ⁊ nō mouet̄ ab aliquo exteriori. sil'e est ac si aliqs diceret ꝙ mobile cuius vna pars mouetur ⁊ alia mouet moueat seipsum ꝓpter hoc ꝙ nō discernit̄ q̄ ps sit mouens ⁊ que sit mota. Sicut exēpli gratia si h'mōi mobilis qd̄ est d e z. ps q̄ est d e moueat ptē que est e z. ⁊ nō videat̄ q̄ pars eaꝝ sit mouens ⁊ que sit mota. Et d̄r sanct⁹ Thomas ꝙ ph̄us ꝑ p̄muꝫ mobile a b qd̄ totū mouet̄ ⁊ a p̄ncipio interiori mouente intelligat aliqd̄ corpus aīatum qd̄ totum mouet̄ ab aīa. Sed ꝑ mobile d e z intelligit corpus qd̄ nō totuꝫ mouet̄. sꝫ vna ps corporalis est mouēs ⁊ alia mota. Et qꝛ in illo manifestū est ꝙ illud qd̄ mouet̄ ab alio mouet̄. ideo ex hoc vult sil'e ostendere de corp̄e aīato qd̄ videt̄ mouere seip̄m. qꝛ hoc ꝯuenit ei inq̄ꝫtū vna ps aliam mouet. scꝫ aīa corpus. vt in octauo plenius ostendet̄. Intendit ergo ꝑ totū p̄mum tractatū talē rōnem. om̄e qd̄ mouet̄ ab alio mouet̄. sꝫ nō est ꝓcedere in infinitū in mouētibꝫ ⁊ motis. ḡ deueniēdū est ad aliqd̄ p̄mū mouēs. Et ꝓbat p̄mo maiorē. deinde minorē. Maiorē ꝓbat inductōne ⁊ rōne. Inductiue sic. om̄e qd̄ mouet̄ vel mouet̄ violente vel naturaliter. Si violente tūc manifeste ab alio mouet̄. vt pꝫ ex definitōe violenti. qꝛ violētū est qd̄ est ab extrinseco p̄ncipio passo nō ꝯferente vim. tercio ethicoꝝ. Sed motus naturalis ē duplex. qꝛ aliq̄ mouent̄ a seipsis sicut aīalia. alia mouent̄ ab alijs. sicut grauia ⁊ leuia. In his ḡ que mouent̄ ab alijs manifestū est ꝙ ab alijs moueant̄. In aīalibꝫ aūt dd̄m est ꝙ q̄uis aīal nō moueat̄ ab aliquo separato ab eo. mouet̄ tn̄ ab aliquo ꝯiūcto sibi qd̄ est ps ei⁹. qꝛ aīa mouet corp⁹

Ampli⁹ qd̄ a seipso mouet̄ nullo modo pausabit cū mouet̄ in stando aliq̄d alterū qd̄ mouetur. Necesse est ergo si aliq̄d pausat qd̄ mouet̄ in stando aliq̄d alterum. hoc ab altero moueri. Hoc aūt manifesto facto necesse ē om̄e qd̄ mouet̄ cū diuisibile moueri ab aliquo. Qm̄ em̄ acceptū est a b qd̄ mouet̄ diuisibile erit. om̄e em̄ qd̄ mouet̄ diuisibile erat. Diuidat̄ igit̄ a b in c necesse igit̄ b c quiescēte q̄escere ⁊ a b. Si em̄ nō accipiat̄ moueri. b c igit̄ q̄escente mouebit̄ vtiqꝫ c a. Nō ergo mouet̄ ꝑ se a b. sed ꝯcessum est ꝑ seip̄m moueri p̄mū. Manifestū igit̄ ꝙ b c q̄escēte. q̄escet ⁊ b a. ⁊ tūc pausabit qd̄ mouetur. Sed si aliq̄d in quiescendo aliud stat ⁊ pausat moueri. hoc ab altero mouet̄. Manifestum est igit̄ ꝙ omne qd̄ mouet̄ ab aliquo mouetur ⁊ nō a se. diuisibile em̄ est om̄e qd̄ mouet̄. ⁊ pte q̄escente quiescit totum

¶ Hic ostendit directe ꝙ om̄e qd̄ mouet̄ ab alio mouet̄. et ponit rōnem ꝓbantē maiorē. q̄ stat in hoc. nihil qd̄ quiescit a motu suo ad q̄etē alterius mouet̄ a se p̄mo. sed oē qd̄ mouet̄ q̄escit a motu suo ad quietē alteri⁹. scꝫ sue partis. ḡ nihil a se p̄mo p̄t moueri. Maior pꝫ. qꝛ qd̄ ꝯuenit alicui a se p̄mo hoc nō remouet̄ ab eo ꝑ hoc ꝙ remouet̄ a quolibet alio. ⁊ ideo hoc qd̄ remouet̄ ab aliquo. ex hoc ꝙ remouet̄ ab alio nō ꝯuenit sibi ꝑ se p̄mo. Exempli grā. si rōnale remoueret̄ ab hoīe qꝛ remouet̄ a pede hoīs. tunc nō ꝯueniret homini ꝑ se p̄mo. Si ḡ motus remoueatur ab aliquo mobili qꝛ remouet̄ a partibꝫ ei⁹. tūc nō ꝯuenit p̄mo toti mobili. Minor ꝓbat̄. qꝛ motus toti⁹ depēdet ex motu partium

Querit̄. Utrū om̄e qd̄ mouet̄ ab alio moueat̄. Dd̄m ꝙ sic. vt ꝓbatū fuit in textu inductōe ⁊ rōne expresse supius posita. Sꝫ inductio virtualiter fuit talis. qꝛ om̄e qd̄ mouet̄ vel mouet̄ motu violento aut naturali vel aīali. de p̄mo manifestum est ꝙ ab alio mouet̄. vt pꝫ ex definitōe violenti. Silr̄ pꝫ de scd̄o. qꝛ licet naturalia moueantur ab intrinseco formaliter. sicut grauia a grauitate ⁊ leuia a leuitate. tn̄ mouent̄ effectiue ab extrinseco. scꝫ a generāte. sed vtroqꝫ mō mouent̄ ab alio. Sed terciū. scꝫ ꝙ illa q̄ mouent̄ motu aīali moueant̄ ab alio. sic pꝫ qꝛ aīalia mouent̄ a pte que est intrinseca ipsi toti. ⁊ sic aliquo mō ab alio mouent̄. Et qñ d̄r aīalia mouent̄ a seipis. ḡ nō ab alio. Dd̄m ꝙ aliquid moueri a seip̄o p̄t duplr̄ intelligi. vno⁰ p̄mo. i. grā totius. sic scꝫ ꝙ totū moueat totū. ⁊ sic nō p̄t dici ꝙ idē moueat seip̄m. qꝛ tūc idē ſm idē esset in actu ⁊ in potentia. qꝛ qd̄ mouet ſm ꝙ h'mōi est in actu. ⁊ qd̄ mouet̄ ſm ꝙ h'mōi est in potētia. Alio mō p̄t intelligi ꝙ aliq̄d moueat̄ a seip̄o scd̄o. i. grā ptis. sic scꝫ ꝙ vna res habeat duas ptes. quaꝝ vna sit mouēs ⁊ alia mota. ⁊ sic aīalia dicuntur mouere seip̄a. qꝛ grā forme mouent. ⁊ grā materie mouent̄. Et Aresto. intendit ꝙ nō deueniat̄ ad aliqd̄ mouēs seip̄m totū. qꝛ non est aliq̄d mouēs corporeū cui a se p̄mo ꝯueniat motus.

sed mouẽti corporeo ꝯuenit motus gratia ꝑtis .⁊ sic non ꝯuenit sibi a se ꝓmo.qꝺ hic intendit ¶ Et si dicatᷣ.phus dr̄ quarto hui⁹ ꝙ aliqd trãsmutatᷣ ꝑ se ꝓmo.qꝺ videtᷣ repugnare huic qꝺ hic dr̄ Dicendum ꝙ aliqd bene trãsmutatᷣ ꝑ se ꝓmo.sed nõ a se ꝓmo.qꝛ aliqꝺ totũ est cui ꝯuenit motus formaliter.qꝺ est moueri ꝑ se ꝓmo.sed nõ est aliqꝺ totũ cui ꝯueniat motus a se ꝓmo effectiue.qꝺ ꝓbatᷣ ꝑ ꝓpositionem a.⁊ sic loquitur phs hic in littera.

Ar. Spũalia mouentᷣ ⁊ nõ ab alijs.ḡ a seipsis Añs ꝓbatᷣ.qꝛ spũalia intelligũt.⁊ intelligere est moueri.ḡ ⁊c̄ Dicendum ꝙ intelligere nõ est motus nisi sitituꝺinarie dictus.qꝛ mot⁹ realis ⁊ physic⁹ est solũ in corpib⁹ q̇ corpa ꝓprie trãsmutantᷣ de loco in locũ ⁊ alterantᷣ alteratõe physica.silr̄ etiã augentᷣ ⁊ diminuũtur ¶ Et si dicatᷣ.etiã substãtie separate trãsmutantᷣ de loco in locum. Dicendum ꝙ substãtie sepate nõ sunt in loco ꝑ circũscriptionẽ.sed solũ ꝑ applicatõem virtutis.⁊ ideo nõ describunt ꝯtinuũ spaciũ qñ mouentᷣ de loco in locũ sicut corpa .⁊ sic nõ hñt motũ localẽ physicũ.q̇ fit ẜm ꝯtinuitatẽ spacij

Ar. Graue existẽs sursum mouet se deorsum. ⁊ aq̄ calida mouet se ad frigiditatẽ.ḡ aliqd mouetᷣ a seipso Dicendum ꝙ vterqꝫ motus fit ab extrinseco. sꝫ a remouẽte ꝓhibens. qꝛ graue manet sursuꝫ ꝑ h̄ ꝙ detinetᷣ sursum ꝯtra naturã ꝓpriam. si ḡ hoc detinẽs remoueatᷣ. tũc remouetᷣ ꝓhibens descensum lapidis deorsum. Silr̄ dicendum est de aq̄ calida.qꝛ illa iterũ tendit ad frigiditatẽ ꝑ hoc ꝙ remouetᷣ ab igne.qꝛ ignis ꝓhibet frigefactõem aq̄ qñ igitᷣ ignis remouetᷣ ab aqua tũc remouetur prohibens frigiditatem aque

Ar. Rõ textus nõ valet.qꝛ illud qꝺ mouetᷣ gratia ꝑtis etiã mouetᷣ ꝑ se Dicendum ꝙ illa est obiectio Galieni.sed deceptus est Galienus vt inq̇t doctor sctũs ex equocatiõe eius qꝺ est per se.qꝛ ꝑ se accipitᷣ duplr̄.vno mõ vt distinguitᷣ ꝯtra per accñs.⁊ sic hoc ꝯuenit alicui ꝑ se qꝺ ꝯuenit sibi grã ꝑtꝭ.qꝛ ꝑ se secũdo Alio mõ accipitᷣ ꝑ se ẜm ꝓncipalẽ ei⁹ ꝓcatõem,⁊ tũc hoc dr̄ ꝯuenire alicui ꝑ se qꝺ cõuenit sibi ꝑ se ꝓmo. Sed Aresto.accipit hic ꝑ se ẜm ꝓncipalẽ eius ꝓcatõem

Ar. Ista rõ phi ꝓcedit ex suppõne impossibili. qꝛ impossibile est ꝙ aliqd moueatᷣ a se ꝓmo ita ꝙ pars eius q̇escat.ḡ nõ erit mirũ ꝙ seq̇tur impossibile. qꝺ phus inducit Dicendum ꝙ ista est obiectio Auicẽne que magis vrget q̄ꝫ obiectio Galieni. Sed Auerrois soluẽs istã obiectõem dr̄ ꝙ ista demõstratio sit ꝯditõalis vera. etiã si añs sit falsum ⁊ ꝙ nõ sit de genere demõstrationuꝫ simplr̄.sed de genere demonstrationũ q̄ dicũtur demonstratões signi vel demõstratões qꝛ.in quib⁹ est vsus talium ꝯditionaliũ. Et dr̄ doctor sctũs ꝙ hec solutio sit cõueniens q̄ꝫtũ ad hoc qꝺ dr̄ de veritate ꝯditionalis.sed videtᷣ dicendum ꝙ nõ sit demõstratio qꝛ.sed ꝓpter q̇d .qꝛ ꝯtinet cãm q̄re est impossibile aliqꝺ mobile mouere seipm̄. Qꝫ aũt aliq̄ ꝯditiõalis possit esse vera etiã si añs sit impossibile pꝫ in silr̄. qꝛ ista pst vera ꝯditõalis ⁊ necãria. si asin⁹ volat asinus hꝫ pennas. ⁊ sillis necãtas intenditᷣ hic in textu. si ꝑs mouẽtis seipm̄ q̇escat tũc totũ nõ mouetᷣ a se ꝓmo. Et sic pꝫ ꝙ Aresto.hic intẽdit dicere. ꝙ motus totius dependet a motu partiũ.qꝛ ad q̇etẽ partis seq̇tur q̇es totius in vera ꝯditionali. Ex isto vlteri⁹ seq̇tur.ꝙ ista demonstratio nõ est a posteriori.sed a ꝓori.qꝛ aliqd mouere seipm̄ est esse cãm sui mot⁹.sed aliqd est cã sui motus ex partib⁹ ¶ Et qñ dr̄.argumentũ a ꝑtib⁹ ad totũ est argumentũ a posteriori.qꝛ talis ꝓcessus est ꝑ demõstratiõem qꝛ. Dicendum ꝙ ꝑtes ⁊ totũ pñt duplr̄ ꝯpari. vno° ẜm ꝯstitutionẽ toti⁹.⁊ sic ꝑtes sunt cã totius.⁊ sic arguitᷣ a ꝑtib⁹ ad totũ ẜm demõstratõem ꝓpter q̇d.qꝛ ꝑtes sunt cã ꝯstitutõis totius. Alio mõ ꝯparantᷣ ꝑtes ⁊ totũ ẜm ꝯseruationẽ.⁊ sic totũ est cã ꝑtiũ.qꝛ totũ hꝫ rõnẽ forme.⁊ ꝑs rõnem materie.sed forma in ꝯseruatõe est cã materie

Qm̄ aũt oẽ qꝺ mouetᷣ ab aliq̄ mouetᷣ.necẽ est ⁊ qꝺ mouetᷣ oẽ in loco moueri ab altero Et mouẽs igitᷣ ab altero oẽ ⁊ ipm̄ mouetᷣ. ⁊ iterũ h̄ ab altero.nõ aũt in infinitũ abibit.sed stabit alicubi.⁊ erit aliqd qꝺ ꝓmo causa erit motus

Si em̄ nõ.sed in infinitũ ꝓcedet.sit a q̇dẽ qꝺ ab ipo b moueatᷣ.b vero ab ipso c.c aũt ab ipo d.⁊ h̄ igitᷣ mõ in infinitũ ascẽdat. Qm̄ ḡ silr̄ mouẽs ⁊ ipm̄ qꝺ mouetᷣ.manifestum est qm̄ silr̄ mouetᷣ ⁊ a ⁊ b Cũ ei mouetᷣ b.mouebitᷣ ⁊ a.⁊ cũ mouetᷣ a.⁊ ipm̄ c.⁊ cũ c ipm̄ d.Erit igitᷣ silr̄ mot⁹ q̇ est a ⁊ b.et reliq̄ꝝ vniuscuiusqꝫ.et accipe igitᷣ vnũqꝺqꝫ istorũ poterim⁹. Et nãqꝫ si vnũqꝺqꝫ ab vnoq̇qꝫ mouetᷣ.nihil min⁹ vn⁹ nũero vniuscuiusqꝫ mot⁹ ⁊ nõ infiniti vltimis. Qm̄ q̇dẽ qꝺ mouetᷣ oẽ ex q̇dã in q̇dã mouetᷣ. Aut ei nũero accidit eũdẽ eẽ motũ.aut gñe aut spẽ Numero q̇dẽ igitᷣ dico eũdẽ motũ.q̇ ex eodẽ in ideꝫ nũero et in tpe eodẽ nũero fit. vt ex hoc albo qꝺ ẽ vnũ numero in hoc nigrũ ẜm hoc tp̄s qꝺ est vnũ numero.Si em̄ ẜm aliud nõ adhuc vnus erit numero.sꝫ spẽ. Genere aũt mot⁹ vn⁹ est. q̇ in eodẽ ꝓdicamẽto substãtie vel gñis est.Spẽ aũt q̇ ex eadẽ spẽ in idẽ spẽ.vt ex albo in nigrũ. aut ex bono in malũ. Hec aũt dcã stꝫ ⁊ in ꝓorib⁹ Accipiatᷣ igitᷣ q̇ ẽ mot⁹ ipsi⁹ a.⁊ sit in q̄ est e.⁊ q̇ ẽ ipsius b.sit in q̄ ꝫ.⁊ q̇ est c d.in q̄ i t.Et tp̄s in q̄ moueatᷣ a sit r.Determiato aũt motu ipsi⁹ a.determinatũ erit ⁊ tp̄s ⁊ nõ infinitũ qꝺ ẽ r.Sꝫ in eodẽ tpe motũ est a ⁊ b.⁊ reliquorꝝ vnumqꝺqꝫ Accidit ḡ motũ q̇ est e ꝫ.i t.cũ sit infinit⁹ in tpe finito moueri qꝺ est r. In q̄ em̄ a motũ est.⁊ q̄ stꝫ ipi⁹ ꝯñter oĩa mota sũt infinita. q̄re in eodeꝫ mouetᷣ. Et nãqꝫ aut eq̄lis mot⁹ erit q̇ est ipsi⁹ a

ſpi qui b aut maioꝛ Differt aũt nihil. penitus em̃ infinitũ motũ in finito tpe accidit moueri. h aũt impoſſibile eſt Sic ꝗdẽ igit̃ videt̃ demõ ſtrari qd̓ eſt a pncipio. nõ tñ demõſtrat̃ ꝓpter h ꝙ nullũ inconueniens accidit. Cõtingit em̃ in finito tpe infinitũ motũ eſſe. nõ eũdẽ aũt ſed alterũ ⁊ alterũ multis ⁊ infinitis motis. qd̓ ꝗdem accidit in his ꝗ nũc. Sed ſi qd̓ mouet̃ pmo ſm locũ ⁊ coꝛpalẽ motũ neceſſe eſt tãgi aut ꝯtinuũ eſſe mouenti. ſicut videt̃ hoc in oĩbꝫ ꝯtingere. Erit em̃ in oĩbꝫ vnũ ipm totũ aut ꝯtinuũ hoc igit̃ ꝯtingẽs accipiat̃. ⁊ ſit magnitudo ꝗdẽ aut ꝯtinuũ in ꝗ ſtꝫ a b c d. Huiꝰ aũt motꝰ eſt e z. i t Differt ãt nihil magnitudinẽ finitã aut infinitã eſſe. ſiliter em̃ in infinito tpe qd̓ eſt r mouebit̃ aut finita aut ĩfinita. hoꝝ aũt ſm vtrũqꝫ impoſſibile eſt. Manifeſtum igit̃ qꝛ ſtabit aliqñ ⁊ nõ in infinitũ abibit. qd̓ ſemꝑ ab altero. ſed erit aliqd qd̓ pmũ mouebit̃. Nihil aũt differat cõceſſo ꝗdã hoc demõſtrari Cõtingẽti em̃ ꝯceſſo nullũ incõueniẽs poterit accidere

¶ Poſtq̃ȝ oſtendit phs ꝙ om̃e qd̓ mouet̃ ab alio mouet̃ hic accedit ad pncipale ꝓpoſitũ oſtẽdendũ. ſcꝫ ꝙ ſit pmꝰ motꝰ ⁊ pmꝰ motoꝛ. Et circa hoc duo facit. pmo ꝓponit qd̓ intendit. ſcd̓o ꝓbat ꝓpoſitũ ibi. Si em̃ nõ. Dicit ꝗ pmo ꝙ cũ oſtẽſum ſit vliter ꝙ om̃e qd̓ mouet̃ ab aliꝗ alio mouet̃. necc̃e eſt etiã hoc eſſe verũ in motu locali. qꝛ motus localis eſt pmꝰ motuũ. vt in octauo oſtẽdet̃. Accipiat̃ ꝗ aliqd qd̓ mouet̃ ſm locũ hoc mouet̃ ab altero. vel ergo illud alterũ mouet̃ aut nõ. Si nõ mouet̃ habet̃ ꝓpoſitũ. ſcꝫ ꝙ aliqd̓ ſit mouens ĩmobile qd̓ eſt ꝓprietas pmi mouẽtis Si aũt ipm mouẽs mouet̃. opꝫ ꝙ moueat̃ ab altero mouente. ⁊ hoc mouẽs ſi moueat̃ iterũ mouet̃ ab altero. ſed hoc nõ pt ꝓcedere in infinitũ. ꝗ erit aliqd̓ pmũ mouens qd̓ erit pma cã motus. ſcꝫ ꝙ ipm nõ mouetur ſed mouet alia. Sed ad ꝓbandũ illã ſcꝫ ꝙ nõ eſt ꝓceſſus in infinitũ in mouẽtibꝫ ⁊ motis. ꝗ fuit minoꝛ pncipalis rõnis ſupiꝰ poſite. ph᷒ duo ſuꝑponit. quoꝝ pmũ eſt. ꝙ oẽ mouens ⁊ motũ ſunt ſil̓ ⁊ ſimul mouent̃. Secũdũ eſt ꝙ motꝰ infinitoꝝ mobiliũ ſm numeꝝ eſt finitꝰ. ſic ſcꝫ ꝙ qd̓libet mobilium mouet̃ tpe finito. Exẽpli grã. ſi infiniti hoĩes mouerent̃ ſil̓. tũc motꝰ cuiuſlibet hoĩs eſſet finitus. ⁊ hoc ideo qꝛ oĩs motus eſt ex ꝗdã in ꝗddã ⁊ inter determiatos terminos. Ex iſtis ſic arguit̃. ſi eſſꝫ ꝓceſſus in infinitũ in mouentibꝫ ⁊ motis. tũc tpe finito fieret motus infinitus qd̓ eſt impoſſibile. qꝛ motꝰ ⁊ tp̄s debẽt ꝓpoꝛtiõari in finitate ⁊ in infinitate. ſicut dem̃ eſt in ſexto huiꝰ. Seq̄la patꝫ qꝛ ſi eſſet ꝓceſſus in infinitũ in mouẽtibꝫ ⁊ motis. tũc erũt infinita mobilia. ⁊ tñ ſm ſecũdã ſuꝑpõnem qd̓libet illoꝝ mobiliũ mouet̃ tpe finito. ⁊ ſic mouẽtur oĩa iſta mobilia ſicut d̓r pma ſuꝑpõ Sed poſſꝫ ꝗs dicere. ꝙ illa rõ non inferat aliqd̓ incõueniẽs. qꝛ nõ eſt incõueniẽs ꝙ fiat motus infinitoꝝ mobiliũ ſm multitudinẽ tpe finito. ſed eſſꝫ ĩcõueniens ꝙ vnũ mobile infinitũ moueret̃ tpe finito. ſicut patuit ſexto huius. Dd̓m ꝙ Areſto. illã obiectõeꝫ mouet ibi. Si ꝗdẽ igit̃. ⁊ poſtea ibi. Sed ſi qd̓ mouet̃. eã ſoluit dicens. ꝙ iſta rõ ꝯcludit aliqd̓ ꝑfectũ ĩpoſſibile ſuppoſito aliꝗ poſſibili. illo ſcꝫ ꝙ oĩa iſta coꝛpa infinita ſm numerũ ad inuicẽ ꝯtinuent̃. tũc em̃ erit vnũ coꝛpꝰ infinituꝫ qꝛ hꝫ infinitas ꝑtes ſm actũ. ⁊ mouebit̃ ſicut oĩa coꝛpa pꝰ mouebãtur. ⁊ ſic erit verũ ꝙ motus vnius coꝛpis infiniti fieret tpe finito qd̓ eſt impoſſibile

Ar. Nõ eſt verũ ꝙ om̃e mouens mouet̃. ſicut d̓r pma ſuꝑpõ. Probat̃. qꝛ aĩa nobilis eſt mouẽs. ⁊ tñ nõ mouet̃ Dd̓m ꝙ duplex eſt mouẽs. aliqd̓ eſt incoꝛpoꝛeũ. ⁊ tale mouẽs mouẽdo nõ mouet̃. Aliꝯ ẽ mouẽs coꝛpoꝛeũ. ⁊ de illo loꝗtur hic Areſto. cũ d̓r ꝙ eſt deuenire ad pmũ mouẽs. ⁊ ſic iſta ſuꝑpõ eſt vera. ꝙ oẽ mouẽs mouet̃. qꝛ qñ mouẽs coꝛpoꝛeũ mouet alterũ. tũc ipm etiam mouet̃. ſic celũ mouet iſta inferioꝛa. ⁊ mouet̃ ab aĩa nobili

Ar. Areſto. reꝓbat ꝗnto huiꝰ. ꝙ oĩa coꝛpa poſſint ꝯtinuari. qꝛ repugnat ꝙ coꝛpoꝛa diſtincta ſpẽ poſſint ꝯtinuari. ꝗ ⁊c. Dd̓m ſm doctoꝛẽ ſctũ ꝙ alio mõ accipit̃ ꝯtingẽs ⁊ impoſſibile cũ demõſtrat̃ aliqd de genere. ⁊ cũ demõſtrat̃ aliqd de ſpẽ vnde coꝛpa ſpecie diſtincta pñt dupl̓r capi. vnoº ſm rõnem generis. ſcꝫ ſm rõnem coꝛpoꝛeitatis. ⁊ ſic nõ repugnat oĩa coꝛpa adinuicem ꝯtinuari. Alioº accipiũtur coꝛpa diuerſaꝝ ſpẽꝝ ſm ſpẽales ⁊ ſpecificas rõnes. ⁊ ſic eſt verũ. ꝙ repugnat talia coꝛpa ad inuicẽ ꝯtinuari. qꝛ ꝗ ſunt diuerſaꝝ ſpẽꝝ non pñt eſſe vnũ nũero ſimpl̓r. Sed ꝙ iſta ſint poſſibilia pꝫ ꝑ ſil̓e. qꝛ eſſe alatũ nõ repugnat aĩali ſm rõnẽ generis. qꝛ in aĩali inuenit̃ alatũ. repugnat tñ aĩali ſm ꝙ inuenit̃ in hoĩe

¶ Et ſi ꝗrat̃ q̄re Areſto. ſic loꝗtur in hoc libꝛo ponẽdo ꝯditiões coꝛpoꝝ ſm genꝰ. Dd̓m ꝙ hoc maxime ꝯgruit in iſto libꝛo. qꝛ hic determinat de ente mobili in cõi ⁊ in poſterioꝛibꝫ libꝛis deſcẽdit ad coꝛpa mobilia ꝑticularia. Circa qd̓ ſciendũ ꝙ in h libꝛo phyſicoꝝ ponũtur ſex pũcta. ꝗ ꝯueniũt coꝛpibꝫ phyſicis acceptis ſm rõnem generis. ⁊ nõ ſm rõnem ſpecificã. pmũ ponit̃ in pmo libꝛo cuꝫ d̓r. infiniti rõ q̄ꝫtitati ꝯuenit. Scd̓m ponit̃ in tercio cũ d̓r ꝙ ꝯtinuũ eſt diuiſibile in infinitũ. ⁊ ꝙ ĩfinitũ eſt paſſio rei naturalis Terciũ ponit̃ in ꝗrto. caplo de vacuo vbi d̓r ꝙ coꝛpa pñt indeterminate ſubtiliari. Quartũ ponit̃ in ſexto vbi d̓r ꝙ om̃e qd̓ mouet̃ ꝯtingit velociꝰ ⁊ tardiꝰ moueri. Quintũ ponit̃ in ſeptimo. in hoc loco vbi d̓r ꝙ coꝛpa infinita diuerſaꝝ ſpẽꝝ pñt adinuicẽ ꝯtinuari Sextũ ponit̃ in eodẽ libꝛo in regulis de ꝯꝑatõe motuũ ꝗ plerũqꝫ ĩtelligũtur loquẽdo de coꝛpibꝫ naturalibꝫ ſm cõeꝫ rõeꝫ gñis

Qr. Utrũ in mouẽtibꝫ ⁊ motis ſit ꝓceſſus in infinitũ poſſibilis. Dd̓m ꝙ mouẽtia ⁊ mota ſtꝫ duplicia. ꝗdã ſunt ꝗ hñt ad inuicẽ eſſentialẽ ſuboꝛdinationẽ. ⁊ in illis nõ eſt ꝓceſſus in infinitũ nec ſm actũ nec ſm potentiã. Alia ſunt mouẽtia ⁊ mota ꝗ hñt ad inuicẽ accidentalẽ ſuboꝛdinatõem. ⁊ in illis eſt ꝓceſſus in infinitum ſm potẽtiã ⁊ nõ ſm actũ. Circa qd̓ ſciẽdũ. ꝙ illa dicũtur eſſential̓r ſuboꝛdinata. ꝗ ſic ſe hñt ꝙ pmũ eſt cã omniũ ſequẽtiũ. ⁊ ꝗ illa mobilia dicunt̃ eẽntial̓r ſuboꝛdinata vbi ſecũdũ mobile nõ pt moueri niſi a pꝛioꝛi mobili. ⁊ ſic iſta inferioꝛa eſſentialiter ſuboꝛdinãtur celo. Et in illis nõ fit ꝓceſſus in infinitũ. pꝫ ꝑ ph̓m ſcd̓o metaphy. qꝛ ſi ſic tũc non

esset aliqs motus. qz qñ est pcessus in infinitū in mouentib. tūc nō est pmū. ablato aūt pmo mouēte cessat vtus mouēdi in secūdarijs mouētib. qz oīa secūdaria mouentia hñt vtutē mouēdi a pmo Sz illa dicūtur accñtaliter subordinata quoz vnū mouet ab alio absqz causali depēdentia. qz scz accidit tali mobili q moueat ab illo mouente. sicut pz in incensionib candelaz. qz q vna candela sit cā incensionis alterius est p accñs. qz sicut prima candela est cā incensionis secūde. ita secūda potuisset fuisse cā incensionis pme. Et dt Auicēna q in his causis possit esse pcessus in infinitū fm actū. z ponit exēplū q nō est incōueniēs dicere q infiniti martelli pcessissent martellū mō factū. qd tñ nō ē vez cū nō sit ifinitū fm actū. vt pz 3° huius sz fm potētiā. qz datz qbuscūqz martellis pt dari pōr

Ar. Ōme bonū est sui diffusiuū. sed ōme mobile ē aliqd bonū. g oē mobile poterit se diffundere et mouere aliud Dōm q ōme bonū est sui diffusiuūz fm ordinē diuine sapiētie. qz sapiētia diuina imponit mēsurā reb ad extra pductis Et ideo posuit vltimū in mouēdo passiue qd est materia pma. que tm dr mobilis et vlteri nō mouet. sed recipit solū formaz. Scdo dōm est. q materia nō est bonū in agēdo. sed in recipiēdo. mō bonū in agendo est diffusiuū sui

Ar. Si essz aliqd mouēs pmū vl hoc essz incorporeū. z de illo tractat in octauo hui. vel essz corporeū. sed ōme tale mouet. g male dt q sit deuenire ad pmū mouēs Dōm q Aresto. loqtur hic de pmo mouēte corporeo. z hoc pz ex pma suppōne quā ponit in textu cū dt q mouēs z motū sint simul. Et qñ dr hoc corporeum mouet. Dōm q hoc corporeuz mouet nō tñ ab aliq corporeo. sed ab incorporeo scz ab aīa nobili.

Ar. In numeris est pcessus in infinitū p augmētū g etiā in mouētib z motis Dōm q nō est silr. qz in nūeris z figuris nō est subordinatio essentialis siue ordo causalis. z ideo in eis pt esse pcessus in infinitū fm potentiā. sed in mouētib z motis essentialr subordinatis est ordo causalis Et si dicat vn nūerus causat ab alio. ergo erit ibi ordo causalis. Dōm q in numeris nō est ordo essentialis cālitatis. qūis bene causalitatz integralis. qz vn numerus integrat ex alio.

Rimū aūt mouēs nō sicut qd cui cā. sed nude est pncipium mot z simul cū eo qd mouet. Siliter autē dico. qz nihil ipoz mediū est. Hoc em cōe in omi qd mouet z mouēte est

¶ Postqz Aresto. ostēderat q nō sit pcessus in infinitū in mouētib z motis. sz est deueniēdū ad aliqd pmū mouēs corporeū. Hic pbat cōiter aliqd qd pus in secunda ppōne supposuerat. scz q mouēs sit ctiguū vel ctinuū mobili. ita q mouēs z motū sunt simul. Et pmo ponit intētionē suā dicēs. q ōme mouēs effectiuū pximū ē simul cū moto Et dr notāter. effectiuū. pter mouēs finale. qz hoc nō optz esse silr cū moto. sed pt distare ab ipso. sicut appetile distat ab appetēte. z mouet finaliter appetētē sicut vinū mouet leccatorē Dicit. pximū. pter pmū mouēs qd nō est silr sicut patz in piectōe lapidis. qz man piciētis nō est silr cū lapide. sed aer pxim mot est silr cū lapide piecto. Et qz possz aliqs arguere. q ipossibile sit eē duo corpora silr naturalr. sicut patz ex qnto. vbi dem est q silr stz q sunt in vno loco pprio. qd nō ctingit de corpib. Rñdet Aresto. q silr nō capit hic. sicut capiebat in qnto huius et ideo diffiniēdo silr dt. Illa eē simul inter q nō est mediū. et sic stz silr mouēs z motū. qz inter ea nō est mediū causale. licet aliqñ situale. sicut in corporib duris. vt pz in secūdo de aīa capitulo de tactu

Qm aūt tres sunt mot. q fm locū z q fm qlitatē z q fm qtitatē. necē est z ea q mouet tria eē. q qdē igit fm locū locimutatio. q vo fm qlitatē alteratio Qui vo fm qtitatē. augmētum vel decrementū. Primū qdē igit de locimutatione dicamus. Hic em pm motus est

¶ Hic pbat ppositū in omi spē motus. Et pmo enumerat spēs mot. dicēs q tres sunt spēs mot. scz mot fm locū vt ambulatio. motus fm qlitatē. vt alteratio. z motus fm qtitatem. vt augmentatio z diminutio. Si g in istis motib mouēs z motū sunt silr. g mouēs z motū stz simul vlr in oīb motib. Sed hoc est pmo ostēdenduz in motu locali q est pm motuū. vt in octauo pbat

Ar. Generatio z corruptio sunt mot z nō enūerant hic. g insufficienter hic solū facit mentionē de trib motib. Dōm duplr. pmo q generatio et corruptio nō sunt mot pprie dicti. sed mutatōes. vt pz ex dictis in qnto hui. Scdo dōm est q generatio pt hic cphendi sub alteratōe. qz generatio est semp termin alteratōis. q g rōne alterās z alteratū sunt silr. etiā generās et generatū sunt simul. qz nunqz accipit terminus generationis nisi p alteratōem puiam

Ōme igit qd fert. aut ipm a seipo mouet aut ab altero. Si qdē igit a seipo. manifestum q in ipo mouēte existēte silr mouens z qd mouet erit. z nullū illi mediū. Qd aūt ab alio mouet qdrifarie mouet. q ei ab altero mot qttuor stz. pulsio. tractio. vectio. vertigo. Et nāqz oēs alios in hos reduci accidit. Pulsiones qdē igit alia impulsio. alia expulsio. Impulsio qdē ē cū mouēs ei qd mouet nō deficit. Expulsio aūt expellēs deficit. Vectio aūt in trib erit actib. optet qd em vehit nō fm se mouet. sz fm accñs. in eo em qd ē in eo qd mouet aut super id qd mouet. mouet ipm. Vehēs aūt mouet aut pulsum aut tractū. aut vertigine ductū Manifestū igit qm vectio in trib motib erit. Tractio aūt est. cum etiā ad ipm vel ad alterū velocior sit mot trahētis nō sepat ab eo q trahit. z nāqz ad ipm ē tractio ad altetū. Et reliq tract idez spē in hos reducūtur vt inspiratio z expiratio z sputio z q cūqz corpoz emissiui aut receptiui sunt z spathesis z kerkesis. Aliud est qdē ipsoz cgregatio. aliud disgregatio. Et oīs igit mot q est fm locū aggregatio z disgregatio est Vertigo aūt cponit qdē ex tractu z pulsione. Hoc qdez em pellit mouens. illud aūt trahit

Hic philosophus ostendit ꝓpositũ in singulis trium predictorum motuum. Et primo in motu locali. Secũdo in motu alteratõis ibi. At vero neq3 Tercio in motu augmenti ⁊ decremẽti. ibi Et qȝ augeť. Circa pͥmũ ponit talē diuisionē. oĩe qȝ moueť. vel mouetur a seipso vel ab alio. Si a seipso. tũc est manifestum ꝙ mouēs est simul cũ moto. qꝛ tũc mouens est forma ⁊ ps rei. sed inter formã ⁊ materiã nihil mediat. Si autē3 aliq̇d moueať ab alio hoc ꝯtingit q̃ttuoꝛ modis. sc3 pulsione tractõe vectione ⁊ vertigine Sed pulsio est qñ mouēs mouet aliq̇d a se. Et diuidiť in impulsionē. ⁊ expulsionē. Impulsio ē qñ pellēs seq̇tur pulsum vsq3 ad finē mot⁹. Expulsio qñ pellens deserit ipm pulsum ⁊ nõ inseq̇tur ipm: sicut qñ lapis ꝓijciť a manu. Tractio aũt est. qñ aliq̇s mouet alterũ ad se vel ad aliud velocius tñ q̃3 per se mouereť. Et ideo pt stare tractio cũ motu naturali. sicut si lapis descendat deorsum ⁊ trahať ꝑ funē. qꝛ tũc veloci⁹ descendit q̃3 naturaliter descenderet. Et loq̇tur hic phs de tractõe effectiua et nõ finali. sicut patebit in q̃stione Vertigo est motus cõpositus ex pulsu ⁊ tractu. qꝛ qȝ vertiť ex vna parte pelliť ex alia ꝑte trahiť. sicut pꝫ in ferramẽto ꝑ qȝ moueť mola fabri. Vectio aũt est mot⁹ fundatus in his tribus motibus. qꝛ qliqñ aliq̇d dꝛ vehi pulsione. sicut ceruisiã in vase vehiť Colonie in carruca a braxatore que moueť impulsione. Aliqñ etiã aliq̇d vehiť tractione. sicut pꝫ de illo q̇ sedet supra carrucã ab equo tractã3. Aliqñ vero est vectio que fit vertigine. sicut musca sedens supra molam fabri vehiť vertigine ad motũ mole. Et q̃3uis sint plures motus in quib⁹ nõ est ita manifestuꝫ. tñ omēs pñt reduci ad istos. sicut inspiratio reduciť ad tractõe3. qꝛ inspiratio est attractio aeris ad pulmonem Expiratio aũt ⁊ sputio reducio ad pulsionem. sed kerkesis ad pulsionem ⁊ tractionem. Et est kerkesis motus fact⁹ ꝑ instrumentuꝫ textoris qȝ latini vocãt radium. ⁊ a grecis dꝛ kerkis. Ille em̃ motus vocať kerkesis qȝ est nomē fictũ a sono. talis aũt radius ꝑ vnũ textorē trahiť ⁊ ꝑ aliũ pelliť. Spathesis reduciť ad pulsionē Est em̃ spathesis mot⁹ ensis vel gladij factus in dimicando. Et dꝛ a spata qȝ est ensis ⁊ thesis positio. qꝛ ꝑ talem motũ ensis repellit aliq̇s suũ aduersariũ. Et g̊ aliq̇ istoꝝ motuũ reducũtur ad ꝯgregatõem q̄ ꝑtinet ad tractõem. alij ṽo ad disgregatõe3. q̄ ꝑtinet ad pulsionē. Sic g̊ pꝫ ꝙ oĩs mot⁹ localis est aggregatio vel disgregatio. qꝛ oĩs motus localis est ab aliquo vel ad aliquid. ⁊ ꝑ ꝯñs pꝫ ꝙ oĩs mot⁹ localis est pulsio vel tractio

Manifestũ igiť est ꝙ sit q̇dē simul pellens ⁊ trahēs cũ eo qȝ pelliť ⁊ trahiť nullũ mediũ ei⁹ qȝ aut moueť et mouentis est Hoc aũt manifestũ ex dictis. Pulsio q̇dem em̃ aut a seipso aut ab alio ad aliud mot⁹ est Tract⁹ autem ab alio ad ipm. aut ad aliud est. adhuc aũt synesis et dyasis disgregatio Proiectio aũt qñ velocioꝛ mot⁹ fiat q̃3 q̇ ẜm natura3 lati fortiori facta pulsione. ⁊ hoc facto tã diu accidit ferri. quousq3 fortioꝛ fit motus ei⁹ qȝ ferť. Manifestũ igiť quoniam quod moueť ⁊ mouens simul sunt. ⁊ nullum medium est ipsorum

Hic reducit oēs istos q̃ttuoꝛ motus ad duos. sc3 ad pulsionē ⁊ tractõem. ⁊ hoc sic. qꝛ ṽtigo ꝯponiť ex pulsu et tractu ⁊ vectio fundať in alijs trib⁹ motib⁹. qꝛ hoc vehiť qȝ moueť ad motũ alterius. ⁊ hoc ꝯtingit vel tractione vel pulsione vel vertigine. Si g̊ in pulsu ⁊ tractu mouēs et motũ sunt simul. g̊ vliter sũt simul in oĩb⁹ alijs motib⁹.

Tũc ibi. Hoc aũt. Probat Aresto. duab⁹ rõnib⁹ ꝙ in pulsu ⁊ tractu mouēs ⁊ motuꝫ sunt simul. Prima est qꝛ pulsio est mot⁹ quo pellens mouet pulsum a se. g̊ ad minus in pulsione mouēs ⁊ motũ sunt simul in principio. qꝛ nihil mouet alterũ a se. qȝ nõ fuit pͥus sibi ꝯiunctum. sed tractio est qñ aliq̇d mouet alterũ ad se. q̄re ad minus qȝ trahiť ꝯiũgitur trahẽti in fine Secũda rõ sumiť ex noĩb⁹ qꝛ ẜm grecos pulsio est dyasis. i. disgregatio vel diuisio. s3 tractio est synesis. i. ꝯgregatio vel vnio. sed nõ pt ꝯgregari vel disgregari vnũ alteri. nisi assit huic cui cõgregať vel disgregať Tũc ibi. Proiectio aũt. Excludit obiectionē quãdã q̄ accidit circa pulsionem. apparet em̃ ꝙ in pulsione pellens ⁊ pulsuꝫ nõ sint simul. qꝛ lapis ꝓiectus a mãtu nõ est simul cũ mãtu. Rñdet Aresto. ꝙ in ꝓiectione est duplex mouēs. sc3 mouēs pͥmũ ⁊ remotũ. Remotum est manus. ⁊ ꝓpinquũ est aer mot⁹ a manu. sicut pꝫ in fine octaui huius. dicendũ est g̊ ꝙ mouēs ꝓpinquũ. sc3 aer est simul cũ lapide moto

At vero neq3 alterati neq3 alterantis nullum mediũ. Hoc aũt manifestũ ex inductõe In omnib⁹ em̃ simul esse accidit alterãs vltimũ ⁊ pͥmũ qȝ alterať. Quale em̃ alterať eo qȝ sensibile est. Sensibilia aũt sunt q̇b⁹ differunt corꝑa ad se inuicē. vt grauitas. leuitas. duricies. mollicies. sonus nõ son⁹. albedo nigredo. dulcedo amaritudo. humiditas siccitas. densitas raritas. ⁊ horũ media Siliter aũt ⁊ alia q̄ sub sensu st̃ quoꝝ est ⁊ caloꝛ ⁊ frigus ⁊ leuitas ⁊ asperitas. Hec em̃ sunt passiones subiecte qualitatis His em̃ differũt sensibilia corpoꝝ. aut ẜm aliqȝ horũ maius ⁊ minus ⁊ in patiendo aliquid hoꝝ. Calefacta em̃ et frigefacta. aut dulcefacta aut amaritata. aut ẜm aliqȝ aliud predictorum Siliter et aĩata corpoꝝ. ⁊ inaĩata Et aĩatorum q̄cũq3 partiũ sunt inaĩate. et ipsi sensus alterantur. patiũtur em̃. Actio em̃ ipsorum motus est per corpus patiente sensu aliquid. Secũdum quecũq3 quide3 igitur inaĩata alterãtur. ⁊ animata ẜm omnia hec alterantur. Scdm autem

quecūq̧ aīata alterant̄. nō ſm hec alterant̄ inanimata. Scdm em̄ sensus nō alterant̄ Et latet cū alterant̄ inaīata. Nihil aūt ꝓhibet ⁊ aīata latere. cū alterātur. cū nō ſm sensus accidit qđ est alteratōis ipsis siq̄dē igit̄ sensibiles passiones ꝑ hoc aūt alteratio. Ex hoc ergo manifestuꝫ est q̄d passio ⁊ patiens simul. ⁊ hoꝝ nullū mediū ē

Huic quidē igit̄ aer est ꝯtinuꝰ. Aeri autem ꝯtinuat̄ corpus. ⁊ supꝑficies q̄dem terminat̄ ad lumen. Lumen aūt ad visum. siľiter ⁊ auditus et odoratus ad mouens ipsius ṗmuꝫ. Eodem aūt modo simul ⁊ gustus ⁊ sapor est Siľiter autem ⁊ in aīatis ⁊ in sensibilibꝫ

¶ Probat idē de alteratōe. scꝫ ꝙ alterās ⁊ alteratum sunt simul. ⁊ hoc ṗmo ꝓbat inductiue. scđo rōne. Inductiue sic. q2 in oībꝫ q̄ alterant̄ vltimū alterās .i. ꝓximū et alteratū sunt simul. sicut pꝫ de igne ⁊ aq̄ in calefactiōe.

Tūc ibi. Quale em̄. Ponit rōnem ad idē. scꝫ ꝙ in omni alteratōe alterās ⁊ alteratū sunt simul. Et stat in hoc oīs alteratio est siľis alteratōi q̄ est ſm sensum. sed in alteratōe ſm sensum alterās ⁊ alteratuꝫ sunt simul. g̊ sic erit in oīni alteratōe. Maiorē ꝓbat tripľr. ṗmo q2 solū ſm q̄litates sensibiles de tercia spē est alteratio. qđ ꝓbat̄ infra in sequēti caplo. Scđo q2 oīa corꝑa tā aīata q̄ꝫ inaīata alterant̄ ſm istas q̄litates. q̄uis hoc fiat differēter. q2 corꝑa naturalia inaīata alterant̄ soluꝫ naturaliter ꝑ istas q̄litates. ⁊ ꝑ ꝯn̄s alterātur alteratōe corruptiua sed aīata alterātur ꝑ istas q̄litas etiā alteratōe ꝑfectiua ⁊ aīaliter. Exempli gr̄a. lignū alterat̄ ꝑ calorē alteratōe corruptiua. q2 ꝑ calorē disponit̄ ad corruptōem. sed hō alterat̄ ꝑ calorē etiā ꝑfectiue. q2 ꝑficit̄ tactus ꝑ sua obiecta. Tercio sic ꝓbat. q2 ſm illas q̄litates corꝑa nata sunt agere sic alterari ſm q̄s corꝑa dr̄n̄t. sed corꝑa naturalia ꝑ istas q̄litates ad inuicē differūt. g̊ etiā ꝑ illas nata sunt alterari. Et ꝑ ꝯn̄s alteratio fit ſm q̄litates sensibiles. Et g̊ in ṗmo de generatōe caplo de actōe dr̄ ꝙ cā actōis sit ꝯuenientia in materia. ⁊ differētia in forma. q2 idē nō agit in seipm. nec siľe ſm formā in simile Tūc ibi. Huic q̄dem Probat minorē ṗmisse rōnis. scꝫ ꝙ in alteratōne ſm sensum alterans ⁊ alteratū sunt simul. ⁊ hoc ꝑ locū a minori sic. Si illud qđ minus videtur inesse inest. ⁊ illud quod magis. sed minus videt̄ ꝙ visibile sit simul cū visu. ⁊ tamen visibile est simul cum visu. g̊ multo magis sic erit in aliꝫs sensibilibꝫ. Minor pꝫ. q2 ṗmo visibile imutat aereꝫ sibi ꝓximū. ⁊ ille aer imutat ꝓximū aerē circa visum. qui aer vlterius immutat visum. ⁊ sic visibile qđ est in ꝓpinq̊ aere circa visum habens in se spēm visibilis. est siľ cuꝫ visu.

Ar. Corꝑa naturalia differūt ab inuicē ꝑ suas differentias. g̊ nō differūt ꝑ q̄litates sensibiles

Dđm ꝙ corꝑa naturalia pn̄t dupľr capi. vno mō q̄ꝫtuꝫ ad suas naturas essentiales. ⁊ sic veruꝫ est ꝙ nō differunt accn̄tibꝫ. sed formis siue differentiꝫs substantialibꝫ. Alio mō accipiūtur corꝑa naturalia ſm ꝙ sunt actiua ⁊ passiua ad inuicem. ⁊ sic differūt ꝑ istas qualitates. q2 ꝑ illas agūt in se inuicē. ignis em̄ agit in aquā ꝑ calorē. ⁊ sic accipiendo corpora naturalia in eis est alteratio mutua. quare Aresto. hic ꝯueniēter dr̄. ꝙ corꝑa naturalia distinguūtur per illas qualitates

Ar. Aresto. dr̄ i de sensu ⁊ sensato ꝙ visus imutat̄ in instanti. g̊ nō ṗmo imutat̄ mediū. Dđm ꝙ duplex est ṗoritas. scꝫ tꝑis. q̄n scꝫ aliq̄d est ṗus alio tꝑe. ⁊ et sic visibile nō imutat ṗus mediū q̄ꝫ organū. sed fit vtriusq̧ immutatio simul in instāti. Alia est ṗoritas nature q̄ aliq̄d ē ṗus altero etiā si fiāt in eodē instanti tꝑis. et sic visibile ṗus immutat mediū q̄ꝫ organū. Cuiꝰ rō est. q2 cā naturaliter est ante effectū. sed imutatio mediꝫ est causa immutatōis organi. g̊ immutatio mediꝫ naturaliter ṗcedit imutatōem organi. Et hoc est qđ dici ꝯsueuit. ꝙ nō est incōueniens ꝙ in vno instanti temporis sint plura instantia nature

Et qđ auget̄ ⁊ augens Appositio em̄ q̄dam est augmētum. Quare simul sunt ⁊ qđ auget̄ augens ⁊ decrementū. Decrementi em̄ cā est ablatio q̄dā. Manifestum igit̄ ꝙ mouētis vltimi ⁊ moti ṗmi nullū est mediū intermediū. ⁊ mediū mouentis et eius qđ mouetur

¶ Hic Aresto. ꝓbat idē ṗncipale. scꝫ ꝙ mouēs ⁊ motū sunt simul in motu augmentatōis ⁊ diminutōis Et stat tō in hoc. q2 augmentū fit ꝑ appōnem alicuius q̄ꝫti. ⁊ decrementū ꝑ subtractōem alicuius q̄ꝫti. sed in subtractiōe et appōne mouens ⁊ motū sunt simul. q2 nihil subtrahit̄ ab aliquo nisi qđ fuerit sibi ꝯiūctū. ⁊ qđ apponit̄ alteri cōiungitur sibi. Quare relinquitur ꝙ in augmento ⁊ decremento mouens ⁊ motū sunt simul.

Dr. Vtrū in oīni motu mouens ⁊ motū sint siľ.

Dđm ꝙ sic. cuius rō est. q2 ſm Aresto. tercio huius motꝰ est q̄dā effluxus .i. forma fluens a mouente in mobile. q2 est actus mobilis a mouēte. sꝫ nihil ṗt effluere ab alio nisi ꝑ ꝯtactum eorūdē. oꝑtꝫ g̊ ꝙ mouēs ⁊ motum sint simul ſm ꝯtactū Sꝫ est duplex ꝯtactꝰ. q̄dā est ſm q̄ꝫtitatē molis. sicut corꝑa tangūt se q̄ hn̄t q̄ꝫtitatem. Alius est ꝯtactus virtualis. ⁊ illo mō spūs tāgit corpus et sic etiā anima nobilis dr̄ tangere celum. non em̄ potest tangere celum ſm vltima quātitatis molis. quia non habet q̄ꝫtitatem illam.

Ar. Magnes mouet ⁊ trahit ferrū. ⁊ tn̄ nō ē siľ cū moto Dđm ꝙ in tractu ferri ad magnetē ē duplex mouēs. scꝫ ṗmū qđ est magnes. ⁊ illud nō est siľ cū moto. Aliud est mouēs ꝓximū. ⁊ est q̄dā ꝟtus alteratiua q̄ diriuat̄ a magnete in aerē vel aquā q̄ sunt ꝓpe ferrum. ⁊ illa ꝟtus alteratiua est siľ cū ferro. Qꝫ aūt talis virtus alteratiua ꝓcedat ex magnete ṗt tribꝫ signis declarari. primū q2 si traheret magnes sine alteratōe ferrū. tūc traheret in q̄cunq̧ distātia qđ est falsuꝫ. Scđm signū est q2 si ferrū liniat̄ alleo. tunc nō attrahitur a magnete. quia talis virtus allei impedit virtutem alteratiuam magnetis. nisi rursum purgetur cū pelle caprina. q2 tunc iterum trahit. Tercium signum est. q2 nisi magnes fricetur sic ꝙ calefiat tūc nō trahit ferrum. signū ergo est ꝙ ex tali calore acquirat virtutē alteratiuā aeris aut aque ꝓpinque

Ar. Contristans mouet ꝯtristatū. ꝛ tñ nō sunt simul. Probat. qꝛ qñq3 ꝯtristans multū distat a ꝯtristato Dōm ꝙ duplex est mouēs. sc3 finale. sicut appetibile mouet appetitū. ꝛ nō opoꝛt3 tale esse simul cū moto. Aliud est mouens effectiuū qđ executiue mouet. et hoc est simul cū moto. Et similiter soluendū est de tractu qui est duplex. sc3 finalis ꝛ effectiuus. vnde in tractu finali nō est mouens simul cum moto. quo mō appetibile trahit appetitū. sed in tractu effectiuo.

Ar. Est quidā piscis qui đr stupoꝛ. q̄ facit tremere manū piscatoꝛis in magna distantia absq3 hoc ꝙ stupefaciat rethe. ergo nō oīe mouens ꝛ motū sunt simul Dōm ₿m doctoꝛē sanctū. ꝙ passiua recipiūt actionē actiuoꝝ ₿m ꝓpꝛium motū. ꝛ ideo media que sunt inter pmū alterans ꝛ vltimū alteratū aliq̄d patiūtur a pmo alterante. sed foꝛte nō eodē modo sicut vltimū alteratum. ꝛ ḡ rethe aliq̄d patiꝛ a pisce stupefaciente sed nō stupefactōem. qꝛ illius non est capax. Et siliter oꝛbes medij planetaꝝ aliq̄d recipiūt a sole. nō aūt caloꝛē. Uel dōm ꝙ in illo motu ꝓximū mouens ꝛ motum sunt simul. qꝛ ꝓximū mouens est q̄dam virtus alteratiua que influitur a tali pisce ad manū piscatoꝛis. ꝛ qꝛ totus hō non est capax illius influxus sicut ps hoīs. sc3 manus. ideo tremet manus solum. Siliter dōm est de incantatione mulieris soꝛtilege. que alterat aliquem p incantatōnem. et ꝙuis illa nō sit simul cū illo qui patiꝛ incantatōe3. tñ virtus demonis ad cuius inuocatōem hoc opus ꝑficitur est simul cu3 illo. qꝛ demon applicat actiua passiuis qñ potest p virtutem coꝛpoꝝ naturaliū facere talem effectū. Similiter est dōm de muliere menstruosa inficiente speculū. qꝛ oculi talis mulieris nō inficiūt speculū ꝓxime. sed aer alteratus ab oculo mulieris ꝓcedēs vsq3 speculū inficit ipm.

Ar. Superioꝛa coꝛpoꝛa mouent inferioꝛa. ꝛ tñ non sunt simul cū inferioꝛib Dōm ꝙ lic3 superioꝛa nō sint simul cū inferioꝛib ₿m q̄ntitate3 molis. id est magnitudinis. sunt tñ simul ₿m q̄ntitatem virtutis. qꝛ lumen astroꝝ ꝛ planetarū quo celum agit est ꝯiūctu3 istis inferioꝛib. Et ꝙ coꝛpoꝛa celestia media nō alteranꝛ alteratione coꝛruptiua a pmo celo. hoc nō ꝯtingit ex parte celi. sed ex parte coꝛpoꝝ que nō sunt receptibilia talium impressionū Et qñ arguiꝛ argumento Auicenne. qui dixit quēdam pꝛostratu3 esse de camelo p visum mulieris. Dōm ꝙ visio mulieris fuit cā per accidens casus viri. ꝛ nō p se. ꝛ ideo nō est ꝓpꝛie dicendū ꝙ visio mulieris mouebat virum. sed foꝛsan imaginatio ꝓpꝛia viri eum impediuit in ambulando cum equo absq3 casu.

Ar Augens nō est simul cū aucto. ḡ mouens nō erit semp simul cū moto. Antecedens ꝓbatur qꝛ totum coꝛpus augmentaꝛ. ꝛ tamen alimentum solu3 additur vni parti. sc3 stomacho Dōm ꝙ alimentum accipiꝛ duplr. vno mō in pncipio. vt quādo pmo cōiungitur animali. ꝛ sic non vocatur ꝓpꝛie alimētum. qꝛ sic nō alit. ꝛ tūc verum est ꝙ alimentū nō ꝯiungiꝛ cuilibet parti aliti. quia ꝯiūgitur solum stomacho Alio modo sumitur alimentū ₿m ꝙ est in fine decoctionis. ꝛ sic est ꝯiunctum cuilibet parti aliti. ꝛ tūc est ꝓpꝛie alimentum. Illa em̄ materia que est pꝛeparata ad vltimā digestione3 vnitur cuilibet parti coꝛpoꝛis virtue anime nutritiue.

Om̄ aūt q̄ alteranꝛ. alteranꝛ oīa a sensibilib et solū hoꝝ alteratio est q̄cūq3 ₿m se dicūtur pati ab his ex his ꝯsiderabimus. Alioꝛum em̄ maxime vtiq3 q̄s existimabit in figuris ꝛ trāslationibus et habitudinibus et hoꝛum remotionib ꝛ acceptiōib. videꝛ enim esse ꝙ alterationis. nō est aūt neq3 in his q̄ fiūt hec cū q̄dam alterantur. Densata em̄ aut rarefacta. aut cū fiat calida aut frigida materia.

¶ Postq̄3 in pcedenti caplo pꝛobauit ꝙ mouēs ꝛ motū sunt simul in singulis motib. hic ꝓbat vnū qđ suꝓponit ꝓbando ꝙ alterans ꝛ alteratū sunt simul. hoc scil3 ꝙ oīs alteracio fit ₿m q̄litates sensibiles. Et pmo ponit intentionē suā. dicens ꝙ ex sequētib ꝯsiderandu3 erit. ꝙ illa q̄ alteranꝛ alterauꝛ ₿m qualitates sensibiles. ꝛ p ꝯsequens sequiꝛ ꝙ solum illis ꝯpetit alterari q̄ p se patiūtur ab huiusmodi q̄litatib Tūc ibi. Alioꝝ em̄. Pꝛobat ꝓpositu3 tali rōne. qꝛ si in alijs q̄litatib pter q̄3 in q̄litatib sensibilibus tercie spēi sit alteratio. hoc maxime erit in qualitatibus pme spēi vel q̄rte. sed in istis nō est alteratio. ḡ solu3 est in tercia specie qualitatis. Maioꝛē ꝓbat. qꝛ oēs foꝛme que acquirūtur p motū vel p alteratōe3 de nouo adueniūt. qꝛ adueniūt p motū. qualitates aūt de pma ꝛ q̄rta specie adueniūt de nouo. sicut p3 de sciā quo ad pmam et de figura quo ad quartā. ꝛ sic posset apparere ꝙ ad illas qualitates esset alteratio. Sed nō potest hoc apparere in qualitatib secūde speciei. qꝛ qualitates de secūda specie nō adueniūt de nouo. sed cum natura accipiūtur. ꝛ cū natura remouenꝛ. sicut p3 de risibili et similib qualitatib. Q3 autem qualitates de pꝛima specie et quarta acquirantur de nouo. Patet qꝛ qualitates de pꝛima specie sequūtur motum et acquirūtur per motum ꝯsecutiue. sicut sanitas ꝯsequiꝛ motum ₿m qualitates pmas. qꝛ ille qui est infirmus ex frigida causa si moueatur ad caloꝛem sequitur sanitas. Similiter etiam figure de quarta specie ꝯsequūtur alteratōes vel motus locales. sicut pat3 de domo cuius foꝛma aut figura ꝯsequiꝛ motū localē partium

Alteratio aūt non est. ex quo quidem em̄ est foꝛma statue. nō dicimus foꝛmā. neq3 ex quo figura piramidis est. aut lecti. sed denominatiue st3 hoc quidem eneum. illud vero terreu3. aliud autem ligneum. Q đ autē alteratur es dicimus Es q̄dem em̄ humidu3 esse dicimus. aut foꝛte aut calidū. Et nō solum sic. sed humidū ꝛ calidum es equiuoce dicentes passio in materiam Quoniā igitur ex quo quidem foꝛma ꝛ figura ꝛ quod factum est non equiuoce dicunꝛ cum figuris. que ex illo sunt. que aūt alterantur cū passionib eq3 dicūtur. manifestum ꝙ in solum sensibilibus alteratio est.

Amplꝰ ⁊ aliter dicere incõueniẽs est. dicere eñ hominẽ alteratũ esse aut domũ accipiẽtẽ finẽ ridiculũ est. si ꝑfectõem domꝰ tectõem. aut lateratõem domꝰ alteratõem esse domo aũt laterata aut coopta. laterari domũ manifestũ aũt est. qꝛ qꝺ est alteratõis nõ est in his que fiũt.

¶ Hic ꝓbat qꝺ ṗus dixerat. scꝫ ꝙ in ṗma ⁊ q̃rta spẽbꝫ nõ sit alteratio Et ꝓbat de q̃rta specie duabꝫ rõibꝫ. ṗma stat in hoc. q̃ñcũqꝫ aliq̃ forma acq̃rit̃ ꝑ alteratõez tũc subiectũ illiꝰ forme p̃t p̃dicari de tali forma in ṗncipali ⁊ in recto siue abstracto. qꝛ dicimꝰ ꝙ calidũ est es. sed hoc nõ p̃t fieri in formis q̃rte spẽi. qꝛ nõ dicimꝰ archã esse lignuꝫ sed denoĩatiue archã esse ligneã. g̃ ad formas quarte spẽi nõ est alteratio Maior fundat̃ in cõi mõ loquẽdi. qꝛ cõis modꝰ loquẽdi hꝫ originẽ ex naturali ꝯceptu. ⁊ naturalis ꝯceptus hꝫ originẽ ex rebꝫ. quare p̃t bonũ argumentum sumi ex cõi mõ loquẽdi. Tũc ibi Amplius ⁊c. Ponit secũdã rõnem. ⁊ est ista. ſm illas q̃litates res non alterat̃ ſm q̃s ꝑficĩt. sed res ꝑficit̃ ꝑ q̃litates q̃rte spẽi. g̃ ꝑ illas nõ fit alteratio. Maior pꝫ. qꝛ alteratio ſm se remouet a substãtia rei. qꝛ ꝑ alteratõem res dꝛ fieri altera. Minor ptꝫ qꝛ ꝑ figurã aliq̃d accipit ꝯplementũ sue spẽi. aliq̃d eñ dꝛ ꝑfecte habere spẽm ad minus iuxta iudiciũ nostrũ. q̃ñ hꝫ ꝑfectã figurã spẽi. sicut equꝰ ꝑfectus dꝛ qui hꝫ ꝑfectaꝫ figuram equi. Silr̃ etiã domꝰ ꝑficit̃ ꝑ hoc ꝙ tegit̃. vel per hoc ꝙ lateribꝫ ornat̃ aut cooperit̃. qꝛ ridiculũ est dicere ꝙ domꝰ alteret̃ q̃ñ cooperit̃ aut laterat̃

Dubit. Quare in formis q̃rte spẽi subiectum nõ p̃dicat̃ de formis in abstracto ⁊ recto. sicut subiectũ in formis de tercia spẽ Dõm ꝙ hoc est ideo. qꝛ tales forme de q̃rta spẽ hñt magnã ꝓpinquitatem ad formas substãtiales. intantũ scꝫ ꝙ antiqui dicebant illas formas esse subales. sicut g̃ subiectũ forme substãtialis nõ p̃dicat̃ de forma subali in abstracto. sicut nõ dicimꝰ hõ est terra. sed hõ est terreus. vel terrenꝰ. ita etiã subiectũ istaꝝ formarũ nõ p̃dicat̃ nisi in ꝯcreto ⁊ denoĩatiue. qꝛ dicimꝰ archa est lignea. ⁊ coclear est argenteũ.

Ar. Ille sunt forme substãtiales q̃bꝫ res ab inuicẽ distinguũtur. sed penes istas formas de q̃rta specie distinguimꝰ res ab inuicẽ. ⁊ iudicamus res esse diuersaꝝ naturarũ penes illas. g̃ erũt forme substantiales Dõm ꝙ duplr̃ res ab inuicẽ distinguuntur. vno mõ ſm naturã rei. ⁊ sic distinguũtur ꝑ formas subales ⁊ differentias ꝓprias. Alio mõ distinguũtur quo ad nos. et sic distinguimus res ꝑ accñtia q̃ñ ignoramus dr̃ñtias reruꝫ Et si querat̃ tũc quare tũc res plus distinguũtur per ista accñtia q̃ꝫ ꝑ alia. Dõm ꝙ ideo. qꝛ figura est ꝓpriuꝫ signũ spẽi. ⁊ ideo videmus ꝙ illa q̃ distinguũtur figuris distinguunt̃ spẽ. sic aũt nõ est de aliis accñtibꝫ. ⁊ ideo possumus ꝯuanictius ꝑ ista circuloq̃ specificã dr̃ñtiã q̃ꝫ ꝑ alia

Neqꝫ in habitibꝫ. habitꝰ eñ virtutes ⁊ malicie sunt. Virtꝰ aũt oĩs ⁊ malicia ad aliq̃d sũt: sicut sanitas q̃dẽ calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ mẽsuratio quedã est. aut ꝯ eũ aut ad ꝯtinẽs. Silr̃ autẽ ⁊ pulcritudo ⁊ macies ad aliq̃d sunt. Dispõnes eñ q̃dã ꝑfecti ad optimũ sũt. Dico aũt ꝑfecti qꝺ sanatũ ⁊ dispositũ est circa naturam Oĩa ergo virtutes ⁊ malicie sunt ad aliq̃d. Hec aũt neqꝫ generatões sunt. neqꝫ generationes ipoꝝ. neqꝫ alteratio oĩno manifestũ est ꝙ nõ est oĩno qꝺ est alteratõis circa habitum.

¶ Hic ꝯsequẽter ostendit secũdo ꝙ in ṗma specie q̃litatis nõ sit alteratio. ⁊ ṗmo ꝓbat hoc q̃ꝫtũ ad habitus corporales q̃ sunt sanitas ⁊ egritudo ⁊ silr̃s. Secũdo ꝓbat idẽ in dispositõibꝫ ⁊ habitibꝫ anime. ibi Neqꝫ itaqꝫ. Quo ad ṗmũ intendit talẽ rõnem. illud nõ acquirit̃ per motũ siue alteratõem. cuiꝰ rõ ꝯsistit in ordine ad alteruꝫ sed rõ habituũ corporaliũ ꝯsistit in ordine ad alteꝝ. g̃ nõ acq̃runt̃ ꝑ motũ. Maior pꝫ. qꝛ ṗus ꝓbatũ est ꝙ ad relationẽ nõ sit motus Minor pꝫ. qꝛ qualitates corpales sũt q̃dã ꝟtutes vel malicie. sed virtutes vel malicie ꝯsistũt in ordine ad alterũ. qꝺ pꝫ ex definitõe virtutis. qꝛ virtꝰ est dispõ ꝑfecti in natura ad optimũ. i. ꝟtus est q̃dã ꝑfectio dispones ad optimũ qꝺ est finis vel opatio. ⁊ g̃ virtus hꝫ ordinẽ ad finẽ ⁊ opatõem. ⁊ ꝑ ꝯñs eiꝰ esse ꝯsistit in relatione. Deinde ꝓbat exẽplariter de sanitate. qꝛ sanitas q̃ est ꝟtus corpis dꝛ ꝯmensuratõnem eoꝝ q̃ sunt infra. i. humoꝝ ex quibꝫ ꝯponit̃ corpꝰ ad inuicẽ. ⁊ ad ꝯtinens. i. ad totũ corpus. Ecõtrario autẽ est de malicia. id est de egritudine.

Ar. Sanitas nõ est ꝟtus. qꝛ ꝑ ꝟtutes laudamur. secũdo ethicoꝝ. sic aũt nõ est de sanitate. g̃ ⁊c. Dõm ꝙ virtꝰ capit̃ duplr̃. vno mõ ꝓprie ſm ꝙ est habitus originaliter dependens ex volũtate. ⁊ sic virtutes morales dicũtur solũ ꝟtutes. ⁊ sic est verũ ꝙ ex illis virtutibꝫ laudamur. qꝛ disponũt ad bene operãdũ opa moralia Alio mõ accipit̃ ꝟtus cõiter. put oĩe illud dꝛ virtus qꝺ quocũqꝫ mõ disponit ad bene opandũ. ⁊ sic sanitas ẽ virtus. qꝛ disponit hoĩem ad bene operanduꝫ. ⁊ egritudo est malicia. qꝛ disponit ad male operanduꝫ q̃ꝫtum ad opera naturalia

Neqꝫ itaqꝫ circa aĩe virtutes ⁊ malicias. virtus eñ q̃dẽ ꝑfectio est. Vnũqꝺqꝫ eñ tũc maxime ꝑfectũ est cũ attingit ꝓprie virtuti. ⁊ tunc est maxime ſm naturã. vt circulus tũc maxime ſm naturã est. cuꝫ maxime circulꝰ sit. Malicia aũt corruptio hoꝝ ⁊ remotio est

¶ Hic ꝓbat idẽ de habitibꝫ aĩe. s. ꝙ habitꝰ aĩe sicut virtutes ⁊ sciẽ nõ acquirũtur ꝑ alteratõem. ⁊ hoc ṗmo ostẽdit de ꝟtutibꝫ ⁊ viciis q̃ spectãt ad ptẽ appetitiuã. Deinde ostẽdit idẽ de ꝟtutibꝫ spectãtibꝫ ad ptẽ intellectiuã ibi. At uero neqꝫ. Primũ sic ꝓbat. qꝛ ꝑ illud aliq̃d nõ alterat̃ ꝑ qꝺ simplr̃ ꝑficit̃ vel corrũpit̃. sed ꝑ ꝟtutes morales aliq̃d. scꝫ ipa potentia. simplr̃ ꝑficit̃. ⁊ ꝑ vitia ipsa potentia corrumpitur. ergo ad illas formas non est alteratio. Maior est nota ex predictis. quia alteratio facit rem alteram absqꝫ corruptione. Minor patet. quia cum appetitus nihil aliud sit q̃ꝫ inclinatio in bonum. sic ꝑficitur

talis inclinatio p virtutē que etiā inclinat ad bonū. s; corrūpit talis inclinatio p viciū qd inclinat ipam potentiam ad malū. Exempli gratia. volūtas in bonū vlt. ⁊ iusticia que est habitus volūtatis inclinat eādē potentiā ad bonū. q: ad iuste operādū. sed iniusticia corrūpit talē inclinatoēm. q: inclinat ad malū .i. ad opatoēm iniustā

Ar. Appetitus est potentia aīe intellectualis. ⁊ sic est incorruptibilis. ḡ nō corrūpit p vicium.

Dōm q appetitus capit dupl'r. vno mō ſm ſe ⁊ absolute ⁊ ſm suā essentiā. ⁊ sic nō corrūpit p viciū. q: manet essentia appetitus. Alio mō accipit appetitus ſm ordinem ad finē vel operatoēm. ⁊ sic corrūpit p viciū. q: nō manet illa inclinatio ad bonū q fuit in appetitu ante viciū.

Fit qdem igit cum qddā alterat ⁊ acceptio virtut; ⁊ remotio malicie. alteratio tn̄ hoꝝ neutrū est. Q aūt alteret aliqd manifestū est Virtꝰ qdez em̄ impassibilitas qdā est. aut passibile sic est. Malicia aūt passibile. aut contraria passio virtuti est Et totā moralez virtutē in suis voluptatibus ⁊ tristicijs accidit esse. Aut em̄ ſm actū q voluptatis. aut per memoriā. aut a spe. Si quidez igit ſm actum. sensus est cā. Si vo aut per memoriā. aut p spem ab ipso est. aut em̄ qualia passi sumus reminiscentibꝫ voluptatis aut qualia patiemur sperantibꝫ

¶ Hic remouet vnā cauillatoēm. q: posset aliqs dicere q q: virtutes ⁊ vicia de nouo acquirūtur. ḡ videt q acquirūtur p alteratoēm. Respondet q virtutes ⁊ vicia nō acquirūtur p alteratoēm. sed bene sequūtur alteratiōnē. Et hoc pbat dupl'r. primo q: virtutes aut sunt qdā impassibilitates ſm stoicos .i. remotiōes omniū passionū ab aīa. vel sunt qdā moderatoēs passionū aīe ſm perypateticos. sed nō ɔtingit passiones remoueri vel moderari nisi p alteratoēm. ḡ virtutes ⁊ vicia sequūtur aliquā alteratoēm in passionibꝫ. Exempli gratia. māsuetudo est qdaz virtus circa iram. dicebāt ergo stoyci. q hñs virtutē māsuetudinis amplius non tenet passionē ire. sic q nūq posset irasci. sed remoueret ira in mansueto simpliciter. Aresto. aūt dicit q mansuetus adhuc tenet aptitudinē ad iram. sed nō habet imoderatā iram. Nisi em̄ seruaret iram nō esset māsuetꝰ. sed mollis siue muliebris potest ergo māsuetus qñq irasci. sed ſm debitas circūstantias. sc; sicut oportz. ⁊ qñ oportz Tūc ibi. Et totā Probat idē secūdo. ⁊ stat rō in hoc oīs virtus moralis habet secū quādā delectatoēm. ⁊ oīs malicia moralis hz secū quādā tristiciā. sed delectatio ⁊ tristicia fiūt cū alteratione ptis sensitiue. ḡ virtus moralis etiā hz alterationem ɔiūctā. Maior pz. q: nullus hz virtutē nisi delectet in operibꝫ virtuosis. sicut dr secūdo ethicoꝝ. q delectatio in ope est signū generati habitus. Minor pz. q: in delectatione alterat ps sensitiua ⁊ cor dilatat. ⁊ ex illa dilatatione cordis fit delectatio in parte sensitiua. Et dr notanter totā virtutē moralem esse in delectatoībꝫ ⁊ tristicijs ad differentiā virtutis intellectualis que etiā suā delectationē hz. sed illa nō est ſm sensum. quare nō hz ɔtrarium nec ſm eā alterari ɔtingit nisi metaphorice.

At vero neq in intellectiua pte aīe est alteratio. Sciēs em̄ ad aliqd maxime dr. hoc autem manifestū. Scdm em̄ nullā potentiā motis factū est qd est scie. sed cū extiterit qddā. Ex ea em̄ q est ſm parte experientia accipimus vniuersalem sciam. Neq igit actus generatio est nisi aliquis respectoēm ⁊ tactū generatiōes dicat huius enim actus. Que aūt ex principio acceptio scie non est generatio neq alteratio. In residentia quietari em̄ ⁊ aīa sciens fit ⁊ prudēs Sicut igit neq cū dormiens excitet aliqs. aut ebrius pauset. aut infirmus ordinet factus est sciens ɔ̄uis pus nō poterat vti ⁊ ſm scientiam agere. sed mutata pturbatōe ⁊ in statū reuenientem mente inerat potentia ad scie ɔgruitatē. Huius igit aliqd fit ex pncipio in scie existētia Turbatōis em̄ quies qdā ⁊ residentia. Neq igit infantes pñt addiscere. neq iudicare sensibꝫ. similiter neq seniores. multa em̄ pturbatio circa eos ⁊ motus. Stat aūt ⁊ pulsatur turbatio aliqñ qdē a natura. aliqñ aūt ab alijs In vtrisq aūt his alterari aliqd accidit. sicut cum surgat ⁊ fiat vigilans ad actum. Manifestū igit q ipm genꝰ alteratōis in sensibilibꝫ ē ⁊ in sensibili pte aīe. In alio aūt nullo nisi ſm accñs.

¶ Hic pbat q nō sit alteratio in pma specie qlitatis qstum ad ptem intellectualē. ⁊ pmo facit hoc in generali. secūdo in spēali. ibi neq igit. In generali sic pbat. q: ad illud nō est alteratio qd dr ad aliqd. sed scia dr ad aliqd. ḡ ad sciam nō est alteratio. Maior pbat. q: ad relatōnem nō est motus. Minor pz. q: scia dr relatiue ad scibile. q: de nullo genere pterq de genere relatōis potest aliquid aduenire subiecto suo sine mutatōe sui. sed scia aduenit intellectui absq mutatione sui. licet sit mutatio sensus vel phantasie. ḡ scia spectat ad genus relatōnis. Ex hoc em̄ aduenit alia scia intellectui. q: aliter disponūtur phātasmata apud sensum. q: ex phantasmatibꝫ aliter dispositis elicit alia scia. ⁊ ideo docentes alios instruūt eos p multa exempla. q: illa ordināt debite in eis phantasmata.

¶ Tūc ibi. Neq igit. Ostendit idem in speciali. ⁊ pmo ostendit q actus scie seu ɔsideratio ſm sciam non fit ſm aliquā alteratoēm. Secūdo q etiaz acceptio scie nō fit p alterationem. ibi Que aūt. Primū sic pbat. q: p quālibet alteratoēm aliqd pducitur. ḡ ɔsideratio scie nō fit p

alteratōem. Maioꝛ pȝ. qꝛ alteratio est ꝗdam motus. sed oīs motus ꝓducit aliquē terminū. aľs nō essȝ motꝰ. Minoꝛ ꝓbať. qꝛ in ꝯsideratiōe ꝓsupponiť aliꝗd ꝓductuȝ qđ est scīa. que est ꝑncipiū illius ꝯsideratōnis. Patȝ ergo ꝙ ꝯsideratio nō fit ꝑ alteratōem Tūc ibi Que aūt Ostē dit ꝙ generatio scie nō fit ꝑ alteratōeȝ. ⁊ h̄ tali rōne. quicquid aduenit alicui ꝑ solā quietatōem coꝛporaliū motuū et ꝑ sedatōem passionū sensibiliū. hoc nō aduenit sibi per motū siue ꝑ alteratōem. sed scīa que est cognitio speculatiua. ⁊ pꝛudentia que est rō practica adueniūt aīe ꝑ quietationē coꝛporaliū motuū. g̊ nō adueniūt ꝑ alteratōnem Maioꝛ ꝓbatur. qꝛ oīs alteratio est in aliquo ꝑ motum et ꝑ inquietatōem coꝛꝑis ẜm passiones sensibiles. Minoꝛ pȝ. qꝛ eo mō acquiriť scīa quo mō est vsus ẜm sciam. qꝛ scientia ꝑ vsum ꝯseruať. ⁊ etiā per vsum siue actū acꝗritur. sed nō p̄t aliquis vti scīa si abūdent in eo passiones. sicut pȝ in iratis. Nec etiā si in eis abundent coꝛpoꝛales motus. sicut in ebꝛijs. qꝛ vsus siue iudiciū impediť per tales passiones. g̊ etiam sic erit de acquisitōe scie. Ex quo ꝯcludit Aresto. ꝙ aīa residendo ⁊ quiescendo fit pꝛudēs Et infert vlteriꝰ coꝛrelariū ꝙ pueri nō sunt dispositi ad studiū siue ad acꝗrendū scientiā. qꝛ in ipsis abūdant multi humoꝛes coꝛpoꝛales ꝑturbātes cerebꝝ. ⁊ ꝓpter multitudinē humoꝝ circa sensus interioꝛes impeditur vsus sensuū interoꝛū sine quibꝫ nō p̄t esse acceptio scie

Ar. Qñqȝ fit mutatio ad sciam ex ꝯtrario erroꝛe ergo ad minus tūc scīa acquiriť ꝑ alteratōem qꝛ tūc remoueť vna foꝛma scȝ erroꝛ ab intellectu ⁊ alia foꝛma acꝗritur. scȝ scīa. Dōm ꝙ Aresto. hic loquiť de scientia ẜm ꝙ ꝑ se acquiritur. qꝛ sic acquiriť ꝑ ꝯgruā dispositōem phantasmatū apud sensum. Contingit tñ qñqȝ ꝑ accidēs ꝙ in intellectu sit erroꝛ ꝯtrarius scie. ⁊ sic scīa generať ex opposito erroꝛe ꝑ accñs. qꝛ nō semꝑ. ⁊ sic non ꝑ se qꝛ ꝑ se ꝓsupponit de omi.

Ar. In illo textu est supfluitas. qꝛ quies ⁊ residentia sunt idem. qꝛ qđ quiescit hoc residet Dicendū ẜm doctoꝛē. ꝙ ille particule referuntur ad diuersa. qꝛ quies referť ad turbatōem coꝛpoꝛalis motus que ꝗescit natura veniente ad statum. ⁊ sic in senibꝫ adueniēte statu etatis est quies. qꝛ amplius nō est motus humoꝝ ẜm augmentatōem coꝛpoꝛaleȝ. Sed residentia refertur ad passiones partis sensitiue. que totaliter nō quiescunt. sed dicūtur residere qñ nō sunt in ꝓꝑijs suis operatiōibꝫ sed sequūtur iuditiū rōnis. Nec oīno veruȝ est ꝙ idē sunt residere ⁊ quiescere. quia quiescere dicit omneȝ absentiam motus. sed residentia admittit ꝑturbatōem que tñ non ascendit ad ꝑturbandam rōnem. sed deꝑmitur a ratōne qꝛ sicut aqua dicitur habere residentiaȝ quādo separatur purum ab impuro. sic etiā in hoīe dicūtur passiones residere qñ subdūtur dominio siue imperio rōnis. Et qꝛ per virtutes moꝛales passiones ꝑfecte subdūtur dominio rōnis. ideo addit sanctus Thomas in ꝯmento. ꝙ exercitiū virtutū moꝛaliū multū valet ad acquisitōem scie. qꝛ ꝑ tales virtutes refrenanť passionū motꝰ. quibꝫ impediť acꝗsitio scie. sicut dictum est. Siue ergo ꝑ naturam siue ꝑ exercitiū virtutis turbatio passionū quiescat attenditur in hoc quedam alteratio. cū passiones hmōi sint ẜm parteȝ sensitiuam. Sicut etiā est aliqua alteratio coꝛpoꝛalis qñ doꝛmiens surgit ⁊ fit vigilans ꝓcedens ad actū. ex quo patȝ ꝙ acceptio scientie nō est alteratio. sed sequitur alterationem. Ex hoc aūt vlterius vniuersaliter cōcludit ꝙ alteratio est in sensibꝫ exterioꝛibꝫ ⁊ in sensibilibꝫ ⁊ in tota parte aīe sensitiua. qđ dꝛ ꝓpter passiones interioꝛes. sed in nulla alia parte aīe est alteratio nisi ꝑ accñs.

Ar. Si scīa esset ⁊ fieret in nobis ꝑ solā quietationem. ergo scientia esset in nobis ꝑ ꝯcreationē sicut dꝛ Plato Dōm ꝙ dupľr p̄t intelligi scientiaȝ nobis aduenire per quietationem. vno modo sic ꝙ nullus fiat motus in acquirente scientiam. sicut videtur Plato dicere. ⁊ hoc est falsum. qꝛ ad minus fit mutatio in sensibꝫ interioꝛibus. Alio modo potest intelligi ꝙ scientia adueniat per quietationem. qꝛ scȝ in intellectu nō fit aliꝗs motus. licet bene in sensu. ⁊ hoc verum est. illa eñ alteratio que est in phantasmatibꝫ nō est in subiecto scientie qđ est intellectus. sed est in sensu.

Ar. Contra hoc qđ dictū est. scȝ ꝙ solum in tercia specie qualitatis fit alteratio. qꝛ acquisitio q̄litatis de nouo fit ꝑ alteratōem. ẜȝ qualitates de ꝑma specie acquirūtur de nouo. ergo acquirūtur per alteratiōem

Dōm ꝙ alteratio accipiť dupliciter. vno modo pꝛo quacūqȝ acquisitione qualitatis de nouo. ⁊ sic etiaȝ in ꝑma specie qualitatis est alteratio. qꝛ in illa specie ⁊ in q̊rta quādoqȝ acquirūtur de nouo qualitates. Alio modo accipitur alteratio ꝓꝑie. ⁊ sic duo requirūtur ad alterationem. pꝛimū est ꝙ talis foꝛma terminet intrinsece alterationem. id est ꝙ talis foꝛma immediate acquiratur ꝑ alterationem. ⁊ non ꝯsequatur alterationem. Secūdo requiritur ꝙ talis foꝛma sit talis ꝙ ẜm eam res dicatur alterata. ⁊ ideo requiritur ꝙ sit foꝛma que oꝛitur ex natura subiecti. Sed nulla istarū ꝯditionū ꝯuenit foꝛmis de pꝛima ⁊ quarta speciebꝫ. Patȝ ꝑmo qꝛ tales foꝛme nō immediate acquirūtur ꝑ alteratōem. sed sequūtur alterationem factam in tercia specie qualitatis. Exemplū ptȝ de sanitate scientia ⁊ virtute. qꝛ sanitas ꝯsequitur ad alterationeȝ quattuoꝛ qualitatū siue humoꝛū in coꝛpoꝛe animalis. scientia etiam ꝯsequitur alterationem phantasmatū et virtus ꝯsequitur alteratōem passionū. Deficit etiam secūda ꝯditio qualitatibꝫ pꝛime ⁊ quarte specierū. qꝛ ẜm illas qualitates res nō dicitur ꝓꝑie alterari. eo ꝙ nō oꝛiuntur ex ꝑncipijs subiecti. sed adueniūt ab extrinseco. sicut pȝ de scīa ⁊ figura artificiali. Et qñ arguiť. ꝑhus dicit secūdo de aīa ꝙ scientia acquiritur ꝑ alteratōnem a didasculo. Dōm ꝙ ibi accipiť alteratio ꝑmo modo et non secūdo modo. Et qñ iterū dꝛ. edificatio est motus ⁊ terminatur ad quartā spēm. qꝛ termināť ad domū Dōm ꝙ domus que est foꝛma de quarta specie non intrinsece terminat illum motū. sed ꝯsequitur motū localē lignoꝝ ⁊ lapidū. Uel potest dici ꝙ argumentū loquitur de alteratione ꝯmuniter accepta

Ubitabit aūt vtiqȝ aliꝗs. vtruȝ oīs motus omī motui comparabilis sit aut non. Si igiť oīs ꝯparabilis est et eq̄liter velox ē. qđ in equali tꝑe equale moueť. erit circularis aliꝗs eq̄lis recto ⁊ maioꝛ eēt et minoꝛ. Amplius alteratio ⁊ loci mutatio ꝗdam equalis cū in equali tꝑe. aliud ꝗdē altereť aliud vero ducať Erit ergo passio eq̄lis longi-

tudini. ſed impoſſibile eſt. Si ergo cū eq̄li tp̄e ſꝫm equale moueat̄. tunc eq̄liter velox eſt. eq̄lis aūt velox nō eſt paſſio oīs lōgitudini. quare nō erit alteratio loci mutatōni equalis neqꝫ minor quare non oīs ꝯparabilis In circulo aūt recto q̄uō ꝯtinget. Incōueniēs q̄dē em̄ eſt niſi ſit in circulo ſiliter aliq̄d moueri ⁊ h̄ in recto Sed mox neceſſe eſt aut velociꝰ aut tardius ſicut ſi h̄ deorſum. hoc aūt ſurſuꝫ. Amplius nihil differret in rōne ſi aliq̄s dicat neccārium eſſe velocius mox aut tardius moueri. Erit aūt maior ⁊ minor circularis recto. quare ⁊ equalis Si em̄ in a. tp̄e ip̄m b trāſījt aliud aūt ip̄m c. maiꝰ erit b ipſo c. ſic em̄ velocius eſſe dictū eſt. Ergo ſi ⁊ in minori equale velocius eſt. Quare erit aliq̄ pars ipſius a. in quo ipſius b circuli trāſibit ⁊ in toto a ipſuꝫ c. At uero ſi ſunt ꝯpabilia accidit mō dictū equale eſſe rectū circulo. ſed nō cōparabilia ſunt neqꝫ ergo motus

¶ Poſtq̄ꝫ in p̄mo tractatu huiꝰ ſeptimi libri oſtēdit ꝙ nō ſit ꝓcedere in infinitū in mouentibꝫ ⁊ motis. ſed ē deuenire ad aliq̄ꝺ p̄mū. Hic ꝯſequēter in ſecūdo ⁊ vltimo tractatu ponit ꝯparatōes motuū ad inuicē. Et hoc ideo q̄r ea q̄ ſunt vnius ordinis ſunt ad inuicē ꝯparabilia. ⁊ etiam hoc ip̄m q̄ꝺ eſt p̄us ⁊ poſterius ꝯparatiōeꝫ importat q̄r ergo dictū ē de ordine mouētiū ⁊ mobiliū. ideo inq̄rit de ꝯparatione motuū. Et mouet p̄mo iſtā dubitatōem vtrū ſcꝫ om̄is motus ſit cuilibet motui ꝯparabilis vl̄ nō Et arguit ꝙ nō. q̄r ſi om̄i motui eſſet om̄is motus ꝯparabilis. tūc ſequeret̄ ꝙ motus rectus eſſꝫ ꝯparabilis motui circulari. ⁊ iterū eſſent ꝯparabiles motus alteratiōis et localis. ſed iſtud eſt incōueniens. ergo illud ex quo ſeq̄tur. Minor ꝓbat̄ p̄mo de alteratōne ⁊ motu locali. q̄r ſi alteratio ⁊ loci mutatio ſint ad inuicē ꝯparabiles. ſequit̄ ꝙ paſſibilis qualitas erit equalis q̄ꝫtitati. Sequela patꝫ q̄r loci mutatio fit ſꝫm q̄ꝫtitatem ſpacij. ⁊ alteratio fit ſꝫm paſſibilē qualitatē. Q̄ꝺ eſt falſum. q̄ꝺ ſic pꝫ. q̄r q̄ꝺ nō habet q̄ꝫtitatē non p̄t alteri eſſe equale. ſed paſſibilis q̄litas nō hꝫ q̄ꝫtitatē. ergo nō p̄t eſſe equalis q̄ꝫtitati Tūc ibi In circulo aūt. Proſeq̄tur dubitatōem de motu circulari ⁊ recto. ⁊ p̄mo obijcit ꝙ poſſint ad inuiceꝫ ꝯpari. ⁊ h̄ ſic motus localis ſurſum ⁊ deorſuꝫ poſſunt ꝯparari ad inuicem. ḡ etiā motus rectus ⁊ circularis. Patꝫ ꝯn̄a a ſili. q̄r oēs iſtⁱ motꝰ locales. Anteq̄ꝫ tn̄ h̄ argumentū ſoluat excludit vnā cauillatōem. q̄r aliq̄s poſſꝫ ꝯcedere ꝙ motꝰ circularis ſit velocior vl̄ tardior motu recto. ſed nō eq̄lis R̄n̄det Areſto. ꝙ hoc nō p̄t dici. q̄r q̄n̄cūqꝫ moue̾t aliq̄d altero velociꝰ vel tardius. illud etiā p̄t ſecū equaliter moueri. Pro ſolutōe aūt dubitatōis quo ad motū rectū et circularē Areſto. vult ꝙ illi motus ſcꝫ circularis ⁊ rectꝰ nō ſint ꝯparabiles in velocitate. q̄r ſi ſic linea recta ⁊ linea circularis. q̄ eſt ꝑfectiſſima. eſſent ꝯparabiles ita ꝙ poſſent dici equales. q̄ꝺ falſum eſt. Ad argumentū aūt p̄dictū eſt dōm ꝙ nō eſt ſile. q̄r motus ſurſum ⁊ deorſum fiūt ꝑ ſpaciū vnius ſp̄ei. ⁊ ideo h̄n̄t velocitatē vel tarditatem vnius ſp̄ei. ſed motus circularis ⁊ rectus nō h̄n̄t ſpaciuꝫ vnius ſp̄ei. ⁊ ideo etiā nō h̄n̄t velocitatē vnius ſp̄ei. ⁊ ſic nō poſſunt ad inuicem ꝯparari

Et quecūqꝫ nō eq̄uoca oīa ꝯparabilia ſūt puta quare non comparabile. vtrū acutius ſtilus aut vinum. aut vox vltima. Quia em̄ equiuoca nō ꝯparant̄. ſed vltima ei q̄ iuxta vltimā ꝯparabilis eſt. q̄m̄ ideꝫ accidit acutū in vtriſqꝫ. ergo nō idē velox ⁊ hic ⁊ ibi. Multo aūt adhuc minus in alteratōe ⁊ loci mutatione

¶ Hic ſoluit dubitatōem ꝓpoſitā. ⁊ p̄mo inq̄rit q̄ generaliter requirūtur ad ꝯparatōem. ſc̄ꝺo applicat illa ad ſingulos motus ibi. Sic ⁊ circa. Circa p̄mum tria facit ſꝫm ꝙ tria ponit que requirūtur ad hoc ꝙ aliq̄ ſint ꝯparabilia. primū ꝙ illud in quo fit ꝯparatio ſit vniuocū. et ideo iſta eſt bona ꝯparatio hō eſt albior equo. q̄r licꝫ hō et equus ſint diuerſaꝶ ſp̄erum. tn̄ albedo in q̄ ꝯparantur ineſt eis vniuoce. Et ex hoc pꝫ lꝙ iſta ꝯparatio nō valet. ſtilus eſt acutior vino. q̄r illud in quo ſtilus ⁊ vinū ꝯparātur ſcꝫ acutū eſt eq̄uocū. ꝺr em̄ acutū in ſtilo. q̄r pūgit tactuꝫ. et ꝺr acutū in voce. q̄r pūgit auditum. et acutū in vino ꝺr q̄r pūgit guſtū. Sed vox vltima p̄t ꝯparari ſꝫm acutum ei q̄ iuxta ipſam eſt in ordine melodie. q̄r acutū vniuoce rep̄itur in eis. Et ſꝫm hoc poſſet dici ad ꝓpoſitā q̄ſtionem. ꝙ ideo motus rectus ⁊ circularis nō ꝯparant̄ in velocitate. q̄r velox ꝺr eq̄uoce hic ⁊ ibi. Et multo minꝰ eſt eadē rō velocis in alteratōne ⁊ loci mutatione. quare illa multo minus ſunt ꝯparabilia.

Aut p̄mū q̄dem hoc nō verū eſt. ꝙ ſi nō ſint eq̄uoca ꝯparabilia. Multū em̄ idem ſignat in aqua ⁊ in aere. ⁊ nō ſunt ꝯparabilia. Si aūt nō duplū q̄dem idē. Duo em̄ ad vnū. ⁊ non ꝯparabilia ſunt. aut ⁊ in his eadē rō Et nāqꝫ multum eq̄uocū eſt. Sed quorūdā ⁊ rōnes eq̄uoce ſunt vt ſi dicat aliq̄s ꝙ multū ē tm̄. ⁊ adhuc ⁊ ſi aliq̄d tantūdē ⁊ eq̄le. eq̄uocū eſſet. Et vnū autem ſi ꝯtingit ſtatim eq̄uocū. ſi auteꝫ ⁊ hoc ⁊ duo

Q̄m̄ ꝓpter q̄d ꝯparabilia alia q̄dē ſunt. alia vero nō. ſi q̄dē erat vna natura. Aut q̄r ſtⁱ in alio primo ſuſceptiuo. Equus q̄dē igit̄ ⁊ canis ꝯparabilia ſunt vtrū albiꝰ In q̄ em̄ p̄mo idem eſt ſup̄ficies ⁊ magnitudo ſimiliter. Aqua autē et vox nō. in alio nāqꝫ ſubiecto ſunt

Hic obijcit ꝯtra ꝯditōez ꝯparatōis ṗdictā. ⁊ hoc sic
qꝛ aliq̄ ꝯueniūt in nō equoco. in q̄ tñ nō sunt ad inuicē cō/
parabilia. sicut aer ⁊ aqua non ꝯparant̄ in multitudine
et tñ multitudo nō dꝛ equoce de eis. Et si dicat̄ ꝙ mul/
tū sit equocū ꝓpter suā ꝯmunitatē. addit Aresto. ꝙ si nō
poterint ꝯpari in multo. tñ ad minus ꝯparabūtur in du
plo qḋ nō dꝛ equoce de eis. in quo tñ nō ꝯparant̄. qꝛ non
est aer duplū ad aquā nec ecōtra. Respondet Aresto. ad
obiectōem istā dicens. ꝙ multū ⁊ duplū sint equoca. qḋ
ꝓbat̄ de multo. qꝛ multū dꝛ tātūdē siue equale ⁊ adhuc
plus. modo nō est vna rō equalitatis in aere ⁊ ĩ aqua. qꝛ
nō est eadē rō q̄ntitatis. qḋ verū est loquendo de q̄ntitate
physice capta. qꝛ naturalr̄ aer excedit aquā in decuplo. si
cut pꝫ in secūdo de generatōe. ⁊ silr̄ dōm est de duplo.
Tūc ibi Q̄m ꝓpter. Cōfirmat obiectiōem ṗus mo/
tā sic. qꝛ si aliq̄ q̄ ꝯueniūt in nō equoco sunt ꝯpabilia ⁊ ali
qua nō. tūc manet maioꝛ q̄stio q̄re q̄dā eoꝝ sunt ꝯparabi
lia ⁊ alia nō. Et illā q̄stionē soluēdo ponit ibi. Aut qꝛ
sunt. secūdā ꝯditōem req̄sitā ad ꝯparatōem. ⁊ est ista. ꝙ
ad hoc ꝙ aliq̄ ꝯparant̄ ad inuicē requirit̄ ꝙ illud in q̊ ꝯpa
rant̄ habeat idē ṗmū subiectū in ꝯparabilibꝫ. Exēpli grā
albedo ĩ eq̄ ⁊ albedo ĩ hoīe hꝫ idē ṗmū subiectū. s. supficiē
ideo sunt illa duo ꝯparabilia in albedine. sed vox ⁊ aqua
nō possunt ꝯparari in magnitudine. qꝛ ꝓximū subiectuꝫ
magnitudinis aque est substātia. ⁊ ꝓximū subiectū mag
nitudinis vocis est sonꝰ. qꝛ magnitudo vocis ꝓxime fū
datur in magnitudine soni.

Aut manifestū est ꝙ erit oīa sic facere vnum
In alio aūt vnūqḋqꝫ dicere esse. ꝙ erit idē eq̄le
et dulce ⁊ albū. Sed in alio ampliꝰ susceptiuū
cuiuslibet accidentis nō ꝯtingēs est. sed vnum
vnius est ṗmū Sic ergo nō solū opoꝛꝫ com
parabilia nō equoca esse. sed nō habere differē
tiā neqꝫ qḋ. neqꝫ in quo. dico aūt sicut coloꝛ ha
bet diuisionē. non g̊ ꝯparabile s̄m hoc. vt vtꝝ
coloratū magis sit albū q̄ꝫ nigruꝫ. Hec eñ com
parant̄ nō s̄m aliquē coloꝛē inquantū coloꝛ. sed
s̄m album

¶ Hic ostendit ꝙ neqꝫ hoc secūduꝫ sufficit. ⁊ hoc duabꝫ
rōnibꝫ. ṗma qꝛ si sic. tūc oīa possēt dici ꝯparabilia q̄ habēt
vnū ṗmū subiectū. sed hoc est falsum. qꝛ etiā multa equo
ce dicta habēt vnū subiectum. Secūda rō est. si aliq̄ duo
habent vnū ꝓximū subiectū. etiā sequit̄ ꝙ habent eandeꝫ
spēm. i. formā q̄ suscipitur. qꝛ subiectū ⁊ spēs debent coꝛre
spondere. cū qḋlibet nō suscipiat quodlibet. Tūc ibi.
Sic g̊ Cōcludit terciā ꝯditōem. q̄ requirit̄ ad ꝯparati
onem. que includit duas ṗcedentes. ⁊ est ista. ꝙ illud in q̊
est ꝯpatio debꝫ esse spēs spēalissima. ⁊ ideo in genere non
p̄t esse ꝯparatio. nō tñ opoꝛꝫ ꝙ res cōparate sint vnius
spēi. Et exēplificat de hoc tercio. qꝛ coloꝛ diuiditur in di
uersas spēs coloꝛis. ⁊ ergo in coloꝛe non p̄t fieri ꝯparatio
s̄m ꝙ de illis ṗdicat̄. licet nō dicat̄ equiuoce. ⁊ licet habe/
at vnū ṗmū subiectū qḋ est supficies. q̄ est ṗmū subiectū
generis. nō aūt alicuius spēi coloꝛis. Et g̊ nō possumus
dicere ꝙ albū sit magis coloꝛatū vel nigrū. sed s̄m albuꝫ
qḋ est spēs p̄t fieri ꝯparatio omniū alboꝝ. Q̄ꝫ aūt ista in
cludat duas alias sic pꝫ. qꝛ oīs spēs specialissima est vni
uoca. ⁊ habet etiā vnū subiectū ꝓximū

Jc ⁊ circa motū eque velox qḋ in eq̄li tem
poꝛe mouetur equale tm̄ longitudinis in
hac Si aūt aliud q̄dē alteratuꝫ est. aliud ꝓ
ductuꝫ. Eq̄lis ergo hec alteratio ⁊ silr̄ velox lo
cimutatio. sed incōueniēs. Cā aūt quia motus
habet spēs Quare si que in equali tp̄e ducta
equali longitudine. eque velocia. erit equalis
rectꝰ ⁊ circularis Utrū ergo cā qꝛ locimutatio
genus. aut qꝛ linea genus. Tēpus q̄dē eñ sem
per idē athomꝰ specie aut simul. Illa autē spe/
cie differūt ⁊ locimutatio spēs habet. siquidem
illud super qḋ mouetur

¶ Hic applicat iā inuentā veritatē ad ꝯparatōnem mo
tuū de qua hic intendit. Et ṗmo in cōmuni. Secūdo in
spēali ꝯparādo motus diuersoꝝ generū. ibi Si aūt aliud
Tercio ꝯparādo motus vnius generis ad inuicem. ibi.
Quare si que. Dicit ergo ṗmo ꝙ tria ṗdicta requirunt̄
ad ꝯparatōem motuū. scꝫ ꝙ illud in quo fit ꝯparatio nō
sit equocū ⁊ ꝙ habeat idem ṗmū susceptiuū. ⁊ ꝙ sit eadē
spēs. Ex quo ꝯcludit ꝙ motus diuersoꝝ ṗdicamentoꝝ
nō sunt ꝯparabiles in velocitate. qꝛ velocitas nō est vni
us spēi in eis. Silr̄ motus vniꝰ generis nō scꝫ ꝯpara/
biles si habent velocitates diuersaꝝ spēꝝ. ⁊ ideo motꝰ re
ctus ⁊ circularis. q̄uis sint vnius generis ṗdicamenti.
nō tñ ꝯpabiles sunt in velocitate. qꝛ nō est in eis veloci/
tas vnius spēi. qꝛ si sic sequeret̄ ꝙ linea recta ⁊ circularis
possent dici eq̄les. nō eñ ꝯueniūt in vna specie velocita/
tis. sicut dictuꝫ est. Et q̄uis in motu recto ⁊ circulari sit
idem tēpus mēsurans. ⁊ sic videt̄ ꝙ sit eadē velocitas. nō
tñ est idēptitas spacij. manifestū est aūt ꝙ velocitas non
sumit̄ tm̄ ex parte tp̄is. sed etiā ex p̄te spacij. qꝛ in definiti
onibꝫ velocioꝛis ponūtur tēpus ⁊ spacium

Aliq̄ñ aūt ĩ quo vt si pedes ambulatio. si ale
volatio. aut non. sed figuris locimutatio alia. q̄
re que in eq̄li tp̄e mouētur s̄m eandē magnitu
dinē eque velocia. sed idē indifferens specie. ⁊
motus indifferens spē. Quare hoc ꝯsiderāduꝫ
que differētia motꝰ Et si significat rō hec ꝙ
genus nō vnū aliq̄d ē. sed iuxta hoc latēt mul/
ta. suntqꝫ equocationū alie q̄deꝫ multū distātes
alie vero habētes quādā silitudinē. alie vero ꝓ
xime aut genere aut silitudine. Unde nō viden
tur equocationes cum sint Q̄ñ igit̄ altera est
spēs. si ideꝫ in alio. aut si aliud in alio. aut quis

terminꝰ. aut q̄ discernimꝰ qđ idē ē albū ꝛ dulce aut aliud. qꝛ in alio videt̃ altera. aut qꝛ omnino non idem

¶ Hic excludit quoddā qđ videt̃ reqri ad idēptitatē ſpēi ꝛ ad ꝯparatōem motuū localiū. qꝛ alicui poſſet apparere ꝙ motꝰ locales diuerſificarent̃ ſpē ſm inſtrumēta p̄ q̄ fit motꝰ. Dicit Areſto. ꝙ motus locales facti p̄ diuerſa inſtrumēta ſunt vniꝰ ſpēi. ſi ſpaciū ſit vnius ſpēi. Exēpli grã. ambulatio fit p̄ pedes. volatio fit p̄ alas. ſi tñ volatō et ambulatio fiant ſm lineā rectā. tūc ſunt vniꝰ ſpēi. Si aūt volatio fiat p̄ lineā rectā ꝛ ambulatio p̄ lineā circularē. ſunt diuerſaꝝ ſpēꝝ. ꝓpter diuerſitatē ſpacij. Tūc ibi. Quare q̄. Concludit ꝓpoſitū dicēs p̄mo. ꝙ ex q̄ motus nō ſunt ꝯparabiles q̄ non ſunt vniꝰ ſpēi. ꝛ motus locales nō ſunt vniꝰ ſpēi niſi ſit eadē magnitudo ſm ſpēm. ſeqtur ꝙ illa ſint eque velocia q̄ mouent̃ in eq̄li tp̄e ſm eādē magnitudinē. Et hoc eſt verū ſi idē accipiat̃ qđ eſt indifferēs ſpē. ꝛ hoc etiā motui ꝯuenit. qꝛ ſi ſit dr̃ntia motuū in genere vel ſpecie. tūc nō ſunt ꝯparabiles. Si aūt ſit dr̃ntia ſm accn̄s tūc ſunt compabiles. Tūc ibi. Et ſi ſcat. Elicit Areſto. vnū corrclariū de genere. hoc ſcꝫ ꝙ genus nō eſt aliqđ vnū ſimpl'r ſcꝫ phyſice. ſꝫ in genere latēt multa. Qđ p̄t tripl'r exponi. vno mō ſic. in genere latēt multa. i. multe ſpēs ſcant̃ p̄ genus phyſice captū. Alio mō ſic. in genere latēt multa. i. ꝓpt' ſilitudinē ad vnitatē generis logici latent multoꝝ eq̄uocatōes. ꝓpter quā nos credimꝰ ꝙ ea q̄ ſunt eq̄uoca ſint vniuoca. ſunt em̄ q̄dā eq̄uocatōes multum apparentes in quibꝫ eq̄uocata multū diſtāt ſicut eq̄uocatio canis. ſed alie ſunt eq̄uocatiōes vbi eq̄uocata ſt̃ multū ſibi ꝓpinqua. ſicut rector ſcat rectorē ſcholariū et rectorē nauis ꝓpinqua eq̄uocatōe. ꝓpter ſimilitudinē. qꝛ vterq; dr̃ rector. Tercio mō ſic. in genere latent multa. i. multe eq̄uocatōes. ꝓpter verā ꝯueniētiā in genere logico. Sicut eq̄uocatio corporis incꝫtuꝫ dr̃ de corp̄e celeſti et corp̄e corruptibili latet ꝓpter ꝯuenientiā in genere logico. ꝛ tñ naturaliter loquēdo dr̃ de eis eq̄uoce. Tunc ibi. Qñ igit̃. Quia ſupra dixerat ꝙ illi motus ſt̃ ꝯparabiles q̄ ꝯueniunt in aliquo ſpecifico. inq̄rit Areſto. q̄nter qūo accipiat̃ dr̃ntia ſpecifica in rebꝫ ꝛ vult ꝙ nō accipitur talis dr̃ntia ex diuerſitate ſubiectoꝝ. ſꝫ ex diuerſitate definitōis eſſentialis. ꝛ ex hoc ꝯtingit ꝙ aliq̄ ſunt eadē ſubiecto q̄ tñ ab inuicē ſpē differūt. ſicut albū ꝛ dulce ꝯueniūt in lacte qđ eſt vnū ſubiectū. ꝛ ſunt diuerſaꝝ ſpēꝝ.

E alteratione aūt qūo eſt equaliter velox altera alteri. ſi itaq; eſt ſanari alterari. ē autē hūc q̄dē velociter. aliū tarde ſanatuꝫ eſſe. ꝛ ſimul quoſdaꝫ. q̄re erit alteratio eq̄liter velox. in equali em̄ tp̄e alteratū ē. eq̄le em̄ hic nō dr̃. ſed qꝛ in q̄ꝫtitate eq̄litas. ita hic ſilitudo. ſꝫ ſi ſit idēꝫ qđ mutatū eſt in eq̄li tp̄e eque velox. Utꝝ ergo in quo paſſio aut paſſionē optꝫ ꝯpare. hoc quidē igit̃ ꝙ ſanitas eadē ſit optet accip̄e. aut neq; magis aut neq; minꝰ. ſed ſil'r exiſtit. Si autem altera paſſio ſit. puta alterat̃ qđ fit albū. ꝛ qđ ſanat̃. his nihil idē neq; eq̄le neq; ſil'e. aut iaꝫ hec ſpēs faciūt alteratōis ꝛ nō eſt vna. ſicut neq; locimutatio. Quare ꝯſiderandū q̄t ſunt ſpēs alteratōis. ꝛ quot locimutatōis. Si q̄dē igit̃ q̄ mouent̃ ſpē differūt. q̄ꝝ ſunt motꝰ ſm ipā ꝛ nō ſm accn̄s ꝛ motꝰ ſpē differūt. ſi vero genere. genere ſi aūt nūero numero. Si igit̃ vtrū optꝫ ad paſſionē reſpicere. ſi idēꝫ ſit. aut ſil'es. aut equaliter veloces alteratōes. aut in id qđ alterat̃. vt ſi huius q̄dē hmōi albatū ſit. huiꝰ aūt tm̄. aut ī vtraq; ꝛ eadē q̄dē aut alia paſſiōe ſm ꝙ eadē. eq̄lis aūt aut ineq̄lis ſm ꝙ illa ineq̄lis. Et in generatione aūt ꝛ corruptiōe idē ꝯſiderādū eſt. qūo eque velox generatio eſt. ſi in eq̄li tp̄e idē ꝛ indiuiſibilē. vt hō ſed nō aīal. Uelocior aūt eſt ſi in eq̄li tp̄e alterū eſt. nō em̄ habemꝰ aliq̄ duo in q̄bus alteritas ſicut diſſilitudo. ꝛ ſi nūerus ſub maior ꝛ minor nūerꝰ ſilis ſpēi. Sꝫ innoīatū eſt qđ ꝯmune. ꝛ vtrūq; ſicut q̄ plus paſſio. aut excellens magis. q̄ꝫtū aūt magis. Om̄ aūt mouens mouet ſemp̄ aliq̄d ꝛ in aliq̄. ꝛ vſq; ad aliq̄d. Dico aūt in aliq̄. qꝛ in tp̄e vſq; aūt ad aliq̄d qꝛ ad q̄ꝫtā aliquaꝫ lōgitudinē. ſp̄ em̄ ſil' mouet ꝛ mouit. q̄re q̄ꝫtū aliq̄d erit qđ motū eſt. ꝛ in q̄ꝫto

¶ Hic agit de ꝯparatiōe motuū in ſp̄ali. ꝛ p̄mo de cōparatione alterationū. ſecūdo generationū ibi. Et in generatione. Tercio ponit ꝯp̄atōes ſpectātes ad motū localē. ibi. Om̄ aūt. Et nō facit mentōem de ꝯp̄atōe augmenti ꝛ decremēti. qꝛ eadē rō eſt in his ꝛ in locimutatōe cū agmentatio ꝛ diminutio fiant cū quodaꝫ motu locali. qꝛ augmentatū accipit maiorē. ꝛ diminutū minorem locū. Quo ad motū alteratōis intendit dicere ꝙ tres ſint cōditiones reqſite ad eq̄litatē in motu alteratōnis. p̄ma ꝙ ſit eadē forma in ſpecie ad quā termināntur due alterationes. Secūda ꝙ illa forma ſiliter inſit. ꝛ ideo nō fit ꝯparatio in calore aque tepide ꝛ calore ignis. qꝛ calor nō eq̄liter ineſt. Tercia ꝙ ſubiectū ſit eq̄le. ꝛ ideo nō ꝯparantur ſm eq̄litatē calefactio minime aque ꝛ magne aque. Eſt tñ verū ꝙ illa tercia ꝯditio potius ſpectat ad eq̄litatē q̄ꝫ ad equalē velocitatē. ſed p̄me due ꝯditōes ſpectāt ad eq̄lem velocitatē. Tūc ibi. Et in generatōe. Oſtēdit qūo debeat fieri ꝯparatio in generatōe ꝛ corruptōne dicēs. ꝙ in motu generatiōis reqrit̃ ꝛ ſufficit identitas forme ſm ſpēm q̄ acq̄rit̃ p̄ generatōem. Ad hoc tñ ꝙ generatōnes ſint eque veloces reqrit̃ ꝙ fiant in eq̄li tp̄e. qꝛ aliqua citiꝰ generant̃ ꝛ aliqua tardius. Sed Plato adiūxit vnā aliā ꝯditōeꝫ. ſcꝫ ꝙ forma ſm quā eſt generatio nō inſit ſm ma

gis ꝛ min⁹. qꝛ aliqui dicebāt formas subales suscipe magis ꝛ minus. licꝫ illi maioritati ꝛ minoritati nō sit nomen impositū in suba. sicut in q̄litate ꝛ q̄ꝫtitate. Sed nō est necesse illā ꝯditōem addere. qꝛ tales forme nō suscipiūt magis neqꝫ minus Tūc ibi. Qm̄ aūt ostēdit ꝟm q̄ oportꝫ ꝯpari mot⁹ locales ad inuicē. ꝛ dt ꝙ ꝟm ista q̄ttuor. s. mouens. mobile. spaciū. ꝛ tps. qꝛ oē mouēs localiter aliquod mobile mouet ipm p aliqd spaciū in aliq̄ tpe. Vn̄ seq̄tur ꝙ illud qd mouet̄ est aliqd q̄ꝫtū ꝛ diuisibile ꝛ etiā illud p qd mouet̄. ꝛ tps in q̄ mouet̄. Sed nō oē mouēs est q̄ꝫtū. vt in octauo ꝓbabit̄. manifestū est tn̄ aliqd q̄ꝫtū esse mouens. et de illo mouēte postea ponit regulas ꝯparatōis Et tn̄ ꝯsiderandū ꝙ duo requirūtur ad eq̄litatē in motu locali. pmū est identitas spacij ꝟm spēm duoꝝ motuū qꝛ al's nō esſꝫ eq̄lis velocitas Secūdū est ꝙ termini sint vnius speciei

Vtrū oēs mot⁹ sint ad inuicē ꝯpabiles Dicendū ꝙ oēs mot⁹ ad inuicē ꝯpari intelligitur dupl'r. vno° generaliter. i. ꝟm gen⁹. sic ꝙ fiat distributio ꝓ generibꝫ singuloꝝ. i. ꝓ motibꝫ in vl'i. ita ꝙ q̄libet mot⁹ possit cuilibet ꝯpari. ꝛ sic est falsum. qꝛ motus in genere non sunt ad inuicē ꝯpabiles. qꝛ ad ꝯpatōeꝫ req̄rit̄ vnitas specifica illi⁹ in q̄ fit ꝯpatio. sed illa q̄ sunt diuersoꝝ generuꝫ nō ꝯueniūt in aliq̄ vniuoco ꝟm spēm Alio° pt itelligi ꝟm distributōem ꝓ singulis generū reddēdo scꝫ singula singulis. sic ꝙ sit sensus. ꝙ in q̄libet spē mot⁹ pn̄t mot⁹ ad inuicē ꝯpari. ꝛ ista locutio est magis ꝓpria. qꝛ hoc signū oīs magis distribuit ꝓ indiuiduis q̄ꝫ ꝓ generibꝫ vel spēbus. Et sic est verū ꝙ oēs mot⁹ sunt ad inuicē ꝯpabiles. qꝛ in vnaq̄qꝫ spē motus saluari pn̄t tres ꝯditōes q̄ req̄runtur et sufficiūt ad ꝯparatōem motuū

Deus ꝛ creatura ꝯpant̄. ꝛ tn̄ in nullo vniuoco ꝯueniūt Dōm ꝙ duplex est ꝯpatio. q̄dā ē ꝓprie dicta. ꝛ i tali req̄runt̄ sup̄dicte tres ꝯditiōes. ꝛ sic nō ꝯpant̄ de⁹ ꝛ creatura in aliquo. Alia est ꝯpatio iproprie dicta. quā aliq̄ vocāt abusiuā. qꝛ est extra vsum vere ꝯpatōis. ꝛ sic pn̄t de⁹ ꝛ creatura ad inuicē ꝯpari Et tn̄ ibi ꝯsiderādū ꝙ aliq̄d est cōe aliq̄bꝫ tripl'r. Vno° simpliciter equoce. ꝛ in illo nō pt aliq̄ mō esse ꝯparatio. sicut vinū ꝛ stil⁹ nō ꝯpant̄ in acuto. qꝛ acutū est eis equoce cōe Alio° aliq̄d est cōe ad duo vniuoce. ꝛ in illo pt esse ꝓpria ꝯpatio. Tercio° aliq̄d est cōe analogice. ꝛ in illo est q̄dā mō ꝯpatio. licꝫ nō simpl'r. inq̄ꝫtū em̄ analogata hn̄t ordinē ad vnū. sic accedūt ad vniuocatōem. ꝛ ideo cū deus ꝛ creatura habeāt ꝑfectōes ꝟm analogiā. ideo pn̄t q̄dāmō ad inuicē ꝯpari ꝛ magis ꝓprie q̄ꝫ vinū ꝛ stilus in acuto

Videt̄ ꝙ nō req̄rat̄ vnitas ꝓximi subiecti. qꝛ supiora ꝛ inferiora ꝯpant̄ ad inuicē. ꝛ tn̄ non ꝯueniūt in vno subiecto Prima ps pꝫ. qꝛ ista est bona ꝯparatio. celū est lucidius aere. Scda ps pꝫ. qꝛ nō hn̄t materiā vnā ꝟm doctoreꝫ scm̄ hic ꝛ in alijs multis locis. Dōm q̄ꝫuis celū ꝛ ista inferiora nō habeāt vnū subiectū pmū. qꝛ materia pma est alterius rōnis in superioribꝫ et inferioribꝫ. hn̄t tn̄ vnū subiectū ꝓximū qd est sup̄ficies qꝛ lumen est imediate in sup̄ficie celi. sicut etiam est in superficie aeris

Nō req̄rit̄ tercia ꝯditio. scꝫ ꝙ illud in q̄ fit ꝯparatio sit spēs spēalissima. Ptꝫ qꝛ dt Gilber. por. ꝙ aīal sit animāti⁹ planta. Dōm ꝙ gen⁹ accipit̄ dupliciter. vno° ꝟm absolutā rōneꝫ generis. ꝛ sic nō fit in genere ꝯpatio. Alio° accipit̄ gen⁹ ꝟm ꝙ intelligit̄ esse in vna suaꝝ spēꝝ. ꝛ sic in genere pt eē ꝯpatio. Et rō diuersitatis est ꝟm doctorem. qꝛ illud in quo fit ꝯpatio dꝫ esse vna natura. sed gen⁹ ꝟm rōnem generis nō est vna natura. nec sumit̄ a forma q̄ sit simpl'r vna in rerū natura. sꝫ forma generis est vna ꝑ abstractōem intellect⁹ a differētijs Sicut exēpli grā in hoīe ꝛ equo nō est aliq̄ aīa cōis q̄ ꝯstituat aīal p̄ter aīam q̄ ꝯstituit hoīem vel equū

Genus est vniuocū etiā in rōne generis. g̊ pt fieri ꝯpatio in genere. Dōm ꝙ q̄ꝫuis genus logice sit aliqd vniuocū. nō tn̄ ē vniuocū physice. qd sic pꝫ. qꝛ logic⁹ est artifex rōnis. ꝛ ideo i logica sufficit vnitas rōnis ad vniuocatōem. cū g̊ gen⁹ siue ꝯcept⁹ genēꝛ sit vn⁹ ꝑ acceptōem intellectus. g̊ illa vnitas est logica et nō physica. quā vnitatē rōnis physicus nō attendit. Et ideo dt physic⁹. ꝙ pma vnitas sit in spē spēalissima. q̄ nō diuidit̄ ꝑ plures drn̄tias formales. sꝫ est vna a forma vna in rerū natura existēte Sic aūt nō est de genere ꝟm doctorē. qꝛ gen⁹ nō sumit̄ a forma q̄ simpl'r est vna in rerū natura. sed ꝟm rōneꝫ tm̄. qꝛ nō est aliq̄ forma ex qua hō sit aīal p̄ter illā ex qua hō est hō. Etiā oēs hoīes ꝯueniūt in forma q̄ ꝯstituit spēm. qꝛ in aīa rōnali. sed sic nō ꝯueniunt hō ꝛ equus in vna forma q̄ ꝯstituat gen⁹ Et si dicat̄ etiꝫ spēs spēalissima diuidit̄ in aliq̄ inferiora. g̊ etiā non erit vnitas spēi spēalissime nisi rōnis. sicut nec vnitas generis. Dōm ꝙ duplex est diuisio. q̄dā est materialis. ꝛ tali diuisione diuidit̄ spēs spēalissima. Alia est diuisio formalis. ꝛ tali nō diuidit̄ spēs spēalissima. cū g̊ spēs spēalissima non diuidat̄ diuisione formali. sic manet vnitas realis formalis in spē spēalissima. sicut vnitas materialis vl' numeralis est in indiuiduo. sed cū genus diuidat̄ formaliter sic nō hꝫ in se aliquā vnitatē realē. ꝛ hoc est qd dt Theomixtius. ꝙ gen⁹ est q̄dā ꝯcept⁹ sine ypostasi reali ex tenui similitudine singulariū collect⁹ Et si dicat̄. physicus etiā ꝯsiderat de generibꝫ. cū ens mobile sit gen⁹ de q̄ determinat physic⁹. Dōm ꝙ physic⁹ tractat de passionibus generis nō ꝟm intentōem siue ꝟm vnitateꝫ generis. sed ꝟm ꝙ genus inuenit̄ in suis spēbꝫ. sed logicus tractat de passionibꝫ generis q̄ sibi ꝯueniūt ꝟm ꝙ hmōi. sicut sꝫ passiones intentōales de quibꝫ physicus omino nihil considerare habet

Motus inferioꝝ corpoꝝ ꝛ superioꝝ nō sꝫ ꝯparabiles. attn̄ hn̄t in se istas ꝯditōes Dōm ꝙ iste ꝯditōes deficiūt i motu locali superioꝝ ꝛ inferioꝝ corporū. p° em̄ nō ē vniuocatio in ꝓximo genere. qꝛ ali⁹ ē motus circularis ꝛ rectus. Secūdo qꝛ nō hn̄t idē subiectū ꝓximū. qꝛ magnitudo circularis est alia a magnitudine recta. subiectū aūt motus circularis est magnitudo circularis. ꝛ subiectum motus recti est magnitudo recta Tercio nō hn̄t eādē rōnem velocitatis mot⁹ rect⁹ ꝛ circularis. qꝛ nō solū accipit̄ velocitas ꝛ tarditas ex ꝑte tpis. sed etiā ex ꝑte spacij. qꝛ in definitōe velocioris etiaꝫ ponit̄ spaciū. sicut pꝫ sexto huius. Sed manifestum est ꝙ spaciū rectū ꝛ circulare differunt specie. ꝛ g̊ velocitas in motu recto differt specie a velocitate in motu circulari

Sit igit̄ a qd est mouēs. b aūt qd mouet̄. Quātacūqꝫ aūt longitudo mota c In q̄ꝫtocūqꝫ est tpe in quo est d. In eq̄li igit̄ tpe equalis po/

tentia ei in quo est a. medietatẽ ipsius b. dupli/cem ipsius c transibit. ipm aũt c in medietate ipius d. sic em̃ erit analogia Et si eadẽ potẽtia idem in hoc tp̱e tandẽ mouet ⁊ medietatẽ in medietate mouebit. ⁊ media virtus mediũ mouebit in eq̃li tp̱e equale. vt ipius a potẽtie sit ⁊ medietas q̃ est ipsum e. ⁊ ipius b r sit medium Siliter igit̃ se habẽt ₰m analogiã virtus ad graue. quare equale ⁊ in equali tp̱e mouebit

¶ Hic ponit regulas de ꝯp̱atõne motuũ. ⁊ p̱mo innuit duas regulas ₰m diuisionẽ mobilis. Scd̃o ponit vnam qñ mouẽs diuidit̃ ibi. Et si eadẽ. Prima regula stat in h̃ si aliqua potentia moueat aliqđ mobile p̱ aliqđ spaciũ in aliquo tp̱e. tũc eadẽ vel equalis potentia mouebit medietatẽ illius mobilis in equali tp̱e p̱ duplex spaciũ Se/cũda regula. si aliqua potentia moueat aliqđ mobile per aliqđ spaciũ in aliquo tp̱e. tũc equalis potẽtia mouebit medietatẽ mobilis in medietate tp̱is p̱ idẽ spaciuȝ. Rõ istaꝝ regulaꝝ est. q: sic ꝯseruabit̃ eadẽ analogia. i. eadẽ p/portio. q: eadẽ est ꝓportio totius spacij ad totã potentiã et medij spacij ad mediã potentiã. si ergo diuidat̃ mobile manente equali potentia. tũc duplicat̃ spaciũ ₰m p̱mã regulã. vel mediat̃ tp̱s ₰m secũdã regulã. Tũc ibi. Et si eadẽ. Docet ꝯparare mot⁹ ex parte mouentis. et innuit vnã regulã q̃ est tercia in ordine. talis videlȝ. si aliq̃ potẽtia moueat aliqđ mobile p̱ aliqđ spaciũ in aliquo tp̱e. tũc media potentia mouebit medietatẽ mobilis p̱ idẽ spa/cium in equali tempore. Et ratio huius regule est sumẽda sicut in priorib⁊.

Et si e ipm ȝ mouet in ipo d ₰m c. nõ necc̃ariũ est in eq̃li tp̱e e duplũ ipo ȝ mouere ₰m medietatẽ ipius c. Si ṽo a b mouebit in ipso d q̃ta ipm c medietas ipi⁹ a. q̃ est i quo ẽ e. ipm b nõ mouebit in tp̱e in quo est d. neq3 in aliquo ipsius d ipius c. ₰m ꝙ est analoguȝ ad totũ e. sicut est a ad ȝ. oĩe em̃ si ꝯtingit nõ mouebit nihil. Si em̃ tota virtus totũ mouit. medietas nõ mouebit neq3 q̃tã. neq3 in quocũq3. Unus em̃ mouere nauẽ si q̃dẽ nauem trahentiũ deci/ditur potentia in numerũ ⁊ longitudinẽ. quam oĩes mouerũt Propter hoc Zenonis ratio non est vera ꝙ sonet milij q̃libet p̱s. Nihil em̃ ꝓhibet nõ mouere aerẽ in nullo tp̱e tãtũ q̃tum moueret cadẽs tot⁹ modi⁹. neq3 itaq3 tãta pars q̃tacũq3 mouebit cũ toto si sit p̱ se hoc non mouet. neq3 em̃ võ est nisi potentia in toto.

¶ Hic ponit duas regulas negatiuas. q̃ excludunt duas falsas ꝯp̱atiões. quaꝝ p̱ma est. si aliq̃ potentia moueat aliqđ mobile p̱ aliqđ spaciũ in aliquo tp̱e. tũc equalis potentia nõ mouebit duplex mobile p̱ mediũ spaciuȝ in equali tp̱e. Secũda regula est. si aliq̃ potẽtia moueat ali/quod mobile p̱ aliqđ spaciũ in aliq̃ tp̱e. nõ optȝ ꝙ media potentia moueat idẽ mobile p̱ mediũ spacium in duplici tp̱e. Rõ illarũ regularũ est. q: p̃t stare ꝙ potẽtia mouẽs sit determinata ad p̱us mobile. ⁊ ideo non optȝ ꝙ moueat duplũ mobile. Et ex eodẽ pȝ ꝙ media potẽtia nõ poterit mouere mobile p̱us motũ. q: tota potentia fuit determinata solũ ad hoc mobile. Et ex istis sumitur talis re/gula. ꝙ nũq3 valet ꝯp̱atio mot⁹. qñ mobile excedit acti/uitatẽ mouentis. sed qñ mouens excedit tũc p̃nt fieri cõparatões Tũc ibi. Propter hoc. Ex predictis regulis soluit quãdã rõnem Zenonis qui voluit ꝙ sicut tot⁹ modius granoꝝ milij cadens supra terraȝ faceret sonũ. ita etiã q̃dlibet granũ cadens de modio faceret sonũ. Sed dt Aresto. ꝙ hoc nõ optȝ ex regulis iam dictis. q: stat ꝙ vnũ granũ milij nõ posset diuidere aerẽ sicut tot⁹ modi⁹. cũ ergo sonus ex motu violento aeris fiat. nõ fit sonus p̱ vnũ granũ. sicut p̱ modiũ granoꝝ.

Si vero duo et vtrũq3 horũ aut vtrũq3 mouet tantũ in tãto. ⁊ ꝯposite potẽtie. ꝯposituȝ ex ex grauib⁊ equali mouebũt lõgitudine ⁊ in eq̃li tẽpore analogũ nanq3.

¶ Hic ponit vnã regulã q̃ sumit̃ ₰m aggregatiõem mo/uentiũ. ⁊ est ista. si aliq̃ potentie mouẽtes diuisim accepte moueant aliq̃ mobilia p̱ aliqđ spaciuȝ in aliquo tp̱e. tunc eedẽ potentie ꝯiũctim sumpte mouebũt eadem mobilia ꝯiũctim sumpta p̱ idem spaciũ in eodeȝ tp̱e. Rõ est. quia hincinde est ꝓportio mouentis ⁊ mobilis

Ic igit̃ in alteratõe ⁊ in augmẽto aliquid q̃dẽ em̃ ẽ augẽs. aliq̃d aũt ⁊ qđ auget̃ In q̃to autẽ tp̱e ⁊ q̃tum aliud q̃dem auget. aliud aũt auget̃. Et alterans q̃dẽ ⁊ qđ alterat̃ siliter aliquid ⁊ q̃tum ₰m maius ⁊ minus altera sunt et in q̃to tp̱e. In duplo duplũ. ⁊ duplum in duplo. medium aũt in medio tp̱e. aut in medio mediũ. aut in equali duplũ Si aũt alterans aut augens tantũ in tanto tp̱e auget aut alterũ nõ necesse est ⁊ mediũ in medio. ⁊ medio in mediũ. Sed nihil si ꝯtingit augmentabit aut al/terabit. sicut ⁊ in graui.

¶ Hic ponit easdẽ comparatõis regulas in alijs motib⁊ Et circa hoc tria facit. q: primo ostendit diuisibilitatem eoꝝ ₰m que attendũtur ꝯparatões motuũ. Secũdo ponit ꝯparatiões veras. ibi In duplo duplũ. Tercio remo/uet ꝯparatões falsas. ibi. Si aũt alterans. Et possent il/le p̱tes simul legi. Dicit ergo p̱mo. ꝙ in augmentatione sunt augẽs. i. qđ auget tẽpus ⁊ q̃titas ₰m quaȝ augens

auget. ꝛ auctũ.i.qđ augeꝛ. Siliter in alteratõne sunt alterans. alteratũ.tẽp⁹. ꝛ passio. ſm quã fit alteratio. Et subdit ꝙ ſm ista debent sumi regule in augmentatõne ꝛ alteratõe. ꝛ hoc siliter iuxta regulas sicut dcm̃ est de motu locali. qꝛ si aliq̃ potentia auget vel alterat in aliq̃ tpe. tũc equalis potentia mouebit q̇dem vel augebit vel alterabit duplũ in duplo tpe. ꝛ mediũ in medio tpe Si aũt potentie excedãtur a mobili tũc nõ fit cõꝑatio vt dictũ est. Et sic pꝫ ꝙ ex p̄dictis possent colligi siue formari noue regule de motuũ ꝯparatione

Ar. Contra ꝑmã regulã. nõ optꝫ ꝙ si aliqđ mouẽs moueat nauim ꝑ vnã leucã in vna hora. ꝙ tunc moueat mediã nauim ꝑ duas leucas in eadẽ hora. qꝛ media nauis nõ possꝫ moueri. sed submergereꝛ. Dõm ꝙ ad hoc ꝙ iste regule valeant req̇runꝛ tria. primũ est ꝙ sub virtute motiua ꝯprehendaꝛ oĩe illud qđ actiue p̄t concurrere ad motuꝫ. sicut sunt raritas ꝛ densitas medij. et etiã ꝙ nõ fiat fatigatio in mouente. sic ꝙ teneat eandem dispõnem ad mouendũ. Et ꝑ mobile intelligiꝛ oĩe illud qđ quocũqꝫ mõ p̄t passiue ꝯcurrere ad motũ. qꝛ ꝰ dispositio mobilis ꝯcurrit ad motũ. ideo ꝯꝑatio assumpta in argumẽto nõ valet. Secũda ꝯditio est. ꝙ iste regule solum valent ſm cõem rõnem mouentiũ ꝛ mobiliũ. qꝛ si fiat descensus ad certa mobilia ꝛ mouentia. tũc nõ habent veritatẽ. Tercia ꝯditio est. ꝙ iste regule itelliganꝛ de motu agentiũ naturaliũ. qꝛ agentia volũtaria nõ agũt ſm vltimũ posse. sicut agentia naturalia Et ideo agentia volũtaria pñt mouere totũ vel ꝑtes toti⁹ ſm electionem

Finitur septimus physicoꝝ.

Trũ autẽ factus sit aliq̃n mot⁹ cũ nõ esset ꝑus. ꝛ corrumpitur iterũ. sic ꝙ moueri nihil sit. aut neqꝫ fact⁹ est. neqꝫ corrũpiꝛ. sed erat semꝑ ꝛ erit. ꝛ erit ꝛ hoc imortale. ꝛ sine quiete existit in his q̃ sunt. vt vita q̃dã ens natura oĩb⁹ subsistẽtib⁹ Esse quidẽ igiꝛ motũ oĩes affirmãt de natura aliq̇d dicentes propter hoc ꝙ mũdũ faciũt. ꝛ de generatõne ꝛ corruptõe esse optꝫ cõsideratõem oĩb⁹ ipsis quã impossibile est esse nisi sit motus

¶ Postqꝫ ph̄s in p̄cedenti libro ostẽdit ꝙ necesse sit ponere ꝑmũ mobile ꝛ ꝑmũ motũ ꝛ ꝑmũ motorẽ. In hoc libro octauo intendit inq̇rere qualis sit ꝑmus motor ꝛ ꝑmus motus ꝛ ꝑmũ mobile. Et diuidiꝛ in q̃ttuor tractatus ꝑncipales. in ꝑmo mouet vnã questionẽ necc̃ariã ad sequentẽ inuestigatõem. In secũdo ostendit ꝙ ꝑm⁹ motus sit sempiternus. ꝛ ꝙ ꝑmũ mouens sit oĩo immobile. ibi Principiũ aũt ꝯsideratiõis. In tercio ostendit q̃lis et q̇s sit ꝑm⁹ mot⁹. ibi Atuero aliud facientib⁹. In q̃rto ostendit quale sit ꝑmũ mouẽs. ibi. Qꝫ aũt hoc nc̃e est. Circa ꝑmũ tria facit. qꝛ ꝑmo mouet dubitatõem. Secũdo ostendit veritatẽ ſm suã opinionẽ. ibi. Incipiemus aũt ꝑmũ. Tercio soluit ea q̃ in ꝯtrariũ obijci possunt. ibi Cõtraria aũt his. Circa ꝑmũ iterum tria facit. qꝛ ꝑmo ꝓponit dubitatõem. Secũdo ponit opiniones ad vtrãqꝫ partẽ. ibi. Sed q̃ꝫti q̇dem. Tercio ostendit vtilitatẽ huius ꝯsideratõis. ibi Considerandũ igiꝛ. Circa ꝑmũ primo ꝓponit dubitatõem de qua inuestigare intendit. Secũdo respondet tacite q̃stioni. ibi esse q̇dem igiꝛ. Et qꝛ ſm doctorẽ sanctũ Aresto. hic intendit inq̇rere in vl̃i de motu vtrũ sit sempiternus. ideo q̃rit ꝑhus ſm hoc vtrũ motus in ꝯmuni aliquando incepit esse ita ꝙ ꝑus nihil vnq̃ꝫ motum fuit. ꝛ vtrũ q̃nqꝫ sic deficiat ꝙ nihil postmodum moueaꝛ. aut ecõtrario. neqꝫ vnq̃ꝫ incepit. neqꝫ vnq̃ꝫ deficiet. sed semꝑ erat ꝛ semꝑ erit. Et ponit exemplum in aĩalib⁹ ꝓper hoc ꝙ aliqui dixerũt mũdũ esse q̇ddã magnũ aĩal. qꝛ videmus ꝙ aĩalia viuũt q̃ꝫ diu in eis apparet aliq̇s motus. ꝛ cessante oĩi motu dicũtur aĩalia mori. et ergo in tota vniuersitate naturaliũ corpoꝝ motus ꝯsideratur vt vita quedã Si ergo mot⁹ semꝑ fuit ꝛ semꝑ erit ista vita naturaliũ corpoꝝ erit imortalis sine cessatiõe

Tũc ibi. Esse q̇dem. Respondet tacite questioni. qꝛ aliq̇s posset dicere ꝙ in hac ꝯsideratõe prius esset q̃rendũ an motus sit. Rñdet Aresto. ꝙ hoc nõ fuit dubitatũ apud antiqnos naturales. qꝛ oẽs antiqui naturales dicebant mũdũ esse genitũ. ſꝫ generatio nõ p̄t fieri absqꝫ motu. ꝛ sic ip̄m motũ esse p̄supponiꝛ in scia naturali

Queriꝛ. Utrũ sit verũ ꝙ motus sit vita mundi Dõm ꝙ ista ꝓpositio p̄t dupliciter intelligi. vno mõ ſm loquutõem effectiuã. ita ꝙ sit sensus. ꝙ motus facit vitã in mũdo. ꝛ sic ꝓpositio est vera de motu celi. qꝛ motus celi est cã vite omniũ istoꝝ inferiorũ et illã expõnem videꝛ intendere Aresto. in textu. qꝛ dr̄ ꝙ motus est sicut vita oĩb⁹ subsistentib⁹. id ẽ inferioribus mobilib⁹. Alio mõ p̄t intelligi formaliter. sic ꝙ formaliter motus sit vita mũdi. Et sic iterũ p̄t dupliciter intelligi. vno mõ sic. ꝙ sit loquutio similitudinaria. ꝛ sic ꝓpositio est vera. qꝛ sensus est. ꝙ sicut vita fluit ab ipsis viuentib⁹. ita motus ab ipsis mobilib⁹. Alio mõ ꝙ sit loquutio ſm ꝓprietatem. ꝛ sic ꝓpositio est vera ſm aliquos antiquos. qui dicebant deum esse vitam ꝛ animã mũdi. ꝛ dicebant motũ fluere a deo qui esset anima mũdi. sicut nunc operatõẽs in animatis fluũt ab ipsis animatis Sed ſm veritatẽ formaliter loquẽdo ista loquutio est falsa. qꝛ motus qui est in corporib⁹ naturalib⁹ nõ fluit in ipsis a forma que est aĩa. sed a natura q̃ in eis est. qꝛ q̃n lapis moueꝛ tũc nõ habet in se aĩam ſm quam mouetur. sed natura est principium illius motus

Sec quanti quidam infinitos mundos dicunt esse. et quosdam quidem fieri. quosdaꝫ autem corrumpi. mundorum semper dicunt esse motum. Necessarium eñ generationes ꝛ corruptiones cum motu esse ipsorum

Quicũqȝ aũt vnũ ⁊ nõ eẽ ſp ⁊ de motu appo nũt ſm rõnem. Si igiť cõtingit aliqñ nihil mo ueri. dupľr nccẽ eſt hoc accidere. Aut eñ ſicut Anaxagoras ðt. inq̇t eĩ ille ſimul oĩbꝫ exiſtẽtibꝫ et q̇eſcẽtibꝫ ĩ infinito tpe motũ facere intellectũ et diſgregaſſe. Aut ſicut Empedocles ĩ tpe mo ueri. ⁊ iterũ q̇eſcere. moueri q̇dẽ cuȝ amicitia ex multis faciat vnuȝ. aut diſcordia multa ex vno Quieſcere aũt in medijs tpibꝫ. dicẽs ſic. inq̃ztũ q̇dẽ ex pluribꝫ vnũ didicit naſci. inq̃ztũ iterũ ex vno geminato plurima pficiũtur. ſicqȝ fiũt res ꝙ et nullo mõ ipſius eſt ſeculũ vnũ. ſic aũt pmu tanť. neqȝ ſimul pficiunť. Sic aũt ſp ſunt ĩmo biles ſm circuluȝ. Hoc eñ qđ ſic pmutanť ab hinc inde dicere ipm opinãdũ eſt Cõſiderã dũ igiť de hoc qũo ſe hȝ. ꝓopere eñ eſt nõ ſolũ ad nature ꝯſideratõem ſcire veritatẽ. ſȝ ad ſci entiam de ꝑncipio primo.

¶ Hic ponit opiniones ad vtrãqȝ ptem q̃ſtionis mote Et ꝑmo ponit opiniones eoꝝ q̇ dicebãt motũ ſemp eſſe Scđo ponit opiniones ꝓ pte ꝯtraria. ibi Quicũqȝ autẽ Quo ad ꝑmũ ðt. ꝙ q̇dã c̃ȝti. i. famoſi poſuerũt ĩfinitos mũdos. ſicut Democrit⁹ ⁊ q̇dã alij phi. q̇ dicũt motum ſp eẽ Et hoc ideo. qꝛ ſm illos qñqȝ p ſegregatõeȝ corpoꝝ athomaliũ corrũpiť vn⁹ mũdus in vna pte toti⁹ vniuer ſi. ⁊ generať nou⁹ mũd⁹ in alio loco vniuerſi p ꝯgregatio nẽ corpoꝝ athomaliũ. ⁊ cum talis generatio ⁊ corruptio mũdoꝝ nõ fiat ſine motu. nccẽ eſt dicere ꝙ mot⁹ ſemp ſit Iſta aũt opinio differt ab opinione Areſto. quã infra po nit. quia Areſto. ponit vnũ mũdũ in quo ðt motũ ppe tuari. ſed Democrit⁹ ðt motũ ppetuari in multꝭ mũdis Tũc ibi Quicũqȝ aũt. Ponit opiniones ad ptem cõ trariã. ⁊ ðt ꝙ aliq̇ ponebãt ſolũ vnũ mũdũ. ⁊ illũ nõ po nebãt ſempiternũ. ideo nccẽ habuerũt dicere ꝙ mot⁹ nõ eſſȝ ſempitern⁹. cũ mot⁹ ſit ſolũ in mobili. Et de iſta opi nione ponit Areſto. duos modos loquẽdi duoꝝ phoruȝ antiquoꝝ. ſcȝ Anaxagore ⁊ Empedoclis. vñ Empedo. dixit ꝙ p inimiciciã mũd⁹ generareť. q̇ ꝑus p amiciciam corrupt⁹ eẽt. ⁊ ſic tpe amicicie elemẽtoꝝ nõ eſſȝ aliq̇s mo tus. ſȝ eſſȝ ſolum tpe inimicicie. Anaxagoras aũt dixit ꝙ mũdus incepat de nouo. ⁊ ſiľr mot⁹ p hoc ꝙ intellectus q̇ eſſȝ extra chaos ꝯfuſuȝ ſegregaret ptes vniuerſi extra chaos. ⁊ g̊ qñ oĩa q̇eſcũt in chaos ꝯfuſo añ talẽ ſegregati onẽ tũc mot⁹ nõ eſt. Et ex iſtis pȝ drñtia inter opinionẽ Empedoclis ⁊ Anaxagore. qꝛ c̃ȝuis in hoc ꝯueniant ꝙ mot⁹ incepit. poſuit tñ Empedo. multos mũdos ſibi in uicẽ ſuccedẽtes. ſic. ſ. ꝙ qñqȝ mũd⁹ generareť ⁊ iterũ corrũ pereť. ⁊ iterũ tercio generareť. Sȝ Anaxa. poſuit tm̃ vnũ mũdũ quẽ dixit icepiſſe p itellectũ ſegregãtẽ. ſic ꝙ nõ poſ ſent fieri plures mundi nec vnq̃ȝ fuiſſe plures. Et inter oẽs phos Anaxa. maxime ꝯcordat fidei catholice de in ceptõe mũdi. qꝛ dixit ꝙ oĩes res qñqȝ ꝯtinerenť in vno chaos ꝯfuſo. ⁊ ꝙ p vnũ intellectũ q̇ haberet altiorẽ natu rã q̃ȝ res ꝯtente in chaos ipſe res a chaos ſegregarenť. ⁊ ſic fieret mũd⁹. Et hoc eſt veruȝ p ſiľitudinẽ. qꝛ p chaos intelligiť ipm nihil. ⁊ p intellectũ altiorẽ intelligiť intelle ctus diuin⁹. qꝛ intellect⁹ diuin⁹ res ſegregauit ex chaos id eſt ex nihilo. Sed ꝙ ðt res ꝑexiſtere in chaos indiſtin cte añ mũdi ꝯſtitutõem eſt alienũ a ꝟitate Tũc ibi Cõ ſiderãdũ igiť. Oſtẽdit vtilitatẽ hui⁹ ꝯſideratõis. ⁊ ðt ꝙ ſcire veritatẽ q̃ſtionis illi⁹ nõ eſt ſolũ nccãriũ ad abſolutã ꝯſideratõem de rebꝫ naturalibꝫ. ſȝ multũ valet ad ſciam de ꝑmo ꝑncipio. qꝛ ſi mot⁹ fuit ſempitern⁹ facile elicitur ꝙ etiã motor ꝑmus ſit ſempitern⁹. vtiť eñ Areſto. in h̊ viij. ppetuitate mot⁹ ad ꝓbãdũ ppetuitatẽ ꝑmi motoris

Nõ. Utrũ Areſto. moueat ꝑdictã q̃ſtionẽ de ꝑmo motu. ſiue de motu in cõi Dõm ꝯtra Auer roim. ꝙ iſtã q̃ſtionẽ mouet de motu in cõi. ⁊ nõ de ꝑmo motu. Qđ ſctũs Tho. ex tribꝫ ꝓbat. ꝑmo ex ꝟbis text⁹ mouẽdo eñ q̃ſtionẽ q̃rit vtrũ mot⁹ aliqñ incepit eſſe. ita ꝙ ꝑus nihil fuit. q̇ q̃ſtio loq̇tur expꝛeſſe de motu in genere. Scđo pȝ ex rõnibꝫ q̃s ponit Areſto. qꝛ in nulla illaꝝ rõ nũ facit mẽtõem de his q̇ ſpectãt ad ꝑmũ motũ. ſicut ĩfra patebit. loq̇tur g̊ de motu in cõi. Tercio. qꝛ infert⁹ in. ij̊ tractatu ꝓbabit ꝙ ſit vnus ꝑm⁹ mot⁹ ſempitern⁹. ſi g̊ h̊ ꝑus ꝓbatũ eſſȝ. tũc fruſtra ꝓbaret idem de nouo

Accipiem⁹ autẽ ꝑmũ ex definitis a no bis in phyſicis ꝑus. Dicim⁹ aũt mo tũ eẽ endelechiã. i. actuȝ mobilis ſm ꝙ mobile. Nccẽ g̊ exiſtere res poſſibiles moueri ſm vnũquẽqȝ motũ. et ſine aũt motus definitio ne oẽs vtiqȝ ꝯfitebiť nccãrium eẽ moueri poſſi bile moueri ſm vnũquẽqȝ motũ. vt alterari al terabile. ferri ãt ſm locũ mutabile. Quare ꝑus opȝ eẽ ꝯbuſtibile q̃ȝ ꝯburere. ⁊ ꝯbuſtiuũ q̃ȝ cõ burere. Ergo ⁊ hoc nccãriũ ẽ aut facta aliqñ eſſe cũ nõ eſſent. aut ppetua eſſe. Si q̇dẽ igiť fa ctũ eſt mobiliũ vnũqđqȝ nccãriũ ẽ ꝑus acceptã aliã mutatõem factã eẽ. ⁊ motuȝ ſm ꝙ factũ eſt poſſibile motu eẽ aut moueri Si aũt q̇ ſunt pre erãt ſp motu nõ exiſtẽte irrõnabile q̇deȝ videť ⁊ ab inſciẽtibꝫ. At uero ſed ampli⁹ magis ĩgredi entibꝫ hoc nccãriũ ẽ accidere. Si eñ alijs q̇dẽ mobilibꝫ exiſtentibꝫ alijs motiuis aliqñ q̇dem erit aliqđ ꝑmũ mouẽs. hoc ãt qđ moueť. aliqñ q̇dẽ nihil. ſed q̇eſcit. oȝ h̊ mutari ꝑus. Erat eñ aliq̇d cã q̇etis. q̇es eñ ꝑuatio mot⁹ eſt. Quare ante ꝑmã mutatõem erit mutatio ꝑor.

¶ Poſtq̃ȝ phs mouit dubitatõeȝ de ſempiternitate mo tus. hic oſtendit motũ eſſe ſempiternũ. Et diuidiť in du as ptes. in ꝑma oſtendit ꝓpoſitũ In ſecũda ſoluit ea q̇ in ꝯtrariũ obijci poſſent. ibi Cõtraria aũt his. Circa ꝑmũ

duo facit. qꝛ pͥmo ponit rōnes ad ostēdēdū sempiternitatem mot⁹. Secūdo ponit rōnes ꝯtra opiniones phoꝝ ꝯtrariū opinātiū. ibi Sed nō aliqñ. Circa pͥmū duo facit. qꝛ pͥmo ostendit ꝙ motus semꝑ fuit. Secūdo ꝙ semꝑ erit. ibi. Eadē aūt rō est. Circa pͥmū pͥmo ostēdit ꝓpositū rōne accepta ex ꝑte motus. Secūdo rōne accepta ex ꝑte tꝑis. ibi. Adhuc aūt pͥus ꝛ posterius. Circa primū pͥmo pͥmittit q̄ddā qḋ est nccāriū ad ꝓbatōnem sequentē dicens. ꝙ ad ꝓpositū ostēdēdū debem⁹ incipe ab his q̄ pͥmo determinata sunt in physicis vt vtemur eis q̄si pͥncipijs. Dictū est aūt in tercio physicoꝝ ꝙ motus est act⁹ mobilis inq̄tū hmōi. ex q̊ apparet ꝙ ad hoc ꝙ sit motus ncce est existere res q̄ possint moueri quocūq̧ motu. qꝛ nō p̄t esse act⁹ sine eo cui⁹ est act⁹ Et hoc etiā est manifestū ꝑ se ꝛ absq̧ definitōe motus. vt pꝫ ex cōi snīa oīm qꝛ quilibet ḋt hoc esse nccāriū. scꝫ ꝙ nō mouet̄ nisi qḋ possibile est moueri. sicut ptꝫ inductiue ꝭm quēlibet motū. qꝛ nō ꝯtingit alterari nisi qḋ est alterabile. neq̧ mutari ꝭm locū nisi qḋ est mutabile ꝭm locū. Et qꝛ subiectū naturaliter pͥus est eo qḋ est in subiecto. sic possum⁹ ꝯcludere in singulis mutatōibꝫ ꝛ ex ꝑte mobilis ꝛ ex ꝑte mouentis ꝙ pͥus sit ipm̄ subiectū ꝯbustibile q̄ꝫ ꝯburat̄. ꝛ ꝯbustiuū p̄t pͥus ꝯburere q̄ꝫ ꝯburat. qḋ verū est nō semꝑ tꝑe sed naturaliter. Et ex isto dicto Aresto. Auerrois sumpsit occasionē loquēdi ꝯtra id qḋ ꝭm fidē tenem⁹ de creatōe Sed male mouet̄ ex his v̄bis. qꝛ Aresto. hic loq̄tur de motu ꝛ mutatōe. sꝫ vl'is rerū ꝓductio siue ponat̄ ab eterno siue nō est mot⁹ neq̧ mutatio. sed est emanatio toti⁹ esse a pͥmo essendi pͥncipio. ꝛ vocat̄ creatio. Tunc ibi. Ergo ꝛ h̄ nccāriū. Argumentat̄ ad ꝓpositū pͥma rōne q̄ stat in h̄. supposito ꝙ ad motū req̄rant̄ mouēs ꝛ mobile. tūc sic arguit̄. si mot⁹ incepit. aut ḡ incepit ꝑ h̄ ꝙ mouēs ꝛ mobile inceperūt. vel ꝑ h̄ incepit ꝙ mouens ꝛ mobile sꝑ fuerūt. ꝛ in eis de nouo incepit mot⁹ Nō p̄t dici pͥmū. qꝛ tūc sequeret̄ ꝙ ante pͥmū motū poneret̄ aliq̄s pͥoꝛ motus qḋ est ꝯtra rōnē pͥmi mot⁹. Seq̄la pꝫ. qꝛ mouēs ꝛ mobile nō incipiūt nisi ꝑ motū. cū oīs ꝓductio fiat ꝑ motū Scḋm etiā nō p̄t dici. qꝛ si mouēs ꝛ mobile sꝑ fuerūt. tūc erit ad min⁹ aliq̄ cā q̄etis. q̄re scꝫ mot⁹ nūc incepit ꝛ nō pͥus. illā ḡ cām oꝑtꝫ pͥmo remouere vt fiat mot⁹ in mobili. sꝫ remotio illi⁹ cause nō p̄t esse sine motu. ꝛ sic adhuc ante pͥmā mutatōem esset pͥoꝛ mutatio

Alia q̄dē em̄ mouēt singulariter. alia āt ꝛ ꝭm ꝯtrarios mot⁹. vt ignis q̄dē calefacit. frigefacit aūt nō. Scia aūt videt̄ ꝯrioꝝ eē vna. videt̄ igit̄ ꝛ ibi aliq̄d eē silī mō. frigidū ei calefacit cōuersum q̄dāmō ꝛ abscōdēs. sicut ꝛ peccat voluntari⁹ sciēs qñ ecōtrario vtit̄ scia Si igit̄ q̄cūq̧ sunt possibilia st̄ꝫ facere aut pati. aut mouere aut moueri. hec āt moueri nō penit⁹ possibilia st̄ꝫ. sed sic se hn̄tia ꝛ ꝓxima alterutris sunt. quare cū ꝓximant̄ aliud mouet. aliud aūt mouet̄. cū sint vt sit hoc q̄dē motiuū. illud v̄o mobile. Si igit̄ nō sꝑ mouebat̄. manifestū est ꝙ nō se habebāt sicut nūc possibilia. hoc q̄deꝫ mouere. illud aūt moueri. sꝫ oportuit mutari alterū illoꝝ. Necesse ei in his q̄ sunt ad aliq̄d h̄ accidere. vt si cū nō est duplū. nūc aūt ē duplū mutari. sꝫ nō vtraq̧ alterū. Erit ḡ q̄dā pͥoꝛ mutatio pͥma

¶ Hic remouet vnā tacitā q̄stionē. qꝛ possꝫ aliq̄s dicere ꝙ cōtingat aliq̄d qñq̧ q̄escre ꝛ qñq̧ moueri absq̧ eo ꝙ p̄existat cā q̄etꝫ q̄ remouet̄. ꝛ hoc videt̄ maxime eē in agēte ꝑ intellectū. qꝛ videtur ꝙ h̄ agens possꝫ incipe de nouo mouere mobile absq̧ h̄ ꝙ mutet̄. Intendit ḡ Aresto. h̄ ꝓbare ꝙ in nullo agēte nec naturali nec itellectuali aliq̄ḋ agēs possꝫ ḋ nouo agere nisi mutet̄. Sūt em̄ duplicia agētia ꝭm Arꝫ. q̄dā mouēt singularit̄. i. vno° tm̄ sicut agētia naturalia. Alia mouēt ꝭm ꝯtrarios mot⁹. vt agētia ꝑ intellectū. In agētibꝫ aūt naturalibꝫ si debeāt de nouo agere. oꝑtꝫ ꝙ in illis mutet̄ sit⁹. Ignis em̄ nō agit in aquam de nouo nisi applicet̄ aq̄. ꝛ sic motū calefactōis p̄cedit motus localis ipi⁹ mouētis. i. calefaciētis. Sed agētia ꝑ intellectū agūt ad opposita. oꝑtꝫ ḡ anteq̧ talia possint agere ꝙ deliberēt de vno opposito. q̄ deliberatio non fit nisi ꝑ aliquā mutatōem. ꝛ sic nō p̄t agēs ꝑ intellectum de nouo agere nisi mutet̄. Ex quo ḡ sic est ꝙ silī mō se hꝫ in his q̄ agūt ꝭm naturā ꝛ ꝭm intellectū. tūc possum⁹ vl'iter dicere ꝙ q̄cūq̧ sunt possibilia facere aut pati aut mouere vl' moueri. ꝙ nō pn̄t talia facere in q̄cūq̧ dispōne. sꝫ oꝑtꝫ ꝙ se habeant in aliq̄ determinata habitudine ꝛ ꝓpinquitate ad inuicē. q̄re ncce est ꝙ alterū eoꝝ mutet̄. Sicut etiā videm⁹ in oībꝫ his q̄ sunt ad aliq̄d ꝙ nunq̧ aduenit noua habitudo nisi ꝑ mutatōem vtriusq̧ vel alteri⁹. sicut pꝫ de duplo. Et sic seq̄tur ex dictis ꝙ sit mutatio q̄dā pͥoꝛ mutatione q̄ dicebatur esse pͥma

Adhuc aūt pͥus ꝛ posteri⁹ q̄uo erūt tꝑe non existēte. aut tp̄s nō sit mot⁹. Si igit̄ tp̄s nūerus mot⁹ aut mot⁹ q̄dā. siq̄dē tp̄s sꝑ est. ꝛ motū necesse ē ꝑpetuū eē Atuero de tꝑe extra vnū concorditer habētes videt̄ oēs Ingenitū em̄ eē dicūt. ꝛ ꝓpter h̄ Democrit⁹ demōstrat tāq̧ impossibilia oīa eē facta. īpossibile em̄ ē tp̄s factū esse Plato aūt tp̄s generat sol⁹. silr̄ em̄ cū celo factū esse. celū aūt factū eē ḋt. Si igit̄ īpossibile est eē dicere ꝛ intelligere tp̄s sine ipo nūc. nūc aūt est medietas q̄dā ꝛ pͥncipiū ꝛ finē hn̄s silr̄. pͥncipiuꝫ aūt futuri tꝑis. finē v̄o p̄teriti ncce sꝑ eē tp̄s. vltimū em̄ finiti accepti tꝑis in aliq̄ ipoꝝ nūc erit Nihil em̄ est accipe in tꝑe p̄ter nūc. Quare qm̄ ē finis ꝛ pͥncipiū ipm̄ nūc ncce est ipius in vtraq̧ ꝑte sꝑ eē tp̄s. Atuero si tp̄s manifestum ē. qꝛ ncce ē ꝛ motū eē. Siq̄dē tp̄s est passio q̄dē motus Eadē aūt rō est. ꝛ de eo ꝙ incorruptibil' sit mot⁹. sicut de fieri motū accidit pͥoꝛē quādā eē mutatōem pͥmā sic hic posteriorē posteriorē. Nō em̄ silr̄ q̄escit ꝛ qḋ mouet̄ ꝛ qḋ mobile est. ꝛ qḋ ꝯburit̄ ꝛ qḋ ꝯbustibile. Cōtingit em̄ ꝯbustibile eē qḋ nō ꝯburit̄. neq̧ motiuū ꝛ mouēs. et corruptibile igit̄ indigebit corrūpi cū corrūpat̄. ꝛ hmōi corruptiuū iterū posteri⁹. Corruptio em̄ mutatio q̄dā est. si igit̄ hoc impossibile. manifestū est ꝙ est ꝑpetuus motus

¶ Hic ponit secūdā rōnem q̄ sumit ex pte tpis ad pbādū scʒ q mot⁹ sit sempitern⁹. Et pmittit duo. pmū est q pus ⁊ posteri⁹ nō pñt esse nisi sit tēpus Secūdū est. q tēpus nō pt eē nisi sit mot⁹ Et rō pmi suppositi est. qꝛ tps nihil aliud est nisi pus ⁊ posteri⁹ ẜm q sūt numerata. etiā pus ⁊ posterius ponūtur in definitiōe tpis. Rō scdi suppositi est. qꝛ tps est ꝓpria passio mot⁹. sed subiectū nō est sine ꝓpria passione Istis suppositis sic arguit. si tps sit ppetuū ncce est motū esse ppetuū. sʒ tps est ppetuū. g̊ motus est ppetu⁹. Cōsequētia est bona. qꝛ tenet a tota ꝯditionali cū positōe aῆtis ad positōnem ꝯn̄tis. Aῆs pbat dupl'r. scʒ autoritate ⁊ rōne Autoritate oīm phoꝝ. qꝛ oēs antiq̄ ꝯcorditer videt sentire de tpe q sit ingenitū. i. q nō incepit esse postq̄ꝫ pus nō fuit. Sed sol⁹ Plato generat tēp⁹. i. dt ipm de nouo factū. qꝛ dt tēp⁹ simul esse factum cū celo. qd dt Plato habere pncipiū sue duratōis. vt hic Aresto. ei imponit. Rōne sic. qꝛ si tēpus incepissʒ tūc incepisset in ipo nūc. qꝛ nihil est accipe in actu de tpe nisi nūc sed nō potuit incipe in ipso nūc. g̊ tps nō incepit Minor pbat. qꝛ dato q̄cūq̄ꝫ nūc sp dabit tēpus pus. Qd sic ostēdit. qꝛ de rōne nūc est q sit finis pteriti ⁊ initiū futuri. dato g̊ quocūq̄ꝫ nūc habebit aliqd tēp⁹ pus. qꝛ est finis pteriti. Et p h idē pbat q nō deficiat. qꝛ nūc est initiū futuri. dato g̊ finali nūc adhuc dabit posteri⁹ tēpus. Silr's rōnes adducit Aresto. q mot⁹ est semp futurus. qꝛ al's post vltimū motuʒ esset posterior mot⁹. sicut dcm fuit de inceptōe motus. qd implicat ꝯtradictōem

Querit. Quō debeāt solui iste rōnes cū cōcludant ꝯtra fidē Dōm q pma sic soluit. qꝛ in ea supponit aliqd falsum. h scʒ. q q̄cq̄d incepit h incepit p motū. sed h est falsum. qꝛ tot⁹ mūdus ⁊ pncipales ptes mūdi iceperūt de nouo. nō aūt p motū sʒ p creationē. ⁊ ideo mot⁹ incepit p hoc q mouētia ⁊ mobilia inceperūt p motū. Est tm̄ ꝯsiderandū. q ista rō Aresto. procedit ꝯtra opinionē Anaxagore ⁊ alioꝝ antiq̄ꝝ q̄ credebant mūdū incepisse p naturalē motū. sic em̄ ista pbatio est sufficiēs. ⁊ hoc nō est ꝯtra fidē Scda rō sic soluit. qꝛ cōcedit q mūdus incepit in nūc. Et qn̄ tūc arguit. de rōne nūc est q sit finis pteriti ⁊ initiū futuri. sciendū q est triplex nūc in tpe. sicut triplex pūctuʒ in linea. scʒ nūc initiās nūc ꝯtinuās. ⁊ nūc terminās Dōm g̊ est q de rōne nūc ꝯtinuātis est q sit finis pteriti ⁊ initiū futuri. Sed h nō est verū de nūc initiāte ⁊ termināte. qꝛ nūc initiās est solū pncipiū futuri. ⁊ nūc terminās est solū finis pteriti. Tenendū est g̊ ẜm nr̄e fidei sentētiā. q mūd⁹ incepit in nūc initiāte qd nō hʒ ante se tps. et ita incepit mūd⁹ q tm̄ nū q̄ꝫ desinat esse. Ponim⁹ etiā q aliq̄ mot⁹ sp erūt psertim in hoīb q̄ sp remanebūt incorruptibilē vitā agentes vel miseram vel beatā. Et dt sctūs Tho. q si q̄s recte rōnes hic positas ꝯsideret. tūc hmōi rōnib veritas fidei efficaciter impugnari nō pt. qꝛ hmōi rōnes Aresto. sunt efficaces ad pbandū q mot⁹ nō incepit p viam nature sicut ab aliq̄b ponebat. Sed q nō inceperit q̄si reb de nouo pductis a pmo rerū pncipio. vt fides nostra ponit. h his rōnib pbari nō pt. qd patʒ singulas illatōes hic positas ꝯsiderāti. qꝛ qn̄ querit vtrū mouētia ⁊ mobilia sp fuerūt vel nō. Respōdendū est q pmū mouēs sp fuit. sed oīa alia siue sint mouētia siue mobilia nō semp fuerūt. sed inceperūt nō q̄dē p modū nature sed a cā vl'i toti⁹ esse cui⁹ pductio nō est motus. q̄re nō seq̄tur q ante pmā mutationē sit aliqua mutatio.

Ar. Si esset pmū nūc. tūc ante hoc nihil esset. sed ante dt tempus. g̊ ante pmū nūc erit tempus Dōm q ante accipit dupl'r. vno mō affirmatiue. ⁊ sic significat tēpus. sicut dicim⁹ iohānes venit in domū ante petrū. i. in tpe ante petrū. ⁊ sic pmū nūc inceptiōis mūdi et tpis nō definit p ante. Alio mō accipit ante negatiue ẜm q negat tēpus. ⁊ sic ponit in definitōe pmi nūc qd est initium toti⁹ tpis. Silr dr de extra quo ad locuʒ. qꝛ extra accipit dupl'r. vno mō negatiue. ⁊ sic accipit in pmo de celo. vbi dr q extra celū nihil est. Alio mō capit affirmatiue. ⁊ sic s̄cat locū. vt cū dr. iohānes est extra domū. i. in loco extra domū. Et g̊ qn̄ dicim⁹ extra mūduʒ nō esse nisi deū. tūc nō ponimus aliquā dimensionē extra mūdū. sic etiā cū dicim⁹ ante mūdū nihil fuisse. nō ponim⁹ aliquaʒ successiuā duratōem ante mūdū

Sed nō aliqn̄ q̄dem erat. aliquādo aūt non Et nāq̄ꝫ assilatur sic dicere figmento magis. Similiter aūt ⁊ dicere. qꝛ aptū natū sic est. ⁊ hoc oportʒ opinari eē pncipiū sicut videt vtiq̄ꝫ Empedocles dicere q tenere ⁊ mouere amiciciā in parte ⁊ discordiaʒ inest reb ex necessitate quiescere autem medium tempus Fortassis autem ⁊ vnum principiū facientes. sicut Anaxagoras sic vtiq̄ꝫ dicerent

¶ Postq̄ꝫ posuit Aresto. rōnes ẜm suā ꝓpriā opinionēʒ ad ostēdēdū motū sp esse. hic ꝯn̄ter reprobat illos phos qui ꝯtrariū ponebāt. ⁊ dt. ponere q motus aliqn̄ sit ⁊ aliqn̄ nō sicut dixerūt Empe. ⁊ Anaxa. assilatur figmēto. et hoc ideo. qꝛ hoc videt esse fictū ad qd nulla rō adducit Sed isti phi dicebāt istā opinionē absq̄ꝫ rōne. Tunc ibi Silr aūt. Obijcit cōtra rōnem Empedoclis ⁊ Anaxagore. q̄ vtebant rōne. q̄ꝫuis nō fuit vera ⁊ efficax rō. Dicebāt em̄ motū qn̄q̄ꝫ esse. ⁊ qn̄q̄ꝫ nō esse. eo q sic natū est esse. ⁊ q hoc optet accipe tanq̄ꝫ principiū sicut Empedocles videt dicere q res in pte tpis tenēt amiciciā. ⁊ in pte tpis discordiā ⁊ moueant. sed in medio q̄escant q hoc insit reb ex necessitate. Sed hoc dicere nō sufficit. qꝛ pbādum est q̄re sic natū est esse. quia illa q̄ sunt a natura habent causas. ⁊ ideo nō potuit ista rō esse sufficiens. quare qn̄q̄ꝫ motus est ⁊ qn̄q̄ꝫ nō est. Sicut terra non mouet deorsum. qꝛ sic natum est esse. sed quia grauis

Ar. Ex hoc sequeret q articuli fidei essent figmenta. qꝛ nō habēt aliquā rōem ¶ Dōm q q̄ꝫuis illa que fide tenemus nō pbentur rōne naturali. tm̄ veritas illoꝝ innitit autoritati diuine. que maior est qualibʒ rōne naturali. etiā demōstratiua. qꝛ rō humana ꝓpter debilitatē sui lumis pt multipl'r deficere. non aūt rō diuina quia de⁹ nec fallere nec falli potest. Et ergo autoritas diuina multo magis preualet rationi humane q̄ꝫ autoritas alicuius phi preualeret alicui debili rationi quaʒ aliquis puer induceret. Et ergo que fide tenemus nō assimilantur figmēto. sed absq̄ꝫ rōne credunt. credimus em̄ diuine autoritati miraculis approbate. i. illis operibus que solus deus facere potest

Tuero nihil inordinatum eorum q̄ natura et secundum naturā sunt. Natura enim omnibus cā ordinatiōis est. Finitū aūt ad infinitū nullā rōem hz. ordinata aūt ois rō ē In infinito aūt tpe q̇esc cere. postea motū eē aliqn̄. Hui9 aūt neq3 vnā drūtiam esse. quare nūc magis q̄3 prius Neq3 iterum aliquā ordinatōem habere. nō iam nature est opus. Aut enim simpl'r se habere qd̄ est nature. et nō aliqn̄ q̇dē sic. aliqn̄ vero aliter. vt ignis natura sursum fert. et non aliqn̄ q̇dem. aliqn̄ vero nō. aut rōnem hz qd̄ non est simpl'r. Quare dignius ē sicut Empedocles: et si q̇s aliter dixit sic habere in parte quiescere omne et moueri iterū Ordinatōem enim iam habet quādam hmōi

Sed et optet hoc dicentē nō affirmare solū sed cām ipsius dicere et nō apponere nihil. neq3 velle dignitatē irrōnabilē. sed aut inductōnem aut demōstratōem ferre. Hec q̇dē enim nō cause posite sunt. neq3 in hoc erat amicicie vl' inimicicie esse. Sed hmōi q̇dē ꝯgregare. illius vero disgregare Si vero determinet qd̄ est in tpe. dicendū est in quibus sic sunt. sicut qr est aliq̇d qd̄ ꝯgregat hoies amicicia. et fugiūt inimici ab inuicē. Hoc enim supponit et in toto esse. videt enim et in quibusdā esse sic. Qd̄ aūt et secundum equalia tēpora indiget aliqua rōne

¶ Hic ꝯparat opinionē Anaxagore ad opinionē Empedoclis. Et vult q̄ ꝯuenientius opinabat et vtebat rōne p̄dicta Empedocles q̄3 Anaxagoras. qr Anaxagoras dixit q̄ postq̄3 res in infinito tpe q̇euerunt in chaos ꝯfuso. tūc inceperūt iterū moueri p infinitū tēpus. Sed empedocles dixit. q̄ vniuersum in aliq̄ pte tpis corrūperet. et in aliq̄ pte tpis generaret. et sic dixit res aliquo tpe finito q̇escere et aliquo tpe finito moueri. Cum ergo finiti ad infinitū nulla sit natural' ꝓportio. sic opinio Anaxagore omnino est innaturalis. qr que in natura sunt ordinata sunt. infinitū aūt nō habet ordinē ad infinitū. et ideo Empedocles. qui posuit motū fieri tpe finito et quietē tpe infinito ꝯuenientius dixit Tūc ibi Sed et optz. Ostendit q̄ nec etiā ꝯuenienter Empedocles vsus est p̄dicta rōne. qr ipe nō posuit cām quare res in aliq̄ pte tpis q̇euerunt. et in aliq̄ pte tpis inceperūt moueri. qr nō assignauit cām q̄re in vna pte tpis generaret lis inter partes vniuersi. et in alia parte tpis amicicia. et sic est ibi petitio p̄ncipij. quia in istis inferioribus nō fiunt motus et quietes secundum eq̄lia tpa. et si hoc fieret in istis inferioribus adhuc tamē non oporteret q̄ sic esset in toto vniuerso

Omnino enim existimare p̄ncipium hoc esse sufficiens. qd̄ semp aut est sic aut sic. nō recte se habet opinari In q̄ Democritus reducit de natura causas q̄ sic qd̄ prius factū est. ipsius autē semp. noluit p̄ncipiū querere in quibusdā dicens recte. Qd̄ aūt in omnibus non recte. et trigonū enim semper habet duobus rectis equales angulos. sed tamen est perpetuitatis huius altera causa principiorū. igitur nō est altera causa sed perpetua sunt. Qd̄ quidem igitur nullum tempus erit neq3 erat. quando motus non erit. siue nō erat. tanta dicta sunt.

¶ Hic excludit phus quādā falsam existimatōem istorum antiquorum. qr posset aliquis dicere q̄ illud qd̄ semp est nō hz cām. et sic nō esset danda cā sempiternitatis mot9 Respōdet phs q̄ in hoc nō bene estimabāt. sc3 q̄ sempiterna nō habeāt cām Quod sic ꝓbat. qr ꝯclusio demōstratōis est sempiterne veritatis. et tn̄ hz cām. qr p̄misse sunt cā cōclusionis. Sicut exempli gratia. ista ꝯclusio. triangul9 hz tres angulos eq̄les duobus rectis. est ppetue veritatis. et tn̄ hz cām. sc3 p̄ncipia q̄ demonstrant illā passionē3 inesse subiecto. Ex isto infert sctūs Thomas q̄ q̄3uis Aresto. posuit mūdū eternū. nō tn̄ credidit q̄ de9 nō sit cā essendi ipsi mūdo. sed tm̄ cā eius motus. vt q̇dā dixerunt. Et ad ꝓbandū q̄ ppetuū possit habere cām ponit Augustinus exemplū multū familiare. hoc scilic3. si pes stetisset ab eterno in puluere tūc vestigiū pedis ess3 effectus etern9 et tn̄ haberet cām sc3 pedē. qr pes esset cā efficiēs vestigij illius. sicut nūc deus est cā efficiens mūdi

Ar. Perpetuū nihil hz āte se. si ergo mūd9 sit ppetuus nō habebit ante se deū Dōm q̄ aliq̇d habere ante se cām p̄t dupl'r intelligi. Uno mō secundum tēp9 et sic ppetuū nō hz cām ante se. Alio mō secundum naturā. et sic ppetuū p̄t habere ante se cām. qr si deus ab eterno fecissz mūdū. adhuc fuisset ante mūdū naturaliter. sicut omnis cā est ante suū effectū. Sicut in sīli patz de hoie et risibili qr hō et risibile sunt simul tpe. tn̄ naturaliter hō est ante risibile. qr ois cā naturaliter ē āte suū effectū. s3 nō sp tpe

Contraria autem his nō difficile est soluere Uidebit aūt ex hmōi ꝯsiderātibus ꝯtingere maxime motū esse aliqn̄. cū nō est oīno. Primum q̇dem. qr neq3 vna ppetua mutatio est Mutatio enim omnis apta nata est ex quodā in quoddam Quare necesse est omnis mutationis terminos inter esse contraria in quibus fit. Infinitū autem moueri nullum.

Amplius videm⁹ possibile esse moueri. neqȝ qȝ qd mouet͛. sed quiescens mouet͛. neqȝ habēs in seipso. neqȝ vnū motuȝ. vt in inaīatis. quorū neqȝ ps vlla. neqȝ totum mouet͛. sed q̄escēs mouetur quādoqȝ. Conuenit aūt aut semꝑ moueri aut nequaq̄ȝ. siq̄dē nō fit cū sit motus Multo aūt magis huius esse in aīatis manifestuȝ est Neqȝ vnus q̄dē in nobis cū sit motus aliquando. sed quiescētes tñ mouemur aliq̄ñ ⁊ fit in nobis ex nobisipsis ꝑncipiū motus aliq̄ñ. ⁊ si nihil extra moueat. Hoc em̄ in inaīatis esse non videmus silr̄. sed semꝑ mouet ipsa aliq̄d exterioꝝ alteruȝ. Aliq̄ñ aūt aīal dicimus ipsuȝ se mouere. quare siq̄dē quiescit aliq̄ñ penit⁹ i immobile. motus vtiqȝ fit ex ipso ⁊ non ab extra. Si aūt in aīali hoc possibile fieri. q̄d ꝓhibȝ idē accidere ⁊ ſm esse. Si nāqȝ in paruo mūdo fit. et in magno. ⁊ si in mūdo ⁊ in infinito. si quidem ꝯtingit moueri infinitū ⁊ quiescere totū

¶ Postq̄ȝ ph̄us posuit rōnes ad ꝓbandū motuȝ semꝑ esse. hic intendit soluere ea que in ꝯtrariū obijci possunt. Et circa hoc duo facit. qȝ ꝑmo ponit ratōes. Secundo soluit eas. Circa ꝑmū ponit tres rōnes ꝑmittens suam intentōem dicens. ꝙ ea que in ꝯtrariū obijci possunt non est difficile soluere. Ex trib⁹ em̄ rōnib⁹ videt͛ maxime seq̄ ꝙ motus aliq̄ñ incipiat esse cū ꝑus oīno nō fuerit. quarū ꝑma est. nulla mutatio terminata est ꝑpetua. qȝ ꝑpetuuȝ est qd caret termino. sed om̄is mutatio est terminata. qȝ est de q̄dā in q̄ddā inter determinatos terminos. g̊ nulla mutatio ē ꝑpetua. Et qȝ mīoꝛ nō videt͛ eē vera de motu circulari. ideo ꝓbat hoc spēaliter de motu circulari sic Nihil mouet͛ naturaliter ad illud ad qd ꝯtingere nō p̄t. qȝ al's frustra moueret͛. sed natura nihil facit frustra. sed impossibile est aliquid motū esse in infinitū. qȝ si sit motū tūc hȝ terminū motus. sed infinitū caret termino. g̊ impossibile est aliquid moueri in infinitū. Secūda rō ponit͛ ibi Amplius videm⁹. ⁊ stat in hoc. eadē est rō de toto vniuerso ⁊ de particulari mobili. qȝ totū ⁊ ps debent ꝓportionari. sed de particulari mobili videmus ꝙ q̄ñqȝ mouet͛ et q̄ñqȝ nō. ergo etiā sic erit de toto vniuerso. Tercia rō tāgit͛ ibi Multo aūt magis. q̄ sumit͛ ex ꝑte aīaliū que nō mouētur ab extrinseco. sed a seipsis. Et est talis. sicut est in microcosmo. i. in minoꝛi mūdo. ita erit in macrocosmo. i. i maioꝛi mūdo. Sȝ i microcosmo scȝ in hoīe sic est ꝙ in eo incepit motus. sic ꝙ ꝑus nō fuit sicut pȝ in vigilia post somnuȝ. g̊ sic erit in macrocosmo. i. maioꝛi mūdo

Querit͛. Quare hō dr̄ microcosmus. i. ꝑuus mūdus Dōm ꝙ ad silitudinē maioris mūdi. et illa silitudo ꝑpendit͛ ex trib⁹ scȝ ex coꝛꝑe aīa et motu. Ex coꝛꝑe qȝ sicut in toto vniuerso sūt q̄ttuoꝛ elementa. scȝ ignis aer ⁊c̄. ⁊ celū ex quib⁹ est ꝯstitutū vniuersum. sic etiā hō quo ad coꝛp⁹ ꝯponit͛ ex q̄ttuoꝛ elementis et celo. Et q̄uis q̄ntū corpus simplex. scȝ celuȝ nō intret ꝯpositōem hoīs ſm substātiā. tñ ſm virtutē. ⁊ g̊ ꝯstituit in hoīe certā perioduȝ. Scd̄o ex aīa. qȝ dr̄ ph̄us tercio de aīa. ꝙ aīa est quodāmodo oīa. qȝ quo ad sensum est sensibilia. quo ad intellectū est intelligibilia. qd ē verū nō ſm naturā sed ſm silitudinē ⁊ ꝓpoꝛtōnem. Tercio ex motu coꝛpoꝛali. qȝ sicut in celo est duplex mot⁹. vn⁹ ab oꝛiēte in occidēs. ⁊ ali⁹ ab occidēte in oꝛiens ꝯtra motū ꝑmi mobilis. Sic etiā in hoīe est duplex mot⁹. scȝ rōnis ⁊ sensualitatis. ⁊ vn⁹ ꝯriat͛ alteri. qȝ motus sensualitatis ꝯtrariatur motu rōnis. Et motus rōnis est ab oꝛiente. id est ex virtutib⁹. sed motus sensualitatis est ab occidente. i. a vicijs ꝑ quādam similitudinem.

Orū aūt ꝑmū q̄dē qd dictū est nō eūdem semꝑ ⁊ vnū numero esse motū q̄ est in contraria recte dr̄. Hoc em̄ foꝛtassis q̄dē necc̄arium est. siq̄dē nō semꝑ vnū ⁊ eundē esse possibile est eiusdē ⁊ vni⁹ motū. Dico aūt vtꝝ vnius coꝛde vn⁹ ⁊ idē son⁹. aut ꝑ aliter silr̄ se habēte ⁊ mouente. sȝ tñ q̄litercūqȝ se hȝ nihil ꝓhibet ⁊ quem dā eūdē esse. q̄ ꝯpetu⁹ ⁊ ꝯtinu⁹ ē. Manifestū vtiqȝ erit. magis ex his q̄ posteri⁹ Moueri aūt qd nō mouet͛ nullū incōueniens est. si aliq̄ñ q̄dē sit extrinsec⁹ mouēs. aliq̄ñ aūt nō. Hoc tñ q̄liter vtiqȝ erit inq̄rendū. Dico aūt vt ⁊ idē ab eodē motiuo exn̄te aliq̄ñ q̄dē moueri. aliq̄ñ aūt nō. Nihil em̄ aliud dubitabit hoc dicēs. q̄ propter nō sꝑ alia q̄dē q̄escūt eoꝝ q̄ sūt. alia ꝟo mouent͛ Maxime aūt vtiqȝ videbit͛ terciū habere dubitatōem. qd fit cū nō insit ꝑus motus. ꝙ accn̄s est in aīatis. Quiescēs em̄ ꝑus post h̄ vadit mouēte exterioꝝ nullo sicut videt͛. hoc antē falsum est. Cōspicimus em̄ semꝑ aliq̄d motū in aīali naturaliū Hui⁹ aūt mot⁹ nō aīal cā ē. sed ꝯtinēs foꝛsitan Ipm aūt dicim⁹ ipm mouere se nō ſm oēm motū sȝ ſm locum. nihil igit͛ ꝓhibet Magis aūt foꝛtassis necc̄ariū est in coꝛꝑe multos fieri mot⁹ a ꝯtinēte. Hoꝝ aūt q̄sdā intellectū aut appetitū mouere. Illū aūt totū iaȝ aīal mouere. q̄le ꝯtingit circa somnos. Sēsibilis q̄dē em̄ cū neqȝ vn⁹ insit mot⁹. in exn̄te tñ aliquo surgūt aīalia iterū. Sed nāqȝ manifestuȝ erit ⁊ de his ex sequētib⁹

¶ Hic soluit istas rōnes ꝑ ordinē. Et ꝓ solutione p̄me
rōnis innuit ꝙ duplex sit motus vn⁹ q̄ est inter vera cō
traria. ꝛ talis nō p̄t eē infinitus. qꝛ ꝯria de se sꝫ finita et
determiata. Alius q̄ nō est inter vera ꝯria. ſꝫ ab eodē ad
idē sicut motus circularis. ꝛ talis p̄t eē infinit⁹ ꝑ reitera
tionē vni⁹ ꝛ eiusdē mobilis Et si dicat̄. nihil mouet̄ ad
impossibile. sed impossibile est motū infinitū esse factū. g̊
ꝛc̄. Dōm ꝙ dupl'r d̄r motus localis infinitus. vno°. ex ꝑ
te spacij. qꝛ scꝫ hꝫ spaciū infinituꝫ. ꝛ sic est verum ꝙ nō p̄t
motus infinitus esse factus. Alio° d̄r motus infinit⁹ ſm
duratōem. q̄ tñ fit in mobili finito ꝛ spacio finito. et talis
est infinit⁹ ſm successionē. ꝛ nō ſm simultatē. Sic aūt est
de motu celi. q̄ ſm pħm ē infinitus. Ad scđam rōem di/
cendū. ꝙ nō est sil'e de toto vniuerso ꝛ de ꝑticulari mobi/
li. qꝛ totū vniuersum nō p̄t habere aliqđ mouēs extrinse/
cū a q̊ incipiat de nouo moueri. sed qđlibet ꝑticulare mo
bile p̄t habere mouēs de nouo sibi coniunctū. a q̊ de nouo
moueat̄. Ad terciā rōem dōm est. ꝙ etiā in microcosmo
nō incipit motus localis de nouo nisi p̄cedat aliq̄s alius
motus. qꝛ aīalia mouent̄ localit' ab appetitu. vt d̄r tercio
de aīa. sed appetitus mouet̄ a cōtinēte exteriori. s. ab aere
vel celo. ꝛ qñq3 ab intrīseco. s. ex phātasia ꝯiūcta. Et illa
est cā q̄re in aīalibꝫ post somnū accidit vigilia. qꝛ postq3 ci
bus est decoctus ꝛ digest⁹ tūc aīalia naturalit' expgiscūt̄.
et succedit vigilia. Et sic manifestū est ꝙ cibi digestio p̄ce
dit motū naturalē aīalis. Et qꝛ hoc videt̄ esse ꝯtra id qđ
est ꝓpriū aīalis. s. ꝙ moueat seip̄m. iō subiūgit ꝙ cū dicim⁹
aīal mouere seip̄m ꝙ hoc nō intelligit̄ de q̊libet motu. sed
de motu locali ſm quē aīal mouet seip̄m ꝑ apprehēsioneꝫ
et appetitū. Sed nihil ꝓhibet imo nccāriū est ꝙ in corꝑe
aīalis fiāt multe trāsmutatōes a ꝯtinēte. s. aere ꝛ corꝑe ce
lesti. qꝝ q̄dā mouēt intellectū aut appetitū. ex q̊ vlterius
iam totum animal mouetur.

Ar̄. Appetitus saltē intellectiu⁹ nō p̄t moueri per
celū. qꝛ est imaterialis. ꝛ mot⁹ celi est material'
sed materiale nō agit in immateriale. g̊ ꝛc̄. ¶ Dōm ſm
doctorē sctm̄ ꝙ corꝑa celestia nō agūt directe in aīas no/
stras sed in corꝑa. motis aūt corꝑibꝫ ꝑ accñs fit motus
in viribꝫ aīe q̄ sꝫ actus corꝑaliū organoꝝ. Sed nō agunt
ex nccitate in intellectū nec in appetitū intellectiuū. qꝛ nō
vtunt̄ organis corꝑis. lꝫ etiā qñq3 h̊ ꝯtingat vt qñ aliq̄s
ꝑ rōem eligit vel seq̄ vel repellere vel aliq̄d agere ꝓpt' pas/
sionē vel in corꝑe vel in ꝑte sensitiua exortā. Et iō non d̄r
ꝙ oēs mot⁹ q̄ fiūt a ꝯtinēte moueant intellectū aut ap/
petitū. ſꝫ q̄dā vt oīno nccitatē ab intellectiā ꝑte excludat

Vr̄. Vtrꝝ mūdus ſm veritatem fidei sit ꝑpetuus
¶ Dōm ꝙ nō. pꝫ. qꝛ qđ incepit nō est ꝑpetuū.
sed mūdus incepit. g̊ nō est ꝑpetuus. Maior ꝓbat̄. qꝛ ꝑ
petuū sp̄ est. sed qđ incepit nō sp̄ fuit. g̊ ꝛc̄. Minor ptꝫ ꝑ
autoritatē fidei. q̄ est fundata in infallibili ṽitate diuina.
et habet̄ Genesis p̊°. vbi d̄r. in p̊ncipio creauit de⁹ celū ꝛ
terrā. Et iō q̄uis efficaciter ꝓbari nō possit mundū esse
creatū in p̊ncipio tꝑis. ꝛ h̊ ꝓpter duo. p̊mo qꝛ tūc nō esset
creditū. scđo qꝛ mūdus est factus ꝑ voluntatē diuinam
cui⁹ nō possum⁹ assignare rōnem. Tñ ꝓbari p̄t efficacit'
ꝙ nō sit impossibile mundū incepisse. hoc eīm sufficit in ar
ticulo fidei. s. posse ꝓbare articulū nō ꝯtinere impossibi
le. Et hoc sic ꝓbat̄. mūdū eē nō est nccē. g̊ mundū nō esse
est possibile. Cōsequētia ꝓbat̄ ꝑ eq̄pollentiā modaliū. q̄a
nō nccē esse ꝛ possibile nō esse eq̄pollēt. qꝛ sꝫ de cōbinatō
ne edētuli. Añs ꝓbat̄. s. ꝙ mundū eē nō est nccē. qꝛ necces/
sitas in aliquo est duplex. vna est absoluta q̄ sumit̄ ſm p̊n
cipia rei intrīseca q̄ in corꝑalibꝫ sꝫ materia ꝛ forma. Alia
est cōditionata q̄ sumit̄ ſm pricipia extrīseca. q̄ sꝫ agens
et finis. Sed nullo istoꝝ modoꝝ mundū esse est necesse.
nō necessitate absoluta. qꝛ q̄uis materia mūdi non habe
at naturalē ordinē ad corruptōem sicut materia inferioꝝ
qꝛ ei nō est ꝯiuncta p̊uatio. hꝫ tñ ordinē ad nō esse ex ꝑ/
te cōseruātis. qꝛ mūdus in suo esse a libera volūtate diui
na depēdet. ꝛ iō posset nō cōseruare mundū. ꝛ sic in nihi
lū tēderet. Vñ pꝫ. ꝙ nulla res creata hꝫ necessitatē eēndi
absolutā. sed solus deus. cuius essentia est suū esse. ꝛ ideo
nō est necessitas ex ꝑte eē agētis. qꝛ cā ꝓducens mundū
est agēs voluntariū ꝛ nō naturale. ꝛ iō libere ꝓducit mū/
dū ꝛ nō coacte. nec naturali necessitate. q̄re deus per se ip
sum solū necessario est. sed alia ꝯtingēter sꝫ. Silr' non est
necessitas ex ꝑte finis. qꝛ tūc aliq̄d est nccāriū ex ꝑte finis
qñ sine illo res esse aut bñ esse nō p̄t. Finis aūt rerū crea/
tarum est bonitas diuina. sed illa optime p̄t esse absq3 re/
bus creatis. imo nihil ꝑfectionis accrescit ei ꝓpter creatu
ras. Nullā g̊ necessitatē hꝫ mundus ad esse. ꝛ ꝑ ꝯñs po
tuit nō esse. Ex quo pꝫ. ꝙ q̄uis pħs efficaciter ꝓbet mū
dū nō incepisse ꝑ naturalē motū vt aliq̄ antiq̄ volebant.
qꝛ sic añ primū motū esset alius motus. in nullo tñ ꝯdi
cit veritati fidei. vt pꝫ ex his q̄ sunt ex doctore sancto cir
ca textū intraducta. qꝛ nō ꝓbat ꝑpetuitatē mūdi simpl'r
sed ꝓbat ꝙ motus ꝛ mūdus nō acq̄siuerunt suū esse per
mutatōem vel motū ſm viā nature. ꝛ cū isto p̄t optime
stare veritas fidei. s. ꝙ mūdus incepit ꝑ emanationē a p̊/
mo reꝝ p̊ncipio. qꝛ ad illā emanationē nō seq̄tur ꝙ ante
primā mutationē sit aliqua mutatio

Ar̄. Nisi mūdus esset ꝑpetuus ꝛ etiā motus. tunc
ꝓcessus pħi esset vanus ꝛ inefficax in isto octa
uo libro. Probat̄. qꝛ ex ꝑpetuitate mūdi et motus ꝓbat
ꝑpetuitatē p̊mi motoris Dōm ꝙ nihil ꝓhibet ex falsis
verū ꝯcludere. sicut pꝫ scđo prioꝝ. Et iō ex falsa opiniōe
de ꝑpetuitate mūdi probat multas veritates. q̄ tñ p̄nt
euidētius ꝓbari ꝛ ōndi posita inceptione mūdi. Potest
eīm ꝓbari qñq3 rōnibꝫ posita inceptione mūdi. ꝙ sit vnuꝫ
p̊m mobile. ꝛ ꝙ p̊m⁹ motor sit ꝑpetuus. p̊ma rō stat in h̊
oīe qđ mouet̄ ab alio mouet̄. ꝛ nō est ꝓcedere in infinitū
qꝛ al's nullus esset motus. g̊ deueniet̄ ad vnū motorē im
mobilē primuꝫ. Scđa rō. qꝛ in rebꝫ creatis inueniunt̄ aliq̄
cōtingētia. qꝛ q̄dam res create p̄nt qñq3 esse ꝛ qñq3 nō eē
inueniunt̄ etiā aliq̄ que nō p̄nt qñq3 nō esse. ꝛ illa sunt ne/
cessaria. Tunc sic arguit̄. necessariū creatū reducit̄ ad ali/
qđ primū nccāriū. sed in creatis inueniunt̄ q̄dam necessa
ria. g̊ erit vnū primū necessariū a quo alia hñt suā neces/
sitatē. Tercia rō est. qꝛ videmus in rebꝫ creatis aliq̄d eē
magis ꝑfectū ꝛ aliq̄d minus ꝑfectū. sed magis ꝑfectuꝫ ꝛ
minus ꝑfectū reducunt̄ ad aliqđ ꝑfectissimū qđ est sim/
pliciter necessariū. g̊ inuenit̄ aliqđ primū simpl'r necessa/
riū in rebus qđ est ꝑpetuū. Quarta rō est. qꝛ videmus ꝙ
totū vniuersum gubernat̄ ab aliq̊ intellectu. cuꝫ manifeste
appareat res tēdere in suos fines absq3 cognitione finis.
sicut lapis mouet̄ deorsum. ꝛ aranea facit ordinate suam
telā. ergo oportet ꝙ talia dirigant̄ ab aliquo qđ oīnes fi/
nes cognoscit. sed intellectus cognoscēs est incorruptibi/
lis. cū sit sup̄ ipa corruptibilia. g̊ deueniendū erit ad vnuꝫ
primū incorruptibile. Quinta rō est. in rebꝫ est aliqđ pro
ductū. g̊ hoc est ꝓductū ab alio. cū nihil efficiat seip̄m. ſꝫ
nō est ꝓcessus in infinitū. qꝛ tūc nihil esset cā tm̄. ergo de/

uenit ad vnū primū efficiens ꝑpetuū. Ex q̇bus p̄z ꝙ posita inceptione mūdi adhuc efficacissime ꝓbatur esse vnū primū et perpetuū motorem. qui a nullo productus. sed omnia alia produxit

Ar. Motus est vita mūdi ꝑ intelligentiā mouentē. ſʒ vita intelligentiaꝝ est īmortalis. ḡ aliq̇s motus erit ꝑpetuus et īmortalis. ¶ Dōm ꝙ q̄uis vita intelligētiaꝝ sit īmortalis sic ꝙ nō p̄t corrūpi ꝑ potentiā intrinsecā. q̇ꝛ in illis formis nulla simpl'r est materia. sunt tn̄ tales forme annihilabiles. ꝛ sic nō sunt simpl'r ꝑpetue. sicut eīm tales forme ex nihilo ꝓdierūt. ita etiā naturalit̄ in nihilū deciderēt nisi ꝯseruarent̄ a p̄ma causa oīm reruʒ

Ar. Impossibile fuit deuʒ de nouo mundū ꝓducere. ḡ nō est mūdus de nouo ꝓductus. Añs probat̄. q̇ꝛ q̇cquid de nouo aliq̇d ꝓducit mutat̄ vel per se vel ꝑ accñs. sed deus est simpl'r īmutabilis. ḡ nō potuit mundū de nouo ꝓducere. ꝛ sic mūdus erit ꝑpetuus. vt probāt rōnes ph̄i in textu. ¶ Dōm ꝙ est duplex agens vnū est naturale. qđ agit ꝑ formā naturalē. sicut ignis et aqua. ꝛ tale agēs nihil ꝓducit absq̧ sui mutatiōe. Aliud est agēs intellectuale. qđ agit ꝑ formā ꝯceptā in mente. et hoc est duplex. q̇ꝛ aliq̇d est agens intellectuale ꝑpetuū et eternū. ꝛ hoc p̄t aliq̇d facere de nouo absq̧ oīmi mutatione sui. q̇ꝛ p̄t ab eterno aliquid ꝯcipere. sic sc̄ʒ ꝙ velit ꝓducere aliquē effectū in aliquo determīato tp̄e tali vel tali. vñ ꝯtingit ꝙ ꝑ ꝑpetuū ꝯceptū de tp̄ali re ꝓducenda ꝓducat effectū tp̄alē absq̧ mutatione noui ꝯceptus in illo agēte. Et sic est dōm de deo quantū ad creationē mūdi. q̇ꝛ deus ab eterno ꝯcepit ꝙ velit ꝓducere mundū in hoc tp̄e in quo ꝓduxit. Aliud est agens intellectuale nō eternū sed creatū a deo in tp̄e. ꝛ hoc p̄t ꝓducere nouū effectū absq̧ mutatōe sui cū ꝓducit effectū. sed nō p̄t producere talē effectū absq̧ oīmi mutatione. q̇ꝛ nō est eternū et ergo nō p̄t habere conceptū eternuʒ. sed in tp̄e incepit ꝯcipere. ꝛ ꝑ ꝯñs in suo ꝯceptu mutatū est. Ex q̄ soluit̄ istud sophisma. deus voluit ꝓducere mundū ab eterno. q̇ꝛ hoc ꝯplexū (ab eterno) potest ad duo referri. vno mō refert̄ ad illud verbū voluit. ꝛ sic sophisma est veruʒ. q̇ꝛ deus ab eterno voluit ꝓducere mundū in tp̄e. Alio° refert̄ ꝛ cadit sup̄ hoc verbū ꝓducere. ꝛ sic sophisma ē falsum. q̇ꝛ deus nō voluit ꝓducere ad eterno mundū. ſʒ voluit ꝓducere mundū in tp̄e. id est in principio tp̄is

Ar. Posita sufficienti cā in actu ponit̄ effectus. sed deus est cā sufficiēs ꝓductōis mundi. ꝛ ab eterno fuit. ergo mūdus fuit ab eterno ¶ Dōm ꝙ duplex est agens. s. agens ꝑ naturā. ꝛ posito tali agēte seq̇tur effect⁹ nisi aliquod impediat talē cām. Aliud est agens ꝑ intellectū ꝛ voluntatē. et loquēdo de tali agēte maior est falsa q̇ꝛ nō oꝑtet posito tali agente ponere effectū. q̇ꝛ h̄ agens nō agit sicut potest. sed sicut vult. ꝛ ideo p̄t sibi determinare tp̄s agendi. sicut domificator nō domificat quando p̄t. sed qñ vult. Et hoc ꝑtinet ad ꝑfectionē cause ꝙ non solū determinet sibi effectū. sed etiā determinat sibi tp̄s qñ sc̄ʒ velit opus ꝛ effectū suū producere

Ar. Actio dei est eterna. ḡ habebit aliquē effectum eternū. ꝛ talis effectus nō est nisi mūdus. ergo mūdus fuit ab eterno ¶ Dōm ꝙ actio dei p̄t dupl'r capi. vno mō ex ꝑte p̄ncipalis significatōis s̄m ꝙ est in deo agēte. ꝛ sic actio dei est eterna. quia actio dei est ip̄e deus. Alio mō sumit̄ ex ꝑte ꝯnotati qđ est res producta. et sic actio dei est tp̄alis. ¶ Pro quo sciendū. ꝙ multa dicunt̄ de deo tp̄aliter. ex hoc ꝙ acq̇runt ad deū nouā relationeʒ vel habitudinē. sicut deus đr de nouo dñs. nō ꝙ in ipso aliq̇d noui factū sit. sed q̇ꝛ res create in q̇bus est seruitus acceperūt nouā relationē ad deum. et sic etiā actio dei est tp̄alis. non quasi in deo sit aliqđ tp̄ale. sed q̇ꝛ tp̄ale extra deum habet ad eū de nouo realē dependentiā

Ar. Agens ꝑ voluntatē nō retardat ꝓducere suū effectū nisi ꝓpter mutationē q̄ expectat̄ oportunitas qñq̧ ab agēte vt agens fortificet̄. sicut bellum regis retardat̄ ꝓpter aduentū populi. vel sc̄d̄o hoc ꝯtingit ex defectu artis. q̇ꝛ artifex nō facit artificiatū nisi sit sufficiēter instructus. ꝛ sic incipit agere. aut tercio ꝓpter impedientia. vt nauta expectat bonā aurā. vel quarto ex ꝑte tēporis. sicut rusticus seminat in tp̄e apto. aut q̇nto ex parte finis. sicut ꝓ vno tp̄e expectat̄ finis ꝛ non ꝓ alio. Sed nullo istoꝝ modoꝝ potest deus impediri. ḡ mūdus fuit ab eterno. ¶ Dōm ꝙ duplex est agens ꝑ voluntatē. q̊dam est q̊d agit in tp̄e ꝑ motuʒ ꝛ ex materia. ꝛ hoc agēs h̄ʒ necesse expectare oportunitatem tp̄is. q̇ꝛ quādoq̧ p̄t materia disponi ad formā intentā. ꝛ qñq̧ non. Aliud est agens vniuersale. qđ agit supra tp̄s ꝓducens simul materiā ꝛ formā. ꝛ hoc non h̄ʒ expectare oportunitatē ꝛ dispositōes materie. q̇ꝛ simul ꝓducendo materiā aptat eaʒ ad formaʒ. et ideo qñ vult tunc ꝓducit. ꝛ tale agens est deus Et si querat̄. quare deus distulit ꝓducere mundū. Dicitur ꝙ ꝓpter duo. p̄mo vt manifestaret̄ sua bonitas. q̇ꝛ ex hoc accipit̄ ꝙ deus libere ꝓduxit mundū. ꝛ non ex naturali necessitate. q̇ꝛ natural' nccitas nō differt effectū ꝓducere. Sc̄d̄o vt manifestet̄ ei⁹ sufficiētia. q̇ꝛ nō indiguit creaturis a p̄ncipio. sed fuit eēntialit̄ sufficiēs in seipso

Ar. Illud qđ de nouo incepit esse possibile fuit eē anteq̧ incepit. sed possibile significat materiaʒ ergo p̄fuit materia ante ꝓductionē rei. ꝛ si materia rei ergo ꝛ res ꝑ formā ꝯpleta. cū materia nō subsistat sine forma. vt p̄ʒ p̄mo huius ¶ Dōm ꝙ potētia accipit̄ dupl'r vno mō ex ꝑte agētis. s̄m ꝙ significat potentiā actiuam agētis. ꝛ sic dicimus ꝙ potentia p̄cessit mundū. q̇ꝛ potentia diuina q̄ est potētia ꝓducens mundū p̄fuit ante ꝓductionē mūdi. sed ista potētia nō s̄cat materiā. Alio mō accipit̄ potētia ꝓut se tenet ex ꝑte rei ꝓducte. ꝛ sic potentia adhuc accipit̄ dupl'r. vno mō ꝓ potētia physica. i. ꝓ potētia reali. quaꝝ quedā est actiua. sicut est potētia de secunda sp̄e q̇litatis. quedā est passiua. sicut ē potētia materie et isto mō p̄t esse verū ꝙ potētia significet materiaʒ sicut p̄ʒ de potētia ad esse substātiale. sed tūc maior est falsā. sc̄ʒ ꝙ quicq̇d de nouo incepit eē sit in potētia vt fiat. Alio mō capit̄ potētia ex ꝑte nō repugnātie terminoꝝ. s̄m ꝙ h̄ dicimus possibile vbi p̄dicatū nō repugnat subiecto. et sic dicimus ꝙ mundū eē anteq̧ fuit sit possibile. sicut nūc dicimus antichristū esse est possibile. sed ista potētia non ponit aliquā rem. sed solum habitudinē rerum ꝛ non repugnantiā ad esse

Ar. Relatio realis nō aduenit alicui nisi ꝑ mutatione alterius extremi. sed si mūdus sit creat⁹ ergo mundo aduenit aliq̄ relatio. vel ḡ talis mutatio tenet se ex ꝑte mūdi vel dei. Non ex ꝑte mundi. q̇ꝛ mūdus nō est qñ creatur. nec ex ꝑte dei. q̇ꝛ deus est oīmino imutabilis. ꝛ ꝑ ꝯñs mundus est ab eterno. ¶ Dōm ꝙ duplices sunt relationes. quedā sunt reales ex ꝑte vtriusq̧ extre-

mi.⁊ tales adueniunt aut ex mutatiōe vtriusq; extremi sicut paternitas ⁊ filiatio. aut vnius extremi. sicut est sili/tudo.⁊ talis relatio nō est creatio. Alia est relatio que ē solū realis ex parte vnius extremi.⁊ talis est creatio. quia est tm̄ realis ex ꝑte creature.⁊ illa etiā aduenit ꝑ mutatio nē vnius extremi. Et quādo arguitur. mūdus nō est mutatus. qꝛ quod nō est non mutat̃. Dōm ꝙ q̄uis non ꝓprie mutetur mūdus ꝑ creationez mutatione physica et ꝓprie dicta. sufficit tamen ꝙ mutetur mutatione cōmuni ter dicta ſm ꝙ productio totius entis vocatur mutatio. vt dictum est in primo huius

Ar. Impossibile est tēpus incipere. ꝓbatur. quia si inciperet tēpus. tunc inciperet in nūc. sed an̄ quodlibet nūc est aliquod tp̄s prius. vt ptz ex rōne ipsi⁹ nunc. ergo dato quocūq; tp̄e datur ṗus tp̄s ¶ Dōm ꝙ triplex est nunc. scz nunc initians. cōtinuans. ⁊ termināns Et de rōne nunc cōtinuantis est ꝙ sit finis p̄teriti ⁊ ini/tium futuri. sed de rōne nunc initiātis est ꝙ sit principiū tm̄. de rōne aūt nunc terminantis est ꝙ sit finis tm̄. Per hoc ergo dōm est. ꝙ tēpus incepit in nūc initiante. quod nō habuit prius tp̄s an̄ se. Est tamē cōsiderandū. ꝙ hoc nunc in quo incepit mūdus nō potest esse nūc tꝑis tm̄. qꝛ etiā non tꝑalia. scz euiterna simul sunt in illo nunc creata. ideo oꝑtet dicere ꝙ hoc nunc includat simul nunc euiter nitatis ⁊ tꝑis ꝓprie dicti Ex quo etiā ptz ꝙ ista ꝓpositio mūdus est creatus in tempꝫe sic exponit̃. id est in ṗncipio tꝑis ⁊ euiternitat̃. extēdēdo scz tp̄s ad euū. sicut dcm̄ ē.

Ar. Mūdus habet virtutē durandi duratione in/finita. ergo videt̃ ꝙ nō sit ꝓductus ¶ Dicendū ꝙ aliquid habere virtutē durandi duratione infinita in/telligitur dupl'r. vno mō. simpl'r. id est ante ⁊ post. et tale simpl'r est perpetuū. sed illam virtutē durandi nō hꝫ mū/dus. Alio mō aliquid habet duratione infinitā a ꝑte post et sic mūdus habet virtutē durandi duratōne infinita. q̇a non habet materiā coniunctā priuationi. sicut corruptibi lia. Sed quia talem virtutē recipit a deo. ideo p̄t illa du ratio remoueri a mundo ꝑ voluntatē dei. qꝛ mūdus pos set a deo annihilari. sicut ex nihilo factus est

Ar. Omis mutatio est ex aliq̄ subiecto. sed creatō ē quedā mutatio. g̊ erit ex aliquo subiecto. qđ est materia. ⁊ qꝛ materia nō est sine forma. si ergo mūdus habeat materiā anteq; est. tunc etiā habebit formaz. ⁊ sic est anteq; creatus est ¶ Dicendū ꝙ mutatio accipit̃ du/pliciter. vno mō ꝓprie. ſm ꝙ illud dicit̃ mutari quod ac/cipit esse post non esse in aliquo subiecto siue materia. ⁊ sic creatio nullo modo est mutatio. Alio mō accipitur mu/tatio generaliter ſm ꝙ quelibet acceptio esse post nō esse dicit̃ mutatio. ⁊ sic nō est verū ꝙ omis mutatio sit ex sub iecto. Unde ptz ꝙ in hoc argumento sit fallacia equiuo/cationis. quia cū dicit̃ omis mutatio est ex subiecto. ibi ca pitur mutatio ꝓprie. sed cuz dicitur creatio est quedā mu tatio. ibi capitur improprie ⁊ cōmuniter

Ar. Arestoteles d̃t in primo physicoꝝ. ꝙ omē qđ fit ex aliquo fit. scz ex subiecto ꝑ se. sed subiectū est materia. ergo ⁊c. ¶ Dōm ꝙ illa ꝓpositio Arestotelis est vera de mutatione naturali. sed non supnaturali qua/lis est creatio. qꝛ in creatione que est ꝓductio totius en/tis nō oꝫ p̄supponi subiectū. Et nō obstat opinio Auer/rois qua dicit ꝙ dicentes mūdum incepisse ex nihilo sint decepti ex duob;. primo quia vulgus nō reputat nisi ea q̄ visu apprehēdit. ⁊ ideo cuz materia sit inuisibilis vulgus d̃t mundūz ex materia factum. ex nihilo fieri Secundo si poneret̃ mundus factus ex materia hoc argueret debi litatē agentis. ⁊ sic crederet̃ ꝙ esset aliqua debilitas ī deo quod est falsum. Sed iste obiectiones nō valent. qꝛ opoꝛ tet emanationē totius rei fieri ab agente vl'i. q̇a effectus et causa debent ꝓportionari. g̊ oꝑtet ꝙ primū agens pro/ducat totā rem nihil p̄supponendo. ⁊ sic non est p̄suppo/nenda materia inuisibilis. Secunda obiectio silr̃ non valet. quia licet ex materia agere non arguat p̄cise potē/tiā debilem aut diminutā. qꝛ etiam deus faciendo mira/cula facit aliquid ex materia. arguit tamē potentiam par ticularem. quia sic non producit totum ens. quia ergo de us est agens vniuersale primū. ergo debuit producere to tum ens ex nihilo illi p̄supposito

Querit̃. Utrū mūdum ab eterno fuisse sit im possibile ¶ Dōm ꝙ dupl'r aliq̇d dici tur impossibile. vno mō ex cōditione. qꝛ scz ipsum est im possibile posita cōditōe q̄dā. Et sic mundū fuisse ab eter no est īpossibile ꝓpter duas suppōnes. ṗma ē qꝛ ab eterna sapientia fuit definitū ⁊ preordinatū mundūz sic incipere in tēpore. ⁊ illa p̄ordinatione p̄supposita tunc impossibi/le est mundū ab eterno fuisse. Secūda est. qꝛ impossibile est p̄terita nō fuisse. ⁊ ideo supposito ꝙ mundus de facto incepit in tempꝫe. impossibile est mundū ab eterno fuisse. Alio mō aliq̇d dicit̃ impossibile absolute. vbi scz p̄dicatū repugnat subiecto. quo mō illa est impossibilis. homo est asinus. ⁊ sic non est impossibile mundum ab eterno fuisse. Quod sic ptz. qꝛ non repugnat ex ꝑte dei. quia deus ab eterno potuit sic ꝓducere mundū. cum sit semꝑ vna potē tia dei. nec etiam ex ꝑte mūdi. qꝛ duratio mūdi nō oritur ex parte mundi absolute. sed oritur ex deo. ⁊ ideo si deus mūdo dedisset duratōem eternā mundus fuisset ab eter no. Unde patet ꝙ demōstratiue nō potest sciri mundūz esse creatū in tēpore ꝓpter duo. ṗmo quia volūtas dei de/monstrari non potest. ex qua depēdet duratio mūdi. Se cundo quia demōstrans abstrahit ab hic ⁊ nūc. sed mū/dus est aliq̇d singulare. g̊ mūdū incepisse nō p̄t demr̃ari.

Ar. Omne productū habet principiūz. sed mūd⁹ est ꝓductus. ergo habet principiū. Tūc sic. nul/lum habēs principiū p̄t esse eternū. sed mūdus habet pri/cipiū. ergo non potuit esse eternus. ¶ Dōm ꝙ duplex ē principiū scz effectiuū ⁊ durationis. posito igitur ꝙ mun/dus sit eternus adhuc habet principiū effectiuū. scz deū. sed non haberet principiū durationis. quia non esset aliq̄ duratio ante mundū etiā eternitatis. Ad formā autem argumēti dicendū est cum d̃r. ꝙ nihil habēs principiū est eternū. veruz est si loq̄mur de principio durationis quod non ponit̃ in mūdo stante ei⁹ eternitate. Et est simile de sole ⁊ lumine. ⁊ pede. ⁊ vestigio. quia si sol fuisset ab eter/no. tunc lumē solis non haberet principiū duratiōis. quia simul fuisset cuz sole ab eterno. ⁊ tamē adhuc haberet ṗn cipium causalitatis. s. solem. ⁊ ita sil'r dicendū est de vesti/gio pedis. Circa quod vlterius cōsiderandum est. ꝙ du plex est agens. quoddā em̄ agit ꝑ motū successiuūz. ⁊ tale necessario p̄cedit suū effectuz in tempore. quia oꝑtet esse mediū motū inter effectū ⁊ agens. Exempli gratia. si do mificatoꝛ fuisset ab eterno. non tamē potuisset fuisse do/mus ab eterno. quia domificatoꝛ prius tꝑe componit lig na anteq; cōstituat domū. sed agens instantaneū potest simul tempore esse cum suo effectu producto. vt dictū est

de lumine solis ⁊ sole. ⁊ talis causa ē deus. et ideo potuit ab eterno produxisse mundū.

Ar. Nihil qđ factū est ꝑ creationē est eternum. sed mūdus est factus ꝑ creationē. ergo nō est eternus. Maior ꝓbatur. quia in creatiōe esse seq̇tur post nō esse. ergo res que creatur ṗus est sub nō esse ⁊ postea sub esse. ¶ Dđm ꝙ nō esse p̄cedere esse in creatione p̄t intelligi dupl'r. vno mō ₣m tp̄s. et sic maior est falsa. quia non oportet semꝑ in illo qđ creatur nō esse p̄cedere esse ₣m tē pus. potest em̄ causa agens ꝑ creatōem in instāti ꝓducere suū effectū. Alio mō aliquid p̄cedit alterū ₣m naturaꝫ et sic in illo qđ creatur nō esse p̄cedit esse. cuius rō est. q̇a quod creatur ṗus intelligitur nō creatū anteq̄ꝫ creetur. et sic nō esse precedit esse. Et hoc nō esse non fundatur in aliquo ip̄ius creature. sed in potētia creantis. qꝛ si potentia creātis capiatur absolute. tunc prius intelligit̃ res nō esse q̄ꝫ esse. ⁊ ideo ista ꝓpositio mūdus est ex nihilo exponitur negatiue. qꝛ an̄ mundū nō p̄cessit aliq̇d creature.

Ar. Si mūdus eēt eternꝰ. tūc posset aliq̇d deo adequari in duratione qđ est impossibile ¶ Dicēduꝫ ꝙ eternitas capit̃ dupl'r. vno mō ꝓprie ₣m ꝙ est interminabilis vite tota simul ⁊ ꝑfecta possessio. ⁊ sic nihil creatum p̄t esse eternū nec adequari eterno. qꝛ om̄e creatuꝫ habet successioneꝫ in suo esse. vel ad minus in oꝑatione. quia nullius creature oꝑatio potest esse tota simul. Alio mō aliquid đꝛ eternū improprie ꝓ illo qđ semꝑ durat. q̄ꝫuis etiā successiuā habeat oꝑationē. ⁊ sic potuit mūdus fuisse ab eterno. et si mundus sic fuisset ab eterno fuisset deo adequatus in duratōe. sed tn̄ nō haberet ꝑfectaꝫ rōnem eternitatis. sed solū eius ꝑticipationē

Ar. Illud est impossibile quo posito seq̇tur impossibile. sed posita eternitate mūdi sequunt̃ multa incōueniētia ⁊ impossibilia. ergo mundū fuisse ab eterno est impossibile. Minor ꝓbatur. qꝛ si sic sequeret̃ ṗmo illud incōueniens. scꝫ ꝙ nō esset deuentū ad hunc diem. qꝛ infinitū nō est ꝑtransibile ¶ Dicendū ꝙ iste dies capitur dupl'r. vno mō vt est determinatus terminus tp̄is. et sic non fuisset deuentū ad hunc diem posita eternitate mūdi. quia determīatio repugnat infinito ⁊ eterno Alio modo capitur iste dies vt est pars infiniti tp̄is. ⁊ sic etiā posita eternitate mūdi fuisset deuentū ad hunc diem. q̇a oportet dies sibiīuiceꝫ succedere. ⁊ ideo deueniretur ad aliquā certam partem temporis

Ar. Si mūdus esset eternus tūc nō posset deueniri ad primū generās. ⁊ tunc nulla esset generatio. qđ etiā est impossibile. ¶ Dicendū ꝙ nō est inconueniens ꝙ ꝓcedatur in infinitū in agentibꝫ ꝑ accidens quales sunt cause generationis. sed hoc est impossibile in causis ꝑ se subordinatis. vt dictū est in septimo huius Et qn̄ đꝛ. Ex isto sequeret̃ ꝙ actu essent infinite anime rationales. sed nō est infinitū actu in rebus. vt in tercio huius dictum est. ergo nō est possibile mundū fuisse ab eterno. Dicendū ṗmo. ꝙ si essent infinite anime rōnales adhuc non esset infinitū materiale in actu. quod impugnat Aresto. in tercio huius. Secūdo potest dici ₣m Platonē. ꝙ fieret transportatio animaꝝ post certū tēpus. quia Plato dixit ꝙ post trigintasex milia annoruꝫ anime separate iterum intrarent sua corpora. ⁊ sic nō crearent̃ anime de nouo. sꝫ antique aīe redirent ad corꝑa ṗus habita. Tercio p̄t dici ₣m Auerroym. ꝙ omnīū esset vna anima. qꝛ ipse ponit ꝙ sit vnus intellectus oīm hoīm. Quarto đꝛ. ꝙ nō oportet ꝙ si mūdus esset eternus ꝙ ideo aīe rōnales essent infinite. qꝛ vt habetur in ṗmo celi mūdus cōstituitur ex q̄tuor elemētis ⁊ q̇nta essentia. inter q̄s ꝑtes eēntiales mūdi nō enumerant̃ aīe rōnales. ⁊ sic est possibile mūdū fuisse ab eterno. ꝙ tn̄ aīe rōnales non fuissent ab eterno

Ar. Nos experimur regiones esse mutatas in tēpore. ergo mūdus incepit Tenet ꝯn̄a. qꝛ sicut est in partibꝫ vniuersi. sic etiā erit in toto. ¶ Dđm ꝙ q̄ꝫuis mūdus possit mutari ₣m suas ꝑtes. sic ꝙ ꝑtes inhabitabiles fiant habitabiles. et ecōtra. tamē ille ꝑtes non arguunt mutatōem totius vniuersi. qꝛ qđ in vna ꝑte corrumpit̃ hoc in alia generat̃. et ecōtra. Et est sil'e de ꝑtibꝫ animaliū. quia ꝑtes materiales aīalis cōtinue generātur et corrūpuntur. vt patet in ṗmo de generatione. sed partes formales ipsius non mutantur.

Querit̃. Utrū mūdus sit ꝓducibilis ꝑ actionem agentis naturalis ¶ Dicendum ꝙ nō. cuius rō est duplex. prima est. agens naturale ꝓducit aliquid ꝑ motū naturalē. sed mūdus nō potest ꝓduci per motū naturalē. g̃ ⁊c. Maior est manifesta. sed mīor probat̃. quia in illo qđ producit̃ ꝑ motū naturalē p̄suꝓponitur materia que est subiectū talis motus. sed mundus nō potuit habere aliquaꝫ materiā ante sui ꝓductionē. q̇a materia non est sine forma. ergo si p̄suꝓponeret̃ materia. sic mundus esset anteq̄ꝫ ꝓduceretur. Secūda rō sumit̃ ex parte virtutꝭ ꝓductiue. quia nihil potest ꝓducere seipsuꝫ sed om̄e agens naturale spectat ad istum mundū corporeū tanq̄ꝫ ꝑs eius. si ergo agens naturale ꝓduceret mundū. tunc ꝓduceret seip̄m qđ est impossibile. Ex quo ptꝫ ꝙ mūdus est solū ꝓducibilis ꝑ creationē. qꝛ in creatōe ꝓducit̃ tota suba sil't. qꝛ materia simul ꝓducitur cū forma

Ar. Effectus finitus p̄t produci a causa finita. sed mūdus est effectus finitus. ergo poterit ꝓduci a causa finita. sed causa finita est creata ⁊ naturalis. ergo potest mūdus ꝓduci ab aliqua causa naturali ¶ Dicendū ꝙ dupl'r ꝓducitur effectꝰ finitꝰ. vnoᵒ. mō naturali ꝑ naturalē mutatōem. que est ex materia p̄suꝓposita. et sic est veruꝫ ꝙ effectus finitus ꝓducitur a causa finita. sicut homo qui est effectus finitus ꝓducitur ab homine q̄ est causa finita. Alio mō ꝓducitur effectꝰ finitus modo suꝑnaturali. scꝫ sine materia p̄suꝓposita. sicut ꝑ creationē. et tūc effectꝰ finitꝰ nccārio ꝓducit̃ a cā infinita vel a ꝟtute infinita. nō ꝓpter rē ꝓductā. sed ꝓpter modū ꝓducēdi.

Ar. Partes vniuersi mouent̃ ab aliq̈ naturali agēte siue mouente. ergo etiā totū vniuersuꝫ ¶ Dicendū negando ꝯsequentiā. qꝛ nō est simile. cuius ratio ē quia vna ꝑs vniuersi potest p̄existere alteri parti ₣m naturalē virtutē ⁊ potentiā. ⁊ sic potest naturaliter aliā ꝑtē mouere. sicut nunc de facto celuꝫ mouet ista inferiora ₣m ꝙ virtus celi ṗualet virtutibꝫ alioꝝ corpoꝝ. sed toti vniuerso nihil p̄existere potest in natura rerum creatarum

Et qn̄ đꝛ. motꝰ celi est ṗmus motꝰ ⁊ ille ꝓcedit ab intelligētia q̄ est creata. g̃ incipit mūdus ⁊ motus ꝑ actionē creatā. Dđm ꝙ motus celi nō ꝓcedit ab intelligētia per modū ꝓductionis. sed ꝑ modū influxus eo mō q̊ motꝰ instrumenti ꝓcedit ab artifice ex forma artis. et hoc facit intelligētia virtute ṗmi motoris cui obseq̇tur Sed illud qđ arguit̃ de virtute corpoꝝ celestium ₣m quā agunt in animā rationalem solutum est supra

Dr̃. Utrum Aresto. posset dici hereticus ob hoc ꝙ posuit mundū fuisse ab eterno. Et videtur ꝙ sic. qꝛ dixit ꝯtra fidei veritatē ¶ Dōm ꝙ nullo mō ex ista pōne potest dici hereticus. ꝛ hoc ꝓpter tres causas. ꝑma ē. quia fm sanctū Thomā. intendebat dicere ꝙ mūdus nō incepit ꝑ naturalē motū quod est verū. sic em̄ procedunt sue rōnes. Secūda causa est. quia ante fidem datam nullus fuit obligatus ad seruandū fidem. sed tēpore Aresto. lex fidei catholice nondū fuit data ꝑ christum nec lex vetus in qua habet articulus de creatione mundi obligabat gentiles. sed soluꝫ israhelitas q̄bus fuit data et ꝓmulgata. Tercia causa est. qꝛ ꝑtinacia facit heresim. sed Aresto. non fuit ꝑtinax in ista opinione. qđ ꝓbatur ex primo topicoꝝ. vbi dꝛ ꝙ mundū fuisse ab eterno non sit ꝓblema neutrū. cū sint rōnes eq̄ fortes ad vtranq̄ ꝑtem

Rincipiū autem ꝯsiderationis est quod quidē ꝛ dicte dubitationis. quare quedaꝫ eoꝝ que sunt. aliquādo q̄dem mouentur. aliquādo aūt quiescunt iterum. Necesse autē ꝛ om̄ia quiescere semp. aut omnia semper moueri. aut alia q̄dem moueri. alia aūt quiescere. Et iterum horum aut que mouent̄ moueri semp. que vero quiescūt quiescere semper. aut om̄ia apta nata sunt similiter moueri et quiescere. aut reliquum amplius ꝛ terciū. Contingit em̄ alia q̄deꝫ semper im mobilia esse eoꝝ que sunt. alia vero semper moueri. alia autem cum vtrisq̄ accipere qđ quidem nobis dicendum est. Hoc enim habet solutiones omniū dubitatoꝝ. ꝛ finis nobis est huiusmodi negocij

¶ Iste est secundus tractatus huius libri octaui. in quo postq̄ Aresto. ostenderat ꝙ in mouentibus ꝛ in mobilibus non sit ꝓcedere in infinituꝫ. sed est deuenire ad aliqđ primū. Et etiā iam ostēdit ꝙ motus semp fuit ꝛ semper erit. Hic ꝯñter ꝓcedit ad inquirendū conditioneꝫ primi motus ꝛ primi motoris. Et circa hoc primo ostendit ꝙ motus primus sit sempiternus. ꝛ ꝙ primum mouens sit om̄ino immobile. occasione cuius p̄mittit vnā diuisioneꝫ quinq̄menbrē circa dispōnem entium. quia vel entia sic se habent in vniuerso ꝙ omnia quiescunt. ꝛ sic est primum menbrū. Aut sic se habent ꝙ omnia mouentur. ꝛ sic est secundū menbrū. Vel sic se habēt ꝙ quedā semp mouent̄. et quedā semp quiescunt. et hoc potest triplicit̄ intelligi. vno modo ꝙ illa que mouent̄ semp mouent̄. ꝛ illa que q̄escunt semp q̄escunt. sic ꝙ non sit aliqua res que quandoq̄ moueat̄ ꝛ quādoq̄ quiescat. ꝛ hoc est tercium menbꝝ. Vel aliqua quādoq̄ mouent̄ ꝛ quādoq̄ quiescunt. sic ꝙ om̄ia que quiescunt apta nata sunt moueri. ꝛ om̄ia q̄ mouent̄ apta nata sunt quiescere. sic ꝙ non sit aliquid in vniuerso quod semp moueatur aut semp quiescat. et hoc est quartū menbrū. Aut quinto aliqua mouentur ꝛ aliqua quiescunt. sic tamen ꝙ aliqua semp moueantur et nunq̄ quiescant. et aliqua sint immobilia ꝛ nunq̄ moueantur et aliqua sint que quādoq̄ mouentur ꝛ quādoq̄ quiescunt. Et istud vltimū menbrū dicit veram dispositioneꝫ entium. quia aliquid in vniuerso est quod semp mouetur fm Arestoteleꝫ. ꝛ aliquid est in vniuerso quod est om̄ino immobile. sicut anima nobilis que mouet celuꝫ. et aliqua sunt in vniuerso que quādoq̄ mouent̄ ꝛ quādoq̄ quiescunt. sicut elemēta ꝛ mixta Et dicitur notanter ꝙ in vniuerso sit aliquid quod est om̄ino immobile. ꝛ non dicitur ꝙ sit aliquid quod semp quiescit. quia primus motor nō ꝓprie quiescit q̄uis sit immobilis. quia non est aptus natus moueri. Scd̄m ergo istud quintū menbruꝫ verificat̄ quod ꝓpositum est. scꝫ ꝙ est aliquis motus sempiternus et ꝙ est aliquod mouens immobile. Ex quo patet ꝙ non est idem querere quot sunt dispōnes entiū. et que sit diuisio circa dispōnem entium. quia solum vltimū menbrum est dispositio entium. sed om̄ia quinq̄ mēbra sunt circa dispositionem entium

Omnia igitur quiescere et huius rationeꝫ q̄rere dimittentes sensum. infirmitas quedaꝫ est intellectus Et de toto aliquo. sed nō de parte ambiguitas est. Neq̄ solum ad ad phisicum sed ad om̄es sciētias. vt est dicere ꝛ om̄es opiniones. propter id ꝙ motu vtuntur omnes.

Amplius autem de principijs importunitates. sicut in rationibus circa doctrinas nihil sunt ad mathematicum. Similiter autē ꝛ alijs sic neq̄ de eo qđ nunc dꝛ ad phisicuꝫ. supposito em̄ ꝙ natura principiū motus sit.

¶ Hic excludit Arestoteles tria menbra predicte diuisionis. Et primo ostendit ꝙ non om̄ia semp quiescūt dicens ꝙ ex quadaꝫ infirmitate intellectus procedit ꝙ aliter dicunt oīa quiescere. ꝛ ergo cōtra eos nō est disputandum propter tria. primo quia non est disputandū cōtra illum qui indiget sensu. sed dicens omnia quiescere indiget sensu. ergo contra eum non est disputandū. Maior patet primo topicoꝝ. vbi dicit Arestoteles ꝙ non est disputanduꝫ contra positiones de quibus disputans indiget sensu vel pena propter stulticiā dicentis. quia qui indiget sensu. id est qui negat aliquod quod est manifestuꝫ ad sensum. illi ostendendum est ad sensum illud quod ipse negat Minor probatur. quia aliqua moueri ad sensuꝫ est manifestum. Secūdo quia qui concedit istud menbrū non solum destruit scientiā naturalē. sed omnē scientiam. quia qui dicit om̄ia quiescere negat motuꝫ. sed om̄nis scientia fit per aliquē motū. quia fit per demonstrationē que est ad minus motus rationis. Item qui negat motū tollit omne ens. cū ergo om̄is scientia sit de ente. ergo negans motū negat omnē scientiā. quia negat subiectum om̄is scientie. Est tamē considerandū ꝙ ens capitur dupliciter. vno mō ꝓ ente mobili. sicut hic capit̄ in subiecto huius scientie. ꝛ tunc manifestum est ꝙ qui tollit motū tollit om̄e ens. scilicet mobile. Alio modo capitur

ens cōmuniter. ⁊ tnuc est distinguendum de motu. q̄a vel capitur motus communiter ꝫm ꝙ omnis actio di/citur motus. ⁊ sic est verū ꝙ qui tollit omnē motuꝫ. id est actionē etiam tollit oīe ens. quia nō est aliquod ens sine oꝑatione. cum oꝑatio sit finis rei. Alio mō accipitur mo/tus specialiter ꝓ motu physico. ⁊ sic potest aliq̄d tolli du/pliciter. vno mō quo ad nostrā cognitionē. ⁊ sic iteruꝫ est verū ꝙ qui tollit motū tollit oīe ens. quia oīe ens cog/noscitur a nobis ꝑ motū. etiam primū mobile. Alio mo/do p̄t intelligi simpl'r ⁊ absolute. ⁊ sic est falsum. quia sunt multa entia immobilia. que non auferūtur motu ablato. ¶ Tercio. quia nulla sciētia disputat cōtra illas positiones que negant p̄ncipia scientie. sed qui d̄t oīa quiesce/re negat principiū huius sciētie. quia in scientia naturali p̄supponitur pro principio ꝙ natura sit principiū motus Sic ergo ꝑ tria media apparet ꝙ ad naturalē nō ꝑtinet cōtra hanc positionem disputare.

Ar. Cōtingit quādoqꝫ cōtradicere illi qd' apparet ad sensum. sicut solē esse bipedalis quātitatis. q̄a hoc est falsum. ¶ Dōm ꝙ sensus capitur dupl'r. vno mō ꝫm ꝙ est debite ꝓportionatus ad suū sensibile. et sic nō cō tingit ꝯtradicere sensui. qꝛ tūc sensus vere iudicat de suo sensibili Alio° accipit̄ sensus ꝫm ꝙ est multū distās a suo sensibili. ⁊ sic ꝓpter distantiā nō semꝑ vere iudicat de suo sensibili. ⁊ tūc cōtingit cōtradicere sensui. Sic autē est de iudicio quātitatis solis. cuius quantitatē ꝑ sensum iudicamus bipedalis figure. q̄uis sit maior tota terra.

Fere aūt adhuc ⁊ oīa dicere moueri falsuꝫ quidē Minus autē hoc p̄ter artem. positū quidem eīn est ꝙ natura in phisicis principium sit motus ⁊ quietis. similiter aūt phisicum est motus. Et dicunt quidam moueri eoꝝ que sunt non alia quidem. alia vero non. sed oīa ⁊ semper. sed latere hoc nostrū sensum. ad quos etiaꝫ quidē nō determinantes qualē motum dicunt aut oēs nō difficile est cōtradicere

¶ Hic cōsequenter excludit scd̄m menbrū quod ponebatur ab Eraclito q̄ dixit oīa semꝑ moueri. Tali ratōne quia contra negantes p̄ncipia non est disputandū. sed dicens oīa moueri negat p̄ncipia scientie naturalis. quia supponitur in scientia naturali ꝙ natura sit principiū motus ⁊ quietis. Addit tamen Arestoteles. ꝙ illa secūda opinio minus repugnat scientie naturali q̄ꝫ prima. quia q̄es est priuatio motus. et p̄uatio est minus manifesta q̄ꝫ habitus. ⁊ sic p̄ma opinio repugnat manifestius scientie naturali q̄ꝫ secūda Tunc ibi. Et dicūt quidam moueri. Ostendit quomō dictam positōem aliqui posuerunt. Et dicit ꝙ modus sustinēdi eoꝝ fuit. quia dicebant hoc latere sensum. scilicet ꝙ oīa semꝑ mouētur. et ideo q̄uis ꝫm sensum appareat nobis ꝙ aliqua quiescant. tamen adhuc illa ꝫm veritatem mouentur. Sed d̄t Arestoteles ꝙ non difficile est obijcere contra eos. quia non specificant de quali motu esset intelligendum. sed est manifestum de quibusdam motibus ꝙ non semper fiunt. sicut sunt motus grauium ⁊ leuium

Neqꝫ enim augeri neqꝫ minui possibile continue. sed est medium. Est autem similis ratio huic de eo quod est guttam conterere ⁊ nascē/tia ⁊ lapis scindere. Non enim si tm̄ effodit aut remouet gutta. aut medium in medio tempore prius. sed sicut nauis tractus est. ⁊ gutte tot tantum mouent. Pars autem illoꝝ in nullo tempore tantū. Diuiditur q̄dem enim quod remotuꝫ est in plura. sed nihil eorum motum est seorsum sed simul. Manifestū igitur ꝙ non est necessariū sꝑ aliquid abire. qꝛ diuidit̄ diminutio in infinita. sed totum aliquando abire Similiter autem et in alteratiōe qualibet Nō eīn si partibile in infinituꝫ est quod alteratur ꝓpter hoc et alteratio. sed velox fit multotiens sicut congelatio. Amplius cum infirmet̄ aliquis. necesse est tempus fieri in quo sanabitur. ⁊ non in termino temporis mutari. Necesse est aūt in sanitatem mutari et in aliud nullum. Quare dicere continue alterari ⁊ multū in manifestis est ambigere In contrariū eīn alteratio est. lapisqꝫ neqꝫ durior fit neqꝫ mollior Et ꝫm ꝙ fertur mirabile est. si latuit lapis deorsum latus. aut manens in terra. Amplius autem terra et aliorum vnū quodqꝫ ex necessitate ꝑmanent quidem in ꝓprijs locis. mouentur auteꝫ violente ex his Si quidem igitur quedam ipsorum sunt in ꝓprijs locis. necesse neqꝫ ꝫm locum omnia moueri. Ex quidem igitur impossibile sit aut semꝑ omnia moueri. aut semꝑ oīa quiescere. ex his et alijs huiusmodi sciet vtiqꝫ aliquis.

¶ Hic ponit rationes contra predictam opinionē. et primo quo ad motum augmenti. secundo quo ad motū alterationis. ibi Similiter autē. tercio quo ad motum localem. ibi. Et ꝫm ꝙ. Quo ad primuꝫ Eraclitus posuit ꝙ augmētum esset continuū. dicebat eīn ꝙ si aliquid augeretur in aliquo tempore ꝙ etiam augeretur pro qualibet parte illius temporis. ⁊ tamē nō sentiretur augmentuꝫ quod fieret in modica parte tp̄is. Sed Arestoteles vult ꝙ nō oportet ꝙ si fiat aliquod augmentuꝫ in aliquo tēpore ꝙ tūc fiat pro qualibet parte illius tēporis. et hoc probat ꝑ tria signa. primū est de guttis cauantibus lapidem. quia prime gutte nō cauant lapideꝫ. sed disponunt

ad cauationē.sed vltima gutta cauat lapidem habens in se virtutez primaꝝ guttaꝝ. Secundū est de motu nauis quia quādoqꝫ duo possunt trahere vnā nauem.sed vnus non potest eam trahere.sed solū disponere ad tractionez. et quando alius venit tunc simul trahunt nauem. Tercium est de plantis nascentibus in lapidibus. quia plante genite inter lapides diuidunt lapidem ab inuicem.ꝫ nō diuiditur lapis in principio.sed in fine. Ergo a silr̄ cōtingit aliqͩd disponi ad augmentū ⁊ postea augeri. et sic nō semꝑ augebitͬ.sed ꝓ aliquo tꝑe disponetͬ ad augmētationē Tūc ibi. Silr̄ aūt. Probat ꝙ nō est sꝑ alteratio ꝯtinua trib᷒ rōnib᷒.prima stat in hoc.in illo nō est cōtinua alteratio qđ simul totū alteratͬ.sed ꝯtingit silr̄ aliqͩd subiectū totū alterari.sicut cōtingit aquā cōgelari.ꝰ non cōtinue cōgelatͬ.sic ꝙ fiat illa cōgelatio cōtinua Est tn̄ considerandū ꝙ ista ꝓpō (cōtingit aliquid silr̄ alterari)p̄t duplr̄ intelligi. vno mō sic ꝙ talis alteratio non fiat fm aliquā successionē.⁊ sic nō est textus intelligēdus.qꝛ aqua nō p̄t cōgelari in instāti. Alio° dꝛ aliqͩd silr̄ moueri ꝑ comparationē ad motū localē.qꝛ motus localis ꝓcedit fm ꝑtes spacij.⁊ sic p̄° motus localr̄ fit fm vnā ꝑtē spacij.deinde fm aliā. Et isto mō p̄t aq̄ simul ꝯgelari sic ꝙ nō p̄mo vna ꝑs.⁊ deinde alia successiue cōgeletͬ.⁊ iō talis alteratio fm Aresto.dꝛ velox. Secūda rō stat in hoc. qꝛ oīs motus reqͬit determinatū terminū.sed habito termino cessat motus.ꝰ nō p̄t aliqͩd cōtinue alterari. Maioꝛ pꝫ qꝛ oīs motus est de cōtrario in cōtrariuꝫ.sed ꝯtraria sꝫ determinata.ꝰ oportet motū eē inter determinata. Minoꝛ pꝫ ꝑ Arestꝫ.p̄mo de generatione.q̄ dꝫ ꝙ habitib᷒ id est formis exn̄tib᷒ in materia cessat oīs motus Tercia rō sumitͬ ex quodā experimēto.qꝛ videmus in reb᷒ naturalib᷒ ꝙ multa sunt q̄ nō cōtinue mouentͬ. sicut lapis nō fit cōtinue durioꝛ vel mollioꝛ ꝑ tꝑis longitudinez. Et sic stultū est dicere ꝙ oīa sꝑ alterentͬ. Tūc ibi. Et fm ꝙ. Reprobat istā opinionē q̄ntū ad motū localē duab᷒ rōnibus.quaꝝ p̄ma stat in hoc.qꝛ aliq̄ sunt mot⁹ locales ita manifesti.ꝙ latere nō p̄nt q̄n q̄nqꝫ cessent. sicut sunt motus violēti.sicut motus lapidis sursum. Etiā mot⁹ naturales grauiū ⁊ leuiū nō p̄nt negari q̄n aliq̄n fiant ⁊ aliq̄n cessent.⁊ sic exp̄sse apparet ꝙ in illis motibus sit terminus q̄ habito amplius nō fit motus. Scđa rō stat in h̄. om̄e corpus naturale exn̄s in ꝓprio loco quiescit. sed manifestū est ꝙ q̄dam corꝑa sunt in ꝓprijs locis. ꝰ ibi quiescunt. Maioꝛ pꝫ.qꝛ corꝑa naturalia mouentͬ a ꝓprijs locꝫ ꝑ violentiā.ꝰ in ꝓprijs locis naturaliter quiescunt.

a Tuero neqꝫ alia q̄dem sꝑ ꝯtingit q̄escere alia vero sꝑ moueri.aliq̄n aūt q̄escere ⁊ aliq̄n moueri nullū. Dōm aūt ꝙ impossibile sit.sicut ⁊ in dictis p̄us ⁊ in his. Uidemus em̄ eisdē fieri diuersas mutatōes. ⁊ adhuc qꝛ oppugnāt manifestis dubitās. Neqꝫ em̄ augmentum neqꝫ violentus erit motus. nisi mouebitͬ extra naturā q̄escens p̄us. Generatōem igitur remouet ⁊ corruptōez hec rō Ferre āt etꝫ moueri q̄dđā ⁊ corrūpi videtͬ oībus. In q̄d q̄dē em̄ mutatur fit hoc aut in hoc. Ex hoc aūt mutatͬ. corrumpitur hoc aūt huic. Quare manifestum ꝙ alia q̄dem mouentͬ.alia vero q̄escunt aliquādo

¶ Reprobatis duob᷒ p̄mis menbris p̄misse diuisionis ꝯn̄ter Aresto.reprobat terciū mēbrū.qđ fuit ꝙ q̄dā sꝑ q̄escunt.⁊ aliq̄ sꝑ mouentͬ.ita ꝙ nō sint aliq̄ q̄ q̄nqꝫ moueātur.⁊ q̄nqꝫ q̄escāt. Et h̄ p̄mo sic reprobat.qꝛ opinio q̄ innititͬ huic mēbro repugnat sensui.⁊ sic nō est ꝯtra eā disputandū.qꝛ nō est disputandū ꝯtra eos q̄ cōtradicūt sensui. Est em̄ manifestū ad sensuꝫ.ꝙ q̄dā q̄nqꝫ mouentͬ ⁊ q̄nqꝫ q̄escunt.sicut pꝫ manifeste de grauib᷒ ⁊ leuib᷒. Scđo reprobat ideꝫ ex hoc ꝙ repugnat his q̄ sunt manifesta in natura. Repugnat em̄ p̄mo motib᷒ naturalib᷒. videm⁹ em̄ in motu augmēti.ꝙ ea q̄ augentͬ nō sꝑ augebantͬ. qꝛ si sic tūc daretͬ aliqđ infinitū fm actū. nec esꝫ certus terminus augmēti in reb᷒ naturalib᷒.cuius oppositū dꝛ secūdo de aīa. Habēt em̄ res naturales determinatū terminuꝫ fm q̄titatē vltra quē nō ꝑtingūt. Scđo tolleretͬ oīs motus violētus.sicut mot⁹ lapidis sursuꝫ ꝑ violentiā qđ est falsum. ⁊ ꝯtra sensum. qꝛ si illud quod q̄escit semꝑ q̄escit. ergo quod quiescit fm naturam nō potest moueri cōtra naturam .et sic nō p̄t moueri violēte. Tercio excluderetͬ generatio ⁊ corruptio. quia si q̄escens nō poterit moueri. ꝰ illud qđ q̄escit sub nō eē sicut accidit in corrupto nō posset generari.qꝛ tūc moueretͬ.nec illud qđ q̄escit sub eē sicut ip̄m generatū poterit corrūpi. Quarto tolleretͬ oīs motus vlr̄.⁊ hoc iō.qꝛ in om̄i motu est q̄dā generatio et corruptio.vel simplr̄ vel fm q̄d sicut dꝛ in p̄mo de generatione. Quia ꝰ hec q̄ dicta sꝫ.sꝫ impossibilia. sic manifestū fit ꝙ q̄dā mouentͬ nō q̄dem sꝑ.sed aliq̄n ⁊ quedā quiescunt non semꝑ sed aliquando

Omnia āt velle aliq̄n q̄escere. aliq̄n āt moueri. H̄ āt copulādū ad antiq̄s rōes. Principiū āt iteꝝ faciēdū a nūc determiatis idem q̄d q̄dē incepim⁹ p̄us. Aut em̄ oīa q̄escūt. hec autē mouentͬ. aut hec q̄dē q̄escūt. hec āt mouentͬ coꝝ q̄ sꝫ. Et si alia q̄dē q̄escūt. alia ꝟo mouētͬ. coꝝ q̄ sꝫ nccē ē. aut oīa aliq̄n q̄dē q̄escere. aliq̄n ꝟo moueri. aut q̄dā sꝑ q̄escere. alia ꝟo moueri ipꝫorum aut alia aliq̄n sistere. aliq̄n ꝟo moueri Ꝙ q̄dē igitͬ nō possibile sit oīa q̄escere dcm̄ est p̄us. dicem⁹ āt ⁊ nūc Si em̄ fm veritatē sic se hꝫ sicut q̄dā dicūt eē ꝙ est infinitū ⁊ immobile. sed non aliq̄d videtͬ fm sensuꝫ. ꝫ mouētͬ multa coꝝ q̄ sꝫ.

Si q̄dē igitͬ opinio est falsa. aut oīno opinio et mot⁹ est. ⁊ vtiqꝫ si phātasia. ⁊ si aliq̄n q̄dē sic videatͬ. aliq̄n aūt aliter. Phātasia q̄dem et opinio motus q̄dam esse videntͬ Sed de hoc quidem intendere ⁊ querere ratōem quorum dignius habemus q̄ȝ ratione indigere. male iudicare est melius ⁊ peius ⁊ credibile ⁊ non credi

bile. ⁊ principiũ ⁊ non principiũ. Similiter autem ⁊ impossibile est. ⁊ om̃ia moueri. aut alia quidẽ sꝑ moueri. alia vero sꝑ quiescere. Ad omnia enim hec sufficiens est vna fides. videmus em̃ quedam aliquãdo q̇dem quiescere. aliquando q̇dem moueri. Quare manifestum est ꝙ impossibile sit similiter om̃ia quiescere. ⁊ oĩa moueri cõtinue. ex eo ꝙ alia quidem semꝑ mouentur alia vero quiescunt semꝑ. Reliquuꝫ ergo considerandum est vtrum omnia huius possibilia moueri ⁊ quiescere possunt. aut quedã quidēꝫ sic. aliqua vero semꝑ quiescũt. aliq̃ semper mouentur Hoc em̃ demonstrandũ est a nobis

¶ Consequenter inq̇rit de alijs duobus vltimis menbris premisse diuisionis. Et primo manifestat suã intentionẽ oñdẽdo ad quã positionẽ spectat illud quartũ menbrum. Secũdo recolligit aliqua que dicta sunt in isto capitulo. ibi Pricipium autēꝫ. Tercio ostendit quid restat dicendũ. ibi Reliquũ ergo. Quo ad primũ vult ꝙ istud quartũ menbrũ. scꝫ ꝙ om̃ia quãdoqꝫ quiescũt ⁊ quãdoqꝫ mouent̃ ꝑtinet ad rõnes q̄ predicte sunt in disputatione de sempiternitate motus. Videtur enim ista opinio esse Empedoclis. q̇ dixit ꝙ in tẽpore amicicie omnia q̇escunt et nihil moueret̃. ⁊ iterum in tẽpore litis om̃ia mouerẽtur et nihil q̇esceret. Tunc ibi Principiũ autēꝫ. Resumit ea que dicta sunt in isto caplo. Et primo resumit ea que dicta sunt in diuisione suprapposita eodem modo sicut posita sunt. Et vlterius resumit reprobatõem ꝓmi mẽbri diuisionis quo ponebat̃ ꝙ om̃ia q̇escerent. ⁊ vult addendo ad ꝓus dicta ꝙ ista opinio repugnat sibiĳpi. q̇a si ſm veritatēꝫ ita esset ꝙ om̃ia q̇escerent adhuc nõ tolleret̃ om̃is motus. qꝛ adhuc erit opinio de hoc ⁊ phantasia ꝙ om̃ia q̇escunt. sed phãtasia est motus factus a sensu ſm actuꝫ vt dt Aresto. scd̃o de aĩa. Deinde scd̃o resumit reprobationes alioꝝ duoꝝ menbroꝝ. qꝛ ille põnes manifeste dicunt ꝯtra sensum. ⁊ iõ nõ indigẽt aliq̃ manifesta reprobatione. qꝛ videmus ꝙ q̄dã qñqꝫ mouent̃ ⁊ qñqꝫ iteꝝ quiescunt. vñ manifestũ est ꝙ ĩpossibile est dicere ꝙ oĩa ꝯtinue q̇escant qd̃ erat ꝓm̃ mẽbꝝ. ⁊ ꝙ oĩa ꝯtinue moueant̃ quod erat scd̃m mẽbꝝ. vel ꝙ q̄dã sꝑ moueant̃ ⁊ q̄dã sꝑ q̇escant et nihil sit mediũ Tũc ibi. Reliquũ ḡ. Ostẽdit q̇d restat dd̃m ⁊ ꝯcludit ex ꝓmissis ꝙ cũ tria mẽbra ꝓmisse diuisionis stare nõ possint relinq̇tur ꝯsiderandũ q̊t mẽbrũ alioꝝ duoꝝ sit veri⁹ vtrũ scꝫ ꝙ oĩa sint possibilia moueri ⁊ q̇escere. aut q̄dã sint possibilia moueri ⁊ q̇escere. ita tñ ꝙ aliq̃ sint q̄ sꝑ q̇escant ⁊ aliq̃ q̄ sꝑ moueant̃. hoc em̃ vltimũ est qd̃ demõstrare intẽdimus. Sic em̃ oñdet̃ primuꝫ motũ esse sempiternũ ⁊ primũ motorẽ esse immobilẽ Cõtinet em̃ q̊rtũ mẽbꝝ in se duo. Primũ est ꝙ oĩa apta nata st̄ moueri. Scd̃m est. ꝙ oĩa nata st̄ q̇escere. Probat ḡ Aresto. ꝓmo ꝙ est deueniendũ ad aliqd̃ ĩmobile. ⁊ per hoc reprobat̃ ꝓma ꝑs illi⁹ mẽbri ꝙ oĩa apta nata st̄ moueri. Scd̃o ꝓbat Arest. ꝙ aliq̇s motus est sempitern⁹. et ꝑ hoc reprobat̃ scd̃a ꝑs q̊rti mẽbri. s. ꝙ om̃ia apta nata st̄ q̇escere. Et ergo phs solum intendit demonstrare q̊rtum et vltimũ menbrum.

Mouentiũ igit̃ ⁊ eoꝝ q̄ mouent̃. alia q̇dem mouẽt ⁊ mouent̃ ſm accñs. alia aũt ꝑ seipsa. ſm accñs q̇dẽ. vt q̄cunqꝫ in eo ꝙ st̄ in mouẽtib⁹ aut in his q̄ mouent̃ ⁊ q̄ st̄ ſm ꝑtẽ. alia ãt ꝑ seipa q̄cũqꝫ nõ in eo ꝙ sint in mouẽte aut in his que mouent̃ in eo ꝙ pars aliq̃ ipsoꝝ mouet aut mouet̃. Hoꝝ aũt q̄ mouent̃ ꝑ se. alia q̇dem a seipo. alia vero ab alio. ⁊ alia q̇deꝫ natura. alia vero violẽtia. ⁊ extra naturã. Qd̃ em̃ ipm a seipso natura mouet̃. vt qd̃libet aĩaliũ. mouetur em̃ aĩal a seipo. Quorũcunqꝫ ãt ꝓncipiũ mot⁹ in seipis ẽ. hec natura dicimus moueri. Unde aĩal q̇dẽ totũ natura ipm seipm mouet. corpus aũt ſm ꝙ ẽ corpus ꝯtingit ⁊ natura ⁊ extra naturã moueri. Differt ãt ſm q̄lẽ motũ qd̃ mouet̃ eueniat. ⁊ ex q̄li elemẽto ꝯstet. Et eoꝝ q̄ mouet̃ ab alio. alia q̇dẽ mouent̃ natura. alia vero extra naturã. Extra naturã q̇dẽ terra sursuꝫ. et ignis deorsuꝫ. Ampli⁹ ãt ꝑtes aĩaliuꝫ multotiẽs mouet̃ extra naturã. iuxta põnes ⁊ modosm otus

¶ Postqꝫ phs manifestauit suã intẽtionẽ. hic incipit eã proseq̇. scꝫ nõ om̃ia qñqꝫ moueri ⁊ qñqꝫ q̇escere. sed aliq̇d esse oĩno ĩmobile ⁊ aliqd̃ q̊d sꝑ mouet̃. Et diuidit̃ in duas ꝑtes. in ꝓma oñdit ꝓmũ mouẽs esse ĩmobile. In scd̃a oñdit ꝓmũ mobile sꝑ moueri. ibi. Atuero si aliqd̃ Sꝫ ad ꝓbandũ ꝓmũ intendit ad longũ talẽ rõeꝫ. Om̄e qd̃ mouet̃ necc̃e est ab alio moueri. sed nõ est ꝓcedere in infinitũ in mouẽtib⁹ ⁊ motis. ḡ est deueniendũ ad aliq̊d q̊d mouet seipm. vel q̊d est oĩno ĩmobile. Primo ḡ Ar. declarat maiorẽ inductiẽ ⁊ ꝓmittit tres diuisiões mouẽtiũ et mobiliũ. vt ex ill̕ posset declarare maiorẽ Prima diuisio ẽ. mouẽtiũ ⁊ mobiliũ. q̄dã mouẽt ⁊ mouet̃ ꝑ se. i. ſm totũ et q̄dã ꝑ accñs. ⁊ accipit̃ hic ꝑ accñs ſm ꝙ ꝯphendit sub se motũ ſm ꝑtẽ. Scd̃a diuisio est. eoꝝ q̄ mouent̃ ꝑ se quedã mouent̃ a seipis sicut aĩalia. q̄dã ab alio sicut inaĩmata Tercia diuisio ẽ. illoꝝ q̄ mouet̃ tã a seipis q̄ ab alĳs. alia mouent̃ ſm naturã. alia extra naturã. i. violẽte Tũc ibi Qꝫ em̃ ipm Manifestat vltimã diuisionẽ tripl̕r. ꝓmo in his q̄ mouent̃ a seipis. sicut in aĩmalib⁹. ⁊ hoc dupl̕r. s. ſm totũ ⁊ ſm ꝑtes. ꝑt em̃ totũ aĩal violẽte moueri. et sil̕r ꝑt totũ aĩal naturalit̃ moueri. qñ em̃ aĩal mouet̃ sursum. tũc totũ aĩal mouet̃ violẽte. ⁊ qñ totũ aĩmal mouet̃ deorsum tũc totũ mouet̃ naturaliter. Scd̃o manifestat hoc in ꝑtibus aĩaliũ. scꝫ ꝙ aliq̇s motus est violentus ⁊ aliq̇s naturalis. qñ em̃ ꝑs aĩmalis mouet̃ sicut a natura instituta est moueri. tũc mouetur naturaliter. sicut qñ hõ curuat crura ad anterius. ⁊ brachia versus retro. si aũt fiat curuatꝫ

ra opposita. tūc esset motus violētus ꝑm partē illā. Tercio manifestat hoc in his q̄ mouent̄ ab alio. q2 ignis mouetur naturaliter sursum. ꝛ violente deorsum

Ar. Motus aīalis sursuꝫ est naturalis. ꝙ male dꝛ ꝙ sit violētus. Añs pꝫ. q2 ē naturale aīe ꝙ moueat ad oēm drñam positōnis ¶ Dōm ꝙ motus aīalis capit̄ dupl'r. vno mō vt hꝫ ꝯparationē ad ipam aīaꝫ mouētē totū aīal. ꝛ sic etiā motus sursum est naturalis. q2 talis motus naturaliter fit ab aīa. que mouet corpus ad oēm drñam pōnis. Alio° capit̄ vt hꝫ ꝯparationē ad corpus aīalis tm̄. ꝛ sic motus sursum est contra naturā aīalis. q2 est cōtra naturā corporis ipius aīalis. mouet̄ em̄ corpus aīalis naturaliter ꝑm naturā elemēti p̄dominantis. sed hoc est terra. ergo naturaliter mouetur deorsum.

Et maxime moueri a quodā qđ mouetur in his q̄ extra naturā mouent̄ est manifestuꝫ propter id q̄d manifestū est ab alio moueri Postea aūt que sunt extra naturā coꝝ q̄ sunt ꝑm naturā ipa a seipsis. vt aīalia. hoc em̄ nō immanifestuꝫ est si ab aliq̄ mouent̄. sed qūo optet accipe ipm mouēs. ꝛ qđ mouet̄. Videt̄ em̄ ꝙ ibi sit accipiēdū sicut in nauibꝯ. ꝛ nō natura subsistētibꝯ. sic ꝛ in aīalibus diuisum est mouēs ꝛ qđ mouet̄. et sic oīe ipm seipm mouet. Maxime aūt dubitat̄ reliquū dicte vltime diuisionis. Coꝝ em̄ que ab alio mouent̄ hec quidē extra naturā possum⁹ moueri. alia aūt relinquunt̄ ꝯtraponi q2 natura. Hec aūt sunt que dubitatiōem afferūt a quo mouent̄ vt grauia ꝛ leuia. hec em̄ in oppositos locos violētia mouet̄. in ꝓprios āt leue quidē sursum. graue aūt deorsuꝫ natura. a quo aūt nō adhuc manifestū. sicut cū moueant̄ extra naturā Et nāqꝫ ipa a seipis dicere impossibile est. vitale em̄ hoc ꝛ aīatoꝝ est ꝓprium Et facere stare posse ipa ꝑm seipa Dico aūt velut si ambulādi cā inest ipsi ꝛ nō ambulādi Quare si in ipo est sursum ferri igni manifestuꝫ est ꝙ in ipo ꝛ deorsuꝫ Irrōnabile aūt est ꝑm vnū motū moueri solum hec a seipis. siquidē seipa mouēt ipa Amplius qūo cōtingit ꝯtinuū aliq̄ ꝛ ipsum seipm mouere Scdm em̄ ꝙ vnū ꝛ ꝯtinuū nō tactu ꝑm hoc impossibile est. sed ꝑm ꝙ diuidit̄. Si hoc quidē aptū natuꝫ facere. illud vero pati. Neqꝫ ergo nulluꝫ hoꝝ ipm seipm mouet cōsita em̄ sunt. Neqꝫ em̄ aliud cōtinuū nullum sed necesse est diuidi mouēs in vnoquoqꝫ ad id quod mouetur. sicut in inaīatis videmus. cum moueat aliquod animatoꝝ ipsa

¶ Hic Aresto. post diuisiones p̄ambulares ꝓbat ꝙ oē quod mouet̄ ab alio mouet̄. ꝛ ꝑ hoc manifestat ipam maiorem p̄misse rōnis. Et p̄mo ostēdit in q̄bus hoc sit manifestum dicens. ꝙ hoc est manifestū in illis que mouentur ꝑ violentiā. sicut pꝫ tercio ethicoꝝ ex definitiōe violenti. q2 violentū est quod mouet̄ ab extrinseco passo non cōferente vim. Sed in his que mouent̄ ꝑm naturā a seipsis est manifestū ꝙ aliq̄d ab alio mouet̄. sed nō est manifestū qūo ab alio moueant̄ nisi dicat̄ ꝙ aīa moueat corp⁹ sicut nauta nauē. vt dꝛ scđo de aīa. vtrū aūt hoc sit veruꝫ in libro de aīalibus inq̄rendū relinquit. Tūc ibi Maxime aūt dubitat̄. Manifestat ꝓpositum in his in q̄bus ē magis dubiū oīe qđ mouet̄ ab alio moueri. dicēs ꝙ hoc maxie ē dubiū in g̃uibꝯ ꝛ leuibꝯ qñ ꝑm naturā mouent̄. q2 sic vident̄ mouere seipsa. licet non sit dubiū qñ mouent̄ extra naturā ꝛ ꝑ violentiā ad cōtraria loca. Sed Aresto. ibi. Et nanqꝫ. Probat q̄ttuor rōnibus ꝙ grauia ꝛ leuia nō mouēt seipa. quaꝝ p̄ma stat in hoc. mouere seipm ꝑtinet ad rōem vite. sed grauia ꝛ leuia nō sunt viuētia. ꝙ ꝛc. Maior pꝫ. q2 ꝑm Aresto. p̄mo ꝛ tercio de aīa. viua differunt a nō viuentibꝯ. q2 viua mouēt seipa Scđa rō. quecunqꝫ mouent seipsa possunt facere se stare et quiescere. sed grauia ꝛ leuia non possunt facere se stare et quiescere. q2 solū q̄escunt in termino motus. ꝙ ꝛc. Maior patet q2 aīalia ꝑ appetitū faciūt se mouere ꝛ etiā stare Tercia ratio. illud qđ mouet seipm nō habet determinatū motū et hoc iō. q2 illud determiat sibi motū ex phātasia ꝛ appetitu. sed grauia ꝛ leuia hn̄t determinatū motū. q2 grauia mouent̄ deorsuꝫ ꝛ leuia sursuꝫ. ꝙ nō mouēt seipa Quarta rō. nullū ꝑfectū ꝯtinuū mouet seipm. sed g̃uia et leuia sunt ꝑfecte ꝯtinua. ꝙ ꝛc. Maior pꝫ. q2 qđ mouet seipm diuidit̄ in mouēs ꝛ motū. ꝛ sic nō est ꝑfecte continuū

Ar. Aīal est ꝑfecte ꝯtinuū ꝛ tn̄ mouet seipm. ergo male dicebat̄ oppositū in vltima rōe. ¶ Dōm ꝙ aliq̄d dꝛ cōtinuū dupl'r. vno mō formalit̄. q2 ꝑtes eius copulant̄ ad aliquē terminū cōem. ꝛ sic aīal est ꝑfecte ꝯtinuū. etiā hn̄s diuersa mēbra. q̄ꝝ vnū mouet̄ altero q̄escente. Alio° aliq̄d dꝛ ꝯtinuū formalit̄ ꝛ finalit̄ sil'. ꝛ dꝛ finalit̄ cōtinuū in ordine ad motū. qñ vna ꝑte mota totū mouetur. sicut pꝫ in ligno. ꝑm ꝙ dt Arest. xij. metaphysice. ꝯtinuū est cuius motus est vnus. ꝛ sic aīal nō est ꝑfecte cōtinuū. quia potest vna pars moueri alia nō mota.

Ed accidit et hec ab aliquo semꝑ moueri fiat autem vtiqꝫ manifestū diuidentibus causas. Est autē ꝛ in mouentibus accipere que dicta sunt. Alia quidem em̄ extra naturam ipsorum motiua sunt. vt vectis nō natura grauis motiuus est Alia vero natura. vt actu calidum motiuū est potentia calidi. sil'r autem et in alijs

hmõi est. Et mobile aũt silr natura. qd potẽtia quale aut quantũ aut vbi est. cũ habeat principiũ hmõi in seipo. ꝛ nõ ẽm accñs. Erit eñ idez et quantũ ꝛ q̃le. sed alteri alteꝝ accidit. ꝛ nõ ẽm se existit. ignis itaq ꝛ terra mouent̃ ab alio. violentia q̃dem cũ extra naturã Natura aũt cuz in ipsoꝝ actu ꝛ potẽtia Qm̃ aũt quod ꝛ potẽtia multiplr dr. hec causa est nõ esse manifestuz a q̃ hmõi mouent̃. vt ignis sursum. terra vero deorsuz Est aũt potẽtia aliter addiscẽs sciẽs. ꝛ habens iam scientiã ꝛ nõ ꝯsiderãs Semp autez cũ simul actiuũ et passiuũ sunt. fit aliq̃n actu q̃d in potentia. vt addiscẽs ex potẽtia esse alterum fit potẽtia. habẽs eñ sciam nõ cõsiderans autẽ potẽtia est sciens quodãmodo. sed nõ sicut ꝛ añ addiscere Cum aũt sic habeat si aliq̃d nõ probibeat operat̃ ꝛ ꝯsiderat. Aut erit extra cõtradictionẽ ignorãtia Silr aũt hec se habẽt ꝛ in phisicis. frigidũ eñ potẽtia est calidũ. cum aũt fuerit mutatũ iam ignis est Ardet aũt nisi aliquid ꝓhibeat ꝛ impediat Similiter aliquid se hz et circa leue ꝛ graue. Leue eñ fit ex graui. vt ex aqua aer. hoc eñ potentia primũ iaz leue. ꝛ operabit̃ mox nisi aliquid ꝓhibeat Actus aũt leuis est alicui ee sursum Probibet̃ aũt cum in ꝯtrario loco sit. silr ꝛ hoc se habet in quanto ꝛ quali

Et tñ querit̃ hic quare in ipoꝝ locũ mouetur grauia ꝛ leuia Cã aũt ẽ. q: apta nata sunt: ꝛ hoc est graui ꝛ leui esse. hoc q̃dem eo; quod sursum illud aũt eo quod deorsum determinatum

¶ Postq̃ ostẽdit ꝙ grauia ꝛ leuia non mouent seipa. hic ostẽdit a q̃ moueant̃ dicens ꝙ ꝛ si grauia ꝛ leuia nõ moueant seipa. tñ mouent̃ ab aliquo. ꝛ hoc p̃t manifestari si distinguant̃ cause mouẽtis. quia duplr aliq̃d mouetur ab alio. vnº ꝑ violentiã. ꝛ hoc nõ p̃t dici de grauib ꝛ leuib quia grauia ꝛ leuia hñt naturales inclinationes ad illos motus q̃ eis cõueniunt. qd est ꝯtra naturã violenti. Seq̃tur ergo ꝙ moueant̃ naturaliter sicut potẽtia calidũ mouetur ab illo qd est actu calidũ. ꝛ redit in idẽ siue mouẽs moueat ẽm q̃litatẽ. q̃ntitatẽ vel vbi. q: sp mouet naturaliter qñ illud qd mouet̃ est per se in potẽtia ad illa. sicut scamnũ est in potẽtia cõbustibile nõ inquantũ scamnum sed inquantum lignum. Et quia nihil idem ẽm idem est in potẽtia ꝛ in actu. g̃ nihil mouet̃ a se. sed sp ab alio.

¶ Tũc ibi. Qm̃ aũt ꝙ. Ostẽdit a q̃ moueant̃ ꝛ qd est in potẽtia mouet̃ ab eo qd est in actu. iõ Arestz. ṗmo distinguit duplicẽ modũ potẽtie. ꝛ vult ꝙ vnoº aliq̃d est in potẽtia ad actũ primũ. sicut ꝯtingit de eo q̃ de nouo addiscit. ille eñ est in potẽtia ad actũ ṗmũ. q: ad formã q̃ est scientia. Alioº aliq̃d est in potẽtia ad actuz scd̃m. sicut q̃ hz habitũ scie. ꝛ nondũ ꝯsiderat ꝑ illũ habituz. Reducit̃ aũt aliq̃d de ṗma potẽtia ad actũ ab aliq̃ extrinseco. sicut aliq̃s aq̃rit habitũ scie a doctore. sed de scd̃a potẽtia reducitur ad actũ a seipo. nisi aliq̃d impediat. Silr est hic dd̃m de graui ꝛ leui. q: aliq̃d est in potẽtia graue. qd nondũ habz formã g̃uitatis. ꝛ hoc ducit̃ ad actũ grauitatis ꝑ extrinsecũ qd est generãs. Sed hñs formã grauitatis est in potẽtia ad actũ scd̃m ꝑ se. ꝛ nõ ꝑ aliqd extrinsecum. sicut lapis hñs in se formã grauitatis p̃t moueri deorsum ex sua natura absq hoc qd recipiat aliq̃d nature ab extrinseco

Tũc ibi. Et tñ q̃rit̃. Soluit quandã q̃stiõem q̃ q̃ri p̃t q̃re g̃uia ꝛ leuia moueant̃ in ꝓpria loca. Et dt. ꝙ eadem est causa nature grauiũ ꝛ leuiũ ꝛ motus. q: graue de sua natura inclinatur a locum deorsum. ꝛ iõ q̃rere q̃re graue mouet̃ deorsum: est querere quare graue est graue

Potẽtia autẽ est leue ꝛ graue multiplr sicut dcm̃ est. Cũq eñ sit aer aq̃. potẽtia q̃dãmõ est leue Et tñ aer est adhuc in potẽtia. Cõtingit ei impeditũ nõ sursum esse. sed si auferat̃ impedimentũ agit. ꝛ sp sursum fit. silr aũt ꝛ q̃le ad actũ esse mutat Mox eñ ꝯsiderat sciẽs nisi aliq̃d ꝓhibeat sustinẽs aũt ꝛ ꝓhibens mouẽs est. sicut mouet. est aũt sicut nõ. vt est colũnas diuellens aut lapidẽ remouẽs. aut a vase aquã Scd̃m accidẽs eñ mouet. sicut repercussa sphera nõ a pariete mota est. sed a ꝓjciente Q̃ q̃dez igit̃ nihil hoꝝ ipm mouet seipm manifestũ est. sed motus hz principiũ nõ mouẽdi neq faciẽdi. sed patiẽdi Si igit̃ oĩa que mouent̃ a natura mouent̃ aut extra naturã ꝛ violentiã. ꝛ q̃ ꝛ extra naturaz omnia a quodam ꝛ ab alio. Hoꝝ aũt que natura. iterũ q̃cunq a seipis mouẽtur ab aliquo mouent̃. ꝛ que nõ a seipis vt leuia ꝛ grauia. aut eñ a generatione et faciente leue a graue ab impedientia ꝛ probibẽtia soluente. omnia ergo que mouentur ab aliquo mouebuntur

Ex p̃missis oñdit pħus q̃d moueat g̃uia ꝛ leuia. Et dt ꝙ cũ id qd est in potẽtia moueat̃ ab eo qd ẽ in actu. sicut dictũ est ꝯsiderandũ est ꝙ multiplr dr aliq̃d esse in potentia leue vel graue. vnoº q: adhuc nõ hz formã grauis vł leuis. alio mõ q: hz formã. sed nõ opationẽ eius ꝓpter impedimentũ. Vult ergo Aresto. ꝙ grauia ꝛ leuia ṗmoº ꝑ se mouet̃ a generãte. sed 2ºº mouet̃ ꝑ accñs a remouẽte ꝓhibẽs Priꝰ sic pz. oẽ qd ẽ in potẽtia mouet̃ naturalr ꝑ

se ab illo qđ est tale ſm actū. sicut ꝯbustibile mouet a cōbustiuo. qꝛ ꝯbustibile est potētia calidū. ⁊ ꝯbustiuū ē actu calidū. ſʒ generās ǵue ⁊ leue est actu tale. ⁊ facit ea eē talia. g° seq̇tur ꝙ moueant a generante qđ dat eis formaʒ Et addit cōmentator ꝙ dans formā dat ꝯsĩtia formā. et sic sicut generās dat formā grauitatis. etiā dat motuʒ q̇ cōsequit̃ imediate ⁊ inseꝑabilit̃ talē formā. Scđm sic ꝓbat̃. qꝛ remouēs ꝓhibēs nō causat motū ꝑ se. qꝛ non facit inclinationē in mobili. sed solū remouet illud qđ impedit actualē motū. Exēpli grā. sit lapis positus sup̄ colūnam tūc si q̇s remoueat colūnā lapis mouet̃ deorsuʒ. sed ille remouens nō dat aliquā inclinationem lapidi. qua moueat̃ deorsum. sed remouet solū illud qđ impediebat motū descensus lapidis. ⁊ hoc est ꝑ accn̄s tā ex ꝑte detinentis q̄ȝ ex ꝑte mouētis Tūc ibi. Si igit̃ oia. Cōcludit cōclusionē ꝑncipalit̃ intentā. scʒ ꝙ oīe qđ mouet̃ ab alio mouetur vel a motore ꝯiuncto. vt in aīalib᷑. vel ab extrinseco motore. sicut in motu violēto. ⁊ in motu grauiū ⁊ leuiuʒ qꝛ ǵuia ⁊ leuia mouent̃ ꝑ se a generāte qđ facit ea eē ǵuia et leuia. sed mouent̃ ꝑ accn̄s ab eo qđ soluit. i. remouet ea que impediunt vel ab eo quod soluit. id est remouet naturalē motū. Sic g° pʒ ꝙ oia q̄ mouent̃ vel mouentur ab aliq° motore intrinseco aut extrinseco

Ar. Utrꝫ grauia et leuia moueant̃ ꝑ se a generāte et ꝑ accn̄s ab impediētia soluēte. ¶ Pro rn̄siōe notandū ꝙ nō est incōueniēs eundē effectū ꝓcedere a diuersis causis ſm diuersa genera causaꝝ. ⁊ iteruʒ p̄t vnus effectus ꝓcedere a diuersis agentib᷑ in vno genere cause. Per hoc g° dđm est ꝙ motus in grauib᷑ ⁊ leuib᷑ p̄t reduci ad q̄ttuor ꝑncipia ſm q̄ttuor genera causaꝝ. ꝑmo em̄ mouent̃ a leuitate ⁊ grauitate in genere cause formal'. nō ꝙ grauitas sit forma informans motū. sed est forma formās. i. sub effectiue ꝓducēs ip̄m motū. sicut in scđo hui᷒ dcm̄ est. ⁊ iō motus grauiū ⁊ leuiū nō hʒ ꝓprie cām formalē. Sed hʒ ꝓprie causas in alijs generib᷑ causaꝝ. primo in genere cause finalis. qꝛ sic motus grauiū ⁊ leuiuʒ fit a loco naturali. eo ꝙ talis locus trahit finaliter locatū ⁊ ꝯseruat ip̄m. vt in q̄rto huius dcm̄ est. Scđo in genere cause materialis. ⁊ sic ip̄m mobile gratia suoꝝ ꝑncipioꝝ est principiū motus. qꝛ habet se passiue ⁊ receptiue ad motū. et iō dcm̄ fuit in scđo huius ꝙ natura in grauib᷑ ⁊ leuib᷑ sit ꝑncipiū passiuū ⁊ nō actiuū. Tercio in genere cause efficientis. qꝛ ip̄m generās est causa effectiua ꝑ se motus illius et remouēs ꝓhibēs est cā ꝑ accn̄s Circa qđ scienduʒ ē ꝙ qn̄cunqꝫ aliq̄ cā efficiēs facit aliquē effectuʒ. cui effectui aliq̇d aliud inseꝑabiliter ⁊ naturaliter ꝯiungit̃. tūc dꝛ esse causa illius vltimi effectus. sicut deus creās aīam rōnalē ad quā naturaliter ⁊ inseꝑabiliter sequunt̃ potentie aīe etiā dꝛ causa potentiaꝝ aīe. cū g° motus inseꝑabiliter seq̄tur ad graue genitū. sic dꝛ generās cā illius motus. hoc aūt nō cōtingit in aīalibus. qꝛ ad aīal genitū nō statim seq̄t̃ motus ip̄ius. sed aīal incipit moueri ex phantasia et appetitu. Qꝫ aūt generās ꝑ se moueat sic pʒ. qꝛ illa dꝛ cā ꝑ se que hʒ similitudinē cū suo effectu. cū ergo generās et genitū sint similia. sic pʒ ꝙ generans sit cā efficiens ꝑ se geniti. Sed qꝛ remouēs ꝓhibēs nō dat aliquā formā effectui. ideo solū mouet ꝑ accidēs. Et qn̄ dicit̃. grauia et leuia mouent̃ effectiue a suis formis. g° nō a generāte. Dicendū ꝙ in eodē genere cause p̄t dari cā motus ǵuiū et leuiū ſm diuersas causas subordinatas. sicut ī genere cause efficiētis. primū efficiens motus grauiū ⁊ leuiū est deus deinde virtus celest̄. post hoc ꝓximū generās. et vltimo forma ip̄sius geniti. vel sub̄alis vel accn̄talis que dꝛ ǵuitas aut leuitas. Dicit̃ tamē graue potius moueri a generante q̄ȝ ab alijs causis. qꝛ actio dʒ potius attribui agēti vniuoco q̄ȝ eq̇uoco. cū g° de᷒ ⁊ corꝑa celestia sint mouētia eq̇uoca. ideo nō dʒ eis attribui illa actio q̄ntū ad motum

Ar. Ista ꝓpositio. oīe qđ mouet̃ ab alio mouet̃. ꝓbata est septimo huius. g° male hic resumitur. ¶ Dđm ꝙ aliter hic probat̃. ⁊ ibi. qꝛ ibi ꝓbatur in generali. hic aūt ꝓbatur applicādo ⁊ descēdendo ad diuersas sp̄es motus. ⁊ ad diuersa mobilia. scilicet tam ad mobilia que mouentur violente. q̄ȝ ad alia que mouentur naturaliter ⁊ ꝑ se. vt patuit circa textum

Ar. Nihil mouet̃ a nō ente. sed generās qn̄qꝫ non est genito exn̄te. scʒ post corruptōem generātis g° nō p̄t mouere genitū ¶ Dđm ꝙ q̄ȝuis generans nō sꝑ maneat in genito ſm substantiā. tn̄ manēte genito semꝑ manet in ip̄o ſm virtutē. qꝛ virtus generātis saluat̃ in genito. ⁊ in forma sub̄ali ip̄ius geniti. qꝛ huic forme aduenit quedā virtus subeffectiua ad motū. Et sil'e est de virtute formatiua in generatōne aīalis q̄ȝuis em̄ aīal postq̄ȝ semē descisum est moriat̃ nihilominus fit generatio animalis. quia virtus animalis generantis conseruat̃ in virtute seminali que est decisa ab animali.

Ar. Mouēs et motū dn̄t esse sil'. sed generās qn̄qꝫ multū distat a genito. g° non mouet genitum. ¶ Dđm ꝙ q̄ȝuis qn̄qꝫ distāt ſm substātias localiter. non tamen distant ſm virtutem. quia virtus generātis semper manet cōiuncta genito. vt iam dictū est

Ar. Motus naturalis ē ab intrīseco. sed generās nō est intrīsecū genito imo qn̄qꝫ multū distat a genito. g° nō potest dici grauia ⁊ leuia moueri naturalit̃ a generāte ¶ Dđm ꝙ motus grauiū ⁊ leuiū nō est naturalis ſm genus cause efficiētis. q̇a sic est ab extrīseco. est tamē naturalis in genere cause materialis. et hoc sufficit qꝛ materia etiā est natura vt dcm̄ est in scđo huius. et iō dꝛ tal' motus passiue natural' ⁊ nō actiue. Ex q̄ pʒ ſm doctorē sctm̄ ꝙ est ꝯtra intētionē ph̄i dicere ꝙ in materia sit principiū actiuū qđ quidā dicūt esse necc̄āriū ad hoc ꝙ sit motus naturalis. sufficit em̄ ad hoc passiuū principiū qđ est potētia naturalis ad actū Hec sctūs Thomas in forma circa finē illius textus. Potentia aūt est leue

Hoc autē dupliciter. aut em̄ nō ꝓpter seipsum est mouens. sed ꝓpter alterū qđ mouet mouens. aut ꝓpter ip̄m. Et hoc autē proximū post vltimū. aut ꝑ plura. vt baculus mouet lapidē. ⁊ mouetur a manu mota ab homīe. hoc autēʒ nō amplius eo ꝙ ab alio moueatur. Utraqꝫ em̄ mouere dicim᷒. ⁊ primū et vltimū mouentiū. sed magis primū. illud em̄ mouet vltimū. sed non hoc primū. et sine quidē ꝑmo vltimū nō mouebit. illud aūt si non hoc. vt baculus nō mouebit nisi moueatur ab homine.

¶ Postq̄ phus ōndit q̄ oīe qđ mouet̄ ab alio mouet̄
hic ꝯn̄r incipit ōndere q̄ est deuenire ad aliqđ primū mo
uēs immobile. Et diuidit̄ in duas ptes. in pma ōndit q̄
necē est deuenire ad aliqđ pmū qđ vel sit imobile vel mo
ueat seipm. In scđa ōndit q̄ etiā si deueniat̄ ad aliqđ pri/
mū qđ moueat seipm q̄ tn̄ necē sit vlteri⁹ deuenire ad ali
qđ pm̄ mouēs imobile. ibi Necē igit̄ oē. Circa pm̄ pmit
tit duo q̄stꝫ sibi neccāria ad ꝓpositi ōnsionē. pmuꝫ est diui
sio mouentiū. s. q̄ aliqđ mouet virtute ꝓpria. sicut mouēs
primū. qđ qn̄q₃ pt mouere ꝑ multa media. ꝛ qn̄q₃ ꝑ vnū
tm̄. Aliud est mouēs scđariū qđ mouet virtute pncipal'
mouētis. Scđm est ꝯꝑatio mouentiū. scilꝫ q̄ primū mo
uēs mouet magis q̄₃ scđm. ꝛ hoc ꝓbat duplr̄. pmo q₂ pri
mū mouēs mouet scđm. sed non ecōtra. Scđm. q₂ scđm
nō pt mouerē sine pmo. sed bn̄ ecōtra sicut baculus non
pt mouere lapidē nisi moueat̄ ab hoīe. sed hō pt moue
re etiā sine baculo. Et rō istoꝝ est. q₂ in mouentibꝫ subor/
dinatis scđm mouēs hꝫ eē ꝛ mouere a pmo mouēte sicut
aīa nobil' hꝫ eē a deo. ꝛ celū hꝫ causalitatē ab aīa nobili

Si ergo necē est oē qđ mouet̄ ab aliq̄ moue
ri. ꝛ aut ab eo qđ mouet̄. aut ab alio aut nō. Et
siq̄dem ab alio qđ mouet̄. necesse aliqđ esse mo
uēs qđ nō ab alio primū. Si aūt hmōi pmum
nō necesse est esse alteruꝫ. impossibile em̄ est in
infinitū abire mouens. ꝛ qđ mouet̄ ab alio ipm
Infinitoꝝ em̄ nō est aliqđ primū. si ergo omne
qđ mouet̄ ab aliquo mouet̄. primū autē mouēs
mouet̄ q̄dem. non ab alio aūt. necesse est ipsum
a seipo moueri. Amplius aūt ꝛ sic ipam hāc
eandē rōnem est aggredi Oīe em̄ mouēs ali/
quid q̄daꝫ mouet ꝛ aliq̄. aut em̄ a seipo mouēs
mouet aut ab alio. vt hō ipe. aut baculo. aut vē
tus ꝓiecit. aut ipe. aut lapis quem mouit Im/
possibile aūt est mouere sine ipo mouēte ꝛ agē
te id quo mouet. sed ꝛ siq̄dem ipm seipo mouet
nō necesse est aliud esse quo mouet Si vero sit
alterū id quo mouet. est aliqđ qđ sm̄ seipm mo
uebit. nō quodā alio sed seipo aut in infinitum
abibit. Si ergo quod mouet̄ aliqđ mouet. ne/
cesse est stare ꝛ nō in infinitū abire Si em̄ bacu
lus mouet. eo q̄ mouet̄ a manu. et manus mo/
uet baculū. Si aūt ꝛ hanc aliud mouet. ꝛ hanc
alterū aliqđ mouēs. cuꝫ itaq₃ aliquo moueat̄ ꝑ
alteruꝫ necesse est pus ipm seipm mouens. Si
igit̄ mouet̄ quidē hoc. non aliud autē mouens
ipsum. necesse ipm seipm mouere. Quare ꝛ sm̄
hanc rōem quod mouet̄. aut mox ab ipo mouē
te mouebitur. aut venit aliquādo in hmōi

¶ Hic ōndit pncipale ꝓpositū dicens. q̄ ex quo necē ē q̄
omne qđ mouet̄ ab alio mouet̄ ꝛ id a q̄ mouet̄ aut moue
tur aut nō mouet̄. Et si mouet̄ aut mouet̄ ab alio aut nō
et vtroq₃ mō deueniendū est ad vnū pm̄ qđ nō mouet̄ ab
alio. q₂ si nō moueat̄ ab alio tūc manifeste erit status in il
lo. Sed si moueat̄ ab alio tūc opꝫ deuenire ad vnuꝫ pri/
mū qđ nō mouet̄ ab alio. qđ ōnt duabꝫ rōnibꝫ. pma est. si
esset ꝓcessus in infinitū in mouentibꝫ ꝛ motis tunc oīno
nullus esset motus qđ est cōtra sensum. Aīs ꝓbat̄. q₂ si/
cut dixit scđa suppositio scđm mouēs nō mouet nisi ꝓpter
primū. sed in infinito nō est pmuꝫ. g̃ si est ꝓcessus in infi/
nitū nō erit primū mouēs. ꝛ ꝑ ꝯn̄s nullus erit motus
Tūc ibi Amplius aūt. Ponit̄ scđa rō q̄ stat in h̄. si sit
ꝓcessus in infinitū in mouentibꝫ ꝛ motis. tūc oē mouēs
erit instrumētale. q₂ de rōne mouētis instrumentalis. est
q̄ nō sit motū. nisi moueat̄ a pncipali mouēte. sed solū pri
mū mouēs nō habet virtutē mouēdi ab alio. sed a seipso.
Ergo ablato pmo mouēte oīe mouēs hꝫ motū ab alio
et hec ē cōditio instrumēti. q₂ instrumētuꝫ nō mouet nisi
virtute pncipalis agētis. si g̃ non sit primū qđ mouet illa
instrumēta nullus erit motus. Seq̄tur igit̄ ex necitate
q̄ ipm primū seipm moueat supposito sm̄ platonicos q̄
oē mouēs moueat̄. Et sm̄ istā rōem illud qđ mouet̄ aut
statim mouebit̄ a mouēte seipm aut aliq̄n erit deuenire
ad tale seipsum mouens

AD dicta aūt ꝛ sic intendentibꝫ ꝯtingent ea
dē hec Si em̄ ab eo qđ mouet̄. mouetur
oīe qđ mouet̄. aut huius rebꝫ existit sm̄ acci/
dens. vt moueat q̄dem qđ mouet̄ nō tn̄ ꝓpter
id qđ mouet̄ ipm. aut nō. sed ꝑ se. Primū q̄deꝫ
igit̄ si sm̄ accidēs nō necesse est moueri qđ mo/
uet̄. Si aūt hoc est. manifestū q̄ ꝯtingit aliq̄n
moueri nihil eoꝝ q̄ sunt Nō em̄ necessariū est
accidēs. sed ꝯtingit nō esse. Si ergo ponamus
possibile esse. nullū impossibile accidit. falsum
aūt fortassis Motū aūt impossibile est nō esse
Ostēsum em̄ pus est hoc. qm̄ necesse ē motū sp
esse Et rōnabiliter hoc accidit Tria em̄ necē
est esse. qđ mouet̄. ꝛ mouēs ꝛ qđ mouet Quod
quidē igit̄ mouet̄ necesse est moueri. Mouere
aūt nō necesse est. sed q̄ mouet ꝛ mouere ꝛ mo/
ueri. Cōmunicat em̄ sil' hoc. ꝛ sm̄ ideꝫ existens
ei qđ mouet̄. manifestū autem est in mouentibꝫ
sm̄ locū. Tangere em̄ necesse ad inuicem sicut

vſqꝫ ad aliquid. mouēs aūt ſic vt ſit nō quo mo
uet imobile Quū aūt videmus vltimū qḋ mo/
ueri q̄dem pt motus aut pncipiū nō hꝫ. qḋ mo
uet̄ quidē ab alio aūt. ſed nō a ſeipo. ratōnabile
eſt vt nō neceſſariū dicamus. ⁊ terciū eſſe quod
mouet q̄dem cū ſit imobile. Vn̄ ⁊ Anaxago
ras dt recte intellectū eſſe impaſſibilē. inquiēs
et mixtū eſſe. quoniā quidē motus principium
ipm facit eſſe. ſic em̄ vtiqꝫ ſolū mouebit cum ſit
immobilis. ⁊ imperabit cum ſit immixtus.

¶ Hic ꝯn̄ter ꝓbat phs. ꝙ nō om̄e mouens mouet̄ vt in
prioribꝫ rōnibꝫ ſupponebat̄ tali rōne. qꝛ ſi om̄e mouēs mo
ueret̄ vel moueret̄ ꝑ ſe vel ꝑ accn̄s. Nō ꝑ accn̄s. qḋ ꝓbat
tribꝫ rōnibꝫ. pͥma eſt. ſi om̄e mouēs moueret̄ ꝑ accn̄s tūc
ꝯtingeret qn̄qꝫ nō eſſe motū. ſed h̄ eſt pri⁹ reprobatū. qꝛ
probatū eſt ꝙ motus ſit ſempiternus. Seq̄la ptꝫ. q̄a qḋ
ꝑ accn̄s eſt pt nō eſſe cū nō ſit neceſſariū. Si g̊ omne mo
uens moueret̄ ꝑ accn̄s. tūc poſſet nō moueri. ſed mouēs
nō mouet niſi moueat̄. g̊ ꝯtingit hoc mouēs nō mouere
et ſic tollit̄ om̄is motus. qḋ eſt impoſſibile. relinq̄tur g̊ ꝙ
illud ex q̊ ſeq̄t̄ ſit ipoſſibile. ſ. ꝙ oē mouēs moueat̄. Eſt tn̄
notādū ꝙ Areſto. h̄ loq̄t̄ ſm opinionē antiq̊ꝝ. q̄ dicebāt
ꝙ ſolū illud moueat qḋ mouet̄. qḋ ē veꝝ de mouētibꝫ cor/
poreis. ſicut celū mouet iſta inferiora ꝑ ſuū motuꝫ quē hꝫ
ab aīa nobili Antiqui em̄ nō nouerūt immāterialia.

¶ Tūc ibi Et rōnabilit̄ Ponit ſcḋaꝫ ꝓbabilē rōeꝫ q̄ ſtat
in hoc. in ꝑ accn̄s cōbinatis ſi vnū inueniat̄ ſine alio. tunc
aliud pt inueniri ſine ipſo. ſicut hō ⁊ albedo. qꝛ ſicut inue/
nit̄ hō ſine albedine. ita albedo ſine hoīe Sed illa tria mo
uens mobile ⁊ inſtrumentuꝫ ſunt ꝑ accn̄s ꝯbinata. ergo
ſicut inuenit̄ qn̄qꝫ mobile ſine mouente. ſicut ptꝫ de terra
que eſt mobilis. ſic tn̄ ꝙ nō mouet. Ergo ecōtra inuenief
aliqḋ mouens qḋ nō eſt mobile. ⁊ ſic erit aliq̊d mouens
imobile. qḋ ꝑ accn̄s nō mouet̄. Tūc ibi. Vn̄ ⁊ anaxa/
goras. Tercio ꝓbat idē teſtimonio Anaxagore. q̄ pone
bat intellectū impaſſibilē ⁊ imixtuꝫ. vt moueret oīa alia
exiſtentia in chaos confuſo. cum ergo iſte intellectus ſm
anaxagoram ſit immobilis. ſic ad minus erit aliquod im
mobile quod non mouetur ꝑ accn̄s.

Atuero ſi nō ſm accn̄s. ſed ex neceſſitate mo
uet̄ mouens. niſi āt moueat̄ nō mouet. neceſſe
eſt mouēs ſi mouet̄. aut moueri ſic ſm eandem
ſpēm motus. aut ſm alterā Dico aūt qꝛ aut cale
faciēs ⁊ ipm calefieri. ⁊ ſanans ſanari. et ferens
ferri. aut ſanās ferri. ferēs aūt augeri. ſed mani
feſtū qm̄ impoſſibile Oportet em̄ vſqꝫ ad indi/
uidua diuidentē dicere. vt ſi aliquis docet geo
metrizare. hoc doceri geometrizare idē aut ſi ꝓ
iꝫciat ꝓiꝫci ſm eundē moduꝫ ꝓiectionis aut ſic
quidē nō ſed aliud ex alio genere. vt qḋ fert au/
geri. Hoc aūt augēs alterari ab alio. hoc aūt al
terans ſm quendā moueri motuꝫ. ſed neceſſe ē
ſtare Finiti em̄ ſunt motus Iteꝝ aūt reflectere
et alterās dicere ferri. idē facere eſt. ⁊ ſi moꝫ di/
cat ferēs ferri. ⁊ docens doceri Manifeſtū em̄
qḋ mouet̄. ⁊ a ſupius mouēte qḋ mouet̄ om̄e et
magis a priori mouentiū Atuero hoc impoſſi
bile eſt Docēs em̄ accidit addiſcere. quoꝝ hoc
quidā habere. illud aūt non habere ſcientiā ne/
ceſſariū eſt Amplius aūt his magis irrōna/
le. qm̄ accidit eſſe om̄e motiuū mobilis. ſi q̄deꝫ
ab eo q̄d mouet̄. mouet̄ omne q̄d mouet̄. Erit
em̄ mobile ſicut ſi aliqs dicat. qm̄ ſanatiuū et ſa
nans ſanabile erit. ⁊ edificatiuū edificabile. aut
moꝫ aut ꝑ plura Dico aūt ſic. ſi mobile quidem
ab alio eſt om̄e motiuū. ſed nō ſm eundē motū
mobile quo mouet ꝓximū. ſed ſm alterū. vt ſa/
natiuū ⁊ diſciplinatiuū. ſed hoc aſcēdens ꝑue/
niet aliqn̄ ad eandeꝫ ſpēm. ſicut diximus prius
Hoc q̄dem igit̄ hoꝝ impoſſibile. aliud aūt fig/
mentū eſt Incōueniens em̄ eſt alteratiuū ex ne
ceſſitate eſſe augmētabile Nō g̊ neceē eſt ſem
per motū q̄d mouet̄ ab alio. ⁊ ad hoc q̄d mouet̄
ſtabit g̊. Quare aut a q̄eſcente mouebit̄ qḋ mo
uet̄ prius. aut ipm ſeipm mouebit ꝑus. Atue/
ro ſi optet cōſiderare vtrū cauſa motus ſit. ⁊ ꝑn
cipiū ipm ſeipm mouēs. aut qḋ ab alio. illḋ oīs
vtiqꝫ ponet Ipm q̄dem qḋ ꝑ ſe eſt cā. ſemꝑ pri
us eſt eo qḋ ſm alterū. ⁊ cū ipꝫ ſit. q̄re hoc ꝯſide
randū eſt accipientibꝫ aliqḋ principiū ſi aliq̄d
mouet ipm ſeipm qūo mouet. ⁊ ſm quē motum

¶ Hic ꝓſeq̄tur aliā partē diuiſionis ꝓbans duabꝫ rōni/
bus ꝙ nō om̄e mouēs mouet̄ ꝑ ſe. Et ſtat pͥma rō in hoc
ſi mouēs moueret̄ ꝑ ſe vel hoc eſſet eadē ſpē motus q̄ mo
uet. ſed hoc eſt incōueniens. qꝛ tūc ꝓiꝫciens ꝓiꝫceret̄. et
docēs doceret̄. Vel eſſet ſm aliā ſpēm motus. ſ. ꝙ mouēs
moueret̄ vna ſpē motus. ⁊ moueret alia ſpē. ⁊ tūc qꝛ ſpēs
motus nō ſunt infinite. oꝑtet qn̄qꝫ deuenire ad illā ſpēm
motus q̄ mouēs mouebat. ⁊ ſic ſeq̄tur idem incōueniēs
qḋ prius. ſ. ꝙ idē ſm eandē ſpēm mot⁹ etiā ſpecialiſſimā
moueat ⁊ moueatur. qḋ eſt manifeſte falſum Tūc ibi.
Amplius aūt his. Ponit ſcḋam rōem q̄ nō differt a pri

ma nisi in hoc q̄ p̄ma ducebat ad q̄dam incōuenientia ꝑticularia.s.q̄ ꝓiiciens ꝓiiceret̄ ⁊ docēs addisceret Sꝫ ista ducit ad incōueniēs in cōi.⁊ stat in hoc.si om̄e mouens ꝑ se moueret̄.ḡ idē erit in actu ⁊ in potētia. q2 vnūquodq3 ē in actu ſm q̄ mouet.⁊ in potētia ſm q̄ mouet̄. Si ḡ idez moueat ⁊ moueat̄.ḡ idē erit in actu et in potētia. Tūc ibi. Non ḡ necesse. Cōcludit pħs ex oībus istis q̄ si non sit ꝓcessus in infinitū in mouentib9 et motis. ḡ deuenief ad aliqđ quod nō mouetur ab alio. sed a seipso. vel quod sit immobile.

Dr̄. Utrū sit deuenire ad aliqđ mouens p̄mū. qđ sit vel īmobile aut mouens seip̄m. ¶ Dōm q̄ sic.q2 non est ꝓcedere in infinitū in mouentib9 ⁊ motis.sicut in textu ꝓbatuꝫ est ꝑ duas p̄ncipales rōnes.ḡ optet deuenire ad aliqđ qđ non mouet̄ ab alio.sed a seip̄o vel q̄ tale sit oīno immobile. Sed q̄uo aliq̄d moueat seip̄m et q̄uo hoc sit possibile patebit in sequēti lectione.

Ar̄. In septimo dcm̄ est q̄ omne qđ mouet̄ ab alio mouet̄.ḡ nihil mouet̄ a seip̄o. ¶ Dōm q̄ aliq̄d moueri a seip̄o p̄t dupl'r intelligi. vno mō primo.i. ſm se totū.⁊ hoc est impossibile.q2 si sic esset idē in actu ⁊ in potentia respectu eiusdē. Alio mō p̄t intelligi q̄ aliquid moueat seip̄m ſm partē.⁊ sic aīal đr mouere seip̄m.q2 aīma mouet corpus.⁊ sic loq̄tur Aresto.in ꝓposito.q2 illud mouens seip̄m de quo pħus hic loq̄tur est ip̄m celū quod đr animatū ꝑ assistentiā aīe nobilis.⁊ sic celū mouet seipsum gratia aīe ⁊ mouetur gratia corporis celestis

Ar̄. Celum solū mouet̄.ḡ male đr q̄ moueat seip̄m ꝯn̄a tenet.q2 qđ solū mouet̄ nō mouet ¶ Dicendū q̄ celū capit̄ dupl'r. vno mō absolute ⁊ ſm se.⁊ sic solum mouet̄ ab aīa nobili. Scđo mō accipit̄ celū cū inclusione aīe nobilis.⁊ hoc totū est mouēs seip̄m. Sil'r est de corꝑe aīalis qđ nō mouet seip̄m si capiat̄ ꝑ se ⁊ cuꝫ exclusione aīe.sed mouet seip̄m si includatur anima

Ar̄. Ex istis sequeret̄ q̄ celū esset animatū. probat̄ q2 ꝓpriū est animatoꝝ q̄ moueant̄ a seipsis.⁊ nō cōuenit inaīatis.q2 lapis nō mouet̄ a seipso.vt pꝫ ex dictis. ¶ Dōm q̄ dupl'r aliq̄d mouet seip̄m. vno mō sic q̄ ps mouens inest toti ꝑ formalē inherentiā. ⁊ sic animata ꝑ informatiōem mouēt seip̄a sicut aīma aīalis mouet animal. Alio mō aliq̄d mouet seip̄m vbi mouēs nō inest ꝑ formalē inherentiā.sed ꝑ assistentiā ⁊ virtutē.et sic anima nobilis mouet celū.sed celū mouet seip̄m gratia aīme nobilis. Et hoc est qđ alij sic dicūt q̄ dupl'r aliq̄d est animatū.vno mō ꝑ informatōem.q2 scꝫ habet aīam que dat corꝑi esse specificū. ⁊ sic celū non est animatū. Alio mō aliquid est animatū per assistentiā siue ꝑ influentiā virtutis mouētis. ⁊ sic celū đr animatū.q2 aīma nobilis mouet ipsum celū influēdo suā virtutē ipsi celo. Et sic loq̄tur pħs de aīatione celi.quod pꝫ ex multis passib9. Dicit em̄ philosophus in duodecimo metaphysice q̄ celū mouet̄ a primo motore.sicut appetitiuuꝫ a suo appetibili.ḡ seq̄tur q̄ celū sit appetens.⁊ deus appetibile eius. sed appetit9 nō est sine cognitōne.ḡ optet ponere aīam cognoscentē in celo. Itē scđo celi pħs đt expresse celū esse animatū. ex hoc ꝓbans q̄ celū habet in se sex đ2n̄as positionū q̄ soluꝫ ꝯueniūt aīatis. Qꝫ tn̄ celū nō sit aīatū ꝑ informationē p̄t ꝓbari autoritate ⁊ rōne Autoritate Damasceni dicentis. ꝯfundant̄ cuꝫ patre eoꝝ dyabolo qui dicūt celū esse aīatū intellige ꝑ informatōem. Rōne sic ꝓbatur. q2 oīs aīa vnit̄ corpore ꝓpter bonū aīe sicut aīa rōnalis cōiungit̄ corpori vt acq̄rat sciētias ⁊ virtutes ꝑ corpus ⁊ ꝑ corporales sensus.⁊ hoc ideo.q2 deteriora sunt gratia melioꝝ. mō corpus est deterius aīa. Sed ista vnio ꝑ informatiōem non p̄t esse ꝓpter bonū aīe ipius celi. quod sic ꝓbat̄. q2 in anima corꝑis celestis sunt due oꝑationes.s. intelligere ⁊ mouere.sed ꝓpter nullā eaꝝ optet talē aīam esse vnitā celesti corꝑi ꝑ informatōnem. Nō ꝓpter mouere.q2 aīa alligata corꝑi ꝑ informatōem minus mouet q̄ꝫ aīa ꝯiuncta ꝑ assistentiā.⁊ hoc ideo. q2 aīa cōiuncta corꝑi ꝑ informationē fatigat̄ ad corꝑis motū.⁊ iđ aīa que non est cōiuncta corpori ꝑ informatōem p̄t plus mouere.q2 mouet infatigabiliter Nec etiā ꝓpter intelligere.q2 talis aīa nō sumit cognitionē a sensib9. sicut aīa rōnalis.⁊ hoc ideo.q2 īpossibile est corpus celeste habere in se sensum. q2 al's esset corruptibile. Relinq̄tur ergo q̄ ꝓpter nullā vtilitatē aīa nobil' possit vniri celo informatiue.⁊ ergo nō vnit̄ sibi per informationē.sed solum per assistentiam

Ar̄. Moueri ſm partē est cōe oībus aīalib9. ḡ nō erit ꝓpriū celo.ꝯn̄tia tenet.q2 qđ est ꝓpriuꝫ vni nō p̄t pluribꝫ cōuenire ¶ Dōm q̄ aliq̄d mouere ſm partē intelligit̄ dupl'r. vno mō generaliter sic. q̄ illa ps mouens insit toti ꝑ informatōem vel assistentiā. ⁊ sic mouere ſm partē est cōe aīalibus ⁊ celo.q2 pars mouens semꝑ informat ꝑtē motā vel assistit ei. Alio° aliq̄d mouet ſm partē sic q̄ mouēs assistit mobili tm̄. et sic mouere seip̄m ſm partē est proprium celo.quia anima nobilis nō informat celum.sed assistit sibi.

Ar̄. Primuꝫ mouens est simpl'r immobile. ḡ male đr q̄ primū mouens moueat seip̄m ¶ Dōm q̄ duplex est mouēs primū.aliqđ em̄ est simpl'r primū et extra genus.⁊ h̄ ē simpl'r immobile. sicut deus q̄ om̄ia mouet absq3 hoc q̄ moueat̄ Aliud est primū mouens in genere quod est aīa nobilis mouens celū. Et hoc mouēs p̄t dupl'r capi. vno mō cū inclusione celi. ⁊ sic mouet seip̄m. Alio mō accipit̄ hoc mouens ſm se.⁊ sic est oīno immobile.⁊ de hoc mouente dicet̄ postea in textu scꝫ q̄ est mouens īmobile. Et qn̄ querit̄ vtrū aīma celi potius moueat celū vel aīa aīalis potius moueat aīmal ¶ Dōm q̄ potioritas motus p̄t ex duob9 attendi. vno mō penes inherentiā ipius mouētis.⁊ sic aīa aīalis potius mouet animal.q2 aīa aīalis inheret aīali. sed aīa celi nō inheret celo ꝑ informatōem. Alio mō attendit̄ potioritas penes illa que req̄runt̄ ad motū. ⁊ tūc aīa celi potius mouet celū q̄ꝫ aīa aīalis mouet aīal.q2 mot9 aīalis est ex appetitu alicuius appetibil' ꝑticularis. vt pꝫ 3° de aīa. sed aīma celi mouet celū ꝓpter summū appetibile qđ est ipse deus

Necesse igit̄ om̄e qđ mouet̄ esse diuisibile in semꝑ diuisibilia. Hoc em̄ ostēsum est prius in vniuersalib9 de natura. q̄ omne quod ꝑ se mouet̄ continuū est. impossibile igit̄ est ipsum mouens seip̄m penitus mouere ip̄m seip̄m Totuꝫ em̄ fertur vtiq3. ⁊ ferret ſm eandeꝫ locimutationem vnū cū sit ⁊ indiuiduuꝫ spē et alterabitur et alterabit. quare docebit vtiq3 ⁊ docebitur si-

mul. ⁊ sanabit ⁊ sanabit̃ ꝑm eandē sanitatē Amplius determinatū est ꝙ mouetur mobile. hoc aūt est ꝙ potentia mouetur nō actu. Quod aūt est potentia vadit in actum. Est aūt motus actus mobilis impfectus. mouens autē iam actu est. vt calefacit calidū ⁊ om̄ino generat habens speciem. quare simul idez ⁊ ꝑm idem calidū erit et non calidum. Similiter aūt ⁊ alioꝝ vnūqḋqꝫ quorūcunqꝫ mouens necesse est habere vniuocum. Hoc quidem igitur mouet. illud autez mouetur ipm̄ seipsum mouentis

¶ Postq̃ phus ostēdit ꝙ in mobilibꝫ ⁊ mouentibꝫ non ꝓcedatur in infinitū sed est deuenire ad aliqḋ primū qḋ vel est immobile vel est seipm̄ mouens. Hic ꝓnter ostendit ꝙ etiam si ꝑueniatur ad primū qḋ est seipm̄ mouens ꝙ nihilomin⁹ optet deuenire ad primū quod est immobile. quia pars mouētis seipm̄ est om̄ino immobilis. Et circa hoc p̄mo ꝓponit ꝙ mouens seipm̄ non totū mouet totū. sed vna pars mouet aliam. Et quia totū et ps non habēt locum nisi in rebus diuisibilibꝫ. ideo cōcludit phs ex ꝓbatis in sexto physicoꝝ ꝙ necesse sit oē quod mouet̃ esse diuisibile in semꝑ diuisibilia cū hoc sit de ratōe continui. sed om̄e qḋ ꝑ se mouet̃ est ꝯtinuū. ergo in ip̄o potest inueniri totū ⁊ ps. Sꝫ totū nō p̄t mouere seip̄z totū. qḋ ꝓbat duabus rōnibus. prima est. si totū moueret. ⁊ totū moueretur. tunc idē moueret eo motu quo moueret̃. q̇a vna pars mouet. ⁊ illa eadez pars moueret̃. ergo idē moueret ⁊ moueret̃ ¶ Secūda rō tangit̃ ibi Amplius determinatū. Et est ista. quia tunc idē erit in actu ⁊ in potētia respectu eiusdē. quia mouens ꝑm ꝙ hm̄oi est in actu. et motū ꝑm ꝙ hm̄oi est in potentia. sed idem esse in actu et potentia respectu eiusdem implicat cōtradictionez. quia quod est in actu habet formā ꝑm quā est in actu. ⁊ quod est in potentia nō habet formā ꝑm quam est in potentia. Ex hoc ergo cōcludit p̄ncipale intentū. scꝫ ꝙ mouentis seipm̄ vna pars mouet et alia mouetur

Quod autē non contingat ipsum seipm̄ mouere sic vt vtrūqꝫ ab vtroqꝫ moueat̃ ex his manifestum est Neqꝫ erit primū mouens nullum si vtrūqꝫ mouebit. ꝙ em̄ primuz magis est causa mouendi q̃ sequēs. ⁊ mouebit magis. Dupliciter em̄ mouere erat. aliud quidem quod ab alio mouetur ipm̄. aliud aūt ex seipo Proximius autem est quod longius est ab eo quod mouet̃ p̄ncipio q̃ mediū. Amplius nō necesse est mouens moueri nisi a seipso ꝑm accidēs. ergo contra mouet alterū. Accipiebamus igit̃ contingere non mouere. ergo erit aliud qḋdem qḋ mouetur. aliud aūt mouens immobile. Amplius non necesse est mouens cum mouet cōtra motū. sed aut immobile mouere necesse. aut ipsum a seipo moueri. si quidem necesse est semꝑ motum esse Amplius si mouet motū ⁊ mouebitur vtiqꝫ quare calefaciens calefit At uero neqꝫ primū ipm̄ seipsuz mouentis. neqꝫ vna pars neqꝫ plures mouebunt ipm̄ seipm̄ vnūquodqꝫ totū em̄ si mouetur ipm̄ a seipso. aut ab aliquo que sunt ipius mouebit̃ aut totū a toto Si quidem igitur est mouēdo aliquā partem ipsum a seipso. hoc vtiqꝫ erit primū ipm̄ seipm̄ mouens Separatū quedā em̄ hoc qḋdem mouebit ipsuz seipm̄ totuz aūt non iam. si aūt totū a toto mouetur ꝑm accidēs vtiqꝫ mouebūt hec ipsa seipa Quare si nō sunt necessaria. accipiant̃ nō mota seipsis Totius igitur aliud mouebit cū immobile sit. aliud aūt mouebitur. solū em̄ sic possibile est adhuc ipm̄ mobile eē Amplius si quidē tota ipa seipam mouet. hec quidem mouebit ipsius. illud autem mouebitur. Ergo a b a seipsa quidem mouebitur et ab a.

¶ Excludit phus quosdā modos q̇bus possit aliquis opinari ꝙ pars mouens etiam moueat̃. Et vult ꝙ hoc potest dupliciter concipi siue imaginari. vno mō sic ꝙ ps mota moueret partē mouentez ⁊ ecōtra reciproce. sicut si diceremus ꝙ anima nobilis moueret celū. et celum iterū moueret aīam nobilē. Alio mō sic ꝙ ista pars mouēs moueret seipam. Istos modos Arestꝫ. excludit per ordinez et primo primū quattuor rōnibus. p̄ma stat in hoc. quia si sic tunc non esset primuz mouens. quia illud dicit̃ primū mouens quod est ꝓpinquius primo immobili simpliciter. Sed si quelibet pars istius mouētis reciproce moueret̃. tunc eēnt eq̄ ꝓpinq̄ primo imobili. ⁊ sic non eēt aliquod istoꝝ primū mouens. ¶ Secūda ratio. si pars mouens moueat̃ hoc erit per accidens. sicut nunc contingit in aīalibus. vbi anima per accidēs mouetur. sed quod ꝑ accidens est cōtingit nō esse. ergo cōtingeret illam partē nō moueri. ⁊ tunc erit ad minus aliquādo immobilis.
¶ Tercia ratio est. si pars mouens iteruz moueatur ab alia parte mota. tūc quādoqꝫ nullus erit motus. quia cū illa pars nō moueat nisi moueatur. et contingit ipam non moueri. ergo etiā quādoqꝫ nō mouet. ¶ Quarta rō stat in hoc. si idē moueret ⁊ moueret̃ ꝑm eundē motum tunc idē esset in actu ⁊ in potētia. quod est impossibile. Tūc ibi. At uero neqꝫ. Excludit aliuz modū scꝫ ꝙ ps mouētis

seip̄m nō moueat seip̄am Et hoc facit duab⁹ rōibus Prima stat in hoc. q2 si aīa nobilis moueret seip̄am. tūc sepata a toto etiā moueret seip̄am. quia quicq̇d ɔuenit alicui naturaliter hoc cōuenit sibi semp. sed hoc est impossibile. q2 tūc totū nō esset primuz mouens seip̄m. sed vna ps qđ est cōtra p̄dicta Scđa rō est. nullū totū p̄t mouere seip̄m nisi gratia partis. sicut probatuz est. sed ps separa a toto est quoddā totū. ergo nō potest mouere seip̄am. nisi grā ptis. ꝛ sic opꝫt illā partez etiam diuidi in ptē mouentem ꝛ motā. quare pars illius ptis ad minus est immobilis. vel erit ꝓcessus in infinitum. Relinq̇tur ergo ꝙ pars mouēs in mouente in seip̄m sit omino immobilis.

Voniā aūt mouet aliud q̇dem qđ mouet̃ ab alio. aliud aūt cū sit immobile ꝛ mouet̃ hoc q̇dem mouēs. aliud aūt nihil mouēs ip̄m seip̄m mouēs necesse est ex immobili eē. mouētiaūt ꝛ adhuc ex eo ꝙ mouetur nō mouēte autē ex necessitate. sed q̇uale euenit Sit em̄ a mouens q̇dem imobile aūt b. qđ mouet̃ ab a. ꝛ mouens qđ est in quo c. hoc aūt motum q̇dem a b. nō mouēs aūt nullū Si quidē em̄ ꝛ p plura venit aliquādo in c. sit ergo p vnū solum Omne ergo qđ a b c. ip̄m seipsum mouet. sed si aufero c a b. ip̄m seip̄m mouebit a quidem est mouēs. b vero qđ mouet̃ c aūt nō mouebit ip̄m seipsum neq3 penitus mouebit̃. Atuero neq3 b c. mouebit ipsa seip̄am sine a b em̄ mouet in eo qđ mouetur ab alio nō q2 a suꝑ̄pius pte aliqua a b. igit̃ solū ip̄m seip̄m mouet. Necesse itaq3 ipsum seip̄m mouens habere mouens immobile autez et quod mouet̃. nihil aūt mouens ex necessitate Contacta aūt vtraq3 ab inuicē. aut ab altero alterū. Siquidē igit̃ continuū est mouens. Quod em̄ mouet̃ continuū necessariū est esse. manifestū ē ꝙ totū ip̄m seip̄m mouet. nō eo ꝙ ip̄ius aliq̇d huius sit. vt ip̄m seip̄m moueat. s3 totum mouet ip̄m seip̄m. Motū aūt ꝛ mouēs et ꝙ ip̄ius aliq̇d est mouens ꝛ aliq̇d motū. Nō em̄ totum mouet. neq3 totum mouet̃. s3 mouet quidez a b. aut mouetur tm̄. sed c. ab ipso. b. nō iam impossibile enim

¶ Postq3 phs oñdit ꝙ mouēs seip̄m diuidat̃ in duas ptes, quaꝝ vna mouet ꝛ nō mouet̃, alia autez mouet̃. Hic ɔñter oñdit qūo hmōi ptes se habeant ad inuicē. Et circa hoc p̄mo ꝓponit qđ intendit. dicens ꝙ cū mouēs diuidat̃ in duo quoꝝ vnū mouet̃ ab alio. aliud vero scil3 mouens est imobile. Et iterū cū mobile diuidat̃ in duo quia quoddā ē mobile qđ mouet. ꝛ quoddā est mobile ꝙ nihil mouet. sic opꝫt dicere ꝙ mouēs seip̄m ɔponat̃ ex duab⁹ partib⁹. quaꝝ vna sit sic mouēs ꝙ sit imobilis. alia vero sic moueat̃ ꝙ tñ ex necessitate nō moueat Et qñ dr. celuz est mouēs ista inferiora. ꝛ est motū ab aīa nobili. g̊ ps mota est vlterius mouēs. Dōm ꝙ vnā partē celi nō mouere intelligit̃ duplr̄. vno mō. q2 non mouet alia ab eo separata. ꝛ sic est falsum. Alio mō q2 nō mouet aliā partē sibi cōiunctā. sc3 partē ex qua ɔponit̃ integraliter. ꝛ sic est verum. q2 ista inferiora q̄uis moueant̃ a celo. tñ celuz nō est ps istoꝝ inferioꝝ. sicut aīa nobilis est ps celi. capiēdo celum cū inclusione aīe nobilis. Tūc ibi Sit em̄ a. Oñdit ꝙ in mouente seip̄m sint solū due ptes quaꝝ vna mouet ꝛ nō mouet̃. ꝛ alia mouet̃ ꝛ nō mouet. q2 nisi sic fieret descēsus in infinitū in partib⁹ mouētis seip̄m. ꝛ per ɔñs totū mouēs seip̄m esset infinitū vt p3 exēplariter Tūc ibi. Cōtacta aūt. Ostēdit qūo he due ptes ad inuicē cōiungant̃. vt vult ꝙ non possunt cōiungi p cōtinuationem q2 tūc vno moto etiā moueret̃ alterū. q2 cōtinuū est cui⁹ motus est vnus. Sed habēt se ad inuicē p contactū. et si ambe ptes habeāt magnitudinē. tūc est cōtactus quantitatis. si aūt vnū habeat quātitatē ꝛ alterū nō. tunc est cōtactus ꝯm virtutem. ꝛ nō ꝯm quantitatē

Dubitationē autē habet si auferat aliq̇d q̇s ab ipso a. si continuū mouens quidē. immobile aūt aut ab ipso b. quod mouet̃ Reliqua vero ipsius a mouebit Reliqua vero ip̄ius b mouebit̃. Si em̄ hoc non vtiq3 erit que primo mouetur a seipso que est a b. remota em̄ ab a b. abbuc mouebit seip̄am reliqua a b. aut potentia q̇dez nihil ꝓhibet vtrūq3. aut alterū quod mouetur diuisibile esse. actu aūt indiuisibile. Si aūt diuidat̃ nō adhuc esse habens eandē potentiam. Quare nihil prohibet ex indiuisibilib⁹ potentia primū esse vnū. Manifestū igit̃ ex his est quoniā primū mouens immobile sine em̄ mox stet quod mouetur quidē. ipsum autez seipsum mouens ꝛ stans vtrobiq3 accidit primum mouens in omibus esse motis immobile.

¶ Hic ɔñter phs mouet circa p̄dicta vnā dubitationē Ex quo em̄ dictū est ꝙ mouens seip̄m diuidit̃ in partem mouentē ꝛ motā. si igit̃ ps mouēs ponat̃ esse quoddā cōtinuū. ita ꝙ habeat ptes. tunc querit̃ si auferat̃ aliqua ps p diuisionē a parte mouēte. vtrū residua ps posset mouere. Rñdet Aresto. ꝙ nō. q2 si ps mouēs diuideret̃. tūc nō seruaret eandē virtutē nec eādē naturā quā p̄us habuit q2 potētia naturalis seq̇tur naturā q̄ req̇rit quātitatē de

terminatā. ꝛ ergo subtracta aliqua parte mouentis non manet natura. ergo nec virtus. q̄uis em̄ virtus mouentis mathematice sit diuisibilis in infinitū. non tamen phisice. Et ergo si sit corpus incorruptibile tunc nō pt actu diuidi. si aūt sit corruptibile ꝛ diuidatᷣ actu. tunc non retinet eandē potentiā seu virtutē. vt ptꝫ in corde. Tūc ibi. Manifestū igitᷣ. Phus infert conclusionē principaliter intentā. scꝫ ꝙ necesse est ponere aliquod mouens omnino immobile. siue hoc sit pars mouentis seipm siue aliqd aliud. qꝛ vtrobiqꝫ accidit ꝙ primū mouens sit immobile. eo ꝙ non ꝓcedit in infinitū a mouētibꝫ ꝛ motis ab alio

Quoniam autē oportet semꝑ motuꝫ esse et non deficere. necessarium est aliquid esse quod primū mouet Siue ergo vnū sit siue plura. ꝛ primū mouens immobile est Unūquodqꝫ quidē igitur perpetuū esse immobiliū mouētium quidem nihil ad eam que nūc ratōeꝫ. quoniam aūt necessariū est esse aliquid immobile q̄dem ipsum ab omī exterius mutatione et simpliciter ꝛ f̄m accidēs motiuū autē alterius. manifestū est cōsiderātibus sic. Sit aūt si aliq̄s velit in quibusdā cōtingens esse. vt ꝛ sit aliquādo ꝛ nō sit sine generatione ꝛ corruptōe. fortassis em̄ necessariū est. si aliquod impartibile aliquādo q̄dem est. aliquādo aūt nō sine mutatione. aliquando q̄dem esse. aliquādo q̄dem nō eē omē tale. Et principioꝝ immobiliū q̄dem motiuoꝝ autē quedā aliquādo q̄dem esse. aliquando ꝛ nō esse cōtingat et hoc. Sed nequaquam omia possibile est Manifestū aūt est ꝙ causa q̄dam ipsa seipsa mouētibus inest. ipsius qd est aliquādo q̄dem esse. aliquādo autem nō esse Ipm q̄dem em̄ seipsum mouēs necesse est omnem magnitudinē habere. si nihil mouetur impartibile. mouēs autē neqꝫ vna necessitas est ex dictis. Ipius igitur quod est alia quidem fieri. alia vero corrūpi. ꝛ hoc cōtinue nulla causa est immobiliū q̄dem nō semꝑ autē entiū neqꝫ ipoꝝ rum q̄dem semꝑ hoc mouētium. hoꝝ autē altera. ipius em̄ semꝑ ꝛ cōtinui. neqꝫ vnūquodqꝫ ipsoꝝ causa neqꝫ omia. hec em̄ q̄dem sic se habere semꝑ ꝛ ex necessitate est. omia autē infinita ꝛ nō sunt simul omia entia Manifestū igitur est ꝙ q̄uis millies principia q̄dam immobiliū quidē mouētium autē ꝛ multa ipsa seipsa mouētium corrumpātur. alia vero fiant. ꝛ hoc quidē immobile sit. aliud vero mouet alterū autē hoc Sed. nihilominus est aliquid quod cōtinet. et hoc extra vnūquodqꝫ quod ē causa eius quod est alia esse. alia vero nō et cōtinue mutationis qꝛ ꝛ hoc q̄dem his. hec autēꝫ alijs causa motus sunt Unū autē magis q̄ multa ꝛ finita q̄ infinita oportet existimare Eisdem aūt accidentibus semper finita magis accipiendum In his em̄ que sunt natura oportꝫ finitū ꝛ melius si cōtingat esse magis sufficiēs aut ꝛ si vnum quod primū immobiliū perpetuū cū sit erit ꝑncipiuꝫ alijs motus. Manifestū igitur ex his est ꝙ necesse est esse aliquod vnū ꝛ perpetuū primuꝫ mouēs Ostēsum est em̄ quoniā necesse est semper motū esse ꝛ cōtinuū esse. ꝛ nanqꝫ quod semper continuū. quod autē cōsequenter nō est cōtinuū Atuero si cōtinuus vnus est vnus auteꝫ si ab vno mouente ꝛ vnus quod mouetur. Si em̄ quoddā aliud ꝛ aliud mouebit. nō cotinuꝰ totus motus. sed cōsequēter. Igitur ex his sciet vtiqꝫ aliq̄s esse aliquod primū mouens immobile. Et iterū cōsiderans principia mouētiū esse quidem igitur q̄dam eorum que sunt q̄ aliquādo q̄dem mouetur. aliquādo autē quiescūt manifestū est. ꝛ propter hoc manifestū factuꝫ est quoniā neqꝫ omia mouetur. neqꝫ omnia quiescunt. neqꝫ alia semꝑ mouentᷣ. alia semꝑ quiescunt. Que nāqꝫ sunt vtrobiqꝫ et potētiam sunt habentia eius quod est aliquādo q̄dem moueri. aliquādo vero quiescere demonstrat de his Quoniā autē hmōi manifesta sunt. volumꝰ autem demōstrare ꝛ duoꝝ vtrunqꝫ nāqꝫ quoniāꝫ sunt alia quia q̄dem semꝑ immobilia. alia auteꝫ que semꝑ mouētur. Procedentes autē in hoc ꝛ

ꝓponētes omē quod mouet᷑ ab aliquo moueri. ⁊ hoc esset aut immobile. aut quod mouetur ⁊ quod mouetur. aut a seipo aut ab alio. semper deueniemus in hoc accipere. Quoniā corꝝ que mouentur est principium quod mouet᷑ quidem quod ipm̄ seipsum mouet. omniū autē immobile. Videmus enī ⁊ manifeste esse hmōi q̄ mouent ipsa seipsa. vt animatorꝝ ⁊ animaliū genus Hoc aūt ⁊ opinionē obtulerūt ne forte cōtingat motū fieri cum nō sit omino propter id quod in his videmus hoc contingere. immobilia enī cum sint aliquādo mouent᷑ iterū sicut videt᷑. Hoc aūt optet accipere qm̄ sm̄ vnū motum ipsa mouent. ⁊ quod sm̄ hunc nō proprie. Nō enī ex seipso est causa. sed insunt alij mot⁹ natura ⁊ aīalibus sm̄ quos nō mouent᷑ ꝑ seipa vt augmentū et decrementū ⁊ respiratio quibus mouet᷑ animaliū vnūquodqꝫ quiescēs. cū nō mouet᷑ a seipso motū. Horū aūt causa cōtinens ⁊ multa eoꝝ que insunt aut intrant tm̄ ꝓpter respiratōem aeris et quorundā alimentū causa est dum coqt᷑ quidē enī dormiunt Disgregato aūt surgunt ⁊ mouent seipa. cū primū principiū extra sit vnde nō semꝑ mouent᷑ continue a seipis. Aliud enī est mouens ipm̄ in omnibus quod mouet᷑ ⁊ mutās ⁊ vnūquodqꝫ mouentiū seipm̄. In omibus aūt his mouet ꝑmū mouens. ⁊ est causa ipm̄ seipm̄ mouendi a seipso sm̄ accidens tm̄. mutat enī locū corp⁹. Quare enī et quod in corpore existens. et necessario mouens seipm̄. Ex quibus ē scire. quia si aliquid est immobiliū quidem mouentiū. aut ⁊ ipsorū que sm̄ accidens mouent᷑. impossibile est continuū motū mouere. quare si necesse est quidem cōtinue esse motum. esse oportet aliquod primū mouens immobile et non sm̄ accidēs si debet sicut diximus in his que sunt esse incessabilis quidē ⁊ immortalis motus. ⁊ manere ens ipsum in seipo ⁊ in eodem. principio enī manente necesse ⁊ omē manere quod cōtinuum est ad principiū Non est aūt idem moueri sm̄ accidens a seipso ⁊ ab altero. Ab altero qdem enim inest ⁊ eorum que sunt in celo quibusdam principijs quecunqꝫ sm̄ plures feruntur motus. alterum autem corruptibilibus solum

¶ Postq̄ phus ostēdit ꝙ in his que mouent᷑ ab alio nō sit ꝓcessus in infinitū. sed ꝙ deueniat᷑ ad aliquod primū quod vel est immobile vel mouet seipm̄. ita ꝙ vna pars eius est immobilis. quia tñ in mouētibus que apud nos sunt. scꝫ in aīalibus corruptibilib⁹ contingit ꝙ pars mouens in mouente seipm̄ sit corruptibilis ⁊ moueat᷑ ꝑ accidens. Ideo hic vult ostēdere ꝙ primū mouens sit incorruptibile ⁊ ꝙ nō moueat᷑ nec ꝑ se nec per accidēs. Et circa hoc ꝑmo resumit ea que supra ostensa sunt. vt patet in littera. Ex qbus infert ꝙ q̄uis non omē mouens immobile sit perpetuū. quia anime aīaliū sunt mouētia immobilia. eo ꝙ ꝑ se nō mouētur. sed mouētur per accidens ad motū corpoꝝ. Hoc tñ mouens quod nō mouetur ꝑ accidens erit omino incorruptibile ⁊ perpetuū. sicut aīa nobilis. Tunc ibi. Sit aūt. Intendit probare quod dixit scꝫ ꝙ primū mouens sit perpetuū excludens primo vnā rationem que non valet ad probandū suum propositum Et est ista. quicquid non generatur nec corrūpitur est ꝑpetuum. sed primū mouens non generatur nec corrumpitur. ergo est perpetuū. Dicit philosophus ꝙ ista ratio sm̄ formā non valet. eo ꝙ multa sunt non perpetua. que tamen nec generātur nec corrumpuntur. sicut est pūctū vel albedo. quia quod proprie mouetur hoc est corpus. sꝫ punctū non est corpus. ergo nec generatur nec corrumpitur. Unde oportet addere in ratione quod nec per se nec per accidens generatur nec corrumpitur hoc est ꝑpetuū quia sic excluduntur punctum et albedo. que mouētur ꝑ accidens Tunc ibi. Manifestū autem est ꝙ causa q̄dā Philosophus ponit veram rationem ad probandū propositum. Et est ista. si quedam mouentia seipsa sicut animalia quandoqꝫ sint ⁊ quandoqꝫ non sint necesse est ꝙ sit aliqua causa generationis ⁊ corruptionis ipsoꝝ. ⁊ etiam oportet ꝙ sit causa aliqua propter quam generatio ⁊ corruptio ipsoꝝ perpetue continuent᷑. Sed causa perpetue cōtinuitatis non est aliquod illoꝝ mobiliū que non semꝑ sunt nec etiam multa mobilia que non semꝑ sunt. ergo illius perpetuitatis causa erit vnum mouens perpetuum vel plura perpetua Tunc ibi. Unū aūt magis q̄ multa. Hic cōsequenter ostēdit. ꝙ magis debeat poni vnū principiū perpetuū q̄ multa dicens. ꝙ sicut oportꝫ existimare magis esse principia finita q̄ infinita. ita optet existimare ꝙ sit magis vnū principium q̄ plura. Et hoc ꝓbat tali rōne. In his que fiunt sm̄ naturam semꝑ accipiēdum est illud quod est nobilius ⁊ melius. quia natura semꝑ facit aliquid sm̄ ꝙ melius est. sed melius est vnū ꝑpetuū esse mouens q̄ multa. ergo natura ordinauit vnū perpetuū mouens ⁊ non multa. Minor patet. quia peccatū est fieri ꝑ plura quod p̄t fieri ꝑ pauciora. sed vnū ꝑpetuū sufficit ad omnē motū. igitur ⁊c. Tunc ibi. Manifestum igitur ex his est. Cōcludit ex p̄missis ꝙ necesse est

esse vnũ primũ mouens perpetuũ. quia motus non esset cõtinuus ⁊ ꝑpetuus si fieret a diuersis mouentibꝰ quorũ quedam corrũpuntur ⁊ alia generantur. quia ad continuitatem motus requiritur vnitas mouentis Tunc ibi. Et iterũ cõsiderans. Ostendit idem rõne sumpta ex principijs mouentibꝰ. Et circa hoc tria facit. quia primo resumit tria que in principio huius tractatus sunt posita. ⁊ patent ad longũ in littera Tunc ibi. Ex q̇bus est scire. Secũdo ostẽdit ꝓpositum. ⁊ p̄mo ꝙ primũ mouẽs sit immobile. ita ꝙ nec ꝑ se nec per accidens mouetur tali ratiõe. quicquid mouet motu sempiterno. hoc nec mouetur per se nec per accidens. sed primũ mouẽs mouet motu sempiterno. ergo nec mouetur per se nec per accidẽs Maior probatur. quia quod ꝑ se mouetur vel per accidens hoc fatigatur. sicut patet de animabus animaliũ sed quod fatigatur necesse est quandoq̃ deficere a mouendo. quia ꝑ fatigationẽ virtus mouentis diminuitur si ergo mundus debet manere in vno statu vel in vna dispositione oportet ꝙ primũ mouens sit om̄ino immobile sic ꝙ nec per se nec per accidens moueatur. Quia dispositio inferiorꝫ mobiliũ dependet ex motu celi. ⁊ ergo si motus celi non maneret in vna dispositione tunc etiaꝫ oporteret mutationẽ fieri in istis inferioribus. ¶ Tunc ibi. Non est autẽ ideꝫ moueri. Philosophus tercio excludit obiectionem per quã aliquis potest arguere ꝙ motores orbium ⁊ planetarꝫ ad minus moueantur per accidens et si sic tunc non mouent motu sempiterno. quod est falsum. Et est obiectio talis. quia primũ mouẽs simpliciter mouens primũ celum hoc mouet motu raptus om̄es inferiores spheras cum animabus nobilibus. ergo ad minus oportet inferiores animas nobiles moueri cum suis orbibus. Soluit philosophus hanc obiectionẽ. ꝙ dupliciter aliquid mouetur per accidens. vno modo ꝺm se. q̇a scilicet mouetur ad motum illius quod mouet. id est q̇d ab eo mouetur. et sic anima nobilis. inferioris orbis non mouetur per accidens. quia non mouetur ad motum illius corporis quod talis anima mouet. sicut anima hominis mouetur per accidens ad motum hominis. Alio mõ aliquid mouetur per accidens ratione alterius. scꝫ ratione suꝑioris motus. ⁊ sic anime mouentes inferiores spheras mouentur per accidens. quia omnes iste sphere inferiores mouentur ad motũ superioris sphere. ideo etiam motores talium simul mouentur. ⁊ tamen manent in eodem situ in ordine ad suas spheras. Per hoc ergo est dicendum ꝙ hoc nõ p̄t moueri motu ꝑpetuo quod mouetur ꝑ accidens ꝺm se. sed hoc p̄t moueri motu perpetuo quod ꝑ accidens mouet̃ rõne alterius superioris

At uero si aliquid est semper huiusmodi mouens quidem. immobile autem ipsuꝫ et perpetuũ necesse est et primuꝫ quod mouetur ab hoc perpetuum esse. Hoc autem est manifestum quidem et ex eo ꝙ non est possibile aliter generationem et corruptionem et mutationem alijs nisi aliquis moueat quod moueatur. Immobile quidem enĩ eundem semper mouebit eodem modo ⁊ vnum motum velut nihil ipsum mutans ad id quod mouetur. Quod autem mouetur ab eo quod mouetur quidem. moto autem ab immobili iam propter id quod aliter et aliter se habet ad res non eiusdem motus erit causa. sed propter id quod in contrarijs locis aut speciebus sunt contrarie exhibebit motuꝫ vnũ quodq̃ aliorum et aliquando quidem quiescẽs aliquando autem motum

¶ Hic consequenter philosophus probat ꝙ primꝰ motus sit sempiternus. Et hoc duabus rationibus. quarũ prima dependet ex premissis. et stat in hoc. Primuꝫ mouens est penitus immobile. ergo mouet motu perpetuo Antecedens probatum est superius. quia nec mouetur ꝑ se nec per accidens. Sed consequentia tenet. quia posita causa in eadem dispositione semper ponitur et effectus. sed primum mouens cuꝫ sit immobile ⁊ infatigabile habet semper eandem dispositionem ad mouendum. ergo mouet motu sempiterno. Secunda ratio stat in hoc. generationes ⁊ corruptiones inferiorum sunt perpetue. ergo oportet primũ motum esse perpetuum. Consequẽtia tenet. quia perpetuus effectus habet causam perpetuam. cum effectus non sit dignior aut diuturnior causa sed motus celi est causa generationis ⁊ corruptionis inferiorum. ergo non potest esse motus generationis et corruptionis perpetuus nisi motus celi sit ꝑpetuus. Et hec ratio tenet in causa que est causa in esse et conseruari.

¶ Est autem sciendum ꝙ hee rationes quibus Arestoteles probare nititur primũ motum esse perpetuũ nõ ex necessitate concludunt. potest enĩ cõtingere absq̃ omni mutatione primi motoris. ꝙ non semꝑ moueat. sicut supra ostensum est in principio huius octaui

Arguitur. Philosophus vtit̃ h̄ de demõstratione circulari. patet. quia prius probauit ꝙ primus motor sit perpetuus ex motu. hic vero probat motum esse ꝑpetuum ex motore. ¶ Dicendum ꝙ non est circulatio. quia in circulatione est processus ab eodem ad idem. sed sic non est hic. quia p̄us probauit primum motorem esse perpetuum ex perpetuitate motus in cõmuni. sed hic probat primum motũ esse sempiternum ex perpetuitate primi motoris. ⁊ sic non proceditur ab eodem ad idem. Vel dicendum est ꝙ prima demonstratio est demonstratio quia. ista autem est demonstratio propter quid.

¶ Manifestum igitur factum est ex dictis et quod ꝺm principia dubitabimus. Quoniam igitur non omnia aut quiescunt aut mouentur. aut alia quidem semper mouentur. alia vero semper quiescunt. Sed quedem aliquando quidem. aliquando autem non. Huius enim

[illegible]

causa manifesta nunc est. quoniā illa quidez ab immobili mouentur perpetuo. vnde semꝑ mutantur. alia vero ab eo quod moueꝛ et mutato. quare ⁊ hoc necessariū est mutari. immobile autem sicut dictū est. sic simplr̄ ⁊ similiter ⁊ in eodem ꝑmanens vnū ⁊ simplicē mouebit motum

¶ Hic infert quandā cōclusionē quā supra dimiserat insolutā. scꝫ quare quedā mouent semꝑ ⁊ quedā nō semper mouent. Et dicit ꝙ causa hmōi manifesta est ex premissis. quia que moueꝛ a motore immobili ⁊ a ꝑpetuo illa moueꝛ semꝑ. sed que moueꝛ a motore mutato nō semper moueꝛ. qꝛ immobile vt ṗus dictū est cū simplr̄ et silr̄ et in eadē dispōne maneat mouebit vnū motū ⁊ simplicē

Dr̄. Utrū ꝑter primuꝫ mouens seipm̄ sit deuenire ad aliquod primū mouēs oīno imobile ¶ Dicendū ꝙ sic. Cuius rō est. qꝛ si sit aliqđ mouens seipsum tunc ad minus ꝑs illius mouētis seipm̄ est oīno immobilis. non tamen similr̄ sicut in animalibꝫ vbi pars mouens etiā ꝑ accidēs moueꝛ. sed ista ꝑs mouentis seipm̄. scꝫ celi nec moueꝛ ꝑ se nec ꝑ accn̄s. qꝛ cōiungiꝛ celo nō ꝑ informationē. sed ꝑ assistentiā. Et est cōsiderandū ꝙ in hoc processu ꝑ hi cōcludiꝛ sub disiunctiōe. s. ꝙ optet ponere aliqđ mouens omino immobile. vel optet aliqđ esse immobile quod est ꝑs mouētis seipm̄. ⁊ ideo ex hoc textu nō ꝓbaꝛ efficaciter ꝙ sit aliquod mouēs separatū extra genus omnino immobile. sed hoc efficaciter probaꝛ in duodecimo metaphysice. ⁊ iō illa rō ibi posita ab Aresto. supplet ratōnem hic positā. vbi sic đt. ꝙ mouens primū quod est celū cum aīa nobili mouet se ꝑ appetitū. ergo oportet ponere aliquod altius appetibile qđ est omino imobile. et ideo ꝑter primū mouens quod mouet celū est aliquod mouēs extra genus omino imobile. q̇a semꝑ appetibile est prius mouens ꝗꝫ appetens. vt patet tercio de aīa. Appetit em̄ mouens immobile in genere quod est aīa nobilis assimilari primo immobili extra genus in causalitate quod est deus. ⁊ ideo mouet celum per quod causat ista inferiora. Unde seq̄tur ꝙ anima nobilis moueꝛ ab aliquo appetibili quod est deus qui est immobilis.

Ar̄. Non optet ponere mouens separatū oīno immobile. ꝓbatur. qꝛ primū mouēs seipm̄ sufficit ad saluandū oēm motū ¶ Dicendū ꝙ primū mouens seipm̄ accipitur dupliciter. vno mō ꝺm se. ꝺm ꝙ non habet ordinē ad primū immobile separatū. ⁊ sic omino non mouet. quia ablata prima causa auferunꝛ omes posteriores vt dictum est supra. Alio modo accipitur primū mouēs seipsum ꝺm ꝙ subijcitur influxui primi immobilis separati. et sic mouet omnia posteriora. Sed nullo modo mouet subtracto primo mouente. qꝛ ṗ^m^ mouēs seipm̄ mouet ꝓpter aliquod appetibile quod est primū mouēs simpliciter. illo igiꝛ per intellectū ablato non mouebit

Ar̄. Anima nobilis intelligit se. ergo mouet se. et similiter posset argui de primo mouente. scilꝫ de deo. ¶ Dicendum ꝙ motus capitur dupliciter. vno modo proprie pro motu physico ꝺm ꝙ corpora mouētur vt dicitur sexto huius. ⁊ sic intellectus non mouetur. q̇a non est corpus nec vt sic intelligere est moueri. Alio mō accipiꝛ motꝰ generaliꝛ ꝑut se extēdit ad quācūqꝫ opatione. ⁊ sic intelligere est moueri. sed ṗmoº accipiꝛ hic motus

Ar̄. Primū mouens extra genus applicat suā virtutem celo in mouendo ipsum sicut anima nobilis. sed anima nobilis in mouendo celum videtur moueri ꝑ accidens ad motū celi. ergo ⁊ deus. ¶ Dicendū ꝙ nec anima nobilis nec primū mouens immobile extra genus mouetur per accidens. Est tamen differentia in istis mouentibus. quia mouens immobile extra genus non est in circūferentia primi mobilis definitiue sicut anima nobilis. quia primuꝫ mouens immobile extra genus est infinitū ⁊ vbiqꝫ. Et ꝗꝫuis anima nobilis applicet suaꝫ virtutem soluꝫ ad vnā partem celi. tamen quia illa pars est cōtinuata alijs partibꝫ. sic ad motionē illius partis sequitur motio omniū partium. Et sic influxus anime nobilis semꝑ fit in vna parte celi. scilicet in oriente ꝺm situꝫ sed non ꝺm subiectum. quia anima nobilis semꝑ est in oriente primi celi. ⁊ sic in vno situ manens influit in illam partem sibi precise suppositā. sed ad illum influxū multe partes celi sibi succedunt. que habent se materialiter et ꝺm subiectū ad situm orientis Et quādo queritur. vtrū sit vnū oriens in toto vniuerso. vel sint plura orientia ¶ Dicendū ꝙ oriens capitur dupliciter. vno modo formaliter et ex parte situs queꝫ habet anima nobilis. ⁊ tunc est tm̄ vnum oriens. quia ille situs anime nobilis non variatur. sed manet in oriēte. Alio modo accipiꝛ oriens materialiꝛ ex parte partiū celi q̄ sunt in tali situ. ⁊ sic est aliud et aliud oriens. quia partes sibiinuicē succedētes nō sꝫ eedē.

Ar. Arestoteles in sua probatione presupponit falsum. patet. quia presupponit perpetuitatē motus quod ē falsuꝫ ¶ Dicendū ꝙ non impedit ꝙ quando ꝗꝫ ex falso inferatur verum. iuxta illud quod allegatur secundo priorum. Ex falso verum. ex vero nil nisi verum. Est tamen sciendū ꝙ hoc verum potest multis alijs modis probari. sicut prius tactum est

Ar̄. Phisicus non habet determinare de ṗmo motore. sed metaphisicus Probatur. quia primus motor est ṗma causa de qua agitur in metaphisica ¶ Dicendum ꝙ ꝗꝫuis sint idem primus motor extra genus et prima causa ꝺm rem. tamē differunt ꝺm formalē rationē considerandi. quia primus motor refertur ad motum. et ideo de ipo ꝺm ꝙ huiusmodi phisicus tractat. qui cōsiderat de ente mobili. Sed de prima causa ꝺm ꝙ hmōi tractat metaphisicus. q̇ determinat de ente ⁊ de causis entis. Un̄ pꝫ ꝙ metaphysicus tractat de ṗmo motore nō sub rōne primi motoris. sed sub rōne prime cause.

a Tuero aliud facientibus principiū magis erit de his manifestū Considerandū em̄ est vtrum aliquem motum contingit esse cōtinuum aut non. ⁊ si contingit quis hic. et q̇s primus est motuum. Manifestum autē ꝙ siquidem necessarium est semꝑ motuꝫ esse. Primus autem hic et continuus. quia primū continuū mouens mouet ipsuꝫ motū necessariū est vnū et eundem esse. ⁊ continuū et primū

¶ Postq̄ phs in priori tractatu ꝓbauit ꝙ sit aliqͦd primū mouēs immobile ꝑpetuū ꝛ vnū. ꝛ ꝙ pͥmus motꝰ sit ꝑpetuꝰ. nunc in hoc tercio tactatu incipit oñdere q̇s sit primus motus. Et in q̄rto q̄le sit primū mouens. Et pͥmo ꝓponit intentū. scd̄o exeq̇tur ꝓpositū. ibi Trib9 autez existentib9. dicit ḡ pͥmo ꝙ ad h̄ ꝙ pͥmissa certius cōsiderētur optet incipe ab aliq̄ principio. vt scz ↄsideremꝰ vtrū sit aliq̄s motus quē cōtingat esse in infinitū cōtinuū. Et si cōtingat aliquē motū esse talē quis sit hic. ꝛ etiaz q̇s sit primus motuū. Et ne aliq̄s putaret aliū esse motū quez cōtingit esse ↄtinuū. ꝛ q̇ est pͥmus. ad hoc excludendum subiūgit manifestū esse ꝙ cū necessariū sit motū sꝑ esse et ꝙ pͥmus motus est in sempiternū continuus ꝓpter hoc ꝙ causaᷓ a pͥmo mouente imobili. ideo necesse est ꝙ sit vnꝰ et idem motus quē contingit esse in sempiternū ↄtinuū et qui est primus

Tribus aūt existentib9 motib9. alio quidem ſm magnitudinē ꝛ alio ſm passionē et quendaz ſm locū. quē vocamus locimutationē. hunc necessariū est primū esse. impossibile enī augmentū esse alteratione nō p̄existente. Qd̄ augmentaᷓ esse quidē tanq̄ sili augmentatū. est aūt tanq̄ dissili. ↄtrariū enī alimentū dr̄ cōtrario. Addiᷓ aūt om̄e factū simile sili Necesse est igiᷓ alterationē in cōtraria esse mutationē Atuero si alterabiᷓ indigebit esse alterās ꝛ agens ex potentia calido actu calidū. Manifestum igiᷓ ꝙ mouēs nō silr̄ se habet Sed aliq̄n q̇dem ꝓpius. aliq̄n aūt longius ei qd̄ alteraᷓ. Hoc aūt sine locimutatōe nō ↄtingit esse. si ḡ necesse est sꝑ motū esse. necesse est ꝛ locimutationē sꝑ esse pͥmū motū Et in locimutatōe sicut alia quidē pͥma. alia vero posteriora pͥma Amplius aūt omniuz passionū pricipiū densitas ꝛ raritas. Et graue nanq̄ et leue ꝛ molle ꝛ durū. ꝛ calidū et frigidū densitates videntur esse ꝛ raritates q̇dam. Dēsitasq̄ ꝛ raritas cōgregatio et disgregatio sunt ſm q̄s generatio ꝛ corruptio dr̄ substantiarum Que autē congregan̄ ꝛ disgregan̄ necesse est ſm locū mutari. Atuero sz eius qd̄ augmētaᷓ ꝛ decremētū patiētis mutat ſm locū magnitudo

¶ Hic exeq̇tur ꝓpositū. ꝛ pͥmo ꝑ rōnes. scd̄o ꝑ antiquoꝝ dicta. ibi Qꝫ aūt ſm locū mutatio. Circa primuz duo facit. qꝛ pͥmo. ꝓbat ꝙ motus localis sit pͥmus. scd̄o probat q̇s motus localis sit pͥmus. ibi Que autez locimutatio.

Primū ḡ ꝓbat triplr̄. pͥmo ꝑ ꝓprietates motuuz. Scd̄o ꝑ distinctionē pͥoris ꝛ posterioris. Tercio ex ordine mouentiū ꝛ mobiliū. Circa primū ponit duas rōnes. prima stat in hoc. ꝓbatū est pͥus ꝙ aliq̄s motus sit sempiternꝰ et pͥmus. Sed talis motus nō p̄t esse augmētatio. quia augmētatio p̄supponit alterationē. cū optet pͥus alimentū alterari anteq̄ ↄiungaᷓ alito. Nec alteratio qꝛ alteratio p̄supponit motū localē. qꝛ si alterās sꝑ fuisset eq̄ ꝓpinquū ſm locū ipsi alterato. tunc sꝑ fuisset facta alteratio. si ergo fiat alteratio de nouo optet ꝙ de nouo cōiungaᷓ alteratū alteranti. hoc aūt fit ꝑ motū localē. ergo ille motꝰ est primus Tūc ibi. Amplius aūt. Ponit scd̄am rationē q̄ stat in hoc. om̄is alteratio fit ꝑ motū localē. ḡ motus localis est pͥor alteratōe. ↄñtia est nota. añs ꝓbatur qꝛ alteratio fit ſm q̄litates sensibiles. ꝛ ſm opinionē antiquoꝝ principiū oīm illaꝝ qualitatū sunt raritas ꝛ densitas. sed raritas ꝛ densitas fiunt ꝑ motū localē. qꝛ ꝑ ↄgregationē ꝛ disgregationē etiā in rarefactiōe est motus ad maiorē locū. in ↄdensatōe āt ē motus ad minorē locū. q̇a qd̄ augeᷓ accipit maiorē locū ꝛ qd̄ diminuiᷓ minorem

Ar. Prius dcm̄ est de vacuo ꝙ rarefactio ꝛ ↄdensatio fiāt sine motu locali. ḡ male dr̄ hic ꝙ fiūt cū motu locali. ¶ Dd̄m ꝙ rarefactio ꝛ ↄdensatio capiūtur duplr̄. vno mō ꝓut fiunt in corꝑibus actu p̄existentibus sicut farina cōdensat aquā. ꝛ sic sꝑ fiunt ꝑ motū localē. qꝛ optet farinā localiter moueri ad locuz aque. et sic loq̇tur hic phs. qꝛ loq̇tur ad mentē antiquoꝝ q̇ dicebāt ꝙ densitas fieret ꝑ ↄgregatōem corpoꝝ ꝛ raritas per segregatiōem corporum. vt patuit pͥmo huius. Alio mō accipiunᷓ rarefactio ꝛ cōdensatio ſm ꝙ absolute se tenēt ex ꝑte materie. ꝛ sic possunt fieri ꝑ solū motū alteratiōis. vt patet in aqua calefacta q̄ fit rara ꝑ solā alterationem.

Amplius ꝛ hinc ↄsiderantib9 erit manifestū ꝙ locimutatō pͥma. primū enī est sicut ꝛ in aliis sic ꝛ in motu dicetur vtiq̄ primū multipharie. Diciᷓ aūt prius quo nō existēte nō erunt alia. illud vero sine reliquis. ꝛ qd̄ ſm substantiā et qd̄ tp̄e Quare q̄m motū quidē necesse est eē continue erit vtiq̄ continue. aut q̇ cōtinuus. aut q̇ cōsequēter. magis aūt q̇ cōtinuus ꝛ dignius ē continuū q̄ ↄsequēter esse. Dignius aūt sꝑ accipimus in natura esse si possibile ē. possibile autem est cōtinuū esse. monstrabiᷓ aūt posterius. nunc aūt hoc supponaᷓ. ꝛ hunc neq̄ vnū aliuz possibile esse. sed aut locimutatōe. Necesse igitur lationē primam. neq̄ vna enī necessitas est. neq̄ augmētari. neq̄ alterari qd̄ ferᷓ. nam neq̄ fieri aut corrūpi. Hoꝝ aūt neq̄ vnū contingiᷓ nisi continuus sit quem mouet primū mouens Adhuc tempore primū perpetuū enī contin-

git solum mouere ſm hunc Sed in vno qui
dem aliquo et habentiũ generatõem locimuta
tionem necesse est postremã motuũ esse. Post
em̃ ipsum fieri primũ alteratio et augmentum
Sed locimutatio iam perfectorum motus est
Sed alterũ necesse motum esse ſm locimutatio
nem prius quod ⁊ generationis causa erit his
que fiunt non factum vt generãs eius quod ge
neratur. Quoniã videtur vtiq̃ generatio esse
prima motuũ. propter id ꝙ fieri oportet eẽ pri/
muz. Hoc in vno quidem quolibet eorum que
sunt sic se habet. sed alteruz necesse est prius ali
quid moueri his que fiunt. cum et ipsum nõ fa/
ctum esse ipso alterũ prius. Quoniã igitur ge/
neratione͂ impossibile est esse primã. omnia em̃
essent que mouentur corruptibilia. manifestuz
est ꝙ neq̃ consequentiũ motuũ neq̃ vnus pri/
us est. Dico autem consequenter augmentum
postea alterationem ⁊ decrementuz et corrup/
tionem. Om̃es enim posteriores generatione
sunt. Quare si non est generatio prior locimu/
tatione. neq̃ aliarum. neq̃ vna permutationũ

Omnino autem videtur ꝙ sit imperfectuz ⁊
ad principium iens. Quare quod generatione
posterius. natura prius est. Ultimũ autem lo/
cimutatio omnibus inest que sunt in generatio
ne. Unde alia om̃ino immobilia sunt viuentiũ
propter indigentiã organi. vt plãte ⁊ multa ge/
nera animaliũ. perfectis aũt inest. Quare si ma
gis inest locimutatio magis cõprehendẽtibus
naturam ⁊ motus hic primus aliorũ vtiq̃ erit
ſm substantiam propter hoc

¶ Hic ꝓbat idem scz ꝙ motus localis sit ꝑmus distin
guendo modos prioris ⁊ posterioris. Et dicit ꝙ ex hac
cõsideratione manifestũ erit ꝙ locimutatio sit ꝑma inter
motus. q̃ sicut in alijs rebus aliquid dicitur prius altero
multiplr̃. sic etiã in motu. quia vno mõ illud est ꝑus quo
non exñte nõ erunt alia. sed illud sine alijs. id est a quo nõ
cõuertitur subsistendi cõsequentia. ⁊ sic aĩal est prius ho
mine. Secundo mõ aliquid dicit̃ prius tpe. et tunc illud
dicit̃ prius quod est remotius a p̃senti nunc in preterito.
Tercio mõ aliquid dicit̃ prius ſm substantiã siue in ꝑfe/
ctione sicut actus est prior potentia. ⁊ perfectũ est prius
imperfecto. Tunc ibi. Quare quoniã motũ. Probat
ꝙ motus localis sit prior ſm om̃es istos modos prioris
et primo ſm primũ modũ sic. Illud est prius primo mo/
do a quo non cõuertitur subsistẽdi cõsequentia. sed sic ẽ
de motu locali. quia bene sequitur. alteratio est. ergo mo
tus localis est. et iterum si augmẽtatio sit motus localis
erit. sed nõ sequitur ecõtra. motus localis est. ergo altera
tio est. quia lapis potest moueri localiter absq̃ hoc ꝙ al/
teretur vel augmentet̃. Tunc ibi. Adhuc tẽpore ꝑmũ
Probat ꝙ motus localis sit prior alijs motibus tempe.
et hoc sic. Om̃e perpetuũ est prius tẽpore nõ perpetuo.
sed motus localis est perpetuus ⁊ ꝑcipue motus celi. er/
go est prior tẽpore alijs motibus Maior patet. quia per
petuũ extenditur ad om̃e tẽpus. ergo est prius quocũq̃
non ꝑpetuo. Minor patet. quia solus motus localis cir
cularis potest etiaz cõtinuari in magnitudine finita. sicut
in sexto dictũ est. Tunc ibi. Sed in vno quidẽ aliquo.
Cõsequenter excludit quandã obiectione͂ que est talis.
quia motus localis videtur esse posterior in tempore. si/
cut patet in animalibus que primo generantur. deinde
augmentant̃. ⁊ tercio alterantur in humoribꝫ. vltimo au
tem mouent̃ localiter. Respõdet phus ꝙ quãdo mot⁹
localis ⁊ motus generatõnis in vno subiecto cõcurrunt
tunc motus generatõnis ⁊ alij motus precedũt motum
localẽ. vt dictũ est in animalibus. Sed quãdo in diuer/
sis separatim reperiunt̃. tunc motus localis ẽ prior alijs
motibus. sicut patet in celo in quo nõ concurrit generatõ
cũ celuz sit ꝑductum per creationem. ⁊ sic in illo motus
localis precedit omnes alios motus. quia ille motus est
causa omniũ aliorum motuũ Tunc ibi. Omino autez
Probat tercium. scz ꝙ motus localis sit prior omnibus
alijs perfectiõe. ⁊ hoc duabus rationibus. quarũ prima
habet in se virtualiter duas. Prima. illud quod est poste/
rius generatione est prius perfectiõe. sed motus localis ẽ
posterior generatiõe. ergo est prior perfectõe. Maior est
nota. quia in naturali generatiõe fit processus ab imper/
fecto ad perfectũ. Minor patz. quia res prius generãtur
anteq̃ localiter moueantur sicut dictũ est de animalibus
animal em̃ solum incipit motũ localẽ postq̃ perfectuz est
Secũda rõ virtualiter in ꝑma cõtenta est. q̃ illud est ꝑ/
fectius qđ reperit̃ in perfectioribus. sz motus localis re/
perit̃ in perfectioribꝫ. ergo est perfectior. Maior patet.
q̃ ꝑfectio ⁊ ꝑfectibile debẽt ꝓportionari. vbi ergo est alti⁹
ꝑfectibile ibi erit altior ꝑfectio. Minor ꝓbatur. q̃a mo/
tus localis solum reperit̃ in animalibꝫ perfectis. quia ani
malia imꝑfecta sunt immobilia

Ar. Prima intelligentia est prior generatiõe. et ta/
mẽ nõ est imꝑfecta. sed ꝑfectissima ¶ Dicẽduz
ꝙ prima intelligentia est bene prior creatione sed nõ gene
ratione. quia non generatur sed creatur. In illis ergo que
acquiruntur per generatiõem verum est ꝙ illa que sunt
priora generatione sunt imperfectiora

Et quia nequaq̃ substantiã mutat qđ moue
tur motũ in eo quod fert̃. Scđm em̃ hunc solũ
nihil mutat̃ inesse. sicut eius qđ alterat̃ q̃le. ei⁹
aũt qđ auget̃ ⁊ decrementũ patientis quantuz

¶ Hic tangitur secunda ratio principalis que stat

in hoc. ille motus est pfectior qui minus remouet a mobili. sed motus localis est huiusmodi. ergo est perfectior. Maior pbat. qz remotio forme significat imperfectionem Minor ptz. qz motus localis solū remouet vbi. sed vbi nō ptinet ad substantiā rei. et ideo p motū localē nihil abijcit qd spectat ad subam mobilis. qre relinqtur q motus localis sit maxime perfectus

Maxime aūt manifestum est. quia mouens ipm seipm maxime mouet hunc pprie. quia fm locū. et etiam dicimus hic esse eoꝝ que mouent et mouentiū principiū et primū in his que mouent ipm seipsum mouens. Et quidē igit loci mutatio prima sit manifestū est ex his.

¶ Hic pbat tercio pncipaliter. q motus localis sit primus ex pte mobilis. Et stat rō in hoc. ordo motuū sumitur ex ordine mobiliū. qz prima subiecta habēt pma accidētia. sed mobile qd mouet motu locali solū. s. celū est primū inter mobilia. g etiā motus localis q est ei pprius erit primus inter oēs motus. Sic igit concludit ex pmissis q locimutatio sit pma inter omes motus

Ar. Utrū motus localis sit pmus motuū. et inter locales por sit circularis. ¶ Dōm q sic. rō primi est. qz oēs alij motus ad minus psupponunt vnū motum localē. s. celi. quia sine tali motu non est aliquis alius motus possibilis. ¶ Sed ratio secundi est. qz ille motus localis est prior quē regularior. et quo alij motus regulantur. et qui est vnus pfectus et perpetuus. sed motus circularis est solū regularis. ita q ipso alij motus mensurantur. et est vnus perfectus et perpetuus. sicut patet ex textu. ergo ille est prior alijs motibus localibus.

Ar. Generatio est por motu locali. qa est ad substantiā. ¶ Dōm q motus localis et generationis pnt dupli cōparari. vno mō ad illud subiectū in quo simul inueniunt. et sic motus generatōis est por tpe locali sed tn̄ motus localis est pfectione prior. qz est vltimus generatōe. et rō illius est. qz optet rē prius generari anteq̄ moueat localiter. Alio mō cōparant in diuersis subiectis et in vli. et sic motus localis est simplr pmus. qre absolute dicendū est q motus localis sit prior oibus alijs motibus. quia alij motus psupponunt motū localē ipius celi. cuz g causa sit prior effectu. sic motus localis est simpliciter prior omnibus alijs.

Ar. Motus generatōnis est pfectior motu locali. Probat. qz motus hz suā pfectionē a termino ad quē. sed terminus generatōis est pfectior. s. forma substantialis q̄ terminus motus localis q est vbi. ¶ Dōm q est duplex pfectio motus. quedā est pfectio intrinseca. et illa sumit p cōparationē ad terminos qui sunt eiusdez essentie cū motib. et sic motus generatōis est perfectior motu locali. et istā pfectionē attēdit logic. et ideo in post pdicamētis motus generatōis ponit ante motū localez. Alia est pfectio in motu extrinseca q sumit p cōparationē ad mouens et mobile. et istā pfectionē attendit phisic qui cōparat rē ad suā causam. et sic motus localis est pfectior. qz est pfectioris mouētis. s. aie nobil. q est infatigabil et etiā hz pfecti mobile qd est celū. qz est incorruptibile

Ar. Posteriora via generatōis nō sunt pfectiora. g pbatio que fundat in tercio mō poris erit inualida. Añs pbatur. qa senectus est posterior via generationis. et tn̄ nō est pfectior. ¶ Dōm est duplr. pmo q senectus nō est vltimū in generatōne. sed potius est vltimū in corruptione. Cuius rō est. qz fm Aresto. in fine secūdi de generatōe. in reb generabilib eqle est tēpus generationis et corruptōis. est ergo in aialibus tēpus generationis. et vltimū illius est perfectissimū. Sed h tps fortassis est in tricesimoquinto anno. iuxta psalmistā. qui dicit q dies annoꝝ nostroꝝ in ipsis septuaginta anni. si aūt in potentatib. id est in bonis cōplexionibus octuaginta. et sic vltimuz tēpus generationis est in tricesimo quinto aut quadragesimo anno. sed tēpus sequens est tēpus corruptionis. quia tunc homo declinat a pfectiōe nature vsq ad finē. senectus g aduenit in fine circa tēpus corruptionis. Secūdo dicendū est sicut dr decimo metaphysice. q duplex est pfectio. vna est pfectio in bonis. Alia est perfectio in malis. sicut aliquis dr pfectus fur vel latro. et ergo q̄uis senectus non sit aliquid perfectuz in bono. est tn̄ aliquid perfectū in malo

Ar. Generatio inferioꝝ est finis celi. sed finis est pfectior his que sunt ad finē. ergo motus istoꝝ inferioꝝ erit perfectior q̄ motus celi ¶ Dicendū q duplex est finis motus celi. vnus est finis proximus qui est motus fm intentionē philosophoꝝ. et generatio istoꝝ inferioꝝ. et talē finem non optet esse perfectiorē illis que sūt ad finē. Alius est finis vltimus. et est assimilatio ad deum siue cōpletio numeri electoꝝ. et talē finē nō nouerunt phi et ille finis est melior his que sunt ad finē. et ex illo fine vltimo potest sumi ro quare q̄nq motus celi desinet esse. s. qñ erit numerus electoꝝ cōpletus.

Ar. In isto libro physicoꝝ determinat de motu in cōmuni. g male descēdit phus hic ad vnū spēalem motū. scz locale ¶ Dicendū q duplex est spēs alicuius generis. vna est que virtualiter includit totū genus. et tunc scientia tractans de genere pt descendere ad talem speciē. et talis species est motus localis inter spēs motus. quia motus et motus localis sunt virtualiter eiusdē cōitatis. quia ome quod nō potest moueri localiter non potest alio motu moueri. Alia est spēs q non includit virtualiter totum genus sicut et motus generationis. quia non ome quod mouet generatur. et a tali non licet descendere in sciētia tractāte de genere tn̄. nisi tractaret simul de genere et speciebus. Sic etiam Arestoteles duodecimo libro metaphysice descendit ad substantiā que est principalis species entis quodāmodo virtualit in se cōtinens accidens. sic etiam in libro de generatione descendit phus ad generationē elementoꝝ. q̄uis tamē vniuersaliter determinet de generatione in eodem libro.

Ar. Ordo motuū attendit penes ordinē magnitunū. vt patet pmo celi. sed linea recta est prior linea circulari. ergo motus rectus erit prior motu circulari. Minor patet. quia linea recta est simplex. sed linea circularis est cōposita ex cōcauo et cōuexo. qz habet ordinez ad centrū circa quod sumit cōcauitas eius ¶ Dicendum q linea circularis accipit duplr. vno mō fm se et absolute et sic nō est cōposita ex concauo et cōuexo. qz linea circula

ris est simplex. vt pꝫ ꝑmo celi. Alio mō accipiť linea circu
laris ꝑ ꝯparatōem ad centrū. ⁊ tūc in ipa assignātur con
cauū ⁊ ꝯuexū. qꝛ illa ꝑs q̄ respicit centrū est ꝯcaua. ⁊ que
respicit supremā partē est ꝯuexa. sed sic nō accipiūtur cō/
cauū ⁊ ꝯuexū in linea circulari nisi quo ad nos. in signuꝫ
cuiꝰ hoc qđ est ꝯcauū pt etiā fieri ꝯuexū. linea eñ ꝑ vnaꝫ
recuruatōem hꝫ ꝯcauū in ordine ad corpꝰ aliqđ. ⁊ ꝑ op/
positū hꝫ ꝯuexū. vt pꝫ de virga flexibili

Ar. Totū est ꝑus partibꝫ. sed motus rectꝰ fit ꝭm
totū. ⁊ motus circularis ꝭm ꝑtes. ğ ⁊c̄. Mi/
nor ꝓbať. qꝛ celū nō moueť totaliter sed ꝭm ꝑtes. sed ista
inferiora q̄ moueнť recte moueнť ꝭm totuꝫ. Dōm ꝙ
nō est silr̄ de toto ⁊ de parte. ⁊ de motu totius ⁊ ꝑtis. qꝛ
q̄uis totū sit ante ꝑtes via ꝑfectiōis. tñ motus totiꝰ nō
est ante motū q̄ fit ꝭm ꝑtes. qꝛ motus ꝭm ꝑtes se hꝫ vt
actus in ordine ad motū qui fit ꝭm totuꝫ. ⁊ hoc ideo est.
qꝛ q̄to aliq̄d minus habet de mutabilitate tanto minus
hꝫ de potentia ⁊ plus de actu. cū ergo motus ꝭm partes
habeat minus de mutabilitate. ğ habet plus de actu. et
sic ex illa rōne motus circularis qui est ꝭm ꝑtem precedit
motū rectū qui est ꝭm totum

Que aūt locimutatio ꝑma sit nūc monstran
dū. simul aūt ⁊ qđ nūc ⁊ ꝑus positū est ꝙ cōtin
git quēdā motū ꝯtinuū esse ⁊ ꝑpetuū manifestū
erit eadē methado Ꝙ q̄dē igiť alioꝝ motuuꝫ
ꝯtinuū neq̄ꝫ vnū ꝯtingit eē. ex his manifestū ē
Omes eñ ex oppositis in ꝯtraria sunt motus
et mutatiōes vt generationi quidē ⁊ corruptio
ni ens ⁊ nō ens termini sunt. alterationi cōtra/
rie passiones. augmēto et decremēto aut mag/
nitudo aut paruitas aut ꝑfectio magnitudinis
aut imꝑfectio Cōtrarij aūt sunt qui sunt in con
traria. Quod aūt nō sꝑ moueť ꝭm hunc motuꝫ
ex̄ns prius necesse est ꝑus q̄escere Manifestuꝫ
igiť qm̄ quiescet in cōtrario mutās Similiť
aūt ⁊ in mutationibꝫ. Opponuнť eñ genera/
tio ⁊ corruptio simpliciť ⁊ singularis singulari
Quare si impossibile ē simul mutari oppositas
nō erit cōtinua mutatio. sed mediū erit ipsorum
tp̄s Nihil eñ differt cōtraria aut nō contra
rias esse ꝭm cōtradictōem mutatōes. si solū im
possibile sit eidē simul inesse Hoc eñ rōni nihil
vtile est. Neq̄ꝫ si nō necesse est q̄escere in con
tradictiōe. neq̄ꝫ est mutatio quieti cōtraria Nō
eñ fortassis quiescit qđ nō est. corrumpiť auteꝫ
in nō ens Sed si solū mediū sit tp̄s. sic eñ non
erit mutatio cōtinua. Neq̄ꝫ eñ in prioribꝫ mo/
tibus cōtrarietas vtile fuit. sed nō cōtingere si/
mul esse Non oꝑtet aūt turbari. qđ idē pluri
bus erit contrariū. vt motus ⁊ statui ⁊ motui q̄
est in contrariū. sed hoc solū est accipere qđ op
poniť quodāmodo ⁊ motui ⁊ quieti motus con
trarius. sicut equale et mēsurabile excellēti et ei
quod excelliť et nō cōtingit simul oppositos ne
q̄ꝫ motus neq̄ꝫ mutationes esse Amplius in
generatōe ⁊ corruptōe ⁊ penitus incōueniēs eē
videbiť. si factū, mox necesse est corrūpi. ⁊ nullo
tp̄e ꝑmanere Quare ex his vtiq̄ꝫ fides alijs fiet
Phisicū eñ est qđ similiter se habet in omnibꝫ

¶ Postq̄ꝫ ph̄s oñdit ꝙ motꝰ localis sit ꝑmus inter om
nes motus. hic ꝯñter ostēdit q̄s motus localis sit ꝑmus
Et qꝛ supius dixit eundē motū esse ꝯtinuū ⁊ primuꝫ. iō
hec ꝑs diuidiť in duas. In ꝑma oñdit q̄s motus possit
esse semꝑ cōtinuus. In scđa oñdit ꝙ ille motus sit ꝑmꝰ.
ibi. Q̄ꝫ aūt lationū Prima ꝑs diuidiť in tres. in ꝑma oñ
dit ꝙ nullus motus pt esse cōtinuus nisi localis. In secū/
da ꝙ nullus motus localis pt esse cōtinuus p̄ter circula
rem. ibi. Q̄ꝫ aūt ꝯtingit. In tercia oñdit ꝙ motū circula
rē ꝯtingit esse cōtinuū. ibi Q̄ꝫ aūt in circulari. Circa pri
mū ꝑmo ꝓponit intentū dicēs. ꝙ nūc oñdendū est q̄ loci
mutatio sit ꝑma. ⁊ ꝭm eandē methodū. i. ꝭm eandē artifi
cialē cōsideratōem erit manifestū qđ nūc paulo sup̄ dixi/
mus ⁊ qđ etiā positū est in ꝑncipio octaui ꝙ cōtingit ali/
quē motū esse cōtinuū ⁊ ꝑpetuū. ⁊ ideꝫ motus est ꝑmus
ideo vtrūq̄ꝫ cadit sub eadē cōsideratōne. Q̄ꝫ aūt nullus
motus localis possit esse cōtinuus ꝑpetuus et ꝑfectus p̄
ter motū localem. sic ꝓbat. Nullus motus inter cōtraria
pt esse ꝑpetuus. sed om̄is motus p̄ter motū localē est in
ter cōtraria. ğ nullus motus p̄ter localeꝫ pt esse ꝑpetuus
cōsequētia tenet in celarēt. Maior ꝓbať. qꝛ qñ motus ē
inter cōtraria. tunc est sꝑ quies sub altero contrarioꝝ ex
quo cōtraria ad inuicē cōtinuari nō possunt. sicut dꝛ quī/
to huius. Exēpli gratia. qñ aliq̄d moueť de nigro in al/
bū. tunc est quies in albo. qꝛ nō pñt ad inuiceꝫ cōtinuari
motus albefactionis ⁊ nigrefactionis. Sed minor patet
quia omnis motus p̄ter motū localē habet terminuꝫ ad
quē contrariuꝫ termino a quo. sed motus localis p̄cipue
circularis pt esse ab eodē ad idē. ergo ille potest semper
cōtinuari Tunc ibi. Silr̄ aūt. Ostēdit ꝙ idē est in mu
tationibꝫ dōm qđ dictū est in motibꝫ. scꝫ ꝙ oꝑtet interue/
nire q̄etem inter duas cōtrarias mutatōes. Quia inter
duas cōtrarias generatōes eiusdē subiecti necesse est in/
teruenire tp̄s mediū. in quo res corrūpanť. Et circa hoc
excludunť tres obiectōes. ꝑma est ꝙ termini generatio/
nis nō sunt cōtrarij. cū cōtraria sint termini positiui. sed
vnus terminus generatōis est nō ens. s. terminus a quo
sed vult Aresto. ꝙ q̄uis termini nō sint ꝓprie contrarij.
sufficit tamē ꝙ sint ꝑuatiue oppositi. et ex hoc simul stare
non possunt. Secūda obiectio est. nam rō ꝑncipalis pre
dicta non videtur cōcernere mutatōem. quia qđ nō mo/

uetur non quiescit. cum solum quies opponat̄ motui. sed qđ mutat̄ nō mouetur. igit̄ ⁊c̄. Respondet phs ꝙ ꝗuis cessatio a mutatione non vocet̄ quies. vocat̄ tñ immuta-tio. ⁊ hoc sufficit. Tercia obiectio est. si motus inter con-traria essent ꝯtrarij. tūc motus cōtrariaret̄ motui. ⁊ etiā motus cōtrariaret̄ quieti. ⁊ sic vni essent multa cōtraria Rñdet phus ꝙ motus opponitur motui simplr̄ ꝯtrarie sed motus oppoit̄ quieti quodāmodo ꝯtrarie. scꝫ ꝓuatiue. que oppositio est generaliter ꝯtrarietas. inq̄ꝫtum q̄es opposita est finis ⁊ ꝯplementū ꝯtrarij motus. Sicut etiam equale ⁊ ꝯmensurabile oppoit̄ quodāmodo duobꝯ scilꝫ excellenti ⁊ ei qđ excellit̄. siue magno ⁊ paruo. quibꝯ magis oppoit̄ ẜm ꝓuatōem. Quare pꝫ ꝙ nō ꝯtingit si-mul esse neqꝫ oppositos motus neqꝫ oppositas mutatio-nes Tūc ibi. Amplius in generatiōe. Ostēdit qđ prius dixit. scꝫ q̄ñ impossibile sit ꝙ due opposite mutatōes sibi inuicē succedāt. nisi mediet tēpus. qđ sic ꝓbat̄. q2 si il-lud qđ generat̄ statim corrūperet̄. tūc generatio esſꝫ fru-stra. q2 res generat̄ vt sit. si igitur res statim genita corrū-peret̄. sic talis res frustra esset genita. sed impossibile est aliquid esse frustra in rerū natura. q2 deus ⁊ natura nihil faciūt frustra. g̃ ⁊c̄. Et hoc similiter se habet in motibꝯ sicut in mutationibꝯ

Quod aūt ꝯtingit esse quēdam motū infinitum vnū existentē ꝯtinuū. ⁊ hic circularis nūc dicemus Omne q̄dē em̄ qđ mouetur fert̄. aut circulariter. aut ẜm rectitudinē aut mixtū. Quare si neqꝫ illoꝝ alter cōtinuus est. neqꝫ ex vtrisqꝫ possibile est ꝯtinuū eē. Quod aūt fertur ẜm rectum ⁊ finitum nō feratur cōtinue manifestū est. Reflectit̄ em̄. reflexum aūt ẜm rectum ꝑ cōtrarios motus mouetur. Cōtrarius em̄ ẜm locum est qui est sursum ei qui est deorsum. ⁊ q̄ est ante ei qui est retro. ⁊ qui est ad sinistruꝫ ei q̄ est ad dextruꝫ. loci em̄ ꝯtrarietates he sunt. Quis aūt est vnus ⁊ ꝯtinuus motus ꝓus definitū est quia qui est vnus ⁊ in vno tempore ⁊ indifferenti ẜm spēm Tria em̄ habet quodcūqꝫ mouetur vt homo aut deus. ⁊ quando vt tempus. ⁊ tercium in quo. hoc autē est locus. aut passio. aut spēs aut magnitudo Cōtraria em̄ differūt specie. ⁊ nō vnū sunt. loci aūt dicte differētie Signū autem qđ motus ꝯtrarius est qui est ab a ad b. ei qui est ab ipso b ad a. Et q2 stant ⁊ repausant ad inuicē si simul fiant. Et in circulo similiter. vt q̄ est ab a in b. ei qui est ab a in c. sistunt em̄ ⁊ si continui sint. ⁊ si non fiat reflexio propter id ꝙ contraria sese corrumpunt ⁊ prohibent ad inuicem. sed non qui est in latus ei q̄ est sursum Maxime autem manifestū ꝙ impossibile est ꝯtinuum esse qui est in rectitudine motum. quia reflexum necesse est stare nō solū in recta. sed ⁊ si ẜm circulū feratur. Non enim idem est circulo ferri ⁊ circulum. Est em̄ aliqñ quidem ꝯtinuum quod mouetur. aliquando autē in idē veniens vnde motū est reflecti iterum

Quod autem necesse est stare. fides est nō solum in sensu. sed in ratione. principium autē hoc est Tribus em̄ existentibꝯ principio medio et fine medium ad vtrumqꝫ est ⁊ vnum numero. ratione autem duo. Amplius aliud est quod est potentia ⁊ quod est actu Quare recte que infra stꝫ terminorum quelibet. si igitur potētia quidem est medium. actu autem nō est. nisi diuidit hāc sic ⁊ stans iteruꝫ inceperit moueri. Sic autem medium principium fit ⁊ finis. principium q̄dem posterioris. finis autēꝫ principij. Dico autem vt si quod fertur ab a in b stet. ⁊ iterum feratur in c. Cū autē cōtinue feratur neqꝫ factum esse neqꝫ abesse possibile est a ẜm b signum. sed solum esse in nūc. In tempore autem nullo preter cuius ipsuꝫ nūc est diuisio temporis in tres a b c. Si autem ad esse concedat aliquis ⁊ abesse. semper stabit a quod fertur. Impossibile em̄ est a simul adesse in b ⁊ abesse. in alio ergo ⁊ alio signo tēporis est. Tempꝰ itaqꝫ erit qđ in medio quiescet a in b. Similiter aūt et in alijs signis. Eadem em̄ ratio in omnibꝯ. cuꝫ autem vtatur a quod fertur ipso b medio ⁊ principio ⁊ fine. necesse est stare propter id quod duo facit sicut vtiqꝫ si ⁊ intelliget. Sed ab a quidem signo abfuit principio. in c autem affuit. cum ꝑficiat et stet.

¶ Hic cōsequēter Aresto. ostendit ꝙ nulla locimutatio potest esse ꝯtinua aut ꝑpetua nisi circularis. ⁊ hoc ꝓbat ꝑmo demonstratiue. Secūdo logice. ibi Rōnabiliter au

tem. Circa p̄mū p̄mo ꝓbat ꝓpositū. secūdo soluit tres dubitatōes. ibi Unde ꝛ dubitabit. Dicit ergo p̄mo ꝙ si aliqͣs motus localis sit perpetuus. vł ille motus est circularis vel rectus. vel ꝯpositus ex vtrisqꝫ. sed manifestuꝫ est ꝙ si motus circularis ꝛ rectus nō sint ꝑpetui ꝛ ꝯtinui ergo nec ꝯpositus ex his. quare d̄t p̄hus ꝙ motus ꝯpositus sit relinquēdus. Restat ergo solum ꝓbare ꝙ motus rectus nō sit ꝑpetuus. et hoc ꝓbat sic. qꝛ si sic tūc aut talis motus fieret ꝑ magnitudinē finitā vel infinitaꝫ. Non sup̲ magnitudinē infinitam. qꝛ talis magnitudo non est. vt pꝫ tercio huius. Si aūt sit sup̲ magnitudineꝫ finitam tūc nō potest esse motus ꝑpetuus nisi ꝑ reflexiōeꝫ sꝫ motus reflexiōis nō est vnus cū p̄ori motu. ergo non est aliquis motus rectus ꝑpetuus. Minorē ꝓbat duab⁹ rōnib⁹. scꝫ ꝙ motus reflexiōis non sit vnus cū motu directo. quarū p̄ma stat in hoc. Jlla que differūt f̄m spēm nō faciūt aliqͩ vnū ꝯtinuum. sed motus reflexiōis differt a motu p̄ncipali recto f̄m spēm. ergo nō est vnus cum p̄ncipali motu. Maior ꝓbatur. qꝛ vnitas specifica est vnitas nature. sed que differūt natura simpl̄r differūt. Minor ꝓbatur. qꝛ motus rectus ꝛ reflexus habent termīos specifice distinctos. ergo sunt specifice distincti. sicut patꝫ de motu locali sursum ꝛ deorsum ꝑ eandem lineam. Et iterum illi motus sunt ꝯtrarij. ergo differūt specifice. ꝛ qꝛ hoc posset aliqͣs negare. scꝫ ꝙ illi motus sint ꝯtrarij. ideo ꝓbat hoc Aresto. sic. quecūqꝫ mutuo se impediūt habent ꝯtrarietatē ad inuicē. sed motus rectus ꝛ reflexus se mutuo impediūt si fiant per idem spacium. ergo sunt ꝯtrarij motus Tūc ibi Maxime aūt manifestū. Ponit secūdam rōnem ad ostendendū ꝙ motus reflexus nō possit esse in infinitū ꝯtinu⁹. que rō accipitur ex quiete quā necesse est interuenire. Et stat in hoc Jmpossibile est aliqͩ mobile in eodē instanti accedere ad aliquē terminuꝫ et recedere ab eodē. sed ꝑ motuꝫ directū. mobile accedit ad aliquē terminū a quo recedit ꝑ motū reflexū. g̊ non fiunt in vno instanti sed in diuersis. sed inter duo instātia sp̲ est dare tp̄s mediū. vt pꝫ. vi. hui⁹ g̊ mediat q̄es inter p̄mū motū ꝛ secūdū. Sed vbi est quies media ibi non est vnus motus. qꝛ ad vnitatem motus requiritur vnitas tp̲is. ergo nō est vnus motus directus ꝛ reflexus. Maior p̄ncipalis rōnis pꝫ. qꝛ al̄s duo ꝯtradictoria essent simul vera. qꝛ quod accedit ad aliquē terminū nonduꝫ est nec fuit in illo termino. sed qͩ recedit ab aliquo termino hoc est vel fuit in eo. Et hoc est qͩ dicit p̄hs in textu. ꝙ qn̄ mobile vtitur vno puncto signato in spacio vt duob⁹ in actu. tūc necesse est interuenire quietē. Sic aūt fit quādo vnū pūctum est terminus motus directi. ꝛ idem pūctuꝫ ponitur p̄ncipiū motus reflexi. Quare seqͥtur. ꝙ motus circularis p̄t esse ꝯtinu⁹ nō aūt reflexus.

Unde ꝛ ad dubitatōnem hoc dicendū. habet eñ dubitatiōem hāc. Si eñ sit quod est e ei qͩ est ꝫ equale. ꝛ a feratur ꝯtinue ab e extremo ad e. Similiter aūt fit a in b signo. ꝛ d feratur continue a ꝫ extremo ad i regulariter ꝛ velocitate simili ipsi a ipsuꝫ d ante veniet igitur i qꝫ a in c. Prius eñ mouens ꝛ discedens primū venire necesse est. Nō ergo simul affuit a in b abfuit ab eodeꝫ vnde posterius fit. si eñ simul nō posterius est. sꝫ necessitas erit stare

Nō ergo ponendū est cū a affuit f̄m b ip̄m d simul moueri a ꝫ vltimo Si eñ affuit a in b erit ꝛ abesse ꝛ nō simul. sed erit in decisione temporis ꝛ nō in tempore Hoc quidē igitur est impossibile sic dicere ꝛ in ꝯtinuo. sed in reflectenti necesse est sic dicere. Si eñ qͩ est. i. feratur ad ipsum d. ꝛ iterum reflectens deorsum feratur ab vltimo d. ꝛ fine vtetur ꝛ p̄ncipio vno signo vt duobus Unde stare necesse est. neqꝫ simul affuit in ipso d. et abijt ab ip̄o d. ibi eñ simul esset ꝛ nō esset ab eodē nūc Atuero olim solutio nō danda est. nō eñ contingit dicere ꝙ f̄m ipsum d sit ipsuꝫ i. in decisione nō affuit autem neqꝫ defuit. necesse est eñ in finem venire qui actu est non potentia Qͩ quidē igitur est in medio potentia est. hoc aūt actu. ꝛ finis q̇dem deorsum. p̄ncipium aūt sursuꝫ. motiuū ergo similiter. Necesse est ergo stare reflectēs in recto non ergo contingit continuuꝫ motum in recto et perpetuum esse

¶ Postqꝫ p̄hus ostendit ꝙ motus reflexus nō p̄t eē cōtinu⁹ ꝛ vnus. hic f̄m ꝓmissa soluit p̄hs tres dubitatiōes quarū p̄ma est ista. ponātur duo spacia equalia. ꝛ signent̄ pūcta in medio cuiuslibet spacij. ꝛ sint duo mobilia eq̄ velocia q̊rꝫ vnū adueniat medio vni⁹ spacij. ꝛ cōtinuo moueat̄ ad finē qn̄ alterꝝ recedit a medio illi⁹ spacij. tūc q̄rit̄ qͩ illoꝝ citi⁹ ꝑtingeret terminū illi⁹ spacij. Et soluit istā dubitatōem ibi. Nō ergo ponendū est. ꝛ vult ꝙ simul veniūt ad terminū. cuius rō est. qꝛ secūdū mobile qͩ aduenit ad mediū spacij dum alterū recedit a medio spacij non vtit̄ medio f̄m actum. sed solū f̄m potentiā. et ergo si illud secūdum mobile veniens ad mediuꝫ iterum accederet ad p̄ncipiū spacij a quo exiuit. tūc tardius veniret ad p̄ncipium illius spacij qꝫ alterū ad finem eiusdem. quia tūc secūdū mobile vteret̄ vno pūcto in spacio vt duob⁹ in actu

Eodem aūt mō obuiandū est ad interrogantes Zenonis rōnem. ꝛ volentes si semp̲ mediū transiri oportꝫ. nec aūt infinita sunt. infinita autē transire impossibile est. Aut sicut ipsam hāc eandē quidē rōnem aliter interrogāt. volentes simul mouendo medietateꝫ p̄us numerare f̄m vnūquodqꝫ factum medium Quare ab eūte to

tam infinitũ accidit numerãte numerũ. hoc au
tem ↄcesso impossibile est In primis igit̃ rõ
nibꝫ de motu soluimꝰ. ꝑ id ꝙ tẽpus infinita ha
bet in seipso. nõ em̃ incõueniens est si infinito
tẽpore infinitũ trãsit aliquis. similiter autẽ infi/
nitũ vtiqꝫ in longitudine est ⁊ tẽpore. Sed hec
solutio ad interrogantẽ q̃dem se habꝫ sufficien
ter. Interrogabat em̃ si infinito tp̃e infinitum
transire atqꝫ numerare ↄtingit. ad rem aũt ⁊ ad
veritatẽ nõ sufficiẽter. Si aũt aliq̃s dimittens
magnitudinẽ ⁊ interrogauerit si infinito tp̃e cõ
tingit infinita transire. interroget in ip̃o tp̃a ea/
dem. Habꝫ em̃ tẽpus infinitas diuisiones. nec
adhuc sufficiẽs hec solutio. Sed verũ dõm
est qd̃ q̃dem diximus in nõ rõnibꝫ Si em̃ ali/
quis ↄtinuũ q̃dẽ diuiserit in duo media. h̃ vno
signo tanq̃ꝫ duobꝫ vtit̃. Facit em̃ ip̃m ꝓncipiũ
et finem. sic aũt facit numerãs ⁊ in media diui/
dens. sic aũt ⁊ diuidenteꝫ nõ erit cõtinua. neqꝫ
linea neqꝫ motus. ↄtinuꝰ em̃ motus ↄtinui est
In ↄtinuo aũt sunt infinita media. sed nõ actu
sed potentia. Si vero faciat actu nõ faciet con
tinuũ sed stabit. qd̃ quidem in numerãte media
manifestũ est qꝛ accidit. vnũ em̃ signuꝫ necẽ est
in ipso numerare vt duo. Alteriꝰ quidẽ em̃ me
diũ finis. alterius aũt ꝓncipiũ erit. si nõ vnum
numeret ↄtinuũ sed duas medietates. Quare
dõm est ad interrogantẽ. si cõtingit infinita trã
sire. aut in tp̃e aut in longitudine. qꝛ est q̃deꝫ sic
est aũt nõ sic. Actu em̃ cũ sint nõ ↄtingit. poten
tia aũt ↄtingit. Qd̃ em̃ ↄtinue mouet̃ ſm acci/
dens infinitũ transiuit. simpliciter autem non
Accidit aũt linee infinita media esse. substãtia
aũt altera est ⁊ esse

¶ Hic ↄsequẽter ponit secũdam dubitatiõem que fuit
ipsius Zenonis q̃ sic arguebat. oĩe qd̃ mouet̃ localiter ꝓ
us ꝑtrãsit mediũ anteq̃ꝫ ꝑueniat ad terminũ. sed in me/
dio sunt infinite partes spacij ſm ꝑtes eiusdẽ ꝓportionis
ergo nunq̃ꝫ ↄtingit spaciũ pertrãsiri. ⁊ sic nũq̃ꝫ potest mo
bile ꝑuenire ad terminũ motus Circa istã dubitatio
nem phus resumit solutõem ꝓus positaꝫ in sexto ibi. In
primis igit̃. qꝛ in sexto dictũ fuit. ꝙ omne spaciũ in motu
locali est infinitũ ſm ꝑtes sicut ⁊ tẽpus. et ideo ꝑtransit̃
tp̃e infinito. qꝛ tale tẽpus etiã habet partes ĩfinitas. qꝛ est
ↄtinuũ sicut spaciũ. Sed dt phus ꝙ ista solutio est soluꝫ
ad hominẽ. et obuiat interroganti. sed nõ sufficit dubita
tioni ſm rei veritatẽ Tũc ibi. Sed verũ. Ponit verã
solutõem. ⁊ vult ꝙ q̃uis in spacio ↄtinuo sint infinita pũ
cta media in potentia. nõ tñ in actu. sed ip̃m mobile non
vtit̃ illis pũctis in ↄtinuo existentibꝫ. nisi ſm partes actu
ales. ⁊ ille sunt finite. Sic ergo dõm est ꝙ nõ opꝫ oĩa
pũcta signari in spacio ſm actũ. sed q̃dam signãtur in ac/
tu. sicut in motu reflexionis. q̃dam ſm potentiã. sicut qñ
nõ est motus reflexionis. sed vnus cõtinuus motus in
spacio continuo

Manifestuꝫ aũt ⁊ qꝛ nisi aliquis faciat tp̃is
diuidens signũ ꝓus ⁊ posterius semꝑ po
sterioris rei erit simul esse ⁊ nõ esse. ⁊ idem eẽ ⁊
nõ esse. ⁊ qñ fuit non est. Signũ q̃d igit̃ vtriſqꝫ
ↄmune est ⁊ ꝓori ⁊ posteriori ⁊ vnũ ⁊ idem nu/
mero. rõne aũt nõ idẽ est. huius q̃dem em̃ finis
est. illius aũt ꝓncipiũ. Res aũt semꝑ posterio
ris passionis est. Sit em̃ tẽpus in quo est a b
c. res in q̃ d. hoc in a q̃dẽ tp̃e albũ. in b aũt nõ
albũ. in c ergo albũ ⁊ nõ albũ. In quolibet em̃
ipsius a verũ est dicere albũ si oĩ tp̃e hoc erat
albũ. ⁊ b nõ albũ. c aũt in vtriſqꝫ. Nõ ergo
dandũ est in oĩ. sed p̃ter vltimũ nũc in quo est
c. Hoc aũt iaꝫ postremũ ⁊ si fiebat albũ. ⁊ si cor/
rũpebat̃ albũ in a oĩ factũ est. ⁊ corruptũ est
in c. Quare albũ aũt ⁊ nõ albũ ꝓmũ in illo verũ
est dicere. aut cũ ẽ factũ nõ erit. aut cũ corruptũ
est erit. aut simul albũ ⁊ nõ albũ. ⁊ oĩno esse ⁊ nõ
esse necesse est. Si aũt qd̃cũqꝫ fuerit ꝓus nõ
ens necesse est fieri ens. ⁊ cum nõ sit nõ est. non
possibile est in athoma tempora diuidi tẽpus
Si em̃ in a tẽpore d fiebat albũ. factũ est autem
simul. ⁊ est in altero indiuiduo tẽpore. Habito
aũt in b si in a fiebat. nõ erat in b albũ. gene/
ratõeꝫ em̃ opoꝛtꝫ esse quãdã mediã. quare ⁊ tem
pus erat in quo fiebat. Nõ em̃ eadeꝫ erat ratio
et nõ athoma diuidentibꝫ. sed ipsius temporis
in quo fiebat factũ est. ⁊ ẽ in vltimo signo. cuiꝰ
nihil est habitũ neqꝫ consequenter. sed indiuisi/

bilia tempora ꝯsequenter sunt. Manifestū autem est. q2 si in a toto tempore fiebat nō est pl9 tempus in quo factum est ⁊ fiebat. q̄ȝ in quo fiebat solum omi Quib9 q̄dem igit̄ aliquis tanq̄ȝ proprijs credet rōnib9. he ⁊ hmōi q̄dā sunt

¶ Hic soluit terciā dubitatōem que sic incidit. q2 enim dictū est ꝙ sit idem pūctum ſm potentiam in omi motu qđ est finis p̄teriti ⁊ initiū futuri. Et siliter potest dici de tpe ꝙ sit idem nūc qđ est p̄ncipiū temporis futuri ⁊ finis p̄teriti. Cum ergo generatio fiat in aliquo instanti. ⁊ in eodē instanti fit corruptio alterius. seq̄tur ꝙ aliq̄d simul sit ⁊ nō sit. Respondet Aresto. ꝙ q̄ȝuis sit idē nūc in substantia. differt tamen rōne. q2 aliter ꝯparat̄ hoc nūc ad illud qđ corrūpitur ⁊ ad illud qđ generatur. q2 hoc nūc se tenet cū posteriori passione. id est tenet se cū illo qđ generatur. Exempli gratia. si in instanti semem corrumpatur et homo generetur. tūc debet fieri denoiatio illius instantis ſm vltimā formā. scȝ ſm formā humanā que generatur. ⁊ nō ſm formā seminis qđ corrūpitur. Est ergo ista ꝓpositio. hō generatur. sic exponenda. id est hō iam est. ⁊ immediate ante hoc nō fuit. vt dictū est sexto huius.

Tūc ibi. Si aūt qđcūq̄ȝ Infert vnū correlariū ex p̄dictis. scȝ ꝙ tempus nō diuidit̄ in indiuisibilia tempora. q2 si ponerent̄ tempora indiuisibilia. tūc in eodem tpe aliq̄d fieret ⁊ factum esset. sed hoc est falsum loquendo de factione que est ꝑ motum ꝓprie dictū. q2 res fit pro toto tpe. et ꝓ vltimo illius tēporis est facta. sicut etiā nūc patuit in expositōe inceptiōis in mutatōib9. que exponūtur per p̄mū instans esse. Sicut ista. homo generatur. sic exponit̄. id est homo iam est. ⁊ ante hoc tempus nō fuit. sed fuit semen. Ultimo aūt epilogādo ꝯcludit p̄ncipale intentuȝ dicens. ꝙ p̄misse rōnes sint similes eis quib9 credenduȝ est tanq̄ȝ ꝓprijs ꝙ motus reflexus nō est ꝯtinuus

Ationabiliter autem ⁊ ex his intendentibus videbitur alicui ⁊ idem hoc accidere Omne enim quod mouetur continue si a nullo prohibeatur. in quod quidem venit ſm locimutationem. in hoc ⁊ ferebatur prius. vt si in b venit ⁊ ferebatur in b. ⁊ non cum proximum erat sed mox sicut incepit moueri. quid em̄ magis nūc q̄ȝ prius. similiter autem ⁊ in alijs. Quod autem ab a fertur in c. iterum veniet in a cōtinue motum Cum ergo ab a in c ferebatur. tūc et in a fertur ſm motum qui est a c. ⁊ econuerso quare simul contrarijs. contraria enim qui ſm rectitudinem Simul autem ⁊ ex hoc mutat in quo non est. Si igitur hoc est impossibile necesse est stari in c. nō ergo vnus motus. distinctus enim statu nō est vnus.

¶ Hic ostendit idem qđ dictū est rōnib9 ꝯmunib9 ⁊ logicis. scȝ ꝙ motus reflexus nō sit ꝯtinuus. ⁊ dicūtur rōnes logice. q2 procedūt ex quibusdā ꝯmunib9. scȝ ex ꝓprietate ꝯtrarioꝝ. In hoc em̄ omnes fundantur ꝙ cōtraria nō possunt esse in eodem Et p̄mo ergo arguit de motu locali. secūdo de alijs. ibi. Amplius ⁊ ex his. Circa p̄mū ponit duas rōnes. quarum prima stat in hoc. si motus localis reflexus esset vnus cū motu directo. tūc sequeretur ꝙ idem simul moueret̄ ꝯtrarijs motib9. quia moueretur simul motu recto ⁊ reflexo qui sunt cōtrarij. q2 sunt in cōtrarios terminos. Qȝ aūt simul mouentur illis motibus patȝ. q2 omne mobile mouetur illo motu cuius terminū ꝯtinuo acquirit. si ergo quod mouetur motu directo cōtinuo acquirit terminū motus reflexi. qui est vnus motus ſm aduersarium. ergo mouetur simul cōtrarijs motib9 Secūda rō tangitur ibi. Simul autem. ⁊ deducit̄ ex eodem medio. q2 si sic sequeret̄ ꝙ aliquid moueret̄ ab illo termino in quo nunq̄ȝ fuit. quod est impossibile. Sequela patȝ. quia ſm dicta illud quod mouetur motu directo etiam mouetur motu reflexo. quia sunt cōtinui motus vt suꝑponitur ab aduersario. sed motus reflexus est terminus motus directi. sȝ in illo termino nunq̄ȝ fuit mobile motus directi. ⁊ tamen dicitur ab illo moueri. cum ꝯtinue moueatur ſm aduersarium a termino a quo motus reflexi. ⁊ g̊ mobile mouebit̄ ab illo in quo nūq̄ȝ fuit

Amplius ⁊ ex his manifestum vniuersaliter magis de omi motu. Si em̄ omne quod mouetur. mouetur aliquo dictorum motuum. ⁊ q̄escit aliqua dictarū opposita᷑ quietuȝ. nō erat em̄ alius preter istos. quod autem nō semp mouetur ſm hunc motum. Dico autem quicunq̄ȝ sunt alteri specie. ⁊ nō si aliqua pars est totius necesse est prius quiescere ſm oppositam quietem. quies em̄ priuatio est motus. Si igit̄ cōtrarij quideȝ motus sunt qui ſm rectitudinem simul autem non contingit moueri contrarios quod ab a ad c feretur. non vtiq̄ȝ fertur simul ⁊ ab ipso c ad a. Quoniam autem non simul fertur. mouetur autem ſm hūc motum. necesse est prius quiescere apud c. hec em̄ opposita quies ei qui est a c motui. Manifestum igitur ex his que dicta sunt. quoniam nō est continuus motus Amplius autem ⁊ hec ratio magis propria est his que dicta sūt. Simul em̄ corruptū est quod non album. et quod factum est album Si igitur ꝯtinua alteratio ad album ex nō al/

bo. ⁊ ex albo ad nõ albũ. non manet aliquo tem pore. ſimul corruptũ eſt nõ album ⁊ factum eſt albũ ⁊ factum eſt nõ albũ. triũ em̃ erit idẽ tem pus Amplius nõ ſi ꝯtinuũ eſt tempus ⁊ mo tus. ſed ꝯſequenter. Quõ igit̃ erit vltimũ idem ꝯtrarioꝝ albedinis ⁊ nigredinis

¶ Probat idẽ vlius in qͥlibet genere motus trib⁹ rõnib⁹ Prima eſt. ꝯtraria nõ poſſunt vni ineſſe. ſed motus directus et reflexus ſunt ꝯtrarij. g̊ non poſſunt vni ineſſe. Secũda rõ eſt. ſi motus directus ⁊ reflexus ſint vn⁹ motus. g̊ aliqͩ ſimul generat̃ ⁊ corrũpit̃. Patꝫ qꝛ generatio eſt a nõ eſſe ad eſſe. corruptio aũt ab eſſe ad nõ eſſe. quare motus corruptõis hꝫ ſe oppoſito mõ ad motũ generationis ⁊ eſt ſm terminos ei reflexus. Tercia rõ eſt. ad vnitatẽ motus nõ ſufficit vnitas tp̄is. ſꝫ etiã requiritur vnitas ſpẽi terminoꝝ. ſed termini non ſunt vnius ſpẽi in motu directo ⁊ reflexo. ergo nõ ſunt vnus mot⁹. Relinquitur g̊ ꝙ motus reflexus nullo mõ poſſit eſſe ꝯtinuus

Querit. Utrũ neceſſe ſit omne mobile in pũcto reflexionis qͥeſcere Dõm ꝙ ſic cui⁹ ratio eſt. qꝛ reflexio eſt reditus ab illo pũcto ad qͦ p̄mo fuit acceſſus ꝑ eandem viam ⁊ ſm eũdem ſitũ. ſed infra acceſſum opꝫ interuenire quietẽ. qꝛ ſunt mot⁹ ſm ſpẽm drñtes qui ad inuicẽ ꝯtinuari nõ poſſunt. Et dcm̃ eſt in definitõe reflexionis notanter. ꝑ eandem viam. qꝛ in motu circulari fit reditus ad eũdeꝫ pũctũ. ſed nõ ꝑ eandem viam. ſed ꝑ ſemicirculũ. ⁊ ergo nõ eſt ibi reflexio. nec poteſt motus ꝑfecte circularis fieri ꝑ eandẽ viam. qꝛ alꝭ eſſet motus reflexionis.

Ar. Faba ꝓiecta in occurſum lapidis molaris cadentis deorſum reflectit̃ ſine quiete. vel oporteret dicere ꝙ talis faba ſuſtentaret lapidẽ molarẽ. qͦ ẽ impoſſibile. Dõm eſt dupl'r. p̄mo ꝙ duplex eſt reflexio alicuius corporis. qͥdam ꝑ ſe. qñ ſcꝫ corpus hꝫ reflexionem gratia ſuiipſius ⁊ nõ gratia alterius corp̄is aduenientis ſiue ei occurrẽtis. ⁊ in tali reflexione neceſſe eſt interuenire quietem Alia eſt reflexio que fit ꝓpter aliquod aliud mobile qͦ facit alterum redire motu reflexionis. ſicut qñ faba ꝓiecta in occurſuꝫ lapidis deſcendit ꝓpter lapidem cadentẽ. In tali ergo reflexionis motu nõ neceſſe eſt interuenire quietem. Nec tñ ille mot⁹ eſt vnus. qꝛ eſt duoꝝ mobiliũ. qꝛ p̄mus motus eſt corporis proiecti. ⁊ ſecũdus eſt lapidis cadentis transferentis ſecum mobile ꝓiectum. Secũdo poteſt dici. ꝙ in caſu poſito etiam interueniat quies. nec opoꝛtꝫ ex hoc fabam ſuſtentare molarẽ qꝛ anteqꝫ tangat molarem faba quieſcit. ⁊ hoc ideo quia in deſcenſu molaris multus aer colligitur ⁊ inſpiſſatur circa lapidem deſcendenteꝫ. ⁊ in illo aere ſpiſſato quieſcit faba. De ſagitta aũt proiecta verſus lapidem cadenteꝫ poteſt dici ꝙ quieſcit. Patꝫ quia facit effectũ realẽ cauando lapidẽ ſi ſit acuta. Uidetur tñ in hoc differentia ẽẽ ꝙ faba quieſcit anteqꝫ tangit lapidem molareꝫ. qꝛ nõ poteſt ꝓpter magnũ impetũ circa aerem ꝑtingere ad molarem. ſed ſagitta emiſſa ab arcu quieſcit quãdo tangit molareꝫ ſi ſit acuta. ⁊ hoc ideo. qꝛ mouetur ab arcu cuꝫ magna violentia. ſꝫ ſi ſit lata. tũc quieſcit ſicut faba anteqꝫ ꝑueniat ad lapidem cadentẽ ꝓpter aerẽ collectũ vt ꝑus.

Ar. Pila proiecta ad parietem reſilit ꝑ motũ reflexionis. ⁊ tñ nõ quieſcit. qꝛ quies eius nõ ꝑcipitur Dõm ꝙ ĩmo quieſcit in pariete. Et ad ꝓbationem dõm ꝙ nõ oportꝫ om̃e tẽpus eſſe perceptibile a nobis. ⁊ hoc manifeſte patꝫ ꝑ Gilbertũ porritanũ. qui diuidit tempus in ſimplex ⁊ ꝯpoſitum. ſed tẽpus ſimplex eſt imꝑceptibile a nobis Qꝫ ãt pila aliquo tp̄e qͥeſcat ꝓbat Buridanus. qꝛ facit effectũ realem. qꝛ ſi pila ſit lutoſa et maculata tũc etiã maculat parietẽ ad quẽ proijcitur.

Ar. Lapis proiectus ſurſuꝫ nõ videt̃ quieſcere ante reditũ. Patꝫ qꝛ nõ eſt aliq̃ cauſa quietis lapidis ſic proiecti ſurſum. Dõm ꝙ ĩmo eſt aliqua cauſa Et qñ dꝛ. ſi ſit aliqua cauſa. vel ergo illa cã eſt ꝓijciens vel natura ꝓiecti. non proijciens. quia proijciens mouet ſurſum. nec natura ꝓiecti. qꝛ illa mouet deorſum. Dõm ꝙ nec ꝓijciens eſt cauſa quietis nec natura ꝓiecti. ſꝫ adequatio virtutũ. ſcilicꝫ ipſius ꝓijcientis ⁊ nature proiecti. Unde graue ꝓiectũ ſurſum hꝫ ſe in triplici diſpõne. primo ſm ꝙ dominatur virtus ꝓiectiua ſupra naturam ꝓiecti. ⁊ ſic in eo eſt motus ſurſum. Secũdo quãdo ceſſat illa virtus ꝓijcientis ſupra naturã ꝓiecti. nec tñ proiectum perfecte accepit ꝯditõem ſue ꝓprie nature. ⁊ ſic nec eſt motus deorſum nec ſurſum ſed quies. Tercio quãdo natura lapidis vincit virtutẽ ꝓijcientis. ⁊ ſic eſt mot⁹ deorſum ſm naturã lapidis. Ex iſtis ergo patꝫ ꝙ adequatio virtutũ ſcꝫ ipſius ꝓijcientis ⁊ ꝓiecti eſt cauſa quietis lapidis ſurſum ꝓiecti

Ar. Si muſca aſcenderet lanceã reuerſam. tũc videtur ꝙ ſit reflexio motus ſine quiete Patꝫ. qꝛ muſca aſcendens lanceã antequã veniat ad finem reflectitur in motu ꝓpter motũ lancee. ⁊ tñ nõ quieſcit a primo motu. Dõm ꝙ talis non eſt motus reflexionis. qꝛ ad motum reflexionis requirit̃ ꝙ fiat reditus per idem ſpacium a quo fuit exitus. ſed muſca nõ reuertit̃ per idẽ ſpacium. ĩmo aſcendit ꝑ aliam partem ſpacij. ⁊ ideo etiã nõ eſt vnus motus. qꝛ qꝫuis muſca ſemꝑ dicatur aſcendere. hoc tñ non fit ſm eũdem ſitum. qꝛ ſpacium eſt mutatum ſcꝫ lancea ad oppoſitũ ſitũ. cũ ipſa ſit reuerſa.

Ui autẽ in circulari erit vn⁹ ⁊ continuus nullũ em̃ impoſſibile cõtingit. Quod em̃ ex a mouetur. ſimul mouebit̃ in a ſm eandẽ poſitionẽ. In quod em̃ venit ⁊ mouet̃. in hoc ⁊ ex hoc. ſed nõ ſimul mouebitur cõtrarijs neqꝫ oppoſitis. Non em̃ omnis qui eſt in hoc. ei qui eſt ex hoc ꝯtrarius eſt neqꝫ oppoſitus. ſed ꝯtrarius in recta qͥdem. Hic em̃ eſt cõtrarius ſm locũ. vt qui ſm dyametrũ. diſtat em̃ plurimũ. oppoſitus autẽ qui eſt ſm eandem longitudinem Quare nihil prohibet moueri cõtinue ⁊ nullo tẽpore deficiente. Circularis qͥdem em̃ motus eſt ab eodem in idem. rectus autẽ ab eodem in

aliud Et q̄ q̄dē in circulo nequaq̄ʒ in eisdem
est. qui vero ſm rectitudinē multotiens in eis/
dem est. Eum quidem igitur qui semꝑ in alio ⁊
alio fit cōtingit moueri ꝯtinue. qui vero in eis/
dem multotiens nō contingit. necesse est em̄ si/
mul moueri ꝯtrarios Quare neqꝫ in semicircu
lo neqꝫ in alia circulatiōe. neqꝫ vna ꝯtingit mo
ueri continue. Multotiens em̄ necesse eadem
moueri ⁊ contrarias mutatōes mutari Nō em̄
copulat ꝑncipio finē. qui aūt circuli copulant ⁊
solus est ꝑfectus Manifestū aūt ⁊ ex hac di/
uisione. qm̄ nō contingit alios motus esse ꝯti/
nuos In oib⁹ em̄ accidit eadem moueri multo
tiens vt in alteratione media. ⁊ in eo due est q̄
titatis ſm mediū magnitudinis. ⁊ in generatio
ne ⁊ corruptiōe similiter Nihil em̄ differt pau
ca aut multa facere in quibus est mutatio. neqꝫ
medium ponere aliquid aut auferre. vtrobiqꝫ
em̄ accidit eadem moueri multotiens. Ma
nifestū igiꝰ ex his qm̄ neqꝫ physiologi bene di/
cūt om̄ia sensibilia moueri semꝑ dicētes. Mo
ueri em̄ necesse est aliquem horum motuū. ⁊ ma
xime ſm illos est alterari Fluere em̄ dicūt ⁊ sem
per corrumpi. Adhuc aūt ⁊ generatōeʒ ⁊ corru
ptionē alteratōem dicūt. Nō aūt nūc dixit vni/
uersaliter de om̄i motu qđ ſm nulluʒ motuʒ cō
tingit moueri continue extra quem circulo. qua
re neqꝫ ſm alterationem neqꝫ ſm augmentū. ꝙ
q̄dem igitur neqꝫ infinita sit mutatio neqꝫ vna
neqꝫ continua extra circuli motum nobis dic/
ta sint tanta.

¶ Postq̄ꝫ ph̄s ostēdit ꝙ nullus motus localis p̄ter mo
tū circularē p̄t esse ꝯtinuus. Hic ostendit ꝙ ille motꝰ cir
cularis p̄t esse ꝯtinuꝰ ⁊ p̄mus Et p̄mo ostendit hoc per
rōnes ꝓprias. Secūdo ꝑ rōnes logicas ⁊ cōes. ibi. Rō/
nabiliter aūt. Circa p̄mū ponit duas rōnes. quaꝝ p̄ma
est. illud est possibile ad qđ nulluʒ sequiꝰ impossibile. sed
si ponaꝰ motus circularis ꝯtinuus ⁊ ꝑpetuus nullum se
quitur impossibile. ḡ ⁊c̄. Minor probaꝰ. q̄ motus circu
laris qui est ex aliquo termino nō ꝯtrariatur motui q̄ est
ad illum terminuʒ. sicut in motu recto. et hoc ideo est. q̄
in motu circulari fit processus ab vno termino ad eūdeʒ
terminū ꝑ aliam viam. quare p̄t esse ꝯtinuus. sed in mo/
tu recto nō p̄t fieri regressus a termino a quo fuit exitus
nisi ꝑ eandem viam. ⁊ ergo ibi est ꝯtrarietas. ⁊ ideo non
potest esse ꝯtinuus. Secūda rō tangiꝰ ibi. Et q̄ q̄dem.
et stat in hoc. motus circularis nō est in eisdē. i. nō neces/
sario ꝑ eadem media redit ꝑ que p̄us transierat. ergo po
test esse ab eodeʒ ad idem absqꝫ oꝑpōne. quare p̄t esse cō
tinuus. sic aūt nō est de motu recto. ergo solū motus cir/
cularis p̄t esse ꝯtinuus ⁊ ꝑpetuꝰ Tūc ibi. Manifestū
aūt. Ostendit ꝙ eadē rōne in nullo alio genere motus p̄t
esse motus ꝯtinuus. q̄ in om̄ib⁹ alijs p̄ter motum circu/
larem opꝫ esse ꝓcessum de ꝯtrario in ꝯtrariū si debeant
motus ꝑpetuari. ⁊ in tali ꝓcessu opꝫ interuenire quietē
vt p̄us ꝓbatuʒ est Ex quo ꝯcludit Aresto. ibi Ma
nifestū igiꝰ. ꝙ antiqui naturaliter loquētes male dixerūt
om̄ia mobilia semꝑ moueri. q̄ dixerūt ꝙ om̄ia semꝑ ge/
nerenꝰ ⁊ corrūpantur. ⁊ ꝙ om̄ia semꝑ alterenꝰ. sed hoc est
simplr̄ falsum. q̄ vt probatū est nō ꝯtingit aliquē motuʒ
esse sempiternū ⁊ ꝑpetuū p̄ter motū circularem

Quod aūt lationum circularis p̄ma sit ma
nifestū est. Om̄is em̄ ſm locuʒ motus. si/
cut ⁊ prius diximus. aut in circulo aut in recto
aut mixtus est. hoc aūt necesse est p̄ores res esse
illos. Ex illis em̄ ꝯstitutꝰ est. recto aūt circula/
ris simplex em̄ ⁊ ꝑfectꝰ magis est. In infinitū
em̄ nō est rectū ferri. sic em̄ infinituʒ nō est. sed
neqꝫ si esset. moueretꝰ vtiqꝫ nihil. nō em̄ fit ipossi
bile fit Trāsire aūt in infinitū impossibile est. in
finito aūt recto reflectens quidē ꝯpositus est ⁊
duo sunt motus. Nō reflexus aūt impfectus ⁊
corruptus. prius aūt ⁊ natura. ⁊ rōne. ⁊ tp̄e est
ꝑfectū q̄dem impfecto. corruptibili aūt incorru
ptibile Amplius p̄or est quē ꝯtingit ꝑpetuū
esse nō ꝯtingenti. Circularē q̄dem igitur ꝯtin
git ꝑpetuū esse. alioꝝ aūt neqꝫ locimutatōnem
neqꝫ aliū neqꝫ vnum contingit esse perpetuum
statum em̄ oportet fieri Si aūt status est corru
ptus est motus prior.

¶ Hic ꝓbat aliā ꝑticulam. scꝫ ꝙ motus circularis sit p̄
mus motuū duab⁹ rōnib⁹. Quarū p̄ma stat in hoc. quia
oīs motus vel est circularis. aut rectus. vel ꝯpositꝰ ex
vtrisqꝫ sed manifestū est ꝙ motus circularis est p̄or ꝯpo
sito. q̄ simplex est p̄us ꝯposito. Q̄ꝫ aūt circularis sit p̄/
or recto sic ꝓbat. q̄ om̄e ꝑfectū est p̄us impfecto. sꝫ mo/
tus circularis est ꝑfectus. motus aūt rectus impfectus
ḡ motus circularis est p̄or recto. Minor pꝫ. q̄ hoc est ꝑ
fectum cui nō p̄t fieri additio. sed circulo nō p̄t fieri addi
tio. ergo nec motui circulari. sed linee recte p̄t fieri addi/
tio etiā manente linea. sed si addaꝰ aliq̄d circulo non ma/

net circulus Tūc ibi. Amplius p̄o2. Ponit secūdam rōnem. q̄ stat in hoc. Perpetuū est p̄us nō pperuo. q2 p/ petuū includit om̄e tēpus. sed motus circularis p̄t esse p petuus ꝛ nullus alius motus. cū necesse sit in alijs inter/ uenire q̄etem. ḡ motus circularis est p̄o2 alijs. Mino2 patꝫ. q2 supra lineā rectā non p̄t esse motus ppetuus nisi sit linea infinita q̄ nō reperitur in natura.

Rōnabiliter aūt accidit circularē vnū esse ꝛ ꝯtinuū ꝛ nō rectū. Eius em̄ qui in recto deter/ minatū est pncipiū ꝛ finis ꝛ mediū ꝛ omnia hec habet in seipso quare est. vnde incipiet qđ mo/ ueꝛ. ꝛ vbi finiet. Apud terminos em̄ q̄escit om ne. aut vnde. aut vbi. Circulares autē indeter/ minati sunt. quid em̄ magis q̄cūqꝫ terminus co rum qui sunt in linea. Similiter em̄ vnūqđqꝫ pncipiūꝫ ꝛ mediū est ꝛ finis. vt ꝛ semp quedam sꝫ in principio ꝛ fine. ꝛ nunq̄ꝫ vnde moueꝛ ꝛ q̄ escit quodāmodo sphera. eūdem em̄ optinet lo cum. Causa aūt est ꝙ om̄ia hec accidūt centro principiū em̄ ꝛ mediū magnitudinis ꝛ finis est Quare ppter id ꝙ centrum extra circulatiōem est. nō est; vbi quod fertur quiescat. sic em̄ semp fertur circa mediū. sed nō ad vltimū. ppter hoc aūt manet et semp q̄escit quodāmodo totum ꝛ moueñ ꝯtinue Accidit aūt ꝯuersum ꝛ nāqꝫ quoniā mensura motuū circulatio p̄mā necesse est ipsam esse Om̄ia em̄ mensuranꝛ p̄mo. ꝛ q2 p̄ us mensura aliorū est Amplius aūt ꝛ regula rem ꝯtingi circularem esse solū. Que em̄ in re/ cto a pncipio irregulariter feruntur ꝛ ad finem Om̄ia em̄ q̄sto distant q̄dem plus a quiescente ferūtur velocius. Circularis aūt solius neqꝫ fi/ nis neqꝫ pncipiū in ipso aptū natū ē eē. sꝫ extra

Hic pbat vtrāqꝫ particulam p rōnes logicales. scꝫ ꝙ motus circularis sit ꝯtinuus ꝛ p̄m⁹. Et ponit tres rō/ nes. quaꝝ p̄ma pncipaliter pbat de ꝯtinuitate. alie vero de p̄mitate. Prima rō stat in hoc. ille motus est semp et cōtinu⁹ q̄ nunq̄ꝫ est in pncipio vel i fine. q2 ꝯtinuitas im pediꝛ ex termino. cū in termino motus nō sit motus. sed motus circularis nunq̄ꝫ est in principio vel in fine. ḡ ꝛc̄. Mino2 probaꝛ. q2 nō est maio2 rō quare vnū pūctum si/ gnatum in circulo sit pncipiūꝫ q̄ꝫ alterum. ꝛ sic quodlibet pūctum signatum in circulo p̄t indifferenter esse pncipiū et finis motus. cū om̄ia pūcta circūferentie equaliter di/ stent a centro. Et p idem mediū probaꝛ ꝙ motus rect⁹ nō possit esse ꝯtinuus. Et ex hoc elicit Aresto. ꝙ celum quodāmodo moueꝛ semp ꝛ quodāmodo semp quiescit. q2 quiescit s̄m totū ꝛ mouetur s̄m partes. capiendo to/ tū cathegreumatice. Tūc ibi Accidit aūt Ponit secū dam rōnem q̄ pbat motum circularē esse p̄mū. ꝛ stat in hoc. quicq̄d est mensura alioꝝ hoc est p̄mū. sed mot⁹ cir/ cularis est omniū motuū mensura. ḡ est p̄mus. Maio2 pbatur. q2 ista se habent ꝯuersim. esse mensuram. ꝛ esse p̄ mum. q2 semp p̄mū in vnoquoqꝫ genere est metrū ꝛ mē sura omniū alioꝝ. vt ostenditur in decimo metaphysice Mino2 patꝫ q̄rto huius. vbi d2 ꝙ motus circularis celi sit mensura omniū alioꝝ motuū Tūc ibi Amplius aūt Ponit terciā rōnem. ꝛ stat in hoc. ille motus est primus inter alios motus qui solū p̄t esse regularis. sed solus mo tus circularis p̄t esse regularis inter alios motus. ergo ē p̄mus. Maio2 pꝫ. q2 motus regularis est magis vn⁹ q̄ꝫ irregularis. vt pꝫ q̄nto huius. sed vnū est p̄us multitudi ne. sicut simplex ꝯposito. Mino2 scꝫ. ꝙ omnis alius mo/ tus p̄ter circularem sit irregularis. sic ostenditur. q2 mo/ tus alius a circulari est triplex. q2 aliquis est naturalis aliquis est aīalis. et aliquis violentus. Motus aūt na/ turalis est in pncipio tardio2 ꝛ in fine velocio2. sicut mo/ tus lapidis deorsum. Sed motus violentus est in pnci/ pio velocio2 ꝛ in fine tardio2. q2 in pncipio est fortis im/ pressio ipsius mouentis. Sed motus aīalis est velocio2 in medio. q2 anteq̄ꝫ membra aīalis aptentur ad motum motus est tardus. et postq̄ꝫ mēbra sunt fatigata tūc iterꝫ est tardus. ꝛ sic in medio est motus velocio2 in ipsis aīa/ lib2. Cū ergo ille motus sit irregularis q̄ nō est eque ve/ lox p totū tp̄s. pꝫ ꝙ oēs isti motus sunt irregulares

Ar. In motu cirulari est principiū ꝛ finis. ḡ male dicit Aresto. in p̄ma rōne ꝙ nec habeat pnci/ pium nec finē. Añcedens pbaꝛ. q2 oriens est pncipiū mo tus celi. ꝛ occidens est eius finis Dōm ꝙ motus cir/ cularis p̄t capi dupl'r. vno mō s̄m se siue ex pte mobilis. et sic in motu circulari nec est pncipiū nec mediū nec finis q2 qđlibet pūctum in magnitudine circulari p̄t indifferen ter esse pncipium vel finis. cum om̄es partes simul ꝛ eq̄ liter moueanꝛ. Alio modo accipiꝛ s̄m ordinem ad influē/ tiam ipsius mouentis. scꝫ anime nobilis. ꝛ sic in celo ē pn/ cipiū mot⁹. ꝛ hoc ideo. q2 anima nobilis est diffinitiue in loco. quia determinat se ad vnū certū locuꝫ cui influit ꝛ in illo loco in quo est anima nobilis definitiue est principi um motus. sed in parte opposita est terminus motus In linea aūt recta sumitur principiū ꝛ finis etiā s̄m ordineꝫ ad lineam. qđ nō fit in linea circulari

Uod aūt s̄m locum mutatio primus mo tuū est. testantur omnes quicunqꝫ de mo tu fecerunt memoriam. Principia em̄ tradūt ip sius mouentibus s̄m hm̄ōi motum. Disgrega tio autem congregatio motus s̄m locuꝫ sunt. sic em̄ mouent concordia et discordia. Hec qui/ dem em̄ disgregat. illa aūt ꝯgregat. ipsorum au tem intellectū ait Anaxagoras disgregare mo/

uentez ꝑus. Similiter aūt ⁊ q̇cūq̃ hmōi q̇dem neq̃ vnam cām dicūt. ꝓpter vacuū aūt moueri dicūt. Et nāq̃ hi ſm locū motū natura moueri dicūt. Motꝰ eñ ꝓpter vacuū locimutatio eſt et ſicut in loco. alioꝝ aūt neq̃ vnū ineſſe ꝑmis corporibꝫ ſed his que ſunt ex his opinātur Augmentari eñ ⁊ corrumpi ⁊ alterari ꝯgregatis ⁊ diſgregatis athomis corporibꝫ dicūt. Eodem aūt modo q̇cūq̃ ꝓpter denſitatē aut raritatem inſtituūt generatōem ⁊ corruptōez. ꝯgregatione aūt diſgregatōe hec ꝯponūt Amplꝰ autem et preter hos aīam cām facientes motus. ipſum ſeipm eñ mouens ꝑncipium eſſe dicūt eorum que mouentur. Mouebit autē animal ⁊ omne aīatum ſm eū qui eſt ſm locū antokinſim. Et ꝓprie aūt moueri dicimus ſolū quod mouet ſm locū motum. ſi aūt quieſcat q̇dem in ſeipſo. augmentet aūt ⁊ detrimentū patiatur. aut alteratū ꝯtingit quodāmodo moueri. ſimpliciter autem moueri nō dicimus Q̄ q̇dē igitur ſemꝑ motus erat. ⁊ erit oīmi tempore. ⁊ ꝙ ꝑncipium perpetui motus. adhuc aūt quis motus ꝑmus et quē motū ꝑmum ꝯtingit eſſe ſolum. ⁊ ꝑmum mouens qđ immobile ſit dictū eſt

¶ Hic oſtendit ꝑ opiniones antiquoꝝ phoꝝ ꝙ motus localis ſit ꝑmus motuū. Et dr̄ ꝙ huic veritati atteſtant dicta oīm phoꝝ ātiq̈ꝝ q̇ de motu fecerūt memoriā. q̄ attribuūt ꝑncipijs ꝙ moueāt motu locali. Et hoc oſtēdit ꝑmo ꝑ opinionē Empedoclis q̇ poſuit ꝑncipia rerū eſſe litem ⁊ amicitiā. ⁊ ꝑ lites dixit res ab inuicē ſegregari. et ꝑ amicitiā ꝯgregari. cū ergo ſegregatio ⁊ ꝯgregatio ſint motus locales. patz ꝙ motus localis eſt ꝑmus motuū Secūdo oſtendit idem ꝑ opinionē Anaxagore. q̇ poſuit vnū intellectū ſegregantē res a ꝯfuſo chaos. ⁊ ſic ſegregatio eſt ꝑmus motuū. q̄ eſt ꝑncipiū ꝯſtitutōis vniuerſi et eſt localis. g̊ ⁊c̄. Tercio oſtendit idem ꝑ opinionē Democriti. qui dixit oīa moueri ꝑ naturā vacui. ſed motꝰ q̇ fit ꝑ vacuū aut eſt locimutatio. aut ſilis locimutationi Quarto oſtendit idē ꝑ opiniones ponentiū vacuū ꝑncipiū materiale. q̄ tales dicebāt generatōem fieri ꝑ ꝯdenſatōem ⁊ rarefactōem. ſed ꝯdēſatio ⁊ rarefactio ſunt motus locales. Quinto oſtendit idez ꝑ opinionē Platonis ponentis ꝑncipiū motus eſſe aīam nobilem. ſed aīa ꝑncipaliter mouet localiter. Sexto oſtendit idem ꝑ ea q̇ cōmuniter ⁊ vulgariter dicūtur. q̄ apud vulgares h̄ ſolū dr̄ moueri qđ mouet localiter. q̄ nō dicūt aquā moueri q̄n caleſit. ſed q̄n mouet de loco ad locū Tūc ibi Q̄ q̇dem igit. Epilogat q̇ dixerat. ſcz ꝙ motus ſemꝑ fuerit et ſemꝑ erit. ⁊ ꝙ eſt aliqđ ꝑmū ꝑncipiū motus ꝑpetuū. et q̇s ſit ꝑmus motus. ⁊ quē motū ꝯtingit eſſe ꝑpetuū. et ꝙ ꝑmū mouens ſit īmobile. hec eñ oīa in p̄cedentibꝫ declarata ſunt

Dr̄. Utrū ſolū localis circularis motus ſit ꝯtinuus ⁊ ꝑpetuus. Dōm ꝙ ille ꝑticule ſcz eſſe ꝯtinuū ⁊ eſſe ꝑpetuū p̄nt duplr̄ capi. vno mō ꝯiūctim. ⁊ ſic ſolū ꝯueniūt motui locali circulari. q̄ motū eē ꝯtinuū et ꝑpetuū eſt vnū ⁊ eūdē motū localē durare ꝑ infinitum tēpus. ſed hoc ſolū eſt verū in motu locali circulari. cum motus localis rectus nō ſit vnus numero ꝑ infinitū tēpꝰ q̄ oꝑtz mobile in pūcto reflexionis quieſcere Scđo p̄t intelligi diuiſim ſcz an aliq̇s motus ſit ꝯtinuꝰ. vel etiā an aliquis motus ſit ꝑpetuꝰ. ⁊ ſic iſte particule diuiſim accepte ꝯueniūt multis alijs motibꝫ. q̄ multi alij motus ſunt ꝯtinui p̄ter motū localē circularē. ſicut motꝰ alteratiōis vel etiam aliq̇s motꝰ localis rectꝰ Et ſilr̄ eſt aliq̇s motꝰ ꝑpetuus. ſicut motꝰ generatōis ⁊ corruptōis ſuppoſita ꝑpetuitate mūdi. q̄uis ibi nō inueniat ꝯtinuitas. Circa qđ ſciendū ꝙ aliq̄ duo ſimul ꝯiūcta repugnāt alicui q̄ tn̄ diuiſim ſumpta p̄nt illi ꝯuenire Exēpli grā. eſſe numerū imparē vtrobiq̃ ꝑmū. hoc totū ꝯuenit ſoli ternario. ſz ille particule ab inuicē ſepate ꝯueniūt multis alijs. q̄ eſſe nūerū iparē ꝯuenit multꝭ a ternario. ſilr̄ eſſe vtrobiq̃ ꝑmū ꝯuenit alijs numeris. q̄ binario. Sic in ꝓpoſito eſſe ſimul ꝯtinuū ⁊ ꝑpetuū cōuenit ſoli motui circulari. q̄uis eſſe ꝯtinuū ꝑ ſe ꝯueniat alijs. ſicut etiā eſſe ꝑpetuū per ſe ꝯuenit alijs motibꝫ.

Ar̄. Generatōes ⁊ corruptōes ſunt ꝑpetue. g̊ aliq̇s motus erit perpetuus q̇ nō eſt circularis Dōm ꝙ q̄uis in motu generatōis inueniat ꝑpetuitas ſuppoſita eternitate mūdi. nō tn̄ eſt vnꝰ motꝰ nec inuenitur ibi ꝯtinuitas ſimplr̄. q̄ ī ꝯtinuitate req̄rit vnitas mobilis ⁊ ꝯtinuitas tꝑis circa eūdē motū. ſed in motu generatiōis nō eſt generatio vniꝰ ſed pluriū. nec in corruptiōe vnius corruptio. ſed eſt vnus motus etiā numero circularis in celo. vt poſtea patebit

Ar̄. Motꝰ augmētatōis eſt infinitus ⁊ eſt ꝯtinuus. q̄ ſm Areſto. i. ij. de aīa. ignis appoſito ꝯbuſtibili creſcit in infinitū. g̊ erit aliq̇s motꝰ vnꝰ ꝯtinuus et ꝑpetuꝰ p̄ter motū localē. Dōm duplr̄. ꝑmo ꝙ nō eſt dabile infinitū ꝯbuſtibile. g̊ ignis nō p̄t creſcere in infinitū. celū eñ cū ſit incorruptibile eſt incōbuſtibile. ⁊ ideo ſolū q̄ttuor elemēta ⁊ mixta ſunt ignibilia. q̄ cū eſſent in ignē ꝯuerſa adhuc nō eſſet ignis infinitus. verū tn̄ eſt ꝙ elemēta ſunt ignibilia ſuppoſita virtute regitiua vniuerſi. q̄ poſita vniuerſum corrūpi nō p̄t. Scđo dōm. q̄ dato ꝙ ignis augeret in infinitū adhuc nō eſſet vnus ignis. ſz eſſet nouus ignis ꝑ appōnem hoꝝ ꝯbuſtibiliū. ⁊ ſic non eſſet vnus motus ꝓpter defectū mobilis

Ar̄ Oīs motꝰ eſt finitꝰ ſexto huiꝰ. g̊ motꝰ localis circularis nō poterit eē infinitꝰ. vt h̄ dr̄. Dōm ꝙ oēm motū eſſe finitū p̄t intelligi triplr̄. vnoº ex ꝑte ſubiecti. q̄ ſcz eſt in ſubiecto finito. ⁊ ſic oīs motꝰ eſt finitus q̄ ſicut ꝓbat tertio huiꝰ. nō eſt aliq̄ magnitudo infinita in q̄ ſꝑ ſit motꝰ phyſicꝰ. Scđoº p̄t intelligi motū eſſe finitū ex ꝑte termini. q̄ ſcz hꝫ terminū finitū. i. determinate eēntie ⁊ ſpēi. ⁊ ſic iterꝫ oīs motꝰ ē finitꝰ. q̄ oīs motꝰ tminat ad aliqđ p̄dicamētū. ſz ſola ētia finite nature ſtꝭ ī p̄dicamēto. 3ºº motꝰ dr̄ finitꝰ ex ꝑte duratōis. q̄. ſ. durat ꝑ fi

finitum tempus .ꝛ sic nō omīs motus est finitus. ſ; motus celi est infinitus.qꝛ durat ſm ꝑpetuū tempus nō habens principiū nec finem intrinsecū.sc; rōne motus.ꝛ illo mō loquitur Aresto.hic

Ar. Motus habēs terminū nō est ꝑpetu⁹.sed motus circularis h; terminū.ergo nō est ꝑpetuus

Dōm ꝙ terminus capit̄ dupl'r.vno mō pro termino specificante.ꝛ sic omīs motus h; terminū.qꝛ est in aliquo p̄dicamento ꝛ in aliqua specie p̄dicamenti.ꝛ illo mō terminus motus circularis est vbi. sicut cuiuslibet alterius motus localis. Alio mō capit̄ terminus ꝓ termino durationis.ꝛ sic motus circularis nō h; terminū. qꝛ durat ꝑ infinitū tēpus.ꝛ isto mō nō est terminus duratōis ipsius motus circularis ſm sententiā Aresto.

Ar. Si motus circularis esset vnus ꝛ ꝑpetuus.hoc esset ꝑ reiteratōem.sed reiteratio impedit vnitatem motus.ģ nō erit motus vnus numero ꝑpetuus.

Dōm ꝙ duplex est reiteratio.q̄dam est que fit in motu recto.ꝛ illa tollit vnitatē motus.qꝛ necesse est mobile in pūcto reflexionis quiescere.sed illi motus nō sunt vn⁹ inter quos interuenit quies.cū in illis nō sit cōtinuitas tēporis. Alia est reiteratio que fit in motu circulari. ꝛ talis nō tollit vnitatem motus.qꝛ nō oport; in tali reiteratione interuenire quietem.qꝛ q̄uis sit reditus ad idem a quo fit exitus.hoc tamen nō est ꝑ eandem viam. sed reiteratio in motu recto semꝑ fit ꝑ eandem viam.

Ar. Prima circulatio differt a secūda nūero.sicut vnus dies differt ab alio .ergo nō erit vn⁹ motus circularis Dōm ꝙ motus celi accipit̄ dupliciter vno modo ſm suam totalitate;.ꝛ sic est vnus motus numero ad modum quo lignū vel aliquod aliud ꝯtinuū dicitur vnū. q̄uis vnū sit permanens ꝛ alterum successiuum. Alio modo accipitur motus celi ſm diuersas ꝛ partiales reuolutiones celi.ꝛ sic ille partes differunt ab inuicem numero potentiali ꝛ nō actuali.qꝛ ab inuicē nō habent distinctōem actualem. Simile est de vno ligno decē pedum.qꝛ hoc lignū q̄uis sit vnū ſm actum.tamen ꝑtes eius ab inuicē distinguūtur numero potentiali. ꝛ sic possumus vere dicere ꝙ p̄mus pes ligni nō sit vltimus. q̄uis ille partes ab inuicem nō sint actualiter discrete ꝛ diuise Ita similiter dr̄ de motu celi ꝙ sit vnus motus numero.ꝛ tamen vna pars motus nō est alia.ꝛ eo mō quo motus celi est vnus sic etiam temp⁹ est vnū.qꝛ est vnum numero actualiter.q̄uis sit plura numero potentialiter

Uod autē hoc necesse est impartibile esse ꝛ nullam habere magnitudinem nūc dicamus. opponentes p̄mum de priorib⁹ ipso.

¶ Iste est quartus tractatus ꝛ vltim⁹ huius octaui libri physicorū.in quo postq̄ determinauit phus ꝙ motus sit perpetuus q̄tum ad p̄mum tractatum .Et ꝙ sit deuenire ad primum mouens immobile quod est perpetuum ꝛ vnum.et similiter ꝙ sit aliquis motus sempiternus quātum ad secūdum tractatum. Et ꝙ sit vnus primus motus.sc; localis circularis qui est ꝯtinuus et perpetuus q̄tum ad tertiū. Hic ostendit ꝯsequenter in hoc quarto quale sit p̄mum mouens.et premittit suā intentionem dicens ꝙ primum mouens est indiuisibile nullā habens magnitudinem.sicut omnino incorporeum. S; antequā hoc ostendamus oportet predeterminare quedā que exigūtur ad hmōi probatōem

Horū aūt vnū quidem est. ꝙ impossibile est nullum finitum mouere ſm infinitum tempus Tria em̄ sunt. quod mouetur. mouens. in quo tercium tempus. hec aūt aut finita omīa. aut infinita sunt omīa. aut queda;. aut duo. aut vnū Sit igitur a mouens. quod aūt mouet̄ b. tempus infinitū in quo c. Ipsu; d igit̄ moueat aliquam parte; ipsius b. que est in quo e. Nō igit̄ in equali ipi c. in pluri em̄ maius. Quare nō est infinitum tempus quod est ipsius ;. Sic itaq; ipsi d. apponens auferā ipsum a. ipsi aūt e ipm b. Tempus aūt nō auferam semper remouēs equale. infinitum em̄ est Quare omē a. totu; b mouebit in finito tempore ipsius c. Non ergo possibile est a finito moueri nihil ſm infinitum motum. Q quide; igitur nō contingit finitum in infinito tempore mouere manifestum est.

Q aūt omnino in finita magnitudine nō cōtingit infinita; esse potentiā ex his manifestum est. sic em̄ plus potentia semꝑ eq̄le in minori faciēs tp̄s. vt calefaciēs aut dulcefaciēs aut p̄jiciens et omīno mouens Necesse ģ ꝛ a finito q̄dem infinitam autem habēte potentiā pati aliq̄d patiēs. ꝛ plus q̄ ab alio. plus em̄ ē infinita potentia. Atuero tempus nō cōtingit esse nullum. Si em̄ est in quo a tempus in quo infinita vis calefacit aut depellit. in quo autē a b finita quedam ad hanc maiore; semper accipiēs finitam veniam. Aliquādo ad id quod in a tempore motū erat. Ad finitum em̄ semper addēs excellens omne determinatum ꝛ auferens deficere similiter. In equali ergo tempore mouebit finita ipsi īfinite. hoc aūt est īpossibile Nullum itaq; finitū ꝯtingit infinitam potentiā ha-

bere neqꝫ infinitū fintam. ⁊ tñ cōtingit in minori magnitudine amplioꝛē potentiā eſſe. ſed adhuc magis in maioꝛi plurima. Sit igitur in quo eſt a b infinitū. ſed b c habet potētiā quādam que in aliquo tꝑe mouet ipm̄ d. in tꝑe in q̄ eſt e z. Si igit̄ b c duplā accipio. in medio mouebit tꝑe ipſius e z. ſit em̄ hec ꝓpoꝛtio. quare in z ⁊ e. mouebit ergo ſic accipiēs ſemꝑ a b q̄dem nequaq̄ꝫ tranſibo. Tēpoꝛe aūt dato ſemꝑ minus accipiā. infinita ergo potentia erit Omnem em̄ finitā potentiā excellit. oīs aūt finite potētie neceſſe eſt finitū eſſe ⁊ tēpus. Si em̄ in quodā tanta maioꝛ in minoꝛi q̄dem determinato autē mouebit tꝑe ſm̄ ꝯuerſionē ꝓpoꝛtionis Infinita em̄ oīs potentia. ſicut multitudo ⁊ magnitudo excellens oē finitū Eſt autem demonſtrare ⁊ ſic. accipiēs em̄ quādaꝫ potētiā eandeꝫ genere ei que eſt in infinita magnitudine. in infinita magnitudine exiſtenteꝫ que menſurabit eā q̄ eſt in infinita magnitudine finitam potentiam. Ex q̄dē igitur nō ꝯtingit infinitam eſſe potentiā infinita magnitudine neqꝫ finitam infinita ex his palam eſt

¶ Hic exequitur ꝓpoſitū. ⁊ p̄mo p̄mittit q̄dam neceſſaria ad oſtendendū ꝓpoſitū. Sc̄do oſtendit ꝓpoſitū. ibi. Determinatis aūt. Circa p̄mū duo facit. q2 p̄mo oſtēdit p̄mū motoꝛē eſſe infinitū. Secūdo oſtendit p̄mū motoꝛē eſſe vnū. ibi. De his aūt. Circa p̄mū tria p̄mittit p̄mū eſt ꝙ ad motū infinitum requirit̄ potētia infinita. Secūdū ꝙ in magnitudine finita nō p̄t eē potētia infinita. Terciū eſt ꝙ in magnitudine infinita nō poteſt eē potentia finita. Primū ſic ꝓbat. q2 ſi mouens finitū moueret in tēpoꝛe infinito. ſequeret̄ ꝙ ideꝫ mouēs moueret tēpoꝛe finito ⁊ infinito. qꝺ eſt impoſſibile. q2 implicat ꝯdictōem. Pꝫ q2 qꝺ mouet tꝑe finito illius motus hꝫ finē. ⁊ qꝺ mouet tꝑe infinito illiꝰ motus nō hꝫ finē. ergo motus vnus haberet finē ⁊ nō haberet finē. qꝺ eſt incōueniens ⁊ ꝯtradictōem implicās. Añcedēs ꝓbat̄. q2 ſi ſit mouens finitū tūc tꝑe finito pars mouētis mouebit partem mobilis ſi auferat̄ realiter aut ſm̄ apꝑhenſionē. ſed multe partes mouētis finiti reddūt totū mouens finitū. cūꝫ ergo ꝑtes virtutis mouentis ꝓpoꝛtionētur tꝑi. ſequit̄ etiam ꝙ tēpus ſit finitū. ſed ponebatur infinitū. ḡ erit tēpus ſimul finitum ⁊ infinitū. Tūc ibi. Q3 aūt oīno. Probat ſecūdū. ſcꝫ ꝙ in magnitudine finita nō ſit potētia infinita. Et p̄mittit duas ſuꝑpōnes. Prima eſt. ꝙ maioꝛ potentia ꝯficit equalem effectū in minoꝛi tꝑe q̄ꝫ minoꝛ potentia. Secūda ꝙ oē qꝺ mouet̄ in tꝑe mouetur. Ex iſtis aūt ſic arguit̄. ſi in magnitudine finita ſit potentia infinita. aut ergo illa potentia infinita mouebit in non tꝑe. qꝺ eſt ꝯtra ſecūdā ſuꝑpōnem. vel mouebit in tꝑe. ⁊ ſic finita virtus ſiue potentia ⁊ infinita mouebūt in equali tꝑe. q2 ad virtutē finitā poteſt tantū addi ꝙ adequetur in motu illi tꝑi quo mouebat virtus infinita. Exempli gratia. ſi virtus infinita moueat in vna hoꝛa vnū mobile. ⁊ virtꝰ finita in centū hoꝛis. tūc ſi addatur centuplex virtus virtuti finite. tūc etiam mouebit in vna hoꝛa. ſicut virtus infinita. ⁊ hoc eſt ꝯtra p̄mā ſuꝑpōnem. q2 nulla eſt ꝓpoꝛtio inter virtutem finitā ⁊ infinitam. Tūc ibi. Neceſſe ḡ. Phus pꝛobat terciū. ſcꝫ ꝙ in magnitudine infinita non ſit potētia finita. Et hoc duabꝫ rōnibꝫ. p̄mittendo tñ aliq̄d quo videri poſſit alicui ꝙ i magnitudine infinita eſſꝫ potentia finita. q2 videmꝰ q̄nqꝫ ꝙ minoꝛ ignis hꝫ maioꝛem virtutē q̄ꝫ multus aer. ⁊ ſic magnitudines ⁊ ꝟtutes ſiue potētie nō ꝓpoꝛtionant̄. Rn̄det phus ꝙ q̄uis in magnitudine aeris ſit minoꝛ ꝟtus. tñ in infinita magnitudine etiā cuiuſcūqꝫ coꝛꝑis opoꝛtꝫ eſſe maioꝛē potentiā q̄ꝫ in aliqua quacūqꝫ alia finita magnitudine. q2 finiti ⁊ infiniti nulla eſt ꝓpoꝛtio. ⁊ ideo licet ignis excedat aerē in virtute ſi ſumātur in eadē q̄ntitate. tñ nullo mō p̄t infinitus aer eſſe minoꝛis ꝟtutis q̄ꝫ finitꝰ aer Tūc ibi. Sit igit̄ Ponit ad ꝓpoſitū duas rōnes. ſcꝫ ꝙ in magnitudine infinita nō poſſit eſſe potentia finita. Prima eſt. q2 ſi ſic tunc ꝟtus finita alicuiꝰ coꝛꝑis poſſit eſſe equalis virtuti coꝛpoꝛis infiniti. ſed hoc eſt impoſſibile. ergo illud ex quo ſequit̄ Minoꝛ pꝫ. q2 virtꝰ oꝛit̄ ex natura rei. ſicut ḡ coꝛpꝰ finitū ⁊ infinitū nō p̄nt hr̄e vnā naturā. ita nec vnā ꝟtutē Seq̄la pꝫ. q2 ſi in coꝛꝑe infinito eſſꝫ virtꝰ finita. tūc ꝟtꝰ finita alicuiꝰ coꝛꝑis finiti aliquotiēs ſumpta poſſet adeq̄ri virtuti coꝛꝑis infiniti. ⁊ ſic finitū eſſꝫ eq̄le infinito. Exempli gr̄a ſi ſit coꝛpus infinitū habēs virtuteꝫ in centū. et ſit coꝛpꝰ finitū habens virtutē in vno tm̄. ſi tūc ad coꝛpꝰ finitū addant̄ ꝑtes nonagintanoueꝫ. tūc erit virtus eq̄lis in coꝛꝑe finito ⁊ infinito Et ſi querat̄. vbi accipientur tales ꝑtes q̄ ſunt addende finito coꝛꝑi. Dōm ꝙ debent diuidi a coꝛꝑe infinito. ex quo em̄ hoc coꝛpus eſt infinitū ſic p̄t quodcūqꝫ coꝛpus abſtrahi ⁊ adhuc manebit infinitū. Ex quo vlterius ſeq̄tur ꝙ ſi coꝛpus finitū ⁊ infinitū poſſint habere eandē ſiue equalē virtutē ꝙ etiā finitū coꝛpus poſſit habere maioꝛē virtutē q̄ꝫ coꝛpꝰ infinitū. q2 ſicut addebat̄ coꝛpoꝛi finito vt adequaret̄ coꝛpoꝛi infinito in virtute. ita p̄t etiā plus addi Tūc ibi Eſt aūt. Ponitur ſecūda rō q̄ eſt eadē cū p̄oꝛi in virtute inferendi. ſed differt in hoc ꝙ p̄ma ꝯcludebat de potentia finita exiſtēte in magnitudine infinita alteriꝰ generis. ſed iſta ꝯcludit de potētia finita exiſtēte in magnitudine infinita eiuſdeꝫ generis. ſicut ſi aer ſit magnitudinis infinite habēs potētiam finitā. tūc accipit̄ q̄dam potentia finita exiſtens in magnitudine infinita eiuſdē generis. q2 hac poſitiōe facta manifeſtū eſt ꝙ potentia finita magnitudinis finite aliquotiens multiplicata mēſurabit potentiā finitā que eſt in magnitudine infinita. q2 oē finitū mēſurat̄ ab aliquo finito minoꝛi aliquotiens ſumpto. vel etiam excedit̄. Ex iſtis poteſt elici pꝛincipale pꝛopoſitum. ſcilꝫ ꝙ virtus p̄mi mouentis ſit infinita. quia mouet tempoꝛe infinito. quia ſm̄ nūc pꝛobata mouens finitum non poteſt mouere tēpoꝛe infinito. quare requiritur ꝙ mouens tempoꝛe infinito ſit infinite virtutis. quale eſt mouens celum ſm̄ intentionem Areſtotelis. vt infra latius patebit

Querit. Utrum ꝑmus motor sit infinite virtutis. Dōm ꝙ sic. et hoc debet intelligi de infinitate formali. ⁊ nō materiali de quibꝫ in ꝑmo ⁊ tercio huiꝰ dcm̄ est. Qꝫ aūt ꝑmus motor sit infinitus infinitate formali. hoc sic ꝓbatur. qꝛ illud est infinitū formaliter qd nullo mō pt esse ꝯtractum. ꝯtractū em̄ impedit infinitatē. sed ꝑmū mouens nullo mō est ꝯtractuꝫ ergo est infinitū formaliter Minor ꝓbat᷑. qꝛ dupl'r aliq̄d ꝯtrahitur ⁊ terminat᷑. vno mō ꝑ esse qd recipit᷑ in essentia determinate spēi. ⁊ illo mō oīs creatura est terminata cōtracta ⁊ finita. qꝛ oīs creatura hꝫ essentiam determinate spēi. ⁊ sic subē separate sunt etiā finite. Alio mō aliq̄d terminat᷑ ꝑ materiā. sicut forme rerū materialiū terminant᷑ ad indiuiduale esse ꝑ materiā. ⁊ tali terminatōne non est omnis creatura terminata. sed solum creatura q̄ hꝫ formā in materia. ⁊ ideo substātie separate dicūtur infinite ex ꝑte illius terminatōis. ⁊ sic sunt infinite ꝓm quid scꝫ ꝑ ꝯparatōem ad materialia. Circa qd ꝯsiderandū ꝙ duplex est ꝑmus motor. scꝫ extra genus. ⁊ est ipē deus. ⁊ in genere. vt aīa nobilis. Si ergo loquamur de ꝑmo motore extra genus ⁊ simpl'r. tūc ꝑmus motor est simpl'r infinite virtutis. qꝛ nullam habet terminatōem vel ꝯtractionē. vt dcm̄ est. ⁊ ideo tā ꝓm esse est infinitus q̄ꝫ ꝓm posse qd ꝯsequitur esse. q̄ꝫ etiā ꝓm operari qd ꝯseq̄tur ad vtrūq; Si aūt loquamur de ꝑmo motore in genere. tūc ille est infinitus ꝓm quid. qꝛ nō est ꝯtractus ad materiaꝫ ⁊ non est infinite virtutis simpl'r. qꝛ nō est infinite essentie. sed in ordine ad oꝑatōem dr̄ extensiue infinitus. nō aūt intensiue. Extensiue. qꝛ ꝑ ꝯparatōem ad opus scꝫ ad motum sempiternū. qꝛ potest sempiterno motu mouere. cum sit mouens infatigabile. Ex quibꝫ pꝫ solutio si querat᷑ vtrū phus hic loquat᷑ de ꝑmo motore extra genus vel in genere. Dōm ꝙ pt de vtroq; intelligi. qꝛ ꝑmus motor extra genus est infinitus simpl'r ⁊ infinite virtutis. sed primus motor in genere est infinitus ꝓm quid ⁊ in ordine ad operationē quo ad durationem operationis. scilꝫ ꝓm ꝙ mouet ꝑ infinitum tempus.

Ar. Omīs virtus infinita habebit effectū infinitū sed nō est aliquis effectus infinitꝰ. g̊ nulla erit virtus infinita. Dōm ꝙ duplex est virtus. q̄dam est virtus agentis ꝑ naturā. ⁊ sic est verū ꝙ si virtus esseꝫ infinita ꝙ tūc haberet effectū infinitū. qꝛ illa virtꝰ ageret ꝓm extremū sui posse. Alia est virtus agentis intellectualis et volūtarij. ⁊ tūc nō opꝫ ꝙ si virtus talis agentis sit infinita ꝙ ipm agens agat effectū infinitū. qꝛ tale agens nō agit ꝓm extremū sue virtutis. sed ꝓm moderatōem sue sapientie. ⁊ ꝓpterea nō agit q̄ꝫtum pt sed q̄ꝫtum vult

Ar. Rō Aresto. ꝓsupponit falsum. ꝑ quaꝫ ꝓbat ꝙ mouens finitū non posset mouere in tꝑe infinito. Probatur. qꝛ supponit partem celi posse auferri de toto. sed hoc est impossibile. quia celum est incorruptibile. Respondetur primo ꝓm Auerroim. ꝙ illa demonstratio est conditionalis. et in conditionali demonstratione nihil impedit antecedens fore impossibile. sicut ista est bona demonstratio. si asinus volat asinus habet pennas. et tamen antecedens est impossibile. Potest tamen breuius dici ꝓm doctorem sanctum ꝙ duplex sit abstractio partium a toto. vna que fit per realem diuisionem. ⁊ sic est verum ꝙ a celo non possunt partes abstrahi. quia vbi est talis abstractio partium. ibi est corruptibilitas. Alia ē abstractio que fit per imaginatōem vel diuisionem ꝑ intellectū. ⁊ talis abstractio nō diuidit corpus realiter. ⁊ ideo potest fieri in corpore incorruptibili Sufficit igitur ꝙ in celo ꝑ imaginatōem seu designatōnem abstrahantur partes que sunt minores toto

Ar. Uirtus finita mouet in tempore infinito. ergo probatio Aresto. erit inualida Probatur. quia anima nobilis que est finita mouet celū in tēpore infinito cū motus celi sit infinitus. Dōm dupl'r. ꝑmo ꝙ virtꝰ anime nobilis est infinita ꝓm quid. sicut prius dictum est primū em̄ mouens simpl'r habet virtutem simpliciter infinitam. sed ꝑmum mouens in genere habet virtutem infinitam ꝓm quid. qꝛ in ordine ad materialia ⁊ in ordine ad motū infinitū ꝓm successionem. Secūdo dicendū est. ꝙ dupl'r accipitur infinitas in motu. vno modo ꝓm partes mobilis. sic ꝙ ille motus diceretur infinitus qui esset infiniti mobilis. ⁊ sic est manifestū ꝙ talis motus infinitꝰ fieret a virtute infinita simpl'r. qꝛ al's mouens nō excederet virtutem mobilis. Alio mō dr̄ motus infinitus ex parte temporis. sicut motus celi est infinitus. Et tūc in motu duo sunt ꝯsideranda. scꝫ infinitas motus. ⁊ illa ē a motore infinito. et determinata velocitas motꝰ. ⁊ ista est a motore finito Et ꝓm hoc dr̄ ꝙ anima nobilis mouēs celum est bene causa motus celi ꝓm eius determinatā velocitatem. sed non est causa motus celi ꝓm eius infinitatem. ⁊ sic adhuc infinitas motus dependet a motore infinito. Potest etiam breuiter dici ꝙ motus infinitus ꝓm durationem pt fieri a virtute infinita ꝓm extensionē siue a virtute infatigabili. qualis est virtus aīe nobilis. q̄ꝫuis talis virtus nō sit intensiue infinita. sicut virtus dei.

Ar. A virtute finita potest procedere esse infinitū ergo etiam motus infinitus. Consequētia tenet a simili Dōm ꝙ nō est simile de perpetuitate essendi. ⁊ de perpetuitate motus. quia ꝑpetuitas essendi respicit creatorem. qui dat vnicuiq; rei terminuꝫ essendi. et ergo dat quibusdam perpetuitateꝫ essendi ⁊ quibusdam dat esse temporale. sed motus oritur ex virtute mobilis et mouentis. ⁊ ideo respicit causam propinquam. scꝫ virtutem mouentis. Sufficit ergo in ꝑpetuitate essendi voluntas ꝑmi creantis. sed ad perpetuitateꝫ motus requiritur etiam infinitas mouentis Uerum est tamen ꝙ si sit aliqua virtus infatigabilis. illa potest mouere motu infinito ꝓm durationem. q̄ꝫuis sit finite essentie. sicut patet de anima nobili.

E his autem que ferunt᷑ bene se habet dubitare quandam dubitationem. primum Si enim om̄e quod mouetur. mouetur ab aliquo quecunq; non ipsa seipsa mouent. quomodo mouentur aliqua continue non tangente eo quod mouet. vt proiecta. ¶ Si autem simul mouet et aliud aliquid qui mouet. vt aerem qui motus mouet. Similiter impossibile primo non tangente neq; mouēte moueri. sed

simul oīa moueri ⁊ q̄escere. cū pmū mouēs qui/escet. ⁊ si facit sicut lapis. vt mouere qđ mouet aliud. Necesse aūt hoc q̄dē dicere ꝙ pmuz mouens facit possibile ⁊ mouere aut aerem huius/modi aut aquam. aut aliud aliq̄d tale qđ aptū natum est mouere ⁊ moueri. sed nō simul pau/sat mouens ⁊ quod mouetur. Sed quod mo/uetur quidem simul. cum mouens quieuit mouens adhuc est. vnde mouetur cū alio habitum et in hoc eadem ratio est. Pausat autē cum minor fuerit virtus mouendi in habito Tandem aūt quiescit cum non amplius faciat quod prius mouens. sed motum solum. Hec aūt necesse est simul pausare hoc quidem mouens hoc q̄dem autem motum ⁊ totum motum. Hoc quidem igitur in contingentibus aliquando quidē moueri. aliquando quidem quiescere fit motus. ⁊ non continuus. sed videtur. Aut eñ cōsequenter entium est. aut tangentiū. Non enim vnum mouens. sed habita ad inuicez sunt. Unde ⁊ in aere ⁊ in aqua fit hmōi motus. quē dicūt q̄dam antiparistasim esse. Impossibile autē aliter opposita soluere nisi dicto modo. ātiparistasis autem simul oīa moueri facit ⁊ mouere. quare ⁊ quiescūt. Nūc aūt videtur vnū aliquid qđ ꝯtinue mouetur a quocūq̄z. non enim ab eodez.

Quoniā aūt in his que sunt necesse est semp esse motū ꝯtinnū. Hic autez vnus est. Necesse autē vnū magnitudinis alicuius esse. Nō eñ mouetur impartibile. ⁊ vnus ab vno. Non eñ erit continu⁹. sed habitus alter alteri. ⁊ diuisus Mouens igitur aut vnū aut motum mouet. aut immobile existens.

¶ Postq̄z phs ostendit pmū motorē esse infinite virtutis. hic ꝯsequēter ostendit vnitatē pmi motoris. Et circa hoc duo facit. q̄z pmo ostēdit ꝙ ꝓpter diuersitatez motorū deficit ꝯtinuitas vel vnitas mot⁹ in quibusdā mobilib⁹ que videnť ꝯtinue moueri. Scđo ostendit ex hoc ꝙ necesse est pmū motorem esse vnū. ibi. Qm aūt in his Circa pmū pmo mouet dubitatōem de his que ferūtur ꝓiecta. q̄z dubitatio est quō ꝓiecta ꝯtinue moueātur etiā postq̄z separātur a mouēte. Et pmo ostendit ꝙ nō mouent seipa. q̄z nō sunt aīata. Nec etiā videnť moueri a ꝓiciente. q̄z mouēs effectiue debet esse simul cum moto. sicut dicebatur. vij. hui⁹. nō ergo videť a quo moueanť ꝓiecta postq̄z sunt separata a ꝓiciente Tūc ibi. Si autē Ponit solutōem q̄stionis mote. ⁊ pmo excludit opinionem Platonis. q̄ fuit. ꝙ ꝓiciens ꝓiciendo moueret aerem ꝓximū. ⁊ ille aer vlterius moueret ꝓiectū vsq̄z ad finem absq̄z motu aeris ꝯsequēter se habentis. Sed hanc opinionē phus excludit. ⁊ vult ꝙ ille aer ꝓximus motus a ꝓiciente si esset cā motus proiecti. tūc ꝓiectū moueretť in aere ꝓximo tm̄ ⁊ nō cōsequēter. qđ apparet manifeste falsum. Et ideo phs ponit aliā solutōem q̄ est. ꝙ ꝓiciens mouet aerē ꝓximū circa se. ⁊ ille aer mouet aliū aerez et sic vlterius donec cessat virtus ꝓiicientis in aere. ⁊ illa virtute deficiente deficit motus. Et silr̄ est de circulationib⁹ aque. q̄z vna pte mota illa mouet aliā ptem ⁊ vlteri⁹ illa ps mota mouet aliā donec cessat virtus pmi mouētis. sic etiā est de aere. q̄uis non ita manifeste apparet ad sensum. Tūc ibi. Qm aūt. Aresto. ꝯcludit ex istis qđ intendebat. scz ꝙ motus ꝓiectoꝝ nō sit vnus. q̄z fit a diuersis mouentib⁹ ꝯsequēter se habentib⁹. Et ex hoc ꝯcluditť a silī. ꝙ si nō esset vnus pm⁹ motor. tūc nō esset vnus pm⁹ motus. ⁊ ideo ꝑ oppositū si pmus motus sit vn⁹ sicut verū est. necesse est esse vnū pmū motorez. ⁊ sic pmus motor est vnus q̄ mouet motus vel mouet imobilis existens. qđ fuit pncipale ꝓpositum

Dr̄. Quare Aresto. mouet hic istā q̄stionē de motu ꝓiectoꝝ Dōm ꝙ illa q̄stio ē hic incidētalis. q̄z phs intendit hic ꝓbare ꝙ vnitas mot⁹ deficit ꝓpter diuersitatē mouētiū. ⁊ hoc ꝓbat ex motu ꝓiectorū q̄ ideo nō est vn⁹. si g̊ sit vn⁹ pmus mot⁹. tūc cōcluditť ꝙ necesse est esse vnū pmū motorē al's nō esset vn⁹ motus

Et qñ dr. mot⁹ celi etiā dependet ex diuersis mouētib⁹. si g̊ motus nō sit vn⁹ ꝓpter diuersitatē mouentiū. g̊ nec motus celi erit vnus ꝓpter eandē cām. Dōm ꝙ aliq̄s motus pt duplr̄ dependere ex diuersis mouentibus. vno mō ꝫm subordinatōem mouentiū. sic scz ꝙ mouētia sint subordinata. ⁊ sic vnus mot⁹ pt depēdere ex diuersis mouentib⁹. Et rō illius est. q̄z tūc ꝫm mouens mouet virtute pmi mouētis. ⁊ sic in secūdo mouente mouet pmū mouēs. Alio mō dependet motus ex diuersis mouētib⁹ nō subordinatis. ⁊ tūc ex diuersitate mouētiū impediť vnitas motus. ⁊ sic est de motu ꝓiectoꝝ. q̄z oīno accidentale est ꝙ vna ps aeris plus mouet aliā q̄z alia ps porem. Sic aūt nō est in causis essentialiter subordinatis. q̄z semꝑ vniuersalior cā mouet essentialiter ꝑticularez. et nō ecōtra. sic ꝙ ꝑticulares cause moueāt aut possint mouere vniuersalem

Notandū Q̄z q̄to aliq̄ virtus est fortior tāto distāti⁹ se diffundit in operatione. sic tn̄ ꝙ ꝓximū mouēs. semꝑ simul est cū ꝓximo moto. cū g̊ virtus ꝓiectiua sit q̄dāz virtus. g̊ diffundit se pmo in ꝓximū mobile. qđ est aer ꝓxim⁹. ⁊ ille aer mouet aliū aerē ꝓximū ⁊ etiā ꝓiectū. ille aūt aer ꝓximus vlteri⁹ mouet remotiorē aerē ⁊ hoc fit donec cesset virtus ꝓiciētis. q̄z tūc etiā cessat motus. Et sic ꝓximuz mouens est semꝑ simul cū moto. q̄z ille aer q̄ est imediate circa ꝓiectum est ꝓximū mouens. vt ꝓbatū est ex circulatōib⁹ ipsius aque. in quib⁹ vna pars aque mouet aliā Ex quib⁹ pz pmo ꝙ ꝓiecta moueņť a plurib⁹ mouentib⁹ ꝯsequēter se

habētib⁹ sꝫ a pluribꝫ partibꝫ aeris. Patet scđo ꝙ in mo/tu piectoꝝ est tria assignare. vnū qđ est motū tm̄. s. pie ctū. Scđm qđ est motū ꝛ mouens sil'. sicut est aer medi us. qꝛ talis aer mouet' a virtute pijcientis. ꝛ mouet vl/terius ipm̄ piectū. Terciū est mouens tm̄. vt pijciens. Et in pijciente pmo virtus piectiua est naturalis po/tentia. q̄ orit' ex pncipijs subiecti. sꝫ in aere moto ista vir/tus nō ē in aliq̄ pdicamento. qꝛ nō pt eē in aere moto ac tualiter. qꝛ alias in aere moto eēt actualis potētia moti ua. ꝛ sic aer moueret piectū absqꝫ extrinseco mouente. si/cut nunc facit pijciens. opꝫ ḡ dicere ꝙ ista ꝟtus moue di sit in aere moto potētial'r ꝛ virtual'r. ꝛ saluat' illa vir/tus in motu locali aeris q̄ ē de pdicamēto vbi. Vn̄ dici pt ꝙ virtus piectiua in are accipiat' dupl'r. vno° quo ad eius fundamētū. ꝛ sic ē de pdicamēto vbi. qꝛ illud est mo tus localis aeris. Alio° q̄ ad actū. ꝛ tūc nō ē in aliq̄ pdi/camento. qꝛ nō ē ens reale actuale. sꝫ solū virtuale

Ar. Si nō eēt actu virtus piectiua in aere moto. tūc aer vlteri⁹ nō moueret piectū. Dōm negādo ꝯn̄am. qꝛ sufficit ad hoc ꝙ moueat piectum. ꝙ moueat' a pijciēte. ꝛ in illo motu saluat' vlteri⁹ potestas mouēdi ꝑm virtutē. ꝛ nō ꝑm actū. Et hoc pt pbari per duo silia. pmū ē in motu locali. qꝛ baculo moto. ꝛ vlteri us mouente lapidē. Quis em̄ baculūs moueat lapidem nō tn̄ pt dici ꝙ habeat in se potentiā mouendi ꝑm actuꝫ qꝛ alias baculus p se moueret lapidē. qꝛ oīs potētia na/turalis p̄sente obiecto opat'. vel opari pt. ꝛ iō bacul⁹ so/lum hꝫ in se virtutē mouēdi ꝑm potētiā. Scđm sile ē in motu alteratōis de aqua calefacta. qꝛ aqua calefacta vl/terius calefacit nō tn̄ pt dici ꝙ habeat in se aliquā potē/tiam calefaciēdi ignis ꝑm actū. qꝛ illa ē naturalis potētia ignis. est ḡ in aqua calefacta solū potētia calefaciēdi ꝑm virtutem. ꝛ nō ꝑm actum. que virtus calefaciendi fun/datur in calore recepto in aquam

Ar. Illud qđ ipedit motum nō iuuat ipm̄. sꝫ me diū ipedit motū. ḡ nō iuuat motū Minor pꝫ in quarto huius capitulo de vacuo Dōm ꝙ medium scꝫ aer accipit' dupl'r. vno° ꝑm se. ꝛ sic nō iuuat motū. sed potius ipedit ipm̄. qꝛ opꝫ mediū in motu diuidi. Alio mō accipit' mediū ꝑm ꝙ in se recipit aliquā virtutē mo/uēdi. ꝛ sic iuuat motū Et sile ē de alteratōe. qꝛ aqua de se ipedit calefactōem cū sit ꝑm se frigida. tn̄ aqua calefacta iuuat ad calefactōem. qꝛ calefacit carnes in olla exn̄tes.

Ar. Proiecta mouent' ab vno ipetu ipresso. ḡ non mouent' a pluribꝫ mouētibꝫ ꝯn̄r se hn̄tibꝫ Ant̄s pbat' qꝛ nisi sic nō posset saluari quō tā vehementer na/uis moueret' ꝯtra fluuiū. ꝛ sagitta a balista. Dōm ꝙ ꝓpter ista argumēta aliq̄ dicebāt ꝙ necē eēt piecta mo/ueri ab aliqua forma sibi ipressa a pijciente Sicut exem pli grā. illi dixerūt ꝙ lapis piectus a manu recipet in se vnā formā sibi impressam a pijciente. p quā vlteri⁹ mo/ueret' ad determinatū locū. ita ꝙ talis motus nō fieret ab aere moto. qđ ē ꝯtra Aresto. Et etiā est positio istā incōueniēs ꝙ piecta moueant' a forma sibi impressa. qa si sic mouerent'. tūc nō eēt assignare cām cessatōnis talis motus nisi occurrente aliquo obstaculo. ex quo em̄ illa forma ē in piecto. sic sp moueret' a tali forma. nō em̄ ap/pareret vn̄ posset talis forma corrūpi. Dōm est ḡ ꝙ p/iecta mouētur p aliqđ impressum a mouente nō in pie/ctum. sꝫ in aerē medium. ꝛ illa impressio facilime pt fieri in aere. qꝛ aer est faciliter mobilis. ꝛ iō qn̄ nauis velociter mouetur ꝯtra fluuium tunc est fortis impressio facta in aqua circa nauim. ꝛ in aere sic ꝙ illa aqua ꝛ aer mouent nauim etiā absqꝫ tractōe. que appareat ab extrinseco agē te. In signū cuius aqua retinet tumorē an̄ nauim. ex q̄ apparet ꝙ aqua fuit mota. ꝛ sil'r ꝙ aer fuit motus quare si q̄s poneret vnā plumā circa nauim. tunc cū motu na/uis etiam deberet moueri. qđ est signū ꝙ aer ille motus fuit circa nauim. Et sile est dōm de sagitta ꝛ balista. qa talis impressio citi⁹ recipit' in sagittā ꝛ fortius q̄ in na/uim vel in lapidem.

Si q̄dem igitur motu consequi oportebit et mutari ipm̄. Simil'r aūt moueri ab aliquo qualiter stabit vt ꝯueniet ipo moueri ab immo bili Hoc aūt necesse est simul mutare. sed semꝑ poterit mouere. infatigabile em̄ est sic mouere Et regularis hic motus est aut sol⁹ aut ma xime Non em̄ habet mutatōem. neqꝫ vnā mo uens Oportet aūt neqꝫ quod mouet' iuxta illud habere mutatōnem. quatenus silis sit motus. Necesse est aūt. aut in medio. aut in circulo esse Hec em̄ pncipia sunt. sed citius mouētur ꝓxima mouēti. hmōi aūt est totius motus. ibi ergo est mouens.

Hic ostendit quō ab vno motore posset motus sp eē ꝯtinuus ꝛ ꝑpetuus. ꝛ hoc sic. quicquid mouet absqꝫ sui mutatōe ꝛ infatigabiliter. hoc pt mouere motū ꝑpetuo sꝫ sic ē de pmo motore. tam ꝓpinquo q̄ pmo. ḡ motus eius est ꝯtinuus ꝛ ꝑpetuus. Maior pbat'. qꝛ nō ē ma/ior rō quare potius vno tpe moueret q̄ alio cū nō fatige tur. secus est in motore fatigabili. qꝛ motor fatigabilis nō pt debite mouere post fatigatōem sicut ante. ꝛ iō nō pt mouere motu perpetuo Tunc ibi. Et regularis. Ostendit scđo ꝙ a motore immobili est motus regula/ris. qꝛ ille motus est regularis qui est eque velox p totū tps. sed motus celi est eque velox per totum tempus. qꝛ motor eius est imobilis ꝛ infatigabilis. ꝛ ideo non mo/uet velocius vno tempore q̄ alio. sicut ꝯtingit qn̄ mo/uens est fatigabile. qꝛ postq̄ fatigatū est mouet tardius q̄ ante fatigatōnem. ꝛ ideo fit motus irregularis. sicut nunc de facto motus animaliū est irregularis. qꝛ est in fi ne tardior. vt dictū ē Tūc ibi. Necesse est aūt. Quia sepe dictum est de pmo motore. ꝙ scꝫ sit virtutis infini/te ꝛ infatigabilis causans ꝯtinuum motū. hic ꝯn̄r osten dit vbi sit diffinitiue ille pmus motor. dicens ꝙ pncipiū huius motus ꝯtinui. vel est in medio. i. centro vel in cir culo. i. circūferētia. qꝛ illa sunt pncipia magnitudinis cir cularꝭ. qꝛ linee in magnitudine circulari ducunt' a centro ad circūferentiā. quare necesse est ꝙ alterum istoꝝ acci/piatur sicut pncipium. ꝛ alterum sicut terminus Et cō sequenter ostendit ꝙ pncipium pmi motus sit in circu/lo tali ratōne. qꝛ pmum mouens non est in centro. ergo

erit in circūferentia. Añs illius ꝯsequentie ꝓbatur. q̈a cū mouens sit ꝑncipium ipius mot⁹. ⁊ ex efficientia ei⁹ contingat motus. ergo vbi mouēs est propinquius mobili. ibi velocius mobile mouetur. Ex quo sic arguitur. In illa parte est mouens vbi motus est velocior. q꞉ velocitas motus causatur ex virtute mouentis. ſꝫ in circūferentia motus est velocior. ergo est motor in circūferentia et non in centro.

Ar. Motus celi est velocior circa centrum q̄ȝ in circūferentia. ꝓbatur. q꞉ luna que est propinquior centro mouetꝛ velocius q̄ȝ aliquis alioꝝ planetaꝝ.

Dōm ſm doctorem sanctum ꝙ in corporibꝫ celestibꝫ est duplex motus scʒ diurnus. q̇ dꝛ diurnus quasi accipiens suam cōplerōnem in vno die. ſ. naturali. i. in viginti quattuor horis. ⁊ tali motu mouentꝛ omēs celi. similr̄ etiam ignis ⁊ superior ps aeris. sicut pʒ in ꝑmo metheoroꝝ vbi agitur de cometa. ⁊ de tali motu manifestum est ꝙ est velocior in circūferentia q̄ȝ in centro. quia velocius dꝛ quod in equali tempore ꝑtransit maius spacium. q̈a ergo circa circūferentiā sunt maiora corpora. ⁊ tñ́ ineq̄li tempore omēs sphere superiores describunt suos orbes cum corporibꝫ inferioribꝫ. sic manifestū est. ꝙ suꝑiores sphere velocius mouentꝛ. Alius est mot⁹ q̊ stelle mouētur econuerso ab occidente in orientem ⁊ dꝛ motus planetarum in zodyaco. ⁊ tunc oppositum dōm erit. quia sic q̄ꝰto corpus magis appropinquat centro. tanto veloci⁹ mouetur. ⁊ hoc patet exemplariter. q꞉ luna qui est infimus planetaꝝ. ⁊ maxime versus centrum cōplet suum motum in vno mense. venus mercurius ⁊ sol. ꝑ vnuʒ annum. mars vero q̇ est supra illos planetas per duos annos. ⁊ Juppiter qui est supra martem ꝑ. xij. annos ⁊ saturnus qui maxime distat a centro cōplet suum cursum in triginta annis. sed firmamētū cōplet suum cursuʒ cōtra motum diurnum in triginta sex milibus annis. Aresto. aūt hic loq̊tur de ꝑmo motu. ſ. diurno

Ar. Primum mouens nō est in circūferentia primi mobilis. Probatꝛ q꞉ est indiuisibile ⁊ nullam habens magnitudinē nec eius potentia est potentia in magnitudine. ergo videtur ꝙ nō habeat determinatum situm in corpore. quia quod nō est corpus nō est in loco. vt patet quarto huius. Dōm ꝙ tripl'r aliq̇d est in loco sicut in quarto huius dictū est. ſ. circūscriptiue. q̈ mō corporalia sunt in loco. quia illa circūscribuntur loco Alio mō definitiue. q꞉ scʒ definit seu determinat se per suam oꝑatōnem ad aliquem specialem locum. ⁊ sic substantie seꝑate sunt in loco Tercio mō repletiue. q꞉ scʒ replet oēm locum sicut ip̄e deus. Per hoc ergo dicendū est ꝙ ꝑmum mouens in genere quod est aīa nobilis nō est in loco circūscriptiue sed definitiue. q꞉ ad mouendū celū determinat se ad determinatū locum. q꞉ substantia seꝑata est ibi vbi operatur practice. Sʒ q꞉ iste textus p̄t etiā intelligi de ꝑmo motore extra genus. ideo dōm est ſm doctorē sanctū ꝙ hoc ꝑmum mouens est in aliqua parte sui mobilis nō ꝑ determinatōem sue substantie ſꝫ per efficientiā motus. q꞉ incipit mouere in aliqua parte sui mobilis. Et ideo poti⁹ dꝛ esse in celo q̄ȝ in terra ⁊ potius in oriente vñ incipit. Qd̄ non potest intelligi ſm aliquā affixionē motoris illius ad determinatā ꝑtem mobilis cum nō sit aliqua pars determinata mobilis sꝑ in oriente. sed dicitur esse virtus mouens in oriente ꝑ influentiam motus ⁊ nō ꝑ determinatōem sue substantie

b Abet aūt dubitatōnem. si cōtingit aliquid quod mouetur mouere continue. sed non sicut impellens iteꝝ ⁊ iterum inconsequēter esse ꝯtinue. Aut em̄ ip̄m oportet impellere. aut trahere. aut vtraqꝫ. aut aliq̇d aliud contingens aliud ab alio sicut olim dictum est in hijs que p̄iciuntur. Si aūt cum diuisibilis sit aer aut aqua mouet. sed sicut semꝑ motus. vtrobiqꝫ aūt non possibile est motum vnum cē sed habitum Solus itaqꝫ ꝯtinuus est. quē mouet immobile. semꝑ em̄ simil'r se habens ⁊ ad id quod mouetꝛ simil'r se habebit ⁊ ꝯtinue.

Hic mouet circa p̄dicta vnam dubitatōem q̄ est ista vtꝝ aliq̇d mouens motū posset causare motū aliquē vere ꝯtinuū absqꝫ aliqua interruptōe. Sicut accidit interruptio qñ aliquis nunc impellit aliq̇d corpus ⁊ iteꝝ impellit alia vice. q꞉ manifestū est ꝙ ille motōnes nō sunt cōtinue. sed vna hʒ se ꝯñr ad aliam Tūc ibi. Aut em̄ ip̄m. Respondet ph̄s ꝙ nullū mouens motum p̄t causare ꝯtinuū motū. qualitercūqꝫ etiā moueat. Et rō est. q꞉ mouens qd̄ mouetꝛ nō hʒ sꝑ eandem dispōem in seip̄o ad mouendū. cū de rōne motus sit mutare illud in quo ē motus. Et q꞉ ex defectu mouentis dependet defectus motus. ideo necesse est motū eius quandoqꝫ deficere. et ista est causa quare aīa animalis non p̄t sꝑ mouere aīal. q꞉ aīa aīalis mouetur ꝑ accñs cum animali.

Determinatis aūt his manifestū est. qm̄ impossibile est ꝑmum mouens ⁊ immobile habere magnitudinē. Si em̄ magnitudinē habet necesse est aut finitam ip̄am esse aut infinitā. Infinitam q̇dem igitur ꝙ non contingit magnitudinem esse ostensum est p̄us in phisicis. Quāt impossibile est finitam habere infinitam potentiam. ⁊ ꝙ impossibile est a finito aliquod moueri ſm infinitum tempus demonstratū ē nunc Primum aūt mouens ꝑ suum mouet motum in infinito tp̄e. Manifestū itaqꝫ ꝙ indiuisibile est ⁊ ip̄artibile. ⁊ nullam habens magnitudinē.

Hic ex p̄missis demōstratis ꝯcludit ꝑncipale intentum. dicens ꝙ ip̄ossibile est ꝑmū mouens immobile aliquam habere magnitudinē. Et hoc sic ꝓbat. q꞉ si haberet magnitudinē. vel illa eēt finita vel infinita. Nō infinita. q꞉ illa reprobatꝛ tercio huius. Nec finita. q꞉ in magnitudine finita nō p̄t esse potentia infinita. sicut p̄us ꝓbatum est. ſꝫ ꝑmū mouens hʒ potentiā infinitā. q꞉ mouet motu infinito. ⁊ ꝑ tp̄s infinitū. ⁊ motus infinitus nō p̄t

fieri nisi a virtute infinita. sicut ṗus probatum est. ergo sequitur ꝙ ṗmum mouēs non habet magnitudinem finitam nec infinitam. Manifestum est itaqꝫ ꝙ primuꝫ mouens est indiuisibile. ⁊ ꝙ nullam habet partem non solum sicut pūctum est indiuisibile sed omnino nullam habens magnitudinē. quasi extra genus magnitudinis exñs

Queritur Utrum primus motor immobilis sit incorporeus ⁊ indiuisibilis Dicendum ꝙ sic. quod probatur tribus rationibus. Prima est. qꝛ omne corpus est mobile. sexto huius. sed primum mouens tam in genere quod est anima nobilis. ꝗꝫ extra genus quod est deus est immobile. ergo ṗmum mouens non est corporeum. Secunda ratio est. qꝛ omne corpus est compositum ex materia ⁊ forma. quia ex materia aliquid habet quod est corpus. sic em̄ est subiectum trine dimensionis. Sed primum mouens non habet materiaꝫ. quia primus motor extra genus est purus actus. et primus motor in genere est sic actus ꝙ non habet materiam tanqꝫ partem sue essentie. ꝗuis habeat aliunde potentiam ad operandum. Tercia ratio stat in h. quia primum mouēs est nobilissimuꝫ ens. ergo est incorporeum. Probatur consequentia. quia omne corpꝰ aut est viuum aut non viuum. ⁊ manifestum est ꝙ corpus viuum est nobilius non viuo. ⁊ in corpore viuo est aliquid nobilius corpore. scꝫ anima qua corpus viuit. cum ergo primum mouens sit nobilissimum. sic non erit coniūctū corpori. nec habebit virtutem in corpore. sed est simpliciter incorporeum

Arguitur. Nullum incorporeuꝫ est in loco. sed primum mouens est in loco. quia est in circūferētia primi mobilis. ergo viderur ꝙ primum mouens sit corporeum. Dicendum est ꝙ dupliciter aliquid est in loco. vno modo circūscriptiue. et sic procedit argumentum. sed isto modo nec primū mouens extra genus nec in genere est in circūferentia primi mobilis. Alio modo aliquid est in loco non circūscriptiue. sed propter efficientiam motus aliquo alio modo. et sic distinguendum est de primo motore. quia vel intelligitur de primo motore ꝓximo. ⁊ sic talis motor est in celi circūferentia definitiue. Aut intelligitur de primo motore simpliciter ⁊ extra genus. ⁊ sic etiaꝫ primus motor est in circūferentia primi mobilis nō definitiue. id est determinatiue. quia non determinatur ad illum locum. sed est ibi per influentiam motus. Est tamen considerandum ꝙ posset aliquo modo concedi ꝙ principium motus circularis sit in centro. non quidem effectiue. cum circa centrum non efficiatur motus. sed formaliter. quia de ratione ⁊ forma motus circularis est ꝙ fiat circa centrum immobile. ⁊ quicquid est de definitōe alicuius hoc est ṗnciṗium formale eius.

Arguitur. Deo attribuuntur dimensiones et partes quantitatiue. vt dicit psalmista. Dextra tua domine fecit virtutē Et iterum. Magnus dominus ⁊ laudabilis nimis. ergo videtur ꝙ deus sit corpus vel virtus in corpore Dicendum ꝙ partes corporales ⁊ dimensiones quantitatiue possunt deo dupliciter attribui. vno modo proprie. et sic non attribuuntur deo aliquo modo. quia deus non dicitur magnus ꝓprie per quantitatem molis. sed soluꝫ similitudinarie. ꝓpter suam infinitam virtutem. nec habet deus ꝓprie manus aut alias partes integrales quātitatiuas. Alio modo attribuitur aliquid deo metaphorice. et similitudinarie. ꝓpter aliquā ꝓprietatem que inuenitꝰ simul licet analogice in deo ⁊ in creaturis. ⁊ sic dicimꝰ deum habere oculos ꝓpter cognitionem. ⁊ habere dextram ꝓpter eius fortitudinē. ⁊ sic de alijs Sicut in simili homo quandoqꝫ dicitur leo. quia est fortis ⁊ virilis. ⁊ quādoqꝫ asinus. quia est rudis ⁊ insensatus. Ex omnibꝫ istis patet ꝙ phus terminat ꝯsiderationem ꝯmunem de rebus naturalibꝫ in primo principio totius nature. quod est sup omia deus benedictus in secula seculorum Amen

Expositio textualis probatissima in octo libros phicoꝝ Arestotel. ex ꝯmuni granario naturalis phie. maxime tū ex preclarissimis commentarijs sancti Thome Aquinatis. per venerandum magistrum nostrum Lambertum de Monte. artiū ⁊ sacre pagine professorē eximium. ad profectū studentiū gymnasij Coloniēsis. qđ Montis apellant. argumentosissime cōportata Cui equidē magistro familiare fuit vti Siris ⁊ maxime Palestinis singulis suis declarationibus parabolas iūgere. vt qđ per simplex ṗceptū teneri nō poterit ꝑ similitudinem saltem exempli accipiatur Exculta industriosissime Minerue sarculo elaborataqꝫ Colonie. opera atqꝫ impensis Henrici Quentel. Anno a virginali partu. M. cccc. xcviij. Cuius virginis natiuitate extremā ꝑsenserat manū

1498

Tabula

Quamq; in vno corpore multa sint mēbra eūdē actū nō habentia. vnū tñ inclinatōne naturali subuenit alteri. Quia igit liber physicoꝝ q̄ etiā dicit de physico siue naturali auditu ꝑ modū doctrine ad audientes traditus fuit. ideo ordinare institui tabulam qua visus succurreret auditui vt huius scientie auditor et discipulus ꝑ potentiarū vicissitudines operans magis pficeret nūc audiendo a magistris nūc vero ꝑ ꝓpriū studiū inueniendo. vt sic ꝑ exercitatōis sue variatōem acutius specularet. et vt in virilis hōis robur amplior ascēderet pfectus Combinatis hoc mō. vt seqtur. questionū titulis. folioꝝ subiūcto numero vt pma fronte qstionis forma querenti occurrat facillime.

Indice sub tali qd poscis candide lector
Ocius inuenies. sit minor inde labor.

Questiones prohemiales vna cū notabilib; libri physicoꝝ Arestotelis

Q. primi libri physicoꝝ

Questionū

Q. secundi phisi. xxxviij.

¶De casu ⁊ fortuna.

Q. tercij phisicorū. lvij.

¶De motu

¶De infinito

Q. quarti phisico. lxxij.

De loco

¶De vacuo

De tempore.

Q. quinti phisico. xcvij.

De diuisione motus in suas species

De vnitate motus

De contrarietate motuum.

Q. sexti phisicorū. cviij.

Tabula

¶Indicis telos



Incipit liber de ebdomadibus Capitulum primum et propositio prima

pat eo quod est esse ut sit. Alio vero participat ut aliquid sit. Ac
per hoc id quod est participat eo quod est esse ut sit. Est vero ut participet
alio quolibet. Omne simplex esse suum et id quod est unum habet. Pro-
positio VII Omni composito aliud est esse aliud ipsum est.
Propositio VIII Omnis diversitas discors est, similitudo vero
quedam appetenda est. Et quod appetit aliud tale ipsum esse natura-
liter ostenditur quale est illud hoc ipsum quod appetit. Sufficiunt igitur
que premisimus. A prudente vero rationis interprete suis unumquodque
aptabitur argumentis. Capitulum Secundum

Questio vero huiusmodi est. Ea que sunt bona sunt. Tenet
enim communis sententia doctorum omne quod est ad bo-
num tendere. Omne autem tendit ad simile. Que igitur ad bonum
tendunt bona ipsa sunt. Sed quemadmodum bona sint inquiren-
dum est, utrumne participatione an substantia. Si participatione, per se ipsa
nullo modo bona sunt. Nam quod participatione album est per se in eo
quod ipsum est album non est, et de ceteris qualitatibus eodem modo.
Si igitur participatione sunt bona, ipsa per se nullo modo bona sunt. Non
igitur ad bonum tendunt. Sed concessum est. Non igitur participa-
tione sunt bona sed substantia. Quorum vero substantia bona est, id quod sunt
bona sunt. Id quod sunt autem habent ex eo quod est esse. Esse igitur
ipsorum bonorum est. Omnium igitur rerum ipsum esse bonum est.
Sed si esse bonum est, ea que sunt in eo quod sunt bona sunt,
idemque illud est esse quod bonum esse. Substantialia igitur
bona sunt, cum non participant bonitatem. Quod si ipsum esse in eis
bonum est, non est dubium quin cum substantialia cum sint bo-
na primo sint bono similia ac per hoc hoc ipsum bonum erunt. Nihil
enim illi preter se ipsum simile est. Ex quo fit ut omnia que sunt deus sint,
quod dictu nefas est. Non sunt igitur substantialia bona ac per hoc
non in his est esse bonum. Non sunt igitur in eo quod sunt bona,
sed nec participant bonitatem. Nullo enim modo ad bonum tenderent


Biblioteka Jagiellońska
stdr0032868

